



18. a 4.

15.







# Questiones super octo Libros

Philicorum Aristotelis necnon super libros de celo & mundo Magistri Ioannis Dullaert de Gandavo/ ab eodem pluribus mendis absterse & adamussim emuncte/ Vtilibus etiam Additas mentis passim suffulte : annexis & nouis questionibus.



*philicorum dullaert. Gaudouales.*







Quin? ille Plato phōrum vexillarius n̄ abres rectorem principem sagacis nauis  
cleri mistico nomine appellauit:quemadmodum (edepol)hic fluctuante nauis  
ui imminentes periculis concursus caute preuidet & eminens speculatur  
Sic ille salutem subditorum securo ipsius tutamini conceditam peruigil de-  
bet intueri. Solebat insuper aurelianus imperator asserere nihil populo saturo  
letius. Quapropter salutifere fruges formicarum solerti ipsius industria con-  
firmabat ne plebecula fame tormento miserabili contabescat. Cuius sententię  
astipulatur Senecę auctoritas:Primo libro de clementia inquit. Ergo principi conuenit rem  
publicam tueri/ac confouere perinde ac corpus suum. Hęc extollende honestatis calcaria mentes  
penetrarunt:qua de causa cum in rectorum apicem suffragio vnanimi (absit iactantia) prouectus  
alme parthistorum achademie /q̄q̄ indignus/moderaret habenas:nolui beneficium principis & se-  
duli pastoris munus omittre /feruens nimirum cupido incessit salutare pabulum vobis prepara-  
re quo minus esurientes:animi languescant & affectus munus laxatione disrumpantur. Hunc ergo  
libellum adolentes optimi:quem tantopere assiduis precibus desiderastis non aspernemini cā-  
pus est hercle latissimus quo regie cęlestis archana & abditos secretiores naturę casus siderumq̄  
influxus admirandos & causas elementares poteritis comprehendere non pigeat tenellos dies tē-  
pusq̄ preciosum in hoc agro philosophię fructibus virescenti extēminare. Omne robur inge-  
niorum viresq̄ remissas hic salutari oblectamento reparate. Nec dura laborum (qui post hęc sum-  
mam parturient voluptatem)abhorreatis grauamina cum frequentissimas pernoctationes in ipsi-  
us cultura consumserim Vegetiorem solito priore animum huius studiis cęlestibus replicate quā  
philosophicis d apibus & rore nectareo exaturetis huc assiduas cogitationes ardore placidissimo  
eoijsciatis. Nulla sudorum atrocitas & segnicia vos distrahat nec sit terrenis curis mens aliquialiter  
implicita:quominus sic a speculatiuis scientiis diuertatur quod Quidius primo fastorum tam de  
philosophis q̄ astrologis nōminus scite q̄ eleganter explicuit.

¶ Felices animę quibus hęc cognoscere primum.

Inq̄ domos superas scandere cura fuit.

Credibile est illos pariter vicijq̄ lociq̄;

Altius humana exeruisse caput.

¶ Et paulopost subiungit.

¶ Ad mouere oculis distantia sidera nostris.

Eiheraq̄ ingenio supposuere suo,

¶ Hanc igitur amplectamini diuinam philosophiam quam Marcus Tullius inuentum deo-  
rum nuncupauit qua etiam duce cum nunc infreto natitatis fluctuantes post hęc in portu securi de-  
scetis. Sed ne vos varijs fastidijs sermonibus receptui canere est oportunum Hoc vnum duntaxat  
addiderim vt pote libellum hunc (qui mentes vestras non satiarat nisi nouas questiones desir-  
deris vestris deflexus passim inseruissim) tanq̄ enchiridion in manibus habeatis. Valete precepto-  
ris vestri non immerito.





**Naturalium philoso-**

phiam esse illam preclarā cetera  
rū artū & disciplinarū magistrā  
quā ingenti studio maximōq;  
siderio quisq; ad sui suozūq; glo  
riam cōplecti debet omnes vno  
ore predicant: tum quia nihil ea  
loquidius preciosiusve possides  
ri: cum nihil vnq; maius & diis  
(si cum platone loquamur) bas

tura hic fuisse nec in posterum dari potest. A nullo quip  
pe vnq; viro docto hanc philosophie partem neglectam  
sed potius & ab indis/egyptiis/arabibus/grecis & latin  
nis diuersariūq; religionum p̄fessoribus sumis laboribus  
acquisitā luce clarius est. Nec mirū. Ipsam nāq; philoso  
phia thesaurū esse ditissimū vnicūq; ab hoie in hac vita  
appetēdū ingenue cōfessi sūt eozū singuli thesaurū inq; q̄  
nec a tinea demoliri/nec ab igne incendium pati/nec ab ii  
mico furtim aut palam surripi potest. sed simul cum pos  
sessore semper quocumq; terit liber ab his euadit & secur  
& qui ipsum possidet libere cum sapiente attico dicere au  
sit omnia bona mea mecum porto. Quid igitur queso ip  
sa nostra philosophia excellentius inuenias : qua inter  
nuncia homines deo proximi & (vt verius loquamur) dii  
terreni efficiunt ceteros. Ipsa q̄dem sola nouisse creditur  
quibus principis/quod ve/numero causis vniuersa que  
transmutari videmus miro ordine fiant ipsa qua materia  
& quanta magnitudine celum constet/an quietum sit ac  
immobile aut incredibili celeritate voluatur mundus ne  
iste semper fuerit & erit vt asseuerat peripatetici cum eo  
rum principe aristotele: vel si quandoq; productus fue  
rit numq; in post hac finē habiturus: vt asserunt acade  
mici & eorum princeps plato. aut si principū habuerit: & t̄  
interiturus sit vt affirmat stoici: & q̄ plurimi alii: itidem  
& lunc defectus omnesq; solis circuitiones ac omnū iso  
rū principū effectū quod quidam vocabāt primum or  
tū/alii primā causam alii primā intelligētīcū alii gubere  
natorē oīz & cetera homi maxīma solēntate declarat qua  
propter multi super his admiranda excellentissimi viri  
ad harū rerum causas iuestigandas ad studiū. magnope  
re sese contulerūt existimantes inulto preclarū s esse hu  
manarū diuinarūq; rerum iuestigare ac scire rōnes q̄  
struendis opibus & cumulandis honoribus (q̄bus rebus  
q̄ fragiles sūt terrenesq; & ad solū corporis cultū p̄tinent  
nemo melior effici pōt) inherere inter quos multi refusse  
rūt vt puta pythagoras ytalozū p̄iceps anaxagoras de  
mocritus plato & q̄ plurimi alii quos recensere longum  
foret. A nullo in hanc philosophiā fuisse inuentam arbi  
tror: totius etenī vniuersi entūq; singulorū principia ac  
causas inuenisse quis se iactabit. Tanta q̄dē glorie cupi  
ditate duci puto neminē iter alios in non imerito nosser  
philosophie parēs primū sibi vendicauit locū: qui non ar  
roganter aut in verborum cortice: sed in re ipsa dictorum  
philosophozū opiniones refellit & carpit. & ita hāc artē  
stabiluit vt nullus qui eum secutus fuerit ad hoc vsq; tē  
pus(q̄ est mille octingentorum septuaginta annozū & vi  
u) in verbis eius errozē inuenire potuerit hic etenī totū  
philosophie studiū in tres diuisit partes in rationalem si  
licet moralem/ & naturālē/quāquidem naturālē p̄tē i octo  
minus principales partes distinxit. Quarum primam de  
phisco auditū appellitari voluit. quam partem interpreta  
turi sum⁹ prout vires nostre suppetēt & aliqua de thesau  
ris philosophozū que magis necessaria videbuntur i me  
dium afferre conabimur. Exordiendo igitur a primo phi  
liscorum moueo talem questionem,



**Truz de rebus natura-**

libus possit haberi scientia. Pro istius  
questionis elucidatione. Notandum ē  
& q̄ iste termin⁹ naturale solet accipi m̄  
tis modis vno mō vt distinguitur con  
tra violentum & ita dicimus motum le  
uis furtim esse naturalem Secundo vt distinguitur cōtra  
voluntarium: & ita dicimus q̄ operatio volūtatis non est  
naturalis sed operatio alterius potētie dicitur esse natu  
ralis. Tertio modo capitur naturale vt distinguitur con  
tra casuale: & ita inuentio thesauri non dicitur naturalis  
sed aliquis effectus qui non procedit a fortuna vel a ca  
su dicitur naturalis. Quarto modo capit naturale p̄ illo  
q̄ nō est miraculosum sicut q̄ dicimus hoc pōt contige  
re naturaliter vel iste effectus est naturalis. Quinto mō  
capitur ly naturale pro oi entitate que est in rerum natu  
ra & hoc mō deus & quelibet alia res siue sit in intellectu  
siue extra intellectum dicit esse naturale siue res natura  
lis. Sexto mō p̄t accipi ly naturale p̄ re cōposita ex ma  
teria & forma consimiliter hic terminus scientia multis  
modis accipi solet vt declarau i primo posteriorum

**Secūdo notandum est q̄ i triplici**

differentia sunt scientie aliqua est scientia sermotionalis  
alia moralis alia vero realis hanc distinctionē: em primo po  
suit ipse plato deinde vero omnes alii qui insecuti sūt ip̄s  
vnde sciētia sermotionalis dicitur illa que de sermone cō  
siderat tanq; de proprio obiecto & istud membrum iterū  
in tria p̄titur mēbra Scientiarū em sermotionalium. Alia  
est grāmatica alia rethorica alia logica. Prima enim de  
sermone considerat eo q̄ cōsiderat quis sermo sit cōgru  
us quis vero incongruus rethorica vero de sermone om̄s  
tō cōsiderat logica aut de sermone vero gut falso. Cū igit  
tur tres iste scientie oīs p̄sentur circa sermonem nō ines  
pre eas antiqui vocauerūt sciētiās sermotionales nomē  
em rei adaptauerunt. Alia est scientia moralis & est illa  
que circa mores homī p̄tatur docēdo qualiter agendum  
sit circa cibilia & hāc sciētiā tradidit ipse philosophus  
i libris ethicozū politicozū & economicorū. Tertia s̄o sciē  
tia est realis vñ ex eo q̄ li qua sciētia dicitur realis q̄ cō  
siderat res & non ea rōne qua operandū est circa illas res  
vñ in scientia morali cōsideratur de rebus naturalibus sic  
cut & in scientia realibus sed aliter & aliter. In scientia  
em morali consideratur de rebus naturalibus consideran  
do qualiter circa illas res sit egendū & operandum i sciē  
tiis aut realibus nō Est aut triplex sciētia realis mathe  
matica phisica & metaphisica. Si em p̄sideratur res nā  
les sub rōe q̄titatis tūc talis p̄sideratio ad mathemati  
cā spectat & q̄ duplex est quātitas cōtinua vcz & discreta  
ea p̄pter dupliciter cōtingit cōsiderare res sub rōne q̄tita  
tis si considerantur res sub rōne q̄titatis continue tunc  
talis consideratio est geometrica. Si vero cōsiderentur  
res sub ratione q̄titatis discrete talis cōsideratio ad ar  
ithmeticā spectat sciētia vero phisica cōsiderat etiā Etia  
naturalia sicut mathematica cōsiderat qz cōsiderat de re  
b⁹ naturalibus sub rōne motus & mutationis sicut em vi  
debimus in p̄cessu istoꝝ octo librozū phisicozū philo  
sophus pertractat de passionibus entis naturalis tā ex  
trinfecis q̄ intrinfecis tertia aut sciētia realis ē metaphis  
tica vñ cōsiderat de rebus naturalib⁹ nō sub rōne q̄tis  
tatis sicut mathematica nec sub rōne motus aut mutatio  
nis vt phisica sed sub ratione absoluta entis. In metha  
phisica enī maxime inquiruntur quid dicitates & distinctio  
nes rerū sicut de diffinitione decē p̄dicamētoꝝ cōsimiliter  
& alia cōsiderātur i metaphisica sub rōne absoluta entis.





**Notandum est tertio q duplex est** sciētia videlicet speculatiua ⁊ practica ⁊ dupliciter differit. Primo ex parte obiecti scōo ex parte finis obiectū sciētie practice est pō practica obiectū sciētie speculatiue ē pō speculatiua. In pō practica dī illa i qua ponit aliquid s̄ minus ipōtās operationē vt ē ista pō de⁹ ē a nobis dīgēdus. illa aut pō dī speculatiua i qua nō ponit aliquis termin⁹ talē operationē ipōtās vt ista pō oīs triangulus h̄ tres angulos ⁊c. Secundo differunt ex parte finis. finis enim sciētie practice in operatione cōsistit speculatiue vero non. Istis breuiter notatis ponitur conclusio responsiua ad titulum questionis proposita de reb⁹ naturalib⁹ pō h̄ sciētia. nō aliter pbo h̄c conclusionem nisi qz ipse philosoph⁹ nitit nobis de reb⁹ naturalib⁹ tradere sciām qz nō fecisset si nō fuisset nobis possibilis.

**Contra hāc cōclusionē primo p̄cipaliter** as̄ sic vel de oibus rebus naturalibus possum⁹ habere sciām vel de aliquibus ⁊ de aliquib⁹ non vel de n̄ his non ē dicendū primū aut secundū igr̄ dicēdū ē tertium qd scōm dici n̄ possit paret ppter equalitatē rōnis. s̄ q nō possit dici p̄mū pbo sic multa sūt entia naturalia de quib⁹ nulla possum⁹ habere cognitionem ⁊ p̄ p̄ns s̄ de omnibus entibus naturalib⁹ possum⁹ habere sciām p̄na est manifesta ⁊ assumptum p̄bo de deo ⁊ de intelligentiis ⁊ de anima rationali nullam possumus habere cognitionē ⁊ hec oīa sunt etia naturalia igitur multa sūt entia naturalia quorū h̄ ē nobis possibilis cognitio consequētis est clara cum minore ⁊ maiorem p̄bo de illis entibus naturalibus iam dictis non possumus habere aliquam cognitionem sensitiuam quia nullum eorum entū cadit sub obiecto visus ⁊ etiam de nullo eorū possumus habere cognitionem intellectuam quia si de aliquo istorū possumus habere cognitionem intellectuam de illo possumus habere cognitionem sensitiuam oīs enim intellectuā sensitiuam presupponit ⁊ p̄ cōsequēs de nullo istorū entū naturalū possumus h̄c cognitionē ⁊ p̄ p̄ns nec scientiam.

**Et confirmatur de nullo ente naturali** possumus habere perfectā cognitionē igitur de n̄ lo ente naturali possum⁹ h̄c sciām tenet p̄na qz ex opposito seq̄ oppositū ⁊ āns p̄bo. Ad hoc qz de aliqua re habeat p̄fecta cognitio req̄rit qz illa re cognoscat scōs oīa p̄dicata dicibilia de illa re s̄ nō ē posse qz intellect⁹ noster cognoscat oīa p̄dicata dicibilia de aliqua re n̄ si ei ē res siue creata siue in creata de qua nō sint infinita p̄dicata dicibilia ⁊ ex quo intellectus noster est solū finite capacitatis actiue non poterit cognoscere omnia p̄dicata dicibilia de aliqua re ⁊ p̄ p̄ns non poterit aliquam rem cognoscere ⁊ per p̄ns de nulla re est nobis possibilis sciētia.

**Ad primum principale responde** tur qz de omnibus entibus naturalibus possumus h̄c sciētia ⁊ ad ip̄ationē dico p̄cedēdo p̄nam negato as̄te. Et dico qz de deo intelligentiis ⁊ de aīa intellectuā possumus h̄c cognitionem nā possumus h̄c cōceptū cui subordinatur ly ens cōsistit possumus h̄c cōceptū generalissimum substantie etiā ex quo oīa illa sunt entia naturalia habendo cōceptū cui subordinat iste terminus ens naturale habemus cognitionē illarum rerū. h̄c est cognitio nē alicuius rei nichil aliud est qz h̄c cōceptū representatiuū talis rei ⁊ qm̄ petis v̄ illa cognitio quā habemus de illis rebus esset intellectuā vel sensitiua r̄ndeo qz ipsa esset intellectuā nā clarum est qz illarū rerū non habem⁹ cognitionem sensitiuam ⁊ quāvis dicit oīs cognitio in

tellectiua sensitiuam presupponit r̄ndeo qz non oīs cognitio intellectuā aliquam rem representās presupponit sensitiuam illius eiusdem sed quibet talis aliquam noticiam sensitiuā p̄supponit vt dictū ē in primo posteriorum.

**Contra hāc solutionem arguitur** sic de nullis entibus creatis pōt h̄c sciētia igitur non de oib⁹ etib⁹ nālib⁹ possum⁹ h̄c sciām p̄na ip̄atione non eget ⁊ assumptū p̄bo sic secundum philosophum primo posteriorū corruptibiliū ⁊ etiam singulariū non est sciētia sed oīa entia naturalia creata sunt corruptibilia similiter ⁊ singularia igitur de nullis talibus est nobis possibilis sciētia p̄na ē clara ⁊ maior ē ipsius philosophi r̄minoz similiter est manifesta quia quocunqz ente v̄li dato ipsū est corruptibile ⁊ etiam singulare.

**Ad hoc argumentū responsum est** vbi supra nego tñ qd de nullis entibus nālib⁹ possumus h̄c sciētia s̄ qzlibet tale sit corruptibile ⁊ singulare tad auctoritatē philosophi ex qua tota vis argumenti procedit. Dico qz iste terminus corruptibile sit ⁊ iste terminus singularare debent accipi secunde intentionaliter ⁊ non prime voluit enim philosophus qz corruptibilium .i. p̄dōnū cōtingentium ⁊ singularium .i. p̄dōnū singulariū non est sciētia cū isto tñ stat qz de reb⁹ corruptibilib⁹ ⁊ etiam singularibus bene pōt h̄c sciētia sed non p̄ p̄dōnes contingentes aut singulares sed per p̄dōnes necessarias aut v̄les ⁊ hoc intellige itaqz de sensibilib⁹ remouissis.

**Ad cōfirmationē respondetur** re petita quadem distinctione posita i analyticis que est hec duplex est cognitio p̄fecta. Quedam est cognitio p̄fecta simpliciter qdā nō est cognitio p̄fecta in suo ḡne cognitio illa v̄ p̄fecta simpliciter scōm quā res cognoscit scōm oīa p̄d̄ cara dicibilia de tali recognitione p̄fecta in suo ḡne est per quā res cognoscit s̄z aliqua p̄dicata dicibilia de illa re dato qz nō secundum oīa supposita ista distinctione respondetur concedendo qz de nullo ente naturali possumus h̄c cognitionē p̄fectam simplr. sed bene possumus h̄c cognitionē p̄fectā in suo ḡne ⁊ hoc sufficit soli aut intellectui diuino possibilis est cognitio p̄fecta simplr nec ex illo sequit qz de entibus naturalibus non possum⁹ h̄c sciētia. Forte petis qualiter v̄tū ens naturale excedit aliud i perfectione post qz de quolibet sunt infinita p̄dicata dicibilia. R̄ndeo qz nō ex eo aliqz ens naturale alio quo ente ē p̄fecti qz de eo plura sunt p̄dicata dicibilia qz de alio qz de quolibet sūt infinita dicibilia s̄z qz de eo plura sūt p̄dicata ipōtātia p̄fectionem dicibilia qz de alio.

**Secundo principaliter arguitur** sic nullū ens naturale ē a nobis cognoscibile igitur de n̄ lo ente naturali possibilis est nobis sciētia p̄na est clara ⁊ p̄bo āns si aliqz ens naturale esset a nobis cognoscibile vel ergo esset a nobis cognoscibile cognitione v̄li vel cognitione singulari. Ad si dicas qz quolibet ens v̄le est a nobis cognoscibile cognitione v̄li ⁊ singulari sic arguo vel prius entia v̄lia cognoscibilia sunt cognitione v̄li qz singulari vel p̄: singulari qz v̄li vel eque cito v̄li sicut singulari ⁊ contra nullū istorū dici pōt igr̄ qz primum dicit nō pōt p̄bo sic scōm philosophū in hoc problemio quolibet cognitio v̄lis singularē presupponit nam quilibet cognitio v̄lis est cognitio intellectuā quelibet aut cognitio intellectuā p̄requirit sensitiuam (vt dictū ē) quilibet autē cognitio sensitiua est singularis ⁊ per p̄ns oīs cognitio v̄lis p̄requirit singularē ⁊ per p̄ns entia naturalia non



### Questio prima

prae sunt cognoscibilia cognitione vli q singulari. Quod autē scdm dici nō pōt pbo sic. Secundū phūm vlia sunt nobis notiora singularib⁹. Et p pns res ipse natura les pri⁹ a nobis cognoscūt rōne vli q singulari. Quod autē tertiu dici non potest declarari potest per hoc quod dicit philosophus in fine prohemii. Pueri primo vocant oēs viros p̄res z oēs mulieres matres postea vero disti cte hūc patrē hāc vero distincte matrē z p pns pueri p mo cognoscunt res vles conceptibus vniuersalibus q si gularibus. Et p hoc sufficienter probari potest nō ē dā dū tertiu mēbrum relinquatur ergo q neq cognitione vli neq singulari res naturales a nobis possūt cognosci z p consequens simpliciter a nobis cognosci non possūt z p consequēs de eis non possumus habere scientiam.

**Et cōfirmatur si de rebus natura libus.** posset haberi sciētia sc̄retur q res naturales esset a nobis cognoscibiles sciētia em ē habit⁹ itellect⁹ s hoc est falsū qd sic p̄bo. Quēz res naturales de quā lo quoz ē a nobis sensibilis s nullū sensibile ē intelligibile igitur nulla talis res naturalis ē a nobis itelligibilis con sequētia est manifesta cū maiorē z minorē pbo detur op postū q aliq sēibile sic intelligibile z sic arguo bñ sequi tur Aliq sēibile ē intelligibile ergo aliqua sēfatio est in tellectio cōsequēs ē manifeste falsū vt claret z p psequēs z aīs z cōsequētia tenet p locū a cōiugatis. Si cōcretū be cōr ero z abstracto de abstracto z ita habetur q qdli bet ens naturale postq ē sēibile est nō itelligibile z ita de nullo tali scientia haberi potest.

**Ad secundum principale respōde** turnegando q nullū ens naturale sit a nobis cognoscibi le. Et dico q tā cognitione vli q singulari etiā naturalia sunt a nobis cognoscibilia. Et qn peris vel prius a nobis sūt cognoscibilia cognitione vli q singulari vel ecōtra vt quomodo dico q res naturales pri⁹ cognoscūtur cogni tione singulari q vniuersali. Et qn dicit secundū phūm vni uersalia sūt nobis notiora singularib⁹ respondeo q phūs voluit q res prius debēt cognosci scdm cognitiones vles q singulares ab aliqua vna tota cōitate cui aliqua sciētia tradēda ē. Si em qspiā veller tradere aliquā doctrinā a licui totali cōitati optet q talis pcedat a p̄pōnib⁹ i quib⁹ ponūt termini viores illi⁹ sciētia ad p̄pōnes i qb⁹ ponūt termini singulares q tales p̄pōnes s notiores z hoc mō dicit phūs se velle procedere i hāc naturali phia. nec erat eius intentio q cognoscamus res naturales pri⁹ cogni tione vniuersali q singulari imo nō ē possibile q aliqz ha beat cognitionē vniuersal ē etiā naturaliu qui pri⁹ habue rit cognitionē singularē. Et ad aliud qd allegas de pue ris respōdeo q licet vocāt oēs viros patres postea hunc disti ncte patrē nō tū prius formāt cognitiōes vles q sin gulares. Sed ratio qre pri⁹ vocant oēs viros patres est hec qz noticie sēstiuē quas hñt sūt adeo debiles q p ip sas nō sciūt disti ncte iter obiecta illarū noticiari quēad modū qn video fortē a lōge habeo noticiā sēstiuā ei⁹ tū p illā nō valeo disti ncte iudicare de illo obiecto. Itē con tingit de oue p̄mogenita q pmo oēs oues idifficēter se qtur forte dicit scdm phūs itellect⁹ ē vniuersaliū sēf⁹ sūt singulariū. Et p pns res naturales pri⁹ a nobis cogno scūtur cognitione vniuersali q singulari. Dico q cōsequē tia nichil valet nec illud p̄debat phūs s p hoc voluit q nulla potest esse noticia sēstiuā q sit cognitio vlis sēsus em singularia solū cognoscit itellect⁹ autē ē vniuersaliuz eoq itellectus potest habere cognitiones singulares.

**Ad cōfirmationē respōdetur cōce**

dēdo q res naturales sunt a nobis intelligibiles dato q sint etiam a nobis sensibiles z ita nego hāc nullum sensibi le ē a nobis itelligibile. Et qn dicit si aliquod sēibile sit intelligibile seqtur q aliqua sēfatio sit intellectio nego q sequētiā. Ad illā regulā p locū a cōiugatis dico q ipsā ē vltter vera nō sequit hō ē albū ergo humanitas ē al bido. Et si dicas vt cōiter dici solet q regula illa intelli gitur de terminis q i eodē p̄dicamētō locāt. Adhuc in illis regula nō hz verū nō ei sequit nigrū ē dulce ergo nigres do ē dulcedo. Et si r̄sa aliquo mō debet eē vera opzq itel ligatur de terminis q se hñt scdm sub z supra vt si albū ēco loratū albedo ē color mō clarū ē istos duos terminos si se hñt secūdū sub z supra scz sensibile z itelligibile p̄notatio em vni⁹ terminū ē extranea ad cognotationē alteri⁹.

**Tertio p̄ncipaliter arguitur sic** nulla res naturalis pōt eē obiectū alicuius cognitiois po tētie cognitue z p pns potentia cognitua nullas res vni uersales cognoscere pōt z per pns de eis non pōt ha beri sciētia p̄nta ē manifesta p̄p̄bo assōptū iter obiectū z potētiā vt vult phūs i tertio de aīa debz esse aliqua pro portio. S; iter res naturales z potētiā cognitua nulla ē portio. nā res naturales sūt materiales potētia vero cognitua i materialis vt satis p̄stat z p cōsequēs iter il las res nulla ē portio z per cōsequēs nō possunt esse obiectum cognitionum talis potētie.

**Et cōfirmatur si de omnibus en** tib⁹ naturalibus possit hfi sciētia vel q eēt sciētia natu ralis aut aliqua alia sciētia. Si dicas q naturalis sic ar guo si de oibus reb⁹ naturalibus posset hēri sciētia natu ralis seqret q illa sciētia a nulla alia sciētia distigueretur qd cōstat esse falsum ex sacido notabili nā qbz sciētia na turalis siue phisica siue methaphisica siue mathematica a qualibet alia scientia distiguitur.

**Ad tertiu principale respondeť ne** gando q nulla res naturalis possit esse obiectuz cognitio nis potētie cognitue. Et qn dicit iter obiectum z poten tiā debz eē aliqua certa portio fateo. Et nego q inter potētiā cognitua z rē naturalē nulla sit portio. Et ad probationē qua dicit res naturales sunt materiales ipse autē itellect⁹ i materialis transeat. nec ex illo habes q i ter illa nulla sit portio vnde dico q inter res materiales z intellectum nulla ē portio magnitudis s; ē portio vi talis imutationis ex eo q tū q̄tum res naturales suffi ciunt imutare intellectum tm itellect⁹ sufficit imutaria re bus naturalibus.

**Ad cōfirmationē respōdetur pre** missa vna disti nctione multipliciter aliqua sciētia potest dici cōsideratiua oim vno modo qz ipsa cōsiderat de oi bus cōclusionibus scibilib⁹ similiter z oibus p̄missis ex qb⁹ inferri p̄nt p̄cōdes scibiles z hoc mō nulla sciētia de oi bus ē cōsideratiua. Alio mō aliqua scientia potest dici cō sideratiua oiz qz ei⁹ subiectuz attributionis ē terminus p̄muniſsim⁹ oia cōsiderās. Et hoc mō methaphisica pōt dici cōsideratiua oiz. nā ei⁹ subiectuz attributionis ē ly ens. Tertio aliqua sciētia pōt dici oiz cōsideratiua qz in ea p tractat de aliquib⁹ p̄positionibus quaruz extrema oia s̄ gnificāt. Et illo mō sciētia naturalis phisica de q ē ad p̄ postum dē oim p̄sideratiua i ea em demōstratur hec po sitio nulluz corruptibile ē icorruptibile p cui⁹ extrema oia entia mundi significant. Et ita hec sciētia naturalis phis ica omnium rerū est consideratiua z nego q p̄opterea ab aliis sciē. iis nō distiguar. Quā disti nctio sciētiarum nō sus a iiii



mitur ex diuersitate rerū q̄rū sciētie sūt cōsideratiue s; ex diuersitate subiectoꝝ attributionis q̄rergo sciētia natural' phisica h; aliud subiecti attributionis q̄ q̄cūq; alia sciētia ea p̄pter a qualib; alia distiguitur. Forte dicitur de<sup>o</sup> nō ē phisice p̄siderationis igit sciētia phisica nō ē oīz p̄sideratiua p̄ntia ē clara et proba affūp̄tū p̄ illud ph̄i tertio, ph̄i corū. Entia nō mota nō sunt phisice p̄sideratiōis ex quo q̄ de<sup>o</sup> ē ens imobile seq̄t q̄ nō ē phisice cōsiderationis dico breuif q̄ de<sup>o</sup> ē phisice p̄sideratiōis Et ad illud ph̄i dico q̄ etiā si mota sūt phisice cōsideratiōis sub rōne. mo<sup>o</sup> s; bñ sub rōne mouētis de<sup>o</sup> em̄ ē phisice p̄sideratiōis sub rōne motōis. Pluria dicit possēt i hac q̄stioe s; q; magis posterioristica sūt aut ad libitū de aia spectāt ideo de eis sup̄ sedeo q̄ hec de q̄stione prima satis sint.

**Veritur secundo ad ph̄m**

**N**ec spectat arguere p̄tra parmenidē et melissum negātes principia rerū naturalū p̄ solutione istū q̄stiois duo sūt vidēda p̄mo vidēdū ē quōd ip̄i negauerūt p̄ncipia rerū naturalū. Secūdo vidēdū ē vtrū nō spectat ad ph̄m naturalē cōtra eos arguere et soluere eorū rōnes supposito q̄ ita sit q̄ negauerūt p̄ncipia rerū naturalū. Quātū ad p̄mū aduertēdū ē q̄ sicut dicit cōmētator multitudē etiā ē aut scdm formā tm̄ aut scdm q̄ritatē tm̄ aut scdm q̄ritatē ē et formā sūt. Quā illa dicitur multa scdm formā tm̄ q̄ distiguitur ip̄e tm̄ nō h̄nt diuersas q̄ritates sicut albedo. et diuicedo illa vero dicitur multa scdm q̄ritatē tm̄ q̄ sūt eūdē sp̄i diuersas tm̄ h̄nt q̄ritates vt duo lapides v' duo lingua illa vero dicitur multa scdm q̄ritatē et formā sūt q̄ cū hoc q̄ distigūt sp̄e diuersas h̄nt quātitates vt lignū et lapis vā. parmenides zimeliss' solū ponebāt mltitudinē rez secūdu q̄ritatē tm̄ q; dicebāt oīa eē vnū nō solū aggregatiōe aut cōtiguitate sed p̄tinuitate ita q̄ vortex cōtinuat aeri et ille aer parietē et sic p̄ter et postq̄ so. et brunellus sunt partes itegrales alicuius corū seq̄t q̄ nō sūt plura sp̄e distincta. Et licet hec possit fidei catholice p̄tra ueuat stādo tm̄ in lumie naturali dicit aliq̄ q̄ ip̄a pbabilis ē. nō em̄ ponēda ē pluralitas sine necessitate cū igitur naturalit' loq̄ndo oīa possint saluari tenēdo materiā esse totā substātiā rei hoc est dicit nullā eē ponēda formā substātiāle aut accidētāle distinctā a mā seq̄tur q̄ saltē nō oīz nō irrōnalis ē. nō facile ē creditū istos ph̄os fuisse itaru des q̄ simpliciter negaffēt pluralitatē rerū. Quis em̄ ita rudis eēt vt diceret vnū asinū eē ip̄sū celū null' p̄fecto cū igit celū sit et vnū asinū sit et hoc non est illud sequitur q̄ ē pluralitas rerū. Quātū ad scdm notādū est q̄ aristoteles dicit i textu q̄ spectat ad ph̄m arguere cōtra parmenidē et melissū neq; etiā spectat ad ph̄m naturalē. soluere eorū rōnes et causa hui' ē quia rationes eorū erāt adeo s; biles q̄ nerāt digne respōsiōe meliss' sic arguebat. Omne quod ē factū h; p̄ncipiū eius nō ē factū ergo ens non h; p̄ncipiū hec rō peccat i forma q; ibi nō est bona illatio arguitur em̄ minore uegatiua in prima figura peccat etiam illa ratio i materia q; ei' aūs est falsum pro mliorem aliquid em̄ ens est factū ex alio ēte rō aut parmenidis erat hec. De quod ē p̄ter ens est non est ens ergo qcquid ē p̄ter ens ē nichil tenet p̄ntia a cōuertibilit' nā nichil et si ēs cōuertitur et vltra qcqd' ē p̄ter ēs ē nichil s; ens et vnū cōuertitur igit qcqd' ē p̄ter vnū ē nichil et p̄ cōsequēs oīa sūt vnū hec etiā rō peccat i materia q; arguitur ex aūcedēte ffo h; ista exceptiua oē qd' ē p̄ter ens nō ens ē ffa vt p; per suā primā exponentem. ex quo ergo iste due rationes erant a deo defectuose uoluit ph̄s ad eas non esse respondeudum neq; arguendum contra hos ph̄os negantes principia. Quia cōtra negātes principia sub i-

tellige nulla cōcedentes nō ē disputādū istis notatis p; qualiter sit respondendum ad questionem propositas.

**Contra predicta primo principa-** licet arguitur sic et primo probando q̄ illa opinio. parmenidis et meliss' nō sit pbabilis et hoc rōmbus aristotelis et arguitur sic si nō esset ponēda pluralitas rez sequeret q̄ oīa esset vnū vel ergo oīa sūt vnū aggregatiōe cōtiguitate vel cōtinuitate si duo prima nichil dicit si dicas q̄ sūt vnū cōtinuū vel ergo oīa sunt vna substātia vel vna qualitas vel vna q̄ritas et ita de aliis generalissimis nullū istorū dici potest quocūq; em̄ istorū dato habet sp̄ pluralitas rerū nā si substātia et q̄rit' sūt iā due sūt q̄ sūt et nō tm̄ vnū ē qd' est et p̄ p̄ns sēp habebitur rerū p̄ntas

**Et confirmatur si omnia sūt, vnū** vel ergo oīa sūt vnū diuisibile vel vnū indiuisibile nō secūdū vt liquet et si primū sequitur multas ptes ipsū eē et p̄ p̄ns plura sūt et ita nō pōt ponēda pluralitas rerum cōsimiliter queri pōt vtrū illud vnū sit substātia vel accidēs nō scdm quia si accidēs est illud cui accidit est et ita plura sunt et si illud sit substātia vel ergo vn' hō vel vnus e; qu' et sic de aliis indiuiduis nullū istorū dici pōt igitur.

**Ad primū principale respōdetur**

Quo oīa sūt vnū nō solū aggregatiōe aut cōtiguitate s; cōtinuitate ita q̄ oīa q̄ sūt i mūdo sūt vnū cōtinuū et propterea ex quo hō et equ' sūt partes eūdē cōtinuū ea p̄t sūt eūdē sp̄i Et q̄n petis vel oīa sūt vna substātia siue vna q̄ritas vel vna qualitas dico q̄ oīa sunt vna substātia et q̄ vlteri' dicit si substātia et quātū sūt et c. peto al' te vel itēdis pbare pluralitatē rerū specificice distinctaz vel itēdis pbare solū esse plura entia Si secūdu non arguis ad p̄positū q; illud iā cōcessū ē Si itēdis pbare pluralitatē rerū specificice distinctaz negō illā conditionā quā assumis que ē mala p̄ntia imo vn' noialis q̄ cōcedit esse plura entia specificice distincta negaret illam conditionā lem tanq; malā cōsequentiā vt videbit q̄stione sequēt.

**Ad cōfirmationem quando petis**

vel oīa sunt vnū diuisibile et indiuisibile dico q̄ oīa sunt vnū diuisibile et cōcedo ptes eius esse et nichil ad re q; ex illo solū potes habere pluralitatē rerū secūdu q̄ritatē tm̄ et q̄ vlteri' petis vel ergo oīa sunt vna substātia vel vnū accidēs do primū et dico q̄ nō sūt vn' hō nec vn' equus nec vnus lapis s; oīa sunt vna substātia cui' aliqua pars ē hō aliqua equ' aliqua lapis et ita de aliis et p̄pterea cōcedo hāc de copulato extremo. Oīa sūt hō et lapis et equus et sic de aliis nec existit differētia accidētali p̄tium ali' cōtinuū h̄re potes distinctionem specificam.

**Secūdo principaliter arguitur sic**

Ex ista positione seq̄t q̄ hō p̄t eē asin' q; postq̄ hō et asin' sūt eūdē sp̄i seq̄t q̄ quicqd' cōuenit hōi pōt cōuenire asino s; hō pōt redere igit et asin' et p̄ p̄ns pōt eē hō forte dicit q̄ illa p̄pō ē cōcedenda i sensu diuiso, s; nō i sensu composito cōtra brunellus est risibilib' igit ē hō tenet cōsequentiā cōuertibilitibus et antecedēs est verū q; brunellus est et pōt ridere igitur est risibilis.

**Confirmatur ex ista positione seq̄**

tur destructo oim predicamentoꝝ vt puta q̄ non sit pōt nēdū predicamētū subē q; isti termini hō et asin' sunt termini cōnotatiui q; ly homo supponit p̄ materia cōnotādo q̄ taliter sit disposita q; postq̄ illa mā que sic est disposita adhuc aliter disponeretur ly hō desineret suppos



nere p illa mā r cū nō sit ppter defectum rei sequit q est ppter defectū cōnotationis. Itē sequeretur q cadauer hoīs mortuū eēt hō q: tota cōnotatio de ly hō conuenit illi materiē qd tñ ē falsū q: nō pōt exercere speratiōes vi tales sicut hō signū ergo est q in hoīe sit aliqd aliud pē materiā. Itē hec opinio vī negare oēm experientiā vt pu ra q aq nōn possit calefieri ab igne quia si aqua calefit ca lefit suscepit calorem distinctum a materia r sic i aqua eēt ponēda forma accidētalis qd negat hec opinio.

**Ad secundū principale breuiter re-**  
spondeo: concedēdo q ista est vera hō pōt eē asin⁹ i sēu diuiso r ad improbationē ibidē factā nego q ista sit vera in sensu cōposito imo ista ē impossibilis hō ē asin⁹. Et ad pbariōē nego q brunellus sit hō r concedo hanc cōse quētiā negatō antecedente brunellus ē risibilis igitur est hō r qñ dicit brunellus ē r potest ridere igitur ē risibilis licet secūdu rei veritatē p̄a sit bona tamen secūdu hāc opinionem p̄a nihil valet s; oporeeret assumere in ante dente brunellus est r pōt ridere sub tali dispositione. igitur est risibilis modo antecedens est falsum.

**Ad confirmationem concedo nō**  
esse ponēdu p̄dicamentū substātie postq̄ iste termini hō r equ⁹ sūr termini p̄notatiui nā nulla cōuenientia esse tialis repibilis ē iter hoīes q nō possit repiri iter equos q re nullus termin⁹ pōt iponi absolūtē r in cōplexe ad signi ficādū hoīes p̄cise. Ad aliud nego q cadauer hoīs mor tui sit hō r nego q totū cōnotatio ei cōueniat q: homo supponit p̄ materia cōnotādo q sit taliter vel taliter fi gurata r cū hoc q possit in potentia p̄pina exercere o perationes vitales. Ad aliud sūr nego q hec opinio ne get oēm experientiam. Immo vī q adeo bene potest de fendī calorē esse rē calidā sicut mortū esse immobile r q̄tita tē eē rē quātā. Et tunc dicitur q qñ aq calefit nullus, cas lo: ibi generatur s; gñatur aliquis calor. Sūr q fortes p̄ genuit platonem nō tamē platonē genuit. Hic aliq̄ q̄rūt cōsequētē ad hāc opinionē qd sit vox scdm hanc opinio nē r nō oīz dicere q sit aliq̄ accidēs. Sed breuiter dicūt q sit aer repercussus ab arteris vocali r ab aliis instrumētis vt puta gutture lingua r sic de aliis. S; notālisando debe bīt idē cōdere p̄pterea supuacanea est questio.

**Tercio principaliter arguitur sic**  
alique sunt ponēde forme substantiales igitur hec opinio ma le ponit materiā eē totā substāz p̄tā ē carla r probō aīs aliqua aq calida cōponitur ex materia r forma quod sic probō docet experientiā q aqua calida reducitur ad frigi ditatē vel ergo ista reductio fit ab aliquo extrinseco vel ab aliquo intrinseco nō pōt dici q ab aliquo intrinseco q: videmus q licet aer circūstans ipum sit calidus tñ ipsa aqua reducitur ad frigiditatē sed q nō possit dici q illa reductio fit ab intrinseco probō sic q: vel fieret ab aliqua forma substāntiali vel aliqua forma accidentalī q eēt in ipsa aqua r sic habetur repugnantia. Quod si dicas sicut p̄ster ad hanc opinionē est dicendū quod hoc fit ab ipsa materia que est aqua sequitur tūc q materia est alicuius actiuitatis quod negant oēs naturaliter loquentes.

**Et confirmatur in rebus que viuunt vita vegetatiua**  
sunt ponēde forme substāntiales r etiam in aliis rebus que nullo modo viuunt ponēde forme substantiales aut forme accidentales igitur nullo pacto hec opinio est sus tēntabilis cōsequētia est manifesta r probō aīs. Do cet experientia q in istis plantis r in istis arboribus diuer si producuntur effectus r aliqui effectus q in vns arborē pducuntur nō pducūtur in alia nec secūdu se nec scūdu

suū simile. In aliis etiam rebus in animatis mirabiles effect⁹ reperitūtur diuersi quales i aliis rebus iaiatis nō cōspiciuntur. Si ei sumatur lapis qui dī pirritias r cum eo fiat ifricatio i manu tunc cābit propter nimiam adu sionem forāmē in manu. Et tñ clarū est q multi alii sunt lapides qui cum tali cōfricatione nō causābūt similem ef fectū. Idē potest de magnete declarari quia se trahisset rū alii tñ lapides tantā p̄tūcē nō habēt r nō videtur quo mō possūt saluari hec oīa nisi ponendo formas substāntiales aut accidentales.

**Ad tertium principale respōdetur**  
negando eē ponēdas aliquas formas subāles r concedo q aliqua aqua calida reducitur ad frigiditatem r dico q talis reductio fit ab ipsa materia. Hō itelligas q i tali re ductione caliditas corrūpitur r frigiditas de nouo pdu citur. Sed volo dicere q illa aqua denominatur prius ca lida postea frigida sed hoc nō fit p aliquas formas accide tales si vis potes concedere materiā eē alicui⁹ actiuitatē. **Contra hanc solutionē arguitur** sequeretur q ignis deberet eodē mō se reducere ad frigi ditatē quod iterū est contra experientiam sequelā tñ pbo materia q est ignis r materia q est aqua sunt eiusdē sp̄ei igitur qcūq; opatio vni cōuenit/cōuenit r alteri s; redu cere se a caliditate in frigiditatem cōpetit materie q est aqua igitur illud etiam cōpetit materie que est ignis.

**Ad hoc dicitur q non quecūq; ope**  
ratio conuenit vni indiuiduo alicuius speciei etiam cōue nit alteri cuiuslibet sp̄ei sed sufficit q nata sit cōuenire r ita dico q ignis bene potest se reducere ad frigiditatem ignis potest esse aqua quia illa materia q nunc est ignis potest taliter disponi q illa eadem sit aqua

**Ad confirmationem Respōdetur**  
negādo q in illis rebus q viuūt vita vegetatiua sūr ponē de aliq̄ forme accidētales aut subāles aut etiā in aliis, ces bus i aiatis s; sine dubio iste diuersitates opationū arbo rū/herbarū r lapidū multū apparēter pbant eē ponēdas formas subāles aut accidētales r ponēdo tales formas facile saluātur exp̄iētē p̄ter tñ ad hāc opinionē dico q nō oīz talē diuersitatē opationū arguere diuersitatē forma rū substāntiū aut accētaliū do tibi vniū simile dicit multi no minales q tenēt q̄titatē esse rē q̄tā q si aliquid qd nūc ē circūscriptiue i loco ponatur i alio loco diffinitiue q tunc nō ampli⁹ ipedit ne aiud corpus possit igrēdī suū locū quēadmodū antea ipe diebat r tñ hoc nō est rōe alicuius forme subālis aut accētalis sup addite illi corpi aut abeo remote cōsimilit̄ dico in pposito r hēc opinio p̄ter sine p̄dictōe aliqua pōt p̄fēdī euitādo pluralitatē rerū tñ p pter experientias multas nō tñ ppter aliquas rōes euiden tes ē opinio aristotelis ponentis formas subāles r acci dētales sustinēda, et hec de questione secunda.

**Tercio queritur vtrum quan-**  
titas distinguatur a re quanta. Hec questio oritur ex ver bis philosophi cum dicit arguens contra patmenidem r melissum. Si substantia r quantum sunt iam duo sunt q sunt r cetera hec autem questio licet pot⁹ sic methaphis icalis q̄ physicalis nichilominus tamē hic in primo phi sicoq̄ est pertractanda r ad rem est q: scriptores antiqui primo physicozum de ista materia tractauerunt. non enim posset haberi ver⁹ intellectus illi⁹ dicti philosophi sine hu ius materie diligētī inquisitione. r q: duplex est quantitas  
a iij

qst  
sta  
tas  
arce



## Primi phisicorum

tas continua scz & discreta vt patet per philosophum in predicamentis eapropter. Quero vtrum quantitas cōtinua distinguatur a re quanta.

### Circa hanc questionē varie volū.

tant opiniones. Prima est tenentium quantitatem distingi a re quanta & adhuc isti sunt bipartiti. Aliqui dicunt triplicem esse quantitatem quarum vna est diuisibilis secundum longitudinem tantum quemadmodum linea alia est diuisibilis secundum longitudinem et latitudinem & profunditatem diuisibilis & illa vocatur corpus de predicamento quantitatis. Alii sicut buridanus tenent quamlibet lineā esse longam latam & profundam. Alia est positio vtrius extreme & est notialisatium q̄ tenet quālibz quātitatē eē rē q̄rā

**Exordiendo igitur ab opinione secunda** puta buridani. Notandum est q̄ sicut se habet iste terminus albedo ad istum terminum album: ita se habet iste terminus quantitas continua ad istum terminum quantum continuum sicut enī ista est vera nulla albedo est res alba ita & ista nulla quantitas est res quanta

**Unde quantitas continua est vniū** accidens ratione cuius subiectū illius dicitur esse extensum: & hoc videtur velle aristoteles primo posteriorum vbi vocat tales immediatas nulla substantia est quantitas & p̄ consequens videtur velle dicere tales propositiones esse veras. Ista positio, colorabitur arguendo contra opinionem tenentium quantitatem esse rem quantam. Et vt ista positio magis elucefeat.

### Cōtra ipsam multiplici argumē

to instatur. Et primo arguitur argumento nominalium satis communi: nichilominus tamē satis pōderādo quā docūq; sunt due res absolute, realiter distincte quarum neutra est deus nec quarum altera est pars alterius deus potest quamcumq; earum destruere altera remanente in rerum natura (nec hic standum est in rigore logices) sed sic est q̄ quantitas alicuius pedalis & illud lignum sunt res absolute realiter distincte & c. ergo deus potest quamcumq; illarum destruere altera remanente in rerum natura & per consequens pōt corrumpere illud accidens q̄ vocas quantitatem/remanente ipso ligno. Et tunc sic arguo separet ergo deus quantitatem illius ligni ab eodem ligno adhuc illud lignum erit extensum vt prius ergo superflue ponebatur illud accidens: vt illud lignum foret extensum consequenti a ē nota & probō antecedēs adhuc due medietates illius ligni continuantur vt prius ergo quia detur oppositum q̄ non continuantur sequitur ergo q̄ sunt diuise & quemadmodum arguo de illis duabus medietatibus eodem modo ducam argumentum de tribus tertiis. 4. quartis / quinq; quintis & sic consequenter. Et sic concedes illud continuū esse diuisum in omnem suam partem quod implicat: vt sexto phisicorum probabitur & p̄ apli⁹ patebit. Itē si illud corp⁹ non sit extensum sicut prius peto abs te quō est in loco

**Confirmatur** si quātitas eēt tale accidēs a substantia distinctū hoc maxie ponere vt ipa substantia hēret p̄tē extra p̄tē s̄ probō q̄ multa sūt q̄ hnt p̄tē extra p̄tē: & tñ sūt extēsa s̄ quātitate igit ad hoc nō debz poni quātitas cōsequētia ē clara & antecedēs partz accidētia corporalia habēt partē extra partē: & hoc sine quātitate: nā si ta lis accidētia iherēt quātitati suēt aquā subiecto quo suē q̄b non curo sequi q̄ quātitas successie recipere poterit cōtraria cui⁹ oppositū asserit philosoph⁹ in p̄dicamto sub-

stantie quoz dicit maxie p̄rium est substantie secundū sui mutationem esse susceptibilem contrariorum si igitur illud solum substantie competat: sequitur q̄ non competit quantitati cum non sit substantia.

### Pro intellectu primi argumenti

principalis notabis quare dixerim in maxima assumpta due res absolute nā in respectiuis vt in paternitate & filiatione non habet verum secunduoz eos secūdo. Notāter dixi in maxima assumpta quarum neutra est deus nam fortes & deus realiter distinguuntur: fortes tamen non potest remanere, in rerum natura corrupto deo. tertio dixi quarum neutra est pars alterius propter totum & suam partem: materia enim fortis & fortes realiter distinguuntur & tamen deus non potest corrumpere materias fortis remanente forte cui⁹ sequatur fortes est. ergo materia fortis est ista maxima sic declarata valde est rōabilis & per se sequens totū argumentū videtur esse pungituum variū tñ, vario modo nituntur respondere & primo ab aliquib⁹ sicut a paulo veneto. 12. capitulo in metaphisica & pluribus aliis dicitur q̄ nostra maxima non est vniuersaliter vera instantia est de subiecto & sua p̄ria passione rōabilis est em̄ secundum eos est vnum accidens distinctum a forte quod tñ deus non sciret destruere remanente forte & hoc p̄pter dependētia quam habet p̄ria passio cum suo subiecto. Simile declarabitur in hoc primo vbi dicitur satis esse opinabile q̄ totū est vna tertia entitas distincta a suis partibus: puta a materia & forma copulatiua & copulatiue quas tñ deus non pōt corrumpere remanente illa tertia entitate. Eodē mō in proposito dicitur q̄ de⁹ nō potest corrumpere quantitatem remanente substantia p̄pter dependētia quā habet cū substantia & substantia cui⁹, illa q̄ritate. Sed q̄ hec solutio non v̄ rōnabilis & illud quod adducit magis vertitur i dubium. Illud de quo sit q̄stio

### Propterea ab aliis sic respōdetur

casu admissio q̄ de⁹ separet quātitatē ab illo ligno & dicitur q̄ illud lignum nō ampli⁹ erit extensum imo oēs p̄tes ipsius fluent ad punctū mediū & tunc p̄nter dicendū ē q̄ illud lignū erit in loco p̄nter & hāc solutionē dant illi q̄ tenēt esse p̄tē indiuisibilia nec hāc solutionē dat paul⁹ venetus sicut & aliquis falso ipōnit immo eā reprobat.

### Sed cōtra hanc solutionem sic ar

guo si sit aliquod corp⁹ pedale a cui⁹ prima parte p̄portio nali de⁹ sepet q̄ritatē nō separādo a scōa separet a tertia nō separādo a quarta & sic alternati p̄ oēs partes p̄portionales illius pedalis tūc peto ad q̄b punctū fluēt oēs partes a q̄b sepata est q̄ritas. P̄sses dicere q̄ oēs p̄tes p̄ime partis p̄portionalis fluēt ad punctū mediū eius dē p̄ime partis p̄portionalis p̄tes tertiē ad punctū mediū eius dē & sic p̄nter. p̄tē alia via, sic arguitur capiat vniū corpus infinitū versus orientē & ab illo deus remoueat q̄ritatē tūc partes illi⁹ nō fluēt ad punctū mediū cū non sit assignare aliquod punctū quod equat distet ab extremis & per se solutio erat in sufficiens.

### Secūdo sic arguitur si solutio eēt

vera sequer q̄ quicūq; deus separet q̄ritatē ab aliquo corpore q̄ s̄ue accēderet sursum q̄b v̄ absurdū: & p̄ p̄tia capiat aliqua ps parua i aliquo corpore cui⁹ q̄ritatē de⁹ destruet & grā exēpli, sit pars medietatis inferioris q̄ sequitur illud punctum tunc vt dicit solutio illa fluēt ad punctum medium ergo sequitur q̄ ascendet quod infert propositum. P̄sses dicere illatum non esse inconueniens propter miraculum iam factum quicq̄ tamen sit siue hē rōnes & cludāt siue n̄ aliis nō placz hęc solutio & p̄tērea



## Questio tertia

alio modo responderetur ab aliquibus q̄ quantitas ponitur esse accidens distinctum propter duo. Primum est vt per quantitatem habeat substantia partes eiusdem rationis. nam quelibet substantia materialis ex partibus diuersarum rōnis cōponitur videlicet materia et forma et materia et forma habeant partes eiusdem rōnis hoc puenit a q̄titate cui quidē q̄titati primo cōuenit habere hmoi partes. Et ideo separata q̄titate aeris ab aere aer nō h̄ partes eiusdem rationis. Secundum p̄pter quod ponit q̄titas in substantia corporea ē vt per q̄titatem vna pars substantie distet si tu aliter ab alia et hunc modum loquēdi inuenio apud multos thomistas et etiā scotistas. Inter alios autē clarius tenet in sua methaphisica, Paulus socinatis questioe decia nona quāsi methaphisices. Sed non credo hunc modū dicendi oīno eē verū et similiter quo ad primū sic arguo stat bene q̄ aliqua substantia materialis habeat ptes eius rōis mediāte q̄titate et q̄t habeat partes eiusdem rōnis separata q̄titate ergo sequitur q̄ q̄titas nō debet poni vnū accidens distinctum a substantia materialit̄ rōne eius substantia materialis habeat partes eiusdem rōnis p̄tia est clara et probo assūptum et accipio aliquod corpus de predicamento substantie quod suppono nunc habere q̄titatem et volo q̄ remoueatur ab eo sua q̄titas tunc separata quāitate q̄ro v̄t adhuc habet partes eiusdem rōnis vel non. Si primum habeo p̄positū Si secundum sic arguo separata quāitate ad huc est corpus de predicamento substantie: sed nō est possibile esse aliquod corpus de predicamento substantie nisi illud habeat partes eiusdem rationis quia vna pars materie cum vna parte forme a qua informatur est eiusdem rationis cum vna alia pte p̄stituta ex parte materie et ex parte forme et cum enim per partes eiusdem rationis nihil aliud intelligis quā partes eiusdem speciei non video aliquam euasione nisi dicas q̄ accepto vno corpore de predicamento substantie si separaretur quātitas ab eo q̄ tunc non amplius habebit partes eiusdem rōnis eo q̄ illa materia et illa forma non amplius se habebunt informatiue. Et si dicas q̄ illud corpus separata quāitate definit esse quod certe non est apparetur dictum immo vt dicunt multi separata quāitate sortis ab ipso. sortis est perpetuus.

### Unde dicit paulus venetus duo

decimo methaphisices q̄ separata quāitate ab aliquo corpore illud corp⁹ erit distinctiue in loco ḡra exēpli capiat̄ur aliquod corpus pedale scōm oēm dīmensionē et ab illo separatur quātitas tūc illud corpus sic se h̄z q̄ quelibet pars est cum qualibet alia. et manet in loco in quo prius fuit q̄ mouetur motu acquisitiuo tantum et etiam in primo phisicorū dicit q̄ deus b̄n̄ pōt separare illā q̄titate ab illa substantia absq̄ motu locali eiusdem q̄ licet partes illi⁹ substantie acquirant aliquē locū quē prius non habebant q̄ tū nō deperdūt antiquū locum non mouēt̄ur localiter.

Analogia est de angelo replente locum pedale et postea replet locum bipedale non derelicto loco priori hoc ē dicere si moueretur motu acquisitiuo tantū nullo modo mouetur localiter et illud pōt declarari de forma intellectiua s̄z quicqd̄ sit de hoc noia signē ad placitum. Et tūc cōsequēter dicendum est q̄ quantitas ponitur eē accidens distinctum vt substantia habeat partē extra partem.

### Forse petis vtrum talis substantia

occupet locū vel replet locū differētia ei est inter replere locū et occupare locū nam illud dicit occupare locū q̄ sic est in loco q̄d facit latera aeris distare et impedit ne aliud corpus possit ingredi suum locū. Et ex illo patet quid sit replere locum. Tunc dico q̄ talis substantia replet locum

sicut angelus replere aliquem locum dicitur et hic vtor s̄ minis sicut communiter loquentes vtuntur quare hoc dico patebit ex questione secunda sexti phisicorum. Et ex ista solutione que ceteris videtur apparetior videtur se qui illud quod illatum fuit contra priorem scilicet q̄ in casu dato graue ascendat sursum quod concederet. Alii vero ad principale aliter respondent q̄ si q̄titas separatur ab aliquo corpore sic illud corpus non amplius erit quantum et ad probationem due medietates eius continuantur vt prius: ergo illud corpus est q̄tum vt prius.

### Distinguitur antecedens vel q̄ il

le medietates continuantur quantitatiue hoc est dicere praeale accidēs q̄ est quantitas: et sic negatur vel q̄ cōtinuatur entitatiue hoc est dicere sunt vnum ens capiēdo ly vnum transcendentē: et sic conceditur. Eodem modo si peratur an ille due medietates sint diuise responderetur q̄ sunt diuise diuisione opposita continuationi quantitatiue sed non sunt diuise diuisione opposita continuationi entitatiue et tunc dicitur q̄ quantitas ponitur esse vnum accidens super additum substantie vt ipsa habeat partem extra partem quantitatiue et non entitatiue nam sine illo accidente substantia habet partem extra partem entitatiue sed non quantitatiue.

### Sed contra hanc solutionem sic

arguo sequeretur q̄ illud principium mathematicum eēt falsum si ab equalibus equalia demas remanentia erunt equalia quod sic ostendo capiatur duo corpora pedali ter longa ped aliter lata et pedali ter profunda et ab istis duobus corporibus remoueantur eorum quantitates e quales secundum omnem dimensionem tunc remanentia puta substantie non sunt equalia igitur q̄ ille substantie non sunt equalis notum est quia vt dicit solutio remanentia non sunt quanta igitur non sunt equalia.

### Secūdo sic sequitur ex solutione

q̄ non quodlibet totum est maius sua parte integrali q̄d est falsum et hec consequentia sic ostenditur capiatur vnū corpus pedale et ab vna tertia eius remoueatur quātitas tunc totum illud corpus erit q̄tum nam medietati eius et plusq̄ medietati secundum se et quodlibet sui inheret quantitas ergo est quantum consequentia ostenditur p̄ vnum simile quia ad hoc quod aliquod corpus sit albus sufficit et requiritur q̄ medietas eius et plusq̄ medietas secundum se et quodlibet sui sit alba. ergo ad corpus esse quantum sufficit et requiritur illud. Et vltra sic arguo: illud corpus non est maius illo aggregato ex duabus tertiis quarum vna est non quanta: ergo illud corpus non qualibet sua parte integrali est maius et q̄ illo aggregato non sit maius patet quia illud aggregatum non est magis postq̄ non est quantum. Et eodem casu retento probabitur q̄ illud corpus sua medietate non est maius.

### Ad primum horuz argumentorū

responderetur condendo quicquid argumentum petit immo illud totum ad suam medietatem non est duplum: et ad tertiam eius partem non est triplum quia nullam portionem habet ad partem non quantum. Et ex illo vltius infero q̄ aliquod totum habet tantam portionem adequate ad suam tertiam partem quantum habet ad totum residuum: quia in casu posito vna tertia quanta ē equalis cōposito ex alitis duabus tertiis quarū altera ē q̄tra et eodem modo stat q̄ aliquod totū habeat tantam proportionem precise ad suam decimam partem sicut ad totum residuum si enim sit aliquod totum cuius



## Primi physicoꝝ

solum quinta pars sit quanta tunc medietas illius quante  
paris est decima totius et est tanta precise sicut totum res-  
siduum et ita illud totum tantam habet portionem ad illam  
decimam partem quantum habet ad totum residuum idem  
oportet dicere sustinendo priorem solutionem et ad illam  
maximam mathematicam de qua debet intelligi dummodo re-  
manentia sint quanta quod non contingit in proposito.

### Eodem modo respondetur ad secundum

argumētū illa proportio omne totum est maius sua parte in-  
tegra alii habet precise verum de toto quod habet; quantita-  
tem secundum se et quodlibet sui. Vel aliter dicitur quod illa  
proportio omne totum et debet sic intelligi omne totum est ma-  
ius sua parte entitative sed non quantitative et de hoc per amplius  
videbitur in quarto physicoꝝ circa illam materiam vtrum  
idem corpus possit poni in diversis locis. Sed ista solu-  
tio seu responsio principium petit quia non amplius dicit  
nisi quod separata quantitate ab aliquo corpore illud cor-  
pus non amplius habet quantitatem et quod partes illius non  
amplius continuantur quantitatively: nec explicat vtrum  
partes manent in eodem situ et vtrum latera aeris distan-  
rent vel non propterea sit in solutione precedenti.

### Fortē dicet etiā quispiam non in

conuenienter quod deus potest separare quantitatem ab ali-  
quo corpore et quod partes illius se habebunt ut prius et ad-  
huc tale corpus impediret ne aliud possit ingredi suum  
locum nec propterea quantitas superflue ponitur quem  
admodum ignis non producit calorem nisi prius producat  
qualitativas dispositiones. poterit tamen deus facere quod  
ignis producat calorem non producendo tales qualita-  
tivas dispositiones nec propterea diceret aliquis quod frustra  
ponuntur nunc ille qualitativas dispositiones.

### Ad confirmationem respondetur

quod nichil habet partem extra partem nisi ratione quantita-  
tis: et dico quod illa accidentia corporalia quemadmodum  
sunt albedo lactis et frigiditas et huiusmodi accidentia  
sunt extra ratione quantitatis et inherēt quantitati tanquam  
subiecto quo vltimius concedo quod quantitas potest susci-  
pere contraria verum tamen quod non proprie quantitas inhe-  
renter suscipit contraria aut denominatiue sed solum dis-  
positiue et ideo proprium est substantie secundum sui mu-  
tationem esse susceptibilem contrarioum tam per inherē-  
tiam quam per denominationem non autem quantitati quan-  
titas enim non dicitur alba aut nigra licet forte ei albedo  
inhereat sed solum substantia taliter denominatur.

### Secundo principaliter arguitur

si deus separaret quantitatem ab ipso elemento terre tunc  
elementum terre non haberet partem extra partem enti-  
tatiue. ergo propositum. antecedens proba omnes par-  
tes elementi terre fluere ad centrum mundi igitur ille  
partes non essent extra se entitative. consequentia est cla-  
ra et assumptum proba: quolibet pars terre est grauis et  
naturaliter appetit esse deorsum et nullam resistentiam in-  
uenit. ergo descendit quod nullam resistentiam inuenit patet  
nam tota resistentia proueniebat ex parte quantitatis.  
postquam ergo iam est separata nulla erit ibi resistentia quod  
erat probandum.

### Confirmatur si separetur quanti-

tas ab aliquo homine sequitur quod talis perpetuabitur et  
ita corruptibile fieret incorruptibile patet consequentia  
anima hominis ex eo videtur incorruptibilis: quia non est  
quanta. Si igitur aliquis homo esset non quantus esset

perpetuus. Tum etiam quia talis homo non posset in-  
disponi per aliquid agens extrinsecum: et ita illa forma  
semper actuaret illam materiam.

### Ad secundum principale aliqui con-

cederent illatum ut ante visum est secundum tamen alie-  
am opinionem iam tactam diceretur quod in quolibet pun-  
cto ipsius elementi esset totum elementum terre. Et ex  
illo sequitur aliqua esse immediata que tamen nec sunt  
continua nec contigua ut puta si vna medietas eleme-  
nti terre esset quanta alia non existente quanta tunc verum  
est dicere quod inter illas medietates nichil mediat et sunt ex-  
tra se inuicem. et per consequens sunt immediate et non  
sunt contigue vel continue clarum est postquam vnum illorum  
est non quantum. Aliiter tamen responderetur quod separata  
quantitate ab elemento terre adhuc partes superiores ma-  
nebant superiores et inferiores: inferiores manebunt et  
negatur illud quod assumebatur inter arguendum vis-  
delicet quod tota resistentia proueniat ex parte quantita-  
tis immo postquam partes habent unionem inter se et col-  
ligantiam talem nulla illarum descendet et sic separata qua-  
ntitate a toto caput non descendit ad pedes vnde licet non  
nulli asserant oppositum. Sed ex ista solutione videtur  
scilicet quod si ab aliquo equo fortissimo remoueret sua qua-  
ntitas quod non poterit porrare fabam cum faba sit grauis et  
nullam resistentiam inueniat et non habet aliquam collis-  
gantiam cum partibus ipsius equi et quod tota resistentia in  
motu locali proueniat ex parte quantitatis per argu-  
mentum quod buridanus facit de vesica et tunc vltimius con-  
cedendum erit quod motus alicuius finite grauis in pleno fiet  
in instanti signetur enim aliquod mobile simplex grauitatis  
ut octo et ponatur super aliquod medium a quo sepa-  
rata sit quantitas tunc dicendum est quod immediate post hoc illud  
grauis erit extra totum illud medium quia ab infinita por-  
tione mouebitur viso quod illud medium nullius est resistentie.

### Ad confirmationem respondet

Paulus venerus. 13. metaphysice quod si deus separaret  
quantitatem a sorte et nunquam postea haberet quantitatem no-  
uam nec deus suppleret vicem illius quantitatis quod esset  
perpetuum ut deductum est inter arguendum: sed illud non  
videtur sane dictum. nam ad separationem quantitatis a  
sorte sequitur separatio omnium aliorum qualitatum priorum:  
et per consequens in tali casu dato sortes non duraret  
instans nec per tempus. nam ut forma in forme materiam  
determinat sibi aliquas qualitates que etiam ad separa-  
tionem sortis a quantitate separantur ab eodem: et per con-  
sequens illa forma separata quantitate non amplius in-  
formabit talem materiam sed ipse intelligit vbi non sepa-  
rentur ille qualitates: quia alias dicendum est quod non du-  
raret per tempus ut dictum est: sed ad illud quod ibi tan-  
gitur de anima intellectiua dico quod non ex eo quia ipsa est  
non quanta est ipsa est incorruptibilis quia multa sunt non  
quanta que corruptibilia sunt ut qualitates anime et huiusmodi  
sed quia anima est substantia non habens partes integrales nec potest  
ad corruptionem dispositionis de se vel per accidens.

### Fortē queris an separata quanti-

tate a sorte: sortes habebit omnes partes quas prius ha-  
bebat et videtur quod non quia si quamlibet partem quam sortes  
habuit sortes habeat et caput sortes habuit. sequitur quod  
sortes non quantus adhuc habet caput quod est falsum:  
quia iste terminus caput ut est de predicamento situs vi-  
detur cognoscere quandam organizationem illius partis  
et quod illa sit extra aliam loco et situ distincta modo notum  
est secundum hunc modum dicendi nullam esse talē partē in sorte



**Respondetur** q̄ ille homo nō ē quā  
tus nec habet caput neq; cor eo q̄ illi termini talē habēt  
conno rationem ⁊ tunc facile est respondere ad argumen-  
tum adductum quia ibi arguitur ab amplo ad non am-  
plum ac si argueretur sic oē quod fortes fuit fortes est al-  
bum fortes fuit ergo album fortes ē. Sed in hoc argumē-  
to restat vnum punctum scilicet an eadem sit quantitas qua  
subā dicitur esse extensa materia eius ⁊ forma ⁊ quod-  
libet aliā accidēs corporale. Et videtur q̄ sic q̄ dato op-  
posito sequitur q̄ multe quantitates naturaliter loquen-  
do se penetrarēt q̄ re dixerim naturaliter patebit ex dicen-  
dis ⁊ patet consequentia quia si quātitate materialis  
sit extensa alia forma alia vero quantitate albedo lactis  
⁊ alia dulcedo ⁊ alia frigiditas omnes ille quantitates  
se penetrant ergo propositum. In oppositum tamen ar-  
guitur quia si vna ⁊ eadem quantitate materia ⁊ forma  
⁊ accidentia corporalia sint extensa sequuntur duo incō-  
uenientia

**Primum inconueniens** q̄ accidē  
ti inheret accidens quia albedo lactis inheret quanti-  
tati que est vnum accidens. Secundum inconueniens ē  
q̄ in sacramento eucharistie albedo nō remanet sine sub-  
iecto cum non maneat sine quantitate cuius tamē oppo-  
situm fide credimus ecclesia enim solennisans festū cor-  
poris christi legit sic / accidentia sine subiecto in existunt  
vt fides locum habeat dum visibiliter inuisibile sumitur  
aliena specie occultatum ⁊ sensus deceptione immunes  
reddantur ex de accidentibus iudicant sibi mortis ⁊ ita  
manifeste qui illo habetur q̄ illa accidentia sensibilia sine  
subiecto existunt.

**Respondetur** q̄ vna ⁊ eadē quan-  
titate materia ⁊ forma ⁊ accidentia corporalia sūt exten-  
sa vt deducit argumentum. Sed pro solutiōe notabis q̄  
duplex est subiectum accidentis vnum est subiectum q̄  
aliud est subiectum quo subiectum q̄ est materia secun-  
dum aliquos secundum alios nō sed totum cōpositū de  
quo per amplius inde generatione. Aliud est subiectum  
quo ⁊ est quantitas ratione cuius tale accidens dicitur  
esse extensum. Ista distinctione supposita.

**Respondetur ad argumentū** di-  
stinguendo q̄ accidenti inheret accidens vel tanq̄ sub-  
iecto quo ⁊ sic conceditur vel tanq̄ subiecto quod ⁊ sic  
negatur volo dicere q̄ albedo lactis inheret quantitati  
tanq̄ subiecto quo ⁊ toti cōposito tanq̄ subiecto quod  
eodem modo respondetur ad aliud concedendo q̄ albe-  
do in sacramento eucharistie inheret subiecto quo sed  
non subiecto quod ⁊ solum fide credimus q̄ albedo ē si-  
ne subiecto quo ⁊ non sine subiecto quo ⁊ ita oportet il-  
lam auctoritatem adductam gloriare.

**Tertio principaliter ad idē argui**  
tur sic aliqua res quanta est sua quantitas continua igitur  
non quolibet quantitas continua distinguitur a re  
quanta consequentia claret ⁊ assumptum probō illud ac-  
cidens quod est quantitas est res quanta tamen non di-  
stinguitur a quantitate igitur maiorem probō omne q̄  
habet partes extra partē est quantum sed quātitate habet par-  
tem extra partē vt liquet ergo talis quantitas est res  
quanta maiorem probō sic quia ex eius opposito sequitur  
q̄ illa quantitas distinguet a se. Insuper si habet partes  
extra partē ⁊ hoc per vnum accidens sibi superadditū  
sequitur q̄ dabitur infinita multitudo entium separato-  
rum vt facile illo concessio deduci potest.

**Cōfirmatur aliqua res habet quā-**  
titatem continuam ⁊ tamen talis res non habet partem  
extra partem nec est extensa ergo superflue ponitur tale  
accidens ad hoc q̄ corpus habeat partem extra partem  
vel sit extensum consequentia est nota ⁊ probō antecē-  
dens capiatur vnum lignum pedale quod cum sua quā-  
titate continua ponatur diffinitue in loco tale lignum  
non amplius est continuum vt antedictum est ⁊ tamen si-  
bi inheret quantitas continua ergo propositum nec vas  
let stare impossibilitate casus dicendo q̄ vna pars illius  
accidentis quod est quantitas non potest penetrari ab a-  
lia nam hoc fieri non implicat contradictionem vt patet  
quando Christus intrauit ad discipulos ianuis clausis.

**Ad tertium principale negatur**  
assumptum ⁊ ad probationem concedo q̄ quantitas non  
distinguitur a quātitate sed nego q̄ si res quāta ⁊ ad p-  
bationem omnis res habens partem extra partē est quā-  
ta dico q̄ illa ppositio simpliciter est falsa. Unde dico q̄  
dupliciter aliqua res dicitur habere partem extra partē  
vno modo extrinsece alio modo intrinsece vnde illa res  
dicitur habere partem extra partē extrinsece que habet  
partem extra partē per aliquod accidens a tali re di-  
stinctum ⁊ illo modo fortes debet habere partem extra  
partem intrinsece que licet habeat vnam partem in vna p-  
te loci ⁊ aliam in alia hoc tamen non est per aliquod aliā  
ab illa re distinctum sed per seipsam. Tunc dicitur q̄ ma-  
ior habet verum precise de re habente partem extra par-  
tem extrinsece. Et eodem modo dicitur q̄ non quolibet  
res habens partem extra partē habet partem extra par-  
tem ratione accidentis sibi superadditi q̄ quādo ē aliq̄  
principium formale standum est in illo vt patet de simili-  
tudine fortis ⁊ similitudine platōis ⁊ sic non habetur ad  
huc infinita multitudo entium separatorum. Alium mo-  
dum dicendi habet paulus veteris immo concedit istas  
propositionem quantitas est quantum eo q̄ habet par-  
tem extra partem.

**Fortē dicis nunq̄ aliquod denomi-**  
natiuum vere predicatur de abstracto ille enim sūt ipso-  
biles albedo est alba caliditas ē calida p̄ se paternitas  
⁊ hoc potissimum scdm istum modum. D̄ q̄ duobus mo-  
dis sumitur quantum materialiter scilicet ⁊ formaliter illā ē  
quantum materialiter q̄ habet partē extra partē siue hēat  
quantitatem siue non. Et ex illo facile patet i quo scilicet p-  
ceditur illa ppositio quantitas est quanta ⁊ sic ista p-  
positio communiter concessa quantitas distinguitur a re  
quanta debet capi loco huius quantitas distinguitur a  
substantia.

**Ad confirmationē videtur q̄ duo**  
bus modis aliqua res p̄t hēe quantitatē continuā vno  
mō p̄t hēe quantitatē continuā se habentem modo q̄  
titatio alio mō p̄t hēe q̄titatē p̄tinuā se hēntē mō nō q̄  
titatio vnde illa q̄titas d̄ se hēre mō q̄titatio q̄ h̄z p-  
tem extra partē ⁊ r̄cōdico q̄ ois res h̄ns q̄titatē continuā  
habentem partem extra partē ē q̄ta ⁊ ē cōtinua si vero  
habeat q̄titatē non habentem partem extra partē tūc  
non op̄z talem rem esse cōtinuā. Aliqui tū dicunt q̄ illā  
non requiritur vt doctor subtilis duodecima distincōe  
in suo quarto immo dicit q̄ corpus xpi in sacramento ē  
continuum ⁊ sufficit q̄ vna pars vni vnietur q̄ nō cuius  
bet alteri ⁊ p̄terea partes eius distant distantia conti-  
nuationis ⁊ non distantia situationis.



**Sed contra priorem solutionē du**

pliciter arguitur primo sic ex ea sequitur q̄ quantitas ē vnum accidens intensibile & remissibile quod est cōtra philosophum in predicamento quantitatis vbi dicit q̄ quantitas non suscipit magis & minus probatur p̄na casu: ut vna quantitas 10 pedum per solutionem datam deus potest istas pedalitates ponere penetratiue & inhe- siue in eodem subiecto quo facto sic arguo ille quantitates sunt accidentia solum numero differētia inherētes ei dem subiecto igitur non p̄t inherere eidē entia vni nisi constituant aliquod vnum & per consequens ibi constituitur vna quantitas intensior priore.

**Secundo sic vel illa quātitas nō**

se habens modo quantitatio est quantitas vel non si primum sequitur q̄ est accidens ratione cuius sui subiectum est extensum tenet p̄na per diffinitionem prius datam de quantitate quod tamen est falsum si autem nō sit quantitas & non est substantia nec qualitas & ita de aliis generalissimis & per consequens simpliciter non est.

**Tertio sic aliquod ē corpus bipede**

dale quod non habet partem extra partem ergo oportet dicere q̄ ad hoc q̄ aliquod corpus continuum non requiritur quod habeat partem integram extra partem integram dico integram q̄ de essentiali non oportet & per consequens fortes positus diffinitive in loco cū sua quātitate continus adhuc est continuus consequentia claret & assumptum probo capiat̄ vnum corpus bipedale cuius due medietates sint a & b quasquidē medietates de us ponat penetratiue tunc claret q̄ illud corpus nō habet partem extra partem & q̄ sit bipedale sic probo a est pedale & b est pedale & constituunt aliquod vnum cum sint vnum continuum igitur corpus resultans ex illis est bipedale quod erat probandum.

**Ad primum horū nego consequē**

tiam & ad probationes duobus modis r̄sideo vno modo q̄ 13 due quantitates possunt se habere penetratiue non tamen possunt inherere eidem subiecto sicut contingit de quantitate corporis christi & quantitate lapidis super positi monumento que aliquando se habebant penetratiue non tamen penetratiue inhesiue. Alio modo respondeatur admittendo casum scilicet q̄ deus ponat 10 pedalitates in eodē subiecto & nego q̄ propterea sequatur quātitatem esse intensibilem & remissibilem & ad probationē nego hanc consequentiam sunt accidentia solum numero differentia que inherēt eidem subiecto ergo se intendūt & ad maximam philosophi dicitur q̄ solum habet verum naturaliter loquendo etiam ex natura rei repugnat duas quantitates constituere vnam.

**Ad secundum argumentū respō**

derent aliqui vt ante tactum est q̄ in casu quo vnum lignum poneretur diffinitive in loco cum sua quantitate adhuc illud quod prius fuit quantitas cōtinua esset quātitas continua & se haberet modo quantitatio quia licet accidens non haberet partem extra partem distantia sit tamen haberet partem extra partem distantia continuationis quia vna pars alicui parti vniretur & non cuiuslibet alteri & hoc sufficit ad hoc q̄ illud accidens denominetur q̄ quantitas continua patet quia h̄ quantitas cōtinua non connotat distantiam partium quo ad situz quia alias haberet connotationem alterius predicamenti sed solum connotat distantiam continuationis & eodem modo il-

lud corpus de predicamento substantie esset continuum Sed secundum alios qui dicerent illud corpus de pdica mento substantie non amplius esse continuum questio ē vtrum illud accidens adhuc esset corpus de predicamē to quantitatis & videtur q̄ non quia non amplius haberet eam dimensionem. Præterea secundum illos qui tenent q̄ profunditas est passio essentialis corporis de pdicamento quantitatis videtur esse dicendū q̄ illud corpus non posset poni diffinitive in loco. Et eodē modo post q̄ longitudo est dimensio interminata linee & passio essentialis eius illud accidens quod est linea non potest poni diffinitive loco non amplius esset longitudo. Itē eadē dicere longitudo est passio essentialis linee non vt dicitur etrum sed aptitudinem q̄ pari facilitate dicam q̄ pedalis tas est passio essentialis. Forte dicitur q̄ nō est simile quia si illud accidens quod est linea non ponatur diffinitive i loco de necessitate esset longum sed licet non ponatur diffinitive in loco non oportet q̄ sit pedalis extensionis & ita adhuc est dissimilitudo sed breuiter istud non est de mēte eorum dicit enim paulus venerus duodecimo methaphisices q̄ aliquod est corpus quod non stat fieri non remanente a exemplificat de corpore de predicamento quātitatis. Et ex illo manifeste patet q̄ si illud accidens poneretur diffinitive in loco ipsum amplius non esset corp⁹ nec etiam esset quantitas nec aliquod aliud genus generalissimum de eo verificaretur & ita simpliciter nihil esset & in eodem capite dicit q̄ christus est in sacramento eucharistie sine quantitate & per consequens nec habet quātitatem habentem se modo quantitatio nec se habentem modo non quantitatio immo nulla talis quātitas ē nec esse potest non q̄ deus non potest duas quantitates facere se inuicem penetratiue immo illud simpliciter potest sicut quando christus ianuis clausis intravit ad discipulos sed causa quare non potest esse aliqua talis p̄z sufficienter ex dictis. Qui etiam proterue vellet suslinere q̄ nulle quantitates possunt se penetrare posset dicere q̄ quando christus intravit ad discipulos ianuis clausis mouebatur de extremo ad extremum non transeundo per medium.

**Ad tertium respondetur negando**

q̄ illud corpus sit bipedale & ad probationem a est pedale & b est pedale concedo sed nego q̄ constituunt aliquod vnum sicut si fortes poneretur diffinitive in loco tūc nulle eius partes continuarentur quia nec due medietates nec tres tertie sic consequenter.

**Forte arguis vt argutum ē supra**

q̄ si ille partes non sunt continue & sunt & per cōsequēs sunt non continue & vltra ergo sunt diuise & per consequē tale corpus erit diuisum in omnem suam partem.

**Respondetur q̄ ptes alicuius cor**

poris posset diffinitive in loco nec sunt continue nec diuise licet sint non continue quia ad aliqua esse diuise requiritur q̄ non cōstituunt aliquod vnum & sint extra se inuicem & sint quanta hoc dico q̄ capto vno corpore cuius vna medietas est quanta & alia est non quanta ille medietates non constituunt aliquod vnum continuum extra se inuicem & tamen non sunt diuise. Analogia ymaginetur vna linea diuisibilis secundum longitudinem tantum si ab linea remouerentur centum puncta illa linea esset diuisa in centum partes si misse partes in mille partes & si ab illa linea remouerentur omnia eius p̄cta partes ei⁹ nec essent continue nec discontinue seu diuise sed sic mul-



## Questio tertia

triplicarentur & cum qualibet parte esset quelibet.

**Forte dicitis cōcessū ē q̄ ptes linee** sunt diuisi & tū non sunt quante ergo ad aliquā esse diuisi non requiritur illud quod dictum est.

**Respōdet q̄ ptes linee sūt quāte** formaliter vtāte dicitū ē h̄ n̄ māliter, Et ex isto videt se q̄ cōcedendū q̄ duo lapides qui nunc actualiter sūt diuisi si si ponā penetratiue in loco tūc nō apli<sup>9</sup> sunt diuisi.

**Sz iterū isurges dicitū fuit isolu** tione precedentis argumenti q̄ linea nō potest poni diuisiue in loco cuius oppositum iam asseritur hic igit̄ est repugnantia in dicitis

**Respondeo q̄ casus solū ē admis** sus ḡra disputationis postq̄ nō erat q̄stio d̄ ipsi<sup>9</sup> possibilitate secundū tū illos non repugnat duas quātitates sese penetrare cuius oppositum falso aliqui ymaginatur p̄ h̄sz etiam aliter dici ad p̄ncipale admittendo q̄ a & b medietates constituant aliquod vnum continuū nec p̄terea sequitur q̄ illud sit bipedale quia oportet addere in antecedente & iste partes sunt extra se inuicem

**Quarto p̄ncipaliter arguit̄ capia** tur cera pedalis que per totā horā futurā rare fiat vsq̄ ad quantitatem bipedalem. Tunc arguitur si sit ponēdus tale accūs distinctū a substantiā seq̄t̄ q̄ penetratio dimensio nō sit possibilis. Et p̄ argumento supponatur q̄ rare factio sit p̄ nouam quantitatem sicut em̄ caliditas nō reddidit vni corpus magis itense calidū vno tpe q̄ alio ita ēt vna & eadē quātitas nō pōt̄ vno tpe corp<sup>9</sup> reddere magis extensū q̄ alio hec suppositio ē clara apud tenētes opinionē istam scz q̄ quātitas distinguit̄. Si cui q̄ placet dicere q̄ pedalitas & bipedalitas sunt eiusdē species & q̄ pedalitas erit bipedalitas tunc argumentum non haberet alas sed cum hoc non sit de mēte corū admittatur suppositio & tūc sic arguitur q̄ istud corpus habebit tripedale quantitatem tunc vel addita ē si vna pedalitas p̄cise q̄ quidem pedalitas se habet penetratiue cū prima vel generata est vna quantitas bipedalis specificē distincta a prima pedalitate si primū habetur penetratio dimensionū si scdm̄ seq̄t̄ q̄ tali casū dato p̄ducerentur ifinite quātitates q̄ est absurdum

**Cōfirmat̄ aliqua ē res extēsa & nō** rōe quātitatis q̄ nō ē p̄ncipiū formale & superflue<sup>9</sup> ponitur talis quantitas assūp̄ tū p̄ aliqua albedo ē extēsa vt liquet & non rōe quantitatis q̄ patet dupliciter. Tū primo q̄ si sepata tali quantitate talis albedo nō amplius erit extēsa seq̄t̄ q̄ talis albedo esset sensibilis & nō esset sensibilis primū p̄ q̄ esset qualitas de tertia specie quā alitatis secundū patet quia ipsa esset nō quāta & p̄ consequens indiuisibilis & sic sentiri non posset. Tū secundo sequitur q̄ albedo nō esset accūs materiale magis q̄ scientia in anima quod liquet esse falsum

**Ad quāstū p̄ncipale respōdet mar** cilius xv. q̄stione p̄mi de generatiōe q̄ ista ratio ē valde difficilis & dicit q̄ in corpore denso sunt plures materie simul sub eadem quantitate tamen illa quantitates solū inheret vni earū. Tale ponit exēplū si in aliquo aere pedali sit dupla materia ad eam que est ipedali ignis tunc dicit q̄ solum materie pedali ista quantitas inheret & non aliis duobus pedalibus illius materie & tunc in rarefactione ille partes materie quibus q̄st̄ itas prior non

inherebat sicut distinctum acquirunt p̄ nouā quātitatē in eis genitā Sed istud non capio q̄ quantitas est vni accidens a deo extensum sicut suum subiectū ita q̄ capto aere pedali cuius materia est dnpla ad materiā q̄ ipedali ignis cuiuslibet patri eius inheret quātitas cōtinua nec sufficit q̄ iste partes coexistāt vni alteri cui inheret quātitas nā capto vno corpore cui<sup>9</sup> vna medietas ē q̄st̄a talia nō est q̄st̄a si ille medietates ponerentur penetratiue tūc illa medietas q̄ prius si fuit q̄st̄a nō p̄ter hoc efficitur q̄ ta tū coexistit p̄ti q̄st̄e p̄terea dicit̄ aliq̄ alii q̄ i rarefactione acquiritur noua q̄st̄itas nichilominus tamen q̄st̄itas p̄cedēs sepep̄ manet ita ex q̄st̄itate p̄cedētī & ipsa constituitur q̄st̄itas maior s; ille modus dicit̄ ū apparet michi probabilis & p̄cauēter sic arguo & accipio aliquā cerā pedale cui<sup>9</sup> q̄st̄itas vocetur a & volo q̄ deus ponat hāc cerā penetratiue cui<sup>9</sup> aliquo aere pedali cui<sup>9</sup> q̄st̄itas vocetur b pono vterius q̄ de<sup>9</sup> rarefaciat illā cerā pedale secundū oēm suā partē quousq̄ fuerit bipedalis tunc peto a te vel in fine rarefactionis a & b q̄st̄itas se h̄nt sicut prius vel non si secundū sequitur q̄ illa q̄st̄itas a erit rarefacta & ita b nō posset fieri rarefactio sine generatione alius cuius q̄st̄itatis de nouo quod ē cōtra opinionē & si detur primū dabis aliquam partem illius cere que prius fuit extēsa sine quantitate vel dabis q̄ quantitas naturaliter p̄cedit de subiecto i subiectū quousq̄ virtūz cōstat eē sicut

**Aliter r̄ndeo ad p̄ncipale q̄ in rare** factione quantitas tota corrūpitur & sequēs maior ḡnatur ita q̄ in quolibet instanti in quo illud corpus est magis extensum generatur noua q̄st̄itas que nūq̄ p̄fuit nec secundum se nec aliquid sui & quolibet talis p̄cise durat per instans nam si aliqua duraret per tempus signet̄ illa & sit a que durabit per tempus b & tunc sic arguitur in quolibet instanti illius temporis b illud corpus erit magis extensum q̄ fuerit in instanti inuicē illius temporis b/ ergo in quolibet tali habebit nouam quātitatem distinctā ab a tenet p̄na quia sicut dicitū est quātitas nō potest illud corpus vno tpe reddere magis extensū q̄ alio & si in quolibet instanti tēporis b ḡnaretur noua quātitas & etiā q̄st̄itas a maneret per illud instans esset penetratiue dimensionum. Ex isto etiā sequitur q̄ res p̄ manēs; definit esse per vltimū sui esse & ex illo sufficēter p̄ solutio argumētū pauli s̄ciat̄ q̄ facit q̄dōe xxi. iocra. methaphisicis.

**Sed cōtra hanc solutionē istatur. Tū, primo caliditas** rarefaciens aliq̄ corp<sup>9</sup> nō ē apta nata corrūpere quātitatē imo pot<sup>9</sup> generare & quātitas p̄cedēs unquā corrūpet̄ nā nō corrūpetur a subiecto i quo ē aut aliqua ei<sup>9</sup> parte nec etiā ab agēte igit̄ Tū secundo si solutio eēt vera seq̄retur q̄ capto aliquo corpore albo q̄d per totā horā rarefiet eius albedo corrūpetur & supponatur gratia argumētū q̄ albedo inheret quātitati tanquā subiecto quo vt ante factum est & non toti composito tunc sic ostēdit̄ p̄na subiectū illius accidētis corrūpetur ergo & illud accidens tenet p̄na naturaliter loquendo & antecedens patet ex dictis & cōsequentis falsitas patet p̄ experientiam: **Tū** primū responderetur cōcedendo q̄ quātitas corrūpitur a caliditate sed de per accidens p̄cise. nā caliditas corrūpit quātitatē minorē vt possit introducere maiorē & sic caliditas est p̄cise causa vel per accidens corruptionis quantitatē.

**Ad secundū q̄d videt̄ sapere difficul** tatē r̄ndeo q̄ albedo illius corporis quod rarefit non corrūpitur ad corruptionem sui subiecti inq̄s; quo sed bene verum est q̄ ad corruptionem subiecti quod sequeretur corruptio talis accidentis Et ex ista solutione potest su



## Primi physicozum

mi magnū argumentū ad probandū positionem burlei. de intentione formarū de qua postea futurus est sermo oib<sup>9</sup> rā pēstatis hinc inde melius ē dicere sicut dicunt aliqui etiā realitates q<sup>3</sup> pedalitas et bipedalitas sunt eiusdē specie et etiā aliqua pedalitas et bipedalitas distinguuntur spē mū p<sup>3</sup> q<sup>3</sup> linea pedalis et linea bipedalis sunt eiusdē spē scdm p<sup>3</sup> q<sup>3</sup> linea pedalis et superficies bipedalis distinguuntur spē et tūc dicitur facile ad argumētū q<sup>3</sup> in rarefactione et rarefit q<sup>3</sup>ritas quō ei esset possibile q<sup>3</sup> pedalitas et bipedalitas distinguerentur spē quantitas enī bipedalis cōsurgit ex duabus pedalitatibus que si ab ea spē distinguantur aliquod totum cōstituetur ex aliquibus specie distinctis non se habentibus sicut uateria et forma.

**Ad cōfirmationē nego q<sup>3</sup> albedo nō** est extēsa rōne quāritatis et cōcedo q<sup>3</sup> separata quāritate albedo posita i<sup>3</sup> p<sup>3</sup>spectu uidentis non amplius uidetur et rō est quia nō se haberet modo quantitatiuo sicut multi ponunt q<sup>3</sup> oculus xpi non pōt uidere aliquē in sacramēto altaris: et hoc quia nō ē mō quantitatiuo nichilominus ipsa esset sensibilis in potentia remota licet esset insensibilis in potentia p<sup>3</sup>inqua eo q<sup>3</sup> scdm illuz modū existendi uideri non possit. Ad aliud nego q<sup>3</sup> p<sup>3</sup>terea sequatur albedo nō magis ē accidens materiale q<sup>3</sup> sciam in anima nec hic flo in vi comparatiui gradus et rō negationis est q<sup>3</sup> dato q<sup>3</sup> albedo sepata q<sup>3</sup>ritate nō sit extēsa tū mediāte q<sup>3</sup>ritate pōt esse extēsa quod nō contingit de scia in anima et hoc p<sup>3</sup>uenit ex natura rei.

**Quinto principalit<sup>r</sup> arguit seq<sup>3</sup>ret** q<sup>3</sup> aliqua duo corpora penetrarent seinuicē adequate et tū necessent equalia nec inequalia immo vnum eēt q<sup>3</sup>ritatis pedalis et alterū non p<sup>3</sup>batur p<sup>3</sup>ntia et capio aliquod corpus pedalis quantitas a quo separaretur eius quantitas tunc separata quantitate peto vel penetrat tantum spacium in medio q<sup>3</sup>ritum p<sup>3</sup> occupabat vel non si p<sup>3</sup>imum sequitur q<sup>3</sup> penetrat aliquod corpus pedalis q<sup>3</sup>ritatis adequate et tū nō est illius quāritatis si secūdū sequitur q<sup>3</sup> ad huc impedit ne aliud corpus locū suū ingrediatur sicut p<sup>3</sup> impediēbat q<sup>3</sup> adhuc erat quantum.

**Ad quintū principale rōndet q<sup>3</sup> si** cut extēnsio non reperitur nisi in eib<sup>9</sup> quātis ita ēt p<sup>3</sup>rie penetratio non reperitur nisi in eib<sup>9</sup> habentibus partem extra partem extēnsio tū termino dico q<sup>3</sup> penetraret aliquod medium pedalis q<sup>3</sup>ritatis.

**¶** Forte peris ā illud corpus de p<sup>3</sup>dicamento substantie esset infinite densū et p<sup>3</sup>nt infinite potentie dico breuiter q<sup>3</sup> illud corpus nō eēt dēsum simpliciter q<sup>3</sup> raritas et dēstas p<sup>3</sup>supponūt q<sup>3</sup>ritatē nā vt uidebitur in terrio dēstas attēditur penes multiplicationē materie in ordine ad quātitatez et similiter illud nō esset infinite potentie q<sup>3</sup> potētia rei bz attēdi penes multiplicationē forme mō tanta eēt forma oblationē q<sup>3</sup>ritas sicut post ablationem et per p<sup>3</sup>ns illō semper esset eiusdem potentie.

**Cōfirmat oē albū ē substantia aliq<sup>3</sup>** albū est quantitas ergo aliqua quātitas est substantia tenet cōsequētā in terrio mō terrie figure maior est nota et minor p<sup>3</sup>bat bñ sequit albū ē q<sup>3</sup>ritas p<sup>3</sup> accidēs et go albū est quantitas asis p<sup>3</sup>ter per philosophum i<sup>3</sup> predicamentis.

**Ad cōfirmationē rōndet negādo q<sup>3</sup>** aliquod album sit quātitas et ad probationē album ē quātitas per accidēs ergo ē quantitas negatur p<sup>3</sup>ntia dico q<sup>3</sup> argumentū magis currit cōtra arguētē q<sup>3</sup> p<sup>3</sup> arguētē uoluit ei dicere philosoph<sup>9</sup> q<sup>3</sup> albū ē q<sup>3</sup>ritū rōne alteri<sup>9</sup> et nō

rōe sui et poterea hāc rōe min<sup>9</sup> consideratē adducunt aliq<sup>3</sup> nominales contra hāc opinionem sicut georgius burlellis et alii Al as tres rōnes adducit ipse georgius que patebunt in expositione ipsius littere quas facile est soluere ex antedictis.

**¶** Epilogādo istā opinionē resolutorie dico q<sup>3</sup> quātitas est vni<sup>9</sup> accidēs a qualy substantia realit<sup>r</sup> distinctū rōe cuius subā d<sup>r</sup> h<sup>r</sup>e p<sup>3</sup>ter exira p<sup>3</sup>ra vel occupare locū sic. si q<sup>3</sup> rōe ei<sup>9</sup> subā facit iatēra loci distare et ipedit ne ipsa ibidez existente aliu<sup>9</sup> corpus suum locum ingrediatur.

**¶** Sequitur secūda opinio que tenet quantitatē cōtinuam a qualibet subā distinctam et triplicē ponit specie quantitaris scz lineā superficiem et corpus. Unde p<sup>3</sup> intellectu huius opinionis.

**¶** Notādū ē qd<sup>3</sup> linea sic solet diffinit<sup>r</sup> r<sup>r</sup>: li. est lōgitudō sine latitudine et p<sup>3</sup>funditate cui<sup>9</sup> extrema sūt duo pūcta et licet hec diffinitio nō cōuertibiliter se habeat cum diffinitio mediāte quacūq<sup>3</sup> copula sufficit tū q<sup>3</sup> cōuertibiliter se habeat mediāte copula de presenti. nam deus pōt p<sup>3</sup>ducere ynālineā infinitā rectā cui<sup>9</sup> duo puncta nō essēt extrema sed quia nūc nulla talis ē linea hoc sufficit ad diffinitionem eē bonā de linea giratiua facili<sup>r</sup> dici pōt q<sup>3</sup> terminatur per accidēs. et q<sup>3</sup> diffinitione linee ponitur iste terminus punctum. Notandū est q<sup>3</sup> punctum sic diffinitur a mathematicis p<sup>3</sup>ductū est cuius p<sup>3</sup> non ē et lz robertus holkot dicit hāc diffinitionem nichil ualere cū diffinitio cōueniat aīe intellectue et nō diffinitū hoc nichil ad mathematicos cui<sup>9</sup> intelligāt de re hūc positio nē in cōtinuo. Supposita ergo diffinitione pūcti notabis q<sup>3</sup> duplex est punctum. aliquid est punctus terminatiuum tū aliquid est punctus cōtinuatiuum et terminatiuum sit. p<sup>3</sup>punctus cōtinuatiuum et terminatiuum simul est quod terminat partes linee et cōtinuat punctum p<sup>3</sup>o teriatū tū est illud quod est finis linee. Tū punctus est accidēs rōe cuius p<sup>3</sup>es linee cōtinētur vel terminatur ita q<sup>3</sup> est ipose aliquas p<sup>3</sup>es linee cōtinuari sine puncte. Et ex illo statim seq<sup>3</sup> q<sup>3</sup> nulla pūcta cōtinuatiua p<sup>3</sup>nt eē imediata q<sup>3</sup> inter q<sup>3</sup> cūq<sup>3</sup> duo puncta p<sup>3</sup>nuatiua mediāt linea et cuiusq<sup>3</sup> linee p<sup>3</sup>tes cōtinuātur per puncta sequitur q<sup>3</sup> inter q<sup>3</sup>cūq<sup>3</sup> duo puncta cōtinuatiua mediāt pūctat q<sup>3</sup>ntis nlla talia sūt imediata. notā d<sup>r</sup> dico cōtinuatiua q<sup>3</sup> duo puncta teriatia in diuersis lineis bñ p<sup>3</sup>nt esse imediata Insuper notabis q<sup>3</sup> ex fluxu puncti cōsurgit linea sic. si ab vno pacto mouetur aliqd<sup>3</sup> punctus i<sup>3</sup> locū opp<sup>3</sup>si reliquēdo sep<sup>3</sup> uestigiu<sup>9</sup> post se ibi cāret linea et si talis linea moueretur i<sup>3</sup> latū et reliquēdo uestigiu<sup>9</sup> cāretur superficies et si talis superficies moueretur sin<sup>3</sup> p<sup>3</sup>fundū ibi cāretur corpus de predicamento q<sup>3</sup>ritatē. Et sicut i<sup>3</sup> linea duo puncta cōtinuatiua nō p<sup>3</sup>nt esse imediata et sicut ponuntur ad cōtinuandum p<sup>3</sup>es linee v<sup>3</sup> terminādū ita in superficie ponuntur linee ad continuādū vel terminādū partes superficiei nulle tales linee cōtinuatiue p<sup>3</sup>nt esse imEDIATE. Et eodem modo ponuntur superficies in ipso eodem corpore.

**¶** Cōtradicta arguitur p<sup>3</sup>io sic vel punctū est subā vel accidēs nō p<sup>3</sup>imus q<sup>3</sup> tunc subā cōtinuaret p<sup>3</sup>es accidētis nec scdm q<sup>3</sup> v<sup>3</sup> est accidēs diuisibile vel indiuisibile si dicat ip<sup>3</sup> esse accidēs ā diuisibile sic arguo bñ sequit ē accidēs indiuisibile q<sup>3</sup> inheret sbctō indiuisibili. forte dicit q<sup>3</sup> punctum iheret sbctō diuisibili sed indiuisibiliter et nullū habet subiectum adequatum.

**Cōtra hoc arguitur sic p<sup>3</sup>io ex illo** seq<sup>3</sup> q<sup>3</sup> illō accēs ē indiuisibilis subiectis nam illud punctus



### Questio tertia

terminatio est in tota linea siue i toto corpore cui in hęc  
ret. linea z imediate eius i vna quarta z vna qnta sic pñr  
igit tale pñctū terminatiū ē i diuersis s ubiectis secūdo  
ex illo sequitur qz accidens inheret accidēti nā pñctū quod  
est accidēs inheret linee qliber linea est accidēs igitur.

**Cōfirmatur. probādo punctū nō**  
esse indiuisibile z hoc sic oē accidēs est q̄titas vel quali-  
tas vel aliquod aliud. 10. p̄dicamētōzū s̄z pñctū vt dicit  
positio est accidēs z nō ē qualitas aut ad aliqd z sic. de  
aliis igitur est q̄titas s̄z ois q̄titas est diuisibilis s̄m ali-  
quā dimēsiōnē vel aliquas dimēsiōnes igit pñctū ē diuisi-  
bile secūdū aliquā dimēsiōnē vel aliquas dimēsiōnes z  
per cōsequēs non est omnino indiuisibile.

**Ad primū p̄ncipale respōdetur qd**  
pñctū est vñū accidēs indiuisibile : z nullū h̄z subiectum  
adequatū z ad im p̄bationē q̄nīar sic si nullū habeat, subie-  
ctum adequatū sequitur qz erit idē accidēs in diuersis  
subiectis. Distinguo vel qz idē accidēs erit i diuersis sub-  
iectis cōstituetib⁹ aliq̄s vñū z sic cōceditur vel i diuersis  
nō cōstituetib⁹ aliq̄s vñū z sic negatur vel sic distingo qz  
idē accidēs erit i diuersis subiectis vel i diuersis subiectis  
adequatis z sic nego vel i diuersis subiectis tanq̄ i ade-  
quatis z sic cōcedo. Ad aliud s̄m rñdeo nō ē icōueniēs  
qz accidēs inheret accidēti terminatiue z nō inheret tāq̄  
subiecto adequato pñctū em inheret linee terminatiue z  
nō tāq̄ subiecto adequato s̄z de p̄ accidēs etiā inheret cor-  
pori cui inest linea z eodē mō nec linea nec superficies h̄nt  
subiectū adequatū corpus vero de predicamēto q̄tita-  
tis h̄z subiectū adequatū. s. corp⁹ de p̄dicamēto subē.

**Ad cōfirmationē nego qd pñctū**  
sit q̄titas z ad probationē oē accidēs vel est q̄titas vel  
qualitas vel aliq̄s aliū. 10. p̄dicamētōzū nego s̄z bene ve-  
rū ē qz oē accidēs est quantitas vel terminatiū vel con-  
tinuatiū eiusdem aut qualitas z sic de aliis :

**Secundo p̄ncipaliter arguitur non sunt ponēda pñ-**  
cta ad terminādū lineas vel ad continuādū lineas s̄z su-  
p̄ta ad ponēda aūs p̄batur stat bñ aliquā lineam esse ter-  
minatam z nō per pñcta igitur posito em qz deus separat  
ab aliqua linea pedali duo eius puncta terminatiua tunc  
adhuc talis linea est terminata z nō per puncta vt clarē  
ex casu igitur qz tāis linea adhuc sit terminata sic. probō  
qz dato opposito qz sit non terminata sequitur ipsam esse  
infinītā nā patuit supra infinitū magnitudīne est quan-  
tum nō terminatum quod tñ est absurdum. nā ante sepa-  
rationem illorum duorum punctozum a tali linea ipsa non  
erat infinita igitur neqz post separationē.

**Cōfirmatur ex ista positione sequitur qz erit dabilis**  
aliquis circulus indiuisibilis qz implicatur p̄dictionem  
p̄niam sic ondo capiatur rota figuli z moueatur. circulari-  
ter tunc in tali rota capiatur pñctum mediū scilicet ip-  
sius centrum z sic argud ipm est vñū accidens indiuisi-  
bile inherēs ipsi rote z illa rota mouetur. ergo z illud. pñ-  
ctum tenet cōsequētia per illud philosophi motis nobis  
mouētur oia q̄ in nobis sunt z vltra illud punctum medi-  
um mouetur z non motu recto neqz motu mixto igitur  
mouetur circulariter sed oē punctū motum circulariter de-  
scribit circulum igitur illud punctum mediū describit cir-  
culū Tunc sic vel ille circulus describit⁹ ab illo puncto ē  
indiuisibilis z sic intentū vel diuisibilis si s̄m seq̄ qz illud  
punctum mediū si erat cētū qz quocūqz circulo dato qz di-  
scribit⁹ ab aliquo pñcto illius rote dabilis est circulus me-  
nos igitur circulo descripto ab illo puncto quod dixisti ē  
centrum dabilis est minor z per cōsequēs non ē centrum

**Ad secundū p̄ncipale concedo puncta esse ponēda**  
p̄ter cām tactam z qñ illud improbas de linea a qua de-  
us separat duo eius puncta terminatiua cōcedo qz talis  
linea non amplius ē terminata z hoc termino intrinseco  
sed adhuc est terminata termino extrinseco vt puta aere vel  
aliquo alio h̄mōi nec sequitur p̄terea ipsā esse infinitam  
Et qñ d̄r infinitū magnitudīne est q̄tū non terminatum  
intellige nec terminatum termino intrinseco nec termino  
extrinseco vero vel ymaginario vel sub aliis verbis dico qz  
talis linea non amplius est terminata positiue sed priua-  
tiue qz nō h̄z infinitas partes equales nō cōicantes vñi  
certe date vt per amplius patebit in de celo.

**Ad cōfirmationem cōcedo qz cen-**  
trum ipsius rote circulariter motē nō mouet qz illud im-  
plicat cōtradictionē ad probationē motis nobis mouē-  
tur oia q̄ i nobis sunt verum est de h̄is que in nobis sunt  
tanq̄ partes in suo toto vel tanq̄ accidens in suo subie-  
cto adequato.

**Fortē dicis si aliquod corpus circu-**  
lare moueatur motu mixto tunc centrum eius mouetur  
z tñ nō h̄z subiectū adequatū igitur solutio nulla. **Respō-**  
deo qz non diximus nullum accidens posse moueri nisi ha-  
beret subiectum adequatū sed dictum fuit qz non opz ali-  
quod tale moueri quando nō habet subiectum adequatū  
s̄t ex illo sequitur qz ad motū. cozpozis de predicamento  
substantie mouetur corpus de predicamēto q̄titaris cum  
sit eius adequatum subiectum.

**Tertio p̄ncipaliter arguitur si**  
talia essent ponēda puncta sequitur qz dantur puncta p̄-  
tinuatiua imediata qd est cōtra positionē p̄nā sic ofiditur  
capiatur aliqua linea que diuidatur in duas medietates  
tunc post diuisionē quelz ps illarū partū terminatur duo  
bus pñctis z illa duo puncta terminatiua ante diuisionē  
erant imediata ergo p̄positū assūptum pz qz si non fue-  
runt imediata sed mediata seq̄ qz aliquid iter illa duo  
puncta mediabat z per consequens sequitur qz illa linea  
non sit diuisa in suas duas medietates qz aliquid ipsius  
linee est corruptum.

**Confirmatur si ponēda sunt pun-**  
cta ad continuandum partes ipsi⁹ linee sequitur qz due  
medietates alicuius linee nō sunt immediate qd est falsū  
p̄nā probō illa non sunt imediata inter que aliquid  
mediat sed inter duas medietates linee aliquid mediat.  
scz punctum cōtinuatiū illarum duarum medietatum er-  
go ille non sunt immediate.

**Ad tertium p̄ncipale dico qz diuisio**  
linee cadit super punctū hoc est dicere qñ aliqua linea  
diuiditur diuisor corrumpit vñū punctum z generat  
duo de nouo.

**Sed contra hanc solutionem instatur quia ex ea sequitur**  
qz quodcumqz diuiditur aliquod corpus sedm se z  
quodlibet sui albū corrumpitur tota albedo ipsius corpo-  
ris qd est falsus z p̄niam sic probō qñ diuiditur aliq̄s coz-  
p⁹ corrūpitur aliqua superficies z due de nouo generātur  
qz sicut punctum ponit⁹ ad cōtinuādū ptes linee ita supfi-  
cies ad cōtinuādū ptes corporis z sicut diuisio linee ca-  
dit z vltra aliqua albedo inheret illi superficiē q̄z corū-  
pit igit⁹ illa corūpit⁹ qz ad corruptionē subiecti sequitur  
corruptio accidētis inherētis illi subiecto z p̄ cōsequēs  
tota albedo cathogorematicē corūpit⁹ z aliqua tota al-  
bū



## Primi phisicorū

bedo categoricamice corrumpit & aliqua tota albedo categoricamice & sincath<sup>g</sup> categoricamice, Respondetur ab aliquibus negādo illud assumptum videlicet qd aliqua albedo inheret superficie s; albedo inheret corpore pōt de pōdicamēto q̄stionis & ita nō hētur qd qñ aliquod corpus album dividitur corrumpatur aliqua albedo eundem se & quodlibet sui.

### Sed cōtra hoc arguitur sic pbādo

q̄ dato tali corpore inheret aliqua albedo superficie & hoc sic pōt alicui tali corpore solido qd caret dyaphanentate tūc ibi vñ aliqd s̄m se totū & n̄ nūl superficies illius corporis igitur superficies illius corporis vñ & p̄ p̄ns ē colorata postq̄ nō ē color & ita ei inheret aliqua albedo & p̄ p̄ns illud assumptum nō erat falsū. Sive hoc argumētū concludat aliquē colorē inherere superficie siue nō; nō curo nā istō argumētū adducit reales & nominales ad pbādū qd sit ponende superficies vt ipsi ymaginātur & ita manifestū ē qd opz eos cōcedere qd superficies corporis vñ & p̄ p̄ns ei inheret color. Ad hoc etiā vñ sonare p̄hūs i quarto phisicorū dices color ē in corpore qd ē i superficie super quo passū dicit paul<sup>9</sup> & venet<sup>9</sup> qd aristoteles ibi loquitur scdm opinionē antiquorū qd dicebāt qd color nō ē nisi in superficie sicut vñ vellet idē aristoteles in de sensu & sēsato dices color ē extrinsecus p̄spicui in corpore terminato & ita albedo (vt dicit nō est in corpore p̄rio qd est i eorū dōne alterius quē admodū scia est in hoīe s; hec opinio in p̄uis naturalibus cōis spugnatur & nō tenet & p̄pterea dicit paul<sup>9</sup> & venet<sup>9</sup> qd aristoteles diceret qd albedo est p̄rio i corpore qd nō tñ sup superficies ē alba sed totū corp<sup>9</sup> & idem dicit in multis passib<sup>9</sup> qd superficies inheret color & haberet igit scdm hanc viā qd superficies inheret color & per p̄ns illud assumptū nō erat falsū. Forte p̄pterea dicit qd i casu argumētū aliqua tota albedo corrumpitur s̄m se totā & secūdū quodlibet sui sed hoc vñ mirabile qd tūc oportebit dare albedinē qd sit lōga & lata & p̄funditate carēs quē admodū ē superficies ipsius s̄bi. Et ex illo vltierius infero qd nūc ē aliqua forma infinite in tensa qd sic p̄bo aliq̄ albedo inheret corpore & h; p̄funditate si igitur illa poneretur in superficie tūc esset ibi infinite intensōnis valor huius p̄ntie per amplius patebit in materia de infinito. Et ita vñ eē dīcedū cū p̄ria solutione qd superficies null<sup>9</sup> inheret color & h; p̄cedēdū ē qd superficies exterior possit videri nō tñ ei inheret color s; sufficit qd ad ipsā terminat color de hoc plura videbūt i b̄ sēsato

### Secūdo aliter ad p̄ncipale respō

deo & dico qd qñ dividitur aliqua linea i duas medietates p̄ctū mediū i l<sup>9</sup> linee nō corrumpitur s; manet i altera illa rū medietatū ita qd vna illarū medietatū teriatū duobus p̄ctis altera vero vnico p̄cto teriatū vt bñ vndecimo capitulo metaphisices paulus venerus declarat.

Sed forte queris quare illud punctum manet potius in vna medietate q̄ in alia dico qd hoc ē ex parte celi & in fluētariū ei<sup>9</sup> Et ex illo (si sit verū) seq̄tur qd accidēs p̄t migrare de subō in subm̄ & hoc naturaliter qd hodie dividat aliqua linea i duas medietates a. s. & b. & p̄ctū medium ipsius maneat in a medietate pp̄ influētiam corporum celestū & si iterū ille due medietates vniātur & gratia exēplī postea dividatū tūc illud punctum forte manebit i b medietate p̄pter influētias oppositas & hoc non est icōueniens maxie in istis accidētibus qd nō hnt subiectum adequatum quemadmodum est punctum.

Ad cōfirmationē respōdetur qd duobus modis aliqua dicuntur ēē immediata. p̄mo mō illa dñr ēē immediata qd sic se habent qd inter illa nichil mediat nec diuisibile nec indiuisibile & isto mō due medietates alicuius continui n̄ sunt immediate. Alio modo aliqua dñr esse immediata in

ter qd nichil diuisibile mediat neqz aptum natum ē media re ipis manētib<sup>9</sup> i tali situ siue medietate diuisibile siue nō & hoc mō medietates alicui<sup>9</sup> p̄tiniui sunt immediate.

Quarto p̄ncipaliter arguitur probando qd si p̄cta terminatiua diuersarū linearū p̄t ēē immediata & p̄cta p̄tinuatiua eiusdē linee erūt immediata capiatur vna linea a & alia linea b & ponatur linea b sup a sic scz qd p̄ctū teriatū linee b ponatur super punctū terminatiū linee a tūc illa p̄cta terminatiua sūt immediata volo in super qd capiatur alia linea .i. c qd cadat sup lineā a ita qd p̄ctum terminatiū ei<sup>9</sup> sit immediatū puncto terminatiū linee b. Illo cā supposito sic arguo aliquod ē punctū in linea a cōtrādēs puncto terminatiū linee c & illud ē immediatū puncto teriatū eiusdē linee qd iplicat sicut qd duo puncta p̄tinuatiua sint immediata p̄bo p̄ntiā vñ illō punctū i linea a qd ē immediatū p̄cto teriatū linee c ē punctū terminatiū vel cōtinuatiū n̄ ē immediatū qd tūc tria p̄ctacēt immediata qd ē s̄m si cōtinuatiū sic arguo qd illud & punctū terminatiū aliqd mediat vñ nichil si h; hēo p̄positū qd illa duo p̄cta sūt immediata si p̄mū sic arguo si gnet illud qd mediat i punctū p̄tinuatiū & teriatū & ḡaxep̄ h̄stite linea digitalē & statū seq̄ qd mediat linea digitalis inter p̄ctum terminatiū linee c & b quod est cōtra p̄porhēsim.

### Cōfirmatur probādo qd nulla pun

cta i diuersis lineis p̄t ēē immediata & sic capiatur aliq̄ corp<sup>9</sup> pedale qd sic se hēat qd oīno sit coop̄tū aere & cadat aliq̄ linea super illud corp<sup>9</sup> cōstitūdo duos angulos rectos tunc vñ punctus terminatiū illi<sup>9</sup> linee ē immediatū alicui p̄cto icopozse pedali vñ si h; v̄robiz p̄babit eodē mō n̄la p̄cta posse ēē immediata si p̄mū sic arguo qd illa linea diametralit cadit super illud corpus vel cadit aliq̄ aer vel nullus si p̄mum dabit loc<sup>9</sup> adequat<sup>9</sup> ipi<sup>9</sup> p̄cti si null<sup>9</sup> adhuc s; qd pars illi<sup>9</sup> corporis & qd h; eius p̄ctū cooperit aere & per p̄ns illa puncta n̄ sunt immediate.

Fortē dices sicut dīcedū ē qd argumētū iñitur s̄lo fundamēto ex quo ymaginat aliquē aerē corrūdere puncto qd cuius tali corrūdet punctum aeris qd nō est aer.

### Contra hoc arguo saltē ad oē mī

n<sup>9</sup> hēbo qd it illō p̄ctū illi<sup>9</sup> corporis & linee cadēt sup illō adhuc mediat p̄ctū aeris & p̄ p̄ns nō erunt immediate.

### Ad quartū p̄ncipale r̄spondet admī

so toto casu negādo qd punctus teriatū ipsi<sup>9</sup> a sit immediatū alicui puncto cōtinuatiū eiusdē & cōcedo qd aliq̄ punctus i linea a corrūdet puncto teriatū linee c s; dico qd illud ē terminatiū ita qd ibi tria puncta sunt s̄l. Ecce analogiā capiatur linea pedali super quā ponatur due linee scipediales q̄ p̄ puncta teriatū sunt immediata tūc dico qd ill<sup>9</sup> duob<sup>9</sup> punctis corrūdet vnum & idem punctum in linea pedali vt puta punctum medium.

Ad cōfirmationē dicit qdā qd n̄la puncta siue i diuersis lineis siue in vna & eadē linea sunt immediata qd vt dicit aliqua p̄prie esse immediata ē illa occupare diuersa loca p̄p̄ta iter qd naturaliter nichil diuisibile mediat p̄t absqz mutatiōe illorū s; sic sunt immediata qd ipis sic remanēbus nullus diuisibile iter illa mediat p̄t & ad hunc sensū intelligitur p̄cta posse ēē immediata sed h; hoc videatur stare ad nomē tñ nō vñ sine rōe fingere talē equocationē p̄mo ad hoc qd aliqua dicatū ēē immediata nō sequitur illa occupare diuersa loca qd casu quo medietates alicui<sup>9</sup> corporis cēt cōtra alia existēte nō cōtra cōcedunt cōiter loquētes illas medietates ēē immediatas & tñ s̄m ipz medietates ille n̄ occupat diuersa loca cōiter ēē cōcedim<sup>9</sup> qd superficies cōcaua s̄phere s̄ue & cōuexa ignis s̄t immediate & cōcesso qd tria puncta sūt immediata nullus sequit icōueniens



### Questio tertia

**Quinto** principaliter arguitur capiantur due linee a scz a b equales r ponatur a sup b/quo facto volo q deus destruat totam entitatem linee a ei punctis remanentibus vt prius isto posito pbo aliqu a puncta esse immediata r quero vel quelibet pars linee inferioris e cooperta vel no si no signetur illa tunc sic ipsa prius erat cooperta aliqua linea diuisibili cuius puncta adhuc sut r per consequens adhuc illa pars est cooperta si quelibet sit cooperta appareret sequitur q nihil fuerit in linea preter puncta. Item capiatur vnum ex istis punctis separata a linea a illi est aliqu id immediatum & no pars ipsius linee a cum ipsa non sit in rerum natura igitur aliquod punctum est immediatum illi

**Cōfirmat** prima parte casus retenta e srio volo q deus destruat omnia puncta linee a remanente entitate ipsius tuc sic arguo vel omnes partes linee sunt diuise vel non si primum incidis in dictione scz q aliquod) continuum sit diuisum in oem sua parte r secundum sequitur q adhuc aliq ptes illius linee continuatur absq puctis r sic superflue ponebas puncta ad continuandum partes linee.

**Ad quintum principale admissio casu dico q nulla ps linee b est cooperta sed precise quodlibet eius punctum est coopertum ab aliquo alio puncto linee corrupte nec sequens est aliquam partem ipsius linee a fuisse sine punctis etiam dato q b sit cooperta vt prius non sequitur nihil fuisse in a preter puncta r quando vltimusetis capto aliquo puncto vtru illi aliquid sit immediatum respondeo q no sed cuilibet puncto sunt infinita pucta immediata. Ex quo sequitur hanc propositionem esse falsam inter punctum iniciatum alicuius linee r oia alia est punctum medium siue ly oia capiatur collectivie siue distributive cum tunc habeat infinitas singulares falsas licet nonnulli dicant q distributive capiendo habet precise vnam singularem falsam illa scz in qua demonstrantur oia puncta dempto illo iniciatiuo hoc correlarium paty quia si inter illud punctum iniciatiuu r tota multitudinem aliorum punctoium mediaret punctu sequitur q illud eet immediatum puncto iniciatiuo vel quod datur aliq punctum aliud ab iniciatiuo quod non est de multitudine omnium aliorum r ex illo facile clarescit quod modo distributive capiendo ly omnia habet infinitas singulares falsas**

**Forse** dicitur ex isto sequitur destructio totius opinionis cum concedamus punctum iniciatiuum r omnia alia collectivie esse immediata.

**Respondetur** q non habetur pro in conveniendi infinita pucta esse immediata sz inconueniens esset aliqua puncta finita esse immediata ad sensum iam declaratum.

**Ad confir** mationem pty solutio ex predictis quia dicitur q linea non pot poni diffinitive in loco casu tu ad ymaginatione admissio nego illas lineam esse diuisam in oem sua partem vel q aliqua ps illius linee continuatur alteri r no per punctu r ad probationem dicitur q ille partes nec sunt continue nec diuise sed sunt sibi inuicem vnite per multiplicationem ita q vbicumq est vna pars ibi est r quelibet.

**Sed contra** hoc arguitur ponamus casum q p partes proportionales alicuius horre deus auferat puncta illius linee ita q instanti terminatio horre oia sint ablata sic scilicet q in prima preporionali horre deus auferat omnia puncta prime partis proportionalis illius linee in secunda omnia puncta secunde partis proportionalis illius linee r sic consequenter illo supposito sic arguo a r b medietates huius linee in prima parte proportionali fuerunt non vnite r nunq po

sse a fuerunt vnite r in hoc instanti non vniantur ergo adhuc sunt diuise Et eodem modo arguatur de tribus tertis 4. quartis r si consequenter igitur habetur q hec linea sit diuisa in omnem partem.

**Respondetur** siue casus implicet siue non negando q a r b medietates sint diuise r ad probationem quandoq fuerunt non vnite r nunq postea fuerunt vnite nec iam vniantur igitur adhuc sunt diuise. Si intelligas q adhuc non vniantur sic q non constituunt vnum continuum nego consequentia sed oportet assumere in antecedente r iam non per multiplicationem vniantur quod est falsum ex casu.

**Sed contra** principalem solutionem adhuc instatur si aliqua linea semotis o ib punctis possit poni diffinitive in loco sequitur q aliqua talis poterit poni cu oibus suis punctis diffinitive i loco sed ex illo sequitur destructio totius opinionis q sic probocapiatur vna linea cuius punctum medium sit a r punctu terminatiuum sit b r ponatur diffinitive in loco quo factosequitur q a r b sunt immediata nam inter illa nihil amplius mediabit. Item ad principale arguitur q non sint ponenda puncta quia dato opposito sequitur q datur infinita multitudo entium separatorum cu in qualibet linea dentur infinita puncta r q illa sint separata pty no em constituunt aliquod vnum nec sunt partes alicuius totius siue integrales siue essentielles.

**Respondetur** admissio toto casu distinguendo q a r b sunt immediata vel in ordine ad locum r sic conceditur q non est habilis locus respondens a in quo non sit b vel q sint immediata in ordine ad locum r in ordine ad totum r sic nego.

**Analogia** est capta vna virga cuius medietates sup se inuicem replicentur tunc puncta continuatiua eius de linee sunt immediata in ordine ad locum sed non in ordine ad totum quia hoc equiualeuter est ac si ibidem due forent linee diuerse.

**Ad aliud concedo i qualibet linea** esse infinita puncta r quando dicitur illa sunt separata rideo q duobus modis aliqua dicuntur esse separata vno modo quia non constituunt aliquod vnu nec sut partes alicuius totius r isto modo concedo puncta esse imediata r entium hoc modo separatorum infinitam multitudinem si negasset philosophus Secdo modo aliqua dicitur separata que nec sunt partes alicuius totius nec requiruntur necessario ad sensum ante declaratum ad hoc q pres in ter se veniantur r isto mo no pot dari infinita multitudo separatorum stando in lumine naturali.

**Sexto principaliter arguit pbā** do non esse ponendas superficies q dato opposito sequitur q penetratio superficialiu sit possibilis na capiat superficies cōcaua sphaere lune r sit a r similiter quera sphaere ignis r sit b tuc sic ostendo propositu a r b se penetrat igitur assupru p vbicumq est aliquod punctu b est aliq punctum ipsius a r vbicumq est aliquod punctum a est aliquod punctum b igitur a r b se penetrant tenet consequentia quia non abs pbatur aliqua se penetrare r eode mo probari potest q superficies lineae r corpus de predicamento quantitatis se penetrant quia in quacumq parte materie est profunditas ibi est longitudo r latitudo igitur longitudo latitudo r profunditas se penetrant

**Cōfirmatur** separaretur ab aliquo corpore eius superficies terminatiua tunc adhuc illud corpus terminatur ergo superflue addis illas superficies ad terminandum corpus.



## Primi phisicorum

**Forse** dicitur illud corpus est terminatum extrinsece sed non intrinsece sicut dictum est de linea a qua separantur puncta terminatiua

**Cōtra** suppono qd illud corpus fuerit pedale et gratia exempli sit a capiatur aliud pedale. s. b. a quo nulla superficies separatur. tunc si arguo vel post separationem superficiei ab a. a erit equale b vel inaequale si equale et b adhuc est pedale. ergo a etiā erit pedale et p consequens adhuc erit finitumpositiue si erit inaequale vel b erit maius vel minus non minus: quia nihil penit? deperdet nec aliquid acquirit nec etiā maius quia superficies quam ponis indiuisibilem secundum profunditates addita diuisibili nō reddet ipsum maius.

**Ad sextū** principale respondent aliq. qd penetratio dimensionum specificē distinctarum ē possibilis sed non est possibilis penetratio dimensionum eiusdem speciei ita qd vna linea superficies et profunditas possunt se penetrare. vt deductum est arguendo: sed due linee non possunt se penetrare uec due superficies. et tunc d a et b superficiebus dicunt qd hec cōsequentia nihil v3 videlicet ybi cūq. est aliquod punctum b est aliquod punctum a et contra. ergo se penetrat nec hoc sufficit ad aliqua se penetrare: sed oportet qd illa essent in eodem quod uon est in pposito: qd a est in sphaera ipsius lune terminatiue et b in sphaera ignis

**Sed cōtra** istam solutionem arguitur sic ille due superficies sunt in eodem loco penetratiue ergo solutio nulla assumptum p3 et volo qd a centro terre due linee protrahantur vna vsq. ad superficiem concavam sphaere lune alia vsq. ad superficiem concavam sphaere ignis prima sit c secunda d tunc peto vel c et d linee sunt equales vel non: si primum sequitur qd c et d sunt in eodem loco vel qd sunt vna superficies probō p3iam qd vno opposito consequentis cum antecedente sequit qd possibile erit circa idem centrū duos circulos equales fabricare qd est falsum vt patet ex tertio elemento: non possumus enim i a et b superficiebus imaginari peripharias circuloarum ad quas c et d linee protrahuntur quo posito sequitur propositum si vero c et d linee sint inaequales sequitur qd datur vacuum inter a et b: qd c linea erit maior d et signetur punctum in linea c quod terminatur superficie concava ignis sicut punctum terminatiuum linee d. tunc ex quo inter illud punctum et punctum terminatiuum eiusdē linee mediā linea sequitur qd per tantum distabit b superficiebus ab a: et ita inter illas superficies erit vacuum cū non sit ibi aliquod aliud corpus op3 qd dicere qd linee c et d sūt equales et per consequens qd superficies concava ignis ē superficies concava sphaere lune et quod nō ē dicēdū v3 qd ille superficies sunt in eodē loco penetratiue qd restabat pbādū.

**Ad hoc** argumentum responderetur negando qd ille due superficies sunt in eodē loco imo superficies non sunt per se in loco sicut nec linea punct? aut corpus predicamenti q3itatis imo oia hec sunt solū p accessu in loco ratione corporis de predicamento substantie d ato tñ qd corpus p3inens locat rōe superficiei concavae sphaeræ illius tamen corpus contentum non locatur ratinne superficie de hoc latius suo in loco videbitur. Dico ergo qd ille superficies non sunt in eodem loco et ad probationem admitto qd protrahantur due linee a centro terre vna vsq. ad superficiem concavam ignis alia ad superficiem concavam lune et quādo petis vel c et d linee sunt equales vel non Dicunt aliqui qd sunt inaequales et c linea est maior d sed hoc indiuisibiliter et argumētū adductū non probat aliud nisi qd c non est maior d in aliqua p portione certa. Sed h3 putem istud a deo absurde dicēti vt eius recitatio pro impugnatione sufficeret. probō tñ

q. istud non sit intelligibile Et arguitur sic sit superficies concava ignis a concava lune sit b et creet de? adhuc cētum tales superficies. ita qd tertia ambiat b sicut b circū dat a et quarta videlicet d ambiat tertia pura c et quinta quartam et sic consequenter vsq. ad centum Deinde protrahatur vna linea a cētro terre vsq. ad a deinde vna alia vsq. ad b deinde vna alia vsq. ad c et breuis vsq. ad quālibet superficie protrahatur a cētro terre vna linea tunc capio lineā que protrahitur a cētro terre vsq. ad cētēsimā superficie et quero vel ipsa est maior indiuisibiliter solū p3ma linea vel diuisibiliter et oportet dicere qd indiuisibiliter nam secunda est indiuisibiliter maior prima et secūda tertias sifr et etiam prima et ita nō excessibus diuisibilib? non possit excessus diuisibilis resultare. S3 contra vel pūctū terminatiuum illius linee terminatur in a superficie sicut pūctum terminatiuum prime linee vel non si primum ille linee erunt simpliciter equales et vna non erit maior alia indiuisibiliter sicut isti fingunt si scdm ea pio igitur aliquod aliud punctū in illa eadē linea qd terminat in a superficie sicut punctum terminatiuum pnc linee et qro vel inter illud punctum et punctum terminatiuum eiusdē cētēsimae linee mediā aliqua puncta vel nulla si fin tunc in aliqua linea erit aliquod punctum immediatum puncto terminatiuo eiusdē linee quod diceret nemo si inter illa pūcta mediant aliqua puncta etiā inter illa pūcta mediabit linea et ita de necessitate oportebit dicere qd cētēsimae linee p excessum diuisibilem excedit primam et secunda primā.

**Omissa** igitur hac fictione respondeo ad argumētū principale qd ille due linee ptractae a cētro terre sunt equales et concedo qd est possibile circū dēs cētrum duos circulos equales fabricare sed euclides intelligit qd est impossibile dare duos circulos equales constitutos ex lineis mathematicis concentricos Unde hic ē aduertendum quod vt dicit cōmentator quinto phisicorū cōmento vigesimo secundo apud mathematicos non est differentia inter continua et contingua ita qd secundū eos non possunt esse due linee immediate neq. due superficies neq. etiam puncta. quia omnia illa imaginantur ēē separata formis naturalibus vnde si deus separaret oēs formas materiales a rebus naturalibus omnes superficies que nunc sunt et immediate contigue fierent vna superficies ita qd superficies concava atq. et concava aeris fierent vna superficies. et ita de aliis superficiebus cōtinguis sicut enim due aque non possunt esse contigue qn statim fiant continue. ita iste quantitates separate a formis naturalibus statim continuarentur et ita clare p3 quomodo secundum mathematicos uō pnt dari duo circuli equales habētes idē cētrū: sed in circulis qui sunt cōtingui et non cōtinui eo qd terminat corpora naturalia datur duos equales concentricos non reputaret euclides p3 convenienti dico igitur resolutorie qd predicte superficies ab sūt equales h3 vna cōtineat aliā qd hoc solū ē rōe corporis continētis vñ si a superficies fieret concava ignis et b fieret superficies concava lune tūc b p3tineret a sicut nūc a p3tinet b nec ēt dicte superficies sūt in eodē loco pp cās dicte

**Ad confirmationē respōdet pau-**  
lus venetus pcedēdo qd a post separationē superficie nō aplius ē pedale et qñ qris v3 a ē eqle b vel ineqle. Dicit qd a et b nec sūt equalia nec sunt inaequalia et sic stat ēē duo corpora sic se habentia qd vnum nō sit maius altero et tñ illa non sunt equalia. Forse dicit p3rium est q3itati secundum eam equale vel inaequale. dicit ergo implicat qd a et b nec sūt equalia nec inaequalia

**Respondet ipse qd phis ibi lo**



### Questio tertia

quitur de quantitatibus terminatis. Possunt aliter respondere quod a corpore adhuc est pedale et equale b et sic confesquerent conceditur quod aliquid corpus infinitum est equale aliquid corpori finito correlarium patet ex dictis. Et hec de secunda opinione.

**Circa istas** duas opiniones dubitatur utrum quantitas distinguatur a sua extensione. Circa istam dubitationem due sunt opiniones. Prima tenet qualibet dimensionem realiter distinguere a quantitate. Alia est huic opposita. Pro declaratione prime opinionis Nota quod duplex est dimensio siue extensio absoluta scilicet et respectiva. Dimensio relativa est relatio immediate sequens passionem quantitatis ut longitudo comparata ad breuitatem latitudo relata ad strictitudinem. Unde dicit philosophus quinto metaphysicis quod magnum et paruum secundum quod sunt dispositiones essentialis magnitudinis sunt passionum quantitatis sed secundum unum de respectu sui oppositi dicuntur relativa. Dimensio vero absoluta est duplex scilicet terminata et interminata. Dimensio terminata est passio accidentalis sequens immediate terminationem quantitatis ut pedalitas bipedalitas quilibet enim linea pedalis terminatur duobus punctis et quilibet superficies bipedalis terminatur duabus lineis. Et notanter dico quod est passio accidentalis quia accidit lineae pedalitas eo quod stat lineam esse abique pedaltate. Dimensio absoluta interminata est passio essentialis immediate sequens essentialiam quantitatis ut longitudo latitudo quemadmodum enim risibilitas est passio immediate sequens essentialiam hominis ita longitudo essentialis lineae. Et notater dixi passio essentialis quia sicut risibilitas non potest ab homine separari ita nec longitudo a linea. Et hoc videtur voluisse commentator quando dixit quod dimensiones sunt eterne in materia.

**Forse** petis qua de causa dimensiones ille vocantur in terminata et prime terminate vocantur.

**Respondet** iohannes de gadauo questione ultima in de substantia orbis quod dimensio dicitur interminata quia indeterminatum locum occupat nam capta linea a cuius longitudo que est passio essentialis sit b de b longitudo est passio interminata nam siue linea a cōdeseretur siue rare fiat semper adhuc manet longitudo b ergo est passio essentialis et ita non magis determinat sibi unum locum quam alium oppositum eōringit de dimensionibus terminatis. Et ex istis infero imperminens esse ad dimensionem esse terminatam quod ipsa termino vel terminis claudatur.

**Suppositis** istis distinctionibus dico quod quilibet dimensio realiter distinguatur a quantitate hoc primo patet de dimensione respectiva quia nulla talis est quantitas cum nulla forma respectiva sit forma absoluta dimensio etiam terminata non est quantitas volo dicere quod pedalitas lineae pedalis non est linea pedalis quia stat illam lineam remanere in rerum natura non remanente illa pedaltate ut puta si illa linea condenseretur et efficeretur se ipedalis sequitur ergo quod illa pedalitas lineae pedalis non est linea pedalis ino ipsa et linea pedalis realiter distinguuntur tenet prima per illam oppositionem communis simam. Quicquid aliqua duo sic se habent quod uno corrupto alterum manet illa non sunt eadem quod autem dimensiones interminare distinguantur a quantitate patet quia substantia distinguuntur a suis passionibus sicut homo distinguuntur a risibilitate eo quod risibilitas est unum accidens de seorsum specie qualitatis quemadmodum qualitas a similitudine et quantitas ab equalitate quia quantitas et qualitas sunt entia absoluta et equalitas et similitudo sunt entia respectiva. Et istud videtur esse de mente philosophi quinto metaphysice ubi

dicit quod in linea est longitudo latitudo in superficie et profunditas in corpore cum igitur nichil sit in seipso oportet longitudinem distinguere a linea latitudinem a superficie et profunditatem a corpore et sequitur in eodem libro quod linea superficies et corpus sunt subiecta illarum passionum.

**Sed contra** istam opinionem arguitur et primo per diffinitionem lineae linea est longitudo sine latitudine. et ergo linea non distinguuntur a longitudo

**Tum secundo** omne pedale est quantum ergo omnis pedalitas est quantitas tenet consequentia per locum a coniugatis quod concretum de concreto et abstractum de abstracto quemadmodum sequitur album est coloratum ergo albedo est color.

**Tum tertio** sequeretur quod due longitudo penetraret quod est simile prima patet in sua quantitas se penetrant ut notum est et longitudo materie penetrat illam longitudinem illius quantitates igitur.

**Tum quarto** capio illud accidens quod est longitudo et sic arguo hoc patet extra patet scilicet longitudo et sic erit perfectio in infinitum

**Tum quinto** vel extensio quantitatis est ipsa met quantitas vel non si primus homo per positum si secundum sic arguo sequeretur quod illa esset concedenda extensio est extensa et sic idem predicaretur de seipso denominatiue et per hoc prima extensio ipsius celi extensio extensione unius lapidis et ultra ex illa parte sequitur quod illa extensio est extensa quod ab exponibili copulatiue ad unam suarum exponentium

**Ad ista** responderet opinio et primo ad primum dicitur quod illa propositio linea est longitudo sine latitudine et capitur loco huius in linea est longitudo sine latitudine. Eodem modo dicendum est quod superficies est quantitas in qua est latitudo.

**Ad secundum** dico quod illa regula allegata si concretum de concreto et non hoc verum nisi in terminis quod per se ponuntur in tali predicamento sicut est iste terminus albus quod per se ponitur in predicamento qualitatis sed ille termini de quibus est questio in proposito non ponitur in predicamento quantitatis de per se sed solum de per accidens.

**Ad tertium** dicitur quod argumentum et magis tur unum falsum videlicet quod alia sit longitudo ipsius materie et alia sit longitudo ipsius quantitatis imo una et eadem extensione quantitas ipsa et materia habent partem extra partem.

**Ad quartum** patet solutio ex predictis in questione prima quod quemadmodum quantitas hoc patet extra partem per se et non per accidens superadditum ita longitudo habet partem extra partem per se.

**Ad quintum** nego quod illa sit concedenda extensioe si est extensio extensione unius lapidis quod magnitudo illius extensionis non debet attendi penes hoc quod illa extensio sit extensio vel minus extensa sed debet attendi penes magnitudinem substantie.

**Hec sunt argumenta que tenentes hanc** opinionem contra se adducunt cum eorum solutionibus. Aliter tamen.

**Contra** hanc opinionem sic arguo capio aliquam dimensionem absolutam teriatam vtz ad pedaltate secundum hanc opinionem concedendum est quod illa pedalitas est longitudo eo quod illud accidens habet partem extra partem secundum tale dimensionem vel igitur habet partem extra partem



## Primi phisicorum

partē aīā & ita habetur pōitus q̄ illa pedalitas ē lōgi-  
tudo vel h̄z par tē extra partē rōe alteri⁹ & hoc nō ē dicē-  
dus q̄ si h̄rēt p̄t em extra partē rōe alteri⁹ v̄cz p̄ter lon-  
gitudinē notus ē q̄ illa longitudo q̄ est passio accidentalis  
ē pedalitas clarum igr̄ ē h̄c esse verā pedalitas ē lon-  
gitudo & cum pedalitas ē passio accidentalis sequitur q̄  
longitudo ē passio accidentalis quod est fallum q̄ dictum  
est longitudinē esse passionem essentialē.

**Forse dicis sicut dicēdum ē q̄ ali-**  
qua longitudo est dimensio terminata, & aliqua longitudo  
est dimensio interminata & ita capta aliqua linea pe-  
dalis in ea est duplex lōgitudo quarum vna ē pedalitas &  
passio terminata: alia ē passio interminata & sic due dime-  
siones se penetrant nec ē incōueniens duas longitudines  
se penetrare qm̄ illa nō sunt eiusdē speciei & ita nō incōue-  
nit illas duas dimēssiones distinctas sp̄ ē sese penetrare.

**Sed cōtra** hanc solutionē arguitur sic & pono q̄ a-  
liqua linea pedalis cōdensabitur p̄to-  
tam horam sequentem & nunc simus in instanti iicitatio  
hore tunc clarum ē q̄ pedalitas huius lineae q̄ est passio  
accidentalī si manebit imo corumpetur & per p̄ns opor-  
tebit dicere q̄ in quolibet instanti hore sequētis erit aliq̄  
passio accidentalī in illa linea q̄ p̄cise durabit, per istās as-  
sumptū p̄z nā dato opposito manifeste sequitur q̄ pedali-  
tas ē passio essentialis & dimēssio interminata cuius op-  
positum sustinet hęc opinio & ita similiter dabitur vltimū  
instans esse rei permanentis.

**Secundo** sic arguo vel pedalitas ē accidens diui-  
sibile vel indiuisibile, nō est dicendum  
secundum cōsequētē loquendo ad hanc opinionē igitur  
vādum ē primus & vltima sic arguo si pedalitas ē accidēs  
extēsum peto vel medietas ei⁹ v̄cz se ipedalitas ē eiusdē  
speciei cum toto vel nō si scōm sequitur q̄ aliquid totum  
cōponitur ex multis specificē distinctis si primus sequitur  
q̄ oportebit dicere q̄ in rarefactione aut cōdēsatione nō  
corumpetur pedalitas viso q̄ ille dimēssiones terminate p̄-  
ta pedalitas & bipedalitas sunt eiusdē speciei.

**Ad ista** cōsequenter loquendo respondetur q̄ in con-  
dēsatione ita contingit q̄ in quolibet instā-  
ti intrinseco illius in quo illud cōdēsatur est noua dimē-  
ssio terminata i illo corpore & vltierus conceditur q̄ res q̄  
manēs desinit esse per vltimum sui esse completum. Est q̄  
illud sit concedēdum p̄z ex p̄batione quam ista ad ducit  
ad probandum passionem terminatam distinguī a quan-  
titate.

**Ad secūdum** dicitur q̄ pedalitas est accidens di-  
uisibile nam qui istam sustinēt opi-  
nionem dicunt q̄ nulla dimensio absoluta ē accidens in-  
diuisibile & dico q̄ se mipedalitas est eiusdē speciei cum  
illa pedaltate & ita non habetur q̄ aliquid totum consti-  
tuatur ex aliquibus specie distinctis.

**Alia est** opinio huic opposita q̄ longitudo lineae est  
ipsa linea latitudo superficiei ipsa superficiei  
ēz & tunc ad illam auctōritatem p̄h̄ qm̄ dicitur q̄ longitudo  
ē in linea dī q̄ capitur loco huius longitudo ē linea si-  
cut dicunt illi de opinione precedenti q̄ ista propositio li-  
nea est longitudo capitur loco huius in linea est longi-  
tudo.

**Ad aliam** rationem adductam de pedaltate & li-  
nea pedali facilis est respōsio q̄ illa pe-  
daltas manet h̄z manet illa pedaltas declaratis igr̄ istis  
opinionib⁹ v̄tūis elige h̄ctenus de illis dicta sufficiant.

**Sequitur tertia opinio pro-**  
qua sciendum est quantitas continua est res  
h̄ns plures partes loco & situ distantes. Ex  
qua diffinitione sequitur q̄ angelus nō est quantitas cō-  
tinua cum non sit res h̄ns partes. Secundo sequitur q̄  
qualitates aīe nō sunt quantitates cōtinuae q̄ licet sint res  
habentes plures partes atq̄ tamē ille partes nō sunt loco  
& situ distantes. Tertio sequitur q̄ cumulus lapidum nō  
est quantitas continua cum nō sit res & sic quantitas vni-  
us asini non est nisi ipse asinus. Et non sunt ponenda aliq̄  
puncta v̄tūmaginatur p̄cedēs opinio n̄q̄ superficies. Et  
hec opinio probari pōt argumentis contra aliā opinionē  
adductis. Insuper nō ē ponēda pluralitas sine necessitate  
ter oīa b̄n saluātur nō ponēdo quātitatē esse accidens  
puncta inniuisibilia lineas carere latitudine & profundita-  
te vt in sequentibus declarabitur. Nec etiam sunt rōnes  
fortes cogentes ponere talia igitur.

**Contra** istam opinionem arguitur p̄tio sic si quan-  
titas esset res quanta sequitur q̄ penetra-  
tio dimensionum esset possibilis & hoc naturaliter cuius  
oppositum h̄z p̄h̄s 4. phisicorum p̄batur cōsequētia ma-  
teria asini & forma asini se penetrāt & vt dicit ista opinio  
forma ipsius asini ē sua quantitas cui⁹ sit res habens par-  
tem extrap̄tē & materia sit & quātitas sit ratione & sunt i  
eodem loco adequato ergo se penetrant.

**Confirmatur** capiatur vesica oxificio bene ob-  
structo vesica aere tunc vt docet  
experientia volens cōprimere latera aeris nō pōt: ergo  
aliquid resistit laterum cōpressioni s̄z nō resistit ip̄a mate-  
ria aeris aut forma v̄t aliquid qualitas ipsius aeris aut ip-  
sem aerē ergo resistit quātitas ip̄a aeris q̄ nō ē, aliquid  
illorum q̄ nō resistit materia vel forma p̄z materia ip̄a  
aeris p̄t eē in minori loco & sit ip̄a forma igr̄ nō resistit  
assumptus p̄z si expōat illa vesica loco frigido latera eius  
sim̄ applicabuntur igr̄ illa materia minorē locū occupa-  
bit sit & ip̄a forma. Et eodē mō p̄babitur q̄ totalis aer si  
resistit q̄ totum cōpositū nullā h̄z actionē nisi rōe sue p̄-  
tis hoc argumentum mouebat buridannm & marcellium  
dicere quontitatem continuam distinguī a re quanta.

**Pro decla-** ratione huius argumenti pono p̄pōnes.  
prima p̄pō naturaliter corpora de p̄dicamento  
quantitatis se penetrant hanc propositionem  
sufficienter probat argumentum.

**Secunda** propositio corpora de p̄dicamento sub-  
stantie p̄nt se penetrare vt p̄z qm̄ ip̄s e⁹  
gressus est sepulchus lapide supposito ip̄i monumento.  
S̄z circa hanc p̄pōnē dubitaret aliquis an si duo lapides  
ponāt penetratiue v̄terq̄ illorūz descēdet veloci⁹ q̄ se  
solo descenderet & v̄trum si h̄ic infinita corpora pedalia  
sunt penetratiue se h̄ntia disposita ad susceptionē caloris  
& istis applicetur ignis v̄trum in omnibus equalē calores  
p̄duceret v̄t nō de quib⁹ 4. phisicorum futurus ē sermo

**Tertia** propositio naturaliter corpora de p̄dicamen-  
to subē nō possunt se penetrare hoc p̄z expe-  
rientia si fortes debeat ingredi locum platonis platonem  
cedere necesse est.

**Sed contra** predictas propositiones arguitur p̄tio  
sic sequitur q̄ cadaver fortis eēt  
duplex ad ip̄s fortē q̄ ē s̄z p̄niam p̄bo for: ē adeo magn⁹  
p̄cise sicut sua mā q̄ indiuisē additum diuisiū nō reddit ip-  
suz mai⁹ & post separationē fortis a materia aduentū for-  
ma cadaveris quēē adeo extēsa sicut ipsa materia fortis  
igr̄ ibi p̄niam v̄tūz cōpositus duplex ē dīdie ad ip̄m for.



### Questio tertia

**Secundo arguitur factum repugnat** materiam sortis penetrare materiam platonis quantum et sortem penetrare platonem et materia sortis et platonis sunt corpora de predicamento quantitate igitur adeo impossibile est corpus de predicamento quantitate se penetrare sicut corpora de predicamento substantie quod est oppositum premissis oppositis.

**Tertio arguitur sic supposita optatione ipsius okam** quod in homine due sunt forme intellectiva scilicet et sensitiva: et licet videatur hoc contra mentem beati augustini in tractatu de divinis nominibus orthodoxe fidei ubi dicitur in titulo decimo quarto. Hec duas animas dicimus esse in homine sicut Jacobus et alii seniorum scribunt unam animalem que ariet corpus et immixta sit sanguini et alteram spirituales que rationem ministrat. Et sequitur dicitur unam esse animam eandem in homine que et corpus sua societate vivit et semetipsam sua ratione disponat habens in se libertatem arbitrii. et infra capitulo decimo octavo dicitur in substantiis contra hoc anima scilicet et carne Philonim: tamen admittitur supposito. Tunc si arguitur oppositum ex anima intellectiva forma sensitiva et materia est corpus de predicamento subiectum cum sit homo et aggregatum ex materia et forma sensitiva est unum aliud corpus de predicamento subiectum realiter distinctum a primo et per consequens naturaliter possibilis est penetratio corporum de predicamento substantie cuius oppositum habet tria opposita.

**Ad primum respondetur negando** quod cadaver sortis debet esse duplum ad ipsum sortem quod forma cadaveris est corpus de predicamento quantitate et similiter materia et nata sunt facere unum et se penetrare propterea non sequitur forma cadaveris est a deo magna sicut materia: et constituetur ibi unum oppositum duplum ad materiam quod oporteret addere in antecedente: et ista non sunt nata facere unum ita oporteret adiungi unum alii secundum extensionem.

**Ad secundum dico licet quis plene** gage posset. quod materia sortis et forma platonis non possent se penetrare et dicere quod sortem non posse penetrare platonem proveniat ex parte formarum que non possunt se penetrare nihilominus tamen illo concessio nihil habebit contra propositionem quod non dicitur quod quocumque corpora de predicamento quantitate possint se penetrare: sed dicitur quod possibile est naturaliter corpora de predicamento quantitate se penetrare.

**Ad tertium argumentum distinguatur** aliqua corpora de predicamento substantie se penetrant vel corpora de predicamento substantie partialia: et sic dico quod hoc nullum est inconveniens vel totalia et sic negatur de ferro ignito utrum videlicet ignis et ferrum se penetrant. Similiter de pane vino bibito in 4 physicorum futurum est fumo.

**Ad confirmationem** admissio casu concedo quod aliquid resistit propter estimationem laterum et nego quod sit distinctas distincta ab ipso aere materia vel forma sed dico quod est forma ipsius aeris et quod illud improbat non repugnat forme ipsius aeris esse sub minori quantitate. Distinguo vel mediante tali motu et nego vel mediante et frige factione. et sic concedo volo dicere quod hoc facto talis forma possit esse sub minori quantitate nihilominus tamen mori localis non est sufficiens causa predefinitio talis aeris.

**Secundo principaliter sic arguitur** habet phisus hanc positionem in hoc primo si substantia et quantitas sunt ista duo sunt que sunt et non tamen quantum est quod dicitur sed si quantitas sit ipsa res quanta hec condicionalis est mala consequentia. ergo ipsa est falsitate nec consequentia quia illud quod sufficit ad malitiam pre condicionalis sufficit ad eius falsitatem.

**Confirmatur** quocumque aliqua sic se habent quantum potest manere

altero non manente illa distinguantur realiter sed quantitas sortis et ipse sortis sic se habent quod sortis potest manere non manente quantitate et realiter distinguantur et maior assumpta est impossibilis de veritate logice ad bonum sensum admittat: minor probatur sic de potest ponere sortem diffinitive in loco quo facto verum est dicere quod sortis manet et tamen eius quantitas continua non manet cum sortis aliter non sit quantitas continua et quo non habet partem extra partem.

**Ad secundum** principale multiplex solet dari responsio propria si subiecta et quantum sunt ista quantum est et si quantum est due medietates sunt ultra sequitur quod plura sunt et non tamen unum est quod est per primum de primo ad ultimum sequitur si subiecta et quantum sunt ista duo sunt que sunt sed hec responsio non valet quod phisus assumens hanc positionem arguendo per mentem et melius non habet probare pluralitatem reze specifice distinctarum sed debet probare pluralitatem reze specifice distinctarum. Profecto rudis est ille qui diceret sortem esse primum mobile vel asinum isti enim phisus volebat dicere sortem esse asinum sed sortem et asinum numero solum differre ut patet per patet in sequentibus. Et quo pars que hec ratio phisus posita est imprudens propterea ab aliis non fit si subiecta et quantum sunt ista duo sunt que sunt. Si alicui ista istarum solutionum placeat det meliorem.

**Ad confirmationem** et sua quantitas continua realiter distinguantur et ratio est quod sortis quantitas est ipsi modo liquet materiam sortis a sorte esse distincta quod autem materia sortis sit quantitas continua eiusdem probatur quod sortem ratione materie dicitur habere partem extra partem quod quantum actus est materia sortis ista cum sortem fore dices et contra. Item nullum divisibile et in divisibile sunt in divisibile materia et forma sortis sunt divisibile et indivisibile et per consequens non sunt divisibile. Sed quia hec opinio debet esse profere affert rationem teneatur sortem non solum esse quantum in se subiecta et quantum sunt ista duo sunt nam due medietates eius copulantur ad aliquid quem terminum eodem tunc ad motum illius opinionis.

**Respondeo** ad primum dico hec probatio concludit falsum sicut et verum concluderet sortem non esse bonum quod ratio forme cui inheret bonitas vel malicia dicitur esse talis. Eodem modo facile est respondere ad aliud et nego quod nullum divisibile et indivisibile sunt in divisibile argumentum etiam per hanc rationem non potest impediri quia eodem modo dicitur de lapide que omnes concedunt esse quantitate continua tunc casu argumenti admissio nego quod sortis posita diffinitive in loco quantitas continua eius non maneat sed bene verum est quod non amplius manet quantitas continua sortis discrimen est inter istas duas quantitates continua manet et manet quantitas continua reliquo notum ex logicalibus.

**Sed contra** ista sic arguitur si sortis posita diffinitive in loco non amplius est quantitas continua hoc ideo foret quod non habet partem integrale extra partem integrale sed ad esse quantum tamen illud non requirit igitur adhuc sortis posita diffinitive in loco est quantum primum minor probatur capta aliqua albedine bipedali itensa unicolor interit quattuor tamen est alba illa albedo est quantitas continua et tamen non habet partem extra partem quod sic proba dividatur ad ymaginacionem in duas medietates scilicet intentionem a seculo et b/a et b se penetrant igitur talis albedo non habet partem integrale sine integrale non curo quantum alia extra illud idem proba bari potest de sorte cuius digitus ponat diffinitive in loco et adhuc continuetur partibus eius nam tunc sortis adhuc est continuus eo quod medietas eius et pars que medietas est extensa sicut ad sortem esse albu sufficit et requirit plusque medietas eius scilicet se et quod sortis est alba et tamen tunc non quilibet eius pars integralis extra quantum aliter est etiam ut distribuatur.

**Respondeo** quod illa albedo est quantum



## Primi philosophorum

itas continua et ad hoc quod aliquid dicatur esse quantum continuum non requiritur quod habeat qualibet partem qualibet aliam extra se sufficit quod habeat qualibet partem aliam secundum extensionem.

**¶** Sed contra hoc sic arguitur diuidia illa albedo in duas medietates secundum extensionem scilicet c et d et in duas medietates secundum intensiōem scilicet a et b tunc si c et d non sunt extra se, iucē quod sic pro a et b non sunt extra se iucē et a et b sunt c et d et si extra se inuicē minor est nota et maior probatur quia a et b se habent penetratiue.

### Respondeo quod nihil contra solutio

ne quod licet illa albedo non habeat illas partes secundum extensionem extra se iucē puta c et d nec etiam qualibet illarum habet extra aliam scilicet h et c extra d licet c et d sunt extra se inuicem.

### Ad aliud dicunt aliqui quod in casu sol

tes desinit esse quantum primum nec sibi adductum ostendit oppositum quod ad sortem esse album non requiritur qualis parte eius esse alba sed ad sortem esse continuum requiritur qualis eius parte esse qualis aliam extra sed potius dicendum est quod ad sortem esse continuum sufficit medietatem et plusquam medietatem esse continuum secundum se et qualibet sui visio quod concessum fuit in opinione prima quod duabus tertius sortis existensibus quantum est alia existit non quanta tunc corpus diceretur quantum tunc illi diffinitionem quantitatis ut prius diffiniēbatur quantum tunc est res habens plures partes loco et in distantes cum igitur diffinitio operatur sorti cuius digitus, ponebatur diffinitio in loco sequitur quod ei competit et diffinitum

### Fortē dicis ex illo sequitur quod

si totum residuum sortis depro digito poneretur diffinitio in loco adhuc fortes essent quantum eo quod haberet aliquas partes et loco et situ distantes. Dico quod argumentum solū verbaliter concludit dictum enim est quod ad esse quantum non sufficit habere partem qualibet aliam extra imo adhuc illud non requiritur ut puta si in duobus locis poneretur aliquod corpus in vno diffinitio et in alio circumscriptione tunc illud esset adhuc quantum et tamen nullam haberet partem qualibet aliam extra. vnde breuiter dico quod ad esse continuum sufficit quod aliqua pars que est medietas et plusquam medietas qualis parte integralē habeat loco et situ a qualibet alia a parte eiusdem partis distans sic quod habeat illas partes diuersimode situatas. Et per quo sequitur quod iste modus arguendi non valet istud corpus est sic in loco quod quilibet pars est in quolibet loco in quo est quilibet alia. et illud est diffinitio in loco nam si vna superficies locans a corpore poneretur diffinitio in loco circumscribendo tamen totum sortem aut esset verum et pars falsum imo forte ista consequentia non valet istud corpus est totum in toto isto loco et totum in qualibet parte istius loci ergo est diffinitio in loco. Sed de hoc seruius sermo est futurus. Ex illis sequitur quod quantum primum essentialiter et intrinsece est quantum nullum tamen quantum essentialiter et intrinsece est quantum continuum prima pars pars quia non stat aliquod quantum primum esse in rerum natura quoniam ipsum habeat partes et per consequens esse quantum discretum et ultra sequitur quod non stat aliquod tale esse quod ipsum sit quantum. Secunda pars patet quia deus potest quodlibet continuum ponere diffinitio in loco.

**¶** Forte dicis si nullum quantum essentialiter et intrinsece est continuum et quodlibet continuum essentialiter et intrinsece est sequitur quod quantum essentialiter et intrinsece differt a quanto continuo quod tamen est falsum quia non est verum dicere quod non stat aliquod quantum esse quoniam ipsum differat a quanto continuo sed hoc pertranseo quia logicale est et nostro proposito impertinens.

### Tertio principaliter arguitur pro

bando esse ponenda puncta in diuisibilia capiatur corpus perfecte sphericum siue corpus circulare in idem redit et ponatur super vnum corpus perfecte planum tunc sic arguitur corpus perfecte sphericum tangit corpus perfecte planum vel ergo per diuise vel indiuisibile si secundum non nisi per punctum igitur sunt ponenda etiam puncta indiuisibilia si primum sic arguo bene sequitur perfecte sphericum tangit perfecte planum per diuise gratia exempli per a partem et a per est longitudo. ergo perfecte sphericum tangit a per longitudinem consequentia tenet scilicet consequentia falsitas sic probatur si perfecte sphericum tangit per longitudinem et per quamlibet partem illius ipsum planum sequitur quod illud non erat perfecte sphericum vnde nota quod implicat contradictionem dare aliquam partem circuli rectam vel aliquam portionem in corpore spherico rectam quia si detur aliqua talis ducantur tres linee a centro illius corporis due ad extremitates illius partes tertia ad medietatem eius tunc iste tres linee sunt in equales ex quo linee transeuntes ad extrema sunt longiores linea transeunte ad media ut claret ad sensum nec valet stare in impossibilitate casus dicendo quod deus non sciret producere talia corpora. Tum primo quod hoc simpliciter falsum est quod quaero abs te que contradictio sequitur ad illud. Tum secundo illo dato et non concesso quod sit impossibile detur casus ad imaginationem quemadmodum aristoteles loquens de vacuo petit vtrum mobile positum in eo moueretur instanti vel successiue et tamen naturam aliter impossibile esse vacuum. Et lo tamen impossibile admissio rimatur quid consequenter sit dicendum eodem modo in proposito.

### Confirmatur per diffinitionem puncti

et in punctum est cuius pars non est habens positionem et continuo igitur punctum secundum omnem dimensionem est indiuisibile. Eodem modo probatur quod linea habet vnam dimensionem tamen et superficies duas nam linea est longitudo sine latitudine et profunditate cuius extrema sunt duo puncta ut dicunt omnes mathematici.

### Ad tertium principale respondetur

quod aliqua bifaria dicuntur se tangere vno modo illa dicuntur se tangere que sic se habent inter ipsa vel ipsorum aliquid partes nihil medietatis sic dico quod illa corpora sphericum scilicet et planum non se tangunt quia quibuscumque ipsorum partibus datis iter ipsas aliquid mediat. Alio modo aliqua corpora dicuntur se tangere que sic se habent quod non possunt ad inuicem magis appropinquari saluis eorum figuris et ad sensum istum concedo quod corpora predicta se tangunt et tunc quando queris vel corpus sphericum tangit planum per diuisibile vel per indiuisibile. Dico quod secundum aliquid diuisibile sed indiuisibiliter tangit hoc est dicere secundum aliquam partem et non secundum quamlibet partem illius partis immo implicat dare aliquam partem quantum cuius partem secundum cuius qualibet parte corpus sphericum tangat planum et non sequitur indiuisibiliter tangit ergo per aliquod indiuisibile ut patet ex antedictis.

### Sed contra hanc solutionem arguitur

sic aer mediat iter illa duo corpora ergo illa duo corpora sequenter se habent autem pars quod detur aliqua pars corporis sphericum it quod corpus planum nullum penitus mediat aer et illa pars non est recta et per partes extremas ascendit et media descendit et per partes aliquid mediat aer iter partes extremas illius partes dante et corpus planum. Et eodem modo probabitur quod illa parte media quibus parte illius partes et corpus planum mediat aer

### Respondetur concedendo quod illa

corpora sequenter se habent sed se tangunt quia non possunt esse propinquiora saluis eorum figuris.



**Questio prima**

**¶** Sed contra hoc sic arguitur capiatur aer qui mediat inter sphericū & planū ille est diuisibilis diuidatur & in duas medietates secundum profunditatem tunc corpus sphericum se habebit propinquius igitur.

**Respondet aliq̄s qd̄ aer ille tēdit ad infinitā subtilitatem versus partē inferiorem** p̄terea licet possit diuidi secundū longitudinem aut latitudinem tū n̄ p̄t diuidi i duas medietates secundū profunditatem eo q̄ p̄sus illā partem tendit ad nō gradū pfūditaris Sz hoc nō valet qz data aliqua tali latitudine que in vno extremo teriatur ad nō gradum illa p̄t diuidi in duas medietates licet q̄z illaz terminabitur ad non gradū eodem mō aer ille pōt diuidi secundū pfūditarē in duas medietates q̄ rum q̄z tū terminabitur ad nō gradū pfūditaris nec ad illud sequitur aliqua p̄dictio p̄p̄o in duas medietates sub spherico & super planū qz si ponatur aliquid sphericū super planū deinde deus conferuet illū aerem in tali situ & capiatur vnū aliud sphericum super planum quodquidē dem sphericū sit duplū ad p̄mum tunc necesse erit aerem illud condensari partem illius cedere & impediat deus p̄ densationes tunc oportebit cedere aliquā partē illius aeris secundum profūditarē vt clarum est igitur diuisibilis est aer ille secundum profunditatem quod apud nullū sane capitis verti debet in dubium.

**¶** Respondet igit̄ q̄ aer mediās inter sphericū & planū est diuisibilis & admittit qd̄ diuidatur i duas medietates s̄m pfūditarē nec p̄terea seq̄t q̄ corpus sphericū erit p̄p̄i quā corpore plano eo quod q̄z medietas illius aeris teriatur ad non graduum profunditatis.

**Forse petis vtrū medietas corp̄is sphericū inferior t̄ḡit corp̄ p̄fecte planū sicut concessus est corpus sphericū t̄gere perfecte planū & videtur q̄ nō qz salua figura ipsius & corp̄is perfecte plani adhuc potest esse p̄p̄inquo corp̄is perfecte plano qz si realiter illud perfecte sphericū diuideretur in duas medietates et medietas inferior verteteretur ita q̄ secundū partem planā tangeret ipsum corp̄us perfecte planū tunc ei esset p̄p̄inquo saluis t̄n figuris illorū corp̄orū qz tunc esset p̄p̄inquo p̄t qz tunc tangeret corpus planū secundū p̄tes aequatā qualiter tamen prius non t̄gebat & q̄ tunc eēt p̄p̄inquo p̄t quia cōter concedimus q̄ corpus sphericū p̄t esse p̄p̄inquo plano non suata sua figura vt puta si ipsum efficeretur planum.**

**Dico ergo q̄ medietas inferior cor̄pis sphericū t̄ḡit corp̄ p̄fecte planū** ex eo qz t̄ḡit sc̄m a liqua p̄tem indiuisibiliter & secundum nullā adequate.

**Forse iterū petis postq̄ vtrobzq̄ mediat aer & corp̄ sphericū est graue & aer nō est t̄te res̄sistentie sicut est illū graue actiuitatis quare nō descendit** Respondetur q̄ ex p̄te aeris nō prouenit impedimētū sz ex p̄te figuraz illorū corp̄orū q̄bz repugnat magis a p̄p̄iq̄ri

**¶** Sed t̄ades iterū petis ā tale corp̄us sphericū multū graue cadēs sup corpus planū vitrius ipsum fran gat.

**Respondet q̄ sic qz nō impedit qd̄ illa corpora cōsequenter se habeant vt patet de corpore graui cadente super vitrum papiro coopertum.**

**Ad cōfirmationē respōdet ille p̄rōnes de actu exercito debent capi loco p̄positionis & actu signato hoc est dicere ille terminus punctum supponit p̄**

aliquo h̄ntē positionem continuationis in cōtinuo quod est diuisibile non tamen cognorat ip̄m h̄ntē partes linea cognorat longitudinem sz nō latitudines v̄ profunditatē

**¶** Quarto p̄ncipaliter ad idem af̄ sic centrum circuli est i diuisibile igit̄ ponenda sunt puncta p̄na claret & aūs p̄t̄ vel centrum circuli est diuisibile vel indiuisibile si fm̄ h̄nt d̄tentum si primū sic arguo ḡa exempli centrum circuli sit vn̄ parū circuli & iter circūferentiā ipsius fiat vnus circulus minor maior circulus sit a mediū sit b/tertiū sit e volo p̄trahentur due linee vna a circūferentiā ad circūferentiā a alterā a circūferentiā c ad circūferentiā a ad s̄cū claret istas lineas esse ic̄les & t̄n q̄z istaz p̄trah̄ h̄i a cero ip̄s̄ a circuli ad circūferentiā eiūdes igit̄ non omnes linee ducte a centro illius figure ad circūferentiā sunt equales cuius oppositum suppono

**¶** Forte dicit̄ q̄ b̄n verus est q̄ q̄z istaz lineaz d̄f a centro ip̄s̄ ad circūferentiā eiūdes ex quoin quoz centro sunt infra centra sz n̄ protrahuntur ab ead p̄te centri.

**Contra hoc arguit̄ ad d̄ne minus** habebitur q̄ non quelibet linea ducta a centro circuli ad circūferentiā eius erit semidiameter circuli cui⁹ opp̄m̄ ducunt mathematici probatur p̄na linea q̄ ducitur a /b ad a d̄f a centro ad circūferentiā eius vt concessum est: & t̄n nō semidiameter cuz possint dari adhuc inf̄n ite linee quarum q̄libet erit maior illa linea Et tament quelibet illarum dicitur e centro ip̄s̄us a.

**¶** Confirmatur ponenda sunt puucta terminatiua indiuisibilia & p̄positum aūs pobatur qz dato apposito sequitur q̄ naturaliter vnū corpus de q̄dcamento subst̄ntie possit penetrare aliud q̄ est cōtra prius dicta seq̄la probatur volo q̄ duo corpora se tangent tunc sic af̄ ista corpora se t̄gunt ergo vltima eorum sunt simul tenet p̄na p̄ diffinitionem corporum se tangentium & vltra sic arguov̄ vltima illorum corporum sunt diuisibilia vel indiuisibilia si secundum das puncta terminatiua indiuisibilia si p̄mū & vnū corpus de p̄dicamento subst̄ntie q̄ sunt simul & se penetrant quod erat probandum.

**Ad quartū p̄ncipale r̄s̄ndetur qd̄** p̄ducit in mathematicis ymaginari p̄na indiuisibilia lineas sc̄ise longas circulos habere centra indiuisibilia nō qz talia in rei veritate sunt sicut in astrologia contingit v̄bi oportet ymaginari multos circulos in celo qui t̄n in rei veritate non sunt nichilominus t̄n quārum sufficit ad p̄positum. Respondet sicut responsum est inter arguendū & ad replicā concedo q̄ linea q̄ ducitur a centro vsq̄ ad circūferentiā a nō est semidiameter circuli sz mathematici intelligunt de linea q̄ ducitur a medietate ipsius centri vsq̄ ad circūferentiā. Facilius t̄n est ymaginari tale centrum indiuisibile ita q̄ circulus est figura a cuius puncto ymaginario omnes linee ductibiles ad circūferentiā sunt equales.

**Ad cōfirmationē cōcedo q̄ vltima** corporū se t̄gentiūz se s̄l̄ & dico q̄ in corp̄oribz d̄atur vltima ad istū sensus q̄ bantur aliq̄ parue p̄tes p̄ quas ter̄miantur ip̄a corpa vltra quas nich̄l est qz dico q̄ capta vltima digitalitate alicui⁹ corp̄is vltra illā nichil est nec medietas ei⁹ posterior nec aliqua aialia pars quemadmodum praticari solet de lācea t̄gente parietem cui⁹ medietas est adeo p̄p̄inqua ip̄si parieti sicut medietas illius medietatis. Tunc ad argumentūz distinguo q̄ illa sint s̄l̄ vel s̄l̄ simultate locali sic q̄ in eodez loco & sic nego nec ad istum sensum cepit aristoteles in diffinitione data sed s̄l̄





si similitate tact<sup>9</sup> qz nō possūt est propinquiora et ex ista solutiōe seqt<sup>r</sup> qz pūcti ē pūctū quēadmodū cētri ē cētrū z punctū additū alteri reddit ipsū maius Secūdo sequitur qz mobile existēs i terio spaciū mouet z hoc qū est i termi no intrinseco secus est de termino extrinseco.

**Quinto principaliter aē pbādoeē**

ponendas lineas diuisibiles secundum vna dimensionem tū z hoc sic aliqua est subā q̄ est lōga z tū nō est lata q̄ n̄ debebat illud reputari icōueniens de linea cōsequētia p̄ z p̄o probō assūptū alteri reddidit ipsū maius Secūdo sequitur qz nō mobile existēs i terio spaciū mouet z hoc qū est i termi no intrinseco secus est de termino extrinseco.

ponendas lineas diuisibiles secundum vna dimensionem tū z hoc sic aliqua est subā q̄ est lōga z tū nō est lata q̄ n̄ debebat illud reputari icōueniens de linea cōsequētia p̄ z p̄o probō assūptū alteri reddidit ipsū maius Secūdo sequitur qz nō mobile existēs i terio spaciū mouet z hoc qū est i termi no intrinseco secus est de termino extrinseco.

sum contra opinionem nominalium.

**Sed cōtra solutionem instaret ali**

quis sic capiatur vna linea infinite lōga p̄<sup>9</sup> oriētē q̄ sit vni-  
formiter lata sic scz qz grā exēplivtrobiz sit pedalter lata  
separet ab ista linea vna linea infinite lōga cui<sup>9</sup> p̄ria pedali-  
tas sit semipedalter lata scōa i duplo minus lata tertia  
i quaduplo z sic cōsequēter tunc vel illud quod remanes-  
bit adhuc erit pedalter latuz vel nō et arguit qz erit peda-  
liter latū ab ista linea nō remouetur aliqua ps lata vt di-  
cit solutio p̄cedēs i gr̄ p̄<sup>9</sup> eius appositionē vel remotio-  
nē nichil efficietur min<sup>9</sup> latū qd si concedas sic arguo qū  
bet pedalitas istius linee est min<sup>9</sup> lata q̄ p̄rius igitur to-  
ta ista linea est minus lata. Et opposito mō pōt fieri argu-  
mētuz querendo an si eēt aliqua linea infinite lōga vtrobiz  
qz pedalter lata cui linee adderetur vna alia infinite nichil  
lominus tū diformis i latitudine vt an tactū est an vcz p̄  
pter additionē talis linee aggregatū redderetur magis la-  
tū q̄ fuerit linea p̄cedēs et videtur qz debeat dici magis  
latū eo qz q̄libet ei<sup>9</sup> pedalitas ē latior q̄ p̄<sup>9</sup> (ad bonū sē-  
tū) i oppm̄ tū arguitur isti linee n̄ ē additū aliquid aliud  
latū igitur nō ē latior. Secūdo sic arguo ex solutiōe scz  
quid qz est possibile aliquid an hoc fuisse non latū z tū nūc  
ē infinite latū tū nichil sibi penitus nūc addēdo qz vide-  
tur ipose cōsequētia sic ostēditur capiatur aliqua linea a  
scz infinite longa secūdu quid cuius prima pedalitas sit a  
licuius latitudinis scōa i duplo minoris z sic p̄rius z adda-  
tur in p̄ria pte p̄portionali alicui<sup>9</sup> hōre linea s̄r infinite lō-  
ga quo ad latitudinē oīno se hūs sicut a z sic cōsequēter  
p̄ oēs ptes p̄portionales hōre tunc instāt i finitatio hō-  
re verū est v̄se qz ibi est vna linea infinite lata z tamen an  
hoc nūq̄ fuit infinite lata igitur Sed quia iste replicē iper-  
finites sunt p̄portio breuiter respondeo qz i p̄rio casu  
lud qd remanet est pedalter latum cū illud qz auferitur  
non sit latū z qz sit pedalter latū p̄bo sic pōt reduci ad  
vniuniformitātē pedalem in latitudine manentibus aliis di-  
mensionib<sup>9</sup> sine transmūtatione partū igitur adhuc ē pe-  
dalter latū cōsequētia tenet in oibus difformibus s̄z an  
cedens probō capiat deus i prima parte p̄portionali hō-  
re duas quartas latitudinis a secūda pedaltate z adiu-  
gat p̄ime tā prima pedalitas erit vniuniformiter lata ped-  
alter z in secunda parte capiat de<sup>9</sup> tres quartas a tertia  
pedaltate z addat scōa z sic fiat cōsequēter notū ē qz in  
fine totuz erit pedalter latuz z infinite longū S̄r p̄ illud  
aliter p̄bari : qz nō est ablata nisi vna pedalitas i latitudi-  
ne z longitndine q̄ nichil fecit ad illud infinite ē minus  
saltē difformiter p̄cedendo. Itē z aliter p̄bari pōt qz q̄  
cūqz latitudine circa pedale signata p̄t vari alia maior igi-  
tur est pedalter latū. et p̄ hoc p̄ quid sit dicēdu ad secun-  
daz partem illius p̄me replices concedendo qz ex illis  
duabus lineis non fit nisi linea pedalter lata z negatur  
ista consequētia quēz pedalitas est latior q̄ pedalter q̄  
totum est latius z cā est qz ille excessus difformis non p̄t  
reduci ad aliquam vniuniformitatem manente infinite longi-  
tudine. Ad secundam replicam concedo illatum immo il-  
lud cōsequens in aliis casibus p̄bari posset z multa simi-  
lia correlaria s̄z de istis p̄ ampl<sup>9</sup> futurus est sermo.

**Ad cōfirmationē dicitur qd siue**

cas<sup>9</sup> sit possibilis siue si argumētuz si ampl<sup>9</sup> concludere  
pōt qz illud qd cōcessū est i solutione p̄cedētis argumti.

**Sexto principalit<sup>r</sup> arguit si non**

essent ponende linee diuisibiles scōz latitudines seqret qz  
non posset mensurari magnitudo ipsius mundi vel alicui-  
us circuli quodlibet esse falsuz p̄ria sic probatur si possit

**Cōfirmatur capiat aliq̄ corpus**

pedale z duas medietates eius secundum latitudinē i p̄ri-  
ma parte p̄portionali alicuius hōre de<sup>9</sup> ponat penetra-  
tiue in secunda parte p̄portionali ponat duas medietates  
totius iterum penetratiue z sic consequenter per oēs  
partes p̄portionabiles quo facto verū erit dicere qz in  
instanti terminatio hōre hoc corpus est longum cum se-  
cundum longitudinem habet partem extra partem z ta-  
men non est latum ex quo non habet partem extra partes  
secundum latitudinem igitur est aliqua substantia longua  
que tamen non est lata.

**Ad quintum principale respōdet**

concedendo vt argumentum bene pbat qz aliqua ē sub-  
stantia longa q̄ tū nō ē lata z eodē mō cōceditur qz pos-  
sibile ē qz sit aliq̄ subā longa que tū neqz sit lata neqz p̄-  
fūda grā exēplī capiatur linea infinite p̄<sup>9</sup> orientam<sup>r</sup> cui<sup>9</sup>  
prima pedalitas sit alicualiter lata z similiter alicualiter  
profunda secūda pedalitas sit in duplo minus lata z in  
duplo minus profunda z sic cōsequenter per oēs pedali-  
tates tunc verum est dicere qz illa linea est longa z tū neqz  
lata neqz profunda nec ex hoc sequitur ponendas esse li-  
neas sicut ymaginantur ipsi reales. Sed istud argumen-  
tum non magis currit contra nominales q̄ contra reas-  
les nam reales non concedunt qz datur aliqua substantia  
longa z non lata neqz profunda licet dicant esse aliquid  
tale accidens z p̄pterea mirō quare aliqui adducunt ip-



## Questio tertia

mensurari magnitudo ipsius mundi hoc maxime esset p  
linea recta sed non est dabilis maxima linea recta igitur p  
nulla linea posset mensurari magnitudo mundi minor p  
capiatur diameter ipsius mundi vel est diuisibilis fm la  
titudinem vel indiuisibilis si scdm habeo ppositum si pri  
mū sic arguo diuidatur in tres partes fia latitudinem, q  
rū due extremales sint a & c, & media sit b notum est q b ē  
longior a & similiter c & per cōsequens diameter ipsi<sup>9</sup> mū  
di non erat linea longissima ex quo eius pars erat longi  
or: & eodem modo pbatur q b non sit linea longissima q  
b est linea lata que pōt diuidi in tres partes scdm latitu  
dinem quartū media semper erit longior lineis extremali  
bus Et ex illo sequitur q nō potest mensurari magnitu  
do ipsius mundi per aliquam lineam rectā eo q quacūq; li  
nea data que mēsuraret magnitudine m mundi datur ma  
ior que eandē magnitudinē mensurat, Et eodem modo  
probari potest q non possit dari linea mensurans magni  
tudinem circuli.

**Confirmatur** angulus est quoddam indiuisibile  
ut puta angelus rectus est due li  
nee indiuisibiles iudirecte super se cadentes igr pōne  
sunt tales linee assumptum p q; vel angulus rectus est  
spacium interceptum inter duas lineas vel ipsemet linee  
late & p funde quocūq; istorū dato sequitur q nō quilibz  
angulus rectus est maior acuto cuius oppositū dicitur ma  
thematici sequela pbatur cōstitutur vn<sup>9</sup> angulus rectus  
ex duabus lineis pedibus & vnus angulus acutus ex  
duabus bipedalibus tunc patet propositum.

**Ad sextā** principale respondent aliqui q diameter  
lis & potest diuidi in tres partes & licet media pars sit lō  
gior q̄ sit aliqua ex illis duabus extremalibus nichilom i  
nus tamen illa pars non est longior diametro: q; vt dicit  
differenter longus est adeo longum sicut sua longissima  
pars & ita saluatur q est dabilis longissima linea similiter  
q dabilis est maxima diameter in quadrato: ita q̄ls qua  
dratū poterit angulariter mēsurari sicut p̄t mēsurari lō  
gitudō corpoꝝ circularis aut spherici aut orbicularis.  
Sed istud improbari potest per ea que dicta sunt circa  
quintum argumentum precedentem. Tum eniz viso q qua  
litas differens nō est ita intensa sicut eius pars intensis  
sima idem oportebit dicere q differenter latum aut lon  
gum non est adeo longum aut latum sicut eius pars lon  
gissima aut latissima. Probo istud aliter sic sit a vnum  
corpus bipedale secundum omnem dimensionem dein de  
capio vnum aliud corpus bipedale secundum omnem di  
mensionem simile primo & separaretur ab illo vna pars pe  
dalis secundum longitudinem & secundum latitudinem  
& bipedalis secundum profunditatem & illud q remane  
bit sit b, tunc clarum est q scdm istos licet b sit differē  
ter longum nichilominus tamen adhuc ipsum est bipeda  
le & ex illo sic arguo b corpus est equale a secundum lon  
gitudinem viso q; vtrum q̄ illorum est bipedale secundum  
longitudinem & est ei equale secundum profunditatē em.  
& similiter scdm latitudinē igitur a b corpora sunt equa  
lia p̄ntia est clara q; magnitudo nō habet attendi nisi cō  
trinam dimensionem. Sed probō q hoc sit falsum a est  
maius b in proportione sexquitercia igitur a & b nō sunt  
equalia p̄ntia est nota & probō asis a potest diuidi in .8.  
partes quartū quelibet erit pedalis scdm omnem dimēso  
nem & b solum potest diuidi in sex partes quartū quelibet  
sit pedalis scdm omnem dimensionē: vt clarum est igitur  
a est maius b in ea proportione qua .8. excedunt .6.  
consequentia ista est clarissima quia sic communiter p̄bas

mus q corpus bipedale scdm oēm dimensionem est octu  
plum ad corpus pedale eo q potest diuidi in .8. partes  
quarum quelibet est pedalis scdm omnem dimensionē s;   
clarum est q .8. ad .6. est proportio sexquitercia igit a cor  
pus in p̄portione sexquitercia est maius b & per cōsequēs  
oportebit de necessitate dicere q b non est equale a scdm  
omnem dimensionem & q non est adeo longu m sicut es  
ius longissima pars.

**Iterum** ab aliis sic respondetur q magnitudo ipsi  
us mundi vel alicuius circuli potest men  
surari per lineam rectam scilicet per diametrum & quē ad  
modum illa linea est differenter longa ita longitudo ipsi  
us mundi vel circuli est differenter longa & illa linea recta  
bene mensurat talem longitudinem.

**Sed contra** hoc sic arguo aliqua pars ipsius mū  
di est longior q̄ sit diameter vt puta  
illa ps q̄ correspondebat medie parti illius diametri scilicet  
cer b igitur diameter non mensurabat totam longitudi  
nem ipsius mundi sed vna pars eius mensurabat aliquā  
partem & alia aliam.

**Ad hoc** dicunt q aliqua pars ipsius mundi est lon  
gior diametro nichilomin<sup>9</sup> tñ diametremē  
surat eius longitudinem sed satis arbitror esse dicen  
dum q longitudo circuli non potest mensurari per  
veram sed per lineam y imaginariam.

**Sed forte** dices vel illa linea esset longior aliqua  
parte diametri vel esset alicui parti e  
lis & si esset equalis talis pars posset mensurare longitu  
dinem circuli & per p̄ns aliqua linea vera mensurare pōt  
longitudinem circuli si illa linea sit longior aliqua parte  
diametri vel hoc esset diuisibiliter vel indiuisibiliter non  
indiuisibiliter quis hoc esset impossibile vel diuisibiliter  
signetur ergo in qua proportione talis linea qualibet par  
te diametri sit maior & gratia exempli sit in p̄portione du  
pla & sequitur q in p̄portione dupla illa linea est longior  
vna parte breui & altera longior: quod implicat.

**Respondetur** q linea data indiuisibiliter est lō  
gior aliqua parte diametri & illa  
p̄positio sic debet exponi illa est longior aliqua parte hu  
ius diametri & in nulla p̄portione est longior nec hoc est  
inconueniens quando nō sit cōparatio inter aliqua certe  
vt contingit hic quodlibet totum indiuisibiliter est mai<sup>9</sup>  
sua parte integrali & istud per amplius patet quando  
tractabitur de velocitate mot<sup>9</sup> localis anyidelicet aliquid  
possit moueri velocius certo mobili dato & in nulla p̄o  
portione velocius: Et respondetur communiter q non  
nichilominus tamen licet impossibile sit q fortes mo  
ueatur velocius platone indiuisibiliter tamen stat q for  
tes moueatur velocius indiuisibiliter aliquo istorum de  
mōstrando multos homines gratia exempli si fortes mo  
ueatur aliquo certo gradu velocitatis & plato in duplo  
minus velociter cicero solum in sexquialtero minus velo  
citer & iohannes in sexqui tertio & sic consequenter & sint  
infiniti homines quorū quilibet moueatur minus veloci  
ter q̄ fortes tunc hec concedenda fortes indiuisibiliter  
mouetur velocius aliquo istorum & illa exponatur vt an  
te dictum est.

**Ad con**firmationem dico q angulus est spacium y  
rum vel y imaginarium interceptū inter lineas  
dico y imaginarium q; seruat y vacuo inter duas lineas ad  
huc ibi causatur angulus. Et qñ arguitur quod non quib  
libet angulus rectus esset maior acuto concedo sed ni  
hil cōtra mathematicos q; intelligat de angulis p̄situr



## Primi phisicorum

ex equalibus lineis. Aliū modū dicendi hñt aliqui realitātes & dicunt q̄ angulus est vnum accidens indiuisibile fluēs ex cōtractu linearū indirecte incidentium. Aliqui dicunt q̄ est accidens absolutū de predicamento qualitatis reduciue sicut punctus de predicamento q̄sitatis. Aliis dicētibz q̄ est accidens respectuum.

**Forse** dicitur tunc nullus angulus esset maior altero los equales quod est falsum & contra doctrinam mathematicorū dicitur q̄ vnus angulus est altero maior non obstante indiuisibilitate anguli sicut vnus numerus ē maior altero lz quilibet numerus sit formaliter indiuisibilis vt patebit questione sequenti. Unde magnitudo anguli habet attendi penes distantia linearum & sicut quaternarius est diuisibilis in duos binarios virtualiter ita angulus rectilineus nō potest diuidi formaliter in duos angulos equales sed virtualiter continue enim lineas ex quibus possunt fieri anguli equales.

**Forse petis** si angulus est accidens absolutam in quo subiecto fundatur dicitur q̄ nō hz subiectum adequatum, sed fundatur in lineis coincidentibus simul & non i aliqua illarū & nō solum in illis subiecte fundatur sed in quibuscūq̄ terminatis ad contactum.

**Septimo** principaliter arguitur si linea esset longa lata & profunda sequitur q̄ quelibet figura .4. lineis cōtenta esset quadratū q̄ est falsum assūptum p̄ q̄ si non maxime esset instantia de quadrangulo sed quelibet quadrangulus est quadratū quod sic probocapiatur quadrangulus longus pedaliter & lat⁹ semipedaliter cui⁹ due coste distantes pedaliter sint a & b & alie due distantes semipedaliter sint c & d tūc arguitur hec longitudo est hec latitudo & hec latitudo est pedalis ergo hec longitudo est pedalis igitur c distat pedaliter a d & per p̄ns illa figura est quadratum.

**Confirmatur** probando esse ponendam superficiē longā yez & latā carentem p̄fūditate capiatur corpus nullo modo diaphanum quod videat sortes tunc sortes videt aliquod longū & latū & nō p̄fundum igitur añs probocertes videt aliquid scōm se ē quodlz sui igit illud nō ē p̄fūdū q̄ si sortes nichil videt scōm se & quodlz sui erit ibi p̄cessus infinitus in partibus visis a sorte cum videat quālibet partem huius corporis terminatam vers⁹ extremum ad oculum sortis.

**Ad septimum** principale respondeo q̄ argumētum equaliter militat cōtra hāc positionem & duas precedentes p̄terea satis incaute cōtra hanc positionem ab aliquibus adducitur siue enim tenetur q̄ quātitas est res q̄ta vel q̄ distingatur a re q̄ta oportet concedere q̄ longitudo corporis est latitudo eiusdem non ponendo saltem istas dimensiones & varoq̄ secundum illum modum dicendi illud negaretur p̄d̄ & fieri argumentum contra eos pbando q̄ eadem est distantia inter a b & c & d & per consequens q̄ equaliter distat p̄terea nego q̄ sequitur quadrangulum esse quadratum & ad probationem hec longitudo est pedalis. Distinguo vel lz pedalis habet pro substantiuo istum terminum longitudo & sic illa est vera & tunc oportet concludere hec latitudo est hec longitudo pedalis Ex quo non habetur illa figuram esse quadratum vel tenetur lz pedalis substantiue vel adiectiue vt includit transcendens & etiam illa est vera hec latitudo huius corporis est pedalis ex quo est ens pedale.

**Circa hoc posset dubitare q̄spiam** an valeat ista p̄ns hec longitudo huius corporis est dupla ad longitudinem istius & latitudo eiusdem est dupla ad

latitudinem alterius & similiter p̄funditas igitur totum corpus est precise duplum in ordine ad aliud. Dico q̄ consequentia nichil valet capto enim vno quadrato pedali secundum omnem dimensionem & altero bipedali secundū omnem dimensionem verū est dicere q̄ illud bipedale est octuplum ad aliud nā potest diuidi in octo partes quāquolibet erit equalis illi pedali nam si diuidatur in duas medietates scōm latitudinē adhuc queibet illarum erit bipedalis scōm longitudinem & precise pedalis secundū latitudinē & bipedalis scōm p̄funditatē & iterū vtrāq̄ illarū diuidatur in duas medietates secundum p̄funditatem tunc habebis 8 quadrata pedalia scōm oēs dimensions & sic si vnum quadratū scōm vnam dimensionē tantum esset duplū ad ipsū precise esset duplum ad aliud si secundum duas dimensiones ipsum esset quadruplum si secundum tres ipsum esset octuplum.

**Ad cōfirmationem** respondeo q̄ sortes videt tale corpus quod quidem est longo lata & p̄funda sed non videt illam corporaliter hoc edicere scōm trinā dimensions sed videt eam superficialiter .i. scōdū duas dimensiones quemadmodum dictum est de corpore spherico: q̄ ipsum tangit planū per vnam partem que est linea sed non linealiter hoc est nō p̄ quālibet partem illius. Que autē istarū opinionum fuerit de mente philosophi non omnino certū est gregorius de arimno in secundo distinctione secūda q̄stione secunda nititur pbare hanc tertiam opinionē fuisse de mente philosophi & etiam bti augustin⁹ ad hoc multas adducit auctoritates de quibus super sedeo Et hec de tertia opinione & per consequens de tertia questione huius primi phisicorum.

U Sequitur quarta questio.

**Uero vtrum quantitas discreta distinguatur a quanta vel rebus quantis** Circa hāc questionē due sunt opiniones vna est q̄ lz p̄ artem affirmatiuā & ē realisantiū. alia est noialitū q̄ tenet partē negatiuā: Unde pro declaratione p̄me opinionis est norandum q̄ duplex est vnitas que am est vnitas predicamentalis siue mathematica alia est vnitas transcendentalis.

**Vnitas** predicamentalis est quoddā accidens mediante quo illud cui inheret dē esse vni sic scz q̄ sicut mediante albedine aliquid dē esse albus ita mediante vnitate predicamentali aliquid formaliter dicitur esse vnum vnde sicut punctus ē principii quātitatis cōtinue ita vnitas est principii quātitatis discrete vnde cōtinuē dicitur q̄ vnitas est principii quātitatis discrete fluēns immediate a quantitate continua nam ex diuisione p̄tinui fluit numerus & p̄ p̄ns ex diuisione continui etiaz cōtinuē vnitas viso q̄ est principium eiusdem quātitatis & si quo decē predicamētōrū p̄ se lz q̄ reductiue in predicamēto q̄sitatis ita etiā dicēdm est in p̄posito q̄ vnitas rōe numeri est de predicamento q̄sitatis item alia est vnitas trāscendentalis & ipsa nō distinguitur ab ipsa re vna Insuper notes q̄ triplex est numer⁹. Quidam est numer⁹ intensionalis Alius est numerus materialis alius ē numerus formalis. Unde numerus intensionalis est ipsa anima alicuius multitudinis computans vnitates & illo modo capit p̄hūs quando dicit q̄ aia est numerus numerans siue numer⁹ intensionalis q̄ idē est numerus materialis siue trāscēdēs est multitudo vnitarū trāscēdētū vel mathematicarum vt due intelligentie duo hōies due albedines & due vnitates predicamentales diuisim sunt binariū & coniunctim sunt octonariū & ille numerus alio nō ē



## Questio tertia

vocatur numerus numeratus Tertius numerus forma-  
lis et est quantitas indivisibilis denominans aliqua esse plu-  
ra arithmetice et iste vocatur numerus quo numeramus.

**Insuper advertite quod ex unitatibus p**  
dicamentibus confurgit numerus verbi gratia ex unitate  
qua sortes dicitur esse unus et ex unitate qua plato dicitur  
esse unus confurgit unus binarius patet a media tunc quo sor-  
tes et plato dicitur esse duo non tamen sic est ymaginan-  
dum quod ille binarius predicamentalis sit aggregatum ex  
illis duabus unitatibus predicamentibus quia tunc ille  
binarius non esset unum accidens simpliciter indivisibile nec  
etiam ex illis duabus unitatibus predicamentibus fit ille  
numerus postquam ille unitates sunt eiusdem speciei et ille bina-  
rius specie distinguitur ab illis unitatibus et aequaliter illa  
rum quia sicut punctus est principium unitatis discrete et si-  
cut quilibet unitas continua specie distinguitur a puncto  
ita quilibet unitas discreta specie distinguitur ab unitate  
predicamentali et ita cum nunquam ex duobus eiusdem speciei  
fit essentialiter unum tertium alterius speciei a quolibet illo  
quod sequitur quod nunquam ex aliquibus unitatibus fit essen-  
tialiter unus numerus. Sed ad istum sensum confurgit  
numerus predicamentalis ex unitatibus predicamentali-  
bus quia scilicet unitates predicamentales presupponit  
nunquam enim constitueretur numerus predicamentalis nisi  
essent aliquae unitates predicamentales.

**Sed contra** predicta arguitur primo sic capit  
sortes et plato ipsi sunt duo per binari-  
um patet ut dicit opinio vel deus potest separare illud  
accidens remanentibus ipsis in rerum natura vel non se-  
cundum non est dicendum ut patet per maximam allegatam  
in questione precedenti si primum sit ergo ita quod deus faciat  
tunc sic arguitur adhuc sortes et plato sunt duo igitur sus-  
perflue ponebatur illud accidens ad denominandos ip-  
sos duos.

**Confirmatur** ex ista opinione sequitur quod ubi cum  
est binarius ibi est ternarius quia ter-  
narius imo infiniti numeri quod est falsum probo conse-  
quentia Capitur sortes et plato in eis sunt due unitates pre-  
dicamentales igitur ibi est binarius et illud accidens quod bina-  
rius est una alia unitas igitur sunt tres unitates et per primum  
ibi est ternarius et ille ternarius est una alia unitas igitur  
ibi sunt. 4. unitates predicamentales et per consequens  
ibi est quaternarius et sic in infinitum.

**Ad primum** principale respondetur ab aliquibus  
quod deus nescit corrumpere illud binarium  
illis unitatibus remanentibus et hoc propter dependentiam  
quam habet inter se sed quod hoc est minus bene dictum ideo  
ab aliis rudentur admissio casu distinguendo quod sortes et plato  
adhuc sint duo vel duo transcendent et sic conceditur vel  
duo predicamentally per unam dualitatem predicamenta-  
lem et sic negatur. Eodem modo diceretur quod separata uni-  
tate predicamentali a sorte sortes non amplius est unum  
predicamentally sed transcendent quemadmodum  
nunc est una intelligentia hec solutio licet videatur pre-  
ter principium est tamen eorum quod hanc opinionem edificat

**Ad confirmacionem** nego quod sequatur quod ubi cum  
est aliquis numerus ibi sunt in-  
finiti numeri et ad probationem concedo quod si sorte et platone sunt  
due unitates predicamentales sed illud accidens quod est bina-  
rius est precise unum unitate transcendentali et non predica-  
mentally. Unde advertendum est quod in rebus impartibilibus  
non reperitur unitas predicamentalis vel numerus pre-  
dicamentalis unus angelus non est unus predicamentally

nec duo angeli sunt duo predicamentally sicut ipsamet  
unitas predicamentalis non potest esse una per aliam unitatem  
predicamentalem sed est precise una transcendentem quem admo-  
dum aliqua sunt sicut per duas similitudines et tamen ille similitu-  
dines non sunt sicut per duas similitudines sicut illud acci-  
dens quod est binarius est unum accidens indivisibile non unum  
patet sed transcendentem et sic argumentum inicitur falso fundas  
mento quod illud accidens quod est binarius est unum accidens in-  
divisibile et non unitas ponens in numerum ex quo est unitas  
transcendentalis. Unde unitas transcendentalis non ponit in nu-  
merum quod captis quibus unitatibus transcendentibus quod  
non sunt unitates predicamentales ex illis nunquam confurgit  
numerus predicamentalis et hoc vel sensisse philosophus cum dixit ex  
divisione continui fuit numerus non dixit rerum impartibilium  
Unde advertite quod quod dividitur aliquod continuum unitas pre-  
dicamentalis qua illud dicitur esse unum corrumpitur et ge-  
neratur due unitates predicamentales de nouo et etiam  
generatur unus numerus predicamentalis.

**Sed contra** hoc arguitur sequeretur quod dividere  
do unum lignum corrumpere infinitos nume-  
ros et sicut producere de nouo infinitos numeros quod vel ab-  
surdum et sic sic ostenditur capiatur duo ligna scilicet a et b lignum a  
est unum per unitatem predicamentalem et prima pars proportiona-  
lis b est res divisibilis una unitate predicamentali igitur a  
lignum et prima pars proportionalis sunt duo dualiter partem  
Et eodem modo probatur quod a lignum et secunda pars proportio-  
nalis b sunt duo predicamentally et per primum ibi sunt infiniti  
binarii sed quod lignum a dividitur remanente b ligno corru-  
puntur omnes isti binarii quod sic pro corrumpitur binarius  
mediate quo a lignum et prima pars proportionalis de b erant  
duo ex quo corrumpitur altera illarum unitatum predicamenta-  
lem ex quibus corrumpitur ille binarius et eodem modo probatur  
de quolibet alio binario et per primum habetur quod ibi corrumpuntur  
infiniti numeri absurditate tamen illud primum probatur quod  
si in divisione continui corrumpatur infiniti numeri sequitur  
quod ante divisionem illius continui erant infiniti numeri in actu  
cuius oppositum habet philosophus tertio philosophorum.

**Respondetur** quod pars alicuius continui sit una  
predicamentally nam in partibus continui neque reperitur nume-  
rus predicamentalis nec unitas predicamentalis sed bene videtur  
et si essent infinita corpora totalia dividendo unum continuum  
corrumpuntur infiniti ternarii infiniti quaternarii et sic patet  
in infinitum et etiam de nouo producerentur infiniti numeri sed  
res statibus ut nunc multi binarii corrumpuntur multi ter-  
narii multi millenarii et sic patet necnon multi de nouo ge-  
nerantur et sic due medietates alicuius continui sunt precise  
se duo transcendent.

**Sed contra hanc solutionem sic ar-**  
guo in quolibet continuo sunt infinite linee et infinite superfi-  
cies sed quilibet linea est una mathematica igitur in quolibet  
continuo sunt infinite unitates mathematice et per primum infi-  
niti numeri quod quilibet linea sit una mathematice per quolibet  
talis est divisibilis et nulla talis est pars alicuius totius igitur  
quilibet linea est mathematica una et eodem modo probatur  
bari potest quod quilibet superficies est una mathematica.

**Secundo** sic arguitur capiatur duo corpora scilicet a  
et b quorum unum sit unum predicamentally  
vel deus potest venire ista duo corpora remanentibus istis dua-  
bus unitatibus predicamentibus vel non est dicendum igitur  
dandum est primum quo facto verum erit dicere quod quilibet medie-  
tas illius corporis erit una predicamentally et per primum ad  
hoc quod aliquid sit unum unitate predicamentally non requiritur  
quod ipsum habeat partes et non sit pars alterius.



## Primi physicoz

**Tertio** arguitur ad idē si dicta essēt vera sequeretur q̄ naturaliter loquēdo daretur vltimū istās esse rei permanētis secūdu se ⁊ quolibet sui q̄ etiā duraret plus q̄ p̄ istās (quare addideri primā particulā patz ex tractatūde incipit) sc̄da ponitur p̄pter ipsū istās p̄bat cōsequētia captā fortēs q̄ debeat augmētari per totam horā sequētē cui⁹ iā ē istās inciatū in hoc istāri verum ē dicere q̄ vnitas p̄dicamētalis qua fortēs dicitur esse vn⁹ est ⁊ nō i mediāte post hoc erit nec sc̄s se nec aliquid sui cū sit accidēs indiuisibilis igitur istās p̄ns est vltimū istās esse illius accidentis q̄ illud accidēs non imediate post hoc erit patet quia hō quē hec vnitas denominant vnum imediate post hoc erit pars alterius igitur iste hō mo non amplius erit vnus predicamētali⁹ ⁊ eodē casu re tāto probatur q̄ infinite vnitates corrūpūtur ⁊ infinite vnitates de nouo producuntur quia nisi sic sequeretur q̄ tale accidēs migraret de subiecto in subiectum patet bene consideranti.

**Ad primum** hōrum respondetur negando q̄ res tates mathematice aut infinite nūeri ⁊ admitto q̄ sūt infinite linee ⁊ superficies i quolibet cōtinuo sed nego q̄ aliq̄ linea aut superficies sit vna mathematica dicit enim paulus venerus decimo quō methaphisices q̄ nulla dimēso est vna vnitate p̄dicamētali si igit̄ pedalitas linee non est vna mathematica nec ipsa linea erit vna p̄dicamētali⁹ paul⁹ tñ vener⁹ decio sexto capitulo i responsione ad primum argumētū videtur velle dicere q̄ superficies sit vna mathematica nichilominus tā nō opinor ipsum fuisse immo rem eorum que dixerat in capite precedentis propterea dico q̄ exempla posuit non vt vera sint ⁊c.

**Ad secundū** respondēt aliqui q̄ i casu ille due vnitates non desinent esse simpliciter: sed de sinent esse vnitates mathematice quēadmodū si deus separaret illud accidēs q̄ est vnitas p̄dicamētalis a quocūq̄ subiecto ⁊ ita cōseruaret sine subiecto tunc illud accidēs licet nō desineret esse tamē desineret esse vnitas mathematica eo q̄ nichil amplius per illud accidēs denominaretur vn⁹ p̄dicamētali⁹ sed illud nichil valet q̄ si illud accidēs nō amplius esset vnitas mathematica nichil simpliciter esset nā pariforma oporteret dicere q̄ in casu ex illis duabus vnitatib⁹ cōsurgeret illud accidēs q̄ prius erat numer⁹ ⁊ nō diceretur esse nūer⁹ ⁊ ita illud accidēs non esset quantitas discreta nec esset quātitas et cū nullum aliud generalissimum de illo accidente verificaretur ipsum simpliciter nichil esset. Hoc etiam quod isti dicunt simpliciter est falsum videlicet q̄ deus potest illud accidēs quod est vnitas predicamētalis cōseruare sine quocūq̄ subiecto vel illud accidēs quod est numer⁹ formalis q̄ illo posito quero queres esset nec mirum hoc tibi videatur quēstiuas est accidēs absolutum ⁊ similiter figura vt videbitur in secundo tamen nullum illo:um potest deus cōseruare sine subiecto propterea aliter dicitur q̄ deus nescit a ⁊ b corpa vnire quin corrūpatur ille binarius qui vnibat a ⁊ b quia corrupta aliqua vnitate quam presupponebat aliquis numerus ille numerus de necessitate corrūpūtur propter essentialē dependentiam quam habet ille numerus cum tali vnitate quia nissic quero an corrupto forte ⁊ eius vnitate predicamētali ille binarius quo fortēs ⁊ plato dicebant duo adhuc maneat in rerum natura si sic quibus inheret ⁊ notum est q̄ hoc vari non potest.

**Ad tertiuū respondetur concedēdo** q̄ in casu p̄facto illi⁹ vnitatis p̄dicamētalis que ē res p̄

manēs datur vltimū in hās esse ⁊ q̄ infinite tales producuntur ⁊ generantur ⁊ hoc non est inconueniens in istis paruis accidentibus

**Secundo** principaliter arguitur si positio esset vera sequeretur q̄ idem accidēs esset in diuersis subiectis quia fortēs qui est parisius ⁊ plato qui est rome sunt duo predicamētali⁹ ⁊ tunc sic arguo vel ille binarius inheret illis duobus vel non si primum habetur intentum si secūdu quero de subiecto ille binarius.

**Fortē** dicis sicut dicendum est q̄ ille binarius inheret illis duobus copulati⁹ ⁊ non copulatiue ⁊ non est inconueniens q̄ idem accidēs sit in diuersis subiectis copulati⁹ sed bene copulatiue.

**Contra** hoc arguitur vel ille binarius est in omnibus partibus illorum duorum ⁊ sic iteram habetur intentum vel in nullis ⁊ hoc non videtur possibile vel in aliquibus ⁊ in aliquibus non ⁊ hoc est falsum propter equalitatem rationis Tū etiam bene sequitur ille binarius est in duobus subiectis ergo ille binarius est in duplici subiecto quod est falsum siue teneatur q̄ ly subiectis est terminus collectiuus siue non nam fortēs non est subiectum illius binarii nec etiam plato ⁊ si dicas q̄ fortēs ⁊ plato copulati⁹ sunt subiectum illius accidentis falsum est q̄ inheret alicui alteri subiecto ergo non inheret duplici subiecto.

**Confirmat sequeretur q̄ omnes** numeri essent eiusdem speciei quod est falsum ⁊ contra philosophum quinto methaphisice in capite de colobon vbi dicit q̄ nūer⁹ nō pōt colobari per hoc q̄ ab eo auferatur vnitas q̄ opz remaneat eiusdē sp̄i post ablationem partīs mō vnitate ablata variatur species nūmeri ex quo manifeste patet q̄ non omnes numeri sunt eiusdem speciei tamē probatur sequela due vnitates sunt eiusdē speciei cum tribus vnitatibus ergo numerus quem componunt ille due vnitates scz binarius est eiusdem speciei cū illo numero quem componunt ille tres vnitates puta cū ternario.

**Ad secundū principale respondetur** premissa quadam distinctione tripliciter aliqua forma est in subiecto vno mō partibiliter vt cum aliqua forma ē tota in subiecto ⁊ pars in parte subiecti ⁊ hoc modo forme extense dār esse in subiecto. Secundo modo aliqua forma est i subiecto imparabiliter per multiplicationem vt cum aliqua forma est tota in toto ⁊ tota in qualibet parte ⁊ hoc modo forma in extensa est in subiecto aliquo tertio modo aliqua forma est in aliquo imparabiliter ⁊ sine multiplicatione ⁊ hoc tertio modo numerus est in aliquo subiecto ⁊ in nulla parte illius vel secundum se vel a liquid sui. Et per hoc facile est respondere ad argumentum ⁊ ad aliam consequentiam dicitur q̄ non sequitur iste binarius est in duobus subiectis ergo est in duplici subiecto eo q̄ est in duobus subiectis copulati⁹ si vero esset in duobus subiectis copulatiue qualiter non esset in duplici subiecto.

**Ad cōfirmationē respōdetur q̄ ar** gumentū presuppōnit vnum falsū vcz q̄ binarius ⁊ ternarius cōponantur ex illis vnitatibus q̄ precise sunt ex illis presuppōsiue vt añ dictum ē oēs binarii sunt eiusdem speciei oēs ternarii ⁊ sic p̄nr sed quilibet binarius a quo libet ternario specie distinguitur ita q̄ vbi sunt plures vnitates ibi est maior numer⁹ sp̄i distinctus a numero refultate ex paucioribus vnitatibus ⁊ sic vnitas variat sp̄em



### Questio tertia

numeri. Exemplum dari potest aliqua est noticia intuitiva nata causare aliquod iudicium et una alia noticia intuitiva eiusdem speciei cum illa causat iudicium specie distincta a primo iudicio et hoc patet quia secundam notitiam intuitivam est iudicium precedentem ut quando video sortem a remotis causatur in me istud iudicium hoc est ens postea quam magis appropinquat illa noticia intuitiva intenditur et causat istud iudicium in me hoc est aliquid tandem una alia intensio istud iudicium hoc est homo postremo istud iudicium hoc est sortem motum est quod ista iudicia specie distinguuntur forte etiam posset dici quod ille noticia intuitiva distinguuntur specie sicut videtur velle dicere gregorius distinctione tertia articulo secundo in suo primo circa finem.

**Tertio** principaliter arguitur capio a b c et d substantias in quibus fundatur quaternarius b incipient moueri ad 4 diuersas oppositas a versus orientem b vero versus occidentem et c versus meridiem et d versus septemtrionem isto posito si ille quaternarius illis inherere sequitur quod mouebitur motibus contrariis quod enim ille quaternarius mouebitur patet per illud philosophi motus nobis mouentur omnia que in nobis sunt et si ille quaternarius mouebitur versus orientem et occidentem igitur mouebitur motibus contrariis quod est falsum nam etiam tunc dicendum erit quod aliquod accidens aliter mouebitur quam suum subiectum.

**Forte** dicitur quod ille quaternarius non mouebitur ad aliquam diuersam positionem sicut neque ille .4. subiecta sumpte mouebuntur ad aliquam diuersam positionem tamen in fine motus ille quaternarius erit in 4 punctis mundi maxime distinctibus dato quod in nullo illorum erit quedammodum ille quaternarius nunc fundatur in illis 4 substantiis sed in nulla earum sit et ita ille quaternarius mouebitur ad illa 4 puncta ad nullum tamen eorum.

**Contra** nec mouetur in loco nec in vacuo igitur non mouetur quod non mouetur in loco patet quod in nullo loco est nec etiam mouebitur illud accidens in vacuo ut notum est igitur simpliciter illud accidens non mouebitur.

**Confirmatur sequitur quod in casu possibile tale accidens si semel mouetur et quiescit sequens primo moueatur primo forte quiescete tunc ille binarius mouetur quod sic primo moueatur plato versus a et tunc ille binarius erit parisius et in a loco copulatum prius erat rome et parisius igitur nunc est in aliis locis quam prius igitur motus est localiter quod si concedas. Contra totale subiectum illius accidentis non est motum localiter igitur neque illud accidens.**

**Ad tertium** principale respondetur quod illud accidens mouetur motibus contrariis copulatum et non copulatum et tunc consequenter dicitur quod ille quaternarius in casu mouetur versus illas quatuor diuersas oppositas et versus nullam earum.

**Forte** dicitur nichil mouetur motibus prius copulatum nisi una pars uno motu moueatur et altera motu prius moueatur cum igitur hoc accidens careat partibus sequitur quod non potest moueri copulatum motibus prius.

**Ad hanc** replicam dicitur quod assumptum simpliciter est falsum exemplum si esset aliquis angelus qui tantum distaret a celo quam a centro mundi et moueret motu acquisitivo tantum quod acquirat digitalem locum super praesertim digitalem locum subter tunc ille angelus mouetur motibus prius copulatum eo quod mouetur sursum et deorsum et tamen non habet unam partem quam moueatur sursum et alteram quam moueatur deorsum. Eodem modo si una manus sortis moueatur sursum et alia deorsum tunc anima sortis mouetur sursum et deorsum copulatum et mouetur motibus prius copulatum et non copulatum quia nec mouetur sur-

sum nec etiam mouetur deorsum.

**Sed** contra hoc arguitur sic vel ad moueri sursum sufficit magis appropinquare celo et si sic in casu ille angelus mouetur sursum quod negatum est vel ad hoc quod aliquid moueatur sursum requiritur quod magis appropinquetur celo et cum hoc quod magis recedat a centro mundi et patet quod non quod si angelus ille moueretur motu acquisitivo uno tantum acquirendo unam digitalitatem supra se versus quod ille moueretur sursum et hoc istud versus stare ad nomen saltem habebitur quod concessa fuit haec propositio iste angelus mouetur sursum et deorsum copulatum quia una pars copulati non supponit supposito quod nichil moueatur praeter illum angelum. Tunc etiam bene sequitur ille angelus mouetur sursum et deorsum igitur magis propinquus fit celo recedendo a centro mundi et magis fit propinquus centro mundi recedendo a celo quod est falsum consequenter tamen claret igitur contra tamen dicitur quod si sortem moueatur versus orientem et plato versus occidentem quod tunc binarius inherens illis duobus mouetur versus orientem et occidentem copulatum quod etiam ex dictis improbari potest. Tunc etiam quia si ille binarius mouetur versus orientem et occidentem et omne quod mouetur versus orientem est sortem vel pars sortis vel accidens inherens ei et omne quod mouetur versus occidentem est plato vel pars eius vel accidens inherens ei igitur ille binarius est sortem vel pars sortis vel accidens inherens ei et plato vel pars eius vel accidens inherens ei quod est factum quemadmodum sequitur demonstrato uno scuto cuius una medietas est alba et alia nigra hoc scutum est album et nigrum et omne quod est album est hec medietas vel pars eius et omne quod est nigrum est hec medietas vel pars eius igitur hoc scutum est hec medietas vel pars eius et hec medietas vel pars eius propterea dico quod ista accidentia proprie non mouentur quod non datur locus prius ipsorum sed admittit quod ille binarius moueatur et in fine motus est in duobus locis copulatum quorum unus est propinquior orienti et alter occidenti in quibus copulatum prius erat nec propterea dicendum est quod ille binarius mouetur versus orientem et occidentem copulatum et breuiter in casu dico quod ille angelus mouetur sursum et deorsum et aliter alia intellectiva quia contra dicitur quod idem positum in diuersis locis si sit et semel potest ascendere et descendere et idem est de anima intellectiva et de hoc alibi videbitur.

**Ad contra** firmationem duobus modis forte responderi potest primo quod in casu dato ille binarius non mouetur et ad probationem ille binarius est in duobus aliis locis igitur est motus localiter nego praesertim sed ostendit illi binarius est in aliis duobus locis quorum quilibet distinguitur a quolibet precedentium quod est factum in casu ita quod admotum binarii requiritur quod totale eius subiectum moueatur secundum potest dici quod ille binarius mouetur sed non totale eius subiectum scilicet se et quodlibet sui sit motus quod sufficit quod sit in aliis locis nec sequitur propterea quod hoc tunc forte patet motus versus orientem ille binarius moueatur versus occidentem quod sorte motus versus orientem et plato versus occidentem ille binarius moueatur versus orientem discrimini causa claret.

**Quarto** principaliter arguitur si numerus esset unus accidens indiuisibile sequeretur quod nullus numerus esset maior altero cum ternarius sit unus adeo simplex sicut binarius et millenarius sicut ternarius quod est falsum nam ut dicunt mathematici quilibet numerus super binarium componitur ex numero impari et per consequens ternarius erit maior binario.

**Forte** dicitur sicut dicendum est quod aliquis numerus altero est maior non quod sit unus magnus tamen unus ens sed quod plures unitates supponit ita ternarius est maior binario quia presupponit tres unitates predicamentales



binarius vero precise duas & sic ternarius qui est numerus supra binarium non componitur ex numero pari & impari sed presuppositiue fit ex unitatibus in numero pari & impari copulatum.

**Sed contra** hoc dupliciter arguo primo sic si omnis numerus sit indivisibilis & quantitas discreta sit numerus sequitur quod aliqua quantitas discreta sit indivisibilis quod est falsum quod de ratione quantitatis discrete est quod habeat partes non copulatas ad aliquem terminum eodem ut patet per philosophum in predicamentis Secundo sic nullum indivisibile additum indivisibili vel indivisibili reddit ipsum maius sed unitas predicamentalis est unum indivisibile ut ante dicitur igitur una unitas predicamentalis addita duabus unitatibus predicamentibus constituitur binarium cum illis non constituit numerum maiorem quam constituebant ille due unitates predicamentales per se & per philosophum male dicitur est quod unus numerus altero dicitur esse maior quia plures unitates presupponit.

**Cōfirma** tur capiuntur fortes & plato quorum quilibet est unus predicamentalis & capiat deus unitatem qua pro denominatur unus aliam unitatem qua cicero est unus & ponat illas unitates in forte & platone tunc quod vel fortes & plato tunc erunt quattuor vel non non primum quod eodem modo si ponerentur infinite unitates in eis forent infiniti si secundum proba quod non ubique sunt. Iii. unitates predicamentales ibi cōfurgit quaternarius fore in forte & platone sunt. Iii. unitates ut patet ex casu igitur ibi cōfurgit quaternarius.

**Ad quartū** principale respondetur sicut rñsum est indivisibilis quantitas discreta est numerus igitur quantitas discreta est indivisibilis concedo totum a distinguo quod sit de ratione quantitatis discrete habet aliquas partes vel extrinsece quia. I. presupponit plures unitates & sic concedo vel intrinsece sic quod sit accidens divisibile & sic nego nec hoc est de mente philosophi Ad aliam replicam qua sic arguit nullum indivisibile additum indivisibili vel indivisibili reddit ipsum maius unitas predicamentalis est indivisibilis ergo ex illa & duabus non cōfurgit numerus maior quam ex duabus Dico quod maior solū habet verum in quantitate continua & non in quantitate discreta.

**Ad confirmat** ionem admissio casu nego quod ex illis. Iii. unitatibus p̄furgit quater nar us quod fortes denominabitur precise unus predicamentalis per philosophum unitatem & non per secundam vel e converso forte enim deus non potest ponere duas unitates predicamentales in eodem subiecto sicut negat binarium quo fortes & plato dicuntur duo ponere potest in forte Sed quia hic multa talia queri possent quod certe nullius aut in infinitum parve utilitatis sunt propterea super deo & hec de prima opinione

**Sequitur alia opinio** pro qua ponuntur propositiones Prima propositio aliqua est quantitas que nec est substantia nec accidens et per consequens alia quantitas nichil est hec propositio probatur binarius duorum angelorum est quantitas cum sit quantitas discreta & tamen nec est substantia nec accidens igitur Ex hac propositione sequitur quod transcendens non verificatur de quolibet generalissimo saltem in singulari nam ista est falsa omnis quantitas est aliquid.

**Secunda propositio aliqua est quantitas que nec est substantia nec accidens nec subiectum nec accidentia per se de forte & albedine huius parietis.**

**Tertia** propositio aliqua est quantitas que nec est substantia nec accidens nec substantia nec accidentia nec substantia & accidens patet propositio de forte & albedine istius parietis & scientia platonis.

**Quarta propositio aliqua est quantitas que nec est substantia nec accidens nec substantia nec accidentia nec substantia & accidens nec substantia & accidentia patet de duobus angelis & albedine fortis.**

**Quinta** propositio omnis quantitas vel est substantia vel accidens vel substantia vel accidentia vel substantia & accidens vel substantia & accidentia vel substantia & accidens vel substantia & accidentia hoc dixerit propter duos & angelos scientiam fortis & platonis. Iste propositioibus notatis ponitur talis definitio quantitatis discrete.

**Quantitas discreta est quantitas** divisibilis in plures partes sunt tales partes faciant unum siue non siue distant localiter siue non Ex qua definitione sequitur quod ille terminus quantitas discreta est parti collectivus & partim non quia supponit pro multitudine rerum & etiam supponit pro uno solo Secundo sequitur quod si res posita diffinitive in loco est quantitas discreta cum ad hoc sit divisibilis in plures partes dato quod ille non distent localiter.

**Contra predicta arguitur primo** sic sequeretur quod deus esset quantitas discreta consequens est falsum ergo & antecedens sequela pro deus est ternarius puta trinitas & similiter deus est binarius puta pater & filius igitur deus est numerus & per philosophum quantitas discreta propter tamen falsitas sic ostenditur quia illo dato sequitur quod esset ponenda quaternitas in divinis quod est falsum & hereticum propter hoc ostenditur volo quod a convertatur cum isto copulato pater & filius & spiritus sanctus & b cum isto copulata pater et filius c cum isto pater & spiritus sanctus d cum illo filius & spiritus sanctus tunc sic arguitur a b c & d sunt quattuor numeri quorum nullus est alter nam a nec est b nec c nec d vel liquet & per consequens ibi erit quod ternitas quod erat probandum.

**Confirmatur si hec positio esset vera** sequeretur quod numerus par esset numerus impar quod implicat quod sequitur bene quocumque numero demonstrato iste numerus est impar ergo iste numerus est non par propter tenet ab æquivalentibus & ultra iste numerus est non par ergo iste numerus non est par ab affirmativa ad negativam consequentia tamen probatur quod due medie tales alicuius continui sunt binarius et per consequens numerus par et ille dicitur medietates sunt tres tertie et per consequens sunt ternarius et cum omni ternarius sit numerus impar sequitur quod ille medietates sunt numerus impar Eodem modo probari posset quod numerus pariter par est numerus pariter impar nam. 8. est numerus pariter par cum possit dividi in duas partes equas scilicet in duos quaternarios quorum quilibet iterum potest dividi in duas partes equas scilicet in duos binarios quorum quilibet potest dividi in duas unitates. 4. pro sunt numerus impariter par quod 13 possunt dividi in duas partes equas scilicet in duos septenarios nulli in illorum potest dividi in duas partes & sic consequenter resolvendo versus ad unitatem et tunc arguitur sic 8. octave alicuius continui sunt 14. quattuordecime eadem et octo octave sunt numerus pariter par et. 14. quattuordecime sunt numerus impariter par igitur numerus pariter par est numerus impariter par. Si



## Questio quarta

militer sequeretur q̄ quaternarius esset pars aliquota de nouem quia ternarius est pars aliquota de nouem cum aliquotiens sumptus reddat nouem & aliquis ternarius est quaternarius igitur aliquis quaternarius est pars aliquota de nouem nec obuiat q̄ arguatur ex partibus particularibus. Eodem modo sequeretur q̄ numeri 3 se primi essent numeri cōicantes q̄ est falsum sequela p̄ternarius & quaterius sunt numeri cōtra se primi post q̄ in illa pars dempra vnitate eos metiri aut componere potest. 79 7. 2. sūt numeri communicantes viso q̄ nō solum vnitas illos duos numeros metitur sed et ternarius & cum tertie & quarte alicuius continui sunt none & duo decime eiusdem continui sequitur q̄ ternarius & quaternarius sunt nūeri cōicantes cū igitur oīa hec contrariū aut arithmetice sequitur q̄ hec opinio non venit defendenda nam scientie mathematice sunt certissime vt dicit philosophus primo posteriorum

**Ad primum** principale dico q̄ argumētū simpliciter currit contra opinionem precedentē vt clarissimum ē. p̄terea mirandum satis est quare aliqui magnū processum faciunt in isto argumento nihilominus in postq̄ argumentum motū est respōdo concedendo q̄ de 2. ē quā vnitas discretā & q̄n illud improbas sequeretur q̄ esset quaternitas in diuinis distinguo vel intelligis q̄ sūt quatuor numeri in diuinis realiter distincti & sic dico q̄ hoc nullū est inconueniens quia captis tribus hominibus scz forte & platone & cicero ibi sunt 4. numeri realiter distincti fortes & plato & cicero sunt vnus ternarius fortes & plato vnus binarius fortes & cicero vnus alter binarius & sic numerus ibidem res excedit vel intelligis q̄ 4. sūt persone in diuinis & hoc falsū est nec hoc inferri potest ex dictis.

**Ad cōfirmationē** respondeo q̄ arithmetica q̄nq̄ sonat cū opinione precedenti q̄nq̄ cū opinione notāliū q̄ sic p̄ & capio vnā regulam coissimam apud arithmeticos q̄ est hec oīs nūerus in medietas nūerorum circū se positōrū siue imediate siue mediate secundum equalem distantiam sub & supra quousq̄ deuentum fuerit ad diuisibilem vnitate q̄ quia nō h̄z interiores t̄m̄ios circū se positos ipso est medietas numeri primi sequēris. Exemplū quōq̄ est medietas nūerorum immediate circū se positōrū q̄ sūt 4. & 6 nō 4. & 9 faciunt decem similiter quōq̄ est medietas nūerorum mediate circū sepositōrū scdm̄ equalē distantiam sub & supra vt 3. 7 sūt 18/6 & vnus equaliter circumstant quōq̄ & ex qualibet h̄m̄odi aggregatione resurāt nūerus denarius cuius medietas ē quinḡ. mō clarum ē q̄ p̄ hoc q̄ d̄r in regula quousq̄ deuentū fuerit ad indiuisibilem vnitatem videtur sonare cum opinione precedenti per hoc q̄ d̄r q̄ omnis numerus est medietas numerorum circū se positōrū videtur velle dicere q̄ nūerus nō est indiuisibilis cuius oppositū dicit precedentis opinio. Itē nūerus pariter par est q̄ pōt in duo equalia diuidi & eius pars iterum in duo alia equalia diuidi igitur numerus pariter par habet partes & h̄z arithmetica magis sonaret cum opinione precedenti q̄ cum ista hoc nō debz mouere q̄ vt visū fuit rōnes fortes improabilitate illius opinionis manifeste ostēdunt quibus magis imitēdum est q̄ auctoritatibz & tūc quādo arguitur sequeretur q̄ nūerus p̄ esset nūer⁹ impar p̄cedo & nego hanc p̄siaz iste n̄ fier⁹ ē ipar ergo iste nūer⁹ est non par nec arguitur ab equivalentibus.

**Forse** dicis nūerus p̄ a mathematicis sic solet diffiniri ē nūer⁹ q̄ pot̄ diuidi i duas ptes eq̄s & nūer⁹ ipar q̄ nō pōt diuidi i duas ptes eq̄s mō iste diffinitio nes non possunt verificari simul & semel de eodem igitur neq̄ diffinita harum diffinitionum & p̄ p̄s falsū ē dicere

q̄ due medietates alicuius cōtinui sunt nūer⁹ impar. **Respōdet** concedendo vt prius concessum est q̄ due medietates sunt numerus par & si militer numerus impar & quando infertur ergo non pōt diuidi in duas partes eq̄s nego p̄siaz sic debet intelligi nūerus impar est numerus q̄ nō pōt diuidi in duas partes eq̄s scdm̄ talem cōsiderationē scdm̄ quā talis numer⁹ est impar & sic ternarius non potest diuidi i duas partes equas ea rō equa ternarius sed bene quā ternarius est. Eodem modo respondeo ad alia q̄ 4. ē pars aliquota de nouē sed nō sub rōe q̄ quaternarius ē & sūt 4. sunt nūerus pariter par sub ea rōe qua sunt octenarius vt in oibz his dicas q̄ mathematici intelligunt in rebus in diuisibilibz & sic nūq̄ habet q̄ quaternarius esset ternarius & sic nunq̄ p̄s eēt aliquota de nouē & breuiter h̄z arithmetica talia ymaginari expedit nō tñ ē credendū huiusmodi accidentia in rerum natura.

**Secundo** principaliter arguitur sequeretur q̄ senarius & septenarius essēt eiusdē speciei similiter q̄ duo binarii distinguuntur specie prima scq̄la sic p̄z sex homines sunt senarius & septem alii sunt septenarius & sex & septem homines sunt eiusdem speciei igitur senarius & septenarius sunt eiusdem speciei. Secunda sequentia sic patet duo homines sunt vnus binarius duo boues sunt etiam binarius & duo homines & duo boues distinguuntur specie igitur illi duo binarii distinguuntur in specie quod erat probandum tamen consequentis falsitas probatur per p̄p̄m̄ quinto metaphisice caplo preallegato vbi vult q̄ quelibet vnitas addita nūero variat speciem numeri & per consequens omnis septenarius specie distinguitur a senario & sūt quibuscūq̄ binariis datis sunt eiusdem speciei sed vnitas adueniens mutaret speciem & ita patet falsitas. secundi consequenter

**Cōfirmatur** habet aristoteles quarto phisicorum q̄ idem est numerus decem canū & decem bouū & notū ē q̄ ibi nō loquitur de idēitate nūrali q̄ aliter hoc eēt falsū & p̄ p̄s loquitur de idēmitate & specifica & p̄ p̄s illi duo denarii non sunt ille res numerate cū ille res numerate distinguuntur specie.

**Ad secundū** principale responderet distinguendo q̄ senarius & septenarius sūt eiusdem speciei aut eiusdem speciei predicamenti substantie & sic conceditur aut eiusdem speciei predicamenti quantitatis & sic negatur. Et eodē mō r̄r̄ ad aliud q̄ duo binarii distinguuntur specie predicamenti substantie sed non predicamenti quantitatis isti duo t̄m̄i binarius & binarius sunt t̄m̄i sinonimi idem penitus cōnotantes sed ita sūt termini binarius & ternarius habent diuersa connata

**Ad cōfirmationē** respondetur q̄ ibi aristoteles non loquitur de idētitate numerali sed nihil aliud voluit dicere nisi q̄ isti termini denarius & denarius idem penitus connotant & sic denarius canum & denarius bouum sunt eiusdem speciei predicamenti quantitatis licet non sunt eiusdem speciei predicamenti substantie. Aliter dico q̄ non intendit philosophus dicere q̄ sit idem denarius numero decem canum & decem bouum quia nec hoc dicerent illi q̄ precedentem sustinent opinionem sed vult dicere q̄ denarius decem canum & numerus denarius decem bouum sūt idem numerus specie. Unde est notandum q̄ quando aliquid continet sub aliqua differentia imediate diuidēte aliq̄ cōe nec d̄r̄nt p̄ differentias illius tale commune potest predicari de illis cum hoc t̄m̄io idē sed vbi illa differat differentis illius cōis n̄ d̄r̄t illis cū hoc t̄m̄io idē vnde q̄z p̄socheles n̄ d̄r̄t a ḡdato differentia figure p̄cedit philosoph⁹ q̄ p̄socheles & gradat⁹ sunt eadē figura & nō p̄ces



## Primi phisicorum

dit q̄ sunt idem triangulus quia non conueniunt in differētia trianguli q̄ aut̄ ysocheles et gradatus sub eadē d̄fīa figure cadant pars quia quelibz illarum figurarum est rectilinea, sed triangulus diuiditur in trianguluz trū laterum equalium et in triangulum trium lateruz inaequalium et triangulum duorum laterū equaliū cū vno ineq̄li inō ysocheles et gradatus d̄frent p̄ illas d̄fias diuidentes triangulum applicādo ad p̄positum concedendum est q̄ denarius decem canum et denarius decem boum sunt idem numerus sed non sunt idem denarius quia denarius est species specialissima quia non diuiditur per differētiās específicas sed solum diuiditur in indiuidua sicut nec est concedendū q̄ duo ysocheles sint idem ysocheles licet sint idem triangulus. Alia argumenta aliqui adducunt contra hanc opinionem numerus est subiectum arithmetice res numerata non est subiectum arithmetice ergo non est res numerata. Et multa que vel fundatur i auctoritatibus vel non magni sunt ponderis propterea pertransio. Et hec de secunda opinione et per cōsequētia de questione quarta.

**Queritur quito vtrum totum sit sue partes simul sūpte.** Pro cuius q̄ sitōis solutione notandum est q̄ ille terminus totum quando q̄ capitur p̄me intentionaliter q̄q̄ p̄o se cunde intentionaliter sc̄de intentionaliter sicut d̄f q̄ p̄na est bona arguendo a pte in mō ad sūū totum p̄me intentionaliter q̄q̄ capitur sicut cathogoreumatice vt ibi totus sortes ē minor sorte q̄q̄ cathogoreumatice iuxta q̄d ista p̄positio solet concedi tota pecunia que est in s̄do ē in bursa mea supposito q̄ habeam denarium. Insuper aduertē q̄ multiplex est totum quoddā est essentialē quod dam est quantitatiūm et quoddā est integrale quoddā per aggregationem quoddam est totum per accidens. Totum essentialē est totum quod resultat ex vnione in formationis quando vniri in formatione est vniri cum alio quo alterius speciei et eiusdem predicamenti et hoc modo quelibet forma substantialis vnitur materie cū qua cōstituit totum essentialē vnde materia d̄f pars essentialis totius compositi similiter et forma. Aliud est totum quantitatiūm et nichil aliud est q̄ res extēsa et illo modo materia est totum quantitatiūm et sicut albedo huius parietis Aliud est totum integrale et est res composita ex pluribus partibus siue ille partes sint extēse siue non et hoc modo scientia in anima est totum integrale et sic si sortes poneretur diffinitū in loco adhuc sortes esset totū essentialē et similiter totum integrale sed non esset totum quantitatiūm vnde ipsum totum integrale est totum consergens ex vnione continuationis vnde vniri continuatione est vniri cum alio eiusdem speciei specialissime ad conserciendum vnum. Totum per aggregationem est illud cuius vna pars vnitur alteri p̄sentialiter et hoc modo congeries multarum rerum est totum per aggregationē Aliud est totum per accidens et est cuius vna pars inheret alteri per inherentiā vnde illud vnitur alteri vnione inherentiē. quod vnitur rei alterius predicamenti sic perficiendo ipsum vt ei exhibeat denominationem proprie nature hoc modo forma accidentalis vt albedo vnitur suo subiecto et aggregatum ex tali forma et suo subiecto dicitur per accidens istis notatis.

**Notandum** est q̄ duplex ē opinio i p̄posito. Prima est ipsius doctoris subtilis in tercio distinctione secunda questione sc̄da sc̄da est nominaliū prime opinionis ponuntur p̄positiones. Prima p̄positio

omne totum essentialē realiter distinguitur a suis partibus simul sumptis ita q̄ sortes nec ē sua materia nec sua forma nec materia et forma sortis sunt sortes sed ē vna et ita ēritas ab illis partibus realiter distincta hanc p̄positionem probō auctoritate phi in textu q̄ dicit q̄ si totum esset idem cū suis partibus p̄ptes esset eadē inter se q̄d est s̄m tenet p̄na q̄ quecunq̄ vni et eidem sunt eadem inter se sunt eadem hec cōclusio magis probabitur arguendo contra opinionem oppositam.

**Secunda** p̄positio totum per accidens nondistinguitur a suis partibus sicut neg totum per aggregationem hec p̄positio quo ad p̄oē p̄tem sic probatur supposita vna p̄positione clarissima q̄ omne quod ē est substantia vel accidens q̄ p̄positione supposita sic arguo vel totum per accidens ē aggregatū ex substantia et accidente ita q̄ sortes et eius albedo realiter sunt totum per accidens et sic habetur q̄ illud totum per accidens non realiter distinguitur a suis partibus v̄l est vna entitas distincta ab illis partibus et tunc sic arguo illa entitas est ergo substantia vel accidens si dicatur q̄ est substantia sequitur q̄ accidens concurrat ad p̄ductionem substantie si dicatur q̄ est accidens sequitur q̄ substantia concurrat ad p̄ductionē acc̄tis quoz vtrū q̄ est falsum secunda pars est p̄batur eodē mō nā capto cumulo lapidū et lignoz q̄rit v̄l illa tertia ēritas ē lignū vel lapis quoz neutriū d̄f p̄oē p̄pterea illō totū per aggregationem est sue ptes cū hac t̄n p̄positioē fiat q̄ omne totū realiter distinguitur a suis partibus simul sumptis q̄ totū per accidens non ē totū sicut hō picus nō ē hō sicut dicitur cōit̄ Sed hic aduerte q̄ doctor subtilis distinctio nescunda questione secunda in suo tercio videtur velle dicere q̄ totum per aggregationem est sue ptes sed tamen q̄ totum per acc̄tis est magis vniū q̄ verū p se et tamen vniū per accidens non est sue ptes aliqui tamen libri illud nō habēt multi et cōstantes exp̄ss̄ dicit q̄ totū per accidens est sue ptes p̄pterea tū ēt propter suasionem ad ductam s̄o in p̄positione secunda

**Sed contra** hanc positionem arguitur p̄o sic se querent q̄ due femilibres et due femilibres p̄dēra rarent sicut due alie femilibre et vna alia libra q̄d videt absurdū sequelam sic p̄boponantur in vno extremo stare due femilibre separate i altero extremo ponatur vna libra experientia docet q̄ illa inequaliter p̄dērat q̄ ibi nec est depressio neq̄ eleuatio et tunc sic arguo i extrēo vbi est vna libra verum ē dicere q̄ sunt due femilibre realiter distincte et est vna realiter distincta ab illis duabus semilibris vt dicit hec opinio igitur ibi sunt due semilibre et vna libra distincta ab illis semilibris igitur.

**Confirmatur** si positio esset vera sequeretur q̄ naturaliter duo copozade predicamento substantie se penetrant quod est cōtra prius dicta consequentiā sic ostenditur sit aggregatum ex materia et forma sortis a tunc sic a et sortes se penetrant cum sint in eodem loco et sunt copozade predicamento substantie q̄ vel illa tertia entitas que est sortes est substantia vel accidens non accidens igitur substantia nō in copozade igitur copozade immo homo similiter a est aliquid compositum ex materia et forma et per consequens corpus de predicamento substantie Tum secundo postq̄ illa tertia entitas realiter distinguitur ab illis partibus destruat de illam entitatem materia et forma vnitis et tunc si adhuc materia et forma sunt aliquid et non nisi sortes et per consequens non erat ponenda talis entitas ab illis partibus realiter distincta.



## Questio tertia

### Ad primum principale respondet

concedendo illatum et hoc quando tales due semi libe p  
currunt ad constitutionem illius libe. Forte dicitis due  
semilibre coniuncte tantum ponderant sicut due semilibre  
separate: coniuncto vel separatio nihil penit ad hoc fas  
cit tunc queritur vel illa tertia entitas distincta ab illis  
semilibris aliquis onderat vel nihil si secundum sequit  
et aliqua libra et due semilibre constituentem talem libram  
plus ponderantem due semilibre separate cuius opposi  
tum docet experientia responderetur et illa libra nihil pos  
derat sed dicitur precise aliquid ponderare ratione par  
tium. Eodem modo potest solui argumentum quo pro  
bare posses unum scutum plus valere quam duo dimidia  
scuta.

### Ad confirmationem respondetur quod

fortes est corpus de predicamento substantie sed negatur  
quod a sit aliquid quia illud aggregatum non est ens sed en  
tia Ad aliud dicitur quod deus nescit destruere illam tertia  
entitatem remanentibus illis partibus quod deus ut dicunt  
isti opinantes nescit destruere relationem intrinsecam adue  
nientem positam fundamento et termino quia si fortes pa  
ter sit et plato filius sit paternitas de necessitate sequitur

### Secundo principaliter arguitur

si totum esset tertia enter as realiter distincta a suis parti  
bus sequeretur quod idem corruptum numero naturaliter  
recideret consequens est falsum ergo et antecedens probat  
consequentia auferatur a mari vna pinta aque tunc illa  
tertia entitas corrumpitur ex quo partes non amplius  
uniuntur et si iterum illa aqua infundatur redit eadem ter  
tia entitas ex quo est vnio earundem partium et per partes idem  
corruptum numero reuertitur:

**Confirmatur** si ex vnione materie et forme con  
surgat talis entitas sequitur  
quod in quolibet composito sunt infinita composita quia sic  
cut ex vnione materie et forme consurgit talis entitas ex  
vnione cuiuscunque partis materie et forme sibi correspon  
dentis consurgit tertia entitas et cum infinite sint par  
tes materie et forme sequitur quod vbicumque est aliquod totum  
essentiale ibi sunt infinita composita.

**Forte dicitis sicut dicunt aliqui quod**  
argumentum nihil aliud probat nisi vbi est unum totum  
ibi esse infinita composita partialia sed non totalia

**Sed contra** hoc arguitur sic volo quod successiue in  
vna hora diuidatur corpus pedale tunc  
verum est dicere quolibet instanti intrinseco illius hore  
est vnio aliquarum partium et per consequens in quolibet  
tali est vna tertia entitas et per consequens in totali ho  
ra erunt infinite entitates totales que omnes sunt in isto  
continuo igitur:

**Ad secundum** principale dicunt aliqui propter  
argumentum factum dubium esse  
an totum integrale homo genium distingatur a suis par  
tibus vel non sed hoc nihil valet quod sicut probatur totum  
integrale eterogenenim non esse suas partes pari facit  
litate probabitur de homogeneis propterea aliter ratur ab a  
liquo us quod argumētū nihil aliud probat nisi quod corruptum  
ratione separationis reuertitur quod non est inconuen  
iens sed quod corruptum ratione non informationis redeat  
est impossibile naturaliter verum hoc nihil valet quod na  
turaliter loquendo corruptum ratione non informationis

bene potest redire ut per incasum quo a sorte abscindere de  
gitus eius et iterum comedat sortes illam materiam tunc cor  
ruptum ratione non informationis redit nec valet dicere  
sicut dicit quidam quod non est possibile quod illud totum quod as  
sumitur in cibum conuertat in substantiam aliam eo quod opus is  
puri separari a puro quia illo dato saltem aliqua pars illi  
us materie iterum informabitur eadez forma et ita clare se  
quitur quod corruptum ratione non informationis redit. Pro  
pterea aliter responderetur quod impossibile est corruptum corru  
ptione proprie dicta redire naturaliter quid autem probabili  
tatis contineat platonis opinio qui tenet corruptum cor  
ruptione proprie dicta posse redire videbitur in de ge  
neratione et corruptione Unde illa est corruptio proprie  
dicta quoniam aliquid corrumpitur secundum se et quodlibet sui vel  
scilicet aliquid sui et quodlibet eius in corruptione brunel  
li Corruptio autem improprie dicta est quoniam quilibet pars  
illius manet qualis est corruptio in ipso. Istud autem  
habet concedere nominales propterea dicunt aliqui quod satis  
incaute adducitur hoc argumentum pro hanc positionem  
sed dicunt quod in hoc est discrimen quod nominalis debet con  
cedere quod mare desinit esse ens et negare quod desinit esse en  
tia sed tenentes hanc positionem debent concedere quod illa ter  
tia entitas desinit esse ens et entia sed istud clarissime ob  
uiat huic opinioni quod patet si illa tertia entitas desini  
nat esse entia sequitur quod nunc est entia vel fuerit entia quod  
est falsum quia secundum hanc positionem ista debet negari  
fortes est entia vel hoc mare est entia quod si fortes est entia  
ergo est hec entia vel illa et quero quid demonstras et quo  
cumque dato sequitur quod non omne totum distinguit a suis  
partibus simul sumptis cuius oppositum dicit positio.  
Et ex isto sequitur quod totum distinguitur a partibus simul  
sumptis nec est alia a partibus simul sumptis prima pars  
patet quod totum est et partes simul sumptis sunt et totum non  
est partes simul sumptis igitur totum distinguitur a parti  
bus simul sumptis secunda pars patet quia partes simul  
sumpte non sunt aliquid nec etiam totum est alia a parti  
bus simul sumptis eo quod ipsum totum non est aliquam  
debreuit dico quod illa tertia entitas est idiuisibilis in se  
diuisibilis vero presuppositiue quemadmodum contingit  
de numero et si illud totum fiat ex substantiis ipsum est  
substantia si vero ex accidentibus est accidens.

**Ad confir** mationem respondeo sicut rursus est et ad  
ad replicam que ibidem subditur dicitur quod  
in instanti terminatio hore in qua illud corpus diuidebat  
tur verum erat dicere in hac hora fuerunt infinite entita  
tes totales et omnes ille fuerunt in hoc continuo sed non  
fuerunt totales in hoc continuo.

**Forte** dicitis nunquam continuum diuidebatur et per partes ma  
le dictum est ante per quod vel diuidebatur quoniam erat  
vel quando non erat non secundum quod illud quod non est non  
diuiditur nec primum quod quando cumque alique partes erant  
separate a se inuicem illa tertia entitas non erat igitur.

**Respondetur** quod in quolibet instanti illius hore  
verum erat dicere hoc continuum  
diuidatur et tamen in nullo tali instanti illud continuum  
erat quia ly diuiditur ampliat ad ea que sunt vel fuerunt  
vnde sensus huius propositionis hoc continuum diuidit  
est iste alique partes que fuerunt huius continui secun  
dum se sunt vnice et secundum aliquid sui sunt separate  
modo in quolibet instanti illius hore ita erat sicut per il  
lam significatur

**Contra hanc solutionem argui**  
ture sic et per non quod a sit unum corpus pedale tunc



## Primi phisicorum

secundum istos quemadmodum ex totali materia & forma resultat una tertia entitas realiter distincta ab illis duabus partibus simul sumptis ita ex medietate materie & medietate forme resultat unum totum essentiale realiter distinctum ab illis duabus partibus, & tunc quero vel illud totum est pars alicuius vel nullius. si secundum sequitur quod est unum totum non pariale & ita faciliter probabitur quod in quolibet continuo sunt infinita tota non parialia si primum quero cuius illud totum essentiale est pars clarum est quod non est pars illius tertiae entitatis resultantis ex totali materia & tota forma eo quod illa non habet partes.

**Ad hoc dicunt aliqui quod sic scilicet illud totum essentiale pariale est pars illius tertiae entitatis per suppositivum quod licet illa tertia entitas sit indivisibilis in se tamen habet partes presuppositivae sicut antea dictum est de numero**

**Sed contra** hoc sic arguo isti concedunt sicut etiam concedunt reales quod quicquid est pars alicuius totius essentialis etiam est pars materiei forme & contra ut statim patebit in argumento sequenti sed istud totum pariale confurgens ex medietate materie & medietate forme est pars totius essentialis non est pars materiei vel forme ut clarum est igitur non quicquid est pars illius tertiae entitatis est pars materiei vel forme & per consequens isti sibi repugnant. Tum secundo isti concedunt quod in casu quo a toto mari auferatur una pila aque quod illa tertia entitas cor rumpitur & si iterum adderetur redit & eadem tertia entitas in numero, & ex illo sic arguo redibit eadem tertia entitas & tamen non redibunt eadem totalia quia notum est quod si aliqua materia dividatur in centum partes & nulla alteri continuabitur postea quod ex conjunctione illarum partium non resultabit illa eadem tota & per consequens illa tota non erant partes illius tertiae entitatis presuppositivae viso quod stat illam tertiae entitatem esse quod non sint illa tota. Multi tamen istis non obstantibus opinantur esse infinita tota in quolibet continuo possemus forte dicere quod ex medietate materie & medietate forme non resultat aliquid totum essentiale immo illa non sunt nisi quoddam totum per aggregationem quia omne totum distinguitur ab omnibus suis partibus simul sumptis per unitatem cuius igitur illi toti quod resultat & ex medietate materie & ex medietate forme non indivisitas sequitur quod per nihil distingueretur ab omnibus suis partibus simul sumptis

**Forse** dicitur ex unione informationis confurgit totum essentiale sed illa medietas forme informat illam medietatem materie igitur ex tali unione confurgit totum essentiale. Dicitur quod illa unione partialiter confurgit totum essentiale quod est tertia entitas totum. Quisquam opinetur prout voluerit quia rationes sunt huic & inde.

**Tertio** principaliter arguitur quandocumque aliqua pars alterius & e converso illa sunt eadem inter se & aggregatur ex materia & forma sortis & ipse sortis sic se habent quod quicquid est pars sortis est pars illius aggregati & quicquid est pars illius aggregati est pars sortis igitur illud aggregatum & sortis non distinguuntur maior parte qua non videtur aliquis modus melior ad probandum aliqua non distinguuntur igitur.

**Confirmatur de artis auctoritati** bus quibus alii nituntur probare hanc positionem esse hereticam & primo auctoritate aristotelis quarto phisicorum

dicentia quod totum nihil est preter partes. Similiter in secundo de anima dicitur sicut pupilla & visus sunt unus oculus actus & potentia sunt unum sed corpus & anima sunt unum animal & hanc eandem sententiam habet commentator in eodem loco. Similiter dicit apostolus primo ad corinthios. 12. sicut enim corpus unum est & membra habet multa omnia autem membra corporis cum sint multa unum tamen corpus sint. Ad hoc etiam varie adduci possent auctoritates augustini & aliorum quas b. curtiatis causa pertranseo.

**Subconfirmatur** aliquod totum integrale est sue partes simul sumpte igitur & totum essentiale est sue partes simul sumpte tenet per se qua ei qualis est ratio assumptum patet volo quod deus velit causare precise duos gradus caloris quos cum produxerit ponat penetrare & unitate in eodem subiecto. tunc si arguitur vel ex unione illorum duorum graduum confurgit calor realiter ab illis duobus distinctus vel non si secundum habetur propositum si primum sequitur quod deus non precise voluit causare duos gradus caloris quod est contra hypothese.

**Ad tertium** principale respondent isti opinantes concedendo quod quicquid est pars sortis illud est pars illius aggregati & contra sed maior assumpta est falsa & negatur quod non sit melior modus ad probandum aliquid esse eadem sed oportebat sic arguere quod quicquid est pars unius est pars alterius & e converso & oia que sunt partes unius sunt partes alterius igitur ista sunt eadem modo illud assumptum est falsum in proposito quia materia & forma sunt partes sortis & materia & forma non sunt partes materiei & forme cum sint ipsamet materia & forma: & ista est neganda materia & forma sunt. 4. quartum illius continui sicut ista medietas superior & inferior eiusdem sunt materia & forma licet oia totum per aggregationem sit sue partes. ut dictum est

**Ad confirmationem** dicitur permissa qua da dicitur distinctio que est hec duplex est predicatio scilicet causalis & idemica. Predicatio causalis est quod predicatum denotatur esse subiecto in obliquo sed predicatio idemica est in qua predicatum denotatur esse subiecto in recto. Hec distinctio sumit ad salvandum aliquas propositiones philosophi dicit enim eclipsum esse iterpositionem terre & cetera hoc est dicere propter interpositionem terre. Si contra dicemus quod ita est ebullitio sanguinis in corde quod non potest intelligi in predicatioe idemica quia ebullitio seu accessio sanguinis est solum passio corporis & ita est passio anime propterea illa predicatio est causalis & in obliquo intelligenda ad hunc sensum ira est ex ebullitione sanguinis circa cor. Veniendo ad propositum dico quod omnes propositiones philosophi sunt predicationes causales intelligende videlicet in obliquo ut totum nihil est preter partes hoc est ex nullo confurgit nisi ex partibus pupilla & visus sunt nullus oculus hoc est ex pupilla & visus est oculus corpus & anima sunt unum hoc est ex corpore & anima sit unum. & ita solui potest auctoritas apostoli & plurimarum auctoritatum. Aliqui vocant predicationem causalem predicationem per continentiam sed nomina significant ad placitum.

**Ad subconfirmationem concedo** quod ex unione illorum duorum graduum caloris confurgit unus calor distinctus a suis partibus & non est possibile deum velle precise producere duos gradus caloris & illos unire quod ex unione illorum de necessitate constituitur tertia entitas quemadmodum dictum est antea quod deus nescit unire materiam & formam sortis quod illa tertia entitas producatur



## Questio tertia

**Forte dicitis** tunc habetur processus infinitus in totis quae quoadmodum ex materia et forma sit unum totum ita etiam debet fieri unum totum ex materia et forma in illo toto. **Di. o** quod non sequitur et ratio est quod illud totum non est pars alterius et ita ex ipso et suis partibus non potest resultare aliquod totum.

**Fortetertium insurgis capiatur aliqua** quantitas a cuius due medietates sint b et c tunc videtur quod b et c sunt a. quod b et c sunt aliqua quantitas continua postquam partes b et c copulantur ad aliquem terminum eodem et non est dandum quod sint aliqua quantitas nisi a igitur dicitur quod b et c non sint quantitas continua sed ex eis fit quantitas continua quod sufficit.

**Quarto** principaliter arguitur aliquod totum quantitatiuum eius est sue partes igitur opinio est falsa prima est nota quod de toto essentiali integrali et quantitatiuo idem est iudicium quoad identificationem cum partibus a suis probo aliquae partes materiae sunt omnes partes materiae collectiue ergo aliquod totum quantitatiuum est sue partes consequentiam probo quia sequitur bene iste presunt omnes partes istius materiae. ergo iste partes sunt haec pars et haec pars et sic consequenter et demonstrato per se iste pres duas medietatis ultra iste due medietates sunt haec pars et haec pars et sic de aliis ergo pari ratione ista medietas et haec pars et haec pars. et sic de aliis demonstrando partes istius medietates et illa medietas est totum ergo totum est sue partes et per consequens illa conscientia probanda erat bona sed antecedens illius consequentiae probo sic primo quia nominales procedunt quod aliquae partes continui sunt omnes partes et non habent maius argumentum ad hoc nominales quod reales igitur ipsi habent concedere idem. **Tu** est omnes partes istius materiae sunt collectiue. ergo aliqua entia sunt partes eius consequentia est nota ex logi calibus a suis probo haec pars et haec pars. et sic de aliis sunt ergo omnes partes huius sunt consequentia est nota per ascensum copulatum sub termino determinato a signo collectiue sumpto. **Tu** etiam omnes partes huius sunt distributive ergo omnes partes huius sunt collectiue tenet consequentia per regulam logicalem a termino distributo pluraliter ad eundem terminum collectiue ubi nulla est applicatio in consequente a suis per se singulares illius quarum nulla est falsa.

**Cofirmatur** nec potest dici quod illa tertia entitas sit diuisibilis intrinsece neque indiuisibilis igitur illa tertia entitas non est ponenda antecedens probo primo quod non sit diuisibilis quantum est ex se vel intrinsece notum est quod dicitur est quod est indiuisibilis igitur propterea si est diuisibilis cum non sit aggregatum ex materia et forma neque aliqua partium sequitur quod est aliqua entitas diuisibilis in alias duas medietates quarum nulla est medietas aggregati ex materia et forma tunc quero vel ille due medietates in quas illa tertia entitas est diuisibilis sunt illud totum vel non si primum habeo quod aliquae partes sunt totum essentialia si secundum ergo ex illis mediatis procedunt vna tertia entitas que neque est illud aggregatum ex illis duabus mediatis neque ille due medietates erant partes in quas intrinsece diuiditur illa tertia entitas magis quam medietates aggregati ex materia et forma et ultra habeo quod illa regula est falsa quicquid est pars fortis est pars aggregati ex sua materia et sua forma. **Et** quod non sit indiuisibilis probo: nam tunc non omne totum est duplex ad suam medietatem neque quadruplum ad suam quartam partem quod non solum est contra mathematicos et naturales sed etiam contra rationem neque oportet ibi ire ad praesuppositionem partium quemadmodum in quantitate

te discreta quoniam nulla similitudo videtur esse ibi et hic quia non potest alia ratio dici totum esse duplex ad suam medietatem nisi quia praesupponit in duplo maiores partes quam totum consurgens ex vna sua medietate: sed supposito quod solus vna tertia entitas resultat ex unione materiae et forme perit illa ratio igitur non est similis euasio. **Item** si illa tertia entitas est indiuisibilis et fortis est illa tertia entitas ergo fortis est indiuisibilis et per consequens fortis non est proprie in loco neque inheret ei motus quod est contra communiter dicta in textu philosophorum.

**Ad quartum principale respondetur** concedendo quod aliquae partes sunt omnes partes alicuius continui collectiue: sed non due medietates neque. **4.** parte sed omnes collectiue scilicet haec pars et haec pars et sic de aliis quilibet demonstrando et sic argumentum non currit contra opinionem quia non dabis aliquid neque aliquid quod vel que sint omnes partes de qua vel de quibus vel est verum dicere quod est aliquod totum quantitatiuum vel essentialia et istud etiam sic posset persuaderi nam deus potest creare unam potentiam infinite capacitatis actiue quae de qualibet parte habeat noticiam distinctas quo facta illa propositio in mente illius potentiae haec pars et haec pars et haec pars et sic de aliis est vera ergo etiam ista erit vera iste partes sunt omnes partes. **Et** quo patet quod licet in duabus mediatis continerentur omnes partes neque tres tertie neque 4. parte sed precise sunt due medietates ex quo ulterius sequitur quod nihil aliud est dicere iste partes sunt omnes partes nisi concedere quod istud aggregatum seu totum per aggregationem est sue partes quod ista opinio concedit.

**Sed contra** hoc arguitur supposita vna propositio ne satis rationabili scilicet quod quicquid est pars partis alicuius totius est pars eiusdem totius quo supposito arguitur sic totum per aggregationes scilicet. **10.** lapides sunt omnes partes sue partes ergo sunt haec pars et haec pars demonstrando medietates lapidum et quartas quo concessio habeo quod due medietates materiae postquam faciunt unum per aggregationem sunt sue medietates et quare et sic semper habetur quod aliquod totum est sue partes et quod medietates lapidum sunt partes illius totius patet per suppositum quia sunt partes partium igitur neque valet dicere quod totum per aggregationem est aliquae partes sed non omnes quia illud videtur sine ratione dicendum. **Et** ulterius ex hoc habes quod aliquae partes lapidum sunt lapides quod non est maius inconueniens quam concedere quod aliquae partes lapidis sunt lapis.

**Forte** negas quod medietates materiae vel alicuius res faciant totum per aggregationem. **Contra** ille medietates ununtur praesentialiter et non sunt a liquidum aliud totum igitur sunt totum per aggregationem consequentia tenet per definitionem totius per aggregationem.

**Ad hoc dico quod non sufficit unio praesentialitatis** ad aliqua esse unum per aggregationem sed cum hoc requiritur quod non sit unio continuationis inter illa que faciunt illud totum per aggregationem sed illo admissio scilicet quod illa unio sufficit posset dici quod totum integrale non est omnes partes sed aliquae scilicet partes principales que videntur denominare illud totum aggregatione sicut etiam videntur concedere aliqui nominales de toto non distincto a suis partibus.



## Primi physico 2

**Ad cōfir** mationē dico q̄ illa tertia ēntitas ē idiuisibi  
lis 2 p̄ tanto dicitur habere p̄portionē dus  
plam ad suam medietatē q̄ resultat ex partib⁹ in duplo  
maioribus q̄ sua medietas 2 hoc si ponatur medietates  
esse totum partiale vel quia partes ex quibus totū resul  
tat sunt in duplo maiores q̄ medietas vel medietates il  
larum partium 2 hoc tenendo solū esse vnam tertiam en  
titatem in continuo. Ex quo p̄ q̄ iste mod⁹ arguendi q̄  
communiter conceditur nō valet sc̄z quicquid ē ps sortis  
ē pars istius aggregati 2 eōder̄ sedemōstrādo suā mate  
riam 2 suā formā 2 oīa que sunt partes sortis sunt pres  
istius agregati 2 e contra igitur sortis ē istud aggrega  
tum quia tenendo solum vnam tertiā entitatē resultare  
ex materia 2 forma sortis ant ecedēs est verum 2 p̄ns fal  
sus quia sicut concedimus q̄ materia 2 forma faciūt vñū  
aggregatione ita videtur eē p̄cedendū q̄ sunt ipsemet p̄  
tes 2 partes illius aggregati q̄ solū ex illo potest conclu  
di q̄ istud totū ē totius totum tamen intransiue illa est  
simpliciter concedenda. Et hec de prima opinione.

**Sequitur** secunda opinio que tenet totū  
esse suas partes. Et cōtra hāc  
positiōē nulla currunt argumenta nisi sophi  
stica quemadmodū circa verū contingit nihī  
lominus tñve intellectus eī⁹ magis elucescat mltipliciter  
p̄ eā instabo 2 p̄io adducā ratiōes doctorū subtilis q̄ r̄i.  
ratio est si totū essentialē nō distingā a suis

**Prima** partibus simul sumptis sequitur q̄ nulla ē dif  
ferentia inter totum quod est per se vnum 2 totum q̄ ē  
vñū per aggregationem q̄ est manifeste s̄m p̄ia tñ p̄ba  
tur qua sicut acer⁹ lapidū ē sue partes ita etiā sortis  
qui est totum essentialē non est nisi partes vnite 2 eode  
modo probaretur q̄ aliquod p̄positū de ḡne subē nō eēt  
magis vñū q̄ aliquod totum p̄ accidens vifo q̄ totum  
essentialē non est nisi sue partes simul vnite quemadmo  
dum est totum per aggregationem aut totum per acci  
dens quod tamen est falsum

**Secūda** ratio totū est q̄rimus terminus ad quē ge  
nerationis sed binarius partium essentia  
lium alicuius totius non est per se termin⁹ illius genera  
tionis igitur aliquod totum non est binarius suar̄ partiu  
essentialium consequentia est clara cū maiore minor proba  
tur quia si vtraq̄ pars illius binariū p̄existat 2 adhuc  
ille partes veniunt vnirentur ibi esset productio totius  
compositi quemadmodum in resurrectione continget  
ibi ei erit resuscitatio totius compositi 2 non ad esse illi⁹  
binariū idem contingit in productione hominis non em̄  
generatur anima aut materia nec illa duo simul sed ge  
neratur illud totum q̄ est homo.

**Tertia** ratio in corruptione substāntiali aliquid cor  
rumpitur 2 non corrumpitur binarius  
ex materia 2 forma. Nam in corruptione hominis  
nec forma nec materia desinunt esse igitur aliqua tertia  
entitas substāntialis distincta ab illis duabus partibus  
corrumpitur tenet consequentia per modū probandi ari  
stotelis quo probat q̄ ab est aliis realiter ab a 2 b eo q̄  
stat manere a 2 b non manente ab septimo mathēphisi  
ces capitulo vltimo.

**Quarta** ratio si totū non esset tertia entitas distins  
cta a suis partibus sequeretur q̄ nihil esset  
per se causatum a causis intrinsecis videlicet materia 2  
formale cause videlicet materia 2 forma causant illud  
compositum eo q̄ sunt partes causati 2 non sunt partes  
alterius earum aut ambarum ac si arguatur sic materia  
2 forma sunt cause totius compositi 2 non sunt cause ma  
terie 2 forme igitur ab illis duabus causis causatur ali

quid distinctum ab ipsis.

**Quinta** ratio actus proprie passionis alicui com  
petit sicut ridere alicui competit 2 nō for  
me aut materie igitur dicendum est q̄ cōpetit illi terte  
entitati hec sunt rationes doctoris subtilis quibus mos  
uetur dicere totum esse tertiam entitatem distinctam a  
partibus quibus etiam adiungo illi auctoritatem philo  
sophi adductam in probatione prime conclusionis circa  
opinionem precedentem.

**Ad primā** harum rationum faciliter respondetur  
q̄ maior est vñio inter partes alicuius  
totius essentialis q̄ inter partes alicuius totius aggre  
gatione aut per accidens eo q̄ est vñio informationis  
2 non inter partes alicuius totius per aggregationem  
2 ita clarum est q̄ totum essentialē est magis vnum q̄  
totum per aggregationem

**Ad secūda** rationem dico q̄ in casu licet materia  
p̄fuit 2 similiter ipsa forma si tamen  
nunc vniantur q̄ ibi est generatio eo q̄ incipit aliquis ter  
minus de predicamento substāntie verificari de illo bina  
rio 2 ita ille binarius est terminus generationis.

**Fortē** dicitis omnis terminus generatio nis simpliciter  
incipit esse 2 cum ille binarius non incipiat eē  
sequitur q̄ ille binarius non est terminus generationis  
consequentia tenet in baroco 2 maior est clara 2 minor pa  
tet ex casu eo q̄ ille binarius p̄fuit.

**Respondeo** q̄ argumentum procedit ex ignorantia  
logices dico enim q̄ ille binarius inc  
cipit esse saltem vt illud adiectiuum habeat pro suo sub  
stantiuo ly ens vbi autem haberet ly binarius neganda  
esset illa propositio. Eodem modo nego q̄ ille bina  
rius p̄fuit.

**Ad tertiam** rationem facilis patet responsio ex  
iam dictis per auctoritates adductā  
nihil aliud probari potest nisi q̄ ab realiter distinguitur  
ab a 2 etiam a b sed non distinguatur ab a 2 b simul cos  
pulatim.

**Ad quartā** rationem respondetur q̄ ista proposi  
tio est distinguenda materia 2 forma  
causant illud compositum quia vel coniunctio capitur  
complexiue vel diuisiue si complexiue neganda ē illa pro  
positio si autem diuisiue concedenda est illa propositio  
2 hoc patet ex propositione explicante sensum istarū p̄  
positionum vnde componi nihil aliud est q̄ cum altero  
poni ad constituendum aliquod tertiu⁹ vt patet ex vi vo  
cabuli modo ille partes simul sumpte non ponuntur cum  
aliquo alio aut aliquibus aliis a se 2 a suis partibus ad  
constituendum vñū tertium sed materia componit totū  
eo q̄ cum vno alio concurrat ad constitutionem totius 2  
vltterius neganda est hec consequentia materia 2 forma  
sunt hoc causans totum demonstrando materiam  
2 hoc causans totum demonstrando formam igitur  
materia 2 forma causant totum aliud enim 2 aliud des  
notatur per antecedens 2 consequens 2 potius est res  
piciendum ad id quod propositiones denotant q̄ aliud.

**Fortē dicitis ex isto seq̄tur q̄ esset a**  
liquod totum cuius nulla esset causa adequata quia po  
sita materia non ponitur sortis nec etiam posita forma  
ponitur nec etiam materia 2 forma copulatim sūt causa  
totius. Et tunc secundo concedendum est secundum  
dicta q̄ totum componitur ex hac parte demonstrando  
formam 2 ex illa propositione sequitur q̄ totum ex hac



## Questio quinta

parte componitur quod est falsum quod sequitur bene hoc totum ex hac parte componitur et hoc totum est hec pars et hec pars igitur hec pars et hec pars ex hac parte componitur quod est falsum cum neque hec pars demonstrando formam ex hac parte componitur neque hec pars demonstrando materiam.

**Ad ista** respondetur concedendo primum illatum unde de sortis nulla est causa adequata sed materia est causam adequata ipsius.

**Ad aliud** concedo hanc propositionem hoc totum ex hac parte componitur demonstrando formam nec consequentia facta valet quia non concluditur maius extremis de minore sed oportebat concludere hec pars et hec pars sunt ex hac parte compositum quam conclusionem etiam recipio et ista forma est cans totum.

**Sed** replico iterum probando istam materiam et forma causant totum complexiue sequitur bene ista materia est causans totum ergo materia et forma sunt causata totum a parte copulatiua ad propositionem de copulato complexiue capto ubi nulla includitur negatio neque distributio. Propter hoc argumentum concedunt aliqui istam hec pars et hec pars componunt totum complexiue et diuisiue et similiter concedunt ista hec pars et hec pars componunt materiam et formam subiecto diuisiue et predicto complexiue capto sed isti non respondent ad argumentum comune scilicet iste partes componunt totum ergo totum ex illis partibus componitur. Ad quod tamen potest dici negando illam consequentiam sicut non sequitur sortis scit a b et c ergo c a b et a sciuntur a sorte et causa est diuersitas appellationis quia per istam iste partes componunt totum solum denotatur ratione illorum duorum terminorum connotatiuorum a parte eisdem extremi positionum quod quilibet istarum partium concurrunt ad constitutionem totius sed per ista totum ex istis partibus componitur denotatur quod totum ad totum generatione vel constructione conuenit quod negandum est et sic ista solutio optime potest saluari et licet sit contra eodem modum non tamen est omnino irrationalis. Aliis tamen loco illarum propositionum concedit ista plato est platonis cause capiendum ly cause diuisiue et dicit quod ista plato est ista cause platonis est copulatiua ratione cuius non ly et ea illo gisare sed hoc non est ipugnatione bignu stando in comuni logica quia sequitur bene plato est platonis cause diuisiue ergo plato est platonis causa et plato est platonis causa consequens est possibile et bonitas consequentie etiam patet per dicta sua quia concedit quod antecedens est vna copulatiua et nullus alius terminus includit istam compositionem et nisi ly cause ergo illa copulatiua debet esse illud consequens illatum propterea tenendo dicta ad regulam logicalem scilicet a copulatiua ad copulatum dicitur quod non vniuersaliter tenet vel sicut non sequitur ista pars est alba vel nigra secundum se et quodlibet sui et similiter ista pars est alba vel nigra secundum se et quodlibet sui demonstrando duas medietates scilicet albi et nigri copulatiue ergo iste partes sunt albe vel nigre secundum se et quodlibet sui. Similiter dico in proposito quod ratione determinationis includit in ly componunt consequentia illa non valet. Et si arguas iterum ista est vara concessa iste partes sunt hoc componens totum et hoc componens totum que infert istam iste partes sunt ista componentia totum: ut per resolutionem illius copulati patet quia illud copulatum singularis numeri nullum aliud copulatum pluralis numeri potest resolui nisi illud igitur resoluit illud et per consequens ab vno ad aliud valebit consequentia et ex illo consequente se quod ista iste partes sunt componentia totum quod erat negatum. Ad hoc dicitur quod non oportet semper valere consequentiam a propositione de copulato singularis numeri ad propositionem in qua illud copulatum includitur in termino pluralis numeri neque conuerso et hoc quando inter partes illius copulati ponitur aliqua determinatio in ordine ad quamlibet partem copulati quod non oportet si aliquid conueniat cuiuslibet parti copulati quod conueniat toti copulato simul sumpto ut patet in ista propositione isti pauciores et sunt et instantia regule est hic isti hoies sunt hoc videns hominem et hoc videns hominem ergo isti hoies sunt ista videns hominem et multe alie instantie dari possunt sed quia ista logicalia sunt per trāsco.

rationem respondetur concedendo quod actus proprie passionis alicui potest licet neque materie aut forme competat sed conuenit proposito ex illis duabus partibus quod tamen cum eis idem significatur.

**Ad aliam auctoritatem phi dico** quod si hec propositio debeat esse bona si partes essent eedem toti ipse essent eedem in se opz quod conuinctio inclusa in illo termino pluralis numeri si capiatur diuisiue ita quod sit sensus si quilibet partium sit eadem toti partes erunt eedem inter se et nichil habetur contra opinionem istam has rationes facit doctri subtilis doctor preallegato contra hanc opinionem.

**Contra** quam primo principaliter arguitur sic si totum esset sue partes sequeatur quod diametri ad costam esset ois proportio possibilis maioris inaequalitatis et similiter quod cuiuslibet coste quadrati ad quamlibet costam quadrati est quilibet proportio maioris aut minoris inaequalitatis que omnia sunt contra principia mathematica consequentiam tamen sic proba et pono quod a sit diameter alicuius quadrati b vero aliqua costa eiusdem tunc sic arguo secundum hanc positionem dicendum est quod a est sue .iiii. quarte et b est sue due medietates et per consequens a est numerus quaternarius et b numerus binarius et clarum est quod cuiuslibet quaternarii ad binarium est proportio dupla igitur a ad b est proportio dupla et similiter a est sue octo octaue et per consequens a ad b est proportio quadrupla et eodem modo probabitur quod b ad a est quilibet proportio maioris inaequalitatis. Et ex illo facilliter deduci potest quod cuiuslibet coste quadrati ad quamlibet costam quadrati est quilibet proportio maioris aut minoris inaequalitatis vno quod quilibet costa est sue due medietates .iiii. quarte octo octaue et sic patet in infinitum et vna alia costa est sue due medietates omnia hec contraveniunt scientijs mathematicis igitur hec opinio non est sustinenda.

**Confirmatur ex illa positione sequitur** quod partes essentielles sortis sunt partes quantitatie eiusdem quod implicat sequela probatur iste partes essentielles sortis demonstrando materiam et formam sunt partes quantitatie eiusdem quod sic patet partes quantitatie demonstrando medietatem inferiorum et superiorum et sortis est iste partes essentielles igitur iste partes essentielles sortis sunt iste partes quantitatie eiusdem sed quod illud ipse sic proba bene sequitur iste partes essentielles sunt partes quantitatie ergo iste partes essentielles sunt partes quarum quilibet est extra aliam et ex altera parte bene sequitur iste partes sunt essentielles ergo iste partes sic se habent quod vna non est extra aliam modo notum est quod ista duo consequentia non se compatiuntur in veritate.

**Ad primum principale respondetur** negando sequelam et ad probationem dico quod diameter est sue .iiii. quarte et vna costa sue due medietates nec ex illo sequitur quod diametri ad costam sit proportio dupla



## Primi phisicorum

et mathematici intelligunt ut dictum fuit in questione pcedenti in rebus indiuisibilibus et in suis numeris

**Ad confirmacionem** partes essentielles sunt partes quantitatiue et ad pbationem sunt partes quantitatiue ergo quilibet illarum est extra aliam nego consequentiam imo eodemq; istarum partium demonstrando medietatem suam prioris et inferioris una non est extra aliam.

**Fortē** dicitur sequitur q; corpora de predicamento substantie sunt in eodem loco adequato q; medietas superior et medietas inferior sūt in eodem loco quia iste partes sūt in eodem loco demonstrando materiā et formā et iste partes sunt medietas superior et medietas inferior igitur.

**Respondetur** concedendo q; corpora d; predicamento substantie sunt in eodem loco nec hoc est contra dicta q; intelleximus q; vni corpus de predicamento substantie non potest penetrare aliud naturā altera ita q; verū esset dicere q; ipsum esset in eodem loco cum alio.

**Secundo** principaliter arguitur ex ista positione sequitur q; duo termini contrarii verificantur de eodem quia capro vno scuto cuius vna medietas est alba et alia nigra verum est dicere p hoc scutum est album et nigrum ex quo hoc scutum est hec medietas et hec medietas et hec medietas est alba et hec medietas est nigra igitur hoc scutum est album et nigrum.

**Fortē dicitur sicut dicendum est bñ** verum est q; duo termini contrarii verificantur de eodem copulatiue sed non copulatiue.

**Contra istū dno terminū sunt cōtra-**riū alba et nigra et verificantur de eodem igitur assumptū p; istas partes sunt albe demonstrando oēs partes illius scuti et iste partes sunt nigre igitur assumptum patet vobis q; ad ymaginationem illud scutum diuidatur per partes proportionales minoribus terminatis versus extremū nigrū tunc sic arguo hec pars est alba demonstrando primam partē proportionale et hec pars est alba demonstrando aggregatū ex prima parte proportionali et secunda et hec pars est alba demonstrando aggregatū ex prima secunda et tertia et sic p̄ in infinitū igitur iste partes sunt albe et iste partes sunt oēs partes istius scuti collectiue igitur cuiuslibet singularis veritas patet q; in qualibet tali demonstratur aliquid cuius medietas et plusq; medietas sūt se et quodlibet sui est alba quod sufficit ad esse album et opposito modo diuidendo illud continuum potest probari q; omnes partes sunt nigre.

**Cōfirma-**tur sequeretur q; sortes tangeret aliqua quorum tñ nullum tangeret quod implicat sequela p; tangerat sortes digito a continuū et diuidatur ad ymaginationē p partes proportionales minoribus terminatis versus digitum sortis tunc sic arguitur sortes tangerat a et a sūt partes proportionales igitur sortes tangerat ergo propositum minor probatur quacūq; parte proportionali data inter illam et digitū sortis mediant in finite partes proportionales igitur nullam illarum tangit sortes antecedens patet quia data aliqua parte proportionali inter quam et digitum sortis nichil mediat statim sequitur illam esse ultimam quod est impossibile et per consequens habetur q; sortes tangerat aliquas partes proportionales nullam earū tangendo quod infert propositum.

**Ad secundū principale respondetur** concedendo quod alba sūt nigra in casu et illud idē facilius

patet capro aliqua corpore trepidali cuius prima pedalis sit a secunda b tertia c /c sit nigra et tres quarte ipsi remotiores a puncto medio totius corporis tunc verum est dicere q; alba sunt nigra et quando dicitur sunt termini contrarie oppositi hoc nego quia licet in singulari numero contrarie opponantur non tamen in plurali.

**Sed contra** hanc solutionem sic arguo quia ex ea sequitur q; quolibet corpore dato cuius aliqua pars esset alba etiam quacūq; parua q; oēs partes illius corporis collectiue esset albe qd videretur absurdū probatur tamen p̄na q; capro aliquo corpore pedali secundū longitudinē et latitudinē cuius vna millesima sit alba gratia exēpli tunc dicēdū est q; oēs partes illius sunt alba q; hec pars est alba demonstrando illas millesimas cū medietate vnius millesime scdm latitudinē volo clare dicere si ad ymaginationē diuideretur illud corpus scdm longitudinē in millesimas et secundū latitudinē in bis millesimas partes et semper caperetur illa millesima alba cum vna parte subdupla t̄ritatis ad illam millesimā tunc est q; q; libet talis pars est alba Ex illo clare sequitur q; omnes partes collectiue sunt albe.

**Respondēdo breuiter cōcedēdo illa** tū q; quocūq; corpore dato cuius aliqua pars est alba etiam quacūq; parua sit illa pars oēs partes ipsius sunt albe et ita facilius datur aliquid corpus cuius oēs partes sūt albe et etiam cuius oēs partes sunt nigre et tñ illud nec est album nec nigrū nec albū et nigrū copulatiue.

**Ad cōfirmationem nego q; i casu** nullam illarum partium sortes tangerat imo aliquam illarum partes tangit q; diuidendo illud compositū maioribus partibus proportionalibus terminatis versus digitū sortis verum est dicere q; sortes aliquam tangit puta primā et cuius iste partes proportionales secundū talem diuisionem scdm quam maiores terminantur plus digitum sortis sūt iste partes proportionales opposito modo diuidendo sequitur q; aliqua istarū sortes tangit sed bene verum est q; tangit istas partes proportionales et nullam illarū tangit scdm talem processum q; neq; primam neq; secundā neq; tertiam Sed quid si realiter diuidatur a continuū in partes proportionales ipsius partibus proportionalibus manentibus sic cōtiguie et manente sic digito sortis nūquid sortes tangit illas partes proportionales et videtur q; sic q; prius tangebat et nō mutauerūt locum nec digitus sortis est motus nec aliquid mediare potest inter digitū sortis et aggregatum ex illis partibus proportionalibus ipsius sic manentibus igitur adhuc tangit illas partes nullam tamen tangit quod communiter conceditur et ab illo aggregato causatur tactio in sorte.

**Tertio principaliter arguitur ex ista** positione sequitur q; sortes et plato distinguuntur specie et sic ly homo esset genus pbatur p̄na isti binarii distinguuntur specie demonstrando ad ymaginationem in vno binario duas materias et in vno alio duas formas et isti binarii sunt sortes et plato vt dicit opinio igitur sortes et plato distinguuntur specie maior probatur sit binarius duarū materialium a scilicet b tunc sic arguo quolibet pars ab distinguuntur specie ab aliqua parte b et quolibet pars b ab aliqua parte a igitur a et b specie distinguuntur tenet p̄na q; alia via probari non potest binarium duorum hominū et binarium duorum equorum specie distingui.

**Confirmatur si totū esset lue ptes** sequeretur hāc copulatiua eē possibile a et b incipiunt et desinunt eē equalia et tñ quocūq; a fuit ipsū fuit maius b etiam



## Questio quinta

etiā a nūc est maius b z q̄ sicūq̄ a erit ip̄m erit maius b q̄ copulatiua uoluit repugnātiā quod sic ostendo bene sequitur a z b incipiant z desinunt esse equalia igitur a z b nunc sunt equalia vel imediate ante hoc fuerunt equalia z quocūq̄ illoz dato sequitur q̄ a nō semper q̄ sicūq̄ fuit ip̄ fuerit maius b z etiam nūc nō sit maius b quod est oppositum alterius partis possibilitas ex hac opinione sic deducitur z pono casum q̄ a sit aliqua cera bipedalis q̄ sit a z in hoc instanti deus addat ei cerā digitalem que sit b z maneat b cera precipice addita a per hoc instans fuerit tñ antea in rerum natura z maneat etiam infuturum Istocasu posito p̄bo p̄mam p̄e per exponētes a z b nunc sūt equalia z nō imediate ante hoc fuerunt equalia nec imediate post hoc erūt equalia igitur incipiunt zc q̄ a z b nūc sunt equalia patet quia ille due medietates cere resultant ex a z b sunt equales z nūq̄ ante hoc fuerunt equalia nec vnq̄ postea erunt equales igitur a z b incipiunt z desinunt esse equalia z tñ clarū est q̄ a fuit maius b' et tñ nunc est maius b z etiā quādo cūq̄ erit ipsum erit mai⁹ b' et ita haberetur veritas totius copulatiue:

**Ad tertium** principale responderetur negando q̄ fortis z plato distingerentur sp̄e z ad probationē p̄cesso q̄ isti binarii sūt fortis z plato nego q̄ isti binarii distingantur sp̄e imo isti binarii cōueniunt sp̄e q̄ fortis z plato conueniunt sp̄e z fortis z plato sunt binarii & isti binarii conueniunt sp̄e z ad p̄bationē quelibet pars huius binarii speciei distinguitur ab aliqua parte istius binarii igitur isti binarii distinguntur sp̄e nego cōsequētiā z quādo dicitis non alias possum probare q̄ binari⁹ duorum equozū z binarius duorum hominum sp̄e distingantur respondent nonnulli q̄ hoc est verum immo illi duo binarii sunt eiusdem speciei q̄ sic p̄bant capto vno binario ex vno homine et vno equo tunc dicunt q̄ ille binarius est eiusdē speciei cū isto et ex quo illi binarii sunt isti binarii sequitur q̄ isti binarii nō distinguntur specie demonstrando duos binarios vnū ex duob⁹ hominibus et alium ex duob⁹ equis sed istud videtur falsum scz q̄ vnus homo et vnus equ⁹ sint eiusdē speciei saltē specialissime cum binario ex vno homine et vno equo quia sub nulla sp̄e speciaz hūmana predicamēti sub cōtinentur p̄opterea aliter respondeo negando q̄ alia via probare non possum zc. rō ē quia cum hoc q̄ quelibet pars huius binarii demonstrando binari⁹ ex duob⁹ hominibus distingatur sp̄e ab aliq̄ p̄te hui⁹ binari⁹ demonstrādo duos equos tñ illi binarii nō constituūt aliqua eiusdē speciei specialissime Et ex illo sequit̄ q̄ ista cōsequētia nichil valet iste binarius demonstrando binari⁹ ex duob⁹ materiis distingatur sp̄e ab illo binario demonstrando binarium ex duob⁹ formis igitur isti binarii distinguntur speciei.

**Sed cōtra** hoc sic replico posito casu q̄ iste materie nō amplius vnirētur istis formis tñc verum est dicere q̄ isti binarii distinguntur specie z cum nlla possunt transire de specie in speciem sequitur q̄ licet vnirantur adhuc distinguntur specie.

**Ad hanc** replicam respondeo p̄ duas p̄positiones p̄ma p̄positio aliqua nunc sunt eiusdem speciei specialissime z tamen postea non erunt eiusdē sp̄e specialissime ipsis tamen remanentibus in rerum natura hec p̄positio p̄batur de materiis fortis z platonis z formis eorundem nam quando vniantur sunt eiusdem sp̄e specialissime vt facile deduci p̄t ex p̄positione arguendo et q̄ū separātur nō amplius sūt eiusdē sp̄e specialissime.

**Secūda p̄positio si aliquod ēs sit**

eiusdē speciei specialissime cū alia ipsis remanētibus i rerū natura sēper vnū erit eiusdem speciei cum alio z ex his duabus p̄p̄tionibus facile patet solutio ad illam p̄p̄tionem cōdem nulla trāseunt de specie in speciem.

**Ad cōfirmationem** respondeo siue teneat totū esse suas partes siue q̄ distingatur a suis partibus illa copulatiua est possibilis sit a fortis b, vero plato, z pono q̄ in instanti instanti uo. hōre p̄terite fuerit fortis bipedalis quantitatis plato vero pedalis z augmentati fuerint per totā illam horā ita q̄ p̄ illam augmentationem quilibet eorum sit tripedalis sed tamen in hoc instanti deus addat a aliquam partē uā partem p̄pter quā fortis nunc sit maior: platone z maneat illa pars addita fortis solum per hoc instans z diminuantur eodem mō per horā sequētē ita q̄ in instanti terminatio horā sit pedalis quantitatis z b pedalis quantitatis isto supposito fortis q̄ a z b incipiunt z desinunt esse equalia quia a et b nunc non sunt equalia z imediate ante hoc fuerint equalia vcz in tempore terminato ad instans presens et etiam imediate post hoc erunt equalia z tñ a ē maius b z a in quolibet instanti fuit maius b z tñ in quolibet instanti erit maius b z ita in ista a et b incipiunt z desinunt esse equalia ly equalia non debet dicere relationē intrinsecā vt sit sensus a incipit esse equalē b sed sensus est a et b incipiunt z desinunt esse entia equalia multe alie copulatiue ad duci possent quas tanq̄ p̄posito imperitinentes derelinquo.

**Quarto** principaliter arguitur si totum esset sue partes sequeretur q̄ duo homines totales possent esse 4 homines totales immo vnus exercitus confectus sic ostēditur capiantur fortis z plato existentes p̄ hisus z deus capiat formā fortis cum materia platonis z ponat rome vnitiue z ibi fiat nouū cōpositū gratia exēpli: cicero z eodem mō ex materia fortis z forma platonis fiat aliud cōpositū scz martinus tunc vcz est dicere q̄ fortis z plato sunt 4 hoies quia iste 4 partes sunt 4 homines quozum quilibet realiter distinguitur ab alio z ille 4 partes sunt fortis et plato igitur.

**Fortē dicitis sicut dicendū ē q̄ illud** nō est inconueniens. **Contra** sequeretur q̄ duo termini contradictorii verificarentur de eodem sequela probatur posito q̄ deus faciat vnū nouū cōpositū ex materia fortis z forma platonis scilicet cicronem z sic cicero cecus fortis vero videns similiter z plato illo posito sic arguitur fortis z plato sunt videntes z fortis z plato sunt non videntes igitur videt.

**Fortē** dicitis uegādo hāc fortis z plato sunt videntes quia falsum est dicere q̄ quilibet illorū videt ex quo cicero q̄ est alter illorum non.

**Contra** sequitur ex illo q̄ per illud q̄ fit vnū cōpositum nouum cecum ex ipsis ip̄s efficiūtur non videntes quod videtur inconueniens q̄ tamen ista sit vera fortis z plato sunt non videntes patet vnus illorum non videt igitur sunt non videntes consequētia tenet iuxta illud sophisma commune plures sunt non videntes q̄ videntes casu quo sint decem homines quozū nouem videant z decimus sit cecus.

**Cōfirmatur** sequeretur q̄ esset possibile q̄ fortis z plato desinunt esse per primum sui si eē z i eodem instanti desinant esse per vltimum instans sui esse quod implicat consequētia p̄batur z pono q̄ in isto instanti presenti fortis z plato non sunt z imediate ante



## Primi phisicorum

hoc fuerint ita q materia eorum non vniantur formis et ille materie et forme desinant esse in reru natura per vltimum instantis esse ita q nunc postea erunt tunc sic ostendo. pro sum iste 4 partes desinunt esse per vltimum sui esse et iste quatuor ptes se vel immediate ante hoc fuerunt sortes et plato igitur sortes et plato desinant esse per vltimum sui esse q aut sortes et plato desinant esse per primum sui non esse patet quia sortes et plato in instanti quod est presens non sunt et immediate ante instantis quod est presens fuerunt igitur desinant esse per primum sui non esse.

**Ad quartum** principale respondetur q duo homines totales possunt esse 4 homines immo duo possunt esse infiniti vt si ex prima parte proportionali materie sortis cum forma platonis fiat vnum nomen compositum et ex secunda parte proportionali materie sortis cum forma platonis vnu aliud et sic consequenter nec valet dicere q aliquae partes proportionales sunt a deo parue q seorsum forma hominis non possit informare illas partes q deus posset rarefacere illam materiam quousq est sub debita quantitate conuenienti fore humane et qsi illud negaretur non curo ad omne minus habebitur q sortes et plato pnt esse valde multi homines et ad improbationem nego q sequatur has esse veras sortes et plato se videntes et sortes et plato sunt non videntes et ista pna in ebu valet vno istoru non videt q isti sunt non videntes nec est simile i sophisma te allegato q ibi in casu ex illis videtibus non confurgit illud compositum cecum quemadmodum in proposito.

**Correlarie** sequitur q illa consequentia nichil valet iste homo currit et iste ho currit et isti hoies sunt omnes homines ergo omnis homo currit Eodem modo non sequitur homo currit et isti homines st omnes homines demonstrando ciceronem et martinum q iste homo currit vel iste homo currit hoc correlarium. pnt in casu quo ex sorte et platone fiant duo noua composita cicerus et martinus sortes currat et etiam plato cicerus vero quiescat et similiter martinus tunc demonstrando sortem et platonem ans prime consequentie est verum et non pnt Et ex illo iterum sequitur q ista consequentia non valet cicerus quiescit et martinus quiescit igitur cicerus et martinus quiescunt quia ex consequente sequitur q cicerus et martinus non mouentur et apti nati sunt moueri.

**Sed contra** hoc arguitur probando q ista sit falsa cicerus quiescit et hoc sic bene sequitur materia ciceronis mouetur et forma eius mouetur igitur quilibet pars essentialis eius mouetur et per consequens cicerus mouetur q si concedas sic arguo cicerus mouetur vel ergo in loco vel in vacuo non secundum ergo vandum est primum et vltra mouetur in aliquo loco gido vel in illo et nulla habet singularem vera non enim mouetur parisius ex quo non est parisius nec mouetur rome vt patet ex hypothese.

**Respondetur** hic ab aliquibus q cicerus illo casu mouetur q ad motum eius sufficit q maior pars eius mouetur vlti totus sortes mouetur demptobigito sortes diceretur moueri et per consequens a fortiori si quilibet pars ciceronis mouetur sed melius est dicere q cicerus in casu non mouetur nec sufficit illud quod dictum est sed oporteret q in illo loco mouerent partes in quo ille essent vnite et sic pars non discriminis quare cicerus in casu pre tacto non mouetur et tamen si maior pars sortis gratia exempli totus sortes dempto bigito moueretur sortes moueretur.

**Forse** dicitur quid esset dicendum si ille locus poneretur in duobus locis.

**Ad hoc non respondeo eo q reputo**

narratione indignum talia enim nullius sunt vtilitatis eo q ex non intellectu salutonis pro edunt.

**Et** illis sequitur q licet partes integrales ciceronis moueatur de nulla tñ parte eius ire graui verum est dicere q ipsa moueatur corclarium patet ex d. c. 7.

**Sed adhuc** arguitur contra solutionem ad principalem argumentum probando q sit impossibile duos homines esse 4 homines et sic arguo sequere tur q esset possibile q aliqui hoies tunc essent fratres et ipsis remanentibus non erunt fratres quod videtur absurdum consequentiam sic proba semper prior casu retento cum hoc q sortes sit frater platonis tunc vt exposito rie deduci pnt concedendum e q cicerus et martinus sunt fratres et volo q sortes moriatur et similiter plato maneat tñ cicerus et etiam martinus crastina die erit verum dicere q cicerus et martinus non amplius sunt fratres quia cicerus non est frater martini nec ex illis duobus sunt aliqui q. ff. fratres Tum secundo oes duo homines sunt pauciores 4 igitur in casu sortes et plato sunt pauciores istis .3. et cum isti iiii. sunt isti duo demonstrando a parte predicati sortes et platonem sequitur q sortes et plato sunt pauciores istis duobus.

**Respondetur concedendo illatñ im** mo concedo q berthia est nunc mater aliquorum et tamen berthia remanente et illis remanentibus berthia non amplius erit mater istorum ad aliud dicitur in vno verbo negando q duo sint pauciores multi alii casus facillimi possent adduci quos facile est soluere ex dictis.

**Ad confirmationem respondet aliqui** q in casu pre tacto ista est concedenda sortes et plato desinant esse per vltimum instantis sui esse et hoc propter sillogismum adductum et negant istam sortes et plato desinant esse p mui sui si esse nec illa sic debet exponi sortes et plato nunc non sunt entia et immediate ante hoc fuerunt entia igitur desinant esse entia naz oppositum consequentis secum patitur antecedens sed ista oppositio habet resolu in hanc hec entia desinant esse et iterum ista oppositio non debet exponi in p. r. a forma quia non sequitur hec entia in instanti quod est presens non sunt et immediate ante instantis quod est presens fuerunt igitur hec entia desinant esse si enim istorum materie nunc esset diuise quilibet illarum in duas medietates et non unirentur istis formis sed adhuc essent in reru natura tunc ista est falsa sortes et plato desinant esse entia quia sequitur bene sortes et plato desinant esse entia et sortes et plato sunt vel immediate ante hoc fuerunt ista sex entia demonstrando duas formas et illas 4 materias igitur ista sex entia desinant esse entia similiter hec est falsa ista entia desinant esse demonstrando duas materis et duas formas sortis et platonis licet nunc non sunt et immediate ante hoc fuerunt et etiam dato q propositione affirmatiue negatiue adhuc ista est vera hec que ante hoc fuerunt non sunt cum sit negatiue de subiecto non supponete propterea oportet q illa desinant resoluatur per plures singulares ita q in prima demonstrabitur materia sortis in secunda forma eius et eodem modo de platione et postea demonstretur vna medietas sortis et postea alia et postea tres tertie eius et sic consequenter q si quis dicat illa consequentia non valet hoc ens desinit esse demonstrando formam et hoc ens desinit esse demonstrando materiam et sic consequenter pcedendo ergo sortes et plato desinant esse q postio q ille 4 pres ante hoc fuissent et nunc fuissent vnite et nunc quilibet illarum corrumpatur corruptione proprie dicta est antecedens verum et non consequens.



## Questio quinta

**Et** respondetur q̄ illa copulatiua non infert illā de desinit ex quo est precise altera resoluentium sed operet addere in antecedente quodlibet istorum immediate ante hoc fuit pars sortis vel platonis.

**Contra** si illa copulatiua requiratur ad veritatem illius exponibilis sequitur q̄ licet formaliter corrumperetur ista esset falsa sortes et plato desinunt esse etia eo q̄ multe partes illius copulatiue sunt false in quibus demonstratur partes ipsius platonis vel partes materie ipsius sortis illud tamen est contra eodem modum q̄ si vna musca corrumperetur ista solet concedi deus et hec musca desinit esse. Propterea forte dicitur q̄ illa copulatiua sufficit ad veritatem illius hec entia desinunt esse et quod illa pp̄o ē exponenda Ad quod dico q̄ sufficit et requiritur q̄ aliqua pars desinat esse secundū se et quodlibet resoluens que immediate poterit exponi potest dari ista desinunt esse entia v̄ly a valeat vnum disiunctū compositum ex copulatis per cuius partes quilibet pars illarum partium demonstratur Insuper etiam nego istā pp̄o in casu sortes et plato desinunt esse per vltimum instans sui esse et ratio est quia subiectum illius non stat ampliatus et propterea illa consequentia adducta nichil valet iste partes desinunt esse per vltimū sui esse et iste partes sunt vel immediate ante hoc fuerunt sortes et plato igitur. et com muniter est dicimus q̄ exponendo ly desinit p̄ positiones de presenti non ampliatur q̄ ex eo q̄ in consequente ponitur vel per vltimū esse denotatur q̄ ly desinit non stat p̄ illis q̄ immediate ante hoc fuerunt q̄ equiuacenter arguitur ab amplo ad nō amplū vel a magis amplo ad non amplum ex parte minoris extremitatis et consequenter ad hāc solutionē oportet concedere q̄ aliqua desinit esse tñ eisdem demonstratis vtraq̄ istarū est falsa ista desinunt esse per p̄mū non esse aut ista desinunt esse per vltimū esse sc̄z de sorte et platone neq̄ ex hoc habetur q̄ aliquid desinit esse tñ neq̄ per p̄mū non esse neq̄ per vltimū esse neq̄ illud est maius incōueniēs q̄ concedere q̄ quodlibet istorum desinit esse ens tamen neq̄ per p̄mū non esse neq̄ per vltimū esse sed quicquid sit de hoc prima solutio quo ad hoc etat satis tollerabilis.

**Quinto** principaliter arguitur sic si totū esset sue partes sequeretur q̄ aliqua ps esset sui totus quod est falsum pbatur tñ p̄na et pono q̄ iste terminus a cōuertatur cum isto termino pars brunelli tñ sic arguitur quicquid aliqua sic se hnt q̄ quicquid est pars vnius ē ps alterius et conuerso illa sunt idē realiter sed brunellus et a sic se habent q̄ quicquid ē pars brunelli et ē pars partis brunelli igit a et brunellus sūt idē p̄na est clara et maior: patet q̄ illā p̄positionē cōmuniter assumunt nominales contra opinionē precedētē vt iam visum est et minor pbatur q̄ quicquid est ps brunelli ē pars partis brunelli et conuerso nā materia que est ps brunelli est etia pars partis brunelli capiatur enī tota materia cū medietate forme tunc illius partis brunelli materia est pars et eodē mō tota forma brunelli est pars partis brunelli vt saltem concedunt multi et ita habetur quod quilibet pars brunelli est pars partis brunelli et conuerso igitur minor ē vera quod erat pbandum.

**Cōfirmatur** sequeretur q̄ aristote lice loquendo ista esset cōcedenda fortes necessario est entia q̄ iste partes et. si concedas p̄bo q̄ non fortes possibiliter non est entia igitur affirmatiua falsa est. negatiua sic p̄bo oia entia possibiliter non sunt fortes igitur for

tes possibiliter nō ē entia tenet cōsequētia per regulam philosophi nomina et verba transposita et. antecedens patet quia quibuscūq̄ entibus demonstratis etiam demonstrando materiam et formā fortes hec est vera ista possibiliter non sunt fortes Tum secundo bene sequitur fortes non est entia ergo fortes possibiliter non est entia hec cōsequētia est bona antecedens est contingens ergo consequens non est impossibile.

**Ad quintū** principale respondetur negando sequētia lam et ad pbationem admisso casu cōcedo q̄ quicquid aliqua sic se habent q̄ quicquid est pars vnius ē pars alterius illa sunt idem sed nego q̄ a et brunellus sic se habent q̄ quicquid est pars ipsius a est ps brunelli et econuerso immo nullū a sic se habet q̄ quicquid est ps brunelli est pars ipsius a cū quo tamen stat q̄ quicquid est pars brunelli est ps ipsius a et quicquid ē pars a est ps brunelli et illud est satis clarū ex impositione illius et. Et ita si ly b conuertatur cū ly brunellus tñ cōcedēdū ē quod quilibet pars a est pars b et econuerso et tamen nec a est b nec equale b iuxta ista multe cōclusiones cōcedi possūt vt q̄ a est equale b et tamen nullū b est equale a et similiter q̄ b differt ab a et tamē a nō differt a b et q̄ ē equale cui etiam est equale b et tamen a nō est equale b quas verelin quo satis claras ex dictis nec etiā imorandum est in talibus q̄ sua totū distingatur a suis partibus siue non taleo conclusiones veniunt concedende.

**Ad confirmationem** cōcedo istā fortes necessario est entia et in sequitur omnia entia possibiliter nō sunt fortes ergo fortes possibiliter nō ē entia et ratio ē quia illa determinatio sc̄z ly possibiliter aliud determinat in ante et aliud in consequente p̄pter quod mutatur veritas p̄positionis Ad aliud dicitur q̄ illa p̄na nō valet quēadmodū nō sequitur creans non ē deus ergo creans possibiliter non est deus.

**Sed** contra hoc sic arguo probando hac esse falsam fortes necessario est entia et sic arguo de inesse illius non est necessaria igitur neq̄ illa antecedens patet quia illa nō est necessaria sicut philosophum fortes est entia.

**Fortē dicis q̄ licet subiectū illius** sit terminus absolutus tamē ponēdo illā inesse non oportet illud subiectū in propria forma tenere sed oportet capere p̄nomē demonstratiuum et illa erit sua de inesse hec sūt entia demonstrando materiā et formā sed patet q̄ adhuc illa non sit necessaria quia si materia sortis diuidatur illa est falsa. Forte dicis q̄ sic debet dari eius de inesse hec sunt entia demonstrando minima naturalia ex quibus fortes cōponitur quia illa p̄ naturā non possunt diuidi sed hoc nichil valet quia licet nichil possit esse minus minimo naturali in sua specie extra suum totū cum hoc tamen stat q̄ potest diuidi minimū naturale non solū in suo toto vt clarē intelligenti sed etiā extra suum totū vt patebit in questione sequenti et vltra teneamus q̄ non sit dabile minimū naturale sicut multi opinātur et tunc redibit argumentum Propterea dicitur q̄ illa de necessario est vera et ista est sua de inesse a est entia vt ly a conuertatur cū isto disiuncto hoc ens et hoc ens demonstrando materiam et formā vel hoc iterū demonstrando formā et hoc et hoc demonstrando duas medietates materie et postea demonstrando formam et demonstrando tres tertias materie deinde quatuor et vnam medietatem cū duabus quartis et sic cōsequenter et etiam demonstrando formam medietatis alterius medietatis cum tribus tertiis et sic consequenter quia nō sufficiebat demonstrare cū forma duas medietates materie tres tertias et quartas et sic cōsequenter quia adhuc illa p̄posito de disiuncto falsificaretur si vna medietas



## Primi phisicorum

materie maneret integra & altera divideretur in mille partes propterea accipiatur disjunctum.

**Sexto** principaliter arguitur si positio esset vera sequitur quod pars integralis esset equalis toti et sic non omne totum esset maius sua parte integrali quod est falsum consequentia sic ostenditur capiatur aliquod continuum cuius due medietates sint a & b tunc sic arguo amedietas huius continui & hoc continuum sunt inter se equalia ergo positum assumptum patet a & b sunt equalia a & b sunt hoc continuum & a ergo hoc continuum & a sunt equalia.

**Fortē** dicitur quod non sequitur quia mutatur relatio extrinseca in intrinsecam quia sensus consequentis est quod hoc continuum & a sunt equalia inter se sic scilicet quod a esset equalis illi continuo quod est falsum in casu Et demonstrando negaretur ista positio cicero & martinus sunt fratres in casu quarti argumenti quia sensus esset quod cicero sit frater martini quod est falsum Sed hoc nichil est dictum quia sensus huius propositionis hoc continuum & a sunt equalia est iste hoc continuum & a sunt aliqua entia scilicet a & b que sunt equalia inter se quicquidem sensus est verus. Propterea forte concedis quod hoc continuum & a sunt equalia Sed contra hoc continuum & a sunt equalia & hoc continuum & a sunt inequalia ergo equalia sunt inequalia quod est falsum.

**Confirmatur** demonstrando materiam & formam hec vera ista sunt partes sortis et tamen non sunt partes istorum igitur ista non sunt partes quod ista sint partes sortis per quodlibet istorum est pars sortis igitur ista sunt partes sortis. Tum secundo ista sunt hec pars sortis & hec pars sortis igitur ista sunt partes sortis. Forte dicitur sicut non nulli dicunt quod materia & forma demonstratis hec est falsa ista sunt partes sortis capiendū ly & complexiue & sic negaretur iste consequentia proposita in quibus est apparentia.

**Sed contra hec positio defecit quod totum est sue partes & tunc sic arguo bene sequitur sortis est sue partes ergo sortis est iste sue partes vel iste sue partes & non potes dare aliquam singularem veram nisi illam in qua demonstratur materia & forma sortis & tunc sic arguo sortis est iste partes ergo ista demonstrando materiam & formam sunt partes sortis complexiue tenendo ly & cuius oppositum iam dictum est & per consequens maior assumpta erat vera & consequentia est clara eo quod sic arguunt nominales contra reales probando totum esse suas partes verpatuit in terciō argumento principali prime opinionis & minor probatur quia sicut sequitur hoc est hoc ergo hoc non est pars huius ita sequitur ista sunt ista & ista non sunt partes istorum tum quia si ista sunt partes istorum ergo hoc totum est partes istorum & ultra ergo istorum iste partes sunt hoc totum & ista sunt hoc totum ergo iste partes sunt hoc totum & ultra hoc totum est iste partes ergo istius totius hoc totum est hoc totum & per consequens sortis sortis est partes quod non solum absurdum sed ineptum videtur esse.**

**Ad sextum** principale respondetur concedendo quod hoc continuum & a sunt equalia et recipio hanc conclusionem quod equalia sunt inequalia quia ut claret ex post predicamentis non est inconueniens relatione opposita verificari de eodem diuersis tamen rationibus.

**Sed contra hanc solutionem arguitur** lequeretur quod eodem modo ista esset concedenda hoc continuum & a sunt eadem inter se quia hoc continuum & a sunt eadem unum tertio puta huius continuo cum sint hoc co-

tinuum igitur sunt eadem inter se quod est falsum & tenet consequentia quia quoadmodum quocumque sunt equalia unum tertio sunt equalia inter se ita videtur quod quocumque sunt eadem unum tertio sunt eadem inter se sic dicunt aliqui quod ista positio quocumque sunt eadem unum tertio sunt eadem inter se debet exponi logicaliter sic si vnus terminus vere dicitur de duobus illi duo vere dicuntur de se inuicem quoadmodum contingit de syllogismo expositorio tunc figure vbi tu: ex tremitates de vno tertio etiam vere dicuntur de se & tertio sa & hec expositio propterea dico quod intelligitur sic quocumque sic se habent quod quodlibet illorum est idem unum tertio illa sunt eadem inter se & in isto sensu falsum est quod hoc continuum era sunt eadem unum eidem tertio & hoc ut ly vni tertio supponat determinante.

**Ad confirmationem** respondet gregorius a: rimumensia distinctione quarta / questione prima in suo primo sicut rursus est inter arguendum & ulterius negat istam aliquod totum est sue partes la mendo illam propositionem secundum suam propriam significationem sed ad hunc sensum illam procedit totum est aliqua quorum quodlibet est pars illi totum hoc probabiliter suscipi potest tamen propter apparentiam in consequentis factis desendi potest oppositum tum quia prima propositio istius opinionis sonabat totum esse suas partes eo quod nullus nominalis concedit totum distinguere a suis partibus ideo concedo maiorem assumptam in confirmatione & nego minorem & ad primam probationem processa ista consequentia hoc est hoc & hoc non est pars huius nego ista ista sunt ista & ista non sunt partes istarum quod aliquid denotatur per ultimam quod non denotatur per primam & de oppositum illius minoris scilicet ista sunt partes istorum & ad probationem concessis consequentis queritis alius ab ultima nego istam istius totius iste partes sunt hoc totum & hoc totum est iste partes ergo illius totius hoc totum est hoc totum nego arguitur expositorie defectus patet ex logicalibus.

**Septimo** principaliter arguitur deducendo ex hac opinione aliqua inconuenientia. Primum est quod aliqua sunt animalia rationalia ambulancia que videtur a te quorum duo non possunt videri a te nec ambulare nec esse animalia. Secundum inconueniens est partes separate sortis sunt partes quod si materia & forma sortis ponantur non vnite rome & partibus vniantur tunc facile deducitur illa propositio expositorie multa alia inconuenientia deduci possunt que causa breuitatis omitto. Primum tamen inconueniens deducitur posito quod sortis & plato ambulent coram te & eos videas tunc clarum est quod ille 4 partes vix due materie & due forme sunt animalia que videntur a te & ambulant coram te & quod duo illorum non possunt videri a te nec ambulare patet de duabus formis igitur.

**Confirmatur** habet aristoteles quinto methaphisices quod bis tria non sunt sex sed semel sex sunt sex seu tenendo totum esse suas partes ista est concedenda bis tria sunt sex igitur hec positio non est de mente philosophi.

**Ad septimum** principale nego aliqua inconuenientia sequitur ex hac opinione et ad probationem concedo primum illarum Ad secundum nego quod partes separate ipsi sortis sint partes sed concedo quod partes separate rome sunt partes Ex quo sequitur quod possibile est sortis quod precise nunc est partibus immediate post hoc in stans esse rome sine motu locali sui & suarum partium nec transibit de loco ad locum non transeundo per medium.

**Ad** confirmationem respondet aliqui aristoteles per illam propositionem bis tria non sunt sex nichil aliud voluit dicere nisi quod ly bis tria non est de predicamento quantitatis vel aliter dicitur & melius quod contradicentia illius propositionis



## Questio sexta

de rigore logice bis tria sunt sex q; sensus est duob; vi-  
cibus interruptis tria sunt sex modo hoc e falsu iuxta il-  
lud sophisma eoe for bis fuit ho. Et hec de .v. qstione.

Sequitur questio sexta.

### Queritur vtru etia natura

**Q**uia sint determinata ad maxim hec qstio orit  
ex verbis philosophi argueris p anaxagora  
vbi dicit q impossibile est carnem aut os aut plata at ali-  
quid aliud esse quantuncq; magnitudine. Pro cui? q  
stionis solutione. Nota q multiplex pot ee sensus ipsius  
tituli questionis propositi. Primus sensus potest ee iste  
vtru inter oia corpora actu existentia aliqs sit maximum  
Alius sensus potest ee iste vtru in qualibet specie corpo-  
rum actualiter existentium aliqs sit maximu. Secundus  
sensus principalis potest esse iste vtrum inter omnia cor-  
pora que naturaliter possunt esse in reru natura aliquod  
possit esse maximum ita q nullu possit ee mai' illo. Ali'  
sensus potest esse iste vtrum in qualibet specie corporum  
que naturaliter possunt esse si aliquod maximum ita q  
in specie humana de' aliqs ho quo null' naturaliter possit  
esse maior. Tertius sensus principalis potest esse talis v-  
trum inter corpora que possunt esse per potentiam super-  
naturalem possit esse aliquod maximum sic q deus non  
possit creare maius in tali specie. Istis distinctionibus  
suppositis pono pones respousas ad titulu questiois

**Prima** propositio e ista est dabile maximu corp' in  
primo sensu hec propositio pbat de vltima  
sphaera que iter omnia corpora actu existentia e maximu  
quod sic pater nam aqua est maior tota terra z aer est ma-  
ior tota aqua z ignis est maior aere nam omnia elementa  
sunt equalia in materia secundum multitudinem nam in  
quolibet elemento totali tantum est de materia sicut in eo-  
lemento terre z quoslibet illorum excedit aliud immedia-  
te inferius in raritate ergo quodlibet elementum excedit  
in magnitudine aliud elementum sibi immediatum z in-  
ferius consequentia est nota per diffinitionem de ly rari-  
z simili mo se hnt orbes celestes vt pater aspicientes pro-  
portiones suorum semidiametrorum vbi habetur q semi-  
diameter procedens a centro terre vsq; ad conuexum sas-  
turni cotinet semidiametrum terre, 20110. 8 semidiami-  
ter ab eodem centro vsq; ad conuexum octaue sphaere p-  
cedens quequidem octaua sphaera est vltima sphaera se-  
cundum aristotelem in duplo pluries continet illa semi-  
diametrum scilicet. 40220. ergo tata est crassities octa-  
ue sphaere sicut crassities totius residui quod est sub se z p-  
pns maior e octaua sphaera q; aliquod aliud corpus qd  
erat probandum ista magis patet in astronomia

**Secunda** propositio est dabile maximum ad sensum  
secundum ita q est dabilis maxim' homo  
hoc probatur sic vel fortes est maximus homo vel non si  
pimum habeo intentum si secundum quero quis e ma-  
ior illo si dixeris plato quero vel aliquis est maior platoe  
vel non si pimum iterum quero de illo z cum non sit in  
finita multitudine hominum per se existentium tandem de-  
uenietur ad aliquem hominum quo nullus e maior z ita  
similiter constat q aliquis est minimus ho negatiue expo-  
nendo superlatiuum an autem sit aliquis maximus ho-  
mo affirmatiue vertitur in dubium eo q non constat an  
sit aliqui homines equales quorum quilibet sit maximus  
negatiue.

**Tertia** propositio est dabile maximum ad hunc sen-  
sum q inter corpora que naturaliter possit  
esse est dabile maximum itaq; naturaliter loquendo nul-  
lum corpus potest esse maius vltima sphaera.

**Quarta** propositio non est dabile maximum ad sensum  
illum q in qualibet specie corporum sit al-  
quod maximum sic q in illa specie naturaliter nullum  
posset esse maius illo si enim est dabilis maximus ho-  
mo ad illum sensum talis non posset rarefieri natura-  
ter vel augmentari quod est falsum. Aliqui tenent opposi-  
tum z dicunt q talis homo non posset augmentari aug-  
mentatione proprie dicta in qua oportet plus conuerti in  
sustantiam aliti q; deperdatur.

**Quinta** propositio non est dabile maximum corp'  
sic q nullum posset esse maius illo per po-  
tentiam supernaturalem siue in sua specie siue in alia hec  
propositio est contra doctorem subtilem z probabitur in-  
ferius arguendo contra eius opinionem. Istis autem p-  
portionibus annecto aliquas conclusiones

**Prima conclusio e ista noedabilis**  
maxima velocitas nec dabilis est maxima tarditas:

**Secunda conclusio non e dabilis lo-**  
gissima linea neq; breuissima.

**Tertia conclusio nullius cotinui**  
pure continui dabilis est maxima pars aut minima

**Quarta conclusio est dabilis ma-**  
xima tarditas naturaliter procededo super naturaliter ve-  
to non.

**Quinta** conclusio est dabilis maximus ignis qui po-  
test esse per naturam sed non per potentiam  
supernaturalem. Prima conclusio quo ad priorem par-  
tem probatur quia si dabilis est maxima velocitas vel il-  
la esset in his inferioribus vel superioribus non primum  
non enim videmus in istis inferioribus aliquid a deo cito  
moueri quod in vngintiquatuor horis possit circuire to-  
tam terram quemadmodum sphaere celeses. Propo-  
siteria forte dicit q pimum mobile est maxima velocitas  
sed paret q non partes illius non vniiformi er mouen-  
tur nam aliqua pars propinqua polo artico in vnginti  
quatuor horis non describit nisi circulum pedalem z vna  
alia pars remotior a polo propinquo equinoctialibet  
bit in eodem tempore circulum mille pedum z propterea  
ad sciendum quanta velocitate mouetur illud pimum mo-  
bile opz ymaginari vnam lineam protracta z polo artico  
vsq; ad punctu terminatiu ipsius equatoris z tunc ali  
gnare punctum medium in illa linea z tunc dico q illud  
corpus celeste mouetur a deo velociter pise sicut illud pu-  
ctu mediu z illud satis rationabiliter dici potest deo  
pinione hentilberi videbitur in tertio z ex illo clarescit q  
alique pres illius primi mobilis velocius mouent q ipz  
pimus mobile igitur nondum dedisti maximam velocitatem  
quia licet illud pimum mobile sit sua velocitas z est ma-  
ximum non sequitur q esset maxima velocitas q si dixe-  
ris q equator est maxima velocitas proba q non secundu  
nominales quelibet linea lata biuidatur igitur equator  
in tres partes secundum lauitudinem quarum due extres-  
males sint a z c media vero b. z notum est q b mouetur  
velocius a cum distet magis a polis igitur equator non  
mouetur a deo velociter sicut b. Et eodem modo pbari  
potest q b non sit maxima velocitas vbi th tenet ex line-  
as diuisibiles scdm vnam dimensioe tantu oportet pone-  
re oppositum z dicere q aliquid est maxima velocitas  
Secunda vero ps conclusiois probatur si dabilis esset  
maxima tarditas maxime illa esset in superioribus quia  
est assignare aliquod punctum propinquu polo artico



quod xxxiii. horis continue mouetur et tamen precise describit unum circulum piscalem in istis aut inferioribus non videtur possibile aliquando posse a deo tarde moueri et cum non sit punctum propinquissimum ipsi polo et ipse polus non mouetur sequitur quod quocumque puncto dato quantuncumque tarde moto dabilis est punctus tardius motus et per consequens non datur maxima tarditas.

**Secunda** conclusio probatur, quia si dabilis esset longissima linea maxime esset diameter mundi sed diameter mundi non est longissima linea ex quo enim est diuisibilis secundum latitudinem potest diuisi in tres partes quarum media erit longior duplis lineis extremalibus et illa media linea non est longissima. Secunda vero pars conclusionis est nota et magis patet sexto philosophorum.

**Tertia** conclusio probatur supposita hac distinctione continuorum quoddam est continuum pure continuum aliud est continuum non purum continuum. Illud vocatur pure continuum cuius vtraque pars essentialis est diuisibilis ut equus. Aliud est continuum non pure continuum et est illud cuius altera pars essentialis non est diuisibilis ut homo. Tunc dicitur quod licet alicuius non pure continui datur maxima pars nullius tamen continui pure continui datur maxima pars hac conclusionem sustinet quidam quam sic quoad primam partem probat hominis est dabilis maxima pars igitur alicuius continui non pure continui est dabilis maxima pars consequentia claret et antecedens patet, quia materia hominis est maxima pars ipsius diuisibile enim additum diuisibili non reddit ipsi maius.

Secundam vero partem sic probat quia si alicuius equi datur maxima pars signetur illa et gratia exempli sit b et ille equus a tunc sic arguitur b est pars a igitur est minus a et non diuisibiliter igitur a in aliqua proportione est maius b et signato illo excessu sequitur aliquam partem ipsius a esse maiorem b.

**Forte dicitur** quod b est maxima pars ipsius a quod est materia ipsius a et propterea non oportet quod b sit minus a quod illa proportio est omne totum est maius sua parte: habet solū verū de partibus integralibus et non de essentialibus.

**Sed contra** aliqua pars ipsius a est maior b igitur b non est maxima pars a assumptum et per capiendum totam materiam ipsius equi cum medietate forme eiusdem et gratia exempli illud sit c tunc sic arguitur quod quicquid continet b continet c et cum hoc aliquid amplius igitur c est maius b quod restabat probandum et licet istud consequenter possit defendere tamen in hoc sensu repugnat quod in alio loco ubi loquitur de cadauere sortis an debeat esse duplum ad sortem dicit quod non et tamen sustinendo hanc conclusionem oportet dicere quod sequitur sic quod quero ab eo quare materia unius equi non est ipsius maxima pars quod si dicat quod illa materia cum parte ipsius forme est quid maius quam illa materia quod licet totus equus non occupet maiorem locum quam illa materia tamen sufficit quod si ille partes essentialis essent extra seiuicem occuparent maiorem locum quam tota materia et eodem modo ergo oportebit dicere quod cadaver sortis sit duplum ad sortem quia dicam quod si illa materia et forma cadaveris essent extra seiuicem duplum locum occuparent ad ipsi sortem. Propterea dicitur tenendo quod nullus continui pure continui datur maxima pars cadaveri sortis esse duplum ad sortem.

**Forte dicitur** ex illo sequitur destructio huius proportionis sed totum est maius sua parte integrali quod a est in casu et o integrale respectu c eo quod c est pars integralis a et tamen non est maius c igitur.

**Respondeo** concedendo quod a non est maius c et etiam quod c est pars integralis a et dico quod illa maxima assumpta sic venit intelligenda omne totum est maius sua parte integrali parte in se non includente aliquam partem totalem essentialis quod c includit totam partem essentialis igitur materiam non includentem quod a non sit maius c. Sed non videtur quod c sit aliquod ens aut pars integralis ipsius a quod illo dato sequitur quod aliqua materia esset pars essentialis duorum compositorum essentialium specie distinctorum quod non est dicendum naturaliter procedendo per se consequentia quod si vna medietas virge sit sicca et altera viridis tunc dicendum esset quod tota illa materia est pars essentialis illius totus integralis quod est pars viuua et etiam quod ipsa esset pars essentialis partis mortue et notum est quod illa duo tota specie distinguuntur et per se eadem materia est pars essentialis duorum compositorum essentialium specie distinctorum propterea dico quod omne totum est maius sua parte integrali nec opus est illa noua distinctione et dico quod cuiuslibet continui siue pure continui siue non dabilis est maxima pars ita quod materia equi est maxima pars ipsius et tunc ad argumentum per ista conclusionem aduocatum respondeo negando quod c sit maius b et ista consequentia nihil valet quicquid continet b continet c et cum hoc aliquid ultra ergo c est maius b sed oportet addere in antecedens illud quod continet ultra non se habet penetratiue cum aliquo quod aliud continet et ex illo patet qualiter erat intelligenda conclusio nec opus erat addere pure continui. Quarta conclusio probatur quo ad proximam partem capto aliqua parte ignis qui tangat concuum orbis lune verum est dicere quod est maxima raritas possibilis per naturam si tamen diceretur quod quanto partes ignis sunt propinquiores sphaere lune sunt ratiores tunc non esset dabilis aliqua pars ignis maxime rara postquam ignis est difformiter rarus et hic loquor plures videbitur esse in tertio verum raritas sit etiam a qualibet substantia realiter distincta vel non secunda vero pars conclusionis probatur quia quocumque quantuncumque raro accepto deus potest patres illius magis rare facere igitur non est dabilis maxima raritas per potentiam supernaturali possibilis.

**Quinta conclusio** et vltima quo ad secundam partem est manifesta et prima pro omnes influentia celestes collectiue possunt esse a deo bene applicate ita quod producent unum ignem quo nullus maior potest esse in rerum natura per potentiam naturalem igitur possibilis est maximum ignis per naturam.

**Sed contra** dicta arguitur sic et primo contra primam propositionem in qua dicitur quod vltima sphaera est maximum corpus existens in rerum natura et arguitur sic unum corpus pedale est a deo magnum sicut primum mobile igitur illa vltima sphaera non est maximum corpus saltem affirmatiue exponendo consequentia est nota de se assumptum patet capto aliquo corpore pedali quod sit a sic arguo illud corpus habet totas partes sicut vltima sphaera igitur est a deo magnum.

**Forte** dicitur sicut dicendum est quod licet habeat totas partes eiusdem quantitatis non tamen habet partes eiusdem quantitatis quia non in se continet totas partes pedales aut digitales.

**Sed contra** habet totas partes eiusdem quantitatis igitur est a deo magnum assis pro toto et illo quod illud corpus diuidatur in partes proportionales secundum latitudinem tunc notum est quod quilibet pars proportionata illis est pedalis quantitatis volo igitur quod deus accipiat secundam partem proportionalem et addat primam secundum longitudinem ita quod constituat unum corpus cum prima bidentaliter longum deinde addat tertia secundum et si consequenter quo factoverum erit dicere quod ibi erit est falsa et



## Questio quinta

vnū corp<sup>9</sup> infinite longū ex quo h<sup>3</sup> ifinitas pedalitates non cōdicantur secundum longitudinem tūc sic at i lō corpus erit maius vltima sphaera igitur ad omne minus habebit tot pres eius dē quantitatis sicut vltima sphaera quācūq; tunc habebit nunc habet igitur iam illud corpus pedale habet tot partes eiusdem quantitatis sicut vltima sphaera nec valet stare i impossibilitate casus vt magis patebit inferius.

**Confirmatur** actualiter iam est aliquod corp<sup>9</sup> maius vltima sphaera igitur nō ē maximum negatīe aīns pbo supposito q vltia sphaera sit a r sphaera imediata sequens b tunc sic a r b constituit vnū cōpositū maius a igit aī ē maximum aīnsūptū pbo a b sphaera celestes sūt a deo pīnq̄ sicut ps superior r inferior ipsius a igitur quemadmodum pars superior r inferior cōstituit vnū totū ita similiter a r b vnū cōstituere deāt

**Fortē** dicis q non sufficit talis propinquitas r a r b distinguuntur specie r non pars superior r inferior ipsius a sed hoc non videtur satisfacere q tenēdo q a constituitur ex materia r forma sicut multi tenent vt infra patebit quero quare a r b non a deo bene cōstituit vnū sicut mā r forma ipsi<sup>9</sup> a rīso q sūt distinguat specie

**Ad primum** principale respondeo negando q vltima sphaera non sit maximum corp<sup>9</sup> possibile per naturam saltem imo qd est maximum corp<sup>9</sup> tam affirmatiue q̄ negatiue inter oīa corp<sup>9</sup> acru existētia r ad probationem nego q vnū corp<sup>9</sup> pedale sit a deo magnū sicut illa vltima sphaera r qū dicis h<sup>3</sup> tot partes eiusdē quantitatis sicut vltima sphaera hoc nego r admissio casu ibidez posito concedo q ex illo corp<sup>9</sup> pedali fiet vnū corpus infinite longum sed dico q illud corpus infinite longum non erit maius primo mobili quia magnitudo h<sup>3</sup> attendi penes trinā dīmēsiōnē r qualicūq; q pres eius disponāf non possent taliter disponi q redirent vnū corpus a deo magnū sicut prīmū mobile sec<sup>9</sup> esset de vno corpore infinite longo q esset vniiformiter latum r profundum vt puta si esset vnū corpus infinite longū cuius quēbet pedalitas esset pedalis lata r profunda tunc illud corpus esset maius primo mobili taliter ei possunt disponi ille pedalitates sine rarefactione q tātū locum occupabunt sicut vltima sphaera sed in pposito postq̄ illud corpus est difformiter latum immo nullius latitudinis est vt ante tactū est r magis postea elucescet partes eius non possent taliter disponi vt tātū locū occupent sicut vltima sphaera r tūc ad ppositum veniēdo nēgo q corp<sup>9</sup> infinite longū habeat tot partes eiusdem quantitatis sicut primum mobile.

**Fortē** dicis ex illo corpore ifinite longo potest fieri vnū corp<sup>9</sup> infinite longū qd sit vnū vnōsimū latum r pfundum igitur fm dicta adhuc habetur illō pedale eē adeo magnum sicut vltima sphaera aīns aut pbo sic r pono horam futurā esse diuisā in partes proportionales minoribus ad finem hōre terminatis r pono q in prima parte pportionali demat excessus prime pedalitate ita q prima pedalitas r scōa efficientur eque late dei de in tertia parte pportionali hōre auferatur excessus p quem aggregatum ex duabus primis pedalitatibus excedit tertiā pedalitatem ab illis duabus pedalitatibus r sic consequenter fiat per omnes partes pportionales hōre tunc linea que manebit pro instanti terminatio hōre erit infinite lōga r vniiformiter lata igit aīnsūptū verū pōt etiam aliter ponicasus sic: vez q in prima parte pportionali hōre non auferetur excessus per quē prima pedalitas excedit secūda sed diuidatur ille excessus in duas medietates quarū altera addat secūde pedalitati r altera

maneat addita prime pedalitati deinde in scōa p tē pportionali hōre diuidatur excessus per quem aggregatū ex duabus primis pedalitatibus excedit tertiā pedalitatem r diuidatur in tres tertias quārum vna maneat addita prime pedalitati altera secunde r tertia addatur q̄r te r ita fiat per oēs pres pportionales hōre tūc in fine hōre iri tibi vna linea infinite lōga vniiformiter lata r pīnsūda igitur. S<sup>3</sup> q̄ hec replica tangit materiā de ifinito propterea nihil ad eam dico sed eam sufficit mouisse.

**Ad confirmat** mationem nego q sit aliquod corp<sup>9</sup> mai<sup>9</sup> vltia sphaera r ad pbarionē nego q vltia sphaera r sphaera imediata seq̄ns faciāt vnū totū dato q sit a deo p̄p̄nqua sicut ps inferior r ps superior vltie sphaere s<sup>3</sup> nō p̄cite p̄ hoc q differunt spe sed q d̄fferūt specie r nō se habēt tanq̄ act<sup>9</sup> r potētia r illud puenit ex natura rei nec ibi est inq̄renda rō s<sup>3</sup> q̄renti detur illa rō quā assignat aristoteles in secūdo de anima respondendo ad vnā q̄stionē antiquorū q̄ perēbāt quare ex corp<sup>9</sup> r anima sit aliquod vnū ad quod dicit q̄ causa est q̄ hoc est actus r illud est potentia volens dicere q non esset petenda ratio.

**Secundo** principaliter arguitur contra tertiā p̄positionē in qua dicitur q constat q i qualibet specie entū ē dabile maximum negatiue exponendo illum superlatiuū r hoc si essent infiniti hoies dubitandum esset an daretur maximum hō negatiue exponēdo illum superlatiuū quemadmodum nūc dubiū est vtrū dabilis sit maximum hō affirmatiue sed dubium est mere naturaliter loquēdo vtrum sit infiniti hoies vel non igit dubium est an dabilis sit maximum homo negatiue q autem dubitandum sit an sint infiniti hoies pcedendo sēp naturaliter patet q dubium est an infinitum sunt mundi r si infiniti essent mundi infiniti essent hoies ergo dubium est an infiniti sint homines vel nō q autē dubiū sit an naturaliter loquendo oporteat ponere infinitos mundos patet nulla enim penitus ratio conuincit dicere op̄positum potissima enim ratio aristotelis nullo mō cōcludit q non sint plures mundi neq; aliqua alia ratio igitur naturaliter loquendo illud non est asserendum q aut rō aristotelis non concludat contra pluralitatē mundorū concentricorū p̄t̄ q̄ ratio sua potissima est hec q si plures essent mundi terra vnus moueretur ad centrum alterius sed hec ratio nihil concludit quia si terra esset alie qualiter concava r centrum ipsius terre esset centrum cōcavitatis eius tunc adhuc elementum terre eque naturaliter quiesceret sicut nunc igitur dato q essēt plures mundi concentrici non oporteret terram vnus mundi moueri ad medium alterius r ita neq; illa ratio philosophi cōcludit neq; aliqua alia naturaliter loquendo probare potest oppositum.

**Confirmatur** i spe p̄tū pportionabiliū nō ē dabile maximum igitur nō in qualibz specie corporū datur maximum consequētia clarer r aīns p̄ q̄ dato opposito dabilis esse maxima ps pportionabilis alicuius continui quod est falsum q̄ statim sequitur q est maxima pars integralis alicuius continui etiam que secundum alios non concludit partem essentialē cōsistētis tā falsitas est clara q̄ licet dabilis sit maxima pars pportionalis diuidendo vnū cōtinuū secundum proportionē duplam diuidendo tamen secundum aliam proportionem dabilis est aliqua maior.

**Ad secundum** principale d̄f q̄ supposita vnita te mundi p̄stat aliq̄ hōiem eē maximum negatiue an aut natur aliter loquēdo dubiū sit plures sint mudi pro nūc non ē p̄sentis negotii discutere aliqui sicut albet, de sapōia dicit q̄ aristo nō p̄bauit q̄ si



## Primi physicozum

sunt plures mundi concentrici alii vero dicit plures non esse mundos concentricos sed quicquid sit de illo sufficit qd secundum rei veritatem scimus aliter esse etiam supposita finita multitudine entium dicimus in qualz specie dari maximū quod sufficit pro nostra ppositione.

**Ad confirmationē** responderetur negando qd in spē partū pportionalium non sit dabile maximū qd si captas pres pportiones alicuius lapidis ex quo ille sunt eiusdē spē cū lapide et iter lapides dabilis ē maximū sequitur qd i spē partū pportionalium lapidis dabile ē maximū et ita de quibuscūqz spēb<sup>9</sup> partū pportionalium dicatur et argumentū nichil aliud penit<sup>9</sup> pbat nisi qd nō ē dabilis maxia ps pportionalis i continuo quod ego cōcedo nec est cōtra ppōnē superi<sup>9</sup> positam.

**Tertio pncipaliter** arguitur sic cōtra quartā ppōnē qd in qualibet spē entium dabile sit maximū sic pncipaliter in illa spē nichil possit esse mai<sup>9</sup> et hoc sic hz phūs i secundo de aia qd omni natura constātium deteriorata ē rō magnitudinis et augmēti igitur spē humana determinat sibi aliquā quātitatē maximā inclusivē sic qualiquis hō poterit esse sub illa quātitate et nō sub aliqua maiore unde super illo passu phi dicunt cōter expositores qd Aristoteles maxime intellexerit de ipsis aiaris et nō de ipsis inaiaris qd nō determinat sibi quātitatē i magnitudine nam ipse phūs dicit qd ignis augetur i infinitū si sibi adderetur cōbu sibile i infinitum mō non ita est de aiaris qd augetur i infinitū quātūcūqz eis aderetur alimentū. et ita dato qd ex illo non possit haberi contradictoria illius quarte ppōis habebō saltem qd in spē humana dabile est maximū quo naturaliter in illa specie maius dari non potest quod negatum est in ppositione.

**Confirmatur** ppōnē qd quinta ppō sit male cōcessa hoc sic nō quocūqz corpore creato deus pōt creare mai<sup>9</sup> quōmodo dabile ē aliqō corpus de<sup>9</sup> potest creare quo nullū maius potest creare igitur assupitū pbo de<sup>9</sup> pōt creare vñū corpus vñū quāqz infinitum sūm oēm dimensionē quod replebit infinitū locum sursum et deorsum et sūm alias ppositiones vt vulgarior tenet opinio quo creato a deo deus nō potest creare mai<sup>9</sup> igitur qd deus nō possit creare maius ps qd datur qd creet vñū maius sequitur qd illud occupabit aliquē locū quem aliud corpus non occupabit quod est falsum.

**Ad tertium** pncipaliter i quo assumitur auctōritas phi ppter quā movetur aliquid tenere oppōnē nostre quarte ppōis rōr negādo qd in specie humana dabile est maximū ita qd eēt aliquis hō quo nullus potest dari maior et dico qd illa auctōritas vt dicum est maxime debet intelligi de corporib<sup>9</sup> aiaris et nichil aliud voluit dicere phūs nisi qd talia determinant sibi quātitatē in magnitudine exclusivē ita qd est aliqua quātitas sub qua ratione sue magnitudinis non potest esse homo et sub qualibet minori ad sensum declarandum questione sequenti et illa ē mīma quātitas sub sua nō pōt eē aliqis hō

**Ad cōfirmationē** patebit solutio i materia de infinito.

**Quarto pncipaliter** arguitur ptra eādē quātā ppōnē et hoc sic dabile est sūma qualitas qd de<sup>9</sup> nō pōt producere maiorem igitur eodē mō dabile est maximū corpus quo de<sup>9</sup> non potest producere maius consequentia probatur ppter equalitatem rationis et breuiter si ratio aliquid de vno concludet etiam et de alio et pbo assumptum et capio aliquam caliditatem que sit a tunc quero ascendēdo aut est status ad aliquā supremam et ita habetur ppositū aut non est status sed potest procedi in infinitum et tunc sequitur qd quanto aliqua magis excedit a tanto est per-

fectior et per consequens illa que in infinito m excedit est in infinitum perfectior et illa erit intensivē infinita et cum videatur a deo sicut vnum creabile ipsa poterit ab eo causari et ita fieret aliqua caliditas infinita quod est impossibile et clarum est quod eodem modo argui potest de magnitudine igitur consequentia assumpta est bona doctor subtilis facit argumentum de gratia et redit in idem

**Cōfirmatur habet aristoteles** tertio physicozum qd quantum contingit esse i potentia tñ contingit esse in actu si igitur contingat procedere in infinitum in augmento alicuius qualitatis aut alicuius magnitudinis sequitur qd infinita magnitudo poterit esse in actu qd est falsū Rōne etiā illud probatur quātūcūqz magnitudinē de<sup>9</sup> pōt producere tāta pōt pducere ponatur igitur inesse qd tantam magnitudinem producat q̄tam potest producere et quero vel illa est finita aut infinita nō est dicendum sūm qd illud implicat et si betur primum sequitur qd non q̄tam magnitudine data deus potest producere maiorem quod erat probandum. Iste sunt rationes doctoris subtilis in suo tertio distinctōe. xij. quest. prima. quibus movetur tenere qd dabilis est maxia qualitas tam de factō qd de possibili. quia vt dicit gratia anime xpi erat summa possibilis ita qd de<sup>9</sup> nō potuisset creare maiorem nec illa gratia anime xpi potuisset vñū alicui alteri gratie et ita similiter habet dicere de magnitudine aut aliqua alia qualitate.

**Fortē dicis possibile est in nūeris** procedere in infinitum in potentia nullus tamen nūeris est actu infinitus ergo non tñ contingit esse in actu q̄tū contingit esse in potētia et per pās probatio assumpta ē nulla maior tñ pbatur qd quocūqz numero dato adhuc est possibile maior p naturam vt pura p divisionem continui vel productionem alicuius de nouo.

**Ad hoc respondet doctor subtilis** conformiter ad phūs dicit cō Aristoteles circa finē tertij qd infinitū in magnitudine et in nūero pterario mō se hēat sūm oppōnē et dimensionem eo qd numerus est augmētabilis in infinitum et tñ non est diuisibilis in infinitū non cōt potest dari multitudo minor binario magnitudo autē est diuisibilis in infinitū et tñ non est augmētabilis in infinitum et propterea dicit phūs q̄tamcūqz magnitudinem contingit esse in potentia tantam contingit esse in actu et si queras quare valet iste modus arguendi magnitudo est potentia infinita igitur magnitudo est actu infinita et tamen non sequitur numerus est potentia infinitus igitur numerus est actu infinitus cum antecedens sit cōcessum a philosopho et non consequens. Ad hanc questionem responderet cōmentator cōmento. lxx. in tertio physicozum qd causa diuersitatis est hec : qd nulla est potentia ad oēs additiones numeri sed datur vna potentia ad omnes additiones magnitudinis modo quelibet vna potentia aliquando ponitur in actu autem omnes potentie simul possunt poni in actu per quod nichil aliud vult dicere nisi quod aliqua magnitudo simul est in potentia ad omnem additionem quam recipere potest eodem modo omnis forma augmētabilis est sine ordine in potentia ad omnem gradum sed continuum non est immediate et sine ordine in potentia ad omnem suam diuisionem sed ad vnam mediante alia nam primo est in potentia ad vnam diuisionē deinde ad aliam et ita non pōt oēs diuisio continui immediate reduci ad actū et nunqz cessat diuisio sed bene cessat additio. Aliam etiam rationem assignat doctor subtilis loco preallegato quam etiam sumpsit a cōmentatore cōmento. lxi. et lxii. in tertio de qua pertransco.



### Questio quinta

**Forte** iterum dicitis ymaginabile e qd a sit vnu corp<sup>9</sup> coip<sup>9</sup> prima die futura fiat additio vnus pedalis z in secunda die fiat additio alterius pedalis z sic in finitū tunc clarū est qd a maiorabil i infinitū z tñ nunq̄ erit actu infinitum ergo nōp̄ quantūcūq̄ magnitudinē contingit esse in potentia tantam contingit esse in actu.

**Ad hoc** respondeo qd illa additio dupliciter fieri potest vnomodo per generationem noue quantitatatis Aliomodo per solā subtractionem ab aliquo corpore z clarum est qd aristoteles ponens materiam esse ingnabilem z incorruptibile diceret qd talis additio nō potest fieri per generationem noue quantitatis z ita habet cōcedere istam p̄nam magnitudo est potentia infinita igitur magnitudo est aut erit actu infinita secundū tñ rei veritatē loquendo illa consequentia est neganda quare videtur qd doctor subtilis nimis innititur auctoritati philisophi dato enī qd loquendo aristotelice concederet qd non est possibile pcedere in infinitum in magnitudine hoc tamen secundum rei veritatem concedi non debet quod sic probō quantacūq̄ magnitudie creata a deo ad huc potest creare vnam aliam eque magnam vnire potest quantacūq̄ magnitudine data potest dari maiore per potentiam dei p̄na est nota z prima pars antecedentis potest quia creata aliqua magnitudine quācūq̄ magna deus potest illā corrumpere z loco eius producere vnam aliam eque magnā igitur etiam tali magnitudi ne manente in rerum natura potest deus equalē illi magnitudini creare viso qd nulla talis magnitudo potest diminuire potentiam dei secunda pars antecedentis patz qd illam magnitudinem deus potest vnire medietati alterius magnitudinis igitur illā magnitudinē potest vnire toti magnitudini viso qd tota magnitudo z eius medietas sunt eiusdem speciei. Tum ēt experientia docet qd qm̄ ignis generat ignem ex materia sibi coniuncta cā z effectus constitunt vnu ignem totalē qd si detur maximus ignis possibilis de potentia dei z ei applicetur aliq̄ combustible illū efficietur ignis z fiet ibi ex causa z effectu vnus ignis z per consequens ignis datus non erat maximus possibilis Item in istis corporibus que male remanantur termino proprio videtur non posse dari maximum qd quantacūq̄ magna aqua data potest de<sup>9</sup> creare aliam z eam contiguare prime z si contiguetur statū cōtinuabitur z p̄ consequens primum corpus non erat maximum Non reputo impugnatiōe binuz dicere qd aliqua ē magnitudo quā deus nesciret vnire alteri eo qd ipsa est in termino etiam mirabile videtur qd alique due tales magnitudines mere ymbiles non constituerent aliquod vnum propterea dimissa hac optiōe teneo qd quacūq̄ magnitudine data deus potest producere maiorem idē censeo de quacūq̄ qualitate impertinens tamen est p̄positio an deus potest producere infinitum vel non vt patebit ex solutionibus argumentozum. Ad principale respondeo qd argumentum est sophisticum qd equaliter currit contra arguentem qd vt visum ē ipse concedit esse processum in infinitū in numeris z tunc sic arguo capio aliquem numerum videlicet binarium z peto vtrum in ascendendo sit status ad aliquem maximum numerū vel non vob̄ dicendū primū secundum eum z si detur secundum sic arguo quanto aliquis numerus magis excedit binarium tanto ille est maior z cum in ascendendo nō sit status sequitur qd ille numerus qui in infinitum excedit binarium esset maior in infinitum ipso binario z per consequens esset infinitus quod non concederet. Tum etiā arguendo opposito modo quanto aliqua caliditas est minor a tanto ē minus perfecta cum in descendēdo nō sit status sequitur qd illa caliditas que est in infinitū mi-

nor est inficitum minus perfecta clarum est qd ille modus arguendū simpliciter nihil valet dico igitur ad arguētum in se qd consequentia nihil valet in infinitum maior potest esse aliqua caliditas a caliditate igitur aliqua potest esse in infinitum maior.

**Forte** dicitis deus videt oēm caliditatē ab eo factibilem vel ergo videt aliquā infinitā vel nullam non est dicendū primū qd tunc posset facere aliquam infinitam quod suppono esse falsum si scdm̄ sequitur qd non potest facere in infinitum maiorem caliditatem a.

**Respondeo** qd argumentum nihil concludit vel si aliquid concludit solū concludit qd de potentia dei numerus non potest crescere in infinitum qd deus non videt numerum infinitum ab eo causabilem dico igitur qd licet nullam caliditatem infinitam a se causabilem deus videret in infinitū tñ maiorem caliditatem deus potest causarē.

**Ad cōfirmatiōem** dicitur qd illa p̄p̄ solū intel ligitur naturaliter loquendo qd aristoteles expresse negat aliquid posse esse maius celo qd scopus non deberet cōcedere nā deus posset cōtinuare vltimā spherā cū sphera imediata sibi inferiori quo facto aliquid esset maius isto celo de quo aristoteles loquebatur z ad rationē concedo illā maiore scz qd quantūcūq̄ magnitudinē deus potest producere tantam potest producere z posita inesse sicut debet poni non sequitur qd illa de<sup>9</sup> non potest producere maiorem z causa ē quia nuūq̄ dabitur quantacūq̄ magnitudinem deus potest producere tantam produxit quia sue deinceps debent dari per singulares vt patet ex logica.

**Quinto** principaliter arguitur sic z hoc contra primam conclusionem probādo qd detur maxima pars integralis alicuius continui z sic arguo dabitiles sunt due maxime partes integrales igitur dabitiles est vna maxima z teneat consequentia per debitam correspondentiā z antecedens patet capiēdo duas medietates alicuius corporis pedalis z tunc sic arguo iste due partes sunt maxime partes ex nulle sunt maiores istis quia si dentur aliqua maiores quero que sunt ille

**Forte** dicitis supposito qd a sit vna medietas illius corporis pedalis cum medietate alterius medietatis z b sit alta medietes euz medietate prime medietatis qd a z b sunt maiores illis duabus medietatibus p̄z qd a ē maior hac medietate b/vero ista medietate igitur a z b sūt maiores istis medietatibus. Sed p̄ a z b sūt maiores istis medietatibus z a z b sūt iste medietates igitur iste medietates sunt maiores medietatibus quod est falsum.

**Confirmatur** pbando qd non sit dabilis maxima raritas naturaliter loquendo cuius oppositum asserit quarta cōclusio z hoc sic si dabilis esset maxima raritas sequeretur qd a p̄positione maioris inequalitatis non fieret actio quod est falsum z pars cōsequētia capiatur aliquod medium maxime rarū puta ignis vel aer z volo qd illud medium sit resistentie vt duo z ponatur aliquod graue i isto medio actiuitatis vt iij. tunc vel illud graue descendet vel nō si non a proportiōe maioris inequalitatis non sit actio si descendet tūc sequitur vel qd dabitur vacuum vel illud medium rarefiet sed primum abhorret natura igitur dandum est secundum z ostendo consequentiā z volo qd locus adequatus illius grauis sit pedalis quantitas tunc postq̄ aliud graue erit extra illum locum quero vel aliqua pars illius medii ingredietur illū locum vel non si secundum dabitur vacuum si primum illud medium rarefiet qd pono qd ubi nullum sit circumstans aliud quod possit ingredi talem locum vel aliquem locum alicuius partis cedentis



## Primi phisicorum

**Forte dicitis** q̄ quantū rarefiet p̄ illū mediū sap̄ illud grauet̄m condensabitur p̄ illū mediū & sic semper illud mediū manebit eque rarum.

**Sed contra** signetur illud mediū rarissimum & gra exempli sit sex pedum & in medio talis mediū disponatur tale graue & pars superior nō possit amplius rarefieri & tunc redibit difficultas.

**Ad quintum** principale nego q̄ dabilis sit materia p̄ integralis alicui⁹ cōtinui et ad probatiōem dico q̄ non sequitur hec medietas & hec medietas sunt maxime p̄tes hui⁹ cōtinui igitur hec medietas est maxima & dico q̄ cum termino includente negatiōem quemadmodum est ille superlatiuus non oportet dare correspondentiā & vltimus nego q̄ a & b sunt maiores istis medietatibus & non valet ista cōsequētia a est maior ista medietate & b ista igitur a & b sunt maiores istis medietatibus.

**Ad confirmationē** respōdeo duplici p̄mo q̄ illud graue non descēdet p̄ illud mediū nec est incōueniens q̄ a p̄portione maioris equalitatis nō fiat actio vt euitetur vacuū quēadmodū contigit de aqua in eclipsedra cui⁹ officiu est obstructū que licet sit grauis & maioris actiuitatis q̄ aer circūstans resistēte non tamē descēdet vt euitetur vacuū Secundo dic oquod illud graue descendet & pars illius mediū rarefiet sed tunc dico q̄ ad istū sensum datur aliq̄s rarissimum sic q̄ per naturam propriam non potest effici rarius bene tamen per naturam cōem vt videlicet euitetur vacuū probabile etiam esset dicere q̄ de facto non ē possibile dare corpus rarissimum sed minimam raritatē que non potest esse in rerum natura

**Sexto principaliter** arguitur probādo q̄ sit dabilis maxima raritas per potentiam supernaturales quod est contra secundam partem quartę conclusionis & hoc sic dato opposito sequeretur q̄ vna faba posset replere totum mundum imo mille mundos quod videtur absurdum consequentia sic ostenditur rarefaci at deus aliquam fabam ad duplum tunc duplum locum occupabit rarefaciat ad triplum tunc triplum locum occupabit & sic consequenter tandem t̄m poterit rarefieri q̄ occupabit vnam urbem postea patrias vnam postea mundum & sic consequenter.

**Confirmatur** probando q̄ quinta propositio sit male posita & hoc sic non est dabilis maximus ignis per potentiam naturalem igitur a recedens patet quia dato tali maximo igne volo q̄ in illud proiciatur stupa & tunc sic arguo vel illa stupa incenditur vel non si incendat dabitur ignis maior isne maximo quod est impossibile q̄ si dixeris q̄ non incenditur.

**Cōtra** vnus parvus ignis sufficit incendere illas stupa igitur ille maximus ignis sufficit inflammare illam stupam.

**Forte dicitis** q̄ nō posset applicari illi igni aliqua stupa quia ille ignis esset in sua sphaera ad quem nullus pertingere potest & ita argumentum innititur false ymaginatiōi.

**Sed cōtra** ad omnem inuisibilem aliquis demon existēs in aere caliginoso poterit applicare stupam igni quod si dicas q̄ naturalis philosophus non admittet q̄ sint tales demones in aere caliginoso forma bo argumentum de discipulo Aristotelis alexandro magno qui cum suis griphonibus vsq̄ ad spheram ignis legitur ascendisse & si illud attribuas fictioni poetice salte h̄ habeo q̄ vsq̄ ad spheram ignis poterit eleuari exaltas

tio calida & sicca zilla ibidem poterit inflammari igitur non est possibile dari ignem quo maior naturaliter dari non potest.

**Ad sextū** principale quod mouet aliquos tenere op̄positū non esse vnam maximam raritatem per potentiam supernaturalem dico primo concedendo q̄ deus potest facere q̄ vna faba repleat mille mundos & nego absurditatem ipsius. Secundo dico q̄ illatum non currit quia facile dicitur q̄ quemadmodū quocūq̄ pondere dato q̄ fortes potest portare / fortes potest portare maius & tamen non datur maximum pondus quod fortes potest portare nec sequitur q̄ fortes possit portare mille libras. Ita similiter dico q̄ quancūq̄ deus elonget partes alicuius cōtinui adhuc potest eas magis elongare nō tamen propterea sequitur q̄ possit eas rarefacere vt occupent totum mundum sed tunc dicens esset q̄ daretur minima raritas quā nō possit haberet illa faba per potentiam supernaturalem q̄ nolo concedere propterea sto in solutione.

**Ad confirmationem respondent** aliqui q̄ stupa proiecta in maximum ignem possibile non incenderetur & ratio est quia licet ille ignis possit incendere illā stupam summam partem particularem prohibetur t̄m agere per naturam cōem Quidā dicit h̄c solutiones nihil valere naturaliter loquendo q̄ miracula negaret aristoteles mō vt dicit miraculum esset q̄ stupa proiecta in ignem nō incenderetur propterea aliter respōdet & dicit q̄ nulla creatura posset applicare stupam illi maximo igni possibili & ita nihil contra philosophum sed contra eum currit replica adducta nec adhuc soluit argumentum q̄ sic probō notum est enim q̄ talis maximus ignis per naturā esset in sphaera ignis & illi maximo igni applicatū esset aliquid conuertibile in ignem vt puta aer in summa regione aeris & tunc redit difficultas querendo quare vna digitalitas ipsius aeris proxima illi igni non conuertitur in ignem. Propterea dico q̄ solutio precedens sufficienter extinguit argumentum vnde ē hic aduertendum quod in qualibet re naturali duplex est inclinatio quedam est ad confirmationem sui ipsius quedam ad conseruationem vniuersi cuius ipsa res naturalis est pars vnde prima inclinatio vocatur natura particularis secundā vero natura communis & ipsa natura communis est potentior natura particulari & ideo preferitur vnde docet experientia q̄ aqua ascendit sursum ad euitandum vacuum & non descēdit per medium minoris resistētie & hoc secundum naturam cōmunem & non propriam. Cōsimiliter dico in proposito q̄ illud combustibile non incenderetur ab illo igne quia prohiberetur a natura communi quia si ille ignis fieret maior disproportionar etur ordo totius vniuersi propter inordinatum excessum ignis ad alia elementa & ita ille ignis non conuerteret aliquē aerem in sui naturam. Aliqui dicunt q̄ quantum aeris conuertetur in ignem tantum ignis conuertetur. sed istud iterū nō valet q̄ suppono vtrobicq̄ q̄ aer circūstans illum ignem sit minoris resistētie q̄ ignis actiuitatis & tunc currit argumentum. Propterea sto in solutione p̄cedenti vel dico q̄ est impossibile naturaliter q̄ ignis sit in optima dispositione & q̄ iam actualiter sit maximus ignis possibilis per naturam & aer sit vtrobicq̄ minoris resistētie q̄ ille ignis actiuitatis immo necessarium est dare tali igne q̄ aer vtrobicq̄ sit equalis resistētie cum actiuitate ipsius ignis. secundo dico q̄ licet aer sit minoris resistētie nichil tamen ipsius aeris conuerteretur in ignem propter causam dictam tum etiam quia influēticelestes & alie cause productiue ipsius ignis produxer



## Questio Septima

rūt omnem effectum quē possunt producere propterea nichil amplius producunt sicut contingit de igne qui cum in aliqua aqua introduxit fumum calorem nichil amplius caloris producit dato quod illa aqua maneret applicata illi igni per unum annum. Et hec de questione sexta.

¶ Sequitur questione septima.

**Q**ueritur septimo an dabile sit minimū naturale hanc questionem moneo quia dicit philosophus quod sicut cuiuslibet entis continua determinata est quantitas quo ad magnitudinē ita etiā determinata est quantitas quo ad paruitatē et arguendo contra anaxagoram dicit esse dandum minimam carnem.

**Circa quā questionem due sūt opinionones** Prima est gregoriū de arrimio et ante eū Sancti Thome qui tenent quod in qualibet specie entium est aliquod ens naturale adeo parū quod nichil minus illo separatim a toto potest naturaliter durare per tempus vel instans. Alia est opinio quam insequitur georgius bruxelleusis et plerūq; alii quod est dabile aliquod ens naturale adeo parū quod nichil minus illo separatim a toto potest durare per notabile tempus et hoc suo contrario circumstante et agente experimur enim quod copina vini coniuncta alteri vino diuitius resistit suo contrario quod se exūs hanc tñ positionem nō fuisse de mente aristotelis varijs auctoritatibus ipsius philosophi et eius commentatoris gregoriū nititur ostendere. Tamen quia vtracq; istarū opinionum in philosophia reputatur probabilis quelibet defensabitur.

**In cobādo igitur ab opinione ipsius gregoriū ponuntur conclusiones.**

**Prima conclusio nullius forme secundum extensionem aut secundum intensionem est dabile minimum** scilicet quod nichil illius forme sit minus illo hec conclusio magis patebit sexto physicoꝝ notum est enim quod qualibet parte alicuius forme data secundum extensionem dabilis est aliqua minor qua nisi sic indivisibile additum divisibile redderet ipsum maius.

**Secunda conclusio cuiuslibet forme substantialis dabile est minimum naturale ad hunc sensum quod dabilis est aliqua materia quā informat forma carnis que propter suā paruitatē sic se habet quod si divideretur in duas partes quelibet illarū partium corrumperetur et nulla pars illius materie amplius informaretur forma carnis dato et quod nullum esset ibi contrarium circumstante et hoc quia forma carnis requirit aliquā certā quantitatem materie experientia enim docet quod forma hominis non informat aliquā materiam per se existentem adeo parvam sicut est materia grani, sinapis nec etiam informat aliquā materiam tante molis sicut est primum mobile. Et eodem modo dicatur de alijs formis substantialibus. Notanter dicitur naturaliter quia quacumque materia data cuiuscumque magnitudinis illa fuerit deus potest facere de potentia sua absoluta quod informaretur forma carnis. Notanter etiam dictum est quod datur minimum naturaliter scilicet quod aliquam materiam posset informare forma carnis et nullam minorem separatam a toto quia simpliciter falsum est quod nullum minorem possit informare quia si forma carnis informaret aliquā materiam quelibet pars materie que est minor tota materia informaretur forma carnis propterea dictum est minorem separatam a toto potest informare hec conclusio probatur quod dicit philosophus par-**

guendo contra anaxagoram dabilis est minima caro a qua nichil est segregabile quia alius daretur minus minimum et cum non intelligat quod dabilis est minima caro sic scilicet quod nulla sit minor illa relinquitur quod intelligit ad sensum quem pretendit conclusio hoc etiā ratione probatur aliquā materiam forma hominis per se existentem potest informare et aliquam non potest vel propter eius paruitatem vel eius magnitudinē igitur datur minima quam non potest informare vel maxima quam potest informare vel maxima quam non potest informare et non potest dici quod datur minima materia materia per se existens quam forma hominis non potest informare vel maxima quam potest informare et per consequens dicere oportet quod datur minima materia quam forma hominis potest informare vel maxima quam non potest informare et gregoriū dicit quod est adeo probabile dare maximum quod non potest per se existere sicut dare minimum quod potest per se existere immo in vno loco dicit quod est probabilius. Propterea primo de sensibilibus quod datur minimum naturale quod potest per se existere secundo videbitur an sit probabile dare maximum quod non.

**Tertia conclusio forme insensibilis et remissibilis non est dandum minimum naturale** quo ad intensionem sed bene quo ad extensionem hec conclusio quo ad priorē partem probatur quia dato opposito sequeretur quod dandum esset minus minimo naturali quod sic patet capiatur aliquis aer bene dispositus ad susceptionem luminis cui applicetur aliquod corpus luminosum quod gratia exempli orbiculariter diffundat suum lumen in quatuordecim distantiam potest tunc sic arguitur qualibet parte huius luminis data dabilis est aliqua remissio: quia si datur remississimum lumen signetur illud et gratia exempli sit illud quod est in ultima pedalitate ipsius aeris illud minata notum est quod illud lumen quod est in secunda medietate illius pedalitatis remotioris a corpore luminoso est remissius quod tale lumen illius pedalitatis ex quo illud lumen est difformiter intensus et sic quocumque lumine daretur aliquod remissius. Illo supposito probatur suppositū si dandum sit minimum naturale ipsius luminis quo ad intensionem signetur eius intensio et sit gratia exempli vnius gradus tunc sic aliquod est lumen remissius in illo aere datur ibi dabitur minus minimo naturali quod implicat

**Fortē dicitur quod argumentus eodem modo concluderet quod daretur minimum naturale ipsius luminis** quo ad extensionem vel minimum naturale ipsius carnis quod est contra prius dicta quia sic argueretur qualibet parte luminis secundū extensionem data est aliqua minor secundum extensionem igitur non est dandum minimum naturale ipsius luminis quo ad extensionem si militer quacumque carne data dabilis est aliqua minor igitur non est dandum minimum naturale ipsius carnis et notum est quod ista consequentia negaretur et per consequens modus probandi fuit inefficax.

**Respondetur quod argumentum sufficiens probat non esse dandum minimum naturale secundū intensionem** quasi datur minimum naturale secundū intensionem sit ergo gratia exempli vnius gradus et in illo aere illuminato est dandum aliquod lumen remissius illo quod non est pars alterius luminis scilicet intensionem et propter hoc daretur minus mimo naturali sicut capro minimo naturali luminis secundum extensionem si daretur aliquod lumen minimum tunc daretur minus mimo naturali et sicut dicitur



## Primi physicozumi

in proposito q̄ ex quo quocunq; lumine dato datur vnus  
remissius quod non est pars alterius secundum intensio-  
nem non est dandum minimum naturale illius forme intē-  
sibilis s̄m intensiōem secūda aut pars conclusionis vi-  
dētis q̄ est dandum minimum naturale talis forme s̄m extē-  
siōe pbatur per illud quod habet commentator sexto  
physicozum cōmēto 4-9 vbi dicit q̄ min⁹ color est terminā-  
tus per se quēadmodum mima forma est terminata per  
quod nichil aliud intendit dicere nisi q̄ datur minimum  
naturale illius forme accidentalis sicut forme substantialis  
z tunc nō datur minimum secūdu intensiōem dicendum est  
q̄ datur minimum illius forme secundum extēsiōem q̄s  
erat probandum.

**Contra hāc opinionē arguitur pri-  
mo** si dandum sit minimum naturale istius aque signetur  
illud z gratia exempli sit a tunc sic arguo. vel a est diuisi-  
bile vel indiuisibile non primum igitur dandum est secun-  
dū z si a sit diuisibile sic arguo diuidatur a in duas partes  
z tunc sic arguo quolibet illarum partium remanebit in re  
rū natura z quolibet illarum est minor minimo naturali z  
per cōsequens dabitur minus minimo quod implicat.

**forte dicitur sicut dicendum est q̄**  
quolibet illarum partium desinet eē z ille materie non rema-  
nebit sub tali forma:

**Sed contra** hoc tripliciter arguitur primo sic seq̄  
retur q̄ dabilis esset materia sine for-  
ma quia vtraq; illarum materiarum non amplius informa-  
bitur forma precedenti nec etiā informabitur aliqua alia  
forma q̄ si dicas q̄ informabitur forma simili forme ipsi-  
us circumstantis ita q̄ si circumstans sit aer quolibet illaz  
materiarum informabitur forma aeris hoc non euadit  
difficultatem quia si illud minimum naturale ponatur in  
vacuo q̄ ymaginationem vel extra spheram actiuozum  
z passiuozum z ibi diuidatur quero quibus formis infor-  
mabuntur tales materie Secundo sic si dandum sit tale  
minimum naturale sequitur q̄ dabitur vltimum instans  
esse rei permanentis completum quod liquet esse falsum  
consequētia sic ostenditur volo q̄ fortes incipiat diuide-  
re illud minimum naturale a tunc sic arguitur in hoc in-  
stanti hec forma substantialis aque est z non immediate  
post hoc erit secundum se vel aliquid sūūgitur eius datur  
vltimum esse assumptum patet immediate post hoc alique  
partes que iam sunt vnite erunt separate igitur non im-  
mediate post hoc hec totalis forma erit z q̄ nichil eius  
post hoc erit patet quia dato opposito sequitur q̄ datur  
minus minimo naturali quod est falsum igitur. Tertio  
sic sequeretur q̄ nullus posset illam aquam diuidere quia  
vel quando diuideretur ipsa esset vel non esset non secun-  
dum quia si ipsa non sit nec secundum se nec secundum a  
aliquid sui ipsa non diuiditur nec etiā diuideretur quan-  
do esset quia si diuideretur alique partes ab inuicem sunt  
separate z per consequens illa forma non est nec aliquid  
eius relinquatur ergo q̄ a est diuisibile z tamen nullus pa-  
test diuidere a quod videtur absurdum.

**Confirmatur illud minimum na-  
turale** a est corpus homogeneum igitur quicquid toti cō-  
uenit parti conuenit sed a separatum a quolibet alio po-  
test per se existere igitur quolibet eius pars potest per se exi-  
stere z cum quolibet pars materie a sit minor materia ipsi-  
sius a sequitur q̄ illa materia non erat minima quam po-  
terat forma que per se existentem informare cuius opposi-  
tum suppo sumus.

**Ad primum principale respon-  
detur** q̄ a est diuisibile z admissio casu q̄ diuidatur i duas  
partes concedo q̄ quolibet pars desinet esse z ille materie  
non amplius stabunt sub tali forma sed stabunt sub forma  
simili forme ipsius circumstantis Et quando dicitur si a po-  
natur in vacuo vel extra spheram actiuozum z passiuoz-  
um z ibi diuidatur tunc ibi dabitur materia sine forma  
respondeo q̄ nulla creatura posset diuidere illud minimum  
naturale quia postq̄ natura non permittit materiam  
sine forma a nullo modo poterit diuidi ab agente natu-  
rali vel dicitur q̄ illo casu supernaturaliter posito non est  
inconueniens dare materiam sine forma vel fore ille  
partes informabuntur aliquibus formis sicut prime  
causa placuerit.

**Sed arguitur probando q̄ diui-  
dendo minimum naturale positum in pleno ille partes ma-  
terie non informabuntur simili forma circumstantis quia**  
si hoc esset verū sequeretur q̄ esset aliqua forma que in-  
formaret aliquam materiam in qua nulle essent qualitate  
ue dispositiones requisite ad cōseruationem talis forme  
quod est falsum consequētia sic ostenditur capiatur ali-  
quod minimum naturale aque scilicet a z diuidatur inple  
no igneo tūc sic siue dicatur q̄ forma introducenda intro-  
ducetur per primum esse siue per vltimum non sicut im-  
mediate tangetur ostendo propositum quia si forma sub-  
stantialis ignis incipit informare alteram illarum partia-  
lium materiarum per primum esse tunc sic arguo vel in  
illo instanti sunt ille qualitates in ista materia scilicet cal-  
iditas z siccitas vel non si secundum habetur intentum  
nec est dicendum primum quia qualitatie dispositiones  
prequiruntur ad introductionem forme substantialis z  
eodem modo arguatur si talis forma incipiat esse per vlti-  
mum non esse querendo an eque cito erunt quantitatie  
dispositiones i illa materia sicut forma substantialis ignis  
vel si z istud idē alio modo potest colorari quia materia  
quā debet informare forma ignis debet esse multo rarior  
q̄ materia quam informat forma aque z sic videtur q̄ in  
primo instanti non esse forme aque ex quo ille materie sūt  
adeo dense sicut prius nulla illarum informat forma is-  
gnis z sic dabitur materia sine forma saltem per instans  
**Ad hoc respondent aliqui q̄ non est inconueniens q̄ ali-  
qua forma informet aliquam materiam in qua nulle sunt  
qualitatie dispositiones illius forme consequatiue sed  
malo dicere q̄ si forma substantialis ignis incipiat esse q̄  
primum sui esse in illo instanti introducuntur qualitatie dis-  
positiones nec est necessarium q̄ pre fuerit in illa mate-  
ria vel aliter dicitur q̄ i toto tempore diuisionis introductū  
ille qualitatie dispositiones ita q̄ quando illud est p̄-  
mo diuisum tunc quolibet illarum materiarum informatur  
forma circumstantis z in qualibet illarum materiarum se  
introduce ille qualitatie dispositiones**

**Ad secundū dicunt aliqui q̄ datur**  
vltimum instans esse rei permanentis z insuper dicunt q̄  
a non potest diuidi ab aliquo agente naturali quia in vlti-  
mo instanti non esse diuisionis a desinet esse secundum se  
z quodlibet sui sed clarum est q̄ ibi ē manifesta contras-  
dictio quia si est vltimum instans non esse diuisionis tūc  
a quandoq; diuidetur z per consequens potest. diuidi il-  
lud etiam omnes ferme loquentes de hac materia conces-  
dunt propterea a dico negando q̄ datur vltimum esse  
ipsius a z dico q̄ licet immediate post hoc aliqua pars ip-  
sius a erit separata ab alia parte cum qua nunc cō-  
tinuatur tamen non immediate post hoc aliqua pars  
ipsius a erit separata a toto z adhuc quolibet illarum



## Questio Septima

medietatum in tempore diuisionis informabitur tali forma maxime cum diuisione ipsa a solum cadit super aliquam superficiem ipsius sed apparetur esse quod in istis corporibus duris sicut in lignis aut lapidibus nullum agens naturale possit diuidere aliquod minimum naturale quoniam illud daretur ultimum instans esse completum et tunc consequenter facile est soluere tertium argumentum quod a diceretur quod a diuideretur quando ipsum est.

**Ad confirmationem concedo quod illud** minimum naturale a se est corpus homogenium nec sequitur propterea quod si totum possit per se existere quod quilibet eius pars possit separata a toto existere quemadmodum membrum vitum corpori diu potest viuere resecatum autem a toto non potest.

**Secundo principaliter arguitur** si detur minimum naturale sequitur quod dabitur prima pars motus quod est contra philosophum dicentem ante omne mutari est mutari et consequentiam sic probo applicet aliquod lignum igni tunc sic arguitur vel forma substantialis introduceretur in aliquam partem huius materie in instanti et sic habetur intentum vel omnino successiue et probo quod non quia tunc daretur minus minimo naturali quod implicat posito enim quod minimum naturale ignis sit pedalis quantitatis tunc arguitur sic per concessum forma ignis introduceretur successiue igitur prius materia semipedalis informabitur forma ignis quam materia pedalis et sic dabitur aliquis ignis per se existens semipedalis minor minimo naturali ignis.

**Confirmatur si minimum natura** le ignis produceretur in instanti sequeretur quod applicato ligno centum pedum alicui igni illa materia subito informabitur forma ignis cuius oppositum docet experientia et patet consequentia prima a pedalitas proximior agentis subito inflamabitur probo consequentiam tantus est excessus actiuitatis ipsius agentis super resistantiam ipsius secunde pedalitas quantum est excessus actiuitatis ipsius agentis super resistantiam ipsius prime pedalitas igitur adeo cito debet agere in secundam pedalitas sicut in primam tenet consequentia quia velocitatis actionis prouenit ex excessu actiuitatis agentis super resistantiam ipsius passi.

**Forse dicitur quod prima pedalitas est** melius applicata ipsi agenti quam secunda et propterea non currit argumentum.

**Contra non in infinitum melius ap-** plicatur prima pedalitas agenti quam secunda igitur non in infinitum citius illud agens debet agere in primam pedalitas quam in secundam quod tamen est falsum si dicatur quod prima pedalitas incenditur in instanti et secunda successiue.

**Ad secundum principale respondet** concedendo sicut argumentum bene probat quod prima pedalitas informabitur forma ignis in instanti sed hic distinguendum est de illo ligno quia vel proficitur in ignem et tunc dico quod successiue secundum se et quodlibet sui materia informabitur forma ignis et concedo quod prius produceretur ibi ignis digitalis quam pedalis et sic dabitur minus minimo sed hoc non est inconueniens quia ille ignis digitalis non est extra suum totum cum constituat ignem totalem

cum alio igne totali modo ut ante dictum est non inconuenit dare minus minimo in suo toto sed si illud lignum sit separatum ab igne tunc concedo quod prima pedalitas illius materie incenditur in instanti et tunc quando arguitur sequeretur quod dabilis esset prima pars motus nego consequentiam quia acquisitio illius minimi non est motus sed mutatio et in motu non est inconueniens dare primum mutatum esse sicut in tempore datur primum instans extrinsecum vel etiam possumus dicere quod illa forma est introducta per motum dispositionis precedentis sicut dicimus quod aliqua res generatur in tempore licet forma fiat in instanti et postquam passum totaliter fuerit assimilatum agentis erit dicere quod aliqua pars illius forme producta est successiue aliqua in instanti quemadmodum contingere potest de aliquo lumine quod aliqua eius pars sit producta in instanti et alia successiue ut videbitur intertio.

**Sed contra hanc solutionem ar-** guitur sic omne agens naturale citius agit in propinquum quam in distans sed prima medietas illius prime pedalitas est propinquior agenti quam secunda igitur illud agens citius introducet formam ignis in medietatem prime pedalitas sibi propinquior quam in remotior igitur non esse cito ille due medietates informabuntur forma ignis. Secundo sic volo quod in hoc instanti produceretur illud minimum naturale ignis et de potentia dei desinat esse per ultimum sui esse secundum se et quodlibet sui tunc sic arguo vel iste ignis successiue ager in residuam materiam vel non si primum adhuc dabitur minus minimo naturali extra suum totum si secundum sic arguo non in quamlibet parte huius materie successiue introduceretur forma ignis igitur aliquis ignis produceretur in instanti et sit ille gratia exempli a tunc sic arguo a non est et quandoque erit igitur produceretur et ultra sequitur quod produceretur in instanti vel successiue secundum non est dandum ut dictum est igitur oportet dare primum et tunc sic vel illud instans in quo produceretur a erit immediatum huic instanti vel mediatum primum implicat igitur oportet dare secundum et sic habetur tempus antequam produceretur et sic illud agens non contineret suam actionem quod est contra hypothesis.

**Ad primum horum respondetur**

quod illud agens non citius ager in partem propinquior quam in remotam et illa propositio assumpta habet precise verum de agente quod producit suum effectum successiue et non in instanti quale non est agens in propositio immo forte non tenendo ista minima naturalia concedendum est quod aliquod agens eque cito agit in remotum sicut in distans datis enim duobus corporibus luminosis quorum utrumque sufficit producere lumen ab viii. usque ad non gradum per distantiam pedalem et applicentur illa duo luminosa aeri pedali unum ex vna parte aliud in extremitate opposita tunc per totum illum aerem erit lumen visor me et cum lumen sit caliditatis productum sequitur quod visor producat caliditatem per totum illum aerem si igitur mediante illa caliditate deberet introduci forma ignis sequitur quod tam cito inducetur in partem remotam sicut in propinquam. Hoc idem aliter probari potest imaginando aliquod passum quod sibi se habeat quod sit bifformis resistantie sic videlicet quod ex eo quia vna pars melius appropinquaretur agenti ipsa sit prius disposita ita quod pars remotior melius sit disposita ita quod tantum faciat



## Primi physicoꝝ

illa dispositio pro parte remota est tum facti melior appropinatio pro parte propinqua tunc videtur quod agens eque cito debet in remotam sicut in propinquam. Sed de istis videbitur in tertio vel etiam dicitur quod omne agens citius natura agit in partem propinquam quam remotam sed non prius tempore quod enim illud agens aequo velociter agit in partem propinquam et remotam hoc prouenit precise ex parte passi.

**Ad secundum admissio casu concedo** quod aliquid producat in instanti et quod non successe ille ignis agit in illam materiam remanentem puta minimum naturale ignis si intelligas quod veli dicere quod producat in instanti id est in mensura indivisibili temporis sicut non nulli opinantur sed volo dicere quod subito producat id est producat in aliquo tempore puta in quolibet tempore terminato ad instans presens sed non producat in tantillo tempore quin adhuc in minori producat quia quantumcumque paruo tempore dato dummodo illud terminetur ad instans presens in illo producat et hoc melius postea declarabitur quando futurus est sermo de angelo qui immediate producat post alium.

**Forte dicis si illa forma illius minimi naturalis** que primo est in hoc instanti tunc non corrumperetur ille ignis non ageret in instanti aut subito in secundam pedalitatem igitur a fortiori si illud minimum naturale corrumperetur ille ignis non ageret subito in secundam pedalitatem probo consequentiam quia si illa forma ignis non corrumperetur maior esset actiuitas agentis cum effectu producti quam sit corrupta illa forma ignis super resistentiam illius secunde pedalitatis nam ignis est causa que coadiuuatur a suo effectu et tamen tunc non ageret illa causa subito in secundam pedalitatem igitur neque debet agere subito in secundam pedalitatem prima corrupta ad hoc par erit solutio in argumento sequenti.

### Ad confirmationem respondetur

quod illa totalis materia debet informari forma ignis in instanti et ad probationem tantus est excessus actiuitatis ipsius agentis super resistentiam secunde pedalitatis quam est excessus actiuitatis ipsius agentis super resistentiam prime pedalitatis igitur ad omne minus non in infinitum citius illud agens debet agere in primam pedalitatem quam in secundam nego consequentiam et do oppositum consequentis cum antecedente quod illud agens in infinitum citius agat in primam pedalitatem quam in secundam hoc patet quia in nulla proportione citius agat quia si illud agens introduxisset formam substantialem ignis in secunda pedalitate in media hora precise adhuc citius introduxisset formam substantialem ignis in prima pedalitate et si in quarta parte hore vel millesima aut quantumcumque parua parte egisset in secundam pedalitatem adhuc verum esset dicere quod citius egisset in primam quam in secundam igitur postquam in instanti agit in primam pedalitatem et successiue in secundam in infinitum citius agit in primam quam in secundam et ad probationem consequentie nego quod velocitas talis actionis proueniat propter excessum actiuitatis agentis super resistentiam passi sed ratio quare subito agit in primam pedalitatem est hec quia repugnat ex parte passi quod illud agens non agat eque velociter in omnes partes ipsius cum tunc daretur minus minimo ut antea sepius dictum est et ex illo claret causam discriminis quare casu posito ille ignis subito agat in secundam

pedalitatem prima corrupta et tamen in eam successiue ageret si prima non corrumperetur quia hoc est solum de per accidens ut videlicet non detur minus minimo.

**Tertio principaliter arguitur** probando quod non detur minimum naturale alicuius forme accidentalis secundum extensionem et sic arguo applicetur aliqua materia alicui agenti quod introducet in illam materiam calorem tunc sic arguitur vel illud agens quod libet calorem successiue introducet vel non si primum non est dandum minimum naturale caloris secundum extensionem si secundum signetur ille calor qui producat in instanti et sic arguo implicat dare aliquem calorem extensionem quum ille sit intensus igitur ille calor qui producat in instanti erit aliquo modo intensus et gratia exempli styrenius gradus et sic arguo non datur minimum naturale secundum intensionem in formis accidentalibus ut antea dictum est igitur illud agens introducens calorem prius debet introducere medium gradum caloris quam unum gradum et ante quemlibet calorem introducere minus intensionem calorem quia si non hoc maxime ideo foret ne daretur minus minimo naturali et cum non sit dandum tale minimum naturale secundum intensionem sequitur quod ante quemcumque calorem introducendum ab isto agente in isto passo ipsum agens debet introducere calorem remissionem et per consequens non est dicendum quod illud agens producat minimum naturalem secundum extensionem in instanti producat ipsius sub aliquo certo gradu vel si producat quod illud quod producat erit minimum naturale secundum intensionem.

### Confirmatur si dandum sit tale

minimum naturale signetur et volo gratia exempli quod minimum naturale ignis sit plusquam semipedalis quantitatis et minimum naturale ignis sit pedalis quantitatis illo supposito pono quod alicui igni applicetur lignum pedale cum semis et tunc sic arguo vel iste ignis eque cito agat in omnes partes illius materie vel non quocumque dato probabo vel quod dabitur minus minimo vel quod non omne agens citius agit in propinquam quam in distans etiam ubi non presens defectus ex parte passiuorum utrumque est falsum et probo consequentiam quia datur quod illa totalis materia simul et semel informabitur forma ignis et tunc sic minimum naturale ipsius ignis est precise pedalis quantitatis ut suppositum et per consequens non oportet quod tota illa materia subito incendatur sed sufficit quod illa pedalis secundum se totam subito inflammetur et alia semipedalis successiue quia non inconuenit dare minus minimo in suo toto.

### Ad tertium principale responde-

tur concedendo quod in instanti introducat minimum naturale caloris secundum extensionem et concedo quod ille calor est aliquo modo intensus et quando dicitur si generatur eius intentio et sit unus gradus bene volo nego quod agens prius debebat introducere medium gradum caloris quam illius totalem gradum.

### Sed contra hoc arguitur ante-

quam sit transitus de extremo in extremum oportet transire per media igitur antequam aliquod subiectum sit sub calore unius gradus oportet quod prius fuerit sub calore dimidii gradus. Item si possibile sit aliquod subiectum esse sub calore unius gradus antequam sub calore remissionem sequitur quod erit possibile aliquod subiectum esse sub



## Questio Septima

intensissimo gradu alicuius formeanteq̄ sit sub gradu remissiori quod est falsum. Tum tertio dato q̄ sit possibile transire de extremo in extremum non per transiendum media tamen videtur satis possibile q̄ pertransiuntur omnia media inducatur ergo calor illo modo in aliquod subiectum ita q̄ ante quemlibet calorem quantumcumq̄ remissum fuerit aliquis calor remissior in illo subiecto quo supposito capiatur primum instans in quo erit calor in illo subiecto et arguitur sic vel ille calor est remississimus qui potest esse ita q̄ nullus calor possit esse remissior illo extra suum totum: nec in suo toto et sic habebitur intentum vel est aliquis remissior et sequitur q̄ ille prius fuit introductus et per consequens non datur primum instans in quo illud subiectum habet calorem.

### Ad ista respondetur et ad primum

dico quod non semper oportet q̄ quando fit transitus de extremo ad extremum oportet transire omnia media sicut capilli quando sunt albi non prius efficiuntur virides vel rubei et tamen transiunt de extremo in extremum puta de nigredine in albedinem quanto magis quando fit transitus de vna specie remissa ad alia intensiorem eiusdem speciei non oportet transire omnia media et ex isto sequitur q̄ si aliquod calidum debeat corumpere frigiditatem alicuius corporis quod in primo instanti in quo minimum naturale caloris erit productum verum erit dicere q̄ in subiecto illius minimi semper antea fuit frigiditas per totum extensa et in illo instanti nulla est ibi frigiditas et ita si medietas illius subiecti proximior agenti sit a z alia b verum est dicere quod nec in a nec in b est frigiditas et tamen semper intensior fuit frigiditas in b q̄ a et ita agens eque cito corrumpit frigiditatem in parte distante sicut in parte propinqua.

### Ad aliud concedo illatum analogia

est capto corpore luminoso et applicetur aeri benedicti posito ad susceptionem luminis tunc in instanti producit suum lumen et tamen non prius producit iumen remissius et q̄ illud lumen in illo instanti ab ipso productum non sit remississimum quod poterat producere patet quia si motus dicitur recedat ab illo aere illud lumen remittetur et tunc ad principalem propositionem assumptam quando fit transitus de extremo in extremum oportet quod fiat transitus per media dico q̄ illa propositio solum modo habet verum de mobili motu secundum locum et non oportet de mobilibus motis alijs speciebus ipsius motus vt ante declaratum est.

### Ad aliud dicitur q̄ tenendo istud

minimum naturale suppositionem admittenda sed ipsa ad illa dico quod non dabitur primum instans in quo illud subiectum habet aliquem calorem sicut de mobili q̄ incipit transire spacium quacumq̄ enim parte data qua pertransibit prius pertransiit aliam sed non dabitur primum pertransitum ab ipso.

### Ad confirmationem respondetur

q̄ in illo casu illa materia subito informabitur forma ita q̄ illa semipedalitas adeo cito informabitur forma ignis sicut illa pedalitas et quando dicitur si hoc esset verum hoc ideo foret ne daretur minus minimo naturali ipsius ignis hoc nego immo est causa ne daretur minus minimo naturali ipsius ligni et sic dico q̄ de per accidens totum illud lignum subito inflammatur et eodem modo si minimum

naturale ignis sit pedalis quantitatis et minimum naturale ligni sit semipedalis quantitatis tunc applicato ligno pedali cum semis igni potest dici q̄ totum illud lignum subito incenditur vel q̄ in illo instanti in quo incenditur illa pedalitas incipit incendi illa semipedalitas per vltimum non quemadmodum contingit de angelo immediate post alium productum et retenta illa eadem suppositione applicato ligno quadrupedali alicui igni dico q̄ prima pedalitas incenditur in instanti secunda secundum se et quodlibet sui successiue prima medietas quartae pedalitas proximior agenti successiue sed vltima medietas in instanti ne detur minus minimo naturali ligni.

### Quarto principaliter arguitur ex

ista positione sequitur q̄ a portione maioris inaequalitatis non fieret actio quod est falsum et patet consequenti capiatur minimum naturale aque resistentis vt. 4. cui applicetur vnum agens frigidum actiu tatis et. xiii. tunc sic vel istud frigidum ager in istud minimum naturale vel non si secundum habetur intentum si primum sequitur q̄ dabitur vltimum instans esse rei permanentis secundum se et quodlibet sui proba consequentiam simus in illo instanti in quo illud agens frigidum incipit introducere frigiditatem in illud minimum naturale et sic arguitur immediate post hoc erit frigus in illo minimo naturali et gignitur immediate post hoc condensabitur et per consequens immediate post hoc occupabit minorem locum et tunc quero vel immediate post hoc informabitur ista forma vel non si secundum instans presens est vltimum esse illius forme si primum dabitur minus minimo et probatur consequentia quia frigiditas est mater condensationis.

### Fortis dicitur et apparenter sicut dicit

Paulus veteris in sua magna philosophia loquendo de ista materia q̄ non quilibet gradus frigiditatis natus est condensare illud minimum naturale sic falsum est dicere q̄ in illo instanti in quo illud agens incipit introducere frigus in illud minimum naturale illud passus immediate post hoc condensabitur sed licet hoc veritas sit consonum non tamen euadit difficultatem quia ex quo aliquod frigus natus est condensare illud minimum naturale et aliquod non quero vel datur maximum frigus quod natus est condensare illud minimum naturale et clarum est quod non quia si aliquod frigus natus est condensare etiam quodlibet maius poterit nec etiam dandum est minimum frigus quod non potest condensare illud minimum quia si maius non potest nullum minus poterit restat ergo q̄ detur minimum frigus quod potest condensare illud minimum naturale vel maximum quod non potest si detur maximum frigus quod non potest signetur illud et gratia exempli sit vnus gradus et tunc sequeretur q̄ in illo instanti in quo in illud minimum naturale sit introductus gradus frigiditatis illud minimum naturale desinat esse quia immediate post illud instans condensabitur ex quo immediate post hoc in illud minimum naturale erit introducea frigiditas nata condensare illud vel dabitur minimum frigus quod potest condensare illud minimum naturale et sequitur statim q̄ in primo instanti in quo illud frigus erit introductum incipiat condensare illud minimum per vltimum non esse et ita adhuc in illo instanti illa forma est et non immediate post hoc erit et ita semper habetur propositum.



**Confirmatur sic non est dabilis**  
 minima materia quam per se forma humana potest infor-  
 mare igitur neq; dabilis est minima materia quam per  
 se potest informare forma aque vel forma ignis tenet con-  
 sequentia quia equalis est ratio in omnibus antecedens  
 patet quia dato illo homine sic arguo sequeretur q; na-  
 turaliter non posset fieri maior vel perdere aliquid  
 membrum violenter z q; esset aliquis scolasticus qui non  
 posset verberari que etiam videntur absurda z conse-  
 quentia patet quia si talis homo verberetur ita q; aliquid  
 perdat de ipsa materia tunc illa forma non amplius  
 informabit illam materiam vel alias dabitur minus mi-  
 nimo naturali.

**Et subconfirmatur & adduco ar-**  
 gumentum prius factum. Non datur minimum natura-  
 le cuius forme accidentalis quo ad extensionem igitur  
 hec opinio est nulla probatur assumptum z pono calum  
 q; aliquod agens calidum applicatum sit alicui calefas-  
 cribili in quo per vnam horam introducet calorem z tunc  
 quero vel quilibet calor successiue producet vel non.  
 Forte dices sicut prius dictum fuit q; minimum natura-  
 le caloris quo ad extensionem producet in instanti.  
 Sed ex illo sic arguo sequeretur q; posset dari minimum  
 naturale caloris quoad intensiorem quod hec opinio ne-  
 gat consequentiam tamen si c. probo illud est minimum na-  
 turale caloris quo ad intensiorem. Si enim posset dari  
 calor minor quo ad intensiorem ille debuisset prius pro-  
 duci ab agente. Nam mere gratis z sine aliqua ratione  
 dicitur q; producat aliquid caloris prius intensus q; eo  
 remissior sit enim gratia exempli ille minimus calor quo  
 ad extensionem vnus gradus quo ad intensiorem miras-  
 bile est quare prius non fuit productus calor tante exten-  
 sionis in duplo autem minus intensus quia nullum fuis-  
 set secutum inconueniens non enim fuisset datum min-  
 imo naturali. Quod si forte dicas q; producat cal-  
 or tante intensiorem in instanti hoc esse ex virtute ipsius  
 agentis dicitur tibi etiam eodem modo tenendo maxi-  
 mum quod non q; illud produceretur in instanti cum ali-  
 qua parte residui z diceretur q; illud proueniret ex virtu-  
 te agentis extra male impugnata fuisset a me illa propo-  
 sitio quod ego saltem reputo inconueniens.

**Ad quartum principale responde-**  
 tur negando consequentiam unde dico q; nullum agens  
 naturale potest condensare illud minimum separatum a to-  
 to quia si illud minimum condensetur iam erit minus q;  
 antea quod est falsum z sic dices q; vna illarum sub  
 contrariarum sit falsa affirmatiua scilicet aliquid frigi-  
 gus potest condensare illud minimum naturale. Sed il-  
 lud videtur precise soluere argumentum verbaliter z nō  
 radicaliter quia ducetur argumentum sic aliquid frigi-  
 gus potest condensare hanc materiam z aliquid non igitur  
 datur maximum frigus quod potest condensare illam ma-  
 teriam vel maximum frigus quod non potest condensa-  
 re illam materiam vel minimum quod sufficit condensa-  
 re illam materiam vel minimum quod non sufficit con-  
 densare illam materiam z quodcumq; istorum membris  
 vnum datur ducetur argumentum vt prius. Propterea  
 videtur in hi esse concedendum q; in illo casu datur vlti-  
 mum instans esse rei permanentis secundum se z quod-  
 libet sui z tunc dico q; licet nullum agens naturale possit  
 condensare illud minimum non tamen sequitur q; a pro-  
 portione maioris inequalitatis nō possit fieri actio quia  
 licet illud agens non possit agere in illud separatum a to-

to tamen posset bene agere in illud si esset in suo toto et  
 sic q; non agat non prouenit ex parte ipsius agentis vel  
 quia resistentia illius minimi sit tanta quanta est acti-  
 tas illius agentis sed ratio est quia implicat contradic-  
 tionem illud minimum posse fieri minus

**Ad confirmationem respondet**  
 paulus venetus loco preallegato q; in omogeneis sicut  
 est aqua vel ignis est dabile minimum naturale sed i ethe-  
 rogenis non ita q; vult dicere q; non est dabilis minima  
 materia quam per se forma hominis potest informare nec  
 etiam dabilis est maxima materia quam per se potest in-  
 formare forma hominis z nullam maiorem z hoc pro-  
 pter suam magnitudinem sed dabiles sunt due latitudi-  
 nes materie z ad quamlibet illarum terminatur forma  
 hominis exclusiue gratia exempli capiantur due mate-  
 rie a scilicet a z b tunc dicitur q; neutram illarum forma  
 hominis potest informare a non potest informare pro-  
 pter suam paruitatem z propter eius magnitudinem b  
 quamlibet materie maior a z minorem b forma ho-  
 minis potest informare ita q; a est maxima materia quas  
 forma hominis non potest informare b vero minima ma-  
 teria quam non potest informare.

**Forte dices bene sequitur a mate-**  
 ria est maxima quam forma hominis non potest informa-  
 re igitur a materiam forma hominis non potest informa-  
 re z quamlibet maior a potest informare sed b est ma-  
 ior a igitur b materiam forma hominis potest informa-  
 re quod e contra dicta z eodem modo arguitur q; a mate-  
 riam forma hominis potest informare quia .b. est mini-  
 ma quam forma hominis non potest informare igitur  
 quamlibet minorem forma hominis potest informare igi-  
 tur a materiam postq; est minor b potest informare.

**Respondetur concedendo q; sim-**  
 pliciter non est vanda maxima materia quam forma ho-  
 minis non potest informare sed ad hunc sensum datur ma-  
 xima materia q; forma hominis non potest informare eo  
 q; illam materiam forma hominis nō potest informare et  
 quamlibet maiorem infra minimam quam non potest in-  
 formare z eodem modo conceditur q; b est minima mate-  
 ria quam forma hominis non potest informare z quam-  
 libet maiorem supra maximam quam non potest infor-  
 mare.

**Forte dices si b est minima mate-**  
 ria quam forma hominis non potest informare igitur .b.  
 materiam forma hominis non potest informare sed quā-  
 libet maiorem supra maximam quam non forma hominis  
 potest informare.

**Sed contra illud sic arguo & pono**  
 q; fortes sit sub quantitate media inter a z b, tunc sic  
 arguo fortes potest esse sub qualibet quantitate inter a  
 z b igitur fortes potest augmentari vsq; ad b ponatur  
 ergo in esse q; fortes augetur vsq; ad b z sequitur q;  
 quandoq; erit sub b quantitate z per consequens b quā-  
 titas non erat minima sub qua non poterat esse forma  
 hominis.

**Ad hoc dico concedendo q; for-**  
 tes potest augeri vsq; ad b exclusiue z non inclusiue z il-  
 la debet poni in esse per singulares sic fortes augmenta-  
 tur vsq; ad istam quantitatē infra b z supra a z ratio ē q;



## Questio Septima

per illam propositionem denotatur ad quod quilibet quatuor iterum infra b fortes possit augmentari que quidem propositio debet poni inesse per singulares eo modo quo dictum est et licet hec opinio satis sit probabilis tamen tenendo minimum naturale aliter responderetur ad principale argumentum concedendo illa que ibidem in data sunt licet videantur extranea hoc ideo est quia nunquam experientia docuit aliquem talem esse hominem nec unquam auditum est aliquem talem scolasticum fuisse in rerum natura.

### Ad subconfirmationem respon-

detur negando quod non detur minimum naturale forme accidentalis secundum extensionem et quando dicitur et aliter quod agens calidum applicetur alicui calefactibili utrum quilibet calor successiue producat vel non respondeo sicut responsum est inter arguendum quod minimum naturale caloris quo ad extensionem producat in instanti et nego quod ex illo sequatur illud esse minimum naturale caloris quoad extensionem immo dico quod posset dari calor equalis sed extensione minor aliter sed extensione maior dico quod causa quare producat in instanti calor tante extensionis est quia licet minor potuisset produci tamen tanta est virtus ipsius agentis quod in instanti calorem tante extensionis producat et quando dicitur eodem modo tenendo maximum quod non dicitur quod ipsum producat in instanti cum aliqua certa parte residui respondeo quod nihil contra me potest dicere quicquid libet sed non tanta apparentia illud sustineri potest sicut illud et ratio diuersitatis est quia agens calefactiuum producat in instanti minimum naturale caloris non potest producere nisi sit alicuius certe intensio sed illud non requiritur quo ad extensionem Aliam etiam de repositionem ad argumentum qua quidem solutio data euanescent hec argumenta et dico quod datur minimum naturale caloris secundum extensionem nihilominus tamen quilibet calor quo ad extensionem incipit esse per vltimum sui non esse quemadmodum dicitur fuit quod maximum quod non incipit esse per vltimum sui non esse

### Quinto princip aliter arguitur da-

tur minus minimo naturali secundum hanc positionem igitur hec propositio male posita consequentia claret et antecedens patet volo quod minimum naturale ignis sit pedalis quantitas et alicuius igni applicentur centus materie quarum quilibet sit pedalis et volo quod ille materie non sint continue sed contigue tunc sic arguitur secunda pedalitas incendetur successiue et per consequens ibi dabitur ignis semipedalis extra suum totum. Si dicas quod secunda pedalitas incendetur in instanti sic arguo vel incendetur in eodem instanti in quo incendetur prima vel non primum non est dicendum quia illud agens citius debet agere in propinquum quam in distans cum non sit repugnantia ex parte passi. Propterea forte dicitur quod non incendetur in eodem instanti sed immediate post primam incendetur secunda que ro vel immediate post hoc etiam incendetur. 3. et tunc sequitur quod illud agens postquam introduxerit formam ignis in secundam pedalitatem expectabit per tempus antequam agat in tertiam quod apparet esse falsum quia in illo tempore in quo non agit in tertiam pedalitatem ipsius agens

est bene dispositum similiter ipsum passum quare igitur non agit in passum.

### Confirmatur probando quod ille

ignis non debet agere in instanti in primam pedalitatem sed successiue et hoc sic tota ratio quare dicitur introduce re formam ignis in hanc primam pedalitatem est ne detur minus minimo ista ratio non valet quod sic probato quod prima medietas illius pedalitatis citius informetur forma ignis quam secunda licet daretur minus minimo hoc tamen non esset extra suum totum quod non inconuenit et quod ille ignis non esset extra suum totum sic probato ille ignis semipedalis et illud lignum semipedale constituerent unum totum integrale et per consequens ille ignis non esset extra suum totum consequentis claret de se et assumptum patet quia ille semipedales materie continentur igitur.

### Fortis dicitur quod illud non sufficit sed

requiritur continuatio vtriusque partis essentialis modo illa forma ignis et forma ligni non continentur et sic non constituerent unum totum integrale.

### Sed contra homo est unum con-

tinuum et tamen precise vna medietas materie continetur alteri et forma que est in vna medietate non continetur forme que est in altera medietate igitur illud non requiritur.

### Et subconfirmatur non est dabi-

lis minima materia quam forma aque informare potest ergo opinio nulla consequentia est clara et probato assumptum et accipio minimum naturale aque et sit pedalis longitudo et quero a te vel forma aque tantam extensionem materie quoad latitudinem et profunditatem sibi determinat vel non. Si primum sic arguo aqua ex sua natura nullam certam figuram sibi determinat igitur minimum naturale ipsius aque non est pedalis extensionis quo ad omnem dimensionem consequentia est manifesta et assumptum probato docet experientia quod capta aliqua aqua si ipsa ponatur in corpore graui oblongo figure conluminaris. Et si iterum capiatur aliud corpus continuu figure rotunde et in illud ponatur illa aqua tunc ipsa erit sub alia figura et si aliud capiatur corpus concuum siue sit figure triangularis siue quadrangularis etiam in eo poni potest talis aqua et erit alterius figure et semper superpono illa corpora esse eque capacia et per consequens nulla corpora esse eque capacia et per consequens forma aque non determinat sibi certam extensionem materie quo ad aliquam dimensionem et per consequens simpliciter est concedendum quod forma aque nullam extensionem materie sibi determinat. Si autem dederis repositionem puta quod forma aque licet sibi determinet extensionem pedalem materie quoad longitudinem non tamen quo ad latitudinem vel profunditatem infero esse repugnantiam in hac opinione accipiatur enim minimum naturale in specie aque quod sit pedalis longitudinis postquam non determinat sibi tantam extensionem materie quoad latitudinem vel profunditatem poterit ab eo separari aliqua pars pedalis longitudinis minoris latitudinis aut profunditatis quam antea que tamen bene per se existere poterit et per consequens dabitur minus minimo naturali quod clarum est implicare ex terminis.



## Primi phisicorum

### Ad quatum principale respōdetur

q̄ in illo casu iste ignis successiue ager in illam secundāz pedalem materiam quia licet prima pedalis materia & secunda non continuatur tamen illi ignis continuabitur & non habes minus minimo extra suum totum & licet hoc videatur satisfacere non tamen extinguit difficultatem quia vt ante visum est dabilis est minimus calor secundam extensionem ponatur ergo q̄ minimum naturale caloris secundam extensionem sicut pedalis quantitatis & arguatur vt supra. quia non potest dici q̄ calor prime pedalis & calor secunde; continuatur quia accidentia nunq̄ continuantur si sint in diuersis subiectis non continuantur. Propterea dico q̄ quilibet istarum pedalarum in instanti informabitur forma ignis & in quamlibet illarum in instanti introduceretur calor sed post q̄ agens egerit in ynam pedalarum de necessitate expectabit anteq̄ agat in sequentem & causa quia agens naturale non adeo cito potest disponere secundam materiam sicut primam & neq̄ tertiam adeo cito sicut secundam propterea postq̄ egerit in primam oportet q̄ disponat secundam & sic de aliis. Sed dices volo q̄ ille omnes materie sint equaliter disposite dico q̄ implicat omnes illas materias esse eque bene dispositas respectu illius agentis & non esse equaliter applicatas eidem agenti quia applicatio se tenet ex parte bene dispositionis ad aliquam formam naturalem suscipiendam. Si dicas posito q̄ sint omnes ille materie eque bene disposite quoad primas qualitatias dispositiones & non eque bene applicate quoad distantiam localem adhuc currit argumentum ad probandum q̄ non quilibet istarum materialiter informabitur in instanti. Ad hoc dico q̄ vix naturaliter posset dari casus in quo ille materie essent eque bene disposite quoad primas dispositiones & non essent cum causis conseruatiuis illarum dispositionum quia tamen calor non videtur implicare contradictionem naturaliter dico sicut dictum est q̄ agens de necessitate expectabit &c. & hoc est ex natura rei si hac solutione non volueris contentus residere aliquam aliam quere.

### Sed contra hanc solutionem sic

arguo capiatur aliquod minimum naturale & applicetur alicui agenti gratia exempli sit minimum naturale ignis pedalis quantitatis & applicetur vno corpus pedale alicui igni capiatur insuper vnum aliud tale corpus & ponatur eius medietas penetratiue cum medietate remotiori primi minimi ab ipso agente ponatur tertium minimum sic q̄ eius medietas sit penetratiue cum medietate secundi minimi naturalis remotiori ab ipso agente & ita ponatur deus infinita corpora pedalia sic se habentia vt prius dictum est tunc arguitur sic istud agens eque cito ager in omnia ista immo in illo instanti in quo introduceretur forma substantialis ignis in primam materiam minimam quam potest informare forma ignis etiam introduceretur forma substantialis in quamlibet illarum materialium quod sic probabitur si gnetur primum instans in quo erit introducta forma ignis in primum minimum & tunc sic arguitur in illo eodem instanti introducta erit forma substantialis ignis in secundam minimum naturale quia in illo instanti prima medietas secundi minimi est adeo propinqua ipsi agenti sicut secunda medietas primi minimi & per consequens in illo instanti in quo erit introducta forma substantialis in secundam medietatem primi minimi etiam erit introducta forma substantialis illa in medietatem secundi mini-

mi & per consequens in illo eodem instanti secundam minimum erit totaliter incensum quia alias daretur minus minimo extra suum totum. Et eodem modo probari potest q̄ in eodem instanti incenderetur tertium minimum naturale quartum & quintum & sic consequenter & sic eque cito ager in ynam partem distantem a se mille leucis sicut in partem propinquam & per consequens eodem modo dicendum est in casu principali ipsius argumenti q̄ eque cito incenderetur secundum minimum & similiter tertium sicut primum.

### Respondetur quod licet in quod

liber illorum minimorum iste ignis ager in instanti non tamen ager in eodem instanti in omnia ista & sic concedendum esset q̄ agit in aliquod passum & tamen in aliud sibi equaliter applicatum et equaliter dispositum non agit forte etiam dicitur potest q̄ in casu posito in eodem instanti ager in omnia ista & sic in aliquo instanti ageret per infinitam distantiam in illud non reputatur maius inconueniens q̄ hoc quod communiter concedi solet videlicet si essent infinita corpora equaliter disposita ad susceptionem caloris & essent applicata alicui igni q̄ ille ignis eque cito ager in omnia illa & illud solum prouenit ex eo q̄ taliter ordinantur illa corpora etiam illud est cum adiutorio suorum effectuum quod non inconuenit vt inferius videbitur nec propterea varianda est responsio que data est ad quintum argumentum principale quia in illo casu secundum minimum non adeo bene applicatur agenti sicut primum & propterea non est concedendum q̄ adeo cito ager in milesimum sicut in secundum sed in isto casu secundum minimum applicatur adeo bene agenti sicut primum & hoc de per accidens nec est inconueniens q̄ ignis agat vltra spheram sue actiuitatis in quamquidem precise exactura sua est natus agere quem admodum si ponatur vna pedalis sic q̄ vna eius medietas sit in sphaera actiuitatis ignis & alia extra spheram actiuitatis & minimum naturale stupe sit pedalis ille ignis ager in totam illam stupam quia mirabile esset q̄ a proportione maioris inaequalitatis non fieret actio.

### Fortē dicitur si alicui igni actiuitatis

vt quatuor applicetur vna supra pedalis & minimum naturale ignis sit pedalis & prima medietas stupe sit restituentie vt duo secunda vero vt. viii. tunc videtur esse dicendum q̄ ille ignis ager in primam medietatem eo q̄ a proportione maioris inaequalitatis debet fieri actio & per consequens ager in secundam & sic a proportione minoris inaequalitatis fieret actio. Sed hoc tibi relinquo.

**Ad confirmationem nego q̄ ibi** esset vnum totum integrale & hoc propter causam dictam & ad replicam dicitur q̄ illud requiritur quando ille forme sunt extense

### Ad subconfirmationē i qua inq̄

ritur in ordine ad quam dimensionem forme determinat sibi certam extensionem materie. Utrum videlicet quoad longitudinem vel latitudinem vel profunditatem. Et verum equalē extensionem determinant quo ad illas tres dimensionēs. Respondēdo per aliquas propositiones.

**Prima propositio quilibet forma** substantialis rei animate determinat sibi certam extensionem materie quoad omnem dimensionem tam quoad longitudinem latitudinem & profunditatem probatur

*simil*



## Questio Septima

hec propositio docet experientia q̄ quemadmodum for-  
mererum animatarum non possunt esse sub quacumq̄  
parua longitudine. ita esse non possunt sub quacumq̄  
extensione quoad latitudinem. Si enim accipiatu-  
ria informata forma elephantis & extendatur quo ad lon-  
gitudinem. Ita q̄ continue latitudinem deperdat &  
hoc quoad usq̄ non fuerit nisi digitalis latitudinis tunc  
clarum est ad experientiam q̄ illa materia non amplius i-  
formabitur forma elephantis & per consequens signum  
est q̄ forma elephantis determinat sibi certam extensionē  
materie indifferentem quoad vnam dimensionem es sicut ad  
aliam & ita potest dari aliqua materia informata forma e-  
lephantis que sit tam parua longitudinis & etiam tam p-  
ue latitudinis & etiam profunditatis. q̄ si ab illa mate-  
ria aliqua parua pars separaretur siue separatur secun-  
dum longitudinem siue secundum latitudinem siue pro-  
funditatem tunc illa materia non amplius informabitur  
forma elephantis immo quodam modo est licet sepa-  
raretur vna parua pars ab illa materia quo ad longitu-  
dinem & addatur illi materie quoad latitudinem ad  
huc licet illa materia sit tam magna sicut prius desinet ta-  
men informari tali forma & hoc quia non epius esset sub  
debita extensione quo ad longitudinem.

### Secunda propositio licet sustineri

possit idem est: iudicium de qualibet forma rei inanima-  
te dico tamen q̄ ad talem sensum datum nulla forma sub-  
stantialis rei inanimata determinat sibi certam extensio-  
nem quoad tres dimensiones declaratur istud exemplo  
Accepto minimo naturali in specie aque cuiuscumq̄ figu-  
re siue spherice siue triangularis siue quadrangularis illa  
materia potest effici minor quo ad longitudinem & tamen  
adhuc informabitur forma aque & etiam posset effici mi-  
nor quo ad latitudinem aut profunditatem & adhuc infor-  
matur forma aque. Et non est quia forma aque non de-  
terminat sibi hanc figuram vel illam. Nihilominus tamē  
illud nihil facit ad positionem minimi naturalis vandū  
est enim minimū naturale aque ad sensum hūc q̄ dabilis  
est materia tāte paruitatis q̄ si ab ea separaretur aliqua p-  
ua pars aut secundū longitudinem aut latitudinem aut  
profunditatem dummodo illa pars non datur secundum  
aliam dimensionem remanenti aque tunc materia resi-  
dua non amplius stabit sub forma aque & ita clare patet  
discrimen inter formas substantiales rerum animatarum  
& rerum inanimatarum. Et in propositione prima dixi q̄  
probabile est dicere eodem modo de forma rerum inani-  
matarum. Et si hoc teneatur negandum est illud quod  
assumitur in argumento v3 quia nulla figura epugnet i-  
psi aque. **Hoc autem tenendo dubitat aliquis ponēdo**  
vnum dictum supposito q̄ minima extensio materie quā  
requirit forma aque sit digitalis/aut si esset aliqua mate-  
ria triangularis figure sic se habens q̄ vna costa eius sit  
digitalis longitudinis alie aurem due semipedalis vtrum  
ne talis materia possit informari forma aque.

**Ad quod triplicem dat solutionem primo dicit q̄ non**  
secundo dicit q̄ probabiliter potest dici q̄ sic tertio di-  
cit q̄ sic quia vt dicit difformiter longū est aque longū  
aut sua longissima pars & propterea illa materia est digi-  
taliter longa & habet debitam extensionem quo ad lon-  
gitudinem vt informetur forma aque. Sed miros quo-  
modo in hanc tertiam solutionem incidit quia oppositū  
illius non solum probari potest immo demonstratiue con-  
cluditur habes p̄ obationem tertia questio ne primi in  
repositione ad sextum principale i tertia opinione propter

reō aliter dicendum esset q̄ illa materia nullo pacto pos-  
set informari forma aque. quare clarum est nullam partem  
eius esse digitalis longitudinis. Et hec de primo puncto

### Increstat videre vtrū sit pos

**R**espondere maximo quod nō potest per se exi-  
stere hoc est querere vtrum detur aliqua mate-  
ria quam forma aque vel ignis aut aliqua alia non potest  
informare propter eius paruitatem sed quamlibet maio-  
rem ad sensum ante declaratum in response ad cōfirma-  
tionem quarti argumenti principalis. Et respondet gre-  
gorius decima septima distinctione sui primi q̄ probabi-  
lius est dare maximum quod nonq̄ dare minimū q̄ sic

### Sed contra hoc arguitur sic sup-

sisto quod maxima materia quam forma ignis per se non  
potest informare sit pedalis quantitatis & applicetur ali-  
cui igni aliqua materia bipedalis tunc queritur vtrū ignis a-  
get successiue in totam istam materiam vel non si primus  
sequitur q̄ priusaget in vnam digitalitatem illius mate-  
rie q̄ in pedalitatem quod est fallum q̄ vt suppositum ē  
form ignis non potest informare materiam pedalem per  
se existentem & hoc propter eius paruitatem & per conse-  
quens a fortiori non poterit informare materiam digita-  
lem per se existentem.

### Fortē dicit q̄ forma ignis introdu-

ctur in instanti in illam materiam pedalem quemadmo-  
dum dictum est de minimo naturali. Sed contra tunc da-  
bitur maximū quod non potest per se existere extra suū  
totum quod manifestam inuoluit contradictionem q̄  
si dixeris q̄ forma ignis introducitur in instanti in primā  
pedalitatem illius materie & in aliquam partem secundē  
pedalitatis.

### Contra secundo signetur illa ps

secunde pedalitatis in quam ager in instanti & gratis exē-  
pli sit digitalis tunc sic arguo omne agens citius agit &  
igitur iste ignis prius debet agere in illam pedalitatem  
cum medietate illius digitalitatis q̄ illā pedalitatem & di-  
gitalitatem simul quia dato q̄ egisset prius i pedalitatem  
cum in digitalitate nec fuisset datum minus maximo  
quod non potest per se existere extra suum totum nec ali-  
quod aliud secutum fuisset inconueniens igitur frustra  
& mere gratis dicitur q̄ istud agens agit in instanti in pri-  
mam pedalitatem & digitalitatem.

### Confirmatur supponendo vni

quod dictum est de questione precedenti scz q̄ dabilis sit  
maximū ignis q̄ naturalit̄ potest esse per naturam illo sup-  
posito volo q̄ ille maximus ignis sit decem pedum & ali-  
cui igni nouem pedum cum dimidio applicet stupa peda-  
lis cum semis existens in eo & volo q̄ maximum stupe q̄  
non potest per se existere sit pedalis quantitatis isto suppo-  
sito arguit sic dabilis maximū quod non potest per se existe-  
re ipsius stupe extra suum totum igitur hec opinio si-  
bi repugnans assumptum patet illa semipedalis stupe in-  
cendetur vel ergo dabitur ibi ignis vndecim pedum &  
per consequens ignis decem pedum non fuit maxi-  
mus ignis possibilis per naturam quod est contra hypo-  
thesim si de secundum tunc sequitur propositum q̄ ibi  
erit stupa pedalis extra suum totum modo vt suppo-  
situm est maxima stupa que non potest per se existe-



## Primi physicozum

re est pedalis quantitatis.

### Fortē dicitur q̄ sicut argumentum

bene probat non potest dici q̄ tota illa semipedalitas in tendetur quia tunc remaneret ibi maximum stupe q̄ nō potest per se existere extra suum totum & sic remaneret aliqua pars non incensa.

### Sed contra hoc arguitur sic dicitur

illa pars que non incendetur & gratia exempli sunt digitalis & arguitur sic medietas huius digitalitatis est disposita ad suspensionem forme ignis agens est bene dispositum & applicatum ad hoc q̄ forma substantialis ignis introducatur in illam medietatem nec sequitur q̄ dabitur ignis maior q̄ decem pedum nec sequitur q̄ adhuc daretur maximum ipsius stupe quod non potest per se existere extra suum totum nec aliud inconueniens igitur male dictum est q̄ illa digitalitas nec secundum se nec aliquid sui incendetur. Et si dicas nullam esse partem illius semipedalitatis quin secundum se vel aliquid eius sit incensa.

### Contra sequeretur q̄ aliquis ignis

esset maior altero & hoc indiuisibiliter patet sequela capto aliquo igne semipedali a gratia exempli & igne generato in illa pedalitate stupe qui sit b tunc sic arguo a est semipedalis quantitatis b vero nō habetur ergo q̄ a ignis sit maior b & secunda pars patet quia non est in duplo maior nec in triplo nec in aliqua alia proportione igitur indiuisibiliter a ignis est maior b.

### Ab primis principale respondet

ab aliquibus concedendo q̄ illud agens non potest successiue agere in istam materiam quia tunc sequitur q̄ daretur aliqua materia informata forma ignis que tamen esset minor maxima materia quam per se existentem forma ignis non potest informare & ulterius concedunt q̄ non sufficit dicere q̄ maximum quod non producit in instanti. Propterea oportet dicere vt tactus est arguendo q̄ illa pedalitas materie cum aliqua certa parte residui incenditur in instanti sed replica in oppositum adducta ostendit hanc solutionem esse irrationabilem. Propterea ab aliis sic respondetur q̄ maxima materia quam forma ignis per se non potest informare incenditur in instanti cum aliqua parte residui in adequata hoc est dicere applicatamateria bipedali alicui igni tunc prima pedalitas incendetur in instanti supposito q̄ illa sit maxima quam forma ignis non potest informare extra suum totum & aliqua pars secunde pedalitatis in eodem instanti incenditur sed non est habilis aliqua pars illius secunde pedalitatis que secundum se & quodlibet sui incendetur in illo instanti. Analogiam dant isti de corpore spherico tangente corpus perfecte planum ubi non est habilis aliqua pars ipsius corporis plani perfecte tacta a corpore spherico. Sed contra hanc solutionem limitat confirmatio adducta & iterum contra ipsam.

### Arguitur sequeretur q̄ daret maximum

pondus quod brunellus potest portare consequentia sic ostenditur supposito q̄ maximus asinus qui non potest per se existere sit pedalis quantitatis & virtutis portatiue vt vnum tunc capio aliquam materiam cui applicetur vnum agens potens in illam materiam introducere formam substantialem asini nam tunc vt dicit solutio ista agens introducet formam substantialem asini in vnam pedalitatem cum aliqua parte residue materie & hoc in

instanti sed non dabitur aliqua pars materie residue in quam introducetur forma asini in illo instanti & in quam libet parte illius partis vno igitur q̄ ille asinus productus in illo instanti vocetur brunellus & capiatur aliquis lapis qui sit resistentie vt vnum tunc arguitur sic brunellus potest portare istum lapidem & nullum maiorem igitur iste lapis est maximum pondus quod brunellus potest portare consequentia claret ex terminis & antecedens patet & primo quo ad priorem partem maximus asinus qui non potest per se existere est virtutis portatiue vt vnum & per consequens virtus portatiua talis asini ē equalis cum resistentia huius lapidis & cum i hoc instanti productus atque asinus vt puta brunellus maior maximo asino qui non potest per se existere & etiam maioris virtutis quia suppono q̄ crescente magnitudine crescat virtus portatiua sequitur q̄ asinus in instanti productus potest portare hunc lapidem quia a proportione maioris inquantitatis sit actio. Et ex istis ergo habetur q̄ brunellus sufficit portare hunc lapidem secunda vero pars probatur puta q̄ nullum maius pondus brunellus potest portare & arguitur sic si aliquid maius pondus potest portare & gratia exempli sit resistentie vt duo gradus & arguitur sic est aliquis asinus habilis virtutis portatiue vt duo & supponamus illud quod tangebatur inter arguendum q̄ crescente magnitudine crescit virtus portatiua ita q̄ gratia exempli ad hoc q̄ aliquis asinus sit virtutis portatiue vt duo sit bipedalis quantitatis tunc notum est q̄ in illo instanti non producebatur aliquis asinus bipedalis & per consequens non producebatur aliquis asinus virtutis portatiue vt duo & per consequens non datum est aliquid maius pondus quod brunellus possit portare. Glideri meo iste due rationes rationabiliter videntur destruere hanc solutionem que omnia videntur respugnare ymaginationi gregorius etiam qui tenet probabile esse dare maximum quod non aliter diceret puta q̄ maximum quod non incipit esse per vltimum non esse ita q̄ si maxima materia quam forma ignis per se non potest informare sit pedalis quantitatis & alicui igni applicetur materia tripedalis tunc dico q̄ istud agens incipit & introducere formam substantialem ignis per vltimum non esse in illam materiam & in illo instanti verum erit dicere q̄ immediate post hoc illa pedalitas erit incensa cum aliqua parte secunde pedalitatis & tamen omnino successiue aget in illam secundam pedalitatem quia nulla pars secunde pedalitatis immediate post hoc erit incensa & tamen nunquam verum erit dicere q̄ datur maximum quod non per se existens & sic illud agens subito agget in illam materiam pedalem. Et ex hac solutione pro nunc nullum vt michi sequi inconueniens sequitur nisi ex ea rei permanentis dari vltimum esse quia vltimus instans in quo illud agens non agit est vltimum instans forme substantialis illius ligni que est in illa pedalitate sed illud nullum reputo inconueniens. Qui tamen vellet tenere primam solutionem haberet dicere aliquid esse maius altero & tamen in nulla proportione. Similiter dicere q̄ datur maximum pondus quod brunellus potest portare vel dicere quod illum lapidem brunellus non potest portare & quia in nullo excessu certo brunellus est maioris actiuitatis q̄ ille lapis resistentie sed illa non reputo impugnatione digna etiam quia procedunt ex non intellectu opinionis ipsius gregorius. Illi etiam qui dant hanc solutionem dicunt q̄ implicat contradictionem simul & semel dare maximum quod non & minimum quod sic & tamen videtur q̄ habile sit minimum quod sic puta ille ignis qui producit in illo instanti



## Questio Septima

quia nullus minor illo potest esse in rerū natura & ille potest esse sequitur ergo quod est dabile minimum naturale ignis & sic dabitur maximum quod non & minimum quod tamen ipsi negant unde est hic aduertendum quod licet probabiliter dari potest minimum quod potest per se existere vel maximum quod non potest per se existere tamen non potest dari utrumque membrum quod sic patet nam notum est quod minimum quod sic esset maius maximo quod non nam implicat quod maximum quod non esset equale minimo quod sic & etiam si maximum quod non esset maius minimo quod si tunc aliquid esset minus maximo quod non posset per se existere & ita fortiori maximum quod non poterit per se existere oportet igitur dicere quod minimum quod sic esset maius maximo quod non & hoc excedit diuisibilitatem quia impossibile esset quod esset maius excessu diuisibilitatis & per consequens nullum minus illo posset per se existere & ita aliquid maius maximo quod non etiam non posset per se existere quod iterum inuoluit contradictionem & ita licet non possit simul utrumque membrum dari quodlibet tamen illorum sine quacumque contradictione defendi potest. Et hec de prima opinione circa questionem principalem.

**S**equitur secunda opinio que tenet quod in quolibet specie entium est dabile a liquo ens a deo prout quod nihil minus illo separatum a toto potest durare per notabile tempus in tali specie suo contrario circumstante & agente notanter dicitur quo nihil minus separatum a toto quia capto aliquo minimo naturali verum est dicere quod quibus per illius inexistens toto potest durare per notabile tempus suo contrario circumstante deinde dicitur notanter in tali specie quod dato aliquo minimo naturali alicuius speciei bene potest a liquo minus illo durare per notabile tempus in alia specie. Postea notanter dicitur suo contrario circumstante quod capta aliqua parte alicuius minimi naturalis separata etiam a toto illa potest durare per notabile tempus si suum contrarium non circumstet ut puta si ponatur in vacuo vel extra spheram actiuorum & passiuorum. Postremo notanter dicitur agente quia capta aliqua parte mini naturalis separata a toto etiam suo contrario circumstante dum modo tamen deus impedit actiuitatem ipsius agentis illa pars posset durare per notabile tempus. Et hec opinio vult dicere quod aristoteles intelligit esse danda minimum carnem ad sensum nunc declaratum & non sicut intellexit gregorius videlicet quod daretur aliqua caro a deo parua quod nulla minor illa extra suum totum posset durare per tempus vel per instantem & tunc respondendum ad argumentum contra gregorium pro secunda conclusione adductum quod vna illarum subcontrariarum est falsa hec scilicet aliquam materiam forma hominis non potest informare quod licet forma hominis non informet aliquam materiam a deo parua sicut est materia vniuersalis ex parte ipsius forme quia forma hominis quantum est ex sua natura bene posset informare illam materiam sed quod nullum agens naturale potest introducere formam hominis in talem materiam extra suum totum propterea nunquam visum est esse aliquam talem materiam separatam a toto informatam forma hominis.

**Forte** sic ducitur argumentum in aliquam materiam per se existentem forma hominis ab agente naturali potest introduci & in aliquam materiam ab eodem agente forma hominis non potest introduci igitur datur maximam in quam potest vel maximam in quam non potest vel minima in quam sic vel minima in quam non et tunc dabitur difficultas

**Ad hoc** respondeo quod ex illis duabus subcontrariis non sequitur aliquod illorum membrorum non enim potest dari minimum quod sic aut maxi-

mum quod non quia illud esset redire ad opinionem gregorii nec etiam potest dari maximum quod sic quod dato aliquo composito ex maxima materia & forma hominis quam potest informare verum esset dicere quod illud compositum non possit augmentari nec etiam danda est minima materia quam forma hominis non potest informare quod quacumque materia demonstrata falsum est dicere quod quilibet minor agens naturale potest introducere formam hominis tamen autem quare ex illis subcontrariis non sequitur aliquid membrum quod ad hoc sequeretur quod diuisio per affirmationem maximam vel negationem minimam requireretur quod affirmatiua sic haberet quod ex eo quod verificatur pro aliquo pro quolibet minori verificari posset quod non contingit in proposito quia non sequitur si aliquam materiam per se existentem forma hominis poterit informare quamlibet minor poterit informare & ad hoc quod sequeretur formam hominis per affirmationem minimam vel negationem maximam oporteret quod ex eo quod affirmatiua verificaretur pro aliquo pro quolibet maiori verificari posset quod etiam non contingit in proposito & hoc est quod dicitur alii quod ad hoc quod sequatur diuisio requiritur quod nemo non possit indifferenter verificari pro maiori & minori & patet ratio quare ex duabus subcontrariis assumptis non sequitur diuisio.

**Contra** dicta arguitur primo sic si dandum sit tale minimum naturale in specie aque & gratia exempli sit pedalis quantitas & capto talia duo minima naturalia a se & b volo quod b condenseretur ad subduplum & tunc sic arguo b condensatum ad subduplum potest durare per notabile tempus suo contrario circumstante & agente & b sic condensatum est minus a igitur aliquod minus a potest durare per notabile tempus suo contrario circumstante & agente assumpsum quo ad priorem partem probatur ex quo secunda est manifesta tantus sit excessus a cetera utatis ipsius contrarii circumstantis super resistentiam ipsius b quod est semipedalis quantitas & quando fuit pedalis quantitas immo quando est semipedalis quantitas est minor excessus eo quod virtus vniuersalis est fortior seipsa vis per se igitur si b poterat durare per notabile tempus suo contrario circumstante & agente quando erat pedalis quantitas poterit & durare per notabile tempus licet sit semipedalis quantitas.

**Confirmatur** capiatur medietas illius minimi naturalis a & gratia exempli sit volo quod creare fiat ad duplum ita quod efficiatur pedalis quantitas sic arguo c est minus a & potest durare per notabile tempus suo contrario circumstante & agente igitur a non erat minus naturale quod c sit minus a patet quia b pars ipsius a igitur est minus a & autem possit durare per notabile tempus sic probatur illa forma habet materiam subdebita quantitate & etiam qualitatiuas dispositiones requisitas ut informet talem materiam per notabile tempus igitur durabit suo contrario circumstante & agente ipsius c tanto tempore sicut a quo erat probatum.

**Ad primum principale dupliciter** respondetur primo ab aliquibus sic quod postquam est condensatum potest durare per tantum tempus ut prius ut videbatur suadere ratio adducta & quando infertur quod minus minus non potest durare per notabile tempus distinguitur aut ceteris paribus scilicet in qualitatiuis dispositionibus & sic negatur vel si intensiores sint qualitatiue dispositiones in parte minimi quod in toto & hoc nullum est inconueniens quod vult dicere hec opinio quod est dabilis aliqua aqua a deo parua quod nulla minor illa in uuantitate dum modo non habeat qualitatiuas dispositiones intensiores potest durare per tempus notabile suo



## Primi physicoꝝ

contrario circumstantie ita q̄ gratia exempli dabilis est aliqua aqua que est vniformis in qualitatibus dispositio- nibus a deo parua q̄ nulla ipsius pars cum talibus qua- litatibus dispositionibus potest durare per tempus nota- bile ex eo q̄ vnio talium partium multum conducit ad conseruationem talis forme. Alio modo ab alijs respōdetur negando q̄ b condensatum possit durare per notabile tē- pus & hic non respicias ad sensum diuisum & tunc ad ar- gumentum quo sic arguitur tantus est excessus acruita- tis ipsius agentis super resistentiam b quando est condē- satum quantum est super b non condensatum immo vide- tur minor eo q̄ virtus vnita & dico q̄ maior est excessus acruitatis agentis super b condensatum q̄ super b non condensatum immo b tunc est minoris resistentie & ad illas propositionem communem dico q̄ habet verum quando talis vnio non repugnat conseruationi tali forme modo in pposito vnio virtutis ipsius b repugnat conseruationi ipsius forme & sic non habetur post q̄ b est condensatum ad subduplum possit durare per notabile tempus.

**Ad confit** mationem concedo q̄ crure factum po- test durare per notabile tempus sed ni- hil contra positionem quia posito intelligit dummō illū minus immo naturali maneat sub tali quantitate & dispo- sitione non potest durare per notabile tempus

**Secundo** principaliter arguitur capiatur aliquod minimum naturale in quacunq; specie volueris & sic arguo per positionem illud potest durare p̄ notabile tempus & nullum minus illo suo contrario cir- cūstante quero ate quid vocas notabile tempus. Et si forte dixeris vnam horam sic arguo signetur resistentia illius minimi naturalis & fit vt duo actiuitas autē ipsius agentis cum quo potest durare per vnam horam gratia exempli sit vt iiii. tunc sic capiatur aliquod agens actiui- tatis vt. 8. et notum est q̄ illud minimum naturale resi- stentie vt duo illo contrario circumstante poterit p̄cise durare per mediam horam & per consequens illo cōtra- rio circumstante non poterit durare per notabile tempus & per consequens nou erat minimum naturale quod si for- te dicas q̄ sufficit q̄ possit durare per notabile tempus circumstante illo contrario actiuitatis vt iiii.

**Cōtra** ex illo sequitur destructio totius videlicet q̄ nullum est dandum minimum naturale con- sequentiam sic probō dato illo minimo naturali resistentie vt duo & capiatur eius medietas accepiatur deiceps aliquod contrarium subduple actiuitatis ad illud contra- rium cum quo minimum naturale potest durare per no- bile tempus tunc sic illa medietas minimi naturalis po- test durare per notabile tempus illo circumstante contra- rio & agente & per consequens potest durare per notabile tempus scilicet per vnam horam aliquo contrario circū- stante & per consequens datur minus minimo: q̄ vt dicit solutio p̄cedens non oportet ad hoc q̄ aliquid dicatur esse minimum naturale q̄ possit durare per notabile tem- pus quocunq; contrario circumstante sed sufficit q̄ a- liquo contrario circumstante possit durare per notabile tempus.

**Cōfirmatur** nullum est minimum naturale quod potest durare per notabile tempus suo contrario circumstante igitur male dictum est assum- ptum parer quia dato oposito quero vel illud contrarium cum quo potest durare illud minimum naturale est ma- ioris actiuitatis q̄ sit illud minimum resistentie vel mino- ris aut equalis non secundum neq; tertium quia tunc ta- le minimum semper duraret eo q̄ a p̄positione minoris inegalitatis nunq̄ sit actio nec dandum est primum q̄

tunc sequitur q̄ si illud agens applicaretur illi minimo naturali q̄ immediate post hoc ager in illud minimum & sic immediate post hoc conumpetur aliqua pars illius minimi igitur illud minimum non durabit per notabile tempus.

**Ad secundū** principale respondetur concedendo q̄ tale minimum naturale resistentie vt duo potest durare per notabile tempus contrario circum- stante & agente acruitatis vt. iiii. & quando dicitur appli- cato ei contrario actiuitatis vt. iiii. tunc non dura- bit per vnam horam concedo nec hoc oportebit vt ibi ta- ctum est sed sufficit quod per notabile tēpus durare pos- sit aliquo contrario circumstante & quando illud impio- bas capta mediate alicuius minimi naturalis etiam que sit sub duple resistentie ad illud minimum & aliquo con- trario sub duple actiuitatis ad actiuitatem illius contra- rii cum quo potest durare illud minimum bene volo dico q̄ cum illo stabit per notabile tempus nec propterea se- quitur q̄ de tur minus minimo naturali q̄ sufficit q̄ illa medietas illius minimi naturalis non possit durare per notabile tempus circumstante illo contrario cum quo du- rare poterat illud minimum. Hanc solutionem multi ad- istud argumentum dant sed reuera mihi nō placet quia hoc nulli cadit in dubium quin illa pars minimis natura- lis resistentie vt vnum non possit durare per illam horam illo contrario actiuitatis vt iiii. circumstante immo tūc cō- cedendum esset minimum naturale quia quodlibet es ef- fet minimum naturale quia quodlibet tale potest dura- rare per aliquod notabile tempus aliquo contrario circū- stante & agente cum quo contrario circumstante & agen- te nulla pars ipsius minoris resistentie q̄ illud totum po- test durare per illud idem notabile tempus illarum tamē isti negarent immo adhuc sequeretur q̄ daretur minus minimo naturali. Propterea adhuc sensum dandum est minimum naturale q̄ est aliqua aqua vniformis in resistentia que potest durare per vnam horam circumstante ali- quo contrario & nulla minor illa extra suum totum etiam equalis resistentie intrinsece & essentialis cum ipsa potest durare per illud notabile tempus illo eodem contrario circumstante & tota ratio est quia illa forma substantia- lis requirit debitam quantitatem materie ad hoc q̄ possit informare talem materiam per notabile tempus non dico q̄ illa forma requirit debitam quantitatem materie ad hoc q̄ informet: sed adhuc non omnino satisfacit quia aliqua pars illius minimi posset resistere eidem contra- rio circumstante sed non in a deo propinqua distantia & breuiter multa alia venient declaranda que opinionem hanc sustinentes non explicant propterea derelinquatur

**Ad confit** mationem nego q̄ nullum sit dabile mi- nimum & illo dato concedo q̄ potest du- rare p̄ notabile tempus suo contrario circumstante & quā- do petis vel illud contrarium esset maioris actiuitatis q̄ illud minimum esset resistentie vel minoris vel equa- lis do primum & non sequitur propterea q̄ illud agens immediate post hoc ager in illud minimum corruppen- do aliquam partem ipsius minimi sed bene verum est q̄ immediate post hoc ager in illud minimum remittendo eius qualitatiuas dispositiones quod non infert q̄ im- mediate post hoc aliqua pars ipsius corrupetur. Et de hac secunda opinione quam licet multi insequantur prima dimissa nihilominus tamen postquam prima opi- nio quo ad vtrumq; sui membrum est multo subtilior et magis uidetur menti philosophi consona malo eam se q̄



## Questio Octava

hanc etiam fuisse opinionem commentatoris expresse Johannes de gandavo deducit. Et hec de questione septima.

Sequitur questio octava.

### Veritur octavo utrum status

**Q**uia sunt principia rerum naturalium pro cuius questionis solutione notandum est quod iste terminus naturale solet accipi multimodis vno modo vt distinguitur contra violentum et ita dicitur motum leuis voluntarium et ita dicitur quod operatio voluntatis non est naturalis sed operatio altorum potentiarum dicitur esse naturalis Tertio modo capitur naturale vt distinguitur contra casuale et ita inuentio thesauri non dicitur naturalis sed aliquis effectus qui non procedit a fortuna vel a casu dicitur naturalis. Quarto modo capitur naturale pro illo quod non est miraculosum sicut quando dicitur potest contingere naturaliter vel iste effectus est naturalis. Quinto modo capitur naturale pro omni entitate, que est in rebus natura et hoc modo deus et quilibet alia res siue sit in intellectu siue extra intellectum dicitur esse naturale siue res naturalis sed nullorum modorum capitur in proposito. Sexto modo potest accipi naturale pro re composita ex materia et forma et ita capitur res naturalis in proposito pro composito ex materia et forma. Similiter iste terminus principium accipitur multipliciter a aliquando accipitur pro principio omnis motionis et de pendente vsq; pro illo a quo omnia dependent vt puta pro prima causa. Aliquando accipitur principium pro principio doctrine de quo dicit philosophus quod illud est principium in doctrina nostra quod quodammodo sequitur cognitionem sensitivam vt ista omne totum est maius sua parte. Aliquando accipitur pro principio diffinitionis sicut dicit philosophus quod punctus est principium linee eo quod ponitur in diffinitione eius nam linea est longitudo et cuius extrema sunt duo puncta aliquando principium accipitur pro quantum causa efficiente et isto modo capitur in prohemio huius primi quando dicit philosophus vnum quod est scire arbitramur dum casus et principia vsq; ad clementiam cognoscimus. Quandoque vero capitur pro causa intrinseca rei naturalis. Aliquando autem capitur pro causa extrinseca et isto modo quilibet quatuor causarum dicitur esse principium rei naturalis. Declaratis terminis istis tituli questionis propositae videndum est qualiter venit intelligenda propositio philosophi. Tantum tria sunt principia rerum naturalium circa quod dicitur aliqui nominatiles quod illa propositio licet sit de actu exercito tamen capi loco vnius de actu signato non enim sunt tres res realiter distincte que sunt principia rei naturalis sed tres sunt termini communes non coincidentes in significando secundum suas rationes formales omnia principia reipsum scilicet vnde volunt isti dicere quod priuatio non est illa expellenda sed priuatio supponit pro ipsa materia ante transmutationem quia tunc verum est dicere quod ipsa est talis materia introducenda priuata et per transmutationem ipsa est priuatio sicut dicitur materia et priuatio sunt vnum numero distulerunt tamen ratione. Et istud etiam sic coloratur quia si priuatio esset forma expellenda sequeretur quod esset aliquid transmutatio naturalis sine tali priuatione vt est illuminatio aeris et similiter acquisitio scientie et tales alterationes acquisitiue siue deperditie. Alius est modus exponendi propositionem propositam philosophice et nullo modo logice que credo esse verum nunquam enim tale resu logicum pretendebat aristoteles et tunc dicitur quod aristoteles per illam pro-

positionem nichil aliud voluit habere nisi quod tres sunt res realiter distincte ex quibus res naturalis fit licet sint priuatio supponit pro forma expellenda que concurrat de per accidens ad constitutionem illius quod generatur quia nunquam forma introduceretur in talem materiam nisi talis forma expelleretur et propterea dicitur concurrere de per accidens materia vero et forma dicitur de per se concurrere ad productionem entis naturalis materia enim vt subiectum suscipit formam et forma est illud per quod ens naturale habet esse completum et tunc ad rationem pro alio modo adductam dicitur concedendo illatum nec illud inconuenit quia eodem modo probaretur quod per formam non intelligitur illud quod in materia recipitur vt quod est obtenebratio aeris deperditio scientie et in ceteris alterationibus deperditibus tantum et ad auctoitatem facile est respondere. Et ex istis patet quod tria sunt principia rei naturalis quo ad fieri sed non quo ad esse cum tamen sint duo

### Contra predicta arguitur primo

sic materia et forma non sunt principia rerum naturalium intrinseca igitur male dictum est probatur assumptum ad hoc quod aliqua sunt principia constituentia intrinseca requiritur quod non fiant ex alterutris et quod omnia alia sint ex illis sed materia et forma fiunt ex alterutris et non omnia alia fiunt ex ipsis igitur materia et forma non sunt principia intrinseca propria est clara et maior pars philosophum et minorem probo nam forma fit ex materia et etiam materia fit ex forma igitur fiunt ex alterutris et quod non omnia alia fiunt ex ipsis pars de celo vel ad omne minus de intelligentia et deo igitur materia et forma fiunt ex alterutris et non omnia fiunt ex ipsis et per consequens non sunt principia intrinseca rerum naturalium.

### Confirmatur materia et forma

non sunt principia intrinseca rei naturalis igitur male dictum est istis patet omne principium intrinsecum alicuius ponitur in diffinitione eius sed materia et forma non ponuntur in diffinitione compositi naturalis non enim materia et forma ponuntur in diffinitione hominis aut equina sed patet nam punctum ponitur in diffinitione linee et istud deo est principium intrinsecum eius.

**Ad primum** principale respondeatur negando assumptum et ad probationem preedo dictum philosophi. Non est aduertendum quod per se sumit multipliciter quod ex denotat principium effectum sicut cum dicitur filium fieri ex parte quod vt denotat principium subiectum et hoc modo forma fit ex materia quod vt denotat principium constitutum et ita res naturalis fit ex materia a forma et hoc ultimo modo oportet capere in illa propositione philosophi et per hoc facile est respondere ad argumentum negandum enim est quod forma fit ex materia illo modo capiendum ly ex ad aliud dico quod omnia alia que fiunt complete videlicet que sunt entia in actu fiunt ex ipsis.

**Ad confirmationem breuiter respondeo** quod materia et forma ponuntur in diffinitione compositi naturalis quia compositum naturale est illud quod constat ex materia et forma dato quod non ponitur in diffinitione hominis aut equi.

### Secundo principaliter arguitur super

posita vna propositione qua huius philosophus quod principia rerum naturalium sunt contraria quam etiam sufficienter probauit testimonio antiquorum parmenidis et melissi et multorum aliorum et similiter ratione de qua etiam prope dicitur



## Præmissis philosophorum

commentator q̄ illa propositio nō solum est nota ratione sicut ista triāgulus habet tres angulos equales duobus rectis p̄pterea vt dicit omnes philosophi in illa p̄positione cōueniunt aliter tñ ⁊ aliter assignādo talia p̄cipia vt patet ī expositione textus supposita ⁊ illa p̄positio ne arguitur sic materia ⁊ forma nō cōtrariātur nec forma ⁊ p̄uatio p̄trariantur nec materia ⁊ p̄uatio igit assignāda sūt aliqua alia p̄cipia rerū naturalium q̄ cōtrariātur ab istis assignatis p̄na videtur clara ⁊ ass̄ p̄z p̄mo q̄ materia ⁊ forma nō cōtrariātur notū est postq̄ se cōparant ⁊ rodē mō de materia ⁊ p̄uatioe sed q̄ forma ⁊ p̄uatio nō cōtrariētur p̄bo q̄ vel p̄uatio est ipsa materia vel ipsa forma expulsa si p̄mū notū est q̄ nō cōtrariantur si se cundū arguitur sic si forma introducta ⁊ forma expulsa cōtrariantur q̄ro vel cōtrariantur qñ sūt vel qñ non sūt nō p̄mū ex quo nūq̄ simul sūt nec ē dandum secundum cū bene sequatur hec forma non est igit hec forma nō contrariāt huc forme cū oppositū cōsequētis i terminat ass̄ Tū secundo si ille due forme cōtrariantur substantie aliquid erit cōtrariū scz vniforme substantiali alia cu i⁹ oppositū hz p̄his in predicamentis Tū tertio si ille due forme cōtrariantur hoc merite ideo foret qd nō p̄nt esse simul in eodē subiecto sed si hoc sufficeret ad contrarietate seq̄rur q̄ due forme eiusdē speci ei vt puta due forme substantiales aq̄ contrariantur cum non possunt se compatī in eodē subiecto quod tamen est falsum.

**Confirmatur** si ista concedatur cuiuslibet entis naturalis tantū tria sunt p̄cipia q̄ro vel ibi capiūt p̄cipiū p̄ principio intrinseco tñ vel p̄o principio extrinseco vel large vt sub se cōprehendat tā p̄ p̄mū intrinsecū q̄ extrinsecū sed quocūq̄ istorū modorū capiatur ista p̄positio est falsa p̄mo si capiatur p̄ principio intrinseco notior est eius falsitas cū cuiuslibet entis naturalis sit tantū duo p̄cipia intrinseca si vero capiatur p̄ principio extrinseco nota ē ei⁹ falsitas q̄ cā efficiēs ⁊ finalis dicuntur esse p̄cipia extrinseca entis naturalis et cūsep̄ alicui⁹ entis naturalis plures sūt cāe efficientes et plures cause finales sequitur q̄ illud ens naturale non tā tū tria habere p̄cipia extrinseca si vero capiatur ibi p̄cipiū tā p̄ principio intrinseco q̄ extrinseco manifestus est falsitas ⁊ per p̄ns in omni sensu illa p̄positio d̄z negari cuiuslibet entis naturalis sunt tantū tria p̄cipia.

**Circa solutionē secūdi argumenti** videtur q̄ parmenides ⁊ melissus non posuerūt p̄cipia rerū naturalium esse cōtraria cui⁹ oppositū dicit aristoteles q̄ si ponebāt p̄cipia rerū naturalium esse cōtraria habebāt ponere multitudinē rerū cui⁹ oppositū dixerunt multitudinem inq̄ entium tā qm̄ quātitatē q̄ scdm̄ formā vñ nota q̄ sicut dicit cōmentator multitudo entium est aut scdm̄ formā tñ aut scdm̄ quātitatē tñ aut scdm̄ quātitatē ⁊ forā ista dicitur ⁊ forā m̄ta q̄ distinguūt sp̄m̄ si hñt diuersas quātitates sicut albedo ⁊ dulcedo illa vñ dicuntur tā sicut quātitatē q̄ sit ei⁹ dē sp̄m̄ diuersas tñ hñt quātitates vt duo lapides vt duo ligna. Illa vero dñr multa scdm̄ quātitatē ⁊ formā simul que cum hoc q̄ distinguuntur specie diuersas habent quantitates vt lignū ⁊ lapis.

**Uñ parmenides ⁊ melissus solū** ponebāt multitudinē rerū scdm̄ quātitatē tñ q̄ dicebāt oīa esse vnū nō solū aggregatione aut cōtigitate s̄z cōmunitate ita q̄ sortes cōtinuat aeri ⁊ ille aer parietī ⁊ sic cōsequēter ⁊ postq̄ sortes ⁊ brunell⁹ sūt p̄es integrales alii cui⁹ toti⁹ seq̄rur q̄ nō sūt plura sp̄e distincta ⁊ sic hec p̄positio fidei catholice contrariatur stando tñ in iure naturali probabiliē nō ei ponēda est pluralitas sine necessitate cū

igitur naturaliter loquendo oīa possit saluari tenēdo materiā esse totam substantiā rei hoc ē dicere nullā esse ponēdā formā substantiā in alem aut accidētale distinctā a materia sequitur q̄ saltē nō oīno irrationabilis est. Et postq̄ hec opinio est mota breuiter instabo contra ipsam ⁊ tunc deueniam ad argumentum principale vnde breuiter.

**Arguitur sic ex ista p̄positione** sequitur q̄ hō p̄t esse asinus q̄ postq̄ hō ⁊ asinus sūt eiusdē sp̄m̄ seq̄rur q̄ quicquid cōuenit hōi potest cōuenire asino sed homo potest ridere igitur ⁊ p̄na potest esse homo.

**Fortē dicitis q̄ illa p̄positio est cōcedēda** in sensu diuiso sed non in sensu cōposito.

**Cōtra brunellus est risibilis igitur** est homo tener cōnā a conuertibilibus ⁊ antecedēs ē verum q̄ brunellus est ⁊ p̄t ridere igitur est risibilis.

**Cōfirmatur ex ista p̄positione** seq̄r destructio oīm predicamentorū vt puta q̄ nō sit ponēdus predicamētū substantie q̄ isti termini hō ⁊ asinus sūt termini cōnotatiui q̄ ly hō supponit p̄o materia cōnotādo q̄ taliter sit disposita q̄ postq̄ illa materia q̄ sic est disposita adhuc aliter disponeretur ly hō desineret supponere p̄ illa materia ⁊ cū nō sit p̄pter defectū rei sequitur q̄ est p̄pter defectū cognotationis Itē sequeret q̄ cadauer hōis mortui esset hō q̄ tota cōnotatio de ly hō conuenit illi materię q̄ tñ est falsū q̄ nō p̄t exercere opationes vitales sicut hō signū ergo ē q̄ in hōie sit aliqd̄ aliud p̄ter materiā Itē hec opinio videtur negare oīm expectatiā vt puta q̄ aqua nō possit calefieri ab igne q̄ si aqua calefit suscipit calorē distinctā a materia ⁊ sic i aqua esset ponēda forma accidētalis q̄ negat hec opinio.

**Ad ista breuiter respōdēt ⁊ p̄mo** ad p̄mū concedendo q̄ ista est vera hō p̄t esse asinus in sensu diuiso ⁊ ad iprobationē ibidē factā nego q̄ ista sit vera i sensu cōposito imo ista est impossibilis hō ē asinus ⁊ ad probationē nego q̄ brunellus sit hō ⁊ cōcedo hāc cōsequentiā nego ad antecedēte brunell⁹ ē risibilis igitur hō ⁊ quādo dicit brunell⁹ est ⁊ p̄t ridere igitur ē risibilis s̄z scdm̄ rei veritate cōnā sit bona tñ scdm̄ hoc opinionē cōnā nichil valet s̄ oportet assumere in antecedēte brunell⁹ ē ⁊ p̄t ridere sub tali dispositōe igitur ē risibilis mō ass̄ ē falsū.

**Ad cōfirmatiōnē cōcedo non esse** ponēdū predicamētum suō postq̄ isti termini hō ⁊ equ⁹ sunt terminini cōnotatiui nā nulla ē cōuenientia essētiācialis repibilis iter hōies q̄ non possit recipiri inter equos quare nullus terminus potest imponi absolute ⁊ incomplete ad significandum homines precise.

**Ad aliud nego q̄ cadauer hōis mortui** sit hō ⁊ nego q̄ tota cōnotatio ei cōueniat q̄ ly hō supponit p̄ m̄ā cōnotādo q̄ sit talis vt talis figurata ⁊ cū hoc q̄ possit i potētia p̄p̄nqua exercere opationes vitales.

**Ad aliud** si nego q̄ hec opinio negat oīm exp̄tētiā vñ q̄ adeo bñ p̄t defēdi calorē ē rē calidā sicut motū ē mobile ⁊ quātitatē ē rē quātā ⁊ tūc bñ q̄ qñ aq̄ calefit null⁹ calor ibi gñat s̄z gñat aliqd̄ calidū sicut q̄ sortes p̄ genūit platonē non tñ platonē genūit aliqd̄ q̄runt p̄r ad hanc opinionem qd̄ sit vox scdm̄ hanc opinionē non oportet dicere qd̄ si aliqd̄ accūs sed breuiter dicūt q̄ ē aer re percussus ab arteria vocali ⁊ ab aliis instrumentis vt p̄p̄a gutture lingua et sic de



## Questio Octava

aliis. Sed nominalitudo debebat idē cōcedere p̄terea su  
p̄vacanea ē q̄stio. epilogo dō q̄ dico q̄ licet isti p̄hi posue-  
rūt p̄tite multitudinē rerū s̄z quāritatē b̄n̄ t̄n̄ in hoc dix-  
erūt q̄ p̄cipia rerū naturalū sunt p̄traria nec in hoc sibi ob-  
uiauerunt. admittit igitur illa p̄p̄e restat rōdere.

**Ad principale** argumentū concedo q̄ t̄m̄ tria  
sūt p̄cipia rerū naturalū z illa  
sūt p̄traria r̄ dico q̄ n̄ oia sūt p̄ria s̄z aliqua sūt p̄ria s̄z  
forma z p̄uatio z q̄n̄ illud i p̄bas vel p̄uatio p̄riantur  
forme q̄n̄ ē vel q̄n̄ non est. dico q̄ cōtrariatur forme quā-  
do nō ē: z q̄n̄ dicit illa p̄uatio nō ē. igit̄ non contrariatur  
forme. nego p̄n̄ā ymo oppositū p̄ntis fiat cū ante vt p̄z  
accipiendo p̄p̄n̄t explicatē s̄tū p̄traditione p̄sequētis  
q̄ est ista hec p̄uatio nō p̄t stare in eodē subiecto. cū ista  
forma a qua nata expelli p̄t formā mō l̄q̄t hanc p̄n̄āz nō  
valere hec p̄uatio nō ē igit̄ nō p̄riatur huic forme q̄ iste  
minus p̄riatur p̄p̄at sicut ille terminus principium z iā  
concedimus q̄ forma expulsa est principium.

**Ad aliud cōcedo q̄ substantie aliq̄d**  
ē cōtrariū p̄me intentionalit̄ capiēdo ly substantie z illa p̄  
p̄etas quā ponit aristoteles in p̄dicamentis pot̄i v̄z expo-  
ni logicalit̄ q̄ realiter. Aliter t̄n̄ r̄ideo post ioh̄n̄ē de gā  
dauo q̄ duob̄ modis aliq̄ forme p̄nt dici p̄rie. v̄nōmō q̄n̄  
nō p̄nt se cōpati i eodē subiecto z possūt se corrūpere p̄  
sp̄as z hoc mō caliditas z frigiditas p̄riatur nā caliditas  
p̄ seip̄m p̄ corrūpere frigiditātē sed mō forme subāles n̄  
sūt p̄rie q̄z ly vna corrūpat aliā hoc nō ē p̄ se s̄z p̄ aliud nā  
forme subāles agūt mediātib̄ qualitatib̄ p̄mis sc̄do mō  
aliq̄ forme p̄riatur q̄n̄ nō possūt stare in eodē subō z vna  
nata ē expellere aliā siue p̄ aliud z hoc mō forme subāles  
possunt dici cōtrarie. Tunc dicitur q̄ subē nichil ē contra-  
riū primo modo capiēdo p̄riū z vlt̄er̄ dicitur q̄ quan-  
do aristoteles dicit principia rerū naturalū esse con-  
traria intellexit ea esse cōtraria sc̄do modo.

**Ad aliud** q̄n̄ queritur vel forma z p̄uatio p̄riantur  
q̄ nō possūt se cōpati i eodē subō vel p̄t  
aliq̄d aliud. do km̄ q̄ vt argumētū p̄bat si illud suffices-  
ret due forme. substantiales eiusdē sp̄ei p̄riantur v̄n̄ dico q̄  
p̄terea p̄riatur q̄ nō possunt se cōpati in eodē subiecto  
z cū hoc vna nata ē expellere alterā q̄ de duabus formis  
substantialibus eiusdem sp̄ei non contingit.

**Ad cōfirmationē cōcedo q̄ cuiuslib̄**  
entis naturalis sūt t̄m̄ tria p̄cipia z q̄n̄ dicit̄ vel p̄cipiū  
ibi capis̄ p̄ p̄cipiū intrinsecū t̄m̄ v̄l p̄ p̄cipiū extrinsecū  
vel large vt sub se p̄p̄ndat tā p̄cipia intrinseca q̄ extrin-  
seca dico q̄ p̄cipiū ibi capitur p̄ oī illo ex quo res natu-  
ralis fit siue illud sit p̄cipiū intrinsecū rei naturalis siue  
sit extrinsecū ita q̄ capis̄ ibi p̄ oī p̄cipiū intrinsecū rei na-  
turalis s̄z sit extrinsecū ita q̄ capitur ibi p̄ oī p̄cipiū in-  
trinsecū s̄z n̄ p̄ quolib̄ p̄cipiū extrinsecū s̄z p̄t̄e pro p̄cipiū  
extrinsecū ex quo res naturalis fit v̄n̄ licet cā efficiēs s̄z  
milie z finalis sit p̄cipiū extrinsecū rei naturalis nulla t̄n̄  
res naturalis d̄ fieri ex cā efficiēte siue ex cā finali s̄z vnicū  
est principium extrinsecum ex quo res naturalis fieri d̄  
s̄z ipsa p̄uatio v̄nde principium in proposito nichil aliud  
est quam vna res ex qua tanq̄ ex parte vel tanq̄ cor-  
rupto res naturalis fieri dicitur.

**Tertio** principaliter arguitur cuiuslib̄ entis naturalis  
sūt infinita principia igit̄ plura q̄ tria s̄z p̄na  
cipia rerū naturalū āns p̄z quodlib̄ es naturalis infinitas p̄  
tes p̄portionalis quāz q̄z ē principiū illū rei naturalis p̄-  
gitur forte dicit̄ q̄ licet habeat infinita principia. nūero  
distincta t̄n̄ cum tria tria h̄z principia specie distincta.

**Cōtra q̄z res naturalis h̄z plura quā**

tria principia specie distincta igitur antecēdes p̄z z ca-  
pio forte notū est p̄ dicta q̄ fortis sunt tria principia sp̄e  
distincta z fortis ad huc ē v̄nū principii realiter distinctum  
z sp̄e z nūero a materia z a forma z a p̄uatioē puta p̄na  
parē p̄portionalis ipsi? fortis igitur quatuor sunt prin-  
cipia z eodem mō probari potest q̄ infinita sūt principia  
ipsius fortis specie distincta a tribus cōteratis.

**Et cōfirmatur** aliqua ē res naturalis cui? non  
sunt tria principia igit̄ āns p̄z de  
ipso celo z suppono illā op̄inōnē q̄ p̄babilis ē q̄ celū cō-  
ponit ex p̄tib̄ essentialib̄ v̄z materia z forma illo suppo-  
sito notū est celū esse ens naturale de quo loquimur i p̄o  
fio z t̄c sic illū entis naturalis vel sūt tria principia quo  
ad eē vel quo ad fieri nō p̄m̄ū q̄ t̄m̄ duo s̄z principia quo  
ad eē nec et dandū est s̄m̄ cū celū sit in ḡnabile z corru-  
ptibile igit̄ nulla sūt principia quo ad fieri ipsi? celi.

**Ad tertium principale r̄ndet q̄ licet**  
q̄z ens naturalis h̄z infinitas p̄tes p̄portionalis quarum  
q̄z ē p̄cipiū p̄iale respectu totū? t̄n̄ t̄m̄ tria h̄z principia to-  
talia z illud nō icōuenit s̄z q̄ h̄c solutiōnē dāt ignozāt  
cōditiones quas ponit aristoteles eē requisitas ad hoc q̄  
aliq̄d dicat̄ eē p̄cipiū p̄strutū aut intrinsecū alicui? p̄ces-  
dūt ei q̄ aliqua ps̄ integralis alicui? cōpositi ē principium  
nō ē q̄n̄ ē p̄cedēt̄ z p̄na nota significat ad placitū nā s̄o  
cōditio quā ponit p̄h̄s ē q̄ illud n̄ fiat ex aliis mō ciatū  
ē q̄ ps̄ integralis n̄ sit ex aliis igit̄ nō ē dīcēdū q̄ ē p̄cipiū  
totū? p̄positū nisi sc̄z q̄d forte dicit̄ ex illo sc̄q̄ q̄ materia  
nō ē principiū intrinsecū totū? cōpositi q̄ materia fit ex suis  
p̄tib̄ igit̄ sit ex aliis z p̄ p̄n̄ nō ē principiū r̄ndetur cōces-  
dēdo q̄ materia fit ex aliis s̄z nō diuersarū rōnum mō ad  
hoc q̄ aliq̄d dicat̄ eē p̄cipiū req̄n̄ q̄ nō fiat ex aliis di-  
uersarū ratiōnū nichilomin? t̄n̄ cōcedēdū ē q̄ cuiuslib̄  
rei naturalis infinita sūt principia sed hoc v̄z verificari de par-  
tibus materie aut forme sed contra hoc.

**Arguit sic aliqua ē res naturalis**  
cui? s̄z plura principia totalia q̄ tria igit̄ solutio nulla āns  
sic probō supposita illa op̄inōne de qua ān̄ meminim? q̄  
due sūt forme in hoīe s̄stura v̄z intellectiva illo suppo-  
sito. capio materiā s̄formatā illis formis que postea s̄for-  
mabit̄ forma cadaueris. Et arguitur sic illud cadauer erit  
ens naturale z illū erit plus q̄ tria principia totalia s̄z p̄o-  
sitiū assūptū probō ibi erūt due p̄uatiōnes materia z for-  
ma igit̄ quatuor erūt principia illi? entis naturalis q̄ due  
erūt p̄uatiōes ps̄ q̄z ibi erūt due forme abiecte v̄z itelle-  
ctiva z s̄stiva igit̄ ad illud r̄ndet negādo vt p̄z? q̄ non  
t̄m̄ tria sūt p̄cipia rex naturalū totalia z ad p̄bationē casu  
admissō nego q̄ ibi erūt due p̄uatiōes imo t̄m̄ erit vna p̄-  
uatio q̄ ille due forme abiecte reputāt̄ vna p̄uatio p̄t̄e  
analogia ē si in aliquid ignē p̄ticiatur multe p̄te siue  
q̄z ḡnetur v̄n? ignis totalis t̄c illū ignis totalis nō sūt  
multe p̄uatiōnes s̄z sint multe forme abiecte q̄ oēs ille  
forme expulse reputantur vnica p̄uatio respectu illi? to-  
talis ignis t̄n̄ bene verū ē q̄ q̄libet forma expulsa ab ali-  
qua p̄a supra reputatur vna p̄uatio respectu ignis? ge-  
niti ex illa supra. Eodē mō in p̄posito forma intellectiva  
z sensitiva reputantur solum vnica p̄uatio.

**Ad cōfirmationē** cōcedo q̄ ipsi? celi nō s̄z tria  
principia dato q̄ sit es naturalis  
le. q̄ nō ē naturale de quo loquimur i p̄posito q̄ n̄ ē hic ser-  
mo de quolibet ente naturali composito ex materia z for-  
ma sed solum de quolibet tali z corruptibili quale non ē  
ipsum celum. Forte dicit̄ si celum sit incorruptibile vt  
supponitur in argumento sc̄q̄r q̄ nō p̄ponitur ex mate-  
ria z forma cuius oppositū etiā suppositū ē igitur in argu-  
f ii







## Questio Octava

dēdo istā in sēu logico r de rēgore sermōis pūatio ē pncipiū trīfēcū entis naturalis vt bñ pbat sillogismus ex postiori inducē illa tñ nō ē cōcedēda ī sēu phīsico q̄ ē iste pūatio p se est pncipiū intrīfēcū hoc est de rōne pūationis ē q̄ sit pncipiū intrīfēcū q̄ ē fallum r eodē mō respondeatur ad illud argumentum cōe ex materia aliqd sit ex pūatiōe nō nichil igit materia non est pūatio dicēdo q̄ hec nō est per se ex pūatione aliqua fit.

**Ad cōfirmatione trāse at aīns quia** materia ignis nō ē pūatio respectu forme ignis s̄ ē pūatio respectu forme quā nō h̄z puta respectu foīe ligni v̄l alicui⁹ alteri⁹ forme Istis nō obstatib⁹ alium modū dicēdi h̄nt reales de pūatione r dicunt q̄ pūatio nichil est ita q̄ pūatio nec est substantia neqz accidens alicui⁹ iherens s̄ ē negatio alicui⁹ forme in subiecto apto nato r etiā distinguitur a re pūata sicut cecitas nec ē subā nec accidens sed negatio visus in subiecto apto nato r cecitas nō ē cecū esse vt dicit aristotel es in post predicamētis Forte dicis tunc pūatio nō erit pncipiū rei naturalis qz cū pūatio nichil sit nō ē pncipiū rei naturalis qz oppositū pntis inferi pūationē esse quod ē fallum cum subiectū illud nō supponit. Tū v̄ q̄ iplicat q̄ pūatio nichil sit r q̄ distinguitur a re pūata qz si distinguitur a re pūata res pūata ē sit pūatio ē r pūatio nō ē res pūata dico breuiter sicut dicitur ē q̄ pūatio nec ē subā nec accidēs saltē capiēdo accidēs p aliquo quod alteri reilit ite ret s̄ bñ verā est q̄ pūatio est accidens capiēdo accidēs pro oi illo rōe cui⁹ aliqd denoiatur siue illud sit ens positiuū siue pūatiū. Et eodē mō dico q̄ nō sequitur pūatio est pncipiū entis naturalis igitur ē ens r hoc capiēdo ens solū p ente positiuo. Forte dicis cū materia sit pūata infinitis formis generādis sequitur q̄ h̄z infinitas pūationes r sic ibi erūt infinite res inuicē diuise r distmcte quarū nulla ē alteri mediata vel inēdieta q̄ ē inopinabile dicitur q̄ q̄z pūatio multiplicabilis ē ad oēs punctū ipsi⁹ materie r ille pūationes nō s̄t diuise, vt est tactus in solutionē pmi in q̄stione prima Unde posse multiplicari nō repitur solū in formis verūetā ī pūationib⁹.

**Sed cōtra hāc opinionē sic arguit** sit pūatio forme aīxpī r q̄ro vtrū a sit in tota materia corruptibili solū in aliq̄ pte Si p̄m sequitur q̄ aīa aīxpī poterit actuare que informare totā materiā corruptibilī q̄ ē impossibile r p̄z p̄na qz vbiqz ē pūatio ibi ē est potētia respectu illi⁹ forme si scōz h̄z nō q̄libet materia hōi inferiorū saltē est receptiua cuiusqz forme generande q̄ ē s̄m scōz q̄ro vel illa pūatio ē diuissibilis v̄l idiuissibilis Si p̄mū seq̄ q̄ diuissibiliter corrupti in aduētū foīe r sic nō q̄ aliqua forma idiuissibiliter pducetur Si fm sequitur eandē pūationē esse in duabus materiis cū eadē forme pōt de duab⁹ materiis gnari q̄sī cōcedas cōtra sequitur q̄ corruptū idē nūero p̄t redire qz sit pūatio forma aīxpī in materia a r similiter in b postea introducatur forme aīxpī in b r tunc adhuc manet illa pūatiō b qz p̄ mutatiōnem factam in a non est necesse aliquam mutatiōnem fieri in b Si igit b adhuc h̄z pūationē forma aīxpī sequitur q̄ illa poterit habere r sic forma aīxpī at aliq̄ alia extrēa corrupta pōt redire. Tertio h̄z philosophus q̄ materia r pūatio sunt vnum numero igit.

**Ad primum** pncipale r idē q̄ a ē ī tota materia corruptibili r ī quoz pūcto ei⁹ nō n̄ seq̄ q̄ foīa aīxpī p̄t actuare totā materiā s̄z solū quā h̄z pūatiōē hui⁹ materie sibi p̄portionalē p̄t actuare.

**Ad scōz dicit q̄ pūatio ē idiuissibilis**

bilis diuissioe extēna sic q̄ habeat p̄tē extra partem r dicitur q̄ si forma subito generet pūatio subito corrūpitur et si forma diuissibilis pducitur pūatio successiue corrūpitur qz sicut tota li forme correspondēt talis pūatio ita cui⁹ h̄z p̄t forme correspondēt aliq̄ portio pūationis r hoc bñ intellige. Et tūc ad iprobationē d̄ q̄ q̄ cito pūatio corrumpitur in a tam cito corrumpitur in b nec hoc igitur

**Ad tertiu de illa aīctozitate d̄ q̄ n̄** h̄l cōcludit qz stati subdit phīs differūt ī spē r noluit q̄ essent idē ydēptice s̄z q̄ materia est subm pūatiōis. Et ex isto sequitur q̄ datur infinita multitudo entium non cōstituentiū aliquod vñu capiēdo ens large vt se extēdit tā adētia positia q̄ ad pūatiua. S̄z dubitaret aliq̄s qz dicitur ē q̄ aduēntē forma corrūpitur pūatio vtrū v̄z post q̄ illa corrūptur aduēnt eadē pūatio r ab aliq̄ bus r̄ndetur qz sic dicit cū phīs q̄ materia sit subm pūationis p corruptionē dispōnū naturalū signum ē q̄ corrūpta aliqua forma illi⁹ materie aduēnt pūatio r talis forme Forte dicis si eadē pūatio numero redeat tunc corrūptū redibit qz nō oīz dicere q̄ alia aduēnt pūatio cō q̄ diuersarū pūationum dib erse sunt forme Tū secundo sequit q̄ forma corrupta possit regenerari qz materia habens illā pūationē debet habere apritu dinem ad illam formā igit potest illā formā recipere Tū tertio sequit q̄ pūationis est pūatio quia materia habuit hāc pūationē nē etiā nō h̄z eā ergo pūatur illa pūatione r vltra sequit q̄ aliqua pūatione pūatur Tū quarto sequit q̄ oīs trāsmutatio est acq̄situa q̄ ē falsū r p̄z p̄na qz si nō maxie est illa trāsmutatio ī qua aer dep̄dit suū lumen s̄z illud ē falsū qz ī illa trāsmutatiōe acquiritur pūatio r breuiter in omni trāsmutatiōe acquiritur forma vel pūatio

**R̄ndetur q̄ eadē pūatio n̄mero q̄** primo corrūpēbatur aduēnt materie nec est inconueniens corrūptū pūatiuum idem numero redire.

**Ad aliud** respōdet forma generāda h̄z solū pūationi p̄ntē poterit respectiue q̄ cū sit corrupta nō apli⁹ pōt regenerari r sic supponit illud quod tāgetur in questione sequēt q̄ potētia materie distinguitur a materia.

**Ad tertiu dico** q̄ ista p̄na nichil valet hec materia non h̄z hāc pūationē r habuit eā igit pūatur ea qz opz assumere in ante r ista materia ē in potētia ad illā pūationē q̄ ē falsū qz potētia solū ē ad postiuum.

**Ad quartū** d̄ q̄ ad trāsmutatiōē eē acq̄situa nō sufficit q̄ acquiratur pūatio sed requiritur q̄ acq̄ratur forma Ex quo p̄z multas esse trāsmutaciones de p̄ditiuas tantum r nullo mō acq̄situas

**Ad aliū ē d̄ico q̄ cecitas nō p̄prie** distinguitur ab hoīe ceco nec pūatio a re pūata qz tāl̄ distictio solū repitur inter res positias s̄z ī p̄prie capiēdo distictio pūatio r res pūata distinguitur puta vt attribuitur tā reb⁹ positias q̄ pūatiuis inter istas opinōes de pūatione solū credo illā eē verā q̄ tenet q̄ pūatio vt ē pncipiū rei naturalis ē forma expulsa vt alia introducitur hāc postremā opinio nē solū credo eē verā sicut multi nōiales r qz alia opinioē tenētes nimis logicāter exponūt litterā ipsius philosophi eos non insequor. Et hec ē questione octaua.

¶ Nota questio.

**Ad trū materia q̄ ē etitas d̄** ficta a forma appetat formā pro solutiōe hui⁹ q̄stiois nota q̄ q̄stio aliud supponit aliud  
f. 111



querit Supponit enim questio materiam esse entitatem distinctam a forma et querit utrum appetat formam.

**Circa** primum nota quod philosophus secundo de anima dividit substantiam in materia formam et compositum ex his compositum vocat hoc aliquid materia potentia. Formam pro seipsum sive essentialiam. et actum supponit quod quatio et illa inter se distinguitur unde primo promitto aliquas distinctiões et postea ponam aliquas conclusiões per quas veritas suppositis elucet.

**Uñ sciendū ē q̄ tribus modis aliqd**

dicitur esse in potentia sive potentia aliqd dicitur esse in potentia obiecta aliqd in potentia activa aliqd in potentia subiectiva illud dicitur esse in potentia obiectiva quod non est in actu natura per se esse ut antequam sit in potentia obiectiva eo quod non est et potest esse obiectum cognitionis. Illud pro dicitur esse in potentia activa quod natura est agere nichil tamen agit illud vero dicitur esse in potentia subiectiva quod actualiter nichil patitur aut recipit natura tamen est recipere ut aqua quod nunc est calida dicitur esse in potentia ad frigiditatem quod hanc actualiter nichil recipiat natura tamen est recipere frigiditatem et quod actus opponitur potentie et vnde oppositio totis modis dicitur sicut et reliquum. Propter rem etiam tribus modis aliquid dicitur esse in actu sive quod primo modo aliquid dicitur esse in actu quod actualiter est in re natura et istomodo antequam sit non dicitur esse in actu. Secundo aliquid dicitur esse in actu quod actualiter agit sicut ignis actualiter calefaciens. Tertio modo aliquid dicitur esse in actu sive quod actualiter patitur aut recipit unde ut dicitur est in principio philosophus dividendo substantiam in materiam et formam et compositum ex his dicitur formam esse seipsum vel actum materiam vera potentia compositum ex his hoc aliquid materia enim non est hoc aliquid sed secundum formam dicitur hoc aliquid scilicet compositum unde compositum dicitur hoc aliquid quod demonstratur per hoc pronomen hoc cum enim dicimus hoc admodum strauimus illud quod est in prospectu sensus et cum illud non sit materia sola nec forma sola est compositum ex utroque non autem compositum dicitur hoc aliquid per formam quod ratione forme ab aliis specie distinguitur non autem per materiam hanc numero distinguitur a quolibet alio tamen per materiam quam formam. Istis premisis pono conclusiones.

**Prima conclusio materia est entitas po-**

sitiua a qualibet forma tamen substantia quod accidentali realiter distincta hec conclusio habet duas partes. Prima est quod materia est entitas realis ista pars probatur quod aliter non potest saluari generatio naturalis quod quilibet generans non presupponit corruptionem nisi ut habeat subiectum receptiuum finem sive actionem et cum idem subiectum simul pluribus formis specificis distinctis et subiectum nichil est quod materia igitur ex parte actione entitatis naturalis est materia. Insuper docet experientia quod nichil potest corrumpi nisi aliquid post se derelinquat igitur etiam a se nihil nichil potest generari quin presupponat aliquid ante se et illud quod derelinquitur in corruptione non est ipsa forma cum vili desinat esse igitur est materia. Secunda pars probatur quod secundum formam non est forma et materia sic cum subiectum forme sequitur quod realiter distinguitur a forma et sic habetur per materia est entitas realis a forma distincta quod fuit prima conclusio.

**Secunda conclusio materia est ens in actu**

primo et tertio modis sed non secundo modo patet quia materia realiter existit igitur est in actu primo modo et quod sit ens in actu tertio modo patet quia actualiter recipit formam scilicet quam habet et quod non sit ens in actu secundo modo patet quia materia nullius est actiuitatis igitur sequitur quod est ens in actu secundo modo saltem non est alicuius actiuis realis licet bene alicuius actiuis

ita intentionalis ut quibusdam placet quia producit species visibiles sed non est actiuitatis realis sicut est ignis

**Tertia conclusio materia est ens in**

potentia tertio modo sed non est in potentia primo modo et secundo. Vnde materia est in actu tertio modo et etiam in potentia tertio modo sed respectu diuersorum dicitur enim in actu respectu forme que hanc dicitur impotentia respectu forme hanc dicitur.

**Contra predictas conclusiones breuiter**

instatur et primo sic videtur quod non potest saluari differentia inter generationem et alterationem quod si distingueretur maxime esset penes secundum eo quod subiectum alterationis est in actu generationis pro non. Si igitur subiectum generationis non est ens in actu et secundum generationis est materia sequitur quod materia non est in actu. Tum secundo si materia est ens in actu et est forma est ens in actu et ex materia fit aliquid sequitur quod ex duobus entibus in actu poterit fieri unum tertium. Tunc tertio in generatione est transitus huius totius in hoc totum sed ut patet dicitur est in probatione prime conclusionis materia manet sub utroque termino transformationis igitur postquam materia manet hoc totum non transit in hoc totum. Tum quarto secundum philosophum septimo metaphisice materia nec est quid nec quale nec quantum igitur nichil est.

**Ad ista**

respondetur quod generatio distinguitur ab alteratione dupliciter primo ex parte subiecti quia subiectum in alteratione manet idem et est compositum substantiale in generatione vero nullum compositum substantiale manet idem. Secundo differunt ex parte termini quia terminus generationis est forma substantialis et terminus alterationis est forma accidentalis ut patet amplius patebit in degeneratione.

**Ad aliud dicitur quod in illa propositione phi-**

losophice dua duobus entibus in actu non constituntur unum intelligitur ens totale et perfectum in specie quale est compositum substantiale per se substituitur ita quod ens actu capitur pro ente quod est hoc aliquid.

**Ad aliud**

dicitur quod in illa auctoritate allegata totum non accipitur sine theoreu matrice sed cathogoreumatice pro composito substantiale quia corruptio unius compositi substantialis est productio alterius compositi.

**Ad aliam auctoritatem que habetur ex**

primo metaphisice dico quod materia non est entitas completa et perfecta pura non est hoc aliquid et sic nec est quod nec quale nec quantum. Et ex illo nichil sequitur nisi quod materia non est ens in actu perfectum. Recolligendo ergo ex omnibus istis claret et illud quod supponit questio quod materia est ens non entitas distincta a forma ascendendo igitur ad principalem questum.

**Sciendum est quod materia dicitur**

ex eo appetere formam quia naturaliter inclinatur ad formam quemadmodum dicitur potentia respectu alicuius forme quia illam potest suscipere. Vnde duplex est appetitus naturalis scilicet animalis. Appetitus animalis est appetitus qui fit mediante cognitione preuia ipsius appetentis et talis est duplex quidam est rationalis quidam irrationalis vel ut aliis placet. Quidam est intellectiuis quidam sensitiuis nota significant ad placitum ille vocatur appetitus animalis rationalis seu intellectiuis qui fit mediante cognitione preuia ipsius voluntatis. Alius est appetitus irrationalis aut sensitiuis. Et est ille qui fit mediante cognitione preuia ipsius sensus primus appetitus non reperitur in brutis se



## Questio Nona

cū dū vero sic et adhuc duplex est appetit<sup>9</sup> aialis. Quis-  
dam irascibilis quā dōcupiscibilis. Appetit<sup>9</sup> aialis ira-  
scibil<sup>9</sup> ē q̄ fit mediāte cognitiōe p̄ua ad aliqd fugiendū  
dōcupiscibil<sup>9</sup> hō ē q̄ fit mediāte cognitiōe p̄ua ad aliqd  
p̄sequendū: appetitus naturalis ē ille q̄ fit cognitiōe p̄ua  
ip̄sius appetentis, notāe dico ipsi<sup>9</sup> appetētis q̄ nō oīno  
fit sine cognitiōe p̄ua cū fiat cū cognitiōe p̄ua illi<sup>9</sup> q̄ il-  
lijrei talē dedit appetitū et ille appetit<sup>9</sup> est duplex quā ē  
appetit<sup>9</sup> p̄placētie et quā est appetit<sup>9</sup> carētie siue des-  
iderii. Appetitus naturalis p̄placētie ē q̄ habetur de  
re iā hita et isto appetitu mātia appetit formā quā iā hz  
q̄ sibi cōplacet eā h̄re. Ali<sup>9</sup> ē appetit<sup>9</sup> carētie et ille h̄t de  
re nō hita et isto modo materia appetit formā quā nō h̄t

### His distinctioibus suppositis po-

no talē p̄clusionē r̄isūā ad titulū q̄stionis mātia q̄ ē ēti-  
tas realit̄ distincta a forma appetit formā sic loquamur de  
forma quā habet; sic de forma quā nō h̄t. Hec conclusio  
sufficiēter p̄t ex dictis et magis ex solutionib<sup>9</sup> argumē-  
torum nota euadet cōtra quā p̄uino

**Arguitur** sic mātia nullo appetitu appetit formā  
q̄ si aliq̄e haberet appetitū naturalē h̄t hoc nō quā sic p̄-  
bo vel appetit<sup>9</sup> naturalis mātie distiguat ab ipsa mātia  
vel ē ipsa mātia scdm nō ē dādū q̄ si mātia h̄t appetitū  
naturalē et ipse appetit<sup>9</sup> naturalis sit ipsa mātia seq̄ q̄ mā-  
tia h̄t materiā nec ē dādū p̄uino q̄ si appetit<sup>9</sup> naturalis  
mātie distiguat ab ipsa mātia q̄ro vel ille appetit<sup>9</sup> esset  
substantia v̄ accidēs. Si p̄uino q̄ro q̄ substantia ē appetit<sup>9</sup>  
naturalis mātie nō p̄t dici q̄ sit forma q̄ tūc mātia solū  
h̄eret appetitū naturalē respectu alicui<sup>9</sup> forme q̄ h̄eret il-  
lā formā et sic nō h̄eret appetitū naturalē desiderii nec ē di-  
cendum q̄ sit accidēs q̄ tūc possz separari a mātia et sic es-  
set aliqua materia in istis inferiorib<sup>9</sup> q̄ nullā appeteret  
formam quod est falsum.

**Et con-**firmatur aliqua est materia que nullā formā  
appetit appetitu desiderii igit̄ a simili nulla  
mātia appetit aliquā formā appetitu desiderii. Assūptū  
pat et de materia que informatur forma hominis q̄ illa  
nullā aliā formam appetat p̄bo q̄ si aliqua aliā appetat  
signetur illa et gratis exempli forma cadaueris. Tūc  
sic forma cadaueris est imperfectior forma hominis igit̄  
illa materia appetit formā imperfectiorē et ita appetit suā  
imperfectionem q̄ nō n̄ est dicendum.

**Ad p̄uina** p̄cipale vbi tāḡ difficultas an ap-  
petit<sup>9</sup> ipsi<sup>9</sup> materie distiguat ab ipsa  
materia vel sit ipsa materia duplex est modus respon-  
dendi aliqui sic paulus venetus circa finē p̄uini p̄h̄si-  
corū tenet quēlibet appetitum distingui a re cuius ē ap-  
petitus alii vero oppositum.

**Pro intelle-**ctu p̄uine opinionis nota q̄ sicut po-  
tētia aie distiguat ab aia ita appetit<sup>9</sup>  
forme distiguat a forma et appetitus materie a mātia q̄  
volūt dicere q̄ appetit<sup>9</sup> est passio i se q̄ns formā et p̄tea  
distiguat a forma quemadmoduz propria passio a suo  
subiecto illo supposito ergo q̄ appetit<sup>9</sup> naturalis ip̄sius  
materie distiguatur a materia vt dicit hec opinio.

**Arguitur** sic sequeret q̄ appetit<sup>9</sup> naturalis posset se  
pari a mātia vt tangebāt i vno argumēto  
p̄ncipio et tunc eēt aliqua mātia q̄ nullā formā appeteret.  
Tūc secundo si appetit<sup>9</sup> sit vnū accidēs iherēs ip̄i materie  
seq̄ q̄ opz ponere infinitā multitudinē appetitū p̄nāy  
sic p̄bo capio naturalē appetitū alicui<sup>9</sup> mater<sup>9</sup> et sic arguo  
illū appetit<sup>9</sup> ē forma inherens mātie igit̄ materia appetit  
illū appetitū q̄ mātia quālibz formā sibi iherēt ē appetit<sup>9</sup> ap-  
petitū p̄placētie. Et tūc sic vt appetit<sup>9</sup> illū appetitum me-

diāte se et hoc non est dicendum q̄ tūc frustra poneret ap-  
petitus eē vnū accidēs distinctum vel mediāte vno  
lio appetitu. Tum tertio. Si appetitus materie distin-  
guitur a materia q̄ro a quo fluit aut causat tale accidēs  
non videtur q̄ ab aliquo possit fluere nisi a materia et per  
p̄nāy materia alicuius actiuitatis realis quod est falsum  
et eodē mō p̄bari pōt q̄ potentie ip̄sius aie non distin-  
gunt ab ipsa anima q̄ volunt isti dicere q̄ ē ponēdū vnū  
accidēs requisitum ad hoc q̄ aia agat et tunc q̄rif a quo  
causatur tale accidēs q̄ si dicas ab ipsa anima q̄ro vel  
hoc sit mediāte aliqua alia potentia et tūc oportebit po-  
nere infinitas potentias at illa potentia fluit ab aia nul-  
la alia potentia concurrente et sic superflue ponebatur v-  
num tale accidēs. Tū quarto. Ex ista opinione sequitur q̄  
vnum et idē corpus habet appetitum descendendi et as-  
cendendi patet consequentia de vno mixto quod partici-  
pat de leuitate et grauitate.

**Ad ista** respondet sustinēdo q̄ appetit<sup>9</sup> materie sit  
vnū accidēs distinctū a mātia q̄ per nullā potē-  
tiā naturalē p̄t dari aliqua materia oī appetitu carēs va-  
ta tñ aliqua tali materia q̄ esset nuda ab oī forma tā sb̄st̄  
q̄ accidentalē p̄cedo q̄ illa materia nullā formā appete-  
ret et forte etiā non p̄t dari aliqua talis mātia vt ymaginē  
argumentū vt patebit in sequētib<sup>9</sup> sicut p̄u<sup>9</sup> dictū ē pas-  
sionem distingui a suo subiecto ab ipso tñ separari  
non posse.

**Ad aliud** nego q̄ sit ponenda infinita multitudine  
appetitū et ad p̄barionē appetit<sup>9</sup> mātie  
i ē forma inherens ip̄i mātie igit̄ illa mātia appetit illā for-  
mā et hoc appetitu cōplacētie nego p̄nāy et rō ē q̄ mātia  
dicitur appetere solū formā quā h̄t appetitū p̄placētie q̄  
sibi nō est coeterna mō talis appetitus est forma coeterna  
materie. P̄optea materia nō appetit illū appetitum et  
ita argumentum innitet falso fundamento.

**Ad aliud** dico q̄ illud accidēs fluit ab illa mātia  
absq̄ efficientia illi<sup>9</sup> materie quēdamo-  
dum p̄pria passio a suo subiecto sed aliud q̄ ibidē subdi-  
tur videtur insufficiēter p̄bare q̄ nō sit ponēdū vnū accidēs  
distinctū ab ipsa aia tāq̄ vni<sup>9</sup> q̄dā requisita ad hoc q̄ aia  
eliceat actum nisi dicatur q̄ illud accidēs est coeternū il-  
li anime et fluit ab ipsa aia absq̄ efficientia illius sicut  
dicitur de appetitu.

**Ad aliud** qñ d̄t de mixto i quo sūt grauitas et le-  
uitas frigiditas et caliditas r̄idet pau-  
lus q̄ ex quo in mixto sunt forme accidentales. P̄rie et culibz  
bz forme q̄ est substantialis vel accidentalis r̄idet su<sup>9</sup> appe-  
titus q̄ quibz mixtum h̄t appetitus oppositos imo dicit  
q̄ deus non potest p̄ducere aliq̄s mixtū qñ illi producat  
appetitus oppositos et vtra dicit negando q̄ tale mixtū  
appetat ascendere et descendere et nō valet ista p̄nā illud  
mixtum habet appetitum ascendendi igitur appetit ascē-  
dere et descendere. Quēdamodū non seq̄ illud mixtū h̄t  
leuitatē igitur ē leue sed ex isto vidēt seq̄ aliqua p̄mo v̄s-  
detur sequi q̄ deus non potest separare ab aliqua mātia  
oīm appetitum cuius oppositū tñ dicit v̄iso q̄ nō p̄t pro-  
ducere aliquod mixtū qñ in illo producat appetitus p̄o-  
positos. Secundum est q̄ istud accidēs q̄ est appetit<sup>9</sup>  
est accidēs respectuum q̄ dicit q̄ culibz forme siue illa sit  
subālis siue accidentalis absoluta respondet su<sup>9</sup> appetit<sup>9</sup>  
et sic si appetitus eēt accidēs absolutū ei correspondes  
ret vnus alius appetitus et sic iterū daretur infinita mul-  
titudine appetituum q̄ si concedas vt ipse videtur velle  
seq̄ q̄ aliq̄s tale accidēs naturaliter redibit quia pona



## Primi phisicorum

tar aliquid graue extra suū locū naturalē notū ē q̄ illud h̄z appetitū descendendi z postq̄ est i suo loco naturali ille appetitus corrūpitur z si ponatur illud graue in p̄o et loco videtur q̄ ille idem appetitus reproducetur.

**Ad hoc** facile dici p̄t q̄ non reproducit illud acc̄s sed vnum simile q̄cqd̄ tñ sit r̄abiliter hec o p̄mo non valet eo q̄ ponit pluralitatem rerum sine necc̄sitate cum nulla ratio vel auctoritas cogat appetitum materie distinguat a materia vel appetitū forme a forma p̄terea derelinquitur hec opinio z teneam̄ q̄ appetitus materie ē ipsa materia.

**Unde nota** q̄ duplex est appetit̄ materie q̄dā est appetit̄ essentialis z ille appetit̄ essentialis nō est nisi illa materia: appetitus vero accidentalis est aliqd̄ distinctū ab appetitu essentiali sicut sunt qualitat̄ue dispositiones inexistentes materie z tunc ad p̄cipale argumentum secundum hanc opinionem.

**Respondeo** q̄n queritur utrū appetitus materie distinguat a materia v̄l nō do h̄z z q̄n dicit tūc ista erit falsa mā h̄z appetitū naturalē vel vis loqui de appetitu essentiali vel accidentali si de appetitu accidentali notū ē q̄ materia h̄t illū appetitū si de essentiali concedo illā v̄l illa cōstructio transitua capiat loco v̄l intransiue cū ipsa materia sit suū appetit̄ essentialis forte dicitur Tūc ista erit concedenda appetit̄ appetit̄ q̄z hec materia appetit̄ z hec mā ē appetit̄: q̄ appetit̄ appetit̄ cōcedo illatū z illud nō ē mā incōueniēs q̄ conceder̄ istā p̄ ē p̄n̄t̄is z de multis aliis p̄positiōib̄.

**Ad confirmationem cōcedo q̄ materia** h̄z appetitū formā cadaueris: z h̄z mā aliquo modo a forma p̄cipalē ita q̄ magis p̄cipitur a forma h̄z q̄ a forma cadaueris nō tñ p̄ter hoc appetitū suū ip̄fectionē q̄ nō appetit corrūptionē forme intellectiue de p̄ se: s̄ p̄ c̄se de p̄ acc̄s q̄ appetit formā cadaueris q̄ ē incōp̄sibilis forme intellectiue p̄terea solum de per accidens appetitū suū ip̄fectionem sicut si aliquid graue descendat deorsum z ad talem descensum sequatur eius corrūptio tunc illud graue de per acc̄s appetit suam corrūptionē eo q̄ appetit aliquid ad quod sequitur sua corrūptio.

**Secundo principaliter arguit sic** aliqua mā nullā formā appetit̄ iḡt aūs p̄o q̄z def̄ oppositū q̄ quilibet materia aliqua formā appetit̄ z sic arguo si materia formice aliqua formā appetit̄ q̄ oyl aliqua nō appetit̄ vel quamlibet. si s̄m sequit̄ q̄ formā bouis appetit̄ quod est falsum supponam̄ em̄ q̄ d̄dū est minimū naturale bouis q̄ sit pedalis quantitatis z tūc si materia formice non potest informari forma bouis eo q̄ tunc dare tur min̄o minimo igitur materia formice nō appetit formam bouis quia d̄dū oppositū consequētis cū aūtē sequitur q̄ illa mā frustrabitur suo fine nec ēt̄ d̄andum est p̄m̄um q̄ q̄libz materia ad quamlibet formā inclinatur igitur quelibet materia quālibet formā appetit̄.

**Et cōfirmat materia bouis non** appetit formā formice iḡt nō q̄libet materia quālibet formā appetit̄ assumptū p̄z q̄ ip̄ossibile est materiā bouis informari forma formice iḡt illā nō appetit̄ p̄ter causā iā recitatā z aūs ē notum q̄ forma formice non p̄t quantūcūq̄ magnam materiam informare z p̄ p̄ns materia bouis forma formice informari non potest.

**Ad secundū p̄cipale cōcedo q̄ materia** formice appetit formā bouis z nego q̄ sit ip̄ossibile materiam formice informari forma bouis z illa suppo-

sitione admissa de m̄mo naturali cōcedo q̄ illa materia p̄t informari forma bouis dato etiā q̄ minimū naturale bouis sit pedalis quantitatis nec ex illo sequit̄ aliqd̄ nisi si q̄ datur minus m̄mo naturali suo toto q̄ nō inconuenit v̄t aūt tactū ē q̄ licet forma bouis materia formice informare nō possit per se existētē p̄t tñ d̄m̄ illa sit p̄ alteri⁹ materie z sic non habet q̄ materia formice frustrer suo fine quia illa materia solum appetit̄ informari forma bouis sicut illa sit totalis siue p̄ialis nō autem appetit̄ informari forma bouis totali.

**Ad confirmat̄ionē duplex ē mod̄ r̄ndēdi aliqui s̄t** aut paulus venetus dicit q̄ materia nō lā formā appetit̄ appetitū desiderii nisi illam quālibet h̄z habitura ē h̄z hoc diceret q̄ materia bouis ex quo nō h̄z habitura formā formice nullo mō appetit formam formice z sic nō q̄libet mā quālibet formā appetit̄: ali⁹ est mod̄ r̄ndēdi q̄ h̄z materia bouis nunq̄ habebit formam formice tñ appetit talē formā q̄ sufficit q̄ sc̄dm̄ suas p̄tes possit habere formam formice illa materia em̄ p̄t diuidi in tot p̄tes q̄ quilibz illarū potest informari forma formice z hoc sufficit ad hoc q̄ appetat illam formā nec incōueniēs ē q̄ frustratur suo fine. Et sic s̄m hanc solutionem diceret q̄ si esset aliqua materia q̄ informaret forma bouis z crassina die desinat informari tali forma q̄ adhuc appetit̄ illam formam bouis appetitū de se deri h̄z ip̄ossibile sit materia illā formā habere ex quo idem corruptū numero redire non p̄t s̄m vero priorē solutionē diceret q̄ postq̄ illa materia nō amplius informatur tali forma nō amplius eā appetit̄: forte dicit tunc quelibet materia oēs formas appetit̄ q̄ si non hoc ideo foret q̄ ip̄ossibile est aliquam materiam oēs formas simul habere sed vt dicit solutio p̄cedens materia aliquam formam appetit̄ quam habere non potest igitur

**Respondeo** q̄ illatū nō seq̄t̄ ex dictis q̄ h̄z aliq̄ mā appetat aliquā formā quā habere non p̄t tñ aliqua pars ipsius p̄t habere illā formā nō nulla mā aut aliqua pars p̄t habere oēs formas z sic ratio discriminis sufficienter p̄z z secundum hanc solutionem nihil sequitur nisi q̄ materia frustratur suo fine quoad aliquod indiuiduum alicuius speciei formarum non tñ frustratur quo ad quodlibet.

**Tertio principaliter arguit si materia** appetitū naturali appetit formā sequitur q̄ deus nō p̄t facere materiā sine forma q̄d est falsum z p̄z p̄na q̄z deus nō p̄t facere aliqd̄ contra naturā rei z euz ex natura sua mā appetit formā sequit̄ q̄ deus non potest facere q̄ sit aliqua materia nuda ab omni forma tā substantias h̄z accidentali falsitas consequētis p̄teb̄t in responsione ad argumentum

**Et confirmatur nō q̄libet mā quālibz formā appetit** iḡt aūs p̄z nulla mā in istis inferiorib̄ appetit formā celi quia si aliqua materia in istis inferiorib̄ appeteret formā celi sequeret q̄ frustraretur suo fine nō oyl quoad aliquod indiuiduum v̄mo quoad quodlibet q̄ nulla materia in istis inferioribus potest informari forma celi aut aliqua forma eiusdem speciei cum forma celi p̄o argumēto supponat illa opinio q̄ tenet celi p̄poni ex materia z forma de qua opinione visū est in q̄st̄iōe p̄cedenti

**Circa** solutionē tertii argumēt̄i principalis duplex ē opinio aliq̄bz dicētib̄ q̄ ip̄licat p̄dictionem aliquā materiā esse nudā ab omni forma tā substantias h̄z accidentali z hanc opinionē insequitur sanctus thomas p̄t a parte I questione. ix. arg. u. Alia est opinio huius con-



## Questio Octava

parla quā pleriq̄ oēs insequūtū r̄ dicit q̄ ad deū illō fa-  
cere nulla sequitur dicitio neq̄ repugnantia p̄. i. opinioe

**Arguitur** sic si materia esset sine forma sequeretur q̄  
haberetur esse sine esse q̄ mā solū hēt eē  
r̄ sic implicat materia seē sine formā. **Prē** quāto aliq̄ sūt  
magis vñū tāto min⁹ sūt separabiles: sed mā r̄ forma ve-  
rius faciūt vñū q̄ propria passio cū suo subiecto sed pro-  
pria passio pōt separari a suo subiecto igit̄ neq̄ mā a for-  
ma.

**Tum tertio.** Quēadmodū forme oppositē nunq̄ sūt si  
miles in materia ita vñ q̄ priuationes oppositē non pōt  
similes in eadē materia. Priuationes eī sūt oppositē si  
cut r̄ forme quibus opponuntur, sed si eēt aliqua mate-  
ria nuda ab omni forma i illa essent priuationes oppositē.

**Tum quarto** data aliqua materia tali quero vel erit diui-  
sibilis vel indiuisibilis nō secundum r̄ q̄ non possit dari  
primum sic probō quia tunc haberet ptes r̄ p̄ p̄ns habes-  
ret quantitātē r̄ si habet quantitātē habebit aliquā for-  
mam igitur. **Tum** eēt si deus p̄t vnam mām sine forma fa-  
cere poterit facere duas r̄ tres r̄ sic p̄r r̄ tūc in illis ma-  
teriis erit nūerus distinctus ab illis materiis. **Et** eodē  
mō pōt argui de duab⁹ medietaribus materie q̄ inter se  
realiter distinguuntur r̄ talis distinctio nō idēmpifica-  
tur cum illis partib⁹. **Prē** tunc eēt talis mā depēdet a deo  
igitur p̄ dependētā dependet q̄ ē respectus ad deum cō-  
feruātē igitur iste rōes nihil concludunt nō prima q̄ ar-  
gumētū innititur falso fundamento puta q̄ oē eēt sit a for-  
ma quia falsum ē q̄ materia hēat eē entitatiuū a forma  
sed solum h̄z eēt specificū eo q̄ nō pōt dici informata for-  
ma nisi p̄ formā. **Secunda** ratio eēt nihil probat vel i ma-  
iore loquitur de iis q̄ faciunt vnum idēmpficē r̄ tūc ma-  
ior: est vera r̄ minor: falsa q̄ materia r̄ forma non sūt idēz  
si vero intelligat de iis que faciunt vñū sūt min⁹ sepa-  
bi lia vt relatio r̄ fundamētū ponendo relationes r̄ magis  
separabilia faciūt vñū: vñū: Nā materia a qualibet forma  
separabilis ē r̄ tūc cū alio facit vñū cōpositum vere substā-  
tiale. **Tertia** rō nihil concludit r̄ nego q̄ priuationes pro-  
prie dicantur oppositē eo q̄ priuationes nihil sūt dico  
tamen q̄ nulle priuationes sūt oppositē nisi sint priuati-  
o nes formarum oppositarum immediatarum circa idēz  
de necessitate se sequentium r̄ sic priuationes essent incō-  
possibiles sic em̄ se habēt forme oppositē q̄ susceptū hēt  
vñā caret, alia s̄ circa materiā nulle sūt forme simpliciter  
immediate subsequentes quia ad nullius forme priuationē  
necessario sequit̄ introductio alterius forme i materiā po-  
ri forma priuatā. **Hec** quarta rō cōcludit q̄ tenendo q̄  
quātitas nō distinguitur a re quāta dico q̄ materia ab oī  
forma separata h̄z easdē ptes r̄ eodē mō extēdas sicut h̄z  
quā in formatur forma sed tenendo q̄ quantitas: est vñū ac-  
cidens distinctum adhuc bene potest stare sine tali acci-  
dente vt dictum est in questione prima.

**Ad aliud** dicitur q̄ ille materie distinguuntur in  
ter se entitative sed nō quātitative r̄ eēt  
numerus transcendentis r̄ non predicamentalis

**Ad aliud** dicitur q̄ illa dependētā materie ad de-  
um nō est qdā forma addita materie seu  
respectus vmo ille respectus est idēz cū materia eēt em̄: te-  
nentes hanc opinionē vt p̄z questione quinta distinctioe  
prima in secundo hoc totis subtilis. **Prē** q̄stione secunda  
distinctioe duodecima eiusdem secundi viso igit̄ q̄ iste  
rationes nihil concludunt teneatur q̄ deus potest facere  
materiam ab omni forma tam substantiali q̄ accidentalī  
immunem.

**Ad primā principale argumētū**  
respondetur q̄ h̄z materia appetitu naturali appetit for-

mā non sequitur quā de⁹ pōt facere materiā sine forma  
**Et** ad pbationem deus nō pōt facere cōtra naturā rerū  
distinguitur vel q̄ deus non possit facere q̄ hec res sit il-  
la r̄ sic cōcedit vel q̄ deus nō possit facere cōtra naturā  
rerum ad hunc sensum q̄ data aliqua re q̄ inclinet ad alī  
quē effectum q̄ non possit facere q̄ inclinat ad effectum  
oppositū r̄ sic negatur vt dato calore q̄ ex natura sua ca-  
lescit deus de potentia absoluta p̄t facere q̄ ille calor in-  
clinetur ad frigeactionē. quod a simili sic probō scōdo ca-  
pite quarti regum habetur q̄ ezechias curat⁹ fuit p̄ mas-  
sam sicorum quam posuit efiatas superle: eī⁹ r̄ tñ dicunt  
medici q̄ per appositionē illi⁹ debebat aggrauari morib⁹  
eius si igitur deus potu it mutare naturā sic⁹ poterit r̄  
mutare naturam caloris. **Eodē** mō dicere in proposito  
q̄ deus pōt facere q̄ materia quā appetit formā incline-  
tur ad affectū oppositū ita q̄ nullā formā appetat. **Hec**  
rātio aliis nō placet imo dicit q̄ licet deus p̄t facere ca-  
lorem non calefacere nō tamen posset facere q̄ frigeface-  
ret r̄ sic diceretur i pposito q̄ quilibet materia quantun-  
cumq̄ sit minimus a forma vel formis tam substantialib⁹  
q̄ accidentalibus nihilomin⁹ tan ē sēp appeteret formā

**Ad confirmā** istis inferioribus appetit formā  
vt videbatur suadere rō vel dicit q̄ licet q̄ bet materia  
in istis inferiorib⁹ appetat formam celi r̄ impossibile sit a  
liquam materiam in istis inferiorib⁹ habere formā celi suf-  
ficere tamen q̄ aliquid eiusdem speciei cum istis materiis  
possit habere eadem formam. **Et** eodem modo dicitur  
q̄ materia celi appetit formam bouis a ut quantuncunq̄  
aliā formam in istis inferioribus.

**Quarto** principaliter arguit si materia bouis, quā  
liber formā appetit aro vel equaliter for-  
mam eī⁹ r̄ formā hōis vel magis formā hōis q̄ formā eī⁹  
aut econtra q̄ si dicas q̄ equaliter appetit sicut declara-  
ri solet de massa luti q̄ est indifferens ad omnem formas  
quam sibi figulus imprimere voluit.

**Contra** hoc arguo si cōsequer q̄ quicūq̄ illa materia  
suscipiet formam equi recipiet formā ho-  
minis r̄ quantuncunq̄ aliā formā qd est manifeste falsum  
r̄ consequentia patet q̄ cum mā tñ inclinetur ad vñā quā-  
tum ad aliā sequitur q̄ recipiendo vñā recipit aliā for-  
te dicit q̄ consequentia nihil valet r̄ ratio est q̄ agens  
quod in illam materiā introducit formā equi non est na-  
tum introducere formam hominis r̄ sic propter quali tati-  
uas dispositiones illa materia disponitur ad vnam for-  
mam r̄ non ad quancunq̄ aliā formam.

**Arguitur** sic ad omne min⁹ sequitur q̄ quicūq̄ illa  
la materiā recipit formā equi q̄ tūc de-  
recipere quālibet formā eī⁹ possibilē vel ad oē min⁹ plu-  
res quod iterum ē fallū r̄ cōsequētia p̄z q̄ mā tātū appe-  
tit vnam formam sicut aliā r̄ illā agens natum est intro-  
ducere alias r̄ alias formas equi igitur null⁹ puenit de  
fecus tā ex pte passi q̄ ex parte agentis

**Et confir** matur materia appetitu naturali appetit  
se igitur nō appetit formā quā vñ nota  
r̄ aī⁹ p̄z illā qd̄z diligit se pmanere inesse foris dicit  
q̄ p̄nā nihil valz q̄ materia aliter appetit seipsam r̄ alit  
appetit formā. appetit em̄ seipsam vt conferuetur in esse  
formam vero appetit subiectiue r̄ sic aliter r̄ aliter appe-  
tit seipsam r̄ formam

**Sed cōtra ex illo videt seq̄ q̄ mate-  
teria appetit suā iperfectionē Et de ple q̄ mācia appetit  
eē subiectū forme qd̄ vñ iportare quandā iperfectionem.**

**Ad quartū principale respondetur si**







## Questio Octava

antecedens patet posito illo igne & applicata tali hostia pducitur ille effectus scz calor remoto igne & nō pducit talis effectus igitur ignis est causa respectu caloris illi? p̄na p̄z per illū modū arguendi quō philosophus probat q̄ sol ē causa ḡn̄ationis & corruptionis sine de ḡn̄atione.

**Secundo** sic eiusdem potentie ē annihilare & creare igitur naturaliter p̄t producere aliquid sine subiecto pre supposito. Assumptum patet quia agens naturale potest corrumpere aliquam formam sic q̄ ipsa desinat esse secū dum se & quodlibet sui igitur illā potest annihilare fore dicit q̄ illo mō capiēdo annihilare creatura p̄t annihila re aliā sicut & creare aliā sicut dicit cōmentator intellectus creat suam intellectionem sed capiēdo annihilare vt op ponitur isti termino creare vt capimus in posito creatura nō p̄t annihilare q̄ tūc tñ valet sicut facere aliquid non esse post esse quocūq; materia seclusa & sic licet aliq; agens naturale possit corrumpere formam bouis secundū se & quodlibet sui non tamen eam annihilat quia illud est subiecto presupposito propterea alia via.

**Arguitur** sic applicetur aliqua hostia frigida con secreta alicui igni tunc quero vel ille ignis corrumpet illam frigiditatem vel non si primum se quitur q̄ annihilabit illud frigus: si secū dū sequitur hec conclusio q̄ si deus illud frigus annihilat ibi perp̄tuo stabit quod videtur absurdum.

**Tertio si creatura potest cōserua-** re formā accidentalem sine subiecto ergo poterit producere formā accidentalem sine subiecto ergo ignis producit illū calorem ass̄ patet si deus destruat medium susceptivum luminis adhuc sol haberet eandem virtutem cōseruādū suum lumē quam tā h̄z ergo adhuc p̄seruaret suū lumē po nat ci q̄ de? cōseruet lumē destructo sub? tūc vt q̄ sicut sol cum deo producit lumē in subiecto eodem modo cōseruabit illud lumen sine subiecto cum ipso deo.

**Quarto si materia potest produ-** ci nullo subiecto presupposito igitur a simili formā poterit produci quocūq; subiecto secluso tenet consequentia q̄ parilis est ratio vtrobiz Et probō q̄ materia potest produci q̄ illo probato sufficēter habebitur q̄ illud fiat sine subiecto presupposito q̄ tunc alias oportet ponere processum in infinitum in ipsis materiis.

**Arguitur sic agēs naturale potest** producere formā igitur & materia poterit pducere p̄na ex eo videt habere efficaciam q̄ materia est imperfectior forma igitur si p̄t producere formā pura magis pfectū poterit producere min? pfectū scz materiā: sed q̄ hec rō tñ procedit cōtra vnā opinionē sicut aliā. Cōfirmo illud idē quod p̄tendebat sc̄sa ratio. Et supposita opinione de minimo naturali arguo sic Capiatur p̄mū instās non esse alicuius stupe quod est primū esse minimi naturalis ignis & arguo sic. Glolo q̄ in illo instanti de? corrupat materiā stupe tunc sic illo instanti corrupet illam formam & erit extra omne subiectum igitur annihilabitur.

**ad istas** rationes respondeo concedendo vt antea cō cessū ē q̄ ignis applicat? alicui hostie con secrate nullū penitus calorem producet q̄ dato opposito se quitur q̄ ille ignis crearet q̄ nolo cōcedere. Et concedo q̄ experientia docet q̄ ibi produceret calor h̄z nego q̄ ignis sit causa illius Et ad probationē isto igne posito ponit ta lis effectus ipō nō posito nō p̄t ergo ignis ē causa illi? caloris nego p̄nam sed oportet ass̄dere i ante iste effectus sit ad p̄sēnā hui? agēt? ex p̄tute illi? agētis & illū agēs ē

cā illi? effectus mō dico q̄ ille calor p̄cise pducit a deo. Aliud est de sole q̄ sol ex virtute sua facit inferiora germina re & p̄terea d̄r eē cā Et qñ ignis pducit calorem ille calor nō solū producit ex voluntate dei sed etiam ex p̄tute ip si? ignis sed sic s̄e de calore producto i hostia p̄secrata et ad p̄sēntiā cāz secundarū de? producit sep̄ talē effectum p̄t meritū fidei & q̄ sic oportet dici p̄z q̄ si istis hostiā via p̄seruet ibi ḡn̄ant p̄mes & op̄z dicere q̄ de? producit ibi nouam materiam & eodem modo in proposito dico q̄ ille calor p̄cise producit a deo.

**Ad aliud** respondeo sicut dictum est ad illud q̄ sub dit dico ille ignis nullo mō potest corrū pere talē frigiditatem cōcedo illarum q̄ illud frigus ibi p̄ petuo staret si deus illud nō annihilaret Aliam solutio nē dat Okā & p̄ eū Gabriel li.ii. distinctione p̄ma q̄stione quarta & dicit gabriel q̄ illa p̄na non valet. Creatura p̄t annihilare ergo & creare & hoc capiēdo annihilare vt dictū ē & talē rōnē assignat q̄ alit se h̄z cā efficiēs ad rem ex̄stē aliter ad rē q̄ nō existit. Itā annihilāsp̄t determinā te respicere illud annihilādū q̄ ē i actū ita q̄ nō equaliter respicit sicut oīa alia nō existētia hoc ē equaliter se h̄z ad oīa existētia Et ideo nō p̄t creare effectū determinātū h̄z p̄t annihilare determinātū sicut p̄t determinate respicere h̄z illud non videtur valere q̄ eodē mō p̄baretur q̄ a gēs itroducēs vnū gradū coloris beat itroducere quosq; q̄ vt q̄ equaliter respicit oēs gradus coloris. Et etiam si ille ignis potest annihilare illud frigus & cū ad expulsio nem frigoris sequitur introductio caliditatis sequitur q̄ poterit producere illum calorem. Propterea malo dicere q̄ quēadmodum ille ignis non potest producere illum ca lorem sine subiecto presupposito ita etiam nec poterit corrumpere illam frigiditatem sine subiecto.

**Ad tertiam** rationem nego q̄ aliquid agēs p̄t p̄ seruat formā accidentalem sine subiecto vnde dico q̄ destructo subiecto lūis sol nō poterit p̄p̄tuo p̄seruare illū lumē & concedo q̄ h̄z eādē p̄tute p̄t ad illū lumē quā p̄t habuit q̄ p̄t p̄buit p̄tute p̄t ad illū lumē i subie cto & illū adhuc h̄z q̄ adhuc p̄seruaret suū lumē si ibi eēt s̄b̄t & q̄ utiq; habuit virtutē p̄seruādū illū lumē sine s̄b̄o ideo si p̄seruat illud lumen destructo subiecto illi?

**Ad aliam** rationē que vt dixi equaliter currit p̄tra naturalem possit producere materiam q̄ ad probationē aliq; agēs naturale p̄t producere formā igitur poterit & materia nego p̄na & notū ē q̄ p̄batio adducta deficit q̄ equū p̄t p̄ ducere equū & tñ nō p̄t producere muscam h̄z sit ip̄fectior equo materia ē inḡn̄abilis & i corruptibilis sub vtroq; ter mino trāsmutatiois manēs vt añ declaratū ē ad aliquod igi? quod subdā respondeo admissio toto illo casu Et dico q̄ ille ignis nullo modo corrumpet illam formā stupe qa tunc ibi esset annihilatio vt magnificum est in modico vt prius q̄ illa forma ibi perpetuo staret.

**Epilogādo ergo ex omnibus istis** dico q̄ quēadmodū nullū agēs naturale p̄t agere nullo p̄ supposito subiecto ita cōformiter dico q̄ nullū agēs natu rale p̄t p̄ quācūq; potētā oī subiecto Et sic p̄z solutio ad cōfirmationē principalis argumētū quocūq; mod? teneatur.

**Secundo cōtra eandem conclusio** nē sic arguo & maxime cōtra probationē hui? cōclusionis que p̄t depēdebat ab auctoritate philosophi dicentis ex nichilo nichil fit & sic arguo. Itā ista ē vera ex aliquo nichil fit nec terminatiue nec totalitatiue & p̄ p̄na ista ē falsa ex nichilo nichil fit p̄na claret p̄ legē cōtradictoriarum



## Primi phisicorum

et antecedens patet quia ex deo aut ex celo nichil fit nec terminatiue igitur.

**Et confirmatur aliquid fit nullo p** supposito subiecto igitur illud simpliciter erat possibile ans patet quia si nichil possit fieri quin presupponatur subiectum oportebit ponere infinitam multitudinem subiectorum presuppositorum quod est falsum et consequentia sic ostenditur si a fit quero vtrū fit ex nichilo vel ex aliquo si primum habeo propositum si secundum signetur illud et sic b et iterum quero de illo sicut de primo et oportebit ponere processum infinitum vel deuenire ad aliquod quod simpliciter fit ex nichilo et sic ex omni via habetur propositum.

**Ad secundū principale respondetur** et concedentes istam propositionem ex nichilo nichil fit habent eam negatiuam ita vt prima negatio teneatur in finitanter ad hunc intellectum et nichil fit ex nichilo siue si ex non ente et hoc est verum.

**Ad confirmationē respondeo i vno** verbo et est status in materia et sic non datur processus in infinitum sed contra hoc replicatur. Anima intellectiua fit cum sit forma substantialis hominis et non fit ex subiecto ex quo non fit de potentia materie et declaratur sic. Illud quod fit de potentia materie eque bene corrumpit sicut generatur sed anima intellectiua non corrumpitur ergo semper vel habebitur processus in infinitum vel dabitur aliquid quod fit ex nichilo. Hec replica non currit tenendo sicut tenet commentator quod anima intellectiua est vnica in omnibus hominibus et sic ipsa est eterna et non fit nec est verum quamlibet formam substantialem esseeductam de potentia materie sed tantum formam generabilem et corruptibilem sed hec opinio non est probabilis et per amplius patebit in libris de anima ideo teneatur quod anima intellectiua fit et nego quod non fiat subiecto presupposito immo fit supposita materia nec ex illo sequitur quod deus non creet animam intellectiua quia licet producat eam in subiecto potest tamen eam producere sine subiecto et per preterea dicitur eam creare.

**Nunc arguitur contra secundā conclusionē** argumentis auerrois qui credebatur hanc demonstratione concludere ex nichilo nichil fit reputans hanc esse euidentem. Omne quod fit ex aliquo fit quod tamen falsum est quia aliqui puri philosophi sicut Auicēna dixerunt creaturam de facto creare vt patet de cathena aurea dixit ei auicēna secundam intelligentiam creatam prima et tertiam a secunda.

**Et arguitur primo sic omnis generatio est finis motus et omnis motus est in aliquo subiecto ergo omne quod generatur presupponit subiectum ergo nichil fieri potest non presupposito subiecto.** Tum secundo. Sequeretur quod aliquid esset transmutatum sine transmutatione quod implicat contradictionem et consequentia patet de illo quod fit nullo subiecto presupposito in quo non est transmutatio nec in aliquo alio. Tum tertio. Sequeretur quod aliquid habuisset aliquam dispositionem quam nunc habuit patet consequentia quia omne quod fit fiebat vt habet Aristoteles sexto phisicorum igitur hoc quod fit habuit aliquam dispositionem. Sed quod non habuit illam patet quia nec in se nec in suo subiecto eo quod nullum subiectum presupponit. Tum quarto. Si aliquid fieret nullo subiecto presupposito sequeretur

quod impossibile fieret sed hoc est falsum patet tamen consequentia quia si illud fit aut erat possibile illud fieri vel non est dandum secundum et si datur primum puta quod possibile erat illud fieri sequitur quod illa potentia erat alicubi et non erat in agente ergo erat in materia presu pposita et licet hoc concludant in potentis naturalibus non tamen absolute quia si nullum agens naturale potest producere aliquid sine subiecto tamen agens supernaturale illud non presupponit eo quod non agat necessitate nature sed ex sola determinatione sue voluntatis.

**Pro solutione harum rationum** nota quod iste terminus factio seu productio est superior ad istos terminos creatio et generatio. Quia creatio est productio alicuius nullo presupposito subiecto. generatio vero est productio alicuius subiecto presupposito modo omnis creatio est productio sed non e conuerso. Similiter omnis generatio est productio et non e contra et sic patet solutio prime rationis ipsius commentatoris qua sic arguebatur. Omnis generatio est finis motus sed quilibet motus presupponit subiectum et. Concedo quod omnis generatio presupponit subiectum. Nichilominus tamen cum illa stat aliquid fieri posse per creationem nullo subiecto presupposito licet nichil possit generari quocumque subiecto secluso. Non enim dicimus quod deus celum genuit sed produxit sicut enuit. Et quando dico quod in omni generatione presupponitur subiectum intento loqui de generatione stricte capta quia non intendo loqui de generatione verbi eterni.

**Ad secunda rationem facile dicitur** potest quod argumentum imaginatur falsum puta quod transmutatio alicuius rei est aliquid distinctum a tali re: nam si aliquis angelus nunc incipit esse ille est transmutatus et etiam est transmutatio eo quod habet esse post non esse tenendo sicut aliqui quod transmutatio est aliquid distinctum a re transmutata tunc dicitur quod illud quod fit per creationem non transmutatur et solum illud dicitur transmutari quod proprie generatur sicut eorum compositum et hanc solutionem dat paulus venetus sed quia multiplicat res sine necessitate standum est in solutione prima.

**Ad tertiam rationem que fundatur** super illo verbo philosophi omne quod fit fiebat dico quod illud est intellegendum de illo quod fit per generationem et non de illo quod fit subito siue per creationem. Quarta etiam ratio imaginatur vnum falsum puta quod potentia rei distinguatur a re cuius est potentia et illo dato sicut etiam imaginatur paulus dico quod vbiq; erat illa potentia quia vbiq; possibile erat illam rem esse solutis: ergo rationibus ipsius commentatoris inconculse tenendum est quod aliud potest fieri per potentiam supernaturalem nullo penitus supposito subiecto. Et quod nullum agens naturale potest producere aliquem effectum non presupposito subiecto siue per potentiam supernaturalem. Et hec de questione decima et per consequens de primo phisicorum.

¶ Finem accipiunt questiones super primo phisicorum magistri Johannis Bullaert de Sandauro.

¶ Sequuntur super secundo.



## Questio prima

Incipit prima questio in secundum  
philosophum aristotelis.



### Intra Secundiphisico

Quum primū caput queritur primū. Quid sit diffinitio nature quam ponit philosophus in textu sit bene assignata. Pro solutione huius questionis Notandum est quod iste terminus natura multipliciter accipi solet. Quandoque accipitur pro natura naturante quandoque vero pro natura naturata. Unde per naturam naturantem nichil aliud intelligunt philosophi quam primam causam et alia agentia vocalia ut sunt orbis celestes et influentia eorumdem. Per naturam autem naturatam nichil aliud intelligunt quam materiam et formam et de ista est sermo in proposito. Unde natura hoc modo diffinitur a philosopho Natura est principium et causa mouendi et quiescendi eius in quo est primum per se et non secundum accidens unde iste terminus natura est terminus connotatiuus pro materia supponens similiter et forma connotandoque sit principium motuum et quietum unde in diffinitione dicitur principium et causa ad denotandum quod illa res que est natura debet habere aliquam causam naturalem motus et quietis. Forma enim est causa actiua motuum materia vero causa passiuua. Et propterea non dicitur in diffinitione causa actiua. Et per hoc patet solutio ad unum argumentum contra quod probari solet quod si materia esset natura ipsa esset aliquid actiuum. Sum enim dicimus ipsam materiam solum esse causam passiuam sufficienter patet quod nullam attribuimus ei actiuitatem. Deinde in diffinitione dicitur eius in quo est ad denotandum quod neque materia neque forma dicitur natura nisi respectu alius in quo est et propterea quando ignis calefacit aliquid lignum forma ignis respectu talis motus alterationis nullo modo debet dici natura nec similiter eius materia. Deinde in diffinitione dicitur primum quod tamen valet sicut principale et ponitur illa particula ad secludendum qualitates. Et propterea nulla forma accidens debet dici natura quia nulla talis est principium principale motuum et quietum sed solum instrumentale. Deinde ponit in diffinitione per se et non secundum accidens pro quo aduertendum est quod duplices sunt effectus. Aliqui sunt effectus intenti a sua causa. Aliqui vero sunt effectus non intenti a sua causa. Primum effectus dicitur per se et non secundum accidens. Secundus vero a casu et fortuitus sunt effectus casuales et fortuiti. Unde voluit per illam particulam diffinitionis ipse philosophus quod nichil dicitur natura nisi respectu effectus intenti per se et non in ordine ad aliquem effectum fortuitum aut casualem. Ista diffinitio sic intellecta ponitur conclusio responsi ad titulum questionis. Proposita Diffinitio predicta est ab aristotele sufficienter probata probo sic auctoritate philosophi qui eam posuit. Et quia in hac questione pauca aut nulla possunt fieri argumenta magni ponderis idcirco in ista questione volo pertractare vnam difficultatem domini calculatois vix penes quid habet attendi potentia rei philosophus in proposito vult ipsam formam esse causam actiuam motuum materiam autem principium passiuum idcirco de hac difficultate nunc insistant. Pro cuius intelligentia notandum est quod opinio calculatois de potentia cōter ab omnibus tenetur. Et est hec quod potentia rei est attendenda penes multitudinem forme tam substantialis quam etiam accidentalis et extensio nihil faciunt ad potentiam rei saltem essentialem. Hoc notanter dixerim quod aliquid faciunt ad potentiam accidentalem. Unde accipit pro aliquo agente calido si ipsam condensetur tunc efficitur maioris potentie accidentalisi quia ex quo parte eius erunt sibi propinquiores melius se coadiuuabunt

ad agendum iuxta dictum commune virtus vnita fortis  
est ipsa dispersa.

### Contra hanc opinionem arguitur

primo principaliter sic Si ipsa esset vera sequeatur ista conclusio quod aliquod corpus infinite esset calidum solum finite potentie quod videtur absurdum. Sequa probatur tamen sic. Et accipio octo vel nouem corpus vniformiter calidum ut octo et sic argumentor stat bene quod istud corpus efficiatur infinite calidum et tamen postquam erit infinite calidum ipsum erit solum finite potentie et propositum primam parte antea probato sic et volo quod illud corpus sit et imaginetur esse diuisum per partes proportionales et volo quod in prima parte proportionali hore sequentis rarefaciat deus caliditatem prime partis proportionalis illius corporis ad quantitatem totius corporis. Deinde in secunda parte proportionali hore rarefaciat caliditatem secunde partis illius et extendat eam per totum corpus. Et ita consequenter fiat de omnibus aliis partibus proportionalibus. Iste casus pro quo a corpore in fine hore erit infinite calidum. Nam illud corpus per casum est calidum ut octo et sit prima parte proportionali extendatur ille calor per totum et in secunda parte proportionali tantum caloris extendatur per totum et similiter in qualibet parte proportionali horum et per consequens cum infinite sint partes proportionales sequitur quod in fine hore erit infinite calidum quia in fine hore vni certe partes date infinitas habebit partes equales secundum intensiōem et a in fine hore erit solum finite potentie probo sic quia in fine hore non habebit plus de forma quam nunc habet et per consequens non erit maioris potentie.

### Confirmatur sequitur ex ista positione

quod esset possibile quod aliquod corpus finite calidum esset maioris potentie quam vnū infinite calidum prima probatur sic et accipio vnū corpus sic dispositum vix et sicut in precedenti quod est infinite calidum et accipio duo alia corpora vix et c. quorum vnū sit vniformiter calidum ut octo et habens tantum de forma sicut a. Deinde volo quod deus capiat caliditatem c et ponatur in b tunc b erit solum finite calidum quia precise ut xv. et tamen ipsum est maioris potentie quam a patet quia huius in duplo magis de forma quam a ergo est in duplo maioris potentie.

### Secundo confirmatur sequitur

expositione quod dabilia essent duo corpora infinite calida et tamen vnū est maioris potentie quam aliud probatur sequa et accipio a et b a sit calidum ut 4. b. ut. viii. et sic faciat de de a sicut in primo argumento et de b similiter tunc claret conclusio quia ambo ista corpora sunt infinite calida et tamen b est maioris potentie quia huius plus de forma.

### Tertio confirmatur sequitur ista conclusio

a et b sunt eque calida tamen vnū est infinite potentie aliud vero finite probo conclusionem et accipio vnū corpus versus orientem infinitum cuius prima pedalitas vocetur a. ii. b. et volo quod omnes pedalitates illius corporis equaliter habeant de forma et sit gratia exempli quibus illarum caliditas ut a. iiii. deinde volo quod cuiuslibet pedalitatis huius corporis positissimi caliditatis excepta pedalitate b ponatur in prima pedalitate vix et tunc clarum est quod a erit infinite potentie et etiam infinite potentie. Deinde volo quod caliditas cuiuslibet partis proportionalis b extendatur per totum b tunc clarum est quod b erit infinite calidum et solum finite potentie relinquatur ergo quod a. et b. sunt equaliter intensa postquam quodlibet eorum est infinite intensum atamen vnū illorum est



## Secundi phisicor

Finite potentie aliud vero infinite:

### Quarto confirmat si ista opinio est

ser vera sequeretur qd esset possibile qd a & b essent equaliter intensa & extensa & tamen qd a in infinitum intenderetur & b infinitum remitteretur & tamen a & b continue manebunt equalis potentie qd sequatur proba sic & pono casum qd a & b corpora pedalia sint intensa vt 4 & equakter habeant de forma & volo qd in hora sequenti caliditates partium proportionabilium ipsius a extendatur per totum a sicut sepe positum est sed volo qd in prima parte proportionali ipsius hoc qd illarum medietatum condenseatur ad subduplum Ita qd vna illarum medietatum manebit solum in vna medietate ipsius b alia at in alia medietate tunc clarum est qd b corpus non erit nisi calidum vt duo volo ulterius qd in secunda parte proportionali fiat similiter diuisio caloris in duas medietates quoad intensiorem & qd quelibet illarum medietatum condenseatur ad subduplum & fiat sic p̄ter omnes partes proportionales hore. Istis positis conclusio inducta est vera qm̄ prima pars nota est ex casu. Secunda probatur aintenderetur ad duplum triplum quadruplum & sic in infinitum ergo a in infinitum intenderetur b etiam remitteretur ad subduplum subquaduplum suboctuplum & sic in infinitum igitur in infinitum remitteretur & a & b continue manebunt equalis potentie quia continue habebunt equaliter de forma.

### Quinto confirmatur sequit ex hac

opione qd esset possibile qd esset aliquod corpus finite extensum & finite intensum quod tamen esset infinite potentie. Similiter sequeretur qd a esset infinite calidum p̄ totum & b solum finite frigidum equalis quantitati cum a & b solum sufficeret corrumpere a qd primum sequatur pater capio vnum corpus infinite longum versus orientem & volo qd quilibet eius pedalitas equaliter habeat de forma sicut quelibet alia. Deinde volo qd secunda pedalitas condenseatur ad subduplum. Tertia taliter qd fiat in duplo minor ad huc qd secunda facta est per eodensationem & quarta in duplo minor tertia & sic p̄ter fiet de oibus pedalaribus illius corporis infiniti tunc in fine hore ibi erit vnum corpus finite extensum & infinite potentie vt liquet intuenti quod ibi erit corpus bipedale vt facilius probari potest per illam regulam eodem. Quandoquocumque sunt infiniti termini proportionales proportionem dupla tunc qualis est proportio primum ad secundam talis est proportio eiusdem ad aggregatum ex omnibus aliis partibus dempta secunda qd sequatur secundum pater & accipio duo corpora a & b sit b frigidum potentie vt vna calidum potentie vt tri. Secundum dicta caliditas a taliter disponi potest qd ipsa erit infinite intensiorem & tamen a non erit maioris potentie qd nunc est quo facto b finite frigidum aget in a infinite calidum. Iste sunt conclusiones subtilissimae calculatores quas omnes concedit tanquam expone sequentes Unde breuiter est aduertendum qd sicut prius dictum est potentia attendit p̄ter multitudinem forme existentis in materia & ratio est quia omnes actiones sunt a forma non autem a materia vel quantitate. Ad cognoscendum autem quando plus est de forma in vno qd in alio op̄t videre an plus sit de materia. Unde eodem agens applicatis sibi duobus passis in vno plus producit de forma qd in alio in illo vbi est plus de materia sic impossibile foret ponere causam quere ferrum ignitum fortius aget qd quantitate equalis flamma & istud est summe notandum pater itaqz oēs conclusiones posthas esse recipiendas quia intensio vel extensio forme solum est per

accidens & non arguit maiorem potentiam.

**Contra** hanc opinionem & eius declarationem primo principaliter sic & primo p̄ter illud in quo dictum est qd maior extensio non arguit maiorem potentiam imo qd stat aliquod infinite extensum esse finite potentie & sic arguo non est possibile esse aliqd infinite extensum quin illud sit infinite potentie qd p̄positum probatur assumptum quocumque corpore infinite extensionis dato qd eius pedalitas est alicuius certe potentie s̄ totum infinitum in infinitum excedit cuiusque sue pedalaris potentiam igitur totum corpus in infinitum est infinite potentie Et p̄ idem probari potest illud quod dictum est de corpore finite extensio qd stat ipsum esse infinite potentie hoc enim nullo pacto potest esse possibile nam cuiusque talis corporis finite extensio quilibet pars quilibet qd magna at quantitas parua est finite potentie & per p̄ter totum corpus finite extensum erit finite potentie.

### Et confirmatur probando illud esse

falsum in quo dictum est qd maior intensio maioris potentiam non arguit & sic arguo in vno corpore vniiformiter calido vt octo illud est alicuius potentie & sic cuiusque partem proportionalis eius caliditas extenditur p̄ totum vt positum est in conclusionem prima tunc illud corpus efficeretur infinite calidum & est efficeretur infinite potentie igitur ad maioritatem intensiōnis sequitur maioritatis potentie cuius oppositum dictum est qd illud corpus efficeretur infinite calidum concessum est qd efficeretur infinite potentie proba sic illud corpus infinite calidum posset producere calorem infinite intensiōnis s̄ posse producere calorem infinite intensiōnis arguit infinitam potentiam posse enim producere in duplo maiorem calorem arguit duplicem potentiam & sic p̄ter produciendo igitur posse producere in finitum calorem intensiue arguit infinitam potentiam qd ille calor posset producere calorem infinite intensiōnis p̄bo sic si applicetur illi calori aliquod passum bene dispositum tunc illud agens assimilabit sibi illud passum nam aget in ipsum & hoc non alia de causa qd vt sibi illud passum assimilaret & non assimilaret sibi illud passum nisi in eo produceret calorem infinite intensum igitur si aget in illud passum produceret in eo calorem infinite intensiōnis sed clarum est qd aget in illud passum igitur.

### Ad primum principale respondetur

negando qd maior extensio arguat maiorem potentiam & nego si aliquod corpus fuerit infinite extensum qd propterea debeat esse infinite potentie unde pono duas propositiones.

**Prima** p̄bo est si fuerit aliquod corpus infinite extensum vniiformiter rarum illud est infinite potentie probatur hec propositio dato aliquo corpore infinite extensionis si subiectum fuerit vniiformiter rarum oportet qd omnes partes equales equaliter habeant de materia omnes & per p̄ter omnes pedalaritates eius equaliter habeant de materia debebunt oēs eius pedalaritates equaliter habere de forma dictum enim est qd si aliqua equaliter habeant de materia equaliter habent de forma & si oēs bipedalaritates alicuius corporis infiniti equaliter habeant de forma necesse est illud corpus infinitum esse infinite potentie nam prima pedalitas illius corporis est alicuius potentie & aggregatum ex duabus primis est maioris potentie aggregatum vero ex tribus primis pedalaritatibus maioris est potentie qd aggregatum ex duabus primis pedalaritatibus & sic p̄ter procedendo in infinitum igitur totum corpus est infinite potentie.

### Secunda propositio dato aliquo corpore

infinite extensionis disformiter raro non oportet ipsum esse infinite potentie imo stat bene ipsum esse finite potentie probatur



## Questio prima

Ulla p<sup>o</sup> Si esset vno corp<sup>o</sup> infinite longū vers<sup>o</sup> orientez cui<sup>9</sup> prima pedalitas esset aliquantū raris scda i duplo magis raris tertia duplo magis raris q<sup>o</sup> scda. Et sic p<sup>o</sup> pcedendo tūc cōstat q<sup>o</sup> tale corp<sup>o</sup> infinite extensū non esset infinite potentie. Et p<sup>o</sup> istas p<sup>o</sup>bes sufficēter p<sup>o</sup> solutio ad argu- mentū quomōd<sup>o</sup> infinita extensio nō arguit maioritē potē- tiē. Et tunc ad formā argūm<sup>o</sup> raris cōcedendo q<sup>o</sup> q<sup>o</sup>z pedalitas illius corp<sup>o</sup>is infinite extensū est alicuius certe actitatis z potētiē s<sup>o</sup> nego q<sup>o</sup> cuiusq<sup>o</sup>z pedaltatis potētiā ill<sup>o</sup> corp<sup>o</sup> infinite in finitū excedat in eo cuiusq<sup>o</sup>z actitatis potētiā finitū excedit cuiusq<sup>o</sup>z enī finitū est aliqua certa p<sup>o</sup>portio z p<sup>o</sup> hoc sufficēter p<sup>o</sup> solutio ad ali<sup>o</sup> q<sup>o</sup>z tā- gebatur de finita extēsiōne: Dico ei q<sup>o</sup> stat aliq<sup>o</sup> corp<sup>o</sup> fi- nite extēsiō esse infinite potentie z nego q<sup>o</sup> q<sup>o</sup>z ps talis corp<sup>o</sup> sit infinite potentie imo aliqua pars talis corp<sup>o</sup>is in- finitū p<sup>o</sup>ner de materia z p<sup>o</sup> p<sup>o</sup>ns in finitū cōtinet de for- ma bñ v<sup>o</sup> est q<sup>o</sup> q<sup>o</sup>z corp<sup>o</sup> finitū vni<sup>o</sup>formiter rariū cuius nulla pars in infinitum p<sup>o</sup>ner de materia ē finite potētiē. Ad cōfirmationē i qua tāgitur difficultas an calor in- finite itēsiōnis finite tñ potētiē possit p<sup>o</sup>ducere calorē in- finite itēsiōnis. Et v<sup>o</sup> mod<sup>o</sup> respōdendi q<sup>o</sup> nō. Et ratio satis apparet est quia accepto corpore vni<sup>o</sup>formiter calido vt octo finite potentie ipm nō p<sup>o</sup> p<sup>o</sup>ducere calorem in- finite itēsiōnis sed si ille calor fieret infinite itēsiōnis sicut sepi- us positū fuit talis calor vt sepe dictū est p<sup>o</sup>ter hoc non efficeretur maioris potentie infinite z p<sup>o</sup> p<sup>o</sup>ns si p<sup>o</sup> nō po- tuerit p<sup>o</sup>ducere calorem intensum nec etiā ad huc p<sup>o</sup>du- cere poterit motiū est satis apparetis q<sup>o</sup> nō est soluta rō i opp<sup>o</sup> adducta sicut enī dictū ē nūq<sup>o</sup> aliq<sup>o</sup> agēs agit i a- liq<sup>o</sup> passū nisi vt ill<sup>o</sup> passū sibi assimilet s<sup>o</sup> nō possit illā agēs infinite calidū assimilare sibi passū nisi p<sup>o</sup>ducēdo calorem i- finite intensū igit si ager in aliq<sup>o</sup> passū sequitur q<sup>o</sup> in ip<sup>o</sup>z p<sup>o</sup> ducet calorem infinite intensū s<sup>o</sup> manifestū est q<sup>o</sup> p<sup>o</sup> d<sup>o</sup> dari aliq<sup>o</sup> passū i quo illud agens ager igit i aliq<sup>o</sup> passū produ- cet calorem infinite intensiōis z ill<sup>o</sup> alia via p<sup>o</sup>bo sic r<sup>o</sup> no q<sup>o</sup> illi agenti infinite calido fioite potentie applicetur aliq<sup>o</sup> passū bñ dispositū ad susceptionem caloris z tunc sic arguo illud agens est infinite calidū igitur infinite s<sup>o</sup> grad<sup>o</sup> caliditatis seivicem penetrātes s<sup>o</sup> v<sup>o</sup> est q<sup>o</sup> q<sup>o</sup>z illoz graduū est alicui<sup>9</sup> certe actitatis z p<sup>o</sup> p<sup>o</sup>ns q<sup>o</sup>z eorum sufficit in ill<sup>o</sup> passū p<sup>o</sup>ducere similem graduū quoad inten- sionem i illud passū z p<sup>o</sup> p<sup>o</sup>ns q<sup>o</sup>z illoz graduū producit ca- liditatem in illud passū z p<sup>o</sup> p<sup>o</sup>ns i ill<sup>o</sup> passū producentur in finitū grad<sup>o</sup> caliditatis quales sūt in agente z taliter se hā- tes nō n. v<sup>o</sup> portio: rō quare v<sup>o</sup> illoz graduū ageret in ill<sup>o</sup> passū q<sup>o</sup> ali<sup>o</sup> relinq<sup>o</sup> q<sup>o</sup> ad min<sup>o</sup> illā agens infinite cali- dū p<sup>o</sup>ducere calorem infinite intensiōnis dato q<sup>o</sup> sit finite potentie. p<sup>o</sup>terea dico vt alias dixi q<sup>o</sup> calor infinite intensiō- nis finite tñ potentie p<sup>o</sup> p<sup>o</sup>ducere calorem infinite inten- sū qui tamen erit p<sup>o</sup>cise z adequate tāte pot<sup>o</sup> e n<sup>o</sup>te sicut ē calor. Et quādo dicitur talis calor infinite intensiōnis nō ē ma- ior<sup>o</sup> potentie q<sup>o</sup>z antea igit si antea nō potuit p<sup>o</sup>ducere calorē infinite intensiōnis nec etiā tunc poterit cōcesso ante nego p<sup>o</sup>nam. U<sup>o</sup> p<sup>o</sup>ducere calorē maioris intensiō- nis q<sup>o</sup>z an nō arguit maiorē potētiā imo q<sup>o</sup>z magis est p<sup>o</sup> ducere calorē maioris potētiē q<sup>o</sup>z antea nō arguit maio- rē potētiā si enī alicui igni calido vt octo applicetur ali- q<sup>o</sup> calefactibile valde raris z postea ei<sup>9</sup> igni applicetur ali- q<sup>o</sup> calefactibile densū tūc i fin<sup>o</sup> passū ille ignis producet caliditatem maioris potentie q<sup>o</sup>z sit caliditas quā produ- cet i primū passū. Et nego sicut q<sup>o</sup> posse p<sup>o</sup>ducere calorē infinite intensiōnis arguit infinite potentie. Et quōdi- eis posse p<sup>o</sup>ducere caliditatem vni<sup>o</sup> q<sup>o</sup>z arguit a liquā a- ctitatem posse p<sup>o</sup>ducere duos arguit maiorē z posse p<sup>o</sup> ducere tres grad<sup>o</sup> arguit maiorē igit posse p<sup>o</sup>ducere infi- nitos arguit infinite potētiē dico q<sup>o</sup> p<sup>o</sup>na nō v<sup>o</sup> vt pates- bit tertio p<sup>o</sup> sicorū vbi fiet q<sup>o</sup>ntio de velocitate mot<sup>o</sup> alte-

rations z ēt clarū est an<sup>o</sup> eē negās q<sup>o</sup> accepto vno corp<sup>o</sup> vni<sup>o</sup>formiter calido vñ taliter p<sup>o</sup> disponi caliditas ei<sup>9</sup> vt efficiatur duo z tunc possit p<sup>o</sup>ducere caliditatem vt duo z tunc nō esset maioris potentie Aliq<sup>o</sup> hic faciunt magnū processū vt transit possibile q<sup>o</sup> accepto vno corp<sup>o</sup> vni<sup>o</sup>formiter calido an cuiuslibet pris p<sup>o</sup>portionalis caliditatem de<sup>o</sup> possit extendere p<sup>o</sup> totū ill<sup>o</sup> corp<sup>o</sup> sed sicut sic sit sit e si sit nihil ad p<sup>o</sup>positū q<sup>o</sup>z sepi<sup>o</sup> in materia calculationū p<sup>o</sup> nuntur aliqui casus qui de facto nō sūt possibiles sed so- lum ad imaginationē sicut aristoteles dicit de mobili pos- to in vacuo z tamen clarum est q<sup>o</sup> aristoteles diceret per nullam potentiam posse esse vacuum.

¶ Scō ar q<sup>o</sup>z agēs ē infinite potētiē s<sup>o</sup> nō q<sup>o</sup>z h<sup>o</sup>z in finitū de forma igit potētiā nō ē atēdēda penes multitudine forme p<sup>o</sup>na ē clara z p<sup>o</sup>bo assūptū q<sup>o</sup>z agēs h<sup>o</sup>z i finitū de materia s<sup>o</sup> nō p<sup>o</sup> dari aliq<sup>o</sup> agēs hūi i finitū de materia nisi sit infinite potētiē igit assūptū p<sup>o</sup>bo z capio vñ ignē pedale z sic arguo ille ignis pedalis p<sup>o</sup> fieri i infinite extēsiōne igitur ille ignis pedalis h<sup>o</sup>z i finitū de materia p<sup>o</sup>na p<sup>o</sup>bo ad hoc q<sup>o</sup> aliq<sup>o</sup> d<sup>o</sup> dicatur hēre i finitū de materia nō req<sup>o</sup> ritur ip<sup>o</sup>z eē infinite extēsiōis. Et nō v<sup>o</sup> q<sup>o</sup> aliud argnat hē- re q<sup>o</sup> i finitū de materia nisi posse eē i finitū s<sup>o</sup> extēsiōne igit. Forte dices z bene q<sup>o</sup> ille mod<sup>o</sup> arguēdi nō valet hic ignis p<sup>o</sup> fieri infinite s<sup>o</sup> m extēsiōne igitur hic ignis h<sup>o</sup>z in i finitū de materia sed q<sup>o</sup> hoc pacto arguere hic ignis p<sup>o</sup> fie- ri infinite s<sup>o</sup> scōm extēsiōne z hoc sub vni<sup>o</sup>formi raritate igit ignis h<sup>o</sup>z infinite marta nō h<sup>o</sup>z ille ignis pedalis possit fie- ri infinite secundū extēsiōne igitur puta si q<sup>o</sup>z ps p<sup>o</sup>portio- nis eius rarefieret ad quantitatem p<sup>o</sup>re p<sup>o</sup> p<sup>o</sup>portionalis tñ tūc nō eē sub vni<sup>o</sup>formi raritate sed si eē i finitū sub eē extēsiōne sub vni<sup>o</sup>formi raritate nō oportet quā- libet pedalia tē ei<sup>9</sup> hēre tñ de materia sicut aliā p<sup>o</sup>terea tūc bñ ex illo sequeretur q<sup>o</sup> h<sup>o</sup>z in infinitum de materia.

¶ Cōtra hāc solutionē arguitur sic z accipio illū ignē pe- dalē vni<sup>o</sup>formiter rarū z volo q<sup>o</sup> in prima parte p<sup>o</sup>portio- nali vni<sup>o</sup> hore rarefaciat. illū de<sup>o</sup> ad duplum secundum oēs suas partes z in t<sup>o</sup> p<sup>o</sup>te p<sup>o</sup>portionali itēti rarefaciat eū ad duplum scōm oēs suas p<sup>o</sup>tes equaliter tunc in fine hore ille ignis erit infinite secundum extēsiōne vt notū ē ex casū z etiā erit vni<sup>o</sup>formiter raris quod sic p<sup>o</sup>bo in fine p<sup>o</sup>ne p<sup>o</sup> p<sup>o</sup>portionalis hore ille ignis erat vni<sup>o</sup>formiter ra- r<sup>o</sup> z sit i fine secūde p<sup>o</sup> p<sup>o</sup>portionalis vita de oib<sup>o</sup> p<sup>o</sup>ib<sup>o</sup> p<sup>o</sup>portionalib<sup>o</sup> hore z i instātū minatio hore nulla penit<sup>o</sup> sit mutatio citca illū ignē igitur adhuc erit vni<sup>o</sup>formiter rar<sup>o</sup> z p<sup>o</sup> p<sup>o</sup>ns habetur illum ignē posse fieri infinite ex- tēsiōne sub vni<sup>o</sup>formi raritate quod inferit enī hēre in finitū de materia z p<sup>o</sup> p<sup>o</sup>ns ipm eē infinite potētiē z sicut sit argu- mentū s<sup>o</sup> vno agēte ita p<sup>o</sup> fieri de quobz reliquo q<sup>o</sup> quodis agēs ē infinite potētiē quod erit p<sup>o</sup>bandum.

¶ Cōfirmatur habere mag<sup>o</sup> de multitudine forme nō ar- guit maiorē potētiā igitur positio nulla p<sup>o</sup>bat<sup>o</sup> assum- ptum z accipio duo agētia frigida vñ sit quinq<sup>o</sup> pedum aliud sit decem pedum p<sup>o</sup>mū ita. ii. sit b z suppono q<sup>o</sup> pe- dalitas aliqua frigida non sufficiat agere nisi per distan- tiam sex pedum z volo q<sup>o</sup> illis duobus agentibus applicetur vni<sup>o</sup> passum quod a quolibet eorum distat pedalter isto posito sic arguo a z b sunt duo agētia equalis pos- tentie z tñ b habet magis de forma q<sup>o</sup>z a vt suppono igitur magis habere de multitudine forme non arguit maiorē potētiā p<sup>o</sup>na est manifesta z p<sup>o</sup>bo maiorē b non potest p<sup>o</sup>ducere maiores effectum in illud passum q<sup>o</sup>z a nec eō- uerso igitur ipsa sunt equalis potentie tenet cōsequentiā z an<sup>o</sup> p<sup>o</sup>bo sic b non potest agere in illud passum nisi se- cundum quinq<sup>o</sup> pedalitates proximiores ipsi passū quia sexta pedalitas ipsius b distat per sex pedalitates ab ip- so passū z p<sup>o</sup>ns si ageret in illud passum ageret vltra su- am spheram sed quicūq<sup>o</sup> pedalitas ipsius b adequate sūt



## Secundi phisicorum

tate poterie sicut a igne non producere potest maiorem effectum in illud passum quam a per consequens sunt equalis potentie quod erat probandum.

**Ad secundum principale respondetur** negando quod si agens est infinite potentie et nego quod quibus agens habeat infinitum de materia et ad probationem respondeo sicut respondit est iter arguendum quod posse esse infinitum intensive si arguit habere infinitam materiam posse esse infinitum extensive subviformi raritate arguit simpliciter infinitam materiam et ad replicam dico quod casus positus de igne pedali simpliciter est falsus sed non ad intentionem argumenti imaginaturum argumentum quod deus in qualis parte proportionali rarefaceret illum ignem ad duplum finem omnes suas partes et quod in instanti terminatio hore nulla penitus fieret mutatio circa ignem et hoc est impossibile quod in instanti terminatio quodlibet punctus a quolibet alio in infinitum distaret et ita infinitum clauderetur iter duo puncta quod est impossibile sed casus per se non est possibilis quod cum casu toto stat quod ille ignis in instanti terminatio hore etiam sit pedalis sicut in principio hore.

**Ad confirmationem** in qua tangitur una difficultas que sub his verbis tangi solet Si esset unum corpus infinitum viformiter calidum et illi esset applicatum unum lignum pedale vtrum ne quibus pedalitas illius corporis infiniti ageret in passum pedale. Et aliqui dicunt quod non sed solum ille pedalitas ageret quod non debite essent applicate passo. Alii dicunt oppositum et dicunt quod quibus pedalitas illius corporis cum iuuamine alterius ageret in passum et dicunt quod non est idoneus aliquid agens agere ultra spheram sue actiuitatis cum iuuamine alterius dant analogiam. Si aliquis videat unum visibile a longe ille videt multas pres quas tamen si seorsum essent videre non posset et ita dicerent in proposito quod sexta pedalitas corporis huiusmodi alia ageret cum iuuamine aliarum. Sed istud credo simpliciter esse falsum docet enim experientia quod si quis ponat manum in mari et postea ponat manum in alio paruo flumine equo frigido equo cito frige faciet eius manum sicut in mari ergo signum est quod pedalitas ipsius maris valde remote a manu nullo pacto sufficiunt agere in manu dato quod iuuarentur ab aliis. Dico ergo resolutione quod sicut cuiuslibet agens per se existit assignata est sphaera sue actiuitatis sic etiam cuiuslibet talis assignata est sua sphaera actiuitatis dato quod sit per alterius. Respondendo igitur ad principale argumentum respondeo concedendo quod a et b ignes taliter applicati passo vt positum est in casu communi oino effectum producere tamen b est maioris potentie quam a. Et si applicaretur eivndem passum taliter quod quibus eius pedalitas sufficeret agere in illud tunc in illud produceret maiorem effectum quam posset producere a dato quod eque bene applicaretur a.

**Tertio principaliter arguitur** sic si potentia rei esset attendenda circa multitudinem forme sequeretur quod accepto ferro pedali calido vt quatuor vt quatuor est maioris potentie quam illa aqua cuius falsitate modo. Si illud ferrum esset maioris potentie sequeretur quod illud ferrum deberet agere in illa aqua quod si cessas vt concedendum est sic arguo. Quia cum quilibet quod agens agit in aliquod passum ipsum agit in ipsum passum vt illud sibi assimilaret igitur posita assimilatione passum cum ipso agere debet cessare actio sed illa aqua assimilatur illi ferro postquam tantum caloris habet igitur illud ferrum si nebet agere in illam aquam.

**Et confirmatur** statim b quod aliquod corpus sit minoris potentie quam antea et tamen habeat tamen de forma sicut prius igitur potentia rei non attendenda circa multitudinem forme propria manifesta et proba assumptum et accipio unum ignem pedalem et volo quod et applicetur unum combustibile distans ab eo semper distanter et volo quod ille ignis condenseretur ad subduplum tunc in fine condensationis ille ignis erit minoris potentie quam an

tea et tamen habeat tamen de forma et erit minoris potentie proba sic non sufficit agere in illud passum equo velociter sicut antea igitur erit minoris potentie quam prius tenet prima et auctus per ista illud passum distabit in duplo magis ab illo agente quam prius et per ista illud agens non sufficeret eque cito agere in illud passum sicut prius.

**Ad tertium principale respondetur** concedendo quod ferrum pedale calidum vt quatuor est maioris potentie quam aqua calida vt quatuor et concedo quod illud ferrum ager in illam aquam. Unde licet illa aqua sit similis in gradu ipsi ferro atamen quia non est ei similis in actiuitate. Idcirco illud ferrum ager in illam aquam intendendo ipsius caliditatem em quousque fuerit tante intensiois quam illa intensio equipollet potentie ipsius ferri verbigratia. Ex quo caliditas ferri intensa vt quatuor est maioris potentie quam caliditas intensa vt quatuor ipsius aque. Propterea forte producat adhuc unum gradum caliditatis et tunc caliditas ipsius aque erit vt quinq; et erit tante potentie sicut caliditas ipsius ferri intensa vt quatuor et ex illo sufficiens terparet quomodo intelligendum sit illud dictum commune postquam passum est assimilatum agenti tunc debet cessare actio. Non enim est intelligendum quod passo assimilato agenti in gradu debet cessare actio quia hoc est falsum sed debet intelligi quod passo assimilato agenti in potentia debet cessare actio.

**Contra hanc solutionem arguitur** sic si illud ferrum calidum vt 4. ager in illa aqua pedale vt 4. Sequitur quod iter illud ferrum et illa aqua nunquam debet cessare actio quod licet esse falsum sequetur tamen proba sic et pono casum quod nunc si in vltimo instanti non est actionis ferri in aqua tunc sic arguo immediate post hoc illa aqua erit magis calida quam vt 4. ergo immediate post hoc illa aqua debet agere in illud ferrum datis enim duobus dissimilibus in gradu oportet quod illa quae excedit illa in gradu ager in alid quae admodum cecidit quod datis duobus similibus in gradu dissimilibus in potentia oportet quod illud quod est potentius ager in aliud et si immediate post hoc illa aqua ager in illud ferrum et etiam illud ferrum immediate post hoc aqua sequitur quod nunquam cessabit actio.

**Ad hoc argumentum respondetur** negando quod nunquam cessabit actio inter illa duo et dico quod illa aqua excedit at illud ferrum in gradu tamen non ager illud ferrum assimilado sibi illud in gradu unde pro regula generalitatem est quod nunquam aliquod agens excedens aliud in gradu ager in aliud quod est maioris potentie quam ipsum et propterea in casu posito licet aqua immediate post illud instantis excedat ferrum in gradu non tamen ager in ipsum eo quod erit minoris potentie quam ipsum ferrum.

**Ad confirmationem respondetur** negando quod sit aliquod ferrum minoris potentie quam antea habendo semper tamen de forma et admissio casu dico quod postquam ille ignis est condensatus ad subduplum non est minoris potentie quam antea dato quod tunc non ager eque cito in illud combustibile sicut antea egisset quod hoc solum puenit propter potentior applicationem agentis ad combustibile sed si illud combustibile eque bene applicaretur ei sicut antea tunc equo bene ager in illud. Si esset aliquid ignis pedalis et aliquid combustibile distans ab eo per sex pedes et ille ignis non sufficiat agere in illud combustibile si ille ignis tantum rarefiat quod illud combustibile non distet ab eo nisi digitaliter tunc sufficeret agere in ipsum et tamen non est maioris potentie preterea multa hic alia possent fieri argumeta sed tangunt oino materiam de raritate et densitate de qua alibi sit sermo preterea de his supercedo et hec de questione



## Questio secunda

**Q**ueritur primo circa secundū philosophorū vtrum artificialia distinguantur a rebus naturalibus. Circa hanc quætionē varie sūt opiniōes ex quibus solum minores recitabo aliis relictis de quolibet enim contraria opinionibus pferentem sollicitum esse stultum ē vt hys phis pmo thopicoū quarto capite. Et primo volo recitare vnā opinionem quam multi realitates insequuntur pro cuius declaratione primo pono aliquas conclusiones quarum prima est.

**Quelibet forma artificialis ē accidens** et nō sū hęc conclusio pbatur dicit em̄ cōmentator in hoc secundo q̄ forme artificiales sunt accidentia in substantiis naturalibus et in scō de aia cōmento octauo ponendo discrimen inter formā artificialem et naturalem dicit q̄ forma naturalis est subā et forma artificialis est accidens pbatur etiā hęc cōclusio ratione Accidens ē quod adest et abest subiecto preter subiecti corruptionē sed forma artificialis adest et abest subiecto preter ipsius corruptionem nā formastatue adest et abest ligno preter illius corruptionem igitur illa forma artificialis est accidēa et nūmū distantia hęc conclusio magis declarabitur arguēdis contra opinionem huic oppositū.

**Secunda cōclusio q̄z forma artificialis est accidens absolutum** et nullo mō respectuum pbatur q̄z forma predicamenti qualitaris est accidēs absolutum et q̄z forma artificialis est forma predicamenti qualitaris q̄z iste forme artificiales debent poni in quarta spē qualitaris eo q̄ iposiat formas et figuras aduenientes quantitatib⁹ hanc tñ cōclusionē multi reales negāt in mo dicūt q̄ artifex formādo domū nō facit aliq̄s absolutū s̄z solū facit ordinē partū adiūcem vel ad partes loci et iste ordo distinguitur a re cui⁹ ē ordo et ē vnum accidēs respectiū de predicamēto situs et sic isti partī conueniūt cum hac opinione partim cum opposita.

**Ch**argatur tamen aliter ad cōclusionem sic non est possibile figuras diuersarum specierum denominare idem q̄ nichil simul et semel est triangulare et quadrangulare sed plura accidentia respectiua diuersarum rōnum simul et semel denominantidem cum idē sit pater et filius simile et dissimile igitur et ex quo quelibet forma artificialis est figura sequitur q̄ nulla formā artificialis est accidens respectiū quod erat probandum.

**Tertia cōclusio q̄libet forma artificialis a qualibz forma naturali realiter distinguitur** hęc cōclusio multipliciter pbatur. Tum primo impossibile est vnā et eandem formam p̄duci ab arte et natura sed forma artificialis producit em̄ ab arte et q̄z forma naturalis a natura Tū scō artificialia cognoscūtur per formas artificiales et non p formas naturalium igitur ille forme distingunt a natura q̄ lectulus cognoscitur per formam lectuli et nō per formam ligni Tum tertio dicit phis q̄ forma naturalis est natura et non forma artificialis quod dupliciter pbatur primo q̄ forma naturalis producit formam naturalem et artificialionem producit artificialem vbi cōmentator reddit talem causam quia forma naturalis est substantia artificialis vero accis Secundo quia ex corruptione forme naturalis sequitur generatio forme naturalis et ad corruptionem forme artificialis non sequitur generatio aliterius forme artificialis et solet dari exemplum de illo qui ponit lectū in terris vt putrefiat generabitur lignum et nō lectulus et hoc videtur fuisse de mente phi in multis passibus Et eodem modo dico q̄ q̄libet forma artificialis a

qua⁹ qualitate p̄ma vel secūda realiter distinguitur quia q̄z talis est intensibilis et remissibilis vt pater per phūm predicamento qualitaris sed plura forma artificialis ē irremissibilis et remissibilis Tū etiā plures qualitates p̄ime possūt ēē in eodē subiecto simul et semel vt pura multe caliditates et multe qualitates sic vt pura multe albedines s̄nulle forme artificiales siue numero solum siue spē distinguātur p̄nt esse in eodē subiecto q̄ in eodem subiecto nō possunt ēē due forme dom⁹ aut due forme artificiales quarū vna sit forma domus et alia forma cultelli relinquitur ergo ex istis tribus conclusionibus q̄ forme artificiales sūt qualitates quarte speciei in qua per se ponuntur concreta sicut forme vt statua cultellus eo q̄ dicunt figuras esse in re figurata.

### Nūc autē ponit quarta conclusio

responsiua ad quætionem quodlibet corpus artificiale a quolibet corpore naturali realiter distinguitur ista conclusio sequitur ex predictis tamen sic probatur quando aliqua sic se habent q̄ vnum manet altero corrupto illa distinguntur sed corrupta statua manet es ergo statua et es non sunt idem ita q̄ res artificialis est compositum ex re naturali tanq̄ ex materia et forma artificiali et tanq̄ ex forma ita q̄ cultellus componitur ex re naturali scilicet ferro tanq̄ ex materia et forma artificiali tanq̄ ex forma modo autem notum est q̄ illud aggregatum ea materia ferri et forma ferri et illa forma cultelli realiter distinguitur a ferro et quemadmodus quelibet forma artificialis a quolibet ente tam naturali q̄ artificiali distinguitur ita quolibet figura a quolibet figurato realiter distinguitur ita q̄ figura est entitas absoluta immediata sequens ex concursu terminorum q̄ sitatis continue. Tres enim sunt termini q̄ sitatis continue punctus linea superficies vnde quando dōz ex cōcursu vnus linee confurgit figura ovalis quando termini duorum linearum inuicem concurrunt sit figura duāgularis et ille due figure differant specie per maiore et minorem multitudinem angulorum sicut numeri per maiorem et minorem multitudinem vnitatum.

**C**ōtra hanc opinionem arguitur primo sic vel forma domus ē vnum accidens et aliter distinctum a quolibet ente naturali et artificiali vel non si s̄m habetur possum si p̄mum quero vel illa forma ē accidens diuisibile vel indiuisibile et probō q̄ nullum illorum p̄t dari detur enim q̄ est accidens diuisibile et tunc sic arguo vel est accidens diuisibile in partes diuersarum rationum vel eiusdem rationis non p̄mum q̄ solum compositum ex materia et forma ē diuisibile in partes diuersarum rationum nec ē secundum q̄ vel illud accidens est totum in toto et totum in qualibet parte et hoc non quia tunc quelibet pars domus esset domus vel illud accidens est totum in toto et pars in parte et tunc ē sequitur q̄ quelibet pars domus esset domus q̄ cum ille ptes sint eiusdem rationis sequitur q̄ vnus lapis erit domus sicut quelibet pars corporis vni formiter alibi vt octo ē alba s̄z q̄ nō posset dici q̄ forma domus est accidens in diuisibile probō sic quia vel illud accidens est totum in toto et totum in quolibet parte et si sic quelibet pars domus erit domus quod est falsum vel illud accidens est totum in toto et nō totū in aliqua parte nec ps in parte eo q̄ ē diuisibile et p̄bo q̄ nō stat bñ q̄ p̄ solā diuisionem et ablationē p̄t ab aliquo corpore fiat aliq̄s artificiale vt p̄t de statua et de mercurio ergo nō requiritur talis forma super addita q̄ ē tota in toto et non tota in parte denominans illā re esse artificialem quod erat pbādū et eodē mō pbatur p̄t formā dom⁹ non esse accidens diuisibile.

**C**ōfirmat ad idē vt forma dom⁹ ē accidēs diffe v̄t idē et



## Secundi phisicorum

quocumq; illoz dato quero de subiecto illius forme artificialis an sit diuisibile vel indiuisibile secundū nō pōt dari qd si illa forma ē diuisibilis sibi ex nō erit idē, qm illa forma sit indiuisibilis qro qd ē sibi ex indiuisibile et necis dare illō q nec materia ē indiuisibilis nec forma nec cōpositū nec aliquid aliud ē indiuisibile i quo fūdaretur illa forma indiuisibilis Si vero detur p̄mū q sibi illius forme artificialis ē diuisibile qro qd ē illō et nō potes dare nisi lapides et ligna et sic vna forma simplex erit in diuersis subiectis specificē distinctis qd ē sibi vt p̄z inductie in aliis.

**Ad primū argumētū rēdetur dupliciter** primo q forma domus et similiter qz figura est vniū accidēs indiuisibile simp̄r sicut et illud accidēs ē totum in toto et nō totū in aliqua parte nec p̄s in parte et ad improbationem nego q sit possibile q per solā diuisionē aut ablationem p̄sufficiat artificialia imo necessario requiritur forma superaddita denotans illam rem esse artificialem.

**Sed cōtra hāc solutionē arguit si** forma domus ē vniū accidēs indiuisibile sequitur q forma domus nō acquireretur successiue eo q nō acq̄retur per partem ante partē opz dicere q acquireretur subito et sic tota domus fieret in instāti qd ē falsū. **2<sup>o</sup>** q forma domus sit in instāti tñ domus sit successiue q̄admodū linea circularis eo q circulus est figura indiuisibilis et quando ē cōcedere tur q in primo instāti illius forme artificialis tunc p̄mo illa domus est et subito producitur eo q aggregatum ex materia et illis duabus formis tunc primo est nullum sequitur inconueniens.

**Secūdo aliter ad principale rēdeo** q forma domus est diuisibilis ad diuisionē subiecti et qm illud improbas vel illa forma est diuisibilis in partes distictas rationum vel eiusdem rationis dicitur q licet ille partes sint eiusdem speciei non tamen sequitur q qz pars domus erit domus et dissimile est de illo quod ibi assumitur quia ibi assumitur de albedine cuius speciei plures qualitates possunt vniū et eidem inherere quod nō contingit de istis formis artificialibus etia q̄titas pedalis est vniū accidēs diuisibile in plures partes eiusdem rationis et tñ nō sequitur p̄pterea qz quilibet pars illius cui inheret illa q̄titas pedalis sit eiusdem denotationis cū toto puta pedalis siue ponamus dimensiones termini natas non distinguat q̄titate sue oppositum dicatur. Forte dicitur hoc quod illatum est contra priorem solutionem videlicet q domus non fit successiue vt declaratum est in priori solutione.

**Ad cōfirmationem respōdetur** siue teneatur q forma domus est diuisibilis siue indiuisibilis q subiectū eius est diuisibile et ad improbationem tunc vna simplex forma erit in diuersis subiectis specie distinctis distinguo vel tanq̄ in subiectis remotis et sic concedo vel tanq̄ in subiectis pinquis et sic negatur volo dicere q subiectū pinquū forme domus est superficies exterior ita q illa forma primo subiectatur in superficiebus lapidum et lignorum et aliarum partium domus. Et si dicatur q forma domus est indiuisibilis. Tunc dico q ipsa est in omnibus illis superficiebus et in nulla parte earum. Si vero dicatur q est diuisibilis tunc dicitur vt prius tactū est in argumento principali et sic claret quod forma domus solum est in lapidibus et lignis per accidēs et p̄ cōsequēs subiectatur in subiectis diuersarum rationum p̄mo autem fundatur in superficiebus illorum que quidem superficies sunt eiusdem rationis et hoc videtur voluisse

cōmentator p̄i metaphisice qm dicit natura fit in corpore et toto ars non nisi extremitatibus eius forma em natu ralis fundatur in profundum forma autem artificialis solū fundatur in extremitate.

**Sed cōtra** hāc solutionem arguitur sic sequeretur qd est cōtra p̄mū octauo phisicorū et p̄na pbat supposito q sit aliq̄s agens quod incipiat corrumpere aliquam superficiem per remotionē de p̄senti tunc verum est dicere q illa forma nunc est sibi se et quod dicitur sui et non immedie post hoc erit sibi se vel aliquid sui igitur. R̄r cōcedendo illud quod argumentum petit nec hoc inconuenit in talibus accidentibus. Analogia ē supposito q fortes sedeat et scribatur hęc p̄positio fortes sedet et fortes incipiat currere per remotionem de p̄senti tunc veritas illius p̄positionis est res permanens et habet vltimum instans sui esse.

**Sz adhuc cōtra p̄cipalē solutio** nē arguitur sic q̄admodū vniū lapis nō cōtinuat alteri sz forte p̄tinguat p̄cise ita superficies exteriores illoz lapidū nō faciunt vniū superficiē q̄ male dicitur ē q superficies exteriorē ē subiectū forme artificialis domus si em oēs ille superficies exteriores lapidū et lignorū nō cōstituit vniū nō vt qualiter illa forma domus diuisibilis hēret vniū p̄tē in vna superficie et alia i alia imo ille forme partiales nō cōstituerēt vniū sicut nec subā. p̄pterea malo incidere in hęc p̄tē q forme simp̄liciter indiuisibilis et inheret oibus illis superficiebus copulatum et nulli earū tñ forte in aliquibus statū is vbi datur vna superficies exterior posset dici illam formam artificialem esse diuisibilem.

**Sed cō principaliter arguit si forma domus ē aliq̄s accidēs** p̄ductū ab arte factus q de poterit separe illā formā ab entibus naturalibus sine motu locali et volo q̄a sit illa etia colligata et tū qro vel ad huc ē domus vel nō si sic frustra ponit illa forma artificialis supaddita si nō ē a hz dispositiones pores se rectū parietes et fūdamentū postq̄ nō ē factū aliq̄s motū localis in a iḡa ē domus sicut p̄t. Et cōfirmatur p̄feruer de formā domus lapidibus destructis et etiam ligni s post q̄ ē vna entitas absoluta ab illis distincta quod posito sequitur q est aliqua domus quibuscūq; entibus naturalibus se motis quod est impossibile.

**Ad secūdū p̄cipale dupliciter rēdetur** p̄mo nō admittendo casū sicut ei are dictū ē satis p̄babiliter defēdi p̄t q de nō pōt separare quātitate cōtinuā a re q̄tā nisi partes mouerētur saltē vcl illo acq̄sitio vel motu de p̄ditio ita diceretur in p̄posito q de nescit separare formā domus ab entibus naturalibus sine mutatione illorū entū. Secundo admissio casu dico q a non amplius est domus sicut nec fortes amplius est alb⁹ separata albedine ab eo et ad p̄bationē nego q a habeat ad huc rectū parietes aut fūdamentū et hoc qz deficit forma domus sed aliquid ibi est rectum in potentia forte dicitur eodem mō capto aliquo lapide quadrato postq̄ ille non est sua figura nec est similiter aliqua eius quātitas poterit deus separe oēm eius figuram ipso remanente cum omnibus suis a inensionibus quod est falsum qz qro vtrum ille lapis tū erit finit⁹ aut infinitus et notum ē q tunc nō erit infinit⁹ eo q adhuc stabitur tā extrinsece q̄ intrinsece. Si finitus iḡ terminat⁹ et figurat⁹ et p̄ p̄ns illa figura vel erat lapis vel quātitas ips⁹ et sic supvacanee ponetur esse vniū accidēs de quarta sp̄e qualitatū.

**R̄ndetur q̄ nō ē simile de figura et**



forma dous posita quātitate termino vel terminis clausa de necessitate ponit figura quēadmodū posito subiecto ponit ppria passio et sic licet quibet figura illi lapidis quadrati corrūperet et corrūperet linee superficies que bus intrinsece terminatur ille lapis. Forte dicitis tūc ille lapis esset adhuc terminatus et figuratus dicitur quod ille lapis solū esset terminatus extrinsece ex quo non sequitur ipse esse figuratum eo quod figura solū cōsurgit ex terminatione intrinseca corporis vel aliter dicitur quod sicut deus potest destruere formā domus manentibus illis etibus naturalibus ita potest illa figuram corrūpe lapide remanente tā intrinsece quā extrinsece et miato nec sequitur hoc ex terminis extrinsece et intrinsece et figuratum actualiter sed bene sequitur ergo et figuratum in potentia.

**Ad confirmationem** respondēt isti quod dupliciter potest intelligi formā domus separari ab omnibus entibus naturalibus vno modo quod separaretur sine quantitate et hoc vbi dicunt deus non potest quāmodū non posset separare figuram circularē ab omni linea aut similitate a naso et ab omni quantitate alio modo potest sic intelligi formam domus separari ab omnibus entibus naturalibus et non a sua quantitate et hoc esse possibile quo concessio si habetur aliquam esse domum sine lignis et lapidibus quoniam talis forma separata non est domus sicut nec in subiecto existens.

**Tertio** principaliter arguitur et signatē cōtra quartam conclusionem probando quod ens artificiale est ens naturale et sic arguo ens artificiale est substantia et corpus et nihil est substantia nisi materia forma vel compositum ex his igitur ens artificiale est aliquid illorum trium et quod non sit materia vel forma sequitur quod est compositum ex materia et forma substantiali et homine compositum ex materia et forma substantiali est ens naturale et per consequens ens artificiale est ens naturale quod erat probandum. Tūc et si statua est substantia sequitur quod substantia componitur ex non substantiis quod est falsum et patet consequentia quia figura statue est forma accidentalis et vbi dicit philosophus statua fit ex ere et figura et es ex substantia igitur statua que est vna substantia fit ex non substantiis. Tūc tertio si statua est substantia igitur homo equus lapis lignū aut aliquid tale et quodlibet illorum est ens naturale igitur statua est ens naturale et p̄na est clara ergo.

**Confirmatur ad idē si statua ē corpus** igitur est corpus de predicamento substantie vel qualitatis et notum est quod non potest dici quod est corpus de predicamento qualitatis eo quod quodlibet tale est accidens requiritur quod corpus de predicamento substantie est ens naturale igitur statua ē corpus naturale quod erat assumptum.

**Ad tertium respondet quod ly substantia** capitur dupliciter vno modo vniuoce et sic capitur quādo dicitur substantiarum quedā est corporea quedam incorporea alio modo sumitur analogice et sic capiēdo substantiam debet concedi artificialia esse substantias et statua seu cultellum esse substantias licet nec sit materia aut forma aut totum compositum. Et tunc ad illud quod subditur an substantia fit ex non substantiis dico quod aliquid quod est substantia analogice sumpta fit ex non substantiis nec illud iconuenit. Ad aliud dicitur quod illa cōsequētia est bona si substantia capiatur vniuoce et tunc negat antecedens et sic concedit philosophus arguendo cōtra permixtionem et mellissimum cum dicit si omnia sint vna substantia at ergo vnus homo aut vnus equus et sic de aliis. Si vero substantia capiatur in antecedente analogice concessio antecedente negatur consequentia.

**Ad cōfirmationē** similiter respondetur quod corpus capitur dupliciter vno modo vniuoce et sic non reperit nisi in predicamento substantie vel qualitatis et hoc modo capiēdo nullū artificiale est corpus alio modo capitur analogice et sic concedendū est statua ē corpus et huius mētis videtur fuisse philosophus cum dicit in principio secundi de anima. Corpora physica esse magis substantias quam corpora artificialia quod non dixisset nisi corpora artificialia distingueretur a corporibus naturalibus et sic potest concedi statua ē corpus de predicamento qualitatis de quarta specie et non de predicamento substantie aut qualitatis.

**Sed cōtra** hanc solutionem at sic probando hanc esse concedendā statua ē corpus et hoc capiēdo corpus vniuoce et quod vel statua supponit pro ere vel pro figura vel proposito ex ere et figura sicut dicitur non potest quod quibet figura a quolibet figurato realiter distinguitur et sic illa non debet concedi forma domus et domus et quod non potest dari tertium patet quod sicut ex subiecto et albedine fit vniuoce per accidens ita ex figura. Sed propositū ex subiecto et albedine non est proprie arbitrii igitur compositū ex ere et figura non est proprie statua et sic statua potius debet supponere pro ere et corpus est sit corpus de predicamento substantie sequitur quod statua erit corpus de predicamento substantie quod erat probandum.

**Respondetur** quod est dissimilitudo quia albedo est per se adiectiuale et potest indifferentiter supponere pro subiecto aut aggregato sicut exigentiam finiri cui additur sed statua est cōcretum substantiale quod non potest supponere nisi pro toto proposito vbi dicitur gra. Si dicatur albedo est hoc currē ibi albedo supponit pro subiecto potest aliqui pro toto proposito vbi dicitur albedo est ens per accidens aliqui vero pro quolibet illorum vbi dicitur albedo generatur subiectū ei gratia subiectiue et totū proposito talitatis vbi visum est in primo libro. Sed nullus terminus significans cōcretiue res artificiales potest supponere quāmodum per se substantia predicamenti substantie nisi quod supra ponunt pro subiecto aut forma sed solū pro toto proposito vbi dicitur ita cōcreta substantia predicamenti qualitatis nisi quod supponunt pro subiecto aut forma sed solū pro toto proposito accidentali ex re naturali et figura ex quo patet in uiculis processibus aliquorum nominalium volētium probare re artificialem esse re naturalem sic arguēdo hec res de monstrā annulū est res naturalis cuius sit aurū et hec res est artificialis igitur res naturalis est res artificialis quia opus est probare maiorem et sic illud quod habent probare assumunt pro antecedente.

**Sed cōtra** quod forma denominat suū subiectū et per se sicut albedo denominat suū subiectum est albedo sic forma statue denominabit subiectum scilicet ens natura videlicet es esse statua et habebitur statua et ens naturale. Rūdet quod ex toto illo nihil sequitur nisi quod illa dicitur cōcedies est statuatū seu figuratū quia illi termini sunt concreta adiectiua ideo possunt supponere pro subiecto et pro toto proposito secundū exigentiam termini sicut enim conceditur pro statua est figura ita potest concedi quod est figura ita potest concedi quod est figuratum sed nullo modo quod illa concedi est statua nisi in hoc sensu est figuratur forma statue et si visum apud philosophum inueniatur tales propositiones concessio argentum est fiala vola bene est ferrum aut huiusmodi propositiones exponantur vbi dicitur est.

**Quarto** principaliter arguitur sic et hoc maxime per hoc vbi dicitur esse probabile formā domus esse diuisibile et sic arguo vbi quilibet per illud forme profuit ita quod vna pars fuit in vna superficie et alia in alia et hoc non quod tunc non acquirat ibi vna noua entitas vel in aliquo istāi potest illa noua entitas scdm se et quilibet sui et hoc non quia tunc opor-



## Secundi phisicorum

teret q̄ quilibet lapis acq̄reret vnā nouā entitatē absolutā q̄ est falsū & tener p̄na q̄ in cuiuslibet lapidis superficie esset vnā p̄na illius forme artificialis q̄ si concedatur.

**C**ōtra multi sunt lapides q̄ in nullo mutat sc̄m locū ymo possibile est lapidē aliquē cōcurrere ad constitutionem domus ipso non mutato secundū locum igitur non op̄ tales lapides acq̄rere vnā nouā entitatem absolutā

### Confirmat lectulus habet i se p̄t

cipium motus & quietis & quicquid habet in se principium motus & quietis est ens naturale igitur lectulus est ens naturale forte dicitur lectus habet in se principium motus & quietis sed non in se huiusmodi.

**C**ōtra lectulus sc̄m q̄ est huiusmodi h̄z natam q̄ est lignū sed lignū sc̄m q̄ h̄mōi h̄z in se principium motus et quietis & lectulus secundū q̄ h̄mōi h̄z in se principium motus & quietis & per cōsequens est ens naturale

### Ad quartū p̄ticipale respōdet q̄

antea dictū est probabilius esse dicendum formā domus esse indiuisibilem q̄ diuisibilem & sic nō curreret argumentum gr̄a t̄ illius illo admissio dico q̄ in aliquo istate illa forma primo est licet eius partes p̄feruerūt q̄ admodū stat q̄ aliq̄ est aqua nūc primo sit licet eius due medietates p̄feruerūt siue teneatur totū esse tertiā entitatē distinctam a suis partibus siue oppositum. Et ad illud q̄ subditur admitto q̄ stat aliq̄ lapidē cōcurrere ad cōstitutionem domus ipso nō moto localiter neq̄ seq̄r p̄terea q̄ nō acquireret aliquē entitatem nouam absolutam.

**A**d cōfirmationē respōdet negādo q̄ lectulus sit ens naturale & nego q̄ sc̄m q̄ h̄mōi habeat in se principium motus et quietis et consequenter nego illam consequentiam factam Analogia est non sequitur album de per accidens secundum q̄ huiusmodi continet subiectum albedinis. et subiectum albedinis secundum q̄ huiusmodi subicitur albedini ergo album de per accidens secundum q̄ huiusmodi subicitur albedini licet enim album quod est subiectum subiciatur albedini non tamen album quod est compositum per accidens forte dicitur lectulus componitur ex materia et forma naturali ergo est ens naturale hoc equiualeter est solum ex antedictis et dico simpliciter consequentiam non valere. Sed opponeret assumere in antecedente q̄ immediate ex illis componatur. et ex eis resultat, quod est falsum ymo immediate componitur ex forma artificiali et ex materia artificiali que est vnū ens naturale vt puta lignum.

### Quinto p̄ticipaliter arguitur p̄

bando figurā non distingui a re figurata & hoc sic stat q̄ aliqua virga recta fiat circularis & tamen nulla ibi acquireretur figura que sit accidens absolutū igitur superflue ponitur tale accidens consequentia est clara & antecedens patet stat q̄ per solum motum localem virga recta fiat circularis ergo nullum accidens acquireretur ibi de nouo q̄ si dixeris q̄ de necessitate requiritur talis entitas de quarta specie qualitatis infero hanc conclusionem absurdam in quolibet instanti huius hore erit noua figura in hac linea & ita erunt infinite figure in hac linea quarum quolibet p̄ticipale durabit per instans.

Sequelam probō capiatur vnā linea recta que per totā horam futuram incuruabitur ita q̄ in instanti terminata uo erit circularis tunc patet propositum quia in quolibet instanti illa linea est figurata qualiter nūc ante fuit & nūc postea erit igitur in quolibet instanti est ibi vnā figura durans p̄ticipale per instans quod est assumptum.

### Confirmatur q̄cquid termino vel

terminis clauditur est figurata & oē figuratum termino vel terminis clauditur ergo oē figuratum ē figura & p̄ cōsequens figura non est accidens consequentia est nota & maior patet p̄ diffinitionem figure & minor similiter eo q̄ quodlibet figuratum est finitum & clausum terminis.

**A**d quātū p̄ticipale nego q̄ linea recta fiat circularis p̄ solū motū localem imo dico q̄ ibi acquireret noua entitas sc̄z figura accidēs de quarta sp̄e. Et tunc ad probationē respōdetur cōcesso q̄ in quolibet instanti est ibi vnā noua figura que p̄ticipale durat per vnū instans nullū sequi inconueniens nisi q̄ rei permanentis dat vltimū instans eē quod nō reputam̄ p̄ inconuenientiā.

**S**ed circa hoc possit quispiā dubitare vtrū i vno corpore quadrato aut quadrangulati sunt infinite figure puta sunt infinite quadrata partialia & sic tunc erunt ibi infinite entitates absolute de quarta specie qualitatis tā euidē specie q̄ specie distincte & sic dabitur infinite multitudo entium positiozū separatorū q̄ est contra philosophum. Ad partem tamen affirmatiuā sic arguitur q̄ non videtur maius inconueniens concedere hoc q̄ concedere q̄ in quolibet instanti ibi erit vnā noua figura & sic ibi erunt infinite figure ratione etiam sic arguitur capiat vnū corpus quadrangulare bipedale secundum longitudinem pedaliter latum & pedaliter profundū/norū ē q̄ si diuidatur in duas p̄tes sc̄m longitudinē ibi erūt duo quadrata. Tunc sic arguo q̄libz illarū medietatū in toto existens est quadrata igitur figurata & qua ratione vnā illarum medietatū erit quadrata eadē ratiōe p̄babif infinite multitudo quadratorū & p̄ns figuratum igitur aecedens probatur quolibet illarum medietatū clauditur eē mnis & equalis est distantia inter omnes costas igitur q̄ si concedas in quolibet quadrato esse infinita,

**C**ōtra sequeretur q̄ esset aliqua figura que nec esset naturalis nec artificialis quod videt falsum & consequentia patet capiatur vnū corpus quadrangulare bipedale & capio vnā eius medietatem secundū latitudinem quadrangularem sicut suum totum quero velle illa figura est artificialis vel naturalis & volo illud totale quadrangulare esse factum ab arte & nullum illorum dici potest non potest dici q̄ sit artificialis quia artifex tantum operatur in extremitate pura solum i superficie exteriori nec potest dici q̄ sit naturalis eo q̄ nō potest dici a natura. Circa istud dico concedendo q̄ sunt infinite figure naturales sed non sunt artificiales nam vt dictum est ars agitur in extremitate tantum.

**A**d confirmationē d̄ q̄ non quicquid termino vel terminis clauditur est figura & diffinitio figure non est intelligenda in recto sed in obliquo sic figura ē q̄ termino vel terminis clauditur id est ex illo quod termino vel terminis clauditur. Epilogādo ex toto illo possum̄ dicere forma artificialem esse accidens de quarta specie qualitatis vt dicit opinio precedens quam insequitur thomas paulus venezus & aliqui scotizantes & credo q̄ sit cōformior dicitur philosophi q̄ q̄cūq̄ alia vel possumus dicere vt actum ē prius q̄ forma dom̄ ē ordo p̄ticipale ad inuicē & ad p̄tes loci & ille ordo nihil aliud est q̄ quidam respectus de predicamento situs aliq̄ scotiste dicūt hoc fuisse de mēte doctozū subtilis alii dicunt oppositum.

**H**is tamē opinionibz dimissis nomiales sūt multiplicates res sine necessitate alii h̄nt modū dicendi p̄ quo notādū ē q̄ res artificialis ē res facta ab intellectu practico vel res aliquāliter se habens p̄ intellectū practicum qualiter p̄ se non h̄bat p̄ suas cās



naturales vel est plures res facte etc. Ex hac diffinitio-  
ne infero duo corollaria primum e qd virtutes z scientie  
in anima acquisite per exercitium sunt res artificiales z  
licet distinguatur a rebus naturalibus proprie capiendo  
rem naturalem tñ de his non est qstio in proposito. Sed so-  
lū e questio in proposito de rebus artificialibus extra aīas  
existentibus. Secundū corollarium. iste terminus res ar-  
tificiales est prim collectivus z pti divisius sicut ly quā-  
titas supponit enim pro vna re vt puta statua z etiam p  
pluribus rebus facientibus vnum aggregatiōe Sz mul-  
tipliciter aliquid dicitur esse res nālis primo mō pprie z  
sic solum cōpositū ex materia z forma substantiali dī res  
naturalis alio mō aliquid dicitur res naturalis qñ ipsa  
natura vt forma que est principium actuum operationū  
naturalū vel ipsa mā que est principium passiuū opera-  
tionum naturalium. Tertio aliquid dicitur ens naturale  
qz est illud mediante quo natura est nata exercere opatio-  
nes naturales z sic caliditas dī naturalis respectu ignis  
quarto mō aliqd dī naturale respectu agentis z suscipiē-  
tis licet non sit conueniēs forme passivae z hoc modo ca-  
lidity in aqua introducta ab igne dicitur naturalis res-  
pectu materie ipsius aque z respectu agentis licet nō sit  
conueniens forme aque.

His distinctionibus suppositis conformiter ad hunc  
dicendi modū talē pono conclusionē nūsuam ad titulum  
questionis res artificiales extra aīas ex his est res natu-  
ralis vel res naturales quare dixi extra animam exi-  
stens claret ex dictis dico vel res naturales qz domus q  
ē artificialis non est res naturalis sz bene res naturales  
illa conclusio probari potest per argumenta cōtra predi-  
ctam opinionem adducra.

**Contra** quam primo sic arguitur artifex formando  
statuā facit vnū accidēs supadditū rei natu-  
rali ergo res artificiales non est naturalis pñā est clara z  
antecedens probō quia vel artifex formando vnum fa-  
cit aliquid vel nihil si primū z non facit rem naturalem  
igitur facit rem artificialem nec est vandum secundum  
quia ars est habitus factiuus z per consequens artifex p-  
peran dō aliquid facit conformiter ad illū philosophi in  
hoc secundo pollicetur est statuaz faciens z si est statuā  
faciens sequitur qd est aliquid faciens tanqz ab inferiori  
ad suū superius.

**Cōfirmatur** capiat ymago cerea q cras sine die  
efficiet q drāgularis z desinet eē y-  
mago cras non manebit sed desinet eē z tñ hec cera mane-  
bit sgi hec ymago distinguitur ab hac cera consequētia  
tenet p illā maximā cōem qñ aliqua sic se hnt q vnū ma-  
net z c: q si velis euadere p tuas sophisticas solutiōes di-  
cēdo q illa ymago cras sine die manebit nec desinet esse  
sed non manebit cras hec ymago z desinet esse ymago.

**Contra** hoc arguitur ratione z auctoritate rōe sic dī-  
quid hec cera est hodie cras illud erit ymago cere a nūc  
est hec cera ergo hec cera cras erit ymago cerea tenet cō-  
sequentiā dabitur z assis est vt rum ergo z consequens  
z per consequens hec est concedenda cras manebit hec  
ymago cerea auctoritate ē arguitur sic hz aristoteles vli  
metaphi dissolutis a z b non manet. ba. ergo b z a nō sūt  
ba. z ex illo sic arguo dissolutis partibus illius statue re  
manent partes statue z tamen non remanet statua ergo  
statua non est res naturalis quemadmodum dissolutis  
partibus domi manent ille ptes z non manet amplius  
domus sgi domus nō est res naturalis z ex illa aucto qui-  
dā talē infert cōclusionē q temeraria est assertio illorū q  
ascribunt phō rē artificiale eē rē naturale aut figurā eē  
rem figuratā vt puta ochā z suorum sequatium.

**Ad primū pncipale respōdet nē**

gādo q artifex formādo vnum facit vnum accidēs sup-  
additū rei nālis z ad pbationē dico q formādo statuam  
nihil facit cū neqz faciat substantiā neqz accidēs z cōcedo  
q ars est habitus factiuus nec sequitur propterea q per  
artem aliqua substantia aut accidēs fiat: sed p artē aliā  
que res aliter se habent q prius z sic statue factor facit  
vnā rē aliter se habere q prius z faciens domū nullā rem  
de nouo pducit sed facit illas res naturales ligna z lapī-  
dēs aliter se habere q prius z ad illam ppositionem con-  
cessam a philosopho dicit q in sensu quo fit ē falsa vt  
bene probat argumētū sed in sensu in quo fit ē vera ce-  
pit itaqz illā ppositionē policletes est statuā faciens de  
rigore logices falsam loco eius policletes est faciens sta-  
tuam in bona logica pcedendam z ly faciens ampliat e-  
mō in quas transit actus eius ad ea sunt vel erunt z  
hoc satis pōlit q concedimus illā sortes facit castrum  
licet non constituetur in tribus annis.

**Contra** hanc solutionem arguitur pbādo illud ipse  
care q sortes facit domū at cultellū nihil  
tamen facit z sic arguitur sequitur bene sortes facit cul-  
tellum ergo cultellus fit a sorte z vltra sequitur q aliqd  
fit a sorte z per consequens sortes ac fit aliquid hec vltima  
consequētia est clara prima tenet ab actiuo ad passiuū  
Secunda tenet ab inferiori ad superius igitur totus dis-  
cursus est bonus dicitur q prima cōsequētia nihil valet  
z ad probationem nego q arguitur ab actiuo ad passiuū  
nec semper oportet talem modum arguendū valere vt ha-  
bet videri ex logica illa regula tamen admissa dico q nō  
recte arguitur sed oportet inferre sortes facit cultellum  
ergo fit cultellus a sorte vt denotetur eadem factio in an-  
tecedente z in consequente in antecedente enim denota-  
factio secundum quid z similiter in cōsequente sed i hac  
cultellus fit a sorte denotatur factio simpliciter z ptes  
rea negat ut consequētia.

**Ad cōfir** mationē dī vt dictū est in arguendū z  
nego solutionē eē sophisticā z ad repli-  
cā rñ dēt aliqui noiales negādo illā pñā z dicunt q ibi  
cōmittit fallacia figure dictionis hā sub tñio de pdicamē-  
to sub ē subsumit tñius alterius pdicamēti. s. q. licitatis.

Sed hoc nihil valet vt per āplius tractatū ē in electis z  
sic oportet inferre hec cerea ymago cerea cras erit vt ps in  
relligenti logicali z a ad auctoritatē facile ē rñdere ex v-  
qstione pmi de toto z suis pti b simul sumptis multa a-  
lia argumenta parui ponderis contra hanc adduci solēt  
opinionem de quibz in presenti non curo.

Nūc restat rñdere ad aliqz auctoritates adductas quibz  
pcedens colorabat opinio z pmo ad hāc forma artificia-  
lis ē accidēs rei naturalis dico q accidēs capit ibi scde  
stētōdialiter z nihil aliud volunt hē pcedētes illā nisi q  
talis pdicatio ē accidentaliter res nālis ē res artificialis  
aut lignum est ens artificiale z ita de similibus dicitur z  
ad illā diuisionē phi quam ponit in hoc. ii. dīcēs q qdā  
sunt a natura z qdā sunt pter aliquas cās v3 ab arte z p  
pñs artificialia distinguunt a rebz nālibz rñdēt q mēbra il-  
li? diuisiōis nō opponit materialit sed formalit q nō ea-  
dē rōe vnū z idē dī eē res nālis z artificialis similiter  
qñ aristoteles negat illā statua est lapis noluit dicere sim-  
pliciter illā eē falsam sed noluit habere per illā pōnē q  
statua si ē es absolute considerādo es Sz ē es sic at sic fi-  
guratū ita q ad esse statuā nō sufficit es sz requirit ipsū sic  
at sic eē dispositū simpliciter tñ ad esse statuam sufficit es nō  
ei oz aliquam esse entitatem superadditam erit vt sit sta-  
tua sed sufficit ipsum es sic aut sic dispositum non repu-  
to nimis vtile elaborere in exponendis auctoritatibus



## Secundi phisicozum

ipſi phſi aut cōmītor; ſie ei fuerit hui⁹ opinionis aut oppoſite opz diligēter pſcurari i talib⁹ māfū abiguis in q̄b⁹ veritatē p ſolā rationē cognoscer poſſum⁹ q̄ opi- mo ſit magis pſctanea ratiōi ⁊ vtrūq; fortes rōnes p̄ illam currāt aut nō ⁊ illa iūera ad ipſā p̄nr rīdere nō nimis in nitēdo auctoritari cuiuſcuq; ⁊ hec de. i. q. ſequit. ii.

### **A**trū motū natālū ⁊ cōue

niētū forma ſbālis ſit pncipalit actiā. p ſolu- tiōe hu⁹ q̄ſtiōis pmo ponēde ſūt aliq̄ diſticti- ones vñ notādū ē q̄ duplices ſūt mot⁹ q̄dā ſūt pueniēs- tes q̄dā diſcōueniēs. p̄ſor⁹ pueniēs ſūt illi q̄ diſpo- nūt ad pſeruationē rei natālis ſie ad bñ eē talis rei vt ca- le factio re ſpectu ignis vnde trib⁹ modis aliq̄ dicitur mot⁹ pueniēs pmo ex pte agētis tñ. ſbi grā qñ ignis p̄- ducit calorē i aqua. Secūdo mō aliq̄d dī mot⁹ pueniēs ex pte paſſi tñ ſicut i aqua calida produceret calorem i aliquod paſſū qd̄ ex ſua naſa eēt calidū tñ ab extri ſeco eēt frige faciū vt grā exēpli ſi aqua calida p̄duceret calorē i manu frigida. Tertio mō aliq̄s ē mot⁹ pueniēs ex pte agētis ⁊ ex pte paſſi ſimul vt qñ aqua frigida pro- ducit frig⁹ i aliquā ſecūdā auuā min⁹ frigidā eo q̄ ex na- tura p̄ria agēs inclinatur ad p̄ducēdū frig⁹ ⁊ aqua min⁹ frigida inclinatur eē ſub tali frigore. Sed mot⁹ diſcōueni- entes ſūt illi q̄ diſponunt ad corruptionē rei natālis vel ad male eē ei⁹ vt calefactio reſpectu aque ⁊ tribus mo- dis aliq̄s mot⁹ dī diſcōueniēs. p̄ſimo ex pte agētis tñ ⁊ coicidit cū motu pueniētī ex pte paſſi tñ. Secūdo ex p- te paſſi tñ ⁊ p̄cidit cū motu pueniētī ex pte agētis tñ. Tertio mō aliq̄s ē mot⁹ diſcōueniēs ex pte agētis ⁊ ex pte paſſi ſimul vt cū aqua calida calefacit aliā aquā frigi- dam ⁊ nullus talis eſt conueniens aliquo modo.

**I**ſtis diſtictionib⁹ poſitis pono duas cōcluſiones p̄ma ē alicuius effectus forma ſbālis ē pnci- palit actiua. Secūda cōcluſio ſalutius effectus natālis forma accidētalis ē pncipalit actiua. p̄ria cōcluſio p̄ba- t aliq̄d agēs i reſecū reducitur aquā a caliditate i frigidita- tē ⁊ matia nō iroducit illā frigiditatē corrupēdo calidi- tatē cū ipſa nullius ſit actiuitas nec frigiditas ē cā illius opatiōis q̄ i tali aqua calida nō ē frigiditas ergo ſequit q̄ forma aque ē cā pncipalit actiua illius operationis. Secūda cōcluſio p̄bat cū aqua calida calefacit aliquod corpus ille calor qui ē forma accidētalis ē pncipalis cā il- lius opatiōis iſtī cōſequētia claret ⁊ atcedēs nāz q̄ ma- tia illius aque nō ē pncipalis cāſillus opatiōis p̄pter cāz tactā neq; forma aq̄ ē cā illi⁹ opatiōis ymo quod magis ē nō ē cā coadiuuas illi calorē ad talē opatiōē. q̄ ipſa reſt ſit caliditari tātū q̄tū pōt cū caliditas diſpōit matia ad corruptionē forme illius ⁊ p cōſeq̄ns nulla ē cā actiua illi⁹ opatiōis reliquit ergo q̄ ē calor exiēs i aqua ⁊ ſic hētur cōcluſio S; nūc reſtat videre quāſi operationū forma ſubſtantialis eſt cauſa pncipalis ⁊ q̄rum non eſt ſed forma accidētalis et illud clareſcet ex ſolutionibus ar- gumentorum propterea.

**P**rimo pncipalit arguit ſic va- por eleuatus ad aqua aſcēdit ad aerē vt docet exp̄iētia et tunc q̄ro vel illius motus ſurſū leuitas i aq̄ genita ē cā vel ipſa forma aque forte dicitur ex quo ille motus ē violen- tus ſota aq̄ nō ē cā illius motus q̄ nullus motus violē- tus ſit a pncipio intrinſeco. iuxta illud philoſophi. i. iii. ethi. violētū eſt qd̄ ſit paſſo nō cōferēte vi cū iſtī i illo motu vapor qui reſt ē aq̄ ē paſſū ſeq̄. q̄ nō cōfert vim mediātē ſua ſota ſbāli mō nō. o; q̄ motū diſcōueniētū forma ſbālis ſit pncipalit actiua ſ; ſoluz pueniētū

**C**ōtra hoc dupliciter arguo primo probando q̄ ille

motus ſurſū nō ſit violentus ymo q̄ ſit uaturalis ⁊ ſic ar- guo cōceſſū ē q̄ illi⁹ motus ſurſū leuitas producta in a- qua vaporoſa eſt cā ⁊ tunc ſic leuitas inclinatur ex p̄ria natura ad aſcēſū ſurſū iſtī ille motus ē natura lis ⁊ co- dē mō probari pōt. q̄ qñ aqua calida p̄ducit calorē i ma- nu frigida ille motus eſt cōueniens tā ex pte paſſi q̄ ca- lor i illa aqua que eſt agens natāte p̄ducit calorē iſtī ē cōueniens ex pte agētis ⁊ clarū ē q̄ ille motus eſt conue- niēs ex pte paſſi iſtī ē cōueniens ex pte agentis ⁊ ex pte paſſi ſimul cuius oppoſitum p̄riu dicitur eſt.

**S**ecundo arguo probando q̄ alicuius motus cō- ueniētis forma ſubſtantialis nō ē pncipa- liter actiua ⁊ ſic arguo celū mouetur motu naturali ⁊ tñ illius motus forma ſubſtantialis nō eſt pncipalis cā iſtī p̄riam partē aſtis p̄bo celū mouet ⁊ non mouet motu violēto q̄ nullū violentum perpetuo durat iſtī mouetur motu naturali. Secūda partē p̄bo dupliciter. Tū p̄io probabile eſt celum non h̄re formā ſubſtantiale vt viſum ē vi. queſtione. Tū ſecundo dato q̄ celum habeat formam ſubſtantialem adhuc illa forma ſubſtantialis non eſſet cā illius motus igitur nulla forma eſt cauſa motus niſi intē- dat quietem/lapis enim mouetur deoſum vt quieteſc ⁊ ignis ſurſum vt quieteſc ſed forma ſubſtantialis celi nō i- tendit quietem igitur non ē illius motus aſtis patet quia dato oppoſito ſequitur q̄ fruſtraretur ſuo fine perpetuo quod videtur abſurdum.

**C**onfirmatur vel qñ aſial mouetur motu progreſſiuo forma ſubſtantialis animalis eſt cauſa actiua illius motus vel non vt ſcōm q̄ quero quid tūc ſit cā illius motus Si p̄mū ſeq̄ q̄ ille motus eſt naturalis quod ē falſū q̄ ois motus naturalis eſt velocior i fine q̄ i pncipio imo i pncipio eſt velocior iſtī ille mot⁹ nullo modo ē naturalis.

**A**d p̄mū pncipale reſpōdet q̄ qñ aqua vaporo- ſa aſcēdit ſurſū forma ſubſtantialis illi⁹ aque non eſt cauſa pncipalis imo leuitas producta i a- qua ē cā illius motus ſurſū ⁊ cōcedo q̄ ille mot⁹ ſimplis- cit eſt violētus. Et qñ arguitur leuitas ex ſua natura ap- petit aſcēdere ergo ille motus eſt naturalis reſpectu le- uitatis ⁊ illa leuitas eſt cauſa pncipalis illius operatio- nis igitur illius motus ſurſum eſt aliqua cauſa naturae- lis ⁊ ille motus eſt conueniens ex parte agentis reſpon- detur q̄ ille motus non eſt conueniens ex parte agentis licet ſit naturalis ex parte leuitatis ⁊ rō ē q̄ non eſt na- turalis reſpectu ſubiecti illius forme accidētalis ⁊ eo- dē mō dicitur q̄ quando aqua calida productit calorem i manu frigida ille motus ſolum eſt conueniens ex parte paſſi licet calor exiēs i illa aqua ex ſua materia produ- cit illum calorem ⁊ ratio eſt quia talis actio non eſt natu- ralis reſpectu ſubiecti ipſius caloris ſc; aque.

**A**d ſecūdū duplex ē mod⁹ dicēdi q̄ dā dicunt q̄ motus celi non eſt naturalis neq; violentus ſed eſt naturalis vnde ille motus dicitur eſſe naturalis q̄ neq; ſit ſecundum inclinationem propriam neq; contra inclinationem propriam modo celum ex quo eſt indiffe- rens ad omnem motum ⁊ non magis determinatur ex ſua natura ad motum circularem q̄ ad motum rectum at mixtum dī moueretur motu naturali q̄ aut moueat circulari- rit hoc ſolū ē ab agente extriſeco forte dicitur ſi motor mo- uēs ipſū celum deſineret ipſū celum mouet vel adhuc ce- lum moueretur circulariter vel non ſi p̄mū ſeq̄tur q̄ motus circularis eſt ei naturalis. Si ſecūdū vel ſimpli- citer non mouebitur vel aliquo motu mouebitur. Si ſecū- dum iterum habetur q̄ aliquis motus eſt ei naturalis



### Questio Tertia

Si primū sequit̄ q̄ quiescet ⁊ oīs quies opponitur motu naturali aut violēto igitur q̄siq̄ mouebatur motu naturali vel violento responderetur q̄ si motor non amplius moueret ipsam celum ipsū celum quiesceret ⁊ hoc quie te naturali, ⁊ eodē modo cōsequēt̄ respōderi potest ad illud quod tangitur in cōfirmatione dicēdo q̄ quādo aīal mouetur motu p̄gressiuo q̄ ille motus neq̄ est natura lis neq̄ violentus sed neutralis ⁊ illius motus forma substāntialis non est principaliter actiua forte dicis si ille motus esset neutralis hoc ideo foret q̄ neq̄ fit scām iclinationem prop̄ā nec cōtra inclinationem propriam

**Sed cōtra** si fortes cadat ab alto loco talis mot⁹ non ē neutralis ⁊ tñ neq̄ fit scām iclinationē propriā neq̄ cōtra inclinationē prop̄am igit̄ q̄ ille motus non sit neutralis sic probo ille motus fit scām nat̄uram elementis predominātis ⁊ p̄ cōsequēs ē naturalis igitur nō est neutralis sed q̄ ille motus non fiat contra inclinationem prop̄am notum est ⁊ q̄ non fiat secundum inclinationē propriā sic probo q̄ dato oppositō sequeretur q̄ quando fortes descendit per gradus ille motus esset naturalis quod est falsum cum sit neutralis ⁊ p̄nā patet quā illo p̄o sito graue descendit deorsum igitur ille motus est naturalis ⁊ fit secundū naturam propriā. Respōdetur concedendo q̄ ille motus est neutralis q̄n animal mouetur motu p̄gressiuo ⁊ hoc quia neq̄ est contra inclinationem propriā nec secundum inclinationem propriā illius aīalis ad iprobationē dico q̄ q̄n fortes cadit ab alto talis motus est naturalis ⁊ fit scām naturam p̄ priam tñ q̄n fortes descendit per gradus talis motus est neutralis ⁊ rō diuersitatis ē quia q̄n fortes cadit ab alto non potest imponere finē suo motui prout vult ⁊ ideo ille motus dicitur esse simpliciter naturalis sicut motus lapidis deorsum. Sed quando descendit per gradus nō mouetur tali motu eo q̄ potest imponere finē motui q̄n vult. Alius est modus dicēdi q̄ motus celi est naturalis ⁊ similiter motus p̄gressiuus aīalis est naturalis ⁊ istū modum dicendi insequitur paul. venet. ⁊ huius motus forma substāntialis est principalis causa non quidē principalis causa actiua sed passiua verbi grā q̄n aliquis lapis descendit deorsum forma substāntialis illi⁹ lapidis est causa illius descendus non quidem actiua sed passiua ⁊ etiam materia illius lapidis est principium passiuum illius motus deorsum differenter tñ quia materia lapidis est principium illius mot⁹ p̄mitate receptionis quia recipit illum motum sed ad illū motum non inclinatur for̄ma vero est principium passiuum p̄mitate inclinationis quia inclinatur ad talez motus quē tñ nō recipit ap̄ p̄licā do ad p̄positum dico q̄ motus celi est naturalis ⁊ forma celi est principium passiuū illius motus p̄mitate inclinationis quia ex natura sibi attributa ab intelligentia que mouet ipsum celum inclinatur ad talem motum circūlarem ⁊ intelligentia est principalis causa actiua illius motus ⁊ tunc ad illud philosophi omnis motus naturalis est velocior in fine q̄ in principio dicitur q̄ Aristoteles solū intellexit de his corporibus inanimatis q̄ mouentur sursum aut deorsū ⁊ nō fatigātur ⁊ sic mot⁹ celi non ē velocior in fine q̄ in principio. cum celum sit regularissime motū quid autē veritatis hoc contineat videbit̄ in argumento sequenti ⁊ sic p̄s solutio ad cōfirmationē. km ei primum modum dicēdi conceditur q̄ motus p̄gressiuus forma substāntialis non est principaliter actiua eo q̄ ille motus est neutralis. Secūdū alium dicēdi modum concedo q̄ ille motus est neutralis.

**Secundo principaliter arguit̄ q̄n** ignis p̄ducit calorem forma substāntialis ignis nō ē causa

principalis illius operationis ⁊ tñ illa opatio est cōueniēs sicut ex p̄e agentis igit̄ primā p̄e m̄ aītis sic p̄bo illud qd̄ sic se h̄y q̄ illo p̄o sito ponit̄ effect⁹ ⁊ illo remoto nō ponit̄ ē cā principalis s̄ sic p̄tingit de calore ignis q̄ ipso p̄o sito ponit̄ ille effectus ⁊ ipso remoto nō ponit̄ igit̄ calor ē cā principalis ⁊ p̄ p̄ns nō ē forma substāntialis ignis.

**Cōfirmat̄** q̄n graue descendit deorsū ibi ē mot⁹ conueniēs ⁊ illius mot⁹ grauitas ē cā p̄ncipalis igit̄ non est forma substāntialis illius grauis p̄nā est clara ⁊ aīis probo Si materia illius grauis esset deorsum ob omni forma substāntiali adhuc in ea maneret grauitas ⁊ non minus descenderet q̄ cum forma substāntiali igitur grauitas est cā p̄ncipalis assumptum probo in hostia consecrata grauitas mouet seipsam deorsum q̄ dato q̄ ipsa esset in materia non minus moueret materiam deorsum q̄ si dicas quando grauitas est in corpore, cum forma substāntiali tunc non amplius est causa p̄ncipalis quia tunc dirigit̄ a forma substāntiali hoc nō valet quia non videtur maior ratio quare vna illarum causarum subordinatur alteri q̄ e conuerso.

**Ad secundā** p̄ncipale vbi t̄gitur difficultas an calor ignis p̄ducit calorem vel forma substāntialis ignis sic p̄cedam ⁊ p̄mo pono q̄ aliq̄s ignis a producat ignem b. Tunc multiplex pōt̄ hic eē q̄ s̄io. Prima vtrū calor ignis ignis a cōcurrat ad p̄ductionē nē b. Secunda vtrū sola forma substāntialis a ad p̄ductionem forme substāntialis b ⁊ forma substāntialis a ⁊ eius calor simul ad p̄ductionem caloris b vel vtrū solum calor.

**Circa** primā q̄stionē nota q̄ varie sunt op̄niones p̄ma est op̄nio thome terra parte questione lxxv. q̄ accidens tāq̄ instrumentum potest concurrere ad p̄ductionem substantie ita q̄ calor ignis a concurrat ad p̄ductionem forme substāntialis b q̄ si dicas illis accidens est imperfectius illa substantia igitur nō potest concurrere ad p̄ductionem illius dicitur q̄ nihil agit vltra speciem virtute sua propria sed bene virtute alteri⁹ ita q̄ vult dicere q̄ calor ignis a recipit aliquam virtutē ab aqua etiam reitnet dato q̄ a destrueretur ita q̄ ille calor separatus ab a ⁊ a, quocunq̄ alio subiecto adhuc haberet virtutem produciendi substantiam. Sed doctor subtilis non contentus hac solutione aliam insequitur viam ⁊ vult dicere q̄ nullū accidens siue sit in subiecto siue extra subiectum potest eē principium principale aut instrumentale produciendi substantiā aut corrumpendi substantiam ita q̄ si calor s̄phere ignis separaretur a suo subiecto gutta aque posita in illo calore nunq̄ corrumpetur nisi illam deus corrumpere ⁊ si calor a nullo modo concurrat ad p̄ductionem ignis b nec tanq̄ agens principale aut instrumentale ⁊ ratio est quia ille calor est vnum accidens multo imperfectius illa substantia Istis tamen op̄nionibus relictis multi alii sicut ocham ⁊ gabriel esse eos georgius buyellensis tenent q̄ accidens potest esse causa partialis respectu substantie generande aut corrumpende ⁊ nolunt dicere sicut dicit prima opinio q̄ hoc ideo est quia recipit aliquam virtutem a substantia sed hoc competit accidenti ex sua propria natura ⁊ hoc sic probat non alia via probamus substantiā esse causam substantie nisi q̄ ad presentiam substantie sequitur p̄ductio substantie sicut ad presentiam ignis p̄ducitur alius ignis sic etiam ad presentiam caloris etiam aliquādo sine igne p̄ducitur ignis vt in forti motu cōfricationis vt in molendinis nō nunq̄ ad presentiam ignis sine calore sequit̄ p̄ductio ignis signum ergo ē calorem partialiter cōcurrere ad p̄ductionem forme substāntialis ignis.









sicut se habet ad esse. Sed accidentia non possunt naturaliter esse sine adiutorio substantie ergo et non possunt agere sine adiutorio substantie et per consequens in omni actione substantie erit agens principale et accedens instrumentale maior probatur quia agere presupponit esse.

**¶** His conclusionibus annexo propositiones correlativas prima est si forma terre esset separata a materia et ei non esset coniuncta gravitas et esset posita sursum non moveretur naturaliter deorsum hac propositionem probatur quod dato opposito sequeretur quod illa forma substantialis ipsius corporis grauis produceret motum deorsum sine gravitate quod est falsum. Ita iure frustra a gravitas poneretur esse instrumentum ipsius forma substantialis si illa forma substantialis potest movere illud graue deorsum sine tali accidente.

**¶** Secunda propositio gravitas separata a materia et forma substantiali non descenderet dato quod esset sursum nisi vires forme substantialis supplerentur hec propositio probatur quod ut dictum est illa gravitas dirigenda forma substantiali cum sit eius instrumentum et instrumentum sine dirigente esse non agit igitur et dixi nisi vires forme substantialis supplerentur propter gravitatem in sacramento eucharistie que descendit licet non sit coniuncta alicui forme substantiali et ex istis duabus propositionibus infero.

**Tertia si materia terre et terra ei adhuc esset coniuncta gravitas et esset posita sursum non descenderet** quod admodum si ille materie esset coniuncta forma substantialis et non gravitas non descenderet illa terra hec propositio sequitur ex predictis.

**¶** Quarta propositio si forma terre esset separata a materia et ei coniungeretur gravitas dum modo esset sursum nullo prohibente deorsum descenderet eo quod ibi esset principium actuum motus deorsum et similiter instrumentale et talis motus simpliciter esset naturalis.

**Sed contra tres primas conclusiones** arguitur sic sicut se habent caliditas et frigiditas ad altera rationem ita se habent gravitas et levitas ad motum localem sed caliditas et frigiditas sunt principia activa respectu alterationis igitur gravitas et levitas sunt principia activa respectu motus localis grauius et leuius forte dicitur conformiter ad tertiam conclusionem negando quod caliditas potest esse principium actuum alicuius alterationis.

**Contra quod aqua calida calefacit aliquid** quod corpus forma aque non est principium principale illius calefactionis et caliditas principium instrumentale igitur caliditas est principium principale consequentia est clara et aius probatur quia tunc sequeretur dato illius opposito quod eadem forma simplex esset productiva motuum contrariorum et quod forma aque quandoque est principale principium motus deorsum quandoque vero principale principium motus sursum responderet albertus capite nono libri tertii in de celo quod non est inconueniens eandem formam esse productivam contrariorum et hoc mediantibus instrumentis contrariis.

**Sed contra sequitur quod aliqua forma esset corruptiva sui quod est falsum et per prima capta aqua vaporosa illa mediante leuitate ducit se ad locum sue corruptionis igitur est corruptiva sui forte dicitur quod aqua ducit se ad locum sue corruptionis hoc tamen est violenter si enim duceret se ex naturali inclinatione ad locum sue corruptionis tunc esset corruptiva sui et sic oportet concedere quod ipsa forma agit contra suam naturalem inclinationem mediante aliquo instrumento.**

**Sed tunc quomodo cognoscis**

quod ille motus sursum sit contra naturam forme substantialis aque visum quod quod admodum mediante gravitate producit motum deorsum et mediante leuitate producit motum sursum.

**¶** Sed tunc arguitur probando quod quod corpus graue descendit deorsum forma substantialis illius grauis non est principale principium actuum illius motus et sic arguo illa forma grauis gratia exempli forma terre non est mobilis naturaliter quia omnis motus naturalis est a principio intrinseco: sed illa forma cum sit simplex nullum habet principium intrinsecum igitur non est mobilis naturaliter maior patet quia per hoc differt motus naturalis a motu violento et illa forma substantialis non sit mobilis naturaliter sequitur quod non debet dici principium instrumentale.

**Secundo sic arguitur si forma terre**

sit mobilis naturaliter deorsum quomodo vel est mobilis a se vel ab alio non potest quod quod mouet ab alio mouetur nec potest dari finem quod quero a quo et non potest dici quod a materia quod nullius est actiuitatis nec potest dici quod a gravitate quod illa non potest facere tale motum in aliquo alio sine illa forma substantiali et per prima illo forma substantialis non mouetur a gravitate. Tunc etiam sequitur quod idem esset agens et patiens et idem moueret et moueretur quod videntur absurda.

**¶** Ad ista respondetur siue teneatur quod gravitas est principalis causa siue quod ipsa forma substantialis est principalis causa quod forma substantialis grauis naturaliter deorsum mouetur ita etiam eius forma substantialis naturaliter mouetur deorsum et quando dicitur per hoc differt motus naturalis a violento quia motus naturalis sit a principio intrinseco violentus vero ab extrinseco et cum illa forma substantialis sit simplex simplicitate fatis opposita propositio non ex partibus essentialibus sequitur quod non mouetur a principio intrinseco respondeo quod illa forma substantialis mouetur motu naturali licet non mouetur ab aliquo intrinseco et quod dicitur quod omnis motus naturalis sit ab intrinseco dico quod hoc habet verum in propositis ex materia et forma.

**Ad secundum consequenter respondendo**

ad opinionem iam positam dico quod forma terre quod mouetur deorsum mouetur principaliter a se et etiam a causa prima nolo dicere quod ad hoc quod mouetur deorsum non requiritur gravitas quod illud superius reprobatur et sic per solutio ad illam communem opinionem omne quod mouet et. Ad aliud quod subditur concedo illatum visum quod idem mouet et mouetur ut patet in descensu lapidis de eius forma substantiali.

**Sed adhuc arguitur contra illam pro-**

positionem in qua dicitur quod si forma terre esset separata a materia et ei non esset coniuncta gravitas et esset posita sursum non moueretur naturaliter deorsum et sic arguo vel illa forma descenderet vel aliquo modo moueretur. Si secundum sequitur quod illa forma non requirit aliquod instrumentum ad tale motum quod est contra dicta. Si primum quero vel quiescat naturaliter vel violenter. Si naturaliter sequitur quod ille locus est ei naturalis et sic oportet dicere quod forma terre iam est extra suum locum naturalem et appetit ascendere ad illum locum. Si ibi deficit violenter quomodo quod est illud violentans et nullam dare potest.

**Contra quartam propositionem in qua**

dicitur quod si forma terre esset separata a materia dummodo ei coniungeretur gravitas si poneretur sursum moueretur deorsum.



## Secundi phisicorum

olum. Sed cōtra hec aristoteles primo de gñatōe q̄ si el  
set calor sep̄ raturus talis posset agere in frigiditate nō tñ  
possit pati ad frigiditate z tunc sic si illa forma substantia  
lis descendit deorsum ipsa recipit in se motum deorsum z  
per p̄ns patitur z tunc e odē mō oporteret dicere q̄ calor  
separatus possit pati q̄ ē cōtra phisicorum.

**Ad primum** dico q̄ illa forma terre cui nulla cōs  
ūgitur grauitas posita sursum nullo  
mō mouebitur sed descet z q̄n̄ q̄ns vel q̄ rescet naturaliter  
vcl violēter dico q̄ nō quiescet naturaliter sed violēter  
Uñ dupliciter p̄t cōtingere q̄ aliquid descet violēter vno  
mō p̄pter aliquod p̄hibens z p̄ediens eius descensum sicut  
q̄n̄ grossus molaris suppositus alicui ligno nō p̄t des  
cendere z talis lapis posset dici quiescere violēter pos  
tue Alio mō aliquid p̄t descere violēter p̄uatiue pura q̄n̄  
ei deficit aliquid requisitū ad eius motū localem Tunc dicitur  
q̄ illa forma terre nō quiescit violēter primo mō sed secū  
do mō q̄ videlicet deficit ei grauitas Analogia est si for  
tes ponētur extra celos tunc non possit extendere suū  
brachium non quia sit impediens aliquod positū: sed  
p̄uatiuum eo q̄ ibi non est locus.

**Ad secundū** arguētum cōtra quartam p̄pōnē  
adductū respōdetur q̄ illa caliditas  
sep̄ata nō patiet a frigiditate q̄ frigiditas nō corrūpit ca  
lorē nisi vt p̄ducatur frigiditatem mō corrūpta caliditate nō  
posset p̄ducere ibi frigiditatem z sic illa caliditas nullo mō  
pateretur Sed in p̄posito h̄ illa forma subālis terre paria  
tur p̄ hoc tñ nō corrūpit imo magis seruat i esse vt claret  
¶ Sed ex illo sic arguo sequeret q̄ caliditas esset p̄inci  
palis cā actiua illius effectus cuius oppositum sep̄ dese  
fatū est z p̄bo p̄nā sep̄aretur calor spherē ignis ab om̄i  
n̄ subiecto illi calor a p̄p̄icetur vna gūta aque tunc sic  
arguo ille calor corrūperet frigiditatem illius aq̄ z corrūpta  
frigiditatis p̄duceret calorē igit̄ erit p̄ncipalis cā illius c. lo  
zis p̄nā ē nota z p̄mā partē antecedentis p̄bo p̄ illā au  
ctōritatē iā allegatā z etiā rōne sic arguo ille calor sep̄a  
tus est maioris actiuitatis q̄ illud frigus resistētie quia  
quacūq̄ actiuitatem habuit ille calor in subiecto z abet  
adhuc extra subiectum sed quando erat in subiecto erat  
maioris actiuitatis q̄ frigus huius aque resistētie igit̄  
adhuc est maioris actiuitatis z cū a p̄portione maioris i  
equalitatis d̄z fieri actio sequitur q̄ ille calor corrūperet  
illā frigiditatem z ex illo p̄bo scōdam partem antecedētis  
nūq̄ calor corrūperet frigus nisi vt p̄ducatur calorē igit̄ p̄  
duceret illa aqua calorē vel alias dabitur vna aqua q̄ per  
tēpus nullū habebit gradū frigiditatis aut caloris quas  
re dixerit p̄ tēpus patebit in tertio phisicorum.

**Sz si diceretur q̄ quāadmodum**  
calor ignis nō p̄t aliquē effectū p̄ducere nisi cōiugatur  
forme subātili q̄ calor separatus nō posset corrūpere  
frigiditatem arguētū non haberet alias. Sed post q̄ isti  
cōcedit q̄ ille calor separatus corrūperet frigiditatem bo  
na est appārentia q̄ calor ille produceret calorē q̄ vt ipsi  
dicūt frigiditas n̄ p̄t corrūpere illū calorē q̄ ad corruptio  
nē illius nō sequeretur gñatio alicuius alterius z eodez  
modo ad corruptionē illius frigiditatis oportet q̄ sequa  
tur productio alicuius alterius z sic videtur habere suffi  
cienter hec distinctio q̄ calor separatus potest produce  
re calorē vel si non potest non poterit corrūpere frigidit  
atem cuiuscūq̄ fuerit resistētie z quacūq̄ parte data sep̄  
haberit contradictorium alicuius concessi z hec de prima  
opinione.

**Alia ē opinio q̄ tenet q̄ quelibet for  
ma accidentalē ex ista natura est nata producere aliquem**

effectum z tñ z cū grauitas corporis grauis non ē nata p̄  
ducere aliquē effectū nisi descensum deorsum sequitur q̄  
ipsa ē cā p̄ncipalis effectus nec vult dicere q̄ ipsa graui  
tas in tali motu dirigatur a forma subātili q̄ vt sepi  
us dicitū ē nō vt maior rō quare grauitas dirigatur ma  
gis a forma subātili q̄ e cōuerso z hoc p̄t sic probari  
vñ hō cadit ab altero deorsum grauitas hōis ē cā p̄ncipa  
lis actiua illius motus quia non vt q̄ forma subālis hōis  
minis debeat esse cā illi moti z nō ē aliquid aliud i hōie  
q̄ videatur esse causa illius moti relinq̄t q̄ sola graui  
tas ē causa illi moti z hec opinio p̄colorari argumē  
ta contra p̄cedentē opinione adducta z etiā p̄ grauitatē  
in sacramento eucharistie que seipsa mouet deorsum Sed nūc  
restat respondere ad illud argumentum vbi inquirebatur  
verum distinctio nature potius cōueniat qualitatibus il  
lis q̄ forme subātili. Dicitur q̄ in distinctioe nature p̄n  
cipium capitur pro principio passiuo tñ pro principio pas  
sivo receptiuo z nō inclinatio uo puta p̄ materia siue pro  
p̄ncipio passiuo inclinatio videlicet forma subātili  
mō ille qualitates non sunt talia p̄ncipia.

### Sed cōtra hoc sic arguitur quādo

ignis p̄ducit ignē. ¶ Sic quero vel calor p̄ducti forma  
subātilis est p̄ncipalis causa vel calor non primū q̄  
tunc nō videtur q̄ actio cōueniret ipsi calorē z tunc ē cō  
dicendum q̄ grauitas non esset p̄ncipalis causa illi mo  
tus deorsum z si dicas secundum cōtra experientia docet  
q̄ caliditas in ferro fortius agit q̄ caliditas in aere z hoc  
non potest fieri nisi p̄ueniat ex diuersitate talium forma  
rū igit̄ forma subātilis est p̄ncipaliter actiua illius ca  
loris n̄ dicitur concedendo q̄ caliditas in ferro fortius agit  
q̄ caliditas in aere aut igne z dico q̄ hoc p̄uenit p̄pter  
diuersitatem formarū Sed solum de p̄ accidēs pura p̄pter  
materie densitatem forte dicitur sequitur q̄ calor vt quatu  
or possit producere calorē vt quinq̄ z sic simile ageret in  
suis simile q̄ est falsum: z patet p̄nā capio calorē vt quatu  
or in materia rara z volo q̄ producat calorē vt quatuor z  
ponatur in materia densa quo facto producet calorē vt  
quinq̄ vel saltem vltra quatuor quod sufficit z agit in  
suis simile dicitur pro nunc cōcedendo q̄ simile in gradu  
p̄t agere i simile gradu. Sed simile in gradu z actiuitate  
simul nō p̄t agere in simile in gradu z actiuitate.

¶ Alia est opinio q̄ grauitas est cā instrumentalis forma  
aut p̄ncipalis nō tñ coincidit cū opinione p̄ri recitata q̄  
fouētēs hāc opinione dicerēt q̄ illa grauitas p̄ se suffice  
ret ad talē motū deorsum tñ nō ē cā p̄ncipalis Sz tūc est  
q̄stio vtrū dato aliquo corpore cui a quo de? sep̄aret graui  
tate vtrū si illud ponatur sursum descēderet z sic bona est ap  
pārentia q̄ grauitas sup̄flue ponitur n̄ dēt q̄ illud corpus  
descēderet nō tñ sequat q̄ grauitas sup̄flue ponatur q̄ con  
ducit ad cōseruationē forme subātili illi z h̄ iste opinio  
nes probabiles sint pono tñ aliquas propositiones.  
¶ Prima est q̄n̄ ignis producit aliū ignē forma subātilis  
illi agentis z calor eius cōcurrūt ad productionē forme  
subātilis ipsi ignis geniti q̄ vt p̄ri ostēsi est h̄ illa gñatio  
ymuoca hō est in cōueniens causa p̄ncipalē esse ignis effectum  
effectū z h̄ cōcedatur accēs posse cōcurrere ad productio  
nē subātili nūq̄ tñ hoc fit sine iouamine alicuius forme  
subātilis z q̄n̄ caliditas producta ex reflectione radio  
rum solarū producit formā subātilē ignis hoc est med  
iate cōcurrū ipsius solis aliter tñ cōcurrūt ad productionē  
talis ignis q̄ ad productionē vnius alicui sicut sol aliter  
cōcurrūt ad noticiā suū iūā suspensū ymo quodā modo  
teparatur cā particulatū. Sed ad illū sensum cōceditur  
illam caliditatem esse causam principalem quia nulla alia



## Questio Tertia

in istis inferioribus secum concurrat ad talem effectum & credo qd nichil aliud voluerit dicere paulus:

**Secunda ppō sola caliditas ipsius** agentis concurrat ad pductionem caliditatis ipsius ignis genti ita qd forma subālis nō cōcurrat actiue ad talem operationem forte dicis tunc illa opatio nullo mō erit conueniens qd licet sit cōueniens respectu caliditatis non tñ ē cōueniens respectu illius forme subālis eo qd illa forma non inclinatur ex sua natura ad tale opationē & sic priusliter cōcurreret cū ipso calore actiue dico qd illa forma naturaliter inclinatur ad talē motū qd pr̄ videmus qd aqua nullā hñs frigiditatem reducit ad frigiditatem & hoc a forma subāli vt suppono qd vt eodem mō dicendum qd si esset forma subālis ignis in aliqua materia in qua nulla esset caliditas qd illa forma subālis ex sua natura produceret caliditatem & sic dico qd talis motus est naturalis respectu illius forme subālis qd ad eum inclinatur & quēadmodum videmus qd aqua calida si debeat reduci ad frigiditatem forma subālis eius corrumpit illum calorem & producit frigiditatem in se actione immanente. Postea illa frigiditas producit aliam frigiditatem actione transeunte ita dico qd dato aliquo igne a quo separatus esset oīs calor talis ignis sine suo instrumento non produceret aliquam formā substantialem ignis sed primo produceret in se caliditatem postea ageret in extrinsecum.

**Tertia propō qū aliqd leue ascēdit** sursum leuitas ei⁹ est cā principalis illius motus sursum & similiter grauitas ē causa motus deorsum & forma subālis non concurrat actiue ad illum motum sed est principium passiuū inclinatum hoc probatur per rōes p̄s positas forte peris si aliquis lapis poneretur sursum & ab eo separaretur sua grauitas virum descenderet & si sic forma subālis erit causa illius motus Rñr qd ille lapis descendat illa forma lapidis pducit grauitatem si autem non descendat quiescet ibi violente/violente i qd p̄uatiue & ē apparentia in illo qd cōter dici solet qd celum nec est qd leue nec leue & si abscondat vna ps celi & poneretur hic in aere nec ascēdet nec descendet nec quiescet naturaliter sed violente eo mō qd dictū est conformiter d̄ de illo lapide epistolis facile est respondere ad illā rōem pro tertia cōclusionone adductam qd albedo parietis nō potest naturaliter ēē sine subiecto rñ p̄ esse cā alicuius opationis sine adiutorio subē nam in pductione suarum specierū non adiuuatur aliqua subā forte dicis aliquod corpus graue naturaliter ascēdit & cū nulla sit in eo leuitas sequitur qd forma subālis est cā principalis illi⁹ motus assumptum p̄s de aqua maris qd simpliciter est corpus graue qd tamen naturaliter ascēdit vt p̄s in ei⁹ fluxu qd in ea nulla sit leuitas relinquendo notū respondetur qd ille motus simpliciter est violentus & sit ab extrinseco v3 ab influentia lune vel aliqua alia cā latente Et ex istis propositionibus facile est respondere ad ritulus q̄stionis principia & sit illa p̄positio.

**Quarta i ordine respōsiua aliquo** rō motu naturalium & cōuenientium & immanentium (sola substantialis est principaliter actiua hoc p̄s de aqua calida qd reducit in frigiditatem a forma substantialis) illius motus conuenientis & immanentis forma substantialis est principaliter actiua.

**Quinta propō alicui⁹ mot⁹ cōuenientis** & immanentis forma non ē principaliter actiua sed forma accidentalis hec ppō p̄s de motu ignis sursum cuius principalis causa est leuitas.

**Sexta propō alicuius mot⁹ transeuntis** forma subālis ē principalis causa illa ppō pbatur qd ignis generat ignem forma substantialis agentis est principalis causa forme substantialis ignis genti calor vero causa minus principalis eo qd dirigitur a forma substantia li quia vt dictum est nunq̄ concurrat ad talem effectum sine adiutorio forme substantialis.

**Septima ppō & vltima alicuius motus conuenientis & transeuntis forma subālis non est causa principalis s3 forma accidentalis hec p̄positio patet quia vt dictum ē illius caloris genti calor agentis est principalis causa & nō forme subālis & hec de questione secunda.**

Sequitur questio tertia.

**Tertū tñ sint quatuor genera** cāz v3 materialis formalis efficiens a finalis. Pro solutione huius questionis.

**Notādū ē primo qd causalit potest** diffiniri Causa est ad cuius esse sequitur aliud hoc est cā est illud ex quo vel per quod vel a quo vel propter quod aliquid est & per primam particulam datur intelligi causa materialis per secundam causa formalis per tertiam causa efficiens per quartam causa finalis.

**Uñ circa primū gen⁹ cause notan** dū est qd cālitas materie ē cōcurrere subiectiue ad effectū qd producit itaqz cālitas materie cōsistit in hoc quod ē suscipere formā & dupliciter aliquid dicitur cōcurrere subiectiue vno mō vt materia in qua & hoc mō oē suscipiens in se aliquā formā dicitur concurrere subiectiue vt materia in qua & sic aīa rōalis concurrat subiectiue in recipiēdo suas volitiones & intellectiones vt materia in qua alio mō dicitur aliquid concurrere subiectiue vt materia ex qua qñ ipm suscipit in se formā substantialem ex qua cum ipso fit substantiale p̄positū & sic qñ fit vnum compositū ex materia & forma materia concurrat subiectiue cāz materia ex qua forte dicis ex ligno fit ignis & tñ lignum non cōcurrat tanq̄ materia in qua igitur concurrat tanq̄ materia ex qua quod tñ est falsū vt patet per diffinitionē datā respōdetur qd lignū nō est materia ignis nec ex ligno fit ignis tanq̄ materia cōstitūte sed dicitur fieri ex ligno tanq̄ a termino a quo.

**Secūndū gen⁹ cause ē forma & eius** cālitas ē informare materiā aut dare esse rei & hoc loquendo de forma intrinseca substantia. Unde duplex est forma extrinseca v3 & intrinseca exemplum primi vt forma exemplaris quēadmodū est ipse de⁹ & forma intrinseca est duplex scz subālis vt forma hominis que dat eē rei v3 toti composito iuxta eius distinctiones forma est que dat esse rei &c. Alia ē forma accidentalis vt est albedo que denominat rē aliquam & ille due cause v3 materialis & formalis sunt cause intrinsece & solum inueniuntur in composito ex materia & forma de⁹ em nullā cāz h3 eo qd est actus purus nec ēt angelū hñt tales causas extrinsecas vt efficiēte & finalem nec ēt forme accidentales vt albedo & nigredo hñt tales causas licet habeant efficiētem & finalem non enim habent causam formalem vt notum est nec habēt causam materialem saltem a deo proprie sicut composita ex materia & forma quia materia solum est pars compositi substantialis.

**Tertium cause genus dicitur efficiens** & tripliciter aliquid potest dici causa efficiens vno h3



## Secundi phisicorum

mō pprie r hoc mō solū illud quod producit aut conseruat aliqua rem dicit cā efficiens exemplū pmi vt deus sol alius respectu asini r obiectū respectu notitie intuitiue exēplū scōi vt lux q̄ cōseruat lumē in medio r ita de multis talib⁹ illō vero ē causa efficiēs cōter dicta q̄s producit aut cōseruat rem vel disponit aliqua aut incitat ad aliquid faciendum exēplū pmi domificator pōt dici cā do m⁹ q̄ eo facit domū exēplū scōi vt finis p̄t dici cā efficiēs eo q̄ mouet ad arguendum Illud vero dicitur cā efficiens cō. sūma quod producit aut conseruat rem vel disponit aliqua aut incitat aut dirigit ad faciendū vel non faciendum aliq̄s illorū cum possit iuxta hoc proportionabiliter p̄t assignari causalitas cause efficientis vñ communis sime capiendū illū terminū cā efficiens Diuiditur in cām p̄uatiuā r p̄positiuā vñ p̄positiuā est q̄ facit r aliquod dicitur rū vt sol in p̄ducendā calozē aut cōseruādō dupl̄ aut pōt contringere q̄ aliquid sit cā p̄uatiua vno mō q̄ facit aliq̄uā rē nō esse cū possit cā facere esse r illa factio apud aliquos vocatur factio negatiua Secundo mō aliquid p̄t dici cā p̄uatiua alicui⁹ quia producit aliquid incompōsibile rei verbi gratia qm̄ caloz ignis producit aliq̄uē calozē in quo deus r caloz sunt cā p̄positiuā illius caliditatis p̄ducere r ēt ille caloz ē cā p̄uatiua frigiditatis aque eo q̄ p̄ducit aliquid vñ calozē in cōpōsibile illi frigiditati non tñ si ē cā p̄uatiua illius frigiditatis sic q̄ nō det. eē frigiditati cū possit eo q̄ nō possit ei dare eē s; deus illis duobus modis est cā p̄uatiua illius frigiditatis rū q̄ nō p̄ducit illi ā frigiditatē est tñ possit r etiā alio modo est cā illius frigiditatis p̄uatiua quia producit aliquid incompōsibile illi frigiditati sicut ipse caloz vnde adhuc ponende sunt aliq̄e diuisiones.

**Prima est duplex est cā efficiēs q̄** dā est mediata q̄ dā imediata Cā imediata ē cā qua p̄posita ponitur effect⁹ nullo alio interueniente r hoc mō semē bouis dicitur cā imediata respectu bouis Cā mediata est cā cāe r sic bos respectu bouis ē cā mediata q̄ mediante semine cōcurrit ad eius p̄ductionē aliqui sicut gabriel diuisione prima q̄ hione secunda sui secundi dicunt q̄ hoc ē diuissio analogi sui analogita r q̄ ois cā est imediata siue sit cā vniuersalis siue particularis r particularis nō ē magis imediata q̄ vniuersalis q̄ nō magis ad eē effect⁹ requiritur q̄ cā vniuersalis r rationē talē assignat q̄ cā mediata neq̄ requiritur ad esse effectus neq̄ illa cā p̄posita ponitur ille effectus ideo aliquid dicit cā efficiēs quia aliquid ecāns si q̄ aliud causauit q̄ ē cā illius quia dato opposito sequitur q̄ adā est cā mei r tunc eodē mō dicitur q̄ vñ bos nō ē cā alter⁹ q̄ vt dicit opz cām r cātū simul eē. Alii autē dicūt q̄ cā imediata ē cā nec est ibi diuissio analogi sui analogata s; tota difficultas stat i finis q̄o vñ capiat ibi cā qm̄ diuiditur in mediatam r immediatā Si em̄ dicatur q̄ cā dicatur q̄ cā ibi capitur. pprie tūc dicendū ē vt dicit primus modus. Si vero dicamus q̄ large ibidē sumitur puta rā p̄ illo q̄ aliq̄d cāuit q̄s fuit cā alter⁹ tūc p̄t dicēdum ē q̄ ille termin⁹ cā efficiens est termin⁹ ampliatius sicut dicit⁹ ē q̄ finis potest dici causa efficiens alicui⁹ opariōis

¶ Secūda diuissio causarum efficientium quedam sunt essentialiter subordinate r sunt ille que sic se habent q̄ requiritur q̄ vna agar ad hoc q̄ alia agar r sic ille cām istis inferioribus nō possit agere quin superiores cōcurrāt r p̄pterea sūt essentialiter subordinate Cāe accidentaliter subordinate opposito mō se hñt vt p̄t respectu filii potest ei fili⁹ p̄ducere aliq̄uē effectū cōcurrere parte.

**Tertia diuissio cām efficiētū q̄ dā**

est principalis q̄ dā est instrumentalis vnde multis modis aliqua cā dicit principalis primo mō p̄ exclusionē cāe superioris agentis r hoc mō sola cā prima est p̄ncipalis r q̄ h; cā secunda instrumentalis Secūdo mō cā p̄ncipalis vt aliq̄s totū agēs aliq̄uā sui partē r illa ps p̄ quam agit dicitur instrumentalis r hoc mō totū p̄positū possit dici cā p̄ncipalis vñ sūma r oculus cā instrumentalis. Tertio mō aliqua cā dicitur principalis eo q̄ in agendo dirigit aē siā siue sit subordinata agentī superiori sine non r ex hoc claret quid sit cā instrumentalis r ita secūdu varias accēpiones cāe efficiētis diuersimode assignare debemus cām litatem cause efficientis.

**Quartū gen⁹ cāe est causa finalis**

circa q̄s ē notandum q̄ refert loqui de fine est cā finali nō finis r terminus rei vel operationis exemplum p̄mi vt punctus linee linee superficiē exēplū secūdi vt aliq̄s effectus productus quo producto cessat motus r operatio r duobus modis aliquid dicitur causa finalis vno mō large alio mō stricte illa ecā finalis large i quā a ordiat cūe ipa vñ a ordinet i aliā siue si illa p̄o est cā finalis stricte q̄ simpliciter est finalis r vltima ita q̄ illa nō ordinet in aliā sed alie in eā r diffinitur sic. Causa finalis est aliquid amatum amore amicitie ab agente p̄pter p̄sum aliq̄uē effectū producente pro cuius diffinitōis intellectu.

**Nota q̄ triplex est amor scz amor**

amicitiē tñ amor cōcupiscentie tantū amor amicitie r cōcupiscentie simul Amor amicitie tantū est ille quo diligit aliq̄uod obiectū nullo alio actu voluntatis p̄supposito vt si quis diligeret vnum dulce absolute propter se talis amor esset amicitie tñ Amor concupiscentie tantū quādo aliquid diligitur amore genito ab actu voluntatis p̄mo quo non p̄uio non diligeretur vt quādo diligitur portio amara p̄pter sanitatem ita q̄ sunt duo actus amoris in voluntate quorum vno diligitur sanitas r alio ponē amara qui tamen actus non fuisset elicitus nisi p̄uio actu sanitatis. Tertius est amor amicitie r concupiscentie simul r est amor quo diligitur vnum propter aliud r simul eode actu diligitur illud aliud ita q̄ ille actus habet duo obiecta vnum dilectum propter quod aliud diligitur r aliud quod diligitur propter illum r sic patet differentia inter amorem illum r amorem concupiscentie tantū quā vbi est amor concupiscentie tantū ibi sunt duo amores vnus amicitie a quo ille amor concupiscentie causat alius ille amor concupiscentie.

**Fortepetis postq̄ ille amor cōcupiscentie tñ**

gratia exēpli amor portōis amare causatur ab amore amicitie vt amore sanitatis an terminatur ad sanitatē que propter se diligitur aut portōne amarā que diligitur propter aliud dicitur q̄ terminatur ad obiectum dilectū propter aliud r quādo dicitur amor concupiscentie ē quo diligitur vñ obiectū p̄pter aliud dilectum non est intelligendū q̄ vtrūq̄ sic dilectū ē obiectū amoris cōcupiscentie sed debet intelligi sic q̄ h; p̄pter denotet causa salutē efficiētē amoris amicitie respectu amoris cōcupiscentie eo q̄ ille vltimus amor causatur a primo s; amor amicitie r concupiscentie simul est vnus actus habens duo obiecta quoz vtrūq̄ diligitur de actu quo diligitur sanitatem propter deū r deus propter se. Simile solet practitari in posterioribus quando queritur vtrum eodem actu quis possit assentire conclusioni r p̄missis alicuius demonstrationis r cōclusioni propter p̄missas r cōter ferre ab oib⁹ vt q̄ sic veniēdo ad p̄positū de diffinitōe cām



### Questio Secunda

finalis striete capiendi terminū pty quare dñ in predicta  
 diffinitione amor amicitie tm̄ quia nec potio amara dile  
 cta amore cōcupiscētie nec sanitas dilecta amore cōcupi  
 scētie nec amicitie simul sunt proprie cā finalis pprie dī  
 cta v3 vltimata vt clarer ex iā dicitis. Ex oibus istis infe  
 ro corellariū non q̄cquid respondet ad questionē factā  
 ppter qd est causa finalis pprie dicta q̄ sic pty qz si eēt  
 plures effectus ab eodē agente sic pcedentes ita qz vn̄  
 ordinaretur ad alium verbigrā si q̄spiam diligat vitā suā  
 ppter se et sanitatē ppter vitam et potione amarā ppter  
 sanitatē q̄stionem herbarum ppter potione amarā  
 eradicationem et decoctionē earū et sic p̄r. eunc solum il  
 le effectus qui diligitur amore amicitie ē cā finalis pprie  
 dicta et tñ si q̄rat ppter qd de quo quonur herbe coueniē  
 ter respondetur p̄ vitā hōis et tñ illa decoctio si ē cā  
 finalis pprie dicta eo qd diligitur amore concupiscētie.

**Forse dicitis** oppositū hui⁹ corellariū determinat  
 phūs i hoc secūdo q̄ corellariū falsū  
 dico qd philosoph⁹ intelligit de cā finali large vel aut dī  
 co sub aliis verbis et redit in idē qd illud qd conuenit n̄  
 ridet ad q̄stionem factam p ly p̄ qd amatum amore as  
 micitie ē cā finalis Sed de causatione cāe finalis ē mas  
 ius dubium q̄ de causalitatibus aliarum causarum ideo  
 inquirendum ē de illa vnde dicit soler cōiter qz causatio es  
 ius est mouere agens ad operandum ita qz illud mouere  
 non est aliud q̄ ipsum finem amari et ppter ipsum sic as  
 matum aliud amari aut fieri.

**Secūdo** notandum ē qd duplex ē cā videlicet cā p  
 se et cā per accidens vnde cā per se ē causa  
 intendens primaria intentione suū effectum Causa vero  
 per accidens est cā agens aliquem effectum quē prima  
 ria intentione non intendebat vnde quatuor modis ali  
 quid potest dici causa per accidens quedam ē enim cā p  
 accidens remouens prohibens vt appertens fenestrā est  
 causa per accidens illuminationis domus et ista causa de  
 necessitate et ex intentione operatur aliquem effectum vt  
 pura remotionē prohibentis et respectu illius effect⁹ non  
 dī cā per accidens sed est causa per accidens respectu ef  
 fecus quē non operatur vt respectu illuminationis quā  
 non operatur. Alia est causa per accidens applicās acti  
 uum passiuo vt theodoricus opatiens ligna cū igne et ē  
 hec causa de necessitate aliquid operatur ex intentione sed  
 respectu illius non dicit cā per accidens sed respectu effe  
 ctus qui ad illud sequitur. Tertia est causa per accidens  
 agens effectum non intentum vt fortuna et cas⁹ respectu  
 reportationis pecunie a debitore et ista causa necessario  
 agit effectū non intentū Alia est causa per accidens qz les  
 cundum qz huiusmodi nihil operatur vt album respectu  
 dom⁹ et dicitur causa per accidens quia accidit cause agēti  
 p se. S3 in pposito sermo est de causa per accidens tertio  
 mō vñ aristoteles in hoc secūdo phisicōū in quarto tra  
 ctatu recitat tres opiniones antiquorū de fortuna quas  
 rum duas primas impugnat tertiā vero nō ipugnat s3 for  
 tā eam recitat cui⁹ duplicē causā assignat p̄metator p̄mē  
 to xlvii. Prima ē qz ipsa est opinio pentus irrationabilis  
 qz ipsa fundatur superficione p̄metarū vnde dicebat  
 hec opinio qz fortuna erat quoddā numē diuinum cuius  
 potestate est nos facere miseros aut felices non conside  
 ratis meritis hōim et ita insani illi dicebant rogare illud  
 numen ne aliquid eis eueniret ex meritis qz si aliqd eis  
 eueniret ex meritis iam non proniebat a fortuna et ita  
 qz hec opinio apud nullū nisi insani aliquid pbabilitatē  
 h3 p̄terea sufficebat aristoteli eam recitasse. Secūda cā  
 quā ei aristoteles declarauit qd secūda varietatem ē for  
 tuna sufficienter oñdit falsitatem illi⁹ opiniois vnde ad  
 vertendū ē qz fortuna sic diffinitur ab aristotele fortuna ē

cā per accidens secundū qd p̄positum in hīs que sūt extra  
 semper et frequenter eorum qd ppter hoc sunt qd diffinitio  
 sic debet intelligi fortuna est causa non intendens effectū  
 fortuitum qd est notabilis bonitatis aut malitie et produ  
 cens eundē effectum extra semper et frequēter ex quo p3  
 qd ad hoc qd aliquid agens dicitur bene vel male fortuna  
 tū opz qd agat scdm p̄positum et deliberationem et p̄trea  
 pueri aut burra non dicunt bene vel male fortunata nisi  
 forte p quandā similitudinem sicut dicit protarcus illos  
 lapides esse fortunatos ex quibus fiunt altaria et illos eē  
 infortunatos qui calcantur pedibus sed cas⁹ bene iuenit  
 in non habentibus intellectum vt si equus vniēs domū  
 saluatur ab hostibus ibi ē casus et non fortuna quia non  
 venit ad domum cā salutis. Sed ppter p̄suetudinē h3 tñ  
 est h3c aduertendum qd effectus non dicitur fortuit⁹ po  
 tanto quia non fit a cā intendere quia tūc null⁹ effect⁹  
 diceretur fortuitus quum null⁹ effectus eueniat p̄ter itēs  
 tronem ipsius dei sed effectus dī fortuit⁹ respectu cause  
 p̄p̄inque et imediatē p̄ter cuius intentionem accidit et n̄  
 dicitur respectu cause remote vnde dicit phūs qz fortūa  
 est nobis immanifesta p quod nihil aliud intendit dicere  
 nisi qd ignotum est operanti an aliquid eueniet forūne p̄  
 ter ipsius intentionē et ille effectus qui accidit illi respec  
 tu eius est fortuitus.

### Cōtra p̄dicta aī primo sic et primo

Diffinitionem cāe in qua dicitur cā ē ad cuius esse seq̄  
 aliud et sic arguo si illa diffinitio esset bona seq̄retur qz si  
 nunc gnarentur duo infantes ex diuersis matrib⁹ gratia  
 exempli fortes et plato qz fortes eēt causa platōis qd est  
 manifeste falsum et p3 p̄na fortes est vna res qua posita  
 inesse alia res ponitur inesse videlicet plato quod si dī  
 xeris qd illi ablatiui ponuntur in designatione p̄ne et p hoc  
 important quādam necessitatē vt sic intelligatur diffi  
 nio causa est res qua posita aliud de necessitate sequitur  
 et sic licet forte posito ponatur plato non tamen neces  
 sario ponit plato et sic saluares forte si esse causā platōis

### Cōtra hoc sic arguo seq̄retur hoc

qz nulla causa secunda esset causa quia ad nullius posi  
 nem sequitur de necessitate effectus. Itō enim pos  
 sito igne de necessitate ponitur calor omnis enim effect⁹  
 contingenter inere sequitur ex causa secunda.

### Confirmat probando qz cā mate

rialis nullam habet causalitatem et sic arguo bene seq̄tur  
 materia est causa ergo materia agit et vltra seq̄tur qz ma  
 teria est alicuius actiuitatis quod est falsum primam con  
 sequentiam probō vel causare ponitur in predicamento  
 passionis vel in predicamento actionis non primum quia  
 non sequitur deus causat ergo deus patitur et per conse  
 quens bādū ē secundus et ita in nulla consequentia argui  
 tur ab inferiori ad superius.

### Ad primū p̄cipale rōdent aliqui

ppter argumētum factum qd diffinitio non valet sed sic  
 oportet diffinire causam. Causa est ad cuius esse seq̄  
 aliud et quā non posita aliud non ponitur eo modo quo  
 ponitur et sic hec diffinitio non conuenit forti in casu et no  
 tantē dicitur in illa diffinitione eo modo quo ponitur qz  
 si idem calor produceretur ab igne et a sole licet altero re  
 moto adhuc produceretur calor non tamen eodem mo  
 do forte non eque intēsus vel non a deo cito.  
 Cōtra si aliquis calor produceretur ab igne et a prima cau  
 sa simul et tamen non solum conseruaretur a prima cā tūc  
 videt qz ignis non esset causa illius caloris quia in casu re



## Tertii physicor

moto igne nō remouetur calor: dicitur q̄ ignis est cā p̄ductionis caloris eo q̄ sine igne non fuit p̄ductus ille calor: sed bene verū ē q̄ non est cā conseruationis illi? calor? & sic si ignis applicaretur alicui calefactibili & deus cōspiceret actionē illius ignis & se solo p̄duceret calor: ē ignis non esset cā caloris geniti eo q̄ tunc calor ille adhuc ēēt is ignis ille applicatus si esset. Sustinēdo tñ diffinitionē p̄dictam dico q̄ argumentuz de duob? paruulis solū currit verbaliter contra diffinitionē quia i diffinitionis declaratione dī cā est illud ex qua vel p̄pter quam r̄c. sequitur aliud modo falsum est in casu q̄ fortis est illud ex quo vel p̄pter quod vel per quod vel a quo ponitur plato & sic non haberetur ipsum esse causam platonis.

**Ad confirmationes** nego q̄ causa materialis nullā habeat causalitatem & ad probationē i qua fundat vis argumenti dico q̄ causate nō ē iferi? ad agere nec ēt est inferius ad pati q̄ comprehendit aliquā actionem & aliquā passionem & sic non est sub aliquo p̄dicamento sed possumus dicere q̄ ē i duobus copulati māe est causalitas est concurrere subiectiue ad susceptionem forme vt dictum est & illud potius est pati q̄ agere. Forte dicit si materia haberet aliquam causalitatem a se potērit se solo supplere illā causalitatem iuxta illud cōe dictum q̄c. quid de? p̄t facere mediante cā scōa p̄t se solo q̄ tñ est falsum q̄ causalitas māe est suscipere formā i se subiectiue sed deus non potest suscipere subiectiue talē formā se solo igitur. R̄ndet q̄ mā habet aliquam causalitatem & tñ deus eā supplere non p̄t: sicut etiā cā formalis h̄z aliquā causalitatem quam tamen de? supplere non p̄t & rō ē q̄ tam causalitas materie q̄ causalitas forme importam perfectionem sicut est eē subiectū forme aut ibere? alicui. Et ad illud cōe dictum dicendum est q̄ non cuiuslibz cāe tam intrinsece q̄ extrinsece deus potest supplere cālitatē sed solum cause extrinsece vt puta efficientis aut finalis.

**Scōo principaliter arguit cōtra causalitatem** cause efficientis & hoc sic volo q̄ ignis p̄ducit alium ignē. Tunc q̄ro vel ignis geniti deus ē cā vel non. Non est dādū scōm vt p̄t p̄ diffinitionē cāe efficientis & quod non sit dādū p̄mum sic p̄bo vt ille ignis p̄ducit vnā p̄tē ignis & de? aliam at̄ eā immediate ille due cāe attingūt illū effectū. Si scōz sic arguo p̄ma cā p̄ducit totū illū effectū igit̄ est causa totalis illius totius effectus tenet p̄na quia si totum illum effectum producat superflue ponitur coagere illa secunda cā.

**Cōfirmatur nō alias ille ignis dī esse causa** efficiens alterius nisi quia ad presentia ipsius ponitur talis effectus & ad eius absentiam non sequitur. Sed contra sequeretur q̄ si prima causa ad probationem alicuius certe orationis daretur pluuui q̄ illa ofo. ēēt cā efficiens pluuie quod videtur absurdū & p̄t p̄na per similem modum arguendū postea a oratio ē ponitur pluuia & non posita a non ponitur ergo a est cā efficiens.

**Ad scām principale cōcedo q̄ de? est eā efficiens ignis producti** & concedo q̄ deus p̄ducit totum illū ignē & similiter ille ignis i nego h̄c p̄na de? p̄ducit totū illum effectum igitur ē cā totalis nec sequitur propterea causam scōam esse superfluum.

**Sed contra hanc solutionem sic arguo sequet̄ q̄ idem effectus simul & semel crearetur & ḡnaretur q̄ implicat p̄ contradictionē vt p̄t ex terminis & p̄t p̄na de forma substatiali ignis geniti ipsa ei creatur a deo eo q̄ p̄ducitur ab agente non p̄supponēte influxū materie quēadmodum enim de? p̄ducit eā in mā ita posset eā p̄ducere qua**

cūq̄ mā seclusa illud sufficit ad hoc q̄ dicat̄ creari a deo quia vt oēs concedit forma intellectiua creatur a deo is p̄ducatur in materia. Dicitur in vno verbo q̄ idē effectus simul & semel ḡnatur & creatur nec illud magis implicat q̄ q̄ idem simul & semel p̄ducitur naturaliter & libere vt p̄t de voluntione q̄ mere nālie p̄ducit a cognitione & mere libere a volūrate & hoc ēēt i multis aliis ostēdi pōt.

**Sed circa hoc incidit dubiū vtrū videlz** quēadmodū p̄ma cā & ignis cōcurrūt ad productionem ignis vel caloris & similiter ad eius conseruationē si deus esset causa totalis alicui? caloris & postea p̄duceret aliquē ignē vtrū ille ignis esset causa cōseruationis illi? caloris vel nō & vt q̄ sit cā conseruationis illi? q̄ si ignis & prima causa simul concurrisset ad productionē illius caloris deus non impediret actū vitatē ipsi? ignis ille ignis fuisse causa cōseruationis illi? ignis necesse ergo esset dato q̄ ille ignis non sit cā p̄ductiua de nouo illius caloris adhuc erit causa conseruatiua eiusdē. In oppositum tñ arguitur quia sequeretur q̄ idem bis p̄duceret quia primo ille calor p̄ducebatur a cā prima postea vero p̄ducitur a causa secunda igitur.

**Dicit̄ q̄ stat bene deū eē causā totalem** alicuius effectus & postea cām secundā cōseruare illū. Et circa hoc qd̄ ibidē subdit̄ notanda est varia acceptio hui? termini p̄ducere quōz ei p̄ducere includit negationē sicut quā solemus dicere q̄ p̄ducitur & incipit eodē modo exponitur quōz vero non includit negationē & tunc tñ valet sicut bare esse siue illud sit post non eē siue non sicut quando dicimus q̄ deus non poterat mūdū produxisse ab eterno tunc dicitur q̄ quando ille calor cōseruatur a causa secunda p̄ducitur ab illa causa secunda capiēdo p̄ducere vt non includat negationem & non est inconueniens q̄ illud primo p̄ducatur vt ly p̄ducitur includat negationem & postea p̄ducatur vt ly p̄ducitur nō includat negationem.

**Ad cōfirmationē duob? modis** respondetur primo negando q̄ in casu illa oratio sit causa illius effectus & ad probationē posita illa oratione ponitur ille effectus non posita non ponitur igitur est cā illi? effectus dicitur q̄ non valet p̄sequētia. Sed oportet assumere in antecedente posita illa oratione ponitur ille effectus ex virtute illi? igitur est causa effectus modo antecedens est falsum illo casu. Forte dicit̄ quemadmodum solum est ex voluntate prime cause posita illa oratione ponitur ille effectus ita etiā solum est ex voluntate prime cause q̄ posito igne ponatur talis effectus si ignis est causa proprie dicta illius caloris etiā illa oratio erit causa proprie dicta illius effectus. Respondetur q̄ solum est ex voluntate proprie cause q̄ posita illa oratione ponatur ille effectus sed non solum ex voluntate prime cause. Posito igne ponitur calor immo est ex virtute propria ipsius sed tamen bene verum est q̄ causa quare ille ignis ē causa proprie dicta huius caloris solum est ex voluntate prime cause sed aliis hec solutio non placet & satis apparēter cōsequenter dicunt q̄ in casu dato illa oratio est causa proprie dicta illius effectus adeo proprie sicut ignis ē causa caloris.

**Tertio principalit̄ at̄ cōtra causalitates** cause finalis & hoc sic si causalitas cause finalis esset bene data sequeretur q̄ causalitas ei? & causalitas cause efficientis coinciderent & sic non oporteret ponere nisi tria genera causarum consequentia principalis probatur



## Questio secunda

cālitās caule finalis vt dictū ē ē mouere agens ad opā  
dū z p cōsequens ad hoc q̄ aliqd̄ dicat̄ eē cā finalis opz  
q̄ p̄t̄ ipz̄ agens operet̄ z eadē est cālitās cāe efficiētis  
saltem p̄t̄e dicte igitur cālitās caule finalis z cāe effici-  
entis p̄t̄e dicte concidunt.

**Cōfirmat** si ad hoc q̄ aliqd̄ sit cā finalis sufficeret  
ipm̄ eē amātū vel desideratū z p̄t̄ ipm̄  
agens aliquid p̄duceret seq̄ret̄ q̄ ad hoc q̄ aliqd̄ sit cā  
finalis non opor̄eret ipz̄ eē in rerū natura q̄b̄ est falsus z  
p̄t̄a p̄bat̄ q̄ ad hoc q̄ aliqd̄ sit amātū z desideratū n̄ req̄-  
rit̄ q̄ ipz̄ sit q̄ multa impossibilitā sep̄? am̄t̄ igr̄ ad hoc q̄  
aliqd̄ sit cā finalis nō req̄rit̄ ipz̄ esse i rerū nā s̄z falsitatē  
p̄t̄e sic oīdo quocūq̄ demonstrato hęc p̄t̄a ē b̄da hoc n̄  
ē igr̄ hoc nō ē cā z similit̄ seq̄ret̄ hoc nō ē cā igr̄ n̄ ē cā fi-  
nalis quia qd̄ n̄ est nullus n̄ ē cā finalis statet̄ cātū eē rea-  
lit̄ z actualiter z suā cāz aqua dependet non esse igitur.  
Ad tertū p̄ncipale r̄ndet̄ q̄ cā finalis p̄ no mouet i ḡie  
cāe efficiētis z postea agēs exit in actū p̄t̄ cām finalēz  
verbi graatia qd̄ n̄ est p̄strueret̄ domū p̄t̄ filiū quē n̄ h̄z  
sed habebit ille filius q̄ nondū ē in rerū nā mouet volūta-  
tē ad eliciendū actū amoris i ḡie cāe efficiētis z postea  
facta tali motiōe for̄ existit in actu conseruandi domū p̄  
ē filiū ex illo seq̄ q̄ finis n̄ ē cā finalis amoris quo agēs  
amat ipm̄ eo q̄ ē ei? cā efficiētis sed d̄r̄ causa finalis effe-  
ct? q̄ producitur ab agente vt filius nasciturus non ē cā  
finalis amoris ipz̄? fortis s̄z cā finalis ipz̄? dom? q̄ pro-  
pter ipsum construit̄. Ex iplo pater quō cālitās cāe effici-  
entis solū consistit i dādo esse post non eē vt i p̄nuādo  
esse simpliciter z in hoc non cōsistit cālitās cāe finalis.

**Ad cōfir** mationē respōdet̄ concedendū q̄ ad hoc  
q̄ aliqd̄ sit cā finalis nō req̄ret̄ ipm̄ eē i re-  
rū natura z ad ip̄obationē r̄ndet̄ q̄ hęc p̄t̄a nō valz̄ hoc  
non est q̄ hoc non effiēcā finalis hoc d̄ixerim q̄ multi p̄ce-  
dūt q̄ stat b̄n̄ sp̄m̄ eē terminū ampliatiū dāto q̄ gen? n̄  
sit terminus ampliatiū? vt p̄t̄z de istis terminis p̄? z pos-  
sterius q̄ sunt termini āpliatīui. Tū ly ad aliqd̄ nō ē t̄mi-  
nus ampliatiū? z sic arguēdo a specie ad gen? nō valeret  
p̄t̄a nisi cū restrictiōne z sic diceret̄ in proposito q̄ h̄z iste  
terminus causa finalis sit termin? āpliatīui? Tū ille t̄mi-  
nus cā in toto suo ābitu sūp̄? non est āpliatīui? s̄z q̄cqd̄  
d̄r̄ nō valet hęc p̄t̄a hoc non ē igr̄ hoc nō ē cā finalis.  
Et ad illud quod subditur concedo q̄ stat cātū eē sua  
cā non existente. Epilogādo totā hęc materiā dico q̄ p̄  
cise sūt quatuor ḡnā cātū z noranter dicitur quatuor ḡnā  
quia stat bene q̄ alicuius entis naturalis sint centū cāe  
coincidentes in quatuor de cā exemplari dico q̄ reducūt  
ad efficiētē z hoc q̄ dirigit efficiētē. Forte dicit̄ vi-  
detur q̄ cuiuslibet cōpositi ex m̄ā z forme sint q̄nq̄z cāe  
vz quatuor predictē z p̄uatio. D̄r̄ q̄ licet p̄t̄uatio sit p̄n-  
cipium rei naturalis non tamen est causa quicquid ei ē cā  
est principium sed n̄ econuerso p̄t̄ctus ei linee est p̄cipi-  
um sed non ē causa z intelligatur b̄n̄ illud qd̄ dicitur est  
q̄ causalitās forme est dare esse q̄ illud introductum est  
ab illis qui tenent esse rei distingui ab ipsa re sic vz q̄ per  
ipm̄ formam totum cōpositum habet esse specificum.

**Quarto principaliter arguitur**  
sic fortuna est cā effectus fortuiti z t̄n̄ nec est cā efficiētis  
nec materialis nec formalis aut finalis igitur non tantū  
sunt quatuor genera causatū consequentiā est clara z af-  
sumptum p̄t̄er z primo probatur q̄ fortuna non est cau-  
sā materialis aut formalis respectu effectus fortuiti. Nā  
oē qd̄ est causa h̄formalis aut materialis alicui? est p̄n-  
cipiū intrinsecum illius s̄z cū fortuna non sit principiū intri-

secum effectus fortuiti sequitur q̄ non est causa materia-  
lis aut formalis respectu effectus fortuiti q̄ autem non  
sit causa finalis p̄t̄z quia effectus fortuitus non fit pro-  
pter fortunā sed q̄ non sit causa efficiētis p̄t̄er nulla cā  
indeterminata est cā efficiētis sed vt dicit philosoph? for-  
tūa est causa indeterminata igr̄ non est causa efficiētis ef-  
fectus fortuiti maiorem probō quia causa indeterminata  
sic se habet qd̄ non ē maior ratio quare debeat produ-  
cere vnum effectum q̄ alium sed causa efficiētis determi-  
natur igitur ad vnum effectum.

### Cōfirmat p̄bādo diffinitionē for-

tune non valere z hoc si diffinitio eēt b̄n̄ assignata seque-  
reret̄ q̄ nulla cā producens aliquem effectum semper vt  
frequenter dicitur fortuna in ordine ad talē effectū cui  
in diffinitione ponatur extra semper z frequenter quod  
est falsum consequentiā est clara z consequentiā falsitas  
sic ostenditur dāto aliquo qui sic se haberet q̄ cuiuslibet  
intento ab eo annexum esset aliquod bonum de p̄t̄ a cō-  
dens talis diceretur bene fortunatus z tamen non pro-  
duceret talem effectum extra semper z frequenter igitur  
**Ad** quartum p̄ncipale responderet̄ cōcedendo q̄ for-  
tūa est causa effectus fortuiti z dico q̄ fortuna est cau-  
sa formalis quum sit ipsa anima que est causa formalis s̄z  
ad intensionem argumenti dico q̄ nec est causa materia-  
lis aut formalis aut finalis respectu effectus fortuiti sed  
est causa efficiētis z ad probationem dico q̄ duob? mō-  
dis intelligi potest aliquam causam esse in determinatāz  
vno modo quia nullum affectum intendit producere z  
hoc modo fortuna non est causa indeterminata secundo  
modo aliqua causa potest dici indeterminata quia non ē  
te r̄dit illum effectum producere quem tamen producit z  
hoc modo fortuna bene est causa indeterminata z hoc  
p̄t̄er in quo sentū concedenda est illa maior.

### Ad confirmationē respōdetur q̄

dupliciter intelligi potest quod aliquid sit extra semper  
z frequenter vno modo illud dicitur fieri extra semper z  
frequenter quod fit i paucioribus aut raro z ita deliquit  
lune potest dici fieri extra semper z frequenter z ita vt  
dicunt aliqui non capitur in proposito si enim milies for-  
diendo quisquam inueniret thesaurum semper diceretur  
fortuna quia non videtur quando talis effectus desine-  
ret eē fortuitus. Secundo modo illud dicitur fieri extra  
semper z frequenter quod fit a causa non intendente ta-  
lem effectum z ita capitur in proposito sed in hoc non fa-  
cto magnam vim nominibus enis vt possumus prout  
volumus sed quia tactum est inter arguendum de bene  
fortunato respondeo q̄ casus non est possibilis sine mi-  
raculo speciali prout dicit doctor subtilis quolibeto que-  
stione vigesima prima.

**Forte** petis quid igitur requiritur ad aliquem esse b̄n̄  
fortunatum dico q̄ non sufficit q̄ ei semel bene accidat  
fortuitē vna ei h̄rundo non facit verū sed requirit̄ q̄ sibi  
vt in pluribus bene fortuitē eueniat.

### Forte petis causā propter quā vni

magis b̄n̄ fortuitē accidit q̄ alteri dico q̄ hoc p̄uenit p̄-  
t̄er deum sic disponētē sed i cūndū philosophū dicitur q̄  
hoc est p̄t̄er cōcursum causarū secundarū q̄ magis mo-  
uēt vnum q̄ alium vnde secundū philosophū est que-  
dā qualitas a natura in tali per quam disponitur ad agē-  
dum aliquos effectus ad quos de per accidens sequitur  
aliquid bonum z ista qualitas sequitur complexionem  
corporis z ab aristotele vocatur hęc qualitas imperius

z i illi cōmōdō itale q̄ dōz q̄d̄ n̄ vbi b̄n̄ fortuitē accidit



## Tertii physicoꝝ

**Explicit** q̄stio **Magistri** iohannis **Dullaert** de **gādauo** super secundum physicoꝝ aristoteles.

**Incipit** prima questio super tertium eiusdem.

**D**abitur **patet** et **mat** habeat aliquā causalitatem respectu **plis** et **vide** tur q̄ sic q̄ homo ē cā efficiēs hoīs dicit ei plūs q̄ illud est cā efficiēs alteri⁹ quod **pue** niēter respōdetur ad istud q̄stiuū a quo est hoc vt si **petatur** a quo ē motus conueniēter respōdetur q̄ est a **mo** uente et ideo mouens est causa efficiens motus et eodem **plato** ē p̄conscens est causa sufficiens motus et eodem **idō** si **petatur** a quo ē sortis fili⁹ cōuenientur rādetur q̄ est a **plato**ne patre et per consequens **plato** ē cā efficiens respectu sui filiū oppositū tñ hui⁹ vt et pono **plato**ne esse patrē sortis et sic arguo **plato** nullam h̄ causalitatem respectu sortis igit̄ **probo** assumptū sortis nihil aliud est q̄ cōpositum ex materia et forma rationali s̄ **plato** nullam h̄ causalitatem respectu materie q̄ ipsa ingenerabilis et incorruptibilis similiter respectu forme rationalis nullas h̄ causalitates q̄ ipsa a solo deo creatur et nullū agens concurret ad eius productionem igitur **plato** nullā h̄ causalitatem respectu forme et p̄ p̄ns nec respectu sortis aliquam habet causalitatem q̄ si dicas sicut dicit aliqui q̄ sortis ē cōpositū ex materia et forma intellectiua et forma sensitua et q̄ **patet** h̄eat cālitatem respectu forme sensitue istud nihil valet q̄ pono **casū** q̄ **plato** imediāte post decisionē seminis moriatur clarū ē q̄ per aliquod temp⁹ manebit illa materia seminis priusq̄ **iformetur** forma sensitua et tunc q̄ illa forma sensitua p̄ducetur tūc igit̄ **plato** non erit in rerum nā igit̄ tunc nullam h̄bit penit⁹ cālitatem respectu forme sensitue. Ad idē sic arguo dicit oēs medici et physici q̄ ex semie generatur lac ex lacte sanguis ex sanguine ebūo ex ebūo hō s̄ p̄ nullā h̄ penitus cālitatem respectu alicui⁹ illarū formarū q̄ sicut dicit̄ ē i argumento p̄cedenti si p̄ mouat̄ imediāte post decisionē seminis illa mā seminis māebit p̄ aliq̄ tēp⁹ priusq̄ **informabit** aliqua illarū formarū igit̄ respectu nulli⁹ illarū p̄ h̄eat aliquā cālitatem et p̄ p̄ns respectu plis nullam penit⁹ habet cālitatem quod restabat probandum

**Ad istud dubiū** r̄ideo per p̄positiones

**Prima** p̄positio ponendosolā vnā aiām in homine nullus homo respectu alteri⁹ h̄et aliquā cālitatem hanc p̄positionem declarat argumentū null⁹ ei homo aliqua cālitatem h̄bat respectu materie aut forme intellectiue vt declarat̄ est.

**Sc̄da p̄pō** dato q̄ ponātur due

forme in hoīe sc̄z sensitua et intellectiua nō tñ p̄treaa ali quis hō habet aliquā cālitatem respectu alterius hec p̄positio est contra aliquos volentes iesequi opinionem **Scham** ad ponendum duas formas in homine sensitua et intellectiua hac enim ratione mouebantur si non essēt ponende due forme in homine distincte sequeretur q̄ brutum perfectius concurreret ad productionē bruti q̄ hō ad generationem hominis quod est absurdum nam brutum concurret ad generationem anime sensitue et si homo non concurreret ad generationem anime sensitue igit̄ imperfectius concurreret ad productionem hominis q̄ concurreret brutum ad productionem bruti sicut enim dictum est non concurret homo ad productionem anime rationalis et per consequens oportet dicere hominem concurrere ad productionem forme sensitue sed hec ratio nihil valet siue enim ponantur due forme in homine sensitua et intellectiua siue vnica tantummodo non propterea sequitur hominem habere aliquā causalitatem respectu alterius et ratio in promptu est hec quia stat bene totalem formam producti absq̄ hoc q̄ alter homo sit i re

rum natura et per consequens nullus homo habet ea usalitatem respectu illius forme nec militat argumentū adductum inimo videbitur in p̄positione sequētī brutum non habet maiorem cālitatem respectu bruti q̄ homo respectu hominis:

**Tertia p̄pō** hō nullā h̄ causalitatem respectu alicuius forme que introducit̄ in materiam seminis sed ex eo dicitur causa alterius hominis co

q̄ descendere semen potest ex quo alius homo produci potest hec questio duas fortiter parres prima pars nota est ex deductione secundi argumenti posito ei illo ordine quē ponūt oēs physici et medici vtz q̄ ex semie fit lac ex lacte sanguis et ex sanguine ebūo et ex ebūo hō nihilominus declaratum est q̄ homo generans nullā habet causalitatem respectu alicuius forme quia stat eū non ē in rerum natura et introduci tales formas in illam materiam et ita habetur prima pars p̄positionis. Secunda vero p̄batur non videretur quam causalitatem haberet homo respectu alterius nisi quia decidit semen ex quo alius genitus erit igitur causalitas vnus hominis respectu alteri⁹ est quia decidit semen ex quo alius genitus est igitur causalitas vnus hominis respectu alterius in decisioe ne seminis consistit et per hoc patet solutio ad argumentū p̄cedēs q̄ adducunt aliq̄ ad probādū duas esse formas in homine distinctas vtz sensitua et intellectiua quē admōdū em homo non concurret ad productionē anime sensitue alterius hominis nec brutum ad productionem anime sensitue cōcurrat sed ex eo brutum dicitur esse causa alterius quia decidit semen ex quo aliud genitum est

**Sed cōtra hāc solutionē arguitur**

sic si causalitas vnus hominis respectu alterius consisteret in eo quod est descendere semen sequeretur q̄ aliquis demon posset esse pater alicuius hominis quod si forte p̄cedas propter auctoritatē aliquorū poetarum habens p̄cedas sententiā omnium philosophorū et theologorū aliter r̄tū oppositū argumentū resumptum a tali auctoritate claudicat vno pede q̄ vt testatur dictum horatii pictori busatq̄ poetis effingere licitum est sequelam tamen probat sic tota causalitas alicuius hominis respectu alteri⁹ consistit in hoc quod est descendere semen ex quo ḡnet alius sed demon aliquis descendere potest semē in corpore assumpto vt dicit̄ theologi de demonib⁹ sc̄bis igit̄ aliq̄s demō p̄t̄ ē p̄ alicuius hominis q̄ erat probandus

**Ad istud argumentū r̄ideo negādo**

demonē posse esse patrem alicuius hoīs dato q̄ fictiōes poetarum sint in oppositum et concedo q̄ aliquis demon potest descendere semen ex quo generetur aliquis homo nec ex illo sequitur demonem esse causam alterius hominis quia causalitas vnus hominis respectu alterius consistit in hoc quod est descendere semen a sua substantia ex quo generetur alius homo modo licet demō aliquis possit descendere semen ex quo generetur homo hec non esset ex sua substantia quia in corporeus est et diuisibilis et per consequens non potest descendere semē ex sua substantia istis p̄positionibus declaratis patet solutio ad argumenta nihil est aliud p̄bat nisi q̄ homo respectu alterius non habet causalitatem in hoc quod est producere formam ipsius et illud non intendimus negare imo vt dictum est per illas p̄positiones nullum animal respectu alterius talē h̄ causalitatem sed cuiuslibet animalis respectu alterius causalitatis consistit in hoc quod ē descendere semen ex quo aliud ḡnari possit ex sua substantia quoniam pacto tanta proueniat diuersitas in p̄ole alibi habet de clarari Et hec de questione p̄ia.



## Questio prima



### Aristoteles in hoc ter-

tio philosophorum determinat de passionibus intrinsicis ipsius entis naturalis & primo determinat de motu quia ut dicitur ignorato motu ignorat naturam eius in diffinitione naturae potest motus circa quodammodo quidrenda sunt Primo utrum motus sit entitas successiva a qualibet re permanente realiter distincta secundo penes quid habet attendi velocitas motus localis tertio penes quid habet attendi velocitas motus augmentationis. Quarto penes quid habet attendi velocitas motus alterationis.

### Circa primum videlicet utrum mo-

tus sit res successiva a qualibet re permanente distincta. Non tantum est quod non solum est questio utrum ad hoc quod fortis acquirat novum & novum locum requiratur unum accidens successive fluxibile in mobili sed est etiam questio utrum ad hoc quod aliquod corpus successive acquirat aliquam qualitatem ut puta calorem requiratur unum accidens realiter a tali qualitate distinctum.

### Et circa hoc varie sunt opiniones

& primo incohando a motu locali quid vis sit motus localis multiplex est opinio Aliqui realiter dicunt quod motus localis est unum accidens realiter inherens corpori mobili. Et isti sunt adhuc bipartiti Aliqui dicunt ipsum esse accidens respectuum & hanc opinionem insequitur burleus. Alii vero dicunt quod est accidens absolutum quam opinionem insequitur paulus venetus. Alii sicut nominales negant motum localem esse tale accidens successive & isti adhuc sunt bipartiti. Aliqui sicut gregorius de arimino dicunt quod motus localis est ipsum spacium super quod ipsum mobile mouetur Alii vero dicunt quod motus localis est ipsum mobile.

### Exordiendo igitur ab ista opinio-

ne que dicit motum localem esse accidens absolutum primo est supponenda ista distinctio communis rerum quedam est permanentis & quedam successiva. Res permanentis est cui non repugnat habere omnes partes suas simul intelligendo dum modo habeat partes quod angelus deus & anima sunt res permanentes cuiuslibet tamen repugnat habere omnes partes suas simul. Sed res successiva opposito modo debet diffiniri. Et iterum talis est duplex quedam est successiva quo ad fieri tantum ut calor partibiliter generatur in aqua & talis res simpliciter est res permanentis eo quod non repugnat illis partibus caloris manere simul dico non repugnat quia dato ad ymaginationem quod adueniente aliquid calore corrumpereur precedens non minus calor esset res permanentis. Sed res successiva quo ad esse & quo ad fieri est illa que acquiratur per partem post partem & illis partibus repugnat simul esse in rerum natura & hoc modo motus localis est res successiva unde quemadmodum ad hoc quod aliquod corpus dicatur esse album requiritur quod ei in sit albedo. etiam ita ad hoc quod aliquod mobile successive acquirat novum & novum ubi requiritur quod illi ei tale accidens cuius partibus simul sumptis repugnat simul esse si enim fortis moueretur localiter per unam totam horam tunc diuisa illa hora ad ymaginationem in 4. quartas alius erit motus intrinsece quo mouebitur fortis in prima quarta alius quo mouebitur in secunda & sic consequenter immo quod fortius est deus nesciret seruare motum mediate quo mouebitur fortis in prima quarta cum mo-

tu intrinsece quo mouebitur in secunda & hoc puenit ex natura ipsius motus qui est unum accidens ad eo fluxibile.

### Insuper est aduertendum quod sicut

ponuntur puncta ad continuandum partes linee & instantia ad continuandum partes temporis ita sunt ponenda mutata esse ad continuandum partes ipsius motus & aliqua mutata esse terminatiua & aliqua continuatiua & implicat duo mutata esse immediata.

### Unde mutatum esse est unum accidens

indiuisibile ad diuisionem temporis sed est diuisibile ad diuisionem subiecti sui ad hoc enim quod aliquid est diuisibile ad diuisionem temporis requiritur quod ipsum duret per tempus modo mutatum esse precise durat per instans ita quod primum instans esse eius est ultimum esse ipsius sed est diuisibile ad diuisionem sui subiecti quod est unum accidens adeo extensum sicut motus cui inheret. Istud declaratur exemplo Si fortis debeat moueri per totam horam sequentem in medio instanti illius hore erit unum mutatum esse in forte quod continua sit motum quo mouebitur in prima medietate hore cum motu mediante quos fortis mouebitur in secunda medietate hore & illud erit adeo extensum sicut & ipse fortis & una medietas illius mutati esse continuabit motum medianter quo mouebitur illa medietas fortis in una medietate hore cum motu mediante quo illa medietas mouebitur in secunda medietate hore Et ita dicatur quod quolibet instanti illius hore erit unum mutatum esse in ipso fortis durate precise per instans sed ipse motus localis est diuisibilis ad diuisionem temporis & etiam ad diuisionem subiecti quia ille motus localis durabit per unam horam & una eius pars erit in una parte & alia pars erit in alia parte & alia pars erit in alia parte & etiam est diuisibilis ad diuisionem subiecti quia per unam partem illius motus mouebitur una pars fortis & per aliam partem motus alia pars fortis.

### Forse dicis ex illo sequitur destru-

ctio opinionis puta quod ille motus non sit entitas successiva quod sic proba non repugnat huic motui habere omnes partes suas simul igitur. Assumpeus patet in casu posito capio motum mediate quo mouebitur superior medietas ipsius fortis in tota ista hora & aliam partem motus per quam mouebitur medietas inferior ipsius fortis gratia exempli a & b notum est quod a & b erunt simul non solum tempore in adequato sed in eodem tempore adequato.

### Respondeo concedendo illud quod ar-

gumentum petit neque est contra dicta quod quando dicimus quod repugnat motui habere omnes partes suas simul intelligimus de partibus que diuiduntur ad diuisionem temporis & non ad diuisionem subiecti volo dicere quod si ad ymaginationem diuideretur illa hora in 4. quartas repugnat quod ille motus qui erit in prima quarta remaneat cum motu qui erit in secunda quarta.

### Contra hanc opinionem arguitur

primo sic probando quod quando aliquod mobile mouetur motus quo mouetur in una parte temporis maneat cum motu quo mouebitur in alia parte temporis sequentis et sic arguo quod dato opposito sequeretur quod celum non moueretur velocius quam una musca quod est manifeste falsum & proba consequentiam intensio fit per additionem gradus ad gradum ut pro nunc suppono igitur si motus cesset si sit intensior quam motus unius musce requiritur quod pars prior ipsius motus remaneat cum posteriori & ille motus habebit partes intensiuas & sic in motu locali adueniens



te alio motu ille eū priore constituit vnum motum totalem & per consequens prior non corrumpitur.

**Cōfirmatur motus ipsius celi supposito** q̄ sit accidens vt ymaginatur hec opinio erit infinite intensus igitur p̄nam sic ostendo celum mouetur ab eterno & nunq̄ corrumpetur aliquis motus ipsius igitur ille motus celi nunc est infinite intensus vel ille motus erit vnum accidens fixum in suo subiecto antecedens patet & capio motum quo mouebatur hesternā die celum & quero vel ergo ille motus adhuc est vel non si primum cum equalis sit ratio de quolibet motu sequitur q̄ nullus motus desinit esse sed q̄ non sit dandum secundum sic probatum nullum fuit cōtrarium illius motus vt notum est nec eius subiectū desinit esse igitur ille motus non desinit esse. Eodem modo probari potest q̄ quilibet motus q̄ aliqui fuit in ipso celo adhuc sit in rerum natura & sic male dicit hec opinio motum esse vnum accidens distinctum a mobili a deo fluxibile q̄ deus nesciret vnam partem motus conseruare cum parte motus sequentis.

**Ad primum principale r̄ndetur ab** aliquibus q̄ partes motus in mobili tardo non adeo cito fluent sicut in mobili velociter moto & p̄terea vnum mobile alio velocius dicitur moueri tamen hoc nichil penitus valet q̄ non citius fluent partes motus in mobili velocius q̄ in mobili tardo q̄ immediate post vnā partem motus sequitur alia. Et p̄terea aliter respondet ad principale cōcedendo q̄ vnum mobile potest velocius moueri alio sed vnus motus p̄terea non dicitur altero intensior sed velocius motus em̄ non habet p̄tes intensiuas ad sensum ante declaratum & illo dato dicitur q̄ intensio sit p̄ additionem partis ad partem & hoc in qualitatibus sed penes quid habet attendi vnus motus esse alio velocius patebit in sequentibus.

**Sed cōtra hanc solutionem sic arguo** & probō q̄ aliquis motus sit intensior altero & sic arguo pono q̄ sortes in prima medietate hore mouebitur vt duo vniformiter in secunda vero medietate hore mouebitur vt 8. quo posito clarum est q̄ in proportionē quadrapla mouebitur velocius in secunda medietate hore q̄ in prima tunc sic arguitur omnis portio quadrapla componitur ex duobus duplis equalibus igitur motus quo mouebitur sortes in secunda medietate hore componetur intē siue ex duobus partibus equalibus motui quo mouebitur in prima medietate hore sequentis vnus motus est intensior altero. Tum secundo volo q̄ sortes mouebitur in prima medietate hore & p̄ p̄ns rotam a vt duo & in instanti medio ipsius hore adueniat plato duplicans cum sorte motum a rote illo posito arguitur sic in secunda medietate hore erit aliquis motus superadditus a platone motui proueniēti a sorte igitur ex illis duobus motibus fiet vnus motus induplo intensior q̄ motus prime medietatis.

**Ad primum istorū r̄ndetur concedendo** q̄ sortes in secunda medietate hore mouebitur in proportionē quadrapla velocius q̄ in prima & concedo q̄ p̄ portio quadrapla cōponitur ex duobus duplis equalibus sed nego p̄nam qua infertur q̄ motus ille in quadraplo velocior sit in duplo intensior q̄ eodem argumento probaretur q̄ quodlibet quadrapedale esset in duplo intensus q̄ aliquod pedale sed solum habetur ex illo q̄ ille motus est in quadraplo maior vel intensior vel velocior quod est concedendum.

**Ad scdm dicitur q̄ ab illis duobus** mobilibus produceretur vnus totalis motus aliquo modo locoꝝ q̄ a terea erat tamen non erit cōpositus ex motu primi mobilis & motu secundi mobilis p̄terea non sequitur q̄ ille motus velocior erit intensior.

**Ad cōfirmationem dicitur negando** motū celi esse infinite intensus & cōcedo q̄ aliquis motus ipsius celi q̄nq̄ corrumpetur & ad probationem subiectū huius motus non desinit eē nec eius cā nec ei⁹ fuit aliq̄ cōtrariū corruptiuū illius motus igitur ille motus nunq̄ corrumpetur nego p̄nam & ratio est quia ex natura rei est q̄ adueniente aliqua parte motus q̄ precedens corrumpitur & ita dico q̄ motus celi de per accidens corrumpitur a mouente etiam in multis aliis patebit istātia.

**Sed cōtra hanc solutionem sic arguo** vel adueniente aliqua parte motus pars precedens corrumpitur vel nō si s̄m haberet intentum si primum sequitur q̄ motus nō ē diuisibilis añ diuisionem subiecti cuius oppositum prius dictū ē sequela p̄batur capiatur totum tps in quo aliquid mobile mouebitur tunc sic in nullo instanti illius tpe erit aliquis motus in illo mobili qui habeat vnam partem in vna parte mobilis & aliam partem in alia parte eo q̄ solum in quolibet instanti est aliquid mutatum esse illius motus igitur.

**Dicitur q̄ hoc argumentum p̄cedit** ex nō intellecta opinione nō est prius dictū fuit q̄ motus esset vnus accidens diuisibile ad diuisionem sui subiecti sic scz q̄ in aliquo instanti haberet oēs suas partes & quilibet eā in hereret alicui p̄ti mobilis sed adhuc sensum motus dicitur diuisibilis ad diuisionem subiecti quia vna eius pars erit in vna parte mobilis & alia in alia & hoc in tpe & non in instanti sic q̄ quilibet pars illius erit in illo instanti & hoc magis declarabitur quādo diceretur quomodo motus est.

**Secundo principaliter arguitur** sic si esset ponendum tale accidens sequeretur q̄ aliquid agens fortius ageret in distans q̄ in p̄pinquū q̄ ē falsus & p̄ p̄na q̄ sigulus circulariter mouet rotam vel producitur ibi vnum tale accidens a mouente vel non si s̄m habetur intentum q̄ non est ponendū tale accidens si p̄mum ex alia parte ostēdit p̄positum capiatur em̄ vna pars p̄pe circūferentiā illius rote a & alia p̄pe centrū ipsius b clarū est q̄ a mouebitur velocius q̄ b eo q̄ in equali tēpore describet maius spaciū q̄ b & per consequens mouens p̄ducit velociorem motum in parte distanti q̄ in parte p̄pinqua.

**Cōfirmat si motus esset vnus en/** titas successiua hoc ideo foret q̄ sibi repugnat hīc omnes suas partes simul sed hoc non arguit motum esse successiuum quod probō sorti repugnat habere omnes suas partes & tamē sortes non est eius successiuum vt notum ē igitur consequentia est clara & etiam minor & maior sic patz q̄ quādo cūq̄ sortes augetur etiam aliquid deperdit nam vt cōmuniter dicimus sortes 12. annorū est ille idem qui fuit vndeim annorum & hoc solum est sc̄o modo idēis tatis p̄pter inuariationem alterius parris essentialis videret forme substantialis igitur.

**Ad scdm principale r̄ndetur ab aliis** quibus q̄ nō est inconueniens agēs fortius agere in remotum q̄ in p̄pinquū & hoc quando illud distans est melius



## Questio prima

dispositum quod illud propinquum in ea pars distans est melius disposita quod b et tunc videtur quod si capiatur aliquis baculus cuius due ultime digitalitates sint a et b a in vno extremo et b in alio si forte moueat illum baculum circulariter et b digitalitas sit remota a forte b velocius moueatur quod a si autem capiatur baculum ita quod a sit remotior pars velocius mouebitur quod b et tunc non videtur quod a suscipiat aliquam dispositionem ad recipiendum motum velociorem per hoc quod est propinquior vel remotior a forte propterea aliter modo ad principalem distans quod in propinquum sed de qualitatibus inextensibilibus et remissibilibus sicut est calor aut frigiditas esset inconueniens nec etiam oportet semper quod agens mouens aliquod corpus difformiter motum producat velociorem motum et per se distans quod in partem propinquam partes enim celi quanto propinquiores sunt polo artico tanto tardius mouentur et quanto sunt propinquiores circulo equinoctiali velocius mouentur et tunc videtur contra intelligentiam mouens celum non est prope polo artico imo prope circulum equinoctialem sed ex illo non potest haberi quin quandoque contingat oppositum.

**Sed contra hoc dupliciter arguo** primo bando intentum principale videtur quod non oportet ponere vnum tale accidens in rota quam mouetur et sic arguo si esset ponendum tale accidens sequitur quod sunt ponendi infiniti motus quod est falsum et per consequens quando illa rota mouetur vel tale accidens mouetur vel non sibi non est dicendum quia motus nobis mouetur et c. et quod non sit dandum primum per se sic vel mouetur per vnum alium motum vel non si secundum sequitur quod aliquid mouetur et non per motum sibi super additum et sic superuacane ponitur tale accidens si per vnum alium motum et iterum ille per alium et sic procedendo prater dabis infinitos motus secundo sic vel illud accidens ponitur in mobili vel mobile acquirat nouum et nouum locum vel propter aliquid non est dandum sibi quia quero propter quid et si dederis primum.

**Contra quam illa rota mouetur** precise circulariter non acquirit nouum et nouum locum cum semper maneat in eodem loco et per consequens non oportet ponere illud accidens in rota sic mota.

**Fortes dicitur quod licet illa rota moueatur** et maneat in vno et eodem loco tamen partes eius alium et alium locum acquirunt.

**Contra vel illud accidens effectiue** concurrat ad hoc quod partes eius aliter et aliter se habeant vel ponitur ad hunc sensum quod ex eo quod ille partes aliter et aliter se habent sequitur talis motus si primum sequitur quod deus poterit facere quod partes ille aliter et aliter se habeant non ponendo tale accidens quod poterit supplere vicem illius cause secunde nec est dandum sibi quod absurdum videtur quod deus non possit trahere vnum corpus ad alium locum absque causatione talis accidentis.

**Ad primum istorum dicitur quod in causa** illud accidens mouetur et non oportet per motum sibi superadditum moueatur et ratio est quia mouetur precise de per accidens videtur ad motum mobilis in quo est subiectiue. Aliter tamen dico quod si aliquod mobile mouebitur in vna hora adequate quod ille motus non mouebitur nam si mouebitur in prima medietate hore sequitur quod erit in prima medietate hore quod est falsum ut videbitur et tunc ad illam propositionem assumptam dicitur quod in dicitur circulantem a partem in toto vel accidentis permanentis in suo subiecto ita

quod sit sensus motus nobis mouentur omnia que in nobis sunt tanquam pars in toto et tanquam accidentia permanentia in subiecto et hoc adhuc sane intelligas ad sensum datum in questione prima primi libri.

**Ad secundum respondetur sicut respondetur** est videtur ad illum locum in quo queris vtrum motus sit causa efficiens quod mobile acquirat nouum et nouum locum et breuiter dicitur quod non sed potius dicitur causa sine qua non quod sine tali accidente mobile non potest acquirere nouum et nouum locum et quam dicitur si ex tali successione sequatur tale accidens sequitur quod deus non poterit trahere vnum corpus de loco ad locum quam ibi cauabitur tale accidens et sic videtur quod deus necessabitur ad productionem talis accidentis.

**Duobus modis hic respondetur aliter** quod dicitur quod sicut quantitas ponitur esse accidens ut illud cui inheret habeat partem extra partem nichilominus tamen deus potest facere quod aliqua corpus habeat partem extra partem sine quantitate ita quod necesse diffinitive in loco nec parteseius fluere tunc ad punctum medium ita in proposito deus posset trahere forte de loco in locum licet nullum tale accidens sit nec sequitur motum poni superflue sicut nec quantitas superflue ponitur. Aliis hec solutio non placet immo dicunt quod si fortes acquirat nouum et nouum vbi de necessitate ponitur tale accidens ita quod deus non potest impedire quam tale accidens producat si trahat aliquod corpus de loco ad locum.

**Sed contra ista arguitur sic dabilis** est aliquis motus qui tamen non ponitur propter successiuam acquisitionem noui et noui loci igitur male dicitur est ad talem acquisitionem de necessitate sequitur motum a se probatur capiantur due linee paralelle infinite et finem quod que gra exple sint infinite sunt orientem et terminentur ad illum parietem gra exple a se et b distent pedaliter moueatur b versus a quiescente eius extremo finito et nunc sumus in ultimo instanti non esse motus tunc verum est dicere quod b immediate post hoc tunc tunc de ultimo dato quod ille linee distarent per mille leucas quantum tunc parum vna moueretur versus aliam versus extremum infinitum immediate post hoc se tangerent ut per amplius patebit circa materiam de infinito. Et tunc sic arguo b mouebitur et tamen b non successiue acquirat locum quia non citius pertransibit spacium aut aliquam partem spacii intercepti inter illas duas lineas quam tanget ipsum a igitur erit ibi motus qui non conseruetur ex successiua acquisitione noui et noui loci.

**Respondetur in vno verbo eo quod difficultas** argumenti dependet ex alia materia quod b non citius pertransibit aliquam partem spacii quam tanget ipsum a quia immediate post hoc pertransibit illud spacium et erit am immediate post hoc tanget a nichilominus tamen ibi est aliquo modo successiua acquisitione noui et noui loci et hoc quo ad partes finitas ipsius b quod quaelibet pars finita prius pertransibit spacium quam tanget a. Aliud est de corpore posito in vacuo quia secundum aliquos nec illud nec aliqua eius pars prius acquirat vnam partem illius spacii imaginariam quam aliam et propterea tale corpus non mouetur eo quod ibi non est successiua acquisitione noui loci sed potest dici dicitur mutari.

**Ad confirmationem nego quod fortes** sit ens successiuum et licet aliquae eius partes resstant tamen bene stat quod multe eius partes simul sint etiam quod quaelibet illarum sit quod non contingit de motu ut declarabitur in argumento sequenti.



**Tertio principaliter arguitur motus** a non distinguitur a mobili igitur assumptum patet implicat motum esse igitur nullo modo motus distinguitur a mobili consequentiam relinquo claram et antecedens probo si motus possit esse sic ergo ita quod motus sit tunc sic vel quelibet pars illius motus est vel non si primum sequitur quod non repugnat motui habere omnes partes suas simul et sic motus erit res permanens si secundum se sequitur quod aliquid est compositum ex aliquibus que non sunt et pari facilitate dicitur quod aliquid est compositum ex chimera et hyrcocero licet neque chimera aut hyrcocerus sint.

**Confirmatur aliquid potest moveri circulariter** sine tali accidente igitur etiam aliquid potest moveri motu recto sine tali accidente consequentiam tenet quia utrobique parilis est ratio. Assumptum probatur. Capiatur aliquis circulus diuisus ad ymaginationem in duas partes equales per diametrum capitur insuper aliqua linea a equalis semidiametro et tangat istum circulum ita quod constituat cum eo vnum angulum contingente ponatur insuper vnum mobile super punctum iniciatum uum linee a quod in hora futura pertransibit illam lineam cum hoc tamen quod illa linea descendat vsque ad semidiametrum sic scilicet quod illud mobile sit semper super aliquod punctum linee a cui correspondeat aliquod punctum illius circuli quare parte circuli ut patet in figura sequenti.

a

b mobile.

Isto posito sic arguo istud mobile motum circulariter et tamen non iheret ei motus circularis ergo assumptum verum primam partem antecedentis probo sic illud mobile descripsit quartam partem circuli ut liquet ad sensum quod si capiatur alius diameter, opposito

modo diuidendo ipsum circulum tunc notum est quod illud mobile descripsit illam lineam que est inter punctum iniciatum vnius diametri et punctum iniciatum alterius et uotum est quod ibi est quarta pars secundam partem sic probo illi mobili inest motus rectus igitur non inest ei motus circularis antecedens patet quod ut proponimus in casu illud mobile mouetur per totam illam horam recte super ipsam lineam a igitur.

**Ad tertium principale varii multipliciter respondet** aliqui sicut duridanus et eius imitatores dicunt quod non sunt ponenda instantia indiuisibilia in tempore et propterea ad hoc quod ista propositio sit vera motus est non oportet quod copula illius propositionis importet talem mensuram indiuisibilem cum nulla talis sit sed oportet quod importet adequatum tempus in quo talis motus est ita quod licet utriusque tempore ut vno anno verum esset dicere quod ianuarus est et augustus est. Eodem modo si proposito si fortes moueatur per vnam totam horam in tota illa ista propositio est vera iste motus totalis est et sic est ibi importat totam illam horam et etiam in qualibet parte illius hore ista propositio est vera iste motus est dum modo semper illa copula importet adequatum tempus mensuras illum motum et in prima quarta hore motus quo mouebitur fortes in vltima quarta est.

**Contra hanc solutionem sic arguitur** ex ea sequitur quod motus non est ens successiuum, quod res

pugnat huic positioni et consequentiam probo non repugnat motui habere omnes suas partes simul et quamlibet earum igitur simpliciter est res permanens quia est nota et assumptum probo quod dicit solutio precedens in secunda quarta illius hore motus qui erat in prima quarta adhuc est motus quo mouebitur fortes in tertia quarta nunc est et omnes partes illius motus sunt et quelibet earum igitur ei non repugnat habere omnes suas partes simul quod erat probandum.

**Secundo sic simus in medietate hore** mensurantis illum totalem motum et tunc sic arguo vnde ille motus quo fortes prius mouebatur adhuc est vel non debendum secundum quia tunc non omnes partes motus essent cuius oppositum dicit solutio sed quod non sit debendum sic probo illa pars motus est preterita igitur illa pars motus non est tenet quia quod preteritum est illud quod fuit et non est et animus per comunem modum loquentis dicitur qui iam concedunt ianuarium esse preteritum.

**Tertio sic sequetur quod nunc in medietate huius hore ista esset concedenda** iste totalis motus fuit quod est falsum quod pari ratione concederetur ista propositio in medietate alicuius hore hec hora fuit quod diceret nemo sequela probatur quod est vna de preterito cuius deesse quandoque fuit vera quia in qualibet parte illius hore hec fuit vera iste motus est.

**Quarto sic sequetur quod nulla copulatio** composita ex duabus contradictionis esset impossibilis quod sequatur sic probo capta aliqua (quod equalis est ratio in omnibus) et probo possibilitatem huius fortes est albus et fortes non est albus et volo quod vtamur vna hora tempore presenti in cuius prima medietate fortes sit albus in secunda sit niger tunc nota est veritas affirmatiua veritatem negatiue sic probo illa erit vera in secunda medietate illius hore quod fortes non erit albus in secunda medietate. Tum etiam bene sequitur naturaliter procedendo fortes est niger ergo fortes est non albus et ex illo sequitur quod fortes non est albus et antecedens per ut semper illa copula importet totam illam horam.

**Quinto sic sequetur quod ista propositio** esset impossibilis aliquis motus incipit esse quod est falsum sequela sic probo quia detur oppositum quod a motus incipiat esse et tunc sic a motus incipit esse igitur in instanti quod est prius est et non immediate ante instans quod est prius fuit et illud non est dandum vel a motus non est et immediate post hoc a motus erit sed probo quod non si a motus immediate post hoc erit signetur eius totum tempus adequatum et sit vna hora et sequitur quod iste motus erit in aliquo tempore quod non erit eius adequata mensura quod est contra opinionem quod ut dictum est ad hoc quod ista sit vera iste motus est requiritur quod importetur per copulaz temporis adequatus illius motus falsitatem prius sic probo bene sequitur a motus non est et a motus quandoque erit igitur a motus incipit vel incipiet esse hec propositio est bona et animus est possibile ergo et consequens.

**Ad primum istorum respondetur quod** motus est ens successiuum concedo tamen quod non repugnat motui habere omnes suas partes simul et quamlibet earum sic pro tanto dicitur esse ens successiuum quia postquam mobile desinit moueri ille partes motus nullo modo sunt (nisi vtrius valde magno tempore pro presenti) calor enim est res permanens. Et ille partes successiuue acquiruntur quando corpus calefit et dato quod illud



## Questio prima

corpus non amplius calefiat, adhuc manent omnes ille partes caloris saltem stat bene quod maneat oppositum vero per tingit de partibus ipsius motus et sic ad bonum sensum intelligendum est motum esse ens successivum.

### Ad secundum dicitur quod isti termini

preteritum et futurum possunt capi duobus modis siue duobus modis aliqua res potest dici preterita uno modo simpliciter alio modo in respectu solum illud dicitur esse preteritum simpliciter quod fuit et non est et illud quod illo modo est preteritum nullo modo est presens sed illud dicitur esse preteritum respectu quod precessit aliud et adhuc bene est presens verbi gratia si vteremur solum pro tempore presentis februarii et martii tunc ianuarii simpliciter est preteritus et nullo modo est presens februarius est preteritus respectu ad martium nichilominus tamen simpliciter adhuc est in isto modo in communi modo loquendi dicimus aliud esse preteritum Et eodem modo in proposito illa pars motus non est preterita simpliciter sed solum est preterita respectu partis sequentis et pars motus sequens non est futura simpliciter eo quod falsum est dicere quod erit et non sit sed est futura respectu artis precedentis.

### Ad tertium respondetur negando

sequentiam quia licet ista propositio de preterito iste motus totalis fuit habuit unam de presenti veram in tempore preterito respectu non tamen in tempore preterito simpliciter et illud non sufficit ad veritatem illius propositionis de preterito.

### Sed contra hanc solutionem sic arguo

reteto per casu priori volo quod dividat hęc hora ad ymaginationem in 4. quartas notum est quod nunc in medietate huius horæ ista propositio est vera iste motus fuit demonstrando motum quo adequate mouebatur fortis in prima quarta et tamen ista non habuit unam de inesse veram in tempore preterito simpliciter sed in tempore preterito respectu:

### Propterea aliter respondeo et nego

hanc esse veram iste motus fuit et nego simpliciter quod habuit unam de inesse veram aut in tempore preterito simpliciter aut respectu. Et quando dicitur dictum est quod in qualibet parte illius horæ ista propositio est vera iste motus est dico quod ista propositio est distinguenda si enim sumus iam in prima quarta horæ tunc ista est vera iste motus est et hoc si copula illius propositionis importet totam illam horam si vero importaret precise illam quartam falsa est illa propositio quia solum res successiva est in tempore adequate ipsius mensuratiue et tunc dico quod ad dandum bene de inesse alicuius propositionis de preterito aut de futuro oportet quod copula illius propositionis de inesse importet illud tempus quod importatur per copulam propositionis de extrinseco tempore veniendo ad proprium in ista propositione iste motus totalis fuit importatur solum tempus preteritum et propterea de inesse eius erit ista iste motus est ut copula illius importet idem tempus et non totam hanc horam modo notum est ex dictis quod nunquam illa de inesse fuit vera sed solum illa de presenti fuit vera cuius copula importat totam horam.

### Ad quartum dicitur concedendo

copulatiuam adductam esse impossibilem et quando dicitur in secunda medietate horæ secunda pars erit vera hoc nego et ultra dico quod non valet hęc consequentia fortis non erit albus in secunda medietate horæ igitur in secunda medietate horæ illa propositio erit vera.

Ad aliud probabiliter negari potest hęc prima fortis est albus ergo fortis non est albus etiam bene potest admitti illa prima et nego aliter eo quod sensus est fortis est aliquid quod non est album in tempore presentis et non valet hęc prima fortis est niger ergo fortis est non albus et iam mere naturaliter procedendo et ratio est quia arguitur a non distributo ad distributum illud patet manifeste capiendū equiualens antecedentis et consequentis.

### Ad quintum dicitur quod nulla pro-

positio de incipit est exponenda per instans sed per tempus ita quod propositio iste motus incipit esse si c. posset exponi iste motus in hoc tempore presentis est non immediate ante hoc tempus fuit. Et ex illo sequitur quod rei successive non datur ultimum non esse qui etiam hanc opinionem defendunt prout ter concedunt quod rei permanentis datur ultimum instans esse eius si enim fortis viveret precise per unam horam illa hora esset ultimum instans fortis et esset etiam primum esse eius. Et tunc consequenter concedendum est quod infinites fortis incipit esse et infinites desinit esse quia quelibet pars illius horæ non terminata ad instans terminatum illius horæ: sed ad instans iniciatiuum est primum instans esse fortis et quelibet pars terminata ad instans terminatum et non ad instans iniciatiuum est ultimum instans esse fortis. Satis tamen probabiliter dici potest quod licet non sint ponenda talia instantia indistincta sic quod realiter sit talia oportet tamen ea ymaginari et sic consequenter exponere propositionem de incipit.

### Aliter respondet paulus benetus

decimo septimo capite in sua summa et communiter aliter insequuntur ponendo mutata esse in motu instantia in disticta in tempore aliter tamen dicendi modum habet in sua quadratura et sophismatibus et hoc non abs re quod ut ipse dicit in dubio primo in sua quadratura quadragesimo secundo ca. distinctis temporibus diuersis scripturis variisque scholaribus decet variare.

### Unde aduertendum est quod quando dicitur est

aliquid instans continuatiuum alicuius temporis tunc illud tempus est et quicumque est aliquid mutatum esse alicuius motus tunc ille motus est et sic si fortis moueretur adequate in una hora ex quo in quolibet instanti illius horæ intrinsece aliquid mutatum est in quolibet etiam ille motus et cum hoc tales partes motus sunt. Est tamen notandum quod illa propositio est vera motus est instanti quod vel motus est in instanti ad hunc sensum: quia mensuratur tali instanti et notum est quod non velad hunc sensum motus est esse in instanti quod quod instans est motus est et ille sensus est satis absurdus quia tunc tales propositioes concederentur instans est in seipso primum mobile est in grano milii que propositioes nullo modo concederentur sequela tamen patet quia instans est quando ipsum est primum mobile est quando granum milii est nichilominus tamen ad bonum sensum illa potest concedi motus est in instanti videlicet loco huius motus est pro hoc instanti vel quod in hoc instanti verum est dicere quod ille motus est et hoc est clarum et superflue in hoc impugnat paulus ab aliquibus quia conuenit cum eis in sententia et eodem capite prealligato dicit quod aliquę partes motus sunt et alique non sunt verbi gratia sumus in instanti medio alicuius horæ adequate mensurantis aliquem motum tunc verum est dicere quod ille motus est et etiam iste motus est demonstrando motum compositum ex motu quo mouebitur fortis in secunda quarta et ex motu quo mouebitur in tertia quarta sed motus quo mouebitur in prima quarta non est et sic ad bonum sensum concedit quod aliquę partes motus non



funt etiā in duobus aut l tribus passibus dicit q̄ ista propositio de rigore logica est vera omnes p̄ artes motus sunt ⁊ similiter ista quelibet pars motus est quia ista est falsa iste motus demonstrando motum qui fuit in prima quarta est pars huius totius motus. Et tamen dicit in alio loco q̄ l pars est terminus ampliatus vt videbitur in materia de tempore ⁊ sic dicendo nichil contra eum qz negaret istam quelibet pars motus est quia, subiectum illius supponit pro aliquo quod non est non curando de re gulis omnianibus.

**Sed contra hunc dicendi modum** arguitur primo sic sequeretur q̄ motus esset res permanens ⁊ nullo modo ens successiuum quod est falsum ⁊ p̄bo consequentiam de ratione rei successiue est q̄ partes eius successiue fluant sed illud non contingit de motu quod sic ostendo in quolibet instanti in quo verum est dicere q̄ iste motus ē verum est dicere q̄ erit ⁊ quilibet talis fuit si enim sumus in medio instanti hore tunc de quacunq; parte motus verum est dicere q̄ est ⁊ de illa verum ē dicere q̄ fuit q̄ aliquod mutatum esse eius fuit ⁊ etiam q̄ erit ⁊ q̄ aliquod mutatum esse eius erit ⁊ ratio est quia ad hoc q̄ aliquis motus sit requiritur q̄ sit aliquod mutatum esse ⁊ continuatum partium motus ⁊ sic quodocunq; est aliq̄ tale mutatum esse prius fuit aliquid mutatum esse continuatum partium illius motus ⁊ etiam aliquod erit cum ipsum non sit terminatum.

**Cōfirmatur si ad hoc q̄ aliqua res** successiua esset vt pura motus sufficeret q̄ esset aliquod eius mutatum esse sequeretur q̄ ad hoc q̄ aliqua p̄positio vocalis esset sufficeret q̄ esset aliquod instans continuatum partium illius temporis in quo illa p̄positio vocalis est quod est falsum consequentia est clara ⁊ falsitas patris sic ostendo sicut in aliquo instanti temporis in quo profertur copula ⁊ tunc quero vel in illo instanti ē aliqua p̄positio vel non si secundum habetur intentum si primum sequitur q̄ est aliqua p̄positio categorica que nec habet subiectum nec predicatum quia in aliquo instanti temporis i quo p̄fertur copula huius p̄positionis homo est animal in illo instanti illa p̄positio est ⁊ tamen subiectum non est quia non est aliquod instans continuatum partium temporis in quo p̄ferbatur subiectum ⁊ eodem modo probari potest q̄ nullum est predicatum, i. lius p̄positionis.

**Ad primum argumentum contra** hanc solutionem adductum respondetur negando q̄ motus sit ens permanens ⁊ concedo q̄ ratione rei successiue est q̄ eius partes fluant successiue sic scilicet ad istum sensum q̄ quodocunq; est aliquod mutatum esse motus tunc aliquis motus desinit esse ⁊ aliquis motus incipit esse declaratur illud si enim essemus in instanti medio subiectus hore adequate mensurantis aliquem motum tunc aliquis motus desinit esse videlicet motus qui fuit in prima medietate hore ille enim nunc non est ⁊ immediate ante hoc fuit similiter aliquis motus incipit esse videlicet motus qui erit in secunda medietate hore ⁊ ita dicatur de quolibet alio mutato esse quia quodlibet mutatum ē motus est terminatum alicuius motus ⁊ inchoatum alterius itaq; quodlibet instans in quo est aliquod mutatum esse est primum instans non esse motus precedentis ⁊ vltimum instans non esse motus sequentis cum hīs omnibus tamen bene stat q̄ quelibet pars ipsius motus que

nunc est immediate ante hoc fuit ⁊ etiam immediate post hoc erit vt patet diligenter aduertenti.

**Ad confirmationem respondetur** concedendo sequelam ⁊ nego falsitatem consequentis et concedo q̄ est aliqua propositio categorica que non habet subiectum sed eius subiectum ⁊ predicatum ⁊ copula sunt.

**Sed cōtra sumus in aliquo instanti** platiōis copule ⁊ tunc sequitur q̄ ista de preterito sit vera aliqua propositio fuit quia habuit vnam de inesse vera quia in quolibet instanti prolationis subiecti verum erat dicere q̄ aliqua propositio ⁊ illa est de preterito vera et non dependet ab vna de futuro igitur est necessaria huic possumus respondere concedendo hanc aliquam propositio fuit profuit videtur suadere ratio ⁊ q̄ quando dicitur ista est de preterito vera ⁊ non dependet ex aliqua de futuro igitur est necessaria primo consequentia non valet vt patet de talibus propositionibus fortes fuit omnis homo qui est in hac domo fortes fuit tantus quantus fuit plato de prima patet supposito q̄ fortes fuerit solus in hac domo uunc autem incipiant aliqui eē secum in hac domo per remotionem de presenti tunc ista propositio fortes fuit omnis homo qui est in hac domo est vna de preterito vera ⁊ tamen non est necessaria cum incipiat esse falsa de secunda patet supposito q̄ fortes toto tempore vite sue fuerit bipedalis quantitatis ⁊ etiam erit ⁊ nunc sit plato etiam fuerit bipedalis semper ⁊ etiam nunc sit bipedalis sed nunc incipiat augmentari per remotionem de presenti tunc patet q̄ ista est vera fortes fuit tantus quantus fuit plato ⁊ tamen non est necessario eo q̄ incipit eē falsa admissa tamen consequentia nego antecedens immo dico q̄ illa propositio de preterito dependet ex aliqua de futuro videlicet ex ista aliquod predicatum erit bene verum est q̄ ex nulla singulari illa propositio de preterito dependet quia quocunq; predicato demonstrato ista propositio de preterito aliqua p̄positio fuit non dependet ex ista hoc predicatum erit eo q̄ stat illam p̄positionem de preterito eē veram sine tali singulari de futuro.

**¶ Forte dicitur concessum est hic** inter respondendam q̄ propositio vocalis est ens successiuus ⁊ etiam illud communiter omnes ferme nominales concedunt ⁊ sic stulte impugnant reales de distinctione motus a mobili quia omnia argumenta quibus probatur motum non esse ens successiuum adduci possunt ad probandum vocem non eē accidens successiuum. Dicitur q̄ nominales passim in hac materia dicunt nullum esse tale accidens successiuum ⁊ tamen in secundo de anima dicunt vnum esse accidens successiuum ⁊ etiam vocem propterea nominalisando videtur esse dicendum q̄ vox est ens permanens videlicet aer prout suo in loco latius videbitur. Et ex omnibus istis patet q̄ omne tempus adeo cito erit sicut aliquod eius instans intrinsecum fuit et omne tempus adeo cito erit sicut aliquod eius instans intrinsecum erit.

Aliqui dicunt q̄ sicut ista propositio est neganda fortes pertransibit hoc spacium quando precl se est in medio spacii ita etiam in medio instanti alicuius hore hec est neganda hec hora fuit ⁊ sarius ē illā p̄pōne hec hora fuit concedere nec idem est de alia propositione quam nego licet hec fuit vera fortes est pertransiens hoc spacium nec bene datur eius de inesse sed ad veritatem illius requiritur q̄ oēs iste fuerit vere fortes ē p̄transiens



hoc & fortes & pertransiens hoc debite demonstlando partes illius spacti.

**Secundo contra hanc solutionē**

arguitur sic & maxime contra hoc vbi dictum ē q̄ quādo cūq̄ est aliquid mutatum esse motus aliquis motus desinit esse & etiam aliquis motus incipit esse & tamen quelibet pars motus que nunc est post hoc erit & etiam ante hoc fuit & arguitur sit iam vnum mutatum esse bene sequitur iste motus immediate post instans quod est presens perdet aliquam partem quāz nunc habet igitur iste motus non quamlibet partem quam nunc habet post hoc habebit consequentia videtur nota & antecedens patet p̄ exponentes eius post hoc iste motus perdet aliquam partem quam nunc habet & non erit dabile instans post hoc quin inter hoc & illud iste motus perdet aliquam partem quam nunc habet igitur immediate post hoc & cetera antecedens patet quia quelibet pars quam iste motus nunc habet terminabitur aliquo mutato esse & quando illud erit tunc erit primum non esse illius motus cuius est terminatum & cum non sit dabile instans post hoc quin inter hoc & illud erit aliquid mutatum esse quod terminabit aliquam partem motus sequitur q̄ immediate post hoc iste motus perdet aliquam partem quam nunc habet.

**Confirmatur volo q̄ sinus in aliquo**

instanti medio alicuius hore ad eade mēsurētis a liquem motum & tunc vt sequitur p̄ prius dictis oportet dicere q̄ ille totalis motus est etiam ille totalis motus q̄ fuit in prima quarta hore eo q̄ tunc fuit aliquid mutatum esse istius eiusdem motus sed probo q̄ non ille motus q̄ fuit in prima quarta hore habuit aliquam partem quam iste motus non habet igitur iste motus non est ille qui fuit in prima quarta consequentia tenet quia talis modus arguendi valet vtrobiq̄ & antecedens patet quia ille motus fuit in prima quarta habuit medietatem illius motus q̄ fuit in prima quarta habuit medietatē illius motus q̄ fuit ad eade in illa quarta pro parte tamen notum est q̄ illa medietas non est pars huius motus & per consequens totum assumptum verum.

**Ad secundum argumētū concedo**

q̄ quamlibet partem huius motus perdet aliquam partem quā nunc habet igitur non quamlibet partem quam nunc habet habebit. Illud potest declarari in simili si essent super aliquid continua infiniti homines vnius super primam partem proportionalem illius continui alter super secundam & sic consequenter & essemus in instanti iniciatio alicuius hore si illa hora esset diuisa per partes proportionales minoribus terminatis versus instans p̄ sens & in vltima parte proportionali huius hore deo rumpat illum qui est super secundam & sic consequenter notum est q̄ illa propositio est vera quilibet homo qui nunc est post hoc erit vt patet per ascensum sub subiecto & non valet hec consequentia immediate post hoc aliq̄s homo qui nunc est non erit igitur non quilibet homo qui nunc est erit pariformiter dicatur in proposito.

**Ad confirmationē concedo q̄ iste**

totalis motus qui est in hoc instanti est iste idem qui fuit in prima quarta hore & ad improbationem concedo q̄

iste totalis motus in prima quarta habuit aliquam partē quam iam non habet & etiam iste totalis motus habebit aliquam partem in vltima quarta quam non habet nec propterea sequitur q̄ ille totalis motus non sit ille qui fuit in prima quarta aut ille qui erit in vltima quarta. Sicut talis modus arguendi vt dicunt aliqui non valet in rebus successiuis sed bene in permanentibus

**Sed contra stat q̄ a res pmanens**

erit b & tamen habebit aliquam partem quam nunq̄ habebit b igitur ille modus arguendi non valet in permanentibus possibilitatem assumpti probo & valeat a tantū sicut hoc complexum fortes duorum annorum & b tantus sicut fortes. 12. annorum tunc patet q̄ a erit b. & tamen aliqua pars a non erit aliqua pars b

**Forse dicis q̄ non arguo cōtra in**

tentationem quia a & b non erunt idem in primo modo identitatis modo ista consequentia valet hoc habebit aliquam partem que non erit pars igitur hoc & hoc non est idem in primo modo entitatis.

**Sed contra stat bene q̄ a & b erunt**

idem in primo modo identitatis & tamē aliqua pars quā titatiua a non erit pars quantitatiua b igitur dicta nulla assumptum sic probo & pono q̄ aliquid corpus pedale & volo q̄ in hoc instanti deus ponat materiam illius romē & etiam capiat formam & ponat etiam eam romē & in hoc instanti non informet aliquam materiam romē. sed immediate post instans presens informet illam materiam romē sic tamen q̄ due medietates forme illius pedalis continuabuntur secundum illa extrema secundum que prius non continuabuntur & volo q̄ illud compositum romē erit b & illud pedale sit a & nunq̄ postea maneat illa materia in hoc loco aut illa forma tunc patet q̄ a & b erunt idem in primo modo identitatis & tamen aliqua est pars quantitatiua a que non erit pars quantitatiua b nā capta medietate materie cum medietate forme informantis illam materiam verum est dicere q̄ non erit pars quā titatiua b

**Forse petis vtrum secundus illa**

viam que tenet totum distingui a suis partibus simul sumptis sit concedendum q̄ a erit b. & videtur q̄ non q̄ ex diuersis totis debet consergere aliud & aliud totum. In oppositum videtur q̄ sic quia erit ibi eadem forma & eadem materia; sed ad hoc patet responsio ex quinta questione veniendo igitur ad propositum dico q̄ ille motus est ille idem qui fuit in prima quarta hore licet in prima quarta habuerit aliquam partem quam iam non habet & hoc primo identitatis quia omnes partes quas nunc habet tunc habuit & conuerso collectiue sumpto termino.

**Sed adhuc arguit probādo q̄ nō**

quandocūq̄ est aliquid mutatum esse motus talis motus est & hoc sic dicto opposito sequitur q̄ a proportionē qualitatis proueniret actio quod est falsum sequelam p̄ bo & pono q̄ a mobile continue ante hoc fuerit in motu in medio b q̄ sepe fuerit minoris resistentie q̄ fuerit potentia a et ēt q̄ a continue mouebitur in eodē medio volo tñ q̄ solū per hoc instans p̄s b sit tante resistentie ita q̄ sit equalitas inter potentiam & resistentiā b isto posito p̄bo sequelam motus precedēs ipsi a & motus sequēs cō



## Tertii phisicorum

tinuatur & non nisi per aliquod mutuum effigitur in hoc instanti est aliquod mutatum esse sed quicquid est aliqd mutatum esse motus talis motus est igitur in hoc instanti a mouetur & p consequens a pportione equalitatis fit actio.

**Respondetur concedendo** qd **quantum** docens est aliquod mutatum esse continuans pres motus tunc aliquis motus est & ad improbationes nego cōsequentiam & admissi casu dico qd a mobile in instanti p senti non mouetur & ita nullum est mutatum esse continuans motum quo fortes immediate ante hoc mouebatur cum motu quo immediate post hoc mouebitur & ita licet immediate ante hoc fortes nouebatur & immediate post hoc mouebitur nunc tamen non mouetur analogia est si a faba proiceretur sursum & obuiaret ei molaris tunc in illo instanti in quo primo tangit molarem non mouetur & tamen immediate ante illud mouebatur & etiam immediate post illud instans mouebitur.

**Horre dicis si in hoc instanti a mobile** non mouetur & aptum natū sit moueri sequitur qd ipm quiescit quod est falsum quia sicut motus non est in instanti ita etiam quies non potest esse instanti.

**Respondetur breuiter** qd **duplex est quies** videlicet proprie dicta & improprie dicta quies proprie dicta est priuatio priuans mobile a motu per tempus & hac quiete non quiescit mobile a in casu posito **Quies** autem improprie dicta est priuatio priuans mobile a motu per instanti & hac quiete quiescit a in casu posito & similiter illa faba vt videbitur in octauo.

**Sed contra solutionem cōfirmationis** adhuc sic intestatur inferendo ex ea aliqua inconuenientia. Primum est qd nihil potest per aliquod certa tempus uniformiter moueri. Secundum inconueniens est qd nihil potest uniformiter difformiter moueri. Primum inconueniens sic deducitur de oppositum qd aliquod mobile potest uniformiter moueri & gratia exempli sit ita qd fortes mouebitur uniformiter per totam vnam horam vt 4. tunc simus in instanti medio illius hore & tunc sic arguo immediate post hoc fortes mouebitur velocius qd iam mouetur igitur non mouebitur uniformiter consequentia est clara & antecedens proba quolibet pars motus que nunc est post hoc erit & immediate post hoc erit aliquis motus qui iam non est videlicet motus quo mouebitur fortes in tertia quarta ipsius hore igitur immediate post hoc fortes mouebitur velocius qd iam mouetur tene consequentia quemadmodum bene sequitur hec aqua omnem calorem quem iam habet & immediate post hoc habebit aliquem calorem cum priori quem iam non habet igitur immediate post hoc ista aqua erit calidior. Secundum inconueniens sic deducitur quia datur qd fortes mouebitur uniformiter difformiter vnā p horam & simus in instanti medio illius hore & tunc sic arguo fortes non mouebitur velocius qd mouetur igitur non uniformiter difformiter per totam hanc horam mouebitur consequentia claret & antecedens probatur quia si mouebitur velocius qd iam mouetur sit ergo qd in vltima quarta mouebitur velocius qd iam mouetur sed proba qd non vt dictū est in solutione iste motus qui est in hoc instanti est ille idem totalis motus qui fuit in prima quarta & etiam est ille idem qui erit in vltima quarta ergo sequitur qd eodem motu mouebitur fortes in vltima quarta quo ipse iam mo-

uetur & si illo eodem motu mouebitur quo iam mouetur sequitur qd eque velociter precise mouebitur sicut iam mouetur & per consequens non velocius mouebitur in vltima quarta qd iam mouebitur.

**Respondetur sustinendo priores** solutionem negando qd ista inconuenientia sequantur ex ea & ad probationem primi inconuenientis nego qd in instanti medio ipsius hore verum sit dicere qd immediate post hoc fortes mouebitur velocius qd iam mouetur & ad probationem quelibet pars motus que nunc est post hoc erit & immediate post hoc erit aliqua pars motus que iam non est ergo immediate post hoc fortes mouebitur velocius qd iam mouetur nego consequentiam nec est simile de illo quod ibi adducitur quia vt sepius dictum est i quolibet instanti post hoc iste motus deperdet aliquam partem eo qd in quolibet instanti aliquis motus desinit esse quod non contingit de calore. Ad secundum inconuenientiam nego similiter qd sequatur ex dictis admissio illo casu concedo qd fortes mouebitur velocius in vltima quarta qd iam mouetur & quando dicitur ille idem totalis motus qui iam est erit in illa vltima quarta & eodem motu totali mouebitur fortes in vltima quarta quo iam mouetur igitur tunc precise eque velociter mouebitur sicut iam mouetur nego consequentiam & causa negationis est quia non propter hoc aliquid mouebitur velocius alio quia motu velociori totali mouebitur sed sufficit qd motu partiali modo in casu motus ille qui erit adequate i vltima quarta erit velocior qd ille motus qui adequate mouebitur fortes vel in prima quarta vel in secunda. Ex istis sequitur qd in instanti medio eius hore adequate mansurantis aliquem motum ista proposito est concedenda hec pars motus & hec pars motus sunt demonstrando motum qui adequate mensuratur prima medietate hore et motum qui erit adequate in secunda medietate hore & tibi datur vnum copulatum supponens cuius neutra pars supponit.

**Forte dicistunc oportet concedere** qd aliquae partes motus sunt & tamen vna illarum partium non est quia vt dictum est ille due partes motus sunt & tamen hec pars non dicitur qd illa copulatio non sequitur quia falsum est dicere in casu qd hoc est vna pars istarum partium demonstrando motum qui fuit in prima medietate nec ex hoc tibi datur modus sustinendi qd aliquid sit compositum ex chimera & hirco ceruo.

**Ad cōfirmationē tertii argumēti** rādeo qd difficultas nō depēdet ex distincto ne motus a mobili ppter ea superflue ab aliquibus i hac materia est insertum nihilominus tamen post qd propositum est dicitur qd iste modus arguendi non valet huic mobili inest motus rectus igitur huic mobili non inest motus circularis vt patet de cipa que mouetur motu mixto cui inest motus circularis est etiam motus rectus dicitur tamen vt sufficit in proposito qd illud mobile non mouetur circulariter nec describit quartam partem circuli quemadmodum si caperetur aliqua linea equalis diametro alio cuius circuli quemquidem circulum tangeret constituendo duos angulos contingentie si vero illa linea descenderet per totum circulum ipsa non diceretur describere circulum sed non est omnino simile quia



## Questio Prima

tunc secundum diuersa puncta tangeret circumferentiā cir-  
culi s; aliter ptingit de alio mobili casu p; terea d; q; il-  
lud mobile mouet circulariter de p; accidens nec p; terea  
sequi q; aliqd moueat circularit; de p; se sine tali accidente.

### Quarto principaliter contra hanc

positionem argi si hec positio esset vera sequeretur q; ea-  
dem res in eodem tempore adequato p; duceretur & cor-  
rumpere quod est falsum vt postea deducetur sequelam  
sic proba pono p; sortes mouebitur per totā horā sequen-  
tem tunc sic ostendo ppositus iste totalis motus adequa-  
te produceretur in hac hora & iste totalis motus ade-  
quate corrumpetur in hac hora igitur eade res in eodē  
tempore adequato corrumpetur & produceretur consequen-  
tia est clara & primam partem antea proba iste motus qm  
q; produceretur & non in aliquo instanti igitur in tempore &  
in nulla parte illius hore adequate produceretur eo q; i nul-  
la parte illius hore quelibet eius pars erit igitur solum  
in hac tota hora adequate produceretur secundam pte an-  
tis proba quia iste motus non corrumpetur in instanti t  
minatio hore eo q; tunc erit corruptus igitur in aliquo  
tempore corrumpetur & in nulla parte illi; hore adequa-  
te corrumpetur & per consequens solum in tota hora ade-  
quate corrumpetur & falsitatem consequentis sic ostēdo  
corruptio rei presupponit ei; productiones si sit progres-  
sio de esse ad non esse igitur non in eodem tempore ade-  
quato aliqua res potest produci & corrumpi. Tum secun-  
do si in aliquo subiecto in aliquo tempore acquiratur ali-  
qua forma & in eodem tempore deperdat aliquam aliam  
formam vt puta si aliquod corpus in aliqua hora acquirat  
albedinem & in eadem hora deperdat dulcedinem tūc  
primum esse albedinis erit primum non esse dulcedi-  
nis igitur idem motus acquiratur simul in aliquo tempo-  
re & in eodem tempore deperdat tunc in eodem instan-  
ti erit ille motus perfecte acquisitus & perfecte deperdit;  
& ita in eodem instanti erit & non erit quod implicat.

### Cōfirmatur albedo in sacramen-

to eucharistie mouetur tamen non p; vnum accidens sibi  
superadditum igitur superuacaneē ponitur motus esse  
tale accidēs siue quo mobile moueri nō potest q; mouea-  
tur sine tali accidente patet quia si inheret motus acci-  
dens inheret accidenti.

### Ad quartum principale solet cōi-

ter responderi concedendo illatum v; q; aliqua res eodē  
tpe adequato corrumpitur & producit nec opt; q; ois cor-  
ruptio presupponat productionem multa enim simul &  
se mel producantur & corrumpuntur vt patet de instantib;  
& multis aliis sed istud non videtur aliquibus intelligibi-  
le p; terea dicunt q; iste motus nunq; corrumpetur licet  
quandoq; erit corruptus quemadmodum si deus produ-  
xisset mundum ab eterno quod sanio; pars reputat esse  
possibile verum esset dicere q; iste mundus qm; fuit pro-  
ductus & tamen nunq; producebatur pari forma dicitur  
in proposito q; iste motus qm; erit corrupt; nō tū dabit  
tps adequatum quo corrumpetur sed istud videtur eē  
irrationabiliter dictum quia conceditur q; iste mot; p; du-  
cetur adequate in hac hora quia per totam hanc horā ac-  
q;ret partem post partem & cum etiam p; totā hanc horā de-  
p;det p;res post p;res sequitur q; adequate corrumpetur in  
hac hora quod ego concedo nec p; terea sequitur quod  
idem in eodē instanti erit & non erit & ad probationē cla-  
rum ē q; nullo modo ē simile quia albedo ē qualitas cui  
nō repugnat manere in instanti terminatio illi; t;is in

quo successiue producebatur mot; vero est res ab eo flui-  
bilis q; repugnat ei manere in instanti terminatio illi;  
temporis in qua successiue produceretur.

**Ad confirmationē cōcedo** q; illa al-  
bedo mouetur & nego q; moueatur sine motu immo ibi  
ē motus i ipsa quātitate q; ponitur eē subiectū quo illorū  
accidentium & p; talē motū oia illa accidentia mouentur.

### Sed cōtra hoc nūc arguitur ex hac

solutione sequitur q; si duo lapides p; onerētur penetrante-  
ue & ponerentur sursum q; vterq; illorū velocius descende-  
ret q; positus ibi se solo quod est falsum quia tunc p;ri vi-  
cendum esset q; si ponerētur infiniti lapides sursum pe-  
neratiue q; quilibet illorum descenderet in instanti conse-  
quentiam sic proba & volo q; vnus illorum sit a & alter b a  
mouetur per aliquem motum sibi inherentem & ipsi co-  
existit motus ipsius b ergo velocius debet descendere vt  
ducatur argumentum de gravitate & in idem redit.

### Respondet negād; consequētiā;

albedo enim a sacramento eucharistie mouetur non so-  
lum quia ei coexistit motus sed quia ille motus inest  
quantitati cui etiam tanq; subiecto quo inest albedo sed  
illud non contingit in proposito de motu aut gravitate  
ipsius b respectu a p; terea nihil facit descensus ipsi; a.

### Quinto principaliter arguitur ali-

quid mouebitur sine tali accidente igr; superflue ponitur  
tale accidens antecedens probatur supposito q; aliqua  
sit mulier cum fetu ita q; in instanti medio huius hore in  
illam materiam introduceretur forma intellectiua & volo  
q; ipsa moueatur p; totam istam horam tunc sic arguo in  
instanti medio illius hore compositum de nouo produ-  
ctum mouebitur & sine tali accidente ergo propositum p;  
rem partem proba in illo instanti hec mulier mouebitur &  
cum motus nobis mouentur omnia que in nobis sunt igr;  
in illo instanti illud compositum mouebitur & tamen mo-  
uebitur sine tali accidente eo q; in illo instanti non erit a  
liquod mutatum esse in illo composito continuatum mo-  
tus quo illud compositum prius mouebatur cum motu  
quo postea mouebitur eo q; instans erit primum esse il-  
lius compositi.

### Confirmatur angel; pōt moueri

localiter vt notum est & non oportet ponere aliquod tale  
accidens in angelo & per consequens a simili nec oportet  
ponere vnum tale accidens in sorte sine quo sortes mo-  
ueri nequit maiorem proba quia dato opposito sequitur  
q; aliqua accidentia diuisibilia inhererent indiuisibilib;  
quia vt dictum est mutata esse sunt diuisibilia ad diuisio-  
nem subiecti & non ad diuisionem temporis motus vero  
est diuisibilis tam ad diuisionem temporis q; ad diuisio-  
nem subiecti modo notum est q; non oportet ponere ta-  
lia accidentia in angelo.

### Ad quintum principale respondet

paulus venetus .38. capitulo in sua summa q; in illo ins-  
tanti illud compositus non mouebitur sicut si sortes mo-  
ueretur per totam vnam horam & in instanti medio ad-  
datur et aliqua pars tunc illud compositum non mouea-  
bitur in illo instanti & ad illam propositionem motie nos-  
bis mouentur & cetera dicitur q; debet intelligi de his que  
sunt tanq; partes in toto & prius presuerunt modo in  
casu principali falsum est dicere in illo instanti illud com-  
positum presuit.





## Tertii phisicorum

**Forte** dicis si iam simus in illo instanti tunc verum est dicere quod illa materia mouetur igitur compositum mouetur. Respondet quod illa pars nihil valet quod illa forma tunc non mouetur sed incipit moueri aliam ponit exemplum si sortes cadat ab aliqua turri et in medio vie moriatur tunc in illo instanti quod est primum instans non esse sortis et primum instans esse cadaveris in illo instanti illud cadaver non mouetur eo quod non ante hoc monebatur et tamen materia illius cadaveris mouetur sed illud cadaver incipit moueri per remotionem de presenti.

**Sed contra** hac solutionem sic arguo et pono casum quod sortes sit pedalis quantitaris et augmentabitur per totam horam sequentem versus tripedalem quantitatem et etiam volo quod mouebitur per totam horam et si iam in illo instanti in quo primo est unum compositum bipedale et quero vel illud compositum mouetur vel non si primum sequitur et in casu argumenti illud compositum in primo instanti sui esse mouetur quia tota ratio quod re non mouetur est quia non prius fuit sed notum est quod illud compositum bipedale in casu non prius fuit et tunc procedis ipsi moueri igitur illud nihil prepediebat.

**Forte dicis quod illud compositum bipedale** in illo instanti non mouetur.

**Contra signo extremum verum quod fit** talis augmentatio et sit illud extremum a et diuidatur istud continuum ad imaginationem per partes proportionales minoribus terminatis versus ipsum extremum a. et tunc sic arguo quod partes proportionales mouetur igitur illud continuum mouetur probatur per hoc quod si quilibet partes proportionalis illius corporis mouetur iste partes proportionales mouentur et iste partes proportionales sunt omnes partes huius continui igitur omnes partes huius continui mouentur et si omnes partes huius continui mouentur sequitur quod illud continuum mouetur et sic habetur valor huius per quod partes proportionales huius primum mouetur igitur hoc primum mouetur nunc probatur assensu ista pars proportionalis mouetur de monstrando primam quia illa fuit in instanti incipitatio horae et breuiter quacumque partes proportionali signata ex quo illa primum sequitur quod quilibet talis mouetur eodem modo posset dici argumentum de diminutione ponatur enim aliquod corpus graue sursum quod descendit per totam hanc horam et sicut successiue descendit ita successiue corrumpatur ita quod in instanti terminatio motus ipsi erit corruptum et supponamus quod in principio illius horae illud corpus fuerit tripedale et si in illo instanti in quo adequate est bipedale tunc quod ro ut supra vel illud compositum bipedale mouetur vel non si primum sequitur quod aliquid mouetur quod non immediate post hoc monebitur et tunc eodem modo diceretur quod aliquid mouetur quod non immediate ante hoc mouebatur.

**Si dicas quod illud bipedale non mouetur** Contra signetur illud extremum primum quod fit talis diminutio et diuidatur ad imaginationem illud continuum per partes proportionales minoribus terminatis versus illud extremum et notum est quod prima pars proportionalis mouetur et etiam secunda et tertia et sic consequenter eo quod quicquid partes proportionali data illa adhuc post hoc erit et ex illo sequitur quod omnes partes huius primum mouentur igitur illud compositum mouetur.

**Secundo arguitur sic uolo quod nunc in principio** alicuius horae ponantur due gutte aquae versus a. et b. ab invicem separate in aere et uolo quod debeant descendere per totam horam sequentem tunc in instanti medio horae continuabuntur et ex illis fiet aqua .c. et si iam in illo instanti et quero vel c. mouetur vel non et oportet dare se-

cundum eo quod instans primum est. primum instans aquae .c. sed probo quod non materia c. mouetur et forma eius mouetur et hoc in eodem loco in quo uniantur (quare hoc dixeris per ex questione quinta primi phisicorum) igitur c. mouetur assumptum patet due medietates materie ipsius c. mouentur quia materia a mouetur et materia b mouetur et ille due materie sunt medietates materie c. igitur materia c. mouetur et eodem modo probatur quod forma .c. mouetur quia eius due medietates mouentur videlicet forma a. et forma b.

**Ad ista respondetur primo quod non** sunt presentis negotii quia eodem modo esset difficultas apud nominalem qui tenet motum esse mobile verum in istis casibus ista mobilia moueantur sicut apud paulum quid defendat oppositum. Secundo dico sustinendo primum solutionem quod in casu preactio in primo instanti esse illius cadaveris ipsum non mouetur sed incipit moueri et tunc ad argumentum in oppositum admissio toto casu dico quod in illo instanti in quo est primum unum compositum bipedale illud non mouetur et quando dicis quilibet partes proportionalis mouetur igitur et illud totum compositum nego antecedens quia nulla pars includens extremum illud versus quod fit augmentatio mouetur et ratio est quia quilibet pars includens illud extremum nunc primum incipit esse et per consequens non ante hoc mouebatur concedo tamen quod quilibet partes proportionalis secundum telem ordinem secundum quam partes proportionales minores sunt versus illud extremum mouetur eo quod quilibet talis primum et concedo quod iste partes proportionales mouentur et quod iste partes sunt omnes partes huius continui et per consequens quod omnes partes huius continui mouentur collectivae capiendae ly omnes et cum hoc bene stat quod aliquae partes illius non moueantur. Eodem modo responderetur ad aliam casum ibi possumus de compositae graui quod sic successiue descendendo successiue corrumpetur et dico quod in illo instanti in quo est unum compositum adaequate bipedale quod non mouetur et ratio est quia non immediate post hoc erit et concedo quod omnes partes illius mouentur et tamen aliquae partes illius non mouentur quia nulla pars eius includens illud extremum versus quod fit diminutio mouetur.

**Sed contra hac solutionem sic ista** partes motus continuantur per mutata esse quequidem mutata esse sunt indiuisibiles ad diuisionem reponuntur diuisibilia ad diuisionem subiecti et tunc sic arguo si in illo instanti in quo illud est compositum bipedale retento casu de augmentatione et tunc sic arguo illud bipedale nunc mouetur ergo male dictum est antecedens sic probo est unum mutatum esse in illo bipedali adeo extentus sicut illud bipedale igitur illud bipedale mouetur tenet consequentia quia si sortes moueatur per unam totam horam secundum se et quodlibet sui tunc in instanti medio concedimus quod sortes mouetur non quia aliquis motus correspondeat illi instanti factus in eo sed quia est aliquid mutatum esse in sorte continuatum et ut ante dictum est et si totus sortes moueretur preter ipsius brachium non inheret aliquid mutatum esse sorti adeo extentum sicut sortes sed precise inheret aliquid mutatum esse illi parti que mouetur clarum est igitur quod si illud compositum bipedale in hoc instanti non moueatur non inheret illi unum mutatum esse.

**Sed contra ex illo sequitur quod a et**



## Questio Prima

set manus b et tñ indivisibiliter esset manus qd est falsum et pbo pñam retento semper casu pñi volo qd aliquid mobile moueat et sit bipedale per totam illā hōzā i qua mouetur nostrum mobile quod sic successiue augmētatur tñ sic ostendit ppositum simus in illo instanti in quo illud bipedale qd sic augmētatur non mouet tñ sit mutatum eē alterius mobilis qd gratis exempli sit a est manus mutato eē qd inheret huic mobili qd sic successiue augmētatur tñ nulla ppositio ē manus quia a mutatum esse ē bipedale b vero mutatum esse non ē bipedale et b mutatum esse hz omnem extensionem infra bipedalem vt notum est ex dictis igitur a in nulla ppositione ē mai⁹ b quod restabat probandum.

### Respondet q nullū mutatum eē

inheret huic mobili bipedali a deo extensuz sicut ipsum qd illud solum poneretur vt cōtinuaret pres mor⁹ qd mouebatur et mouebitur illā mobile mō illud mobile nunq̄ ante hoc mouebatur et ad replicā dico qd argumētū ymaginatur vnū hz vt qd dicitur aliqd mutatum in illo corpe maxumū ita qd nullū sit manus illo qd tñ ē flz aliq̄ sustinēt hanc solutionem dant talem analogiam capiatur aliqd corpus quod acquirat albedinē sōz se et quodlibet sui arguitur sic istud corpus qnq̄ hēbit albedinē hz se et qdlibet sui et itā illud non hz albedinē scām se et quodlibet sui igitur dabitur pñmū instans in quo hēbit albedinē scām se et qdlibet sui vel vltimum instans in quo non hēbit albedinē secundū se et quodlibet sui sed qd non sit dandū pñmū pbo sic qd dato opposito signetur illud instans et sit a et tam simus in a et tunc sic arguo a ē pñmū instans i quo istud corpus hz albedinē scām se et quodlibet sui igitur a tunc hz albedinē scām se et quodlibet sui sed pbo qd illa nōstantur capiatur extremum remotius ab egēte et sic arguo illud nunc hz albedinē secundū se et quodlibet sui igitur illud per totum hz albedinē et cum illa albedo sit aliquid certe intentionis diuidatur in duas medietates scām se in tensionem et cum illa albedo fuerit acquisita successiue sequitur qd pñmū syna medietas producebat qd alia et pñmū illud extremum an hoc habuit albedinē scām se et quodlibet sui igitur illā instans non est pñmū in quo hz albedinē secundū se et quodlibet sui oportet qd dare vltimum instans i quo illud corpus non hz albedinē secundū se et quodlibet sui et simus tam in illo instanti tñ verum est dicere qd nulla est ibi pars corporis que non habeat albedinē secundū se vel aliquid sui et si esset vnū aliud corpus equale illi corpori quod esse t album secundū se totum albedo illius corporis excederet albedinē huius indivisibiliter tñ et licet multi istud reputent subtiliter dicitur pñmū hz robertus holkot in determinatione prime questionis tantam tamen habet absurditatem vt non reputem ipugnatione dignum vt videbatur questione sequenti. Veniendo ergo ad ppositū dicunt qd illā corpus bipedale in casu non mouetur immo nulla eius pars terminata ad extremum versus quod sit augmentatio mouetur sed qdlibet pars non includens illud extremum mouetur pari formiter

### Ad secundū argumentū admisso

casu dicunt qd in illo instanti qd ē pñmū eē ipsius cōpñmū nō mouet et qd dicit mā eius mouetur et similiter ei⁹ forma negant licet em a medietas c moueatur et sicut b et medietas non tamen c mouetur hz tñ ē aliqua medietas c que non mouetur vt illa pars q̄ confurgit ex medietate a et ex medietate b sed c est due medietates q̄ mouetur. Aliter tamen dicendum est in isto casu de mutato esse qd in in pō

ri quia quelibet pars non includens illam partem secundum quam fit continuatio mouetur et talis continuatio fit circa medietatem ipsius c sed in casu pñi solum fit augmentatio secundum vnū extremū si vero fieret augmentatio secundum vtrūq̄ extremum aliter dicendum esset et mirabile est ymaginari de istis mutatis eē.

Propterea aliter respondetur qd in casu pñi principalis argumētū in instanti medio illius hōzē istud nouum cōpositū mouebitur et eodem modo in isto casu de augmentatio dicitur qd istud bipedale tam mouetur licet non antea mouebatur et ad illam ppositionem omne quod mouetur ante hoc mouebatur dicitur qd non oportet illud quod nūc mouetur prius fuisse motum sed sufficit qd vna eius pars fuerit mota modo in casu materia illa mouebatur et etiam in casu de augmentatio quelibet pars non includens illud extremum secundum quod fit augmentatio prius mouebatur et eodem modo dicitur de illo corpore quod sic successiue diminuitur etiam in casu principali licet illud cōpositum moueatur hoc tamen est de per accidens solum

### Ad confirmationē huius quinti

argumenti principalis respondetur qd motus angeli non est ipse angelus sed illud accidens non est diuisibile ad diuisionem subiecti cum subiectum nullo modo sit diuisibile sed diuisibile ad diuisionem temporis et qd illud sit de mente istorum qui hanc opinionem defendunt patet quia impugnando illam opinionem que tenet qd motus est mobile isti iusserunt pro inconuenienti qd aliquis motus est diuisibilis et oportet nominales illud concedere quia angelus est diuisibilis et est motus propterea dicendum ē qd ex eo qd angelus successiue acquirat spaciū vnum tunc accidens successiue causatur in angelo diuisibile ad diuisionem subiecti diuisibile tamen ad diuisionem temporis

### Uolo igitur quō motus localis

est vnū accidens distinctum a mobili et sequenter videndum est secundum hanc opinionem vtrum motus alterationis augmentationis aut diminutionis a qualitate que acquiritur aut a quantitate realiter distinguitur.

### Circa quod notandū ē qd quē ad

modum nullus motus localis est ipsum mobile localiter motū ita nulla alteratio est res alterabilis ne augmentatio ē res augmentabilis ita qd si aliqua aqua alteretur a caliditate in frigiditatem nec ipsa qua est alteratio nec aliquid qua qualitas que ibi acquiritur aut deperditur sed alteratio et augmentatio sunt accidentia absoluta fluxibilia in subiecto vnde adhuc est aduertendum qd ex quo motus localis non habet partes intensiuas duo motus locales eiusdem rationis non possunt inuicem coextendi duo tamen motus locales diuersarum rationū bene possunt inuicem coextendi in motu enim aliquid aequale mouetur motu recto et etiam motu circulari motus rectus et motus circularis bene inuicem coextenduntur sed ex illis duobus motibus non fit vnus motus ita etiam motus augmentationis nunq̄ coextenditur aliquid alteri eiusdem rationis eo qd non habet partes intensiuas sed motus augmentationis et diminutionis eo qd sunt diuersarum rationum bene compatiuntur se in eodem subiecto sicut si aliquod corpus rarefieret in longitudine et cōdensaretur in latitudine tunc motus augmentationis et diminutionis in eodem subiecto se compatiuntur sed motus alterationis non solum habet partes diuisibiles ad diuisionem



## Tertii phisicorum

ne temporis aut ad diuisionem subiecti sicut alii motus de quibus dictum est sed etiam habet partes intensiuas verbigratia si duo corpora luminosa applicentur alicui subiecto bene disposito tunc ibi produceretur lumen intensius quod esset lumen productum ab altero illorum agentium tunc eodem modo ille due illuminationes simul erunt in eodem subiecto immo dato quod non esset nisi unum corpus luminosum adhuc illuminatio quod proveniret ab uno luminoso tantum haberet partes intensiuas his tamen obstantibus licet motus diuersarum specierum et similiter eiusdem speciei quandoque inuicem coextenduntur non tamen esse possibile aliquos motus diuersorum temporum esse simul in eodem subiecto hoc sufficienter declaratum fuit de motu locali et etiam patet in motu alterationis quod si aliquid calefiat per unam totam horam tunc calefactio prime quartae illius hore non potest simul esse cum calefactione que est in secunda quarta aut tertia.

**Contra hanc opinionem arguitur primo** sic deus potest producere aliquam calorem successiue in aliquo subiecto sine tali accidente igitur superflue ponit talis motus a tali caliditate distinctus a se sic probatur deus potest producere aliquem calorem successiue extra omne subiectum et potest talem calorem sic successiue productum ponere in aliquo subiecto ita quod in productione illius caloris non produceretur aliquis motus qui sit unum tale accidens et tunc quod ponet illum calorem in illo subiecto non producit etiam ibi talis motus igitur deus potest facere ista duo simul videlicet producere calorem successiue et hoc in subiecto absque hoc quod accquiratur ibi aut produceretur tale accidens fluxibile.

**Secundo sic quando aliquid corporis calefit** vel ille motus alterationis est qualitas que accquiritur vel est unum accidens realiter distinctum ab illa caliditate si primum habetur propositum si secundum sic arguitur illa caliditas et illud accidens realiter distinguuntur igitur deus potest producere unum illorum sine altero postquam non habent essentiali dependentiam inter se et sic poterit producere nigredinem successiue in subiecto quocumque tali accidente secluso quod infert propositum vel poterit producere talem motum sine nigredine et sic aliquid mobile moueretur ad nihil moueretur siue per talem motum nihil acquirere et pari facilitate dicitur quod deus poterit successiue producere motum localem in aliquo mobili et tamen mobile non acquirere nouum vbi quod est falsum.

**Tertio sic omnis forma que ab agente fluit** in esse per actionem continuam est forma fluens sicut talis fluxus qui est alteratio est forma que ab agente fluit in esse per actionem continuam igitur ille fluxus qui est alteratio est forma fluens et cum ipsa forma fluens non sit nisi qualitas que accquiritur aut deperditur sequitur ille fluxus non est aliquid illa qualitas que arguitur aut deperditur quod erat probandum.

**Fortis dicitur quod ille fluxus est bene** est forma fluens sicut ipsamet qualitas et ita non procedit argumentum.

**Sed contra si illa qualitas que est** forma fluens accquiritur per fluxum inherenter subiecto cui ante ea non inhereret et etiam ille fluxus est forma fluens rati ratione dicendum erit quod ille fluxus etiam accquiritur per alium fluxum et ille iterum per alium et ita procedendum esset in infinitum.

**Quarto sic possibile est quod aliquid di-**minuat sine acquisitione alicuius talis fluxus igitur est possibile erit quod aliquid augmentetur sine acquisitione talis fluxus et per consequens frustra et mere gratis ponit augmentatio esse unum accidens absolutum a quantitate distinctum assumptum probatur quia si illud non sit possibile sequitur quod nihil potest moueri motu deperditio tantum nam si aliquid deperdat caliditatem etiam acquirere talem rem fluxibilem et ita in aliis dicatur igitur.

**Ad primum respondetur concedere** quod deus potest producere aliquem calorem extra subiectum successiue sine hoc quod causetur aliquis motus quod sic patet quia si produceretur ibi talis motus oportere dicitur quod ille motus esset sine subiecto quemadmodum est ille calor et tunc concedendum esset quod motus esset et nihil moueretur quod est falsum concedo etiam quod deus potest illum calorem sic successiue productum ponere in subiecto sine tali fluxu nec ex hoc sequitur quod deus potest illud calorem successiue producere in subiecto sine tali fluxu et ratio est quia talis successiua acquisitio caloris in subiecto non est nisi ille fluxus et sic quod mobile successiue accipit illum calorem de necessitate ponit talis fluxus.

**Ad secundum dicitur forte aliquis** quod deus potest producere tale accidens sine calore quod ex hoc nihil aliud illatum est nisi quod aliquid moueretur et tamen per talem motum nihil acquireret et hic non est questio de motu deperditio et quod illud sit concedendum patet casu quo fortes debet moueri per unam totam horam et si militer albefieret ita tamen qui instanti terminatio motus fortes definirer etiam esse cuius qualibet albedine sic per totum illum motum horalem alterationis nulla albedine arguitur eo quod non datur ibi adequata albedo quam habebit fortes hoc nihil est sed nego quod deus simpliciter potest producere talem motum sine tali caliditate et licet ille calor non habeat essentiali dependentiam a tali motu infieri tamen non potest ita esse quod ille calor successiue accquiratur in subiecto absque causatione talis accidentis fluxibilis.

**Ad tertium facilliter responderi potest** quod ille fluxus est forma fluens successiua sed illa qualitas est forma fluens permanentem et licet necesse sit illam formam fluentem permanentem accquiri per talem fluxum non tamen oportet illum fluxum successiue accquiri per alium fluxum.

**Ad quartum dico ex sola acquisitione** aut deperditione qualitatis aut quantitatis non fiet alteratio aut augmentatio sed requiritur ille fluxus tanquam medium ut fiat alteratio et quando dicitur tunc omnis transmutatio erit acquisitiua hoc nego et dico quod quando aer deperdit lumen suum illa alteratio est deperditio tantum primo ad hoc quod esset acquisitiua non sufficit quod accquiratur privatio ut dictum est questione sexta primo etiam licet accquiratur talis fluxus non tamen accquiritur per motum alterationis et ita manifestum est quare illa alteratio solum est deperditio et non acquisitiua. Et hec de prima opinione que probabilior est quam illa que tenet motum esse accidens respectuum quia cum motus sit accidens diuisibile ad diuisionem temporis et subiecti sequitur quod motus non est tale accidens respectuum.



## Questio prima

**S**equitur secunda opinio de  
entitate motus localis et est ipsius gregorii  
arriminensis pro qua ponitur talis conclusio  
fundamentis.

**Motus localis est spacium super**  
quod mobile successiue mouetur ita qd motus localis sup  
ponit p spacio cognoscendo qd ipsum successiue pertra  
seatur a mobili hec conclusio sic probari potest qd vt dictu  
est prius non est dicendum qd motus localis sit talis enti  
tas successiua rper consequens oportet dicere qd est res  
permanens sed motus localis non est ipsum mobile que  
admodum alteratio non est res que alteratur et non vide  
tur quid conuenientius sit motus localis qd ipsum spaciu  
quod successiue acquiritur a mobili igitur et hanc positio  
nem tenet gregorius questione quarta distinctionis pri  
me in suo secundo.

**Contra qua vario modo arguit** s3  
quia aliqua argumenta que ipse adducit etiam currunt p  
tra tertiam opinionem de qua statim futurus est sermo  
solum adducam argumenta que specialiter contra hanc  
opinionem militant et.

**Arguitur primo sic aliud moue**  
tur localiter et illius mobilis motus localis non est spaciu  
quod successiue acquiritur ab illo mobili igitur male yma  
ginatur hec opinio coniequentia est clara et antecedens p  
batur primum mobile mouetur et tamen illius motus lo  
calis non est aliquod spacium igitur minor declaratur qa  
vt habet aristoteles primum mobile non mouetur  
in loco sed circa locum et per consequens nullum est spa  
cium quod successiue acquiritur a mobile et ipso sequitur  
qd nullu spaciu est motus localis respectu talis mobilis qd  
deficiente cognoscato alicuius termini deficit ei<sup>9</sup> suppositio

**Forse dicitis qd ex quo qdlibet celus**  
qd mouetur continetur ab alio celo superiori qd est loc<sup>9</sup> et  
motus localis alicuius celi est illi qd ipsum continet.

**Sed contra saltem scdm philoso**  
phu non poterit dici qd aliquis talis sit motus localis o  
et a sphere igitur dicendu est qd motus localis illius sphere  
est talis fluxus vt ymaginatur pcedens opinio.

**Cofirmatur motus localis e in m o**  
bili et tamen spacium qd successiue acquiritur non est in  
mobili igitur spacium qd successiue sic acquiritur no est mo  
tus localis maior p3 per phum in multis passibus, qd si vi  
xeris qd illa est neganda motus localis est in mobili capi  
endo ee in prime intentionabiliter v3 pro realiter inherere  
sed capiendo ee in scbe intentionabiliter vt tñ valet sicut  
accidentaliter predicare illa p3 est concedenda sicut illa p  
positio comuniter distinguit solat sapietia e in deo.

**Contra sequeretur qd ista propositio**  
esset pcedenda mobile quod mouetur super aliquod spa  
cium est ipsum spacium probatur consequentia qd vt dictu  
est ista e concedenda motus localis est in mobili capi  
endo ee in scbe intentionabiliter et per pñs ista erit concedenda mo  
bile est motus localis qd infert ppositum.

**Ad primum principale concedo qd ce**  
lum mouetur et qd nullum est spacium qd successiue acqui  
ritur a celo sed motus localis est aliquid circa quod mo

uetur celum et conclusio posita intelligebatur de illo quod  
non mouetur circulariter p3 opterea extendendo motu lo  
calem ad motum circulariter dico qd motus localis est spa  
cium quod successiue acquiritur a mobili vel aliquid cir  
ca quod mouet mobile ita qd mot<sup>9</sup> localis celi e ipa terra

**Sed contra hanc solutionem tripli**  
citer sic arguo primo sic habet aristoteles qd motus celi e  
causa generationis et corruptionis istoru inferioru videm<sup>9</sup>  
em qd partibus celi aliter et aliter se habentibus fit gene  
ratio et corruptio in istis inferioribus sed terra no est cau  
sa generationis et corruptionis in istis inferioribus igitur  
terra non est motus celi consequentia tenet et minor est no  
ta et similiter maior et per consequens male concessum est  
oppositum consequentia.

**Secundo sic si terra esset motus ce**  
li sequeretur qd terra eet tps qd est falsum et p3 pna qd di  
cit philosophus in quarto phisicoru vt postea videbit<sup>9</sup> qd  
mot<sup>9</sup> celi e tpus et cu motus celi fm hanc opinionem sit ip  
sa terra sequitur qd ipsa terra est tempus.

**Tertio sic si terra sit motus celi q**  
ro vel cuiuslibet celi terra est motus vel alicuius et alicui  
sus non no e vandū fm quia no e potior ratio qd terra sit  
motus sphere lune qd primi mobilis viso qd sicut infinitu  
celum mouetur circa terram ita etiam primum mobile sed  
qd no sit vandū primum patet qd tunc sequeretur qd duoru  
mobiliu quoru vnum mouetur velocius altero esset idē  
motus qd videtur absurdum et patet consequentia quia  
supremum celu multo velocius mouetur qd infinitum li  
cet vtrūq illoru in. 2. h. huius circuit totam terram et tñ il  
loru duoru mobiliu esset idem mot<sup>9</sup> puta ipa terra igit.

**Ad primum dicitur qd illa propositio**  
motus celi est causa generationis et corruptionis non  
est concedenda in sensu p3io siue in sensu quem facit sed  
in sensu in quo fit v3 loco huius celu quando mouet est  
causa generationis et corruptionis et vt dicit gregor hoc  
argumentum nullo modo potest iuuare arguentem quia  
fatuum esset dicere qd talis entitatis successiua vt ymagi  
natur pcedens opinio eet causa generationis et corrup  
tionis istoru inferioru p3pterea est dicendum qd phis cō  
cedens illam propositionem nichil vult habere nisi qd qd  
celu mouetur est ea gnationis et corruptionis.

**Ad scdm eodem modo respondēdū**  
est qd in sensu in p3io illa est concedenda motus celi e tē  
pus ita qd pcedatur loco huius ipsum celu quādo moue  
tur est tps qd est verum vt postea patebit.

**Ad tertiu rñdetur concedēdo illatus**

**Ad cofirmationē rñdeo sicut du**  
ctum est inter arguendū v3 qd ista ppositio motus celi e  
in mobili concedenda est vt ly ee in capiatu secunde intē  
tionaliter et ad p3adationem nego qd ista sit concedēda mo  
bile est mot<sup>9</sup> localis s3 solu habetur qd ista est concedenda  
mobile mouetur localiter.

**Secundo principaliter arguitur sic**  
si motus localis eet ipsum spacium sequeretur qd motus qd  
est naturalis ipsi igni eet naturalis ipsi aque vel terre cu  
sus oppositum habet philosoph<sup>9</sup> in primo de celo et patz  
pna volo qd ignis ascendat sursum per aliqd spacium et  
b f







parisiensi ep̄o si igit̄ deus potest mouere celū aut totum mundū motu recto volo igit̄ q̄ de facto moueat z clarum est q̄ eodem modo dicendū erit si destructis omnibus corp̄ibus præter vltimā spherā deus eam adhuc trahere sic ut nunc voluit q̄ ipsa moueretur sed q̄ non sit dandum primum probatur moueri vt inquit ph̄s est aliter se habere q̄ prius ergo si illa sphaera tunc moueretur habet se aliter z aliter q̄ prius sed probo q̄ illud sit falsum nam tūc non se haberet aliter z aliter respectu alicuius sue partis quia omnes eius partes semper manerent in equali distantia z eodem modo semper se haberent respectu alicuius corporis cū per casum nullum aliud sit nec respectu alicuius extrinseci aliter z aliter se haberet aliter z aliter dicens dam est ergo vt dicit prima opinio q̄ inh̄ret ei vnum tale accidens fluxibile z p̄ illud accidens fluxibile aliter z aliter se haberet q̄ prius eo q̄ semper haberet alias z alias partes illius accidentales.

**Cōfirmatur si motus localis eēt**  
 ipsum mobile sequeretur q̄ motus inciperet eē p̄ primum instans sui eē quod est falsum cū oēs p̄ssim dicant q̄ motus incipit eē per vltimū nō esse z nichil potest incipere eē per primū eē z per vltimū nō eē probatur tamen p̄na z po nō casum q̄ deus in hoc instanti p̄ducatur vnum mobile ita q̄ incipiat moueri p̄ vltimum non tunc probatur hec p̄positio sic arguendo hoc incipit eē per primū sui eē demonstrando illud mobile z hoc est vel immediate post hoc erit motus localis ergo motus localis incipit eē per primum sui eē cōsequencia est bona z totum ahs patet ex casu et eodem modo probari potest q̄ motus rectus ē motus circularis quod est absurdum.

**Ad primū quinciale r̄ndet alber**  
 tus de saxonis q̄stione prima de celo q̄ nona sphaera mouetur motu eiusdem speciei cum motu locali licet non mutet locum nec sc̄m se nec sc̄m suas partes eo q̄ non est in loco similiter posito q̄ infra spheram lune eēt vacuum z nichil esset ibi excepto vno lapide dicit q̄ deus potest illum lapidem mouere de vno polo ad alium polum i teligendo etiā remanētē vacuo q̄ alias hoc nichil esset dictu dato q̄ nō mutaret locum sed sufficit q̄ motu illo formaliter mutaret locū si esset in loco ad hoc q̄ dicatur moueri motu locali vel motu eiusdem speciei cum ipso.

**Sed cōtra hoc sic arguatur vel in casu**  
 ille lapis simpliciter mouetur vel non si fm̄ prout videtur velle inuere hec responsio sed q̄ mouetur motu eiusdem speciei cum motu locali.

**Cōtra bene sequitur iste motus est**  
 idem specie cum motu locali ergo est motus localis intel ligendo semper de specie specialissima quemadmodū sequitur hoc est idem specie specialissima cum equo igitur hoc est equus.

**Fortē dicit q̄ ille modus arguēdi**  
 non valet quemadmodum non sequitur demonstrando sortem nigrum hoc est idem specie specialissima cum homine albo igitur hoc est homo albus sed hoc nichil est dictu quia ibi arguitur in terminis accidentalibus sep̄ly motus localis est species essentialis motus si autem dicas q̄ in casu dato ille lapis simpliciter mouetur prout videtur eē dicendum per descriptionem motus localis quam dat ip̄ se alberus vbi dicit q̄ motus localis dicitur quo aliquid mutat locum formaliter secundum se vel secundum suam

partem vel mutaret si esset in loco.

**Cōtra pro q̄ nō bene sequit̄ iste**  
 lapis realiter mouetur igit̄ realiter se habet aliter z aliter z nō respectu alicuius sue partis nec respectu alicuius alterius q̄ suppono q̄ nichil sit nisi deus z ille lapis nec se habet aliter z aliter respectu alicuius q̄ non vere est sed ymaginarie est quia respectu illius solum se habet aliter z aliter ger ymaginarie z non realiter. Propterea aliter respōdet gregoria q̄ si nichil esset præter celum dato q̄ intelligeret ei coassidens applicaret virtutem suam motiuas sicut nunc non tamen moueret ipsum celum localiter nec ipsum celū moueretur z postea subiungit q̄ mirum est si aliquis cōcipiat oppositum nam sicut est impossibile aliquid moueri secundum qualitatem nullam tū abq̄urendo aut de sperdēdo ita impossibile est aliquid moueri sc̄m locū in eis acquirat locum aut deperdat aut circa ipsum aliquo modo trāsmutetur z secundum hoc faciliter responderi pot̄ ad articulum parisiensem concedendo q̄ deus potest celū z totum mundū mouere motu recto sed illud non esset possibile sine p̄ductione alicuius spacii georgius bruxel lensis crea istud argumentum dicit q̄ non bene diffinitur moueri localiter sic moueri localiter est aliter z aliter se habere quia si aliquid p̄cise alteraret nō moueretur localiter z tamen aliter z aliter se haberet Sed istud nichil ē dictu q̄ nō erat intentio diffinire moueri localiter sed inquire quid sit moueri in cōmuni z vtendo terminis in sua p̄pria signatione prout maiores hoc termino moueri vsi s̄ istud dictū gregori apparemiam habet.

**Sed adhuc arguitur sic sequeretur**  
 q̄ eēt possibile q̄ aliq̄s mobile pertransibit aliquod spacium z tamen ipsum nunq̄ mouebitur q̄ est falsum p̄batur tamen cōsequencia capiatur aliquod medium centu pedale sic se habens q̄ vbiq̄ est vna pars illius mediū ibi sit quelibet deinde destruat deus oia alia entia dempto illo medio z forte zponat fortes i vno extremo illius spacii z i vna hora ad ymaginationem describat lineam centum pedum tunc fortes p̄transibit illud spacium z q̄ tamen nō mouebitur patet quia non se habebit realiter z aliter respectu dei nec respectu illius spacii aut alicuius partis eius igitur.

**Ad hoc r̄ndetur cōcedēdo q̄ fortes**  
 non mouebitur nec pertransibit illud spacium q̄ p̄transire spacium est moueri prius super vnam partem spacii z postea super aliam z quando non velles addere illam partem culam prius tamen argumentum non currit quia omnino pertransire est mouere.

**Fortē iterum diceat destruat deus**  
 omnia alia z sphaera lune z postea rarefaciat tunc seq̄ q̄ illa sphaera mouetur quia habet se aliter q̄ prius secundum suas partes z tamen non mouetur aliqua specie motus nisi loci mutatione z per consequens concedendum q̄ est mouetur localiter z nullum verum locum acquirat secundum se vel suas partes.

**Huic facile respōdetur negando q̄**  
 in casu dato mouetur localiter sed mouetur motu augmentationis non quidem q̄ p̄prie augmentatur sed ip̄prie eo q̄ partes eius rarefiunt z si vna eius medietas rarefi ret z alia tantumdem augmentaretur nec moueretur motu augmentationis nec diminutionis sed motu augmentationis z diminutionis copularim Aliter etiam respondeo q̄ in vacuo potest fieri motus immo solo deo z aliquo celo positi in rerum naturali deus illam sphaeram sic trahet



## Tertii phisicorum

ret vt nunc mouet obiectus motus localis unde e aduer-  
tendum qd iste terminus locale ad hoc vt supponat non  
requiritur qd omne illud qd imponit actualiter sit hoc e  
breuiter dicere qd ampliat de formalis sicut ly risibile z sic  
p3 qd ista pna nichil valet iste motus non est in loco igitur  
no est motus localis nec sequitur hoc mobile nullum spa-  
ciu ptransiuit igitur non est motum qd sicut patebit infes-  
rius velocitas in motu locali habet attendi penes spaciū  
aptum natum pertransiri in tanto tempore z no penes il-  
lud quod realiter est pertransitum.

**H**orte dicit bene sequitur hoc mo-  
bile mouetur localiter igitur hoc mouetur z ex illo coseque-  
te sequitur qd illud mobile se habet realiter aliter z aliter  
quod est falsum qd si dicas qd ly moueri vt est superius ad  
ly moueri localiter etiam ampliat sequitur qd eodē modo  
aliquid poterit moueri sim qualitate nullam tamen quali-  
tate acqrendo aut deperdendo dicitur qd in ordine ad ali-  
qua non Sed quicquid sit de omnibus istis videtur qd ista  
magis dependent ex vi vocabuli qd ex aliquo alio proptes-  
rea pertranseo.

**S**ed petes vtrū tenedo primū opi-  
nionem concedendum sit qd in illo casu illa sphaera mouet  
z videtur paulus venetus z etiam alii etiā illius opinio-  
nis defensores dicere qd sic vnde moueri est aliter z aliter  
se habere intransitū z i casu illa sphaera aliter z aliter se ha-  
bere extrinsece eo qd semper acquireret nouas z nouas  
partes motus lz neqz secundum se neqz secundum suas  
partes acquirat nouum z nouum vbi.

**S**z cōtra nūquā aliqd mobile de-  
bz acquirere nouas z nouas partes motus nisi qn acqui-  
rit nouum z nouum vbi quia vt dicitur hec opinio ex noua  
acquisitione vbi cōfugit illud accidens igitur vbi no est  
noua acquisitio ibi non cōfugit tale accidens lz breuiter  
dico qd scdm eos moueretur z haberet se aliter z aliter in-  
trinsece quia volueretur sic qd si esset ibi locus tunc acqui-  
reret nouum z nouum vbi.

**A**d cōfirmationem dicitur qd mo-  
tus incipit eē per primum instans eē sed motus non inci-  
pit esse motus per primum instans eē hoc e dicere mobile  
no incipit moueri p positionem de presenti sed per remo-  
tionē z ita venit intelligendum illud cōmune motus inci-  
pit eē per vltimū no subintelligit incipit eē motus. Et ad  
aliud quod subditur qd motus rectus esset motus circularis  
cōcedo vt p3 in projectione supe. Concedo et qd mo-  
tus localis est motus alterationis z qd motus circularis  
est vniformis z ille idem postea erit difformis. Primum  
p3 si aliqua albedo successiue acquireretur z etiam conti-  
nue moueret localiter tunc illa albedo est motus altera-  
tionis b etiam localis scdm p3 posito qd celū lune qd mo-  
uet vniformiter quo ad tempus postea difformiter moue-  
bitur quo ad tempus tunc ipsū celū qd nūc e motus vnif-  
ormis postea erit motus difformis.

**S**z cōtra si celū sit motus circula-  
ris sequitur qd male opinatus est aristoteles cum dicit qd  
ante quēlibet motum fuit motus quia celum est motus vt  
dictum est z ante celum nullus fuit motus eo qd ymagina-  
batur ipsū fuisse ab eterno.

**S**cdō sic z pono calū qd aliqd cor-  
pus vniformiter graue vt z moueatur deorsum z sit illud

corp⁹ vniformiter albū vt 4. tūc cōcedēdū est qd illa albe-  
do est solus motus localis.

**S**z cōtra sequitur qd aliquis mo-  
tus esset infinite intensiōnis quod est falsum p3 tūc pna in  
illa albedine sunt infinite partes se penetrātes quarum q  
libet est velocitas vt 8 igitur ex omnibus illis velocitatib⁹  
fit motus infinite intensiōnis.

**A**d primū istozū respōdetur qd non  
ante oēm motū fuit motus etiā tenedo motū distingui a  
mobili qd ante motū eternū non fuit motus lz intelligen-  
do de motu finito dico qd nichil aliud vult dicere phisic⁹  
qd si aliquid quōs mouebatur ipsū prius mouebatur ita  
qd nichil primo mouebatur.

**A**d scdō admisso casu nego Tibi  
fit motus infinite intensiōnis z ad probationem concedo  
qd ibi sunt infinite partes in illa albedine se penetrātes  
quarū qlibet est velocitas vt 8 nec ppter ea sequitur illatū  
non enim penes hoc debet attendi velocitas motus sed pe-  
nes spaciū descriptū nichil enim refert ad velocitates mo-  
tus qd multa se penetrant que velociter moueantur.

**S**cdō principaliter arguitur sic ois  
res que potest desinere esse nulla re pmanente desinēte eē  
distinguitur a qualibet re permanēte sed motus est talis  
res z igitur maior est clara z minor p3 qd stat qd aliqd qd  
nunc mouetur postea quiescat dato nulla qd res permanē  
desinat eē z qn mobile quiescet tūc motus eius desinet ef-  
set qd si dicas qd quādo mobile quiescet motus eius non  
desinet esse sed motus desinet esse motus pbo qd hec so-  
lutio logica non satisfaciāt dicunt omnes philosophi  
qd partibus motus repugnat esse simul z cum partib⁹ mo-  
bilis non repugnet esse simul sequitur qd est distinctio mo-  
tus a mobili.

**C**ōfirmatur si motus localis esse  
mobile sequeret qd materia esset actus qd est falsum conse-  
quētia sic ostenditur moueat deus vnam materiā quacū-  
qz forma seclusa tunc per positionem ista materia z suus  
motus z per cosequēs est actus entis in potentia igitur  
est actus falsitas tamen cosequentis patet quia mā est pu-  
ra potentia vt visum est in primo phisicozū.

**A**d scdm principale rōdeo sicut re-  
sponsum est qd quādo mobile desinet moueri nullus motus  
desinet esse sed motus desinet esse motus z ad improba-  
tionem dico qd hec propositio partibus motus repugnat  
eē ista de rigore est falsa sed in sensu in que fit ipsa e ve-  
ra quia repugnat qd mobile eque cito z non successiue ac-  
quirat partem spaciū.

**A**d cōfirmationem cōcedo qd mate-  
ria est actus id e aliqd qd actualiter mouetur z qd nega-  
mus materiā esse actū intelligimus de actu iformante vt  
aū visum est qstione septima primi phisicorum.

**S**z cōtra hoc sic arguo variis au-  
croitatibus ipsi⁹ philosophi quib⁹ gūaliter pbari potest  
mobile no eē motum localem habet aristoteles qd motus  
est in mobili z cum mobile non sit i mobili sequitur qd mo-  
tus non est mobile.

**S**i dixeris sicut ante dictum est  
circa scdā opinionē qd ly eē in capite sece intēcionaliter.  
**C**ōtra ista eodē modo esset cōcedē



da mobile est in motu quā tū ppositiōē negat phūs Itē si fortes moueret versus orientem plato versus occid en rem cōcedimus q̄ isti motus sunt p̄trarii z̄ similit̄ q̄ motus sursum z̄ motus deorsū sunt cōtrarii z̄ tamen illa mobilia non sunt contraria igitur motus non sūt illa mobilia Itē p̄muniter dici solet q̄ motus localis est calefactiuus moueatur ergo aliquis lapis frigidus nullo mō ex sua natura calefactiuus tunc sic arguitur iste motus localis est calefactiuus z̄ iste motus localis est iste lapis igitur iste lapis est calefactiuus q̄ est falsū Itē habet aristoteles sex to phisicorū q̄ motus diuiditur ad diuisionem mobilis s̄ hoc nō est verū si motus localis eēt mobile igitur Item nullus motus potest esse in istāri igit mot⁹ nō ē mobile.

**Ad istas auctoritates respōdetur** ad primam concedendo istam mobile est in motu z̄ q̄ nēz gatur hoc ideo est quia nō multum est vsitata in communi modo loquendi.

**Ad secundā qd cōceditur q̄ motus** sursum z̄ motus deorsū p̄riā intelligēdū est de cōtrarie tate terminorum vtz q̄ illi duo termini sunt cōtrarii mot⁹ sursum z̄ motus deorsum eo q̄ successiue zc.

**Ad tertiā auctoritatē q̄ ue stat in** hac p̄positione motus localis est calefactiu⁹ dicitur q̄ in hoc sensu p̄ceditur aliquid quod localiter mouetur generat calorem z̄ hoc est verum q̄ lz̄ ille lapis frigidus p̄ suā frigiditatē nō generet calorem stat tū q̄ si cōfricaretur cū aliquo alio corpore ḡnaret calorem sicut antea dicitur ē de molendinis.

**Ad quartā auctoritatē motus di-** uiditur ad diuisionē mobili si intelligatur q̄ diuidatur tū q̄ vna res distincta a mobili z̄ sic est falsum vel si intelligatur sic q̄ sicut mobile circumscriptum est diuisibile ita diuisibiliter p̄transit spacium z̄ sic hoc est verum.

**Ad aliam auctoritatē dico q̄ ista p-** positio nullus motus p̄t esse in instanti est cōcedēdam hoc s̄cū nichil p̄t moueri in instanti multe alie auctoritates glosari possunt consimiliter de quibus sup̄ple deo.

**Sed adhuc arguit sic pono q̄ for-** tes mouebitur p̄ totam horam sequentē tunc quero vel in isto instanti iniciatiuo fortes est motus localis vel non est notum est q̄ opz dicere q̄ nō z̄ tunc sic arguo fortes; mouebitur localiter z̄ fortes nunq̄ erit motus localis quod sic probō quia si fortes erit motus localis, maxime erit in tota hora sed p̄bo q̄ nou fortes in nullo instanti illius hore erit motus localis igitur nec in tota hora p̄na videtur clara z̄ assumptum probō q̄ si in medio instanti illius hore sit motus localis sit ita q̄ simul iam in illo instanti et tunc sic arguo fortes est motus localis in instanti igitur fortes aliquid p̄transit in hoc instanti z̄ per p̄ns non quā p̄bet partem spacii p̄transit successiue sed aliquam in instanti.

**Ad istud videtur aliquibus esse di-** cendum est q̄ in nullo instanti fortes est motus localis q̄ motus localis supponit p̄ aliquo cognotando q̄ ipm successiue p̄transit spacii modo illa connotatio in nullo instanti competit forti sicut prius dictū est q̄ de rigore z̄ vi verborum ista est negāda motus est in instanti nec valet ista p̄na fortes nō erit motus localis in aliquo instanti hu-

ius hore igitur nec in tota hora s̄ q̄ cōter p̄cedi solet ista p̄o fortes mouetur in quoz instanti t̄pis in quo mobile mouetur cōcedo q̄ in isto instanti fortes est motus localis nō q̄ def aliqua pars spacii quā adequate p̄transit fortes in hoc instanti s̄ q̄ ita est aliquid intrans p̄nūarium partū t̄pis in quo fortes mouetur iste modus videtur applaudere p̄ime opinioni sed non gratis abeundus est a communi modo loquendi.

**Tertio principaliter arguitur sic** tota caliditas inducta ē terminus ad quem motus sed cū nichil sit terminus ad quē simpliciter sequitur q̄ motus ad caliditatē non est caliditas sed est quidam talis fluxus z̄ caliditate distinctus z̄ per hoc etiam p̄bari potest q̄ augmentatio non est res augmentabilis huius etiā in te exp̄se est cōmētator dicit em in hoc quinto phisicorum q̄ albefactio est motus s̄ q̄ albedo non est motus sine alteratione etiā i multis aliis passibus ad hoc sonat.

**Cōfirmatur probando q̄ motus** alterationis nō sit qualitas q̄ successiue acquiritur s̄ q̄ sit quidā fluxus a tali qualitate distinct⁹ z̄ pono q̄ aliqd̄ cor p̄ calefiet a nō gradu vsq̄ ad 8 z̄ sic arguo vel ille calor vt 8 in instanti choatiuo mot⁹ ē mot⁹ alterationis: v̄ erit mot⁹ alterationis i istāri tertiatuo t̄pis in quo successiue acquiratur ille calor vel in tpe intermedio inter illa duo istāria nō est dandū primū negz te rtiū q̄ bene seq̄ ille calor nō ē ergo ille calor nō est motus alterationis z̄ in instanti iniciatiuo z̄ s̄ ite tpe intermedio añs est verū ergo z̄ p̄ns sed q̄ nō sit dādū s̄m p̄ q̄ eodem mō si aliq̄ aqua habuisset calorem a mille annis cōcedendum esset q̄ iste calor iam esset motus alterationis z̄ cū in illo instanti terminatiuo passum nō alterabitur sequitur q̄ in illo instanti illa qualitas nō erit motus alterationis.

**Ad tertiā principale dico q̄ quan-** do caliditas primo eēt perfecte acquisita tunc ē terius ad quē mot⁹ sed tunc nō est amplius mot⁹ ad caliditatē z̄ q̄n est motus ad caliditatē nō est t̄p̄ ad quē mot⁹ sed cōmētator dicit albefactionem eē motū z̄ nō dicit albedinem eē motū q̄ albefactio est nomen forme mobilis albedo autem forme quiescētis hoc est dicere q̄n aliqua tota albedo est cōplete acq̄sita tunc subiectū non alteratur nec mouetur sed q̄ em acquiri tūc subiectū alteratur dico t̄p̄ q̄ sine dubio magis quadrat opinio prima cū dicitis phi z̄ p̄mētato zis q̄ ista vt p̄ aspicienti s̄ ista p̄ se h̄z fortiores rōnes q̄ prima q̄ magis a sano capite est p̄derandum.

**Ad cōfirmationem duplex ē mo-** dus respondendi aliqui dicūt q̄ motus alterationis supponit p̄ aliqua qualitate que iam est; connotādo q̄ nō ē mediata ante hoc fuit z̄ immediata post hoc addetur et̄s aliqua ps. Et ex illo sequit q̄ in casu posito calor vt 8 non erit motus alterationis sed calor vt .4. in primo instanti sui esse erit motus alterationis vt patet per connotationē de lz̄ motus alterationis z̄ tunc etiam desinet eē mot⁹ alterationis z̄ ita ille motus alterationis manebit per tempus sed non manebit motus alterationis p̄ tempus Aliis placet dicere q̄ in quolibet instanti illius hore calor v̄v̄is erit motus alterationis licet in nullo tali instanti erit eo q̄ vna pars illius caloris erit sic acquisita z̄ alia acquirēda Sed quia istud videtur stare in nomine p̄transit inter istas opiniones prima est subtilior z̄ magis consona dictis philosophi secunda minus vsitata tertia hoc tempore reputatur vera z̄ cōmuniō; Et hęc de primo questio.



## Tertii phisicorum

**S**equitur secundum quæ-  
 tum in quo querebatur penes quid hz atten-  
 di velocitas motus localis Sed qz appume  
 conducit cognoscere aliquid de proportionibus.

### Notandum est primo qd partium

quaritararum totius quantitati aliq est pars aliquota  
 z talis pprie vocatur pars arithmetica continui ab arith-  
 metis ex quo ipsi inferunt qd dat maxima ps continui, si  
 aliquota que pars est medietas continui alio nomine vo-  
 cata scda continui licet non detur minima pars, siue ali-  
 quota siue non aliquota z ps aliquota sic diffinit. Pars  
 aliquota est q aliquotiens sunt adequate reddit ipsius, to-  
 tum vt vna tertia ps pedalis est pars aliquota pedalitatil  
 quia ter sumpta reddit vnum pedale similiter in numeris  
 2 est pars aliquota de 6 similitet cuiuslibet numeri paris  
 vntes vero est pars aliquota cuiuslibet numeri siue pa-  
 ris siue imparis. Ex quo patet q in numeris, nulla pars  
 non aliquota alicuius numeri quin illa sit composita ex 2  
 aliquibus partibus aliquotis totius cuius illa est pars nō  
 aliquota z partibus aliquotis ipsius partis licet bene in  
 quantitatibus. Ex quo inferitur iterum q in numeris nō  
 potest inueniri proportio irrationalis de qua postea futu-  
 rus est sermo licet in quantis continuis bene reperiatur  
 talis proportio vt diametri quadrati ad costam eiusdem.  
 est medietas dupla que est proportio irrationalis. Pars  
 non aliquota que pprie non vocatur pars arithmetica  
 est pars que non aliquotiens sumpta reddit adequate ip-  
 sum totum sed magis vt minus vt quarta pars coste qua-  
 drati respectu diametri vel aliqua pars diametri equalis  
 illi in numeris vero vt 3 in ordine ad .viii. Unde partium  
 aliquotarū continui aliquæ vacantur secunde alie tertie a-  
 lie quarte z sic consequenter z circa hoc ponitur talis re-  
 gula Si aliquid continuum aut discretum diuisum fue-  
 rit in aliquod partes equales non communican-  
 tes illud, adequate constituentes quelibet illarum vno  
 minabitur a nomine numeri omnium illarum partium si-  
 mul sumptarum vt si pedale diuidatur in duas medietates  
 quia due medietates constituunt numerum binarium  
 quelibet illarum partium vocabitur secūda z si diuidatur  
 in tres tertias quia tres tertie constituunt numerum ternar-  
 rium quelibet illarum partium vocabitur tertia z sic de a-  
 liis. Ex qua regula inferitur q in qua proportionē aliq  
 numerus illarum partium alicuius continui sed habet ad  
 aliquem numerum eiusdem continui diuisio in consim-  
 les partes numero 5 in eadem proportionē se habebit q  
 libet pars minoris numeri ad partem numeri maioris vt  
 si unum se decupedale diuidatur in viii partes equales sci-  
 licet octauas z postea diuidatur in 4 quartas sicut .viii.  
 ad 4. ē proportio dupla scilicet numeri maioris ad mino-  
 rem ita vnius quare que est pars numeri maioris est pro-  
 portio dupla quia illa quarta pars est 4. pedam octaua  
 vero pars est duorum pedum. Sed partium non aliquota-  
 rum aliqua est composita ex partibus quarum aliqua est  
 pars aliquota totius z illius partis vt tres quarte vnius  
 pedalitatil sunt pars non aliquota eiusdem, tamen sunt  
 pars composita ex tribus quartis quarum quelibet quar-  
 ta est pars aliquota illius pedalis z similiter illius partis  
 z tales partes dicuntur partes non aliquote compositæ  
 ex partibus aliquotis totius z partis Aliqua est composita  
 ex partibus quarum nulla que ps aliquota totius ē ps  
 aliquota illius partis nec e conuerso vt pars diametri qua-  
 drati equalis coste eiusdem quadrati est talis pars respe-  
 ctu illius totius diametri quia nulla pars aliquota illius  
 partis est pars aliquota illius totius diametri nec aliqua

ps aliquota illius diametri est ps aliquota illius partis et  
 tales partes non aliquote non inueniuntur in numeris sz  
 in quantitatisbus continuis.

### Notandū est secundo qd differen-

ta est inter proportionē z proportionabilitatē. Proportio est  
 est duarū quantitatū quantuncūqz sint vnius ad altam cer-  
 ta habitudo vt 6 ad 6 est proportio dupla z ista si litudo  
 proportionū dicitur proportionalis siue proportionabilitas vñ  
 ista proportionalitas non potest in paucioribus terminis  
 tribus reperiri inter quos si medius terminus respectu  
 vnius extremitatis est comes z respectu alteratōis  
 vñ illa proportionalitas continua nuncupatur hoc est di-  
 cere qn mediū vtriusqz comparatur extremis tūc tal  
 proportionalitas dicitur continua vt 12. 4. vñ. sicut se habet  
 2 ad .1. ita se habent 4. ad 2 Sed proportionalitas discon-  
 tinua inter 4. terminos ad minus consistit z est quando  
 nullus est ibi terminus bis sumptus. Alii hanc proportio-  
 nitatem dicunt disunctam vt 12. 4. vñ. sicut se habet 2 ad  
 1. ita vñ. ad 4. vñ. vtriusqz enim est proportio dupla. Si vero  
 dicatur sicut se habet .1. ad 1. ita 4. ad vñ. tūc ibi est ps  
 proportionalitas conuersa Si autem dicatur quemadmodū  
 se habet 4. ad .1. ita se habent vñ. ad 2 illa eadem propor-  
 tionalitas dicitur permurata Et sicut dicimus q duplex  
 est proportio arithmetica scz z geometrica de qua dilins-  
 ctione videbitur inferius ita dicimus q duplex ē propor-  
 tionabilitas scilicet arithmetica z geometrica. Proportio-  
 nalitas arithmetica est similitudo proportionum arithme-  
 ticarum z tali proportionalitate vtuntur in illis numeris 7.  
 6. 5. nam qualis z quanta est proportio arithmetica inter  
 7 z 6. talis z tanta arithmetica est inter 6 z 5. cum semper  
 sit equalis excessus. Proportionalitas geometrica est si-  
 militudo proportionum geometricarum vt patet in exem-  
 plis datis.

### Unde proportio diuiditur in pro-

portionem equalitatis z in proportionē inequalitatis z il-  
 la itez diuiditur in proportionē maioris equalitatis z in pro-  
 portione minoris inequalitatis proportio equalitatis est  
 certa habitudo vnius quantitatis ad alia equalē vt habitus  
 do duorum pedaliū, proportio maioris inequalitatis est ha-  
 bitudo maioris quantitatis ad minorē vt habitudo 6 ad 3 sz  
 proportio minoris inequalitatis est habitudo minoris quanta-  
 titatis ad maiorē vt 3 ad 6 Sed proportio maioris ine-  
 qualitatis diuiditur in proportionem simplicē z compositā  
 Proportio simplex tria sortitur membra. Primum ē por-  
 tio simplex multiplex scdm proportio sup particularis ter-  
 tiū proportio sup partēs. Proportio multiplex ē quādo ma-  
 ior quantitas continet minorē pluries solū ita q nichil su-  
 pfluit z sub hoc membro infinite sūt species si enī maior q-  
 titas continet minorē p̄cise bis est proportio dupla si vero  
 ter est proportio tripla vt 6 in ordine ad .25. ad .1. z sic in  
 infinitum.

### Scdm mēbrum est proportio sup

particulares rest quādo maior quantitas continet minorē  
 solū semel z cū hoc aliquā partē aliquotam illius minoris  
 vt 4. ad 3 sub hoc membro sunt infinite species si enim il-  
 la pars aliquota sit medietas quantitatil minoris est pro-  
 portio sexquialtera vt 6 ad 4. si autem fuerit tertia pars  
 est proportio sexquitercia vt. 4. ad 3 in ordine ad .6. et  
 sic id infinitum.

### Tertiam membrum est propor-

tio super partiens z est quando maior quantitas continet  
 minorē vntaxat semel z cum hoc vltra aliquam par-  
 tem non aliquotam vt. 5. ad .3. z sub isto membro etiam



sunt infinite species nam si maior quantitas continet minorem & duas partes aliquotas que simul sumpte non reddunt partem aliquotam talis proportio dicitur superbi-  
 ziones ut 5 ad 3 & si contineat tres partes aliquotas que simul tripartiens ut 7 ad 4 & si iiii partes aliquotas non red-  
 detes vnam partem aliquotam dicitur propositio super quadri-  
 ties ut 9 ad 5. Et est istis facile patet quod debet diffiniri  
 proportio simplex in cuius sic vix est quoniam maior quantitatis  
 resultat ex minoribus pluries sumpta adequate vel ex minore  
 & aliquota aliquid eius parte vel ex minore & aliquid eius parte non  
 aliquota primum membrum ponitur propter proportionem  
 multiplicem secundam propter superparticularem tertium pro-  
 pter superpatientem.

**Sed proportio composita habet duo membra.** Primum est proportio multiplex super particularis &  
 est quoniam maior quantitas pluries continet minorem & cum hoc  
 aliquam partem aliquotam eius & sub hoc membro sunt  
 infinite species nam si maior quantitas continet pluries mi-  
 norem & aliquam eius partem aliquotam que sit medietas mi-  
 noris quantitatis vocatur multiplex sexquialtera ut 9 ad  
 6 & si illa pars aliquota sit precise tertia pars mi-  
 noris quantitatis vocatur proportio multiplex sexquartaria  
 ut 9 ad 6 & sic in infinitum.

**Secundum membrum est proportio mal-**  
 tiplex superpatientis & est quoniam maior quantitas continet minorem  
 pluries & cum hoc aliqua parte non aliquota tam minoris ut  
 8 ad 5 nam 8 bis continet 3 & cum hoc 2 que sit pars aliquota  
 3 & si illa pars non aliquota constituatur ex duobus  
 aliquotis vocatur proportio multiplex superbiptics ut exem-  
 plicatum est. Si autem illa pars non aliquota ex tribus con-  
 stituatur nam aliquotis est proportio multiplex supertripar-  
 tiens ut 11 ad 7 sic in infinitum. Et sic diffinitur pro-  
 portio composita in comuni est quoniam maior quantitas con-  
 tinet pluries minorem & cum hoc aliqua eius parte aliquota  
 vel aliquam eius partem non aliquotam primum ponitur pro-  
 pter proportionem superparticularem secundam propter pro-  
 portionem superpatientem.

**Notandum est tertium quod sicut in quan-**  
 titatibus reperitur maiortas & minoritas ita & in pro-  
 portionibus nam illa propositio dicitur maior altera cuius de-  
 nominatio est maior denominatione alterius proportio-  
 nis unde denominatio proportionis est numerus a quo pro-  
 portio sortitur nomen suum ut a 4 sumit nomen propor-  
 tio quadrupla quia 4 que est denominatio proportionis  
 quadruple est maior numerus quam 3 qui est denominatio  
 proportionis triple ideo proportio quadrupla est maior tri-  
 pla & licet in proportionibus multiplicibus simplicibus  
 facile sit cognoscere denominationem maiorem & mino-  
 rem tamen in superparticularibus aliter est iudicandum quia  
 numerus maior sumptus cum 1/2 sex minorem proportio-  
 tionem denotat quam numerus minor sumptus cum 1/2 sex  
 quater partes exemplariter de proportione sexquiquarta & sex-  
 quiteria quarum sexquiteria est maior licet a minorum nu-  
 mero denominetur sumpto cum 1/2 sex quam sexquiquarta &  
 loquor de proportione maioris inequalitatis & si volumus  
 scire que proportio est vnius numeri ad alium minorem  
 oportet dividere maiorem per minorem & numerus quo-  
 tiens inde resultans est denominatio proportionis nume-  
 ri maioris ad minorem ut detis istis numeris scilicet 4 & 1  
 quia 1 precise inuenitur quater in 4 ideo 4 erit numerus  
 quotiens illius divisionis que erit denominatio illius pro-  
 portionis que propositio erit quadrupla si vero capere

tur 4 & 3 quia 3 precise reperitur semel in 12 cum vna &  
 tia parte tertia ideo vnum cum vna tertia erit denominatio  
 illius proportionis & per 3 partes proportio illa erit sexquiter-  
 tia. Et similiter in aliis dicendum est proportionabiliter  
 siue in proportionibus minoris inequalitatis. ~~Ita~~ restat  
 videre penes quid cognoscenda est proportio proportio-  
 num & excessus vnius propositiois super aliam.

**Circa primum dicunt aliqui quod talis**  
 est proportio vnius proportionis super aliam qualis est propor-  
 tio denominationis eiusdem super denominationem alterius  
 ut quia denominatio proportionis quadruple est in du-  
 plo maior denominatione proportionis duple dicendum est  
 quod proportio quadrupla est in duplo maior proportio du-  
 pla & licet hoc sit verum in proportione quadrupla in or-  
 dine ad duplam tamen in nulla alia proportione tenet verum  
 eorum regula quod patet nam secundum eorum regulam pro-  
 portio octupla esset in quadruplo maior quam dupla eo quod  
 nominatio sua est in quadruplo maior quam denominatio pro-  
 portionis duple quod est contra omnes arithmeticos dicen-  
 tes proportionem octuplam esse precise triplam ad duplam di-  
 cunt ulterius isti quod proportio equalitatis est subquadrupla  
 precise ad quadruplam quod non solum est falsum sed et implicat  
 uum contradictionis nam sequi quod due proportionis quoniam  
 vna est maioris inequalitatis altera vero est equalitatis se-  
 hnt in proportione subquadrupla ad proportionem qua-  
 druplam cuius implicatio est satis nota cuilibet intelligen-  
 ti & assumptum probatur quod medietas proportionis duple est sub-  
 quadrupla ad proportionem quadruplam ut de se claret  
 Et similiter proportio equalitatis secundum istos est sub-  
 quadrupla ad eandem igitur ista opinio non est sustinen-  
 da qua dimissa.

**Dico quod ymaginande sunt tres la-**  
 titudines proportionum prima se habet ut media & est vni-  
 formis que dicitur proportio equalitatis alia est ymaginanda  
 ab vno latere difformis que est maioris inequalitatis  
 in infinitum procedens secundum extremum intensius &  
 proportionem equalitatis terminata exclusiue secundum ex-  
 tremum remissius & alia latitudo difformis ymaginanda est  
 etiam ab alio latere que dicitur minoris inequalitatis in in-  
 finitum procedens secundum extremum remissius termi-  
 nata exclusiue ad equalitatem secundum aliud extremum  
 & nulla proportio vnius latitudinis est comparanda i ma-  
 gnitudine cum proportione alterius latitudinis sicut li-  
 nea non proprie comparatur in magnitudine cum corpore sed  
 proportio vnius latitudinis cum alia eiusdem latitudinis est  
 comparanda & si vna continet plus precise aliam maiorem dicitur  
 poni ex duabus minoribus & est dupla ad illam minorem & si  
 continet ter illam est tripla & sic patet & ita dicimus quod quadru-  
 pla est dupla ad duplam octupla est tripla ad duplam &  
 sexquialtera ad quadruplam sedecupla vero est qua-  
 drupla ad duplam & dupla ad quadruplam & sexquiteria  
 ad octuplam & hoc cognoscitur per hoc quod inter 16 & 1 & 2  
 bi est proportio sedecupla continentur triuple adequate  
 scilicet 19 ad 88 ad 4.4 ad 22 ad vnum reperitur due  
 quadruple precise scilicet 16 ad 4 & 11 ad 11 ad vnum & inue-  
 nitur semel precise octupla cum vna dupla que est tertia  
 pars octuple scilicet 16 ad 2 & sic ad vnum. Et per hoc patet quod de-  
 cedat est in aliis quo ad proportionem proportionum.

**Ad cognoscendum vero excessum**  
 vnius proportionis super aliam oportet capere ter-  
 minos illarum duarum proportionum quicunque sint  
 illi et multiplicare extremum minus vnius pro-







rei quia cū illa pars non est aliquot a totius diametri cū sit maior q̄ medietas neq̄ aliqua ps aliquota illi? ptis ē ps aliquota illius diametri dicimus q̄ tot? diameter se h̄ in proportione irrationali ad illam suā partem seu ad suam costam quia accepta vna alia quantitate q̄ in tāta p̄portione excedat illum diametrum sicut diameter illam suā partem illa quantitas erit in recte in duplo maior q̄ illa pars seu q̄ costa ideo dicimus illā p̄portionem duplā illius vltime quantitatis ad illam costā eē compositam ex duabus equalibus p̄portionibus aequatē et per p̄is quamlibet illarum ptium dicim? esse medietatis. p̄portio nis duple ab eo q̄ ab aliquo alio numero nō potest cape re denominationem et pariformit̄ possumus inuenire in aliis quantitatibus quālibet p̄portionem possibilem q̄ sit pars aliquota alterius p̄portionis siue ille p̄tes sit p̄portiones rationales siue irrationales. Ad cuius declaracionem ponitur tale documentum. Ad inueniendū p̄portionem subduplam ad aliquam p̄portionem optz p̄mo capere duas quantitates quarum maior se habeat in tali p̄portione ad minorem qualis est p̄portio respectu cuius querimus subduplam et postea oportet capere vnam quantitatem maiorem minori et minores maiori ad quamquidem quantitatē quantitas illa maior iay data se habeat in tali p̄portione i qua illa quantitas media se h̄ ad minorem quantitatem quo facto tā p̄portio maioris ad mediam quantitatem q̄ media ad minorem dicuntur p̄portiones a subduple ad p̄portionem maioris quantitatis ad minorem et si potest denominari ab aliquo numero hoc est q̄ aliquas partes aliquotas maioris quantitatē aequatē contineat media quantitas tunc illa p̄portio erit rationalis si vero non contineat aliquot partes aequatē erit irrationalis. Exēplum scđi p̄ ex superius dictis exemplum p̄mi p̄ dari sic vt capra linea quadrupla et pedali ex alia parte p̄me linee ad minorem ē p̄portio quadrupla inuenta nō vna linea q̄ sit p̄portio le mediū iter illas duas lineas scz vna linea bipedali q̄ talis ē p̄portio linee quadruplae ad lineam bipedalem qualis ē linee bipedalis ad lineam pedalem vbi vtrobiq̄ est p̄portio dupla. p̄propterea dicim? duplā eē subduplā ad quadruplam que est rōalis. Similiter ad inueniendū quartem partem vlt̄ subquadruplā p̄portionē ad aliā opz capere duas quantitates quarū maior se h̄ ad minorem in tali p̄portione qualis ē illa cuius subquadruplam querimus et postea opz capere tres quantitates inter medias quarum minor se habeat in tali p̄portione ad minorem prius assignatam in qua tertia se h̄ ad illam secundā et similiter opz q̄ quarta se habeat ad tertiam in eadem p̄portione et quinta ad quartā sit q̄ ibi inueniant quinq̄ quantitates p̄portionales et ad quālibz p̄portio nem intermediam terminorū immediate se habentium p̄portio prime intermedie terminorū immediate se habentium p̄portio prime quantitatis ad vltimā ē quadrupla et si sunt 4. termini ad illas p̄portiones intermedias p̄portio p̄mi ad vltimū est tripla et sic in aliis exēpla sunt de se manifesta et differt p̄portio irrationalis a rationali quia rationalis inuenitur in numeris et in quantitatibus sed p̄portio irrationalis non inuenitur in numeris sed in omnibus aliis quantitatibus inuenitur et istis p̄portionibus irrationabilibus vtimur inde velocitate motus localis alterationis augmentationis et hec de p̄portionibus dicta breuiter sufficiant.

**Quarto notādum ē q̄ duplex est motus localis** quidam est vniformis et quidā difformis. Et triplex est motus vniformis quidā ē vniformis quo ad subiectum tantum qdā quo ad tēp? qdā quo ad tps et subiectum simul exemplū p̄mi vt qn̄ aliquod corpus

grauē descendit per aliquod mediū vniforme tunc totus illud et eius partes eq̄ velociter mouentur scz q̄ illud velocius descendit in fine q̄ in principio nō mouetur vniformit̄ et quo ad tempus exēplum secundi vt celi nā sequa libus partibus tps equalēs portiones circuit describit sed partes eius difformiter mouentur que enim prope polum site sunt tardius mouentur hiis que a polo remotiores sunt. Exemplum tertii vt qn̄ mobile descendit in spacio sic p̄portionato ex parte resistentie q̄ in equalibus p̄tibus temporis equalia spacia describit ita q̄ non velocius mouetur in vna parte tps q̄ in alia tunc oia p̄tēta illius eque velociter mouentur similiter triplex est motus difformis scilicet quo ad subiectum quō ad tps et quo ad vt̄rang p̄mum membrum coincidit cum motu vniformi quo ad subiectum tantum. Exemplum tertii vt si vna rota nunc lente nunc celeriter moueretur talis motus est ser̄ difformis quo ad tempus et subiectum sed iste mod? dicendi non placet alberto de saxonā vnde dicit questio ne decima tertia in secundo de celo et penes aliud debet attendi regularitas motus vniformitas motus vnde vniformitas motus secundum eum debet attendi penes equelem velocitatem in motu partium ipsius mobilis ita q̄ ille motus solū dī vniformis cui? oēs p̄tes eq̄ velociter mouentur non obstante q̄ rotis nobilis motus in vna parte tps sit velocior q̄ alia et ita motus vniformis quo ad subiectum tantum simpliciter est motus vniformis sed regularitas motus penes aliud habet attendendi vnde regularitas motus h̄ attendi ex parte tēpōis et ita motus alicuius grauis cuius motus est velocior in fine q̄ in principio est vniformis sed non regularis et motus alicuius sphere celestis est regularis et nullo mō vniformis scz isto cum omni modo loquendi nec secum volo contendere de nomine.

**Et iterum duplex ē motus difformis** quidam vniformiter difformis qdā difformiter difformis et aliquis ē motus vniformiter difformis quo ad subiectum et est qn̄q̄ partis subiecti dimidium tantum excedit in velocitate ab extremo velocius moto quantum excedit aliam experemum vt motus sphere celestis de motu vniformiter difformi quo ad tempus ex illo facile p̄t quod sit dicendum vt si sortes deberet intendere motum suū p̄ vnam horam a non gradu vsq̄ ad 8. tūc quacunq̄ parte illius motus accepta mediū t̄m excedit extremum exceditur ab altero extremo. Et eodez modo si sortes remitteret motum suum vniformiter ab aliquo certo gradu vsq̄ ad non gradū et opposito mō dī diffiniti motus difformiter difformis.

**Sed quia tangitur ibi de corpore graui** qd̄ velocius descendit in fine q̄ in principio dubitaret aliq̄s et merito vnde hoc proueniat et supponam q̄ sit aliquod corp? graue vt. 8. quod debeat moueri deorsū p̄ aliquod mediū subduple resistentie tunc ex quo manebit sp̄ eadem p̄portio actiuitatis sup̄ resistentiam seq̄ tar q̄ non velocius descendit in fine q̄ in principio.

**Sz ad hoc dicitur q̄ sc̄p manebit eadem p̄portio essentialis** sed non accidentalis videlicet propter imperum quod pro nunc sufficit quia altas de hoc futurus est sermo sed p̄uicq̄ ad propositū accedā

**Inquirendum ē vtrū illa diffinitio** que dari solet vniformiter de motu locali vniformis



mi sit bona q̄ ē hec **M**otus localis vniformis ē quo in equalibꝫ partibꝫ tēporis equalia spacia pertranseuntur.

**E**t arguitur primo q̄ non q̄ vltima superficies vltime spherę mouet localit̄ vniformit̄ t̄ t̄ nō describit̄ equalibꝫ partibꝫ tēporis equalia spacia

**T**um secundo ponamus casum q̄ sortes mouebitur per totam horā futurā 4 gradibus velocitatis super aliquod spaciū q̄ quidē spaciū in prima medietate hore quiescat t̄ in secunda medietate illud spaciū moueatur in oppositū sortis tunc sortes mouebitur vniformiter quoad t̄ps q̄ sep̄ 4 gradibus velocitatis t̄ t̄ nō plus spaciū pertransibit in secunda medietate q̄ in prima

**T**um tertio capiatur aliquod corpus bipedale q̄ moueretur sp̄ 4 gradibus velocitatis t̄ i prima medietate hore neqꝫ rarefiat neqꝫ condensetur s̄ in secunda medietate p̄desertur in illo extremo q̄ ē s̄ sus extremum termini ad quē ipsius motus ita q̄ p̄pter illam condensationem non a deo cito aetingeret terminū ad quē sicut attigisset si non fuisset condensatum tūc motus ē q̄ illud vniformiter quo ad t̄ps mouetur t̄ t̄ nō in equalibus partibus tēporis equalia spacia pertransibit

**P**ropter hec dicitur q̄ illa diffinitio vt facit est mala sed sic debet intelligi **M**otus localis vniformis est quo in equalibus partibus equalia spacia nata sunt pertransiri quantū ex parte ipsius motus t̄ p̄ hoc facile est respondere ad hec argumenta quia licet vltima superficies vltime spherę non pertranseat aliquod spaciū non est alia de causa nisi quia ibi nullum est spaciū t̄ similiter secundo casu argumenti licet sortes p̄ pertranseat secunda medietate hore q̄ in prima hoc non prouenit ex parte ipsius motus sed solum est de per accidens si enim illud spaciū quiesceret in secunda medietate t̄ sic in prima tantum adequate pertransiret sortes in secunda medietate sicut in prima.

**E**t eodem modo in tertio casu hoc prouenit de per accidens quia illud corpus condensatur. **A**liiter etiam possumꝫ diffinire motum localem vniformem t̄ hoc sic motus localis vniformis est motus proueniens ab vnica p̄portione sicut a p̄portione dupla aut tripla aliqua alia primariū finitiue explicat effectum motus localis vniformis ista secunda causa vel iterū s̄ p̄ diffiniri motus localis vniformis ē q̄ km oēs suas pres ē eque intensus.

**H**orte dicitur dictam est prius secundum opinionem primam q̄ nulle partes motus simul manent t̄ per consequens nullus motus est intensus etiam secundum secundam opinionem aut tertiam non potest dici q̄ motus sit intensus igitur illa diffinitio non valet.

**D**icitur q̄ tam nominales q̄ alii vtantur isto modo dicendi intendat aliquod mobile motum suum t̄ tamen secundum nullum modum dicendi intensio competit motui sicut t̄ qualitati sed intendimus dicere q̄ mobile velocius motum suum vel dico q̄ intensio p̄petit motui p̄ tanto q̄ distat a non gradu latitudinis.

**I**stis notatis diuido istud questionem in duas partes in prima parte.

**V**olo scire penes quid habet attendi velocitas motus circularis in secunda parte penes quid habet attendendi velocitas motus recti.

**P**ro expeditione prime partis recitabo aliquas opiniones. **P**rima ē q̄ hoc tpe cōiter tenet de qua etiam mentio habita est quarta q̄stione p̄mi physicoꝝ. **S**ecunda erit opinio hēt̄isbei brauardini t̄ multorum aliorum quam solum reputo esse sustinendam. **P**ro intellectu prime opinionis.

**A**duertendum ē q̄ velocitas motus circularis debet attendi penes lineā descriptā ap̄ cō medio inter punctū velocissime motū t̄ punctū non motū aut punctum tardissime motū gratia exempli moueat vna rota illa non mouetur a deo velocius sicut aliquid punctum in eius circunferentia sed ducatur lineā a circunferentia eius vsqꝫ ad centrū punctū mediū illius lineā a deo velocius mouetur sicut illa rota t̄ velocitas illius rote debet attendi penes illud punctum si enim illud punctum sep̄ moueretur vniformiter quantūcūqꝫ alia puncta diffōm̄iter moueantur totum corpus vniformiter moueretur t̄ si aliquis homo in aliquo tempore circuiret totam terram ille nō moueretur a deo velocius sicut aliquid punctū in eius capite sed describeretur vna lineā a p̄cto velocissime moto vsqꝫ ad punctū tardissime motū t̄ capto medio puncto illius lineā totus homo mouetur adeo velocius sicut illud punctum mediū illius adequate. **Q**ui sustinent hanc opinionem non afferunt aliam rationē nisi hanc non est maior ratio q̄ velocitas motus circularis d̄ attendi penes punctū velocissime motus q̄ penes aliquid aliud punctum igitur dicendum est q̄ debet attendi penes illud punctum medium quod aliter etiā suadere possumꝫ de q̄litate vniformiter diffōm̄i cuius intentio d̄ attendendi penes gradū mediū put videbitur suo i loco

**C**ontra hanc opinionem arguitur primo ē aliquis motus circularis cuius velocitas nullo modo pōt attendi penes punctum medium aut p̄ctum velocissime motum t̄ p̄ctum non motū igitur hec opinio est insufficientis p̄nā ē clara t̄ ass̄ p̄t q̄n rota fabri circulariter mouetur tunc superficies cōuexa eius illius rote etiam circulariter mouet t̄ t̄ nō velocitas illius nō pōt attendi penes punctum medium inter punctum velocissime motū t̄ punctum non motum postq̄ oia puncta illius superficiē eque velocius mouentur igitur hec p̄stio ē insufficientis.

**T**um secundo volo q̄ concauū orbis lune cōdeset p̄t̄ quærit sp̄ manente equali distantia a centro vt prius tūc ex ista p̄stioe seq̄t̄ q̄ illa spherā p̄tinue velocius t̄ velocius mouebitur q̄ illa p̄ctū mediū cōtinue velocius t̄ velocius mouebitur eo q̄ cōtinue magis distabit a cōtro describet maiorem circulū equalē illi in q̄ p̄ntis sic ostendo t̄ capio vna alia spherā equalē illi in q̄ neqꝫ fiet condensatio neqꝫ rarefactio t̄ sic arguo illa sep̄ continue eque velocius manebit igitur t̄ alia p̄nā p̄t q̄ ille due spherę continue equales lineas describerēt igitur eque velocius mouebuntur.

**T**um tertio opposito modo ponēdo casum v̄t q̄ cōuexo sp̄ manente inequali distantia a centro vt prius q̄ p̄cauum rarefiat p̄t̄ cōtrū illo p̄stioe seq̄t̄ p̄ p̄stioe q̄ illa spherā cōtinue tardi⁹ t̄ tardi⁹ mouebit eo q̄ sp̄ min⁹ t̄ minus distabit a cōtro t̄ minor describet circulū s̄ p̄bo q̄ nō illa describeret sp̄ adeo magnā lineā sicut t̄ nō sic cōdensaretur igitur tūc adeo velocius mouebit sic moueret p̄uexo manere p̄cauo nullo modo p̄dentato

510  
s pe  
vaba  
citas



## Questio prima

**Ad primum forte diceret quispiam** q̄ tenentes hanc opinionem non admitterent esse talem superficiem in rerum natura & ita argumentum non currit sed hoc nihil facit quia loquimur de punctis sicut reales propterea clarum est q̄ hec opinio simpliciter non sufficienter declarat. Sed possumus dicere q̄ intelligit opinio de motu circulari difformi quoad subiectum.

**Ad secundum dicunt aliqui q̄ velocitas motus circularis spheræ lune debet attendi penes punctum medium inter superficiem concavam & convexam** sic concedunt illud illatum in casu tertii argumenti. Illi tamen dantes hanc solutionem dicunt velocitatem motus circularis debere attendi penes punctum medium velocissime motum & non motum aut tardissime motum. Sed in hoc manifeste sibi contradicunt quia notum est q̄ punctum medium inter superficiem concavam & convexam non est punctum medium inter punctum velocissime motum illius spheræ & punctum non motum. Propterea dicitur q̄ velocitas illius spheræ habet attendi penes punctum medium illius lineæ que ducitur ab æquationi vsq̄ ad polum & ita clarum est q̄ secundam & tertium argumenta adducta nihil penitus concludunt contra hunc dicendum modum.

**Sed dimissa opinione ista teneatur opinio** Est isberi quam tanq̄ subtilem omnes ferme calculatores insequuntur. Pro cuius intellectu ponende sunt aliquæ regulæ.

**Prima regula est in motu locali circulari uniformi velocitas debet attendi penes punctum velocissime motum** ita q̄ si mouetur aliqua rota non est attendenda velocitas illius rote nisi penes punctum in ea velocissime motum videlicet aliquod punctum in circumferentia & si illud punctum mouetur uniformiter tota rota dicitur moveri uniformiter si vero difformiter tota rota similiter difformiter mouebitur ita q̄ non est respectiendum ad aliqua alia puncta rote nisi illud velocissime motum. Hec regula sic probatur velocitas motus circularis non debet attendi penes punctum medium semidiametri ipsius mobilis prout aliqui voluerunt dicere nec penes punctum medium inter punctum velocissime motum & punctum non motum & non videtur penes quid aptius debet attendi velocitas motus circularis igitur penes illud hanc attendi prima pars assumpti declaratur quia aliqua spheræ celestis mouetur circulariter & velocitas illius motus non debet attendi penes punctum medium semidiametri quia non est verisimile q̄ eius velocitas debet attendi penes aliquod punctum quod non est in ipsa spherâ sicut clarum est q̄ nullum est punctum medium semidiametri ipsius spheræ ipsa igitur sphaera patet per ea que dicta sunt in opinione precedenti. Tum quia satis consonum est rationi q̄ omnia que equalia spacia describunt in equali tempore eque velociter mouentur sed punctum velocissime motum alicuius talis mobilis ipsum et mobile equalia spacia describunt in equali tempore igitur pars est illa eque velociter moveri. Tum etiam quia moueri est quid positum in modo perfectio dicitur sumi a maxima positio & perfectio igitur & iste iustiones licet contra primum non concludant sufficere tamen debent.

**Secunda regula dato aliquo corpore circulari in quo non potest dari punctum velocissime**

motum illud mouetur adeo velociter sicut aliquod punctum quod indiuisibiliter mouetur velocius q̄ aliquis punctus illius corporis. Pro intellectu regulæ duo sunt videnda primo in quo casu sit possibile dare aliquod corpus circulariter motum cuius non detur punctum velocissime motum. Secundo videndum est q̄ velociter moueretur illud.

### Pro expeditioe primi pono casus

q̄ sit aliquod corpus columnare crassitudinis vnus pedis longitudinis 10 capiatur vna linea giratiua girans omnes partes proportionales tunc illa est infinita vt videtur inferius & volo q̄ illud corpus columnare moueatur circulariter sic scilicet q̄ illud extremum columnaris moueatur velocius in quo sunt partes proportionales minores illius lineæ giratiue ita q̄ gira girans secundam partem proportionalem mouebitur velocius q̄ gira girans primam & gira girans tertiam velocius q̄ secunda & sic postea tunc illius lineæ non est dabile punctum velocissime motum quia si esset aliquod illud esset punctum alicuius gire & cum postquamlibet giram sequantur infinite non esse possibile assignare punctum in illa gira velocissime motum.

### Secundus casus est ponamus q̄ sit

aliqua rota que per totam horam sequentem mouebitur 4 gradibus velocitatis sic scilicet q̄ semper partes eius condensentur versus centrum cum hoc q̄ semper fiat noua additio punctorum in circumferentia ita q̄ semper maneat illa rota tante magnitudinis sicut nunc & simus in aliquo instanti illius horæ tunc illius rote non datur punctum velocissime motum quia punctum quod est in circumferentia non est punctum velocissime motum quia illud non mouetur eo q̄ nunquam ante hoc aliquod fuit & aliquid aliud punctum quia nullum aliud punctum est immediatum illi puncto extremali & per quoscumque puncto in trinfeco dato inter ipsam punctum extremale est vnus punctum; velocius motum immo sunt infinita quorum quolibet velocius mouetur q̄ illud. Vel clarius pro omnibus istis. Pono casum q̄ sit aliqua rota a qua separaretur superficies exterior cum omnibus illis punctis & moueatur talis rota vniformiter per vnam horam & sequitur q̄ non datur eius punctum velocissime motum eo q̄ non est ibi punctum extremale vel vt melius intelligas primo addas casum q̄ superficies illius corporis columnaris destruyatur cum omnibus punctis illa inq̄ que est in illo extremo versus quod sunt partes proportionales minores illius gire & clarissime sequitur q̄ non datur punctum velocissime motum nec in corpore columnari nec in ipsa gira nec necessarium erat illud addere quia vt patet illa gira non terminatur proprie. Ecce ergo quomodo in variis casibus datur aliquod corpus circulariter motum in quo non est possibile dare punctum velocissime motum.

### De secundo restat videre q̄ veloci

ter moueretur tale corpus dictum est q̄ moueretur adeo velociter sicut aliquis punctus qui moueretur indiuisibiliter velocius q̄ aliqs punctus illius corporis postquam citra datur maxima velocitas q̄ mouet aliqs punctus huius corporis sic q̄ nulla maiori velocitate moueatur aliqs punctus illius rote opz dare minimam velocitatem qua non mouetur aliqs punctus huius rote & si aliqs punctus moueret illa velocitate illa rota moueretur adeo velociter sicut ille punctus ita q̄ minima velocitas q̄ non mouetur aliqs punctus huius rote est maxima velocitas q̄ mouetur illa rota ita q̄ si talis rota moueretur per vnâ horâ sic circulariter & minima ve-



## Tertii phisicorum

locitas qua non mouetur aliquis punctus in ista rota esset vt. 4. sic q nullus punctus illius rote moueretur velocitate vt. 4. s; qualibet velocitate infra. 4. moueretur aliquis punctus huius rote tunc dico q ista rota mouebitur vniiformiter per totam istam horam velocitate vt. 4. Et eodem modo capto aliquo corpore columpnari quod habet superficiem terminarium gire ex istentis in eo non datur punctum velocissime motum sed corporis columnaris datur punctum velocissime motum tunc dico q illa gira mouetur adeo velociter sicut punctum velocissime motum illius corporis. Et ex istis sequitur q a z b eque velociter mouentur z tñ nullus punctus ipsi b a deo velociter mouet sicut aliquis punctus ipsius a.

**Sed cōtra nullus punctus b mouetur** adeo velociter sicut aliquis punctus ipsius a ergo punctum velocissime motum in b non mouetur adeo velociter sicut punctum velocissime motum in a igitur b nō mouet a deo velociter sicut a z sic habet repugnantia.

**Respondetur q corollariū est sequens** ex dictis quia ponamus q a sit corpus columpnare b vero illa gira tūc patet q a z b eque velociter mouentur tamen nullus punctus b mouetur a deo velociter sicut aliquis punctus a vel supponamus q a z b sint due rote omni mo equalis sed b non habeat superficiem nec partem exteriora z mouentur. 4. gradibus velocitatis tūc claret ex dictis q a z b mouentur eque velociter quia punctus velocissime motus a indiuisibiliter mouetur velocius q aliquis punctus ipsius b z per consequens b mouetur a deo velociter sicut ille punctus. Et tunc ad argumentum quando dicitur nullus punctus b mouetur a deo velociter sicut aliquis punctus a igitur punctus velocissime motus b non mouetur a deo velociter sicut punctus velocissime motus a concedo consequens cum sit vna negetiua de subiecto non supponente nec ex illo habes q b non mouetur adeo velociter sicut a vt claret ex antedictis.

**Et ex istis patet quomodo est possibile** quod sit aliquod corpus cuius non datur punctus velocissime motum z q non oportet quodlibet tale corpus circulariter motum esse terminarium sicut patuit in linea giratiua patuit insuper quomodo fiat aliquod corpus circulariter motum etiam terminarium non habere punctum velocissime motum nec haberi potest ex predictis motum vniiformem terminari exclusiue. Et ita patet quomodo est possibile quod aliquod mobile moueatur indiuisibiliter velocius q aliquis istorum punctorum nec consequens est aliquid moueri indiuisibiliter velocius aliter eo q ibi non sit comparatio inter duo certa supposita quemadmodum si essent infiniti homines fortes moueretur 6 gradibus velocitatis plato vero .4. q dlibet aliorū velocius q plato z tardius q fortes z nulli illorū eque velociter mouerentur z hoc semper ascendendo concedendū est q fortes indiuisibiliter velocius mouet q aliquis illorū q fortes mouet velocius q aliquis eorum quia fortes mouetur vt. 6. z nullius eorum mouetur vt. 6. z in illa proportionem mouetur velocius q aliquis istorum quia non in duplo velocius solum enim mouetur in sexquialtero velocius q plato qui inter alios omnes tardissime mouetur z per consequens indiuisibiliter mouetur velocius q aliquis istorum. Et eodem modo dicatur in proposito istis declaratis pono aliquas conclusiones

**Prima conclusio aliquod mobile**

per vnam horam tardius z tardius mouebitur z tamen continue erit ita q quilibet punctus eius qui mouetur intendet motum suum hec conclusio probatur supponatur q a sit aliquod corpus circulariter motum z ei applicetur vniiformiter agens quod successiue corrumpet partes circumferentiales ipsius a & cum hoc quilibet punctus ipsius a recedat a centro per rarefactionem nihilominus tamen nō tantum faciat rarefactio sicut illa diminutio ita q semper per illam corruptionem partium a efficiatur minus z minus tunc sequitur conclusio q continue tardius z tardius mouebitur a z tamen in quolibet instanti erit ita q quilibet eius punctus libet eius punctus qui mouetur propter puncta extremalia simus enim tam in aliquo instanti huius hore tunc verum est dicere q illud punctum extremale non mouetur eo q non immediate post hoc mouebitur sed quilibet punctus eius qui mouetur intendet motum suum quod sic probatur quia dato opposito z sit b punctus qui mouetur z non intendet motum suum z sic arguo b non est punctum extremale post q mouetur z cum punctum non sit immediatum puncto sequitur q multa mediant puncta inter b z illud punctum extrale z illa successiue corrumpentur z per consequens erit tēpus anteq corrumpatur b sed in illo tempore intermedio b intendet motum z per consequens non datum est aliquid punctum quin intendet motum suum z ita probari potest de quolibet alio puncto quia quodlibet tale quod mouetur durabit per tempus in quo tempore recedet magis a centro.

**Fortē dicis si continue corrumpent**

partes circumferentiales ipsius a mobile sequitur q illud mobile a nunq postea erit z per consequens falsum est dicere in casu q ipsum tardius z tardius mouebitur propter hanc cauillationem aliqui formant argumentum de corpore animato quod vt dicunt non corrumpitur ad cuiuscunq partis corruptionem sicut punius columnari potest a proteruo z ideo est dicendum q idem tertio modo identitatis aut secundo reputatur idem ab istis qui de hac materia tractauerūt z illud sufficit pro nostra conclusione.

**Fortē iterum dicis ex ista conclusio**

ne sequitur q a mobile per totam hanc horam vniiformiter mouebitur circulariter quo ad tempus z tamen continue per eandem horam remittet motum suum quod implicat naturaliter procedendo sequela tamen patet retenta priori parte casus videlicet q si diminuetur per totam horam q in fine hore desinet esse quanta sed cum hoc pono q ita sit continue q quilibet punctus eius qui mouetur eque velociter moueatur sicut prius z etiam post hoc ita mouebitur isto posito clarum est ex conclusione q istud mobile a per totam hanc horam remittet motum suum sed q per eandem horam omnino vniiformiter mouebitur probo quodlibet punctum ipsius a per totam hanc horam vniiformiter mouebitur (z hic secludo centrum) igitur a mobile per totam hanc horam vniiformiter mouebitur consequentiam sic probo quia ex antecedente sequitur q punctus eius velocissime motus continue per illam horam vniiformiter mouebit igitur illa rota vniiformiter mouebit tenet consequentia per prius dicta in notabilib; q quando punctus velocissime motus alicuius mouetur vniiformiter tale mobile mouetur vniiformiter quantum



### Questio prima

cung alia puncta difformiter moueantur & per cōsequē  
illa p̄na erat bona & antecedens patet ex casu.

**Secundo p̄bo q̄ ex hac conclusio**  
ne sequitur impossibile sequitur em̄ possibilitas huiusco  
pulative a mobile continue per hāc horā mouebitur vni  
formiter quo ad t̄ps tamen nullum punctū ei⁹ mouebit  
vniiformiter p̄ totā illā horā quā iam rotā ī finitū iten  
det motū suū impossibilitas huius p̄z q̄ vltima pars i  
terimit primā sed possibilitatem eius p̄bo retentā sem  
per priorē parte casus conclusionis propositē de diminu  
tione a rote cū quo pono q̄ quātū faciet illa ablacio p̄  
tiam ad impediendum velocitatem illius mobilis tantū  
faciat mouens illa rotā velocitatem circulationis per il  
lam horā isto posito probatur prima pars illius copu  
lative in qualibet parte illius hōre tantum spaciū descri  
bet illa rotā quātū in alia parte hōre sibi equali vt pate  
re potest p̄ spacia apta cōmēsurari a lineis descripris ab  
illa rotā igitur semper in illa hora mouebitur vniiformit  
scōa pars copulative p̄z sic nullū punctū eius erit per to  
tam horā tertia ps patet in infinitū intendet circula  
tio nem suā a mobile & quelibet eius circulaio erit suus mo  
tus igr̄ in infinitū intendet suum motum consequentia  
claret cummaxi ex casu igitur.

**Ad primū istorū respōdetur con/**  
cedēdo cōclusionē postā nec ex illa sequitur possibilitas  
alterius copulative inducte & ad probationē admissō cas  
su nego q̄ a per totam horā mouebitur vniiformiter nec e  
tiā quodlibet punctū eius mouebitur p̄ totā horā vniiformi  
ter imo nullum mouebitur per totam horā eo q̄ nullus  
erit per totā horā sed bene verum est q̄ quodlibet pū  
ctū q̄d̄ mouebitur | mouebitur vniiformiter nec ex illo  
sequi q̄ illū mobile vniiformit̄ mouebit vbi autē illū mobile  
maneret & p̄ tempus cum illis punctis sic motus bene mo  
ueretur vniiformiter & ita patet q̄ nō sequitur quodlibet  
punctus huius mobilis mouebitur vniiformiter igitur pū  
ctum velocissime motū huius rote mouebitur vniiformit̄  
nam nunc in instanti incipiatiuo hōre punctū extremale est  
& nūq̄ postea erit & breuiter in nullo instanti huius hōre  
erit aliquod punctum velocissime motum & ita patet dese  
ctus ex logica in consequentia assumpta.

**Ad aliū similiter nego cōclusionē**  
postā p̄ hac parte hōc mobile in infinitū intendet motū  
suū & ad pbationē nego hāc p̄na in infinitū intendet suā  
circulationē & quelibet circulaio erit suus motus igitur  
ī finitū intendet suū motum propter variationē appella  
tionis & ita ī casu concedēdū est q̄ illud mobile mouebit  
vniiformiter quo ad tempus in illa horā & tñ nullū punctū  
eius mouebitur vniiformiter p̄ totā illam horā & ex illo se  
quitur q̄ ista p̄na est bona a s̄phere diameter est in duplo  
minori diametro s̄phere b & a p̄cise in duplo veloci⁹ circui  
uit q̄ b igitur a & b eque veloci⁹ mouentur. Et ex istis p̄z  
q̄ stantē conclusionē principali nulla aliarum conclusionū  
inductarum sequitur.

**Secūda cōclusio a mobile cōtinue**  
mouebitur p̄ illā horā veloci⁹ & velocius & tamē cōtinue  
erit ita q̄ qlibet pūctus ei⁹ qui mouet tardabit motum  
suū. Ista cōclusio pbatur supposito q̄ a sit vnur; mobilis  
le circulariter motū quod etiā per totā istam horā circula  
riter mouebitur & cōtinue ī eius circumferentia fiet ad  
ditio nouorū & nouorū punctorum ita q̄ a continue fiet  
et maius & maius cum hoc tamen q̄ quelibet punctus

qui nunc est in a appropinquabit centro & q̄ p̄imum erit  
ei aliquis punctus additus ille punctus incipiat recede  
re versus centrum per remotionē de presenti nichilomin  
us tñ sic q̄ ista p̄dentatio non impedit quin a semper ef  
ficietur maius & maius illo posito notā est prima pars cō  
clusionis & secunda probatur q̄ in quolibz instanti verus  
erit dicere q̄ qui libet punctus eius qui mouetur tardius  
mouebitur q̄ prius q̄; istius in aliquo instanti fallum est  
dicere tunc q̄ aliquod punctū extremale moueatur cum  
nullum tale ante hoc fuerit sed quilibet alter punctus q̄  
mouetur tardius & tardius mouetur q̄ prius q̄; dato opo  
posito signetur ille punctus qui mouetur & non tardius  
mouetur q̄ prius & sit b & sic arguo b magis distabat a  
centro q̄ nunc distat igitur tardius nunc mouetur q̄ pri  
us p̄na claret & assumptū patet b punctus fuit tardius a  
per aliquod tempus sed in primo instanti in quo addeba  
tur inceptit recedere versus centrum & per illud tempus p̄  
tinue appropinquabat centro igitur in instanti terminati  
uo ilius temporis minus distat a centro q̄ prius & per p̄  
sequens tardius mouetur quod erat probandum.

**Exorte dicis q̄ iste mod⁹ arguēdi**  
nichil valet b punctus prius distabat magis acentro q̄  
nūc distat igit̄ nūc tardius mouetur q̄ prius si enī ī p̄ma  
medietate alicuius hōre aliqua rotā faciat vnam circula  
tionem & in tertia medietate hōre faciat duas circula  
tiones & in eadē medietate diminiatur ad subduplū per cō  
dēsationem tunc in secūda medietate hōre verū erit dice  
re aliquo puncto demonstrato iste punctus pri⁹ magis di  
stabat centro q̄ nunc distat & tamen ille nō tardius moue  
tur q̄ prius igitur modus probandi fuit inefficax.

**Respondeo q̄ argumētū verball**  
ter solum p̄cludit & non currit contra ir̄tioneē itelligo  
em̄ ceteris oibus parib⁹ v3 vbi rotā solū eque velociter  
circuiret a vt prius ita q̄ nichil suppleret vices illius ac  
cessus ad centrum p̄p̄ q̄ tard⁹ illā punctū moueretur.

**Tertia conclusio a mobile conti/**  
nue per hanc horā vniiformiter mouebitur quo ad tem  
pus & tamen quodlibet p̄nctum eius per hanc horā tar  
dabit motum suum hęc conclusio probatur posito q̄ sit a  
liqua linea giratiua gratia exempli a que per totam horā  
precedentem sic mouebatur q̄ prima eius gira moueba  
tur 4. gradibus velocitatis secūda gira mouebatur  
ita q̄ minima velocitas qua nō mouebatur aliq̄ pūctus  
ipsius a sit vt 8. gratia exemplo b & ita nunc similiter mo  
ueatur sic scz q̄ quelibet gira moueatur gradu medio in  
ter gradum velocitatis gira immediatē precedentis ita vt  
dixi prima gira mouebitur 4. gradibus velocitatis secū  
da gira gradu medio iter b & gradum vt. 4. videlicet 6.  
tertia gira gradu medio inter b & gradum 6. & sic conse  
quenter in infinitum tunc patet ex antedictis minima ve  
locitas qua non mouetur aliquis punctus ipsius a est ma  
xima velocitas qua mouetur a & volo q̄ sit vnum aliud  
mobile c cuius punctus velocissime motus moueatur .b.  
gradu velocitatis & clarum est ex dictis q̄ a & c eque velo  
citer mouentur eo q̄ punctus velocissime motus c indiui  
sibiliter velocius mouetur q̄ aliquis punctus a pono in  
super cum casu q̄ prima gira per hōrā sequentem remit  
tet motum suum aliqua velocitate ī duplo tardius remit  
tet motū suū tertia in quadruplo tardius & p̄r in infinitis  
isto posito nota est scōa pars cōclusionis quia q̄z punct⁹  
a erit punctus alicuius gire & q̄z gira prius aliq̄ certa



## Tertii phisicorum

velocitate in ista hora tardabit motum suum igitur quilibet punctus ipsius a aliqua certa velocitate remittet motum suum: sed prima pars probatur et uniformiter continue mouebitur quo ad tempus per totam istam horam: ut suppono et a continue eque velociter mouebitur sicut et igitur a per totam istam horam mouebitur uniformiter quo ad tempus minor est sic proba mouebitur eque velociter sicut: aliquis punctus qui indiuisibiliter mouebitur velocius quam aliquis punctus in a sed punctus velocissime motus in c continue mouebitur indiuisibiliter velocius quam aliquis punctus in a igitur a eque velociter continue mouebitur sicut punctus velocissime motus ipsius c minor est sic proba quia datur oppositam et in aliquo instanti in quo falsum est dicere quod punctus velocissime motus in c indiuisibiliter mouetur velocius quam aliquis punctus in a et gra exempli sumus in instanti medio hore et quero que est minima velocitas qua non mouetur aliquis punctus in a et gratia exempli sit ut 6 et tunc sic arguo si prima gira remississet motus suum in ista medietate hore a 4 vsq ad 2 secunda a 5 vsq ad 3 tertia a 7 vsq ad 4 quarta a 7 cum dimidio vsq ad 5 cum dimidio deinde sequens vsq ad 5 cum dimidio et vna quarta et sic per et hoc per istam medietatem hore tunc verum esset dicere in hoc instanti medio quod velocitas vti esset minima velocitas qua non mouetur aliquis punctus ipsius a ut claret intelligenti sed in casu principali conclusionis in infinitum tardius remittit aliqua gira suum motum quam tunc faceret et per omnia in hoc instanti finem est dicere quod velocitas vti 6 est minima velocitas qua non mouetur aliquis punctus in a minor pars quod in casu principali prima gira aliquantulum velociter remittit motum suum gratia exempli si a 4 vsq ad 2 secunda gira in duplo tardius remittit motum suum gra exempli ad 6 vsq ad 5 tertia gira non remittit motum suum nisi vsq ad 6 cum dimidio et sic per et hoc per totam illam medietatem hore relinquatur ergo quod in hoc instanti finem sit dicere quod minima velocitas qua non mouetur aliquis punctus in a sit vti 6 et sic habetur quod punctus velocissime motus in c indiuisibiliter velocius mouetur quam aliquis punctus in a Et eodem modo in quolibet instanti verum erit dicere quod ille punctus indiuisibiliter mouetur velocius quam aliquis punctus in a et per omnia a mouebit se eque velociter sicut et c mouebitur uniformiter quo ad tempus igitur a mouebit uniformiter quo ad tempus et tunc quilibet punctus eius tardabit et remittet motum suum.

### Quarta conclusio aliquorum mobilium

quorum nullum mouetur incipit in infinitum tarde aliquod moueri quorum nullum in aliqua portione incipit moueri velocius et tunc a aliqua certa velocitate incipit moueri hec conclusio probatur supposito quod hic sint infinita corpora circularia et oia illa sint equalia ita quod gra exempli cuiuslibet illorum semidiameter sit pedalis et volo quod primum illorum vna mouebitur per totam horam uniformiter 4 gradibus velocitatis et nullum illorum mobilium iam moueatur sed quodlibet eorum incipiat circulariter moueri volo insuper et sciam corpus circulariter vna quod etiam incipit moueri incipiat deperdere aliquas partes ita quod fiet ablatio partium continue in ipsius circumferentia et quod etiam incipiat esse talis ablatio in duplo tunc velocius quam in b et in duplo velocius quam in c et sic in quolibet corpore circulari sequenti fiet in duplo velocius ablatio partium quam in circulari corpore precedenti. Istis positis probatur conclusio et primo proba primam partem istorum mobilium quorum nullum iam mouetur incipit in infinitum tarde aliquod moueri quod nunc nullum istorum mouetur vt ponit casus et immedieate post hoc aliquod istorum in infinitum tarde mouebitur

igitur sciam exponente proba quod in prima non est difficultas et hoc iterum per exponentes de ly imediate post hoc in infinitum tarde aliqua istorum mouebitur et non erit dubium in istis post hoc qui inter hoc et illud in infinitum tarde aliquod istorum mouebitur igitur imediate post hoc et c prima exponens probat quod post hoc aliquantulum tarde aliquod istorum mouebitur et non ita tarde aliqua istorum mouebitur quin aliquod tardius mouebitur b enim aliquantulum tarde mouebitur c in duplo tardius et sic per imo quocumque instanti post hoc signato ante illud instans aliquod istorum erit reductum ad non quod dum secunda pars probatur quod enim aliqua certa velocitate incipiat moueri notum est quod nullum istorum in aliqua portione incipiat velocius moueri proba quod datur oppositum quod aliquod istorum in portione dupla velocius incipiat moueri sit illud gra exempli f aut quodcumque aliud volueris et sic arguo f et sunt duo corpora equalia vt ponit casus h et a mouebitur solum in duplo velocius f quam e et semidiameter erit semipedalis et notum est quod f successiue deperdet illam quantitatem ita quod erit adhuc aliquod tempus priusquam semidiameter eius sit semipedalis igitur non in portione dupla velocius a incipit moueri quam f nec potest dari aliqua portio in qua velocius incipiat moueri a ipso f.

### Sed contra hoc sic arguitur in nullo

instanti post hoc erit ita quod quodlibet istorum mouetur igitur non incipit quodlibet istorum moueri: quod ex opposito patet sequitur quod imediate post hoc aliquod istorum mouebitur et ultra sequitur quod post hoc aliquod istorum mouebitur et ultra sequitur quod in aliquo instanti post hoc erit ita quod quodlibet istorum mouetur relinquatur quod illa prima pars erat bona sed nunc probatur ante in nullo instanti post hoc erit ita quod quodlibet istorum est ergo in nullo instanti post hoc erit ita quod quodlibet istorum mouetur pars est clara et ante probatur quod datur oppositum et volo gra exempli quod hora futura sit diuisa per partes proportionales partium motuum et tunc ad hoc istas et gra exempli b erit reductum ad non quantum in instanti terminatio hore ita quod tunc gra exempli non erit b et c erit corruptum in instanti terminatio uo prime medietatis vel sub aliis verbis in instanti terminatio penultime partis proportionalis et sic per tunc probatur ante primo notum est quod non quodlibet istorum erit in instanti terminatio hore sed ergo in aliquo instanti quodlibet istorum erit relinquatur quod illud instans erit intrinsecum hore et quodlibet tale est instans altius partis proportionalis ergo in aliqua parte proportionali erit ita quod quodlibet istorum sit quod est falsum quia quacumque parte proportionali data illam infinite partes proportionales precedunt in quibus infinita corpora circularia corrumpuntur habentur ergo sufficienter quod in nullo instanti post hoc erit ita quod quodlibet istorum mouetur.

### Respondetur quod argumentum si

currit contra aliquod prius dictum concedo enim quod in nullo instanti post hoc erit ita quod quodlibet istorum mouetur nichilominus tamen quodlibet istorum incipit moueri vt patet per ascensum sub subiecto et concedo quod quodlibet istorum post hoc mouebitur dato quod ly post importaret instans quando etiam ista concederetur post hoc quodlibet istorum mouebitur nullum esset inconueniens dummodo ly post importaret tempus quemadmodum si scimus in instanti incipitatio alicuius hore tunc verum est dicere quod quodlibet istorum instantium erit demonstrando primam instantiam intrinsecam hore et tamen nunquam ita erit quod quodlibet istorum est sed post hoc quodlibet istorum erit si ly post includat tempus.



## Questio prima

**Et ex isto clare sequitur possibili-**  
tas huius copulatiue a incipit moueri velocius q̄ b z b ve  
locius q̄ c z in nulla p̄portione incipit moueri velocius  
q̄ b vel c sicut nec b in aliqua p̄portione velocius incipit  
moueri q̄ c.

**Fortē dicis si a in nulla p̄portione**  
velocius incipit moueri q̄ c z in nulla p̄portione maiorē  
b in ordine ad c igitur a z b eque velociter incipiunt moue  
ri z non a velocius q̄ b si em̄ aliqua duo cōparentur ad a  
liquod tertium min⁹ eis z vñ illorū non in maiori p̄por  
tione excedat illud tertium q̄ alteruz relinquitur illa duo  
esse equalia.

**Ad hoc respondes cōcedendo con**  
clusionē adductā z ad argumentum in oppositū nego hāc  
p̄nam a in nulla p̄portione velocius mouetur q̄ c z s̄ b  
in nulla p̄portione velocius igit a z b eque velociter inci  
piūt moueri z ad probationē si aliqua duo cōparentur ad  
aliquod tertium min⁹ eis z nullum se habet i maiori p̄por  
tione ad illud tertium q̄ aliud illa sunt sibi iuicē equalia con  
cedo ad hūc sēntium q̄ si aliqua duo pro aliquo certo instā  
et cōparentur ad vnum tertium e nullum illorū se habet  
in p̄portione maiorē ad illud q̄ ad aliud illa sunt equas  
lia sed sic non fit in p̄posito comparatio ad aliquod aliud  
certum p̄ aliquodeterminato instanti.

**Cōtra hanc op̄inionem cum suis**  
deklarationibus arguitur primo si ex ista p̄positione se  
quitur duo contradictoria i aliquo casu s̄ stare igitur hec  
op̄inio nō est sustinenda assumptum probo z pono casum  
q̄ a z b sint due sphere z a non habeat superficiem conue  
xā sint r̄ due sphere equales z volo q̄ vniiformiter moue  
buntur quo ad tempus per totā horam sequentē z per eā  
dem horā debeāt augeri vsq̄ ad quadruplū z in instanti z  
minatiuo illius maneat adhuc siue superficie cōuexa z mo  
ueantur deinceps per totam aliam horam sequentem sic  
q̄ non velociter motus aut circulatio alicuius illarū s̄phe  
rarū isto casu admittō probo ista duo contradictoria sim  
stare a in instanti z terminatiuo hore mouebitur eque veloci  
ter sicut b z a i instanti tertiarū hore nō mouebit eque  
velociter sicut b z primo probat affirmatiua s̄m istā p̄osi  
tionē a in instanti terminatiuo hore mouebitur eque veloci  
ter sicut b tunc mouebitur punctus qui i diuisibiliter mo  
uebitur velocius q̄ aliquis punctus in a sed in instanti z  
minatiuo hore punctus velocissime motus b erit punct⁹  
qui i diuisibiliter velocius mouebitur q̄ pro tunc moue  
bitur aliquis punctus in a vt claret ex casu igitur a in illo  
instanti mouebitur eque velociter sicut b negatiua autem  
sic probo a in illo instanti mouebitur velocius q̄ imme  
diatē ante illud instans viso q̄ in illo instanti illa s̄phera  
in illo instanti mouebitur velocius q̄ a immediatē ante il  
lud instans igitur a non mouebitur in illo instanti eque ve  
lociter sicut b minorem autem sic probo a z b s̄phera eque  
velociter mouebuntur ante illud instans sed b in illo instā  
ti non mouebitur velocius q̄ immediatē ante illud instā  
s̄m igitur non mouebitur velocius in illo instanti q̄ a moue  
bitur immediatē ante illud instans maior ē clara z mino  
rem probo b in illo instanti i diuisibiliter velocius moue  
bitur q̄ immediatē ante illud instans mouebitur aliquod  
punctum eius igitur b in illo instanti mouebitur eque ve  
lociter sicut immediatē ante illud instans mouebitur z per  
consequens in illo instanti nō mouebitur velocius q̄ im  
mediatē ante illud p̄o: p̄na 13 ēt secūdu hāc op̄ionē igit

**Cōfirmatur aliquid mouetur cir**  
culariter vniiformiter z tamen velocitas illius motus non  
debet attendi penes punctū velocissime motum aut pe  
nes aliquē punctū qui i diuisibiliter velocius mouetur q̄  
aliquis punctus illius corporis ergo male dicit hec op̄i  
nio cōsequētia est clara z assumptū p̄batur z pono casū  
q̄ sit vñ linea infinita s̄m quid sursum z terminetur ad s̄phe  
rā lune z moueatur circulariter circa terrā sicut s̄phera lu  
ne ita q̄ in. 24. hōis circueat totam terrā illo posito cla  
rū est q̄ mouetur circulariter vniiformiter sicut tā mouetur  
s̄phera lune sed q̄ illius motus velo citas non debeat at  
tendi penes punctum velocissime motus p̄z eo q̄ nullum  
ē ibi punctū velocissime motū q̄ quocūq̄ p̄cto dato de  
siuid in duplo velocius motū aliud in triplo z sic p̄sequē  
ter nec stes in hoc q̄ multa puncta illius linee essent ex  
tra celos z essent vacuo z ita illa nō mouerētur tum quia  
oppositam est p̄babile tum q̄ si illud nolueris concedere  
pono q̄ sit ibi sp̄acium sed q̄ velocitas illius non debeat  
attendi penes punctū qui i diuisibiliter mouetur velo  
cius q̄ aliquis punct⁹ illius linee p̄batur q̄ detur oppo  
sitū quero vel ille punctus moueretur finite velociter vel  
infinitē velociter s̄m nō moueretur veloci⁹ q̄ aliquis  
istorū p̄ctorū imo sunt infinita puncta illius linee quoz  
q̄libet mouetur velocius q̄ illud punctū si infinite velo  
citer mouetur q̄ nū i diuisibiliter mouetur velocius q̄ a  
licuis istorū p̄ctorū q̄ si infinite velociter mouetur infi  
nite velocius q̄ aliquis istorū p̄ctorū q̄ q̄libet pun  
ctū illius linee mouetur finite velociter z ille punctus in  
finite velociter ergo ille punctus infinite velociter mouet  
q̄ aliq̄ punct⁹ illi⁹ linee z p̄ p̄ns nō i diuisibiliter velo  
ci⁹ moueret ille punct⁹ q̄ aliquis punctus huius linee.

**Ad primū p̄ncipale respondetur**  
negando q̄ illa duo p̄radictoria simul stēt i casu quo ad  
missio dico q̄ affirmatiua est vera z nego veritatem nega  
tiue z ad p̄bationē cōcedo q̄ b in instanti terminatiuo ho  
re mouebitur velocius q̄ immediatē ante illud instā mo  
uebatur z q̄n probas q̄ nō b in illo instanti i diuisibiliter  
velocius mouebitur q̄ immediatē ante illud instans mouebit  
tur aliq̄ punctū ei⁹ igit b in illo instanti mouebitur eque  
velociter sicut immediatē ante illud instans mouebitur ne  
go cōsequētia an tecedente cōcesso nam b in illo instanti  
velocius mouebitur q̄ immediatē ante illud instans mo  
uebitur aliq̄ punctū eius quia tunc punctum aliud i cr  
cūserētā ip̄s⁹ mouebitur velocius q̄ mouebitur ante illud  
instā z p̄ p̄ns tūc mouebit veloci⁹ q̄ mouebit aliq̄ punctū  
ei⁹ an illud instans z in nulla p̄portione mouebit vel  
ocius in illo instanti q̄ immediatē ante illud instans moue  
bitur aliq̄ punctū ei⁹ maxima em̄ velocitas q̄ mouebitur  
in illo instanti erit minima velocitas qua non mouebitur al  
q̄ punctū ei⁹ an illud instans nec p̄sequētia adducta po  
test habere aliquē colorē ex hac p̄sitione q̄ dicit ē q̄ si  
aliq̄ punctū i diuisibiliter veloci⁹ moueatur q̄ aliquod p̄  
ctū alicui⁹ mobil⁹ q̄ illud punctū z illud mobile eque veloci  
ter mouetur Et ita claret q̄ b sequatur punctū velocius mo  
tū hui⁹ mobil⁹ i diuisibiliter velocius mouet q̄ aliq̄ pun  
ctū hui⁹ mobil⁹ igit ista duo mobilia eque velociter moue  
tur nō tamen sequitur punctū velocissime motū hui⁹ mo  
bil⁹ in diuisibiliter veloci⁹ mouet q̄ immediatē ate hoc moue  
batur aliq̄ punctū hui⁹ mobil⁹ igitur istud mobile eque ve  
lociter mouetur sicut immediatē ante hoc mouebatur q̄  
mobile nam in casu p̄ncipali b i diuisibiliter velocius  
mouetur in instanti terminatiuo hore q̄ immediatē ante  
illud instans mouebatur aliquod punctum eius z tamen



## Tertii phisicorū

In illo instanti illud mobile non eque velociter mouebitur sicut immediate aut illud instans ipsum mobile mouebatur. Et idem probari potest si fiat cōpatio in ordine ad tempus futurū nō esse sequitur punctus velocissime motus a mobilis mouetur indiuisibiliter velocius quā immediate post hoc mouebitur aliquod punctū a mobilis igitur a mobilis mouetur adeo velociter sicut immediate post instans presens mouebitur a mobile.

**Ad confirmationē respondetur** quod argumentū non magis currit contra hanc opinionē quā contra opinionem illorū qui dicunt quod velocitas motus circularis debet attendi penes punctū mediū iter punctum velocissime motū aut tardissime motum aut quiescens omnino non respondēt tū aliqui concedendo quod linea mouetur infinite velociter et quod velocitas illius non debet attendi penes punctū velocissime motū eo quod nullū tale est in illa linea sed debet attendi penes punctū quod indiuisibiliter mouetur velocius quā aliquod punctū illius linee et illud punctum moueretur infinite velociter nec est cōcedendum quod mouetur in infinito velocius quā aliquod punctum illius linee eo quod sicut est dicere quod in duplo velocius motus et in triplo et sic patet quod ut communiter dicimus finiti ad infinitū nulla est proportio et per punctū huiusmodi quodlibet punctum illius linee mouetur finite velociter nullo tamen eorum in aliqua proportione illud punctū infinite velociter motum velocius mouetur et ita indiuisibiliter velocius mouetur quā aliquod punctus illius linee. Sed isti non intelligunt opinionē quod sic patet vel ad hoc quod in aliquod punctum indiuisibiliter velocius mouetur quā aliquod punctum alicuius mobilis sicut ficit quod mouetur velocius et in nulla certa proportione velocius mouetur et clarum est sicut istos quod oportet dicere quod si quia propterea concedunt quod punctum infinite velociter motum velocius indiuisibiliter mouetur quā aliquod punctū illius linee infinite eo quod in nulla certa proportione velocius mouetur.

**Sed contra ex illo sequitur** quod vna rota vniiformiter mota ut. 4. in vna hora in qua non dat punctus velocissime motus mouetur infinite velociter quia sicut opinione istam illa rota mouetur eque velociter sicut punctus qui indiuisibiliter mouetur velocius quā aliquis punctus illius rote sed dato aliquo puncto quod moueretur infinite velociter illud moueretur indiuisibiliter velocius quā aliquis punctus illius rote igitur illa rota moueretur eque velociter sicut illud punctum quia est clara cum maiore et minore patet illud punctum moueretur velocius et in nulla certa proportione moueretur velocius eo quod finiti ad infinitum nulla est certa proportio.

**Propterea aliter respondeo** at argumentū quod in casu posito illa linea mouetur infinite velociter ut per amplius patebit in materia de infinito et concedo quod eius velocitas non potest attendi penes presens velocissime motū cum nullum tale sit dabile in illa linea nec est penes punctum qui indiuisibiliter moueretur velocius quā aliquis punctus illius linee eo quod nullum tale assignari potest.

**Fortē dicis nullū punctū illius linee** moueretur infinite velociter sed qualibet velocitate infra infinitam mouetur aliquis punctus illius linee igitur velocitas infinita est minima velocitas quod non mouetur aliquis punctus illius linee igitur si aliquis punctus moueretur illa velocitate moueretur indiuisibiliter velocius quā aliquis punctus illius linee quemadmodum sepius ante dictum fuit et si minima velocitas qua non mouet aliquis punctus ali-

cuius rote est ut. 4. et aliquis punctus moueretur ut. 4. ille punctus moueretur indiuisibiliter velocius quā aliquis punctus illius rote.

**Dicitur** quod ille punctus qui moueretur infinite velociter non moueretur indiuisibiliter velocius quā aliquis punctus illius linee imo infinite velocius quā aliquis punctus illius linee et in duplo velocius quā aliquis punctus illius linee et in quadruplo et sic patet in infinito et communiter concedi solet nec est ille de illo quod ibidem subditur quod in casu v. r. est dicere quod nulla proportione velocius mouetur quod non contingit in proposito. Et tunc respondeo ad argumentū quod quod dictū fuit velocitatem motus vniiformis debere attendi penes punctum velocissime motus aut penes punctum quod indiuisibiliter velocius et illud esset intelligendum ubi latitudo motus terminatur exclusiue aut inclusiue ad gradum finitum.

**Sed contra tunc concedendum erit** quod aliquod mobile mouet infinite velociter cuius tamen quodlibet punctum mouetur finite velociter precise patet de illa linea. Secundo quod aliquod mobile vniiformiter mouebitur quo ad tempus et hoc semper circueundo et tamen non vniiformiter circuebit volo esse quod linea data in 48 horis circueat totam terram et postea iterum in 12 horis circueat totam terram tunc erit quo semper infinite velociter mouetur illa linea ipsa mouetur vniiformiter quo ad tempus et clarum est quod non eque velociter circueat nec valet dicere illa linea in minori tempore videlicet .xii. horis describit tantum spatium sicut in maiori igitur velocius mouetur in minori tempore quā in maiore quod ille modus arguendi solum tenet in his quod precise finite velociter mouentur. Concedo illa correlaria posita ex quibus sequitur vterius quod aliquod mobile vniiformiter mouebitur quo ad tempus adeo velociter precise sicut prius et quod quilibet punctus eius mouebitur tardius quā prius patet si linea illa in .xii. horis circueat totam terram et postea in .xiii. horis tunc correlariū claret et in casu secundi correlariū illud mobile mouetur adeo velociter sicut prius et tamen quilibet punctus eius mouetur velocius quā prius.

**Secundo principaliter arguitur** rota quod circulariter mouetur non mouet adeo velociter sicut aliquod punctum in circūferētia ipsius igitur male dicit opinio quia est clara et assumptū patet ipsa mouetur precise adeo velociter sicut punctum medium inter centrum et circūferētiā et cum illud non sit punctum velociissime motū ipsius rote habetur positum assumptum pro ois latitudo vniiformiter difformis respondet suo gradu medio sed illa rota mouetur vniiformiter difformiter igitur motus illius rote correspondet motui puncti mediū maiore est vna regula cōiter ab oibus concessa si enim aliquod corpus a non gradu albedinis in vno extremo habeat albedinē vniiformiter difformem terminatam ad 3 illud est precise albu ut 7 minor etiā patet quod cuiuslibet puncti motus quod tunc exceditur a motu alicuius puncti superioris et excedit motū puncti inferioris equaliter distantis.

**Cōfirmatur capitatur aliqua rota** circulariter mota ad vniiformitatem diuiso illa in duas partes rotas vna extrinseca alia intrinseca extrinseca sit a intrinseca sit b volo quod b rarefiat cōdensādo a quod suppono quod puncta et circūferētia equaliter se distāt a centro tunc patet ad hanc opinionē dicendum est quod talis rota se mouetur vniiformiter quo ad tempus in 3 horis punctum intrinsecū (et hic secundo centrum) itēdat motū suum et hoc quia illud punctum velociissime motum semper mouetur vniiformiter.



## Questio prima

**Sed cōtra hoc sic arguo alicue p-**  
tes illius rote intendunt motum suum & nulla pars illius  
rote remittit suum motū igitur rota rotavelocius mouetur  
q̄ aēta quē admodū si alicue partes alicuius corporis au-  
geātur & nulla pars illius diminuat̄ur tot um corpus au-  
geri dicitur.

**Ad secundū principale dicit̄ur q̄ illa**  
rota velocius mouetur q̄ punctum in mediū & cōcedo q̄ il-  
la rota mouetur vniformiter difformiter quo ad subiectū  
nec sequitur q̄ p̄tise eā velocius mouetur sicut punctum  
respondet gradū medio applicando ad motum localem  
vniformiter difforme dico q̄ solum habet verū de motu  
locali vniformiter difformi quo ad tempus & non de mō-  
tu locali vniformiter difformi quo ad subiectum ita q̄ si ef-  
ferat̄ aliquod corpus quod intenderet motū suum circularē  
a nō gradū vsq̄ ad 3 velocitas illius debet attendi penes  
tale p̄ctū velocius motum vsq̄ penes p̄ctū extrema-  
le qui sic intenderet motum suum & totalis ille motus nō  
diceretur nisi velox vt 4. ita q̄ si vnū aliud moueretur 4.  
gradibus velocitatis aliud corpus adeo velocius moue-  
retur p̄ctise sicut illud.

**Sed cōtra hāc solutionem istatur**  
vna qualitas non dicitur adeo intensa sicut pars eius intē-  
sissima nec ēt aliquod corpus dicitur esse adeo latum si-  
cut eius pars latissima igitur a cōuenienti similitudine cor-  
pus non mouetur adeo velocius sicut eius punctus velo-  
cissime motus Etiam tunc sequeretur q̄ si duo hoīes v-  
nus breuis & alter longus in eodem tempore circueunt̄ to-  
tam terram non eā ue velocius mouerentur quia punctū  
velocissime motū maioris describeret maiorem circūlū q̄  
punctū velocissime motum minoris.

**Respondetur concedendo q̄ quali-**  
tas non ē adeo intensa sicut equus pars intensissima sicut  
q̄ corpus non est adeo latum sicut eius pars latissima ni-  
chilominus tñ corpus adeo velocius mouetur sicut eius  
punctum velocissime motum & do discrimen quia non q̄  
liber qualitas denominat suum subiectum tñ motus loca-  
lis denominat suū subiectum 3. rō euidēs est ad hoc q̄ cor-  
pus non debet dici adeo latum sicut eius pars latissima  
vt visum est circa quintam argumentum prime questiois  
primi p̄p̄ficorū nulla talis ratio est que cogat dicere op-  
positum huius quod de motu locali circulari dictum ē p̄  
pretea non abs re illo negato istud conceditur. Patet  
igitur ex predictis q̄ omnis magnitudo que circulariter  
mouetur ita velocius mouetur sicut aliquod punctum es-  
tius & ita primum mobile 3. infinita tarditate moueatur si  
tamen infinite tarde mouetur : mouet̄ em̄ oē mobile qua-  
cūq̄ tarditate qua aliquod punctum eius mouetur non  
tamen ita tarde mouetur sicut aliquod punctum eius quē  
admodum omne corpus omnem puitatem quam habet  
aliqua pars eius etiam habet non tamen est adeo paruus  
sicut aliqua pars eius.

**Ad aliud de duobus hominibus**  
qui mouentur super terrā sphericā cōcedo q̄ longior velo-  
cius mouetur & ratio tacta est inter arguendū vulgus tñ  
indicare illos eque velociter moueri quia respicit p̄ctead  
lineas descriptas ab aliquibus punctis in pedibus illorū  
mobiliū nichilominus tamen hoc nichil refert.

**Ad cōfirmationem concedo q̄ illa**  
rota semp mouetur vniformiter dum modo illa puncta in

circuferentia semper equaliter se habeant in ordine ad  
cētū q̄ tūcūq̄ alia puncta intrinseca itē dār suos motus  
nec valet iste modus arguendi alicue p̄tes huius mobi-  
lis intendunt suos motus & nulla pars huius mobilis res-  
mittit suum motum igitur totum velocius mouetur

**Tertio p̄cipaliter arguitur ut sphe-**  
ra lune & sp̄ero solis eque velociter mouentur & tamen  
p̄ctus velocissime motus sp̄ere solis velocius mouetur  
q̄ punctus velocissime motus sp̄ere lune igitur velocita-  
tes istarū spherarū nō debet attendi penes puncta velo-  
cissime mota p̄na est clara & aīis p̄t̄ sp̄era solis & sp̄era  
lune equo velocius circueunt terrā igitur sp̄era solis et  
sp̄era lune eque velocius mouentur tenet p̄na ab inferio-  
ri ad superius q̄ omne circū ē moueri & aīis part̄ quia  
tam sp̄era solis q̄ sp̄era lune i. 4. horis circueunt tes-  
tam terram igitur eque velocius circueunt.

**Cōfirmatur si positio esset vera se-**  
queretur ista duo contradictoria esse simul vera in aliquo  
casu velocitas vt 6. est minima velocitas qua non moue-  
tur aliquis punctus gire a & nulla velocitas vt 6. eo mini-  
ma velocitas qua non mouetur aliquis punctus gire ap̄ns  
est falsū igitur maior probatur positio casu q̄ minima ves-  
locitas qua non mouetur aliquis punctus gire a in instā-  
ti p̄nti sit vt 6. 3. prima gira in hora futura remittat mo-  
tum suum ad subduplū sc̄da gira in quadruplo tardius vt  
minus q̄ primū & tertia in sedecuplo minus deperdat q̄  
prima & sic p̄ar semper augendo per duas proportiones  
duplas remissionem qua posito sumus in instanti termina-  
tuo hore remissionis probat̄ est affirmatiua vt patet per  
tertiam cōclusionem negatiuam p̄bo sic si fieret sic remis-  
sio q̄ prima gira girans primam partem p̄portionalem  
remitteret motū suum ad subduplū sc̄da vero gira in  
duplo tardius tertia in quadruplo & sic p̄r in proportio-  
ne dupla tunc minima velocitas qua non moueretur ali-  
quis punctus illius columpne esset vt 6 sed infinitū tar-  
dius remitteret motū suū aliqua gira in primo casu vero q̄  
in isto sc̄so casu ergo sequitur q̄ nulla velocitas vt 6. est  
nunc minima q̄ nō mouetur aliquis punctus istius gire  
tonet p̄na p̄ modū probandi quo probatum est in tertia p̄-  
clusionē q̄ velocitas vt 6. non erat minima qua non moue-  
batur aliquis punctus istius columpne & q̄ i. infinitū tardi-  
remittet motū suū aliqua gira i. primo casu q̄ in secundo  
probo sc̄sa gira in primo casu in duplo tardius remittit  
motū suū q̄ in primo casu tertia in quadruplo tardius in  
primo casu q̄ in secundo & sic p̄r igitur in infinitū tardius  
remittit motum suum aliqua gira in primo casu q̄ in sc̄so  
consequentiā est nota & antecedens exemplariter pote-  
st probat̄ istc vt si prima gira ḡra exempli moueretur vt 4.  
& remitteret motum suū est subduplū in fine moueretur  
vt 2. secunda gira remitteret solum per medium gradū sc̄-  
tia per octauam partem gradus & sic p̄r in primo casu  
in secundo casu vero prima gira deperderet tantundem  
sicut in primo casu secunda perderet p̄ctise vnū gradū  
tertia perderet medietatem gradus quarta quartam par-  
tem gradus & sic cōsequenter quo facto patet veritas illi-  
us antecedentis aspicienti proportiones graduum deper-  
ditōum in vtroq̄ casu & sic habentur illa duo contradic-  
toria vera.

**Ad tertium principale negatur q̄**  
sp̄era solis & sp̄era lune eque velociter mouentur siue  
teneatur hec opinio siue teneatur opposita nam punctus  
medium sp̄ere solis penes quod debet attendi velocius  
c. iiii







# Questio Prima

tuobas mobilibus q̄ in casu ab equali portioe mouēt  
tū in equalia spacia pertransseunt vt p̄cedit i solutioe igr̄  
**Si forte** dicas p̄pter argumētū q̄ ille casus nō ē pos  
sibilis sc̄s q̄ ab equali p̄portione sic mo  
ueantur & eque velociter circueant & vnum sit maius al  
tero & ideo vanda est alia solutio.

**Contra hoc arguit p̄bando possi  
bilitatē consequentis & cum hoc veritatem illius conse  
quentis & pono q̄ sit a bipedale vniforme & potentie vt s̄  
sit pedale tante potentie que moueantur per medium cir  
culare vniformiter vt 4. tunc notum ē q̄ i cōtra spacia li  
nealia p̄transibunt quo ad p̄fecta velocitate mota cū sp̄  
equaliter p̄transcant de corpore circulari sup̄ q̄s mouētur.**

**Dices forte cōcedēdo q̄ ibi equali  
liter circueant & in equalia spacia pertransibunt tamen  
non ab equali proportione & causa est quia licet eadē  
sit proportio intensiue illarū in potentiarū ad resistentiā  
nō tñ extensiue hoc est maiorem resistentiam debet diuis  
dere mobile maius q̄ aliud min⁹ sed q̄ solutio destruit  
opinione cōem de velocitate motus recti ideo dico q̄ ibi  
magnitudo se tenet ex parte potentie & sic non manet ea  
dem proportio potentie inter illa duo mobilia.**

**Contra pono casum q̄ tantum di  
minuatnr resistentia illius mobilis maioris quantum iu  
uat magnitudo sic sc̄s q̄ mobile maius moueatur sup̄ resi  
stentiam vt 2 & mobile minus sup̄ resistentiā vt iiii. tunc  
habebō q̄ eque velociter circueant tñ in equalia spacia p̄  
transibunt igr̄ solutio nulla sed quia argumentum p̄sup  
ponit penes quid attendatur velocitas motuū de istop  
transco vsq̄ ad suum locum.**

**Ad cōfirmationē tertii r̄ndetur ne  
gando ex illa p̄sitione sequi illa duo cōtradictoria & ad  
probationem admissō toto casu concedo q̄ in instanti ter  
minatio tempore remissionis adhuc minima velocitas  
que non mouebitur aliquis punctus illius colūne erit vt  
6 nego negatiuam & ad probationē admissō casu conce  
so toto antecedente vt satis clare deducitur nego illam  
consequentiam & siue argumentum p̄bet illā probationē  
terrie cōclusionis non valere siue non/non curo sufficit  
mibi q̄ in illo casu conclusio est vera que pōt sic probari  
quo ad illā partē sc̄s q̄ velocitas vt 6 non sit minima q̄  
nō 2c. q̄ aliqua gira mouetur velocius q̄ vt 6 ergo 6 nō  
erat minima velocitas 2c. p̄nā ē nota añs probō q̄ vt in  
probatione dicitur prima gira deperdet duos gradus &  
sic mouebitur vt 2 secunda remittet ad 6 vsq̄ ad 7 & ter  
tia remittet motum suum a vii vsq̄ ad 6 cum dimidio &  
2 p̄ p̄nā tertia gira mouebitur velocius q̄ vt 6 quod in  
fert propositum sc̄s q̄ conclusio est vera in illo casu quia  
quocunq̄ velocitas signetur infra 8 probabitur facillime  
q̄ illa non sit minima quia non 2c. Et qua conclusioe vi  
detur sequi q̄ quibet punctus istius colūne in ista ho  
ra remittet motum suum ad nō gradū tñ nunq̄ colūna  
remittet motum suum in aliquo instanti intrinseco istius  
horē imo per totam horā mouebitur vniformiter paret  
concellariū supposito q̄ sic proportionabitur fiat remissio  
per oēs giras vsq̄ ad non gradum sicut dictum est.**

**Secūdo sequitur q̄ illa latitudo que  
est difformis successiue remittitur per totam horam tñ in  
stanti terminatiū horē erit vltimū eē completum veloci  
tatis vt 8. Et licet isti casus istarum trium conclusionū  
p̄cipalium vix possint verificari realiter sufficit tamen**

q̄ ad ymaginationem nō implent cōtradictionem

Et de prima parte huius questi.

**S**equitur secunda pars q̄  
isti in qua inquirendum est penes quid habet  
attendi velocitas motus recti p̄o cuius ma  
tellectu pono conclusiones.

**Prima cōclusio velocitas mot⁹ lo  
calis recti non debet attendi penes spacium corporale at  
superficiale in tanto vel tanto tempore descriptū hec cō  
clusio probatur quia dato opposito sequeretur q̄ quan  
do aliquod corpus graue descendit non esset motus vni  
mis quoad subiectum cui oppositum omnes asserunt  
probatur p̄nā totū illud corp⁹ describit duplū spacium cor  
porale ad suā medietatem igitur in duplo velocius mo  
uebitur si velocitas motus localis recti habeat attendi pe  
nes spacium corporale & eodē modo probari pōt q̄ nā debe  
at attendi penes spacium superficiale q̄ dato opposito  
sequitur q̄ totum illud corp⁹ moueret veloci⁹ q̄ vna me  
dietas eius sc̄m latitudinem & sic non daretur motus y  
niformis ibi quo ad subiectum.**

**Secunda cōclusio velocitas mot⁹  
localis recti debet attendi penes spacium lineale hec cō  
clusio probatur penes aliquid habet attendi illa velocitas  
& non penes spacium corporale aut superficiale & nō vide  
tur penes quid ap̄ius q̄ penes spacium lineale ergo ta  
lis velocitas debet attendi penes spacium lineale.**

**Tertia conclusio velocitas mot⁹  
localis recti non debet attendi penes totale spacium li  
neale inclu sum inter terminum ad quē & terminū a quo  
hec conclusio probatur quia dato opposito sequeretur q̄  
essent due virge vna pedalis & alia bipedalis range  
tes istum parietē & mouerentur versus aliū parietē & e  
cito tangerent illum parietem q̄ ille virge e  
q̄ velociter mouerentur quod est falsum quia virga pedalis veloci⁹  
mouetur q̄ bipedalis quia magis distabat ab illo termi  
no ad quem q̄ virga bipedalis & eque cito attinget termi  
num ad quem sicut alia virga motus recto igitur veloci⁹  
mouetur q̄ alia consequentia tamen est nota q̄ talia spa  
cialinealia intercepta inter terminum ad quē & terminū  
a quo sunt equalia.**

**Quarta conclusio velocitas mot⁹  
localis recti non debet attendi penes spacium lineale des  
criptum a puncto velocissime moto ipsius mobilis hanc  
conclusionem probat paulus veneris 34. capite in sua sū  
ma quia dato opposito sequeretur q̄ si fortes & plato equa  
liter distarent ab aliquo termino ad quem & continue mo  
uerentur versus illum illum terminum ad quem plato ves  
ro semper p̄cederet fortem & in fine fortes extenderet  
brachium q̄ fortes moueretur velocius q̄ plato quod vi  
detur absurdum probatur tamen consequentia quia spa  
cium lineale descriptum a puncto ipsius fortis est maius  
spacio lineali descripto ab aliquo puncto platonis. Et  
ista conclusioe sequitur.**

**Quinta cōclusio velocitas mot⁹**

recti debet attendi penes spacium lineale descriptum a  
puncto medio ipsius mobilis.

**Nō obstantib⁹ cōclusionibus istis  
pono sextam conclusionem que talis est velocitas mo  
tus localis recti debet attendi penes spacium lineale**

*[Handwritten signatures and scribbles at the bottom of the page.]*



## Tertii phisicorum

descriptum a puncto velocissime moto hanc cōclusionē sic probō supposito casu quartē conclusionis cum hoc tamen q̄ in principio motus punctum velocissime motum ipsius sortis & sortes equaliter distent ab illo termino si 70 quo posito sic arguo sortes & eius punctum velocissime motum eque velociter mouebuntur igitur antecēdēs probō quādoquē aliqua equaliter distant ab aliquo termino fixo mouentur versus illum terminum fixum per idem medium & eque cito attingunt illum terminum fixum tunc illa eque velociter mouentur sed sortes in casu & eius punctum velocissime motum eque cito attingunt illum terminum fixum igitur sortes & eius punctum velocissime motum eque velociter mouentur consequentia & clara & maior patet quia non alia via possumus probare aliqua velociter moueri quare autem addiderim per idem medium patebit ex sequentibus minor autem probatur quia q̄ cito punctum velocissime motum ipsius sortis attinget illum terminum fixum ipse sortes attinget ratione partis illum terminum fixum & ita habetur q̄ illa eque velociter mouentur quod erat probandum dico igitur in casu q̄ sortes velocius mouetur platone dato q̄ non progrediatur ante platonem cum omnib⁹ istis tamen stat q̄ sortes & plato incipiant eque cito moueri & desinant eque cito moueri & tamen in fine motus spacium pertransitum ab vno sit centuplum ad spacium pertransitum ab alio & pono q̄ sortes & plato mouebuntur adequate per horam futuram & q̄ spacium super quod mouebitur sortes rarefiet semper post ipsam sortem videlicet a parte posteriori ipsius mobilis ita q̄ per rarefactionem illam ipsum in fine hore sit centuplum ad spacium super quod mouebitur plato isto posito claret propositio & per hoc facile est respondere ad omnes similes casus & munes quia illud non prouenit ex parte motus localis & ita patet hunc modum arguendi nihil valere ista duo mobilia eque velociter mouebuntur igitur equalia spacua linealia describent nec etiam sequitur ista mobilia equalia spacua linealia describent igitur eque velociter mouebuntur sed quibusconq̄ seclusis impedimentis satis valet ille modus arguendi.

### Contra p̄dicta arguitur p̄tio sic

pono q̄ sint duo mobilia equalia in concauo orbis lune & equaliter distent a centro descendat vnum per lineam rectam videlicet per cordam arcus alium per lineam curuā vtz p̄ arcum & q̄ eque velociter peruenient ad terminū ad quem illo posito clarum est q̄ ista mobilia describent in equalia spacua linealia illud enim quod descendit per arcum describit maius spacium lineale q̄ aliud sed q̄ eque velociter moueatur patet illa eque velociter descendunt igitur eque velociter mouentur consequentia ē bona & antecēdēs est clarum quia eque velociter veniunt de sursum ad vtrumq̄.

### Confirmatur pono casū q̄ sit duo

mobilia vtz sortes & plato & moueantur per totam vnā horam super aliquas lineas equales & hoc eque velociter maneat plato in instanti terminatio hore sed in illo instanti sortes moriatur ita q̄ vltimum esse ipsius hore sit primum non esse ipsius sortis illo casu posito verum est dicere q̄ sortes & plato mouentur eque velociter & tamen non pertransibunt equalia spacua linealia igitur minor probatur plato pertransibit suam lineam & sortes non pertransibit suam lineam igitur non pertransibunt equalia spacua linealia q̄ sortes non pertransibit suam lineam probatur quia dato opposito sequitur q̄ illa linea erit pertransita a sorte quod si concedas sic arguo illa linea erit

pertransita a sorte igitur in aliquo instanti erit pertransita a sorte quia vt dicitur communiter pertransiri contingit successiue esse vero pertransitum contingit in instanti ergo in quo instanti hoc linea erit pertransita a sorte nō in aliquo instanti intrinseco hore nec in instanti extrinseco q̄ saluum tunc erit dicere q̄ sortes sit & p̄ p̄ns tūc falsū ē dicere q̄ sit pertransita a sorte nec etiā post illud instans verum erit dicere q̄ sit pertransita a sorte igitur in nullo instanti hec linea erit pertransita a sorte igitur nunq̄ pertransibit hanc lineam.

### Ad primum principale de duob⁹

corporibus equalibus positus in concauo orbis lune concedo q̄ vnum describet maius spacium lineale q̄ aliud & nego q̄ eque velociter mouebuntur concedo tamen q̄ eque velociter descendet quia pariformiter vt dictum ē prius q̄ velocitas motus circularis penes aliud habeat attendi q̄ velocitas motus circuitionis ita in proposito dicendum est q̄ penes aliud habeat attendi velocitas descensus q̄ velocitas illius motus. p̄tio quo talem positionem.

### Ad cognoscendum velocitatē de

scensus oportet describere duas lineas rectas a talibus mobilibus vsq̄ ad terminum ad quem & si illa mobilia eque cito derelinquendo terminum a quo attingant terminos istarum linearum illa eque velociter descendunt & ita in proposito descriptis duabus lineis rectis procedentibus ab illis corporibus vsq̄ a terram ex quo illa corpora eque cito attingent terminos istarum linearum dicantur eque velociter descendere dato q̄ vnum illorum corporum describeret centuplum spacium lineale ad spacium alterius sed vt dictum est penes aliud debet attendi velocitas illius motus velocitas itaq̄ descensus attendenda ē penes propinquitatem ad centrum in tanto vel in tanto tempore. Tamen istis tamen bene stat q̄ aliquod mobile cōtinue post hoc mouebitur eque velociter & vniformiter per totam vnā horam & tamen in infinitum tardius descendet in aliquo instanti illius hore q̄ in prima medietate eiusdem hore quod sic probō capio aliquod corpus circularē quod mouebitur in vna hora descendendo versus centrum sic q̄ sicut illud corpus fiet magis & magis propinquum centro ita tardius & tardius pertranseat de distantia que est inter ipsum & centrum deinde volo q̄ protrahatur vna linea transfuersaliter super illud corpus circulare & sit ei affixa ita q̄ descendet ad motum illius corporis circularis pono super vnum mobile q̄ eadem hora mouebitur super lineam vniformiter ipsam pertranseundo. Istō posito patet conclusio quia illud mobile vniformiter mouebitur per totam illam horam & q̄ in infinitum tardius descendet in aliquo instanti illius hore q̄ in prima medietate eiusdem patet quia illud corpus circularē in infinitum tardius descendet in aliquo instanti q̄ in prima medietate & cum illud mobile mouebitur descendendo ad motum corporis circularis sequitur q̄ in infinitum tardius descendet in aliquo instanti q̄ in prima medietate hore. Sed quia dices q̄ tortuose verificata est conclusio probō eius possibilitatem alia via de vno corpore quod non solum mouebitur per accidens etiam de illo quod mouebitur de per se & pono q̄ sit aliqua linea recta cadēs vsq̄ ad centrū & sup punctū inicitā quū illius linee ponatur mobile a q̄ mouebitur vniformiter motu recto sup illā lineā descendendo & eam pertrāeat in duabus horis sequentibus & hoc gradu vniformiter vt 4 pono in super q̄ nūc in instanti inicitatio prime



## Questio Prima

hore in quo incipit moueri incipiat centrum recedere a loco in quo est positus ipsum centrum in prima hora intendet motum suum a non gradu vsq; tunc et in secunda hora mouebitur vniformiter illo gradu vt in isto posito paret q; per illas duas horas a mobile vniformiter mouebitur et ante instans continuatium illarum duarum horarum certe velociter a mobile descendit et ante illud instans in infinitum tarde descendit et in secunda hora mouebitur vniformiter eque velociter sicut in prima et tamen in illa nec ascendet nec descendit eo q; semper manebit equaliter distans a cetro et a celo plures conclusiones circa hoc cōcurrūt quas breuitatis cā omitto.

**Ad cōfirmationē cōmunitē respondetur** in casu posito sortes nun pertransibit suam lineam quia ad hoc q; aliquod mobile pertransseat aliquod spacium requiritur q; in fine talis motus illud mobile maneat et etiam illud spacium conceditur tamen q; eque velociter mouebuntur licet inequalia spacia line alia describent hoc tamen non impedit nec arguit velocitatē motus localis recti non debere attendi penes spacium lineale q; sufficit q; illud mobile mansisset in fine talis motus q; illa mobilia descripsissent equalia spacia linealia.

**Sed contra hanc resolutionē instatur** primo sic tantum spacium q; pertransibit plato in aliqua parte huius hore tantundem etiam pertransit sortes et in instanti terminatio hore sicut sortes nihil pertransit ita etiam in illo instanti plato nihil pertransit igitur tantum spacium q; pertransibit plato pertransibit ipse sortes et cum totam lineam pertransibit plato sequitur q; totam lineam pertransibit sortes.

**Tum secundo diuidatur illud spacium** super quod mouebitur sortes per partes proportionales partibus maioribus terminatis ad punctum a quo sortes incipit moueri illo posito sic arguitur quamlibet partem istarum partium proportionabilium sortes pertransibit igitur totam istam lineam ipse pertransibit igitur totam istam lineam ipse pertransibit assumptum p; per ascensum quia primam pertransibit secundam tertiam et sic p; probatur tamen consequentia quia si quamlibet istarum ipse pertransibit istas pertransibit et si istas pertransibit istas duas medietates huius spacii pertransibit et ultra sequitur q; istam medietatem pertransibit demonstrando secundam medietatem huius spacii remotiorē a termino a quo et tamen falsum erit dicere q; in instanti terminatio motus quo sortes pertransibit illam medietatem illud mobile manebit igitur ad hoc q; aliquod mobile pertransibit aliquod spacium nō requiritur illud quod ante dictum est.

**Tū tertio ponat ad ymaginatio** nem q; sortes semper sit in loco punctali vel quocūq; alio mobili et tunc queritur vel cadauer erit extra spacium vel sup aliquam partem spacii si extra totum spacium sequitur q; illud mobile pertransibit illud spacium si vero sit super aliquam partem huius spacii aut in aliquo puncto q; sit tale punctum et quocūq; signato sequitur q; illud mobile dato q; mansisset in instanti terminatio hore nō pertransisset suū spacium sicut aliud mobile.

**Tū quarto posito q; aliquis ignis** producat calorem per totam horam in aliquod passum et in instanti terminatio hore desinat esse ille ignis per punctum suū non esse illo posito sic arguitur ille totalis calor qui erit in instanti terminatio hore produceretur ab ali-

quo agente et tamen quando ille calor primo erit illud agens a quo produceretur nō erit igitur a cōuenienti similiter dicitur aliquod spacium erit primo pertransitum tūc illud mobile si erit q; aut ille calor producat ab illo igne p; q; producat ab aliquo et nescis dare a quo nisi ab isto igne igitur in instanti terminatio istius totius hore iste calor erit primo productus et tunc notum est q; illud agens non erit.

**Ad ista respondetur cōsequēter** sustinendo ea que prius dicta sunt negando q; tantum spacii quantum pertransibit plato pertransibit sortes siue nō quocūq; spacium pertransibit plato pertransibit sortes plato enim pertransibit hanc lineam et non sortes igitur non quantuncūq; spacium pertransibit plato pertransibit sortes et nego similiter q; quantuncūq; partem spacii pertransibit plato in aliqua huius parte hore pertransibit sortes nam in secunda medietate hore secundā medietatem illius spacii pertransibit plato quā nō pertransibit sortes licet tantum pertransibit sortes eo q; pertransibit primam medietatem et si in instanti terminatio hore nihil pertransibit plato non tamen sequitur q; quantuncūq; spacii pertransibit plato pertransibit sortes.

**Ad secundum nego q; quālibet** partem proportionalem huius spacii sortes pertransibit sed bene verum est q; quālibet secundū talem ordinem pertransibit nec ex illo sequitur q; totum illud spacium pertransibit sed concedo q; istud spacium erit iste partes proportionales sicut ordinem hunc pertransire.

**Ad tertium** sic sit difficile dare casum dicitur tamen ab aliquibus q; in nullo puncto intrinsecum linee sortes desinet esse immo quodlibet tale punctum intrinsecum sortes pertransibit non tamen est signandus punctus adequatus in quo manebit cadauer sortis ita q; desinet esse super aliquod punctum super nullum tamen punctum sortes desinet esse ad hunc sensum q; non datur punctus super quem sortes moriatur. Propter istud quartum argumentum videtur aliquibus esse dicendum q; in casu dato sortes pertransibit suam lineam dato q; in illo instanti in quo illa linea erit pertransita illud mobile non erit imo in illo casu positivo erit dicere q; ille calor sit productus ab illo igne licet in primo esse illius caloris ille ignis non sit inuenio tamen alios dicentes q; in primo instanti esse illius caloris falsum sit dicere q; ille calor sit productus ab illo igne immo in illo instanti verum est dicere q; ille calor a nullo agente est productus et ita diceretur in proposito q; illa linea a nullo pertransiret nec vnq; erit pertransita a sorte quicquid sit de sensu quē isti pretendunt bene tamen dixissent intelligendo q; iste calor a nullo agente est productus ad istum sensum q; dabile sit aliquod agens totale quod adequate concurrebat ad productionem istius caloris quia quā ē actio in qua effectus coadiuuat suam causam nulla pars adequate talis effectus ē producta secundū se et quodlibet sui ab illo agente quia prima medietas effectus cōcurrat ad productionem secundē medietatis et prima quarta ad productionem aliarum trium quartarum et sic p; sic q; pars prius producta concurrebat partialiter ad productionem partis posterioris producende et propterea licet aliquibus istud argumentum videatur concludere q; non oportet mobile manere et cetera tamē satis impertinens ē pro posito cum non detur aliquis effectus productus adequate ab aliquo agente in cuius primo instanti illud totale

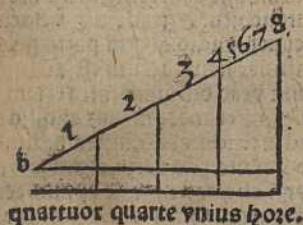
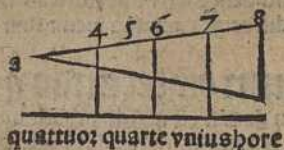






# Questio prima

tigit de motu uniformi q: vt dictū ēad hoc q: aliqua mo-  
ueatur uniformiter requirit q: in equali tempore equa-  
lia spacia linealia describant assumptum patet pono q:  
sint duo mobilia videlicet a & b in prima quarta alicuius  
hore intendat motum suum uniformiter a non gradu vsq:  
q: ad 4 & in tribus aliis quartis intendat motum suum  
uniformiter a 4 vsq: ad 8 b vero opposito modo inten-  
dat motum suum videlicet in tribus primis quartis inte-  
ndat motum suum a non gradu vsq: ad 4 & in vltima quar-  
ta intendat motum suum a 4 vsq: ad 8 tunc in tota si-  
la hora a & b mouentur consimili latitudine ne motus differat  
mi vsq: latitudine qte est a non gradu vsq: ad 8 sed q: a  
pertransseat maius spacium q: b patet q: supponamus q:



ina quarta hore vno gradu velocitatis tam a q: b vna  
pedalitem pertransire possint tunc a in prima quarta per-  
transibit duas pedalitates quia positum est q: moueretur  
in prima quarta a non gradu vsq: ad 4 & per vnam regu-  
lam inferius ostendendam de correspondencia gradus  
medii tantum est ac si a moueretur per illam quartam duo-  
bus gradibus velocitatis & in tribus aliis quartis pertra-  
nsibit 18 pedalitates & ita in illa hora pertransibit 20 pe-  
dalitates sed b mobile non pertransibit duas pedalitas in  
prima quarta quia non mouebitur in illa aliquo gradu  
velocitatis qui correspondeat velocitati vt 2 & in nulla  
quarta plus pertransibit q: in illa pertransibit a immo spa-  
cium quod pertransibit a in illa hora excedet spacium q: b  
pertransibit b in proportione superbi partietur tertias na  
b solum pertransibit 12 pedalitates a autem 20 modo  
notum est q: 12 ad 20 talis est proportio & sic satis est

5 3 3 3 5 5 5 5



rum est quomodo omnino consimili latitudine motus diffi-  
cilmis quibuscunq: impedimentis seclusis vnum mobi-  
le maius spacium describit q: aliud quod tali latitudine  
mouetur & vt dictum est nunq: illud de motu uniformi  
tingit iuxta illud concedende sunt iste propositiones

## Prima ppositio Duo mobilia in

vna hora equalia spacia omnino describent & tamen in nul-  
lo instanti illius hore vnum mobile mouebitur a deo ve-  
lociter sicut aliud ista ppositio sic declaratur posito ca

su q: a mobile in prima medietate hore moueatur vniformi-  
ter tribus gradibus velocitatis & in secunda medietate  
hore moueatur 6 gradibus velocitatis. b vero mobile  
in prima medietate hore moueatur 6 gradibus velocita-  
tis & in secunda medietate gradu velocitatis vt & precise

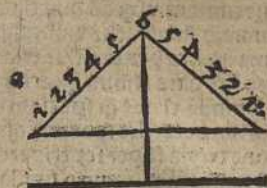
6 6 6 6 2. 22 2

due medietates hore.

tunc notum est q: ista mobilia equalia spacia describent q:  
supposito q: inmediate vnus hore vno gradu velocita-  
ti vna pedalitas pertransiri possit duobus gradibus due  
pedalitates tribus tres pedalitates & sic consequenter  
tunc notum est q: a mobile in tota hora describet 8 pe-  
dalitates b vero mobile similiter pertransibit 8 nam in pri-  
ma medietate 6 in secunda vero medietate hore duas &  
notum est similiter q: in nullo instanti ista duo mobilia eq:  
velociter mouebuntur ex casu.

## Secunda ppositio mobile in

istahora pertransibit duplum spacium ad spacium quod per-  
transibit a & tamē a mouebitur eque velociter sicut b hec  
propositio probatur supposito q: a mobile in prima me-  
diate hore intendat motum suum a non gradu vsq: ad  
vi & in secunda medietate hore remittat motum suum a  
vi vsq: ad non gradum b vero mobile uniformiter per to-  
tam illam horam moueatur sex gradibus velocitatis.



due medietates hore.

illo posito clarum est q: b pertransibit duplum spacium  
ad a nam si a in tota hora illa mouetur uniformiter tribus  
gradibus velocitatis b vero uniformiter semper vt vi per

6 6 6 6

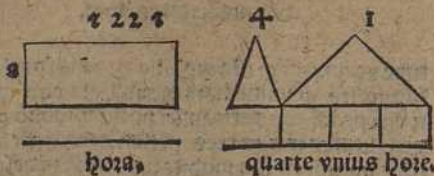
due medietates hore.

uransiret duplum spacium ad a sed in casu posito idem  
est ac si moueretur uniformiter tribus gradibus veloci-  
tatis postq: enim in prima medietate hore intendit motum  
suum a non gradu vsq: ad vi idem est ac si per illud tem-  
pus moueretur vt 3 & in secunda medietate postq: remitte-  
ret motum suum a vi vsq: ad non gradum idem est ac si  
moueretur vt 3 & illud magis parebit sed q: a mouebitur e-  
que velociter sicut b patet quia a non mouebitur velocius  
nec etiam mouebitur minus velociter quia si b mouebitur  
velocius a ipsum a non mouebitur in aliquo instanti adeo  
velociter quod est falsum quia quandoq: mouebitur vt  
6 nec hic pono discrimen inter istas b mouebitur velocius  
a & b mouebitur velocius q: mouebitur



**Tertia propositio amobile in ista**

hora pertransibit magis q̄ duplum spacium ad spacium quod pertransibit b ⁊ tamen b mouebitur in duplo velocius q̄ a hec propositio p̄batur ⁊ pono q̄ a mobile per totam horam sequentem mouebitur vniſormiter vt 2 ⁊ q̄ b in prima medietate prime quartae ipsius hore intendet motum suum ad non gradu vsq̄ ad 4 ⁊ in secunda medietate eiusdem quartae remittat motum suum ab illo gradu vsq̄ ad non gradum ⁊ q̄ postea in tribus quartis sequentibus intendat motū suū a non gradu vsq̄ ad vñ



tunc si vno gradu velocitatis possit in vna quarta hore pertransiri vna pedalis clarum est q̄ in casu a mobile p̄transibit 8 pedales b vero in prima quarta pertransibit vnam pedalem cum dimidia ⁊ ita clarum est q̄ a pertransibit magis q̄ duplum spacium ad spacium quod p̄transibit b quod si dicas hoc nihil esse dictū quia non in quolibet instanti illius hore b moueretur ⁊ ita facile esset verificare propositiōem presuppositā dūmō non in quolibet instanti illius hore moueretur b sed probo p̄terea cum tota propositiōe q̄ b in quolibet instanti illius hore mouebitur ⁊ pono q̄ in secunda medietate prime quartae b non remittet motum suum a gradu vt 4 vsq̄ ad nō gradum sed solum remittat vsq̄ ad dimidium gradum ⁊ postea in tribus quartis moueatur vniſormiter dimidio gradu tunc in prima quarta pertransibit duas pedales cum vna quarta ⁊ in aliis tribus quartis pertransibit tres semipedales modo claret q̄ spacium quod pertransibit a mobile in illa hora excedet spacium quod pertransibit b in proportiōe dupla super sex tripercenti viginti mas nonas que est maior q̄ proportiōe dupla ⁊ tamen b in illa hora mouebitur in duplo velocius a ⁊ etiam b in quolibet instanti illius hore mouebitur ⁊ ita calculare potes de quacūq̄ proportiōe volueris. Ex istis satis clare patet q̄ velocitas motus difformis non debet attendi penes spacium sed in quocūq̄ instanti attendenda ē velocitas penes spacium lineale quod describeretur in aliquo certo tempore si in illo moueretur vniſormiter illo gradu velocitatis quo in illo instanti moueretur. Illud declaro per exemplum supposito q̄ sortes in vna hora intendat motum suum a non gradu vsq̄ ad 4 plato vero in illa hora intendat suum motum a non gradu vsq̄ ad 8 nos volumus scire vtrum in instanti medio hore plato mouebitur velocius q̄ in illo instanti mouebitur sortes ad hoc sciendum oportet videre quantum excederet spacium lineale quod describeretur a platone si moueretur p̄ aliquod tempus illo gradu velocitatis quo mouebitur in illo instanti medio spacium lineale quod describeret sortes si per illud idem tempus moueretur vniſormiter illo gradu velocitatis quo mouebitur in illo instanti medio plato enim in casu posito in instanti medio mouebitur 4 gradibus velocitatis sortes vel duobus si plato moueret per vnam horam 4 gradibus velocitatis sortes vero duobus tunc tantum q̄ spacium lineale describuntur a platone excederet spacium descriptum a sorte tanto velocius mouebitur in instanti medio hore plato q̄ sortes.

**Fortē petis si sortes in p̄ia quarta**

ta alicuius hore intenderet motum suum a non gradu vsq̄ ad 4 in secunda quarta vniſormiter moueatur vt 4 in tertia intendat motum suum a 4 vsq̄ ad 8 in quarta vero quarta vniſormiter moueretur vt 8 qualiter sit attendenda velocitas huius motus.

**Dicitur q̄ velocitas motus q̄ ē in**

secunda quarta ⁊ similiter in quarta debent attendi penes hoc quod dictum est de motu locali vniſormi Sed de velocitate aliorum mobile debet attendere motū suū a nō gradu vsq̄ ad 8 mouebitur 6 gradibus velocitatis tribus duobus vno cum dimidio quarta parte gradus ⁊ sic consequenter. Insuper sicut dictum est aliquid moueri vniſormiter aliquid vero difformiter ita etiam aliquid potest intendere vniſormiter motum suū aliquid vero difformiter. Unde illud intendit vniſormiter motum suum quod inaequalibus partibus temporis equalēs latitudines motus acquirit vt si aliquid mobile in prima tertia alicuius hore intendat motum suum a non gradu vsq̄ ad 2 in secunda duobus vsq̄ ad 4 in tertia a 4 vsq̄ ad 6 Et ex illo facile est videre quid sit vniſormiter remittere motum suum ⁊ similiter quid sit difformiter intendere aut remittere motum suum Et ex istis infer tur hec propositio totalis latitudo motus nō potest vniſormiter acquiri ab aliquo mobili in tempore finito hec propositio probatur supposito q̄ totalis latitudo motus sit infinita versus vnum extremum non enim repugnat motum quencūq̄ intendi magis ac magis quemadmodum enim latitudo proportionum maioris inaequalitatis est infinita ita latitudo totalis motusq̄ autem oporteat ponere latitudines proportionum maioris inaequalitatis infinitam patet q̄ si continuum est infinita latitudo proportionum est quia si continuum est sua medietas igitur proportiō dupla est ⁊ vltra sequitur q̄ proportiō tripla est ⁊ similiter quadrupla ⁊ sic consequenter in infinitum ⁊ sic quacūq̄ proportiōe data contingit dare maiorem ⁊ ita proportiō maioris inaequalitatis versus vnum extremum est non terminata ⁊ latitudo motus consequitur illam latitudinē ita q̄ quanto datur maior proportiō in illa latitudine tāto datur intensior gradus motus illi gradui proportiōnis correspondens ⁊ sic postq̄ non est status in latitudinis proportiōnis maioris inaequalitatis non est etiam status in latitudine motus. Supposito igitur q̄ latitudo motus sit infinita versus vnum extremum probatur propositio sic quia detur oppositum ⁊ sit gratia exēpli q̄ totalis latitudo motus possit vniſormiter acquiri vna hora ⁊ sic arguo illud mobile in instanti medio hore mouebitur aut ergo mouebitur finite velocius aut infinite velocius si primum sit ergo q̄ tunc mouebitur 4 gradibus velocitatis ⁊ sic arguo illud mobile in prima medietate hore acquirit latitudinem que est a non gradu vsq̄ ad 4 ⁊ eque velocius precise intendet motum suum in secunda medietate hore igitur precise mouebitur vt 8 quia equalis est latitudo inter 8 ⁊ 4 sicut inter 4 ⁊ non gradum ⁊ per consequens nō infinite velocius motus

**Notandum est secundo q̄ incipere**

re moueri a non gradu est quādo mobile quolibet gradu quantūcūq̄ remisso infra gradum quē habebit mouebitur vt si vnum mobile debet intendere motū suū a nō gradu vsq̄ ad 8 mouebitur 6 gradibus velocitatis tribus duobus vno cum dimidio quarta parte gradus ⁊ sic consequenter. Insuper sicut dictum est aliquid moueri vniſormiter aliquid vero difformiter ita etiam aliquid potest intendere vniſormiter motum suū aliquid vero difformiter. Unde illud intendit vniſormiter motum suum quod inaequalibus partibus temporis equalēs latitudines motus acquirit vt si aliquid mobile in prima tertia alicuius hore intendat motum suum a non gradu vsq̄ ad 2 in secunda duobus vsq̄ ad 4 in tertia a 4 vsq̄ ad 6 Et ex illo facile est videre quid sit vniſormiter remittere motum suum ⁊ similiter quid sit difformiter intendere aut remittere motum suum Et ex istis infer tur hec propositio totalis latitudo motus nō potest vniſormiter acquiri ab aliquo mobili in tempore finito hec propositio probatur supposito q̄ totalis latitudo motus sit infinita versus vnum extremum non enim repugnat motum quencūq̄ intendi magis ac magis quemadmodum enim latitudo proportionum maioris inaequalitatis est infinita ita latitudo totalis motusq̄ autem oporteat ponere latitudines proportionum maioris inaequalitatis infinitam patet q̄ si continuum est infinita latitudo proportionum est quia si continuum est sua medietas igitur proportiō dupla est ⁊ vltra sequitur q̄ proportiō tripla est ⁊ similiter quadrupla ⁊ sic consequenter in infinitum ⁊ sic quacūq̄ proportiōe data contingit dare maiorem ⁊ ita proportiō maioris inaequalitatis versus vnum extremum est non terminata ⁊ latitudo motus consequitur illam latitudinē ita q̄ quanto datur maior proportiō in illa latitudine tāto datur intensior gradus motus illi gradui proportiōnis correspondens ⁊ sic postq̄ non est status in latitudinis proportiōnis maioris inaequalitatis non est etiam status in latitudine motus. Supposito igitur q̄ latitudo motus sit infinita versus vnum extremum probatur propositio sic quia detur oppositum ⁊ sit gratia exēpli q̄ totalis latitudo motus possit vniſormiter acquiri vna hora ⁊ sic arguo illud mobile in instanti medio hore mouebitur aut ergo mouebitur finite velocius aut infinite velocius si primum sit ergo q̄ tunc mouebitur 4 gradibus velocitatis ⁊ sic arguo illud mobile in prima medietate hore acquirit latitudinem que est a non gradu vsq̄ ad 4 ⁊ eque velocius precise intendet motum suum in secunda medietate hore igitur precise mouebitur vt 8 quia equalis est latitudo inter 8 ⁊ 4 sicut inter 4 ⁊ non gradum ⁊ per consequens nō infinite velocius motus



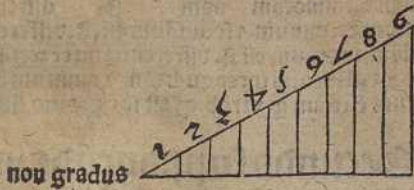
# Questio prima

uebitur in fine hore & sic non acquireretur totalis latitudo motus in illo tempore finito si autem dicas qd in instanti medio illud mobile mouebitur infinite velociter hoc non valet quia per positum solum in tota illa hora illud mobile acquireret infinitam latitudinem motus per consequens oportebit dicere qd in secunda medietate hore acquireretur illa latitudo infinita motus & sic non intensio vniformis motus vt patet per definitionem superius datam sed a quocunq; gradu finito ad quemcunq; finitum potest fieri vniformis intensio & similiter dic de remissione.

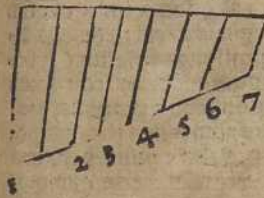
**Notande sunt insuper aliquae regule apud omnes calculatores communissime quarum prima est.**

**Omnis latitudo vniformiter difformis siue incipiat ab aliquo certo gradu siue incipiat a non gradu & terminetur ad aliquem certum gradum correspondet suo gradui medio.**

Latitudo vniformiter difformis incipiens a non gradu.



Latitudo vniformiter difformis incipiens a gradu.



Volo dicere si essent duo mobilia a vsq; z b & ia p tota hora sequentem moueretur vniformiter 4 b vero moueretur vniformiter difformiter in tenendo motum suum a non gradu vsq; ad 8 dico qd ista duo mobilia equalia spacia pertransibunt licet b per totam secundam medietatem hore mouebitur velocius qd a & ratio

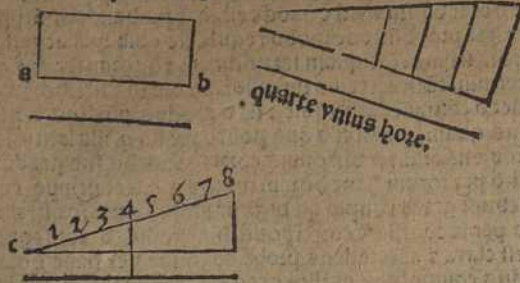
est quia tantum quantum mouebitur velocius in illa medietate tantum a mouebitur velocius in prima medietate hac regulam demonstratiue sic probo supposita vna propositione comunissima que est hec omne compositum ex duobus inaequalibus est duplum ad medium inter illa duo inaequalia hec propositio declarata fuit exemplariter questione secunda primis philosophis in numeris capiatum enim compositum ex 6 & 4 clarum est qd illud est duplum ad numerum medium videlicet quinq; idem potest declarari in magnitudinibus breuiter tamen probo hanc propositionem si forte diceret quispiam non vtrobiq; illud contingere & pono qd a sit maius b & sic c medium inter illa tunc ostendo qd clauissime qd compositum ex a & b est duplum ad c & sic a gradu pono qd a diminuat quousq; fuerit equale c & b augetur quousq; fuerit equale c tunc in fine a & b erunt equalia & compositum ex a & b erit duplum ad c cum a tunc

erit equale c & similiter b & in principio compositum ex a & b erat tantum quantum est in fine quia quantum perdidit tantum acquisiuit b igitur in principio compositum ex a & b erat duplum ad c quod restabat probandum supposita hac propositione probo regulam sic volo qd a acquirat in hora sequenti aliquam latitudinem vniformiter difformiter terminata in extremo inferiori ad c & in eadem hora deperdet b similem latitudinem & sit b gradus medius latitudinis quam acquirat a quo posito probo qd illa latitudo motus vniformiter difformis correspondebit suo gradui medio per totam hanc horam motus a & b continue equus lebutur gradui duplo ad digitum motus a per se aut motus b per se continue correspondebit gradui b consequentia est clara & antecedens probo continue per hanc horam qd compositum ex illis gradibus inaequalibus motus a & b erit duplus ad gradum medium vt patet per suppositionem sed continue per hanc horam d gradus erit medius inter gradus a & b igitur continue per hanc horam gradus compositus ex illis gradibus inaequalibus motus a & b erit duplus ad gradum d consequentia est clarissima cum maiori & minori probatur ex casu quia eque velociter sicut motus a intenditur motus b remittitur igitur motus compositus ex gradibus a & b continue manebit equalis & cum latitudo quam acquirat a & latitudo quam deperdet b eide gradui medio correspondet ille latitudines simul correspondebunt continue gradui duplo ad d & b consequens sola latitudo a continue correspondebit gradui d & similiter latitudo b sine autem iste latitudines terminentur ad gradum siue ad non gradum equaliter currit probatio. Ad dunt aliqui in regula dummodo talis latitudo terminetur ad gradum finitum quia quando terminaretur ad gradum infinitum non posset ibi dari gradum medius quia nichil potest equaliter distare a finito & infinito. Aliqui dicunt qd implicat contradiccionem aliquam latitudinem vniformiter difformem terminari ad gradum infinitum quia secundum eos ad hoc qd aliqua latitudo sit vniformiter difformis requiritur qd in ipsa possit dari medium & ita si esset aliquod corpus infinitum quod sic haberet qd prima pedalis habeat albedinem a non gradu vsq; ad 4 secunda ad 4 vsq; ad 8 & sic consequenter talis latitudo qualitas non esset vniformiter difformis & hoc dicit calculator in capitulo de inductione gradus summi Si tamen sic diffiniatur latitudo vniformiter difformis est illa cuius equalis excessus graduum inter se equaliter distantium concedendum esset predictam latitudinem esse vniformiter difformem si tamen sic diffiniatur est latitudo cuiuslibet partis medii tantum exceditur a gradu intentione quantum excedit remissio tunc patet qd sit dicendum sed ex quo stat in quid nominis placet vtrumq;. Et eodem modo si b mobile in vna hora remitteret motum suum ab 8 vsq; ad non gradum tantum spacia pertransiret sicut si vniformiter difformiter intendet motum suum & ratio est quia tales latitudines eidem gradui medio correspondent. Et iam aliquibus videtur esse addendum in regula dummodo talis latitudo vniformiter difformis vniformiter acquiratur vel deperdat & ratio est quia si a mobile per totam horam moueretur vt 4 b vero mobile in prima quarta intendet motum suum a non gradu vsq; ad sex & in tribus aliis quartis intendet motum suum a 6 vsq; ad 8 ista mobilia non equalia spacia pertransirent nam si b precise in prima medietate hore itederet motum suum a non gradu vsq; ad 4 & in secunda a 4 vsq; ad 8 precise tunc pertransiret sicut a 8 motu est qd casu posito maius spacium pertransiret quam si sic intendere





motū suū igitur & sic illa latitudo vniformiter difformis q̄ ea nō gradu vsq; ad 8 nō correspondet gradui medio.



& ratio est q̄ n̄ vniformiter acq̄ritur sed difformiter istō non placet q̄ tunc sequeretur q̄ totalis latitudo motus vniformiter difformis acquiri posset ab aliquo mobili in tempore finito q̄ tamen isti negant quia si fortes in prima parte proportionali alicuius hore intendat motum a non gradu vsq; ad 4 in secunda a 4 vsq; ad 8 in tertia ab 8 vsq; ad 16. & sic consequenter per omnes partes proportionales hore tunc fortes acquireret totalē latitudinem motus vniformiter difformis q̄ vt concessum est non ē inconueniens q̄ latitudo vniformiter difformis difformiter acquiratur. Propterea aliter dico q̄ in isto casu illa latitudo motus non est vniformiter difformis licet componatur ex infinitis quarū infinite sunt vniformiter difformes & sic diceretur q̄ non oportet addere in regula dummodo talis latitudo vniformiter acquiratur quia nulla latitudo vniformiter difformis potest acquiri difformiter & ita hec consequentia est bona ista latitudo motus erit vniformiter difformis igitur acquireretur vniformiter secus est de aliis latitudinibus nam latitudo qualitatis vniformiter difformis potest acquiri vniformiter & etiam difformiter sed in latitudine motus oportet capere partes aut medium latitudinis ad diuisionem temporis & ita si fortes in prima quarta intendat motum a non gradu vsq; ad .6. & in tribus aliis quartis hore a 6 vsq; ad 8 talis latitudo nō est vniformis quia mediū eius accipiendo pro medio gradu querit in instanti medio illius totius temporis non tā tū excedit gradu quantum exceditur ab alio equaliter a se distante aut non tantum excedit non gradum quantum exceditur a gradu intensiori.

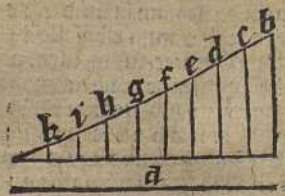
**Secūda regula cuiuslibet latitudinis vniformiter difformis incipientis in vno extremo a nō gradu & in alio extremo terminate ad aliquē certum gradum finitum gradus medius ē precise subduplus ad gradum totam latitudinem terminantem hec propositio declaratur exemplo si sit aliqua latitudo a non gradu & terminetur ad .8. 4. ē gradus subduplus ad gradum vt .8. & est gradus medius q̄ equaliter distat a gradu vt .8. & non gradum & per consequens est medium quia mediū ē q̄ equaliter distat ab extremis & licet ista regula satis clara sit alia via probatur pro cuius intellectu.**

**Aduertēdū ē q̄ duplex ē proportio** q̄ a ē arithmetica alia ē geometrica Arithmetica ē q̄ n̄ pluribus terminis positis terminorū differentiarū equalitas seruatur derelicta proportionū equalitate vt .2. 3. 4. 5. sicut ei .5. excedit 2 p vnitate ita 4 .3. per vnitate excedit 2. 5. 4. nō tñ eade seruatur proportio nā .3. ad .2. est proportio sexquialtera 4. ad 3 est proportio sexquitercia. Sed proportio geometrica est quando positis terminis non seruatur

equalitas terminorum differentiarum eadem tamen seruatur proportio vt .2. 4. 8. 16. & sic consequenter nam ibi semper proceditur proportionē dupla hac distinctiōe supposita. Supponēdū ē vñ q̄ si fuerint aliqui termini proportionales proportionē geometrica qualis ē proportio primi termini ad secundum secundum ad tertium talis est proportio differentie inter primū & secundum ad differentiam inter secundum & tertium & sic consequenter vt positis istis terminis 4. 21. primi termini ad secundum est proportio dupla secundi ad tertium proportio dupla primus terminus excedit secundum per 2 secundus excedit tertium per vnitatem differentie inter secundum & tertium & secundum est 2 differentia inter secundum & tertium est vnum clarum est q̄ 2 ad vnum est proportio dupla Similiter captis istis tribus terminis .9. 64. ibi vtrobiq; est propositio sexquialtera & talis est proportio differentie inter primū & secundum ad differentiam inter secundum & tertium quod sic patet nam differentia inter primū & secundum est vt 3 2 differentia inter secundum & tertium est vt 2 modo notum est q̄ 3 ad 2 ē proportio sexquialtera. Similiter positis 4. terminis vel 5. vt puta 16. 8. 4. 2. ibi vtrobiq; est proportio dupla et etiam vtrobiq; est proportio dupla inter differentias horum terminorum nam .8. differentia inter primum terminum & secundum est .8. differentia inter secundum & tertium est 4. differentia inter tertium & quartum ē 2 differentia inter quartum & quintum est vnum & clarum ē etiam q̄ vtrobiq; est ibi proportio dupla.

**Secundo supponendum ē q̄ si sit**

infiniti termini inter quos sit proportio dupla tunc comparando primum terminum ad secundum excessus per quem primus terminus excedit secundum ē equalis omnibus aliis a primo & secundo Itud suppositum clarissimum ē incontinuis naz captatur aliquod corpus quadum pedale quod diuidatur ad ymaginationem in omnes suas partes proportionales proportionē dupla tunc excessus per quem prima pars proportionalis excedit secundam est equalis aggregato ex omnibus partibus proportionalibus a prima & secunda nam prima pars proportionalis est bipedalis secunda pedalis & prima pars proportionalis excedit secundam per pedalitatem que quidem ē equalis aggregato ex omnibus aliis partibus proportionalis nam omnes alie partes proportionales vnā pedalitatem tantum constituūt. Istis duobus suppositis probatur regula volo q̄ sit a vna latitudo vniformiter difformis cuius gradus intensissimus sit b eius gradus subduplus sit c & c sit duplus ad d/d ad c & sic consequenter in infinitum ita q̄ b contineat tales terminos infinitos sub se in proportione dupla tunc sic arguo c ē subduplus ad b & c est gradus medius totius latitudinis igitur gradus medius non gradus totius latitudinis est subduplus ad gradum totā illā latitudinē termināntē p̄ma pars aēntis b̄is ex casu & secūda sic probat c equaliter distat a

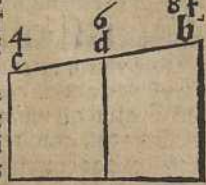




## Questio prima

nō gradu  $z$  b igit  $c$  ē mediū totius latitudinis p̄na tenet p̄ diffinitionē mediū  $z$  aūs sic probatur b est duplus ad c et c ad d et sic cōsequēter igitur latitudo inter b  $z$  c est dupla ad latitudinē iter c  $z$  d  $z$  latitudo iter c  $z$  d ē dupla ad latitudinē iter d  $z$  c p̄ suppositū p̄mū  $z$  p̄ cōsēs quēs ibi sunt infinite latitudines p̄portionabiles p̄portio ne dupla  $z$  tunc vltērius sic arguo per scōm suppositum seq̄t q̄ excess<sup>o</sup> p̄ quē prima latitudo excedit scōam est eq̄lis aggregato ex omnib<sup>9</sup> aliis latitudinibus a prima et secunda.  $z$  ipsa prima latitudo est equalis oibus aliis latitudinibus et ipsa prima latitudo est p̄ma pars p̄portionalis et finis illius prime latitudinis inter b  $z$  c est medium totius latitudinis a vt clā r̄ ed videre in continuis et c est ille finis igit̄ c est mediū toti<sup>9</sup> latitudinis  $z$  c est gradus subduplus ab d igit̄ gradus mediū totius latitudinis vniformiter difformis incipiētis a non gradu  $z$  terminatē ad gradum finitum est subduplus ad gradum totam illam latitudinem terminantem.

**Tertia regula cuiuslibet latitudinis incipientis ab aliquo certo gradu ad aliquē certum gradum gradus mediū est maior q̄ grad<sup>9</sup> subduplus ad gradū totā latitudinem terminatē** hec regula declaratur exemplo si sit aliqua latitudo que incipiat a 4 in vno extremo et in alio extremo terminetur ad 8 gradus mediū illius latitudinis vtz 9 est maior q̄ gradus subduplus ad 8. Similiter si sit aliqua latitudo quem incipiat a duobus et terminetur ad 4 gradus mediū illi<sup>9</sup> est maior q̄ sit gradus subduplus ad 4 vt gratia exempli sit a aliqua latitudo vniformiter difformis cuius gradus remissior in vno extremo sit a gradus intensior sit b gradus vero mediū inter hos sit d tunc sic arguo d est plusq̄ subduplus ad b  $z$  d ē gradus medi<sup>9</sup> totius latitudinis ergo p̄positum q̄ autem d. sit plusq̄ subduplus ad b probatur sit gradus duplus ad d f tūc sic arguitur f est duplus ad d ergo d tūc tum distat a non gradu sicut ab f s<sup>9</sup> b est minor f igitur d non est subduplus ad b q̄ nūq̄ duorū equaliū cōtingit dare vnum et idē subduplū ita q̄ illud sit subduplū ad q̄dā illorū q̄ aut̄ b sit min<sup>9</sup> f probat b  $z$  c simul supra adequate p̄stitit vnt̄ duplū ad d s<sup>9</sup> f solū sup̄tū cōstituit duplū ad d igit̄ fē maior p̄ p̄na est clara q̄ f ad aliq̄d solū sumptū ē duplū ad q̄d b non ē duplū q̄ autē b  $z$  c adequate constituunt duplū ad d probatur p̄ illud q̄ dictū est in prima regula omne cōpositū ex duob<sup>9</sup> inequalibus est p̄cise duplum ad mediū inter illa duo sed per casum postum d ē mediū inter b  $z$  c igitur cōpositū ex b  $z$  c est duplum ad d. Clare igitur patet q̄ quacūq̄ latitudine data vniformiter difformis si incipiat a nō gradu  $z$  terminetur ad aliquē certū gradū gradus mediū est p̄cise subduplus ad q̄dum terminantem totam illam latitudinem q̄ si vero incipiat a gradu gradus mediū est maior q̄ sit gradus subduplus ad gradum terminatē totā illā latitudinē.



**Quarta regula ē alicuius latitudinis vniformiter difformis sunt infinite partes quarū cuiuslibet  $z$  totius ē idem mediū  $z$  talis latitudinis infinite sunt partes quarū quilibet est tota latitudine intensior  $z$  etiam infinite sunt partes quarum quilibet est eiusdem intensiois cū toto** hec cōclusio p̄pter ipsius facilitatem declaratione non indiget.

**Quinta regula omnium duarū latitudinum equaliū extēsiue  $z$  nonequā liter intensatū**

maior ē p̄portio gradus mediū medietatis intensioris in latitudine remissiori ad gradū mediū eiusdem latitudinis medietatis remissioris q̄ sit p̄portio gradus mediū medietatis intensioris ad gradū mediū medietatis remissioris in latitudine intensiori nec hīc p̄ latitudines equales extēsiue intelligo latitudines mot<sup>9</sup> q̄ in eq̄li tēpore acq̄rūtur aut latitudines qualitatere equales in extēsiōne quia in illis non op̄z contingere illud q̄d tūḡt in regula si cū in vna hōra aliq̄d mobile intendat motum suū a nō gradu vsq̄ ad 4  $z$  vñū aliā a nō gradu vsq̄ ad 12 tūc grad<sup>9</sup> mediū medietatis intensioris latitudinis remissioris exedit gradū mediū medietatis remissioris eiusdem latitudinis in eadem p̄portione in qua grad<sup>9</sup> mediū medietatis intensioris alterius latitudinis exedit gradū mediū medietatis remissioris eiusdem latitudinis q̄ gradus mediū totius p̄me latitudinis ē 2  $z$  gradus medi<sup>9</sup> medietatis intensioris ē 3 et grad<sup>9</sup> medi<sup>9</sup> medietatis remissioris vñū grad<sup>9</sup> aut̄ medietatis intensioris alterius latitudinis ē 9 et grad<sup>9</sup> mediū medietatis remissioris ē 3 modo cōsimilis est p̄portio 9 ad 3  $z$  3 ad 1. Et idē potest declarari q̄ nō intellexi de qualitatib<sup>9</sup> eq̄iter extēsiuis s<sup>9</sup> in p̄posito per latitudines eq̄les extēsiue intelligo latitudines quarū extrema remissiora ab extremis intensioribus equaliter excedunt vt iste due latitudines quarum vna est a 6 vsq̄ ad 8 alia a gradu vt 2 vsq̄ ad gradū vt 4 extrema em̄ intensiora illarū latitudinū excedūt extrema remissiora p̄ 2 tūc declaratur regula exēplo capietur latitudo q̄ ē a gradu vt 1 vsq̄ ad gradū vt 9  $z$  sit illa latitudo a capio isup̄ aliā latitudinē q̄ ē a 4 vsq̄ ad 12  $z$  sit illa latitudo b grad<sup>9</sup> medi<sup>9</sup> medietatis intensioris a latitudinis ē grad<sup>9</sup> vt 7  $z$  grad<sup>9</sup> medi<sup>9</sup> medietatis remissioris ē vt 3 modo 7 ad 3 est p̄portio dupla sex q̄tertia gradus aut̄ mediū medietatis intensioris b latitudinis ē grad<sup>9</sup> vt 10  $z$  gradus mediū medietatis remissioris est vt 9 modo 10 ad 9 est p̄portio sup̄bi partiens tercia modo clarum est q̄ maior est p̄portio dupla sexq̄tercia hec regula tūc sic p̄batur euidenter. q̄ oīs ratiū latitudinū gradus mediū medietatū intensiorarū in equali p̄portione arithmetica excedunt gradus mediū medietatū remissiorarū  $z$  semper p̄equali excessu inter minora resultat maior p̄portio q̄ inter maiora vt claret tū in numeris q̄ in continuis igitur regula vera.

**Ex istis regulis inferuntur correlaria p̄mum ē si aliq̄d mobile intēderet motum suū a nō gradu ad aliquē certū gradū ip̄s i duplo minus spaciū p̄trāsiret q̄ si p̄ illud vniformiter moueret gradū totam latitudinē terminantē hoc correlariū p̄batur q̄ si aliq̄d mobile in hōra intendat motum suū a nō gradu vsq̄ ad aliquē certū gradū tūc spaciū p̄trāsiret ac si p̄ illam hōram moueret gradū mediū totius latitudinis vt p̄tz p̄ primā regulā et cum ille gradus mediū sit sub dupl<sup>9</sup> ad gradum terminatē totā latitudinē vt p̄tz ex scōa regula sequit̄ q̄ si illud mobile p̄ totā illā hōrā moueret illo gradu mediū vniformiter sub duplū spaciū p̄trāsiret ad spaciū q̄ i dē tēpore sit vniformiter moueret gradū duplo ad illum gradum mediū videlicet gradu totas illam latitudinem terminantē.**

**Secundum correlariū si aliquod mobile vniformiter intēderet motum suū a non gradu ad aliquem certum gradum per vnam hōram triplum spaciū p̄trāsiret in secunda medietate illius hōre ad illud quod p̄trāsiret in prima medietate eiusdem hōre si vero vniformiter ab aliquo certo gradu remitteret motum suū p̄ vnam hōrā vsq̄ ad non gradum triplum spaciū p̄trāsiret in prima medietate hōre ad**



## Tertii physicozum

Illud quoque præfabit in secunda medietate eiusdem hore  
 correlariū quo ad priorem partē probatur si aliquod mo-  
 bile per vna horā intendat motum suum vniiformiter a ū  
 gradu ad aliquē certū gradum in secunda medietate il-  
 lius hore moueretur gradu triplo ad gradum quo moue-  
 retur in prima medietate igitur in secunda medietate per-  
 tranſiret triplum ſpaciū ad ſpaciū quod pertranſi-  
 ret in prima medietate hore. Illud declaratur exemplo  
 pono q̄ ſortes in hora futura intendat motum suum. a.  
 non gradu vsq; ad 8 tunc in prima medietate hore tantū  
 ſpaciū pertranſibit ac ſi moueretur per illam medietatem  
 hore vt 2 in secunda medietate hore intendit motum su-  
 um. a. 4. vsq; ad 8. ⁊ per conſequens tantum ſpaciū  
 pertranſibit ac ſi per illam medietatem moueretur vt 6  
 ⁊ cum 6a ⁊ eſt proportio tripla ſequit̄ q̄ triplū ſpaciū per-  
 tranſibit illud mobile in secunda medietate hore ad ſpa-  
 ciū quod tranſibit in prima medietate. Secūda pars  
 correlariū exiſto faciliſter claret nam in vniiformi, remiſſio-  
 ne motus oppoſitum huius contingit quia ſi ſortes in  
 vna hora vniiformiter remitteret motū ſuū ab 8. vsq; ad  
 non gradu triplum ſpaciū pertranſibit in prima medie-  
 tate hore ad ſpaciū quod pertranſibit in secunda quia i  
 p̄ma medietate hore remittet motum ſuū ab 8. vsq; ad  
 4 igitur tantum ſpaciū pertranſibit ac ſi per illam medie-  
 tatem moueretur vniiformiter vt 6 ⁊ in secunda medietate  
 hore remittet motum suū a. 4. vsq; ad non gradum  
 ⁊ per conſequens tantum ſpaciū pertranſibit ac ſi per il-  
 lam medietatem moueretur vniiformiter vt duo modo ſi  
 ſortes in prima medietate hore moueretur vniiformiter  
 vt 6 ⁊ in secunda vniiformiter vt 2 triplum ſpaciū per-  
 tranſiret in prima medietate hore ad ſpaciū q̄ pertranſi-  
 ret in secunda medietate hore hoc tamen correlariū alia  
 via ſic probō demonſtrantiue ⁊ pono q̄ mobile a in ho-  
 ra ſequenti remittet motum ſuū vniiformiter vsq; ad non  
 gradum tūc o iuſta hora illa ad imaginationem in partes  
 proportionales minoribus terminatis ad inſtans termi-  
 natiū hore ⁊ hoc proportione dupla tunc clarum eſt q̄  
 in quolibet inſtanti prime partis proportionalis in duplo  
 velocius mouebitur a mobile q̄ in inſtanti ſecunde pris  
 proportionalis ſibi corrdenti ⁊ in quolibet inſtanti tertie p-  
 tis proportionalis in duplo velocius q̄ in inſtanti tertie p-  
 tis proportionalis ſibi corrdenti eſt cōſequenter in inſini-  
 tum ⁊ cū p̄ma pars proportionalis ſit dupla ad ſecundam  
 ſequitur q̄ in quadruplo plus tranſibit in prima parte  
 proportionali q̄ in ſecunda ⁊ in ſecunda p̄ in quadruplo  
 q̄ in tertia ⁊ vltra ſequit̄ q̄ in quadruplo plus tranſibit  
 in omnibus illis partibus proportionalibus q̄ in reſiduis  
 dēpra p̄ma tenet p̄ſſa p̄ regulā cōmunē ſi fuerint alii qui  
 termini proportionales proportione geometrica qualis eſt  
 proportio p̄mi ad ſc̄b̄ talis eſt proportio toti⁹ ad aggregatū  
 ex oib; dempro primo tunc ſic arguo a mobile in tota  
 hora pertranſibit quadruplū ad illud quod pertranſibit  
 in ſecūda medietate hore igitur in prima medietate per-  
 tranſibit triplū ad illud q̄ pertranſibit in ſecunda medie-  
 tate hore ſi enim in tota hora pertranſiret 4 pedalitates  
 oportebit q̄ in reſiduis partibus proportionalibus dēpra  
 p̄ma p̄traſeat pedalitate ⁊ in prima pte proportionali tres  
 mōz ex cadit vniū i proportio e tripla Et ex iſto correlario  
 iſero k̄tiū q̄ oīz latitudinū vniiformit̄ diſformiū incipiētū  
 a nō gradu t̄m̄tariū ad certū q̄ dū q̄ dū medii medietatū  
 it̄cūſſimarū in equali proportioe excedit q̄ dū medios me-  
 dietatū remiſſiſſimarū qz cuiuſq; talis latitudis q̄ dū me-  
 diū medietatis it̄cūſſioris excedit gradū medii medietatis  
 remiſſiſſioris in proportione tripla Et ex iſtis vltieris inſe-  
 ro aliū correlariū. Si aliquod mobile vniiformiter inten-

dat motū ſuū in vna hora a nō gradu ad aliquē certū gra-  
 dū iplū p̄traſiret totali illo motu quadruplū ſpaciū ad  
 ſpaciū q̄ p̄traſiret medietate remiſſiori illi⁹ mot⁹ q̄ dū  
 correlariū p̄batur ponamus q̄ aliq̄ mobile intendendo  
 motū ſuū a nō gradu ad aliquē certū gradū ⁊ tali motu  
 p̄traſeat 4 pedalitates tunc dico q̄ medietate remiſſio-  
 ri illi⁹ mot⁹ p̄ſſe p̄traſibit vna pedalitate q̄ ſic p̄bo ſi-  
 gno enī totā latitudinē vniiformiter diſformē incipētē a  
 nō gradu ⁊ terminatū i aliquo certo gradu q̄ ſit a ⁊ ſit c⁹  
 grad⁹ mediū b aut mediū medietatis remiſſioris  
 ſit c tunc arguo c eſt ſubduplus ad b igitur ſi aliquod  
 mobile moueretur per aliq̄ certū tēp⁹ c gradu p̄traſi-  
 ret ſubduplū ſpaciū ad ſpaciū q̄ p̄traſiret ſi p̄ illud idē  
 tēp⁹ vniiformiter moueretur b gradu ſz in caſu ſi aliq̄  
 mobile moueretur vniiformiter c gradu p̄ illū tēp⁹ per q̄  
 durat illa latitudo vniiformiter diſformis cuius eſt grad⁹  
 mediū illud moueretur gradu ſubduplo ad b ⁊ etiam  
 moueretur per temp⁹ ſubduplum ad illud in quo moue-  
 retur vniiformiter b gradu durante tota latitudine mot⁹  
 igit̄ c gradu pertranſiretur ſpaciū in quadruplo min⁹ q̄  
 p̄tranſiretur b gradu verbi gratia ponamus q̄ ſortes in-  
 tendendo motum ſuū in vna hora a nō gradu vsq; ad 8  
 p̄traſeat 4 pedalitates ⁊ gradū mediū vsq; vt 4 ſit b  
 latitudinis a ſi remiſſioris q̄ incipit a non gradu ⁊ termi-  
 natur ad 4 gradus mediū vsq; 2 ſit c notū eſt ſi illud mobi-  
 le p̄ totā horā moueretur vniiformiter c gradu p̄traſiret  
 ſubduplū ſpaciū ad ſpaciū q̄ p̄traſiret vniiformiter p̄  
 illā horā b gradu ſz cū p̄ ſubduplū tēp⁹ mouetur latitudi-  
 ne cui corrdet b gradu ad tēp⁹ in quo mouetur latitu-  
 dine cui corrdet b gradu ſequitur q̄ quadruplū ſpaciū  
 illud mobile per totalē motū p̄traſibit a d ſpaciū q̄ per-  
 traſibit per medietatē remiſſiorē illus motus.

## Quartū correlariū ſi aliquod

mobile vniiformiter intendat motū ſuū ab aliquo certo q̄  
 du vsq; ad aliquē certū gradū iplū p̄traſibit pluſq; ſubdu-  
 plū ad illud q̄ vniiformiter p̄traſiret in equali tempore  
 medietate tali gradu totā illā latitudinē t̄m̄tate iextrō  
 int̄ſiori hoc correlariū p̄batur ſi ſit aliq̄ mobile quod i  
 tēdat motū ſuū a gradu a vsq; ad gradū b ⁊ ſit vniū aliā  
 mobile q̄ vniiformiter moueatur p̄ illū tēp⁹ gradu medii  
 iter a ⁊ b tunc illud mobile p̄traſibit t̄m̄ ſpaciū ac ſi moue-  
 retur gradu medio inter a ⁊ b ſz vt p̄ dicit̄ eſt ille gra-  
 d⁹ e maior q̄ ſit grad⁹ ſubduplū ad b igit̄ per illū gradus  
 mediū illud mobile pertranſibit maius ſpaciū q̄ vniū al-  
 ud mobile q̄ in eodē tpe moueretur vniiformiter gradu  
 ſubduplo ad b. Et ex iſto ſequitur aliud correlariū q̄ ſi  
 aliquod mobile intēdat motū ſuū vniiformiter ab aliquo  
 certo gradu vsq; ad aliquē certum gradum min⁹ q̄ tri-  
 plū ſpaciū p̄traſibit i ſc̄ba medietate illi⁹ t̄p̄is ad ſpaciū  
 q̄ p̄traſibit i p̄ma medietate cui⁹ oppoſitū cōtingit de  
 mobili q̄ a nō gradu intēdit motū ſuū vsq; ad aliquem  
 certū gradū hoc correlariū p̄z ſi enī ſortes i vna hora vni-  
 formiter intendat motū ſuū a 4. vsq; ad 8 t̄m̄ ſpaciū per-  
 traſibit in prima medietate hore ac ſi moueretur vniiformi-  
 ter per illā medietatē vt 4 ⁊ per ſc̄bam medietatē t̄m̄ ſpa-  
 ciū pertranſibit ac ſi p̄ illā moueretur vniiformiter vt 7 ſz  
 clarū eſt q̄ 7 ad 4 eſt proportio minor q̄ tripla igit̄ min⁹ q̄ tri-  
 plū ſpaciū p̄traſibit in ſc̄ba medietate hore ad ſpaciū q̄  
 p̄tranſibit in p̄ma medietate ⁊ iſtas regulas facile eſt co-  
 gnoſcere cui gradū corrdet tota latitudo vniiformiter  
 acquiſita. Sed de diſformi intentione motus regule cer-  
 te dari non poſſunt eo q̄ multis modis diſformiter ac-  
 quirī poſſunt tales latitudines vt enim p̄ſt viſum eſt la-  
 titudo vniiformiter diſformis motus que eſt .a. non gra-

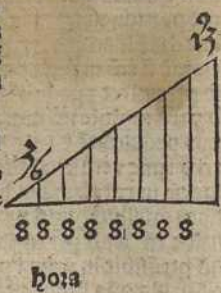


# Questio prima

gradu vsq; ad 12 taliter acquiri potest q; correspondebit gradu medio sed latitudo difformiter difformis q; est a no gradu vsq; ad 12 taliter difformiter acquiri potest q; correspondebit gradu intensiori q; medio et etiam taliter acquiri potest q; correspondebit gradu remissiori q; sic declaratur si aliquid mobile in prima tertia alicuius hore intendit motu suu a no gradu vsq; ad 6 et etiam in aliis duabus tertiis similiter intendat motu suu a 6 vsq; ad 12 talis latitudo difformiter acquisita correspondebit gradu intensiori q; medio q; sic probatur supposito q; vno gradu velocitatis in vna hora spaciū pedale pertransiri possit duobus gradibus spaciū bipedale et sic consequenter proportionabiliter. Illo posito sic arguo tota illa latitudo correspondebit gradu vt 7 ergo correspondebit gradu intensiori q; medio illius latitudinis consequentia e clara et assumptum patet per casum in prima tertia illud mobile intendet motu suu a non gradu vsq; ad 6 igitur tantum spaciū pertransibit in illa tertia ac si per illam moueretur vniiformiter vt 3 sed si per illa tertiam moueretur vniiformiter vt 3 pertransiret vnam pedalarē quod sic declaratur quia si p totam horā illud moueretur velociter vt 3 tres pedalaritates pertransiret et cum tribus gradibus velocitatis moueretur vniiformiter in tempore in triplo minori sequitur q; in triplo minus spaciū pertransibit q; i tota hora pertransiret igitur cum in tota hora pertransiret tres pedalaritates in vna tertia vna pertransibit et in duabus aliis tertiis tantum spaciū pertransibit ac si moueretur vniiformiter vt 9 et si p totam horā moueretur velociter vt 9 pertransiret 9 pedalaritates et cū moueretur 9 gradibus velocitatis in tempore minori in proportionē sexquialtera ad spaciū q; pertransiret in tota hora sequitur q; min⁹ spaciū describit min⁹ in q; in proportionē sexquialtera s; in tota hora pertransiret 9 pedalaritates igitur i illis duabus tertiis 6 pedalaritates dertransiret q; 9 ad 6 est proportio sexquialtera et sic in tota hora pertransibit 7 pedalaritates igitur illa latitudo sic difformiter acquisita correspondebit gradu vt 7 qui est intensior gradu medio Et eodem modo calculari potest q; illa latitudo taliter difformiter acquiratur q; correspondebit gradu vt 7, cum dimidio vs; si aliquid mobile in prima quarta intendat motum suum a non gradu vsq; ad 6 et in tribus aliis quartis a 6 vsq; ad 12 tantum spaciū pertransibit in tota hora ac si moueretur vniiformiter, 7 gradibus velocitatis cum semis vt patet diligenter aspicienti. Et si aliquid mobile vniiformiter intendat motum suu in prima octaua alicuius hore a non gradu vsq; ad 6 et in aliis septem octauis vniiformiter intendat motum suu ad 6 vsq; ad 12 pertransibit in tota hora octo pedalaritates cum vna quarta Et sic in quanto minori tempore acquiratur illa latitudo, a non gradu vsq; ad 6 tanto intensiori gradu totalis latitudo correspondebit.

## Sed opposito modo

calculandum est q; illa latitudo taliter possit acquiri q; correspondebit gradu remissioni gradu medio vt si aliquid mobile in duabus tertiis alicuius hore intendat motum suum a no gradu vsq; ad 6 et i vltima tertia intendat motu suu a 6 vsq; ad 12, tota latitudo mot⁹ corrdēbit gradu vt 5 q; e q; d⁹ remissioni q; d⁹ medi⁹ q; sit pbat q; si moueretur vniiformiter erit



69 gradibus velocitatis p illa horā tres pedalaritates pertransiret s; i casu mouet i tpe i sexquialtera pportione minori igit in sexquialtero min⁹ pertransibit q; in tota hora pertransiret sed 3 ad 2 est proportio sexquialtera igit in illis duabus tertiis duas pedalaritates pertransibit et in vltima tertia intendet motu suu a 6 vsq; ad 12 igitur tantum spaciū pertransibit ac si moueretur in illa tertia vt 9 et si i tertia illa hora moueretur vniiformiter 9 gradibus velocitatis 9 pedalaritates pertransiret sed cum illis gradibus velocitatis moueretur in tpe in triplo minori in triplo min⁹ spaciū pertransibit sed cum 9 ad 3 est proportio tripla igitur in illa tertia tres pedalaritates pertransibit et sic in tota hora quinque pedalaritates pertransibit et p consequēs illa totalis latitudo correspondebit gradu vt quinque qui est remissior q; gradus medius totius latitudinis et secū dū q; illa latitudo que est remissior p maius tempus acquiratur tota latitudo gradu remissioni correspondebit vt si aliquid mobile intendat motum suu vniiformiter in tribus primis quartis hore a no gradu vsq; ad 6 et in vltima quarta a 6 vsq; ad 12 tota latitudo correspondebit gradu vt 4 cum duobus quartis ita q; illud mobile pertransiret 4 pedalaritates cum duabus quartis Et si intendet motu suu vniiformiter a non gradu vsq; ad 6 in quibus primis sextis alicuius hore et i vltima sexta a 6 vsq; ad 12 totalis latitudo correspondebit gradu vt 4 si vero in primis 7 octauis vsq; ad 6 et in vltima octaua a 6 vsq; ad 12 in tota hora pertransibit tres pedalaritates et tres quartas et sic infinitis aliis calculare potes. Et ex istis p; q; data aliqua latitudine difformiter difformis que incipit ab aliquo certo gradu vs; latitudine a 4 vsq; ad 12 gradus summus tum ipsum pertransibit qu adu plura ad illud quod pertransibit e remississimum gradu cui non potest corrdere illa latitudo quia illi no pot corrdere et cū illibz remissioni saltē citra gradu vt 4 et grad⁹ vt 111 est in remissim⁹ cui no pot corrdere se illa latitudo quia ei non pot corrdere et cuiuslibz itestiori intellige ifra summū et ita cutiq; gradu potest illa latitudo corrdere ad huc intensiori pot corrdere etiā remissioni ista facilliter patent. Cōsiderandū tñ e q; q; pponitur aliqua latitudo difformis et petitur cui gradu corrdet virtū talis latitudo sit oino scdm se totā difformis aut aliqua eius pars sit vniiformis de primo membro iā locuti sum⁹ s; ad inueniendū cui q; dui corrdet latitudo difformis cuius vna ps e vniiformis op; videre q; tum ipis durat illa ps vniiformis et scdm q; parum vel multū durat scdm hoc op; aliter et aliter assignare gradum totū latitudini corrdētē vrb; gfa si aliquid mobile in prima quarta vni⁹ hore moueretur vniiformiter vt 111 et i secunda quarta intendat motu suu a 111 vsq; ad 8 vniiformiter et in duabus aliis quartis ab 8 vsq; ad 12 ad sciēdū cui gradu talis latitudo correspondeat op; capere partē vniiformē et videre quantū duret vnde si illud mobilis illis 111 gradibus moueret vniiformit p vna horā spaciū quadrupedale pertransiret s; moueret adeo velociter per tps subquadruplū igitur in quadruplo min⁹ pertransibit et ita i illa quarta illud mobile vna pedalarē distaret pertransibit i secūda quarta intendit motu suu a 111 vsq; ad 8 et ita tantū spaciū pertransibit ac si per illā quartā moueretur vniiformiter vt 6 et sic pertransibit etiam spaciū in quadruplo min⁹ illo spacio q; pertransiret in tota hora si vniiformiter illo q; moueret et ita i illa quarta vna pedalaritate cū dimidia pertransibit in duabus aliis quartis eoz q; intendit motum suum ab 8 vsq; ad 12 tantum spaciū pertransibit ac si moueretur vniiformiter vt 10 et mouebitur illa







# Questio prima

b equa spacia pertransibit in illa hora & b pertransibit quadruplum ad illud quod pertransibit a i pma pte proportionali hore igitur a pertransibit qd r upiu in tota hora ad illud quod pertransibit i prima pte proportionali hore & ita non foret opus addere illa glossam.

## Secunda conclusio si fuerit hora diuisa

per partes proportionales pportio e dupla partibus minoribus terminatis versu hore & in pma pte pportio si fortes moueatur aliquantum velociter & hoc vniformiter in secunda vero parte proportionali intendat motum suu vniformiter ab illo gradu quem habuit in pma parte proportionali pcedere ad gradum dupli in tertia parte proportionali moueatur illo gradu vniformiter in quarta vero intendat motum suu ab illo gradu que habuit in tertia vsq; ad gradum dupli ita q; in qualibet parte proportionali pari vniformiter moueatur in qualibet vero pari intendat motum suu illo casu posito spaciū pertransitum a sorte in tota hora precise erit triplum sexquialteru ad spaciū quod pertransibit in prima parte proportionali

22 4 4 8  
I I I 2

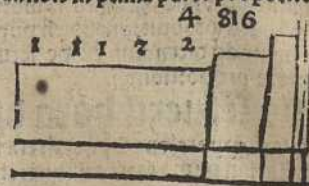
Nota.

hec conclusio probatur sortes i oibus partibus proportionalibus i partibus videlicet prima tertia quinta & septima & sic consequenter pertransibit dupli spaciū ad spaciū quod pertransibit in prima parte proportionali hore & in omnibus partibus proportionalibus paribus vt puta scda quarta sexta & sic consequenter pertransibit spaciū in proportione sexquialtera maius q; spaciū quod pertransibit in prima parte proportionali hore igitur in tota hora pertransibit spaciū triplum sexquialterum q; autem in oibus partibus paribus pertransibit duplum spaciū ad illud quod pertransibit i pma parte proportionali probatur supponam; cum q; in prima parte proportionali fortes moueatur velociter vt & pertransit vnā pedalitatem tunc in tertia parte mouebitur vniformiter vt 2 & tertia pars proportionalis hore e subquadrupla in ordine ad primam igitur si fortes i illa eque velociter moueretur sicut in prima subquadruplum spaciū pertransiret ad illud qd pertransiret in prima parte proportionali sed cum tunc in duplo velocius mouebitur subduplum spaciū pertransibit ad illud quod pertransibit in prima parte proportionali vs vnā semipedalitatem s; i quinta parte proportionali hore pertransibit subdupli spaciū ad illud quod pertransibit in tertia quia quinta e subquadrupla ad tertiā igitur si illa eque velociter moueatur precise sicut in tertia subquadrupli spaciū pertransiret sed quia in duplo velocius mouebitur q; in tertia subduplum pertransibit ad illud quod pertransibit in tertia & eodē modo dicatur q; in septima subduplum pertransibit ad illud quod pertransibit in quinta & tunc seq; q; in oibus illis partibus imparibus sortes pertransibit finita spacia se excedentia in proportione dupla igitur q; illis est portio primi ad secūdu talis est portio aggregati ex oibus ad primū sed primi ad scdm est portio dupla igitur totius spaciū ex oibus illis constituti ad primū est portio dupla & ita in omnibus partibus proportionalibus imparibus pertransibit duas pedalitates sed in omnibus partibus proportionalibus paribus pertransibit vnā pedalitatem cum dimidia igitur in oib; illis pertransibit spaciū maius in portione sexquialtera illo quod pertransibit in prima parte proportionali pna est clara & antecedens patet in secunda parte portionali debet intendere motū suū vniformiter ad duplū vsq; ad 2 & ita ille motus correspondebit quo ad effectus gra

dui medio scz in proportione sexquialtera intensiori gradu quo mouebitur in prima parte proportionali hore & ille mouebitur per tempus subduplum ad primam partē proportionalē igitur in illa secunda parte portionali pertransibit medietatem vnus spaciū quod in portione sexquialtera excedit spaciū quod pertransibit in pma parte proportionali & in quarta parte portionali hore motus ipsius sortis corespondebit gradui i duplo intensiori gradu quo mouebitur in secunda & cum illa quarta sit tempus sub quadruplum ad secundam & cum illa pertransibit sortes subdupli spaciū ad illud quod pertransibit in secunda parte portionali & ita in q; libet alia parte portionali pari sequente pertransibit subdupli spaciū ad illud quod pertransibit i parte portionali pari immediate pcedēti accipio q; oia ista spacia q; i partibus portionalibus paribus hore ptransibit & clarū e quod primū excedit secūdu in portione dupla ita secūdu tertiū & sic pūritur primum est equale aggregato ex oibus aliis sequētib; igitur in oibus partibus portionalibus paribus pertransibit spaciū in portione sexquialtera ad maius spaciū quod pertransibit in prima parte portionali si recoiligo igitur oia ista sit q; in omnibus partibus portionalibus imparibus sortes pertransibit duas pedalitates in oibus imparibus vnā pedalitatem cum dimidia & in prima parte portionali hore solum vnā pedalitatem pertransibit & cum dimidio ad vnū est portio tripla sexquialtera igitur conclusio vera q; si fortes moueatur vt positum est in casu pertransibit i tota hora spaciū in portione tripla sexquialtera mai; spacio quod pertransibit in prima parte portionali hore.

## Tertia conclusio si fuerit hora diuisa

per partes proportionales portione tripla & in prima parte portionali hore fortes moueretur aliquantulum velociter in secunda in duplo velocius in tertia in triplo in quarta in quadruplo & ita consequenter spaciū quod pertransibit sortes in tota hora excedit spaciū quod pertransibit in prima parte portionali hore in portione



ne dupla sequiquarta hec conclusio probatur motus in tota corespondebit gradui i sexquialtero intensiori intensiori q; mot; quo mouebitur sortes in prima parte portionali hore & tota hora est in sexquialtero mai; prima parte portionali igitur spaciū in

Nota diuisa per partes portionales portione tripla.

tota hora erit duplum sexquiquartum ad pertransitum in prima parte portionali minor sic pbatur supposito vno q; quando aliquod diuiditur per partes portionales in quacūq; portione qualis est portio prime partis ad secundā talis e portio totius ad omnes preter primam si igitur hora diuidatur p partes portionales portione tripla oportet q; tot; hore ad omnes partes portionales preter primam sit portio tripla sed tota hora est tripla ad suā tertiam & propterea in tali diuisione p prima parte portionali opz capere duas tertias & p scda duas tertias illius quod remanet videlicet vltime tertie & p tertia parte portionali duas tertias residui & ita semper diuidere illud quod remanet in tres tertias & capere p prima pte portionali duas &

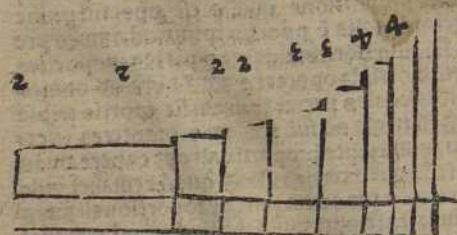


## Tertii physicoꝝ

tas & sic clarum est quomodo tota hora se habet in pro-  
 portione sexquialtera ad primam pte proportionalem i tali di-  
 uisione supposito igitur qd sortes in pta parte proportio-  
 ni moueatur velociter vt vnū in scda vt 2 in tertia vt 3 &  
 sic consequenter & sic arguo si sortes i prima pte proportio-  
 nali moueretur vniformiter vt vnū cū dimidio & auferet  
 vnus gradus a motu quo mouebitur in scda parte propor-  
 tionali & a toto residuo tunc moueretur in duabus tertis vno g-  
 do locutus qd in casu posito nostre conclusiois & clarū ē qd ex  
 quo ablatuſ est vnus gradus a motu quo mouebit i scda  
 parte proportionali tūc nō moueretur nisi velociter vt vnū  
 volo ergo qd auferatur vnus gradus velocitatis a motu  
 quo mouebitur i tertia parte proportionali & a toto residuo  
 & capiatur medietas illius & addatur motui sortis i scda  
 parte proportionali & tūc i illa mouebit sortes eq̄ velocit̄  
 sicut in prima postea iterū auferatur vnus gradus a motu  
 i quarta pte proportionali a toto residuo & addat motu quo  
 mouebitur sortes in tertia parte & notū ē qd tūc ē vt sortes  
 mouebitur p̄cise in illa tertia eq̄ velocit̄ sicut i p̄ma & ita  
 fiat consequenter & suppono qd in duabus tertis vno g-  
 do velocitatis possit pertransiri vna pedalaris tūc si sor-  
 tes ita moueretur i p̄ma pte proportionali pertransiret vnā  
 pedalaritatem cum dimidia & i oibus aliis ptibus propor-  
 tionalibus copulatiu pertransiret vnā semipedalaritē cū  
 vna quarta & ita in tota hora duas pedalaritates cum vna  
 quarta s; in casu nostre conclusionis sortes in prima par-  
 te proportionali p̄cise pertransibit vnā pedalaritē & p  
 consequens si sortes sic moueretur vt ponit iste secundus  
 casus pertransiret duplū sexquiquartū spacii ad illud qd  
 pertransiret in prima parte proportionali sic mouēdo vt  
 ponit casus nostre conclusionis & tunc sic arguo sortes  
 p̄cise eque velociter mouebitur illo casu conclusionis re-  
 teno sicut mouebitur ista secunda hypothēsi stante igitur  
 in primo casu verum est qd in tota hora pertransibit duplū  
 sexquiquartū ad illud quod pertransibit in prima parte  
 proportionali & qd p̄cise tunc eque velociter mouebitur  
 patet quia medietas vnus gradus addita motu sortis  
 iu prima parte proportionali tantum faciet ad pertransē-  
 dum spacium quantum impedit vnus gradus remotus  
 a toto residuo eo qd prima pars proportionalis est dupla  
 ad totū residuū & eodemmodo dicendum est de secun-  
 da & similiter de tertia parte proportionali.

**Quarta conclusio si fuerit hora di-  
 uisa per partes proportionales** portione sexquialtera mi-  
 noribus ad finem terminatis & in prima sortes moueretur  
 velociter vt vnū in secunda vt 2 in tertia vt 3 in quarta vt  
 4 & sic consequenter spacium pertransitū in tota hora  
 a sorte erit nonuplum ad spacium quod pertransibit i p̄ma  
 parte proportionali hec conclusio facilliter ex dictis pot  
 calculari vnde p̄ prima pte proportionali in tali diuisione  
 accipere debemus primam tertiam totius hore qd talis debet  
 esse proportio totius hore ad omnes partes proportionales

5 57



les hore p̄-  
 ter primam  
 q̄lis est p̄me  
 partis propo-  
 tionalis ad se-  
 cundam sed  
 totius hore  
 ad suas du-  
 as tertias ē  
 proportio

hora diuisa per partes proportionales p̄  
 portione sexquialtera.

sexquialtera & ita omnes partes proportionales dem-  
 pra prima constituent duas tertias totius hore & ita  
 prima pars proportionalis erit prima tertia secunda vero  
 pars proportionalis erit aggregatum ex duabus tertis  
 secunde tertie totius hore tunc p̄ sic conclusio totalis ille  
 motus correspondebit gradui in triplo intensiori q̄ sit g-  
 dus quo mouebitur sortes in prima parte proportionali ho-  
 re & tali gradu mouebitur p̄ tempus triplum ad primam  
 partē proportionale igit nonuplum spacium pertransibit in to-  
 ta hora ad spacium qd pertransibit i prima pte proportio-  
 nali p̄na est clara & minor p̄t qd prima pars proportionalis est t-  
 tia pars totius hore sed maior sic p̄t separaretur ad ymagi-  
 nationem vnus gradus a motu secunde partis proportio-  
 nis & a toto residuo & addantur duo gradus motui sortis  
 in prima parte proportionali tūc facient illi duo gradus  
 ad pertransitionē spacii sicut ablatio vnus gradus ab oi-  
 bus aliis partibus proportionalibus similiter auferatur  
 vnus gradus a motu qd erit in tertia pte proportionali &  
 ab omnibus sequentibus & addantur duo gradus gra-  
 duū motus qui remansit in scda parte proportionali & ita fi-  
 at consequenter & clarum est intelligenti qd si in vna ter-  
 tia hore vno gradu velocitatis possit pertransiri vna pe-  
 dalitas qd in hoc secundo casu sortes pertransibit 6 peda-  
 dalitates & ita pertransibit nonuplum spacium ad illud  
 quod pertransibit stante casu nre conclusionis in p̄ma p-  
 te proportionali hore & tunc moueretur p̄cise eque ve-  
 lociter sicut nunc igitur in casu nostre conclusionis in to-  
 ta hora pertransibit nonuplū spacium ad illud qd pertransibit  
 i p̄ma parte proportionali hore Ecce has quatuor p̄dones  
 nicolai oxem quibus addo alias p̄ma conclusio que sit.

### Quinta conclusio in ordine ē hec si

fuerit hora diuisa per partes proportionales p̄portio-  
 nali & in prima parte proportionali mobile moueatur ali-  
 quātulum velociter in scda in duplo velocius in tertia in  
 triplo in quarta in quadruplo & sic p̄ter ipsum p̄trāsibit  
 tantum spacium ac si vniformiter moueretur p̄ illud tē-  
 pus illo gradu quo mouebit in secunda parte, proportio-  
 nis hec conclusio clarissime sequitur ex p̄ma si ei hora sic di-  
 uisa aliquod mobile sic per partes proportionales ei⁹ mo-  
 ueatur a quocunq; gradu incipiat suum motum pertran-  
 sibat quadruplum ad illud quod pertransibit in prima pte  
 proportionali & cum secunda pars proportionalis sit  
 subquadruplum tempus ad totā horam & ita mobile ve-  
 locius mouebitur in duplo q̄ in prima sequitur qd si illo  
 gradu moueretur per totā horā adequate tūc p̄transiret  
 quantum pertransibit illo motu diffortū.

### Sexta conclusio si fuerit hora diuisa

sa p̄ ptes portionales portione quadrupla minoribus ad  
 finem hore terminatis & in prima parte proportionali a mo-  
 bile moueatur aliquātulum velociter in scda i duplo velo-  
 cius in tertia in triplo & sic consequenter ipm in tota ho-  
 ra pertransibit spacium sup septipartiens nonas ad spacium  
 qd pertransibit in p̄ma parte proportionali hore hac conclu-  
 sione sic probō pono qd a scda pte proportionali & a toto  
 residuo sequenti remoueatur vnus gradus velocitatis &  
 loco illius moueatur a mobile in prima parte proportio-  
 nis li velocius q̄ ante p̄ vnā tertiam gradus & postea remo-  
 ueatur a tertia parte proportionali & a toto residuo sequē-  
 ti alius gradus & loco illius moueatur illud mobile in secū-  
 da parte proportionali velocius q̄ moueretur facta p̄ma  
 ablatione per vnā tertiam gradus & sic fiat proportio



## Questio prima

liter p oēs partes pportionales seqñtes tunc patet q si moueretur illud mobile in proportione super septimi pñt ēti nonas pertransibit magis in tota hora q̄ pertransibit in prima parte pportionali in primo casu sed ad equate tantum pertransibit in sc̄do sicut i primo z ec̄tra igit̄ zc. maiorem probō supposito q̄ i prima parte in primo casu moueret vno gradu velocitatis quo gradu in illa parte ptransibit tres pedalitates tunc in isto sc̄do casu i qualibz parte mouebitur vno gradu cuz vna tertia ergo cū p suppositū cuilibet quarte hore pro vno gradu correspondeat vna pedalitas sequitur q̄ in toto illo tpe pertransibit qñs q̄ pedalitates cū vna tertia sed quinqz pedalitates cum vna tertia ad tres pedalitates est proportio supseptimi partiens nonas igitur maior est vera minor probatur aggregatum ex omnibus partibus dempta p̄ma in illa diuisione se habet in suptripla proportione ad primā pte z totum seqñs sc̄dam partē in eadē p̄portioe se hz ad sc̄cā partē z sic consequenter igitur tñ valz vna tertia gradus in prima parte pportionali sicut vnus grad⁹ i toto residuo z tantum vna tertia in secunda parte sicut vnus gradus in toto residuo sequenti z per pñs p̄c̄o vera

### Septima conclusio si fuerit hora

diuisa per partes pportionales pportione quintupla z moueatur aliq̄ mobile i p̄ma parte pportionali aliquātulum velocit̄ in sc̄da in duplo velocius in tertia in triplo i quarta in quadruplo z sic consequenter spaciū q̄ pertransibit in tota hora excedet spaciū q̄ pertransibit in p̄ma parte pportionali in proportione sup non partienti decimas hanc conclusionem sic p̄bo z pono q̄ i p̄ma pte pportionali hore sequentis ē diuise p̄portioe quintupla mobile illud moueatur gradu illo quo mouebitur in p̄ma parte pportionali prime hore z separetur vnus gradus a secunda parte pportionali prime hore z ab oibus sequētibz secundam z ponat̄ quarta pars eius vniformiter per totā primam partē pportionalē sc̄cē hore ita q̄ in p̄ma parte pportionali sc̄cē hore illud mobile mouebitur vniformiter vno gradu z quarta parte gradus deinde separetur a tertia parte pportionalē z omnibus sequētibz ipsius prime hore vnus grad⁹ z ponatur quarta pars in sc̄cā pte pportionali sc̄cē hore cum gradu qui remansit i sc̄cā parte pportionali prime hore tunc ēt adequate eq̄ velociter mouebitur illud mobile in secunda parte pportionali sicut in prima z sic consequenter fiat ablatio graduū tūc clarum est quo modo illud mobile in qualibet parte pportionali sc̄cē hore mouebitur vniformiter vno gradu z quarta pte gradus quibus suppositis clarissime ostendo conclusiōnē istud mobile eque velociter mouebitur quo ad effectū in secunda hora sicut in prima sed spaciū q̄ pertransibit i p̄ma parte pportionali prime hore in proportione super non partienti sedecimas igitur spaciū quod pertransibit in primo hora excedet spaciū quod pertransibit in secunda eiusdem hore p̄ma parte pportionalē in simili p̄portioe cōsequētia ē clara z probō maiorē p̄ma pars pportionalis excedit vt claret ex casu aggregatū ex omnibus aliis partibus pportionalibus i p̄portioe quadrupla igitur tñ faciet additio quarte pte vni⁹ q̄ ablati ab oibus illis partibus pportionalibus in p̄ma pte pportioe quantum faciet in aggregato ex omnibus aliis partibus pportionalibus b eodem modo secunda pars pportionalis est quadrupla ad aggregatū ex oibus p̄tibz pportionalibus sequentibus z p pñs in illa tantum faciet quarta pars gradus quantum faceret vn⁹ gradus in omnibus sequentibus z ita clare hēt̄ur veritas maioris minorem autem probō z suppono q̄ illud mobilē

mouebitur vno gradu in p̄ma parte pportionali p̄mē hore z q̄ in vna quinta vnus hore vno gradu possit ptransiri i. pedalitas tunc patet q̄ in p̄ma parte pportionali illud mobile pertransibit. 4. pedalitates sed in p̄ma parte pportionali sc̄cē hore illud mobile pertransibit quinqz pedalitates z in aggregato ex oibus aliis p̄tibz pportionalibus sequētibz primā pertransibit vnā pedalitatem cum vna quarta igitur in tota secunda hora pertransibit sex pedalitates cuz vna quarta sed sex pedalitates cum vna quarta excedunt 4. pedalitates in ea p̄portioe qua z s excedunt 16 mō z s excedunt 16 in p̄portioe super non partienti sedecimas igitur spaciū q̄ pertransibit in secunda hora excedet spaciū quod pertransibit in prima parte pportionali prime hore i p̄portioe supradicta quod restabat probandum.

### Octaua conclusio si fuerit horadi

uisa per partes pportionales pportioe sextupla z aliq̄ mobile z in p̄ma parte pportionali moueat aliquātulum velociter in secunda in duplo velocius in tertia in triplo z sic consequēter spaciū quod pertransibit in tota hora excedet spaciū quod pertransibit i p̄ma pte pportionali i p̄portioe super undecimi partienti vigesimas qñtas hęc conclusio licet probatōne apud ingeniosum non indigeat breuiter tñ eaz probō si a secunda parte pportionalē moueretur vnus gradus z ab omnibus sequentibus z capiatur quinta pars eius z ponatur per totā primā partē pportionalē tñc ex quo aggregatū ex oibus partibus pportionalibus sequētibz primā est subquintuplū ad primā partē pportionalē tñ faciet quinta pars grad⁹ in p̄ma parte pportionali quātū faceret vnus gradus ab aggregato ex oibus partibus pportionalibus seqñtibz sc̄cā z ponat̄ quinta pars ei⁹ i sc̄cā parte pportionalē z sic fiat p̄m tunc illud moueretur vniformiter per totam horam z pono q̄ in primo casu i p̄ma parte pportionali moueatur vno gradu tunc in isto secundo casu moueretur in qualibet parte pportionali vno gradu z quinta parte vnus gradus si igitur in vna sexta vno gradu possit pertransiri vna pedalitas tunc in p̄ma parte pportionali pertransiret sex pedalitates z in toto residuo pertransiret vnā pedalitatem cum vna quinta z ita in tota hora septem pedalitates cum vna quinta modo septē pedalitates cum vna quinta faciunt 36 quintas z quinqz pedalitates faciunt 25 quintas sed 36 excedunt 25 in p̄portioe super vndecupatienti vigesimas quintas igitur cum in secundo casu illud mobile mouebitur eque velociter precise sicut in prima vt clarissimum ē sequitur q̄ i eadem p̄portioe spaciū quod pertransibit i p̄ma parte pportionali quod restabat probandum Ex his facile erit dicere si aliqua alia p̄portioe diuidatur hora in qua p̄portioe se hēbit spaciū pertransitum in tota hora ad spaciū pertransitum in p̄ma parte pportionalis

### Nonā conclusio si hora fuerit di

uisa per partes pportionales p̄portioe tripla z moueatur aliquod mobile vt positum est i casu sc̄cē conclusiōis pertransitū in tota hora se habebit in p̄portioe super tredecimi partienti decimas quartas ad spaciū primē partis ista conclusio probatur pertransitum in omnibus partibus imparibus se habebit in p̄portioe ne super bipartienti septimas ad spaciū primē partis z spaciū omnium partū pariū erit in subquintupartienti nonas minus q̄ spaciū primē partis sed omnia ista spacia aggregata se habent in p̄portioe super tredecimi



## Tertii phisicorum

partienti decimas quartas igitur conclusio vera p̄na est nota aũs quo ad primam partem p̄o secunda pars ip̄ est subnonupla ad primam et in duplo velocius mouebit in illa q̄ in prima igitur in quadruplo sexquialtero magis pertransibit in prima q̄ in secunda et in eadem proportioe in secunda q̄ in tertia et sic p̄ster p̄na patet ad experientiam et ex antecedente sic arguo ibi erunt infinita spacia proportionabilia proportione quadrupla sexquialtera igitur totum aggregatum ad pertransitum in prima parte se habebit in proportione superbi partiet̄i septimas cõ sequentiã est nota p̄ regulas superius positas secundaps antecedentis probatur in prima parte pari pertransibit subduplum ad spacium prime partis imparis et in omnibus alijs paribus pertransibit subtripulum sexquialterum ad spacium prime partis proportionalis parisyt ex probatioe supradicta colligi potest sed ex quolibet subduplo ad aliam et ex subtriplo sexquialtero ad illud subduplum constituitur proportio subquintupartiet̄is nonas ad illud cuius illud erat subduplum igitur quolibet pars antecedentis est vera et per consequens conclusio vera.

### Decima conclusio si hora diuidat̄

per partes proportionales proportioe quadrupla et mouetur aliquod mobile in qualibet parte proportionali proportionabiliter sicut positum est in conclusione secunda spacium pertransitum in tota hora se habebit in proportioe superseptimi partiet̄i decimas ad spacium prime partis.

### Undecima cõclusio si hoc adiuuidat̄

per partes proportionales proportioe dupla et aliquod mobile moueatur in p̄ma parte aliquatũ velocius vniformiter in secunda intendat motũ suum vniformiter ab illo q̄ du vsq̄ ad triplum et in tertia moueatur illo gradu triplo vniformiter in quarta intendat motum suum vniformiter vsq̄ ad triplum et sic alternatim p̄ter spacium pertransitum in omnibus partibus paribus erit equale spacio pertransitum in omnibus imparibus et totum spacium erit octuplum ad spacium pertransitum in p̄ma p̄na e nota et aũs p̄ prima parte probatur sc̄da pars ip̄ar e subquadrupla ad primam et mouebitur in triplo velocius q̄ in sexq̄ tertio minus spacium pertransit in sc̄da q̄ in prima et sic proportionabiliter in tertia ip̄ari minus pertransibit q̄ in sc̄da et sic p̄ter fiet de alijs imparibus et ex illo sic arguo ibi erunt infinita pertransita proportionabilia proportioe sexquitertia igitur totum aggregatum se habebit ad primum illozum in proportione quadrupla et p̄na tenet per regulam supradictam igitur prima pars aũtis vera sc̄da pars probatur pertransitum in prima parte pari est equale pertransitum in prima parte impari et sic subdupla ad illam et cum in duplo velocius moueatur q̄ in prima ip̄ari et oia pertransita in partibus paribus similiter proportionabiliter se habebunt sicut pertransita in partibus imparibus igitur omnia illa pertransita in partibus paribus in quadrupla proportioe se habebunt ad pertransitum in prima parte impari et sic secunda pars antecedentis e vera et per p̄na tota conclusio Et ex istis conclusionibus facile erit dicere qualitercunq̄ tempus diuidatur in qua proportioe se habebit spacium pertransitum in toto illo

lo tempore ad spacium pertransitum in prima parte proportionali eiusdem.

### Contra predicta arguitur sic et primo

contra ea que dicta sunt in primo notabili et maxime contra propositionem secundam in qua cõcessũ e q̄ si aliquid mobile vt puta a in prima medietate alicuius hore intenderet motum suum a non gradu vsq̄ ad vi i secunda medietate remitteret motum suũ a vi vsq̄ ad nõ gradum b vero moueretur per totam horam vniformiter vt vi q̄ b non mouebitur velocius a sed q̄ a mouebitur eq̄ velociter sicut b et sic arguo b in prima medietate illius hore mouebitur velocius q̄ a et in sc̄da medietate eiusdẽ hore mouebitur velocius q̄ a igitur in tota hora b mouebitur velocius q̄ a cõsequentiã e clara et antecedens p̄ter q̄ in prima medietate hore mouebitur vt vi sed a in illa medietate non mouebitur vt vi quemadmodum si fortes successiuè acquirat aliquam albedinem i prima medietate a licuius hore vniformiter difformiter a non gradu vsq̄ ad 4 fortes in prima medietate non erit alb⁹ vt 4. Et eodem modo facilius probari potest q̄ a nõ mouebit vt vi i secunda medietate hore sicut si ad ymaginationẽ in sc̄da medietate hore fortes deperderet illã albedinẽ sicut eam acquisiuit non enim tunc illa albedoyt 4 erit in secunda medietate illius hore igitur.

### Cõfirmatur p̄bãdo q̄ illud sit falsum

q̄ dicitur est in sc̄do notabili et totalem latitudinẽ motus non posse acquiri in tempore finito et sic arguo in casu prius posito de linea infinita sursum motum cum sp̄era lune ibi est motus vniformiter difformis quocunq̄ em puncto dato quantum motus eius excedit a motu alicuius puncti velocius mori tantũ excedit mor⁹ ei⁹ motũ alicuius puncti inferioris equaliter ab eo distantis et illa latitudo motus terminatur ad gradum infinitum.

### Ad primũ p̄cipale t̄ndetur q̄ iste

modus arguendi nihil valet hoc mobile mouebitur vel locus isto in prima medietate hore et hoc mobile mouebitur velocius isto in sc̄da medietate hore igitur hoc mobile mouebitur in tota hora velocius isto cõcedo t̄si q̄ in casu a mobile in aliqua medietate huius hore mouebit in tota hora velocius isto concedo tamen q̄ in casu a mobile in aliqua medietate huius hore mouebitur a deo velociter sicut b et sic non in qualibet medietate hui⁹ hore b mouebitur velocius q̄ a capiẽdo enim vnã partẽ hore resul tantem ex sc̄da quarta et tertia in illa parte a mouebitur vt vi igitur b non mouebitur velocius q̄ in illa parte mouebitur a et ita concedendũ est q̄ a mobile mouetur vt vi et nunq̄ mouebatur velociter vt vi tamen bene sequitur hoc mobile nunc mouetur velociter vt vi igitur post hoc mouebitur.

### Sed cõtra hãc solutionẽ sic arguo

a mobile nunq̄ mouebitur velociter vt igitur maledictũ est assumptum p̄o a mobile in casu nunq̄ mouebit velociter vt ii igitur eodem modo nunq̄ mouebit velociter vt vi consequentiã p̄ter viso q̄ sic vniformiter difformiter acgrit illã latitudinẽ mot⁹ aũs p̄ter q̄ detur oppositũ si e mouebit velociter vt ii hoc maxime erit i prima medietate hore s̄ hoc non quia prima regula dicit q̄ omnis latitudo vniformiter difformis corrunder̄ ḡdui medio igitur i p̄ma medietate illius hore a mouebit p̄se velocius vt vnũ cũ dimidio igitur in illa medietate nõ mouebitur velociter vt ii.

### Tũ secundo probãdo casum esse

impossibilem q̄ a in p̄ma medietate hore intendat motũ suũ



## Questio prima

ad non gradu vsq ad 6 in scda medietate remittat vsq ad ad non gradu & sic ar q: data possibilitate casus sequit q: esset possibile q: et alio corp? pedale i cui? vna medietate eēt albedo vniformiter difformis incipiens a nō gduz terminata ad gdu vt 4 & in alia medietate esset albedo vniformis difformiter a 4 vsq ad non gradum impossibilitatem tñ illi? sic ostendo q: vel aliqua pars illius corp? pedalis est alba vt 4 vel nulla si scdm sequitur q: non est ibi latitudo vniformiter difformis incipiens a nō gradu & terminata ad gdu vt 4 cuius oppositum positū est in casu si primum signetur illa pars q: habet albedinē vt 4 & gratia exempli sit vna digitalitas versus medium illius pedalitatis sic q: vna eius medietas sit de secūda medietate ita q: sit pars cōicans tunc arguitur sic illa albedo est vniformiter difformis & extremum intensus est versus medietatem pedalitatis igitur quantum partes magis appropinquant medio tanto intensiorem hñt albedinē igit vna pars illius digitalitatis hñt intensiorem albedinē q: alia & sic non tota illa digitalitas habet albedinem vt 4.

**Fortē dicitis nō eē dandam aliquas partē q: scdm se & quilibet sui habet albedinem vt 4** Is illa digitalitas habet albedinem vt 4 non datur tamē ad equa pars habens albedinem ita q: in nullapars non includens medium totius pedalitatis habet albedinem vt 4 sed quilibet includens habet albedinem vt 4.

**Cōtra destruātur illi tui gradus albedinis quibus destructis quocūq: aliqua pars illius pedalitatis nō habebit aliquem albedinē vel quilibet ad huc habebit si primum sequitur q: aliq: erat a datum subiectum illius albedinis vt 4 secundum non videtur esse dicendum igitur.**

**Ad primū istorū rñdetur q: argumentum procedit ex non intellectu nō eī dictū eī regula q: oīs latitudo vniformiter difformis correspondet suo gradu medio sic q: fortes intenderet motum suum i hora a non gradu vsq ad 8 precise mouebitur velociter vt 4 imo mouebitur velociter vt 6 Is dictū fuit q: illa latitudo effectiue correspondet suo gradu medio ita q: per talem latitudinē spacii pertransiret sicut pertransiret si moueretur vniformiter p: illud tēp? gradu medio & sic patet quomodo in casu dato a mouebitur velociter vt 2.**

**Ad scdm argumētū qd aliq: aliu munt ad probandum latitudinē vniformiter difformē nō posse terminari inclusiue ad aliquē gdu dī cōiter q: nō eī p: ad illud prop ositum q: eodē argumento pbaretur q: nulla potest esse latitudo vniformiter difformis que terminetur ad aliquē gradū inclusiue casu dicatur q: nulla pars aliqua latitudo vsq vniformiter difformis incipiens a non gradu & terminata in 8 qualitercūq: illud fiat queretur vtrum aliqua pars illius sit precisē vt 3 sive vt 4 & de subiecto illius propterea admissa casu dicatur q: nulla pars illius digitalis habet albedinē vt 4 secundum se & quilibet sui & ad replicam dicatur q: sicut nulla ps illi? corp? ris hñt albedinē vt 4 scdm se & quilibet sui ita nulla pars illius albedinis est inclusa vt 4 scdm se & quilibet sui q: quilibet albedo qualitercūq: intensa ē aliquo mō ex tensa & sic non est possibile q: deus destruat albedinē intē sam vt 4 quā remanebit aliqua pars illi? corp? pedalis que nec habebit albedinem scdm se totam nec secundum aliquid sui & ita argumentum nō procedit quid autem veritatis contineat hec solutio videbitur in materia**

de intensiōe formatū.

**Ad cōfirmationē rñdetur q: argumentum non procedit contra p: positionē q: dictū eī i p: pōne q: totalis latitudo motus nō potest vniformiter acquiri ab aliquo mobili tempore finito mō i casu illa linea infinita non vniformiter in 2 4 horis acqrit totalē latitudinem mot? nā in 2 horis mouetur ē infinite velociter & i qualibet parte illius temporis infinite velociter & nō vniformiter itendit motū suū sed bene verum est q: ibi ē latitudo vniformiter difformis quo ad subiectum.**

**Fortē dicitis p: hoc nō euaditur difformitas quē iam cōiter dī q: non est possibile aliquam qualitatem vniformiter difformē ad gradū infinitum terminari esse i n aliquo subiecto qd facit ex dictis pbari p: & tunc casu parum variato ponendo q: pma pedalitas illi? linee sit alba a nō gradu vsq ad 4 scda pedalitas a iiii vsq ad 8 tertia ab 8 vsq ad 6 & sic consequentie tūc ibi est latitudo vniformiter difformis ad gradu infinitū terminata igitur.**

**Rñdeo q: latitudo non esset vniformiter difformis quo ad subiectum nam clarū ē q: captis tertia pedalitate & scda clarum est q: mediū v3 gradus vt excedit gradū remississimū vt vt iiii p: iiii & iñ exceditur ab extremo intensiori per 8 sed vbi positū fuisset q: tertia pedalitas habuisset albedinē ab 8 vsq ad xii & se q:ns a xii vsq ad vi tunc non stando in illo qd dictum fuit circa primam regulam concedo q: illa latitudo est vniformiter difformis & dictum commune intelligitur q: nō posset esse in subiecto infinito.**

**Sed cōtra hāc solutionē sic arguo** aliquid mobile potest vniformiter remittere motū suū ab aliquo certo gradu vsq ad nō gradu igitur totalis latitudo motus vniformiter acqri potest in tpe finito aīa ē clarum & concessum p:iam sic probō q: hinc vsq pot eē remissio ab aliquo certo gradu ad aliquem certum gradum talis potest esse intensio ab illo gradu ad aliquem certum gradum sed per concessa vniformis p: eē remissio a iiii vsq ad nō gradum igitur aliquid mobile poterit cō velociter intēdere motum suū ab illo gradu vsq ad aliquem certū gradū sicut illā mobile remittit motum suū ab illo gradu vsq ad nō gradū capio ergo duo mobilia a & b volo q: a in vna hora vniformiter remittat motum suū a iiii vsq ad nō gradū & q: b intēdet motum suū cō velociter vniformiter ab illo gradu ad aliquē certum gradū & tūc sic a & b mobile remittet motum suū vniformiter vsq ad subduplum gradū & vsq ad subquadruplum vsq ad suboctuplum & sic p: igitur b proportionabiliter intēdet motū suū ad duplum ad quadruplum ad octuplum & sic p: ita in infinitum & hoc semper vniformiter igit in illa hora b acqrit totalem latitudinē mot? & hoc vniformiter p:ia est clara & aīa p: q: a remittet motū suū a iiii vsq ad ii & ii ad iiii est proportio subdupla igit a remittet motum suū ad subduplum & si r remittet motum suū vsq ad vnum gradū & vni? grad? ad iiii est proportio subquadrupla igitur remittet motū suū ad subquadruplū & remittet motum suū vsq ad bimidiū gradū igit ad suboctuplum & ita p: igitur p:acticare potes & hoc semper vniformiter igitur etiam poterit aliquid mobile intēdere motū suū vniformiter ab aliquo gradu ad aliquē certū gradum eo modo quo aliud mobile remittet suū motū & nō ē possibile q: sic intēdet suū motū nisi acqrit totalem latitudinem motus igitur possibile est acquirere totalem







## Questio prima

modo motus quā sortis acqret tmiabit exclusiue ad gradū vt 8 q̄ ppositū assūptū p̄z q̄ def oppositū q̄ terminabitur exclusiue ad gradū vt 8 z sic arguo seq̄ q̄ soī, q̄nq̄ mouebit velocit vt 8 q̄ ē falsū z p̄z p̄na falsitas t̄i p̄ntis ē nota q̄ nō mouebit velociter vt 8 in istāti t̄mariuo hore q̄ tūc nō erit hōc etiā i aliquo istāti irifeco hore mouebit vt 8 quia vt p̄sū ē si i istāti terminatio hore maneret tūc primo moueretur velociter vt 8.

### Cōfirmat nichil pōt vniformiter

itēdere motū suū iḡr aīa p̄bo q̄ dato opposito seq̄ret q̄ i aliquo casu ista duo cōtradictoria s̄staret a mobile q̄nq̄ i duplo veloci⁹ mouebit q̄ p̄ tūc mouebit b z a mobile nū q̄ in duplo veloci⁹ mouebit q̄ p̄ tūc mouebit b q̄ ē impossibile p̄bat tū p̄na suppono q̄ sint duo mobilia a z b q̄ eē velocit nūc moueant v̄z c̄gdu z postq̄ ē possibile aliqd̄ vniformiter itēdere suū motū volo q̄ a itēdet suū motum z s̄st b cū hoc t̄i q̄ a in duplo veloci⁹ itēdet motū suū q̄ b illo supposito p̄bo affirmatiuā capio aliqd̄ c̄gdu q̄ duplū ad c̄ grā exēpli d̄ z sic arguo a z b eglit distāt a d̄ z a i duplo veloci⁹ itēdet motū suū q̄ b iḡr i duplo citi⁹ acqret gradū d̄ q̄ mobile b z q̄ a hēbit gradū d̄ mouebit i duplo veloci⁹ q̄ p̄ tūc mouebit b q̄ q̄ a acq̄sūt gradū d̄ q̄ est q̄ duplus ad c̄ gradū mobile b solū acq̄sūt gradū mediū it c̄ z d̄ grad⁹ q̄ ē q̄ drupl⁹ ad c̄ ē p̄cise dupl⁹ ad illū q̄ est dupl⁹ ad c̄ iḡr q̄ mobile a hēbit gradū d̄ mobile b habebit gradū duplū ad c̄ quidē ē subdupl⁹ ad d̄ z ita habet q̄ q̄ mobile a mouebit d̄ gradu mouebit in duplo veloci⁹ q̄ p̄tūc mouebit mobile b. Et ex illo seq̄ q̄ mobile a q̄nq̄ mouebit in duplo velocius q̄ p̄tūc mouebit mobile b. quod erat pars affirmatiua negatiua vero probō z capio vnum aliud mobile videlicet f z moueantur a z b mobilia c̄ grade z f mobile moueat in duplo velocius, q̄ aliquod illorū mobilū z etiā intendet motum suū sicut a ita q̄ intendet motum suū vniformiter semper in duplo velocius q̄ mobile b. Istō p̄sō sic arguo mobile f semper solum in duplo velocius mouebitur q̄ mobile b sed a semper tardius mouebitur q̄ f igitur a nunq̄ in duplo velocius mouebit q̄ b consequentia est satis clara z p̄bat q̄ a. sēper mouebit tardī⁹ q̄ f a mobile nūc mouetur tardī⁹ q̄ f. z semper per illam totam horam f intendet suum motum eque veloci⁹ sicut a igitur a cōtinue tardius mouebitur q̄ f sed q̄ f cōtinue solum in duplo velocius mouebitur q̄ b p̄z quia si a nunc moueatur vt. 2f. vero. vt 4 z i hora futura intendet suum motum v̄z ad 4. z f in duplo velocius debeat intendere suum motum f intendet suum motum v̄z ad 8. z clarum est ad sensum q̄ semper in duplo p̄cise moueretur velocius q̄ b.

### Ad secundū p̄ncipale respondēt

aliqui q̄ illa latitudo motus terminatur inclusiue ad gradū vt 8 nichilominus tamen sortis non mouebitur velociter vt 8. sed si sortis remaneret moueretur velociter vt 8. z in instanti in quo incipit intendere motum suum a non gradu verū est dicere q̄ immediate post hoc mouebitur velocitate vt 8 quia immediate post hoc mouebitur aliqua velocitate que quandoq̄ erit velocitas vt 8. sed i quolibet tempore terminato ad instans terminatiū hore nichilomin⁹ t̄i in quolibet instanti verū est dicere sortis incipit moueri velocitate vt 8. quia in quolibet instanti illius hore erit hec copulatiua vera sortis non mouetur velocitate vt 8. z immediate post hoc mouebitur velocitate vt 8. z hoc quia in nullo instanti verū erit dicere q̄ illa ves

locitas ē vt viii. h. illū nō videt apparenter dictū poteres malo dicere q̄ sortis nō mouebit velocitate vt 8. z q̄n dicitis nūc oportebit dicere q̄ illa latitudo mot⁹ tmiatur exclusiue ad aliquē gradū dico q̄ ymaginariis vnū falsū q̄ nō est ibi possibile bare totalē latitudinē mot⁹ quocūq̄ ē nī gradu mouebit illud mobile ad huc infēiori mouebitur s̄z illo concesso dico q̄ talis latitudo terminabitur exclusiue ad gradum vt 8 z illud est probabili⁹ dicitū si cur oppositum z sic concedēdū esset q̄ si plato etiā moueretur vt 8. q̄ plato mouebitur velocius q̄ sortis in nulla tamen p̄porione mouebitur velocius illud clarum est intelligenti.

### Ad cōfirmationem nego q̄ nichil

potest vniformiter intendere motū suū z ad p̄batioē iconcedo i casu dato q̄ a mobile nūq̄ mouebitur in duplo velocius q̄ b vt bene p̄bavit argumētū adductum z nego affirmatiuā z ad ei⁹ p̄bationē quando sic arguitur. a. z b mobilia equaliter distāt a d̄ gradu z a in duplo velocius intendet motū suū q̄ b igitur in duplo citius habebit. d̄ gradū q̄ mobile b concedo totum si enim c̄ sit grad⁹ vt 3 z gradus d̄ sit in quaduplo infēiore videlicet vt viii. tūc si a debeat acquirere gradum d̄ acquirat 6 gradus super hos quos habet z postq̄ in duplo citius acquirat illos 6 gradus q̄ b si acquirat illos 6 gradus in vna hora mobile b acquirat illos 6 gradus in duabus horis z tūc q̄ vltra arguitur quando mobile a habebit gradū d̄ mobile b habebit p̄cise gradū subduplum ad gradū dilectud nego manifeste enī p̄z falsitas illius quia mobile a i se ne hore habebit gradū d̄ z tūc verū erit dicere q̄ acq̄sūt sex gradus z in illa hore mobile b acq̄sūt i duplo min⁹ iḡr i illo istāti verū erit dicere q̄ acq̄sūt tres gradus sup illos quos pri⁹ habebat z ita verū erit dicere q̄ tūc h̄z qui q̄ grad⁹ mō notū ē q̄ viii. ad 5 n̄ ē p̄porio dupla z vt p̄z dicitū ē in tertia regula cuiuslibet latitudinis incipientis ab aliquo certo gradu z terminare s̄st in aliquo certo gradu gradus mediū est maior q̄ sic gradus subduplus ad gradum notū illā latitudinē terminatē s̄z itac̄ in casu q̄ quando mobile a habebit d̄ gradum mobile b habebit gradū mediū latitudinis q̄ est. a. c̄ v̄z ad d̄ videlicet gradū vt quinq̄ igitur tunc mouebitur velocius q̄ vnū aliud q̄ moueretur gradu subduplo ad gradū d̄ z ita sicut in illo instanti a non mouebitur in duplo veloci⁹ bita i nullo alio instanti a mouebitur i duplo velocius q̄ b z ita negāda est affirmatiua Et ex illo sequitur q̄ p̄ istā latitudinē mot⁹ a excedet b z t̄i a mot⁹ nūq̄ erit dupl⁹ ad b istud sic probatur supposito q̄ a z b sint duo q̄ d̄ equales ambo v̄z vt z a in quāz parte p̄porionali hore acquirat 4 gradus b vero in qualibet p̄te p̄porionali p̄cise duos tūc p̄z q̄ p̄ infinitā latitudinē a mot⁹ excedet b q̄ in fine p̄me ptis p̄porionalis a excedet b p̄ duos gradus in fine vero scdē ptis p̄porionalis a motus excedet b p̄ 4 grad⁹ in fine tertie ptis p̄porionalis per 6 z ita cōsequenter in infinitū igitur p̄ infinitam latitudinē a motus excedet b nunq̄ tamen a erit duplus ad b q̄ nec in fine p̄me partis p̄porionalis nec in fine secundie z sic cōsequenter istud idem declarari potest in continuis si enim a z b sint duo p̄balita z in qualibet parte p̄porionalis hore acquirat bipedalitatē b vero solum p̄balitatem tunc a per infinitam latitudinē excedet b quia aliquatā latitudinē excedet b videlicet p̄ vnam p̄balitatem tē z non p̄ adeo magnam latitudinē excedet b qui adhuc p̄ maiorem quāz per duas p̄balitates pertret z sic con-



## Tertii phisicor

sequenter & calculando patet qd nunq̄ erit duplum ad b quod tamen ratione sic probatur si enim quandoq; a erit duplum ad b simus ergo in illo instanti & probo qd nō sit duplum ad b signetur tota q̄ritas addita a et sit .c. tota vero quantitas addita b sit d tunc sic c quantitas est dupla ad d vt manifeste sequitur ex casu s̄ a & b sunt equalia igitur illud quod resultat ex a & c non est duplum ad illud quod resultat ex b & d consequentia tenet quemadmodum contingit in quantitate discreta capris enim qui bescuntq; numeris quorum vnus quorum vnus sit dupl? ad alium? & addas vt̄iq; numero vnus in equalem resultat ex aggregato minor proportio q̄ dupla vt patet per illam regulam communem equale addidit; maior & minor maiorem proportionem facit cum minor hoc est maior resultat proportio ex addito & numero minor ad illum numerum minorem q̄ ex eodem addito & numero maior ad eundem numerum maiore 4. enim ad. 2. est proportio dupla addas vt̄iq; numero vnitate esse sultabit .5. .3. modo. 5. ad 3. est proportio minor q̄ dupla eodes in odo in proportio dicatur dato enim qd a quāritas esset dupla ad b. & caperetur c. quantitas & adderet a resultaret vna quantitas precise dupla ad quantitate resultatem ex b & d sed in isto casu posito a quantitas est equalis b igitur illud quod resultat ex a & c nō ē duplum ad illud quod resultat ex b. & d.

### Sed contra hanc solutionem con

firmationis arguitur sic & pono casum qd sint duo mobilia a & b quorū vt̄iq; moueatur c gradu & a mobile i prima parte proportionali hore sequentis intendet motū suū a c gradu vsq; ad gradum duplum in secunda parte proportionali hore intendat motum in duplo velocius q̄ in prima in tertia in quadruplo velocius & sic consequenter per omnes partes proportionales hore volo similiter qd b mobile in prima parte proportionali hore intendat motū suū a c gradu vsq; ad aliquem certum gradū n̄ Christophorus tñ in duplo tardius q̄ mobile a ita qd in qualibet parte proportionali illius hore in duplo tardius intendet suū motū q̄ pro tunc mobile a tunc oportet dicere conformiter ad solutionem datam qd a motus nūq̄ erit duplus ad b motum sed probo qd sic & pono eū casu qd in secunda hore a & b mobilia remittant suos motus vsq; ad .c. gradum & sicut a in ista prima hore in duplo velocius intendit motum suū qd b ita etiam in illa secunda hore in duplo velocius remittat suū motum qd b illo posito sic arguo. a. & b. motus sic se hēbūt i via intensiōis sicut i via remissionis sed a motus in secunda hore quandoq; erit subduplus ad b igitur in prima hore a motus quandoq; erit duplus ad b maior patet quia vt postum est si cut in prima hore a intendet suū motum in duplo velocius q̄ b ita in secunda hore in duplo velocius remittet suū motum sed qd in secunda hore motus a erit quādoq; subduplus ad b probatur si sint duo mobilia que debeant intendere suos motus a non gradu intensiōis vsq; ad aliquem certum gradum & vnum in duplo velocius intendat motum suū q̄ aliud motus illius semper erit duplus ad motum alterius igitur a conuenienti s̄ multitudine datis duobus mobilibus quorum vt̄iq; debeat remittere suū motū a non gradu remissionis vsq; ad aliquem certum gradum & vnum in duplo velocius debeat remittere motū suū q̄ aliud motus ipsi? erit subduplus ad motū alterius sed ita est in casu posito qd a & b mobilia remittunt suos motus a non gradu remissionis quia tam motus a q̄ motus b in fine prime hore erit infinite intensiōis & in secunda hore remittent suos mo

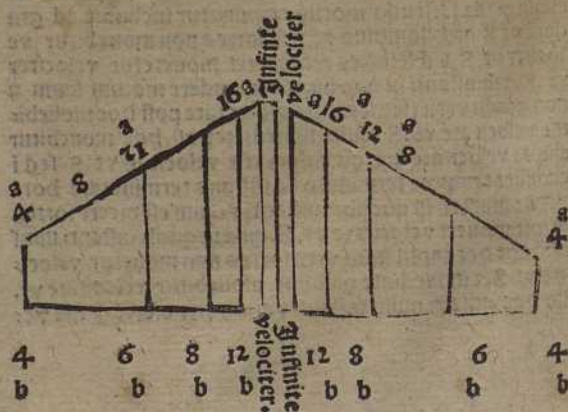
tus a gradu infinito vsq; ad aliquem certum gradum & ita remittent suos motus a non gradu remissionis vsq; ad aliquem certum gradum sed per casum a remittet motum suū in duplo velocius igitur motus ipsius a quandoq; in secunda hore erit subduplus ad motum b & per 2 sequens in prima hore quandoq; erit duplus ad motum b quod restabat probandum.

### Ad hoc argumentum respondet

hētiber qd in secunda hore motus quandoq; erit subduplus ad motum b prout videbatur colorare ratio adducta non tamen ex illo sequitur qd in prima hore in qua illa mobilia sic intendunt suos motus a non gradu remissionis erit duplus ad motum b & talem rationem diuersitatis assignat quia quando illa mobilia sic intendunt suos motus non subito acquirunt infinitam latitudinem motus sed quando remittent suos motus a non gradu remissionis subito deperdent infinitam latitudinem motus quod sic patet quia simus in illo instanti in quo sic incipiunt remittere suos motus notum est qd nunc habent infinitam latitudinem motus & non immediate post hoc habebunt infinitam latitudinem motus igitur rā a q̄ b subito deperdent infinitam latitudinem motus quia quocunq; instanti dato post hoc in illo vt̄iq; istorum solum finite velociter mouebitur non autem sic acquirat infinitam latitudinem motus & sic patet ratio diuersitatis quare in via remissionis motus a erit subduplus ad motum b non autem in via intensiōis.

### Sed cōtra hoc sic arguitur probā

do qd in via remissionis motus a non erit subduplus ad motum b & pono qd nunc in principio alicuius hore a & b mobilia moueātur eque velociter gratia exempli vt 4 & pono qd a in prima parte proportionali hore intendet motum suū vsq; ad 8 b vero in eadem parte proportionali in duplo tardius intendat motum suū videlicet vsq; ad 6 in secunda parte proportionali a mobile intendat motum suū ab 8 vsq; ad .12. b vero in duplo tardius videlicet a 6 vsq; 8 & sic consequenter ita qd in qualibet parte proportionali hore a mobile acqret 4. gradus super illos quos prius habebat vero duntaxat duos & notum est qd in fine hore tamab qd b mouebuntur infinite velociter volo in super qd in se cunda hore a & b remittant suos motus sic scilicet qd illa secunda hore sit diuisa per partes proportionales partibus minoribus terminatis versus instans in initiatium ita qd in qualibet parte proportionali illius secunde hore a mobile habeat illum gradum quem habebat in parte proportionali sibi correspondente in hore prima & similiter. b. mobile isto casu posito





## Questio prima

probatum est illud fundamentum alterius responsionis nisi  
 eum valeat videlicet quod datus duobus mobilibus quorum  
 utrumque remitteret motum suum a non gradu remissionis  
 versus ad aliquem certum gradum et unum in duplo velo-  
 cius remitteret quod aliud quod motus illius esset subduplus  
 ad motum alterius et sic arguitur in illo casu posito a et b  
 remitterent suos motus a non gradu remissionis versus ad  
 aliquem certum gradum et a in duplo velocius remitteret  
 motum suum quod b et tamen motus a nunquam erit subduplus  
 ad motum b prima pars est nota et secunda probatur quia  
 in qualibet parte proportionali secunde hore a mobile de-  
 perdet duplam latitudinem ad latitudinem quam tunc  
 deperdet a mobile igitur in qualibet parte proportionali  
 a mobile in duplo velocius remitteret motum suum quod b.  
 consequentia est clara ex ante dictis et antecedens patet  
 quia in qualibet parte proportionali a mobile deperdet  
 quatuor gradus et in qualibet parte proportionali b mo-  
 bile precise deperdet duos igitur in qualibet parte propor-  
 tionali a mobile in duplo citius remitteret suum motum quod  
 b et ita in secunda hora taliter procedetur in via remissio-  
 nis sicuti e prima via intentionis et ita quemadmodum in  
 prima hora a mobile continue velocius intendet motum  
 suum quod b in proportione dupla ita in secunda hora in du-  
 plo velocius remitteret motum suum quod b et clarum est ex ca-  
 su quod motus nunquam erit subduplus ad motum b quia in  
 qualibet parte proportionali secunde hore a mobile habet  
 illum gradum quem habebat in parte proportionali sibi  
 correspondente et sicut nunquam in prima hora motus a erat  
 subduplus ad motum b ita etiam nunquam in secunda hora  
 motus a erit subduplus ad motum b. Et ex illo patet  
 manifeste quod licet datus duobus mobilibus quorum utrum-  
 que deberet intendere suum motum a non gradu intentionis  
 ad aliquem certum gradum et unum illorum in duplo velo-  
 cius intendet motum suum quod aliud motus illius esset  
 semper duplus ad motum alterius non tamen illud oportet  
 de duobus mobilibus quorum utrumque remitteret motus  
 suum a non gradu remissionis quod motus illius quod remit-  
 tit motum suum in duplo velocius quod aliud, quandoque sit  
 subduplus ad motum alterius quod tamen priorem solus-  
 tionem sustententes negat stat tamen quod aliqua incipiant re-  
 mittere motus suos a non gradu remissionis et unum con-  
 tinue velocius alio quod semper erit duplum ad aliud.

**Forse dicis si a in duplo velocius**  
 remitteret motum suum quod b sequitur quod in prima medietate  
 secunde hore velocius remitteret suum motum quod b quod  
 est falsum quia ex illo sequitur quod in duplo maiorem latitu-  
 dinem deperdet in illa medietate quod b quod est falsum quia  
 in illa prima medietate utrumque istorum mobilium infinite-  
 tam latitudinem motus deperdet igitur unum non maio-  
 rem latitudinem quod aliud deperdet.

**Dicitur quod bene verum est quod in illa**  
 prima medietate a non in duplo velocius remitteret motum  
 suum quod b quemadmodum etiam in prima hora a in duplo  
 velocius intendet motum suum quod b et tamen in nulla par-  
 te illius terminata ad finem a in duplo velocius intendit  
 motum suum quod b quia utrumque istorum in qualibet par-  
 te illius hore terminata ad finem acquirunt in finitam lati-  
 tudinem motus sed ad istum sensum concessum est quod a in  
 duplo velocius remitteret motum suum quod b quia in qua-  
 libet parte illius hore non terminata ad instans iniciati-  
 um in duplo maiorem latitudinem deperdet a quod b. Et ex istis  
 sequitur quod est possibile quod duo mobilia ab eodem gradu incipiant

remittere motus suos et unum illorum in quadruplo velocius res-  
 mittat motum suum quod aliud et tamen illud quod in quadruplo velocius  
 remitteret motum suum in fine hore habebit gradum in qua-  
 druplo intensiore quam aliud hoc correlariu sic patet capitulo duo-  
 bus mobilibus a et b moueatur b in gradu subquadruplo  
 ad gradum quo mouetur a et b moueatur b in gradu subquadruplo  
 ad gradum quo mouetur a et a mobile semper inten-  
 dat motum suum quod in quadruplo moueat velocius b et ita  
 et sic intendant suos motus per unam horam in alia autem  
 hora remittant suos motus sic quod in qualis parte proportio-  
 nali a sit sub eodem gradu sub quo erat in parte proportionali si-  
 bi correspondenti illo posito tertia copulatiua est vera posito  
 namque quod ita a moueat ut iiii b vero moueat ut vni et in qua-  
 lity parte proportionali a acquirat 4 gradus b vero solum vnus  
 ita quod a in prima parte proportionali intendat motum suum versus  
 ad 8 deinde versus ad 12 deinde versus ad 16 b vero in prima  
 parte proportionali versus ad 2 deinde ad 3 et sic patet notum est  
 quod in fine hore utrumque istorum mobilium mouebit infinite velo-  
 citer et volo quod per horam sequentem sic remittant suos motus  
 quod utrumque istorum mobilium sit sub eodem gradu sub quo  
 erat in parte proportionali sibi correspondenti prime et gra-  
 tia exempli simus tam in fine prime hore et verum est dicere quod  
 utrumque istorum incipit remittere suum motum et hoc ab  
 eodem gradu et a in quadruplo velocius remitteret suum mo-  
 tum quod b nam in qualis parte proportionali deperdet qua-  
 druplam latitudinem ad latitudinem quam pro tunc deper-  
 det b et in fine illius secunde hore a mobile habebit gradum  
 quadruplum ad gradum quem pro tunc habebit b sicut in  
 principio prime hore habebat et eodem modo taliter casus  
 poni posset quod a et b mobilia eque velociter remitterent su-  
 os motus ab eodem gradu et tamen in fine motus a erit qua-  
 druplus ad motum b si enim in principio hore a habuisset  
 gradum ut 8 b vero ut 2 et per totam illam horam b eque ve-  
 lociter intenderet suum motum ut a videlicet in qualibet  
 parte proportionali acquirendo quatuor gradus et in se-  
 cunda hora eque velociter remitterent suos motus tunc fa-  
 cile patet quod equales latitudines motus deperdent et tamen  
 motus a in fine erit quadruplus ad motum b.

**Tertio precise arguitur pro-**  
 bando in aliquo casu stare simul ista duo contradictoria quod  
 assumpta fuerunt in confirmatione huius secundi principalis ar-  
 gumenti et pono casum quod sint duo mobilia a et b et moueatur  
 b c gradu mobile vero a moueatur gradu duplo ad gradum  
 c et volo quod utrumque istorum mobilium incipiat intendere suum  
 motum et hoc semper eque velociter illo posito quod a mobile  
 quod mouebitur in duplo velocius b et sic arguo a nunc  
 mouetur in duplo velocius b ut ponit casus et continue p-  
 tantum latitudinem motus ipsius a excedet motus ipsius  
 b igitur continue motus ipsius a erit duplus ad motum  
 ipsius b minor patet quia quanta latitudinem motus ac-  
 quirit b precise igitur per tantum excessum semper motus  
 a excedet motum b per quantum nunc excedit et ita habe-  
 tur affirmatiua negatiua vero sic proba posito casu quod a  
 nunc moueatur in duplo velocius quod b et cum hoc conti-  
 nue intenderet in duplo velocius motum suum quod b tunc  
 precise in duplo velocius quod moueretur quod b sed in casu ita  
 posito a non in duplo velocius intendit motum suum quod  
 b igitur in casu a nunquam in duplo velocius mouebitur quod  
 b prima est clara et maior patet si eni a moueret nunc ut 4 ve-  
 ro ut 2 et a intenderet motum suum versus ad 6 b vero subdupla  
 latitudinem motus acquireret ut puta si intenderet motus  
 suum versus ad 3 clarum est quod a tunc precise in duplo velo-  
 cius moueretur quod b et per consequens si b tanta latitudinem  
 motus acquireret sicut a non moueretur in duplo velocius b.



## Tertii phisicorum

### Confirmatur si aliquid posset vni

formiter remittere motum suum sequit̃ q̃ in aliquo casu s̃  
sta duo cõtra dictoria simul stabũt b mobile remitter motum suum vsq̃ ad non gradum b mobile nõ remitter motũ suũ vsq̃ ad nõ sic declaratur pono q̃ a z b mobilia moueantur c gradu z a per totã horã sequẽtẽ debeat vniformiter remittere motum suũ vsq̃ ad gradũ subduplũ ad c / b vero similiter debeat remittere motum suum in illa hora z hoc in duplo velocius q̃ a Illo casu posito pbo q̃ b remitter motum suum vsq̃ ad non gradũ z remitter motum suum vsq̃ ad gradũ subduplũ ad c z b in duplo velocius remitter motũ suũ Igit̃ in illa hora b deperdet duplã latitudinẽ ad latitudinẽ quam deperdet a s̃z tota latitudo que est a c gradu vsq̃ ad nõ gradũ est dupla ad latitudinẽ que est a c vsq̃ ad eũs gradũ subduplũ igit̃ b in illa hora deperdet totam latitudinẽ q̃ est a c gradu ad nõ gradũ sicut a nõ gradu z per p̃ns tota latitudo que est a c gradu ad nõ gradũ est dupla ad latitudinẽ q̃ est a c gradu vsq̃ ad gradũ subduplũ ad c negatiuã vero sic pbo b in tota illa hora remitter motũ suũ p̃cise vsq̃ ad gradũ subquaduplũ ad c igitur non remittit in illa hora motum suum vsq̃ ad nõ gradũ p̃na est clara z añs sic pbo b in duplo velocius remitter motum suum q̃ a igitur quocũq̃ q̃ gradu remissiori c dato mobile b in duplo citius erit sub illo q̃ mobile a z ita in duplo citius erit sub gradu subduplo ad c quã a z per cõsequẽs quando mobile a erit sub gradu subduplo ad c b erit sub gradu subquaduplo ad c sed p̃cise in fine hore mobile a erit sub gradu subquaduplo ad c z per p̃ns in illa hora non remittet motum suum vsq̃ ad non gradum.

### Ad tertium principale nego i casu q̃

mobile a quãdoq̃ mouebitur i duplo veloci⁹ q̃ b z ad p̃batiõdẽ a uunc mouetur in duplo velocius b z continueg tantã latitudinẽ motus a excedet motum b per quantam nunc excedit igit̃ q̃nq̃ erit dupl⁹ ad motum b nego p̃nã concessio añte si enim motus a nunc sit vt 4 motus verob vt 2 z a acquirat duos gradus b vero similiter tũc mot⁹ a erit vt 6 mot⁹ vero b vt 4 z per rãtam latitudinẽ motus a tunc excedet motũ b per quantam p̃us excedebat z nũc similiter per duos gradus z elarum est q̃ tũc motus a nõ esset dupl⁹ ad motũ b immo excederet eum in portione sexquialtera z ita claret quomodo non valet talis modus arguendi.

### Ad cõfirmationem cõcedo q̃ b mo

biũ in ista hora remittet motũ suũ vsq̃ ad nõ gradum et quando illõ impobas b mobile in fine hore erit sub gradu subquaduplo ad c q̃ in illa non remittet suũ motũ vsq̃ ad nõ gradum cõcedo p̃nam s̃z nego añs z quãdo sic probas quocũq̃ gradu remissiori c dato mobile b in duplo citi⁹ erit sub illo q̃ mobile a cõcedo s̃z ex illo non habes q̃ quando mobile a erit sub gradu subduplo ad c mobile b erit sub gradu subquaduplo ad c z tota causa est quia vt prius tactum est in arguendo mobile b debet deperdere duplã latitudinẽ in tota hora ad latitudinẽ quãz deperdet a z in instanti medio hore habebit gradum subduplum ad c vt patet aspicienti casum z tantam latitudinẽ motus deperdere debet in secunda medietate sicut in prima sed non est tanta latitudo a gradu subduplo ad c ad gradum subquaduplum ad c quanta est a gradu c vsq̃ ad gradum subduplum igitur in secunda medietate

hore b non debet p̃cise deperdere latitudinẽ que est a gradu subduplo ad c ad gradum subquaduplum ad c istud clare patet exẽplo sit c gradus vt 4 subduplus gradus ad c est vt duo gradus vero subquaduplus ad c est vt vnum z clarum est q̃ maior est latitudo inter 4 z 2 q̃ inter 2 z xii. sic si b mobile debeat in duplo velocius remittere motum suum q̃ a deperdere debet totam latitudinẽ que est a 4 vsq̃ ad non gradum.

### Quarto principaliter arguitur cõ

tra illud correlarium diffõmi motu vbi dicitur q̃ quacũq̃ latitudine diffõmi accepta gradus intensissimus illi⁹ latitudinis est remissimus gradus cui illa latitudo non potest correspondere quo ad effectum z capio latitudines a non gradu vsq̃ ad 17 z pono q̃ aliquod mobilẽ in vna hora sic moueatur q̃ in prima tertia illius hore intendat motum suum a non gradu vsq̃ ad 6 vniformiter z in aliis duabus tertis intendat motum suũ a sex vsq̃ ad xii. tunc vt ibidem concessum est ille motus correspondebit gradui vt 7 quo ad effectum tũc sic arguo si sic procederet consequenter in diuisione istius hore q̃ partes secunde diuisionis hoc est postquã in ista diuisione sunt tertie in secunda sint sex z in tertia sint duodecime z sic consequenter in portione subdupla procedendo sic tamen q̃ in qualibet parte prima illarum diuisionum moueatur illud mobile a non gradu ad 6 z in aliis a 6 vsq̃ ad xii. tũc illa latitudo non correspondebit gradui vt 11 igitur non cuiuslibet gradui minor intensissimo suo gradu potest correspondere consequenter proba per superius dicta quia vt dicitur quanto pars prima est minor tanto intensiori gradui correspondebit illa latitudo sed nulla pars potest dari minor q̃z dabitur aliqua in ista diuisione igitur consequentia est bona z vltra antecedens non videtur esse improbabile igitur consequentia non est neganda antecedens proba sic in ista prima diuisione latitudo correspondebit gradui vt 7 quo gradu pertransibit septem pedalitates in secunda diuisione correspondebit gradui vt 8 z sic pertransibit 8 pedalitates z pet consequens latitudo in secunda diuisione excedet latitudinẽ pertransitam in prima diuisione per vnã pedalitatem in tertia vero diuisione in dupla minus excedet pertransitam in prima z sic semper procedendo scilicet diminuendo excessum in eadem portione scilicet dupla z tunc capio omnes istos excessus p̃mus est duplus ad secundum secundus ad tertium z sic consequenter ergo aggregatum ex omnibus e p̃cise duplum ad primum excessum sed primus excessus est vnum pedale ergo omnes excessus facient bipedale z per consequens in tali diuisione non potest correspondere illa latitudo nisi gradui vt 9 totum hoc est motum inspiciẽti casũ.

### Cõfirmatur si aliquis motus pos

set intendi ṽl remitti sicut posset intendi vel remitti a gradu ita posset intendi a non gradu sed proba illud esse falsum nam illo dato sequeretur hanc copulatiuam esse possibilem quodlibet istorum incipit in infinitum tarde moueri z tamen incipit infinite velociter moueri aliquod istorum licet nunq̃ aliquid istorum mouebitur velocius quam vt quattuor immo nullum mouebitur velocius quam mouebitur a quod mouebitur solum vt 4 cui⁹ impossibilitatẽ sic arguo incipit infinite velociter moueri a liq̃ illorũ q̃ infinite velociter mouebitur aliq̃ illorũ ṽl



tra ergo aliquantulum velociter mouebitur aliquod illo-  
rum & in duplo velocius mouebitur aliquod illorum & in  
quaduplo & sic consequenter sed a nullo gradu vsq; ad  
gradum vt 4. est aliquis gradus duplus ad eum & trip-  
t. igitur partes repugnant possibilitatem eius tamen sic  
probo pono casum q; sint hic infinita corpora quorum p-  
mum sita secundum b tertium c & sic consequenter a. inci-  
piat moueri a non gradu motus za gradu intensiois mo-  
tus sicut dicit esse possibile & acquirat in vna hor: a mo-  
tum vt 4. secundum similitudinem incipiat moueri a non gra-  
du intendendo motum in duplo velocius sic q; in media-  
te illius hore acquirat tantum a non gradu vsq; ad .4. et  
non moueatur postea tertium in quaduplo minori tem-  
pore acquirat eandem latitudinem quam postquam ha-  
buerit non moueatur & in eadem proportione quartum et  
sic in omnibus aliis consequenter tunc patet prima pars  
quia postquam quodlibet illorum incipit moueri a non  
gradu quodlibet incipit moueri in finitum tarde quod pro-  
bati potest sic quia quodlibet tali mobili dato si ab ali-  
quo certo gradu inciperet aliquantulum tarde inciperet  
moueri vt liquet de se & si a gradu in duplo remissiori inci-  
peret adhuc tardius inciperet moueri & sic consequenter  
sed incipit in infinitum tardius quam si inciperet aliquo  
tali gradu igitur omne incipiens moueri a non gradu in-  
cipit infinite tarde moueri similiter due vltime partes pa-  
tent ex casu sed secundam probo sic nunc non infinite ve-  
lociter & c. & immediate post hoc infinite velociter moue-  
bitur aliquod istorum igitur prima exponens est nota se-  
cundam probo post hoc infinite velociter mouebitur alio-  
quod istorum quod probo ( quia ista probata secunda pa-  
tet ex casu ) post hoc aliquantulum velociter intendet  
motum suum primum illorum & secundum in duplo velo-  
cius & tertium in quaduplo & sic consequenter sed que-  
libet intensio motus est motus ( vt pro nunc suppono )  
ergo infinite veloci gradu mouebitur aliquod istorum co-  
sequenter ista probatur quia equiuallenter arguitur sic in-  
finita intensio motus mouebitur aliquod istorum & que-  
libet intensio motus est vel erit motus vsq; vel ergo infinite  
te veloci motu mouebitur aliquod illorum sed ista conse-  
quentia est bona ergo & prima vel aliter probo illam par-  
tem sic in infinitum paruo tempore acquirat aliquod isto-  
rum istam latitudinem certam sine saltu igitur infinite  
velociter mouebitur acquirendo illam latitudinem.

**Ad quartum principale responde**

tur concedendo correlarium superius positum esse verum  
vt ibidem probatum fuit & ad argumentum quo sic argui-  
tur si fiat diuisio temporis sic q; primo diuidatur per ter-  
tias & postea per sextas & c. & semper in prima parte sit la-  
tudo a non gradu vsq; ad 6 & cetera. tunc latitudo vt  
12 non correspondebit gradui vt 11 concedo totum im-  
mo non correspondebit gradui vt 10 quia gradus vt .9.  
est intensissimus cui potest correspondere illa latitudo sic  
disposita & nego consequentiam qua inferitur q; nullo mo-  
do potest disponi taliter q; cuilibet gradui infra summum  
possit correspondere & dico q; ad verificandum correlaris-  
um sufficit q; quicumq; gradus detur infra gradum inte-  
nssimum illius latitudinis taliter possit disponi illa latitu-  
do q; illi gradui possit correspondere siue hoc fiat per mi-  
norationem partium temporis siue per intensioem lati-  
tudinis in prima parte que per vtrumq; illorum. Et ex  
istis sequitur q; magna est differentia inter latitudinem  
motus finitam & latitudinem infinitam quo ad disponi  
quia nulla latitudo finita potest sic disponi sic q; per tem-  
pus finitum correspondeat graui infinito vt patet ex dia-

ctis tamen latitudo motus infinita potest disponi q; cor-  
respondeat gradui infinito & sic q; correspondeat precise  
gradui finito immo cuilibet gradui finito correspondere  
potest vt patet per conclusionem primam & alias conclus-  
iones superius positas. Secundo sequitur q; non sufficit  
minoratio partium temporis per quod aliqua latitudo  
motus acquiratur ad hoc q; sic cuilibet gradui intrinseco  
possit correspondere vt sufficienter probat argumentum  
sed etiam requiritur intensio latitudinis in partibus mi-  
noribus vt facile est videre ad experientiam quia si sic dis-  
poneretur illa latitudo q; in prima duodecima parte hore  
aliquod mobile intendat motum suum a non gradu vsq;  
ad 10 & in omnibus aliis a 10 vsq; ad 12 ille motus cor-  
responderet gradui vt 10 cum dimidio vt patet calculan-  
ti & si in prima parte intenderetur latitudo a non gradu  
vsq; ad 11 intensiori gradui correspondet & per hoc patet  
solutio argumenti.

**Pro solutione confirmationis sup**

ponenda sunt aliqua communia scilicet q; aliud est incipere  
intendere motum a non gradu & incipere moueri a non  
gradu & sicut aliud est incipere moueri a gradu & incipere  
intendere motum a gradu quia eodem modo sunt ymas-  
gandi gradus distincti in intensioe & remissione motus  
sicut in motu. Unde velocitas intensiois motus pe-  
nes aliud est attendenda q; velocitas motus put a veloci-  
tas motus penes effectum attenditur vt dictum est pe-  
nes spacium aptum natum pertransiri aliquo gradu & c.  
Sed velocitas intensiois motus vel remissionis atten-  
denda est penes latitudinem motus acquiram in tanto  
vel tanto tempore vt si aliquod mobile in vna hore inten-  
dat motum suum & acquirat duos gradus si idem vel ali-  
ud mobile in eadem hore acquirat 4 gradus motus in-  
cipiendo ab eodem gradu illud mobile in duplo velocius  
& gradu in duplo velocius intendet motum suum q; primum  
& proportionabiliter dicendum est de remissione. Et dis-  
tinctum est superius quid est incipere moueri a non gradu  
sed incipere intendere motum suum a non gradu est quas  
docung; quocunq; gradu velocitatis motus dato verus  
est vice. q; illud mobile adhuc tardiori gradu aliquando  
intendebat motum suum sane intelligendo ista descriptiones  
Ex quo patet q; sicut impossibile est aliquem motum incipie-  
re a non gradu esse vniiformem ita impossibile est aliquem  
intensioem incipientem a non gradu esse vniiformem inten-  
sionem. Sequitur vltra q; non sequitur hoc incipit moue-  
ri a non gradu igitur incipit intendere motum a non gradu  
nec e contra nam si forte inciperet moueri nullum gra-  
dum motus per saltum acquirendo sed in omnibus parti-  
bus temporis equalibus equales latitudines motus ac-  
quireret inciperet moueri a non gradu & tamen inciperet  
intendere motum ab aliquo gradu sed si idem mobile qd  
nunc non mouetur a immediate post hoc mouebitur vt 4.  
incipiat intendere motum infinite tarde sic q; quolibet  
gradu velocitatis dato adhuc tardiori gradu aliquando  
intendet illum motum illud mobile incipiet intendere mo-  
tum a non gradu intensiois motus & incipiet moueri a  
gradu. Preterea sequitur q; sicut omne quod a non gra-  
du incipit moueri infinite tarde incipit moueri saltem vt  
dicitur communiter ita omne quod a non gradu intensio-  
nis incipit intendere infinite tarde incipit intendere suum  
motum istis suppositis.

**Ad confirmationem nego illam co**

pulatiua ee vera in illo casu & nego simplr ea ee possibilē  
& in illo casu quālibet pre illis concedo pter istā incipit infinitē  
te velociter moueri aliqua illorum & ad probationem nego



## Tertii phisicorum

istam exponentem de immediate post hoc infinitum velociter etc. Et ad probationem nego illas duas consequentias ibi factas quia variatur appellatio nam dato quod idem sit motus et intensio motus differunt dicere tamen isto gradu intensiois motus mouebitur illud mobile et isto gradu motus etc. et sic licet infinite velociter intendat aliquod illorum motum suum non tamen infinite velociter mouebitur aliquod illorum et vltima probatio solum probat ibi esse infinite velocem intensioem.

**Sed contra hoc arguitur sequitur** bene immediate post hoc aliquantulum velociter mouebitur primum illorum et immediate post hoc in duplo velocius mouebitur secundum et immediate post hoc in quadruplo velocius mouebitur tertium et si consequenter ergo immediate post hoc infinite velociter mouebitur aliquod illorum sed antecedens est verum ergo et consequens.

**Secundo sic sicut dicimus duo mobilia** que in omnibus partibus temporis equalia spacia pertransierunt equaliter moueri sic dicimus duo mobilia quorum vnum in minori tempore pertransibit idem spacium quam aliud mobile pertransibit in eodem tempore non eque velociter moueri sed sic est in isto casu quod omnia illa mobilia equalia spacia pertransibunt et in infinitum paruo tempore aliquod illorum pertransibit illud igitur infinite velociter mouebitur aliquod illorum.

**Tertio sic concessum est quod infinite** velociter intendet motum suum aliquod illorum tunc sic ar quo infinite velociter intendit motus alicuius illorum sed quod docetur est intensio intensio intensio est motus igitur in finite velociter erit aliquis motus.

**Ad primum istum respondetur concedendo** consequentiam et negando antecedens nam sensus scilicet partis est quod immediate post hoc instans in duplo velocius mouebitur secundum mobile quam primum mouebitur immediate post hoc istas quod ad hoc quod illa esset vera oppositeret quod aliqua certa velocitate immediate post hoc primum illorum moueretur similiter et secundum quod est falsum licet verum sit in casu quod immediate post hoc instans secundum mouebitur in duplo velocius primo si tamen sic argueretur immediate post hoc secundum mouebitur in duplo velocius primo et immediate post hoc tertium mouebitur in quadruplo velocius primo et sic consequenter ergo immediate post hoc infinite velociter etc. concessio ante negaretur pro ista ista est clara in similibus.

**Ad secundum concedo quod quecumque duo** mobilia equalia omnia spacia in equali tempore pertransierunt eque velociter mouentur et nego quod omnia illa mobilia data equalia spacia pertransibunt quia licet quodlibet illorum mouebitur a non gradu vsque ad 4. tamen latitudo a non gradu vsque ad 4. magis facit in vna hora quam in dimidia et sic patet quod in duplo minus pertransibit secundum quam primum et pertransibit in finitum paruo spacio pertransibit aliquod illorum latitudie vt 4.

**Ad tertium patet solutio ex dictis quia** intensio motus et velociter motus continent se habent et sic nego quod quicquam est intensio intensio motus sit intensio motus quam non est tam intensio intensio motus quod si aliquod mobile inciperet moueri a non gradu incipiendo intendere motum a gradu vt 2. intensiois motus et aliud mobile incipit a 4. et inciperet intendere motum a gradu vt vnum intensiois motus intensiois esset intensio motus in primo quam in secundo tamen esset intensiois motus in secundo quam in primo. Et ex istis inferetur quod quibuscumque duobus mobilibus datis incipientibus moueri a non gra-

du motus quorum tamen vnum incipit intendere motum a non gradu intensiois et aliud ab aliquo certo gradu intensiois quodlibet illorum incipit infinite tarde moueri tamen incipit in finitum tardius moueri mobile incipiens intendere motum a non gradu intensiois altero mobili et incipit infinite velocius moueri mobile incipiens intendere motum a certo gradu intensiois licet quodlibet illorum incipiat aliqua certa velocitate moueri correlariu patet aspicienti exponentes illarum propositionum.

**Secundo sequitur quod hec copulatiua** est possibilis quodlibet illorum incipit infinite tarde moueri et infinite velociter mouebitur aliquod illorum imo quodlibet aliud ab immediate post hoc infinite velocius a mouebitur sed nullum incipiet moueri infinite velociter correlariu patet posito quod hec sint infinita primum a secundum b etc. et quodlibet incipiat moueri a non gradu tamen incipiat a intendere motum a non gradu intensiois motus sed b incipiat intendere motum a gradu a tertium similiter incipiat intendere motum a gradu in duplo velocius b hoc est in equali tempore duplam latitudinem acquirat ad latitudinem a equisitam a primo et sic consequenter fiat de aliis quo posito prima pars et secunda sunt clare ex dictis et ex casu tertiam probabo immediate post hoc infinite velocius a mouebitur ergo quodlibet aliud consequentia est nota ex casu antecedens probabo b post hoc infinite velocius a mouebitur quod probabo b post hoc aliquantulum velocius a mouebitur et aliquando in duplo velocius a mouebitur sed in instanti aliquo per timorem instanti incipit motus et aliquando in quadruplo et sic consequenter igitur immediate post hoc infinite velocius a mouebitur b consequentia est nota et antecedens patet aduertenti et intelligenti casum vltima pars patet dato opposito sequeretur quod aliquod inciperet moueri infinite velociter et infinite tarde sine interruptione aut remissione motus quod videtur implicare. Et hec de secunda parte secundi quesiti et per consequens de toto quesito.

**Sequitur tertium quesitum** in quo petebatur penes quid habet attendi velocitas motus augmentatiouis Circa quod est aduertendum quod non capitur hic in proposito augmentatio proprie pro ut est conuersio alimenti in substantiam aliti sicut capit aristoteles in primo de generatione et corruptione scilicet capitur hic large vt se extendit ad rarefactionem et ad maiorationem que fit iuxta positionem partium et etiam vt sub se comprehendat augmentationem proprie dictam hoc supposito secundum est quod de hac materia varie fuerunt opiniones sed solum due famosae. Prima est calculatois quam etiam insequitur paulus venerus. Alia est opinio herisberi prima opinio stat in tali propositione.

**Velocitas motus augmentatiouis debet** attendi penes quantitatem in tanto vel tanto tempore acquisitam non habendo respectum ad quantitatem preteritam ita quod hec opinio nihil aliud vult dicere nisi quod omnia siue equalia siue unequalia que eque quantitates acquirunt eque velociter augmentantur et eodem modo quecumque eque quantitates deperdunt siue equalia siue unequalia eque velociter diminuantur et hoc semper habendo respectum ad tempus sicut dictum fuit de motu locali quod non sequitur acquirere duplam quantitatem ad quantitatem quam acquireret b igitur in duplo velocius augmentabitur quod si illa quantitates acquirat in maiori tempore quam b sua quantitatem facile erit aius verum sine consequente. Hec opinio sic suadetur velocitas in motu locali debet attendi penes spacia descripta ita



¶ si aliq̄ duo equalia spacia p̄transeant consequens est illa eque velociter moueri igitur a conuenienti similitudine si aliqua equales quantitates acquirant siue equales extensiones ipsa eque velociter augmentabuntur non tamen dixerim equales extensiones propter illam opinionem quam insequitur paulus uenerus q̄ in augmentatione improprie dicta non acquiruntur quantitates sed solum maior extensio.

**Sed contra hanc opinionem arguitur** deducendo ex ea aliqua inconuenientia.

**Primum inconueniens sequitur**

¶ esset possibile q̄ a et b essent equalia et a et b eque velociter augmentabuntur in hora sequenti et b continue erit minus a sint enim a et b duo pedalia et tamen q̄ b i hora sequenti acquirant pedale et hoc per maiorationem yna medietatis volo insuper q̄ altera medietas b condensabitur tardius tamen q̄ altera augmentabitur illo casu possibili non esto proba consequentiam q̄ a et b nunc sint equalia post est dubium et q̄ b continue erit minus a claret ex casu eo q̄ vna eius medietas diminuetur et nulla pars a diminuetur sed q̄ ista eque velociter augmentabuntur patet quia equaliter acquirunt de quantitate q̄ si dicas q̄ positio intelligitur dummodo nulla pars illius diminuetur ita q̄ oportet cetera esse paria sicut p̄ us dictum fuit de motu locali q̄ illa eque velociter mouentur equalia spacia p̄transeunt et hoc per negationem respectu cuiuscunq̄ alterius motus puta q̄ spacia que cant ita de aliis proba q̄ non bene consequenter loquens ad hanc opinionem quia ut dicit opinio velocitas motus augmentationis debet attendi penes quantitatem acquiritam et hoc nullo modo habendo respectum ad quantitatem prehabitam ita q̄ aliqua eque velociter augmētari sufficit q̄ equales qualitates acquirant siue aliquę partes diminuantur siue non et ita habetur q̄ in casu a et b eque velociter augmentabuntur.

**Secundum inconueniens sequitur**

¶ aliquid simul et semel moueretur motibus contrariis. Supposito enim q̄ sit vnum pedale cuius vna medietas in hora sequenti augmentabitur alia vero eque velociter diminuetur oportet dicere q̄ illud augmentabitur post q̄ non oportet habere respectum ad quantitatem prehabitam et per idem oportet dicere q̄ diminuetur eo q̄ b p̄det quantitatem immo si esset aliquod aliud corpus quod simpliciter eque velociter diminueretur sicut secundum medietas consequenter dicendum est q̄ illa corpora eque velociter diminuerentur dato q̄ nunc essent equalia a et vnum continue erit maius altero.

**Tertium inconueniens sequeretur**

¶ si digitus fortis rarefiat ad duplum q̄ fortis et super digitus eque velociter augerentur et eodem modo q̄ vna magna arbor acquirens vnam pedalitatem et vna parua arbor pedalis tantundem acquirens eque velociter augmētarentur cuius oppositum dicit vulgus et non sine ratioe quia illa magna arbor imperceptibiliter augmentatur quia vero perceptibiliter igitur iudicandum est paruiam velocius augmētari.

**Quartum inconueniens sequeretur**

¶ non esset possibile aliquid moueri vniiformiter quoad subiectum motu augmentationis quod est falsum falsitas consequentis probatur q̄ habilis est motus vniiformis quoad subiectum ut visum est aliquis etiam est motus alterationis vniiformis quoad subiectum igitur absurdum esset dicere q̄ nullus esset motus augmentationis vniiformis quoad subiectum sequela tamen sic probatur quia datur oppositum tunc sic arguo hoc corpus vniiformiter augmentabitur quoad subiectum igitur quelibet pars huius corporis in equali tempore tantum acquireret sicut quelibet alia si ergo aliqua acquirat vnam digitalitatem quelibet alia pars illius corporis acquireret vnā digitalitatem et per consequens illud corpus subito erit infinitum quia statim post hoc continebit infinitas digitalitates non communicantes principalis consequentia patet ex quid nominis huius termini vniiformiter augmētari quoad subiectum quemadmodum aliquod corpus dicitur vniiformiter albificari quoad subiectum q̄si quelibet pars eque intensam albedinem acquirat et sicut alia.

**Ad ista r̄dēt et primo ad duo prima** inconuenientia adducta cōcedo propositiones illas tanq̄ ex positione sequentes sed de secundo inconuenienti concedo q̄ idem augmētatur et diminuitur nec propterea sequitur q̄ idem mouetur motibus contrariis q̄ illud est respectu diuersorum. Alter tamen respōdet calculatoz in capitulo de augmentatione et dicit q̄ hec opinio sic potest corrigi q̄ velocitas motus augmentationis debet attendi penes acquisitionem excessus super quantitatem prehabitam et hoc generaliter siue aliquę partes diminuantur siue non verbi gratia sit aliquod corpus a bipedale cuius vna medietas augmētatur ad duplum alia vero diminuetur ad subduplum et sit vnum aliud corpus quod in eadem tempore acquirat vnam semipedalitatem dicitur q̄ illa duo corpora eque velociter augmentabuntur quia vnā medietas equales excessus supra quantitatem prehabitam nam a principio erat bipedale et in fine erit bipedale cum dimidio et aliud etiam acquireret precise vnam semipedalitatem et secundū hoc respondetur ad primum inconueniens negando copulatū a et b ad ductam immo in casu a et b non eque velociter augmētantur nam in fine motus a erit bipedale et non b et eodem modo.

**Ad secundum inconueniens adductum** dicitur q̄ in illo casu quo vna medietas alicuius corporis augmētatur et alia eque velociter diminuitur q̄ neq̄ condensatur neq̄ rarefit quemadmodum aliquo corpore vniiformiter albo si vna medietas illius albedinis intenderetur et alia eque velociter remitteretur illa albedo nec intenderetur nec remitteretur.

**Ad tertium inconueniens quod dicitur** hēntisber cōtra hanc opinionē dico q̄ licet vulgares iudicarent q̄ vna magna arbor que acquirat vnā pedalitatem non a deo velociter augmētaretur sicut vna alia arbor pedalis que tantundem acquireret hoc non arguit hanc positionem eē falsā q̄ ipsi sūt grossi et insipientes et profecto male adducitur hoc argumētū ab hēntisbero contra hanc opinionem q̄ ipse debet idem dicere de vulgarib⁹ nā scām positionē hēntisberi si vna arbor centū pedū augmētaretur ad duplū vcz adhuc acquireret centum pedes ipsa eque precise velociter augmētaretur sicut alia arbor pedalis que acquireret precise vnam pedalitatem et tamen notū est q̄ vulgares iudicarent oppositū propterea argumentum a iudicio vulgarum in istis cal-



## Tertii phisicorum

culationibus claudicat vno pede.

**Ad quartam incontinentens repon**  
detur qd nihil potest vniformiter augmentari quo ad subiectum sicut non potest esse motus alicuius corporis circularis vniformis quo ad subiectum & ad illud quod adducitur pro similitudine videlicet qd aliquis potest esse motus localis vniformis quo ad subiectum dico qd non est simile & ratio sufficienter tacta est inter arguendum multe conclusiones concedende sunt tenendo hanc opinionem que etiam negari non debent tenendo opinionem sequentem de quibus qd statim futurus est sermo pertransco.

**D**eclarata igitur hac opinione ad alteram que est ipsius hentisberi tractamus oportet, pro cuius intellectu.

**Nota qd velocitas motus augment**  
rationis debet attendi penes proportionem quantitatis acquirende ad prehabitam & illud non solum intelligatur vt verba sonant quia aliter non haberetur intentio hentisberi illud dixerim quia nonnulli in hoc aberrauerunt nam si sic intelligenda esset opinio sequeretur qd aliqua duo corpora rarefient & tamen non augmentabuntur eque velociter nec vnum velocius altero aut minus acceptis nam qd duobus corporibus a & b quorum vtrumque sit pedale volo qd a in hora sequenti rarefiat ad duplum b vero ad triplum tunc acquireret vnam pedalitatem & ita quantitas acquirenda ab a ad quantitatem quam iam habet est proportio equalitatis sed quantitatis acquirende a b corpore ad quantitatem quam iam habet est proportio maioris inaequalitatis modo proportio maioris inaequalitatis nec est maior nec minor proportione equalitatis nec est equalis ei & per consequens si velocitas motus augmentationis debeat attendi penes proportionem quantitatis acquirende ad quantitatem iam habitam haberet qd nullum istorum corporum velocius rareficeret qd aliud nec etiam eque velociter rarefient propterea ad bonum sensum sic est intelligenda opinio velocitas motus augmentationis debet attendi penes proportionem quantitatis compositae ex quantitate acquisita & quantitate prehabita ad quantitatem prehabitam & in casu posito a est pedale et acquirat vnam pedalitatem & ita quantitas resultans ex illis quantitatibus est bipedalis & dupla ad quantitatem prehabitam b etiam quod est pedale acquirat duas pedalitates & ita quantitas ex illis resultans erit tripedalis & ita quantitas composita ex quantitate prehabita & acquisita erit in proportione tripla maior quantitate prehabita & ita b velocius augmentabitur qd a & hoc in illa proportione in qua proportio tripla est maior proportione dupla & ita quandoocumque aliqua sic augmentantur non eque velociter in qua proportione vna proportio quantitatis resultantis ex quantitate prehabita & acquisita ad quantitatem prehabitam est maior altera proportione in tali proportione vnum velocius augmentatur qd aliud & quandoocumque aliqua duo equales acquirunt proportionem siue illa sint equalia siue inaequalia eque velociter augmentantur & si vnum corpus centum pedum rarefiat ad duplum vnum corpus pedale similiter rarefiat ad duplum & hoc in eodem tempore aut equali illa eque velociter rarefient imaginandum est etiam de motu augmentationis sicut dictum est de motu locali dictum enim est si aliquid moueatur velociter vt vnum pertransibit vnum pedale si

si vt duo / duo pedalia eodem modo in proposito oportet imaginari qd cuiuslibet proportioni siue maioris inaequalitatis siue minoris correspondet aliquis gradus velocitatis & maior proportio intensior gradus & minor proportio remissior verbigratia si illud quod rarefit in vna hora ad duplum moueatur vno gradu velocitatis illud quod in hora augmentaretur ad quadruplum moueatur vno & illud quod ad octuplum velociter vt 3 ita quod proportio nabiliter semper maiori proportioni correspondet intensior gradus & minori proportioni remissior.

## Horte petis vtrum secundum hanc

opinionem detur motus augmentationis vniformis quo ad tempus & similiter vniformis quo ad subiectum videtur qd sic quia alias male adductum fuisse quartum incontinentens a tenentibus hanc positionem contra opinionem precedentem probatur tamen quod non datur motus augmentationis vniformis quoad tempus & sic arguo capio aliquod pedale quod in vna hora acquireret vnam pedalitatem in vna medietate vnam semipedalitatem & in alia tantundem & quero vel illud augmentabitur vniformiter quo ad tempus vel non si secundum detur ergo aliquod aliud quod moueatur vniformiter quo ad tempus si prima sic arguo maiorem proportionem acquireret in prima medietate hore qd in secunda igitur non augmentabitur vniformiter quoad tempus consequentia est clara antecedens probo in prima medietate hore acquireret vnam semipedalitatem & per consequens quantitas composita ex quantitate iam habita & illius semipedalitate in instanti medio hore erit tres semipedalitates sed trium semipedalitatium ad vnam pedalitatem est proportio sexquialtera igitur in prima medietate hore istud corpus acquireret proportionem sexquialteram & in secunda medietate acquireret precise proportionem sexquiterciam quia acquireret semipedalitatem precise & ita quantitas composita ex illis resultans in fine hore erit 4 semipedalitates igitur propterea illius totius quantitatis ad prehabitam erit sexquitercia quia trii semipedalitatium ad tres est proportio sexquitercia vt patet ex superius dictis & notabilis de proportionibus & per consequens maiorem proportionem acquireret in prima medietate hore qd in secunda quod erat assumptum & videtur eodem modo qd iuxta hanc positionem non debet dari motus augmentationis vniformis quo ad subiectum quia videtur sequi illud quod contra alias opinionem adductum est pura qd illud corpus subito efficeretur infinitum dicitur qd secundum hanc opinionem potest dari motus augmentationis vniformis quoad tempus & etiam quoad subiectum unde illud vniformiter augmentatur quoad tempus quod inaequalibus spatiis se possit acquirere equales proportionem istud declarat exemplo in casu iam posito illud corpus in tota hore acquirat proportionem duplam sed quia non in omnibus equalibus partibus temporis acquirat equales partes illius proportionis duple propterea non augmentatur vniformiter in illo casu quoad tempus nam non in vna medietate hore acquirat medietatem proportionis duple si sic fieret illa augmentatio qd in prima medietate illius hore acquireret illud mobile medietatem proportionis duple qd est proportio irrationalis in prima quarta acquireret precise vnam proportionem que dicitur precisa quarta pars proportionis duple & in prima octava hore acquireret proportionem qd est octava pars duple & sic proportionabiliter sic qd in qua proportione aliqua pars illius tempo



## Questio prima

ris est minor toto tempore in ea proportione proportio ac-  
quisita in illa parte temporis sit minor tota proportio-  
ne acquisita in illo toto tempore tunc illud mobile taliter  
augmentatum augmentaretur uniformiter quo ad tem-  
pus sed quia hoc est bene possibile ideo secundum istam  
opinionem possibile est augmentatio uniformis quo ad  
tempus.

**Fortē dicis illud taliter augmenta-  
tum** nullam quantitatem acquireret in prima medietate il-  
lius temporis igitur non augmentabitur uniformiter nec  
quo ad tempus nec quo ad subiectum consequentia est  
clara et antecedens probō non acquireret in prima medie-  
tate unam semipedalitatem quia tunc acquireret propor-  
tionem sexquialteram que nō est equalis pars proportio-  
nis duplę cum proportione sexquitercia acquisita in secū-  
da medietate neq; acquireret precise tertiam pedalitatis est  
tunc acquireret proportionem sexquiterciam que ē minor  
q̄ sexquialtera que acquiratur in secunda medietate neq;  
potes dare aliquam aliam quantitatem acquisitam in pri-  
ma medietate cum ex illo sequatur aliquid inconueniens  
contra opinionem igitur non est possibile uniformis aug-  
mentatio quoad tempus.

**Ad hoc dicitur cōcedēdo q̄ in pri-  
ma** medietate hore non acquireret semipedalitatem ad equa-  
te neq; tertiam neq; octauam neq; aliquam partem ali-  
quotam pedalitatis ad equate neq; aliquam partem cō-  
positam ex aliquibus partibus aliquotus pedalitatis ad-  
equate et causa est quia tunc acquireret in prima medie-  
tate proportionem rationalem quod est falsum sed acqui-  
ret quantitatem minorem semipedalitate et maiorem ter-  
tia parte pedalitatis que non denominanda ē aliquid no-  
mine parte aliquote quod clare potest patere ex superius  
dictis in notabili de proportionibus Et proportionabili-  
ter dicendum est de quarta parte hore et de octaua parte et  
aliis partibus aliquotis hore vnde que admodum datur  
motus augmentationis uniformis quoad tempus ita e-  
tiam datur uniformis augmentationis uniformis quo ad  
tempus ita etiam datur motus uniformis augmentatio-  
nis quo ad subiectum vnde tunc aliquid uniformiter aug-  
mentatur quo ad subiectum quando quelibet pars equa-  
lem proportionem acquirat sicut quecumq; alia vt si quelibet  
pars alicuius corporis per rarefactionem acquireret q̄  
proportionē duplę tale corpus moueretur motu augmen-  
tationis uniformi quoad subiectum nec consequens est  
q̄ propterea quando cumq; aliquid corpus rarefit et hoc  
uniformiter quo ad subiectum efficiatur infinitum quia  
non oportet q̄ si partes illius corporis eque proportiōa-  
biliter augmententur acquirant equales quantitates q̄  
vt antedictum est datis duobus inequalibus licet non ac-  
quirant equales quantitates dummodo tamen acquirāt  
quales proportionese quo velociter augmentantur.

**Cōtra hanc opinionem arguitur**  
primo sic si opinio esset vera sequeretur q̄ aliquid posset  
augeri quod non posset augeri uniformiter quoad tempus  
quin prius augeatur difformiter quo ad tempus conse-  
quens est falsum cum dictum sit q̄ possibile sit augmen-  
tatio uniformis quoad tempus et non est maior ratio de  
vno q̄ de alio igitur ista opinio est falsa consequentiam  
relinquo notam cum minore et maiores probō aliquid po-  
test augeri a non quanto et nullum tale potest augeri vni-  
formiter quo ad tempus quin prius augeatur difformiter  
quoad tempus igitur maior est vera et consequentia est

nota maior seu prima pars antecedentis probatur possi-  
bile est q̄ a pedale diminuatue continue per unam totam  
horam siue per condensationem siue per deperditionem  
partium vsq; ad non quantum et postea in alia hora sequi-  
ti iterum eque velociter augeatur vsq; ad quantitatem quā  
prius habebat quo facto illud augebitur a non quanto  
quod erat probandum secunda pars antecedentis prob-  
atur nullum infinite velociter motum atquo certo tem-  
pore uniformiter potest augeri quo ad tempus in tali aug-  
mentatione sed omne q̄ a non quanto incipit augeri infi-  
nite velociter incipit augeri nec potest augeri quin in ali-  
quo tempore infinite velociter augeatur igitur nullum ta-  
le potest augeri uniformiter quo ad tempus quin ipsum  
augeatur difformiter prima pars antecedentis probatur  
quare bene sequitur hoc infinite velociter augebitur p̄  
istam horam ergo infinitas proportionese non comuni-  
cantes acquirat in tali hora et ex altera parte sequitur q̄  
p̄ uniformiter augebitur in omnibus partibus temporis  
equalibus equales proportionese acquirat et cum non  
sint infinite partes equales non communicantes in hora  
in nullo tempore finito uniformiter potest aliquid aug-  
mentabile infinitas proportionese acquirere et per conse-  
quens non stat q̄ aliquid uniformiter augeatur et in infi-  
nito velociter in eodem tempore alia pars probatur sic si-  
mus in aliquo instanti in quo aliquid incipit augeri a non  
quanto et arguitur sic hoc mobile in medietate post hoc e-  
rit aliquantum et subduplum et subquadruplum et suboc-  
tuplum ergo immediate post hoc infinitas proportiōes  
acquirat illud mobile et per consequens infinite velociter  
incipit augeri tenet consequentia per istam opinionem po-  
nentem q̄ velocitas motus augmentationis attenditur  
penes proportionem acquisitam et cetera si istud mobi-  
le in ista hora acquireret aliquam proportionem aliquan-  
tulum velociter augetur et si in eodem tempore acqui-  
ret duplam proportionem ad illam in duplo velocius au-  
geretur et si quadruplam in quadruplo velocius et sic cō-  
sequenter sed ante quodlibet instans istud mobile acqui-  
ret omnem proportionem possibilem igitur omne quod a  
non quanto incipit augeri infinite velociter incipit au-  
neri.

**Cōfirmatur probando q̄ ex hac o-  
pinione** sequatur aliqua contradictoria nam ex ea sequi-  
tur q̄ immediate post hoc quodlibet istorum continuo-  
rum erit et non immediate post hoc quodlibet istorum  
continuum erit consequens est impossibile igitur opi-  
nio falsa q̄ illa contradictoria sequantur ex opinione  
probo pono q̄ hic sint infinita corpora quorum primo  
sit duplura ad secundum / secundum ad tertium / tertium  
ad quartum et sic consequenter et volo q̄ primum illorum  
aliqua veliter incipiat diminui sic q̄ in b tempore  
reducatur ad non quantum secundum in duplo velocius  
incipiat diminui tertium in quadruplo velocius quo po-  
sito patet q̄ post hoc erit quodlibet istorum quia nullum  
deperdetur subito ergo nullum est dabile quin illud du-  
ret per aliquod tempus et per consequens de quolibet il-  
lorum verum est dicere q̄ erit sed q̄ negatiua sit vera p̄  
bo non est dabile aliquid instans post hoc quin ante illud  
sit verum dicere q̄ pro tunc aliquid illorum non est igitur  
assumptum probo et signo instans a post hoc in-  
stans et sic arguo ante a instans in quo certa quantitas  
erit deperdita a primo illorum qua quidem quantitas  
te aliquid illorum est minus igitur in illo instanti a erit  
verum dicere q̄ aliquid illorum que nunc sunt non est et



## Tertii philicorum

sic probabitur de quolibet alio iustanti igitur pars negativa vera et similiter affirmativa.

**Horre dicis sicut videt esse dicē-**  
dam q̄ licet in illo instanti aliqua certa quantitas erit deperdita a primo illozū qua quantitate aliquod ē minus quia tamen nullum illozū deperdit tantam quantitatem sicut primum illozū ideo non sequitur q̄ aliqd̄ illozū erit reduciuum i illo instanti ad nō quantum.

**Contra quodlibet istorū eā velo-**  
citer deperdet de quantitate igitur si aliquod illozū ē minus illa quantitate aliquod illozū pro tunc erit non quantum maior probatur secundum est in duplo minus primo et duplo velocius continue diminueretur igitur tantumdem continue deperdet et per consequens duo contra: ctoria vera.

**Ad primum principale nego illaz**  
primam sequelam concessio q̄ aliquod potest augeri a nō quanto et omne tale quod a non quanto incipit augeri i infinitum velociter incipit augeri nego q̄ nullum tale potest augeri vniiformiter quo ad tempus quia licet augendo a non quanto non possit vniiformiter augeri i illa augmentatione tamen postq̄ erit quantum poterit augeri vniiformiter sed quia hec solutio non vadit ad intentionē argumenti concedo q̄ aliquid potest augeri quod non potest augeri vniiformiter quoniam diffiniōm augere et nego q̄ non sit maior ratio de vno q̄ de alio vtriusmō est notum quia sicut concessum est nihil potest augeri a non quanto quin infinite velociter incipiat augeri modo nō sic est de aliis que a quanto iucipiunt augeri.

**Contra istam solutionē sic arguo**  
possibile est q̄ aliquid incipiat augeri a non quanto, et precise finite velociter immo vniiformiter augeatur quo ad tempus igitur solutio nulla antecedens probo et pono casum q̄ a pedale in prima parte proportionali istius hore future diminuat ad subduplum in secunda parte proportionali deperdat proportionem que est medietas duple in tertia parte proportionali deperdat proportionem que est quarta pars duple proportionis et sic consequenter vsq̄ ad non gradum tunc patet q̄ vniiformiter diminuetur illud pedale q̄ sicut secunda pars proportionalis est in duplo minor prima ita in duplo minorem proportionem deperdet q̄ in prima et sic consequenter fiet in omnibus sed possibile est q̄ sicut fiet illa diminutio ita fiet postea augmentatio quo facto vniiformiter augebitur illud pedale igitur possibile est q̄ aliquid incipiat augeri a non quanto et vniiformiter et precise finite velociter s̄ quia forte istud argumentum facile posset quis euadere. Ideo aliter arguo contra solutionem si omne q̄ a nō quāto incipit augeri incipit infinite velociter augeri sequetur q̄ quodlibet tale inciperet esse in infinitum minus alio quod sic inciperet augeri tardius illo et quodlibet inciperet in infinitum esse maius alio quod sic inciperet augeri velocius illo consequens est absurdum igitur solutio nulla antecedens probo et sit a sic incipiens augeri a non quanto quod in b tempore acquirat vnam pedalia rem vniiformiter et sit c quod in eodem tempore precise acquirat semipedalitatē et sit d q̄ in eodem tempore acquirat bipedalitatē vniiformiter et sic arguo c incipit in infinitum esse maius a ergo a incipit in infinitum esse minus c cōsequētia est appārens antecedens probo: quia post hoc erit c in infinitum maius a quod probo quia post hoc

erit a subduplum ab c videlicet in medio instanti prime medietatis b temporis et aliquando erit subquadruplum et in instanti medio prime octauae erit suboctuplum igitur nunc incipit esse in infinitum minus a q̄ c consequentiaz relinquo notam aspicienti veritatem aliarum exponendum et similiter a incipit in infinitum esse maius d q̄ b probo quia eodem modo se habebit a respectu d sicut c respectu a et per consequens habetur a quocunq̄ tali dato de illo est verum dicere quod incipit in infinitum esse maius illo quod velocius incipit augeri q̄ aliud in infinitum minus illo quod incipit tardius augeri q̄ illud et eodem modo probatur q̄ quodlibet tale in infinitum velociter vel infinitum tarde incipit acquirere de quantitate cuius illati falsitas facillime probari posset.

**Ad hanc replicam respondeo ne**  
gando illarum immo taliter potest poni casus quod illud quod velocitas incipit augeri semper maneat maius q̄ aliud sed concedo q̄ quibuscunq̄ duobus talibus datis quorum vnum in certa proportione continue velocius incipit esse in infinitum minus alio immo per multum tempus manebit minus altero et illud quod tardius in aliqua certa proportione incipit augeri in infinitum incipit esse maius altero q̄ velocius incipit augeri.

**Cōtra ex hoc habeo intentum scz**  
q̄ omne tale quod sic incipit augeri in infinitum minus et c. vel infinitum maius incipit esse et c. quia quocunq̄ tali dato habo vnum quod in certa proportione tardius incipit augeri a non quanto q̄ illud et sic incipiet esse in infinitum minus illo et habo aliud quod in certa proportione velocius incipit augeri et incipiet esse in infinitum maius illo patet per concessa ergo propositum.

**Horre dicis cōcedendo q̄ quocunq̄**  
tali dato quod a non quanto incipit augeri si dari potest vnum aliud quod in certa proportione tardius incipiat augeri illud primum incipit esse in infinitum minus illo et si dari potest aliud quod in certa proportione incipiat augeri velocius illo illud primum incipit esse in infinitum maius illo.

**Cōtra capio a et b pedalia et in qua**  
libet parte proportionali hore sequentia diminuat ad subduplum b vero semper in duplo tardius et postq̄ erit reducta ad non quantum incipiant terminum augeri a non quanto eodem modo quo fuerunt diminuta tunc patet q̄ a semper erit subduplum in via augmentationis q̄ in via diminutionis igitur male concessum est q̄ a incipiet esse in infinitum minus b sed quia ad hoc facilliter potest responderi. Aliter arguitur sic non omne quod in certa proportione tardius alio incipit augeri a non quanto in infinitum velociter incipit acquirere de quantitate ergo non omne tale in infinitum maius alio incipit esse consequentia videtur bona antecedens probatur pono casum q̄ a et b pedalia iucipiant diminui sic q̄ a in qualbet parte proportionali determinatur ad subquadruplum b vero i qualbet parte ad subduplum et illa hore sit diuisa ad imaginationem in proportione dupla et in alia hore incipiant eodem modo augeri tunc patet q̄ in dupla proportione continue velocius augebitur tamen vniiformiter precise acquirat continue quantitatem igitur q̄ vniiformiter acquirat quantitatem patet vniiformiter perdet quantitatem in via diminutionis igitur vniiformiter



## Questio prima

miter acquireret in via augmentationis consequentia tenet ex casu & antecedens probat sicut secunda pars est subdubia ad primam ita in duplo minorem quantitatem deperdet in secunda parte & in prima & sicut tertia pars est subquadrapla ad primam ita in quadraplo minorem quantitatem deperdet in tertia & in prima & sic fiet consequenter igitur uniformiter deperdet quantitatem continue consequentia est nota & per consequens non infinite velociter incipiet acquirere quantitatem nec similiter a cum solum continue in duplo minorem quantitatem deperdet a & b.

### Ad hoc dicit concedendo quod non omne

ne quod a non quanto incipit augeri infinite velociter aut tarde etiam incipit acquirere quantitatem ut argumētum bene probat & nego consequentiam scilicet ergo illud quod non infinite velociter incipit acquirere quantitatem non incipit esse in infinitum maius alio quod in certa portione velocius incipit augeri quia licet illud quod tarde incipit acquirere quantitatem tamen illud quod velocius incipit augeri incipit infinite tarde acquirere de quantitate quod sufficit ad hoc quod aliquid incipiat esse in infinitum maius alio & propterea negandum est quod illud quod in isto casu velocius incipit augeri semper in duplo minorem quantitatem deperdet in via diminutionis quia in prima parte deperdet maiorem quantitatem quod tardius auctum & nunquam in aliqua alia parte deperdet precise subduplam sed semper minus quam subduplam quantitatem & ideo infinite tarde incipiet acquirere de quantitate in via augmentationis quod probat sic quia infinite tarde deperdet de quantitate in via diminutionis etgo infinite tarde in via augmentationis consequentia est bona antecedens probat si in secunda parte proportionali deperderet subduplum ad deperditum in prima eque velociter deperderet quantitatem sicut in prima sed multo minus deperdet de quantitate quam subduplam igitur tardius deperdet quantitatem in secunda parte quam in prima & sic tardius in tertia quam in secunda igitur infinite tarde aliquid quando deperdet quantitatem & istis patet quod si aliquid a non quanto incipit augeri & in qualibet parte proportionali augetur ad duplum uniformiter acquirere quantitatem a finite velociter si vero in qualibet tali parte augetur magis quam ad duplum infinite tarde incipit acquirere quantitatem si vero in qualibet tali parte proportionali augetur minus quam ad duplum infinite velociter incipit acquirere de quantitate. Secundo patet quod ista ultima replica equaliter currit contra primam opinionem sicut contra opinionem hentisberi eo quod in tali casu oportet quod prima opinio concedat quod aliquid auctum a non quanto uniformiter acquirere incipiat de quantitate & aliquid infinite tarde & et aliquando infinite velociter. Tertio sequitur quod sicut non est possibile aliquid augeri a non quanto uniformiter quo ad tempus ita non est possibile aliquid uniformiter quo ad tempus diminui in tempore finito ad non quantum correlarium patet ex dictis. Quarto sequitur quod sicut in remissione motus ad quemlibet gradum infinitum tam eque velociter quam in eque velociter potest fieri remissio a non gradu remissionis ad quoslibet gradus finitos siue equales siue inequales siue eque velociter siue non eque velociter ita non est aliqua quantitas finita quin ad eam duo aucta a non quanto eque velociter & in eque velociter deuenire possint & similiter non possunt dari due quantitates inequales finite quin ad eas eque velociter aliqua aucta deueniant & in eque velociter & semper loquor in eodem tempore. Quinto sequitur quod impossibile

est aliquid augeri a non quanto & infinite tarde eorum correlarium patet quia omne tale infinite velociter augetur ut dictum est superius igitur nullum tale infinite tarde augetur quia vnam et idem augetur infinite velociter et infinite tarde quod videtur implicare.

### Fortē arguis sic contra correlarium

posito casu quod si a pedale in prima parte proportionali aliquid tantulum tarde augetur a non quanto postquam fuerit reductum ad non quantum & in secunda parte proportionali iterum a non quanto incipiat augeri in duplo tardius & sic consequenter tunc patet quod illud infinite tarde augmentabitur a non quanto igitur. Si dicas quod nihil est contra correlarium quia correlarium intelligitur capiendum in infinite tarde categorematice & hic solum probatur sine categorematice modo infinite tarde & infinite velociter capiendum vnum sine categorematice & aliud categorematice non opponitur.

### Contra pono casum quod a pedale incipiat

augeri a non gradu augmentationis quod sicut aliquid incipit moueri a non gradu motus & suum intendere motum a non gradu intentionis motus ita est possibile quod aliquid incipiat intendere motum augmentationis vel saltim quod incipiat moueri a non gradu motus augmentationis quo facto illud mouebit infinite tarde a non quanto incipiet augeri

### Ad hoc argumentum dictum est vsque

ad ultimam replicam ad quam dico quod non est possibile aliquid incipere augeri a non quanto & a non gradu motus augmentationis & sic non habebitur quod aliquid infinite tarde mouebitur.

### Sexto sequitur quod quolibet istorum

incipit finite velociter acquirere quantitatem & quodlibet acquireret quantitatem per vnam horam tamen nullum illorum acquireret millesimam partem pedalitatis.

### Septimo sequitur quod possibile est ista

infinita sic se habere quod secundum in duplo tardius incipit augeri quam primum tertium in duplo tardius secundo & sic consequenter geometricè procedendo tamen quodlibet istorum infinite velocius incipit acquirere quantitatem quam primum ista correlaria patent ex dictis.

### Ad confirmationem concedo quod in

illo casu immediate post illud instans quodlibet istorum erit & nego negatiuam & ad probationem responsum est arguendo vsque ad ultimam replicam ubi dicitur quod postquam secundum in duplo velocius incipit diminui quam primum & tantam quantitatem debet deperdere ad quod dico negando consequentiam et causa est quia licet nunc sit subduplum ad primum tamen non immediate post hoc erit subduplum propterea non oportet immo per nullum tempus tantam quantitatem deperdet sicut primum quia semper in duplo velocius diminuetur & nunquam erit subduplum precise ad primum si tamen poneretur casus sic quod semper post hoc in tali portione velocius diminuat secundum in qua erit minus primo et proportionabiliter de omnibus aliis bene sequitur quod aliquid immediate post hoc non erit quia omnia illa eque velocius



## Tertii phisicorum

res dependent de quantitate & cum ante quodlibet instantans post hoc aliqua certa pars ut ly pars supponit de terminata erit deperdita a primo illorum quia quide parte infinita sunt minima sequitur q̄ quocumq; tali instanti dato erunt infinita reducta ad non quantum sed tunc notum est q̄ in nulla proportione certa scdm̄ velocius vni nuerit primo propterea non inconuenit q̄ vnum illorum citius a deueniat ad non quantum q̄ primo quod non p̄tingeret si aliqua certa proportio seruaretur in tali diminutione.

### Secundo principaliter arguitur

sic ex hac opinione sequitur q̄ aliquid infinita tarditate mouebitur in motu augmentationis quod iplicat contra dictionem quemadmodum argumentum est q̄ nichil potest moueri localiter infinita tarditate si eni aliquid augmentabitur infinita tarditate aut ergo acquireret aliquam proportionem aut nullam si secundum sequitur q̄ non augmentabitur & per consequens non infinita tarditate & augmentabitur si aliquam proportionem requireret aliquantum velociter augmentabitur poterit eni aliqd̄ aliis mobile in tanto tempore acquirere subduplam proportionem et illud tardius augmentabitur igitur aliud non infinita tarditate augmentabitur probatur tamen sequela capio aliquid quod corpus infinitum versus orientem sic terminatum volo q̄ in tota hora sequenti prima eius pedalitas augmentetur ad duplum & in illa hora similiter medietas secunde pedalitates augmentabitur ad duplum & quarta pars tertie pedalitates similiter augmentabitur ad duplum ita q̄ quelibet pedalitas dempta prima in illa hora acquireret quantitatem subduplam ad illam quam acquireret pedalitas precedens isto posito p̄ q̄ illud corp⁹ rarefiet q̄ quelibet pars eius rarefiet & nulla eius pars condensabitur igitur totum corpus rarefiet q̄ infinita tarditate augmentabitur probatur illud infinitam acquireret quantitatem bipedalem ergo infinita tarditate augmentabitur antequam dens paret quia inter quantitares quas acquireret continue est proportio dupla igitur prima est equalis aggregato ex omnibus aliis & prima est vna pedalitas ergo illud infinitum solum acquireret quantitates bipedalem p̄ bo consequentiam si aliquod corpus pedale in vna hora acquireret vnam pedalitatem aliquantulum velociter augmentaretur & si in hora vnum bipedale etiam acquireret quantitatem bipedalem tardius augmentabitur eo q̄ minorem proportionem acquireret & si vnum tripedale acquireret in vna hora quantitatem bipedale adhuc tardius augmentaretur igitur si vnum corpus infinitum in vna hora acquirat quantitatem bipedale in infinita tarditate augmentabitur quod erat probandum.

### Confirmatur ex hac opinione se q̄

tur q̄ staret dare aliqua duo equalia & tamen vnum illorum augmentabitur velocius q̄ aliud & tamen illud q̄ velocius augmentabitur continue erit minus alio quod videtur manifestam inuolueri contradictionem probatur tamen consequentia capio duo corpora b & b quorum vtrumq; sit pedalis quantitatis volo q̄ a in hora sequenti augmentabitur & acquireret quantitatem pedalem & nulla eius pars condensetur & vna medietas b similiter augmentetur & acquirat pedalem quantitatem sed alia medietas condensetur gratia exempli ad subduplum isto posito probatur intentum q̄ a & b nunc sint equalis non est questio quod b continue erit minus a pater ex causa eo q̄ nulla pars a condensatur sed aliqua pars b & b conti-

nue velocius augmentabitur & post hoc semper erit minus a & tantam quantitatem acquireret igitur continue maiorem proportionem acquireret quia vt sepius dictum est si duo in equalia acquirant duo equalia velocius proportione habilitate augmentabitur minus q̄ maius vt ante declaratum est numeris & etiam in continuis cum igitur semper b erit minus a & tantam quantitatem acquireret sicut a sequitur q̄ velocius augmentabitur b q̄ a.

### Ad secundum principale responde

tur concedendo casu admissio q̄ illud corpus infinitum non infinita tarditate augmentabitur quia simpliciter illud corpus non rarefiet quia si rarefiet sequitur q̄ in fine hore esse magis rarum q̄ nunc est quod est falsum quia hore in qua proportione esset magis rarum & non potest assignari aliqua proportio quia alias sequeretur q̄ esset possibile dare aliquod corpus finitum quod in equali tempore acquirendo quantitatem pedalem post acquisitionem in tali proportione esset magis rarum q̄ antea fuerit in equali illud corpus infinitum in fine hore esset magis rarum q̄ prius & ad probationem quelibet pedalitas hui⁹ corporis rarefieret nulla eius pars condensabitur igitur totum illud corpus rarefiet concessio antecedente nego consequentiam licet forte talis modus arguendi valeat si illud corpus foret finitum quid autem veritatis consistat hec conclusio videbitur in quarto cum pertractabitur penes quid habet attendi raritas.

### Ad confirmationem respondent ali

q̄ q̄ ista opinio est intelligenda bnmmodo non sit aliqua deperditio quantitatis ita q̄ ista consequentia non valet b corpus continue maiorem proportionem acquirat q̄ a igitur b corpus velocius augmentabitur sed oportet asserere & in b nulla fiet deperditio quantitas hec solutio non placet quia querit simpliciter penes quid debet attendi velocitatem motus augmentationis siue fiet deperditio quantitates siue non si dixeris hoc quod prius dictum est currit augmentum si aliud dixeris erit positio insufficientis propterea concedo in casu q̄ b velocius augmentabitur q̄ a licet semper erit minus nunc tamen sit equalis nec illud reputo inconueniens viso q̄ velocitatem mot⁹ augmentationis attenditur penes hoc quod dictum non est respiciendo ad hoc quod deperditur aliqua quantitas.

### Tertio principaliter arguitur se q̄

retur ex hac positione q̄ aliqua erit rarefactio vni formis secundum se & quamlibet sui partem quoad tempus & tamen illud quod rarefiet tardius & tardius rarefiet quod est falsum consequentia tamen sic ostenditur capio a b lineam & volo q̄ incipiat latitudo motus vni formiter difformis incipiens ab aliquo certo gradu & terminata ad non gradum extendi in ab linea gradus summus sit in a puncto & non gradus mot⁹ sit in b verbi gratia ponam q̄ a punctus incipiat moueri vt b ita continue mouebit vni formiter per totam horam sequentem byero punctus quiescit & quilibet punctus inter a & b incipiat aliqua certa velocitate moueri & illa velocitate qua incipit moueri vni formiter similiter moueatur in hora sequenti latitudo tamen illius motus erit vni formiter difformis quo ad partes ab linea ita q̄ eius punctus medius mouebitur vt 4 & punctus medius prime medietatis mouebitur vt 6 isto posito probatur sequela & primo proba q̄ illa rarefactio



## Questio Prima

formis quo ad tempus & sic arguo iste motus localis erit vniformis quo ad tempus & iste motus localis erit ista rarefactio igitur ista rarefactio erit vniformis quo ad tempus p̄a videretur clara cū minore & maior p̄o q̄ q̄ pars a b linea tardius & tardius rarefiet probatur ponamus enim q̄ ab linea p̄ talē motū in ista hora acquirere quantitatem pedalem & nunc gratia exempli sit pedalis tunc a b linea rarefiet ad duplū velocit̄ p̄ aliā horā sequentem vniformiter moueat ab linea & hoc etiā ēq̄ velociter & patet ēt q̄ in illa hora acquirere quātitatē pedalem tunc sic arguo ista linea in prima hora acquirere p̄portionem sexquialteram igitur a b linea tardius rarefiet in secunda hora quam in prima. Et eodem modo facilliter probari potest q̄ non vniformiter rarefiet in prima hora quia postq̄ mouebitur vniformiter tantam quantitatem acquirere in vna parte sicut in quacūq̄ alia sibi equali cum igitur in totam horā acquirere quantitatem pedalem in quolibet medietate acquirere semipedalem quantitatem & ita in prima medietate hore acquirere p̄portionem sexquialteram & ita habetur q̄ ista linea tardius & tardius rarefiet & hoc medianate rarefactionem que erit vniformis quo ad tempus quod restabat probandum.

**Cōfirmatur ex hac positione sequitur** q̄ datis duobus corporibus in equalibus que eque velociter p̄ aliquod certū tēpus diminuuntur & vnum diminetur ad non quantum aliud etiā ēq̄ cito deueniet ad n̄ quātū qd̄ est falsū probatur p̄na capio duo corpora a & b a sit pedalis quātitatis b vero bipedalis tunc si a in vna hora diminetur ad non quantum & b eque velociter diminetur sicut a eque cito deueniet ad non quantum sicut a quia def̄ oppositum q̄ in fine hore b non erit diminutum vsq̄ ad non quātū & sic arguo a diminetur vsq̄ ad n̄ quātū igitur a diminetur ad subduplū ad subtriplū ad subquadruplū & sic p̄r̄ in infinitum sed si b non diminetur vsq̄ ad non quantum ad subduplum ad subtriplū igitur non eque velociter diminetur b sicut a cuius o p̄positum posuimus in casu.

**Ad secundū p̄ncipale respondeatur** ab aliquibus q̄ in casu dato a b linea vniformiter rarefiet quo ad tempus eo q̄ acquirere in media hora medietatem quantitatis quam acquirere debet i tota hora i quarta parte quartam partem illius quantitatis sed hec respōsio non valet vnde dico q̄ non est possibile q̄ aliqua magnitudo vniformiter rarefiat quo ad tempus quilibet punctu silius magnitudinis intendat suum motum quia si quilibet punctus moueatur vniformiter non erit vniformis augmentatio & per consequens a fortiori si quilibet punctus tardaret suum motum non esset vniformis augmentatio & sic derelinquitur clarum q̄ ad hoc q̄ aliquod corpus vniformiter augmentetur oportet q̄ partes ipsius intendant suos motus ita q̄ datis duobus temporibus equalibus si in altero illozūm aliquod corpus rarefiat ad duplum si in alio debeat vniformiter augmentari requiritur q̄ duplam quantitatem acquirat ad quātitatem quā prius acquisit & ratio est quia addendo idem maiori et minus p̄portionabiliter plus augetur minus q̄ maius. Et ex isto sequitur q̄ iste modus arguendi non valet. a corpus in duplo velocius mouebitur localiter q̄ b & hoc acquirendo quantitatem per rarefactionē igitur in duplo velocius rarefiet q̄ b si enim a & b duo pedalia & quiescentes vno extrema ipsius a moueantur partes ipsius equa-

liter in hora ita q̄ acquirant pedalem quantitatem b vero moueatur localiter in duplo velocius tunc quando a erit bipedalis quantitatis b erit tripedalis quantitatis & clarum est q̄ non in duplo velocius rarefiet quia p̄portio tripla non est dupla ad duplam sed quadrupla & tamen i duplo velocius mouebitur localiter & ita similiter in omnibus altis dicendum est non enim propter hoc q̄ aliquod corpus in octuplo velocius mouebitur localiter & ita similiter in omnibus altis dicendum est non enim propter hoc q̄ p̄portione volueris mouebitur localiter q̄ aliq̄ corpus in octuplo velocius mouebitur localiter & ita similiter in omnibus altis dicendum est non enim propter hoc q̄ aliquod corpus in octuplo velocius vel in quacūq̄ alia p̄portione volueris mouebitur localiter q̄ aliq̄ corpus in octuplo velocius rarefiet si enim a mouebitur velociter vt vnu & nunc sit tripedale & efficietur quadrupedale b vero sit q̄ drupedale & mouebitur velociter vt 8 ita q̄ acquirere vltra quantitatem prehebitā quantitatem 8 pedum tunc b in octuplo mouebitur velocius q̄ a non tamen in octuplo velocius rarefiet acquirere enim a p̄portionem sexquiter tiā b vero p̄portionē triplā resolutione ergo dicitur q̄ in casu dato rarefactio a b linee erit vniformis quo ad tēpus non quidē vniformis rarefactio sed vniformis motus localis hoc est dicere a b linea mouebitur localiter vniformiter quo ad tempus sed non vniformiter rarefiet.

**Ad cōfirmationē concedo q̄ datus** duobus corporibus si illa eque velociter diminuuntur et vnu diminetur ad non quantum aliud etiam diminetur ad n̄ quātū nec hoc est inconueniens non enim refert si ne talia corpora sint equalia siue inequalia.

**Forse dicitis si a corpus pedale i p̄ma parte** p̄portionali vnius hore condensaretur ad subduplum & in secunda parte p̄portionali hore diminuere tur ad subduplum quantitatis quem habebat in fine p̄ma partis p̄portionalis & sic p̄r̄ per omnes partes p̄portionales hore b vero corpus in prima parte p̄portionalis diminetur ad subduplū quantitatis quam habebat in parte p̄portionali precedenti tunc videatur esse dicendum ex solutione data q̄ ista duo corpora eque cito erunt dimi nuta ad non quantum & vnum non citius altero licet tamen in qualibet parte p̄portionali hore vnum velocius diminuatur q̄ alterum.

**Respondetur q̄ ista corpora eque** cito deuenient ad non quantum & licet in qualibet parte p̄portionali hore sim talem diuisionem b velocius diminetur q̄ a nichilominus tamen in qualibet parte temporis terminata ad instans terminatum hore a & b eque velociter diminuuntur. Et hec de tertio quesito.

**Sequitur quartum quesitū** de velocitate motus alterationis. Pro cuius intellectu ponam propositiones per quas res probabuntur opinionones circa hanc materiam & eandem declarabitur opinio tenenda sit igitur hec.

**Prima propositio velocitas motus** alterationis non debet commensurari penes gradus inductum aut inducendum forme ad quem est motus hac propositio ponitur propter opinionem aliquorum tenentium q̄ quibuscuq̄ substantiis datis si in vno illozūm inducitur aliquis gradus qualitatis intensior gradu qui in alio introducitur tunc ille motus alterationis est velocior in ea p̄portione qua gradus ille est intensior alio & b es quales gradus introducantur non habendo respectum ad subiecta talia subiecta eque velociter alterantur hanc tamen propositionem sic probō quia dato opposito propositiois sequitur q̄ aliquod agens continue alterabit



## Tertii phisicorum

aliquid passum a maiori proportione et tamen alterabit illud passum semper vniiformiter quod est falsum sequelas tamen sic proba capio aliquod agens summe calidum cui applicetur aliquod passum habens caliditatem 4 vsq ad 8 exclusiue et secundum extremum intensus applicetur illi agenti et pono qd illud agens ager in illud passum quo ad usq assimilauerit sibi totaliter illud passum isto casu posito clarum est qd illud agens continue alterabit istud passum a maiori proportione quia potentia manebit semper inuariata et resistentia continue erit minor: etiam agens est causa que coadiuuatur a suo effectu igitur continue alterabit illud passum a maiori et a maiori proportione sed qd illud agens vniiformiter alterabit istud passum proba sic illud agens quilibet partem istius passum introducet sed dum summum igitur eque velociter continue alterabit istud passum tenet consequentia ex dictis igitur et ita qualitercunqz variatur resistentia respectu potentie inuariata et semper ibi esset vniiformis alteratio quod est falsum.

### Secundo ad Idem sic arguo ex hac

propositione sequitur hec copulatiua aliqua duo inequaliter distant ab aliquo termino fixo et illud quod est proxius illi termino continue mouebitur velocius qd aliud tamen et non citius attinget illum terminum fixum qd aliud oibus ceteris paribus vnde pono qd a sit sub medio gradu latitudinis caliditatis qd est a non gradu v. qd ad 8. b vero sit sub non gradu tunc pono qd in prima parte proportionali hore sequentis b acquirat medietatem totius latitudinis et in secunda parte proportionali medietatem latitudinis que est ab illo gradu quem habebit in fine prime partis proportionalis vsq ad gradus vt 8 et ita fiat per omnes partes proportionales hore consequenter a aut in prima parte proportionali hore acquirat medietatem illius latitudinis que est a gradu que est b vsq ad gradus vt 8 et ita consequenter fiat per oes partes proportionales isto casu p. q. a et b inequaliter distant ab illo gradu vt 8 qui sit c et in instanti terminati hore vtriusqz illorum primo erit sub c gradu et ita vni illorum velocius attinget illum terminum fixum que aliud et qd a continue velocius mouebitur versus c p. q. in quolibet instanti illius hore erit intensior gradus inductus in a qd pro illo instanti erit introductus id igitur continue velocius alterabitur a qd b et ita patet veritas illius copulatiue que si concedatur sic arguo pono qd in hora sequenti tam a qd b remittatur ita in fine secunde hore vtriusqz se habebit sicut nunc in principio prime hore tunc claret qd b continue velocius alterabitur qd a et cu omni no consimiliter alterabuntur b et a in prima hora sicut in illa secunda hora igitur b velocius alterabitur continue in prima hora qd a cuius oppositum isti asserunt multe probationes adducti possent sed breuitatis causa pertransio

### Secunda propositio velocitas al

terationis non attenditur penes qualitatem acquisitam in ordine ad subiectum in tanto vel in tanto tempore hec propositio ponitur contra opinionem aliquorum tenentium qd qu in equalibus subiectis acquiruntur latitudines qualitate equalis talia subiecta eque velociter alterantur si equalis latitudines inequaliter alterantur et qd si inequali tempore acquirantur due latitudines equalis intensiue diuersis subiectis inequalibus illa altera est velocior: per quam subiecto maiori acquiratur talis qualitas et in ea p. portione in qua vnum subiectum est maius altero velocius alteratur subiectum maius qd minus supposito qd inequalibus igitur vniiformiter equalis latitudines intensiue acqsi

uisset illa duo subiecta ista p. portio pbatur qd v. ato opposita sequitur qd nichil potest vniiformiter alterari quo ad subiectum sic qd quilibet pars vniiformiter alteraretur cu suo toto vel qd in alteratione vniiformi puo ad subiectum ad quilibet punctum est infinita qualitas intensiue p. n. e. absurdum cu in quolibet motu ponatur distinctio inter motum vniiformem quo ad subiectum et vniiformem quo ad tempus sequela t. n. pbatur qd cu in infinitum puo sit aliqua pars alterari et ad quod punctum eius terminet in infinitum puo pars sequitur qd ad quod punctum erit infinita qualitas vel non erit vniiformis alteratio quo ad subiectum p. n. a tenet p. aduersariu dicitur qd bipedale in duplo tardius alterabitur cu eade qualitate intensiue qd quadrupedale. Secundo probatur nam das to opposito sequeretur qd a continuum in infinitum velociter alterabitur in isto tempore b caliditatem t. n. continue erit minus et minus calidum immo caliditas sua remitteretur ad non gradum cuius nulla pars erit difformis quod impossibile videtur pbatur t. n. p. n. a et pono qd a continuum in vna media hora alteretur sic qd acquirat 4 gradus caloris et a sit solum pedale et maneat solum pedale p. illud tepus et in alio tepore sequenti equali illi primo t. n. c. in media hora illud pedale a rarefiat ad quadruplum et caliditas remittatur ad quadruplum et postea in tepore subduplo ad illud rarefiat iterum ad quadruplum et caliditas sua remittatur iterum ad subduplum et sic fiat p. n. a. oes partes proportionales illius t. n. c. cuius secunda media hora est prima pars p. portionalis tunc patet qd a i primo tempore scz in illa prima medietate hore aequaliter velociter alterabitur in secunda medietate hore in duplo velocius alterabitur qd p. b. q. si in secunda medietate maneret illi 4 gradus intensiue in quadruplo velocius alteraretur illud subiectum i secunda medietate qd in prima t. n. c. nunc caliditas est in duplo intensiue inter se qd si sic maneret ergo in secunda medietate illud quadrupedale in duplo velocius alterabitur qd i prima medietate qd p. n. c. manebit pedale cu duo gradus in vno quadrupedale in duplo magis faciunt ad alterationem qd 4 gradus in vno pedali sicut ista opinio igitur in duplo velocius alterabitur in illa secunda medietate qd in prima et eodem modo pbabit qd in duplo velocius alterabitur in alia quarta parte t. n. c. vel magis qd in duplo velocius qua in medietate precedentis et sic p. n. c. in infinitum velociter alterabitur illud continuum in isto tepore signato et qd caliditas sua continue remitteretur et infine reduceretur ad non gradum p. quia remitteretur ad subduplum ad subquadruplum ad suboctuplum ergo tota conclusio vera necqz valet dicere qd nunquam illud subiectum alterabitur velocius eo qd nunquam aliquam qualitatem acquirat imo semper perdet qualitatem qd vt que libet opinio p. cedit p. rarefactionem siue acquisitionem qualitatis imo cu dependit bene conceditur aliquid alterari. Aliter posset ista secunda propositio probari adducendo aliqua inconuenientia contra opinionem oppositam asserentes sed transio breuitatis causa.

### Tertia propositio affirmatiua est

ista velocitas alterationis attendenda est penes latitudinem acquisitam in tanto vel in tanto tpe non habendo respectum ad subiecta necqz ad qualitatem persistentem sic intelligendo qd quibuslibet duobus subiectis siue equalibus siue inequalibus si illa inequali tempore equalis latitudines de nouo acquirantur eque velociter alterantur p. illo tempore supposita vniiformitate illius acquisitionis si vero in equali tpe inequales latitudines acquirantur ineque velociter alterantur et vnum alterabitur velocius altero in ea p. portione in qua latitudo acquisita ab vno illorum est maior latitudine acquisita ab altero vt si vnum acquirat latitudinem vt 8 et aliud vt 4. acquirens qualitatem vt vni in duplo velocius alterabitur qd acquirens qualitatem vt 4 vnde in alteratis habet



## Questio Prima

altitudes sine quas alterantur opz signare gradus intensi-  
simos quos hnt & facta alteratione videnduz est quanta  
ra est latitudo intercepta inter gradum intensissimum ali-  
cuius illorū & inter gradum habitū in fine alterationis et  
sine illā latitudinem iudicādu est de illa velocitate alte-  
rationis vt si a sit nunc calidum a 4 vsq; ad 2 & post alte-  
rationem sit ab viii vsq; 4 penes latitudinem q̄ ē a 4  
vsq; ad viii attendenda est velocitas illius alterationis.  
Et sic patet q̄ in duplo velocitas alterabitur extremū inte-  
sus illius alterari q̄ extremū remissius eiusdem co q̄ du-  
plam latitudinē acquisiuit Secūdo sequitur q̄ possibilis  
est alteratio vniiformis quod ad subiectuz quod oportebat  
negare secūdu opinionē immediate pcedentē quod patet  
q̄ possibile est q̄ aliquid sic alteretur q̄ quēz eius ps  
alteratiua equalē latitudinē acquirat quo facto vniiformi-  
ter alteratur quo ad subiectum neq; argumenta a facta cō-  
tra alias duas opinionēs currūt contra istā opinionem vt  
patet aspiciēti & licet quēz aliarum opinionum facilliter  
& sine multis inconuenientibus sustineri possit neq; argu-  
menta facta contra eas demonstrent quā tamen ista opi-  
nio est comunior & rationabilior eā sustinebimus.

### Cōtra quam arguitur primo sic si

opinio esset vera sequeretur q̄ esset aliqua qualitas que  
in se totam continue per hanc horā remitteret tamen p  
eādem horā quelibet pars intendetur siue p rarefactionē  
& cōdensationē p̄ns implicet igit p̄o est falsa añs p̄o po-  
no casum q̄ sit aliquod lumen a productum a corpo-  
re luminoso b & immediate post b corpus luminosum ex p-  
te qua pducit lumen incipiat crescere aliquod corpus o-  
pacū a non quanto sic q̄ immediate post hoc aliqua pars  
luminis a sit eclipsata & sic fiat p̄ter totam horam  
vniiformiter pono cum hoc q̄ sit aliquod corpus lumino-  
sum scz c vel incipiat nunc crescere versus partes remissas  
illius luminis scilicet in puncto vbi est nō gradus illius  
luminis & incipiat intendere illas partes eclipsatas non  
tamen tantum quātum eclipsabuntur p corpus opacum  
sic q̄ in fine illud lumen erit remissius q̄ nunc est & solum  
conseruetur a luminoso c quo posito probatur prima ps  
assumpti istud lamē p totā istam horam erit remissius q̄  
nunc est vt patet ex casu q̄ illa duo corpora luminosa au-  
geantur in quantitate & intendantur in qualitate vt sup-  
pono adhuc nō tantum sciet illa augmentatio sicut im-  
pedi corp̄ opacū igitur in ista hora istud lamē remit-  
tetur altera pars p̄batur cuiuslibet partis illius luminosi  
continue intendetur aliqua pars ergo quelibet pars illi  
luminis continue intendetur p̄nam probō sequitur hñ cu  
iuslibet partis continue intendetur aliqua pars ergo nul-  
la pars de qua si verum dicere q̄ remittatur p̄nam p-  
bo q̄ dicitur aliqua pars que remittetur vel non intendet  
sit d & sic arguo aliqua pars a intendetur continue & nul-  
la remittetur q̄ seclusa parte q̄ intendetur signetur iteruz  
alia pars q̄ non intendetur vel q̄ remitteretur & sic arguo  
istius partis aliqua pars intendetur continue & illa signa-  
ta iterum arguo de parte remanēte q̄ illius aliqua pars  
continue intendetur & sic discurrendo p̄babo q̄ quelz pars  
intendetur igitur illa prima p̄na erat bona cui? añs ego pro-  
bo q̄ si q̄z pars terminata ad corpus luminosum itende-  
tur cum ad quālibet talē habeat p̄portionē maioris in q̄-  
statis illud c luminosum & nullum est impedimentum igitur  
quālibet talem intendet & nullam dabis quin de illa  
la probabo q̄ continue intendetur quia signetur illa pars  
& non potest dare aliquam nisi partem compositam ex p-  
te eclipsata & parte non eclipsata vnam p̄o continue in-  
tendit q̄ quelibet pars incipiēs a p̄cto terminatiuo p̄is

eclipse cum parte non eclipsata & terminata ad lumino-  
sum intendetur continue vt dicitur ē eo q̄ continue maiora  
bitur c luminosum tam extensue q̄ intensue & similiter  
quelibet pars alterius partis non eclipsate continue intē-  
detur b luminosum intensue & extensue igitur illa tota ps  
intendetur q̄ continue intendetur cuiuslibet talis partis  
aliqua pars eodem modo probari potest & per cōsequēs  
illatum primum verum.

### Cōfirmatur si nō est attendenda

velocitas alterationis in productione luminis successiue  
producti igitur neq; in aliis qualitatibus & p̄ns p̄o p̄-  
supponit falsum antecedens p̄bo ex quo p̄na est satis cla-  
ra nā sicut ab equalibus potētis pueniunt motus equa-  
les locales respectu eiusdem resistentie ita in motu altera-  
tionis ab equalibus potētis debent puenire eque ves-  
loces alterationes sed hoc nō seruatur in p̄ductione suc-  
cessiua luminis q̄ probō & capio duo luminosa eq̄lia a & b  
respectu equalis resistentie & volo q̄ per totā horā futura  
attendatur intensue a b sed a i duplo velocius b sed b au-  
geatur in quantitate ad duplū a nec aucto nec diminuto i  
quantitate quo facto arguitur sic iste due potētie per to-  
tam istam horam manebunt equales tamen non eque ves-  
lociter alterabunt sua p̄ssa equaliter resistentia igitur vel  
sumptum principale verum prima pars istius antecedens  
p̄batur ante augmentationem & intensionem erunt equa-  
lia & continue equaliter acquirunt de potentia quod p̄bo  
supposito q̄ attenditur penes m̄itudinē forme sicut fer-  
me oēs tenet q̄ tm̄ faciet intensio in a sicut augmentatio  
& intensio in b nā sicut p̄ augmentatiōē fit b in duplo ma-  
ioris potētie q̄ a ita per intensionem fit a in duplo ma-  
ioris potētie q̄ b & p̄ns semper manebunt equales po-  
tentie q̄ si equalitas non argueretur in duplo maioris po-  
tentie fiet a q̄ b s̄z nunc in duplo maioris potētie p̄ suā  
augmentatiōē q̄ si non augmentaretur igitur semper ma-  
uebit equales in potētia secūda pars añs iteruz probatur  
& suppono q̄ in principio a & b essent intensa vt vñ & p-  
duxissent lumen a non gradu vsq; ad vñ exclusiue tñ sic  
arguo a erit semper in duplo intensius in lumine q̄ b ergo  
semper producet lumē intensius quā b a per consequēs  
alterationes erunt equales.

### Fortē dicis q̄ ex casu sequitur q̄ a

maioris potētie erit q̄ b s̄z cōtra ex hoc habeo proposi-  
tū q̄ nunq; b erit tā intensum in gradu sicut a vt patet ex  
casu q̄ nō potest producere gradū tā intensū sicut a cū ni-  
hil agat vltra graduz sue p̄fectionis & vltra b nō pōt pro-  
ducere gradum a intensum sicut a ergo maiorem latitudi-  
nē pōt producere a q̄ b & p̄ns aliquid alterabitur veloci-  
us a minoris potētia q̄ a maioris si velocitas alterationis  
debeat attendi penes latitudinem inductam non habens  
do respectum ad subiecta quod directe ē p̄ opinionem.

### Ad primū principale admitto ca-

sū saltē concedo ipsum esse ymaginabilem sine contradic-  
tione & concedo q̄ in fine istius temporis illud lumen erit  
remissius q̄ in principio vt supponitur in casu & nego  
q̄ continue quelibet pars istius luminis intendetur & con-  
cedo istam cuiuslibet partis istius luminis intendetur alie-  
qua pars nego tñ istā cuiuslibet partis continue intende-  
tur aliq; pars ad hunc sensum q̄ p̄ totū illud tempus cui-  
uslibet partis illius luminis intendetur aliqua pars q̄  
quocūq; instāti in infeco illius temporis signato in illo ē  
verū dicere q̄ aliquod lumē est remissum sine se totum ab  
illo corpore opaco illius nunq; intendetur aliqua ps post  
illud instans & p̄nō cuiuslibet partis illius luminis conti-  
nue intendetur aliqua pars & nego istā p̄naz cuiuslibet pars





## Tertii phisicorum

his istis? his intenditur aliqua pars ergo quilibet pars istius luminis intenditur, nam accepta una medietate a gradu intensiori scilicet usque ad gradum medium illa pars non intendit tamen non est va bilis aliqua pars istius medietatis quoniam illius partis aliquid pars intenditur verum est tamen quod illa pars respectu corpore depreffeti bene videtur valere ut illa pars satis videtur ostendere quod bene sequitur cuiuslibet partis istius luminis intenditur aliqua pars ergo quilibet pars istius intenditur similiter bene videtur valere ista pars cuiuslibet partis istius luminis intenditur ex his tamen non habetur illatum principale esse verum.

**Contra saltē ex dictis habeo quod istius** luminis intendit quilibet pars accepta secundum intentionem tamen totum lumen remitteretur ino quilibet pars eius remitteretur per correlatiū quod non dabitur instātia nisi de medietate secundum extensionem accepta nec potest ab aliqua parte accepta secundum intentionem dari instātia igitur habetur illatum verum quod non minus implicat quod illatum principale i argumento principali.

**Ad hoc dico quod etiā illatum negādū** in illo casu quod accepta una parte secundum intentionem scilicet a gradu intensissimo usque ad gradum medium secundum intentionem scilicet dicere quod illa intenditur quod si illa sit gradus expleti ad vii, ab 4. secundum intentionem accepta filium erit dicere quod in fine illius alterationis erit ab vii ad 4. quod tunc totum lumen remaneret ita intensum sicut nunc quod est contra casum.

**Ad cōfirmationē nego quod non eodē** modo attendenda est velocitas alterationis respectu luminis successiue producti sicut in aliis qualitativis et nego vltra quod a potētia equalibus pueniunt inaequales alterationes ceteris paribus et toto casu probationis admissio dico sicut rursus est ibi scilicet quod maior erit in illo tempore alterationis potentia b quod a potētia ut patet ex supposito scilicet quod potentia attenditur penes multitudinem forme quod a acquireret solū potētiam in triplo maiore quod b supposito quod sicut intenditur sic proportionabiliter acquireret de forma quod aliter im pugnētia est cum toto casu an a esset maior vel minor b sed eodē supposito de b scilicet quod sicut rarefiet ad duplum sic in duplo acquireret de forma magis probo quod a solū modo in triplo erit maior quod nunc est quod in principio est ut vnum per casum et solū acquireret duos gradus intensiue quod b non acquirit nisi vnum et in duplo magis debet acquirere a quod b ergo acquireret duos gradus et sic in fine habebit tres gradus sed 3 ad 1. est proportio tripla igitur a solū erit in triplo maior quod nunc est sed b erit in quaduplo maior quod probo quod per rereactionem sine intentione fiet in duplo maioris potētiae quod nunc est et fiet in quaduplo maioris potētiae et p. pars b erit maioris potētiae quod a et tunc ad replicam quod a directo videtur pcedere et hanc opinionem dico quod a intensiore gradū sufficere producere i simile passū quod b quod intensiore gradū habet quod istius ergo velocius ager potētia minor quod maior nego quoniam et ratio est quod licet intensiore gradū sufficere producere quod b non tamen ita cito produceret gradū ut 2 sicut b modo velocitas alterationis non solū attenditur penes latitudinem inductā sed in ordine ad tātū vel tūm tēps ex isto patet quod ista pars nihil valet istud agēs hanc caliditatem in duplo intensiorem quod istud aliud, ergo velocius agit quod istud.

**Secūdo sequitur quod ista consequētia** nihil valet a potētia est in duplo maior quod b et aequales in quantitate ergo maiorem latitudinem siue intensiorem gradum potest producere respectu eiusdem posita quod b suis potentis manentibus.

**Tertio sequitur quod ista cōsequētia**

nihil valet a et b sunt equalia in quantitate et equaliter intensā ergo eque velociter agunt respectu eiusdem resistentie

**Quarto sequitur quod stat a esse intensi** nite intense calidū et b solū calidū ut viii b tamen multo velocius alterare aliquod passum quod a alterabit idem passum ista correlaria faciter probari possunt viso penes quid attenditur potentia rei.

**Secūdo principaliter arguitur sic**

si ista pars esset vera sequeretur quod aliqua duo equalia intensiue extensivae in eque velociter alterarentur sic quoniam illorum semper velocius altero alterabitur per totam horam tamen eque cito fieri summa consequens est falsum immo videtur esse implicat suum contradictionis secundum istam opinionem igitur propositio est falsa antecedens probo et suppono primo quod gradus summus sit ut 8 suppono secundo quod eodem modo sunt ponendi gradus velocitatis alterationis vel saltem sunt imaginandi sicut in velocitate motus localis sic quod si in una hora aliqua velocitate acquiratur aliqua latitudo scilicet unus, gradus et illa velocitas vocetur unus gradus velocitatis si aliquod per idem tempus acquireret duos gradus latitudinis illa velocitas voceretur gradus velocitatis ut 2 et sic proportionabiliter ponenda est certa velocitas respectu cuiuslibet latitudinis acquisite vel respectu cuiuscumque latitudinis acquirere signandum est certus gradus velocitatis quo posito pono casum quod sint a et b calida pedalia habentia caliditatem uniformiter difformem ab octo usque ad 2 et a alteretur latitudine uniformiter difformi (quod eodem modo est ponenda latitudo uniformiter difformis et difformiter difformis in velocitate alterationis sicut in velocitate motus localis) scilicet latitudine velocitatis a 4. usque ad 2 et extremum velocius sit versus extremum intensius a et b alterarentur gradu uniformi ut 2 et volo illa velocitate sufficiat a in una hora fieri summum per totum et tunc sic arguo a et b per istam horam in eque velociter alterabuntur sic quod a semper velocius alterabitur quod b tamen eque cito erunt summa igitur assumptum principale est verum prima pars asitis probatur quodlibet punctum intrinsecum a alteratur velocius quod aliquod punctum b sic quod ad quodlibet punctum intrinsecum a est velocius alteratione quod ad aliquod punctum b et ad punctum extrinsecum remissius a est eque velocius alteratio sicut ad punctum corrdens in b et sic alterabuntur continue per illam horam igitur a velocius alterabitur per totam horam quod b scilicet a pars asitis probatur a et b non citius erunt summa per totum quod sua extrema remissiora immo eque cito precise erunt summa sicut sua extrema remissiora tamen eque cito erunt summum extremum remissius b sicut extremum remissius a igitur a et b cito erunt summa pars est satis nota maior probatur quod non potest aliquod summum esse per totum quod quodlibet punctum suum superficiale sit summum ad bonū sensum intelligendo igitur nullum illorum citius erit summum quod suum extremum remissius minor probatur extrema remissiora a et b sicut equaliter calida et continue erit equalis alteratio ad illa duo extrema ergo cito devenient ad gradum summum et per consequens illatum principale est verum.

**Cōfirmatur expositione sequitur**

quod aliquod agens velocius agit in aliquo casu in partem remotam quod in propinquam quod quid agēs per totum ager continue pars est contra aristotelem dicentem quod omne agens citius agit in propinquum quod in distans ut videbi



## Questio prima

tur in tertio consequentia patet et pono qd a agens vniformiter difforme a 6 vsq; ad 4. alteret aliquod passum in quo nulla sit caliditas introducendo caliditatem a 4. exclusus vsq; ad non gradū et postq̄ illud passum erit a. 4. vsq; ad non gradum remoueat illud agens illa caliditate passi conseruata et applicetur aliquod agens calidū vniformiter difforme ad viii vsq; ad 4. illi passū sic qd extremū agentis vt. 4. sit cū extremo passi intenso vt. 4. quo posito arguitur sic illud agens de nouo applicatum producat caliditatem in aliquo puncto intrinsecū illius passi cum ad quodlibet tale habet proportionem maioris in equalitatis et ad puncta remotiora producat caliditatem intensiorem seu maiorem latitudinem caliditatis q̄ ad p̄p̄inquoia in equali tempore ergo p̄p̄imum illatum erat vt nota est nota cum maiori minorem probō et capio aliquid instans terminarium alicuius temporis in quo quod dem tempore p̄ducet caliditatem vniformiter difformem a non gradu vsq; ad 2. et tunc arguo ista latitudo producta ab isto agente non est p̄ducta in extremo intensiori ipsius passi cum tunc illud agens ageret vltra gradum sue p̄fectionis cuius passum eēt a 6 vsq; ad nō gradū et agens s̄m illud extremū solus erit vt 4. gradus itē s̄m illius latitudinis producat in extremo remissiori illius passi et per consequens ibi erit illud passum calidum a 4. vsq; ad 2. et sic notus ē qd illud agens in illo tpe in duplo maiorem latitudinem produxit in puncto remotissimo ab agente, q̄ in puncto medio quia in puncto remotissimo p̄duxit duos gradus in puncto medio solus vnū gradū et in puncto p̄p̄inquo me q̄rte solus produxit mediū gradū et q̄to aliqua pars p̄p̄inquoia ē agens rāto maiore latitudine p̄duxit illud agens in illa partes igit̄ in finitū p̄uā latitudinē p̄duxit in aliquo puncto p̄p̄inquo agens i illo tpe et p̄ p̄ns si velocitas alterationis attendat penes latitudinem inductam i ordine ad certū tēp̄ illud agens velocius ager vel alterabit puncta remotiora q̄ p̄p̄inquoia et qd illud agens continue ager p̄ totū passū p̄z qz ad quodlibet punctum intrinsecū illius passi fiet aliqua intentio et punctum extremale non est pars illius igitur illatum verum.

### Ad secundum principale respōdeo

qd illatum principale intelligatur sic qd nullum illorum citius habebit gradum summū q̄ aliud nego illatum eē possibile neq; tota probatio adducta probat illud esse verū vel possibile vt patet aspicienti causam si tñ sic intelligatur illatum principale qd illa duo eque cito erunt summa p̄ totum cōcedo illatum esse possibile immo verum in casu posito neq; illud reputo incōueniēs cum ex illo non potest inferri aliqua duo equaliter distare ab eodē gradu et unum illorum tempore velocius alteraret quod nō citius pueniet ad illum gradum qd in illo casu a citius deueniet ad summū gradum q̄ b hoc ē citius hēbit gradum summū q̄ b qz si b in vna hora sufficet acquirere gradum summū in aliqua certa sua parte a in maiori tēpore acquireret eum gradum summum cū velociori velocitate alteratur in eadem parte a q̄ b.

### Contra hanc questionē sic arguo

a citius erit summū q̄ b male concessum est qd eē cito erunt summa consequentia est nota ass̄s probō si a b sic alterentur qd ad quodlibet punctum vnus esset equalis alteratio sicut ad punctum correspondens alterius eque cito eēt summa sed nunc ad quodlibet punctū a ē velocior alteratio q̄ ad aliquod punctū sibi correspondēs i b igit̄ nūc citius erit summū q̄ b p̄na est apparet et ans ē verū igitur.

### Ad hoc argumentū cōcesso an te

cedente vltimo facto os negare p̄na s̄ videatur habere magnā apparētiam qz tamē nō est euidens et argumentum p̄bans oppositum videtur euidētius vt visum est d̄ qd prima solutio erat bona.

### Contra illa alteratio a sic disponi

tur qd quilibet partē p̄portionalē ipsi citius faciet summā q̄ alteratio b p̄tē sibi correspondētē igit̄ a citius erit summum q̄ b p̄na t̄z qz si q̄ b p̄ p̄portionalis a citius erit summa q̄ p̄ p̄portionalis sibi correspondēs b igit̄ a t̄z. p̄na ē clara et antecedēs p̄z ex casu nā diuidat a in partes p̄portionales minorib; versus extremū remissius et similiter b eodē mō diuidat̄ et in eadē p̄portione p̄z qd de qualibet p̄te a erit verū dicere qd citius erit summa q̄ pars correspondens in b. cum ad quodlibet punctū intrinsecū in extrinsecū velocior alteratio quā ad aliquod punctū b et equaliter distat igitur Secundo ad idem sic arguo si a et b eō cito erunt summa sequit̄ qd quibuscūq; talibus datis sic calefaciatis et similiter p̄portionaliter alterat̄ illa eē cito erit summa p̄ns est falsum igitur antecedēs quo ad p̄uā p̄tem probō qd eodē argumento probat̄ de quantuncūq; inequalibus et sicut de equalibus et minor quantū et pono qd hic sint i finita corpora quorum p̄imum sit pedale secundū in duplo minus tertium in quadruplo minus et sic p̄ster in p̄portione geometrica et eodē mō fiat oīno disposita sicut a et b alteretur eodē modo sicut positus ē in casu de eo et omnia alia alterentur p̄ eandem horā gradu quo alterabatur b tunc p̄z p̄ cōcessa qd a non citius fiet summū quā aliquod istoz s̄z probō illud esse falsum p̄ infinitum modicus distat extremū intensi alicui istoz ab extremo remissioni eiusdē et sēp̄ certa et vniformis erit velocitas in quolibet illorum dēpto p̄mo et per p̄ns immediate post hoc erit aliquod illorum summum per totum.

### Ad primum istoz respōdetur

negando qd quelibet pars p̄portionalis a citius erit summa s̄m p̄ sibi correspondēs i b qz medietas terminata ad extremum remissū nō citius fiet summa quā p̄ sibi correspondēs in b vt p̄z ex casu a ē aliqua pars p̄portionalis a igit̄ cōcedo tamen qd q̄ b p̄ p̄portionalis s̄m talē diuisionē citius fiet totum a summū quā b instantia clara potest dari in si mli. Ad aliud cōcedo qd siue illa sint equalia siue nō si eodē mō disponatur eō cito p̄scire erunt summa et cōcedo vltra qd i illo casu oīa illa eque cito erunt summa et nego qd immediate post hęc aliq̄d illorum erit summū p̄ totum

### Ad confirmationē concedunt ali-

qui p̄pter istud argumentū qd aliquod agēs veloci; ager in illo casu in punctum remotus qz i punctis sibi imediatum immo in infinitū velocius neq; illud reputat̄ incōueniens quādo agens nō producit gradū intensiorem i passum quā sit aliquis gradus illius passi.

### Sed cōtra istā solutionē sic arguo

illud agens ab viii vsq; 4. pōt p̄ducere gradū intensiorem qd vt iiii in illud passū igit̄ p̄ducet gradū intensiorem et per p̄ns male dictus ē qd i extremo intensiori passi p̄ducet nō gradus caliditatis p̄uā p̄na probō qd agēs naturale si impedimētus agit secundū sui posse et ass̄s p̄bo qz gradus intrinsecū illius agentis est intensior qz gradus intensissimū illius passi et ponit̄ in debita distātia et ē maioris acuitas vt suppono qd sit ibi aliqua resistentia igitur potest agere gradum intensiorem quā vt. iiii. Si dicis qd nullus gradus illius agentis a remississimo ponitur in debita distātia ad hoc qd possit agere in illud passum.



**Contra ergo sequitur q̄ illa actio**

seu motus potest naturaliter desinere esse secundum se totam per vltimum sui esse quod absurdum videtur. concedere sine ratione & proba sequelam posito q̄ illud agens incipit recedere a passo & vltimus sic arguo illud esse falsum quia si punctus remissior potest agere in punctum remotiorem illius passi punctum medium illius agentis q̄ est actius vt ita dicam sufficiet agere in aliquod punctum ipsius passi intersecum p̄na est nota & per consequens op̄ dicere q̄ in illo casu illud agens aget intensiore gradu in puncto immediato agenti q̄ in puncto remoto si tamen poneretur casus sic q̄ illo agente a 6 vsq; ad .4. remoto poneretur vnus agens vniforme vt 4. maioris actiuitatis q̄ aliud haberet aliquam apparentiã illatum quod ip̄ si concedunt nego tamen simpliciter q̄ ex aliquo istorum casuum sequatur q̄ agens velocius agat in remotus q̄ in p̄ pinquius & de primo casu que ipsi ponunt nego q̄ in extremo passim immediato agenti produceretur non gradus & ad alium casum nego similiter q̄ velocius aget in medietatem remotiore q̄ in p̄ pinquiore q̄ licet in medietatem p̄ pinquiore nō tamen in eodē tēpore adequato vs̄ in minorē tempore produceret in medietatem p̄ pinquiore latitudinē a non gradu vsq; ad 2 q̄ in medietatem remotiore & sic per multū temp̄ aget in medietatem remotiorem postq̄ egerit in medietatem p̄ pinquiore.

**Tertio principaliter arguitur sic**

si p̄positio esset vera sequeretur q̄ aliqua duo equalia inter se alterarentur p̄ istā horā futurā quorū a in quaduplo velocius altera retur p̄ totā illā horā q̄ b tamen eque cito erunt sub gradu summo q̄ videtur implicare contradictionem aūs proba pono q̄ a & b pedalia sit nunc calida vt vnū q̄ alterarentur p̄ totā illā horā sic q̄ b alteretur p̄ totā horā vniformiter quo ad tēpus & quo ad subiectum sic q̄ in fine erit p̄cise vt viii vniforme a vero taliter alteretur q̄ in prima quarta hore acquirat in vna sua quarta caliditatem vniformē vt viii & in alia quarta acquirat similiter p̄ aliā suā quartā p̄cise caliditate vniformiter vt viii. & sic fiat i aliis duabus quartis quo facto patet prima p̄ illari principalis & secundā proba per opinionem istam velocitatis mot̄ alteratiōis d̄s attendi penes latitudinē acq̄s tā sed quacūq; parte illius tempous accepta in illa est verum dicere q̄ in quaduplo maiorem latitudinem acquireret a q̄ b igitur in tota hore & per totam horam in quaduplo velocius alterabitur a q̄ b si forte concedas illatum sicut videtur concedendum.

**Cōtra seq̄retur q̄ in infinitum ve-**

lociter alterabit a in ista hore & b solū certe velociter & finitē & equaliter distāt a sumo gradu & tū eq̄ cito erunt summa p̄na vs̄ ip̄se q̄ & aūs p̄bō maiorem quia sequitur bene infinite velociter alterabitur a & velocitas alterationis attenditur penes latitudinem ergo infinitam latitudinem acquireret & aliud solum finitamū qualitatem ergo non eque cito erunt summa sed quod sequeretur illatum proba sic & pono casum q̄ b & a sint omnino equaliter frigida & b fiat vt viii. in ista hore vniformiter alterando a vero in prima parte proportionali eiusdem hore fiat secundum suam primam partem proportionalem calidum vt viii in secunda parte fiat secunda pars proportionalis summa in tertia parte summa fiat tertia pars proportionalis a p̄cise & sic consequenter in qualibet parte proportionali hore fiat summa pars sibi correspondens in a tunc nota est vltima pars illius illari sed q̄ equaliter distāt a gradu summo

mo a & b & q̄ a eq̄ cito velociter alterabitur p̄bō in prima parte proportionali aliquantum velocius alterabit a in secunda parte proportionali hore in duplo velocius alterabitur eo q̄ in subduplo tempore tantam latitudinem acquireret & in tertia parte proportionali in quaduplo velocius alterabitur eo q̄ in subquaduplo tempore tantam latitudinem acquireret sicut in prima parte & sic semper geometrice procedendo ergo infinite velociter alterabitur a immo infinite velociter alterabitur a q̄ b vt simili probatione probas si potest secunda pars est nota ergo tota illa copulatiua est vera in casu dato.

**Confirmatur si velocitas altera**

tionis attendatur penes latitudinem & c. sequeretur q̄ a p̄tinue infinite velociter alterabitur & infinite tarde per vnā horā tam caliditatem q̄ per frigiditatem tamē nūq; acquireret maiore latitudinē qualitatis sc̄b̄ quam alteratur q̄ nunc habet neq; maiorem p̄na vs̄ impossibile igitur p̄s̄io est falsa & pro probatione antecedētis suppono q̄ q̄ litates contrarie se p̄patūnt in eodē subiecto ad sensus declarandum questione vltima huius tertii & latitudinē summa sit vt viii tunc volo q̄ a habeat caliditatem per totum ab viii vsq; ad non gradus & opposito modo sit frigiditas ab viii vsq; ad non gradum volo tamen q̄ iste qualitates se copatiuntur in eodem subiecto tamen quēz illarum in puncto vbi est intensior alia sufficit agere in eodem puncto in aliā tunc proba q̄ in infinitum velociter alterabitur a supposito q̄ proportio velocitatis alterationis p̄ueniat ex parte potentie ad resistentiā in puncto medio medietatis versus extremum intensus caliditatis aliqua ē proportio maioris inequalitatis caliditatis ad frigiditatem in aliquo puncto in duplo p̄ pinquiore versus extremum caliditatis intensioris in duplo maior est p̄portio caliditatis ad frigiditatem vel saltem multo maior q̄ erat p̄portio in puncto primo signato & ad aliquod punctum est q̄ dupla p̄portio ad illam in aliquo puncto octupla ad illas & sic in infinitum igitur in infinitum magna est p̄portio caliditatis ad frigiditatem & ad quodlibet tale punctum erat alteratio per suppositum igitur in infinitum velociter alterabitur a per caliditatem & simile potest probari per frigiditatem & q̄ in infinitum tarde probatur ad aliquod punctum medium vnus medietatis aliqua est proportio caliditatis ad frigiditatem & ad punctū p̄ pinquius puncto medio totius a multo minor erit p̄portio & aliquod punctus adhuc p̄ pinquius puncto medio minor est p̄portio & sic in infinitum q̄ in infinitum parua est p̄portio vni⁹ caliditatis ad aliam & p̄ p̄na in infinitum parua latitudinē produceret aliqua illarū qualitātū ad aliquod punctū & p̄ p̄na in infinitum tarde alterabit a q̄ tamē principale illatum sit falsum probatur q̄ sequit̄ bene in infinitum velociter alterabitur a i ista hore ergo aliqua certam latitudinem acquireret a in illo tēpore sed in eodem tempore in duplo minore latitudinem posset acquirere quo facto in duplo tardus alteraretur q̄ in primo casu non infinitum tarde alterabitur a cuius op̄positum est concessum.

**Ad tertium principale potest alii**

quis respondere & apparenter sc̄b̄ opinionē p̄cedēdo illatum esse verum in casu neq; illud est inconueniens postq̄ velocitatis alterationis solū attenditur penes latitudinem acquisite in tanto vel tanto tempore.

**Sed cōtra hoc arguitur sic seque**

retur & ista solutione q̄ a velocius alterabitur quam b. per totam istam horam cum b. in eadem proportione qualesiet velocius a in qua a velocius alteraretur quod videtur impossibile aūs proba pono casū q̄ a i prima quarta



## Questio Prima

parte sua acquirat in tota hora 8 gradus caloris b vero in eodem tempore acquirat 4 gradus caloris per totum et suppono q a et b sint equalia tunc patet q a alterabitur duplo velocius b tñ in duplo velocius calefiet q a qd pz qd tota caliditas a non denominare sufficit totum subiectum nisi p̄se vt 2 caliditas vero b sufficit denominare vt 8 ergo illatum verum propterea a aliter dicendum est ad argumentum primo presupponedo q aliud est velociter alterari et velocitas alterationis hoc est penes aliud debet attendi velocitas alterationis et velociter alterari q velocitas alterationis attenditur penes latitudinem et. vt supra dictum est eo q nihil aliud e dicere penes hoc attenditur velocitas alterationis nisi penes hoc attenditur velocitas motus alterationis vel penes hoc attenditur q velociter mouetur aliquod mobile motu alterationis sed velociter alterari attenditur penes latitudinem acquisitam in certo tempore habendo respectus ad quam firatem subiecti sic q velocitas alterationis et velociter alterari omno iugiter se hñt eo q stat a et b e q velociter alterari et in duplo velocius mouebitur motu alterationis a q b vt si a in vna hora acquireret 8 gradus caloris in vna sua medietate vniformiter et b in eodem tempore acquirat precise 4 gradus caloris per totum tunc a et b equaliter erunt calida eo q sue caliditates eidē gradui equiualebunt tamen a in duplo velocius mouebitur motu alterationis q b similiter rstat opposito modo scz q a et b eque velociter mouebuntur motu alterationis tamē a velocius alterabitur q b vt si a acquireret 4 gradus per totum in vna hora et b sibi equale tantundem acquireret in eodem tempore per suam medietatem p̄se et existis ulterius patet q stat aia quadruplo maiori velocitate alterari seu velocitari motu alterationis moueri q b tamē b in octuplo velocius alterabitur q a immo in quacunq; proportionē volueris velociori motu alterationis moueri tamen in eadem proportionē tardius alterari immo in replica argumenti principalis concedendum ē q in infinitum velociori motu alterationis mouetur vñ q aliud tamen non velocius alterabitur p̄pterea sequitur q ista p̄sequentia est bona a velociori motu alterationis moueri p̄teritū tempus b ergo a maiori seu intensiori potentia similiter et b sequitur a velocius alterabitur per idem tempus q b quia fortitudo potentie attenditur penes actiuitatē potentie.

**Cōtra hoc arguitur pono casū** q alteretur a per vnam horam sic q acquirat latitudinem vniformiter difforme ab 8 vsq; ad non gradum b vero alteretur sic q acquirat per totum vniformiter vt 8 et arguo sic a et b eque velociter mouebuntur motu alterationis cum equalēs latitudines acquirant in eodem tempore tamen alterabuntur ab eadem proportionē potentie ad resistentiam cum maior requiratur potentia ad alterandū vniformiter aliquod subiectum per totum q p suam quartam partem et per consequens a maiori proportionē et. similiter velocius calefiet b q a igitur velocius alterabitur cum aliter probabo q in millecuplo velociori motu alterationis mouebitur a q b et in bis mille tamen e q velocius calefiet. Sed sic sequē ex dictis q aliqd posset magis et magis calefieri et velocius alterari nullam latitudinem acquirendo patet q post q velociter alterari non attenditur penes latitudinem etiam sequeretur q si aliquid sit calidius q ante illud alteratur et tunc probō intantum pono casum q a sit calidum vniformiter difforme ab 8 vsq; ad non gradum et volo q eius quarta pars vbi non est gradus condensetur aliis tribus

quarta remanentibus et si in fine illius condensationis tunc et est calidius q ante quia ante solum erat calidum vt 4 in fine condensationis erit vt 8 igitur erit calidius et per consequens alterabitur nullam latitudinem acquirendo cum in nullo punero suo sit caliditas pro tunc intensior q antea quod si concedas.

### **Cōtra sequeretur q aliquid conti**

nu per istam horam in aliqua certa velocitate alterabitur tamē quilibet pars sue caliditatis secundū quā alterat et tunc remittetur deperdendo aliquos gradus et nullos acquirendo consequens videretur impossibile igitur sequela probatur sit eodem modo calidum sicut prius et pono q condensetur sicut iam positum est sed quando erit 2 vsq; ad 8 eodem modo deperdiderit sua caliditas medium gradum scilicet a non gradu vsq; ad dimidium caliditatis et sic fit semper velocius calefiat et magis faciat condensatio partem q remissio caliditatis quo facto tota copulativa ē vera cum illud continue erit calidius et calidius tamen q libet pars illius caliditatis deperdet aliquam partem gradus cum qua ante faciebat vñm et nulla latitudo a qui retur ibi igitur.

### **Ad primū illorū consequenter res**

pondendo concedo q a et b eque velociter mouebuntur motu alterationis quia nullum acquireret maiorem latitudinem q aliud neq; etiam intensiorem gradum q non videretur rationale concedere q vnus gradus sit intensior altero certo indiuisibiliter vltra quoniam min⁹ facit q si ibi essent gradus vt 8 inclusiu igitur non intensior ē duum acquireret vñ illorū q aliud et dicitur vlteri⁹ q non oportet q alterent a p̄portionib⁹ equalib⁹ q due potērie equales taliter possunt explicari q vna producit aliquam latitudinem vniformiter difforme et alia vniformem oportet tunc q vna sit intrinseca et alia extrinseca et q melius applicetur vna q alia et concedo etiam q b velocius calefaciet q a et velocius alterabitur non igitur velociori alteratione alterabitur et concedo aliud consequens illatū.

### **Ad secundum concedo illatum scilicet**

quod aliquid potest calefieri magis et magis similiter alterari per nullam latitudinem acquirendo vt satis bene probat argumentum sed.

### **Contra sequitur bñ hoc alteratur**

ergo mouetur alterationem et vltia ergo aliqua velocitate alteratur seu aliquantulum veloci motu alterationis mouetur ad alterationem sed oīs velocitas motus alterationis attenditur penes latitudinem acquisitam ergo aliqua latitudo ibi acquiritur qd erat negatū. Propterea dicitur negando sequelam et dico q licet nullus de nouo gradus adueniat illi qualitati acquirat tamen aliquā caliditatem eo q maiori gradui medio correspondet in eodem subiecto totali et adequato quam acquirat latitudinē acquirat attendēdum penes gradum medium cui in fine correspondebit illa latitudo et ad aliam replicam dico quicquid sit de illa q illa non est vera in casu nam ca p̄ra vna medietate ab 8 vsq; ad non gradum falsum est q illa remittitur cum subiectum suum intensius denominatur q propter illam caliditatem verum est tamē q remittitur ad istum sensum q aliquem gradum deperdit sed notum est q illud non sufficit ad hoc q aliqua caliditas remittatur. Et istis patet q quando cunq; aliquid incipit alterari p̄te potest partem incipit infinitum tarde terari. Secundo sequitur q a incipit in infinitum ve



## Tertii phisicorum

locus alterari q̄ b tñ ab equali p̄portione alterabitur si cut a z contra q̄ totum tempus alterationis. Primum correlarium p̄t̄ quia omne q̄ incipit alterari pars post partem per infinitum parvam partem incipit esse alteratio modo velociter alterari attenditur penes latitudines in ordine ad proportionabilem quantitatem Secundum correlarium probō postea q̄ a sit infinitum secundū qd̄ quod incipiat alterari ab intrinseco per totum certo gradu velocitatis in qualibet parte illius z b sit solū pedale quod eodem gradu z ab eadem p̄portione incipiat alterari quod est bene possibile.

**Ad confirmationē dato q̄ concedatur** q̄ ibi ab infinita parva p̄portione alteratur aliqua pars z ab infinite magna alia pars non tamen sequitur q̄ infinite velociter alteratur illud totum sed solum concluditur q̄ infinite velociter alteratione alteratur totus illud similiter infinite parva alteratione alteratur aliqua pars sed non totum z causa huius tacta est inde motu locali. Ex quo infero q̄ stat a z b in instanti p̄nti eē equaliter alba z ab equalibus potentiis alterabuntur per totam horam futuram z tamen pro nullo instanti illius hore erit verum dicere q̄ a z b eque velociter alterantur nec quo ad partes nec quo ad tempus nec quo ad subiectum licet in omnibus partibus illius temporis equalibus eque latitudines per totum subiectum a qualibet illarum potentiarum introducentur correlarium probō supposito q̄ a z b sint equalia in quantitate z quodlibet illorum habeat unam medietatem albam vt. 4. z aliam albā vt. 2. z alterentur per totam horam sic q̄ i tota hora q̄libet illorum acquirat. 4. gradus albedinis vniformiter per totum sed medietas b remissior rarefiet vniformiter per totam horam alia medietate quiescente a autem nō rarefiet quo postea patet veritas correlarii quia sicut licet in illo casu concedendum sit q̄ a z b equali velocitate alterentur non tamen ē concedendum q̄ eque velocitate alterentur Et hec de prima questione.

¶ Sequitur secunda.

**Queritur secundo vtrū** i sensio forme fiat per additionem gradus ad gradum circa hanc questionē plurime occurrunt difficultates sed anteq̄ aliquas moueam prius determinabo de hoc principali quesito postea mouebo aliqua dubia

**Circa hanc questionē tres fuerūt** opinioniones. Prima fuit ipsius burlei de qua statim futurus ē sermo Secūda opinio erat q̄ forma p̄ hoc erat intensior quia erat minus admixta suo contrario z remissior p̄ hoc q̄ erat magis admixta suo contrario sed de hac opinione nihil dicam in hac questione quia dubium est vtrū qualitates contrarie possunt se compati in eodem subiecto de quo tractabitur questione sequenti z ibidem Tertio opinio est quā communiter omnes insequuntur

**Pro intellectu prime opinionis primo** ponam conclusiones quas ponit ipse burleus cum impugnationibus z etiam solutionibus ipsius deinde alias impugnabo sit igitur hec.

**Prima conclusio in omni motu ad** formam aliquid de nouo acquiritur hanc conclusionem multipliciter probat clara tamē est quia dato opposito q̄ aliquid moueatur ad formam z tamen nihil sit de nouo acquisitum in fine talis motus sequitur q̄ aliquid mo-

uet ad id quod h̄ z per consequens frustra mouetur.

**Secunda conclusio quādo aliqua** forma intēditur p̄ forma corruptitur z alia gēatur de nouo hec conclusio conformiter ponitur ad illud quod prius tactum est de quantitate in rarefactione vs q̄ quantitas p̄cedēs corrupit z vna noua generatur probatur sic conclusio capiatur aliquod corpus q̄ calefiet in hora sequenti z verbigratia simus in instanti medio hore tūc quero vel istud corpus est calidi⁹ q̄ antea fuit vel nō z notum est q̄ sic z tunc sic arguo vel hoc est per calorem quē p̄ us habebat vel p̄ aliquē calorem totaliter nouū vel p̄ calorem resultantem ex calore antiquo z calore nouo non p̄t̄ dici tertium vt dicit se probasse z eius rōes adducēt̄ perturbabitur tertia opinio non potest dici p̄mū relinq̄ ergo q̄ per aliquem calorem omnino de nouo acquisitū ita q̄ ymaginatur burleus omnia sicut marcellus de q̄ritate quemadmodum enim si aliquid corpus rarefiet z per totam horam erit verum dicere q̄ in quolibet instanti erit vna noua quantitas que precise durabit per instanti etiam si aliquid corpus calefiet per vnam totam horā in quolibet instanti illius hore erit aliquis calor i illo corpore qui nunq̄ antea fuit in illo corpore z precise manebit in il corpore per illū instans quia sicut vna z eadem quantitate vnū corpus vno tempore non est magis extensum q̄ alio ita etiam eodem calore nihil est magis calidi⁹ vno tempore q̄ alio.

**Tertia conclusio nulla forma intēditur** sed subiectum talis forme dicitur mai⁹ aut minus esse intensum hec conclusio probatur q̄ vt dicit p̄cedēs conclusio quando aliquid corpus calefit producit nou⁹ calor z p̄cedēs nō corrupitur z per consequens nec forma p̄existens intēditur nec etiam sequis sed subiectum p̄ talem formam dicitur eē magis aut min⁹ intensum z hoc videtur fuisse de mente philosophi cum dixit iustum suscipit magis aut min⁹ z propterea sc̄da conclusio sic venit in et ligenda in omni motu ad formam p̄cedens corrupitur z alia de nouo generatur quia dicebatur i illa conclusione z quando aliqua forma intēditur t̄c. z illis infero formam intēditur propterea ad sensum datū intelligat illa secunda conclusio. Et ex istis conclusionibus patet q̄ nō p̄pter hoc vna forma dicitur esse intensior altera eo q̄ ibi sint plures gradus penetratiue se habētes sed ex eo vna forma accidentaliter dicitur esse intensior altera quia inter ipsam z non gradum maior est latitudo q̄ inter aliam z non gradum sed.

**Cōtra hanc opinionē arguitur primo** sic ex ista positione sequitur q̄ aliquis effect⁹ producet suam causam q̄ est impossibile probatur tñ. n̄a sic causa p̄o aliquid a gens calidi⁹ quod sit a z aliquid passū frigidū quod sit b z a sit maioris acritutis q̄ b z volo q̄ i hora sequenti calor ipsius a corrupet frigiditatem b nihilominus tñ a repatiatur a b z gratia argumēti simus iam in aliquo instanti intrinseco ipsius hore z quero vel illa frigiditas que nūc ē i b prius fuit in b vel nō si dicatur q̄ prius fuit sequitur q̄ nulla frigiditas ipsius b corrupta est a caliditate a vel alias duo gradus frigiditatis fuissent in eodem subiecto adequato propterea clarum ē q̄ oportet dicere q̄ sicut contingit in intensione ita etiam contingit in remissione opz ergo dicere q̄ aliqua ē frigiditas in b que prius non fuit in b sit igitur illa frigiditas q̄ est in b/c quero in super vel illa caliditas que nunc est in a prius fuit in a vel non z clarum est postq̄ a repatiatur a b, q̄ oportet dicere q̄ illa caliditas non prius fuit sit



## Questio secunda

igitur illa caliditas dicitur tunc sic ostendo propositum de caliditate esse effectus ipsius frigiditatis et de caliditate producta et frigiditate em igitur aliquis effectus productus suam causam consequentia est clara in prioribus quod quero a quo producit de caliditate et necesse dicitur a quo nisi frigiditate et per consequens dicitur effectus et quod autem producat et frigiditatem per quod a nullo producit et frigiditas nisi a de caliditate et per consequens defectus producit suam causam quod erat probandum.

### Confirmatur ex ista positioe sequitur

quod calor esset frige factius quod est absurdum in consequentia sic ostenditur capio aliquod agens calidum et applicetur ei aliquod passum frigidum cuius quidem passus frigiditatem corrumpit in hora sequenti et clarum est quod secundum hanc opinionem dicendum est quod in quolibet instanti in rursus secundo ipsius hore est aliqua frigiditas que prius non fuit et notum est quod a nullo agente producit nisi a calore ipsius agentis igitur calor producit frigiditatem et idem est producat frigiditatem et esse frige factius igitur calor ex sua natura frige factius et eodem modo probari potest quod frigus potest producere calorem et esse calefactivum.

### Ad primum principale respondetur ne

gando quod aliquis effectus possit producere suam causam et ad probationem admissio casu dico quod caliditas que in hoc instanti est in a corpore nec producit frigiditatem quod nunc est in b nec etiam ab ea producit eo quod illa caliditas non producit sed iam est producta unde apud hanc opinionem res producit in illo tempore in quo acquiruntur omnia media requisita ad eius esse et ista caliditas producebat in tempore terminato ad hoc instans in b nisi ipsius precesserit et nunc primo est producta analogia potest esse de domino nam in primo instanti ipsius non producit imo tunc est producta sed producebatur in tempore precedenti.

### Sed contra hanc solutionem quam datur

burleus sic arguo simus tam in instanti incipit ipse hore et supponimus videlicet quod cuiuslibet effectui producendo correspondet aliquod certum agens capio ergo frigiditatem que erit in instanti medio ipsius hore in b passus et sic et quero vel producat a caliditate que in illo instanti erit in a vel ab aliqua alia frigiditate si primum residit argumentum nec potest dari secundum quod quacumque caliditate signata illa precise durabit per instans et ita nulla erit caliditas in a quin post illam sequantur instante alie caliditates et ita inter esse illius caliditatis existentiis et frigiditatis medietatis tempus in quo nec erit frigiditas nec aliquid ipsius Si dicas sicut videtur velle dicere burleus quod a nulla caliditate que erit in a producat et frigiditas sed ab omnibus collectivis que erunt inter hoc instans et instans medium hore hoc videtur mirabile quod aliquid producat ab aliquibus et a nullo eorum producat.

### Respondetur quod illa frigiditas et produ

ducat ab illis infinitis caliditatibus a nulla tamen earum quia ut dictum est res producit in illo tempore in quo acquiruntur media requisita ad esse talis rei et propter ea et frigiditas producat in primo medietatis hore nihil tam minus erit in illo tempore et in medio instanti hore quam primo erit non producat sed erit producta.

### Ad confirmationem duobus modis

respondet iste doctor primo sic distinguendo quod caliditas producat frigiditatem vel tanquam sine ultimo intentum et ultimum et sic negatur vel tanquam finem non ultimum seu

tanquam finem non intentum et sic concedit unde quod caliditas producat frigiditatem hoc ideo est quod nititur expellere totaliter frigus ab illo passu et introducere calorem sed quod non potest expellere frigus nisi producat frigus remissius per ea producit clarum igitur est quod si producat frigiditatem non tanquam finem ultimum quemadmodum est quod aliquod corpus calidum calefacit aliquid corrumpitur aliquis calor eo quod a gens nititur introducere calorem intensiorem quemadmodum dictum fuit antea secundum illum modum de quantitate quod licet caliditas sit mater rarefactionis tamen quam doque corrumpit illam quantitatem possit introducere maiorem.

### Fortis dicitur simus in aliquo instans

ti temporis in quo aliquod agens expellit frigus ab alio quo passu tunc dicendum est quod in hoc instanti est aliqua frigiditas in hoc passu quod nunquam ante hoc in hoc passu nec est post hoc erit in hoc passu et etiam nulla frigiditas immediate post hoc erit in hoc passu igitur istud passum simpliciter desinit esse frigidum.

### Dicitur quod licet nulla frigiditas im

mediate post hoc erit in hoc passu nihil minus tamen immediate post hoc erit aliqua frigiditas in hoc passu et sic immediate post hoc passum erit frigidum.

### Secundo aliter respondetur distinguendo quod

calor possit producere frigus vel a termino a quo quis sit frigus et sic est verum non tamen ab aliquo alio termino a quo puta si in aliquo passu sit frigus et calor debeat remittere illud frigus tunc calor bene poterit producere frigus sed ubi non fuisset frigus in passu calor non producat frigiditatem nec ex altera solutionum sequitur quod calor debeat dici frige factius eo quod non potest producere frigiditatem tanquam finem ultimum.

### Secundo principaliter arguitur ex hac

positione sequitur quod aliquis effectus esset perfectior sua causa quod est falsum probatur tamen prima capio aliquod agens frigidum quod ager in b passum calidum tunc ut prius processum est illud corpus frigidum producat caliditate remissiore quam nunc sit in hoc passu et cum caliditas sit perfectior frigiditate sequitur quod frigiditas producat effectum nobiliorem se et eodem modo probari potest quod aliquid ager ultra gradum sue perfectionis capto ei aliquo intenso calido quod ager in aliquo remisse frigidum et in agendo re patiat tunc illud frigus producat calorem magis intensum quam sit frigus igitur ager ultra gradum.

### Confirmatur capio aliquod agens calidum

quod incipiat agere in aliquo corpore frigidum et tunc illud frigidum incipiat agere in illud calidum tunc sic arguitur vel aliqua caliditas in isto agente manebit per tempus nulla si primum habetur contra opinionem si secundum sequitur quod istud corpus calidum non calefacit istud corpus frigidum quia nulla caliditate calefaciet quia verum oppositum sic arguo quolibet talis caliditatis precise durabit per instans igitur per nullam talem possit fieri motus talis et per consequens si per nullam caliditatem calefaciet et simpliciter non calefaciet.

### Ad secundum principale respondetur

quod dupliciter potest intelligi quod aliqua causa producat effectum nobiliorem se vel ex termino a quo perfectiori vel ipsius perfectioni illa causa vel frigiditatem producat caliditate possimus imaginari dupliciter vel ex termino perfectiori videlicet ex calore intenso vel ex termino imperfectiori videlicet



ex frigiditate siue ex calore remisso producere intensiorem calorem tunc pono duas propositiones

**Prima propositio possibile est aliquid** aliquam causam producere effectum nobilioresse ex termino a quo imperfectiori ut frigiditatem ex termino a quo quiescet et frigiditas et non contingit producere caliditatem et eodem modo frigiditas non potest producere caliditatem valde intensam ex termino a quo qui esset caliditas remissior

**Secunda propositio possibile est aliquid** quam causam producere effectum nobilioresse ex termino a quo perfectiori et ita in casu argumenti frigiditas agens hoc producat caliditatem perfectiorem se hoc tamen est ex termino a quo qui est perfectior et sit illa frigiditas et est dato quod frigiditas produceret caliditatem intensiorem se hoc non arguit magnam perfectionem frigiditatis quia posset facere de magis perfecto minus perfectum non arguit perfectiorum.

**Contra hanc solutionem sic replicat** burley ois causa per se vel formaliter continet suum effectum si minus perfectus nec per se vel formaliter continet magis perfectum igitur minus perfectus nullo modo potest esse causa magis perfecti. Sed sic ois causa est uniuoca vel equiuoca si uniuoca effectus est eadem perfectus sicut sua causa si autem causa sit equiuoca ipsa est perfectior suo effectu et per se non dabitur aliqua causa suo effectu ignobilior.

**Ad ista** respondet quod duplex est continentia quedam est secundum gradum perfectionis quedam veram est secundum virtutem actiuam et iste continentia inter se sunt diuersa. Ita aliquid continet aliud secundum gradum perfectionis non tamen secundum virtutem actiuam ut hoc continet asinum secundum gradum perfectionis eo quod est perfectior a sino clarum tamen est quod non continet asinum secundum virtutem actiuam. Aliquid etiam continet aliud secundum virtutem actiuam quod non continet illud secundum gradum perfectionis exemplum datur caliditas ita continet formam substantialem ignis secundum virtutem actiuam quia tenet ipse quod caliditas potest esse causa et in virtute propria formam substantialem ignis non tamen continet illam formam secundum gradum perfectionis cum multo imperfectior sit caliditas quam illa forma substantialis. Et adhuc duplex est continentia secundum virtutem actiuam quedam est absoluta quedam est respectiva illud dicitur continere aliud secundum virtutem actiuam absolute quod potest illud producere etiam ex quocumque ipsum est producibile illud vero continet aliud secundum virtutem actiuam respectiva quod ex aliquo potest alia producere non tamen ex quocumque produci potest et isto modo frigiditas dicitur continere caliditatem quia ex aliquo potest producere caliditatem ut dictum est non tamen ex quocumque ipsa frigiditas produci potest quia frigiditas ex frigiditate produci potest tamen non potest frigiditas ex alio termino a quo qui esset frigiditas producere caliditatem sed ita caliditas primo modo continet caliditatem remissam et per hoc facilliter patet quid sit dicendum ad primum argumentum qualiter minus perfectum continet magis perfectum.

**Ad aliud similiter per solutionem** quia quando frigiditas producit caliditatem illa causa est equiuoca respectu illius effectus nec propter ea oportet causam esse perfectiorem effectu quod ut dictum est accidens in virtute propria potest producere substantiam et ibi erit productio equiuoca causa tamen erit minus perfecta quam effectus quod veritatis istud continet subtiliter consequenter se deservit.

**Ad confirmationem admissio casu**

concedo quod istud corpus calidum calefaciet istud passum per nullam tamen caliditatem eo quod quilibet precise durabit per instans sed per infinitas caliditates istud agens calefaciet istud passum et hoc tenendo per infinitas categoriarum ce quod sine categoriarum tenendo falsa est illa propositio

**Se contra hanc solutionem ad si quibus** caliditas istud agentis quod diu huius agens separaretur ab hoc passio durabit precise per instans sequitur quod quilibet caliditas quam introducet istud agens in hoc passum durabit precise per instans et hic secludo caliditatem quam habebit in fine motus sed proba quod non sequeretur quod quilibet caliditas esset indiuisibilis intensue quod si sit diuisibilis dabis plures gradus caliditatis in eodem subiecto a dequato. Forte concedis quod quilibet caliditas est indiuisibilis intensue.

**Contra sequeret quod ad nullam talem** esset per se motus quod est falsum et per se nota quia cum motus alterationis sit continuus debet esse ad aliquid quod successiue acquiritur et per consequens non potest esse ad aliquid quod precise duret per instans.

**Respondet quod quilibet caliditas est** diuisibilis intensue et ad hoc quod ad illam sit per se motus sufficit quod sit forma habens contrarium et quod in illa specie talis forme sit latitudo graduum qui sic successiue acquiratur quod si dicas aristoteles habet quod ad virtutem non est per se motus eo quod virtus consistit in indiuisibili sed cum quilibet caliditas consistit in diuisibilibus sequitur quod ad nullam caliditatem est per se motus hic dicit burley quod aristoteles non vult quod ad virtutem non sit per se motus eo quod sit diuisibilis intensue sed quia in tali specie non reperitur latitudo graduum cuius oppositum contingit in specie caloris sed istud non videtur verum quia secundum eandem speciem virtutis vnus dicitur esse magis virtuosus quam minus et alter et per consequens sibi potest reperiri latitudo graduum sicut in specie caliditatis.

**Forte iterum dicis si quilibet caliditas** durabit precise per instans sequitur quod nulla caliditas continuabit alteri quemadmodum contingit de instantibus que non continuantur adinuicem eo quod quocumque dato ipso non manet per tempus et eodem modo proposito dicendum est quod ille caliditates non continuantur adinuicem sed motus alterationis componitur ex illis caliditatibus igitur motus alterationis non erit continuus

**Dicit burley quod ille caliditates non** continuantur adinuicem nihilominus tamen motus alterationis est continuus nec ymaginandum est quod ille motus alterationis componatur ex illis caliditatibus immo dicit quod ille motus alterationis est de predicamento passionis sed quicquid sit de illo sufficit quod immediate post vnam caliditatem sequitur alia et nullum cadit tempus medium in quo nullam caliditatem acquirat et hoc sufficit ad hoc quod dicatur continue alterari.

**Tertio principaliter arguit sic** bo lo quod aliquis agens calidum sit applicatum alicui agenti frigidum et incipiat agere in illud frigidum et econuerso quod vel illa caliditas que nunc est in agente immediate potest hoc erit in illo agente vel nunquam postea erit et clarum est ex dictis postquam instans presens est vltimum instans non esse actionis illa caliditas non immediate post hoc erit in hoc subiecto quod si concedas infero duo inconuenientia,



### Questio prima

**Primum inconueniens e q rei per-**  
manens datur vltimu instans ee copletu cui etiã non re-  
pugnat durare per tempus eo q illa caliditas est res per-  
manens r instans presens est vltimum instans esse ipsius  
completum.

**Secundum inconueniens est q ca-**  
liditas posset acqri sine motu precedenti qd est falsum  
probatu ramen sequela non repugnat caliditati corum  
pi sine motu pcedenti igit non repugnat ei pducit sine mo-  
tu pcedente pna e apparens r ans est clarum q in hoc  
istati corrupitur illa caliditas absq aliquo motu pcedere

**Cofirmatur habet aristoteles i se-**  
cundo de generatiõe q i ransmutatione elementõ sim-  
bolplantium eadem qlitas manet in genito q prius fuit  
incorruptio si igitur aer ransmutaretur in ignem calidi-  
tas aeris manebit in igne r tunc erit intensior igitur non  
repugnat caliditatẽ intendi r per consequens maledictu  
est q solum subiectum talis forme intenditur.

**Ad tertiu principale admissio ca-**  
su dico q illud illatum si sequit q postq alteratio fit ab  
extrinseco in hoc instanti illa caliditas e r nõ immediate  
post hoc erit secundum se totã sed scdm aliqd sui vz scõs  
partes ipsius extensiuas nihilominus rãmẽ casu quo ali-  
qua alteratio fieret ab intrinseco sicut est reductio aq ad  
frigiditatem concedendum esset q in quolibet instantis  
est aliqua frigiditas que nec post hoc erit scdm suas ptes  
extensiuas aut intensiuas r ita datur vltimum instans ee  
completum rei permanentis r qn aristoteles dicit oppõ-  
tum possumus dicere q intelligit in subiectis non dari vlti-  
mum instans esse completum Et ad scãm icõueniens  
concedo q ista caliditas corrupitur sine motu pcedẽ  
re nec propterea sequitur q posset produci sine motu p-  
cedente immo potius debet sequi oppositum vnde dico  
q ista caliditas corrupitur per motum sequentem.

**Dicitur fore nihil potest corrupi**  
per illud quod precise est post ipsum eo q corruptio pre-  
quirit corrupens r per consequens ista caliditas non  
corrupitur per motum sequentem.

**Dicitur q duobus modis aliquid**  
corrupitur ab alio vnmodo effectiue ut frigiditas cor-  
rupitur a caliditate que est in ipso agente alio modo a  
liquid corrupitur ab alio formaliter vt frigiditas for-  
maliter corrupitur a caliditate introducta te illo subie-  
cto in quo erat frigiditas tunc dicitur q impossibile e a-  
liquid ab alio corrupi effectiue quod est precise post ipõ  
sed non est inconueniens aliquid corrupi ab alio forma-  
liter quod tamen est precise post ipsum quia vt dictum e  
frigiditas corrupitur a caliditate q precise e post ipsã r  
dicitur formaliter corrupi a caliditate eo q illius mo-  
tus terminus ad quem est ipsa caliditas quicquid sit no-  
mina significant ad placitum.

**Sed contra hoc ubi dicitur q est**  
possibile aliquid ab alio corrupi effectiue quod erit p-  
cise post ipsu sic arguit de soroluo sit a aliqua caliditas  
cui applicetur aliqua frigiditas b a tamen non sit suffi-  
ciens agere in b sed intendetur i hora sequenti ita q a qn-  
q sufficiet agere in b tunc sic arguitur vel dabitur primũ  
instans in quo a sufficiet agere in b vel dabitur vltimum  
instans in quo non sufficiet agere non potest dici primũ  
quod sic probatur nunq a sufficiet agere in b nisi cum

excedet resistentiam b sed non potest dari primum instans  
quo excedet resistentia b igitur non poterit dari primum  
instans in quo a sufficiet agere in b r consequentia est cla-  
ra r minorem probõ quia datur oppositum r sit a iã pri-  
mum instans in quo a excedit resistentiam b r sic arguo  
a excedit resistentiam b igitur in aliqua proportione exce-  
dit resistentiam b sit igitur ita q excedit in proportione du-  
pla sequitur q prius in minori proportione excedebat relinq-  
rur q q opponet dare vltimum instans in quo a non suffi-  
cit agere (r licet falsum dicit de virtute sermonis quia nõ  
admittitur q a caliditas intenderetur sensus tñ eius est  
verus quia intendebat dicere q calidum non sufficiet as-  
gere in b frigidum sed ipsum continue intenderetur ita q  
quõs sufficeret agere) simus igitur i vltimo instanti i quo  
a non sufficiet agere in b r tunc sic arguitur frigiditas q  
nunc est in b nunc corrupitur quero ergo a quo effecti-  
ue nunc corrupitur nõ a caliditate quam iã habet a eo  
q caliditas quam iam habet non sufficit agere in b vel  
corrumperur ab aliqua alia caliditate quam habebit a r  
cum quelibet caliditas quam habebit post hoc erit  
sequitur q aliquid corrupitur effectiue ab aliquo q post  
ipsum erit igitur maledictum est q illud eẽt impossibile.

**Secundo sic arguitur sequeretur**  
in isto casu q ista frigiditas corrupetur ab aliquo quod  
nec est nec fuit nec erit quia ista frigiditas nõ corrupet  
nec etiã corrupitur ab aliqua caliditate que est nec etiã  
corrupitur ab aliqua caliditate que fuit nec etiam cor-  
rupitur ab aliqua caliditate que erit v duob? pims mẽ  
bris non est dubium r tertium sic probõ quia def opposi-  
litum q ista frigiditas corrupitur ab aliqua caliditate q  
erit r sit illa caliditas e tunc quero vñc erit immediate  
post hoc vel non si primum dabis instans mediatum in-  
stanti si scdm sequitur q mediatu tempus inter instans  
in quo erit e r istud instans r ita ista frigiditas erit corru-  
pta per tempus pũsq erit ipsius aliq corrupens r par-  
ti facilitate dicetur q aliqua frigiditas nõ corrupitur  
a calore que erit post mille annos istis argumentis cõclu-  
dit iacobus de soroluo q aliquid potest effectiue corru-  
pi ab aliquo quod precise post ipsum erit optimum tas  
men dicere amittendo totum casum q non sequitur illas-  
tum r quando querit vel dabitur primum instans in quo  
non sufficit agere do secundum r quando peris a quo effe-  
ctiue corrupitur illa frigiditas dico q a nullacaliditate  
vt bene probatur inter arguentiu r qn diceretur q ab in-  
finitis caliditatibus sequentibus corrupitur illa frigiditas  
r a nulla earum non haberes q aliquid corrupitur  
effectiue ab aliquo quod post ipsum erit nec etiam cõclu-  
dit secundum argumentum r nego q ista frigiditas cor-  
rupetur ab aliquo quod nec est nec fuit nec erit r ad p-  
bationem est nec corrupitur a caliditate que fuit nec a  
caliditate que erit igitur ab aliquo r cõnego consequen-  
tiam. Aliter etiam dico q in illo instanti illa corrupetur  
ab infinitis caliditatibus precedentibus quia omnes ille  
sunt media añ corruptionem illius.

**Ad cofirmationẽ cõcedo q in trã-**  
mutatione elementõ r simbolantium verbi gratia in  
rãsmutatione aeris in ignem non maneat eadem qualita-  
tas r ad philosophũ dico q nihil aliud voluit dicere nisi  
qd non repugnat elementis simbolizantibus quantum e  
ex parte ipsõrum habere eandem qualitatem sustelliue si  
tamen sequitur ppterea q de facto maneat eadem qualita-  
tas in aere r igne r q illa caliditas in igne sit intensior q  
quando fuit in aere.



**Quarto principaliter arguitur a**

liqua forma accidentalis intenditur ergo male dictum est  
aīa probo volo q̄ aliquod corpus luminosum illu minet  
istud medium postea vnum aliud corpus luminosum mio  
ris actiuitatis producat suum lumen in isto medio sit p̄  
num corpus a scām sit b tunc sic arguo vel quando b p̄  
duxit suum lumen in isto medio lumen productum ab a  
adhuc est in isto medio vel nō si primum sequitur q̄ duo  
gradus luminis erunt in eodem subiecto a dequato z per  
consequens erit z ita dicendum in oibus aliis q̄ duo gra  
dus caliditatis aut frigiditatis poterunt esse in eodem  
subiecto quod infert nostrum propositum Si dicas q̄ lu  
men productum ab a corrumpitur sic arguo sequeretur  
si q̄ in aliquo medio aliquod corpus luminosū suū lumē  
p̄duceret z applicaretur illi medio vñ aliud luminosum  
z manente priori luminoso illud medium nō esset a deo  
bene illuminatum sicut si solem huic medio applicaretur  
primum luminosum cuius opositum docet experientia p̄  
bat tamen p̄na sic sit a corpus luminosum potens produ  
cere lumen vt. 6 b vero lumen vt. 2. a luminosum produ  
cat in isto medio lumen vt. 6. postea b applicetur huic me  
dio z sequitur q̄ producat lumen vt. 2. in isto medio z cor  
rumpitur lumen vt. 6. z p̄ p̄ns lumen huic medii min⁹ distat  
a non gradu luminis q̄ lumē qd̄ prius habebat igitur i  
stud medium nō ē a deo bene illuminatum sicut prius.

**Confirmatur omnino idem est in**

alteratione sicut in augmentacione sed in augmentacione  
quantitas precedēs nō corrumpitur igitur in alteracione  
qualitas precedēs non corrumpitur sed sicut in augmenta  
tione ex quantitate priori z posteriori resultat quantitas  
maior ita dicendum erit q̄ adueniente aliqua qualitate  
non corrumpitur aliqua precedens sed ex illis resultat v  
na intensior igitur maledicit hec opinio.

**Ad quartum principale nego q̄ ali**

qua forma intēditur z ad probationē admissio casu dico  
q̄ quādo corpus luminosum produxit suū lumē in isto  
medio z postea b luminosum etiam producit suum lumē  
in isto medio illa duo lumina non simul manent in eodem  
subiecto immo primo lumen adueniente secundo corrum  
pitur z nego propterea q̄ ipsū medium non deberet a  
deo bene esse illuminatū immo dico q̄ scāo luminoso ap  
plicato magis est illuminatum medium q̄ prius z conce  
do q̄ quando b producit lumen vt. 2. lumē vt. 6. p̄ductū  
ab a corrumpitur nec p̄pterea sequitur q̄ solum sit lumen  
vt. 2. in isto medio quia ab istis duobus luminosis simul  
producit vnum lumen magis distans a non gradu lu  
minis q̄ fuerit quocūqz lumen precedens nec est, icō  
ueniens q̄ b luminosum potens se solo producere precise  
lumen vt. 2. sit causa partialis luminis magis distantis a  
non gradu luminis q̄ lumen vt. 2.

**Fortē dicis sequeretur q̄ vna can**

delap̄osset corrumpere lumē productū a sole q̄ videtur  
absurdū cōcedit burles p̄ntis z p̄ns z ita corp⁹ lumino  
sū sufficit manus lumē corrūpere q̄ p̄ se posset producere  
d̄r norat p̄ se q̄ de p̄ accidens sufficit infinitū lumē pro  
ducere, z halogica est de potentia portatiua solis.

**Ad cōfirmationē in qua dicitur**

quod idem ē in augmentacione z alteracione r̄ndef q̄ quo  
ad aliq̄a tō ē quo ad aliq̄a nō ē dissimilitudo q̄ admodū  
ei i alteracione nūq̄ due q̄itates eius dē sp̄ei p̄p̄tūf se in  
eodem subiecto ita etiam in augmentacione due quantita  
tes non sunt i eodē subiecto s̄z i hoc est dissimile quia in

augmentacione p̄p̄e aut i p̄p̄e dicta salt ē scām burlesū  
nullo modo quāntitas p̄cedens corrumpitur sed in altera  
tione vt dictum est in oppositū contingit. **Ille sunt rōes**  
naturales quas ipse burlesus p̄ra suā opinione adducit  
alias ēt facit morales logicas z theologas que ex prius  
dictis solui possunt quē admodū ei dictus est prius q̄ ne  
q̄ caliditas neq̄ feigiditas potest intēdi ita etiā nullus  
habitus potest intēdi vnde si aliquis habens habitum  
alicuius virtutis eliciat aliquem actum ille actus produ  
cit vnum aliū habitum z prior habitus corrumpitur z sicut  
prius concessum est q̄ calor potest producere frigus ita e  
riam concedendum est q̄ aliquis actus viciōs⁹ potest p̄  
ducere virtutem si aliquis habeat aliquē habitum exēpli  
gratia liberalitatis z eliciat vnum actū illiberalitatis il  
le actus producit vnum habitū liberalitatis magis apro  
pinquantem a non gradu q̄ prior sed hoc ex termino a  
quo virtuoso sicut dictum est q̄ calor producit frigiditas  
tem ex termino a quo qui est frigiditas.

**Fortē dicis seq̄retur q̄ quādo ali**

quis habens habitum virtuosū elicit vñ actum ad quē  
inclinat ipsū ille habitus q̄ ille habitus corrumpitur q̄  
videtur absurdum q̄ tunc sequeretur q̄ habitus in vir  
tute p̄pter hoc q̄ elicit vnum actum non ampli⁹ esset ha  
bitus in tali virtute Tum secundo sequitur q̄ habit⁹  
est qualitas facili mobilis cuius oppositum asserunt oēs  
patet consequentia quia vnus actus est sufficiens corū  
p̄vnum habitum quicūqz enim actus viciōsus quan  
tuncūqz accedet ad nō gradum potest corrumpere vñ  
habitum virtutis multum distantem a non gradu igitur  
hays habitus est qualitas de facili mobilis. Tum tertio  
aristoteles habet q̄ qualitas suscepit magis z minus igitur  
qualitas est intensibilis z remissibilis.

**Ad primum cōcedo consequentiā**

z consequens z nego absurditatē illius nō c̄m ex illo in  
ferri potest q̄ aliquis habens habitum virtuosum eliciēs  
vnum actum ad quem ipsū inclinat habitus p̄pterea n̄  
sit amplius habitus quia in eo iterum producit vñ  
habitus qui magis a non gradu q̄ habitus quem prius  
habebat. Et ex illo sequitur q̄ est possibile q̄ vnus act⁹  
producat vnum habitum z duo alii actus quorum quis  
bet tantum distat a non gradu sicut ille actus nō p̄ducēt  
habitum tantum distantem a non gradu sicut prius.

**Ad secūdu distingo q̄ habitus sit**

qualitas de facili mobilis vel secūdu individū z sic cō  
cedo vel secūdu speciem z sic nego hoc est dicere vnus  
actus potest corrumpere vnum individū habitus gratia  
exēpli hunc vel illum habitū qui etiā multum distaret a  
non gradu nichilominus tamen non corrumpet illū ha  
bitum secūdu speciem quia adhuc maneret aliquis ha  
bitus licet minus distans a non gradu q̄ prior.

**Ad tertiu quando aristoteles dicitur**

q̄ qualitas suscipit magis z minus intelligendum est  
q̄ quale suscipit magis z minus non at̄ dicit q̄ gramma  
tica suscipit magis z minus. Et multa alia argūmenta tā  
moralia q̄ theologalia que ex dictis solui possunt ipse bur  
leus adducit de quibus breuitatis causa super sedeo.  
Aliter tamen.

**Contra hāc opinionē sic arguo se**

queret q̄ qlibet motus alterationis esset infinite velocita  
tis quod sic probo quelibet qualitas est infinite modis  
ce resistentie z quodlibet agens est alicuius certe vir



## Questio secunda

utis igitur quicunque aliquid agens alterat aliquid passum ab infinita portione illa alterat prout claret et maior pars si aliqua qualitas resisteret alicui agenti per aliquid certum tempus ipsa esset alicuius certe resistentie et si per duplum tempus precise posset resistere illi agenti esset subduple resistentie igitur si per nullum tempus potest resistere agenti nullius erit resistentie sed capta frigiditate que est in aliquo corpore frigiditas illa per nullum tempus potest resistere alicui calido quod esset maioris actiuitatis quam illud frigidum resisteret igitur calidum applicatum alicui frigidum minoris resistentie alterabit illud frigidum infinita velocitate eo quod frigiditas illius passum non potest resistere agenti per tempus quia ut antea sepius dictum est illa frigiditas precise duraret per instans.

**Forse dicis quod argumentum fida** tur super falsa ymaginatione quia dictum est prius quod si aliquid calidum applicaretur alicui frigidum quod frigiditas illius corporis durabit per tempus quod citius corrumpetur alique partes quo ad extensionem ante alias sed hoc non solum arguendum quod reducitur tota difficultas si ponendo quod a principio intrinseco procedat actio propterea dico quod licet quilibet frigiditas precise durabit per instans non tamen sequitur quod ille motus erit infinite velocitatis quod licet illud passum per nullam frigiditatem potest resistere huic agenti per certum tempus poterit tamen resistere per aliquod certum tempus per omnes frigiditates quas habebit.

**Contra omnes ille frigiditates nullius** sunt resistentie igitur per aggregatum ex omnibus illis ista passum non poterit resistere huic agenti assis sic probo ex duobus frigiditatibus nulla penitus consurgit latitudo resistentie nec ex tribus aliqua latitudo consurgit et sic patet igitur ex omnibus istis nulla penitus consurgit resistentia.

**Secundo sic arguo et hoc maxime contra** solutionem quarti argumenti principalis et pono casum quod aliqua medium sit illuminatum ab a corpore luminoso et in hoc instanti huic medio applicetur b luminosum tunc quero vel in hoc instanti b producat lumen vel et vel immediate post hoc producat suum lumen vel et si primum quod vel in hoc instanti est lumen vel et productum ab a vel non non est dandum primum et si dederis secundum sequitur quod in isto instanti est lumen productum ab a et b copulatum iterum habetur quod duo gradus luminis sunt in eodem subiecto adequato quod si dicas quod immediate post hoc b producat suum lumen vel et quod vel immediate post hoc erit lumen productum ab a et b vel non si primum iterum habetur contra opinionem si secundum sequitur quod non immediate post hoc istud medium erit adeo bene illuminatum sicut prius.

**Tertio sic ex solutione data sequi** tur quod corpus luminosum potest corrumpere lumen productum a sole sed probo quod non sequeretur quod quilibet corpus luminosum cuiuscumque actiuitatis esset infinite potentie ad corrumpendum lumen probatur sic sequitur ymaginemur infinita corpora luminosa sicut oriente posita et nullum producat lumen in sphaera alteri et primum sit alicui potentie ad conservandum suum lumen secundum in duplo maioris potentie tertium in quadruplo et sic consequenter capiatur deinde aliquid corpus luminosum volo quod in prima parte proportionali hore applicetur media parte corporis luminosi et per quod corrumpet lumen productum ab eo et ita in quibus parte proportionali hore applicetur alicui medio istorum luminosorum in fine hore verum erit videtur quod quodlibet lumen productum ab aliquo istorum ante principium hore est corruptum ab isto corpore luminoso et tunc sic arguo istud corpus luminosum destruxit lumen cuius causa erat alicuius potentie

in conservando illud destruxit lumen cuius causa erat in duplo maioris potentie ad conservandum suum lumen et ita patet sine statu igitur istud corpus luminosum est infinite potentie in corrumpendo lumen quod autem quodlibet lumen fuerit corruptum patet quia dato opposito signetur illud et sit et sic arguo istud corpus luminosum in aliqua parte proportionali hore erat applicatum illi medio in quo erat lumen et per prout sic non fuit corruptum vel duo gradus luminis fuerint in eodem subiecto vel illud medium in quo fuit et non magis illuminabatur a duobus corporibus quam ab uno.

**Ad primum respondetur negando** quod propterea motus alterationis debeat dici infinite velocitatis eo quod nulla frigiditas illius passum potest resistere agenti ut prius imo dico ut dictum est quod illud passum resistet huic agenti per omnes frigiditates quas habebit et quod dicitur ex duobus frigiditatibus non consurgit aliqua latitudo resistentie nec ex tribus igitur ex omnibus aliis non consurgit aliqua resistentia nego prout quoadmodum non sequitur per nullam istam caliditatem agens calefaciet istud passum igitur non per omnes istas caliditates quod licet nulla istarum frigiditatum durabit per tempus labetur tamen tempus priusquam illud agens poterit facere quod nulla sit frigiditas in hoc passo.

**Ad secundum respondetur admissio primo** casu et dico quod argumentum inmittit falsa ymaginatioe putat quod b luminosum in isto medio illuminato ab a producat aliqua lumen cuius sit causa totalis imo dico quod quia b applicat huic medio per primum esse producat lumen ab a et b copulatum et nullum est lumen in isto medio cuius totalis causa sit altera istorum vel forte a et b copulatum incipiunt producere lumen suum per ultimum non esse et illud lumen cuius est causa totalis destruit esse per ultimum sui esse

**Ad tertium videtur esse concedendum** ex dictis quod quodlibet corpus luminosum est maioris potentie ad corrumpendum aliquod lumen quam quocumque aliud in conservando suum lumen. Forse aliter dici posset quod aliquid corpus luminosum applicatum alicui medio in quo est lumen producat a sole non est causa totalis corruptionis illius luminis sed illud lumen et sol copulati corrumpunt illud lumen et ita aliquid partialiter concurret ad corruptionem sui effectus de per accidens vix vel possit producere maioris effectus et tunc facillius consideretur ad casum quod licet in fine hore verum sit dicere quod quodlibet lumen quod fuerat in principio hore nunc sit corruptum tamen istud luminosum non fuit causa corruptionis totalis luminis et hoc non est inconueniens quicquid sit hic prout volueris. Et hec de opinione prima.

**Alia est opinio quam commu-** niter omnes insequuntur et pro intellectu eius sciendum est quod adueniente aliquo gradu non corrumpitur prior sed qualitas prius introducta manet et ex illa et qualitate de nouo acquisita fit una qualitas que est intensior quam fuerit precedens et per hoc facile est soluere argumentum illud quod inuenit quod etiam tangit burleus nec forma precedens intenditur nec formade uouo acquisita intendit illud argumentum etiam probaret quod nichil augmentatur quod capiatur vna alia pedalitas et compositum ex illis duabus pedalitatibus sit et scilicet vero pedalitas b tunc per quod a non augetur quam a adhuc est pedale nec b sicut aggregatum ex a et b non augmentatur quod non est maius quam prius fuit sed in communi modo loquendi concedimus a augmentari eo quod ex ipso sibi addito consistuntur aliquid maius quam fuerit ipsa. Proportionaliter in proposito dicatur.



## Tertii phisicorum

**Cōtra hāc opinionē arguitur pri-**  
mo sic si intensio forme fiat p additionē grad<sup>o</sup> ad gradū  
sequeretur qd aliqd corp<sup>o</sup> luminosus in aliquo certo tpe p  
duceret lumē infinite intensū pbo p hāc capio a corpus lūo  
suz qd p med<sup>o</sup> us bipedale pducit suuz lumē volo qd peda  
litas remotior sit b volo istū qd per totā horā sequitē a lu  
minosum mouebitur localiter s<sup>o</sup> b qdscēte b tūc sic arguo  
i sine hore in b erit lumē infinite intensū pductum ab a qd  
sic probō i quolz instāti illi<sup>o</sup> hore a luminosum produxit lu  
mē de nouo in b s<sup>o</sup> pōnē quodcumq; lumē fuit productū  
in b manet igr lumē qd ē nunc in b habet infinitas ptes  
equales non cōmunicantes vni certe dare.

**Cōfirmatur remissio nō fit per de-**  
pditionē partis a preigif ē intensio nō fit p additionē  
partis ad pte probatur a nā capio aquā calidā q̄ reducet  
seipsā ad frigiditatē tunc sic arguo si remissio hui<sup>o</sup> ca  
lilitatis deat fieri p depditionē partis a pte sequit q̄ suc  
cessiue corrumperet illa caliditas s<sup>o</sup> probō qd nō ista cali  
ditas subito depdetur igr ista remissio nō fiet p depditio  
nē pte a parte p nā ē clara t probō assumptū forma aq̄  
equalit approximat oib<sup>o</sup> partib<sup>o</sup> illius caliditatis igitur  
eque cito corrumperet vnā partē illi<sup>o</sup> caliditatis sicut aliā  
s<sup>o</sup> imediate post hoc depdet aliqua ps illius caliditatis  
ē erit depdita imediate post hoc igitur imediate p<sup>o</sup>  
hoc q̄ ps hui<sup>o</sup> caliditatis erit corrupta p p consequēs  
subito corrumperet ista caliditas.

**Ad primū principale dico q̄ argu-**  
mētum ē sophisticū nā militat cōtra arguētē sicut cōtra  
opinionē q; p eundē modū arguēdi probat q̄ quolz i  
stāti illud luminosum producit lumē qd magis distat a n  
gradu q̄ aliquod lumē quod prius produxit t ita qd i istā  
ti terminatio illi<sup>o</sup> tēporis lumē quod erit in illo corp<sup>o</sup> i  
finite distabit a nō gradu t p p nā qd subiectum illius lumi  
nis erit infinite intensum.

**Ad argumentum tamē vacū va-**  
rio modo vident aliqui dicunt qd argumentum ymagina  
tur vnum fallum vey pro sit panēda instātia idiuisibilia i  
tpe s<sup>o</sup> isti nō soluūt argumētū q; ducet argumētū de pti  
b<sup>o</sup> pportionalib<sup>o</sup> tpeis. Alii dicunt qd corp<sup>o</sup> luminosū nō  
pōt producere lumē i instāti sed quicquid sit de illo sup  
ponatur illud esse verum pro tunc quia statim de hoc di  
cetur t tunc redibit argumentum.

**Respondeo** igitur negando qd in fine hore lumē  
i b erit infinite intensū licet ei i quolz instā  
ti i hore a meli<sup>o</sup> applicetur medio q̄ p<sup>o</sup> nichilominus  
tū nō i quolz instāti nouū t uouum lumē totaliter produ  
cet t ratio est qd postq̄ aliquod agens assimilauit sibi ali  
quod passum non vltra agit in illud.

**Forse dicis si duo gradus luminis**  
sunt stēt i eodē sbō adequato sequit q̄ idē mediū erit itē  
se illuminatū t remisse q; sequit i isto medio ē lumē vt. 8.  
igr istā mediū ē itēse illuminatū t sicut sequit i isto medio  
ē vn<sup>o</sup> grad<sup>o</sup> lumis igr istā meduz ē remisse illuminatum.

**Ad hoc facilliter dicit qd si in aliquo**  
medio sit 8 qd<sup>o</sup> lumis illud medium est intense illumino  
sum t non remisse t quado dicitis in ipso est vnus grad<sup>o</sup>  
luminis igitur est remisse illuminatum non valet conse  
quentia quia oporteret arguere de totali lumine.

**Ad cōfirmationē** cōcedo qd remissio fit p de  
pditionē pte a parte t qū

dicis sequeretur qd in illo casu illa caliditas subito corrum  
peret nego qd sequatur t ad probationē forma huius aq̄  
equaliter approximat omnibus partibus illi<sup>o</sup> calidita  
tis igitur eq̄ cito corrumperet vnā pte sicut aliā nego p nā  
ics sit difficile dare cam qre p<sup>o</sup> vnā pte corrumperet q̄ aliā  
nisi habeatur recur<sup>o</sup> ad cam p nā determinatā cāz icdāz  
ad qoc qd prius corrumperet vnā pte q̄ aliam.

**Sed cōtra** hoc sic arguo diuidatur illa caliditas  
ad ymaginationē in duas medietates  
in a t b t probō qd eq̄ cito forma aq̄ d<sup>o</sup> corrumpe a sicut  
b t sic arguo si a t b poneretur in diuersis subiectis t aliq̄  
corruptiuus eq̄ b nō applicaretur a sicut b tunc eq̄ cito cor  
rūperet a sicut b quēadmodū dici solz qd datis eq̄ cito corpo  
rib<sup>o</sup> pedalibus penetratiue positis si vn<sup>o</sup> ignis applicet  
ill<sup>o</sup> eq̄ cito ager i vnū illorū sicut i aliud t eodē mō eq̄ ci  
to corūpet frigus vn<sup>o</sup> sicut alteri<sup>o</sup> t tūc sic subsumo s<sup>o</sup>  
p hoc qd a t t luunt i eodē subiecto si sequit qd illud agēs  
p nā d<sup>o</sup> corūpe vnū q̄ aliud igr agēs eq̄ cito d<sup>o</sup> agere i a  
t b s<sup>o</sup> sicut vt i eodē tpe i quo corūperet a ē corūpe  
tur b vt nō si primū habeo positū si fm qro vt illo tpe  
aliq̄ ps b remitteret vt nō si p mū t cū nō sit potior rō de  
vna q̄ de alia qualz remitteret t ita in eodē tpe corūpe  
tur b i quo corūperet a si fm sequit qd est aliquod agēs  
habens p rariū sufficienter approximatū sibi necq; ali  
quod prouenit impedimentum tamen illud agens non a  
git in ipsum quod est fallum.

**Ad ista** dici potest sicut prius dictū ē nec nimis inite  
dū est talib<sup>o</sup> argumētis q̄ fūdatur sup alis  
quā proteruā q̄stione mēta alia argumēta facit barleus  
que quia facilia sunt derelinquo. Et vt hec, materia mes  
lius intelligatur mouebo aliqua dubia vnde.

**Abitur primo vtrū qua-**  
litas q̄ itēditur successiue vel tote sim<sup>o</sup> acq̄ra  
tur pro cu<sup>o</sup> intellectu duas pono p̄siones.

**Prima** cōclio b nō aliq̄ agēs agit i aliquod passū  
quod ē extēsecū productū illā q̄litate suc  
cessiue tā quo ad ptes ei<sup>o</sup> quātitatiuas q̄ quo ad ptes e  
ius graduales qd postq̄ vna pars passi meli<sup>o</sup> applicatur  
agenti q̄ vna alia citius producet i illā suū effectū q̄ i ali  
am pte remotiorē de pti<sup>o</sup> gradualibus p̄ experientie de  
a q̄ supposita igni videmus qd ipa cōtinue magis cales  
cit t per consequens illa caliditas quo ad partes suas ḡ  
duales omnino successiue producitur.

**Secūda** conclusio qū agens ē iutri nescū respectu  
passi tūc producit ptes graduales illi<sup>o</sup> q̄li  
tatis successiue ptes nō quātitatiuas nō hec p̄sio p̄ de  
aq̄ q̄ reducit seipsā ad frigiditatē docet experientia qd illa  
aq̄ cōtinue fit frigidior: igitur partēs ḡduales illi<sup>o</sup> frī  
giditatis acq̄ratur successiue de pti<sup>o</sup> nō quātitatiuis a  
licē dicēdū ē qd postq̄ fofa aq̄ eq̄ b nō applicatur vni parte si  
cut alteri eq̄ cito b<sup>o</sup> agere in vnā sicut in aliam.

**Cōtra** istas duas p̄siones at pmo sic capio aliquid  
agēs calidū vey a t applicetur alicui passū b  
tūc per p nā cōclionē dicēdū ē qd a producet successiue cali  
ditatē in b tā quo ad partes ḡduales q̄ quo ad partes q̄  
titatiuas t tūc sic arguo q̄ p istud b passū erat extēsa  
caliditas p totū t nūc uō ē extēsa caliditas per totū igr  
dabitur p mū istās i quo erit caliditas extēsa p totū vt  
vltimū i quo nō erit extēsa caliditas p totū b p nā clāra  
aq̄ autē t probō qd ex p nte sequit destruccio istarū cōclu  
sionū si ei dicitur qd dabitur p mū instās in quo erit extē  
sa caliditas p totū b sic arguo t grā exp̄tē sim<sup>o</sup> iā i illo i  
q̄ tūc nūc ē caliditas extēsa per totum b capio iē illam t



## Questio prima

sit & sic arguo vel e est indiuisibilis intensiue vel nō si primum redit opinio: burlei si scdm diuidatur in duas medietates quo ad intentionē & sic arguo agens est extrinsecū respectu b passi igit per p̄mā cōclusionē prius productū v nā illarū mediētati c q̄ ipsam caliditate & cū quelibet medietas sit extensa per totū b sequitur q̄ immediate ante hoc erat calidas extensa per totū & b per cōsequēt instans presens non est primum instans in quo est extēsa caliditas per totū b si autem dicas q̄ dabitur vltimum instans in quo non erit extensa caliditas p totum b sic arguo supposito q̄ simus tam in illo instanti: si nunc non sit caliditas extensa per totum b signetur igitur aliqua ps ipsius b p quā nō sit extensa caliditas & sit illa pars d & clarum est q̄ d est diuisibile & cum immediate post hoc p totum & erit extensa caliditas sequitur q̄ immediate post hoc erit extensa caliditas p d sed probō q̄ ex illo sequatur destructio prime conclusionis d est diuisibile in duas medietates quarum vna est propinquior agenti q̄ alia & per cōsequens immediate propinquior illud agens extrinsecū citius producet caliditatem q̄ in remotiore.

### Cōfirmatur capio a caliduz quod

aget in b passum & quero vel citius producet gradum remotiorem q̄ itēsiōē vel non si scdm habetur oppositum prime cōclusionis si primum sequitur q̄ istud agens citius producet gradū medium q̄ gradū vltra mediū cum gradus mediū quocūq; gradu vltra mediū sit remissior sed p̄bo falsitate illius bene sequitur citius producet gradū medium q̄ gradū vltra mediū q̄ istud passum hēbit gradū mediū nō hēbit gradū vltra mediū sim<sup>9</sup> ergo i illo instanti in quo b habet gradū medium & non habet gradū vltra mediū & sic arguitur ille gradus mediū est diuisibilis extēsiue signemus ergo eius subiectus & sit p̄ prima & digitalitas ipsa tunc sic arguitur medietas illius digitalitatis remotior ab a habet gradū medium igit medietas illius digitalitatis proximior a habet gradū vltra mediū q̄ oē agens fortius agit in partem propinquā q̄ in remotā & ex illo sequitur q̄ eque cito habet gradū vltra mediū sicut gradū medium igitur istud agens extrinsecū eque cito producet gradū intensiōē & remissiorē cui<sup>9</sup> oppositum vult prima conclusio.

### Ad primū principale respōdetur

ab aliquibus q̄ dādū ē vltimuz instans in quo non ē extēsa caliditas p totū b passum q̄ vt pbatum est inter arguendum non ē dādū primum instans in quo p totum b erit extensa caliditas & conceditur q̄ aliqua est ps b in qua non est caliditas extensa p totū tñ immediate post hoc erit caliditas extensa p totum illā ptem nec ex illo sequitur q̄ datur aliquid agens quod citius aget in remotum vltimate eque cito sicut in propinquū q̄ nō dat aliqua pars in illo corpore quin in aliquā partē ei<sup>9</sup> agens introduxit caliditate & ita quacūq; parte b passi signata & terminata ad extremum remotius ab agente verum est dicere q̄ non ē caliditas extensa per totam illam partem. p̄tio analogia adduci possent illa que dicta sunt circa vnā solutionem in materia de maximo quod non questione quinta primi phisicoꝝ & etiam illud quod dictum fuit questione preecedenti circa primam opinionem de entitate motus localis quere ibidem.

### Cōtra hāc solutionē at in hoc instanti

q̄ d est vltimū istas i quo nō ē extēsa caliditas p totū b verū ē dicere q̄ ē aliqua ps b i qua p totū ē extēsa caliditas & aliqua est ps b in qua non est extensa caliditas p

totū imo tales sunt infinite separet ergo deus quālibet partem b passi in qua est extensa caliditas per totam a pte i qua non est extensa caliditas per totam & tunc q̄ram de illa parte in qua non est extensa caliditas per totū an sit diuisibilis vel non,

### Fortē dicitis argumētū nihil cōcludit

quia demonstrando vnum corpus pedale cui<sup>9</sup> vnum extremū est a verum est dicere q̄ aliqua est pars illius corporis terminata ad a extremū & aliqua est pars nō terminata ad a extremū & tñ deus nescit quālibet partē illius corpus terminatam ad a extremū separare a qualy parte eiusdem nō terminata ad a extremū sed certe hoc nō satisfacit p̄terea aliter sic arguo volo q̄ illud b diuidatur p partes proportionales minorib<sup>9</sup> vers<sup>9</sup> extremum remota<sup>9</sup> ab agente terminatis & tunc q̄ro vel q̄s pars proportionalis scdm talem ordinē sic se h<sup>9</sup> q̄ in illa est extensa caliditas per totum vel non si secundum dabis aliquam partem in qua nullatenus est caliditas & sic habetur positum si primum infero q̄ per totum b sit extensa caliditas quod sic probō hic probō hinc infanti calores excedēt se continue in portione dupla (quo ad extensionē loquor) ponamus igit q̄ b passum sit pedalis quantitatis & sequitur q̄ calor prime partis proportionalis est semipedalis quantitatis & per p̄mā primus calor ē equalis aggregato ex omnibus caloribus sequentibus & per cōsequens calor qui est in oibus partibus proportionalibus seclusa prima est semipedalis quantitatis & per consequens calor qui hoc instanti est in b passo est pedalis quantitatis igitur in hoc instanti est calor extensus per totum b.

### Item secūdo capio aliū calozē ex

terum per vnū aliud corpus pedale & notum est q̄ ille calor: quo ad extensionē est maior q̄ sit calor b & clarus ē q̄ calor b potest fieri equalis illi quo ad extensionem q̄ro ergo vel hoc esset p additionem diuisibilis vel indiuisibilis non est dādū fm & si des primum habetur q̄ iste calor q̄ est pedalis nō excedit calozē b indiuisibiliter cuius oppositum debet dici ex solutione.

### Tū tertio & probō q̄ in hoc instanti

sit extēsa caliditas p totum b volo q̄ diuidat hora se q̄ns p pres proportionales minorib<sup>9</sup> ad finē hore t̄m̄iat<sup>9</sup> volo q̄ i p̄ma pte proportionali scda ps portioā ponat ex alia pte p̄me p̄t<sup>9</sup> portioā & ei cōtinuet scia nō cōtinuet p̄me p̄t<sup>9</sup> ex eo latere i quo p̄ erat deū capia t̄ quarta ps portioā & cōtinuet illi p̄t<sup>9</sup> q̄ erat scda & sic p̄t<sup>9</sup> p oēs ptes p portioāles hore fiat isto tā posito sic arguo i fine h<sup>9</sup> hore verū erit dice<sup>9</sup> q̄ ē caliditas extēsa p totū b & b nullū pernit<sup>9</sup> acq̄ret calozē & calor ipsi<sup>9</sup> i fine erit pedalis quātitatis q̄ calor nūc ē pedalis quātitatis p̄na v̄ manifesta & p̄ aūs q̄ q̄ro q̄ ps b i fine h<sup>9</sup> hore nō habebit calozē fm se & q̄s h<sup>9</sup> sui & nullā talē rep̄re potes q̄ sic ps ex nulla latere ipsius partis q̄ erat p̄ma ps proportionalis est aliqua pars q̄ non habebat calozem secūdu se & quodly sui nec i instanti terminatiuo ergo neq; i tota hore & p cōsequens i illo instanti t̄minatiuo hore ex nullo latere illi<sup>9</sup> partis q̄ fuit p̄ma pars proportionalis erit aliqua para qui illa habebat calozē secūdu se & quodly sui & cū illa pars habeat calozem scdm se & quodly sui seq̄ q̄ in illo instanti erit caliditas extensa p totū b q̄ d erat probandum multa alia argumēta huius solutionis reprobant<sup>9</sup> adduci possunt propterea non credo hanc solutionem eē verā quā multū reputant subtilē solutio auctore propterea alit respōdet ad p̄mū principale q̄ dabitur p̄mū instans in quo per totū b passū



## Tertii phycioꝝ

erit extensa caliditas & tunc ad argumentū quo q̄rit verū illa caliditas sit diuisibilis intensiue vel nō dico q̄ est diuisibilis intensiue & p̄t diuidi in duas medietates vnde dico q̄ illa caliditas terminatur ad non gradum in extrēo remotiori ab agente & potest diuidi in duas medietates quarū quilibet erit ab aliquo certo gradu vsq; ad nō gradum sed nego q̄ altera illarū medietatū citius producat̄ q̄ alia imo in hoc instanti vtraq; illarū primol est producta & quilibet producebatur in tempore terminato ad hoc itas & sic dabilis est aliqua qualitas oīno successiue producta in qua nō potest assignari aliquis gradus p̄ totum subiectū illius qualitatis extensus ante alium productus & illud non inconuenit de qualitate in vno extremo ad non gradum terminata.

**Ad hanc solutionē sic arguo cō-**  
cessum est q̄ illa caliditas potest diuidi in duas medietates: sit vna medietas c altera d diuidatur e p̄ partes proportionales minorib; verū extremuz remoti<sup>9</sup> ab agente terminatis & eodē mō diuidatur d & sim<sup>9</sup> iam in istā in quo c agens incipit agere in b introducendo caliditatem tūc sic arguo q̄ pars proportionalis ipsius c producet̄ antep̄ tē proportionale sibi correspondētē ipsius d igitur c p̄ducet̄ ante d & p̄ cōsequēs male cōcessum ē q̄ datur primū instā in quo per totū b est extensa caliditas & q̄ tunc c medietas primo est producta & sit d.

**Secundo sic vocetur omne illud**  
calefactum vt 4. cui<sup>9</sup> quilibet pars habet 4. gradus caloris capio ergo b passum & sic arguo vel dabit primū istās in quo b erit calefactū vt 4. vel vltimū in quo nō erit calefactū vt 4. si secundum seq̄t ergo q̄ in illo instanti non q̄ pars ipsi<sup>9</sup> b habebit 4. gradus caloris signetur ergo illa pars q̄ in illo instanti non habebit 4. gradus caloris b p̄t q̄ calor vt 4. diuisibiliter excedet calores illius partis signato igr illo excessu per quē excedit clarū est q̄ illa pars acq̄ret medietatem illius excessus anteq̄ acq̄ret totum illū excessum & p̄sequēs nō imediate post illud i stās illa pars habebit calorem vt 4. vt dabitur primū istās in quo illud corpus erit calefactū vt 4. & si sic seq̄t q̄ nō imediate ante illud instans illud corpus erit calefactū vt 4. sit ita ergo q̄ sim<sup>9</sup> in illo instanti & sic arguo q̄libet pars proportionalis hui<sup>9</sup> passū habet plusq; 4. gradus caloris ergo q̄libet pars proportionalis hui<sup>9</sup> passū ante hoc erat calefacta vt 4. ergo illud b passum ante hoc erat calefactū vt 4. antecedens prime cōsequentiē p̄t q̄ dato supposito q̄ aliqua pars proportionalis b non habeat plusq; 4. gradus caloris signetur illa & semper suppono illud b esse diuisum p̄ partes proportionales minoribus in extremo remotiori ab agente & sit illa c & postq; c non est vltia sequitur q̄ post c est aliqua pars proportionalis q̄ habet 4. gradus caloris & cu; aliqua pars remotior ab agente habet 4. gradus caloris sequitur q̄ c habet plusq; 4. gradus caloris tenet consequētia p̄ illam propositionem cōmunem oē agēs foui<sup>9</sup> agit & citius in propinquum q̄ i distans clarum est ergo ex dictis q̄ nō potest dari vltimū instans in quo b non est calefactū vt 4. assignando partē adequatā que nō habet 4. grad<sup>9</sup> caloris & p̄ cōsequēs oportet dicere vt dicit solutio p̄cedens q̄ datur pars in adequatā ita q̄ calor vt 4. indiuisibiliter excedat calores illius partis vto q̄ non potest dari primū instans in quo b sit calefactum vt 4.

**Ad primū istorū respōdetur q̄ ista**  
cōsequētia nō valet q̄libet pars proportionalis ipsius c secundū talē diuisionē producet̄ ante partē proportionale ipsi<sup>9</sup> d sibi correspondētē ergo c producet̄ ante d sine

erit productum āte d quēadmodū si a sit vni<sup>9</sup> c oꝝ pedale successiue producendum in hora sequenti ita q̄ prima pars proportionalis eius producet̄ur in prima parte proportionali ipsi<sup>9</sup> hore sc̄da pars eius in secūda & ita p̄ oēs partes proportionales hore b etiā sit vni<sup>9</sup> pedale successiue producendū in eadē hora sic tamē q̄ prima ei<sup>9</sup> pars proportionalis producat̄ur i secūda parte proportionali hore secūda ei<sup>9</sup> pars proportionalis producat̄ur i tertia p̄te proportionali hore illo casu posito clarū ē q̄ a nō erit productū ante b quia in instanti terminatiuo hore vtrūq; illorū primū erit productū a tamen q̄libet pars proportionalis a erit producta ante partē proportionale ipsi<sup>9</sup> b sibi correspondētē q̄ vt ponit casus prima ei<sup>9</sup> pars proportionalis erit producta ante primam partē<sup>9</sup> proportionalem & secūda ante secūdam.

**Ad secūdu respōdetur q̄ dabitur**  
primū instans in quo b erit calefactū vt 4. & q̄n dicit̄ tūc sequitur q̄ nō imediate ante illud instans illud corpus erit calefactum vt 4. concedo & admissio q̄ simus iā in illo instanti nego q̄ ante hoc illud corpus fuerit calefactum vt 4. licet q̄libet pars proportionalis ipsius nunc habeat plusq; 4. gradus caloris & licet quilibet pars proportionalis secundum talem diuisionem fuerit calefacta vt 4. non tamen sequitur q̄ illud corpus fuerit ante hoc calefactum vt quattuor.

**Fortē dicit̄ ex illa solutiōe seq̄tur**  
q̄ q̄libet erit ita q̄ q̄libet pars proportionalis b est calefacta vt quattuor; b tūc nō i principio hore nō est ita q̄ q̄libet pars proportionalis b est calefacta vt 4. & tamen nec dabitur primū instans in quo sit quēlibet pars proportionalis calefacta vt 4. nec vltimū in quo nō q̄ autē non possit dari secundū p̄t q̄ concessio opposito simus in illo instanti & seq̄tur q̄ nunc nō q̄libet pars proportionalis d est calefacta vt 4. & imediate post quilibet pars proportionalis b erit calefacta vt 4. & ex illo sic arguo signetur illa pars que nunc non est calefacta vt 4. & calor vt 4. excedit calorem ei<sup>9</sup> per aliquē excessum quē nō subito acq̄ret sed successiue & per p̄t illa pars nō imediate post hoc erit calefacta vt 4. q̄ autē non possit dici primū mēbrum sic ostendo q̄ si potest dari simus ergo in illo instanti & sequitur tunc q̄ non imediate ante hoc quilibet pars proportionalis erit calefacta vt 4. sed probō q̄ illud sit falsum prima pars proportionalis ante hoc fuit calefacta vt 4. & secūda pars proportionalis ante hoc fuit calefacta vt 4. similiter nec est dabilis aliqua quā ante hoc fuerit calefacta vt 4. antecedens est notum ex dictis.

**Ad istud breuiter dico q̄ datur primū**  
instans in quo q̄libet pars proportionalis b est calefacta vt 4. & quādo dicit̄ in illo instanti verum ē dicere q̄ quēlibet pars proportionalis ante hoc fuit calefacta vt 4. respondo per vñā propōnē iste propōnes eque cito incipiunt esse vere q̄libet pars proportionalis b est calefacta vt 4. quēlibet pars proportionalis b fuit calefacta vt 4. quēlibet pars proportionalis b est plus calefacta q̄ vt 4. quēlibet pars proportionalis b fuit plus calefacta q̄ vt 4. & ita propō de p̄ sentit̄ p̄pō de p̄terito eque cito incipiunt esse vere.

**Analogia est si deus in qualibet p̄**  
te proportionali alicuius hore crearet vnum angelum in instanti terminatiuo illius hore iste incipiunt simul esse vere quilibet istorum angelorum est quilibet istorum angelorum fuit.



**Ad confirmationē cōcedo** q̄ illud a  
gens successiue producet partes illi⁹ qualitatis quo ad  
intensionem vō tū sequitur q̄ citius producet gradū me-  
diū q̄ gradū vltra mediū sed quocūq̄ gradū vltra mediū  
dato citius producet mediū ⁊ illud sufficit pro nostra  
propositione posita.

**Cōtra hoc arguitur pro bādo** q̄ il-  
lud passum citius habebit gradū mediū q̄ gradū vltra  
mediū ⁊ sic arguo istud passum cito hēbit gradū mediū  
⁊ illud passum cito habebit gradū vltra mediū ⁊ nul-  
lum gradum vltra mediū illud passum ita cito habebit si-  
cut gradum mediū igitur citius habebit gradum me-  
diū q̄ gradum vltra medium tenet consequentia ab ex-  
ponentibus ad expositam.

**Respondetur negādo istā propo-  
sitionem** istud passum citius habebit gradū medium q̄  
vltra gradū mediū ⁊ ad probationē concedo antecede-  
s quia dato posito illius tertie partis vcs q̄ istud passū ali-  
quē gradum vltra mediū eque cito habebit: sicut gradū  
mediū signetur ille gradus vltra medium ⁊ clarum est  
q̄ diuisibiliter excedet gradum medium signetur ergo il-  
le excessus ⁊ postq̄ illud passum successiue acquirere illū  
excessum sequitur q̄ postq̄ acquisierit medietatem ei⁹  
tunc habebit gradum vltra medium ⁊ per consequens  
gradum medium ⁊ tamen nondum habebit gradum il-  
lum vltra medium igitur male cōcessum ē q̄ illū gradū  
vltra medium ita cito habebit sicut gradum medium pro-  
pterea concessio antecedente nego cōsequentiā nec bene  
arguitur ab exponentib⁹ ad expositam vt clarere pōt ex  
exponibilibus quia in hac propositione exponit illi rōne  
comparatiui istud passum citius habebit gradum mediū  
si q̄ gradum vltra medium ⁊ propterea priusq̄ talis p-  
positio exponatur debent dari singulares vrb̄ illo termi-  
no ⁊ postea illam propositionem exponere modo ulla ē  
singularis vera quia quocūq̄ gradu mediū demonstrato  
falsum est dicere q̄ illum citius habebit q̄ gradum vltra  
mediū. Et ex isto infert symon de lendenaria in  
illa difficultate quā dicit merito vocari noli me tangere  
q̄ ista propositio est falsa istud passum ita cito habebit q̄  
gradum medium sicut gradū vltra mediū quia dicitur ille gra-  
dus mediū quem eque cito habebit sicut gradus vltra  
mediū ⁊ notū ē q̄ in primo instanti eius eē erit equaliter  
extensus diuidatur ergo subiectum eius in duas medie-  
tates ⁊ postq̄ in medietate remotiori ab agente in hoc i-  
stanti est gradus mediū sequitur q̄ in medietate proxi-  
miori agētī ē q̄ d⁹ vltra mediū ⁊ est pus fuit q̄ d⁹ vltra me-  
diū igitur istū gradū iā datū si itacito habebit illū gradus  
mediū sicut gradum medium Et eodem mō facilius po-  
tari potest falsitas huius propositionis istud passū ita ci-  
to habebit gradū mediū sicut gradū mediū q̄ quocūq̄  
gradu mediū signato an̄ illū aliū cit⁹ habebit istud passū  
⁊ rō i oib⁹ istis ē quia quilibet gradus mediū est diuisi-  
bilis in infinitas partes quo ad extensionem quarū que  
libet est gradus mediū quo ad intensionem.

**Alium** dicit hāc istud passū ita cito habebit gradū  
medium sicut gradum vltra mediū ⁊ q̄ hoc pendet ex lo-  
gica placet vterq̄ modus dicendū.

**Sed cōtra hāc solutionē sic arguo**  
istud passum in aliquo instanti habebit gradum medium

in quo non habebit gradum vltra medium igitur citius  
habebit gradum medium ⁊ c. assumptū probō in quolibz  
instanti illius temporis in quo agens a producet calidis-  
tem in illo passo erit aliqua latitudo caliditatis vnifor-  
miter difformis in extremo intensiori terminata ad aliq̄  
certum gradum inclusiue igitur hoc passum quocūq̄ habes-  
bit gradū mediū nō habendo aliquem gradū vltra me-  
diū p̄nā ē clara q̄ si quocūq̄ habebit latitudinē vniformitē  
difformē incipientē a gradu vt 4 ad illum gradū t̄m̄ia-  
tam inclusiue tunc habebit gradum medium ⁊ nullum  
habebit gradū vltra medium igitur q̄ autē in quolibet  
instanti illius temporis in illo passo erit latitudo vnifor-  
miter difformis terminata inclusiue ad aliq̄ certū gra-  
dum in extremo intensiori sic probō vel aliqua latitudo  
que erit in aliquo instanti terminaretur ad aliquem gra-  
dum exclusiue vel non si secundū habetur propopositus  
si primum sequitur pariforma q̄ erit possibile aliqua lati-  
tudinem qualitatis vniformem terminari exclusiue q̄ sic  
probo ⁊ capio ⁊ talem latitudinem vniformiter difformē  
terminatam exclusiue ad aliq̄ gradū ⁊ volo q̄ ad ima-  
ginationem diuidatur per partes proportionales inno-  
ribus terminatis ad extremū intensus ⁊ p̄no q̄ in p̄nā  
parte proportionali hōre prima pars proportionalis illi  
us qualitatis intendatur ita q̄ efficiatur eius dē it̄sōis  
cū scda pte proportionali ⁊ in scda pte proportionali hō-  
re prima pars pportioni p̄ illius qualitatis ⁊ secūda in-  
tendatur ad intensionē quā habet tertia pars propor-  
tionalis ⁊ ita fiet p̄ oēs ptes pportionales tunc i fine hō-  
re talis qualitas erit vniformis ⁊ terminabitur ad aliq̄  
gradum exclusiue ergo propositum maior ē nota ⁊ mino-  
rē probō ista latitudo prius terminabatur ad aliq̄ gra-  
dum exclusiue ⁊ nulla pars huius qualitatis est inten-  
sior ad illum gradum igitur adhuc illa qualitas termina-  
tur ad illum gradum exclusiue

**Secundo sic arguo idē probādo**  
⁊ capio aliquam latitudinem vniformiter difformem a nō  
gradu vsq̄ ad 8 exclusiue ⁊ quero an in puncto medio  
sit aliquis gradus nominatus. s. vt 4 vt 2 vel aliquis  
alius intermedius inter non gradum ⁊ gradū vt 8 ⁊ si ē  
dicendū q̄ nullus talis gradus est nā tunc falsū est q̄ p̄  
muniter dicit ⁊ ibi ē quilibet gradus infra 8 ⁊ si sit ibi q̄  
dus vt 2 vel aliquis alius quero punctū i quo ē q̄ notū  
est q̄ non est aliquis gradus vniformis p̄ aliquā certā p-  
tē ⁊ quocūq̄ puncto signato habebō q̄ qualitas ab il-  
lo puncto vsq̄ ad extremū nō grad⁹ ē latitudo vniformi-  
ter difformis ad aliq̄ gradū inclusiue ⁊ p̄ p̄nā quolibz  
talī latitudo terminatur inclusiue.

**Tertio si aliqua latitudo motus**  
vniformiter difformis terminat exclusiue ergo ⁊ alie quali-  
tates consequentiā ē nota an̄s p̄bo nā si vnū mobile mo-  
tum a non gradu vsq̄ ad 8 per vnā horā ⁊ sine quiete i  
alia hora intendatur ille motus vsq̄ ad 16 ⁊ quero i il-  
lo instanti medio mot⁹ erit vt 8 exclusiue vel inclusiue nō  
exclusiue q̄ cū illud mobile posset moueri p̄ vnā totā ho-  
rā eodē gradu a deq̄te quo i illo instanti mouet seq̄ q̄ pok-  
set ē aliq̄ mot⁹ vt 8 exclusiue vniformis quo ad tēpus  
q̄ ē i possibile q̄ relinquitur q̄ pro illo instanti est ibi mot⁹  
vt 8 inclusiue ⁊ p̄ p̄nā propositum.

**Quarto sic si aliqua latitudo vni-  
formiter difformis terminaretur exclusiue** sequeretur q̄  
aliquis intensio esset maior intentio altera certa intensio  
ne diuisibiliter q̄ videtur impossibile dare pro aliquo  
certo instanti p̄nā probatur nam gradus vt 8 intensior q̄  
g iii



## Tertii phisicorum

gradus vniformiter difformis vt 8 exclusiue & in nulla proportione cō nō possit dari excessus vnus super aliu neq; sunt equales cum vn<sup>o</sup> sit maior extēsiue q̄ alit̄ igr̄ quelibet talis latitudo terminatur inclusiue & p̄ p̄ns citius acquiritur ḡd<sup>o</sup> medius q̄ ḡd<sup>o</sup> vltra mediū qd̄ fuit uegatū

**Siforte ppter hec argumta di**  
cas latitudinem terminari inclusiue in qualitatibus & q̄ prius acquiritur gradus medius q̄ grad<sup>o</sup> vltra mediū

**Cōtra hoc arguitur supposito** q̄ q̄ libz qualitas tam vniformis q̄ difformis sufficit denotare suū subiectū aliquatit̄ calefactum quo facto q̄ro i quo subiecto ē gradus ad quē aliqua latitudo difformis ē minabitur inclusiue si dicas q̄ in nullo subiecto adequo te saltem quam partem subiecti potest denominari qualitatē illo gradu & notum est q̄ nullā eo q̄ in latitudine q̄ ē a nō gradu vsq; ad 8 quolibet gradu infra 8 denominatur aliq; ps illi<sup>o</sup> subiecti quasi fructificatū t̄si n̄ vlla ps denominat qualificata vt 8 igr̄ ibi nō ē caliditas vt 8

**Scdo sic sequeretur ex illo q̄ talis**  
latitudo vniformiter difformis corresponderet intensiori gradui mediū gradus p̄ns ē contra oēs de ista materia loquentes igr̄ & asis ē falsum seq̄la probat nā sc̄bz quolibet de ista materia loquentes latitudo terminata ad aliq; quē gradū exclusiue correspōdet suo gradui mediū s; q̄libet ḡd<sup>o</sup> inclusiue est intensiori sibi simili exclusiue & p̄ p̄ns talis latitudo non correspōdet gradui mediū. Et q̄ multe rationes forte possunt fieri contra tenentē q̄ latitudo qualitatis terminatur exclusiue sicut querendo an sit in subiecto diuisibili vel indiuisibili si indiuisibili sc̄q̄ q̄ est latitudo vniformis & non est dicendum q̄ sit in subiecto indiuisibili cum ex illo & supposito principali sequitur q̄ aliqua substantia est longa & non lata neq; profunda ideo rationabilius videtur esse dicendū q̄ oīs talis latitudo terminatur exclusiue & ad argumta i oppositū

**Ad primū nego** q̄ sit possibile aliqua latitudinē vniformē terminari exclusiue & ad probationem admissio toto casu nego q̄ in fine illius hōie qua reducitur illa qualitas ad vniformitatē illa qualitas ē minabitur exclusiue imo terminabitur inclusiue ad gradū ad quem terminabatur illa latitudo in extrēo intensiori vt faciliter posset probari p̄ illā regulā arithmetica cōm si sint infinita proportione a portione du pla &c. Et per simile posset probari q̄ oēs concedit q̄ si illa qualitate coextenderetur vna alia qualitas, sibi oīno equalis opposito modo ad illā sic sc̄z q̄ non grad<sup>o</sup> ponatur cū extremo intensiori tunc notū ē q̄ in illo extrēmo nulla qualitas acquiritur tū ibi fiet qualitas oīno vniformis ad illum gradum inclusiue terminata.

**Ad scdm dico breuiter** q̄ in nullo puncto adequate est aliquis gradus inclusiue cum diuisibile non subieceretur indiuisibili sed a punctum medium terminatur latitudo ad mediū gradū grad<sup>o</sup> intensissimi exclusiue & post illud punctū mediū semper est gradus remissior cū hoc tū ad nullū punctū est gradus intensior gradū medio & semper ante illud punctū intrinsecū terminatur aliquis gradus inclusiue.

**Ad tertium concedo** q̄ latitudo mot<sup>o</sup> vniformiter difformis terminatur inclusiue imo non potest terminari in aliquo certo instanti exclusiue & nego p̄nam vt rō discriminis satis clara p̄t̄ cū motus non p̄pter hoc q̄ terminatur inclusiue subiectaē i aliquo subiecto indiuisibili

quod oporteret cōcedere tenentes illud iequalitatibus  
**Ad quartū aliq; cōcedūt illatū sed**  
vt dicunt ē in capitulo de velocitate alterationis rōnabilis<sup>o</sup> videtur eē dicendū illos ḡdūs eē equales intensiue cū per nullū excessū excedat vnus illorum alterum & simile videtur concedere symon de lendenaria in quinto sophistate de linea p̄rāsita s; tūc cōc edēdū eēt q̄ ḡd<sup>o</sup> vt 8 & ḡd<sup>o</sup> si vt 8 capiēdo ly & diuisiue sūt equales intensiue sicut linea pedalis & linea non pedalis ex hoc p̄t̄ solutio clarior ad vnum argumētū factum in prima questione eius<sup>o</sup> tertii de difformitate motus.

**Sed adhuc arguitur sic istū passū**  
quōq; hēbit gradū mediū & nūc nō h̄z ḡdū mediū vt 8 dabitur primū instans i quo habebit ḡdum mediū vt vltimū in quo non habebit gradum mediū q̄ aut nō sit dādū p̄mū sic probatur q̄ dato opposito finis i illo instati tūc p̄te illud passū h̄z ḡdū mediū & nō imediate an hoc hēbat querō ergo vel nūc h̄z gradū vltra mediū vel nō h̄z si nō h̄z seq̄tur q̄ male negata fuit illa p̄positio istā passū citi<sup>o</sup> hēbit gradū mediū q̄ gradū vltra mediū si vero vnicū hēbit gradū vltra mediū sequit̄ q̄ istū passū prius habebit gradū mediū eo q̄ excessus p̄ quē iste grad<sup>o</sup> vltra mediū excedit gradū mediū sufficiens & nō subito producebatur & p̄ cōsequens instans p̄sens nō ē primū istas i quo illud passū h̄z gradū mediū q̄ aut nō p̄t dari vltimū istas in quo illud passū nō h̄z ḡdū mediū p̄ q̄ si d̄ari p̄t sim<sup>o</sup> in illo instati & tunc sic arguitur cuiuslibz p̄tis b caliditas quā h̄z in hoc instanti exceditur excessu diuisibili a gradu mediū s; ille excessus non subito acquiritur igr̄ nō ē imediate post hoc b hēbit gradū mediū isto argumēto dicit symon de lendenaria se cōclusisse fratri paulo de venetiis & q̄ multis alijs qui multo melius paulo de venetiis intelligebant fecit sed nūc solutiōne inuenit quod ego non credo nam si q̄rat de aliquo gradu medio signa determinate sicut de facto sua verba videntur sonare nulli cadit in dubium q̄ cuiuslibet talis datur primum eē neq; paulus venetus quem doctissimū sua opera indicant illud dubitat b vero querat de veritate istius p̄positiōis simpliciter datur primū instans esse gradus mediū & tunc ad argumentum respondeo q̄ dabitur vltimū instans in quo b non habebit gradum mediū & tūc ad ip̄robanē nego q̄ quacunq; caliditate huius passi accepta ipsa excessu diuisibili exceditur a gradu medio nulla ei ps illius caliditatis terminat ad extremum ver<sup>o</sup> agēs excessu diuisibili exceditur a ḡdū medio s; illud cōcedo de parte nō terminata ad illud extrēmū nullo tū excessu diuisibili quolibet caliditas huius passi non terminata ad illud extrēmū exceditur a gradu mediū illud ē clarum q̄ quibet ḡdus caliditatis infra ḡdum mediū est in hoc passo i hoc instanti ita q̄ gradus medius est remissimus gradus qui non est in hoc subiecto & propterea imediate post hoc illud passum habebit gradū medium ille tū excessus non subito acquiretur q̄ nullus est excessus quo quibet caliditas b exceditur a gradu medio sit em gradus medi<sup>o</sup> us vt 4 clarū ē q̄ nō in p̄positiōe dupla quibz caliditas b exceditur a gradu vt 4 quia in hoc instanti in hoc passo est caliditas vt 3

**Forte dicis ex multis p̄positiōibus**  
negatis sequitur istā maximā phisicāle esse negādā oēs agens citius agit in propinquū q̄ i distans capiatur enim aliquod agens calidum qd̄ i hora sequenti ager in aliquod passū tūc q̄rovrū citius ager in partē propinquā passi q̄ in partē remotā si non hētur p̄positum si dixeris



## Questio secunda

¶ sic sequitur qd quicqz verū erit dicere istud agēs egit in partem sibi propinquam & non egit in remotiorem sit ergo qd iam ita sit & notum est qd ille calor iam produceret ab illo agente habet subiectum adequatū qd potest diuidi in duas medietates quarum vna erit primior agēti qd alia igitur non dedisti qd egerit in parte propinquā & nō distantē

**Dicitur** qd illa maxima physica nihil aliud vult nisi qd capta aliqua parte passi verū est dicere qd in illam citius ager istud agens qd in aliquam aliam magis distantē istud agens citius ager in medietate sibi propinquiorē qd in ultimam quartam.

**Secundo principalit arguitur** impossibile ē aliqua qualitate successiue itē dī igitur male ponuntur istae conclusiones pna ē clara & probō assumptū qd si sit possibile volo qd fortes haberet albedinē vt 4 & qd eius albedo intendatur p totā horā sequenti vsqz ad 8 ita qd fortes in instanti terminatio hore erit alb⁹ vt 8 si pono insup qd cōsimiliter nunc in principio hore plato sit oīno equalit albus siue habeat 4 gradus albedinis & qd ēt albedo eius intendatur in hora sequenti ita tamen qd plato non manebit in instanti terminatio ipsius hore ita qd in instanti terminatio hore erit primū non esse platonis fortes vero manebit pro illo instanti tūc pbe seqd cōtradictionem ad istum casum istae cōcedenda fortes erit albius platōe qd fortes erit alb⁹ & plato similiter erit alb⁹ & plato nō erit ita albus sicut erit fortes de duobus primis non est questio & pbo tertiam qd si plato erit ita albus sicut erit fortes vel hoc in instanti terminatio hore vel post instās terminatio hore vel an illud istās clarū ē ex casu qd nō est dādum primū & scōz pbo qd nō possit dari tertiu qd fortes habeat 8 gradus albedinis igitur an instās terminatio hore nō habeat 8 gradus albedinis plato an istā terminatio hore plato nō erit ita alb⁹ sicut erit fortes i istā terminatio & per pns simpliciter non erit ita albus sicut erit fortes minor p qd fortes non hēbit 8 gradus albedinis istans terminatio hore igitur nec hēbit plato tenet cōsequētia qd possitū ē qd albedinis eorū eq̄ velociter intendentur & an ptes ex ppositiōne pbo qd fortes nō erit albius platōe sic p totū tēp⁹ terminatio ad instans terminatio hore fortes & plato acqret equales albedines & i instanti terminatio fortes nullā penitus albedinē acqret igitur tantam albedinē acqret & tē hēbit plato sicut fortes igitur fortes nō erit albius platōe. Tūc ēt si fortes erit albius platōe qro i qua ppositiōne erit albius si dixeris qd in nulla simpliciter non erit fortes albius platone si in aliquo sit igitur illa quecumqz volueris & tunc dicendum erit qd nō quancūqz albedinē infra 8 habeat plato quod est falsum vt patebit in solutione argumenti.

**Cōfirmatur** dicitur ē ista ppositiōne qd si agens sit intrinsecum ptes itēsiue illius qualitates pducuntur successiue s3 ptes quantitatiue ex eo qd eque bñ approximat aribns passi sed arguitur iste ptes itēsiue pducuntur successiue & iste ptes itēsiue sūt iste ptes quantitatiue igitur iste ptes quantitatiue producentur successiue & per consequens dato qd agēs sit intrinsecū successiue pducet illā q̄litate tā quo ad ptes itēsiuales q̄ quo ad ptes quantitatiue cuius oppositū dicitur ē alia conclusiōe

**Pro solutione scđi arguētū** principalis est aduertendum qd est difficultas non modica vt etiam vtz qualitas successiue producenda citius produceret qd erit pducta exēpli grā ponamus qd aliqz passum successiue acqret in vna hora calorē vt 8 tunc quero vtruz esse calor citius pducet qd erit product⁹ ita qd produceret in tota hora cathogoreumatice & primo erit pduct⁹ in i-

stanti terminatio ipsius hore vel vtrum iste calor produceretur in illo tēpore & ēt erit productus in illo circa diffi cultatem duas inuenio opiniones.

**Prima opinio ē quā insequit mā** tuanus in tractatu de instanti & tenet qd nulla calitas successiue producenda citius pducetur qd erit pducta hāc ppositiōne colorat primo supponendo aliqua. Primo supposito quicūqz sunt duo agētia q̄ agūt ab equalibus ppositiōnibus equales effectus produciunt. Secūdo supposito si aliqz passū vniformiter alteretur per aliquod certū tēpus in equalib⁹ ptes tēp⁹ equales latitudines acquirere Tertio supposito si aliqz pducetur ipsū erit istis tribus suppositis supponam qd sit aliquod passū quod vniformiter alterabitur per totā horā sequenti ita qd si maneret in instanti terminatio hore tūc hāberet caliditates vt 8 sed ponamus qd non remaneat in fine hore nec etiā ppositiōnibus equales effectus produciunt. In nostro autē sic istā passum vniformiter alterabitur igitur tantā caliditatem acquirere in secunda medietate hore sicut in prima s3 in prima medietate hore acquirere caliditatem vt 4 igitur in medietate hore acquirere et caliditatem vt 4 & pns i tota hora acqret caliditatem vt 8 & ex illo sequitur p tertiā ppositiōne qd caliditas vt 8 erit s3 illa caliditas vt 8 nō erit in instanti terminatio hore nec post ipsū igitur an istā psum & pns concedendum ē in isto casu posito qd illa caliditas vt 8 erit in illa tate tota hora & etiaz in illa hora acquirere igitur non citius acquirere qd erit acq̄sita

**Secdo sic capio duo agētia calida a**

& b quibus applicetur duo passa c et d & applicetur ac d vero b & volo qd agent in ista duo passa ab equali ppositiōne & supponamus qd a producer caliditate vt 8 i c sed ponam qd hoc qd d non remanebit in fine hore nec ēt aliquis ei⁹ effect⁹ i eo product⁹ isto casu posito ptes qd a & b sūt duo agētia q̄ agūt ab equali ppositiōne & pns equales effectus producent tenet pna p primū suppositū sed a producer caliditate vt 8 igitur b pducet caliditate vt 8 & pns caliditas vt 8 pducta a b erit p tertiū suppositū s3 non erit in instanti terminatio nec post ipsū s3 in illo tate i quo acquirere & per consequens si citius acqret siue pducet qd erit pducta Alia argumēta adducit mātau⁹ que breuiter tāgētur cōtra opinionē huius oppositam.

**Cōtra ipsū tñ sic arguo breuiter**

ex hac opinione sequit qd aliqua calitas erit p aliqz certū tēp⁹ & tñ in nullo instanti illius tēp⁹ illa q̄litas que successiue acquiratur in hora sequenti ita qd si maneret in instanti terminatio hore esset qualitas intensa vt pro nihilominus tñ pro instanti nō mēat tūc ptes qd in nullo instanti illius hore hec qualitas erit non ei in instanti terminatio hore erit nec i aliquo instanti intrinsecō eiusdē hore & tñ in tota illa hora erit falsitate tñ instās sic pbo illa qualitas nūc nō est quicūqz p quicūqz erit igitur quicūqz incipiet vel incipiet eē nō ē vandū scđm & si dederis primum qro vel incipiet eē per primum sui eē vel per vltimū sui non esse clarū est qd non potest dari secundum & si dederis primum sequitur qd in aliquo instanti illa qualitas erit.

**Respōdetur cōcedēdo qd ista qua**

litas erit & tamen nunc nō est nihilominus tamen non incipiet esse nec etiam incipiet esse & ex illo infer mantuan⁹ has regulas esse falsas si aliquid erit qd iam nō est ipsū incipiet esse per primum sui esse si nō incipiet eē p vltimū qui non esse similiter si aliqz qd nō ē & erit incipiet eē p p



## Tertii phisicor

etiam sui si ipsum non incipiet esse p̄ vltimū non esse & ita dicitur in proposito q̄ ista qualitas nec incipiet esse per primum sui esse nec per vltimum sui non esse & rō ē quia simpliciter non incipiet esse nihilominus tñ vt ipse dicit dicit aliquo quod erit & nunc nō est si ipsū erit in aliquo instanti ipsum incipit vel incipiet esse & gratia exempli si illa qualitas maneret in fine hore iam verum esset dicere q̄ ista qualitas erit i aliquo instanti & t̄ ipsa incipiet esse.

**H**orte petis p̄ quod instans incipe  
ret esse dico q̄ inciperet esse per primum sui eē in instanti terminatio hore & non sequitur istud instans terminatiū hore est primum instans huius qualitatis igr̄ ista qualitas non immediate ante hoc fuit imo dico q̄ ista instans terminatiū ē primum instans esse illius qualitatis & tamen illa qualitas prius fuit vnde ad veritatem huius propositionis hoc instans esse illius qualitatis erit tamē ista qualitas prius fuit vnde ad veritatem huius propositionis hoc instans est primum instans huius qualitatis sufficit q̄ in illo instanti sit & in illo instanti aū hoc fuerit & hoc est verum de ista qualitate si tñ i instanti terminatio hore illa qualitas non maneret ipsa non inciperet esse nec i conuenit q̄ ex vna de futuro affirmatiua & negatiua de presenti non sequatur inceptio quando illius copula nō importat instans. Et ex illo patet q̄ nunc in principio hore est concedendum q̄ hec qualitas erit in ista hora & post istam horam verum erit dicere q̄ hec qualitas fuit nū q̄ tamen ista fuit vera hec qualitas est in instanti presenti. Et ex hac opinione etiam sequitur q̄ ista copulatiua est possibilis in hoc subiecto ante hoc fuit albedo summa & etiam aliquid nigredinis fuit in hoc subiecto & loquor tē per de eadem parte adequata & hoc supposita opinioe que tenet qualitates contrarias posse se compari in eodem subiecto in gradibus remissi istud correlarium sic patet ponamus q̄ sit aliquod corpus habens 4 gradus nigredinis & etiam 4 gradus albedinis & q̄ i hora sequenti corrumpantur successive illi gradus nigredinis & introducantur gradus albedinis tūc i fine hore in hoc subiecto erit albedo summa & etiam ante finem huius hore erit albedo summa & in hoc subiecto & continue semp vsq̄ ad instans terminatiū hore erit aliquid nigredinis in hoc subiecto & ita in instanti terminatio hore erit copulatiua proposita vera & tunc secundum hanc opinionē faciliter patet quid sit dicendum ad istud secundum argumentum principale loquendo ergo cōsequēter ad hanc opinionem concedo q̄ fortes non erit albiō platoone siue non erit albiō q̄ erit plato non facio differentiam inter illas duas quia materia hoc nō exigit & quando dicitur 6 fortes habebit albedinem vt 8 plato vero non habebit albeinem vt 8 igitur fortes erit albiō q̄ erit plato nego antecedens pro minore immo albedo vt 8 erit acquisita a platone in tota hora sicut etiam a forte & imaginariū vnum falsum videlicet q̄ solum in instanti terminatio hore albedo vt 8 erit acquisita a forte possent hic fieri aliqua argumenta que transcendunt presens negotium videlicet q̄ fortes ante hoc fuit in gratia & etiam in peccato mortali & hoc in eodem tempore que pertransēo.

**Alia est opinio quaz ferme oēs in**  
sequitur q̄ qualitas successive producenda citius produ-  
cetur q̄ erit producta immo qualitas in instanti termina-  
tio temporis in quo successive acquireretur primo est p̄-  
ducta & illud instans est eius primum esse non quidem vt  
dicit mantuanus sed sic q̄ illa qualitas tunc est & non im-  
mediate ante hoc fuit

**Tunc restat r̄ndere ad secundum**

argumentū principale ad qd̄ dicitur q̄ in casu posito fortes erit albiō q̄ erit plato qd̄ patet quia fortes habebit albedinem vt 8 quam tamen nunq̄ habebit plato & qd̄ dicitur si fortes erit albiō q̄ erit plato vel erit albiō per aliquid vlt̄ nihil non est dandum secundum & si dcf̄ primū sequitur q̄ fortes in aliqua p̄portione erit albiō q̄ erit plato. Ad hoc dico q̄ in ista p̄portione fortes per aliquid erit albiō q̄ erit plato ly per potest capi duobus modis vno modo vt dicat cause formzlis circumstantiā & tunc illa est vera q̄ fortes per albedinem vt 8 erit albiō quam erit plato. Alio modo ly per potest dicere excessum ista q̄ sit sensus fortes per aliquem excessum erit albiō q̄ erit plato & tunc neganda est illa p̄portio sicut illa fortes per aliquem excessum est maior sua parte quantitatiua & tunc dicitur q̄ fortes indiuisibiliter erit albiō q̄ erit plato quia nulla erit maxima albedo quam habebit fortes erit minima albedo quā non habebit plato sed maxima albedo quā habebit fortes erit minima albedo quam non habebit plato qualiter autem limitari debeat suppositiones ipsas mantuani super quas fundat sua argumenta videbitur i solutionibus argumentorum.

**Cōtra hanc opinionē arguitur pri-**  
mo sic. pono casum q̄ per totam horam preteritam ali-  
quod agens introduxerit caliditatem vt 8 in passum &  
sit iam instans terminatiū hore tunc sic arguo ista cali-  
ditas non citius producebatur q̄ erat producta igitur  
non quelibet qualitas successive producta citius produ-  
cebatur &c.

**Fortē dicitur sicut dicendum ē q̄ ista**  
caliditas producebatur in hora precedenti & tamen nūc  
primo est producta.

**Cōtra probō etiā q̄ ista caliditas**  
fuit producta in hora precedenti diuidatur ista calidi-  
tas per partes p̄portionales ita q̄ medietas huius ca-  
liditatis secundum extensiones prius acquisite sit prima  
pars p̄portionalis alia medietas medietatis sequētis sit  
scda pars p̄portionalis tunc sic arguo quilibet pars p̄-  
portionalis huius caliditatis fuit producta ante istud instans  
terminatiū hore & per p̄ns falsum est q̄ nunc primo  
sit producta assumptum patet quia si aliqua pars p̄-  
portionalis ante hoc non fuerit producta signetur & seq̄-  
tur q̄ ipsa nunc primo est producta & cum ipsam sequans  
f̄ infinite alie partes p̄portionales q̄ nunc oēs sunt dar-  
bis aliquam partem huius caliditatis qui scdm se & qd̄-  
bet sui productur in hoc instanti & ita non successive acq̄-  
retur tota illa caliditas nunc ostendo bonitatem istius co-  
sequētie quelibet pars p̄portionalis illius caliditatis  
ante hoc fuit producta igitur ista caliditas ante hoc fuit  
producta & ista ante hoc fuit producta & sic de singulis.  
Et ex isto sequitur q̄ iste partes p̄portionales fuerunt  
aū hoc producte & cuz iste partes p̄portionales sint ista  
caliditas sequitur q̄ ista caliditas ante hoc fuit producta

**Secūdo sic capio aliquod agens**  
cui applicetur aliquod passum pedale agēs sit a passū sit  
b poco q̄ in prima parte p̄portionali istud agens intro-  
ducat caliditatem in primam partem p̄portionalē ip̄-  
b propinquirem agenti & in secunda parte p̄portio-  
li hore volo q̄ introducat caliditatem in secundam partē  
p̄portionalē b passū cum hoc tamen q̄ in illa secunda  
parte p̄portionali corrumpetur caliditas que erat in  
prima parte p̄portionali b passū & quando in tertia  
parte p̄portionali hore illud agens introducat calidita-  
tem in tertiā partem p̄portionalē b passū corrūpet



## Questio secunda

caliditas q̄ erat in secūda parte p̄portionalib̄ passi p̄sto  
posito sic arguo ibi produceret caliditas pedalis r̄ tamē  
nō erit acquisita siue produceret nisi i tēpore in quo produ-  
cetur igit̄ haberetur q̄ aliqua qualitas succe siue p̄ducen-  
da non citius produceretur q̄ erit p̄ducta q̄ illa caliditas  
pedalis non erit producta postq̄ produceret sic p̄bo il-  
la caliditas produceret in tota hora r̄ tñ post illā horam  
illa caliditas nō erit producta q̄ nō erit producta in in-  
stanti terminatio hore eo q̄ tñ nō erit nec ēt post illud  
instans erit verū dicere q̄ est producta r̄ p̄ cōsequens  
nō citius produceret q̄ erit producta q̄ autem illa cali-  
ditas produceret pater q̄ si vnum aliud agens tāte acti-  
uitatis sicut a producat in aliquod passum eque bene dis-  
positum sicut b sui effectū clarum est q̄ aliquam calidi-  
tatem produceret r̄ cum illa duo agentia agenti ab equa-  
li p̄portione equales effectus producent.

**Tertio cōtra hanc opinionem sic**  
arguo sequeretur q̄ aliqd̄ agit velocius alio & tñ in n̄s-  
la p̄portione velocius agit p̄bo cōsequētiā capio ali-  
quod agens qd̄ nunc alterat aliquod passū sup̄ quod nō  
habeat p̄portionē duplā volo tñ q̄ eius instrumētum  
gratia exēpli caliditatis eius intendatur quousq̄ habebit  
p̄portionem triplā sup̄ illud passum p̄stoposito sic ar-  
guo capio p̄mū instans in quo istud agens habebit p̄-  
portionē duplā sup̄ b vcs p̄mū istās in quo habebit .4.  
grad⁹ caliditatis r̄ gratia exēpli sim⁹ iā in illo instanti  
tunc quero vel istud agens alterat istud passum s̄m p̄-  
portionē duplā vel nō si p̄mū seq̄tur q̄ prius alterabat istū  
passum sc̄dm hāc caliditatē quā iam habet r̄ p̄ p̄is ista  
caliditas quam iā habet prius fuit r̄ p̄ cōsequens nūc nō  
est p̄mo producta r̄ sic redit prima opinio prima p̄sa te-  
ner q̄ sicut oē quod mouetur ante hoc mouebatur ita oē  
quod nunc agit in aliquod passum prius agebat si verobi-  
teris q̄ istud agens in hoc instanti non alterat istud pas-  
sū secundum p̄portionem duplam p̄bo p̄ncipale il-  
latura r̄ capio vnum aliud agens quod alterabit suū pas-  
sum secundū p̄portionē duplā r̄ tñ sic arguo illud velo-  
cius agit in suū passum q̄ istud r̄ tamen in nulla p̄por-  
tione velocius agit in suum passum q̄ istud r̄ tamē in nulla  
p̄portione velocius sit est vtrūq̄ agentium in hoc instā-  
ti calidū vt .4. r̄ illū qd̄ nūc p̄mo h̄s .4. gradus caloris sit  
a aliud vero sit b notum est a agit secundum caliditates  
vt 3 q̄ etiā in illa p̄m̄ fuit r̄ etiā secūdu caliditatem vt 5  
cum dimidio similiter secundum caliditatem vt 3: cū trib⁹  
quartis igit̄ b agit secundum aliquā caliditatem que  
est minima secundum quam non agit a r̄ ita in nulla p̄-  
portione velocius agit.

**Quarto** sequeretur q̄ esset possibile dare duas al-  
bedines quarū vna ēt itēsiō altera indi-  
uisibiliter r̄ ḡa argumenti pono q̄ fortis r̄ plato albedi-  
ant p̄ totā horā ita q̄ fortis in instanti terminatio h̄bit  
albedinē vt 8 plato vero cōsimiliter eq̄ velocius albedinet  
s̄b debent eē in instāti terminatio hore r̄ manebit eius ca-  
daver in illo instāti illo p̄sto sic arguitur albedo fortis i  
instanti terminatio hore erit vt 8 sed albedo illius ca-  
daveris in illo instanti nō erit vt 8 s̄ h̄bit quēlibet gra-  
dū infra 8 igit̄ albedo fortis erit indiuisibiliter maior  
albedo illius cadaveris non erit vt 8 p̄s plato nō habebit  
albedinē vt 8 igit̄ ēt illud cadaver in illo instanti non ha-  
bebit albedinē vt 8 p̄bo p̄nam semper suppono q̄ illū  
agēs quod produceret illā albedinē desinat agere in instā-  
ti terminatio hore r̄ sic arguitur quācūq̄ albedines  
produceret illud agens in illam materiā produceret illā quā  
q̄o informabitur forma platonis sed non produceret albe-

dinem vt 8 quando illa materiā informabitur forma pla-  
tonis igit̄ illud agens non produceret albedinem vt 8 r̄  
per consequens albedo illius cadaveris in instanti termi-  
natio hore non erit vt 8.

**Ad p̄mū cōtra hāc op̄tionē ad**  
ductum admissō casu nego q̄ illa caliditas nūc non sit  
p̄mo producta r̄ ad probationē qua sic arguitur quelz  
pars p̄portionalis huius caliditatis fuit ante hoc istās  
producta nego antecedens q̄ clarū est q̄ pro prima parte  
p̄portionali possum accipere medietatē ex illius calidita-  
tis secundum intensiōem que est in medietate passi remō-  
tiori ab agente r̄ dico q̄ illa pars ante hoc non fuit p̄-  
ducta immo nūc p̄mo est producta sicut tota caliditas cō-  
cedo tamē q̄ cuiusq̄ partis huius caliditatis aliqua p̄s  
ante istud instans fuit producta nichilominus tamē dato  
q̄ quelibet pars p̄portionalis huius caliditatis secun-  
dum talem diuisionem fuerit producta ante istud instans  
non tamen sequitur q̄ illa caliditas āte istud instans fue-  
rit producta r̄ ad probationem dato q̄ iste partes p̄por-  
tionales sint ista caliditas clarum est ex logicalibus q̄ nō  
sequitur q̄ illa caliditas fuerit producta ante hoc instās.  
p̄oest dicere argumentum an ista sit concedenda iste  
due medietates fuerunt ante hoc instans producte r̄ vie-  
deret q̄ sequitur ex illa p̄positione concessa r̄ si conce-  
datur qualiter oportebit tibi facere debitam correspondē-  
tiam sed prius vnum simile tactum est propterea pertran-  
seo. Et eodem modo concedendum est q̄ ex prima par-  
te p̄portionali huius caliditatis r̄ similiter secunda an-  
te hoc resultat vna caliditas nūc tamen ante istud in-  
stans terminatiuum hore resultat vna caliditas ex p̄-  
ma parte r̄ omnibus sequentibus.

**Porro dicitis si aliqua pars huius**  
caliditatis ante hoc fuit r̄ aliqua pars huius caliditatis  
ante hoc non fuit igit̄ datur maxima pars hui⁹ calidi-  
tatis que ante hoc fuit vel minima que ante hoc non fu-  
it vel maxima que non vel minima que sic quod tamen ē  
falsum non enim p̄mum membrum vari potest quia qua-  
cūq̄ parte huius caliditatis data que ante hoc fuit da-  
tur vna maior que ante hoc fuit nec etiam potest vari se-  
cundum membrum nulla enim parte data quelibet minor  
fuit nec etiam aliquod aliud membrum dari potest igit̄  
videtur q̄ illa subcontraria negatiua non erit conceden-  
da quod est contra dicta.

**Ad hoc responderetur in hoc verbo**  
q̄ ex illis subcontrariis veris non sequitur diuissio causa  
patebit in de celo r̄ hic semper loquor de partibus quo ad  
extensionem illius caliditatis.

**Ad secundū nego q̄ aliqua forma**  
produceret r̄ tamen q̄ ipsa non erit producta postq̄ p̄-  
ductur r̄ admissō casu concedo q̄ illa caliditas b passuum  
q̄ erit producta eo q̄ nūq̄ produceret r̄ iuxta hoc conce-  
dendum est tāq̄ satis imagiabile q̄ aliquod corpus acq̄-  
ret infinitos calores pedales quo ad extēsiōem r̄ tamen  
nūq̄ acquireret calorem bipedalis extēsiōnis ymagine-  
mur vna lineā ifinitā versus orientē hic terminatā r̄ q̄ in  
prima parte p̄portionali hore sequentis prima eius pes-  
dalitas acquireret aliquē calorem r̄ q̄ in secunda parte p̄-  
portionali secunda pedalitas acq̄ret aliquē calorem r̄ tūc  
corumpatur caliditas p̄me pedalitatis r̄ ita fiat cōsequē-  
ter p̄ oēs partes p̄portiones hore tunc clarum est q̄ illū  
corp⁹ acq̄ret infinitos calores pedales r̄ tñ nūq̄ acq̄ret



## Tertii phisicorum

calorem bipedalis extensionis et rō est qz falsum est dicere in casu q calor bipedalis quandoqz erit acquisitus ab isto corpore istud et declarari potest in augmentacione vñ possibile ē q aliquid acqret centum semipedales quantitates et tamen non acqret pedalem quantitatem tunc redeundo ad propositum nego q agens a producat calorem b et quando dicitis applicato vno alio passo alicui agenti q ager ab equali proportione sicut a in illud passum intro ducetur calor pedalis igit et passum b in casu posito acquirat calor pedale dico q male applicas illā, maximam qz potius debebas loqui de qualore quo ad intensionem qz quo ad extensionem tñ qz illa maxima q p prima suppo ne accepit māruan? videtur probare q acceptis duobus agentibus q agent ab equali proportione i duo passa quo tñ tā vñ manebit et aliud non nichilominus tñ pducet equales effectus dico q sic debz limitari.

Si duo agentia ager ab equali pportione et vtrūqz illorum in fine maneat et etiā effectus maneat producat effectus equales vel sic si volueris natis duobus talibus agentibus siue effectus maneat in fine siue non necurrum illorum producat effectum in certa pportione excedēt effectum alterius et illud semper contingit in proposito.

**Fortē dicitis si b passum non hēbit** caliditate p totum extēsam hoc maxime esset eo q agēs introducāt calorem in vñā partē q nō manet cū calore psterius acq sūto s; illud nō arguit qz calor erit qd sic p; qz alias sequitur q nullum erit successiuum eo q partes ei? nullo modo manerent simul vt an vñū est hinc d; q dissimilitudo est de re permanente et de re successiua qz q partes rei successiue non manent simul hoc h; ex natura rei s; ad hoc q aliqua res pmanēs erit dato q p; tea eius successiue acquirantur opz tñ q verum sit dicere qz q oēs partes eius sunt simul.

**Ad tertium argumētū cōtra hāc** opinionē adductū cōmuniter dici solet q in primo instanti in quo agens hēbit pportionē duplā sup b passus ipm ager s; pportionē duplā et tunc qñ d; illa caliditas vt 4. nūc agit igit pri? agebat nō v; cōsequētia nec bonitas illius cōsequētie ex aliquo passum aristotelis colorari pōt s; sufficit q s; se vel aliqd ei? pri? agebat sicut si aliquis ignis successiue produceret in hora et etiam continēte tenderet ei? caliditas et sicut successiue produceret ista successiue alteraret aliquod passum in quol; istāti vey eēt dicere q ignis q pro tunc ē agit et nūq; tñ an hoc agebat secundū se s; bñ secundū aliqd sui. Aliter dicere forte nō eēt icōueniēs puta q in illo instanti i quo illud agens hēbit pportionē duplā sup illud passus non ager secundū illā pportionē s; illa caliditas vt 4. incipit agere et dico si plicet q in illo instanti illud agens nichil ager nisi ad bonū sensum intelligendo puta quia tunc est instans continuatiuum partium temporis in quo illud agens ager non em datur aliquis effectus adequate correspondēs illi istāti

**Ad quartum admissio casu dico q** plato acqret albedinē vt 8 nō sibi s; cadaueri qz illa albedo vt 8 nō erit acq s;ta a platone s; ab ipso cadauere et qñ dicitis illud agēs desinet agere in instanti terminatiuo ho ze et p; s; nūq; producat albedine in illā materiā nisi qñ in formabitur forma platonis et p; pñs illud cadauer non hēbit albedinē vt 8 nego pñas qz illa albedo vt 8 s; producet in tpe in quo illa materia informabitur forma platonis nichilominus tamen illa albedo erit acquisita ab ista materia qñ informabitur forma cadaueris et non quando informabitur forma platonis et propterea plato nō hēbit

albedinē vt 8 eo q nūq; erit acquisita ab ipso.

**Horē dicitis sicut plato acquirēt** albedinē vt 8 q nō erit acquisita ab eo ita etiam dicēdū erit q habebit albedinē vt 8 dato q non erit hita ab eo vt def ratio discriminis quare vnum conceditur et non acqret aliquid non si aliud.

**Respondeo q est dissimilitudo nā** in communi mō loquendi concedim? q aliquis acquirēt aliquid quod nūq; hēbit et nō concedim? q aliqd hēbit aliqd qd nūq; erit habitum ab eo pminim patet de subdito qui acquirēt aliquid sed superiori.

**Ad cōfirmationē secūdi argumēti** principalis dico q licet agens sit intrinsecus nichilomin? tamen partes quantitatiue illius caliditatis successiue producēt et qñ oppositum dictū fuit in secunda pōne nichil aliud dicere volum? nisi q illud agens intrinsecus nō citius producat suum effectū in vñā partē passi q in aliā et hoc intelligēdum ē quādo passum ē vñiformis res s; hētie hoc norāter dixerit qz capiat aliqua aqua difformit calida etiā vna ei? pars sit calida vt 2 alia vt 4 alia vt 8 clarū est q ista aqua reducetur ad frigiditatem ab agente intrinsecō et tamen illud agens citius ager in vnam partē q in aliam.

**Tertio principaliter arguitur sic** si aliquod agens extrinsecū respectu passi produceret qualiter atē successiue quo ad eius ptes quantitatiuas hoc maxime qz vna pars passi melius applicatur agenti qz alia sed cōtra pars propinqua agenti nō infinitū melius applicatur ei qz pars remota igitur nato aliquo passo quod eēt difformis res s; hētie sic vey qz pars remota ab agente meli? sit disposita qz pars propinqua sic qz tñ faciat illa bona dispositio pro parte remota quātūm facit p; inquitas ex parte propinqua applicato igit illi passo aliquid agere extrinsecō illud agens non producat illā qualitatem successiue, quo ad eius partes quantitatiuas igitur prima conclusio falsa.

**Confirmatur capio duo corpora** a et b calida vt 4. volo qz itēdātur eorū caliditates siue sit ab agente extrinsecō siue intrinsecō in idē redit? et volo qz a in hora sequēti acquirēt vñū gradū caliditatis s; volo qz b acqret duos illo casu posito probō q sequatur pdisctio iste due simul stātī, casu a immediate p? hoc erit calidus qz immediate p? hoc erit b et a nō immediate p? hoc erit calidus qz immediate p? hoc erit qz qñq; a erit calidus vt 5 et b nō immediate p? hoc erit b calidus vt 5 et nō erit dabile in stās p? hoc quin inter hoc et illud a erit calidus qz imediate p? hoc erit b quod sic probat qz def oppositū et signet illud instans p; s; a nō erit calidus qz imediate post hoc erit b clarum ē qz iter illud instās cadit tēp? mediū vñū datur illud tempus in duas medietates et verū est dicere qz a acquirēt aliquā caliditate i secunda medietate illius temporis quā successiue et nō subito acqret b et per pñs inter illud instans et hoc instās a erit calidus qz imediate post hoc erit b et sic habet affirmatiua negatiua aut probō sic b imediate p? hoc erit calidus qz imediate p? hoc erit a igit a nō imediate p? hoc erit calidus qz imediate p? hoc erit b tenet cōsequētia qz oppm psequēris nō cōpattitur secū antecedēs s; antecedēs probō ante quod l; istā p? hoc b erit calidus qz imediate p? hoc erit a igit imediate post b erit calidus qz imediate post hoc erit a consequentia est clara et patet assumptū quia datur aliquod instans inter quod et hoc instans p; s; a b nō



## Questio secunda

erit calidi⁹ q̄ immediate post hoc erit et sic arguo vt p̄  
inter illud instans et hoc instans cadit temp⁹ medium di-  
uidatur in duas medietates et clarum est q̄ b in secunda  
medietate acquirit aliquam caliditatem quam non im-  
mediate post hoc habebit a igitur.

**Subcōfirmat nulla qualitas po-  
tēti intēdi ergo quelibet illarū oropositionū presupponit  
fallum antecedēs patet q̄ si possibile sit capio aliquod  
corp⁹ habens caliditatem vt 4 volo q̄ vltra illam illud  
corp⁹ acquirere 4 alios gradus caliditatis 7 tūc sic ar-  
guo ex illa caliditate posteriori 7 priori nō resulabit ali-  
qua caliditas intensior q̄ dato opposito quero in quo in-  
stanti resultabit illa caliditas intensior.**

**Forse dicit vt dicēd ē q̄ resulta-  
bit vna caliditas intensior in instāti terminatiō illius tem-  
poris in quo erunt acq̄siti illi 4 gradus caloris sed pro-  
bo q̄ non prius dictū est q̄ qualitas successiue producen-  
da citius p̄ducitur q̄ erit producta sed illa caliditas 4  
gradus successiue acquirere igit citius produceretur q̄ es-  
rit p̄ducta ponam⁹ igitur q̄ produceretur in vna hora et  
tūc sic arguo illa caliditas non erit producta in instāti  
terminatiō hore igitur ex ipsa et precedente in illo instā-  
ti non resultabit vna caliditas intensior consequentia est  
nota et antecedens p̄bo quia si erit p̄ducta in illo instā-  
ti sequitur q̄ non citius p̄ducitur q̄ erit p̄ducta q̄ sic p̄  
q̄ si citius produceretur oportebit q̄ mediabit aliquod tē-  
pus vel vnum instans vt ita loquar inter tempus in quo  
produceretur et instans in quo erit producta sed inter in-  
stans terminatiō hore et ipsa hore nec mediāt tēp⁹ nec in-  
stans igitur si produceretur in illa hora et erit producta  
in instāti terminatiō hore non citius produceretur q̄ es-  
rit producta.**

**Ad tertiū p̄cipale dicit forse ca-  
sus ille non est possibilis naturaliter procedendo videm⁹  
enim in omnibus contingere q̄ qñ agens est extrinsecus  
respectu passi successiue agit in partes illius si tamen da-  
retur aliquod tale passum vt imaginatur argumētū cō-  
cedo q̄ illud agens non citius ageret in vna partē quas  
in aliam et conclusio intelligenda est illo secluso vt patet  
ex ipsius p̄batione nec illud magis inconuenit q̄ illud q̄  
concessum est q̄ stat agens esse intrinsecum et tamen citius  
as agere in vnam partem passi q̄ in aliam vbi vna pars  
est melius disposita q̄ alia de minimo naturali p̄t̄ quid  
sic dicendum ex quieta questione p̄imi p̄sificorum.**

**Ad cōfirmationē pono propositio-  
nes. Prima p̄positio a immediate post hoc erit calidi⁹  
q̄ immediate post hoc erit ista p̄positio patet per cuius  
partis copulatiue p̄ponentes.**

**Secūda propositio sequēs ex p̄i-  
ma a immediate post hoc erit calidius q̄ immediate post  
hoc ipsum erit et similiter dicatur de b.**

**Ad subcōfirmationē dico q̄ in in-  
stanti terminatiō illius hore resultabit vna caliditas ex  
illis duabus caliditatibus 7 nego q̄ in instāti terminati-  
ō hore illa caliditas non erit producta 7 quādo dicitur  
dictum est q̄ ipsa citius produceretur q̄ erit p̄ducta igit  
vel per tempus vel per instans citius p̄ducet q̄ erit pro-  
ducta hinc dicitur q̄ non valet illa p̄na vt in aliis multis  
declarari potest fortes p̄trāsibit aliquod spaciū p̄f̄  
erit p̄transitum et tūc nec p̄ tēp⁹ nec p̄ instans prius p̄-  
transibit q̄ ipsum erit p̄transitum et in multis aliis. Et  
q̄ visum est in hoc dubio quomodo ista agētia siue lin t**

intrinseca siue extrinseca respectu passi producant suos  
effectus successiue. Propterea.

**D**abitatur secundo vtrū ali-  
quod agēs creatum potest producere aliquā  
formam instanti. Circa quod dubium due  
versantur positiones. Prima tenet partem negatiuam  
videlicet q̄ nullum agens creatum potest producere ali-  
quam esse cum in instanti.

### Contraquam opinionem arguit

p̄mo sic aliq̄ agēs creatum p̄t̄ corrumpere aliquā for-  
mā in instanti igit etia aliq̄ agēs creatus potest produ-  
cere aliquā formā in instanti p̄na ē clara 7 assumptum p̄bo  
capio aliquā materiā q̄ informabitur forma rationali 7 ca-  
pio aliquā formā que vltimo abicietur ab illa materia p̄-  
ul q̄ informabitur forma reali 7 q̄ro v̄ illa forma corrup-  
perur successiue vel in instanti si scdm hētur propositum  
q̄ aliq̄ agēs creatū potest corrumpere formā in instāte  
q̄ illud agens q̄ disponit materiā ad introductionem  
forme rationalis corrumpit formas precedentes si vero ibi  
forma successiue corrūperur sumus ergo in instanti in-  
stantiū tēpus in quo illa forma corrūperur 7 arguitur sic v̄  
in hoc instanti ē forma rationalis vel nō si ē in hoc instā-  
ti sequitur q̄ manet p̄ instans prius q̄ aliquā materiā in-  
formata si vero nō ē in hoc instanti q̄ro vel immediate p̄  
hoc erit vel nō immediate post hoc erit dabitur materia  
sine forma q̄ immediate post hoc aliquid illius forme que  
nunc est in hac materia erit corruptum 7 per cōsequens  
immediate post hoc aliqua pars illius materie erit non in-  
formata hac forma 7 q̄ primū aliqua erit non informata  
hac forma informabitur forma rationali 7 per p̄ns si non  
immediate post hoc erit forma rationalis dabis materiā  
sine forma si vero forma rationalis immediate post hoc  
erit sequitur q̄ instans p̄ns sit vltimū nō esse illius forme  
rationalis p̄bo q̄ illud dici nō possit ex illo sequitur q̄  
dabitur instans immediatū instanti quod implicat q̄  
sequela illa forma rationalis non produceretur successiue  
sed in instanti q̄ro ergo vel in aliquo instanti immediato  
huic instanti vel mediato si primū das instans immedia-  
tum huic instanti si secundum sequitur q̄ instans p̄ns non  
est vltimū instans non esse illius forme cuius oppositū  
concessum est.

### Secūdo sic aliquod agēs creatū

potest producere visionem in instanti ergo propositum a  
cedens p̄bo si quelibet visio deberet produci successi-  
ue sequeretur q̄ citius viderem auem lancealiter distan-  
tē a me q̄ ipsum celum quod est fallum imo dabitur q̄  
requiritur tempus perceptibile vt videam celus q̄ post q̄  
visio producitur successiue visibile propinqu⁹ organo citi-  
us produceret visionem q̄ visibile magis distans.

### Tertio sic si corpus luminosum

in producendo suū lumē hēret aliq̄ resistēs in aliquo tpe  
successiue ipsum lumē suū produceret 7 si hēret subdu-  
plum resistens in sub duplo tēpore produceret suū effectū  
igitur post q̄ nullū penit⁹ habeat resistens si in instanti ap-  
plicaretur medio produceret suum lumen in instanti.

### Quarto sic anima potest produ- cere volitiones 7 nolitiones in instanti probatur aūs volo

q̄ lo. decedat in peccato mortali 7 sit iā p̄mū nō ē lo-  
tis 7 q̄ro v̄ in hoc instāti illa aia ē dānata vel nō 7 clarū  
ē q̄ sic 7 p̄ p̄ns illa aia i hoc instāti h̄ nolitionē 7 nō aīea  
hēbat 7 p̄ p̄ns p̄ducit illā nolitionē in instanti.

### Quinto sic sequeretur q̄ daret v̄



## Tertii phisicorum

timū instans esse rei permanentis probō pñaz pono q̄ forte in hoc instanti sit in gratia volo q̄ incipiat elicere aliq̄ actū demeritorū verū ē dicere q̄ in hoc instanti est in gratia nō immediate post hoc erit in gratia igitur illa gratia desinit esse per vltimū iui esse.

### Ad primum istorum responderi

potest q̄ forma intellectiva incipit esse per vltimū sui nō eē z non produceretur in aliquo instanti s̄ subito, produceretur sicut statim patebit de angelo producto immediate p̄ aliū sed q̄ difficultas esset secundu hanc solutionem vtrū istā materiā informabit successiue vel aliquā partē in istā ti. Et aduertendū q̄ sicut illa forma successiue corūpet ita forma rationalis non successiue produceretur sed successiue informabit illam materiā hoc sic probatur capiat minima caliditas cum qua non sufficit stare illa forma q̄ est in materia priusq̄ informatur forma rationali z grā exempli sit caliditas vt quatuor que sufficiat introducere formam rationalem tunc postq̄ illa materia disponeat az agente extrinseco citius in vna parte erit caliditas vt 4 q̄ in alia z per consequens in vnam partem citius introduceretur forma rationalis q̄ in aliam hic non respicio ad illum terminum vnam partem stantem determinate z dato etiam q̄ illa materia disponderetur ab agente intrinseco aliquo modo poucurreret agens intrinsecum siue ratio concludat siue non credo hoc esse verum q̄ illa forma rationalis successiue informabit illam materiā. Et ex illo sequitur q̄ infinite paruus erit aliquis homo productus in tempore in quo successiue forma rationalis informat illam materiā correlarium est clarum.

### Ad secundū negaretur q̄ visio pos

sit produci in instanti z si apud aristotē vel apud ei⁹ cōmentatorē illud reperiat ur intelligendum est q̄ visio sit in tēpore ipreceptibili z pro tanto dicitur fieri in instanti z nego q̄ propterea sequitur q̄ citius desiberem videre quem lancealiter distantem q̄ celum z ratio est quia species illorū visibilia sunt eque propinque organo visus z propterea non citius video vñ illorū q̄ aliud z dato q̄ species illorū visibilia iam non essent producee z vñ citius produceret suas species q̄ aliud vtrūq̄ tamē in tēpore imperceptibili pducere suas species vel etiā illud q̄ magis distat ex quo excedit aliud visibile in quantitate est nā producit suas species in tēpore imperceptibili.

### Ad tertium forte diceret aliquis

q̄ probatio non valet quia ex ea sequeretur q̄ applicata aliqua aqua alicui igni in qua nulla sit frigiditas ille ignis debet producere caliditatem in illā aquā in instanti quia si ille ignis in producendo suum effectū haberet aliquod resistens in aliquo tempore produceret suum effectum z si subduplum resistens haberet in duplo tempore produceret suum effectum igitur si nullum penitus habeat resistens in instanti produceret suum effectum sed in casu post to ignis nullum penitus habet resistens quia si aliquod haberet maxime esset frigiditas sed hoc non vt ē dicitur

### Fortē dicit q̄ forma aque resistit

igni ne producat suū effectus in instanti eo q̄ ex sua natura est productiua frigiditatis capio ergo tunc vnum alis passum in quo nulla penitus sit frigiditas cuius etiam forma substantialis non ē productiua frigiditatis gratia exempli capiat aliquid lignum z applicetur igni z in ligno nulla sit frigiditas patet tūc q̄ illud agens nullum h̄ resistens non frigiditatem cū nulla ibi sit nec formam substantialem ligni cum ipsa non sit productiua frigidita

tis siue alicuius effectus qui cōtrarietur effectui producendo ab ipso igne sed istud adhuc non omnino satisfactū est z est dissimilitudo q̄ effectus pducendus ab igne est accidens corporale h̄ns p̄ratiū dato q̄ ei⁹ cōtrarius actu aliter non sit in illo passo fecus est de corpore luminoso cui⁹ effect⁹ non habet contrarium propterea.

### Aliter respondeo q̄ duplex est resi

stentia quedā est intrinseca vt cū ignis producit calorem in aqua Alia est resistentia intrinseca z nichil aliud est h̄e resistentia intrinseca q̄ esse limitare a finite potentie tunc dico q̄ corpus luminosum z similia agentia successiue agunt non propter resistentiam extrinsecam quia videlicet sunt finite potētie z propterea non possunt producere ali quoo effectus in instanti etiam nullā est resistentia extrinseca alicuius s̄phere celestis ad suum motem nichilomin⁹ tamen illa s̄phaera non mouetur in instanti.

### Ad quartum respōdetur q̄ in pri

mo instanti non esse fortis aīa que fuit fortis h̄z nolitio nem z tristitia. Tristitia em̄ ē de h̄is q̄ nobis nolentibus accidit s̄ nego q̄ illa nolitio produceretur ab illa aīa imo pducitur ab ipso deo z p hoc etiam r̄sidentur ad quātum q̄ si fortes in hoc instanti sit in gratia z incipiat elicere aliq̄ actum demeritorū illa gratia desinit esse per vltimū sui esse nō tñ corūpiur ab aliquo agente creato s̄ ab ipso deo dato tñ q̄ iste rationes contra proteruum non concludant teneo tamen aliam opinionem pro cuius intelletu pono conclusiones.

### Prima cōclusio si agens sit extrin

secū respectu passi non potest suum effectū producere in instanti hec propositio pbat q̄ si aliq̄ agens sit extrinsecū cū respectu passi ad hoc q̄ agat in illud passus oportet q̄ et appropinquet in debita approximatione s̄ z talis applicatio nullo modo pot fieri in instanti sed omnino successiue i gr̄ istud agēs debite prius applicabatur vni passu q̄ alteri verbi gratia capio istum aerē non illuminatum si debeat applicari per applicationem corporis luminosi clarū ē q̄ illud corpus luminosum successiue applicabitur aeri z p pñis citius vni parti aeris q̄ alteri z sic citius producet lumē suum in propinquum q̄ in distans.

### Secunda cōclusio si deus produ

ceret in hoc aere aliq̄ corpus luminosum pduceret lumē in prima instanti sui eē p totā spherā sue actiuitatis hec cōclusio a cōtrario sensu pot trahi ad prima conclusionē q̄ dicitur est ex quo applicatio luminosi ad ipm mediū debet oīno successiue fieri ipm luminosū successiue suum lumen pducet sed casu posito q̄ de⁹ in hoc instanti producat aliq̄ luminosū i isto medio subito sit talis applicatio ergo istud luminosū in instanti producet suum lumen.

### Tertia cōclusio quando agens ē

intrinsecū respectu passi z ei⁹ effectus pducēd⁹ nō h̄z p̄ratiū pot pducere aliquā formā i instanti verbi grā voluntas potest producere volitionem in instanti.

### Cōtra hanc positionem arguitur

p̄mo sic capio aliq̄ corp⁹ luminosū qd̄ in hoc instanti producat lumē per totā spherā sue actiuitatis z sic arguo sequeret q̄ illud corpus luminosum produceret lumen per spacium infinitum qd̄ est falsum probō tamen consequentia q̄ si nō pducit p spacium infinitū sit ergo q̄ producat p spacium octupedale z sic arguo illud luminosum in aliqua parte producit maius lumen q̄ in alia ppter minorem dis



## Questio secunda

statiā & tūc arguo in fine quarte pedalitatis producit lumen vt 4 qd suppono qd vni formiter difformiter pducatur suū lumen ab 8 vsq ad nō gradū & vltra sic arguo si i illo pūcto producit lumē vt 4 sequitur qd i pūcto qd i duplo magis distat producit subduplū lumē ad illud quod producit in illo puncto & iterū in alio pūcto qd in duplo magis distat producit lumen subduplū ad lumē quod producit lumen per spatium infinitum.

### Secundo sic arguitur sequeretur

q corpus luminosum maius lumen produceret in parte remotā q̄ in propinquā quod est falsū & p̄tra illā propositionem omne agens fortius agit in propinquū q̄ idistās seq̄la sic probatur capiatur aliquis corp⁹ luminosus potens producere lumen p̄ spatium quadrupedale ab 8 vsq ad non gradum volo qd illud corp⁹ luminosū auget i quā titate & nō augetur in intensione ita qd poterit per duplum spatium producere lumē sed tñ precise ab 8 vsq ad non gradū tunc ex quo illud luminosū producat suū lumē vni formiter difformiter vbi prius erat non gradus luminis produceret 4 gradus & vbi erant 4 grad⁹ produceret 2 & precise & per p̄ns maius lumen produceret in parte remotiorē q̄ in parte propinquiorē qd aut vbi erat nō gradus produceret 4 gradus clarum est quia propositū per duplum spatium producat suū lumen vsq p̄ 8 pedes & illa latitudo luminis erit vni formiter difformis igitur tantū excedetur lumen puncti mediū a lumine in quo est intensifimū lumē quantum excedet aliud extremum in quo est n̄ grad⁹ luminis. Et eodē modo facili probari p̄t qd vbi essent 4 grad⁹ luminis produceretur precise duo grad⁹ luminis

**Ad primū** istorum argumentorū respondet qd illis opinionem q̄ contra oppositam & eodem modo secundū post q̄ tamen proposita sunt dico.

### Ad primū negādo qd corp⁹ luminoso

debeat producere lumē per spatium infinitū & qd dicitur in aliquo puncto producit lumē vt 4 ergo in pūcto i duplo magis distanti p̄ducet subduplū lumē nego p̄ns imo dico qd in illo puncto qd in duplo magis distat a luminoso q̄ p̄ punctum in quo est lumen vt 4 non grad⁹ luminis & qd dico qd in aliquo puncto est lumen ad bonū sensum intellige qd nolo dicere qd in puncto iduisibili subiectetur lumen sed talis est modus loquendi.

### Ad sc̄d̄ in casu de corpore luminoso

quod debet augeri extensue & nō intensue qd p̄ maius spatium producat lumen sed non intensius dr̄ qd p̄ 4 gradus luminis vbi non erat gradus & vbi erat 4 gradus precise producat duos hoc tñ solū ē de p̄ accidens qd em ibi reperit ibi effectus ab eo p̄ducū quē si n̄ inuenit & intensus ibi lumē produxisset qd in illā parte in qua producat 4 gradus & tunc ad propositionem physicalem dicitur qd oē agens fortius agit in propinquū q̄ in distans ceteris paribus volo dicere qd sufficit qd illud agens quantum est ex se fortius agit in propinquū q̄ i distans. Et ex istis duobus dubiis p̄t qd aliqua qualitas successiue producat aliquam vero produci potest i instanti & non semper eodem modū in capiunt eē p̄p̄rea.

### Abitur tertio vtrū quali

tatis intensibilis semp sit bandū primū istas esse p̄o cuius dubii dissolutione supponenda sunt illa cōmunia de quadruplici instanti quomodo duo instantia attribuantur rei quoad inceptiōē & alia duo quoad desitionem quomō similiter vna & eadē res mō

incipit esse per primum sui eē & vltimū nō eē & t̄t quomō non desinit per primum nō eē & vltimū esse que tanq̄ nota causa breuitatis omitto. Supponenda est insuper distinctio q̄ ex predictis sufficenter elici potest formarū aliq̄ producantur totaliter successiue vt calor productus in aqua ab igne & hic non loquor de minimo naturali vel si d̄ illo libeat loqui exemplifico de residuo calore Alique vero producantur impartibiliter siue in instanti vt lumen productum a corpore luminoso quod subito applicatur medio siue volitio in aia. Alique vero sunt forme que partim successiue partim impartibiliter producantur vt si aliquis eliceret volitionem in instanti & illā volitionē successiue continue intendere tunc illa volitio quam haberet in fine sic se haberet qd vna pars eius fuisset impartibiliter producta alia vero pars omnino successiue illud eodē mō potest declarari de lumine si enim in hoc instanti deus in hoc medio produceret aliquid corpus luminosū illud produceret lumen in instanti ponamus ergo qd producat lumen in illo instanti in octava pedalitate remotiori a se vni formiter difformiter ab vno gradu vsq ad non gradum & volo qd incipiat moueri versus illā pedalitatem quousq̄ in illam producat lumen ab aliquo gradu intensio ad aliquē certum gradum tunc illo lumine demonstrato verū erit dicere qd aliqua eius pars est p̄ducta impartibiliter alia vero successiue istis declaratis pono propositiones.

### Prima propositio cuiuslibet rei per

manentis successiue totaliter produende dabit p̄mum in stans esse incompletum hec propositio probatur capiatur aliqua qualitas q̄ successiue producat in b̄ tempore q̄ ro vt illa qualitas erit in instanti terminatio b̄ temporis vel non si sc̄dm sequitur qd in illo instanti aliquid illius qualitatis adhuc erit acquirendum & p̄ns b̄ non est totale tempus i quo successiue p̄ducetur illa qualitas qd ē p̄ suppositū Si p̄o i istā instanti b̄ t̄pis illa qualitas erit quero vel erit ante illud instans vel non si secundum sequitur qd istud instans erit primum instans in esse illius qualitatis & sic habetur propositum si vero illa qualitas erit ante illud instans sequitur qd illa qualitas ante illud instans erit totaliter acquisita & per consequens in minori tempore q̄ in b̄ illa qualitas producat successiue & sic iterum b̄ non esset totale tempus in quo successiue acquireretur illa qualitas.

### Secunda propositio rei permanentis

successiue corrūpente dabitur primū non eē hec propositio probat capiatur aliqua res p̄manens q̄ successiue corrūpatur in b̄ tempore q̄ ro vel in instanti instanti b̄ t̄pis hec res p̄manens erit vel non erit si in illo instanti non erit desinet eē p̄ primum nō eē i illo instanti si vero in illo instanti erit sequitur qd aliquid ipsius adhuc est successiue pendū & per p̄ns b̄ non est totale temp⁹ i quo successiue corrūpatur illa res p̄manens qd est cōtra p̄p̄thesim.

### Tertia propositio rei permanentis

siue producat in instanti dabit primū instans eē p̄pterū. Qñ sciendum ē qd duobus modis p̄t dari p̄mū istas aliquid rei permanentis vno mō cōpletū alio mō incōpletū vni de tunc datur primū eē cōpletum alicuius rei q̄ verū ē dicere qd res ē & nō imediate ante hoc fuit nec sc̄dm se totam nec secundum aliquid sui tunc vero res habet p̄mū instans esse sui incompletum qñ verū ē dicere qd illa res ē secundum se totā & non imediate ante hoc fuit sc̄dm se totā s̄ b̄ sc̄dm aliquid sui vnde illi rei q̄ successiue producat datur primum instans esse incompletū qd si aliqua qualitas in hora preterita successiue producta nunc p̄mō



## Tertii phisicorū

sit ipsa habet primū sui esse incōpletū qz vvisū est antea verū est dicere qz cuiuslibet partis eius aliqua pars pū fuit sed rei que pducitur in istanti datur primum istans esse cōpletū si aliquod corp<sup>o</sup> luminosū pduceret lumē in hoc instāti haberet primū sui esse cōpletū qz verū esset dicere hec res nūc ē tñō immediate ante hoc fuit secundū se totam nec scdm aliquid sui Eodem mō possumus dicere qz aliqua res habet primum sui non eē incompletū puta quando verū ē dicere qz illa res nō est z immediate ante hoc fuit scdm se vel aliquid sui z per tale instās res successiue corrumpendo desinit esse si autem aliqua res nunc non esset z immediate ante hoc fuisset scdm se totaz ipsa diceretur habere primum non esse completum.

### Quarta propositio possibile ē deū

pducere vnaz rē permanentē immediate post aliā sibi grā deus p̄t immediate post hoc pducere vnū āgelum z immediate post illū producere alium ita qz primi āngeli dabit p̄mū instans eē cōpletum z illud instans esset vltimū instans non esse alterius āngeli hec propositio pbatur ad deum illud facere nulla sequitur cōtradictio igitur hoc ē possibile ipsi deo p̄na est clara z āns parebit ex solutiōibus arguentorū quibus aliqui nitunt probare impossibilitatem illius. Pro hac conclusione adducuntur et alique alie rationes qñ arguetur contra opinionem illorū qui tenent oppositum huius quarte cōclusionis

### Cōtra p̄dicta arguitur primo sic

rei permanentis successiue pducēde dat vltimum instās si eē q̄ maledictum est qz nālis rei dat p̄mū instans p̄na est clara z probo assūptum pono qz aliquod corp<sup>o</sup> calidū incipit introducere calorē in aliqā passū notū ē qz non incipit introducere p̄ primū eē sed p̄ vltimū non z tūc sic argus i hoc passo nō ē caliditas z immediate post hoc erit caliditas i hoc passo s; q̄libz caliditas ē res pmanēs igitur res pmanens incipit eē per vltimum non esse.

### Fortē dicitis qz nulla caliditas incipit eē sed incipit esse caliditas z ita nō habet qz aliqua res permanentis incipit esse per vltimum non esse.

### Cōtra signētur extrema hui<sup>9</sup> ppo

sitionis incipit esse caliditas in hoc passo z non potes alia extrema signare q̄ illa caliditas i hoc passo z incipiēs esse z cum illa sit affirmatiua vera oportet qz subiectus z p̄dicatū supponat p̄o eodem z sic habetur equivalētia illarū duarū p̄positionū incipit esse caliditas in hoc passo. Ex quo vltērius sequitur qz res pmanēs incipit eē p̄ vltimum non esse z hoc virtute agentis nāqz vt dictū ē p̄babile est dicere qz aīa intellectiua incipit eē p̄ vltimū nō eē.

### Cōfirmatur alicuius rei pmanen

tis datur vltimum istās eē ergo male dictū ē assumptus probo qz captatur aliquod corpus qd ponatur in tali distantia ab ipso organo nō āplius videbitur a forte volo ergo qz fortes nunc videat illud visibile z incipiat per remotionē de p̄tī elongari tunc arguitur sic visio quā h; fortes de illo visibili nūc est z non immediate post hoc erit igitur vltās p̄tes ē vltimū istās illius visionis qz tñ est res pmanens z per cōsequens dabitur vltimū instans eē p̄ple tū rei permanentis cōpletū dixerim qz datur vltimū instans eē incompletum non inconuenit.

### Ad primū r̄sident aliqui moderni

negando qz res pmanēs incipit esse per vltimum sui nō eē z iste due equivalēt incipit esse caliditas in hoc passo z aliqua caliditas incipit esse in hoc passo z ratio eorū

inter arguendum adducta est z vltērius negant hanc cōsequentiam instans p̄sens est vltimum instans non esse caliditatis in hoc passo igitur incipit esse caliditas i hoc passo nec iste p̄positiones nunc non est caliditas i hoc passo z immediate post hoc erit caliditas i hoc passo sūt exponētes alicuius p̄positionis de incipit sed quia ferme oēs tenent oppositū cōcedo istā incipit esse caliditas in hoc passo hac negata caliditas incipit esse in hoc passo quemadmodum ei ipsi concedunt qz deus incipit pducere aliquem āgelum nullū tñ āgelū incipit producere ita concedēde sunt ille p̄positiones posito ei casu qz hora futura esset diuisa p̄ p̄tes p̄portionalēs minoribus terminatis ad instans inītiatiū hōre z in qualibet parte deus producet vnū āgelum concedunt istam deus incipit producere aliquem āgelū z tunc quero vel illa determinatio supponit determinate vel cōfuse non p̄t dici p̄mū qz tunc valeret descensus disiunctus z sic illa p̄positio esset falsa vel supponit confuse tñ z ampliatiue z sic in eodem modo ista venit concedēda incipit esse caliditas i hoc passo ista negata caliditas incipit esse i hoc passo.

### Respondeo ergo qz si i hoc instāti

agens incipiat producere caliditate i hoc passo qz incipit esse caliditas in hoc passo nec inconuenit qz extrema illius p̄positionis non supponat p̄ eodē vīso qz ipsa pure nō est affirmatiua z insuper tñ dico qz quelibet caliditas est res pmanēs z incipit esse caliditas in hoc passo p̄ vltimū sui non esse z si inferas igitur aliqua res pmanens incipit esse per vltimum sui non esse nego cōsequentiam qz nulla caliditas que sit res pmanens incipit esse.

### Ad cōfirmationē dico qz argumē

tū p̄supponit vnum falsum puta qz deū maria distantia p̄ quā visibile potest videri imo dico qz propter elongationem ab organo datur minima distantia per quam visibile non potest videri z sic non habet qz detur vltimum instans esse visionis completum.

### Sed cōtra hāc solutiōnē at̄ sic ca

p̄io aliquod visibile quod sic elongetur a forte qz p̄ctū eius terminatiuum sit in termino illius minime distantie per quā fortes non potest videre aliquod visibile tūc clarū ē qz fortes nō immediate post hoc videbit illud totum visibile z per consequens non immediate post hoc habebit visiones illius totius visibils z tñ nunc habet igitur illa visio desinit esse per vltimum sui esse. Aliter etiaz p̄t dici casus supposito qz esset aliquod visibile quod videret fortes diuisum per partes p̄portionalēs ad ymaginationem z incipiat aliqua pars p̄portionalis abscondi nulla tamen incipiat abscondi tunc patet qz fortes nūc videt illud visibile z non immediate post hoc videbit totum illud visibile igitur illa visio habet vltimum instās esse completum.

### Respondetur negando qz illa visi

o habet vltimum instans sui esse completum z ad probationem fortes nunc videt totum illud visibile z nō immediate post hoc videbit totum illud visibile igitur illa visio desinit esse per vltimum sui esse nego consequentiam vnde aduertendum est qz illa visio totius componitur ex visionibus partium z propterea licet illud visibile incipiat elongari a forte z fortes non immediate post hoc videbit totum illud visibile tñ immediate post hoc videbit aliquas partes eius z ita illa visio non habet vltimum instans sui esse completum.



## Questio secunda

minia visio q̄ fortis p̄t videt illud diuisibile q̄ illa visibilis  
le sic positi eē in termino minie distātie p̄ quā fortis si po  
test videre quantumcūq; parū elonget a forte nō āplius  
illud totū videbit sed p̄se partē eius r̄ per p̄ns illa vi  
sio quā h̄ fortis est parua visio q̄ for. videt illud visibile  
r̄ nulla minoris for. potest videre illud visibile.

**¶** secundo si visio totius cōponeretur ex visio  
nibus partium seq̄ret q̄ q̄n aliquid corpus  
vniformiter album videtur ipsum videretur intensus q̄  
sua medietas r̄ hoc in proportione dupla eo q̄ videtur vi  
sione in duplo intensiori. Quī h̄c solutionē defendūt p̄n  
ter respondent ad hęc argumenta negādo vtrūq; illa t̄ si  
primo negāt q̄ datur minima visio cū qua videri pōt illud  
visibile r̄ ad probationē negatur q̄ nulla remissiori visio  
ne videri potest illud visibile r̄ ad probationē quantumcūq;  
parū elongetur visio visibile a forte nō āplius illud  
totum fortis videbit transeat. sed illud visibile potest p̄  
densari manente extremo illius in extremo illius distan  
tie r̄ tunc adhuc illud fortis videret remissiori visione q̄  
nunc videat in extremo illius distantie.

**¶** ad aliud negatur similiter illatur  
q̄ quando aliquid corpus vniformiter albū videtur h̄  
ipsum videtur visione intensiori in p̄tione dupla q̄ sit  
visio vnus medietatis ex quo tū nō q̄libz medietas illi  
us visionis est visio totius non sequitur q̄ in duplo intē  
sus videatur q̄ sua medietas.

**¶** hoc af sic ex visione istarū duarū me  
diatarū constituit vna visio totū v̄ q̄  
tota visio est intensior v̄ remissior aliqua illarū visionū p̄  
se vel est ītinens q̄ sit intensior si primū habeo q̄ in ali  
qua p̄tione ē intensior q̄ sufficit mihi q̄ n̄ ullus iudi  
cat melius videre totū hunc parietē lancealire r̄ distāte  
abeo q̄ medietatē eius nā ex illo sequeretur q̄ si esset vn̄  
paries infinitus an̄ me scām p̄tē superficiālem causeret ī  
me intensionem infinitā intensiueq; nullus cōcederet  
si ē intensior q̄ visio totius sit intensior vel remissior q̄  
visio patris sequitur q̄ partes nō se coadiuuant ad hoc  
q̄ aggregatū ex illis videatur magis q̄ ille p̄tes separa  
te r̄ sic si duo maxima non visibilia p̄ se continentur nō  
magis videbitur aggregatum ex illis q̄ quodlibet illorū  
per se quod est contra sensum r̄ experientia r̄ p̄na pater  
q̄ nō videtur per quē modū illa duo maxima non per se  
visibilia condituerent vnū per se visibile. Item ad idem  
arguitur sic experientia docet q̄ captis duobus lignis al  
bis separatis que aliquāter videntur a longe r̄ postea p̄  
tinuentur vel post continguntur multo melius videbit  
aggregatum ex illis duobus q̄ aliquod illorū p̄ se q̄ seq̄  
t q̄ si visio totius cōponatur ex visionibus partū sit visio  
totius erit intensior q̄ visio partū q̄ si forte concedas  
sicut videtur esse concedendū scām istū modum dicēdi.

**¶** Contra dabilis ē aliqua ps alicui  
visibilis que melius p̄portionatur ad visionē hūanā q̄  
suum totum igitur visio illius totius non erit intensior q̄  
visio illius partis p̄terea suppono q̄ notitia iutiua ex  
tenio: solum sit ī aīa r̄ non in aliquo cōposito substantia  
li vt multi tenent probabiliter quo admissio redibit argu  
mentum scilicet q̄ illa visio desinat esse secundū se r̄ quā  
libet sui partem quod erat p̄bandum. p̄p̄ter ea aliter  
respondeo ad principale concedendo q̄ datur vltimum  
instans esse illius visionis in illo casu r̄ sic datur vltimū  
instans esse rei permanentis quando pertransmutationē  
deperditur non per motū vnū simile datum fuit in prima  
questione scāi p̄h̄sicozum.

**¶** Forte dicis nō opz dicere adhuc il

lo admissio q̄ visio desinat p̄ vltimum sui eē q̄ immediate  
post illud instans ego video illud visibile vt pater ad ex  
perientiam nam si quis querat a me an ego videā illud  
q̄ ante videbā dicam q̄ sic q̄ q̄n video aliqua nota  
bile p̄tē alicui visibilis iudico me totū istū visibile viderē

**¶** Contra si hoc esset verū sequeretur q̄ aliqua notia  
cia singularis r̄ distincta rep̄taret pluradī  
usim p̄ns ē fallum igitur r̄ an̄s p̄nam probō capio illas  
noticiā visiuā qua ego video aliqua partē adequate cū  
hoc tū vt dicis illa visione video illud totū r̄ si c̄ arguo il  
la visio representat mihi illā partē r̄ similiter pe r̄te rep̄  
sentat illud totū igitur aliqua notitia singularis rep̄taret  
plura diuisim q̄ illa notitia sit singularis p̄s q̄ est iutiua  
ihibitur singularis. Similiter sequeretur q̄ aliquid visi  
bile representatur singulariter per infinitas noticias nō  
sinonimas r̄ totales quod non minus absurdum videtur  
q̄ primum quicquid n̄ est de hoc videtur q̄ prima solus  
tio sit sustentabilis tenendo noticiā intuitiuā esse extensā  
r̄ postea ad principale argumētū diceretur q̄ nō quelibz  
pars illius visionis desinat esse nec secundum extensio  
nem nec scām intensionem. Et sic r̄ diceretur q̄ illa tota  
noticia terminatur ad totū visibile r̄ ps illius noticie ter  
minat ad p̄tē visibilē r̄ a d̄ alia argumenta facile cēt r̄ndere

**¶** Secundo principaliter arguitur capio aliqua aquā ē  
quā i hora sequenti introduceretur caliditas  
r̄ hoc vniformiter ita q̄ non citius introduceretur intē  
si or caliditas in vna p̄te q̄ in alia tunc arguitur sic cū aliq̄  
caliditate hęc forma aque stare potest r̄ cū aliqua calidi  
tate stare non p̄t igitur datur maxima caliditas cū qua p̄t  
stare vel maxima cū qua nō p̄t vel minima cū q̄ p̄t vel mi  
nima cū qua non potest clarissimū ē q̄ non est vana danda  
xima caliditas cum qua stare p̄t oportet ergo dare vnus  
istorum duorum vel maximam caliditatē cum q̄ hęc for  
ma aque stare potest vel minimam cū qua stare nō p̄t si  
dedertis primum sit ergo illa caliditas a r̄ sic arguo vel a  
est maioris actiuitatis in corrupendo illā formā aq̄ q̄ sit  
illa forma aque resistentiē de ipsa corrupatur vel mino  
ris vel equalis si primum sequitur q̄ ista forma aq̄ non  
poterit stare cum a r̄ per consequens a nō ē maxima calidi  
tas cum qua stare non p̄t hęc forma aq̄ si vero sit mino  
ris actiuitatis q̄ illa forma resistentiē sequitur q̄ diuisi  
biliter est minoris actiuitatis r̄ per consequēs potest da  
ri aliqua caliditas maior a cū qua stare non poterit hęc  
forma aque si vero a sit equalis actiuitatis sicut illa for  
ma est resistentiē capio primum instans in quo erit a cali  
ditas r̄ sequitur q̄ in illo instāti illa forma aque habebit  
vltimum instans sui esse cōpletum q̄ immediate post hoc  
in illa aqua erit maior caliditas q̄ a r̄ per cōsequens nō  
immediate post hoc erit illa forma aque poterit stare cum  
maiori caliditate q̄ sit a r̄ per cōsequens a non erat ma  
xima caliditas cū qua stare non potest hęc forma aq̄ si ve  
ro datur secundum membrum videlicet minima calidi  
tas cum qua stare non poterit hęc forma aque sit illa b r̄  
sic arguo vt supra vel b est maioris actiuitatis in corrupē  
pendo illam formam aque q̄ illa forma sit resistentiē nec  
ipsa corrupatur vel minoris vel equalis si primum seg  
tur q̄ per aliquem excessum diuisibilem ipsa est maioris  
actiuitatis q̄ illa forma resistentiē r̄ per p̄ns poterit das  
ri aliqua caliditas minor b cum qua nō poterit stare hęc  
forma aque r̄ per consequens b nō est minima caliditas  
cum qua non potest stare hęc forma aque si vero b sit mi  
noris actiuitatis q̄ illa forma resistentiē sequitur q̄ b  
non corrupet illam formā aque q̄ a p̄tione minoris



## Tertii phisicorum

actiuitatis q̄ illa forma resistentie sequitur q̄ b̄ nō corrū-  
per illam formā aq̄ q̄ a p̄portione minoris equalitatis  
non sit actio si vero b̄ sit equalis actiuitatis si cut illa for-  
ma est resistentie etiam non poterit corrūpere illā formā  
z p̄ p̄sādādo secundum aut tertius nō poterit dici q̄ b̄ ē  
minima caliditas cū q̄ non pōt stare hec forma aque.

**Cōfirmat̄ uisū est in dubio prece-**  
denti q̄ probabile est dicere q̄ nullum agens creatū p̄t  
ducere aliquem effectū in instanti supposita igitur illa o-  
pinione pono q̄ sortes dissentiat huic p̄positiōi ois triā-  
gulus h̄z tres z c. z volo q̄ ei adducatur demonstratio ad  
probandū illā p̄positiōē tūc sic arguo vel dabitur p̄mū  
instans in quo sortes assentiet maiorī z minorī z bonitati  
z p̄ne vel vltimum instans in quo nō ass. utiet non est di-  
cendum primum p̄r loquendo ad hāc opinionem opor-  
tet ergo dare vltimum instans in quo non assentiet maio-  
ri z minorī z tunc sic arguo simus tā in illo instāti verū  
est dicere q̄ sortes nunc habet dissensū illius p̄positiōis  
z ille dissensū ē res p̄mans igitur dabitur vltimū in-  
stans esse rei permanentis secundum se z q̄libet sui q̄ si  
immediate post hoc habebit assensum illius p̄positiō-  
nis z per consequens non immediate post hoc habebit  
dissensū tenet p̄a q̄ immediate post hoc assentiet maiorī  
z minorī z bonitati p̄ne igitur si nō immediate post hoc h̄z  
assensum illius p̄positiōnis sequitur q̄ nō cognitissima  
iore z minorie cognoscitur conclusio

**Ad secundū principale r̄ndet̄ q̄ est**  
possibile naturali ter q̄ aliqua aqua sic calefiat vniformi-  
ter quia vel calefieret ab extrinseco vel intrinseco clarum  
est q̄ non potest dici sc̄m z si calefiat ab agente extrinseco  
citius illud agens aget in vnā p̄te q̄ in aliā nihilominus  
tū si ita contingeret ad ymaginātiōē q̄ vniformiter pro-  
duceretur caliditas in aqua dabitur vltimum instans eē  
illius forme vtz in primo instanti in quo erit maxima calidi-  
tas cū qua potest stare hec forma aque in hac aqua

**Cōtra sit illa maxima caliditas a-**  
capiatur aliqua aqua vniformiter difformis habens lati-  
tudinem ab illo gradu vsq̄ ad non gradū gratia exēpli ḡ  
dus intensissimus sit vt 4 in vno extremo z alio termi-  
netur ad non gradū pono insuper q̄ aliquod agēs appli-  
cetur illi aque in extremo vbi est non gradus z debeat in-  
roducere caliditatem a 4 vsq̄ ad non gradum illo po-  
sito patet q̄ dabitur aqua habens vniformiter sc̄z calidi-  
tatem z p̄ cosequēs si illud agēs continuaret suam actio-  
nē dabitur vltimum instās eē forme aque erat p̄bādum

**Secūdo ad idē sic arguo proban-**  
do illum casum esse possibilem z sic arguo possibile ē  
naturaliter loquendo aliquā aquam eē vniformiter illumā  
tam igitur possibile ē q̄ aliqua aqua habeat vniformiter  
caliditatem cum qua potest stare sua forma z cum nulla ma-  
iore assumptū probō capio duo luminosa quorū vnus  
sufficit p̄o lucere lumen ab 3 vsq̄ ad non gradū p̄ distā-  
tiam pedalem tunc pono q̄ aliqui aque pedali applicēt  
ista duo luminosa in duobus extremis eius tunc erit per  
istam aquam productum lumen vniforme vt 3 z cū lumē  
sit caliditatis productiō per illam aquam vniformiter p̄-  
ducetur caliditas q̄ si dicas q̄ non producentur caliditas  
tante intensiōis quante est maxima cum qua potest stare  
illa forma saltem applicatis adhuc duobus luminosis il-  
lud contingeret vel saltem dari poterit aliqua aqua tā par-  
te resistentie q̄ talia lumina sufficient vniformiter produ-  
cere caliditatem maximā cū qua poterit stare forma illa

aque per totam aquā quo posito inesse si tēdatur talis ca-  
liditas dabitur vltimum eē cōpletum illius forme

**Forte iterū dicit̄ q̄ calus naturali-**  
ter contingere nō p̄t propterea alia via arguo in aliquo  
casu dabitur vltimū instās eē forme aque z reduco argu-  
mentum quod prius tactum fuit quinta q̄stione p̄mi phi-  
sicoz capiat̄ aliq̄d minimū nāle resistentie vt 4 z appi-  
cetur ei vnum agens frigidum actiuitatis vt 8 dictū fuit  
ibi q̄ non quodcumq̄ frigus sufficit cōdensare illā mate-  
riam detur ḡ vel minimum frigus quod sufficit vel maxi-  
mu frigus quod nō sufficit si detur minimum frig⁹ q̄ suffi-  
cit tunc in primo instanti esse illius illa forma illius mini-  
mi ē z nō immediate post hoc erit nec secundū nec aliq̄d  
eius q̄ immediate post hoc illa materia erit minor per cō-  
densationem quā nunc ē ḡ nō immediate post hoc igitur  
dabitur illa forma si vero dederis maximum frigus q̄ non  
sufficit condensare illam in ateriā sequitur ē q̄ in primo  
instanti eē illius illa forma aque ē z nō immediate post hoc  
erit eo q̄ immediate post hoc illa materia erit minor q̄  
nunc est dicere q̄ datur minimum frigus q̄ sufficit illas  
materiā cōdensare z q̄ in primo instanti illius forma illius  
minimi desinit eē per primū non esse z q̄ subito cōdensat̄  
illa materia non valet immo in primo instāti esse illius fri-  
gus incipit condensari illa materia ab illo frigore in ar-  
gumento potest eē difficultas in verificatione istarū dua-  
rum subcontrariorum aliquod frigus p̄t cōdensare hāc ma-  
teriā z aliquod non potest condensare hanc materiā vtrū  
videlicet dando minimum frigus quod sufficit condensare  
hanc vel dando maximum q̄ sufficit condensare opor-  
tet illud esse extensum z cōviforme in illo subiecto cla-  
rum est q̄ non requiritur ipsū esse extensum per totū ip-  
subiectum quia si aliquod corpus habeat frigiditatem vt  
4 vniformiter per totū illa frigiditas possit condensare  
illud frigus quando vna eius pars habebit frigiditatem  
vt 4 poterit condensari dando igitur minimum frigus  
quod sufficit condensare istā materiā habebit frigiditatem  
vt 4 postq̄ alteratur ab extrinseco vt bene visum est in  
deductione argumenti symonis de lēdinaria sed oportet  
dare vltimum instans in quo illud minimum non habet  
frigiditatem vt 4 si igitur simus in illo instanti uerum ē  
dicere q̄ immediate post hoc materia huius minimi con-  
densabitur z per consequens non immediate post hoc in-  
formabitur ista materia ista forma qua tam informatur vt  
etiam probatum est inter arguendum si detur maximum  
frigus quod non sufficit condensare hanc materiam se-  
queretur q̄ dabitur vltimum instās esse illi⁹ forme q̄ b̄  
pterea respondeo ad argumentum nulla videtur esse ca-  
uasio nisi q̄ concedatur illatum pura q̄ rei permanentis  
datur vltimum instans esse completum ēt sc̄m hanc o-  
pinionem datur minimum naturale frigoris secundus ex-  
tensionem sed nō secundū intensiōem capiatur igitur il-  
lud minimum naturale frigoris z ponatur in aliquo sub-  
iecto z non sit pars alterius applicetur ei etiam aliquod  
agens quod sit maioris actiuitatis q̄ illud sit resistentie  
z notum est q̄ illud frigus desinet esse per vltimum sui eē  
completum. Tactum ē fuit circa primam opinionem i  
prima questione primi phisicorum z similiter i prima opi-  
nionē huius secūde questionis quomodo secundum mul-  
tos quantitas que est res p̄mans habet vltimum in-  
stans sui esse completum. Etiam vt visum fuit in  
prima q̄stione secundi phisicorum tenendo q̄ veritas distinguit̄  
a p̄positione vera datur eius vltimum instans eē z similis  
ter de figuris declaratum fuit ibidem.

**Forte dicit̄ sequeretur q̄ daretur**



**Ad confirmationem possum? dice**

re q. opinio illa que tenet nullum agens creatum posse producere aliquem effectum in instanti non est adeo probabilis sicut opposita ipsa admittit dico q. dabitur vltimum instans in quo fortes non assentiet maiori z minori illius demonstrationis z bonitati consequentie insuper q. fortes immediate post hoc habebit dissentium illius propositionis z quando dicitur immediate post hoc habebit assensum illius propositionis z non simul z semel habebit assensum z dissentium igitur non immediate post hoc habebit dissentium illius nego antecedens z concedo q. fortes assentiet maiori z minori z bonitati consequentie non assentiendo conclusioni z ad philosophum dico q. cognitis maiori z minore cognoscitur conclusio dum modo si sit effectus oppositus illi qui generari deberet ab illa causa immo dico q. per illud tempus in quo corrumpitur ille dissentus fortes assentiet maiori z minori non assentiendo conclusioni.

**Contra hanc solutionem arguitur**

sic ista solutio non potest stare cum dictis aristotelis igitur nichil valet antecedens probo quia vel oportet q. concedat q. per aliquod certum tempus aliquis assentiat maiori z minori z bonitati consequentie non assentiendo conclusioni q. nullus concederet licet aliqui bene concedant per instans vel q. aliqua res permanens desinat esse per vltimum esse completum antecedens probo nam concedit solutio q. datur vltimum non esse assensum maioris z minoris z bonitatis consequentie z q. in illo instanti adhuc manet dissentus conclusionis z q. etiam adhuc manebit tunc quero vel dabitur primum instans esse assensum conclusionis z clarum est q. non eo q. ille produceretur in instanti cum semper ante illud instans fuit dissentus conclusionis quod est contra suppositum dabitur ergo vltimum non esse assensum conclusionis quod erit primum non esse dissentus eiusdem conclusionis z cum illud instans non sit vltimum non esse assensum premissarum z bonitatis consequentie sequitur q. inter illud instans z instans quod est vltimum non esse assensum premissarum z bonitatis consequentie mediat tempus per quod quidem tempus assentiet maiori z minori z bonitati consequentie non assentiendo conclusioni quod est vna pars disiunctive illate vel si dicas q. idem est vltimum est non esse assensum premissarum z bonitatis consequentie z conclusionis z quod in illo instanti adhuc erit dissentus conclusionis habeo aliam partem q. datur vltimum esse assensum conclusionis.

**Propterea saluando aristotelem aliter posset dici ad argumentum principale scilicet ad confirmationem secundum istam opinionem negando q. non datur primum esse assensum premissarum z bonitatis consequentie saltem incompletum cum hoc tamen illi assensus successiue sunt producti z illud instans est primum non esse dissentus conclusionis z est vltimum non esse conclusionis z causa est**

quia non possumus loqui hic sicut in aliis qualitatibus corporalibus quia aliarum qualitatatum corporalium aliqua pars potest esse in vna parte subiecti z alia pars in alia parte subiecti quod non potest fieri de scientia et suo opposito Et ex hoc solum habeo q. stat assentire maiori et minori Et bonitati consequentie per instans non assentiendo conclusioni quod multi non repu-

tant inconueniens. Ad illud tamen euitandum possumus dicere clarius loquendo q. datur vltimum non esse assensum premissarum z bonitatis consequentie z illud instans est primum instans esse completum assensus premissarum z est primum non esse dissentus conclusionis. Et quo patet q. tenendo istam opinionem non potest dici q. scientia corrupta ab opinione s. a causis productis scientie corrumpitur opinio neq. est simile de qualitatibus corporalibus vbi vna manens in alio subiecto a quo alia manet corrumpit aliam in suo subiecto.

**Tertio principaliter sic arguitur**

volo q. fortes in hoc instanti eliciat volitionem tunc arguitur sic fortes potest facere q. instans prefens sit vltimum instans esse illius volitionis z illa volitio est res permanens igitur assumptum patet z volo q. fortes adeo cito dimittat illam volitionem sicut potest z tunc quero vel immediate post hoc habebit istam volitionem vel non si primum sequitur q. in aliquo instanti post hoc habebit istam volitionem signetur ergo illud instans et cum inter illud instans z instans prefens mediat tempus z in illo tempore fortes posset deperdere illam volitionem z tamen non deperderet igitur non adeo cito dimittet illam volitionem sicut potest.

**Confirmatur cuiuslibet noticie**

intuitiue auditiue datur vltimum esse completum igitur alicuius qualitatis successiue producende datur vltimum esse consequentia est nota antecedens probo et capio aliquem sonum continuum qui gratia exempli daret per vnam horam z sumus in instanti medio illius productionis soni z sic arguo medietas illius soni totalis tunc desinit esse per vltimum sui esse eo q. illud instans est instans durationis illius soni igitur ille sonus tunc est z per consequens noticia intuitiua illius est z nunquam postea erit igitur illa noticia intuitiua auditiua desinit et secundum se z quodlibet sui per vltimum sui esse q. illa noticia intuitiua nunq. post illud instans erit patet dato opposito sequitur q. aliqua noticia intuitiua habetur de obiecto absente quod nullus vnq. concessit.

**Exorte dicitis q. in illo instanti**

medio non habetur noticia de illa medietate soni cuius illud instans est instans terminatum licet bene habeatur noticia alicuius medietatis cuius illud instans est continuatum.

**Contra sequeretur q. non que**

libet qualitas haberet primum sui esse quod est contra primam propositionem antecedens probo nam de illa prima medietate cuius illud instans est terminatum potest haberi noticia intuitiua Et illius non potest dari primum instans quod probo nam non potest esse primum instans illius z vltimum non illius soni quia tunc obiectum non est Et per consequens noticia intuitiua illius obiecti non est neq. instans terminatum illius vt tu dicitis neq. aliquod instans medium nam suppono q. quelibet qualitas producatur successiue z loquor de no-



## Tertii physicoꝝ

ticia illius soni quia cognoscitur totus sonus adequate scilicet que durat tantum sicut ipse sonus quia in nullo instanti medio verum est diceret qd est aliqua noticia que per totam tempus durationis soni durabit.

**Ad tertium principale respō-**deri potest per illud quod dictum est in precedenti dubio videlicet qd sortes qui in hoc instanti elicit volitionem eam de necessitate continuabit per tempus & sic non libere post hoc illam continuabit & per consequens non immediate post hoc poterit dimittere illam si tamen tenetur oppositum videlicet qd post hoc libere continuabit illam volitionem dico qd immediate post hoc hec volitio poterit desinere esse non tamen est possibile ipsam volitionem immediate post hoc desinere esse & hoc sub alia vrbis dicunt alii qd sortes de necessitate continuabit hanc volitionem per tempus vt ly tempus stet continue tantum per nullum tamen tempus de necessitate continuabit.

**Aliter etiam dici potest qd sor-**tes eliciens volitionem libere eam continuabit & per nullum tempus eam de necessitate continuabit nec de necessitate continuabit per tempus sequitur qd est situm in facultate sortis facere qd instans presens sit vltimum instans esse illius volitionis & sic sortes posset facere rem permanentem habere vltimum sui esse completum quod videtur absurdum.

**Ad illud argumentum respon-**deo quod sortes in hoc instanti eliciens volitionem libere eam continuabit si eam continuet & non de necessitate eam continuabit per aliquod tempus nec per tempus eam de necessitate continuabit & si dicas ex illo sequeretur qd sortes continuans eam volitionem meretur premium infinitum quod est falsum sequela tamen patet & superponitur illam volitionem esse meritoriam continuet igitur sortes illam bonam volitionem per vnam horam tunc sic quantum premium debetur sorti pro hoc instanti electionis tantum ei debetur pro quolibet instanti intrinseco continuationis. Sed pro hoc instanti electionis debetur ei aliquis certus gradus meriti igitur pro totali continuatione debetur ei meritum infinitum intensiue quod infert propositum maior; declaratur & suppono qd illa volitio sit dilectio dei super omnia tunc sic arguitur in quolibet instanti intrinseco illius sortes diligere deum super omnia & homo eque libere sicut nunc in instanti incipit igitur quantum premium debetur sorti pro hoc instanti electionis tantum debetur sorti pro hoc instanti intrinseco continuationis vtro vero declaratur in homino instanti incipit sortes habet vnum actum bonum igitur pro tali actu debetur ei aliquis certus gradus premium sequentia est clara & antecedens patet ex ypothesi igitur etiam contra hanc solutionem currit argumentum principale si enim sortes ipsum est altioris negotii ad ipsum tamen postq̄ propositum est respondeo negando sequelam vnde hic aduerte qd consequenter ad solutionem datam dici potest cum Petro Hispano qd natura qualitas necessiue producenda citius producet q̄ erit producta & ex illo consequenter diceretur qd actum successiue elicit per aliquod tempus & ipsum esse elicitem

in instanti terminatio illius temporis non acceptatur ad diuersa premia eodem modo acrum conseruari per aliquod tempus & esse conseruatum in instanti terminatio illius temporis non acceptatur ad diuersa premia. Dico vltimus qd est imaginandum qd successiuam elicitionem aut continuationem alicuius acrus deus ad determinatum premium acceptum & quandoq̄ ad premium equale premio debito pro elicione instantanea huius suppositis respondeo ad argumentum qd ipsum procedit ex falsa imaginatione si enim in hoc instanti sortes aliquem actum bonum fateor qd ex hoc instanti debetur ei certus gradus premium sed nego qd pro quolibet instanti intrinseco continuationis tantumdem premium eidem debeatur stare enim qd pro toto continuatione per horam totam debetur ei precise suum premium q̄tum ei debetur pro instantanea elicitione & si sic pro solo instanti terminatio deberetur ei tantum premium q̄tum ei debetur pro instanti incipit licet autem in quolibet instanti intrinseco hore eque libere cōtinuet sortes illam volitionem sicut in instanti incipit tamen ex nullo tali instanti debetur sorti aliquod certum premium pro conseruatione instantanea pro illo instanti sed solum pro libera continuatione temporis cuius illud instans est terminatum & hec pro isto sufficiant.

**Ad aliud fateor qd sortes potest** facere qd instans presens sit vltimum instans esse completum illius volitionis nec obstat qd ista volitio sit res permanentis visum est in multis rebus permanentibus dari posse vltimum instans earum completum.

**Ad confirmationem respōdeo** sicut responsum est scilicet qd in instanti medio productio totius soni non erit noticia intuitiua ipsius medietatis soni cuius illud instans est terminatum eo qd tunc obiectum eius non est & ad replicam in qua tangitur difficultas an eadem sit noticia intuitiua que durat per totum tempus durationis rei successiue cum noticia que durat per aliquod paruum tempus illius durationis dico qd si illa



### Questio tertia

noticia continue intendatur per totum illud tempus illi  
 coralis non dabitur primū eē ⁊ nego qd nō possit dari ta-  
 lei instans qd si illa noticia acquisiisset in medio in stanti  
 totam suam intensionem illud instans eēt primū sui eē  
 si tñ nō itēdatur continue dico qd primū non esse sue intē-  
 sionis est primū instans sui eē siue durer per totū tps siue  
 nō dico ulterius qd licet nulla eadem sit noticia intuitiva  
 que durat per totū tps ⁊c ⁊ parte illius temporis dico  
 tñ qd oēs tales noticie sunt sinonime ⁊ propterea argu-  
 mentum nichil aliud pbat nisi qd non sit eadem numero  
 ⁊c. quod concedimus.

**Quarto principaliter arguitur cō-**  
 tra quartam a pponem in qua dicitur qd deus potest crea-  
 re unū angelum immediate post aliū ⁊ arguitur sic volo  
 qd in hoc instanti deus producat unum angelum a tūc p-  
 te immediate post a potest pducere angelus b volo qd i-  
 mediate post hoc producat b ⁊ sic arguo vel b producat  
 successiue vel in istāti claz ē qd nō successiue ⁊ per pns p-  
 ducat in instanti aut ergo in instanti immediato huic instā-  
 ti in quo producit a vel in instanti mediato si primū ba-  
 bis duo instantia imediata quod implicat si fin sequitur  
 qd inter illud instans in quo producit a cadit temp⁹ me-  
 diū ⁊ per consequens non immediate post a deus produ-  
 cet angelum b quod erat probandum.

**Cōfirmatur qua ratiōe deus p ost**  
 angelū a p̄t producere angelū b potuit imediate an̄ ange-  
 lū a pducere angelū c volo qd nūc creet a ⁊ imediate p⁹  
 hoc producat b ⁊ imediate an̄ produxerit c ⁊ tūc sic ar-  
 guo instās p̄sēs ē primū instans esse ipsius a vt notū ē. vt  
 ergo ē primū instās ipsi⁹ c sequitur qd c nō imediate ante  
 hoc fuit ⁊ si nō imediate ante hoc fuit imediate ante  
 hoc de⁹ nō prodixit angelū c igit si instans p̄sēs nō sit pri-  
 mū instans esse ipsius c cōtra c angelus in nullo instāti a  
 te hoc fuit ⁊ c angelus eū in hoc instanti igit c angel⁹ nūc  
 pmo est p p̄sēs instans p̄sēs ē primū instans eē angeli c  
 p̄sēs ē clara ⁊ probō antecedens quo ad p̄orem p̄tem qd b  
 scda nō ē q̄stio quia si detur oppositū qd c angelus in ali-  
 quo instanti ante hoc fuit signetur illud instans ⁊ clarum  
 ē qd inter illud instans ⁊ instās p̄sēs fuit tempus medi-  
 um ⁊ per p̄sēs seqtur qd nō imediate an̄ hoc de⁹ produxit  
 angelū c nisi caperetur producere pro cōseruare quā admo-  
 dū nō capis i p̄posito ⁊ sic habetur qd imediate an̄ a deus  
 potuit pducere angelum c quod restabat probandum.

**Ad quartū principale respondet**  
 qd imediate post angelū a de⁹ potest producere angelū  
 b ⁊ quādo dicit vel produceretur successiue vel i instāti di-  
 co qd si capias producere prout tñ valet sicut dare esse d  
 nouo ⁊ sic dico qd nō produceretur in instanti qd tunc opor-  
 teret qd daretur primū instans eius esse quod tamē nō da-  
 tur imo instās p̄sēs qd est primū instans esse ipsi⁹ angeli  
 a est vltimū nō esse ipsius angeli b s̄ si capiatur produce-  
 re large prout se extendit ad cōseruare tūc non ē difficul-  
 tas ⁊ hoc sub altis verbis dicit alii qd b ⁊ produceretur in  
 instanti sine categorematice s̄ nō categorematice hoc  
 est dicere nō erit verū dicere in aliquo instanti qd b ha de  
 de nouo esse sed quocūq; tempore terminato ad hoc instā-  
 dato adhuc b erit in minori.

**Cōtra hāc solutionē dupl̄t sic ar-**  
 guo si imediate post angelū a deus possit producere an-  
 gelū b sequeret qd eadē ratione imediate post angelū b de-  
 us possit producere angelū c eo qd equalis est ratio sed  
 probō qd nō qd si sit possibile volo ergo qd in hoc instanti

producat angelus a ⁊ imediate post a produceretur b  
 ⁊ imediate post b produceretur c tunc sic arguo vel c pro-  
 duceretur imediate post a vel nō si nō imediate post a pro-  
 ducetur c ⁊ etiā imediate post a pducet b sequit qd non  
 erit⁹ producef b qd c ⁊ p̄sēs nō imediate post b pducet  
 c si non imediate post a pducet c seqt qd imediabit tps  
 inter instās in quo produceretur c ⁊ instās p̄sēs in quo produ-  
 citur a sed imediate post hoc produceretur b igit quocūq;  
 instanti post hoc dato verū erit dicere qd b fuit ⁊ p̄sēs i  
 instanti medio illius temporis si gnati verū erit dicere qd  
 b fuit ⁊ tñ post illud instans laborat tempus anteq̄ erit qd  
 igit nō imediate post b produceretur c.

**Secūdo sic arguo si deus possit p**  
 ducere angelū b imediate post a sequeretur qd de⁹ nō pos-  
 set facere qn b duraret p tps qd vt absurdū pono ergo qd  
 nūc producat a imediate p⁹ hoc producat b tūc qro vt de-  
 us p̄t facere qd b p̄cise durer p istās vel nō si fin habet p  
 positū si primū faciat ergo de⁹ qd b nō durer nisi p instans  
 ⁊ tūc sic arguo aliquod instās erit vltimū instās esse b qd  
 hoc vel illud ⁊ illo ligato sequitur hec disiunctiva istās  
 erit imediatū instanti vel nō imediate post a produceretur  
 b cuius vtraq; pars est neganda.

**Ad primū istorū respōdetur cōce-**  
 dendo qd imediate post a p̄t produci b nichilomin⁹ tñ si  
 nūc producat a ⁊ imediate post hoc produceretur b nō ē pos-  
 sibile qd imediate p⁹ b de⁹ producat āgelū c vt arguētū  
 clare ostendit quia vel oporteret qd tam b qd c produceretur  
 imediate p⁹ a ⁊ ita c nō produceretur p⁹ vel si b pro-  
 duceretur imediate p⁹ a qd c produceretur post b non tam  
 en imediate post b.

**¶** Forte dicitis stante casu qd nunc producatur a ⁊ imme-  
 diate p⁹ hoc produceretur b p⁹ b p̄t produci c ⁊ nullum  
 ē instans ante quod non possit produci igitur imediate  
 post b potest produci c.

**¶** Respōdetur qd imediate p⁹ b p̄t produci in sē-  
 su diuiso s̄ nō in sensu cōposito qd  
 dicitū fuit qd nō stat qd deus nūc producat a imediate p⁹  
 hoc producat b ⁊ imediate p⁹ b producat c bene quidem i  
 sensu diuiso possit producere imediate p⁹ b angelū c qd  
 possit facere qd instans p̄sēs esset primū instans eē ipsi⁹  
 angeli b ⁊ etiā esset vltimū instans nō esse ipsius angeli  
 c sed qd creet illos tres angelos vt dicitū est non est possi-  
 bile nisi fiat aliqua reproductio.

**Ad scdm r̄ndetur negādo qd deus**  
 nō possit facere b angelū durare per tēp⁹ qd deus poterat  
 producere illum ita qd habuisset primū instans esse sui ⁊  
 potuisset cōseruare eū p tēpus sed hoc ē sophisticice respō-  
 dere ad argumentum qd petit argumentū an sit possibi-  
 le qd deus nunc producat angelum a ⁊ imediate p⁹ hoc  
 producat angelum b ⁊ qd b angelus duret p̄cise per in-  
 stans ita qd ly possibile acq̄rat in tatā illā copulatiuā ⁊ vt  
 detur qd argumentū efficaciter probat qd b nō p̄t durare  
 per tempus ⁊ hoc nisi sepius produceretur ⁊ re produce-  
 retur b angelus qd si essemus in instanti inciatiuo alicui⁹  
 hore diuise per pres p̄portionales minoribus terminatis  
 ad instans inciatiuū ⁊ in cuiuslibet partis p̄portionalis  
 instanti medio esset b angelus ⁊ in illo eodem desineret eē  
 p vltimū sui esse clarū qd nunc in instanti inciatiuo verum  
 ē dicere iste angelus imediate p⁹ hoc produceretur ⁊ tñ  
 non durabit per tempus eo qd existētia eius nō mēsurat-  
 bicur tempus propterea simpliciter ē possibile qd b ange-  
 lus imediate p⁹ hoc erit ⁊ non durabit p tps sed qd nō



## Tertii phisicorum

reproducatur & maneat precise per instans argumentum clare ostendit impossibilitatem illius & tunc consequenter dicendum est quod non est possibile quod deus corumpat illud angelum b adeo cito sicut potest corumpere quia quando docuit eum corumpet verum erit dicere quod prius potuit eum corumpere.

**Ad confirmationem concedo quod est possibile** quod deus nunc producat angelum a & immediate post hoc producat angelum b & etiam immediate ante hoc producat angelum c & quando dicitur vel primum instans esse ipse a est primum instans esse ipse a & vel non dico quod difficultas stat ad nomen quod aliqui uno modo dicunt quod sic alii vero oppositum & tota difficultas stat in secunda exponente illius propositionis scilicet pro, eadem exponente priamus hanc propositionem esse angelus non immediate ante hoc fuit vel immediate includit tempus negabitur quod instans presens sit primum instans esse ipse a, sed si pro secunda exponente capias hanc propositionem, scilicet in nullo instanti ante hoc fuit in aliquo instanti conceditur tunc quod dabitur primum instans angelus c & iste sensus videtur esse de rigor sermonis illius propositionis quia ista distinctio datur magis quadrat in ly incipit quam in ly primum esse dicitur ergo quod in primo instanti esse angelus a verum est dicere quod antea fuit angelus c & hoc vel ly fuit importet tempus & non instans vel in tempore terminato ad instans quod est primum instans esse ipse a.

**Contra hanc solutionem arguitur sic** c angelus nunc est & non fuit ab eterno igitur incipit vel incipit esse sed c angelus non incipit esse igitur c angelus incipit esse & non incipit esse per remotionem de presenti ergo incipit esse per positionem de presenti & negationem de preterito & per consequens c angelus non immediate ante hoc fuit & c angelus non incipit esse probat quod abe ne sequitur c angelus incipit esse ergo in aliquo instanti incipit esse signetur igitur illud instans & quero vel in illo instanti c angelus fuit vel non fuit si in illo instanti fuit sequitur quod in aliquo instanti ante hoc fuit quod tamen est negatum si in illo instanti non fuit & in illo incipit esse sequitur quod immediate post illud instans fuit capiatur ergo tempus medium inter illud instans & instans presens & dividatur ad ymaginationem in duas medietates & sequitur quod in prima medietate c angelus fuit & per consequens c angelus fuit in aliquo tempore non terminato ad hoc instans principalis consequentia patet per illam regulam communem ex affirmativa de presenti & negativa de preterito sequitur inceptio nam bene sequitur fortes est & aliquando non fuit siue non fuit ab eterno igitur incipit esse & etiam probari potest bonitas illius consequentie accipiendo totum tempus in quo c angelus non fuit & totum tempus in quo fuit & sic iamyna hora transacta quod c angelus est productus & capiatur instans continuativum illorum duorum temporum querendo verum in illo instanti c angelus fuit vel non fuit deus primum angelus incipit esse per primum fuit esse si deus fecit mille angelus incipit per vltimum sui non esse non refert quod quibus dico sit instans presens primum esse angeli a quibus dico sit iamyna hora quod c angelus & angelus sunt producti.

**Secundo concessum est quod stat bene quod deus nunc producat angelum a & immediate ante hoc producat angelum b & immediate post hoc producat angelum c igitur deus potest producere tres angelos immediate post hoc producat b & immediate post hoc producat c quia visisset quod deus hoc non potest facere & ratio est quia in primo casu datur adequatum instans illius medii Angeli sed non secundo & eodem modo facile claret quod si deus immediate**

angelum a & immediate post hoc producat angelum b & immediate post b producat angelum c

**Tertio sic ex illa solutione sequitur** quod stat bene aliquem angelum fuisse in aliqua hora in nullo instanti illius fuisse quod est falsum patet tamen contra sim tam in instanti iniciatio alicuius horae & de immediate ante hoc produxisset angelum c tunc verum est dicere quod angelus c fuit ante hoc instans & per consequens concedendum est quod fuit in hora preterita eo quod est tempus terminatum ad hoc instans & quod in nullo instanti illius fuit patet per prius concessa.

**Quarto sic pono quod in instanti iniciatio horae preterite si deus produxisset angelum a & immediate ante illud instans produxisset c & immediate post illud instans produxisset b & iam sim? in fine illius horae tunc quod vel p tantum tempus durabit a sicut c & sic b p tunc tempus sicut a si a durabit per tunc tempus sicut c sequitur quod non fuit maius a & c ubi a primo fuit in instanti iniciatio horae sequitur quod non ante illud instans fuit c si vero dicitur quod a non p tunc tempus duravit quod vel c duravit plus p tempus vel p instans quod a neutrum illorum est dicendum quod tunc oportet dare aliquod instans ante instans iniciatum horae preterite in quo fuit c & p prius non plus duravit c quam a.**

**Quinto sic si in casu tam sepius posito c fuit ante instans presens & tunc in nullo instanti ante hoc fuit eodem modo oportet dicere quod si aliquis agens continuis introduxerit caliditatem in aliquo passivo quod illa caliditas que nunc est in hoc passivo nunc non est primo producta oportet dicere quod illa caliditas ante hoc fuit & si contra portebit incidere in opinionem matuani superius recitata quod tunc non insequatur illi quod positionem defendit & ex illo argumento saltem habebit quod defendit de hac opinionem male negat illud quod tenet matuanus.**

**Ad primum istorum respondetur quod c angelus nec incipit esse nec incipit esse vel arguuntur clare ostendit & quod dicitur angelus c nunc est & si fuit ab eterno igitur c angelus incipit vel incipit esse nego contra & ad regulam quam assumis dico quod sic venit limitata ex affirmativa de presenti & negativa de preterito sequitur inceptio dum talis demonstrata verum sit dicere quod quotiescunque fuit fuit in aliquo instanti. Et eodem modo solet dici quod hec contra est bona sortes non fuit ab eterno & sortes fuit igitur incipit vel incipit esse dummodo in ista sortes fuit importetur instans quod si illa pro non haberet veritatem pro instanti sed pro tempore clarum est quod illa contra non valet & vltimum admitto quod si facta illa hora in cuius instanti terminatio fuit productus angelus a & immediate ante ipsum angelus c sed quando vltimum capis totum tempus in quo non fuit angelus c & totum tempus in quo fuit querendo an fuerit in instanti terminatio uo illorum duorum temporum vel non dico quod non potest dari totum tempus in quo non fuit angelus c quia quocumque tempore ad instans iniciatum terminato in illo c angelus fuit & in cuiuscumque talis temporis aliqua parte non fuit & preterea non datur adequatum tempus per quod d. etiam fuit.**

**Ad secundum concedo quod stat deus nunc producat a angelum & immediate ante hoc producat b & sic potest producere tres angelos post hoc producat c quia visisset quod deus hoc non potest facere & ratio est quia in primo casu datur adequatum instans illius medii Angeli sed non secundo & eodem modo facile claret quod si deus immediate**



Quaestio tertia

post hoc producat angelum a nō immediate post a producat b z ratio est q: ad hoc q: produceret fm angelum immediate post alium oporteret q: alter illo: vñ inciperet esse per primum sui esse.

**Fortē dicis si hora futura esset diuisa p ptes proportionales minorib⁹ terminatis p istās inciatium hore z in qualibet pte proportionali pari esset angelus b z in nulla ipari z in qualibet parte proportionali si impari esset angelus c z in nulla pari z in hoc instanti hore inciatium deus pduceret angelum a tunc verum ē dicere q: immediate post a deus pducit b z immediate post b pducit c ergo tres angeli producūt post seiuicē z tñ nō datur adequatū instās in quo produceretur āgelus medius ergo hoc erit deo possibile z p pñs male negatū est**

**Respōdetur q: nulla sequitur cōtradictio ad illum casum sed argumentū soluz currit verbaliter cōtra solutionē q: itelleximus q: nō ē possibile q: deus nunc producat a z immediate post a producat b et immediate post b producat c dñi modo nullus illorum reproductatur q: alias hoc mere esset possibile vt argumentum sufficienter ostendit.**

**Ad tertiu cōcedo illatū puta q: est possibile aliquē augelū presuisse in aliqua hora & tñ i nullo instanti illius fuisse z hoc quia non fuit in aliqua parte adequata.**

**Fortē petis stat bene q: c angelus ante hoc fuerit z q: nec incipit nec incēpit esse quare nō eodem modo dictū ē q: si immediate post hoc pducitur b angelus non stat q: erit z in nullo instanti erit z q: non daret p tempus sed per tempus inadequatū dico q: vñ videtur ymaginabile sine cōtradictione z aliud non q: si angelus immediate post hoc desinet esse sine reproductione z o ē q: desinet ēē in aliquo instanti. desinet esse sequitur q: a angelus in aliquo instanti desinet esse mō illud nō pot dari qui datur duo instātia immediata igitur illud nō vī ymaginabile Si dicis q: nō inconuenit aliquid postq: erit non esse non tamen desinere esse sicut non inconuenit incipere esse taliter.**

**Cōtra salē aliquē corrumperetur z tunc quero q: nū secundo quero an deus videbit illum angelū z notū est q: in nō lo instanti videbit z licet pterea illud etiam iposset sustineri multatū in cōuenientia opz cōcedere illud tenētes q: a cōiter loquentibus nō cōcederentur propterea communis modus illud negat.**

**Dubitaret aliquis vtrū stat q: de? immediate a hoc pduxisset angelū c z tñ nō sit in hoc instāti z videtur q: nulla ad hoc sequatur cōtradictio sed hoc z multa alia breuitatis causa omitto.**

**Ad quartum admissio casu dico q: a nō rātū durauit sicut c imo c magis durauit per tēpus nec p instās q: dato opposito manifeste sequitur q: daretur aliqd instās an instans inciatium hore in quo fuisset c sed indiuisibiliter magis durauit.**

**Ad quintū transeat q: equaliter de fēdi posset q: sicut c angelus ante hoc fuit in tēpore terminato ad hoc instans z q: illa caliditas ante hoc fuit si enim dictum fuit in dubio precedenti illam opinionē manentem esse improbabilem immo forte adeo ē pbabilis aut probabili⁹ opinione communi nichilominus tamen an illi qui tenent q: c angelus fuit ante hoc in tempore terminatio ad instans presens habeant etiam dicere eodes**

modo de caliditate non curio possumus dicere q: non est simile eo q: illa caliditas producat successiue z non angelus z propterea aliud dicitur de angelo aliud de caliditate z vt tacitū est in quarta pōne aliqui ppter rationes adductas z similes dicunt q: deus non potest vnum angelum producere immediate post alium pout tenet prece dens opinio.

**Cōtra quos arguitur sic volo q: in hoc instanti deus producat aliquod corpus luminosum z in hoc instanti suspendat eius actionem duntaxat per hoc instans tunc sic arguo immediate post hoc c verum ē dicere q: hic est aliquod lumen in hoc medio ergo sequitur q: possibile erat deo producere aliquam rem immediate post aliam q: immediate post hoc erit lumen in hoc medio probatur quia datur oppositū z sequitur q: per aliqd tempus corpus luminosum erit applicatum alicui medio bene disposto ad suscipiendum effectum ab eo producibilem z non erit impediūm nichilominus tamen non producat suum lumen.**

**Fortē dicis q: licet immediate post hoc erit lumē in hoc medio nichilomin⁹ tñ illud lumen producat successiue sed restaret probanduz q: esset possibile q: immediate post hoc istās corpus luminosum producat suum lumen z q: non produceret suum lumen in c cessiue quemadmodum enim si aliquod corpus calidum incipiat introducere caliditatem in aliquod passum verū est dicere q: im mediate post hoc erit calor in hoc passo s: deus non posset facere q: immediate post hoc verum esse dicere nūc est aliquis calor in hoc passo z tamen non est productus successiue.**

**Cōtra suppono tecū illd qd ē probabile q: corpus luminosū possit producere lumē suū in i stāti z tūc sic arguo immediate post hoc c erit lumē in hoc medio qd nō ē pductum successiue si nō velis admittere suppositionē arguitur sic immediate post hoc vt cōcedis erit lumē in hoc medio simus ergo in aliquo instanti post hoc quero vel illud lumē ē productū successiue vel non si fm habeo intētū si pñm quero vel illud lumē prius producebatur successiue quo ad extēsiōnē vel quo ad intensiōnē vel quō nō videtur esse dicendum q: successiue quo ad extēsiōnē q: ponamus q: illud luminosū potest agere per spaciū viii pedū in pmo instāti sui esse illud luminosū licz nō erat adeo bene applicatum octauae pedalitate sicut q: r se nichilominus tñ adeo cito debet producere lumen vt vnum in octaua pedalitate sicut lumen vt 4. in quarta si vero istud fuerit productum successiue quo ad intensiōnē prius vna medietas quo ad intensiōnes producebatur q: alia signetur ergo tēpus in quo producebatur prima medietas postq: in illo tempore luminosum erat tante actiuitatis sicut in tempore in quo productū aliam medietatem z oino agebat sine resistentia qua nō oino produxit totus lumen in prima medietate illius temporis.**

**Secūdo sic si fortes i hoc instāti incipiat currere verū ē dicere q: deus nō representat ei forte currere z immediate post hoc representabit z nō dabitur prius mō instās in quo ei representabit quare ergo nō pot imediate post hoc facere q: aliquis assētiat huic fortes currere z q: ille assensus nō producat successiue q: nullā p datur cōtradictionē que sequatur ad hoc etiam conceditur q: veritas distingatur a ppositione vera immediate post hoc erit veritas illius ppositionis vtrū illa veritas nō pducatur successiue quicquid sit de istis rationibus teneo potē solutionē quā omnes hoc tempore concedunt.**



## Tertii phisicorum

**U**bitat quarto penes qd qua-  
litas vniformis siue difformis attendatur inte-  
no. Pro solutione huius dubii.

**Aduertendum** e qd alique sunt qua-  
litates intense tm alique sunt qualitates intese & extense  
exemplum primi vt qualitates in aia exemplum secundi  
vt albedo nigredo & et accidentia corporalia de pmissis n e  
esumo in pposito sz de scdis. Qualitatu et aliq est vniformis  
aliqua difformis qualitas vniformis e cuius omnes  
partes quantitatie sunt equales itensione vt si aliqd scdz  
se & qbz sui haberet albedine vt si illa albedo esset vniformis.  
Et ex hoc pz quid sit qualitas difformis illa est vniformiter  
difformis que sic se habet qd quacuq; parte accepta  
mediu illius partis tm excedit vnu extremu sicut ex-  
cedit ab alio vt dato aliquo corpore i qa successiue aliqd  
ages itroduxit caliditate ab aliquo certo gradu vsq; ad  
no gradu veru est dicere qd illa caliditas e vniformiter dif-  
formis quia quacuq; prem illius corporis accepteris verum  
est dicere qd albedo que est in media parte illius partis  
tantum excedit a caliditate que e in extremo p-  
piori agenti quantum excedit caliditatem que est in ex-  
tremo illius partis remotiori ab agente. Et ex istis in se-  
ro aliquas propositiones.

**Prima propo nō est possibile** qd in  
aliquo subiecto sit aliqua qualitas vniformiter difformis  
terminata ad gradu i finitu qd quero si esset aliqua talis  
in aliquo subiecto an illa qualitas que esset in medio illius  
subiecti esset finite intensa vel infinite si finite nō tantum  
excedit qualitatem que e in vno extremo sicut excedit a  
qualitate que e in altero extremo si vero est infinite intensa  
sequit qd nō excedit a qualitate qd e in illo extremo & per  
pns illa totalis qualitas nō e vniformiter difformis.

**Porre dicitur capiatur aliqd corp<sup>o</sup> pe-**  
dale in cuius prima parte pportionali sit caliditas vniformiter  
difformis incipiens a no gradu vsq; ad 4 in secunda  
parte pportionali sit caliditas a 4 vsq; ad 8 in ter-  
tia ab 8 vsq; ad xvi. & sic par tunc illud corp<sup>o</sup> hz caliditas  
re ad gradu infinitu terminata & illa est vniformiter dif-  
formis quod sic probo quilibet pars pportionis illius  
caliditatis est vniformiter difformis sedm tale diuisiones  
igitur tota caliditas est vniformiter difformis consequen-  
tia videretur nota & ans patet inductive.

**Secūdo sic ad idē capiatur aliqd**  
corp<sup>o</sup> infinitu versus orientē cuius pma pedalitas habe-  
at caliditate vniformiter a si gradu vsq; ad 4 scda peda-  
litas a 4 vsq; 8 tertia ab 8 vsq; ad xvi tunc tota caliditas  
illius corporis infiniti est vniformiter difformis quia  
quacuq; illius corporis parte accepta veru est dicere qd ca-  
liditas que est in medio eius tm excedit caliditatem que  
est in extremo remissiori quantum excedit a caliditate  
in extremo intensiori igitur.

**Ad ista facilliter dicitur qd i primo**  
casu caliditas illius corporis non est vniformiter diffor-  
mis dato qd quilibet pz pportionalis sit vniformiter dif-  
formis sz procedendo secūdu talem diuisionem nō tm ses-  
quitur qd tota caliditas sit vniformiter difformis.

**Ad aliud dico qd argumentū bene**  
pbat qd aliqua qualitas vniformiter difformis ad gradum  
infinitu terminata potest esse in aliquo subiecto infinito sz  
nostra pma ppositio intendit loqui de subiecto finito pōt

eriam dici vt phabitum est questione pcedenti qd illa ca-  
liditas non esset vniformiter difformis.

**Secūda propo si sit aliqua quali-**  
tas vniformiter difformis & cu ea extēdatur aliqua alia q-  
litas vniformiter difformis qualitas resultans adhuc erit  
vniformiter difformis & hoc dūmō extremū intensius ponat-  
ur cū extremo intensiori hec pō facilliter pz exemplo ca-  
piatur aliqua qualitas vniformiter difformis a no gradu vsq;  
qd ad vi & vna alia qualitas vniformiter difformis a gras-  
du vt ii vsq; ad iii & ei coextēdatur resultabit qualitas  
vniformiter difformis a duobus vsq; ad decē qd in extre-  
mo remissiori erat nō grad<sup>o</sup> & iā sunt duo in medio erant  
tres gradus & ei additi sunt adhuc tres gradus & in ex-  
tremo intensiori sex & ei additi sunt 4 gradus & p pns iā  
bi erit qualitas vt x & p pns tota qualitas adhuc erit vniformiter  
difformis. Et probatur aliter demōstratiue ista  
pō sic sequitur bene ista qualitas cui debet fieri exten-  
sio est vniformiter difformis ergo quacuq; ei parte accep-  
ta scdz extēsiōe subiecti de illa veru est dicere qd medi-  
um & extrema talis partis se habēt in eadē pportione a.  
arithmetica pna est nota ex descriptionibus qualitatis vniformiter  
difformis & pportionis arithmetice & vltra istis tri-  
bus punctis scz medio & extremis ei<sup>o</sup> pportionalib<sup>o</sup>  
arithmetice adduntur alii tres termini similiter pportio-  
nabiles pportione arithmetica ergo illa latitudo que re-  
sultat ex illis duabus latitudinibus adhuc erit vniformiter  
difformis ans est clarū ex casu cōsequētiā probo sup-  
posita illa ppositione de qua prius facta est mentio qd oē  
compositum ex duobus inaequalibus erit duplū ad medi-  
um inter illa tunc captis quibuscunq; latitudinibus  
duabus vniformiter difformib<sup>o</sup> sic coextēnsis qd extremū  
remissius coextēndatur cū extremo remissiori & extreme  
intensius cū extremo intensiori probo qd aggregatum ex  
illis duabus sit vniformiter difforme & sit prima latitudo  
vniformiter difformis a secunda latitudo sit b & gradu s  
medius a sit c gradus medius b sit d & tunc sic arguo qd  
positum ex extremo intensiori & remissiori latitudinis est  
medium ad c vt notum est & compositum ex extremo intē-  
siori & remissiori b est duplum ad d ergo compositum ex  
extremis intensioribus a & b & extremis remissioribus co-  
rumdem erit duplum ad compositum ex c & d pna est  
clara ex pperimentali & tenet p illam regulam arithmeti-  
cā talis est pportio aliquorum coniunctioz qualis  
est eorumdem separatorum vt eadem est pportio viii ad  
4 qualis est iiii ad ii & 4 ad 2 hoc est si duo numeri se ha-  
beant ad duos numeros separatos in eadem pportio-  
ne quacunq; sit illa in eadem pportione se habebit nu-  
merus resultans ex illis duob<sup>o</sup> numeris primis quod fa-  
cile est videre sed compositum ex b & c est medium inter il-  
la extrema illarum latitudinum ergo adhuc extrema in-  
tensioza illarum latitudinum equaliter excedunt medius  
sicut medium extrema remissioza & quia eodem modo po-  
test probari omnino de qualibet parte quantitatie ipsius  
totius latitudinis sicut de tota latitudine relinquatur qd  
omnis qualitas resultans ex duabus latitudinibus vniformiter  
difformibus quarum extrema intensioza coextēnduntur simul &  
similiter extrema remissioza est vniformiter difformis & idem  
omnino posset probari vbi extre-  
mum remissius vnus coextēnderetur cum extremo in-  
tensiori alterius dum mō tm extrema intensioza illarū la-  
titudinum nō eqūliter excederēt extrema remissioza i vtra-  
q; quia si sic esset & extremū remissius coextēnderetur cū  
extremo intensiori tota qualitas fieret vniformis vt data



## Questio tertia

latitudine ab 8 vsq; ad non gradum si alia latitudo a non gradu vsq; ad 8 coextenderetur ei sic q; extremus remissus cum extremo intensiori constitueretur qualitas vniiformis vt 8 si vero coextenderetur cum latitudine ab 8 ad xvi eodem modo fiet qualitas vniiformis vt xvi si tñ coextenderetur cum latitudine ab 8 vsq; ad xii similiter in aliis qualitatibus exemplificari possit.

**Tertia propo si sit aliqua qualitas** vniiformiter diffomes et addatur vna alia qualitas vniiformis qualitas inde resultans adhuc erit vniiformiter diffomis a non gradu vsq; ad 6 et ei coextenderetur vna alia qualitas vt 2 qualitas inde resultans erit vniiformiter diffomis a gradu vt 2 ad 8 in medio enim subiecti prius erant tres gradus et additi sunt ei 2 et per prius ibi sunt quatuor in extremo intensiori sex et additi sunt ei 2 et per prius ita in medio modo per tñ 8 excedunt quibus per quantum quibus excedunt 2 et est quod datus duobus quorum vnus non excedit aliud sytrius eorum addatur equale post additione per tñ vnus excedet aliud per quantum prius excedebat et hoc loquendo de excessu arithmetico nolo dicere q; in eadem proportionem excedet istis declaratis primo.

**Inquirendū ē penes quod qualitatis** vniiformis debeat attendi intensio pro quo ponā aliquas propositiones.

**Prima propo ē qualitatis vniiformis** intensio non debet attendi penes approximationem ad gradum summum totius latitudinis nec remissio penes distantiam a gradu summo hec proponitur contra aliquos dicentes q; caliditas vt 6 est intensior caliditate vt 4 eo q; magis appropinquat gradui summo q; caliditas vt 4 et q; caliditas vt 4 est remissior eo q; magis distat a gradu summo hac propositione sic probo aliqua caliditas est intensior altera et tñ non plus appropinquat gradui summo q; altera ergo intensio vniiformis qualitatis non debet attendi generaliter penes appropinquationem ad gradum summum p̄na est clara et probo ante sumptis q; caliditas summa sit vt 8 capio ergo gradum summum in illa latitudine et gradum medium clarū ē q; gradus intensissimus est intensior q; gradus medius et tñ non plus appropinquat gradui summo q; gradus medius cum de facto non appropinquat.

**Secundo sic dato opposito nostre** propositionis sequeretur q; gradus summus esset infinite intensus quod est falsum sequela sic probo et pono q; intendatur caliditas in aliquo subiecto a non gradu vsq; ad summum per vnam totam horam tunc arguitur sic in infinitum intensa erit aliqua caliditas ante finem hore et cadiditas in fine hore erit in fine intensa et illa erit gradus summus per casu igitur aut in infinitum intensa erit aliqua caliditas ante finem hore per quam infinitum propinqua erit gradui summo aliqua caliditas ante finem hore igitur in infinitum intensa et tenet p̄na quia intensio debet attendi penes appropinquationes ad gradum summum ante ē clarū q; aliquantum lum propinqua gradui summo erit aliqua caliditas ante finem hore et non tantum appropinquabit aliqua caliditas gradui summo quoniam detur alia q; magis appropinquabit igitur deinde probo scdas p̄na nostre p̄ponis q; dato opposito sequitur q; nullus est gradus in duplo minus intensus q; sit gradus medius totius latitudinis quod est absurdum consequentiam probo sic quia remissio debet attendi penes distantiam a gradu summo igitur ad hoc q; aliquis gradus in duplo sit re-

missior altero oportet in duplo magis distat a gradu summo q; alter et ex illo sic ostendo propositum nullus ē gradus medius igitur nullus gradus est in duplo minus intensus siue in duplo remissior q; sit gradus medius assumptum sic patet non gradus solum aequat in duplo magis distat a gradu summo q; gradus medius q; medium ē quod equaliter distat ab extremis et per consequens in duplo magis appropinquat gradus medius gradui summo q; non gradus igitur nullus gradus in duplo magis distat a gradu summo q; non gradus sed clarissimum est q; nullus gradus tñ distat a gradu summo q; gradus medius istud facilliter declaratur exemplo capiamus latitudinem caliditatis cuius gradus summus sit vt 8 gradus vero medius vt 4 postq; non gradus caliditatis distat per tantum a gradu summo sicut non gradus sequitur q; nullus gradus in duplo magis distat a gradu vt 8 quā gradus vt 4 qui est medius et per consequens nullus gradus est in duplo remissior q; sit gradus vt 4 quod erat probandum. Secundo eandem partem sic probo si propter distantiam a gradu summo aliqua qualitas sit remissior sequitur q; quilibet gradus motus est infinite remissus quod est falsum probatur sequela sic quilibet gradus motus per infinitam distantiam distat a gradu summo igitur quilibet talis est infinite remissus consequentia est clara q; quantum vnus gradus magis distat a gradu summo in tanto est remissior igitur si per infinitam distantiam distat sequitur q; est infinite remissus probo antecedens dictū fuit in questione precedenti q; claritudo motus terminatur ad gradum infinitum et ita quocunq; gradu infinito dato adhuc potest intendi in infinitum et per prius nullus gradus motus per aliquam certam distantiam distat a gradu infinito sed per infinitam distantiam.

**Tertio sic sequeretur q; aliqua** duo eque velociter intenderetur et tamē vnus in fine erit infinite remissius altero probatur sequela intendatur a caliditas a non gradu vsq; ad summum per totam vnam horam et eque velociter simul intenderetur b motus tñ vt per ex precedenti probatione motus qui erit in fine distabit per infinitam distantiam a gradu summo motus et erit infinite remissus et a caliditas erit summa et tamen eque velociter intenderetur et tamen ille motus erit infinite remissior illa caliditate.

**Secunda propositio intensio** qualitatis vniiformis non debet attendi penes distantiam a non gradu et remissio penes distantiam a gradu summo hec propositio ponitur contra opinionem aliquorum quę oppositum nostre propositionis defendunt qui tamen habent concedere aliqua inconuenientia illata contra illos qui defendant oppositum p̄na proportionis nā primo sequitur q; nullus gradus est in duplo remissior gradu medio q; vt prius probatum est nullus gradus in duplo magis distat a gradu summo q; gradus medius eo q; non gradus solum in duplo magis distat et nullus gradus tñ distat a gradu summo q; gradus medius eo q; non gradus solum in duplo magis distat et nullus gradus tñ distat a gradu summo sicut non gradus. Secundo etiā sequitur illud q; ex prima opinione sequitur p̄na q; quilibet gradus motus est infinite remissus eo q; per infinitam distantiam distat a gradu infinito.

**Tertia propo ē hec intensio** qualitatis vniiformis debet attendi penes recessum siue distantiam a non gradu remissio vero penes accessum siue appropinquationem ad non gradum hoc ē clare dicere p̄na



## Tertii physicoꝝ

buabus qualitatibus volumus videre que illarum sit in  
tenfior altera capitur aliqua certa pars qualitatis tunc  
si quelibet illarum qualitatū habet tot partes equales  
illi certe parti date sic sicut alia tunc equaliter distat ille q̄  
litas a non gradu ⁊ sunt equaliter itense si vero altera  
illarum qualitatū habeat plures partes equales illi cer  
te parti date q̄ alia qualitas ipsa magis distat a non gra  
du q̄ alia ⁊ dī esse intensior ⁊ illa q̄ non h̄z tot partes e  
quales illi parti date magis accedit ad non gradum.

**Contra hanc opinionem aī sic**  
sequeretur q̄ sumus gradus caliditatis esset aequaliter  
remissus quod est falsum ⁊ probo consequentiam sum⁹ q̄  
dus caliditatis finite solum distat a non gradu igitur est  
aqualiter remissus tenet p̄na eo q̄ remissio deoet atē  
di penes appropinquationem a non gradu ⁊ ita si infi  
nite distat a non gradu aliqua qualitas nō esset aliqua  
liter remissa ⁊ sic gradus summus caliditatis secundū hāc  
opinionem erit remissus sed falsitatem p̄ntis sic ostendo  
sit gradus sum⁹ ut 8 si ille gradus sit remissus q̄ respe  
ctu alicuius intensioris erit remissus quemadmodū si ali  
quid est paruum respectu maioris ē parū ⁊ si sic sequit̄  
q̄ ille gradus nō erat summus q̄ est contra suppositū.

**Cōfirmat seq̄ret̄ q̄ esset possibile**  
q̄ aliqua duo inciperent remitti a non gradu remissionis  
⁊ tamen continue tantū auferetur ab vno sicut ab alio ⁊  
tamen vnum continue erit remissus q̄ aliud quod cōtra  
dictionem videtur inuoluerē q̄ sequatur ex hac opinione  
sic p̄bo capio duo corpora a ⁊ byolo q̄ a habeat 4 gra  
dus caliditatis b vero habeat sex ⁊ sumus iam in instanti  
iniciatiuo hore que ad imaginationem sit diuisa per par  
tes proportionales minoribus terminatis ad finem hore  
⁊ volo q̄ in qualibet parte proportionali addatur vnus  
grad⁹ caliditatis ipsi a ⁊ similiter b tunc patet q̄ in instā  
ti terminatiuo hore a erit sub non gradu remissionis eo  
q̄ habebit caliditatem infinite distantē a non gradu cali  
ditatis ⁊ etiam caliditas quam tunc habebit b non erit  
remissa eo q̄ infinite distabit a non gradu volo etiam q̄  
alia hore sequens diuidatur per partes proportionales  
minoribus terminatis ad illud instans iniciatiuum hore  
⁊ q̄ in qualibet parte proportionali hore auferatur vn⁹  
gradus caliditatis ab a qui sibi addetur in parte propor  
tionali hore prime sibi correspondente ⁊ eodem mō fiat b  
b isto casu posito sic probo illarum in instanti terminatiuo  
prime hore verum erit dicere q̄ a ⁊ b incipiunt remitti a  
non gradu remissionis ⁊ continue tantū auferetur ab v  
no sicut ab alio nihilominus tamen a continue erit remis  
sus b q̄ quemadmodum in qualibet parte p̄portionali ho  
re precedentis a habeat caliditatem magis a propinquā  
tem a non gradum q̄ sit caliditas quā p̄ tūc hēbit b ita  
etiam in qualibet parte p̄portionali illi hore secunde a  
habeat caliditatem remissionem q̄ p̄ tunc habeat b

**Ad primū p̄cipale r̄ndet̄ q̄ gra**  
dus summus caliditatis est remissus ⁊ ratio est q̄ inter  
ipsum ⁊ non gradum tolum est distantia finita ⁊ quando  
dicis ille gradus summus caliditatis est remiss⁹ ergo res  
pectu alicuius intensioris ille gradus summus ē remiss⁹  
⁊ per p̄ns ille gradus non erat summus.

**Ad confirmationē duplici r̄ndeo**  
p̄mo q̄ grad⁹ sum⁹ ē remissus h̄ nulla sit caliditas itē  
sior illo quemadmodū si nō esset aliquis q̄d caliditatis  
nisi gradus medius ille gradus medi⁹ esset tūc adeo res  
missus sicut vnnc est ⁊ per hoc p̄is q̄ remissū nō capitur

in p̄posito relatiue quē admodum dicere solemus q̄ ma  
gnū ⁊ paruum q̄nq̄ sumūtur relatiue q̄nq̄ vero non ⁊  
sufficit q̄ data aliqua caliditate vt decem ille gradus vt  
8 esset remissior illa. Secundo dico q̄ gradus sum⁹ ē  
remissus ⁊ hoc respectu alicuius intensioris non q̄dē res  
pectu alicuius caliditatis intensioris sed respectu alicui⁹  
magis intensi verbi gratia summus gradus caliditatis  
potest dici remissior respectu motus vt decem.

**Cōtra utrāq̄ solutionē aī sic si**  
gradus sum⁹ sit remissus vel ergo ē ita intens⁹ sicut remis  
sus vel magis intensus q̄ remissus vel magis remissus  
q̄ intensus ⁊ q̄n diceretur q̄ gradus sum⁹ non esset re  
missus currit argumentum de quolibet q̄d infra sumū  
⁊ arguitur p̄mo q̄ quilibet gradus sit ita itensus sicut  
remissus capiatur aliquis gradu s a ille distat a non gra  
du quantum appropinquat non gradu igitur a est ita it  
tensus sicut remissus aūs est clarum q̄ eadem est omnibi  
stantia epr quam recedit a gradu a non gradu cum dis  
stantia qua accedit ad nō gradum p̄na est manifesta igitur

**forte concedis q̄ gradus ē ita in**  
tensus sicut remissus.

**Contra capio gradum b intensio**  
rem a gradu ⁊ sic arguo intensio nis b ad intensioem i  
psius a est proportio maioris inequalitatis igitur intens  
sionis b ad remissionem a est p̄portio maioris inequalita  
tis tenet consequentia q̄ acceptis duob⁹ equatib⁹ qualis  
est proportio vnus tertii ad vnum illorū talis ē p̄portio  
eiusdem tertii ad aliud cum igitur intensio ipsius a sit eq̄  
lis remissioni eiusdem sequitur q̄ eadem est proportio i  
tensionis b ad intensioem ⁊ remissionem a sed falsitas  
illius est clara quia magis accedit ad nō gradum q̄ b igit  
tur a gradus est remissior b.

**Circa solutionē istius argumenti**  
tres fuerūt opiniones p̄ma tenet q̄ quilibet grad⁹ ē ita itē  
sus sicut remiss⁹ ⁊ causa est q̄ quilibet q̄d p̄ tm recedita  
non gradu per quantum accedit ad non gradum sed hec  
opinio improbata est inter arguendum. Tum etiam sit c  
gradus vt 4 ⁊ a gradus vt 8 b autem gradus vt xvi.  
tunc claret q̄ c est in duplo remissus a b autem in duplo  
intensius ⁊ tunc sic arguo remissio c se h̄z in p̄portione du  
pla ad remissionem a viso q̄ in duplo minus distat a nō  
q̄dū q̄ a ⁊ intensio b se habet in proportione dupla ad in  
tensionem a igitur cum intensio a ⁊ ei⁹ remissio sint equa  
lia intensio b se habet in proportione dupla ad remissionē  
a ⁊ ex illo sequitur q̄ intensio b ⁊ remissio c sunt inter se  
equalia per regulam communem si aliqua in eadem pro  
portione se habeant ad ali quod tertium illa inter se sunt  
equalia ⁊ vltra sic arguo quancūq̄ sunt duo equalia  
respectu cuiuscūq̄ est vnum illorū magis respectu illi  
us eiusdem est alterum eorūdem maior sed intensio b  
⁊ remissio c inter se sunt equalia ⁊ remissio c est maior re  
missionē b cum magis appropinquet non gradu igitur  
intensio b est maior remissionē b ⁊ per consequens remisse  
sio b est minor sua intensioe igitur remissio b ⁊ eius itē  
sio non sunt inter se equalia quod est contra opinionem

**Secūda opinio ponit q̄ aliq̄s gra**  
dus est ita itensus sicut remissus non tamen quilibet im  
mo aliqui volu nt dicere q̄ quilibet gradus est ita intē  
sus sicut remissus quilibet gradus vltra medium est ma  
gis itensus sicut remissus ⁊ quilibet gradus infra



## Questio tertia

medium est magis remissus q̄ intensus h̄ argumenta que adducuntur contra priorē opinionē ē et contra hanc militant. Supposito enim q̄ gradus medi⁹ caliditatis sit vt 4 tunc dicendum est q̄ ille gradus vt 4 est ita intens⁹ sicut remissus & cum sit intens⁹ caliditate vt 2 sequitur etiam q̄ est remissio caliditate vt 2 quod est falsum cum caliditas vt 2 magis accedit ad non gradus q̄ caliditas vt 4 & sic etiam secundum istos dicendum esset q̄ null⁹ gradus motus est ita intens⁹ sicut remissus nec etiam aliquis est magis intens⁹ q̄ remissus nec aliquis ē magis remissus q̄ intens⁹ quia vt antea yssum est nō ē possibile dare gradum medium in latitudine motus & per 3 sequens nondatur ibi aliquis gradus qui sit ita intens⁹ sicut remissus & solum gradus ultra medium est magis intens⁹ q̄ remissus & nullus talis est latitudine mot⁹ igitur nullus gradus motus est magis intens⁹ q̄ remiss⁹. Et ex hoc facilius probari pot̄ q̄ nullus gradus motus est magis remissus q̄ intens⁹. Alia etiam via sic arguo contra hanc opinionem deducendo ex ea illud impossibile in instanti medio hore sequentis erit intens⁹ q̄ ipsi met erit in eodem instanti & pono q̄ a sit ita intens⁹ sicut remissus post q̄ illud est possibile iuxta hanc opinionem deinde capio vnam aliam intensiōem equalē intensiōi a quā pono esse b & volo q̄ a in hōra futura vniiformiter remittatur ad subduplū & eius remissio sit c tunc clarū ē h̄ hanc opinionem q̄ sicut a vniiformiter remittetur ad subduplū ita c vniiformiter maiorabitur ad duplū q̄ idem est in intensiōem vniiformiter remitti ad subduplū & remissioem vniiformiter maiorari ad duplū pono insup q̄ b eque proportionabiliter maiorabitur in hōra sequenti sicut maiorabitur in hōra sequenti sicut maiorabitur c. Istō casu posito probō intentum c in hōra sequenti maiorabitur ad duplū ergo intensio a vniiformiter remittetur ad subduplū & tunc sic arguo a in hōra sequenti vniiformiter remittetur ad subduplū agitur in instanti medio hore intensio a erit in proportiōe sequentia minor q̄ nunc est verbigratia si intensio a nunc sit vt 8 & d bebat vniiformiter remitti in hōra sequenti ad subduplū in instanti medio hore erit vt 6 & ita in illo instanti erit in sequentio minor proportionabiliter sicut a erit minor sic c remissio erit maior igitur in instanti medio hore erit c remiss⁹ si in sequentio maior sed per casum c & b eque proportionabiliter maiorabuntur in hōra sequenti igitur in instanti medio erit b in sequentio maior q̄ nunc sit sed ultra sic arguo bene sequitur b vniiformiter maiorabitur ad suum duplū igitur in instanti medio erit in sequentio maior q̄ nunc est q̄ si b nunc est vt 8 & d bebat maiorari ad duplū in instanti medio erit b vt duodecim & ita q̄ abetur q̄ in medio instanti hore b erit in sequentio maior q̄ nunc est & in eodem instanti erit in sequentio maior q̄ nunc est igitur in illo instanti erit intensio q̄ erit i eodē instanti quos restabat probandus q̄ a & b maiorabit ad duplū patet quia b & a sunt equalia & a & c sūt equalia igitur b & c nūc sunt equalia sit igitur gradus sub quo sunt b & c d gradus & cum proportionabiliter sicut c erit maius ita b erit maius igitur continue tanta erit proportio c ad b sicut b ad a & per p̄ns equalē proportiōē acq̄ret c supra d sicut b supra d & ita b & c continue erunt equalia & ita eq̄ velocit̄ maiorabit b sicut c & p̄ns sicut c maiorabitur ad duplū etiam b maiorabitur ad duplū & ita i instanti medio b erit in sequentio & in sequentio mot⁹ q̄ nunc est quod implicat.

**Secundo** sic arguo cōtra hanc opinionē si positio esset vera sequerē q̄ data aliqua intensiōe q̄ remitteretur ad nō gradū q̄ remissio precise maiorabitur ad duplū sequela sic probō & pono q̄ a sit eque intens⁹ sicut remiss⁹ & pono q̄ eius intensio remitteretur

vltq̄ ad non gradum & pono q̄ eius remissio sit c & capio vnam aliam intensiōem equalē a q̄ sit b & volo q̄ b itē detur equaliter sicut a remitteretur isto posito probō q̄ c intendetur precise ad duplū & hoc sic c beque maiorabitur & c & b nunc sunt equalia igitur continue manebunt equalia maiorem probō ita velociter sicut a remitteretur sic velociter maiorabitur eius remissio sed per casum ita velocit̄ intendetur b sicut a remitteretur & q̄ p̄ns b ita velociter intendetur b sicut a remitteretur & p̄ns b ita velociter intendetur sicut c maiorabitur & ita habetur q̄ b & c eq̄ velociter maiorabuntur & pono igitur q̄ gradus sub quo nūc sunt b & c sit cum igitur continue c & b manebūt equalia sicut q̄ eorum ad d continue erit eadē proportio sed b nūc q̄ ante finem remissionis totius a ad non gradum se habebit ad d in proportiōe dupla igitur neq̄ c se habebit i proportiōe dupla ad d ante finem & p̄ns illa remissio precise maiorabitur ad duplū q̄ erat probandū q̄ si concedatur sic arguo sicut intensio a erit minor sic proportiōabiliter remissio c erit maior q̄ proportionabiliter sicut a liquid sit minus intensum sic ipsum sit magis remiss⁹ cū igitur intensio remittatur ad nō gradū sequitur q̄ remissio maiorabitur in infinitum igitur p̄sulte alie rationes sunt huius opinionis reprobatiue sed iste pro nunc sufficiant. Istis ergo duabus opinionibus relictis pono tale cōclusionem Nullus gradus ē ita intens⁹ sicut remiss⁹ nec magis intens⁹ q̄ remiss⁹ nec magis remiss⁹ q̄ intens⁹ vnde si intelligatur aliquē gradum esse ita intens⁹ sicut remissum ad hunc sensum q̄ p̄ tantam latitudinem distat a non gradu per quantā appropinquat ut & hoc est verū bene pbatur est inter arguendū h̄ si ad hunc sensum intelligatur q̄ vnus gradus ita proportiōabiliter excedit vnū alū in intensiōe sicut in remissione ita sicut est eo intens⁹ ita sit eo remiss⁹ & hoc ē falsum & ita breuiter scyva & eadē res sit istio alicui⁹ grad⁹ & remissio eiusdē nichilominus tñ intensio & remissio nō p̄nt cōparari ad se invicem quē admodū ē proportio maioris inequalitatis nec est maior nec minor at equalis proportiōi minoris equalitatis. Potest et̄ adduci analogia de motu circulatorio & de motu circulari h̄ eivna & eadem res sit mot⁹ circulatorio & motus circularis non tñ vna res velocius mouet circulariter q̄ circuit nec tardius nec eque cito.

**Ad cōfirmationē admissio toto casu** dico q̄ i fine illius scē hore a erit remiss⁹ q̄ b & tñ i instanti terminatio p̄me hore erit dicere q̄ a & b sūt sub non gradu remissionis & q̄ continue tñ a auferetur ab vno sicut ab alio & tñ in fine vnū erit remissus altero immo quod magis ē possibile ē dare duo corpa & equaliter distat eorum caliditates a nō gradu & continue tñ auferetur ab vno sicut ab alio & in fine vnū habebit caliditatem remissam aliud vero caliditatem sub nō gradu remissionis retenta iila parte casus q̄ hōra futura si diuisa p̄ partes proportionales vt dicrū est & similiter alia sequens & a haberet caliditatem vt 4 & b similiter & q̄ in qualibet parte proportionali pari deperdat a vnus grad⁹ tunc in instanti terminatio hore a & b erunt sub nō gradu remissionis pono in super q̄ in alia hōra sequenti i qualibet parte proportionali pari deperdat v nū gradū quē acquisit in parte proportionali sibi correspondenti & ita in qualibet tali deperdat vnum gradum & in nulla ipari aliquid deperdat tunc in fine hore a habebit caliditatem vt 4 b vero adhuc habebit caliditatem sub non gradu remissionis quia adhuc habebit omnes illos grad⁹ quos acquisit in partibus proportionalibus imparibus & tō ē quia modus accipiendi totū facit si in qualibet parte proportionali illius secunde hore deperdit illū gradū quem acquisit in parte proportionali alterius hore sibi respondentem in fine hore solum habuisset caliditatem



## Tertii phisicorum

4. ut nichilominus tamen tantum deperdidit a.

### Secundo principaliter arguitur

sic si intensio deberet attendi penes distantiam a nō gradu  
 & remissio penes approximationem sequeretur q̄ quilibz  
 gradus esset ita intensus sicut remissus & ita remissus si-  
 cut intensus p̄ns est contra solutionem datā igitur tertia  
 p̄posito non stat cum solutione vltimo data maiorem p̄-  
 bo & capio qualitatem intensam vt 4. & quero vel est ita  
 intensa sicut remissa vel non si primum habetur p̄positi-  
 tum si secundum sic arguo & pono q̄ illa qualitas remit-  
 tatur vniiformiter vsq̄ ad non gradum in vna hora in in-  
 stanti medio erit in duplo remissior q̄ nūc ē vt p̄ ex casu  
 in instanti medio prime medietatis erit in sexquitertio res-  
 missior q̄ nūc est quia tūc p̄cise erit vt 3. & ita alia medie-  
 tate prime medietatis erit in sexquialtero & remissior vel  
 ergo tantum & tot gradus acquisiuit remissio q̄ deper-  
 dit intensio vel pauciores vel plures si tot eodem modo  
 erit in qualibet remissione vel intensione & tūc eq̄ velocit̄  
 acquireretur remissio sicut deperderetur intensio & econuerso  
 & tunc quero vel remissio maioratur per maiorationem  
 nūeri graduum vsq̄ p̄ minorationē graduum si primum & illa  
 prima medietate deperdidit si gradus illa intensio q̄ tot ac-  
 quisit remissio & cum id sit aliquam qualitatē eē in du-  
 plo minus intensam & esse in duplo magis remissā seq̄  
 q̄ illa remissio antea erat vt 2. cū nihil p̄t fieri duplum p̄  
 maiorationē acquirendo ii gradus nisi binarius igitur in  
 eodē mō p̄bato q̄ illa remissio erat maior q̄ vt 2. scz vt  
 3 sic q̄ in sexquitertio fiat minus intensa & cum predicta  
 remissio toridē acquireret sicut intensio deperderet & tantā  
 p̄portionem per maiorationem numeri graduum igitur a-  
 tea erat vt 3 cum nihil potest maiorari ad sexquitertiu p̄  
 maiorationē nūeri acquirendo p̄cise vnum gradum nisi  
 3 & sic p̄ q̄ antea erat remissio in duplo minor q̄ intensio &  
 in secundo casu in sexquitertio minor erat remissio q̄ intensio  
 & sic probabitur q̄ cuiuslibet intensiois ab sua remis-  
 sionem ē oīs p̄portio possibilis q̄ est impossibile si re-  
 missio maioratur p̄ pditionē graduum vt aliqui dicunt &  
 bñ scz q̄ remissio vt 4. est in duplo maior remissio q̄ re-  
 missio vt 3 & tot gradus acquirat remissio sicut deperdit  
 intensio vel vt melius dicā tot grad⁹ deperdit remissio si  
 cut intensio eo q̄ deperditio gradus facit maiorationem  
 remissionis igit̄ illa medietate hōre i p̄mo casu 2 grad⁹  
 deperdet illa remissio sicut illa intensio & cū in duplo ma-  
 ior sequitur q̄ antea erat illa remissio vt 4. cum nihil p̄t  
 maiorari ad duplum p̄ maiorationē nūeri deperdēdo 2  
 nisi quaternarius & p̄ p̄ns tāta intensio erit sicut remissio  
 & econuerso qd̄ restabat probandum si vero pauciores q̄  
 dus acquirat remissio q̄ deperdat intensio & maioratur re-  
 missio p̄ maiorationem nūeri graduum seq̄ q̄ illa remissio  
 erat minor q̄ intensio p̄ns p̄na q̄ nihil p̄t maiorari addu-  
 plum per maiorationē numeri acquirendo pauciores q̄  
 dus q̄ vt 2 nisi sit numerus minor q̄ vt 2 si remissio ma-  
 ioretur per minorationē numeri graduum sequitur simili-  
 ter q̄ illa remissio erat minor q̄ vt 4. & per cōsequēs mi-  
 nor q̄ intensio & plures gradus acquirat remissio q̄ deper-  
 dat intensio & remissio maioratur p̄ maiorationē nūeri gra-  
 duum signatis illis gradibus acquisitis habebitur q̄ illa  
 intensio erat maior vel minor q̄ remissio vel equalis &  
 per consequens solutio primi argumenti non compatit̄  
 secum tertiam propositionem quod erat probandum & si  
 militer potest probari q̄ remissio se habet in proportionem  
 maioris inaequalitatis ad intensioem.

### Confirmatur supposito q̄ eque p̄

portionabiliter acquirat remissio sicut deperditur intensio

o & econuerso sup qd̄ fundantur oēs p̄bationes istā scōi  
 principalis qd̄ suppositū p̄ ex cōi mō loq̄ndi q̄ p̄o eodē  
 capio aliquā qualitatem eē in duplo remissionem q̄ antea &  
 eam eē in duplo minus intensam quo supposito pono ca-  
 lum q̄ sit qualitas intensa vt 4. que remittatur in vna  
 hora ad duplum & arguit sic eque proportionabiliter ma-  
 iorabitur remissio sicut deperdit intensio s̄ intensio deper-  
 dit ad subduplū q̄ remissio maiorabit ad duplū qd̄ probō eē  
 falsū q̄ sicut intensio deperdit 2 gradus ita remissio acq̄-  
 ret ii gradus cū eq̄ vel ocit̄ & vniiformiter maiorat remissio  
 sicut deperdit intensio & p̄ns in p̄ma medietate acq̄-  
 ret p̄portionem sexquialtera oēs qd̄ maioratur vniiformit̄  
 p̄ acquisitionē maiore p̄portionē acq̄rit i p̄ma medietate  
 illius t̄pis q̄ scōa s̄ intensio in prima medietate illius t̄pis  
 solū deperdet p̄portionē sexquiterciam q̄ ē minor sexquialte-  
 ra igit̄ nō stat q̄ eq̄ velociter remittat intensio sicut acq̄-  
 ritur remissio & eque proportionabiliter quod infert inten-  
 sionem non attendi penes distantiam &c.

### Si forte cōcedas sicut oēs cōcedūt

q̄ eq̄ proportionabiliter deperdit intensio sicut acq̄rit remissio &  
 econuerso s̄ tñ dicit q̄ nō eēq̄ velociter neq̄ vniiformiter  
 acq̄ritur remissio sicut deperdit intensio neq̄ econuerso

### Cōtra

ex hoc etiā habeo intentū scz q̄ nō eēq̄ p̄por-  
 tionabiliter acquiratur remissio sicut deperditur in-  
 tensio neq̄ econuerso nā i eodē casu siue acq̄rat plures q̄  
 dus remissio q̄ deperdit intensio postq̄ vniiformiter acq̄rit  
 remissio sequitur q̄ maiorem p̄portionē acq̄ret i p̄ma me-  
 dietate illius t̄pis q̄ scōa c̄ oppositū cōrigit de intensioe  
 si forte cōcedas sicut solet cōcedi q̄ totū argumētū bñ p̄  
 cluderet remissio maiorat p̄ maiorationē nūeri graduum  
 quod falsū est vt factū est i isto scōo argumētū s̄ remissio  
 maioratur p̄ minorationē graduum & tūc p̄ q̄ si remissio vt  
 4. debeat vniiformiter maiorari ad duplū in p̄ma medietate  
 te temporis acq̄ret p̄portionē sexquitercia eo q̄ i istā  
 terminatio illius medietatis erit p̄cise vt 3 & in scōa  
 medietate acq̄ret p̄portionem sexquialteram eo q̄ in fi-  
 ne illius hōre erit illa remissio vt ii.

### Contra

saltē habeo q̄ p̄ tantā distāciā approxi-  
 marur q̄s intensio a n̄ q̄du i sua remissioe  
 sicut remissio in sua intensioe & q̄ tñ itē dat aliqua remis-  
 sio sicut diminuitur vel remittit intensio & per p̄ns q̄ tāta  
 est intensio alieius gradus sicut sua remissio & econuerso  
 so cū sp̄ tñ distat a nō gradu p̄quātū approximat eide  
 vt sup̄ rāgebāt v̄l alit̄ dabit aliqua qualitas q̄ erit sub si  
 q̄du intensiois & n̄ erit infinite remissa vel q̄ erit infinite re-  
 missa tñ n̄ erit sub nō q̄du intensiois qd̄ iplicat igitur ad  
 huc illa solutio non euadit difficultatem.

### Ad secundū

dū principale rūdeo negādo illā primā p̄-  
 sequentiā & ad p̄bationē admisso illo ca-  
 sudico q̄ neq̄ in p̄ncipio remissionis neq̄ i fine neq̄ i me-  
 dio est aliquis q̄dus ita intensus sicut remiss⁹ q̄ nūq̄ sit  
 comparabiles & ad p̄bationē admisso q̄ eq̄ velociter vni-  
 formiter & eq̄ proportionabiliter acquirat remissio sicut  
 deperditur intensio & econuerso nō hēbis ex illo q̄ aliq̄s  
 gradus est ita intensus sicut remissus neq̄ q̄ cuiuslibet in-  
 tensionis ad suā remissionē ē oīs p̄portio possibilis q̄  
 ex illo possit concludere q̄ qualitas intensa vt 4. v̄s des-  
 nominari remissa vt 4. n̄ tñ seq̄ ista intensio ē vt 4. & ista  
 remissio ē remissio vt 4. & tāta ē intensio sicut remissio q̄  
 nulla est comparatio intensiois ad remissionē sicut n̄ seq̄  
 ista linea ē bipedalis & s̄ ista superficies ē bipedalis & tā-  
 ta ista linea sicut ista superficies q̄ cōparatio non congrue  
 cadit inter lineā & superficiē quo ad magnitudinem & ex  
 hoc patet solutio ad totū argumētū cū sua cōfirmatiōe



## Questio secunda

**Nūc consequenter videndum ē pe-**  
nea qd q̄litas diffōmis h̄cat attēdi intensio.

**Circa istud etiā varie sunt opinio-**  
nes prima tenet q̄ qualitatis diffōmis intensio debet at-  
tendi penes gradum summum. Alia ē cōis quā itequi  
volumus de qua statim futurus est sermo.

**Prima opinio sicluadeť qualitas**  
diffōmis tantum distat a non gradu sicut aliquid eius ps  
et p̄ p̄ns debet dici adeo intensa ita q̄ si esset caliditas a  
non gradu vsq̄ ad viii. illa est intensa vt viii. sed.

**Cōtra hanc opinionē arguitur sic**  
capio vnum corpus pedale cuius vna medietas vniformi-  
ter 4. gradus caloris et alia medietas h̄cat vniformiter 8  
et sic arguo illud corpus non est calidum vt 8 igitur illa  
caliditas non est eque intensa sicut suus grad⁹ sum⁹ p̄ns  
ē nota et probō assumptum illud corpus ē precise calidū  
vt 6 q̄ si ad vna medietate in qua sunt 8 gradus remo-  
ueantur duo gradus et ponantur in illa medietate in qua  
precise sūt 4 tunc illud totale corpus erit precise calidū  
vt 6 et tunc sic arguo istud corpus tantum caloris acqui-  
sivit in vna medietate quantum deperdit in alia et per cō-  
seques calorem eque intensum nunch̄ sicut p̄ns h̄buit.

**Cōfirmatur capio vnū corp⁹ vni-**  
formiter calidum vt viii vnum extremum eius sit a aliud  
sib̄ volo q̄ sep̄ aretur vna qualitas vniformiter diffō-  
mis a non gradu vsq̄ ad 8 ab illa qualitate vniformi tūc  
si intensio qualitatis diffōmis habeat attēdi penes gra-  
dum summum sequitur ergo q̄ post semotionem illius  
qualitatis adhuc illud corpus erit calidum vt 8 quia in  
vno extremo habebit 8 gradus quod est falsum quia ex  
illo sequitur q̄ esset aliqua caliditas certe intensiois cui  
adiungeret nr̄ vna alia qualitas tante intensiois et tamē  
qualitas resultans ex illis duab⁹ non esset intensior qua-  
litate precedente sit enim vnum corpus quod habeat ca-  
liditatem a non gradu vsq̄ ad 8 medietas intensior sit in  
extremo a remissior vero in b deinde capiatur vna alia ca-  
liditas vniformiter diffōmis a nō gradu vsq̄ ad 8 et po-  
natur penetratiue et vnitiue cum alia sic tamen q̄ medie-  
tas intensior sit in extremo b remissior vero versus xtre-  
mum a et quero vel caliditas resultans ex istis duabus ē  
intensior q̄ fuerit precedens vel non si secundum habeo  
propositum si primum sequitur q̄ qualitatis diffōmis in-  
tensio non debet attendi penes gradum summum q̄ gra-  
dus summus caliditatis resultātis ex istis duabus est vt  
8 vel etias ista caliditas non esset intensior et tamen cali-  
ditatis presentis gradus summus caliditatis diffōmis  
intensio non debet attendi penes gradum summum.

**Ad primū principale respōdetur**  
negando q̄ illud corpus non sit calidum vt 8 et ad proba-  
tionem admitto q̄ duo gradus separantur ad caliditate  
intensiori et concedo q̄ quantum vna medietas deperdit  
tantum alia acquirit nichilominus tamen caliditas remi-  
ssior eo q̄ prius gradus qui erat summus erat intensior  
q̄ gradus qui nunc est summus.

**Ad confirmationē cōcedo q̄ accep-**  
ta caliditate vniformi et deposita vna tali parte ab illare  
fidua pars est tante intensiois sicut caliditas primo et  
quando infers q̄ capta aliqua caliditate vniformiter dif-

formi a non gradu vsq̄ ad 8 et addita vna alia caliditate  
omnino consimiliter caliditas inde resultans non erit in-  
tensior q̄ fuerit precedens caliditas concedo illa tum dū  
modo tamen sibi addatur vt postez est et si diuideretur  
illud corpus per partes proportionales minorib⁹ termi-  
tis ad extremum concedendum est q̄ quilibet pars pro-  
portionalis secundum talem ordinem est calidior q̄ atea  
fuerit totum tamen corpus non est calidius.

**Cōtra hanc solutionē arguitur**  
sic sequeretur q̄ qualitates contrarie in gradu sumo pos-  
sent se compari in eodem subiecto et hoc tenendo illam o-  
pinionem q̄ qualitates contrarie in gradibus remissis se  
possunt compari quod tamen negaretur ab illis qui h̄c  
positionem defendunt probatur sequela sic capio aliq̄s  
corpus quod vniformiter diffōmiter habeat caliditates  
a non gradu vsq̄ ad 8 ita q̄ in extremo intensiori vbi est  
caliditas ab vii. vsq̄ ad 4 est frigiditas a non gradu vsq̄  
ad 4 in alia medietate in qua est caliditas a non gradu  
vsq̄ ad 4 est frigiditas ab 8 ad 4 eo q̄ semper oportet  
latitudinem esse completā vt patet questione sequen-  
ti et caliditas vt 8 est summa et similitur frigiditas vt 8  
est summa igitur caliditas et frigiditas in gradibus sum-  
mis se compatiuntur

**Secundo arguitur sic sequeretur q̄**  
hec copulatiua esset possibilis istud corpus semper ante  
hoc habuit caliditatem vt 8 et nunc non est calidum vt  
8 et tamen nunc nullam penitus deperdit caliditatem q̄  
videretur absurda q̄ tamen sequatur ex hac solutione pro-  
bō concessum est q̄ si aliquid corpus vniformiter diffō-  
miter habet caliditatem a gradu vt 4 vsq̄ ad 8 q̄ illud  
corpus est calidum vt 8. suppono ergo horam futuram  
esse diuisam per partes proportionales minoribus termi-  
natis ad finem hore diuidatur super illud corp⁹ ad vna  
ginationem per partes proportionales minoribus termi-  
natis ad extremum in quo ē caliditas intensior et volo q̄  
in prima parte proportionali hore remittatur caliditas p̄  
me ptis proportionalis quo ad vsq̄ fuerit vniformis  
vel 4 in secunda parte proportionali hore remittatur ca-  
liditas secunde partis proportionalis quousq̄ etiā fuerit  
vniformis vt 4 et ita etiam in qualibet parte proportio-  
nali hore remittatur caliditas alicuius ptis proportionalis  
et iam simus in instanti terminatio hore tunc sic arguo  
illud corpus nunc est precise calidum vt 4 vt claret ex  
casu continue ante hoc fuit calidum vt 8 quia quacunq̄  
parte proportionali data in illa verum erat dicere q̄ gra-  
dus summus caliditatis erat vt 8 igitur sepe ante hoc  
istud corpus erat calidum vt 8 sic etiam clarum est q̄ nul-  
la nunc deponitur caliditas ab illo corpore

**Ad primū istorū conceditur q̄ cali-**  
ditas summa frigiditas compatiuntur se in illo corpore  
pedali sed caliditas summa et frigiditas summa quando  
essent vniformes non possunt se compari in eodem subie-  
cto etiam in casu posito in illa parte in qua sunt 4. gra-  
dus caliditatis non sunt quinq̄s frigiditatis et hoc loque-  
do de eadem parte adequata. Ad secundum concedo cō-  
clusionem adductam tanq̄ ex opinionem sequentem sed  
**Demissa hac opinione dicendū ē**  
de alia opinioe pro nūc tenenda q̄ modo cōis ē et tenet q̄  
qualitatis diffōmis intensio d̄ attendi penes intensioē q̄  
litas vniformis ad quā reduci d̄. quod admodū si sit aliq̄s  
subiectum q̄ vniformiter diffōmiter h̄cat caliditate a n̄



## Tertii phisicorum

gradu vsq; ad 8 illud e precise adeo calidus sicut vnum a  
liud vniformiter calidum vt 4 quod sic cognoscitur re-  
mittat caliditas q̄ est in medietate intensio: quousq; sit  
vniformis vt 4 et caliditas alterius medietatis tantus  
intendatur tunc caliditas illius totius corporis nec intē  
detur nec remittet q; quanto vna eius in medietas remittit  
tanto alia intendetur et p̄ p̄ns illa caliditas vniformiter  
difformis tm̄ facit ad denominationē subiecti quātū fa-  
ceret caliditas vniformis vt 4 et eodē mō de qualitate  
difformiter difformi dicendum ē si ei medietas alicuius  
corporis pedalis esset vniformiter calida vt 4 et altera  
medietas esset vniformiter vt 8. clarum ē q; caliditas il-  
la est difformiter difformis si si volumus videre q; ca-  
lorum sit illud totale corpus remoueamus ad ymagina-  
tionem gradus caliditatis que est in extremo intensiori  
et captiamus medietatem illius quoad intensiōem et po-  
natur illa penetratiue cum caliditate que est in altera me-  
dietae et illam medietatem ponamus penetratiue cum ca-  
liditate que est in altera medietate tunc illud corpus eēt  
vniformiter calidum vt vi. propterea prius illa caliditas  
difformiter difformis tm̄ faciebat ad denominationē sub-  
iecti sicut caliditas vniformis vt vi.

### Cōtra dicta aē primo sic sequere

tu r̄ q; si esset aliquod corpus cuius prima pars portio-  
nalis esset aequaliter calida secunda in duplo magis ter-  
tia in triplo quarta in quadruplo et sic p̄ns q; illud corp̄  
esset finite calidum quod est falsū q; illud corpus haberet  
infinite caliditatem igitur illud corpus esset infinite ca-  
lidum probo tm̄ p̄sequētiā sic illud corpus esset precise ca-  
lidum vt 2 igitur esset infinite calidū aīis sic probo capio  
duo corpora a et b volo q; vtrunq; illoz vniformiter ha-  
beat vnum gradum caliditatis volo insuper q; hora se-  
quens sit diuisa per partes proportionales minoribus et  
minatis ad finem hore et in prima parte proportionali  
hore prima pars portionalis a acquirat vnum gradus  
caliditatis vniformiter in scda parte portionali hore i-  
tendatur caliditas secunde partis a ad duplum et ita in  
qualibet parte portionalis hore aliqua caliditas alicuius  
partis portionalis correspondētis illi parti pro-  
portionali hore intendatur ad duplum tunc clarum est ex  
casu q; in fine hore a corpus erit vniformiter calidum vt  
2 deinde sumo b corpus quod etiam in principio hore ha-  
bet vniformiter calorem vt vnum et volo q; in prima parte  
portionalis hore quando caliditas prime partis propor-  
tionalis ipsius a intendatur ad duplum caliditatis secun-  
de partis portionalis b et oīm sequentium intendatur  
ad duplum et in scda parte portionalis hore calidi-  
tas tertie partis portionalis b et oīm sequentium  
intendatur ad duplum isto casu posito clarum est q; in  
fine hore b sic se habebit q; eius prima pars portiona-  
lis erit calida vt vnum scda vt 2 tertia vt 5 sic p̄ns et tm̄  
q; tunc erit precise calidum vt 2 sic probo et gratia argu-  
menti simus tam in instanti retinatio hore tunc sic ar-  
guo a b corpora sunt equaliter calida sed a corpus est p̄-  
cise calidum vt 2 ergo b corpus est precise calidum vt 2  
p̄ns est clara cum minore et probo maiorem a et b in prin-  
cipio hore habuerūt eq̄les calores vt p̄ ex casu et p̄tue  
susceperūt eq̄les calores tā quo ad intensiōem quoad lex  
tēsiōem t̄g et b nūc sunt eq̄ calida minore sic probo in  
prima parte portionalis hore prima pars portiona-  
li a suscepit vnum gradū caloris et i eadē pte portionalis se-  
cūds vs portionalis b cū oib; seq̄ntib; suscipiet vnum  
gradum caloris igitur in illa pte portionalis hore a et  
b suscipient equales calores tam quo ad intensiōem q̄

quo ad extēsiōem q; secūda pars portionalis b cū  
oīm sequentibus est vna pars equalis prime parti  
portionalis ipsius a et ita breuiter qualibet parte pro-  
portionali hore tantum calorem intensiōem et extēsiue sus-  
cipiet b sicut a quod erat probandum.

### Confirmatur capio aliqd corpus

quod habeat vniformiter difformiter caliditatem a non  
gradu vsq; ad 8 tunc vt patet ex dictis illud corpus est  
precise a deo calidum sicut vnum aliud vniformiter calidū  
vt 4 sed probo q; non medietas illius in qua est calidi-  
tas ad 4 vsq; ad 8 est calidior q; vt 4 igitur totum il-  
lud corpus est magis calidum q; vt 4 probo consequen-  
tiam quia alias sequeretur q; hec copulatiua esset possibi-  
lis a est calidior b et tamen a non habet tantum caloris  
sicut b q; sit a illa medietas b vero sit totale corpus tūc  
a est calidior b vt patet reducendo eius caliditatem dif-  
formē ad vniformē et tm̄ h̄z tm̄ caloris sicut b imo b h̄z  
magis q; quēcūq; caloris h̄z a h̄z b et cum hoc aliq̄ue ali-  
um calorem habet b quē non habet a.

### Ad primū principale cōdes q; b cor

p̄ns erit finite calidum in illo casu imo sicut argumentū  
bene probat b precise erit calidum.

### Cōtra hāc solutionē aē sic sequere

retur q; dato vno corpore cuius p̄ma pars portionalis  
esset aequaliter calida magis secunda in duplo tertia in  
quadruplo quarta in octuplo sic sc̄z q; cuiuscūq; partis  
portionalis caliditas esset dupla ad caliditatem partis  
portionalis precedentis ipsiū esset finite calidum sicut  
b et gratia exempli sit illud c et sic arguo quelibet pars  
portionalis c finite excedit patres portionalē ipsius b  
sibi correspondētē in caliditate igitur caliditas c finite  
excedit caliditatem b igitur caliditatis c est finita p̄cise  
sed q; illud sit falsum probo sic reducendo illam caliditas  
tē difformē c ad vniformē inuenim; caliditātē infinite in-  
tensam igitur c iam est infinite calidum p̄ns tenet p̄ iam  
dicta et pro b p̄ns p̄ia pars portionalis ipsius c h̄z vnum  
gradus caliditatis diuidatur ille ad imaginatiōem i duas  
quo ad intensiōem et vna medietas ponatur in vna me-  
dietae c corporis et alia medietas in alia medietate et nō  
sit aliquis alius calor in c tunc per totum vniformiter ha-  
beret dimidium gradus caliditatis capiat deinde calor q;  
erat in secunda parte portionalis c vtz calor vt 2 et dis-  
uidatur ad ymaginationem in 4 partes quo ad intensiō-  
nem intelligo et in qualibet quarta ipsius c ponatur vna  
aliarum partium tunc iterum c p̄ totum susciperet dimi-  
dium gradum caloris ita p̄ns quacūq; caliditate alicui;  
p̄ris portionalis accepta et ipsā extendo p̄ totū c/cū  
susceperet dimidium gradū caloris sit ergo ita q; in prima  
parte portionalis vnius hore calor prime partis pro-  
portionalis c extendatur per totum c in secunda parte p  
portionalis calor secunde partis portionalis c extendat  
ur per totum c ita p̄nter tunc in fine hore erit vniformi-  
ter infinite calidum q; in qualibet pte portionalis hore  
suscipiet p̄ totum vnum dimidiū gradū et p̄ns caliditas ip-  
sius c nunc debet denominare suū subiectū infinite calidū  
quod erat probandum.

### Secūdo arguit sic cōtra solutio

nem si b corpus esset finite calidum sequeretur q; sc̄ret  
q; aliq; corpus calidū debere esset applicatū corpi frigi-  
do oīno sibi equali quorū vtrumq; esset applicatum vt 2  
et tamen corpus calidum non ageret in illud frigidum  
quod est falsum quia calor vt 2 maioris actiuitatis ē q;  
sit frigus vt 2 resistentie probatur tamen sequela capio



## Questio tertia

uum aliud corpus puta e cuius prima pars proportio-  
nalis sit frigida vt vnū secūda vt ii z sic oīno cōsimiliter  
habeat frigiditātē sicut b hz caliditātē z approximentur  
b z c corpora sic scz qz extremū ipsius b in quo sunt pars  
tes proportionales minores approximentur extremo ipsi  
c in quo sunt partes proportionales minores isto posito  
sic arguo frigiditas q̄ est in prima parte. c. est alicui⁹ res-  
sistentie z datur aliqua frigiditas q̄ est duple resistentie ali-  
qua que est triple igit̄ b corpus nūq̄ ager in c z tamen b.  
est calidū vt ii c vero frigidam vt iiii.

### Ad primū istorū respōdet negādo

q̄ b sit infinite calidū z admissō casu concedo q̄ est infini-  
te calidū vt bene pbabat argumentum reducendo illam  
caliditātē diffōrmē ad vniformē ē z dico q̄ c infinite excē-  
dit b in caliditate z quando dicis quelibet pars proportio-  
nalis c infinite excēdit partē proportionālē b sibi cores-  
pōdentē igitur solum c finite excēdit b nego añs nisi ad  
bonum sensum intelligas vtz scdm̄ talem ordinem z tunc  
dico q̄ modus arguendū nichil valet.

### Ad scdm̄ nego q̄ illud corp⁹ b nō

ager i illud corpus frigidum clarum enī est q̄ quocunq̄  
frigore signato in quacunq̄ parte proportionali illud i fue-  
rit datur aliquis calor in corpore b qui adhuc est maioris  
actiuitatis.

### Sed adhuc arguit̄ replica calcula

tionis subtilissima probādo q̄ b corpus nō ē infinite cali-  
dum z hoc sic sequeretur q̄ illud corp⁹ p̄ finitā rarefacti-  
onē subito efficeretur infinite calidū quod est falsū seq̄lam  
sic probō z pono q̄ in hora futura rarefiet secūda pars  
proportionalis b acquirēdo quantitātē semipedalē z q̄  
quarta pars p̄portionalis b rarefiet in eadē hora in du-  
plo minoriē quantitātē acquirēdo q̄ secūda z alia pars  
proportionalis que ē in duplo itēstior q̄ sit illa quarta vtz  
octaua rarefiet in illa hora acquirēdo in duplo minores  
quātitatē q̄ quarta alie autem partes proportionales vtz  
quinta sexta z septima nullo modo rarefient illo casu po-  
sito sic arguo immediate post hoc b erit infinite calidum  
ergo subito erit infinite calidū añs probō non erit dabile  
instans post hoc qui inter hoc z illud b erit infinite calidū  
q̄ probō qz datur oppositum z sit illud instans d. clarum  
ē q̄ inter illud instans z inter instans presens cadit tem-  
pus mediū in quo secūda ps proportionalis b acquirēt  
aliquam quantitātē z q̄z alia pars proportionalis que  
rarefiet eodē tēpore acquirēt quāritatē que tñ faciet ad  
denominatōnem totius sicut illa quantitas quā acq̄ret  
secūda ps proportionalis igit̄ inter illud instans d. z in  
stās presēs b habebit infinitas quantitates quarū que  
libet cārus faciet ad denominatōnē toti⁹ sicut alia i to-  
ta enī hora secūda ps proportionalis acquirēt semipeda-  
lē quātitatē quarta vero ps p̄portionalis acquirēt quā-  
titatē subduplā in duplo magis intensā q̄ erit illa quan-  
titas q̄ acquirēt secūda pars p̄portionalis z p̄pterea il-  
la quātitas tñ faciet ad denominatōnē toti⁹ sicut quā-  
titas quā acquirēt secūda ps proportionalis z hoc ē cla-  
rū qz vbi illa quantitas quā acquirēt quarta ps propor-  
tionalis esset p̄cise eque intensā sicut quātitas quā ac-  
quirēt secūda pars proportionalis i duplo minus face-  
ret ad denominatōnē totius postq̄ ergo ē in duplo inten-  
sior tantū dē faciet q̄ autē illud fiet p̄ finitā rarefactōnē  
clarū ē qz secūda ps proportionalis acquirēt quāritatē  
semipedalē z acquirēntur infinite alie quantitates exce-  
dentes se in proportione dupla z per p̄ns aggregatū  
ex omnib⁹ illis quantitatibus s erit equale prime quanti-

tati z sic totale corpus non rarefiet nisi ad duplum.

### Hinc dicit̄ q̄ medietate post hoc b

corp⁹ erit infinite calidū nō tñ addetur et aliquis calor de  
nouo z hoc puenit propter diuersitatem quā in fine rare-  
factiōis habebūt pres proportionales imo qñ ad ymagi-  
nationē a b corpore separantur ille ptes proportionales  
que nō excēdūt se cōtinue in proportione dupla verbiḡ a  
tertia z quarta rarefiet ita q̄ efficeretur adeo magna si-  
cut prius aggregatū ex tertia z quarta deinde separētur  
quinta sexta z septima z octaua z rarefiet ad quātitatē  
illarū partū z postea remouerētur alte partes nō excēde-  
ntes illā octauā in duplo cōstitueretur ibi vnū corpus q̄s  
esset equale precedenti z itē infinite calidum z hoc proue-  
nit propter diuersum situm.

### Ad cōfirmatōnē cōcedo hāc copu

latiua a est caliditas b z tñ nō habet tñ caloris sicut b.  
vt argumentū sufficienter ostendit.

### Fortē dicis caliditas que ē imedie

tate itēstiori est vt sex vt patet reducendo illam calidita-  
tē diffōrmē ad vniformē z caliditas totius corporis nō  
ē nisi vt quatuor z p̄ p̄ns ps erit maior suo toto Ad hoc  
faciliter dicitur q̄ illa pars est maior intensiue suo toto n̄  
tamen extēsiue.

### Secūdo principaliter arguitur se

qr̄etur q̄ aliqua qualitas eēt infinite remissionis q̄s ē fal-  
sū qz vel illa haberet aliquos gradus sese penetrantes vt  
nō si primū ipsa nō esset infinite remissionis si scz nec eēt  
intēsa nec remissa probatur tñ sequela sic capio aliquod  
corp⁹ pedale vniformiter albū vt viii z sumo vnām illud  
corp⁹ infinitū versus orientē z pono q̄ in prima pte pros-  
portionalis vnus hore deus capiat medietatē illius albe-  
dinis quo ad intensiōnem vtz 4 gradus z ponat illā ala-  
bedinē in prima pedalitate illius corporis infiniti z in se-  
cūda parte proportionali hore deus capiat medietatem  
albedinis remanentis z ponat in secūda pedalitate illi⁹  
corporis z ita in qualibet pte proportionali hore ponat  
medietatē albedinis q̄ tunc restat in illo corpore pedali-  
vna pedalitate illius corporis infiniti z gratia argumen-  
ti tā simus in fine hore tūc sic arguo albedo extēsa per to-  
tū illud corp⁹ ē infinite remissionis probō assumptis al-  
bedo que est in prima pedalitate est alicui⁹ remissionis  
albedo q̄ ē in prima z secūda est magis remissa q̄ albe-  
do que ē in prima pedalitate z qz intensio illius albedinis  
vt dicit opinio debet attendi penes intēsiōnē qualitatis  
vniformis ad quā debet reduci prima pedalitas vniformi-  
ter habet iiii gradus albedinis secūda vero habet v  
niformiter duos gradus albedinis z per consequēs scz  
hanc opinionem albedo que in illis duabus pedalitatibus  
ē vtz z albedo p̄me pedalitatis vt 4. igit̄ albedo illarū  
duarū pedalitātū est magis remissa q̄ albedo prime peda-  
litatis z sicut albedo q̄ ē in tribus p̄mis pedalitatibus ē  
magis remissa q̄ albedo extēsa que in duabus p̄mis z p̄ cō-  
sequēs albedo extēsa per totū illud corpus infinitum est  
infinite remissionis quod erat probandum.

### Cōfirmatur si itēstio qualitatis dif

formis deberet attendi penes intensiōnem qualitatis vni-  
formis ad quam reducitur sequitur q̄ iste simul stabunt i  
aliquo casu iste lapis descendet per torum hoc medium  
z iste lapis non descēdet per totū hoc mediū q̄s est falsus  
p̄bo sequelā capio aliq̄s mediū vniformit̄ diffōrmē in re-  
sistentia a nō gradu vsqz ad viii tūc in prima ei⁹ medietate  
ē resistentia a non gradu ad iiii deinde sumo vnū lapidē



## Tertii phisicor

qui sit actiuitatis vt 4. et ponatur sup illud mediū tñc de monstrando p̄mā medietatē illi? mediu probō q̄ p̄ eā ille lapis descēdet et nō descendet et p̄mo probō affirmatiuā illa medietas est resistentē vt ii vt p̄s reducēdo ei? resistentiā difformē ad vniiformē et cū ille lapis sit actiuitatis vt 4 sequitur q̄ per totū illā medietatem descendet negatiuā aut sic probō in extremo intēiori illius medietatis st 4 gradus resistentie igr nō p̄ totam illam medietatem descenderē quia alias a proportione equalitatis fieret actio quod non est dicendum.

**Ad scdm principale admitto ca/**  
lū q̄ deus sic pouat albedinē i illo corpore infinito et quā do dicit sequeretur q̄ illa albedo esset infinite remissiois pono duas propositiones.

**Prima ppō totalis albedo illi? cor**  
poris nō est alicui? certe intensiois hāc propōnē probat argumētū adductū et iterū adhuc sic suadeo si illa totalis albedo sit alicui? certe intensiois sequitur q̄ ipsa poterit reduci ad aliquā albedinē vniiformē extēsa p̄ idē subiectus qua factō sequitur q̄ q̄s pedalitas erit ita alba sicut alia et p̄ p̄s si ille albedines ponerentur penetratiue in eadē pedalicite redderēt ipsam infinite extēsa non gradu est falsū quia p̄s illa albedo erat vniiformiter extēsa vt 8 et per p̄s adhuc esset p̄cise vt 8 q̄ aut nō incōueniat dare qualitez difformē nullius tamē intensiois p̄s capiat aliqd corpus colūpnare vniiformiter difformiter albū a non gradu vsq; ad 8 et reneamus lineas eē longas latas et profundas capiamus lineā giratiuā girantē oēs p̄tes proportionales illius corporis colūpnaris et partes proportionales minores illius corporis sint in extremo in quo est albedo remissior tñc sic arguo gira girās p̄mā partē proportionalem illius corporis colūpnaris habet albedinem ab 8 vsq; ad 4 gira girans scdm partē proportionālē h̄s albedinē . a. 4. vsq; ad ii et p̄ p̄s gira girās p̄mā partē proportionālē eē albā vt vi vt p̄s p̄ reductionē illius albedinis difformis ad vniiformē et gira girās scdm partē proportionālē h̄s albedinē vt iiii gira vero girās tertiā partē proportionālē h̄s albedinē vni? gradus cum dimidiō ita q̄ breuiter quelibet gira girans aliquē partē proportionalem habet in duplo remissiois albedinē q̄ gira immediate precedens et vt patebit in matecia de infinito nominalis h̄s cōcedere aliquā eē talē lineā giratiuā et p̄ p̄s nō incōuenit dare albedinē nullius intensiois facilliter autē proba ripotest ex predictis q̄ albedo illius lineae non est alicuius certe intensiois.

**Secūda ppō impossibile est da**  
re aliquā qualitātē vniiformē que nullius sit intensiois probatur quia deur aliqua talis illa potest diuidi in duas medietates quo ad intensiois quarū quelibet sit eēq̄ intensa sicut alia et p̄ p̄s ex illis resultat qualitas q̄ est alicuius intensiois h̄s propositionibus declaratis facile est respondere ad argumentum concedendo illatuz p̄ta q̄ detur aliqua qualitas difformis que nullius sit intensiois et quando dicit vel ipsa haberet aliquos gradus se inuicem penetrantes vel non dico q̄ illa tota qualitas potest diuidi in duas medietates quo ad intensiois se inuicem penetrantes non tamen sequitur q̄ illa qualitas sit alicuius intensiois et ratio est quia nulla illarum medietatū est alicuius intensiois.

**Cōtra hāc solutionē arguitur sic et**  
pono casum q̄ sit aliquod corpus infinitū versus orientem nullam penitus habens caliditatem deinde capio in finita alia corpora pedalia quorū quodlibet habeat cali/

ditatē vniiformiter vt 8 suppono insuper horam futura esse diuisam p̄ partes proportionales minoribus terminatis ad finē hore et volo q̄ in prima parte proportionali deus ponat vnam medietatem caliditatis que est in primo pedali in primū pedalitate illius corporis infiniti et aliam medietatē caliditatis remanentis in secunda pedalicite et hoc totū faciat in prima parte proportionali hore ita q̄ in fine illius prime partis proportionalis hore q̄libet pedalitas illius corporis infiniti habebit aliquā caliditatem nichilominus tñ quelibet habebit caliditatem subduplam ad caliditatem quam habebit pedaltas precedens et oīno consimiliter ponat caliditatem vt 8 secūdi corporis pedalis in omnibus pedalitatibus corporis infiniti et hoc in ite p̄te proportionali hore isto casu postto sequitur ex solutione q̄ in fine cuiuslibet partis proportionalis verum erit dicere q̄ istud corpus infinitum habet caliditatem que nullius est intensiois et tñ instanti terminatio totius hore habebit caliditatem infinite intensam igitur caliditas totius corporis in fine hore erit infinite intensa p̄s est clarissima et probō asis in fine prime partis proportionalis hore quelibet pedalitas habebit caliditatem certe intensiois et in qualibet parte proportionali hore sequentis quelibet pedalitas huius corporis infiniti tantū caliditatis suscepit sicut habebat in fine illius prime partis proportionalis igitur in fine hore quelibet pedalitas habebit caliditatem infinite intensam quod erat p̄bandum q̄ aut hoc non debeat concedi inferendo duo in conuententia ex illo.

**Primū ē q̄ aliqua qualitas infinite intensā cōponit ex qualitatibus quarū nulla est intensā.**

**Secūdu incōueniens ē q̄ aliquod**

corpus nunc non est intensum et tñ nōq̄ intendetur nichilominus tñ q̄s erit intensum. Primū incōueniens sic declaratur caliditas que est in fine hore cōponitur ex caliditatibus quas successiue recepit in partibus proportionalibus hore sed nulla caliditas quā recipit in aliqua parte proportionali hore est alicuius certe intensiois igitur tota illa caliditas cōponitur ex infinitis caliditatibus quarum nulla est alicuius intensiois q̄ sequitur fm inconueniens sic probō et simus iā in fine prime partis proportionalis hore clarum est q̄ tunc verum est dicere q̄ istud corpus non est intensum et quandoq; erit intensum vsq; in instanti terminatio hore et tñ nōq̄ intendetur q̄ nō intendetur in instanti terminatio hore nā nullam protuncus scipiet caliditatem et nōq̄ post illud instans intendetur nec etiā ante illud instans intendetur quia in qualibet parte proportionali hore verum erit dicere q̄ nullo modo est intensum igitur.

**Secūdo cōtra hāc solutionē arguit**

sic capio vnū corpus infinitum versus orientē quod sit vniiformiter calidū vt 8 et pono q̄ in prima parte proportionali illius hore deus addat prime eius pedalitati duas gradus caliditatis et in secunda parte proportionali hore addat vnum gradum secunda pedalitati in tertia dimidiū gradum tertia pedalitati et sic cōsequēter tunc sequit q̄ in fine hore erit adhuc p̄cise calidū vt viii. q̄ i principio hore erat p̄cise calidum vt viii. et illa caliditas que sibi est addita nō est alicuius intensiois igitur adhuc p̄cise est calidū vt viii. s̄ probō q̄ q̄s pedalitas illius corporis infiniti est magis calida q̄ vt viii. igitur totū corpus est magis calidū q̄ vt viii. aut patet q̄ in principio hore quelibet pedalitas erat calida vt viii. et cum cuiuslibet p̄te



## Questio tertia

caliditati sit aliquis calor additus sequitur q̄ quilibet pedalis est magis calida q̄ vt viii hec p̄na patet q̄ prius est admissus iste modus arguendi q̄s pedalitas est infinite calida igit̄ totū istud corpus est infinite calidum z p̄ p̄na valebit iste modus arguendi q̄s pedalitas est calida vltra viii igit̄ totū corpus est calidū vltra viii.

**Tertio at̄ sic accipio illud corp⁹** infinitū versus orientē vniformiter calidū vt viii. z posito q̄ in prima parte proportionali vnus hore a prima pedaliitate remoueat̄ duo grad⁹ caliditatis in secunda parte proportionali hore a secunda pedaliitate remoueat̄ vn⁹ gradus caliditatis in tertia a tertia pedaliitate dimidius gradus z sic fiat p̄na p̄ oēs ptes proportionales hore isto casu posteo sic arguo ex solutione data sequitur q̄ in fine hore istud corpus erit calidū vt 8 sed istud est falsum igit̄ solutio nulla sequela probatur q̄ debet oppositum q̄ in fine hore illud corpus non erit calidū vt viii capio ergo vnū aliud corp⁹ quod sit calidū vt 8 tunc sic arguitur calor hui⁹ corporis est maior intensiue q̄ sit calor illius corporis infiniti igit̄ in aliqua proportione est maior et non potes signare aliquā proportionem in qua sit maior q̄ sit ita q̄ sit maior in proportione sexqui septima probō q̄ non si a qualibet pedaliitate illius corporis infiniti per partes proportionales vnus hore fuisset ablat⁹ vnus gradus in fine hore istud corpus calidum vt 8 habuisset calorē maiorē intensiue in proportione sex qui septima q̄ fuisset residuus calor illius corporis infiniti sed in casu principali non a qualibet pedaliitate aufertur vn⁹ gradus caliditatis igitur in casu posito calor illius corporis calidi vltra 8 in illa proportione non excedet caliditatem illius corporis infiniti.

### Ad primū istorum respōdetur ad

mittendo totū casus z cōcedo q̄ in cuiuscūq̄ partis proportionali hore termino verū erit dicere q̄ illud corpus infinitū habet caliditatem que nullius est intensiōis q̄ quacūq̄ parte proportionali hore data verū erit dicere in fine illius q̄ prima pedaliitas illius corporis infiniti habet caliditatem duplā ad caliditatem que h̄z sc̄da pedaliitas z sc̄da h̄z duplā ad caliditatem que h̄z tertia z sicut probatū ē q̄ talis caliditas nullius est intensiōis. Et q̄n dicit̄ se queretur ex illo q̄ aliqua qualitas infinite intensa cōponeretur ex infinitis caliditatibus quarū nulla esset̄ intensa neq̄ p̄nam sino illa qualitas que est in fine hore licet cōponatur ex caliditate quā suscepit istud corpus i p̄ma parte proportionali hore z caliditate quā habebat in secunda nichilomin⁹ tū dico q̄ aliqua illarū est intensa vcz accipiēdo totā caliditatem cōpositam ex caliditatibus acquisitis in oibus partibus proportionalibus dempta p̄ma sed respondendo ad intensiōem argumenti concedo q̄ illa cōponitur ex infinitis aliis partibus proportionalibus acquisitis quarū tñ nulla est alicuius intensiōis.

**Ad sc̄dū incōueniens cōcedo q̄ istud corpus infinitū tunc non est intensum z tñ in fine hore erit infinite intensum nec vnquam intendetur post illud infans terminatiū nec in illo instanti z q̄ in q̄s pte proportionali verū ē dicere q̄ ipsū est nō intensum s̄z dico q̄ istud corp⁹ infinitūz itēdē in quols tpe terminato ad istās terminatiū hore.**

**Ad sc̄dū argumētū cōtra hāc solutionem adductū respōdetur q̄ illud corp⁹ infinitum in fine hore erit precise adeo calidum sicut nunc est in principio hore z non valet ista p̄na quilibet pedalis hui⁹ corporis est magis calida q̄ corp⁹ igitur totus nec ē simile in hac p̄sequētia quilibet pedalis hui⁹ corporis est infinite calida ergo hoc totū corpus est infinite calidum q̄**

autē istud corp⁹ in fine hore nō sit magis calidum q̄ vt 8 eodē mō p̄bati p̄t sicut probatū ē q̄ si separaret̄ duo grad⁹ caliditatis a p̄ma pedaliitate vnus a sc̄da dimidius a tertia q̄ i nulla proportiōe esse miu⁹ calidū q̄ prius.

**Cōtra hāc solutionē arguit̄ sic illud corp⁹** in fine hore nō erit calidū vt 8 ergo male concessū est q̄ in fine hore erit adeo calidū sicut prius assumptū sic probō z sim⁹ iā in istāti terminatiū hore z sic arguo caliditas hui⁹ corporis non est alicuius intensiōis igitur probō assumptū caliditas p̄me pedaliitas est aliquāliter remissa q̄ sit caliditas q̄ est in duab⁹ z sic p̄na igitur caliditas totius corporis nō est alicui⁹ intensiōis p̄na tenet p̄ illū modū probandi p̄us adductum quo probaui mus q̄ si vnū corp⁹ infinitū haberet extēsam caliditatem vt 8 alicui⁹ corporis pedalis ita q̄ cuiuscūq̄ pedaliitatis caliditas erit dupla ad caliditatem pedaliitatis sequentis q̄ tale corpus haberet caliditatem infinite remissionis.

### Secūdo arguit̄ sic istud corp⁹ in

fine hore erit infinite calidū igit̄ nō erit precise calidū vt viii assumptū probō caliditas illius corporis erit difformis igit̄ ei⁹ intensiōis debebit attendi penes intensiōem qualitatis vniformis ad quā debet reduci sed reducendo illā caliditatem difformē ad vniformē habebimus caliditatem infinite intensam igit̄ z sicut iam dictū est sim⁹ in istāti terminatiū hore clarū est q̄ q̄s pedaliitas hui⁹ corporis habet 8 grad⁹ caliditatis z cū hoc aliquod vltra pono ergo q̄ i p̄ma parte proportionali vn⁹ hore de⁹ ponat caliditatem sc̄de pedaliitatis in p̄na z in eadē pte proportionali caliditatem tertiē pedaliitatis z quarte in sc̄da z caliditatem quintā te sexte in tertia pedaliitate z hoc totum faciet in p̄ma pte proportionali vnus hore clarū ē q̄ in fine illi⁹ p̄mo p̄tis proportionalis hore q̄s pedaliitas habebit xvi grad⁹ z cū hoc aliquid vltra pono insup q̄ in secunda parte proportionali hore ponat de⁹ caliditatem q̄ ē in tertia z quartā in secunda omnino cōsimilit̄ vt positiū ē p̄us q̄ faceret in p̄ma parte proportionali hore ita fiat p̄ oēs ptes proportionalis hore sequētes tū clarissimū est q̄ in fine hore q̄s pedaliitas illius corporis erit infinite intensa z tū sic arguo caliditas p̄us erat difformis z iam omnino reducta ē ad vniformē z nūc est infinite itēsa ista vniformis igit̄ p̄na illa caliditas difformis erat infinite intensa z nō precise vt 8 quod erat propadum.

### Ad primū istorū dico q̄ illud corp⁹

infinitum est precise calidum vt 8 quia illud quod est ei ad ditū nullius est intensiōis vt antea dictum est ergo q̄ illa caliditas non sit alicuius certe intensiōis z ad probationem concedo q̄ caliditas que est in duabus primis pedaliitatibus est magis remissa q̄ sit caliditas que est in p̄ma pedaliitate z caliditas que est in tribus est magis remissa q̄ sit caliditas que est in duabus nec propterea sequitur q̄ totalis caliditas non sit alicuius intensiōis nec omnino prius initebamur illi modo arguendi quando probabam⁹ q̄ illud corpus infinitū cuius prima pedaliitas ē calida vt 4 secunda vt 2 tertia vt vnū non esset intensum z patens est ratio diuersitatis quia in tali corpore nō potest signari aliqua pars illi⁹ caliditatis vniformis per totum extensa cuius oppositum in proposito contingit ibi enim caliditas secunde pedaliitatis erit subdupla ad caliditatem prime tertia subdupla ad caliditatem secunde qualiter non est in proposito.

### Ad sc̄dū dico quod argumentus



## Tertii phisicorum

est loquar phisicum quia concludit falsum sicut et verū capiat  
enī aliquod corpus infinitum versus orientē cuius prima  
pedalitas sit calida vt vnū secūda vt 2 tertia vt vnū 4  
vt 2 sic alternarim illa qualitas est difformis et clarū est  
ex dictis q̄ potest reduci ad vnā vniformē extensionem per  
totum illud infinitum que sit infinite intensa et etiam po  
test reduci ad aliquem vniformem que sit precise vt 3 etiam  
ad aliquam que sit vt 4 vel etiā ad aliquam que sit vt  
mille 2 propterea non debet iudicari de intensione illius  
caliditatis penes vniformem ad quam reduci potest per  
talem transpositionem,

### Ad tertium quod adductū fuit cō-

tra solutionē principalē concedo q̄ illud corpus infinitū  
in fine hōre adhuc erit calidū vt 8 et quilibet ei⁹ pedali  
tas erit minus calida q̄ prius et ratio adducta ē q̄ illa to  
talis caliditas non est minor quo ad intensiōem q̄ sit ca  
liditas vt 8 eo q̄ in nulla proportione est minor et p̄r cō  
cedo q̄ aliquod corpus difformiter calidum est adeo cali  
dum sicut eius calidissima pars nec hoc debet reputari i  
conueniens apud hanc opinionem de corpore infinito.

### Quarto cōtra solutionē datā ad

istud secundum argumentū principale et potissimum cōtra  
hoc quod dictum est i prima propositione videlicet q̄ al  
bedo illius linee giratiue nō ē alicuius certe intensiōis et  
arguitur sic illa albedo illius linee giratiue potest reduci  
ad aliquā albedinē vniformē et extensam per totam illam  
lineam giratiuam igitur illa albedo difformis est alicuius  
certe intensiōis (quare dixerim extensam per totum pa  
ter ex dictis) assumptum probo volo q̄ medietas illius  
corpore columpnaris remittatur vsq̄ ad .4. deinde po  
no q̄ alis medietas tantundem intendebatur ita etiam  
q̄ sit vniformiter calida vt 4 tunc albedo illius corpore  
is columpnaris est reducta ad caliditatem vt 4 et tan  
tum quantum deperdidit in vna medietate tantum ade  
quate acquisiuit in alia et propterea prius albedo eius to  
talis dicebatur correspondere illi gradui vt 4 et ex illo  
sic arguo gira girans primam partem proportionalem de  
perdidit extensam caliditatem et effecta est vniformiter calida  
vt 4 sicut illa medietas et omnes gire sequentes effe  
ctesunt vniformiter calide vt 4 et tantum caloris acqui  
suerunt sicut prima deperdidit igitur tota caliditas p̄  
difformis reducta est ad vnā vniformē per totā girā extē  
sam hūter etiam et clarius duci potest argumentum ca  
pio vnū corpus pedale vniformiter difformiter calidū  
ab 8 vsq̄ ad nō gradum quod sit pedalis longitudinis  
et latitudinis pedalis diuidatur per partes proportionales  
secundum longitudinem et secunda pars proportionalis  
addatur sic sc̄z q̄ addatur ei secundum illam dimensionē  
secundum quā prius erat latum deinde tertia ps propor  
tionalis addatur secunde ita q̄ ibiconstituetur vnū cor  
pus infinite longum cuius prima pedalitas habebit cali  
ditatem ab 8 vsq̄ 4 secunda pedalitas habebit calidita  
tem a 4 vsq̄ ad 2 clarum est q̄ caliditas prime pedali  
tatis est dupla ad caliditatem secunde pedaltatis et  
et caliditatis secundo est dupla ad caliditatem tertiepeda  
litaris et p̄ p̄ns divedū est q̄ caliditas illius corpore infi  
nite lōgi nullius est intensiōis vt facile probari potest ex  
an dictis s̄z probo q̄ caliditas illius corpore finiti sit alicu  
ius intensiōis et sic argumentor illa caliditas difformis re  
duci potest ad caliditatem vniformē extēsam per totū illud  
corp⁹ infinite longū igitur ita est alicuius intensiōis et pro  
bationē antecedētis iūmo vnū aliud corp⁹ bipedale sc̄z  
longitudinē et latitudinē q̄ etiā habeat caliditatem ab

viii vsq̄ ad nō gradū clarū est ex dictis q̄ illud corpus et  
calidū vt iiii. pono ergo q̄ in p̄ma pre. proportionali vnus  
hōre remittatur caliditas q̄ est ab viii. vsq̄ ad iiii. ita q̄  
efficiatur vniformis vt iiii. deinde volo q̄ i sc̄a p̄ te. p̄o  
tionalihōre sc̄a ps. proportionalis illius corpore pedalis  
intendatur quousq̄ habeat caliditatem vniformiter .8.  
et in tertia pre. proportionali hōre intendatur caliditas  
tertie p̄tis proportionalis quousq̄ fuerit vniformis vt 4 et  
ita in qualibet alia parte. p̄portionali hōre intēdat calidi  
tas alicuius p̄tis proportionalis illius corpore pedalis po  
no etiā q̄ i p̄ia pre. p̄portionali hōre remittatur caliditas  
p̄ie pedaltatis illius corpore finiti sic sc̄z q̄ efficiat vnū  
formiter calidū vt 4 et sc̄a p̄te. p̄portionali intendatur  
caliditas sc̄de pedaltatis oīno cōsimiliter sicut nūc intē  
dit caliditas sc̄de partis. p̄portionalis et ita fiat in oibus  
aliis p̄tib⁹ p̄portionalib⁹ hōre. Istō casu postro arguitur  
sic illud corpus pedale in fine hōre erit calidū vt 4. vnifor  
miter et similiter istud corp⁹ infinite longū igitur sicut cali  
ditas hui⁹ corpore pedalis difformis reducta est ad ca  
liditatem vniformē extēsam p̄ totū sic etiā tota caliditas ip  
li⁹ corpore infinite lōgi reducta est ad vniformē sicut ei  
quantū deperdidit vna medietas corpore pedalis tm̄ acqui  
sivit alia medietas sicut etiā quantū deperdidit p̄ma pedaltas  
illius corpore infinite lōgi tm̄ p̄se acquisiuit aggregatū  
ex oibus pedaltatibus sequētibus vt em̄ claret ex casu i  
p̄ma parte proportionali hōre tm̄ calorē deperdidit illā  
corp⁹ infinite longū sicut deperdidit illud corpus pedale  
et quantū acquisiuit in secūda parte. p̄portionali hōre sc̄a  
ps. proportionalis illius corpore pedalis tm̄ calorē in tēst  
ue et extēsiue acquisiuit secunda pedaltas illius corpore  
infinite longū ergo iam in instanti tēminatuo hōre  
et sic arguo quātū calorē acquisiuit vna medietas hui  
ius corpore pedalis tm̄ adequate acquiuit aggregatū ex  
oibus pedaltatibus illius corpore infinite lōgi sc̄a p̄ma  
et in p̄ma parte. p̄portionali tm̄ calorē deperdidit corp⁹  
pedale sicut illud corp⁹ infinite longū igitur optime re  
ducta est illa caliditas difformis corpore pedalis ad vnū  
formē ita optime reducta est caliditas difformis corpore  
infinite longi ad vniformē et p̄ p̄ns male dictū ē q̄ talis ca  
liditas nō esset alicuius certe intensiōis vna em̄ p̄uasto  
erat q̄ talis qualitas difformis non posset reduci ad vnū  
formem dicere q̄ propter dinerfam situm partium in cor  
pore infinite longo et in corpore pedali aliud et aliud dice  
dum sit non euacuat totam difficultatem argumenti su  
per quod tuipse consideres.

### Ad cōfirmationē huius sc̄di argu

mēti principalis cōmunis solet dari respōsio q̄ in illo casu  
ille lapis nō descēder p̄ totā illā medietatē eo q̄ resistē  
tia eius terminatur ad gradum vt 4 inclusiue et per cas  
sum ille lapis solum est actiuitatis vt 4 et tunc vterius  
conceditur q̄ ille lapis in infinitum tarde mouebitur q̄ a  
quanto magis appropinquabit termino illius medietatis  
tantum maiorem resistētiā inueniet et per consequens  
tardius et tardius mouebitur imo si deus conseruaret il  
lud medium et similiter illum lapidem per tempus infini  
tum continue ille lapis mouebitur et q̄bz punctum illius  
medietatis intrinsecū pertrāsibit eo q̄ in quolstali minor  
est resistētia q̄ vt 4. immo quamlibet partem illius me  
dietatis nō terminatam ad punctū terminatiuum secūdu  
se et q̄bz sui pertrāsibit sed nullam terminatam ad finē sed  
q̄bz talis sc̄bz aliqd̄ sui erit diuisa et tūc consequenter dice  
dū esset q̄ nō op̄z q̄ si aliqua resistētia sit difformis redu  
catur ad vniformem sic vsq̄ q̄ illud subiectū sit tante res  
sistētie sicut eēt post reductionem illius resistētie diffor  
mia ad vniformē s̄z mirabile ē quomodo sunt s̄i .4. gra



## Questio tertia

duo resistent in illa medietate clarū est qd nō sunt in puncto terminatiuo illius tenēda puncta indiuisibilia si autē sūt in aliqua pte illius medietatis siueq illa qd si dicas qd nō dat ur subiectū adequatū illorū 4 graduum sed qd libet pars terminata ad finē illius medietatis continet illos 4 gradus postq̄ ita cōmuniter dicitur transeat difficile tñ ē ymaginari quid tamen veritatis habeat hec solutio videbitur in libris de celo.

### Tertio p̄cipaliter arguitur si in

tēso qualitatis difformis deberet attendi penes reductionē ad vniformē vt dictū est sequeret qd ista copulatiua esset possibilis b nunc est infinite calidū 2 a precise vt vi. 2 eque velociter remittentur p totā istam horā 2 per equales partes quantitatiuas 2 nullū illorū acquireret aliquam latitudinē caliditatis p rarefactionē cōdensationē vel intensiōnē 2 tñ in fine remissionis a erit calidū vt 2 2 b erit sub non gradu intensiōnis que copulatiua videt implicare vno quid requiritur ad aliqua eque velociter remitti probo tñ possibilitatē eius sint a 2 b infinita cōtinua scāz longitudo 2 scdm vnum extremū precise vniformis 2 pedalis ter lata precise 2 sit b taliter calidum qd prima eius pedalis habeat infinitos binarios 2 secunda pedalis habeat infinitos dimidios gradus vniformiter 2 sic p̄ hoc est prima pedalis b in prima pte proportionali acquirat vnū binariū in gradu secunda pedalis in eadem parte hōre acquirat vnum gradū 2 tertia pedalis in eadem pte hōre in duplo minus 2 sic p̄ de oibus pedalaribus 2 in secunda parte proportionali hōre prima pedalis acquirat tantū sicut in prima parte 2 similiter quelibet pedalis acquirat tantum sicut acquisit in prima parte quo facto prima pedalis in fine intensiōnis hebetur infinitos binarios 2 scāz habebit infinitas vnitates tertia intensiō dimidios gradus a vero taliter disponatur qd quelibet pedalis eius sit calida vt vi. precise vniformiter illo facto volo qd in prima parte proportionali hōre sequēntis prima pedalis tam a qd b deperdat vnū binariū in secunda vero parte proportionali hōre secunda pedalis b deperdat vnam vnitatem seu vnū gradum 2 prima pedalis eiusdem b deperdat similiter vnum binariū sicut in prima parte sed in illa scāz parte secunda pedalis a deperdat vnum binariū 2 prima pedalis vnum gradum precise in tertia parte proportionali. 3. pedalis b. deperdat dimidium gradum 2 secunda vnum gradum et prima duos gradus 2 prima pedalis a deperdat dimidium gradum 2 in scāz vnū 2 tertia 2 sic fiat p̄ oēs ptes proportionales hōre quo facto tanq̄ possibile p̄z veritas prime partis copulatiue ex casu secunda probatur in qualibet parte proportionali hōre tantam latitudinē caliditatis precise deperdet a sicut b 2 contra qz in prima pte proportionali hōre a 2 b p suas primas pedalaribus deperderunt singulos binarios 2 in secunda parte proportionali tantum deperdet a illscāz pedalaribus sicut b in p̄ma 2 tantum a in prima sicut b in secunda sic proportionabiliter in tertia parte proportionali tantum deperdit a in tertia pedalaribus sicut b in prima 2 tantum a deperdit in secunda sicut b in sua secunda pedalaribus 2 tantum a in prima sicut b in tertia 2 sic potest videri in aliis pedalaribus 2 igitur continue erit eque velociter remissio a sicut b similiter per equales partes subiecti vt patet aspicienti casus oēs alie partes prime partis copulatiue sunt vere in illo casu 2 secunda pars paratur b in fine hōre nullam caliditatem habebit quia quelibet pedalis deperdet quemlibet gradum quem habet igitur b erit in non gradu intensiōnis 2 qd

a erit calidū vt 2 probō antea erat vt vi. 2 non deperdidit nisi 4. gradus vniformiter p totū ergo totū erit vt 2. in fine qd nō deperdet nisi 4. gradus vniformiter p̄z prima pedalis deperdet precise 4. 2 tantūdem precise deperdet q̄z alia igit p̄na est nota 2 minor p̄z ex casu minorem probō prima pedalis in prima pte proportionali hōre deperdet 2 gradus in secunda vnū in tertia dimidiū in quarta quartā partē 2 sic p̄ in proportione subdupla 2 tunc sic arguo ibi sunt infiniti termini proportionabiles proportionē dupla igit qualis ē proportio primi ad secundum talis est totius ad totū aggregatum de p̄to primo igit totius ad aggregatum aliud a prima parte erit proportio dupla 2 cuius primū sit vna medietas totū q̄ est vt ii. similiter residuū erit vt ii 2 p̄ p̄ns totū erit vt 4. qd erat probādū 2 sic potest probari de quolibet oia pedalaribus 2 p̄ p̄ns tota copulatiua est vera in isto casu.

### Cōfirmatur expositiōe sequitur qd

stat a 2 b sic se habere qd libet pedalis a est eque calida cū pedalaribus sibi correspondente in b 2 contra tñ est infinite calidum 2 b precise vt ii qd cōclusio manifestā inuolunt dictionem cōclusio tñ probatur sic pono casū qd sint a 2 b infinita vt p̄dictum est in isto argumento tertio p̄cipali 2 q̄z pedalis a sit vniformiter calida vt 2 2 q̄z pedalis b sic disponatur qd prima eius ps proportionalis in a foribz terminatis vers⁹ extremū finitū sit calida vt vnum secunda ps proportionalis talis pedalaribus sit calida vt 2 t̄ta vt 3. quarta vt 4. 2 sic p̄z p oēs ptes proportionales cuiuslibet pedalaribus sic qd oēs p̄tes proportionales capite versus extremū finitū sint calide vt vnū sepe vt 2 vt tertia vt 3. 2 sic in aliis quomō posito p̄z qd q̄z pedalaribus a est eque bene disposita secundū caliditatem sicut in b 2 eonuerso non curō de pedalaribus cōmunicantibus qz sicut q̄z pedalis a est calida vt 2 vniformiter ita q̄z pedalis b scāz talē modū p̄cedēdi correspondet gradū vt 2 vt patuit in p̄mo argumento p̄cipali 2 qd b sit infinite calidū p̄z in b exercētur infinita latitudo intensiue vsus extremū infinitū ergo qualitercūqz disponatur semp̄ sufficere deuoiare subiectū infinite intensū Si dicis qd p̄na bene valeret si illa caliditas disponeretur p̄z p̄na latitudinē ascendēdo sic qd libet pedalis remotior ab extremo finito esset magis calida q̄ alia p̄p̄nquior 2 sic nūc nō taliter disponitur illa latitudo eo qd aliquā illa caliditas remittitur aliquā itēdes immo infinites intenditur 2 finities remittitur 2 semper ad cōsimiles gradus.

### Cōtra illa qualitas ē difformis

ergo sua intensio debet reduci ad vniformitatem 2 taliter reduci p̄t qd reddat subiectū infinite intensū igit b ē infinite intensum 2 qd taliter possit reduci 2c. p̄z p̄ transpositiones partium igitur tota copulatiua est vera.

### Ad tertium p̄cipale respōdetur cō-

cedendo copulatiua esse possibile salte sine cōtradictiōe posse verificari vt bene probatur inter arguendum quam cōclusiōnē nō cōcederet aliquis mere aristotelice loquendo qd illa cōclusio nō posset verificari nisi posito aliquo i finito extēsiue qd nō admitteret philosophus.

### Forse arguis cōtra solutionē sic

sequi bñ a 2 b eque velociter remittētur in ista tota hōre igit equales latitudines deperdent in illa scāz intensiōne 2 hoc re pugnat casui nā vt ibide ponit b deperdet infinitam qualitatem itē siue a qualibet sua pedalaribus in tota hōre 2 a solū vt 4. 2 similiter in tota hōre b a toto deperdet infinitam latitudinem 2 b solum 2 p̄ p̄ns b infinite velociter remittetur in illa hōre 2 a precise finite velociter 2 p̄ p̄ns non



## Tertiū phisicorum

est foris, hinc quia concludit falsum sicut et verū capiat  
enī aliquod corpus infinitum versus orientē cuius prima  
pedalitas sit calida vt vnū secūda vt 2 tertia vt vnū 4  
vt 7 sic alternatim illa qualitas est difformis et clarū est  
ex dictis q̄ potest reduci ad vnā vniformē extensam per  
totum illud infinitum que sit infinite intensa et etiam po-  
test reduci ad aliquem vniformem que sit precise vt 3 etiam  
ad aliquam que sit vt 4 vel etiā ad aliquam que sit vt  
mille 2 propterea non debet iudicari de intensione illius  
caliditatis penes vniformem ad quam reduci potest per  
talem transpositionem,

**Ad tertiū quod adductū fuit cō-**  
tra solutionē principālē concedo q̄ illud corpus infinitū  
in fine hōre adhuc erit calidū vt 8 et quilibet ei⁹ pedali-  
tas erit minus calida q̄ prius et ratio adducta ē q̄ illa to-  
talis caliditas non est minor quo ad intensiōem q̄ sit ca-  
liditas vt 8 eo q̄ in nulla proportiōe est minor et p̄r cō-  
cedo q̄ aliquod corpus difformiter calidum est adeo cali-  
dum sicut eius calidissima pars nec hoc debet reputari in-  
conueniens apud hanc opiniōem de corpore infinito,

**Quarto cōtra solutionē datā ad**  
istud secundum argumentū principale et potissimum cōtra  
hoc quod dictum est in prima propositione videlicet q̄ al-  
bedo illius linee giratiue, nō ē alicuius certe intensiōis et  
arguitur sic illa albedo illius linee giratiue potest reduci  
ad aliquā albedinē vniformē et extensam per totam illam  
lineam giratiuam igitur illa albedo difformis est alicuius  
certe intensiōis (quare dixerim extensam per totum pa-  
ter ex dictis) assumptum probo volo q̄ medietas illius  
corporeis columpnaris remittatur vsq̄ ad .4. deinde po-  
no q̄ alis medietas tantundem intendebatur ita etiam  
q̄ sit vniformiter calida vt 4 tunc albedo illius corpore-  
is columpnaris est reducta ad caliditatem vt 4 et tan-  
tum quantum deperdidit in vna medietate tantum ade-  
quate acquisiuit in alia et propterea prius albedo eius to-  
talis dicebatur correspondere illi gradui vt 4 et ex illo  
sic arguo gira girans primam partem proportionalem de-  
perdidit etiam caliditatem et effecta est vniformiter calida  
vt 4 sicut illa medietas et omnes gire sequentes effe-  
ctus sunt vniformiter calide vt 4 et tantum caloris acqui-  
siuerunt sicut prima deperdidit igitur tota caliditas p̄  
difformis reducta est ad vnā vniformē per totā girā exte-  
sam Aliter etiam et clarius duci potest argumentum ca-  
pio vnū corpus pedale vniformiter difformiter calidū  
ab 8 vsq̄ ad nō gradum quod sit pedalis longitudinis  
et latitudinis pedalis diuidatur per partes proportionales  
secundum longitudinem et secunda pars proportionalis  
addatur sic sc̄z q̄ addatur ei secundum illam dimensionē  
secundum quā prius erat latum deinde tertia pars propor-  
tionalis addatur secunde ita q̄ ibi constituetur vnū cor-  
pus infinite longum cuius prima pedalitas habebit cali-  
ditatem ab 8 vsq̄ 4 secunda pedalitas habebit calidita-  
tem a 4 vsq̄ ad 2 clarum est q̄ caliditas prime pedali-  
tatis est dupla ad caliditatem secunde pedaltatis et  
caliditatis secundo est dupla ad caliditatem tertiepeda-  
litis et p̄ prius bicedū est q̄ caliditas illius corporeis infi-  
niti lōgi nullius est intensiōis vt facile probari potest ex  
aū dictis sc̄z probo q̄ caliditas illius corporeis infiniti sit alicu-  
ius intensiōis et sic argumentor illa caliditas difformis re-  
duci potest ad caliditatem vniformē extensā per totū illud  
corp⁹ infinite longū igitur est alicuius intensiōis et pro-  
bationē antecedētis imo vnū aliud corp⁹ bipedale sc̄z  
longitudinē et latitudinē q̄ etiā habeat caliditatem ab

viii vsq̄ ad nō gradū clarū est ex dictis q̄ illud corpus et  
calidū vt iii, pono ergo q̄ in p̄ma pte proportionali vnus  
hōre remittatur caliditas q̄ est ab viii vsq̄ ad iiii, ita q̄  
efficiatur vniformis vt iiii, deinde volo q̄ i sc̄z pte pro-  
portionali hōre sc̄z ps proportionalis illius corporeis pedalis  
intendatur quousq̄ habeat caliditatem vniformiter .8.  
in tertia pte proportionali hōre intendatur caliditas  
tertie pris proportionalis quousq̄ fuerit vniformis vt 4 et  
ita in qualibet alia parte proportionali hōre intendat calidi-  
tas alicuius pris proportionalis illius corporeis pedalis po-  
no etiā q̄ i p̄ia pte proportionali hōre remittatur caliditas  
p̄ie pedaltatis illius corporeis infiniti sic sc̄z q̄ efficiat vnis-  
formiter calidū vt 4 et sc̄z pte proportionali intendatur  
caliditas sc̄z pedaltatis oīno cōsimiliter sicut nūc intē-  
dit caliditas sc̄z partis proportionalis et ita fiat in oībus  
alīs p̄tib⁹ proportionalib⁹ hōre, hōc casu postea arguitur  
sic illud corpus pedale in fine hōre erit calidū vt 4 vnifor-  
miter et similiter istud corp⁹ infinite longū igitur, sicut cali-  
ditas hui⁹ corporeis pedalis difformis reducta est ad ca-  
liditatem vniformē extensam p̄ totū sic etiā tota caliditas ip-  
si⁹ corporeis infinite lōgi reducta est ad vniformē sicut ei  
quantū deperdidit vna medietas corporeis pedalis t̄m acq̄si-  
uit alia medietas sic etiā quantū deperdidit p̄ma pedaltas  
illius corporeis infinite lōgi t̄m p̄ice acq̄siuit aggregatū  
ex oībus pedaltatibus sequētibus vt em̄ claret ex casu i  
p̄ma parte proportionali hōre t̄m calorē deperdidit illa  
corp⁹ infinite longū sicut deperdidit illud corpus, pedale  
et quantū acquisiuit in secūda parte proportionali hōre sc̄z  
ps proportionalis illius corporeis pedalis t̄m calorē in t̄ssu  
ue et extēsiue acquisiuit secūda pedaltas illius corporeis  
infinite longissim⁹ ergo iam in instanti t̄rminatiōe hō-  
re et sic arguo quantū calorē acquisiuit vna medietas hui⁹  
corporeis pedalis t̄m adequate acq̄siuit aggregatū ex  
oībus pedaltatibus illius corporeis infiniti seclusa, prima  
et in p̄ma parte proportionali t̄m calorē deperdidit corp⁹  
pedale sicut illud corp⁹ infinite longū igitur sicut optime re-  
ducta est illa caliditas difformis corporeis pedalis ad vnifor-  
mē ita optime reducta ē caliditas difformis corporeis  
infinite longi ad vniformē et p̄ prius male dictū ē q̄ talis ca-  
liditas nō esset alicuius certe intensiōis vna em̄ plura  
erat q̄ talis qualitas difformis non posset reduci ad vnifor-  
mē dicere q̄ propter dīuersum situm partium in cor-  
pore infinite longo et in corpore pedali aliud et aliud dice-  
dum sit non euacuat totam difficultatem argumenti su-  
per quod tuipe consideres.

**Ad cōfirmationē huius sc̄z argu-**  
mēti principalis cōmunis solet dari respōsio q̄ in illo casu  
ille lapis nō descēderet p̄ totā illā medietatē eo q̄ resista-  
tia eius terminatur ad gradum vt 4 inclusiue et per cas-  
sum ille lapis solum est actiuitatis vt 4 et tunc vterius  
conceditur q̄ iste lapis in infinitum tarde mouebitur q̄ a  
quanto magis appropinquabit termino illius medietatis  
tantum maiorem resistentiam inueniet et per consequens  
tardius et tardius mouebitur imo si deus conferret illi  
lud medium et similiter illum lapidem per tempus infini-  
tum continue ille lapis mouebitur et q̄bz punctum illius  
medietatis intrinsecū pertrāsibit eo q̄ in quolibet minor  
est resistentia q̄ vt 4 immo quāmlibet partem illius me-  
dietetis nō terminatam ad punctū terminatiuum secūdū  
se et q̄bz sui pertrāsibit sed nullam terminatam ad finē sed  
q̄bz talis sc̄z aliqd̄ sui erit diuisa et tūc cōsequenter dice-  
dū esset q̄ nō op̄z q̄ si aliqua resistentia sit difformis re-  
cur ad vniformem sic vtz q̄ illud subiectū sit tante res-  
sistentie sicut est post reductionem illius resistentie diffor-  
mis ad vniformē sc̄z mirabile ē quomodo sunt ip̄i .4. gra



## Questio tertia

duo resistent in illa medietate clarū est qd nō sunt in puncto terminati illius tenēda puncta indivisibilia si autē sūt in aliq̄ a pte illius medietatis signef illa qd si dicas qd nō datur subiectū adequatū illorū 4 graduum sed qd libet pars terminata ad finē illius medietatis continet illos 4 gradus postq̄ ita cōmuniter dicitur transeat difficile tñ ē ymaginari quid tamen veritatis habeat hec solutio videtur in libris de celo.

### Tertio principaliter arguitur si in

tētio qualitatis difformis deberet attendi penes reductionē ad uniformē vt dictū est sequeret qd ista copulativa esset possibilis b nunc est infinite calidū 2 a precise vt vi. 2 eque velociter remitterentur p totā istam horā 2 per equales partes quantitativas 2 nullū illorū acquireret aliquam latitudinē caliditatis p rarefactionē cōdensationē vel intensiōnē 2 tñ in fine remissionis a erit calidū vt 2 2 b erit sub non gradu intensiōnis que copulativa videt implicare viso quid requiritur ad aliqua eque velociter remitti probo tñ possibilitatē eius sint a 2 b in finita cōtinua scd̄ longitudinē 2 scd̄m vnum extremū p̄cise uniformis 2 pedalis ter lata precise 2 sit b taliter calidum qd prima eius pedalis habeat infinitos binarios 2 secunda pedalis habeat infinitos dimidios gradus uniformiter 2 sic p̄r hoc est prima pedalis b in prima pte proportionali acquirat vnum binariū in gradu secunda pedalis in eadem parte hore acquirat vnum gradū 2 tertia pedalis in eadem parte hore in duplo minus 2 sic p̄r de oibz pedalaribus 2 in secunda parte proportionali hore prima pedalis acquirat tantū sicut in prima parte 2 similiter quelibet pedalis acquirat tantum sicut acquisiuit in prima parte quo facto prima pedalis in fine intensiōnis habebit infinitos binarios 2 scd̄a habebit infinitas unitates tertia infinitos dimidios gradus a vero taliter disponatur qd quelibz pedalis eius sit calida vt vi. precise uniformiter illo facto volo qd in prima parte proportionali hore sequēntis prima pedalis tam a qd b deperdat vnum binarium in secunda vero parte proportionali hore secunda pedalis a deperdat vnam unitatem seu vnum gradum 2 prima pedalis eiusdem b deperdat similiter vnum binarium sicut in prima parte sed in illa scd̄a parte secunda pedalis a deperdat vnum binarium 2 prima pedalis vnum gradum precise in tertia parte proportionali. 3. pedalis b. deperdat dimidium gradum 2 secunda vnum gradum et prima duos gradus 2 prima pedalis a deperdat dimidium gradum 2 in scd̄a vnum 2 tertia 2 sic fiat p̄r p oēs partes proportionales hore quo facto tanq̄ possibile p̄r veritas prime partis copulatiue ex casu secunda probatur in qualibet parte proportionali hore tantam latitudinē caliditatis precise deperdet a sicut b 2 e contra qd in prima parte proportionali hore a 2 b p suas primas pedales deperderunt singulos binarios 2 in secunda parte proportionali tantum deperdet a scd̄a pedalaritate sicut b in p̄ma 2 tantum a in prima sicut b in secunda sic proportionaliter in tertia parte proportionali tantum deperdidit a in tertia pedalaritate sicut b in prima 2 tantum a deperdidit in secunda sicut b in sua secunda pedalaritate 2 tantum a in prima sicut b in tertia 2 sic potest videri in aliis pedalaribus igitur continue erit eque velox remissio a sicut b similiter per equales partes subiecti vt patet aspicienti casus oēs alie partes prime partis copulatiue sunt vere in illo casu 2 secunda pars p̄rbarur b in fine hore nunc caliditates habebit quia quelibet pedalis deperdet quemlibet gradum quem habet igitur b erit in non gradu intensiōnis 2 qd

a erit calidū vt 2 probō antea erat vt vi. 2 non deperdidit nisi. 4. gradus vni formiter p totū ergo totū erit vt. 2. in fine qd nō deperdet nisi 4 gradus uniformiter p̄r p̄ma pedalaritas deperdet p̄cise 4 2 tantūdem p̄cise deperdet q̄z alia igit p̄na est nota 2 minor p̄r ex casu minorē probō prima pedalaritas in prima pte. proportionali hore deperdet 2 gradus in secunda vnum in tertia dimidiū in quarta quartā partē 2 sic p̄r in proportione subdupla 2 tunc sic arguo ibi sunt infiniti termini proportionales proportio ne dupla igit qualis ē proportio primi ad secundum talis est totius ad totū aggregatum deperdit p̄mo igit totius ad aggregatum aliud a prima parte erit p̄portio dupla 2 cuz primū sit vna medietas totū qd est vt ii. similiter residuū erit vt ii 2 p̄ p̄na totū erit vt 4 qd erat probadū 2 sic p̄r probari de quolibet oia pedalaritate 2 p̄ p̄na tota copulatiua est vera in isto casu.

### Cōfirmatur expositiōe sequitur qd

stat a 2 b sic se habere qd quilibet pedalaritas a est eque calida cū pedalaritate sibi correspondente in b 2 e contra tñ est infinite calidum 2 b p̄cise vt ii qd cōclusio manifestā inuolunt p̄dictionem cōclusio tñ probatur sic pono casū qd sint a 2 b in finita vt p̄dictum est in isto argumento tertio p̄cise p̄a 2 q̄z pedalaritas a sit uniformiter calida vt 2 2 q̄z pedalaritas b sic disponatur qd prima eius p̄r p̄portionalis in a foribz terminatis vers⁹ extremū finitū sit calida vt vnum secunda p̄r p̄portionalis talis pedalaritatis sit calida vt 2. tertia vt 3. quarta vt 4. 2 sic p̄r p̄ oēs partes proportionales cuiuslibet pedalaritatis sic qd oēs prime partes proportionales capite versus extremū finitū sint calide vt vnum scd̄e vt 2. vt tertia vt 3. 2 sic in aliis quomō posito p̄r qd q̄z pedalaritas a est eque bene disposita secundū caliditatem sicut in b 2 e conuerso non curo de pedalaribus cōmunicanti b⁹ qd sicut q̄z pedalaritas a est calida vt 2 uniformiter ita q̄z pedalaritas b scd̄z talē modū p̄cedēdi correspondet gradui vt 2 vt patuit in p̄mo argumento p̄ncipali 2 qd b sit infinite calidū p̄r in b extēditur infinita latitudo intensiue p̄sus extremū finitū ergo qualitercūqz disponatur semp̄ sufficiet deuoiare subiectū infinite intensū Si bicis qd p̄na bene valeret si illa caliditas disponeretur p̄tinuā latitudinē ascēdēdo sic qd quilibet pedalaritas remotior ab extremo finito esset magis calida q̄z alia p̄p̄nquior s̄z nūc nō taliter disponitur illa latitudo eo qd aliquā illa caliditas remittitur aliquā itēdet immo infinites intenditur 2 finities remittitur 2 semper ad cōsimiles gradus.

### Cōtra illa qualitas ē difformis

ergo sua intensio debet reduci ad uniformitatem s̄z talit̄ reduci p̄t qd reddat subiectū infinite intensū igit b ē infinite intensum 2 qd taliter possit reduci 2c. p̄r p̄ transpositiones partium igitur tota copulatiua est vera.

### Ad tertium p̄ncipale respōdetur cō-

cedendo copulatiua esse possibile salte sine cōtradictiōe posse verificari vt bene probatur inter arguendum quam cōclusionē nō cōcederet aliquis mere aristotelice loquendo qd illa cōclusio nō posset verificari nisi posito aliquo in finito extēsiue qd nō admitteret philosophus.

### Forse arguis cōtr a solutionē sic

seq̄t bñ a 2 b eque velociter remitterentur in ista tota hora igit equales latitudines deperdent in illa scd̄z intensiōne s̄z hore repugnat casui nā vt ibidē ponit b deperdet infinitam qualitatē intensiue a qualibet sua pedalaritate in tota hora 2 a solū vt 4. 2 similiter in tota hora b a toto deperdet infinitam latitudinem 2 b solum 2 p̄ p̄na b infinite velociter remittetur in illa hora 2 a precise finite velociter 2 per p̄na non



## Tertii phisicorum

eque velociter remittentur a z b quod est oppositum vni-  
us partis copulatiue concessa.

**Secundo arguo si b deperderet suos**  
gradus tali ordine quali deperdet a scz qd seper tm deper-  
deret pma pedalitas a z tm secunda b sicut secunda a et  
econuerso tuc a z b equales latitudines oino deperderet  
z per equales partes subiecti z oino eque velociter remitt-  
tentur a z b sed tunc in fine illius remissionis adhuc erit  
b infinite intensum ergo in primo casu a z b non eque ves-  
lociter remittentur vel b non erit infinite remissum qb  
est contra concessum.

**Ad primū istorū dico qd copulati-**  
ua i rigore terminorū ē bñ cōcessa eo qd vñ ibi qd a z b eque  
velociter remittēt p totā horā qd idē ē dicere ac si diceret  
q p quolz instāti intrinseco illi hore eqd velociter remittēt  
tur qā verū est in casu qd licet nō iqualz pte illius tēporis  
eqd velociter remittent eo qd in quolz tpe terminato ad in-  
stās terminatiū infinitā qualitatē intēsiue deperdet b z  
a solū finita cū hoc tā in quolibet instāti vel pro quolibet  
instanti intrinseco illius hore eque velociter z equales  
latitudines deperdent quod sufficit.

**Ad scđz cōcedo qd si eodē ordine**  
deperderet qualitātē suā b sicut a qd b maneret in fine ho-  
re infinite intēsiue z nego illā cōsequētā z cā negatiōis est  
clara ex tractū de infinito vbi dñ qd mod⁹ remouēdi multū  
facit. Ex istā solutione scđz qd b in quolibet instāti intrinseco  
hore c tantā qualitātē intēsiue z extēsiue deperdet sicut  
in hora d z in principio illarū duarū horarū eādē pte oī  
no habebit qualitātē tm in fine c hore erit sub non gradu  
intensionis z in fine hore d erit infinite intēsum ceteris  
oibus p a b manentib⁹ correlatiū patet ex iam dictis.

**Secundo sequitur qd in quolz instāti**  
hore c b duplā latitudinē deperdet ad latitudinē quam pro-  
tūc deperdet a z pro quolz iūān d hore oino equales latitu-  
dines deperdet a z b z i principio hore d erant oino eodēz  
mō disposita sicut in principio hore c tā non citius erit. b.  
sub non gradu intensionis in vna hora qd in alia nec a citi-  
us erit sub gradu vt z in vna hora qd in alia correlariuz  
similiter parere potest ex dictis.

**Tertio sequitur qd a z b i principio**  
hore b erit oino cōsimiliter z qualificata p quolibet in-  
stāti oq velociter remittēt z per equales ptes subiecti oī-  
no tā in fine eiusdē hore a erit infinite intensus b verosub  
non gradu intensionis quod videtur impossibile z probō  
correlatiū postea qd a z b sint oino equaliter disposita si-  
cut in primo casu disponebatur b z a remittatur vel de-  
dat suā caliditatē oino sicut postum est in primo casu z  
b similiter deperdet suam qualitatem sicut antea omnino  
quo facto totū correlariū erit verum.

**Ad cōfirmationē nego illā copu-**  
latiua ēē possibilē z nego qd in illo casu aliqd illozū erit infi-  
nite intēsum qd vt p3 ex primo argumento principali ist⁹  
dubii qz pedalitas b est pte calida vt z vt patet per su-  
am reductionē ad vniūformitatē z per pās totū b est pte  
calidū vt z z ad totū argumentū respōsum est vsq ad illā  
lā vltimā replicā in qua tāgitur de reductione difformiū  
infinitorū ad quā dicitur sicut dicitū est superius qd in nul-  
la reductione debet admitti transpositio partium qualita-  
tis eo qd in infinitis illud tollit oēm viā cognoscendi ali-  
quod z sic nichil facit siue illud extēremū infinitū illius la-  
titudinis in quolibet pedali extendatur versus partem  
finitā siue versus partem infinitā aliud est si ille qualita-

tes essent continue hoc est si semper procederetur intē-  
dendo sine vteriori remissione.

## Cōtra solutionē arguitur pbādo

qd opz uti transpositione partū in reductio ne difformiū  
infinitorum qd ē negatiū z pono casum qd sit a infinitū ex-  
tēsiue sicut antea positū est de eo z sit totū vniūformiter ca-  
lidū vt z depra prima pedalitate qd sit infinita intēsiue v-  
niūformiter z tunc arguo sic si nō oporteret vt illa transpo-  
sitione partū sequeretur qd nō possemus iudicare de in-  
tēsiue illius z p pās aliqua esset qualitas difformis cui⁹  
intēsiue posset cognosci qd ē fallū igit aīns probō qd qua-  
rōne tu dices qd illud erit calidū vt z eo qd posset vniūfor-  
miter reduci ad vniūformitatē vt z eadē rōne dicā qd totū  
est calidū vt z qd pōt reduci ad vniūformitatē vt z vt po-  
sito casu qd i prima pte pportionali hore capiātur z grad⁹  
pme pte dālitate vniūformis z ponatur in secunda parte  
pportionali capiātur iterū duo grad⁹ ab eadē pma peda-  
litate z ponant in tertia pedalitate z sic pūr in fine hore  
clarū est qd totū a erit vniūforme vt igit suā intēsiue non est  
cognoscenda nō ponēdo transpositionē ptiū cū sine transpo-  
sitione nō pōt reduci ad infinita vniūformitatē Ad hoc ar-  
gumētū posset dīspā dicere z nō oīno i pbabiliter qd i ca-  
su dato a est pte calidū vt z eo qd illa caliditas finita in  
tēsiue pte finito scz pedali nichil sufficit facere ad in-  
tēsiue illius totū infinite z rō ē qd tāntū qd sufficit face-  
re illa qualitas intēsiue tm sufficit impedire illā extēsiue toti-  
us z sic nō currit argumētū z qd dicitū ē i principio ques-  
tionis qd erat opinio aliquorū qd intēsiue forme fit p maiorē  
aut minorē admixtionē cū suo prio propterea.

## Veritur tertio vtrū qualita-

tes cōtrarie possit se cōpati in eodē subiecto ad-  
quato z si sic vtrū intēsiue forme debet attendi penes maio-  
rē aut minorē admixtionē cū suo ptrario p solutione  
hui⁹ qstionis duo vt p3 in titulo qstionis videnda sunt p  
mo videndū est vtrum forme cōtrarie possint subinueni  
cōpētē di in eodem subiecto adequato.

Pro intellectu huius est auerandū qd nō ē hic sermo  
de pparietate logi cali sed reali. Cū duob⁹ modis aliq-  
ue forme dicunt esse cōtrarie primo modo large qn scz non  
pnt stare in eodē subiecto adequato simul z semel s3 bene  
successiue z isto mō forme substantiales pnt dici cōtrarie  
vt visū fuit qstioe vi. pmi phisicorū. Alio mō aliq-ue forme  
stricte dicuntur eē cōtrarie qn vcz sunt intensibiles z res-  
missibiles z nō pnt stare in eodē subiecto vt sūt caliditas  
z frigiditas z ad huc tales forme sunt i duplici differētia  
aliq-ue enī sunt cōtrarie tā quo ad esse in eodēz subiecto  
qz actionē z passionē vt sunt qualitates prime sicut calidi-  
tas z frigiditas nam non possunt simul z semel esse in eo-  
dem subiecto adequato z etiam quoriscunqz debite ap-  
proximantur vna corrumpit aliam. Alie vero sunt forme  
cōtrarie quo ad esse in eodem subiecto sed non quo ad ac-  
tionē z passionē vt sunt albedo z nigredo que non pos-  
sunt simul stare in eodem subiecto nichilominus tamen v-  
na non est corruptiua alterius nam ad approximationem  
nigredinis ad albedinem nec sequitur corruptio albedi-  
nis nec nigredinis istis notariis primo recitabo opinionē  
cōmunem deinde opinionem oppositam postea videbim⁹  
de secundo questio inuolutio questionis pro cuius prime o-  
pinionis intellectu duas pono conclusiones.

## Prima conclusio qualitates cōtrar-

ie aut eiusdem speciei cum contrariis non possunt se cō-  
pati in eodem subiecto adequato nec in gradibus intensis  
nec in gradibus remissis hec cōclusio p3 p phūm in pdi



Questio tertia

camento quantitatis vbi dicit si magnu z puu cotrariet  
Sria essent in eode qd reliquit tanq ipossibile no specifi  
cans viru ig dibus remissis vel incris hac coclusiono ma  
gis probabitur per argumenta q adducentur p opinio  
nem concedentem oppositum huius conclusionis.

**Scda coclusiono de p facere q due**  
qualitates contrarie sunt in eode subiecto p n magis re  
pugnat oipotentie diuie q duo corpa de pdicamento sub  
stantie sut in eodem loco penetratiue q q caliditas z fri  
giditas sint in eodem subiecto sz pmu de p facere sicut  
qn christus intravit ad discipulos ianuis clausis qd et  
pot facere q caliditas z frigiditas subinucem in eodem  
subiecto adequato extendatur.

**Cotra hac opinionen arguit primo**  
sic caliditas z frigiditas naltere stant in eodem subiecto  
adequato igitur male dicitur hec opinio pbo assuptu me  
dia regio aeris est frigida vt hz philosophus in metheo  
rosie z recte quidem coactus erat dicere ad saluadu gna  
tionem pluuiie niuis z hmodi aliaru impressionum z i illa  
media regione aeris et e caliditas igitur qd frigiditas z calor  
copatiuntur se in eode subiecto minoie pbo sol calefacit  
ista inferiora igitur sol calefacit media regione aeris bo  
nitate hui p n pbo per illam maximam o e agens fortius  
agit in ppinquu q indistans igitur sol calefacit ista inferio  
ra z infima regione aeris et calefacit mediam cu igitur do  
ceat experientia q sol existens in signis septetionalib  
calefacit ista inferiora concedere debem q media regio  
aeris est calida vt per amplius videbitur in metheo  
rosis rones sunt ad hoc q ipsa sit frigida z p pns conced  
du q calor z frigus in eodem subiecto se copatiuntur.

**Cofirmat capio aliquam aquam v**  
formiter calidam q reducet seipsa ad frigiditate z sic ar  
guo vel forma subalis aq producet aliquid frigosis estre  
tbi adhuc calore vel non si primu dabis calorem z frigid  
eode subiecto adeqro si fm sequit q pu oino erit calor  
corruptus anteq aliquid frigosis pducet illa forma sbas  
lis z ille calor suffessive corrupet z p pns dabitur primu i  
stas no esse illius icopletu vt visum est i dubio tertio que  
stionis pcedentis si ergo instas ptes primu no ee caloris  
z sic aguo vel est aliquid frigosis in hac aqua vel nihil si  
est aliquid frigosis z cu illud no sit pductu i illati sequit  
q vna eius pars prius fuit z cu i qualibz parte hui a q  
immediate as hoc fuit aliquis calor sequit q calor z fru  
gus fuerunt i eode subiecto adequato. Et si forte dicas  
q minimu naturale frigosis producit i hoc instati sup  
pono tecu illa opinionen q tenet no esse dudu tale mimu  
Et vtro dicat q in hoc instati qd e primu no ee illius ca  
loris nichil sit frigidatis i hac aqua sequitur q dabitur  
aliqua aqua z hoc naturaliter que nihil frigosis habet  
nec etiam aliquid caloris quod est falsum quia existente a  
qua ei inest caliditas aut frigiditas.

**Ad primu principale cocedo q me**  
dia regio aeris e frigida z nego q sol calefaciens infima  
regionem aeris calefaciat illa media regione z ad pbati  
onem o e agens fortius agit in ppinquu q indistans vi  
cunt aliqui q illa ppd solu hz verum de agere qd imme  
diate attingit suu effectum mo sol non immediate attingit  
illum effectum q lz producat calore hoc t n e mediate qz  
mediate suo lumine sed hoc non satisfact qz influentia  
solis siue eius lumen est vnu agens tale qa immediate at  
tingit illum effectu z per pns fortius debet agere in p  
pinquum qz in distans cum igitur sol producat suu lumē  
media regione aeris queritur quare lumē existēs in illa

media regione aeris non agit in illam

**Propterea dicunt alii z bene q de a**  
gens fortius agit in ppinquu q i distans dumo ppiquus  
non sit in dispositu ad suscipiendu tale effect tu mo ex quo  
in illa media regione aeris est frigiditas ipsa e indisposi  
ta ad suscipiendu tale effectū. Etiam ex reflexione radio  
rum ipsius solis causatur intensus calor vt docet expiens  
ria qz radii reflexi solares non possunt ptingere vsq ad  
illam mediam regionē aeris propterea ipsa e frigida.

**Fortē dicis in aqua tepida se cōpa**  
tiuntur calor z frigiditas i qdibus remissis z p pns eodem d  
cedu erit de illa media regione aeris Dico qz i aq tepida  
calor z frigiditas n copatiunt se i eode subo adeqro sz qz i vna  
pte aq e calor z i alia pte frigiditas ppterea aq d f ee tepida  
qadmodu et bene stat q aliqua ps medie regionis esset  
calida Et ex illo seqt q iste terminus tepiditas e fminus  
collectus suppoēs p aggregato duaru qualitatū et pos  
sum dte qd i aqua e valde remissus calor ipsa sz ee tepida

**Sz cotra hoc aiteruz sic qlibz ps**  
aeris in media regione est calida z aliqua ps e frigida igitur  
calor z frigiditas se copatiunt pns e nota asis pbo aer ex  
sua natura determinat sibi caliditate ergo scilicet hz ca  
liditate qz aliter diceret eodem modo q licet ignis determina  
ret sibi caliditate t n bene est habilis aliquis ignis no ca  
libus quod nullus philosophus cosideret.

**Ad hoc dico q licet aer determinet**  
sibi caliditate no t n determinat caliditate sic q si eas ha  
beat corrumpatur vt ignis sz sic q nullu aliud e impedis  
manu huius debet aer reducet se ad caliditate vt  
scilicet ex sua natura dicitur ad illam.

**Ad cofirmatione cocedo sicut ar**  
guitur probat q naturaliter e aliqua equa q nullu pent  
t n hz frigus nec et alique calore z hoc dicitur per vnu  
illas z qn caper etur du e qualitates cotrarie pparietate  
immediata q vna deberet corrupti suffessive dico q subie  
cto susceptibili existente non oportet alteru illaru icee sz  
n stare q illud subiectu susceptibile maeret p tepus z nul  
la illaru qualitatū hēret z per hoc p quod venit itelligē  
da diffinitio quā dicitur p hūs de contrariis immediatis,

**Scdo** principaliter arguit sic vnu z idē corpu simul  
z semel ascendit z descendit qz qualitates drie  
pnt se copati in eode subiecto assumptu pbo pono q a  
liqua nauis moueatur ab oriente in occidentem z plato ex  
istens in illa moueatur i oppositu illu tūc pcedendu e q  
plato mouetur versu orientē z illud est mouere motu p  
uis z nō min⁹ icoueniēs e q aliquid simul z semel ascens  
dat z descendat qz e q lter argumētū duci posset de lācea  
q descendit in cui⁹ oppositu moueatur aliqua musca q il  
la ascendat z descendat p illa lācea de scēdit z cu illa mus  
sca moueat ad motu illu lācee seqt q descendit q aut a  
scendat p qz magis z magis recedit a centro mundi  
p qz cu pporphēti igitur ascendit z oino cōsimiliter in  
casu probari p q plato mouet versu orientē eo qz efficit  
magis propinquus alicui pnceto qescenti in orientē z qz mo  
ueatur versus occidentem patet quia nauis mouetur ver  
sus occidentem & ipse mouetur ad motum nauis igitur.

**Cofirmatur probando illud idē**  
assuptu si fortes eleuet manu dextrā simul z semel dep  
mēdo manu sinistra tūc eius aia ascēdit z descēdit simul  
semel qd p qz illa aia ascēdit i manu dextra igitur ascēdit z is  
ta aia descēdit i manu sinistra igitur illa aia descēdit tenē  
iste p nē qz p robos arguit sine timo iccludete negationē



## Tertii phisicorū

**Forte** concedis q̄ illa aia ascendit z descendit nec hoc inuenit eo q̄ est in pluribus locis quē admodum si vnum z idem corpus esset paritius z rome bene posset esse album in vno loco z nigrum in alio.

**Contra hoc aī sic bene seq̄tur hec** aia ascendit igitur continue inter ipsā z centrū mūdi maior z maior acquiritur distantia z ex altera pte bñ seq̄tur hec aia descendit igitur cōtinue fit minor distantia it̄ ipaz z centrū mūdi q̄ iplicāt qz tūc in fine motus verum eet dicere q̄ maior est distantia inter ipsam z centrū lq̄ p̄ z non est maior distantia. q̄ fuit prius.

**Ad scdm principale r̄ndetur q̄ tri** pliciter se p̄t habere illa multa respectu lancee vno mō sic q̄ ipsa velocius mouetur q̄ lancea vel q̄ minus velociter q̄ lancea vel q̄ eq̄ velocius moueatur si primū simpliciter illa multa ascendit si scāz ipsa simpliciter descendit si tertius nec ascendit nec descendit imo simpliciter nō mouet sed solū mouet respectiue z ascendit respectiue. Cū ascendere simpliciter est magis cētro mūdi recedere z appropinquare alicui puncto signato in celo. Sed ascendere respectiue est se habere p̄p̄inquitius respectu alicui⁹ puncti alicui⁹ corporis non quiescentis z ita in proposito si illa multa eq̄ velocius moueretur sicut illa lancea nō magis appropinquat alicui puncto in celo z p̄terea nō d̄r̄r̄ ascendere sed quia magis fit propinqua extremitatibus lancee p̄terea ascendit respectiue. Eodē mō dicendū ē q̄ si plāto velocius mouetur q̄ nauis simpliciter mouetur vers⁹ orientē si tardi⁹ simpliciter mouet vers⁹ occidentē si p̄o equē velocius moueatur sicut illa nauis solum mouetur versus orientem respectiue imo simpliciter nō mouetur.

**Forte dicis plato currit igit̄ mouet** p̄na ē clara z aīns claret ex casu igitur male dicit̄ ē.

**Dē q̄ sicut aliqd̄ mouet simpliciter** aliquid vero solum respectiue ita ēt aliquid p̄t dici currere simpliciter vel respectiue z tunc dicit̄ q̄ plato non currit simpliciter sed solum respectiue tamen defatigabitur sicut alius qui simpliciter currit.

**Ad confirmatōnē concedi solet** illatū nec illud ē inconueniens eo q̄ ē i pluribus locis s̄ hoc stat ex q̄ditate huius nōis ascendit si ei ad hoc q̄ aliquid ascendat oporteat q̄ inter ipsū z cētrū cōtinue fiat maior z maior distantia tūc nō opz q̄ in casu bato hec aia ascendat p̄ illū cōparatiū inclusum in diffinitione illi⁹ termini eo q̄ includit negationē z loco illarū p̄p̄nū concedo illas duas hec aia ascendit in hoc loco hec aia descendit in hoc loco z clarum est ex logicalib⁹ q̄ ex illis nō seq̄tur q̄ hec aia ascendit z descendit sed vt visū fuit in sc̄ba q̄stione p̄m phisicorum potius v̄t esse dicendū q̄ illā nō requiritur ad aliqd̄ ascendere qz si illa aia vel angel⁹ sic se hēret q̄ distaret a cētro tūc p̄ cētrū pedalitates z acquireret locū versus celum vs̄ q̄ quo attigeret celū nullū locū dependēdo q̄libet concederet q̄ ille angelus ascenderet tū notū est q̄ nō magis recedit a centro terre.

**Forte petis si aliq̄s glob⁹ terretan** geret centrū ipsius mundi z temperet moueri sic sc̄icet q̄ immediate post hoc aliqua ps eius erit ex altera pte centri vtrum idem non positam in diuersis locis simul z semel ascendit z descendit z videtur q̄ sic quia immedia te post hoc ascendit aliquid quod immediate post hoc descendit igitur aliquid simul z semel ascendit z descendit probō antecedens per exponentes illius p̄p̄nōis z probō

secundam exponentem nullum erit habile instans post hoc quin inter hoc z illud aliquid ascendit quod immediate post hoc descendit quia quocunq̄ instans post hoc signato verum erit dicere q̄ in tempore inter medio inter illud instans z instans p̄sens aliqua pars huius globi est ex altera parte centri z ascendit in illa imediate post hoc descendit quia nunc est ex ista parte centri z imediate post hoc mouebitur versus centrum igitur imediate post hoc descendit.

**Ad hoc dē cōcedēdo hāc immedia** te post hoc ascendit aliqd̄ qd̄ imediate post hoc descendit neganda est ista p̄p̄ositio imediate post hoc aliqd̄ ascendit qd̄ imediate post hoc descendit qz ex quo illud relatiuū qd̄ refert terminū positū ante copulā verbale redit p̄p̄ositionē hypotheticā modo resolūendo illā p̄p̄ositionem in vñā copulatiuā patebit ē? falsitas nec ex p̄p̄ositione p̄us concessa hēri p̄t q̄ aliqd̄ simul z semel ascendit z descendit quē admodū sequitur imediate post hoc fortes erit in aliqua parte p̄portionali pari z imediate post hoc fortes erit in aliquaparte p̄portionali impari igitur simul z semel erit in parte p̄portionali pari z in pte p̄portionali impari.

**Tertio principaliter aī z suppo** no illam opinionē cōem p̄babile q̄ tenet dādū eē mīmū nāle capio aliq̄s mīmū nāle z ponatur inter duo agētia equalis actiuitatis quorū vñū sit calidū aliud vero frigidū tunc sic arguo illud agens calidū p̄ducat caliditātē i illū passū z aliqd̄ eq̄ bñ app̄oximat passū p̄ducat frigiditatem in illud passū igitur caliditas z frigiditas cōp̄tinentur se in eodem subiecto adequato nō est dicendū q̄ vnum agens aget in vñā p̄tē minimi sibi propinquoem z aliud agens in aliam p̄tem sibi propinquoem z aliud agens in aliam p̄tem sibi ap̄oximozem quia tunc daretur minus minimo nec dicendū ē q̄ vñū istorū agentū aget z non reliquū viso q̄ eq̄ bene app̄oximātur z sēp̄ pono oia cetera paria z per consequens dicendū ē q̄ virūq̄ istorū agentū p̄ducat suū effectū i illud passū.

**Cōfirmat̄ sciētia z opinio possūt** se compati in eodē subiecto z sūt qualitates cōtrarie igit̄ p̄bo assūptū z intendo sēper loqui de sciētia habituali z opinione habituali qz vt visum ē in posteriorib⁹ sciētia habitualis z opinio actualis simul stant sed sciētia act⁹ z opinio act⁹ nō simul stāt sicut vsq̄ sciētia hitū z opinio hitū z gr̄a argumētū volo q̄ fortes hēat hitū opiniū valde intēssū de aliqua p̄p̄oe z adducat ei demonstratio z gr̄e in eo sc̄ia actualis tūc illa sc̄ia actualis z opinio habitualis sūt stabūt z illa sc̄ia actuali stari p̄ducat sciāz habitualem adhuc remanēte opinione habituali qd̄ sic p̄o bo statim postq̄ forti fuerit adducta demonstratio inueniet se magis dispositū ad efficiendū illi p̄p̄o q̄ ārea z p̄tinue melius z melius igitur illa sc̄ia actualis p̄duxit vñū habitum valet iste mod⁹ arguendi qz non alias cōmuniter iprobamus esse ponendos habitus.

**Ad tertū principale r̄ndet̄ q̄ alterū** illoz agentū p̄ducat suū effectū z non reliquū qz cū prima concurrat cū vno z nō cū alio sed istud nihil valet valet aristotelice loquendo p̄terea videndū ē virū illud minimū sit eq̄ bñ dispositum ad susceptionē effectus p̄dactibilis ab agente calido sicut ab agente frigido z e cōuerso si non fuerit suscipiet effectū illius agētis respectu cuius est meli⁹ dispositū si vero respectu vtriusq̄ agētis sit eq̄ bñ dispositū dico q̄ nullū agentū aget in illud passū z rō est qz vnum agens impediret actionē alterius.



## Questio tertia

**Contra** hanc solutionem arguitur sic si agens frigidum impediret actionem alterius agentis ne ageret in illud passum hoc ideo esset quod produceret aliquid impossibile effectui producendo ab alio agente quod nunquam unum agens impedit actionem alterius nisi per productionem alicuius quod stare non potest cum effectu ab alio agente produci bili postquam ergo illud agens frigidum impedit illud agens calidum sequitur quod producit aliquid in illud passum quod non potest stare cum effectu alterius agentis et non videtur quid producat nisi frigiditatem igitur male dictum est quod virtus agentium impediatur a sua actione.

**Respondetur concedendo quod nullum illorum agentium agit in illud passum et concedo quod agens frigidum impedit illud agens calidum nec oportet quod producat aliquid in illud passum quod non potest stare cum effectu alterius agentis imo nihil producit illud passum nec unum agens nec reliquum: quod videtur esse ratione activitatis sicut alibi et passum eque bene dispositum respectu unius sicut respectu alterius et sic illa universalis est falsa quod nunquam aliquid agens impedit aliud nisi quia producit aliquid impossibile effectui alterius agentis.**

**Ad confirmationem concessa minore** nego maiorem et concedo quod scientia actualis stat cum habitu opinatiivo et quod dicitur stante illo habitu opinatiivo illa scientia actualis producit habitum hoc nego sed prius habitus opinatiivus corrumpitur priusquam illa scientia actualis poterit producere habitum et ad probationem postquam sortis habuerit illam scientiam actualem inueniet se melius dispositum ad essendum illi propter quod antea igitur illa scientia actualis produxit habitum. Hinc dico quod inueniet se melius dispositum prius tunc eo quod tunc aliquid quod per se habebat si habebat quod per se forte habebat habitum intentum vel quod sub tali gradu postquam demonstratio adducta fuit non habet ita propter remissionem sui habitus inueniet se melius dispositum.

**Sed adhuc arguitur per admodum quod scientia actualis stat cum opinione actuali et sic arguo adducatur sortis demonstratio ad probationem a propositum et adducatur ei unum argumentum thopicum et assensus premissarum generet opinionem et suppono quod tunc activitatis sit assensus illarum premissarum sicut est assensus premissarum demonstratio vel si unum argumentum thopicum non sit tunc activitatis ut generet in eo opinionem adducatur plura quo posito sortis habebit scientiam actualem de a et etiam opinionem actualem**

**Ad istam dico negando quod scientia actualis stat cum opinione actuali et dico quod assensus premissarum demonstratoris generabit scientiam in sorte et argumentum thopicum nihil producit imo demonstratio in infinitum maioris activitatis est quam argumentum thopicum nec propterea sequitur quod sit infinite activitatis sicut concedi solet quod homo in infinitum est perfectior asino nec propterea sequitur quod est in fine perfectus. Dico insuper quod licet argumentum thopicum esset tante activitatis sicut demonstratio nihil in producit sed demonstratio generabit scientiam et ratio est quod intellectus magis inclinatur ad effectum unius quam ad effectum alterius alie multe fractiones huic argumento dari possunt.**

**Quarto principaliter assensio sic quando ignis calefacit aliquid passum frigidum in eodem subiecto adequato sunt caliditas et frigiditas igitur pro assumptum habet aristoteles in primo de generatione quod omne agens in agendo repetitur illa propositio supposita sic arguo sit ille ignis a passum vero sit b postquam ergo illud agens repetitur a b si-gnetur eius pars repassa et sic b non sequitur ps non repa-**

sa agit in b igitur agit in c quod omne agens fortiter agit in propter quod quod distans et si agit in c non nisi producendo caliditatem igitur producit caliditatem in c et b passum reagit similiter in c igitur producit frigiditatem in c et per propositum in c est caliditas et frigiditas et hoc in eadem parte adequata. Et oino communitur probari potest quod in medio inter a et b se comparatur caliditas et frigiditas quod postquam a agit in b producendo in ipso caliditatem sequitur quod producit caliditatem in medio et b creagit in a producendo frigiditatem in ipso igitur producit frigiditatem in medio et per propositum in medio comparatur se ille qualitates contrarie quod erat probandum.

**Confirmatur amorem et odium respectu unius et eiusdem obiecti comparantur se in eodem subiecto igitur antea edens probo in casu communi supposito quod sortes vehementer diligit platonem et plato occidat patrem sortis sorte inscio tunc verum est dicere quod sortes habet amorem platonis et quod habet odium ipsius patris sic omnes occisorem patris sui sortes odit plato est occisorem patris sui igitur platonem sortes odit propositio est nota et per consequens sortes habet odium platonis.**

**Sub confirmatur calor et frigus se comparantur in eodem subiecto adequato ergo male dicitur hec opinio autem probo capio aliquam partem aialis frigidam tunc sic illa est frigida ut supponitur et illa eadem est calida quod probo sic illa vivit ergo est calida tener propositio quod nullum animal vivit sine calore et per propositum qualitates contrarie comparantur se in eodem subiecto a adequato quod erat probandum**

**Ad quartum principale in quo tangitur** difficultas orta ex verbis philosophi in allegariis variis ratio non rudent. Alii dicunt quod ipsum passum reagit non solum quod resistit sed secundum illam qualitatē secundum quam fit actio et fit reactio quod stat bene quod aliquid agens calidum sit maioris activitatis quam sit resistit aliquid frigidum et cum hoc sit minoris resistentie quam sit activitatis illud frigidum quo posito quod resistit quod obest quare illud frigidum si agit in illud calidum sicut calidum in frigidum et dicitur quod si unum calidum per distans pedale agit in aliquid frigidum et illud frigidum reagit in illud calidum producit caliditatem per illud medium sed non per quolibet per tem illius et est per aliquam partem illius medium frigidum producit frigiditatem sed illud iterum nihil valet. Propterea aliter rudentur et dicitur primo quod argumentum non est proprium ad concludendum qualitates eiusdem speciei cum contrariis se comparati in eodem subiecto adequato immo ut videbitur in opinione sequenti argumentum est militat contra eos qui opinantur huius opinionis sustinent immo multi eorum stat in hac solutione dicitur ergo quod quod agens calidum agit in aliquod passum frigidum illud passum reagit in agens et ipsum agens producit species caliditatis per totum medium et ipsum passum producit species frigiditatis per totum medium nec ille species sunt qualitates contrarie quod habet albedo et nigredo contrariantur species tamen albedinis et nigredinis bene possunt esse in eodem subiecto adequato et species caliditatis decise ab a calido et frigidum b producant caliditatem in b et species frigiditatis multiplicare versus ad a producant frigus.

**Fortis** dicitur si species caliditatis licet non sit caliditas sunt productivae caliditatis sequitur quod species caliditatis que sunt in medio ex quo ipsum est susceptivum caliditatis producant caliditatem in illo medio et species frigiditatis que sunt similiter per totum illud medium debent producere frigiditatem et per consequens semper habetur quod in illo medio comparantur se qualitates contrarie.



## Tertii phisicozum

**Rñdet q̄ spēs caliditatis que sūt**  
in medio producūt caliditatē z resistūt spēbus frigiditatis ne pducāt frigiditatē z hoc ē q̄ sūt minoris acti tatis

**Forte iterum insurgis nūq̄ alique**  
qualitates resistunt sibi inuicem nisi iter illas sit p̄trarie tas sed vt iamvisum est species caliditatis z frigiditatis bene stant in eodē subiecto z nō sūt qualitates cōtrarie igitur inrer illas species nulla reperitur resistētia.

**Ad hoc dico q̄ spēs caliditatis resi**  
stunt speciebus frigiditatis non tñ cōtrariantur eis lumē multiplicatum per aquam resistit congelationi aque z si militer eius frigiditati nihilomin⁹ tñ lumē z frigiditas non contrariantur sed bene verū ē q̄ in qualitatibus in quibus vna resistit alteri imediate reperitur sepe cōtra rietas quē admodum contigit iter qualitates p̄mas mō lumen lz resistat frigiditati hoc tñ ē mediate pu ta p̄ suā caliditatem cuius lumen est productiuum. Eodem mō dicatur de speciebus caliditatis z frigiditatis.

**Cōtra hanc solutionē arguitur sic**  
sequeret q̄ a p̄portioe minoris iequalitatis fieret actio quod est falsum p̄bo p̄nām bene seq̄t a calidum agit lb frigiditas igitur ē maioris actiuitatis q̄ b z b ē minoris actiuitatis igitur a p̄portioe minoris ieq̄ litatis fit actio

**Huic argumēto qdā sic respōdet**  
q̄ actio b i a non ē i proportione iequalitatis quā habet b super a sed est a proportione quā lz b super aliquaz par tes ipsius a vult dicere q̄ licet b ad a nō sit proportio maioris ineq̄ alitatis tamen b ad aliquam partem ipsius a habet proportionem maioris iuequz litatis.

**Cōtra quod sic arguo oē agēs lectū**  
dum quam p̄portionem agit supe aliquā p̄tem alicuius passi agit scām proportionē eandē super totū z p̄ p̄ns si b habet proportionē maioris iequalitatis sup aliquā partem ipsius a ē habebit i proportionē maioris iuequa litatis super a z agit scām illā p̄portionem p̄bo assūptū implicat q̄ aliquid agit in aliquam partē alicuius z non agit in totū z per p̄ns si aliquid habeat p̄portionem maioris iequalitatis super aliquā p̄tem alicuius totius ē habebit p̄portionem maioris iequalitatis super totum z per consequens agit secundum illam.

**Secundo sic quāta velocitate ali**  
quod agēs agit in aliquā p̄tē totius tāta velocitate agit in totū sed si aliqua agūt equali velocitate agūt ab eq̄ li p̄portione igit ab eadē p̄portione qua agit aliqd i aliquā partem alicuius ab eadem p̄portione agit in totum.

**Tertio sic seq̄ret q̄ quocūq̄ agēte**  
accepto quātūcūq̄ magne virtutis esset q̄ vñ aliud a gens quātūcūq̄ p̄ue virtutis sufficeret reagere i ipm q̄ accipiat calidum vt s z alis frigidū p̄cise vt vñ vī q̄ habeat p̄cise millesimaz p̄tē vni⁹ grad⁹ redit i idē ex quo infinite modice resistētie est aliqua ps illius calidi seq̄t q̄ illud frigidū habebit p̄portionē maioris iequalitatis super aliquā p̄tem illius calidi z p̄ p̄ns sufficeret agere dimissa igitur hac solutione aliter ad argumentū rñdeo q̄ licet agit in b z b reagat in a nō sequitur q̄ a p̄portioe minoris iequalitatis fiet actio z rō est q̄ licet a sit maioris actiuitatis q̄ b sit resistētie tñ actiuitas ipsius b excedit resistētiā a dato em q̄ caliditas ipsius a sit maioris actiuitatis q̄ sit resistētie frigiditas b tñ nō ē tante resistētie sicut actiuitatis.

**Forte dic is quātū a sufficit agere**  
tantum sufficit resistere z per consequens nō stat q̄ actiuitas agentis excedat resistētiā passi q̄ tñ actiuitas passi excedat resistētiā agentis probat sñ s quātum a sufficit producere caliditatis tñ sufficit corrumpere frigiditatis z quantum sufficit corrūpere frigiditatis tñ sufficit diminuere actiuitatē b z quantum sufficit diminuere actiuitatē b tñ sufficit resistere b igitur quātū sufficit agere in b tantum sufficit resistere b.

**Ad hoc dicitur negādo q̄ quātū**  
sufficit agere a tantum sufficit resistere z ad probationē quantum sufficit producere caliditatis tantū sufficit corrumpere frigiditatis transeat z vltreus cōceditur q̄ quātum frigiditatis sufficit auferre tantū sufficit diminuere actiuitatem b sed non propterea sequitur q̄ quantum sufficit auferre de actiuitate tantum sufficit resistere z causa est quia non est idem auferre actiuitatem alicuius agentis z ei resistere quia resistere est impedire actionem eius ne possit agere in ipsum modo calidum a non quātū sufficit auferre de actiuitate ipsius b sufficit se conseruare ne b agit in ipsum z p̄pterea non tñ quantum sufficit agere ipsum sufficit resistere. Quid ergo quomodo i reactio ne in medio inter agens z passum non sim ul stant caliditas z frigiditas videndum est vtrum i parte repassa agē tas se cōpatiantur z reducatur argumentū prius tactū in quarto principali z arguitur sic signetur pars repassa ipsius agentis z sit c z ps non repassat tunc sic arguo d sufficit agere in b frigidū imo de facto realiter agit ergo cum c melius applicatur d q̄ b sequitur q̄ fortius dz egere in c eo q̄ c est magis propinquum q̄ in b qd est magis diuans. Huic dicitur q̄ ipsum b frigidum producit species frigiditatis per totū medium vsq̄ ad a vt prius tactus est z ille species que reflectitur ab ipso a propter reflexionem sunt valde intense sicut cōtigit de radius reflexis in speculo z ideo producunt frigiditatē in aliqua parte ipsius a z qñ dicitur sit ita q̄ iā c ps sit oīno repassa bene volo dico q̄ b pars non repassa ager lb nō agēdo i c immo d non est sufficiens ad agendū in c qz nō solum frigiditas que est in c resistit d ne agat s̄ ē b resistit c ēt ille species frigiditatis reflexe multura intense z tota cā est qz in principio a ctionis c ps erat omnino similis ipsi b z propterea d non appetebat agere in c sed ex quo c ps in principio actionis erat oīno dissimilis ipsi b z propterea applicabat suū instrumentū puta species frigiditatis z egit in c partem z ex illo dari p̄t rō q̄re ille species multum intense q̄ sunt in extremo medii reflexe ab a non p̄ducunt frigiditatem in medio sed in ipso a.

**Cōtra hanc solutionē aē sic z sim⁹**  
iam in principio actionis z sic arguo nūq̄ deueniet actio b ad aliquod punctū intrinsecū ipsius a igitur b nullam penitus producet frigiditatē cōseq̄tia est clara z p̄bo assumptum puta q̄ actio b deueniret vsq̄ ad aliquod pū ctum intrinsecum a z sit illud pūctū d capio pūctū mediū inter d extremū ipsius a versus ipm b z sit illud punctū c tunc sic arguo nūq̄ actio b deueniet vltra c igitur nō perueniet vsq̄ ad b p̄bo añs qñ actio b deueniet vsq̄ ad c peruenit non repassa ipsius a erit potentior ad corrumpē dum frigiditatem productam q̄ erit b ad conseruandum z etiam erit potentior ad impediendum ne a ctio vltra deueniat q̄ b erit ad producendum vltreus z per cōseq̄ quens actio b nūq̄ p̄transibit c punctum. Et eodem modo probare poterimus q̄ illa frigiditas quā producet non erit alicui⁹ resistētia qz def q̄ quāq̄ illa frigiditas erit



## Questio tertia

vt sequitur qd prius fuit subduple intensiois solum frigiditas erit cum erat precise frigiditas vt vnus z a pars non repassa erat potentior ad residuum ne intensioem p duceret qd fuerit b ad producendum.

**Secdo sic capio partes repassa c z** sic arguo d pars non repassa continue post hoc ager in c eque bene sicut i b ergo male dictum est proba assumptu qd si ad ymaginationem c pars nunc esset separata a d z continuaretur ipsi b continue semper post hoc d ageret in c vel alias non ageret in b sed tunc omnia eent pari a pter hoc qd c nunc continuatur d z tunc discontinuaretur sed illa continuatio vel discontinuatio nihil facit immo faceret qd c magis resisteret ipsi d qd nunc resistat qd tunc magis distaret a d qd nunc distaret cum hoc melius tunc iuuaretur a pibus ipsius b nunc adiuuet igitur si d tunc ageret in c afortiori nunc debet agere in c.

**Tertio sic sequeret qd summe calidum** est a posset sibi assimilare vnu aliud remisse frigidu qd e falsum sequelam sic proba qd ponemus qd a sume calidum i vna hora assimilet sibi b remisse frigidum z sic arguo vna pars ipsi c p tota illa hora repatietur a b igitur in fine hore illud extremu a propinquu b n erit sume calidum z p pns in fine hore a z b non erit sume calida.

**Forte dicis qd no sp b reaget in a qd** ex quo frigiditas b remittetur vlg ad non gradu no sep manebit maioris actiuitatis qd pro tunc erit resistentie a z pterea non continue reaget z sic postqz desinet reage re in a tunc incipiet pars non repassa ipsius a agere i pte repassam ita qd in fine hore et illa pars erit summe calida sed proba qd hoc non satisfaciatur z sic arguimus in illo instanti in quo pars non repassa incipit agere in parte repassam clarum est qd illa pars non repassa est minoris potentie qd vnqz antea fuit z pars repassa est minoris resistentie qd vnqz antea fuit z p pns si nunqz ante hoc a sufficiebat agere in b nec sufficit nec immediate post hoc sufficit.

**Ad primum istorum negat qd nun** qd deueniet actio ipsi b ad aliqd puctu intrinsecu ipsius a z isti admittunt qd deueniet actio vlg ad punctum d z dicitur vterius qd quando deueniet actio vlg ad puctu c passum b erit maioris potentie ad conseruandu frigiditatem productam z ad vterius producendu qd pro tunc potentie erit ipsum a ad corrupendu vltrescedu z causa superius assignata fuit quia in principio actionis ex quo pars repassa erit similis a non applicabat ei suu instrumentum vt ageret in illam partem sed b applicabat suu instrumentum videlicet species frigiditatis vt ageret i illam partem z p hoc isti nituntur respondere ad aliud argumentum quod nititur probare qd b non producit frigiditatem alicuius intensiois.

**Ad secundum isti concedunt qd si ista** pars crepasa no amplius cotinuaretur ipsi a qd d ps no repassa ageret in illa nec pterea se qd qd nuc debeat agere in ipaz qd ei cotinuatur z qd dicit cotinuatio vel discontinuatio nihil facit igit si ageret in illa pte discontinuata ager in illam continnam d qd qd eent discontinuata tunc inter illam z d eent sufficiens cotrarietas ad hoc qd b ageret in c z d tunc applicaret suu instrumentum ipsi c qd non applicat qd ei cotinuatur vt iam dictum est forte et qd cotinuatur d plura resisteret nisi de corrupat e frigiditate qd qd discontinuat na ei frigiditas resistit z sic

mititer b z species frigiditatis multu itese ppter resistentionem z qd tunc melius iuuetur a partibus b qd ei cotinuatur qd qd discontinuat z qd magis distat a d qd no tunc iuuat c ad resistendum ipsi d sicut iuuabat ille species

**Ad tertiu negat qd summe calidum** no posset sibi assimilare aliqod passu remisse frigidu z rnderet sicut tactu est inter arguenduz qd ante sine hore illud passum frigidu desinet reage re z conceditur qd ps n repassa aliqn incipiet agere in partem repassa z qd dicit illa pars tunc erit minoris potentie qd antea fuit z illa pars repassa erit maioris resistentie qd prius z p pns si prius illa pars non repassa no sufficiebat agere nec nunc sufficit negatur pna z ratio negationis e qd agens frigidum qd iuuabat illam partem repassam ad resistendum non amplieam iuuabit nec etiam ille species.

**Forte dicis ponamus qd illud passum** non desinat reage re ante finem hore z tunc redibit argumentu Ad hoc sufficient rnsu e qd ex quo frigiditas non erit maioris actiuitatis qd ipsu agens erit resistentie z tunc desinet reage re quia non tantum remittetur resistentia agentis sicut remittetur actiuitas passum.

**Sed qd iste solutiones no oino satisfaciunt vt p aspicienti pterea dimisso isto modocendit** aliter rideo ad istud quartu principale z dico qd qd aliqd agens agit in aliqd passu passu d reage re no qd e qd ducat aliquam qualitate s3 qd resistit agentis d reage re sic fin istu modu dicendi d qd argumentu ymaginatur vnu falsum qd passum non producit in medio frigiditatem.

**Sed contra** huc dicendi modu arguit pmosic capiat cet experientia qd ferrum frigit z aqua qd prius erat frigid z efficit calida z tunc sic arguo frigiditas aq corrupit caliditate ferri z calor ferri corrupit frigiditatem aq producendo caliditate igit no solu sit reactio vt ymaginat iste modu dicendi sed scdm qualitate secundu qua agens agit i passu ipsum patit a passo hoc dixerit qd n e dubiu qui possibile e qd scdm vna qualitate agens agat i aliqd passu z h3 vna alia repatiatur s3 ostio e vnu possibile sit qd agens repatiatur scdm illa qualitate secundum quam agit.

**Secdo sic si qsteneat pomus frigidum** manus frigit z etia pomu calefit igit sicut calor manus corrupit frigiditate pomi ita frigiditas pomi corrupit calorem manus. Simile declarari potest de illo qd teneret niuem in manibus vel de illo qui ponit manu frigidam in sinu vt calefiat.

**Tertio sic si gutta aq cadat super carbonem** ignitu frigiditas gutte corrupit z sicut aliqs calor carbonis igitur non p cise sit reactio vt dictu est.

**Quarto sic arguo** rde qd aliqd agens calidum agit i alia qd corp frigidu vlt illud corp frigidu iteru reagit in agens corrupendo ei us calorem vel no si primu habet ppositu si scdm sequit qd illa agens calidum e infinite resistentie qd e falsu pbo pns illud passu frigidu vlt e alicuius actiuitas vel nullu claru e qd opz dare pmu signet qd ei actiuitas z sic vt 4 z sic arguo qdlibet pars illi agens e tate resistentie sicut illud passum est actiuitatis vel maioris igitur totum agens est infinite resistentie probatur antecedes qd si aliqua pars agentis non sit tante resistentie vel maioris sicut passum est actiuitatis sequitur qd in illam partem ipsum passu debet agere vel alias a ppositioe maioris ineqiuitatis non fieret actio Et eodem mo facit pba



## Tertii phisicorum

re poterimus q̄ illud passum non est alicuius certe actiuitatis q̄ cum non sufficit agere in aliquā partē ipsi agētis nulli erit actiuitatis q̄ si sufficeret agere i aliquā partem agentis q̄ esset alicuius certe resistentie esset alicui actiuitatis et si solum sufficeret agere in aliquā partē subduple resistentie eēt subduple actiuitatis cū igitur infinite modice resistentie est aliqua pars agētis et i nullā sufficit agere sequitur q̄ nullus est actiuitatis q̄ erat probādū.

**Ad primū istorū cōdētur dupliciter** primo dico q̄ ferrū ignitum nō calefacit aquā frigidā et licet aqua appareat eē calida realiter tñ nō ē et rō ē q̄ in ipso ferro ignito erant aliquę exalatiōes q̄ q̄des appetunt ascendere sursum et q̄ nō p̄nt faciliter diuidere aquā ideo per tempus commiscetur aq̄ et p̄terea aqua apparet esse calida realiter tamen non est sed frigiditas corrūpit calorem ferri. Secōdo dico q̄ caliditas ferri corrūpit frigiditatem aq̄ sed frigiditas aq̄ nō corrūpit caliditatem ferri q̄ autem postea ip̄sū ferrum sit frigidū hoc ideo ē quia aqua ingressa poros ipsius ferri prohibet ne amplius possint eleuari exalationes in illis prius incluse et p̄terea corrumpitur calor ferri et q̄ illud sit verum p̄t q̄ dato q̄ ferrum ignitū poneretur in aqua calida eq̄ bene exiret calor sicut si poneret̄ i aqua frigida et p̄t̄ si gnū ē q̄ frigiditas aque nō ē causa corruptiua illius caloris.

**Ad scđm nego q̄ frigiditas pomi** corrumpat caliditatem manus et q̄ caliditas manus corrūpat frigiditatem pomi sed primo frigiditas pomi agit in caliditate manus et illa caliditas pro tunc nō corrumpit frigiditatem pomi sed postea transmittit multū caloris nā illis quicquid calor corrumpit frigiditatem pomi s̄ frigiditas pomi tunc nihil agit in illū calorem. Et eodē mō dicit̄ de glacie manu et ē de alia experientia adducta. Alii assignant aliā cām et dicūt q̄ de facto manus nō efficit frigidā sed q̄ obiecta sensui tactū appareat eē frigidā hoc est p̄pter ingressum aliquorum subtiliū que erant in ipso pomo in poros ipsius manus et simile omnino ē de aliis duabus experientiis.

**Ad tertiu dico q̄ frigiditas illius** aque non corrūpit calorem ipsi carbonis licet aliq̄ pars eius appareat nigra et frigida q̄ exalationes ignite que erant in prius illius partis non possūt habere exitū p̄pter ingressum ipsius aque imo ille exalationes cogūt illos poros. Multa alia experimenta videntur probare q̄ non solum stat reactio vt dicit̄ iste modus poterunt tamen bene solui ex iam dictis.

**Ad quartum cōdēt q̄ illā passum** frigidum non reagit nisi ad sensum declaratum videlicet q̄ resistit et non agit in aliquam partem ipsius agentis corrumpendo aut remittendo eius calorem et q̄ queris vel illud passum frigidum ē alicuius actiuitatis vel nō do primus et nego q̄ quelibet pars agentis si tantē resistentie sicut illud passum est actiuitatis imo infinite modice resistentie est aliqua pars illius agentis nec p̄terea seq̄ q̄ illud passum sufficit agere in aliquam partem agentis volo dicere q̄ nō p̄terea seq̄ q̄ illud passū agat i aliquā partē agentis nec ex hoc inferre potes q̄ a portione maioris inequalitatis non fit actio et ratio est q̄ licet sint infinite partes in agente quarum quelibet sit minoris resistentie q̄ illud passum sit actiuitatis in nullam tamen earum agget ipsam passum quia nou solum vna illarum resistit passum ne passum agat in ipsam sed totum ipsum agens calidum resistit ne illud passum frigidum agat in aliquam partem

eius sed bene verum est q̄ si ille partes esset separate a toto q̄ illud passum frigidum ageret in illas partes et per hoc patet solutio ad illud in quo querebatur verum illud passum frigidum esset alicuius actiuitatis vel non et patet ex dictis dandum esse primum membrum.

**Sed cōtra istū modum dicēdi ad** huc sic arguo p̄bo q̄ reactio sit possibilis vt ymaginātur illi qui priorē sustinent opinioniones et sic arguo capio agēs calidum vt s̄ quod ager in passum b frigidū q̄ tñ sit maioris actiuitatis q̄ illud agens resistentiam b positio sic at quo q̄ admodum actiuitatis a super resistentiam b est p̄portio maioris inequalitatis actiuitas b s̄ resistentia a et p̄portio maioris inequalitatis s̄ sicut a agit in b ita etia b agit in a et semper intelligo i ordine ad vna et eandem qualitatem et p̄t̄n̄s possibilis ē reactio ad illū sensū q̄ aut sit possibile q̄ sicut a super b habet proportionem maioris inequalitatis ita ē actiuitatis b super resistentiam a sit p̄portio maioris inequalitatis sic probō a est maioris actiuitatis q̄ sit resistentie ergo possibile ē dare aliq̄ passum cuius resistentia excedatur ab actiuitate a quod tñ sic se habebit q̄ ipsius actiuitatis excedat resistentiam ipsi a p̄ta est nota et an̄s probō q̄ vt peractari solet i de gñatione inter qualitates p̄mas talis est ordo quia q̄ est maxime actiuitatis est minime resistentie et illa q̄ est maxime resistentie est minime actiuitatis et propterea caliditas q̄ est maxime actiuitatis est minime resistentie et sicitas q̄ est minime actiuitatis est maxime resistentie et ita habetur q̄ illud agens calidum est maioris actiuitatis q̄ ipsū sit resistentie quod erat probandum.

**Pro solutiōe huius argumēti qd** videtur petere penes quid attendatur potentia resistentie rei videndum est penes qd ipsa debeat attendi vnde noto vt cōt̄r̄ vt t̄a apōnētib̄ reactionē esse possibile q̄ a n̄ ponentibus reactionem potentia et resistentia rei attendit̄ penes multitudinem forme sic q̄ datis duobus agentibus siue equalibus siue inequalibus in quātitate dum mō tñ habeat de forma vnum adequate sicut aliud illavō erit equalis potentie et similiter equalis resistentie q̄ penes eandem attenditur potentia et resistentia ergo si equaliter habent de potentia equaliter h̄nt de resistentia si vero non equaliter vel non tñ habeat vnu de forma actiua sicut a aliud tunc siue sint equalia in quātitate et iten̄sione siue inequalia non erunt equalia i potētia neq̄ i resistentia vnde de tam intensio forme q̄ extensio sūt impertinentia quo ad potentiam nam capro vno pedali calido vt 4 si rare fiat ad duplū nullā qualitatē acq̄rendo neq̄ deperdendo neq̄ magis vel minus potens erit eēt̄ialiter q̄ aerea similiter si cōdēf̄ nō p̄ hoc variabitur potētia essentialis postq̄ non mutatur multitudo forme similiter si caperetur vna quarta pars illius pedalis et p̄ aliquam potentiam illi gradus rarefierent ad quantitatem totius sic q̄ cum illis primis facerent vnam in duplo intensius calidum q̄ antea erat et tam magnum in fine illius intensiois et rarefactionis non esset actiuius illud agens causa est quia semper est eadem forma si tamen illi pedas i aduentret aliqua forma de nouo manente prima esset aggregatum illud maioris potentie q̄ ante quia esset magis de forma q̄ antea similiter si illa caliditas deponeretur que est intensa vt iiii. et poneretur vna alia caliditas quadrupedalis eodem modo proportionabiliter disposita sicut illa caliditas abiecta intensiua iiii. esset illud pedale minus calidum et e quale in quantitate tamen maioris potentie q̄ magis h̄ret de caliditate.



## Questio tertia

### Contra hoc arguitur sic capio vni

ferri pedale calefactum vt 4 qd tm adequate habeat de forma sicut vni semipedale noru e q illud semipedale fortius ager in illud pedale vt expericta in multis aliis doctet r probatur etiã ratione nã omnis virtus vnita fortior est seipsa dispfa ergo illud semipedale fortius ager q illud pedale r per pns extensio maior vel minor aliquid facit quo ad actiuitatem ceteris paribus p isto argumento.

**Notandũ est q duplex e resistentia r similiter potentia in trinfeca videlicet r ex trinfeca vel essentialis r accidentalis quod idem est vñ eadem res est omnino potentia essentialis r accidentalis siue resistentia essentialis accidentalis sed dicitur essentialis potentia eo q quantum est ex se sufficit agere sed dicitur potentia accidentalis eo q accidentalitas sibi euenit alia qua velocitas q nõ euenit potentie sibi equali vnde condensatio forme r applicatio se tenet ex parte maioritatis potentie accidentaliter eo q accidit illi forme q fortius vel velocius agat propter talem cõdensatione eo q partes forme magis appropinquantur r melius se coadiuant q ante talẽ cõdensationem similiter rarefactio r maior distantia agentis a passu se tenet ex parte minoritatis potentie accidentaliter propter rarefactione illa potentia tardius vel minus fortiter agit q ageret quantum est ex se ante talẽ rarefactione r sic qñ dicimus q aliquid quod agens est minoris potentie condensatum q nõ cõdensatum intelligendum est accidentaliter r per hoc patet solutio ad argumentum.**

### Contra hoc arguitur sic si ppter

cõdensatione aliqua potẽtia esset maior accidentaliter q ante hoc esset ppter meliore applicatione partium in se inuicem ratione cuius applicationis partes magis se coadiuuarent vt cõcessũ est sed hoc est falsũ qñ pbo nã tunc sequeretur q a proportione equalitatis fieret actio quod nullius cõcessit antecedens pbo r capio vni calidũ r vnum frigidũ oino equalia per oia r eodẽ modo disposita quo ad gradus r quo ad multitudinem forme r ponantur in sphaera actiuitatis eorũ notũ e q nõ erit ibi actio pbo q agens calidũ cõdensetur ad subduplus ceteris oibus eodẽm se habẽtibus quo ante se habebãt r tunc quero vel agens calidũ ager in frigidũ vel nõ si de tur secundũ contra sequitur q a proportione maioris ineq̃litate nõ fieret actio nã ante cõdensatione erãt illa oino equalia sed post cõdensatione calidũ calidũ est maioris actiuitatis q autea r frigidũ nullũ modo est variatũ igit calidũ ager in illud frigidũ q si cõcedas sicut videtur cõcedendum habeo illatuz scilicet q a proportione equalitatis fit actio nã illa duo agentia erant oino equalia r nunc nichil acquirit aliquod illorum igitur aliqua oino equalia agunt in se inuicem Si dicit q licet illa duo sint eq̃lita in potentia r resistentia essentiali non tamen; accidentaliter modo non solum prouenit actio a proportione potẽtie essentiali sed etiam a proportione potẽtie essentiali r accidentaliter ad sensum declaratum.

### Contra hoc arguitur sequet q qua

quicũq; parua potẽtia sufficeret agere in quãlibet resistentia quãtũcũq; magnã secundũ aliquã applicationem qd videtur esse irrationabile r assũptum pbo capio agens actiũ vt 4 r qro vel sufficit agere in resistentiam essentialem vt 8 vel non si sic eodẽ modo diceret q sufficit agere in quãlibet quod erat probandum si primum sic arguo volo q illud resistens vt 8 rarefiat taliter q sit i duplo minoris resistentie accidentalis q erat sic q in duplo minus resistat illi agenti q ante r volo q agens taliter q

denferet q in duplo citius vel velocius sufficiat agere in passum respectu cuius habet proportionem maioris inessentialitatis quo facto habeo q illud agens essentialis potentie vt.iiii. sufficit agere in illud passum quod est resistentie essentialis vt.viii. et similiter probabo de qualibet alia potentia minori respectu cuiuscũq; resistentie si forte concedas illatum pñr respondeo.

### Contra illa duo sic se hnt q vnum

est maioris resistentie essentialis q aliud actiuitatis ergo qualiter tũq; se habeat vnum nunq; ager in aliud Si dicat ad hoc q cõsequẽtia non valet vt iam dicitur est r cã est quia partes ille non equaliter resistunt accidentaliter nam partes remotiores ab agente agente nõ possunt tribuere de resistentia accidentaliter sicut partes p̃p̃inquoiores r ideo non est inconueniens q ibi proueniat actio.

### Contra hoc arguitur si partes re

motiores minus inuaret quo ad resistentia accidentalem q partes p̃p̃inquoiores sequeretur q p̃p̃ortionaliter sicut partes minus distant minus coadiuuãt vel resistũt cõsequens est falsum igitur minorẽm pbo nã illo dato sequeretur q in infinitũ multũ resisteret aliqua pars eiusdẽ immo totũ in infinitũ resisteret r per cõsequens non esset ibi actio cuius oppositum est cõcessũ anteceden s pbo pono q illud resistens de quo positus est casus diuidatur ad ymaginationem per partes p̃p̃ortionales minoribus terminatis ad agens r tũc probatur prima pars p̃p̃ortionalis aliquãlter resistit agenti secunda in duplo minus eo q i duplo minus continet de fora r i duplo minus distat q̃ prima r tertia in quadruplo minus q̃ prima r quarta in octuplo r sic consequenter igitur in infinitum parum resistit aliqua pars quod erat probandum secunda pars illari probatur r diuidũ illud resistens p partes p̃p̃ortionales maioribus terminatis ad agens r sic arguo sicut secunda pars p̃p̃ortionalis secundum talem ordinem eq̃litter distaret ab agente sicut prima secundum extremum p̃p̃inquoius non in duplo magis resisteret prima q̃ secũda eo q prima medietas prime partis p̃p̃ortionalis p̃ prima agenti equaliter p̃cifer resisteret agenti sicut secũda pars eo q est equalis quo ad formam r distantiam et alia medietas prime partis p̃p̃ortionalis remotior ab agente minus resisteret agenti q̃ prima igitur tunc non in duplo minus resisteret prima pars q̃ secunda sed manendo sicut manet secunda pars p̃p̃ortionalis i duplo magis resistit agenti q̃ si equaliter distaret sicut prima q̃ in duplo minus distat ab agente igitur nunc magis resistit secunda pars p̃p̃ortionalis q̃ in prima r simili probatioe probabo q tertia magis resistit q̃ secunda r sic de aliis igitur in infinitum resistit aliqua pars illius passu p̃ prima agenti r per consequens illud agens non agit secũdum illud extremum.

### Ad istud argumẽtũ sufficiẽter res

ponsum est vsq; ad vltimã replicã ad quã dico q nõ proportionabiliter sicut partes distãt ab agente sic minus resistunt ad argumenta sufficenter probant h sufficit q minus resistunt nec oportet dare in qua p̃p̃ortione minure resistit pars in duplo magis distãt q̃ pars in duplo minus distãt ceteris partibus. Analogia dari solet de corpore luminoso quod remissius lumen producit in partes distãtes q̃ in p̃p̃inquoas sed nõ p̃p̃ortionabiliter q tũc infinitũ lumẽ intensue produceret tale corpus in puncto sibi immediato r causa p̃p̃ortioe quam ponenda est talis coadiuuatio partium accidentaliter est quia quando aliquod agens frigidum produxit frigiditatez quam in aliquam



## Tertii physicoz

in aliqua parte alicuius calidi alia pars ubi nulla est frigiditas sufficienter contraria illi frigiditati inducere in alia partes calidi & sic nititur naturaliter ea corrumpere & p[ro]p[ri]e non tam cito & producitur caliditas in aliis partibus & sic solent partes se coadiuvare in agendo quia quibet illarum nititur corrumpere qualitate sibi contrariam propterea quibus illarum quantum in se est agit in passum eo quod quodlibet agens naturale non agens preuia cognitione applicatum passo disposito agit quantum est ex se secundum ultimum sui posse quod secundum talem applicationem habet & similiter passus resistit quantum potest secundum illam applicationem. Et quo sequitur quod nullum agens mere naturale potest naturaliter sic disponi quod agat quantum potest eo quod quodlibet applicationem dandi potest adhuc dari melior per densationem vel aliquo alio modo.

**Secundo sequitur quod duo infinita qualitate & quantitativae eo modo quo naturaliter disponi solent disposita non possent agere in se invicem nec unum posset pati ab alio siue sit difforme siue uniforme secundum extremam infinitam in potentia vel resistentia licet non esset inconueniens quod agerent in se invicem secundum extrema finita in potentia vel resistentia & causa est quod licet habeant infinitam potentiam difformem vel resistentiam tamen partes tantum possunt distare quod multe partes finite non poterunt coadiuvare alias & per partes neque partes infinite nisi dicamus quod quilibet potentia infinita per infinitam per infinitam distantiam sufficit agere quod non credo.**

**Tertio sequitur quod ista consequentia nichil valet hoc agens est calidum ut 3 & istud ut 4 ergo velocius potest agere istud agens calidum ut 8 quam agens ut 4. Similiter nec ista valet istud passum est frigidum ut 3 & istud est frigidum ut 2 ergo ab eodem agente vel equali est corruptetur caliditas passus frigidus ut 2 quam frigiditas passus calidi ut 8 correlatiua potest probari ista dicta.**

**Contra dicta arguitur si potentia solum attendatur penes multitudinem forme et non habendo respectum ad intensionem neque extensionem sequitur quod esset debilia duo agentia quorum unum esset infinite potentie et aliud solum esset potentie ut vult tamen quodlibet illorum esse pedale & infinite intensionem secundum illam qualitatem activam quod est impossibile nam sequitur bene ista sunt infinite intensionis ergo habent in infinitum deformam & per partes in infinitum de potentia quod destruit unam partem illam sequelam tamen sic probo pono casum quod sint .a. .b. duo pedalia non calida sed volo quod sit unum infinitum extensivae & habeat infinitam caliditatem secundum multitudinem & ponat illa tota caliditas in a sic quod sit ibi infinita caliditas intensionis in illo pedale a & volo quod sit unum aliud continuu pedale quod habeat qualitatem activitatis ut 3 & similiter intensionem ut 8 & pono quod in prima parte propositionabilis hore de us extendat primam partem proportionalem illius caliditatis per totum b per rarefactionem & in secunda parte proportionalem extendat caliditatem secunde partis proportionalem per totum b sic per quilibet partem proportionalem hore tunc notum est quod sine hore tam a quam b erunt infinite intensionis & a erit infinite potentie tamen b erit solum finite potentie ut 3 quia ante intensionem habebat formam activam ut 3 precise & nunc precise habet eandem formam igitur precise est actuum ut 8 & a sit infinite activitatis patet quia habet infinitam formam secundum multitudinem ut patet ex casu igitur est infinite activitatis si concedas illatum. Contrarium est infinite activitatis igitur probo antecedens b sufficit producere caliditatem infinite intensionis**

sed nulla caliditas infinite intensionis potest produci a caliditate finite activitatis precise nam dato opposito sequitur quod aliquid agens agere ultra gradum suae perfectionis quod est contra aristotelem minor cum partes sunt clare maiore probo quodlibet agens sufficit & nititur producere effectum sibi simile in gradu igitur illa caliditas sufficit producere caliditatem infinite intensionis.

**Ad hoc argumentum respondetur concedendo illatum & ad primam improbationem dico quod illa partes nichil valet se ipsa sunt infinite intensionis ergo in infinitum habent de forma quod in casuposito argumenti dicitur ante verum & partes falsum & ad aliam replicam dico quod concedatur b posse producere infinitam qualitatem intensionis non tamen sequitur quod habeat in infinitum de forma vel a activitate ut visum fuit superius in capitulo de velocitate motus alterationis. Et ex dictis similiter potest inferri quod a & b sunt equaliter intensa & a est infinite quantitatis & b precise finite tamen b est maiore potentia quam a. Secundo quia sic se habet quod quibus illorum equaliter intensionem & equalis potentie tamen infinite parve quantitatis est aliquid illorum & infinite magne quantitatis est aliquid illorum & infinite magne quantitatis est aliquid illorum. Tertio quod omnia ista sunt equaliter quantitativae & equalis potentie secundum caliditates tamen infinite parum intensionem est aliquid illorum. Quarto quod a & b sunt eadem caliditate calida tamen a est infinite calidum & b infinite remisse calidum & tamen sunt equalia in potentia. Multe alie conclusiones possent inferri quas tanquam valde tritas & multas alias difficultates circa hanc materiam relinquo. Et ex istis patet quod multo facilius est tene reactionem non esse dandam in uniformibus & ad argumentum in oppositum adductum facilis est responsio eo quod ille casus non admitteretur a tenentibus istum modum dicendi cum omne agens sit ita actuum sicut resistentium & contra & ita negatur ille ordo inter qualitates primas quem ceter loquentes assignant & sic patet solutio ad quartum argumentum principale & ad eius.**

**Confirmacionem respondet negando quod amor & odium respectu eiusdem compatitur se in eodem subiecto & admissio tamen nego quod sortes platonem odiat & ad probationem dico quod nulli occisorum patris sui sortes odit sed b verum est quod quando sortis constaret quod esset occisor patris sui eum odiret & tamen si esset in potestate sortis qui successive corrumperetur ille amor habitualis oppositum tamen huius tenet robertus holcor questione tertia sui primi & dicit quod non est inconueniens quod idem sit amatum & oditum & hoc per diversas intensiones.**

**Ad subconfirmacionem respondetur negando quod qualitates contrarie se comparantur in eodem subiecto ad equato & ad probationem admissio quod illa pars aialis sit frigida nego quod etiam sit calida & cum ulterius probas ipsa vivit ergo habet calorem concessio asiste distiguo partes vel intelligis quod habeat calorem extrinsecum ratione cuius sit calidas & sic nego partes & partes vel intelligis quod habeat calorem intrinsecum quod quidem est calor naturalis & sic concedo partes & partes modo dico quod ad hoc quod illa pars vivat sufficit quod tale habeat calorem naturalem & ille calor non contrariatur frigiditati.**

**Sed contra hoc sic arguo vel ille calor naturalis specie distinguitur ab alio calore vel non si secundum semper habetur intentum principale & per consequens diffinitio nulla si primum quod vel est qualitas prima vel non secundum non videtur esse dicendum & per consequens dandum est primum. Et cum non sit frigiditas**



## Questio tertia

ria proportionalis caliditas se habeat ad frigiditatem eius-  
de prout proportionalis in proportione dupla tunc procedendum est  
quod quilibet pars proportionalis secundum tale ordinem est calida  
per ex hac opinione et tunc totum corpus non esset calidum quia  
vna qualitas infinite intensioris impedit aliam

**Et ulterius infero ex hac opinione** quod  
aliquod corpus nunc est vniuersimode calidum et tunc per rarefac-  
tionem illud corpus efficietur non calidum suppono et quod sit  
aliquod corpus pedale sic se habens quod eius prima pars proportio-  
nalis sit vniuersimode frigida ut vniuersa ut et tertia ut et  
quarta ut et tunc si illi frigiditati non esset admixta aliqua  
caliditas illud corpus esset adeo frigidum sicut sua secunda pars  
proportionalis pono tunc quod in prima eius parte proportio-  
nali sit caliditas ut 2. in secunda ut 3. in quarta ut 4. tunc per  
quod illud corpus est vniuersimode calidum pono insuper quod secunda  
eius pars proportionalis rarefiat ad quantitatem prime  
in prima parte proportionali alicuius horae et in secunda parte  
proportionali rarefiat tertia pars proportionalis illius  
corporis ad quantitatem secunde et sic patet in infinitum tunc  
illud corpus in fine horae nullo modo erit calidum eo quod frigi-  
ditas in finite impedit illam caliditatem et per hanc illa  
caliditas non denominabit illud subiectum calidum nihilomi-  
nus tunc quilibet pars illius finita erit calida.

### Secundo principaliter arguitur sic si

conclusio esset vera sequeretur quod aliqua corpus infinitum esset  
calidum cuius solius pars finita esset calida et tunc totum residuum  
est frigidum quod est falsum falsitatem patens manifeste sic o-  
stendit quod sicut infinita pars illius corporis sit frigida tamen  
tollit talis frigiditas quantum poterit conferre ad denomi-  
nationem totius aliqua caliditas infinita extensa solius per  
partem finitam et per hanc non erit aliquod tale corpus calidum patens  
est clara et autem patens talis frigiditas extensa per partem finitam  
in infinitum plus impedit quam aliqua caliditas infinita extensa  
per partem finitam igitur si esset caliditas esset infinita extensa per  
partem finitam adhuc totum infinitum non poterit denominari  
ab illa caliditate ex parte frigiditate per totam residuam partem  
quod erat probandum quod tunc illud corpus sequatur ex conclusione  
posita proba sic et pono quod a sit vnum corpus pedale cuius  
vna medietas sit calida ut 8 et altera medietas sit frigi-  
da ut 4 et pono quod in hora futura rarefiat medietas frigi-  
da in infinitum ita quod illa pars in fine horae sit infinita ex-  
tensiu et cum hoc pono quod altera pars calida in eadem hora  
intendatur ita quod continue tamen faciet intensio caliditatis  
quantum auferat rarefactio partis frigide isto casu possibili  
posito clarum est quod in fine horae per partem finitam ipsius a solius  
erit extensa caliditas et totum residuum erit frigidum et tunc ad  
huc erit calidum quod claret quod nunc in principio horae a est  
calidum ut patens ex conclusione et cum continue tamen faciet intensio  
caliditatis quantum auferat rarefactio partis frigide se-  
quitur quod in fine horae a erit calidum. Et ex isto infero aliud quod  
sit aliqua esse consimiliter disposita quorum vnum est cali-  
dum et aliud est frigidum quod contingere non potest sup-  
posita veritate questionis si enim aliqua sunt consimiliter  
disposita qua ratione vnum est frigidum et aliud erit  
calidum quod tunc illud sequitur sic proba et refero toto casu po-  
no quod b sit vnum aliud corpus pedale cuius vna mes-  
se sit frigida ut 4 alia vero sit calida gradu remissiori quam  
sit gradus ut 4 et pono quod medietas frigida ipsius b con-  
similiter rarefiat in infinitum in hora sequenti et altera  
medietas calida intendatur ita quod tantum faciat intensio  
quantum auferat rarefactio partis frigide isto posito cla-  
rum est quod sicut in fine horae a erit calidum ita b tunc erit  
frigidum et tamen tunc a et b erunt oino consimiliter dispo-

sita quod equales partes a et b erunt frigide sub equali gradu frigi-  
ditatis erunt residue partes erunt equaliter calide nam e-  
runt infinite calide igitur tunc a et b erunt omnino equa-  
li ter disposita quod inferat propositum.

### Confirmatur sequetur quod aliqua

corpus esset frigidum cuius quilibet pars ad vnum extremum imia-  
ta est infinite calida quod implicat quod si quilibet pars ad extre-  
mum infinitura terminata sit infinite calida totum corpus non  
poterit a frigiditate denominari quod tamen impediret calidi-  
tas quantum posset alia frigiditas denominare quod tamen il-  
lud sequatur ex conclusione proba retento casu priori de  
b tunc b est corpus frigidum et tunc quilibet eius pars ad extre-  
mum eius finitum terminata est infinite calida ut clare de-  
ducitur ex conclusione igitur.

### Ad secundam principalem respondet quod ad con-

cedendo quod in casu posito a corpus in fine horae adhuc  
calidum per videbat suadere ratio adducta a corpus est cali-  
dum et b corpus est frigidum quod pars finita sub gradu infinito quod pars fi-  
nita sub gradu infinito magis addit de nominatione totius  
infiniti quam pars infinita sub gradu finito solum.

### Sed contra hoc sic arguo caliditas

ipsius a et caliditas b et frigiditas a et frigiditas b sunt e-  
quales igitur sicut caliditas a tollit totam denominationem  
sue frigiditatis et caliditas b tollere debet totam denomi-  
nationem sue frigiditatis et per consequens male conce-  
ditur esse frigidum a et calidum.

### Secundo ad idem sic arguo et proba quod a

sit frigidum et hoc sic caliditas ipsius a extensa per illam partem fi-  
nitam non sufficeret denominare a sub aliquo gradu seclis-  
sua frigiditate igitur illa caliditas nullo modo sufficeret  
impedire denominationem illius frigiditatis patens est clara  
et autem proba quod detur quod sub gradu ut 2 poterit denomi-  
nari totum a et sic arguo ratio quare sub illo gradu potest deno-  
minari est quod potest taliter disponi per transpositionem per  
tium caliditatis quod totum a habeat vniuersimode caliditatem ut  
et clarum est quod etiam taliter disponi potest quod totum vniuersimode  
ter calidum ut 3 vel ut 4 vel ut 6 igitur sine ratione dicitur quod  
illa caliditas sufficit denominare totum a sub gradu signa-  
to. Propterea aliter respondeo ad secundum principale  
quod in fine horae a erit frigidum sicut b et admitto casum quod  
per totam horam caliditas a tantum intendatur sic quod tantum  
faciat ad denominationem totius quantum auferat rarefac-  
tio partis frigide sed dico quod in instanti terminatio horae  
in infinitum quod antiras acquisitionis denominationem illius cali-  
ditatis tollit et ipso patens qualiter negandum est illud aliud  
illatum ut quod aliqua duo sunt oino consimiliter disposita  
et quorum vnum sit calidum et aliud sit frigidum.

Ad confirmationem respondeo concedendo illud non stare  
in rigore logice et ad improbationem per solutio ex  
dicitur quod illa caliditas infinita per subiectum finitum exten-  
sa non potest impedire denominationem totius frigidita-  
tis eo quod seclusa frigiditate non sufficit denominare totum  
b sub aliquo gradu ut dictum est.

### Tertio principaliter arguitur sup-

posita veritate huius conclusionis sequitur quod aliqua nunc est  
calidum et illud in fine horae erit non calidum et tamen nec inten-  
detur nec remitteretur quod est impossibile quod sic patens quod vltima  
pars interimit eam quod si aliqua nunc est calidum nec intendet nec  
remitteretur sequitur quod continue manebit illud eadem intensum  
et per hanc non erit in fine non calidum quod tamen hoc sequitur ex  
conclusionem posita sic proba et pono quod a sit diuisum per par-  
tes proportionales proportione dupla et volo quod in prima parte  
proportionalis sit aliquantulum calida secunda in duplo cas-



## Tertii phisicorum

Idior q̄ prima & tertia sit in duplo frigidior q̄ sc̄da est calida quartavero pars proportionalis sit in duplo calidior q̄ tertia est frigida & quita in duplo calidior q̄ quarta & sexta sit in duplo frigidior q̄ quinta est calida & ita sit de omnibus partibus proportionalibus q̄ quilibet pars sequens sicut est minor precedente in ea proportione sit ipsa intensior & semper sint due pres proportionales immediate calide incipiendo a prima & sc̄da deinde tertia sit frigida sexta nona duodecima & sic p̄r isto posito p̄ q̄ a est calidum n̄a aggregatū ex tribus p̄mis partibus proportionalibus est calidū & similiter aggregatū ex tribus partibus proportionalibus sequentibus quarta quinta & sexta & quilibet tale aggregatū igitur totū a ē calidum & n̄a ē manifesta & āns p̄ nam tertia pars proportionalis ē in duplo frigidior q̄ sc̄da sit calida & cū ipsa sit in duplo minor sc̄da sequitur q̄ adequate t̄m tollit de nominatione iquātū sc̄da tribuit sed cū p̄ma pars proportionalis t̄m faciat denotationem sicut sc̄da sequitur q̄ aggregatū ex illis tribus partibus proportionalibus est calidum & ita de quolibet tali aggregato p̄bare potes diuidatur igitur hora futura i p̄ses proportionales minoribus terminatis versus finē hore & in prima pte proportionali remittatur ad nō gradū p̄ma pars proportionalis calida & p̄ia frigida & i sc̄da remittatur sc̄da pars proportionalis calida & sc̄da frigida i p̄tia pte remittatur tertia pars calida & tertia frigida & sic p̄r tunc p̄ q̄ illud non remittetur neq̄ intendetur q̄ pro quolibet instanti quātū deperdit de caliditate t̄m deperdit de frigiditate & sic pro quolibet instanti manebit eque calidū t̄m in fine hore erit non calidū q̄ nullam tunc habebit caliditatem igitur illatum verum.

### Cōfirmatur si intētio mixti deberet attendi penes excessū & c. sequeretur q̄ esset possibile q̄ a non sit calidum & t̄m quilibet eius pars proportionalis ē infinite calida quod implicat cōtradictionē n̄a si quilibet pars proportionalis ē infinite calida quilibet medietas eque calidū est infinite calida cum quolibet illarum sit sua ps proportionalis & si quilibet sua medietas est infinite calida cū quilibet illarum sit sua pars proportionalis & si quilibet sua medietas ē infinite calida sue medietates sunt infinite calide ex p̄ p̄ns totū a ē calidū q̄ t̄m sequitur probosc pono casū q̄ sit vnū quadratū pedale sc̄dm oēm dimētionem & diuidat ad ymaginationē i duas medietates sc̄dz longitudinē & diuidatur vna medietas illarū p̄ partes proportionales minoribus terminatis ad mediū punctū a sic q̄ quilibet illarū p̄tiū proportionaliū sit eq̄ longa sicut totū a & volo q̄ p̄ma ps proportionalis illi medietatis sit aliter qualiter calida sc̄da in duplo calidior tertia i quadruplo quarta in octuplo & sic geometrice procedēdo & alia medietas diuidatur similiter p̄ partes proportionales minoribus ad extremū totius ad hoc est sc̄dm latitudinem sic q̄ quilibet illarū partium proportionaliū illius medietatis sit eque lara sicut illa medietas & volo v̄terū q̄ p̄ma ps illius sc̄be medietatis sit equaliter frigida sicut erat calidū p̄ma ps proportionalis p̄me medietatis & sc̄da pars proportionalis sc̄be medietatis sit eqliter frigida sicut erat calida sc̄da pars proportionalis illius prime medietatis & sic proportionabiliter in oibus aliis tunc p̄ p̄ma pars illati principalis q̄ a non est calidū cum t̄m sufficiat impedire illa frigiditas quā h̄z sicut sufficit denominare illa caliditas sc̄da vero pars illati p̄partur nam diuidatur illud a per partes proportionales eo ordine quo diuidit sc̄da medietas & p̄ q̄ prima pars proportionalis est infinite calida nam illa pars habet caliditatem sufficientem denominare illa partem infinite calidam t̄m solum habet vnum gradum frigiditatis vel saltem finitam frigiditatem

igitur illa pars est infinite calida consequentia patet p̄ supradicta & similiter probari potest de secunda parte p̄ portionali totius a & per consequens de quolibet alia parte secundum talem ordinem igitur tota conclusio vera.

**Ad tertium principale respondetur negando** conclusionē illatā sequi ex cōclusionē posita & ad probationem admissio casu dico q̄ a non est calidū & rō est q̄ partes ipsius a infinite habent frigiditatem & ille frigiditates nesciunt impedire denominationē caliditatis & ad probationem dico istum modū arguendi non valere aggregatum ex prima pte proportionali & secunda & tertia est calidum & aggregatum ex quarta quinta & sexta est calidum & sic consequenter igitur totum a ē calidum quia licet cuiuslibet talis aggregati frigiditas nō est sufficiens impedire denominationē caliditatis tota t̄m frigiditas que est infinite est sufficiens prepedire denominationem totius caliditatis.

**Contra** saltem si conclusio esset vera & solutio data eēt bona sequeretur q̄ aliquod nunc esset non calidū & t̄m nec intendetur nec remittetur & tamen i fine erit infinite calidū q̄ implicat sequelā t̄m sic probō & suppono casū preactum de a & sic arguo a in illo casu ē non calidum dicit precedens solutio quod ē sic probō sicut in a est infinite caliditas ita etiam infinite est sua frigiditas igitur frigiditas illa totam denominationē caliditatis impediet sicut caliditas denominationē frigiditatis igitur q̄ hora futura sit diuisa per partes proportionales minoribus ad finem hore & pono q̄ in prima pte proportionali calida eam immediate precedēs remittatur vsq̄ ad non gradum sc̄da pars proportionalis frigida & pars proportionalis calida eam immediate precedens ita q̄ oēs partes & frigide remittantur vsq̄ ad non gradum cum partibus calidis immediate precedentibus & maneant alie partes calide non remisse isto posito in fine hore a erit infinite calidum eo q̄ tunc habebit infinitas partes calidas equaliter facientes ad totius denominationem nam prima pars proportionalis manebit & quarta t̄m faciet sicut prima ad denominationem totius cuz sicut proportionabiliter erit minor prima ita ipsa proportionabiliter erit intensior & nullumibi erit contrarius ipediens denominationem illarum partium totum tunc erit infinite calidum.

### Ad hoc argumētū r̄ndetur negati

do sequelam & concedo a in casu nō eē calidū s̄ nego q̄ a nec intendetur nec remittetur & dico q̄ subito intendet sicut subito deperdet frigiditates infinite & ita in quilibet parte hore terminata ad finem hore intendet s̄ solū p̄partum est q̄ in nulla parte non terminata ad instans terminatum hore illud intendetur aut remittetur.

### Ad cōfirmatiōē nego illatū eē possibile

q̄ licet secundum illam diuisionē quilibet pars proportionalis sit infinite calida t̄m sunt multe pres proportionales secundū aliā diuisionē q̄ non sunt calide & argumētū h̄z probat negē ē possibile per aliquā potentiam verificare illam copulatiuam. Et ex istis patet solutio multoū sophismatum q̄ in ista materia fieri possunt Et hec de tertia q̄stione & per consequens de toto tertio phisicorum.

**C** Finit scriptū magistri Johannis Dullaert su per tertium phisicorum Aristotelis.

**C** Incipit prima questio eiusdem super quartum librum phisicorum. nō h̄z sed post q̄stio

lia se contra debet poni finis



## Questio tertia

gidas siccitas aut humiditas relinquatur ergo qd sit caliditas & per pns male dicit qd distinguitur ab ea vel alias dabis plures qualitates primas q 4 quod est contra aristotelem in designatione & oēs naturaliter loquentes,

### Ad hoc dico qd imaginariū vnum

falsum videlicet qd calor ille naturalis sit precise vni accedens immo dico sicut dicit marcellius qd est quedā substantia calida iuxta posita ipsi substantie que dicitur humidum radicale vñ dicit philosophi qd illa substantia calida cōseruatur in humido radicali sicut ignis cōseruatur in oleo & qd se habet in ordine ad illud humidū radicale sicut se habet ignis positus in oleo ad oleū consumendū & vltimū dico qd cōtinue generatur illa substantia calida ex illo humido radicali sicut ignis nutritur & gñatur ex oleo hinc ē qd dicunt naturales philosophi vitam animalis cōstare in debita portione calidi cū humidū radicali ita qd requiratur qd calor radicalis nō superet notabiliter humidū radicale qd tūc ipse corrūperet quo corrupto nō maneret vita

### Sed cōtra hanc solutiōē sic arguo

ex tua diffinitione sequitur intentū principale & pns cupiens euitare caribdi incidis in syllā dicit enī in tua diffinitione qd illa substantia est calida vel ergo est calida per calorem extrinsecū & sic habetur intentū vel per intrinsecū et probō quod illud nō possit dici qd arguam vt supra argutū est sic vel habebis cōcedere illatū principale vel cōcedere peccatum in infinitū in talibus caloribus intrinsecis vt facile deduci potest igitur solutio nulla.

### Adhanc replicā nego qd ex diffinitio

ne data sequat debere cōcedi quod illam fuit a principio & quādo dicit illa substantia est eadē pte aialis cū frigiditate & p datā diffinitionem est calida ergo habebitur qd calor & frigus simul erūt in eodē subiecto adequato. **Dis**tinguo qd tūc illa substantia sit calida vel actualiter & sic nego vel virtualiter & sic cōcedo mō dico qd nō semp oz eā esse actualiter calidā nec hoc habere potes qd qualitates cōtrarie se cōpatiūt in eodē subiecto adequato cū frigiditas actualis & calor virtualis nullo modo contrahentur quod exemplificant aliqui de aqua calida s3 quicquid sit si cupiā hęc solutio nō placeat meliorem querat & soluat argumentum quod mouet aliquos medicos ex pto tenere oppositum huius opinionis.

Et hęc de prima opinione,

### Equit secūda opinio pro cu

ius intellectu breuiter pono pliquas pclusiones.

### Prima cōclusio impossibile

ē qualitates cōtrarias esse in eodē subiecto adequato hęc pco p3 qz illa qd sunt contraria sunt impossibilia s3 clarū ē qd qualitates in cōpossibiles nō possūt esse in eodem subiecto adequato vt p3 ex vi terminorū igitur qualitates p trarie nō possunt esse in eodē subiecto adequato.

### Scda cōclusio possibile ē aliquas

qualitates eiusdē speciei cū cōtrariis qualitibus esse in eodē subiecto adequato verbi gratia caliditas vt 4 bene cōparitur secū in eodē subiecto frigiditatem vt 4 sed ille due qualitates nō sunt contrarie postq simul stant s3 sunt eiusdē speciei cū contrariis. **Et** ex illo patet in quo cōueniunt hęc opinio & precedens & in quo discōueniunt cōueniunt enim in prima cōclusionē & discōueniunt in secūda hanc cōclusionem sic probat quidam sit a aliqā remisse calidū tūc qrit vt cōparit secū aliqā frigū ille calor

vel nullū si primū habet positū si secūdu pōnamus qd beat alterari vniformiter quo ad tēpus & quo ad subiectū & tunc sic arguit vel dabitur primū instans nō esse illius caliditatis vel vltimū instans esse si primū simus ergo in illo instanti & sequitur qd illa frigiditas que nunc est in a se cundū aliquid sui prius fuit in a & cū imediate ante hoc fuit calor in hoc subiecto sequitur qd imediate ante hoc caliditas & frigiditas in gradibus remissis se compatiēbantur si vero detur vltimū instans esse illius caliditatis sequitur qd imediate post hoc erit aliqua frigiditas in a & etiā illa caliditas imediate post hoc erit secūdu aliquid sui in a & per pns iterum habetur ppositum quia vel dabitur primū instans frigiditatis & illud erit primū nō esse caliditatis & cum illa frigiditas successiue fuerit producta sequitur qd antea compatiēbantur se caliditas & frigiditas in gradibus remissis si vero detur vltimū nō esse frigiditatis erit vltimum esse caliditatis que successiue corrūperetur & licet hęc ratio soluta sit in opinione precedenti transeat tamen conclusio dictam enim ē i preceden opinione ad argumentum non tenendo minimum naturale, videlicet qd primū instans non esse caliditatis est vltimum nō esse frigiditatis & qd aliqua aqua per vnum instans nullū habebit calorem & similiter nullum frigus. **Et** existat cōclusionē infero qd non oportet omnes qualitates eiusdē speciei eidem cōtrariari hoc correlariūmpatet quia caliditas vt 4 & caliditas vt vi sunt eiusdem speciei & tamē caliditas vt vi cōtrariatur frigiditati vt 4 cui tamen non cōtrariatur caliditas vt 4.

### Tertia cōclusio impossibile ē ali

quem gradū caliditatis intensiorē gradu medio totius latitudinis cōpati secum in eodē subiecto aliquē gradum frigiditatis intensiorē gradu medio sue latitudinis p probatione huius cōclusionis suppono duo primū qd quāntū intenditur vnum contrariorum tantum remittitur reliquū qd ab eadē portione intenditur caliditas & remittitur frigiditas & p pns quātū intenditur caliditas tū remittitur frigiditas. **Secundo** suppono qd summus gradus caliditatis nō cōparitur secum aliquē gradum frigiditatis etiā quātū cū remissum illis duobus suppositis pbo cōclusionē sit tota latitudo caliditatis vt 8 & similiter frigiditatis tunc vtiusqz latitudinis gradus medi9 erit vt 4. sit igit a quod habeat aliquē gradum caliditatis intensiorē gradu medio verbi gratia gradum vt vi. & cōpariatur secum frigiditatem vt v. & applicetur ipsi a vnum agens quod introducet in a gradus summum caliditatis & sit b postq b introduxerit in a gradū summum caliditatis erunt precise duo gradus de nouo producti sed tantū quātū intenditur caliditas s3 remitti frigiditas & per consequens duo gradus frigiditatis sunt corrupti & sic cum caliditate summa starent tres gradus frigiditatis quod est contra suppositum.

### Quarta cōclusio impossibile ē ali

quē gradū caliditatis totalē gradu medio remissio rem gradu medio sue latitudinis hęc cōclusio p3 qd dato opposito volo qd a habeat tres gradus caliditatis & etiā totidē frigiditatis & sit b vnum agens quod introducet summā caliditatem in a tunc postq tres gradus frigiditatis erunt corrupti solum tres gradus caliditatis erunt pducti & p pns adhuc nō erit ibi caliditas summa & breuiter in vno verbo causa est quia tres partes oportet latitudinem esse cōpletam ita qz si a habeat tres gradus caliditatis oz qd hęc qnos frigiditatis & notat dixi i pcone totalē qz aliqz grad9 caliditatis intensiorē gradu medio bñ cōparit secū





## Tertii phisicorum

aliquæ gradum frigiditatis remissiorē gradu medio et rō est q: quilibet gradus caliditatis continet oēm gradum remissiorē gradu medio vsq; ad non gradum.

**Quinta cōclusio impossibile ē ali** quos gradus caliditatis et aliquos gradus frigiditatis in quibus distantes a suis gradibus mediis eē in eodē subiecto adequato hec cōclusio sic pbarur q: vel illi gradus caliditatis et frigiditatis essent intensiores suis gradibus mediis et tunc non possent se cōpati in eodē subiecto vt patet p certis cōclusionē vel vterq; illorū graduum esset remissior gradu medio sue latitudinis et tūc etiā non poterūt eē in eodē subiecto vt p quartā cōclusionem et semper loquor de gradibus totalibus vel vnus est intensior gradu medio et alter remissior sit igitur gradus caliditatis vt vi. q. cōpatitur secū gradū frigiditatis vt 3 in a subiecto et applicetur ipsi a agēs b quod debeat introducere in a caliditate in summā et sequitur q: b nō producet nisi duos gradus caliditatis et tūc remittetur frigiditas sicut intendetur caliditas et per pūs cū caliditate summa stabit vnus gradus frigiditatis quod dici non potest.

### Sexta cōclusio gradus medius la

titudinis caliditatis est cōpossibilis gradui medio latitudinis frigiditatis p̄z sit a summe frigidum quod debeat alterari vsq; ad summā caliditatem tunc qñ in a erunt introducti 4 gradus caliditatis totus gradus frigiditatis erit depditi et p pūs .4. gradus frigiditatis qui prius fuerūt in a stabunt cū 4 gradibus caliditatis inductis Et ex ista cōclusionē correlariū sequit q: quilibet gradus caliditatis intensior gradu medio sue latitudinis est cōpossibilis alicui gradui frigiditatis qui p tūc exceditur a gradu medio sue latitudinis quantum ille gradus caliditatis excedit gradū mediū sue latitudinis hoc correlariū sic p̄z si aliquod summe calidū alteret vsq; ad frigiditatem quā tū remittit caliditas tantum intendetur frigiditas et per pūs caliditas intensior gradu medio compatietur secū frigiditatem remissiorē gradu medio q̄ tantum exceditur a medio sicut illa caliditas excedit gradum mediū et hoc correlariū intelligo de gradu caliditatis infra summū versus si a summe calidū debeat alterari vsq; ad frigiditatem summā qñ vnus gradus caliditatis erit corruptus tūc ibi erit vnus gradus frigiditatis et sic gradus caliditatis vsq; septem stabit cum gradu frigiditatis vt vnū sed p quātum gradus frigiditatis vt septē excedit gradum vt .4. per tantum gradus vt vnū exceditur a gradu vt 4. Et ex illo p̄z q: ad hoc q: aliquis gradus caliditatis sit cōpossibilis alicui gradui frigiditatis sufficit q: vterq; illorum sit gradus mediū vel q: vnus sit intensior gradu medio et alter sit remissior et p̄ tātā vnus sit intensior gradu quantum alter est remissior et per oppositum ad hoc q: a liqui gradus caliditatis et frigiditatis sint contrarii et in cōpossibiles sufficit oppositum illorum si enim vterq; ē d̄ sit summus sunt in cōpossibiles et similiter si alter eorum sit summus vel q: vterq; sit intensior gradu medio vel q: vterq; sit remissior gradu medio.

### Contra primā cōclusionē arguit

sic possibile est aliquas q̄litates contrarias esse in eodē subiecto igitur prima cōclusio falsa pbat aūs q: nisi sic sequeretur q: esset impossibile caliditatem et frigiditatem simul et semel in eodē subiecto quod ē falsum p̄na claret ex dictis falsitate tū p̄ntis sic p̄bo et reduco quartū argumentum principale p̄cedere opinionē et illo cāu posito q: a agat in b et tūc reagat in a sic arguo in medio iter a et b intendet caliditas et similiter intendetur frigiditas ergo proposito p̄bationē derelinquo ex dictis deducendam.

### Cōfirmat ea p̄fatur aqua calida il

la vt docet experientia efficiet frigida et ex illo sic arguo ipsa efficiet frigida igitur aliquid est in aqua quod cōtrariatur ipsi caliditati existenti in aqua.

### Ad primū principale cōcedo q: nō

p̄t simul et semel intendi caliditas et frigiditas in eodē subiecto adequato et p̄terea difficultas illa de reactione nō minus pōderāda est apud istam opinionem quā apud p̄cedentē et p̄terea aliqui tenēdo hāc opinionē cōsimilit respōdent sicut p̄us respōsū est ita q: quando a calidum agit in b p̄ducitur caliditas in medio sed b frigidum nō p̄duxit frigiditatem in medio sed species frigiditatis et eadem argumenta que adducta fuerunt contra istam solutionem adduci possunt contra hanc.

### Specialiter tamē sic arguo sequet

ex hac opinione et solutione data q: aliquod agēs p̄duce ret aliquē gradū caliditatis intensiorē q̄ h̄eret illud agēs quod est falsum q: nichil agit vltra gradū sue perfectionis nisi sequelā sic probō sit a aliquid vniformiter calidū vt 8 et b habeat caliditatem vniformiter difformem incipientem ab 8 exclusiue vsq; ad nō gradū et applicetur b agenti et incipiat agere in b etiā b incipiat reagere in a et suppono q: b sit applicatū ipsi agenti scdm extremū intensius isto casu posito p̄bo illatū a incipit agere in b s̄z illud extremus applicatū ipsi a h̄z oēm gradū caliditatis infra b et immediate post hoc scdm illud extremū habebit caliditatem vt 8 sed b incipit reagere in a igitur nō immediate post hoc habebit illud extremū vniformiter caliditatem vt 8 igitur et tū immediate post hoc producet caliditatem vt 8 igitur agat vltra gradum sue perfectionis.

### Hoc argumētū nō militat contra

opinionē p̄cedentē q: si in b nulla esset frigiditas nō oportet q: reageret in a s̄z ex quo secundū hāc opinionem est frigiditas in b oportet dicere q: fiat reactio.

### Scdo sic sequeretur q: aliqua al

teratio p̄petuo duraret quod est falsum probō cōsequentiā capio a summe calidum et b summe frigidum omnino eque lia a agat in b et b in a tunc patet q: nunq; cessabit reactio q: si quandoq; cessabit simus ergo in illo instanti et arguitur sic tanta ē p̄positio a ad b sicut prima immo breuiter omnino cōsimiliter se habent ex quantum a debilitauit b tantum b debilitauit a et per consequens post hoc continue fiet actio et reactio.

### Ad primū respōdeo cōsequenter dē

negādo illatū vterq; agēs introducet gradū intensiorē in aliq̄ passū q̄ ipsum et habeat et ad p̄bationē ad nullo casu cōcedo q: a agat in b et tūc nō reagat in a et rō ē q: vnū extremū ipsi b immediate post hoc erit assimilatū ipsi a et licet nunc sit cōtrarietas inter duo extrema scdm q̄ applicatū sibi a et b tū ex quo illa contrarietas nō durabit per tempus nō fiet reactio.

### Ad scdm negatur q: illa alteratio

sit p̄petue durationis et ad probationē dico q: qñ due medietates sunt sibi assimilare scdm quas applicant a et b tunc cessabit actio a enī remittet frigiditatem ipsius b et introducet caliditatem introducet enī caliditatem a 4 vsq; ad nō gradū et remittet frigiditatem ab vii vsq; ad 4 b vero opposito mō producet frigiditatem a 4 vsq; ad nō gradū corumpendo caliditatem ab 8 vsq; ad 4 in prima medietate ipsius a et tunc cessabit reactio q: illa extrema sibi applicato erunt omnino cōsimilia.



**Cōtra hāc solutionē sic arguitur** dabilis est alteratio ppetue durationis scdm hāc positiones ergo solutio nulla aīis pbo signo agēs a z b passū q̄ debeant agere z reagere in seinuicem z volo q̄ sic se habeāt q̄ postq̄ fuerint aliq̄e pres eorum assimilata moueantur extrema versus seinuicē sic q̄ semp maneāt partes ap p ximate precedentes assimilata z sequentes maneant assimilata de quo posito sic arguo semper ad extrema remotiora erunt aliq̄e partes assimilatae z per maiorem approximationē poterūt assimilari ergo cum ibi sint infinita er ad quodlibet eorū erit successiua approximationis sequitur q̄ nō erit finis reactionis z p pns ibi erit alteratio ppetue durationis quod erat probādum nec valet dicere sicut dicebat precedens solutio videlicet q̄ q̄n erunt extrema assimilata semper cessat reactio q̄ sequitur ex illo manifeste q̄ partes nō repassa nunq̄s ager in parte repassam nec posito reogente nec deposito quia secundum extrema propo quiora sunt assimilata.

**Ad hoc argumentū dicitur** q̄ lz ibi sint infinita puncta ad quorū quodlibet erit successiua approximationis tñ tādē erit totum passum assilatarum agentū z e contra.

**Aliqui habēt talē modū dicēdi** q̄ ista p̄na nichil valet supposito q̄ a agat in b z b reagat i a a producet caliditātē in isto medio z b producet frigiditātē in isto medio igitur in hoc medio simul intenderur caliditas z frigiditas Qñ ymaginātur isti q̄ b producet frigiditātē in illo medio sed habebit esse mere successiuum oīno sicut motus ita q̄ q̄ p̄mū erit aliqua frigiditas producta a b in isto medio ipsa corrūpetur a caliditate ipsius a sed ad hoc q̄ aliqua caliditas dicatur intendi oportet q̄ partes eius simul maneant z ita postq̄ partes illius frigiditatis non simul maneant non concedunt q̄ intēdetur frigiditas in medio. Et vltērius concedunt q̄ due sunt qualitates eiusdem speciei quarum vna est res permanens z alia successiua Sed isti nō sufficienter se declarant q̄n enī concedunt q̄ q̄ p̄mū aliqua frigiditas habebit esse productū ipsa corrūbetur signetur aliqua frigiditas que q̄n q̄ erit producta z simul iam in illo instanti in quo ē producta clarū est q̄ si ipsa corrūpetur q̄ nō corrūpit p̄ p̄mū non esse quia si instans presens sit p̄mū instans eius esse implicat q̄ etiam sit p̄mū eius non esse q̄ si dixeris q̄ ipsa corrūpetur per vltimū sui esse.

**Contra** vel illa frigiditas est alicuius extensionis vel nullius non est dicendum secundum z si dederis p̄mū sit igitur digitalis quātitatis z sequitur q̄ ista frigiditas que est in medietate illius digitalitatis p̄ximioī agentis prius fuit & p̄ p̄ns nō hēbit ista frigiditas, eē mere successiuum. Non video qualiter volunt ymaginari q̄ illa frigiditas sit ens successiuum sicut motus. Item etiam dato q̄ de facto partes illius frigiditatis non simul manerent postq̄ tamen eis ex natura non repugnat non debet dici ens successiuum.

**Ad cōfirmationē in qua t̄ngit difficultas** quō aqua calefacta reducitur ad frigiditatem varū diuersis modis respondentē sed inter tot opiniones recitabo magis famosas. Prima opinio dicitur fuisse auctēntē qui dicit illā reductionē fieri ab intrinseco ita q̄ forma aque reducitur ipsam aquam calefactā ad frigiditatem sed non determinauit vtrū fiat talis reductio cum instrumento vel sine instrumento. Propterea aliqui dicunt q̄ illa forma aque corrūpit caliditatem z producit frigiditatem

cū cum frigiditate virtuali tanq̄ instrumento vnde secundum istos frigiditatis virtualis ipsius aque est quedam qualitas quā aqua sibi determinauit extra alias qualitates que naturaliter est productiua frigiditatis z ita etiam dicendum ē q̄ forma ignis determinat sibi caliditatem virtualē nec tñ ex illo sequitur cōtraria esse i e odem q̄ licet illa frigiditas virtualis corruptiua sit illius caliditatis actualis hoc tñ non est immediate lz per frigiditatem actualē quā illa frigiditas virtualis producit sicut prius fuit declaratum de lumine quō est corruptiuū frigiditatis mediate

**Alii nō ponētes talē frigiditatem**

virtualē dicunt q̄ talis alteratio fit ab intrinseco quocumq̄ instrumento secluso ita q̄ ad hoc q̄ forma aque reducat se ad frigiditatem non requiritur q̄ hoc faciat mediante aliquo instrumento sed vbi deberet agere in aliquid passum extrinsecum esset opus instrumento sed postq̄ non agit nisi in passum intrinsecum non oportet q̄ agat mediate ante instrumento.

**Secūda opinio fuit galteri burlei**

q̄ talis reductio fit tñ ab extrinseco videlicet a cōtinēte siue a corpore circumstante; ex quo enim aqua non contrariatur sibi nec pars alicui parti non potest fieri talis reductio ab intrinseco.

**Tertia opinio fuit ipsius defozli-**

uio qui tenet q̄ aqua calefacta nec similiter aliquid mixtū potest alterari ab intrinseco nisi ipsa esse difformis i partibus quo ad qualitates primas vnde dicit q̄ si partes q̄ titatiue hoīs essēt vniūm calide hō nō alteraret ab intrinseco z eodē mō daretur aliqua aqua vniūm calida que non reduceretur ab agente intrinseco ad frigiditatem nisi primo fieret difformis in suis partibus z propterea ignis calefaciens aquam calefacit eam difformiter ita q̄ aliq̄e partes sūt calidiores aliq̄e vero minus calide z ideo tales partes alterant seinuicem per frigiditatem coextensam caliditati z ita totum alteratur ad frigiditatem. Sed hec secūda opinio nō videtur continere veritatem quod sic probo volo q̄ aliqua aqua sit calida vt vi. medium vero circūstans sit frigidum vt duo ista aqua reduceretur ad frigiditatem multo intensiorem q̄ sit frigiditas cōtinētis vt docet experientia & per p̄ns ista reductio non fiet a frigiditate ipsius circūstantis vel alias seq̄ q̄ a portioē minoris inequalitatis fiet actio z si se q̄t q̄ sile q̄ ager i suum sile q̄ p̄mū seq̄ uatur pres caliditas vt vi. est maioris actiuitatis z resistentis q̄ sit frigiditas vt z z per consequens caliditas ipsius aque potius bz corrumpere frigiditatem mediū vt duo q̄ frigiditas, mediū corrumpat caliditatem aque vt vi. q̄ scdm sequitur sic probo frigiditas ipsius cōtinētis producet intensiorem frigiditatem in illa aqua q̄ sit frigiditas vt z igitur illa aqua quādoq̄ precise hēbit frigiditatem vt z tūc frigiditas ipsius cōtinētis z frigiditas aque erunt equaliter intenser tamen frigiditas cōtinētis adhuc ager in illam aquam igitur simile ager in suum simile.

**Ad ista dicit burleus q̄ licet frigiditas**

cōtinētis producet in aqua frigiditatem itēsiōē tñ hoc nō est nisi p̄ter bonam dispositionē ipsius aque q̄ multū inclinatur ad frigiditatem z ita tortuose exponit illam p̄ positionem q̄ a portione minoris inequalitatis potest fieri actio z etiā dicitur q̄ simile in gradu z actiuitate agit in aliud sibi simile p̄ter magnam dispōnem z inclinationem ipsius passi. S. sed istud non videtur rationabiliter dictum quia etiam vbi medium continens aquam esset sū



## Tertii phisicorum

me calidum adhuc reduceretur illa aqua ad frigiditatem. & tunc non potest dici quod talis reductio fit ab extrinseco. Tertiam opinionem quam dicit de fontibus esse tollerabilem credo esse tollerabilem quod capio aquam calefactam ab igne vna eius pars est calidior quam altera & per consequens pars interior debet intendere caliditatem partis remissionis & pars tota aqua efficietur vniuersimiter & calida & non frigida vel saltem partes remissionis remittet inferiores nichilominus tamen tota aqua adhuc manebit vniuersimilis & non efficietur frigida per diffinitatem partium. Tum etiam ponamus quod si caliditas partis interioris sit maioris actiuitatis quam caliditas partis remissionis & etiam maioris resistentie tunc si illa reductio ad frigiditatem fiet propter diffinitatem partium sequitur quod a portione minoris inaequalitatis fiet actio. Item capiamus aliquam aquam vniuersimiter frigidam & superposito quod ipsa sit corpus vniuersimiter dyaphanum capio insuper duo corpora luminosa omnino equalis actiuitatis vnum illorum producat lumen suum per illam aquam et aliud similiter secundum eperem um oppositum tunc illa aqua erit vniuersimiliter illuminata & cum lumen sit causatum caliditatis sequitur quod vniuersimiliter produceretur ad frigiditatem per totam aquam postea illa aqua reduceretur ad frigiditatem supposito per continens sit omnino vniuersimiliter in frigiditate & pars non erit ibi diffinitas partium ipsius aquae quo ad illam qualitatem primam & pars talis reductio non fiet propter diffinitatem partium.

**Dimissis igitur istis duabus opinionibus** volo insequi primam dum tamen recte intelligatur si eni sic intelligatur quod reductio aquae in frigiditatem fit precise ab agente intrinseco ita quod nullo modo concurrat agens extrinseco illud non est dicendum quod tunc non posset assignari causa quare aqua in estate calida reduceretur ad minorem frigiditatem quam sit illa ad quam reducitur in hyeme propterea dico quod quia aqua calefacta reducitur ad frigiditatem illa reductio fit a forma substantiali aquae etiam sine frigiditate virtuali quod nullam video rationem ponere tale accidens in ipsa aqua & etiam quando ipsum medium siue continens habet frigiditatem iuuat etiam ad saltem reductionem & ex illo non habetur principale illatum in confirmatione quod aliquae qualitates contrarie sint in eodem subiecto.

**Secundo principaliter arguitur contra secundam conclusionem** in qua dicitur quod est possibile qualitates eiusdem speciei contrarias esse in eodem subiecto & sic arguo nulla caliditas quantuncumque remissa patitur secum aliquam frigiditatem igitur probabo assumptum dato quod in eodem subiecto esset caliditas & frigiditas caliditas semper ageret in frigiditate & pars semper esset actio & reactio inter tales qualitates igitur non starent nec vna com pareretur aliam quod autem caliditas ageret semper in frigiditatem probabo si caliditas esset in aliquo subiecto & illa frigiditas in vno alio illa caliditas ageret in illam frigiditatem verbi gratia capiarur caliditas vt 4. illa secundum dicta copari frigiditate vt 4. si illa caliditas esset in a subiecto & illa frigiditas in vno alio puta in b & b debite appropinquaret ipsi a illa caliditas eo quod est maioris actiuitatis quam esset frigiditas ipsius b resistentia ageret in illam frigiditatem ergo & fortiori si caliditas ipsius a & frigiditas b esset in vno eodem subiecto melius ageret illa caliditas in illam frigiditatem quam prius eo quod sibi melius appropinquaret.

**Confirmat vel caliditas & frigiditas** in quibuslibet gradibus se copatiunt vel in aliquibus & aliquibus non debet dicendum primum quod tunc caliditas summa statet cum frigiditate summa quod prius negatum est si vero in

aliquibus gradibus se copatiunt & in aliquibus non signet caliditas aquae quae secum copariatur frigiditate b quo vel a precise copariatur secum b ita quod non copariatur secum maioris nec minores vel secum copariatur maioris & minoris vel maioris & non minoris vel minoris & non maioris si precise secum copariatur b itaque nec maioris nec minoris sequitur quod si caliditas a intenderet non remitteret frigiditas b quod si remitteretur ita a secum copariatur frigiditatem minoris & et eodem modo pars quod si remitteretur caliditas a non intenderetur frigiditas b quod secum copariatur maioris vtriusque tamen illatum est contra dicta & eodem modo facilliter probari potest quod si a copariatur secum b & etiam maiorem & minorem quod ad intensionem b non sequitur remissio ipsius a & similiter quo ad intensionem a non sequitur remissio ipsius b & ex illo facile potest probari quod non sit dicendum quod a copariatur secum b & et maioris frigiditatem sed non minoris quod tunc sequitur quod ad intensionem b non sequitur remissio a & si dicatur quod a copariatur secum b & etiam minorem frigiditatem sed non maioris sequitur quod ad remissionem a non sequitur intensio b.

**Ad secundum principale concedo quod qualitates eiusdem speciei contra se copatiuntur se in eodem subiecto et nego quod nulla caliditas copariatur secum a liquam frigiditatem immo dico quod caliditas vt 4. stat cum frigiditate vt 4. & quando dicitur si caliditas vt 4. pone retur in aliquo subiecto & frigiditas vt 4. in alio subiecto & illa duo sibi inuicem bene applicarentur caliditas ageret in frigiditatem igitur a fortiori si sint in eodem subiecto caliditas ageret in frigiditatem dicitur quod dato quod poneretur in diuersis subiecto caliditas vt 4. non ageret in frigiditatem vt 4.**

**Sed contra frigiditas vt 4. estimo** resistentie quam sit caliditas vt 4. actiuitatis igitur caliditas vt 4. debet agere in illa frigiditate anis probabo quod vel se equalis actiuitatis & equalis resistentie vel illa frigiditas est tate resistentie sicut illa caliditas actiuitatis vel equaliter se habet ad omne minus credo quod non negabis quod caliditas vt 4. sit maioris actiuitatis quam frigiditas vt 2. resistentie & per pars nunquam caliditas vt 4. stabit cum frigiditate vt 2. cuius oppositum antea dictum est.

**Ad hoc dicunt aliqui quod caliditas vt 4. non est maioris actiuitatis quam sit frigiditas vt 4. resistentie** Sed istud nichil valet clarum enim est quod caliditas vt 4. ad frigiditatem vt 2. est portio maioris inaequalitatis & cum semper a tali portione debet provenire actio sequitur quod nunquam caliditas vt 4. stabit cum frigiditate vt 2. quod autem caliditas vt 4. sit maioris actiuitatis quam frigiditas vt 2. resistentie pars quod capto corpore quod habet 4. gradus caliditatis & 4. frigiditatis quod sit b & ei applicato corpore a. quod habeat 6. gradus caliditatis & 2. frigiditatis tunc clarum est quod a ageret in b & corrumpet duos gradus caliditatis & illi duo gradus frigiditatis per se positi sunt tante resistentie intrinsece sicut quod ponitur cum alitis & sunt minoris resistentie intrinsece igitur siue ponatur per se siue non semper caliditas vt 4. habebit portione maioris inaequalitatis super 2. gradus frigiditatis quod erat probandum.

**Sed forte possumus dicere quod a tali portione non pueniret actio quod si illa caliditas vt 4. corrumpet frigiditatem vt 2. tunc ageret ultra gradum suae perfectionis quod cum ad corruptionem vni gradus frigiditatis sequatur introductio gradus caliditatis sequitur quod ibi esset caliditas vt 5. producta a caliditate vt 4. vtrum autem hoc satisfaciatur tripliciter diligenter consideres.**



## Questio tertia

**Ad confirmationē concedo q̄ cali-**  
ditas et frigiditas non in quibuscunq; gradibus se com-  
parantur sed in aliquibus et in aliquibus non et quando  
dicitur sit ita q̄ caliditas a comparatur secus frigiditatem  
bene volo et quando petis vel sic precise comparatur  
ita q̄ nec maiorem nec minorem et. verbigratiā sit a cali-  
ditas vt 4 b vero frigiditas vt 4 dico q̄ a comparatur  
secus frigiditatem minorem quia comparatur secum me-  
diatatem b sed quia dices hoc non esse ad intentione ar-  
gumentum quia questio est vtrum comparatur secum frigi-  
ditatem minorem totalem dico q̄ caliditas a magis in-  
tensa comparatur secum minorem frigiditatem et ipsa ma-  
gis remissa comparatur secum maiorem frigiditatem de  
virtute sermonis loquendo dico q̄ a precise secus compa-  
ratur ita q̄ nec maiorem nec minorem quia quando re-  
mittitur a caliditas remanens non esset a sed pars eius  
sed sicut concedimus q̄ a caliditas intenditur vel remit-  
titur ita etiam possumus concedere q̄ p̄t pati secum ma-  
iorem frigiditatem eo q̄ pars eius potest esse in eodē sub-  
iecto cum frigiditate maiori hoc argumentum ad longū  
deducit gregorius distinctione xvii. questione 3 articulo  
secundo in suo primo quod tamen non tantum debuisse  
ponderare eo q̄ facilis parer solutio.

**Contra** hanc solutionem arguitur sic si caliditas  
alicui frigiditati cōpossibilis et alicui frigi-  
ditati nō sit cōpossibilis sequitur q̄ datur maxima frigi-  
ditas cum q̄ p̄stare caliditas vel maxima cū qua non  
pōt stare vel minima cū qua stare potest vel minima cū q̄  
non p̄t stare tenet p̄na a sufficienti diuisione q̄ neutriū isto-  
rū sit dicendū sic probō et p̄io probō q̄ non datur maxia  
frigiditas cū qua pōt stare aliqua caliditas q̄ datur op-  
positū et signetur illa frigiditas et sit avel a est frigiditas  
summa vel non si ē frigiditas summa et ipsa ē maxia cum  
qua potest stare aliqua caliditas igitur cū ipsa pōt stare a-  
liqua caliditas et sic enim frigiditate summa erit remissa ca-  
lidity quod est contra prius dicta si vero a frigiditas  
non sit summa sequitur q̄ est aliqua latitudo inter a et sū-  
mum gradum latitudinis frigiditatis capiatur igitur ḡ  
dus medius inter gradum summum et a et sit b vel cū b p̄t  
stare aliqua caliditas vel nulla si primū sequitur q̄ cū a  
qua frigiditate maiori q̄ si t a poterit stare caliditas et per  
p̄ns a non erat maxima frigiditas cum qua stare poterat  
aliqua caliditas si vero cū b nulla pōt stare caliditas seq̄-  
tur q̄ cū aliqua frigiditate remissa nulla stabit caliditas  
et ita latitudo non erit completa quod ē est contradicere  
q̄ autem secundum membrum dari non possit probō q̄  
sit ita q̄ a sit maxima frigiditas cū a nō potest stare cali-  
ditas et cum qualibet frigiditate maiori poterit stare ca-  
lidity quod manifestā inuoluit repugnantiā q̄ si cū qua-  
libet frigiditate maiori potest stare caliditas a fortiori cū  
qualibet minori q̄ aut non datur minima frigiditas cum  
qua p̄t stare caliditas patet quia si a est minima frigiditas  
cū qua p̄t stare caliditas igitur cum nulla minor p̄t stare  
caliditas quod illa frigiditas remittatur et tūc cū frigiditate  
minori stabit caliditas vel alias latitudo non erit cō-  
pleta q̄ autem non possit dari quartum membrū illius di-  
uisionis probō quia datur q̄ a sit minima frigiditas cum  
q̄ non p̄t stare aliqua caliditas igitur cū a non p̄t stare calidi-  
tas sed cum qualibet minori clarum est quod frigiditas a  
est diuisibilis intensiue et quelibet eius pars gradualis ē  
minor q̄ a et tamen cum nulla tali parte stat caliditas igitur  
Tunc etiam datur maxima frigiditas cum qua nō p̄t  
stare caliditas igitur non est dabilis minima frigiditas  
cum qua non potest stare caliditas p̄na claret et probō a-

tecebens frigiditatis summa est maxima frigiditas cū qua  
non potest stare caliditas quater omnes frigiditates ipsa  
est maxima et cum ea non pōt stare caliditas igitur est ma-  
xima frigiditas cum qua stare nequit caliditas.

**Secūdo sic si caliditas vt vni cōpate-**  
retur secum frigiditatem vt 4 sequeretur q̄ termini cō-  
trarii verificarentur de eodem quod sic probō sit ita q̄ i  
a sit caliditas vt iiii cum frigiditate vt iiii et sic arguo om-  
nis forma existens i aliquo subiecto denominat illud subie-  
ctum et per consequens caliditas denominat a esse calidū  
et etiam illa frigiditas denominat a esse frigidū q̄ si dicas  
q̄ illa caliditas non denominat illud subiectum sed suffi-  
cit quod secundum caliditatem summā illud subiectum de-  
notaretur esse calidum probō q̄ hoc non satisfacit oīs for-  
ma existens in aliquo subiecto producit suū effectum cum  
igitur effectus caliditatis sit denominare ipsū subiectū esse  
calidum sequitur q̄ a est calidum et etiam frigidum.

**Ad primū istoꝝ concedo q̄ alicui**  
frigiditati cōpossibilis est caliditas et alicui frigiditati  
i cōpossibilis et concedo illā p̄nam et sicut bene probatur  
est non p̄t dari primū membrum nec secundū nec tertū s̄  
do quartum et dico q̄ summa frigiditas ē minima frigiditas  
cū q̄ nō p̄t stare caliditas et qualis frigiditate minori datur  
datur frigiditas intensior cum qua p̄t stare caliditas imo  
breuiter cū qualibz minor frigiditate p̄t stare caliditas n̄  
cet nulla frigiditas remissior a q̄ sit pars gradualis a cō-  
patitur secum actualem aliquā caliditate non tamen res-  
pugnat quin cum qualibet parte eius gradualis fiet aliq̄  
caliditas et quando dicitur inter omnes frigiditates summa  
est maxima frigiditas cum qua non potest stare caliditas  
et per consequens male datur aliud membrum dico q̄ si il-  
la p̄pō exponatur rōe illius suplatiui sic. si illa frigiditas ē  
magna cum qua non p̄t stare caliditas et cū qualibet ma-  
iori p̄t stare aliqua caliditas falsus est ille s̄sūs si vero a  
liter sic q̄ sit vna p̄pō ypothetica vt sit eius sensus illa  
frigiditas est maxima frigiditas et cum ipsa potest stare a-  
liqua caliditas et tunc sensus eius esset verus nec hebe-  
re ex illo potes q̄ non bene datur minima frigiditas cum  
qua non potest stare caliditas.

**Ad scdm nego q̄ termini cōtrarii**  
verificentur de eodem dico q̄ caliditas nō denominat suū  
subiectum esse calidū nisi ipsa sit summa vel predominetur  
frigiditati secum coextenso concedo tamē q̄ sim illā cali-  
ditatem remissam aliquam denominatur eius subiectū  
videlicet remisse calidum et illud sufficit.

**Tertio principaliter at si calidi-**  
tas et frigiditas possent se cōpati in eodem subiecto seq̄-  
retur q̄ albedo et nigredo possent se compati in eodē sub-  
iecto in gradibus remissis tenet p̄na q̄ vtrobiq; equalis  
ē rō falsitate p̄ntis sic probō sic albedo cōpatitur secus  
nigredine seq̄retur q̄ sumus gradus rubedinis possit sta-  
re cum summo gradu viriditatis q̄ est falsū p̄bo tamē se  
quelā sic magis distant gradualiter vnus gradus albedi-  
nis et vnus nigredinis q̄ quicunq; gradus rubedinis et  
vnus viriditatis immo maior est repegnantia inter quos-  
cunq; gradum albedinis et vnum gradum nigredinis q̄  
inter quocunq; gradum rubedinis et vnum gradum vi-  
riditatis postq̄ albedo et nigredo sunt colores extre-  
mi viriditatis autem et rubedo sunt colores medii si ergo  
albedo et nigredo in gradibus remissis se compatiuntur  
simul stare poterunt summus gradus viriditatis et sum-



## Tertii phisicoy

mus gradus rubedinis quod erat probandum.

**Cōfirmat probādo qd nō sit possi-**  
bile caliditatem vt 4 r frigiditatē vt 4 esse in eodem  
subiecto r sic arguo si illā sit possibile sit ita q a sit cali-  
ditas vt 4 r frigiditas vt 4 r sic arguo volo q ipsi a  
applicetur b qd qdē b hēat sex gradus caliditatis r suffi-  
cienter dñetur super a tunc b introducet in a duos grad<sup>9</sup>  
caliditatis vel corrumpetur aliqua frigiditas ipsius a vt  
nulla si nulla tunc simul stabūt caliditas vt 9 r frigiditas  
vt 4 quod prius negatum fuit.

**Fortē dicitur sicut dicendū ē q sicut**  
duo grad<sup>9</sup> caliditatis producēt ita corrupēt duo frigi-  
ditatis s3 probō q ex illo seqt destructio opinōis signēt  
illi duo gradus frigiditatis q corrupentur r sic arguo nū  
q̄ qualitas xp̄a alicui subiecto corrupitur nisi p̄ introdu-  
ctionē alicuius qualitatis q̄ illi cōtrarietur postq̄ s̄ illa  
frigiditas vt 2 corrupetur r hoc p̄pter aduertū illorū duo-  
rū qdū caliditatis seqtur q̄ illa caliditas vt ii cōtrariat il-  
li frigiditatē vt duo r cū illa caliditas introducta sit eius-  
dē sp̄t cū caliditate equaliter intensa q̄ p̄ fuit i a seqtur  
q̄ illa frigiditas vt 2 ē cōtrariabaf caliditati vt duo tenet  
p̄ illa p̄ illaz maximā quicquid repugnat vni i diuiduo  
alicuius speciei repugnat cuilibet indiuidio eiusdem sp̄t  
r per consequens caliditas vt 4 nō p̄patitur frigiditatē  
vt 4 quod erat probandum.

**Ad tertiu p̄ncipale dupliciter dicit**  
p̄t p̄mo dico q licet caliditas r frigiditas possint esse i  
eodem subiecto non tñ seq̄ ē q̄ albedo r nigredo p̄nt se  
p̄pati ēt in gradibus remissis r cā diuersitatis ē q̄ calidi-  
tas r frigiditas sūt qualitates actiue r passiue sed nō al-  
bedo r nigredo p̄trea simul s̄nt caliditas r frigiditas  
r non albedo r nigredo p̄trea s̄nt concedendo q̄ al-  
bedo r nigredo p̄nt se compati in gradibus remissis nec  
ex illo inferre potes q̄ summa rubedo compatiatur secū  
summā viriditatē vñ dico q̄ albedo r nigredo nō magis  
cōtrariantur q̄ rubedo r viriditas imo de facto non s̄nt  
qualitates contrarie p̄rie vtendo terminis q̄ qualita-  
tes contrarie sic se hñt q̄ vna est corruptiua alterius qd  
non contingit de albedine r ingredine s3 q̄ iter illas qua-  
litates reperitur distantia gradualis qua potest acquiri  
per verum motum alterationis possumus cōcedere illas  
esse contrarias.

**Ad cōfirmationē cōcedo q̄ nō icō-**  
uenit a eē caliditatē vt 4 r frigiditatē vt 4 et admissio  
casu q̄ b hñs 6 gradus caliditatis applicetur r dicit q̄  
introducentur 2 gradus caliditatis i a r corrupēt 2 gra-  
dus frigiditatis r qd dicit nūq̄ aliqua qualitas d3 cor-  
rumpi nisi per introductionē alicuius qualitatis q̄ sibi sit  
incompossibilis r per p̄ns si 2 gradus frigiditatis corrup-  
untur hoc est per introductionem illorum duorum gra-  
dum caliditatis r p̄ p̄ns illi duo gradus caliditatis cō-  
trariantur duobus gradibus frigiditatis.

**Ad hoc dico q̄ duobus modis ali-**  
qua qualitas contrariatur alteri vno mō p se aliomō d p  
accidens illa qualitas cōtrariat alteri p se que sic se h3 q̄  
rōe sui r nō rōe alterius nō cōpatiūt secū aliā sicut cali-  
ditas sūma cuilibet gradu frigiditatis de p se contraria-  
tur. Illa vero qualitas cōtrariat alteri de per accidens  
q̄ non cōpatitur secū aliam rōne alterius sicut cōtingit i  
p̄posito illi ei duo gradus caliditatis introducti non con-  
trariantur de p se illis duob<sup>9</sup> gradib<sup>9</sup> frigiditatis expul-  
sis q̄ qd illi duo grad<sup>9</sup> caliditatis nō eē nt cōiuncti 4 gra-

duobus caliditatis sed precise duob<sup>9</sup> bñ cōpaterē t̄ secum  
illos duos gradus frigiditatis sed ex quo cōiunguntur 4  
gradibus caliditatis r sunt vna pars gradualis calidita-  
tis vt sex p̄trea de per accidēs cōtrariatur illis duob<sup>9</sup>  
gradib<sup>9</sup> frigiditatis r tūc ad illā p̄p̄tem assumptam dicen-  
dū ē q̄ h3verū in hīs que sic se hābent q̄ vñ contraria ē  
alteri de per se r nō op3 in hīs vbi vñ contrariatur alte-  
ri de per accidens hanc solutionē dat de foliatio

**Cōtra quā sic arguo r p̄mo volo**  
probare q̄ non sit cōcedēdū q̄ illud corp<sup>9</sup> b p̄ducat duos  
grad<sup>9</sup> caliditatis r sic arguo in a sunt 4 gradus calidita-  
tis r 4 gradus frigiditatis in b vero sunt sex gradus ca-  
liditatis vt 2 frigiditatis iḡr sicut caliditas b producet  
duos gradus caliditatis i a erit cōcedēdū q̄ frigiditas a  
producet duos grad<sup>9</sup> frigiditatis in b r p̄ns stabit ibi  
caliditas vt 6 cū frigiditate vt 4 si dixeris q̄ a nō pdu-  
cet frigiditatē in b eo q̄ caliditas ipsius b ē maioris acti-  
uitatis redibit illa difficultas tacta in secundo p̄ncipali

**Secūdo sic capio a corp<sup>9</sup> r quero vel**  
est alicuius actiuitatis vel nullius non est dicendū q̄ nul-  
lius sit ergo alicui<sup>9</sup> actiuitatis volo q̄ applicetur alicui  
passo r sequitur q̄ in illo passo simul & semel intendēt ca-  
liditas r frigiditas quod p̄mo reprobatum est probō  
cōsequentiam caliditas producet in passo caliditates r si  
mīlter frigiditas producet frigiditatem igitur.

**Fortē dicitur dubiū ē an illud passū**  
sit eque bene dispositū ad susceptionē caliditatis sicut fri-  
giditatis vel econuerso r propterea si meli<sup>9</sup> esset dispo-  
situm ad suscipiendum effectum vnius qualitatis q̄ al-  
terius vna illarum qualitātū ager r non alia si vero illud  
passum haberet maiorem caliditatem q̄ a non ageret in  
illud r similiter si haberet inferiorem frigiditatem sed  
vbi illud passum esset omnino simile ipsi a etiaz a ageret  
in illud r passum sed vbi in passo esset minor caliditas vel  
minor frigiditas q̄ in a tunc a ageret in tale passum. S3  
arguitur sic vel ad hoc q̄ agat in aliquod passum sufficit  
q̄ i illo passo sit r minor frigiditas r sit maior caliditas  
vel sufficit q̄ sit minor caliditas r maior frigiditas vt  
q̄ istom p̄ns est reprobatum vel oportet q̄ si minor ca-  
liditas r etiam minor frigiditas r clarum est q̄ nullus  
tale corpus dari potest quia tunc talis latitudo non esset  
completa quod est negandum.

**Tum tertio sequeretur q̄ nunq̄ te-**  
nisse calidum posset agere intense calidum probō conse-  
quentiam capiat a corpus quod habeat caliditatem vt  
5 r frigiditatem vt 3 b corpus habeat caliditatem vt 7  
r vnum gradum frigiditatis r appropinquatura r b tunc  
si a debeat agere in b hoc erit per frigiditatem ipsius a  
cum iuuamine frigiditatis ipsius b r ex illis duabus frigi-  
ditatibus consurgit frigiditas vt 4 caliditas ipsius b re-  
sistet cum iuuamine caliditatis a r illis duabus calidita-  
tibus cōsurget aggregatus vt xii sed caliditas vt xii siue  
xii gradus caliditatis sunt minoris potentie tam actiue  
q̄ resistiue ergo illi xii gradus caliditatis potius debent  
agere in illos 4 gradus frigiditatis q̄ illi 4 gradus fri-  
giditatis agant in illos xii gradus q̄ si dixeris argumen-  
tum fundari super falsa ymaginatione videlicet q̄ frigi-  
ditas b iuuat frigiditatem a ad corrupendum calidita-  
tatem b quia ille gradus frigiditatis qui est in b non con-  
trariatur caliditati que est in b sed a aggregatum ex calis-  
sitate a r frigiditate eius agit in b hoc est mirabi-  
le. Tum quia aggregatum ex illa caliditate r  
frigiditate habet maius dominū super frigiditate ipsi<sup>9</sup>



## Questio tertia

b<sup>o</sup> super eius caliditate maius ei dñum h<sup>o</sup> caliditas vt  
v. super vnum gradū frigiditatis q̄ tres grad<sup>o</sup> frigidita-  
ris habeant super 8 gradus caliditatis. Tum et quod agit  
illud aggregatum in b nisi pp vnā ptē ipsius si igitur il-  
la frigiditas sit minoris actiuitatis q̄ illa caliditas sit re-  
sistentie quomodo illud aggregatum aget in b.

### Quarto sic vel aliqua frigiditas

nata est corūpi ab aliqua caliditate et ei cōtraria vt nulla  
non est dicendū scām sit q̄ caliditas vt 8 sit maioris a-  
ctiuitatis q̄ sit frigiditas vt 4 resistētie et habeat a ca-  
liditate vt 8 b vero frigiditate vt 4 volo q̄ ab a sepa-  
rentur duo gradus caliditatis et a b separentur duo gra-  
dus frigiditatis et tunc q̄ro vel caliditas vt vi est maio-  
rie actiuitatis q̄ sit frigiditas vt 2 resistētie dicere q̄ nō  
nō ē omnino ratiōabile et si dicatur q̄ sic caliditas vt sep-  
non poterit stare cum frigiditate vt 2.

Ad hec argumenta nihil dico sed valeant quequidva-  
lere possunt.

### Ultimo cōtra hanc opinionē at sic

capio aliquod corpus q̄ habeat 4 gradus caliditatis  
et 4 gradus frigiditatis pono q̄ in vna hora successiue  
remittatur frigiditas vsq̄ ad non gradum dictum est q̄  
tū quantum remitteretur frigiditas tū intendetur calidi-  
tas sed ex illo sic arguo sequeretur q̄ in fine hore illa sub-  
iectum haberet caliditate infinite intensam quod est falsum  
sequela sic pbo illa frigiditas remitteretur ad subdu-  
plum et ista caliditas tū intendetur igitur ista caliditas i-  
tendetur ad duplum et illa frigiditas remitteretur ad sub-  
quadruplum igitur illa caliditas intendetur ad quadrup-  
plum et sic consequenter in infinitum igitur in fine hore  
illud corpus habebit caliditate infinite intensam.

### Ad hoc argumētū faciliter dicit p̄t

q̄ quantū remitteretur illa frigiditas tantum intendet illa  
caliditas non quidē in p̄portione geometrica sed arithme-  
tica q̄ sicut illa frigiditas in prima medietate hore duos  
gradus deperdet ita in secunda medietate duos alios de-  
perdet et illa caliditas in prima medietate hore acquirit  
duos gradus et etiam duos alios in 2 medietate hore p̄mā  
opinionem quia vsitatio est iteque. tum et q̄ debiles rō-  
nes que non currunt contra hanc opinionem cōtra ip̄as  
adducti possunt Et hec de scā a opinione et per cōsequē-  
quod inuoluebatur in titulo questionis

### Unc consequenter dicendū ē

vt supposito q̄ qualitates contrarie possunt  
se cōpati i eodē subiecto intēssio forme vt attendi  
penes maioraē aut maioraē admixtionē cū suo contrario.

**Circa** r̄p̄ in primo distinctione xvii. questione tertia  
articulo primo q̄ quanto aliqua forma minus pmisce-  
tur suo contrario tanto ipsa ē magis remissa ita q̄  
forma non d̄ esse intensior per hoc q̄ h<sup>o</sup> plures gradus  
non cōdicantes et. sicut dicit opinio cōis nec q̄ magis di-  
stat a non gradu sed quia minus de suo contrario sibi p-  
misceatur et hoc videtur voluisse p̄p̄is tertio thopicorum  
capite prime vbi dicit q̄ quanto aliqua sunt magis ip̄er-  
mixta suis contrariis t̄ro sunt magis talia vt albi q̄ ni-  
gro ip̄mixtus aliquas et alias auctoritates tam ipsius  
commentariis q̄ p̄mā p̄ hac opinione adducit nullā tamē  
facit rationem Sed hec opinio videtur deficere in multis  
Tum primo quia concedit qualitates contrarias se cō-  
pati in eodem subiecto Tum etiam supposita illa opinio  
ne q̄ tenet qualitates eiusdem speciei cū p̄ris stare i eodē

subiecto adhuc non ben e defendi posset hec opinio

### Unde breuiter cōtra eā arguitur

primo sic vel aliquid potest eē summe album vel calidum  
vel non/non est dicendum secūdum et si potestari aliq̄  
tale clarum est q̄ illa albedo esset intensior vna alba albe-  
dine et si ipsa sit intensior sequitur q̄ minus permisceatur  
suo contrario q̄ illa alba et si minus permisceatur sequitur  
q̄ aliquantū permisceatur suo contrario et sic cum albedi-  
ne summa stabit al: quā nigredo.

### Secūdo sic aliquę qualitates tā spi-

rituales q̄ corporales possūt itendi et remitti quarū tū i-  
tēssio nō d̄ attendi penes hoc q̄ magis vel min<sup>o</sup> pmisce-  
tū cōtrariis igit̄ sufficere dicit hec posito itēssionē fore  
eē attendēda penes maioraē vel minoraē admixtionē cū suo  
contrario d̄ eī q̄ aliquantū formarū itēssio penes hoc d̄  
attendi et aliquantū non nihil ē dictū op̄s q̄ dicere ḡnāl̄ in  
oibus formis itēssionē eē attendēda penes hoc q̄ dictū  
ē probat tū aut̄ptū lumē itēssio itēssio qualitas corporalis et p̄c̄ in-  
tēdi et remitti et nō dicitur eē itēssio eo q̄ min<sup>o</sup> pmisce-  
tū suo p̄rio q̄ nihil contrariatur lumini similiter vsio itēdi  
et remitti vt si p̄mā videā aliq̄ visibile a remotis et ap-  
p̄quet organo meo tūc vsio itēdi et remitti et ip̄a similis non  
h<sup>o</sup> contrariū igit̄ eī itēssio non est penes illud attendēda  
in qualitatibus et spiritualib<sup>o</sup> multe sunt que non habēt  
contrarium tamen intendunt et remittuntur igitur.

### Tertio sic multe sūt fore spiritus

ales intensibiles et remissibiles et habentes cōtrarium  
quarū tū itēssio aut remissio nō ē attendēda penes ma-  
iorem vel minoraē admixtionem cum suis p̄ris igit̄ proba-  
aūs suppono q̄ sortis careat aliqua virtute (non s̄o idē  
distributione talis finis) et eius virtio opposito tūc ex hac  
opinionē sequeret q̄ sortis nō posset acquirere illā virtutē  
nisi et acquireret eius vicinū oppositū vel ad oē minus q̄  
acquirat illā virtutē sub gradu sūmo quod est falsū q̄ si  
acquireret illā virtutē et nō sub gradu sūmo ipsa erit aliqua  
tūc remissa et p̄ p̄mā mixta suo contrario. Et eodē mō-  
si sortis nec haberet scientiam de a nec errozes circa a seq̄  
et q̄ non poterit habere scientiam de a q̄ uin et acquirat er-  
roze vel quin acquirat illā scientiam sub gradu intensissi-  
mo quod liquet esse falsum.

### Quarto sic sequeretur q̄ nō esset

possibile albedine inēdi in aliquo subiecto qui et itēdere  
tur nigredo q̄ est falsū pbo tū p̄mā volo q̄ i aliquo sub-  
secto sint albedo et nigredo itendat in hora futura illa al-  
bedo tunc sic at illa albedo intendetur igitur cōtinue mi-  
nus et minus erit p̄ mixta suo contrario sed nigredini igit̄  
et illa nigredo continue minus et min<sup>o</sup> erit p̄ mixta albedi-  
ne et p̄ p̄mā illa ingredo continue itendat sc̄da p̄na p̄t̄ sicut  
implicat quoda sit per mixtū b et tamen b non sit per mix-  
tum a ita implicat q̄ a minus pmisceatur b q̄ prius et b  
non permisceatur minus a q̄ prius.

### Quinto capio sic vnū corp<sup>o</sup> habēs

caliditatem vt 4 et frigiditate vt 4 pono q̄ illa frigi-  
ditas in hora sequenti debeat remitti vsq̄ ad non gradus  
tūc si itēssio forme debeat attendi per minores admixtio-  
nē cum suo contrario sequitur q̄ p̄ illā vniformē itēssionē  
caliditatis in tpe finito efficietur illa qualitas infinite in-  
tensionis quod sic proba illa frigiditas remitteretur vsq̄  
ad nō gradū igit̄ ad subduplū ad subquadruplū et sic p̄mā i  
infinitū igit̄ illa caliditas q̄nq̄ erit i duplo minus ad mix-  
ta suo contrario i quadruplo in octuplo et sic p̄mā in infini-  
tum sed quantum minus ad mixta erit caliditas suo con-



## Tertii phisicorum

trario tanto sēp erit intensior: igitur ante finē hore erit in duplo intensior q̄ nunc in quadruplo intensior: et sic p̄r sine statu igit in fine hore caliditas illius corp̄s erit infinite intensioris.

### Sexto sic ex hac opinione seq̄t q̄ a

liquis gradus remissus caliditatis esset intensior gradu sūmo probo sequelam capio vni corp̄s a q̄s hēat caliditate vniiformiter difformem ab 8 vsq̄ ad non gradū et frigiditatem ab 8 vsq̄ ad non gradū opposito: mō sic sc̄z q̄ cum medietate caliditatis intensioris sit medietas frigiditatis remissioris illo posito sit gradus sūmus illius caliditatis b et gradus medius illius latitudinis et ad c est proportio dupla sed aliquis ē gradus inter b et c qui h̄z maiore proportionē ad c q̄ proportionē duplam igit̄ aliq̄s gradus remissus ē intensior gradu sūmo an̄s p̄z q̄z aliquis ē gradus inter b et c qui in duplo minus permiscetur suo p̄rio q̄ c et aliquis qui in quadruplo minus et sic p̄r eo q̄ illa frigiditas in illa parte terminatur ad non gradum igit̄ gradus inter b et c qui habet proportionē quadruplā a et p̄ consequens talis est intensior gradu b. p̄pter hec et multa alia similia argumenta que adduci possent tenē eā oppositum huius opinionis.

**Et pono** alia conclusionem q̄ talis est h̄nō geometrice quanto aliq̄ forma est min⁹ admixta cum suo contrario tanto ē intensior: tñ forma illa ē intensior q̄ minus admiscetur cū suo contrario et hoc p̄r tātū excessum p̄ quantum forma intensior excedit remissiorē verbi gratia dato q̄ naturaliter non sit possibile qualitates eiusdē speciei cum contrariis eē in eodē subiecto sine ēt illā sit possibile questio tamen ē dato q̄ esset vni tale corp̄s per potentiam diuinā in quo eēt caliditas et frigiditas penes quid deberet attendi intensio illius et tale corpus vocatur regulariter mixtū oppositū huius conclusionis mixtū sustinet s̄z dimissa opinionē varietate dō exēplū cōclusionis sit in a corpore esset caliditas vt 8 p̄ totū vniiformis vt 4 totū illud corpus nō esset calidū vt 8 h̄z p̄cise vt 4 quod sic probatur si illi calidati vt 8 et coextensa frigiditas vniiformis vt 8 tñc illud corp̄s nec eēt calidū nec frigidū et p̄ p̄s frigiditas vt 8 ipedit denominationē caliditatis vt 8 ne denominet subiectū calidū vt 8 et p̄ p̄s medietas frigiditatis vt 8 ipedit mediū denominationis et ista frigiditas vt 4 ipedit caliditas vt 8 denominet illā subiectū calidum vt 8 sed caliditas p̄cise denominat illā subiectum esse calidum vt 8 quod erat p̄bandū p̄ia ps conclusionis p̄z ex supradictis q̄ si vna frigiditas vt 4 in vna hora remitteretur ad non gradum ipsa remitteretur ad subduplum subtripulum subquadruplum et ita illa caliditas in duplo minus in quadruplo minus et sic sine statu et tñ nō erit i duplo intensior in occupo vt notū est q̄ alias in fine hore esset infinite intensioris.

### Contra hāc cōclusionē aē primo

sic sequeretur q̄ aliquod corpus cōtinue efficeretur calidius q̄ nunc est et tñ eius caliditas remitteret quod ē falsum probatur tñ p̄na capio illud corpus q̄d h̄z 8 grad⁹ caliditatis et 4 frigiditatis et pono q̄ in vna hora illa caliditas deperdat vniū q̄dū et in eadē hora illa frigiditas deperdat duos tunc i illud corpus cōtinue efficeretur calidius q̄ nunc ē quod sic p̄bo cōtinue et cōtinue maior erit excess⁹ caliditatis sup frigiditatem q̄ nunc sit igit̄ illud corpus cōtinue efficeretur calidius p̄na eē clara et an̄s patet ex casu quia sēper post hoc illa frigiditas deperdet duplū ad illud quod deperdet caliditas nā i fine hore illud corpus hēbit caliditates vt septē et frigiditatem vt 2. mō ma

ior ē excessus 7 sup 2 q̄s 8 studer 4 et in instāti medio hore illa caliditas erit vt septem cū dimidio et illa frigiditas vt 3 et illa caliditas cōtinue remitteretur igitur illud corpus efficeretur calidius non obstat q̄ ei⁹ caliditas remitteret.

### Cōfirmatur seq̄retur ex hac cōclu

sione hec copulatiua a corp̄s quilibet pars proportionalis ē infinite calida et tñ a corpus nō est calidū q̄ manifestā videt inuoluerē repugnātiā p̄bat tñ sic p̄na volo q̄ a corp̄s sic se hēat: q̄ prima eius pars proportionalis sit infinite calida et similiter secunda et quelibet alia sequens pono insuper q̄ prima pars proportionalis a habeat vnum gradū frigiditatis sc̄ba duas tertias quarta 8 ita q̄ semper p̄cedatur proportione dupla tunc probo copulatiua sic in qualibet parte proportionali a est caliditas infinite et frigiditas finita igitur quilibet pars proportionalis est infinite calida notanter dicitur finita q̄ q̄m qualibz pte proportionali eēt caliditas infinita et similiter frigiditas finita nulla pars proportionalis esset calida aut frigida propterea assumendo illud in qualibet pte proportionali ē frigiditas finita valebit ille modus arguendi q̄ aut a corpus nō sit calidum probatur sic si non esset caliditas in subiecto a illa frigiditas denominaret illud corpus infinite frigidū et per p̄s existente illa caliditate infinite in corpore a illa frigiditas infinite impedit denominationē illius caliditatis et per p̄s illa caliditas non denotat illud subiectū eē calidū p̄na tener ex ista dicitis q̄ aut semota tali caliditate illa frigiditas denominaret a eē infinite frigidū patuit supra in dubio quarto questionis p̄cedentis et p̄ p̄s corp̄s nullomō ē calidum quod erat probandum.

**Ad primū** principale responderetur concedēdo illi latū vsq̄ aliq̄s corp̄s efficeret calidius q̄ nunc ē nihilomin⁹ tñ ei⁹ caliditas remitteret et rō illi ē eo q̄ magis remitteret suū p̄riū q̄s ipedit ab denominationē illi subiecti et iuxta hoc concedēda ē hec conclusio a corpus nūc ē calidū et p̄tinue p̄ totā illā hore intenset eius caliditas et tñ semp manebit eā calidū sicut nūc ē posito ei vt p̄ q̄ a habeat 8 gradus caliditatis et 4 frigiditatis et i vna hora itendat ei⁹ caliditas vsq̄ ad 12 et illa frigiditas vsq̄ ad 8 tñc clarū ē q̄ ei⁹ caliditas cōtinue intenset tñ manebit sēp p̄cise eā calidū sicut nūc ē quod sic p̄z q̄ in fine hore hēbit caliditatem vt 12 et frigiditatem vt 8 et nunc i principio hore h̄z caliditatem vt 8 et frigiditatem vt 4 mō tātus ē excessus arithmeticus 12 ad 8 quātus est 8 sup 4 et p̄ consequens a manebit semp eque calidum.

**Hoc cōfirmationē** nego q̄ q̄s ps proportionalis illi corp̄s sit a versus q̄s sunt ptes proportionales maiores et b sit aliud extremū versus q̄s sunt partes proportionales minores tunc dico q̄ quelibet pars terminata ad b est nō calida s̄z quilibet p̄terminata ad a est calida et ita concedo q̄ quelibet ps proportionalis sc̄dm tales ordinē ē infinite calida et ex illo seq̄tur q̄ ad hoc q̄ aliquid corpus sit albidū non sufficit q̄ medietas eius et plusq̄ medietas sc̄dm se et quodlibet sui sit alba quia dato vno tali q̄s sic hēret albedinē et nigredinem p̄ suas ptes proportionales sicut positi ē de caliditate et frigiditate tunc illud corpus non esset albidū et tñ eius medietas et plusq̄ medietas vsq̄ aggregatus ex duabus primis partibus proportionalibus esset alba secundum se et quodlibet sui et per hoc facile est respondere ad alium casum qui communiter poni solet si aliquid corp̄s sic se haberet q̄ prima ei⁹ ps proportionalis haberet frigiditatem vt 2 secunda ps proportionalis vt 4 tertia frigiditatem vt 8 et sic p̄r semper procedendo in p̄portione dupla et ēt prima pars proportionalis ei⁹ haberet caliditatem vt 4 secunda vt 8 ita q̄ cuiuslibet pars

*requirere solum inquit in minimis duae p̄cedens.*



# Questio prima



## Hoc quarto phisico

aristoteles determinat de passionibus extrinsecis entis naturalis. post q̄ in tertio determinavit de intrinsecis. Passiones autem est extrinsecis celum locus et tempus et propterea determinandum est de loco et quia re etum est index sui obliqui etiam determinandum est de vauo et postea de tempore propterea.

**Queritur primo utrum duo cori** pora possint esse in eodem loco et idem corpus possit esse in pluribus locis.

### Pro solutiōe huius q̄stionis notā

dum est primo q̄ locus sic diffinitur a philosopho **Locus** est vicinus terminus corporis continentis i mobilis primū quam diffinitionem sic exponunt nominales **Locus** ē ipm corpus locans tangens ipsum locatum et etiā que libet pars corporis locantis immediate tangens ipsū locatum est locus **Et** q̄ aristoteles dicit q̄ locus est superficies noluit dicere q̄ locus supponeret pro vno tali accidente longiato et nō profundum sicut ab aliquibus ymaginatur esse superficies sed dicere voluit q̄ ipsum corpus locans tangit ipsum locatū fm duas dimensiones longi tudinem vcz et latitudinem ita q̄ corpus locans tangit locatum sed nō corporaliter sicut dicere solemus q̄ video aliquod corpus nō corporaliter sed superficialiter ita cōcedimus q̄ video superficiē alicuius rei sed videtur nō fuisse de mēte philosophi locū esse ipsum corpus locās q̄ subiungitur in diffinitione loci immobilis primū clarū est q̄ ipsum corpus locās non est immobile igitur dicendum est q̄ illa diffinitio non competit corpori locatū igitur neq̄ et diffinitum **Tum** scōo aristoteles assignando condiciones ipsius loci inter ceteras hanc ponit q̄ opz locum nō ē maiorem aut minoīē locato sed equalē sed si locus sit ipsū corpus locans aliquis locus esset maior locato igitur non est de mēte philosophi dicere locum esse corpus locans. **Magister** georgius dicit q̄ locus est immobilis primū hoc est de per se q̄ ista p̄pō non est de per se locus est mobilis vel aliter dicit q̄ locus est immobilis eo q̄ lz illa res que est locus simplr sit mobilis hoc tñ ei non competit ea rōne qua locus est. **Et** ad aliud sifr dicit q̄ locus debet esse equalis locato hoc est dicere q̄ locus proprius debet tantum continere sicut ipsum locatum et non plus nec minus **Sed** q̄ totiusse videntur esse iste expositiones et etiam quia probabile est superficiem esse accidens longum larum et non profundum sicut prius visum est i primo phisicorū aliter exponatur diffinitio loci. **Unde** dico q̄ duplex est locus videlicet locus materialis et loc⁹ formalis.

### Locus materialis non est nisi ipi

sum corpus locans locatū et ita intelligi d̄z ph̄s cū dicit celum esse locum elementorum.

### Alius est loc⁹ formalis et est vlti

ma superficies corporis locatū immediate tangens locatum separata tñ ab eo q̄ ponitur esse accidens ipsius corporis continentis et ita per vltimum terminum corporis continentis nichil aliud intelligimus nisi illā superficiē vltimā q̄ autem postea subiungitur in diffinitione immobilis primū sic est intelligendum q̄ locus non est mobilis de per se lz mobilis sit de per accidēs q̄ ex quo ipsū corpus continens est mobile et ad motū eius mouetur illa superficies ideo locus d̄z esse mobilis de per accidens sed

q̄ nichil est mobile de per se nisi possit esse in loco de per se **Et** propterea locus nō ē mobilis de per se q̄ superficies es nō pōt esse in loco nisi rōe corporis cui inheret et ita cōplete sic d̄z intelligi diffinitio loci **Locus** ē vltimus termin⁹ corporis continentis hoc est vltima superficies ipsius inter quam locatū nichil mediat immobilis de p se licet mobilis de per accidens **Forē** dicit superficies et locus sunt species q̄stionis oppositē vt p̄z per ph̄m in p̄dicamento q̄stionis igitur locus non est superficies **Tum** ē locus est principū gnationis sicut dicit porphirius ca. p̄ de de gñe sed vna superficies est principium gnationis igitur vna superficies est locus. **Tum** etiam dicitur est prius q̄ vna est cōditio loci q̄ locus et locatū sint equalia lz clarum est q̄ aliqd locatū et superficies corporis continentis non sunt equalia igitur superficies corporis continentis non est locus.

### Ad hec faciliter dico q̄ aristoteles

i predicamento q̄stionis ponēs superficiem et locum esse spēs oppositas q̄stionis continue non locutus est scdm opinionē priam sed antiquorū q̄ hic in quarto phisico rū determinat oppositum illius **Ad** aliud dico q̄ locus si capitur hic in p̄posito eo modo quo cepit porphirius se pit em̄ ibi porphirius locū p̄aggregat ex patria et exo i bus eius inſi uentis celestibus et aliis que possent dici cā conseruatiua **Ad** aliud dico q̄ sicut duplex est locus materialis vcz et formalis ita duplex est locatum vñ locatū materiale em̄ ipsa res locata locatum vero formale est superficies conuexa ipsius locati immediate tangens superficiē concuam ipsius continentis tunc pono duas p̄pōnes.

### Prima p̄positio nō e necesse locus

et locatum materialia e equalia hec p̄posito clarescet tam dictis q̄ bene stat q̄ corpus continens sit maior corpore contento.

### Scda p̄positio locus et locatum

formalia semper sunt equalia volo dicere superficies cōcaua corporis continentis et cōuexa corporis locati sunt equalia q̄ sic pbatur superficies cōcaua ipsius continentis nec est maior nec minor superficies cōuexa corporis locati igitur ille due superficies sūt eq̄les añs p̄z q̄ ut superficies cōcaua a superficies cōuexa sit b tunc probatur q̄ a superficies nō sit maior b q̄ si sit maior alique excessu diuisibilis erit maior et per p̄ns possit esse vna alia superficies intrer a et b que quidem esset maior b per medietatem illius excessus **Et** iterū poterit eē vna alia superficies minor a maior tñ illa tertia et sic sic p̄nter in infinitum et ex illo sequit q̄ inter a et b iam est vacuū q̄ nō est dicendum et sic p̄z qualiter illa conditio loci quā ponit ph̄s sit intelligenda **Alia** est diuisio loci in locū cōmunem et locū propriū. **Locus** proprius est qui precise vnicum cōtinet locatū et ita superficies cōcaua vasis diceretur locus proprius ipsius vini. **Locus** vero cōmunis est qui plura cōtinet locata et hoc mō celum dicitur esse locus cōis istorum inferiorū sed peteret aliquis si sors esset pro media parte in aqua et pro media pte in aere vtrū tunc dabilis sit locus prius ipsius sortis non est questio qui dari possit locus ipsius cōis. **Et** videtur q̄ locus eius prius nō possit dari quia locus proprius est superficies corporis continentis vnicum locatum sed non potest ibi dari aliqua superficies continēs ipsū sortē non em̄ ex superficie aque que p̄riner medietatem sortis et ex superficie a eris que cōtinet aliā medietatē vna resultat superficies. **Itaque** dico q̄ hoc stat ad nomen si em̄ ille terminus locus possit capi collectiue sicut ille terminus logica tunc dico q̄ datur loc⁹ p̄



pius eius sit non soluz datur locus eius cōmunis Istis notatis pono conclusiones.

**Prima est duo est corpora natura** liter sunt in eodem loco proprio hec ppō p3 q2 forma asini z mā eius sunt in eodem loco z sunt duo corpora de pdicōmento q̄ritatis igitur propositio vera.

**Secūda conclusio duo corpora de predicamento subē naturalit sunt i eodē loco** hec p̄cō se q̄tur ex precederi q2 illa mā z illa forma sunt in eodē loco z illa materia & illa forma sunt corpora de predicamento subē igr̄ corpora de predicamento subē sunt in eodem loco maior est cōcessa z minor p3 q2 materia z illa forma s̄t due medietates ipsius asini igitur sunt corpora de predicamento substantie sed cōter negatur q2 z corpora de pdicamento substantie p̄nt esse in eodem loco intelligētiā ē q2 datur vno corpore de predicamento subē non potest aliud esse in eodem loco secum.

**Tertia cōclusio per potētīā super natura ē duo corpora de pdicamento subē p̄nt esse i eodē loco intelligēdo illā ppōnē in sensu in quo fit ista ppō non eget probatione apud fidelem.**

**Quarta cōclusio idē corp⁹ pōt eē** in pluribus locis circūscriptiue probatur hec cōcō. Idē corpus pōt esse in plurib⁹ locis in vno circūscriptiue in alio p̄o diffinitive igr̄ idē corp⁹ pōt eē in plurib⁹ locis circūscriptiue aūs ē cōcedendū a catholico nā hūanitas xpi in celo est circūscriptiue in loco z in sacramēto altaris diffinitive in loco bonitatem aūs p̄ne sic p̄bo q̄n deus facit aliq̄ corp⁹ eē in plurib⁹ locis in vno loco circūscriptiue z in alio diffinitive duo ibi facit miracula p̄mū ē qd idē corp⁹ ē diuersis locis s̄m est q2 aliq̄ corp⁹ est diffinitive in loco sed qd idē corp⁹ esset in plurib⁹ locis z de⁹ non faceret illud scdm miraculum qd optime facere pōt viso qd non est possibile dare repugantiam que sequatur ad illō ipm esset circūscriptiue in plurib⁹ locis igitur illud mere est possibile deo z minor quō aliqui concedunt primum se cundum negādo Cōtra prima cōclusionem.

**Arguitur sic si duo corpora de pdicamento q̄ritatis p̄nt esse in eodē loco duo corpora de pdicamento subē etiaz poterunt esse in eodē loco** (z semper loquor vt plures) igr̄ p̄nā sic p̄bo nō magis repugnat materiā sortis z materiā platonis esse in eodē loco quā do informantur illis formis q̄ sine illis formis s̄ post q̄ ille due materie sunt corpora de predicamento q̄ritatis nō erit incōueniens q2 sint s̄m in eodē loco igitur sortis z platonis poterunt esse in eodem loco.

**Et cōfirmatur pbando q2 sit possibile vnu corpus de pdicamento subē penetrare aliud.** Et arguit sic ignis z ferrū sunt corpora de pdicamento subē z t̄n p̄nt esse in eodē loco adequato igr̄ male dictū ē i scda cōclusionē maior est nota z minorem probō accipio ferrū non ignitū z signo eius locū pp̄m q̄ sit a efficiatur deū de illud ferrū ignitū z arguo sic ignis z ferrū sunt in loco pp̄rio ipsi⁹ ferri viso q2 in qualibet parte ipsius ferri est ignis igr̄ illa z corpora de predicamento subē s̄nt in eodem loco proprio s̄nt argumentū fieri solet de pane q̄ per aliquam motulam temporis manet in vino.

**Ad primū principale respōsum ē** q̄stione p̄ia p̄m phylicozū circa tertiā opinionem vbi cōcessum est nō eē incōueniens q2 z corpora de predicamento

q̄staris eēnt in eodē loco pp̄o nō t̄n ex illo hēri pōt q2 q̄cūq; corpora de pdicamento q̄ritatis p̄nt eē in eodē loco adequato tāgi ēt pōt illā d̄ quo ibidē sc̄tā ē mērio supponēdo opinionē okā q2 sint z aie i hoie. Vtrū t̄n vnum corp⁹ de pdicamento subē sit in eodē loco pp̄rio cum alio z dictū fuit ibi q2 de p̄tialitib⁹ non incōuenit illius tamē opinionis probabilitate supposita.

**Ad cōfirmationē** r̄ndes cōcedendo ignē z ferrū eē corpora de pdicamento subē z nego q2 p̄nt eē in eodē loco adequato z ad probationē q̄ dicitur signet loc⁹ pp̄m ferri nō igniti deū efficitur ignitū t̄n ad oēs p̄tē ipsi⁹ ferri erit igniti igr̄ ferrū ignis s̄t i eodē loco pp̄rio huic dico q2 argumētū p̄supponit vnu s̄z vtz q2 detur loc⁹ pp̄m ipsi⁹ ferri stricte q2 dē capiēdo locū pp̄m q2 loc⁹ pp̄m ē q2 cōtinet aliquid z nichil separatū ab illo mā in ferro mlti s̄t pozī in qb⁹ ē aer z ita q̄z loc⁹ p̄tinēs ferrū cōtinet aliq̄ separatū ab illo z p̄ p̄nā vñ? ē loc⁹ pp̄m ipsius ferri nō t̄n adeo stricte capto terio r̄ndes cōcedo aliq̄ eē locū pp̄m ei⁹ sicut cōcedim⁹ eē aliquid locū pp̄m sortis z dico q2 i pozis i qb⁹ pp̄m erat aer subin gredit ignis z ita nō hētur nisi q2 illa duo corpora de pdicamento subē s̄nt i eodē loco cōi. Et iā iste mod⁹ arguēdū nō v3 ad oēm p̄tē ipsi⁹ a est aliq̄d ipsi⁹ b igr̄ a z b s̄m in eodē loco pp̄rio sit enī a superficies p̄ueta s̄phere mercurii b verositi superficies p̄caua s̄pere veneris clar⁹ ē q2 a z b non se penetrāt z t̄n ad oēm p̄tē a est aliquid ipsi⁹ b.

**Secūdo principaliter arguitur con**tra tertiā cōclusionē pbando q2 nulla corpora de pdicamento subē ēt p̄ potētīā supnālē p̄nt eē i eodē loco z arguo sic si illud eē possibile sequeret q2 possibile eēt infinita corpora pedalis eē i eodē loco adequato p̄nā ē clara falsitas tē in p̄ntē sic p̄bo q2 si sit pole fiat ergo ita z pono q̄nā illa corpora pedalia s̄nt eā bñ disposita ad susceptionem caloris. Pono insup q2 oib⁹ illis corpib⁹ applicetur vñ? ignis q̄ sit maioris acuitatis, q̄ aliq̄d istorū pedaliū tē s̄tē t̄n sed q2 iste ignis ager i q̄bz istorū pedaliū z in aliq̄d istorū n̄ ager igr̄ ad casū positū seq̄r̄ pdictio z clarū est q2 casus nō ē iposibilis p̄ sc̄a p̄tē igr̄ p̄ prima p̄tē est i possibilis. Fore dicit q2 lz de⁹ p̄t ponere corpora de pdicamento subē i eodē loco nō t̄n seq̄r̄ q2 infinita pedalia possit ponere i eodē loco q2 nō p̄t producere infinita pedalia hoc nō v3 sanior ē opinio q2 t̄z deū posse producere infinitū mētitudine q̄ oppositū admisso igr̄ cāu probō illas pdictorias eē veras affirmatiuā sic probō istud agēs ager i aliq̄d istorū igr̄ i q̄bz istorū ager t̄z p̄nā q2 pilis ē rōvito q2 oia i sta eā bñ applicatur agenti negatiuā p̄o probō p̄ falsitas tē affirmatiue q2 istā agēs ager i q̄bz istorū sit ita i q2 q̄bz istorū producat vnu gradū caloris z sequat q2 producat i finitos grad⁹ caloris equales intensiue z extēsiue. Et ex illo sic arguo ex altera p̄tē horū corporū ponat vnu corp⁹ pedale bñ dispositū ad susceptionē caloris tunc ista corpora producēt i illud corp⁹ infinitā calozē itēsiuel s̄z q̄quid est cā cause ē cā cāti igr̄ si illud agēs ē cā horū infinitozū q̄ duū etiā erit cā ill⁹ caloris infiniti itēsiue z p̄ p̄nā illō agēs ager vltra q̄ dū sue p̄fectionis q2 aut oēs isti gradus caloris producēt infinitū calozē i illō aliud pedale sic probō qd lz istorū pedaliū producet vnu gradū caloris in illō passū igr̄ calor ille erit infinit⁹ intēsiue q2 aut q̄bz istorū producet vnum gradū caloris p3 q2 q̄bz istorū ē agēs naturale non ipeditū passū est bñ dispositū igr̄ quod lz istorū producet vnu gradū caloris in illud passū viso q2 nullū eorū est ipeditū Et ex illo vltēri⁹ sic arguit capiat mltas in quo nullū istorū agit in passū z immediate post hoc ager quod lz istorū i illud passū z sequitur q2 immediate post hoc aliqua pars illius passū habebit infinitū calozē



## Questio prima

intensue & vterius ex illo sequit̄ q̄ in vltimo instanti in quo agēs principale non agit in aliq̄d istorū infinitorum pedaliū ipsum agens incipit esse infinite calidū & ita oportet dicere q̄ immediate post hoc quodlibet istorū erit infinite calidū. Sequela p̄ q̄ immediate post hoc quodlibet istorū habebit aliquē calorē & aggregatum ex illis caloribus tantum sufficit agere sicut vnus calor compositus ex infinitis talibus partibus.

### Cōfirmatur pbādo alia via q̄ illa

infinita corpora pedalia posita penetratiue quorū quodlibet h̄z vnum gradum caloris sufficientem producere calorē infinitū intēsiue in illud passū Et arguit̄ si oēs illi gradus caloris cū hoc q̄ ponuntur penetratiue in eodem loco ponerentur vnitue in eodem subiecto cōstituentes vnam totalē formā & c. forma sufficeret̄ producere calorē infinitū intēsiue vt notū est sed aggregatū ex illis gradibus positis penetratiue & nō vnitue tantum sufficit agere sicut sufficeret illa forma igit̄ sufficit producere calorē infinitū intēsiue minorē probo illi gradū positi penetratiue & nō vnitue eq̄ bñ applicantur huic passo sicut applicarentur q̄n ponerētur penetratiue & vnitue in eodem subiecto ergo sequitur q̄ tantum sufficiunt agere nunc si cur tunc sufficerent agere.

### Ad secūdū principale respōdetur

concedendo q̄ supernaturaliter & corpora de predicamēto substantie p̄t̄ esse in eodē loco & alterius dico esse possibile q̄ deus ponat infinita corpora pedalia in eodem loco & illis corporibus applicetur ignis qui sit maioris actiuitatis q̄ aliq̄d illorū corporū resistentie nec ad aliqua sequitur cōtradictio Et cōcedo q̄ istud agens in q̄libet istorum ager & admittit q̄ in q̄libet istorum producat vnum gradū caloris & q̄ producat infinitos gradus caloris equales intēsiue & extrēsiue. Et q̄n dicitur ponatur ex altera parte vniū corp̄ pedale bñ dispositū ad suscipiendū calorē tunc q̄libet istorū producat vnum gradum caloris in illud passum & per p̄ns ex oibus gradib⁹ ibi productis, resultabit vna forma infinite intēsa viso q̄ quodlibet istorum sufficit agere in illud passum & nullum est impedimentum.

### Ad hoc dico q̄ quodlibet istorū est

impeditum non sic sc̄z q̄ nullū istorū ager in illud passum vel partialiter vel totaliter sed quodlibet istorum sic est impeditū ne sit cā totalis alicuius caloris producti i illo passo Quādamodum si sit aliquod agens calidū applicatum alicui passo tunc illud agens erit cā totalis particularis caloris producti Et si eidem passo fuisset simul applicatus vnum aliud agens calidū tante actiuitatis sicut primū illud impediuit primū sic sc̄z q̄ non fuisset cā totalis illius effectus & illa & agentia calida non produxissent intēsiue calorē q̄ alterū eorū sed in minori tempore illa & agentia citi⁹ sil̄ produxissent effectū q̄ vniū eorum. Eodē modo dicitur in p̄posito q̄ illi in infiniti gradus caloris positi penetratiue & non vnitue producent precise vnum gradum caloris in illud passum & nullus illorum graduum erit cā totalis illi⁹ effect⁹ sed solum partialis Sed vide vtrum oēs illi gradus caloris subito producent vnum gradum caloris in illud passum. Et videtur q̄ sic quia si successiue producet poterit dari aliqua multitudo graduum caloris finita qui quidem gradus adeo cito siue eque velociter producerent vnum gradum caloris sicut illi infiniti quod videretur absurdum.

### Ad cōfirmationē cōcedo q̄ si oēs

illi gradus caloris ponerēt penetratiue & vnitue in eodem subiecto vnā formā cōstituentes illa forma posset produ-

cere calorē infinite intēsum sed nō propterea sequit̄ q̄ si li gradus caloris solū positi penetratiue sufficientes producere calorē infinite intēsum Et q̄n dicitur eque bene applicatur huic passo solum positi penetratiue sicut applicarentur quādo ponerentur penetratiue & vnitue & per p̄ns si sufficientes producere calorē infinite intēsum q̄n p̄stitunt vnā formā etiā sufficientes q̄n solum ponūt penetratiue. Dico q̄ eque bñ applicantur passo applicatione locali q̄n nō cōstitunt vnā formā sicut q̄n cōstituent non tñ eque bene sufficientes agere & vnio illorum graduum multū ad hoc conducit sicut dictū pri⁹ est de duob⁹ agentib⁹ calidis q̄ non producerent maiorē effectū q̄ alterū illorū produxisset. Nichilomin⁹ tñ si calor vnus corporis poneret̄ in altero corpore & ibi resultaret vnā forma intensior illi gradus caloris, sufficientes producere maiorē effectum q̄ prius h̄z non melius applicetur passo applicatione locali & hoc est clarum viso q̄ potentia dei d̄z attendi penes multitudinem forme.

### Tertio principaliter arguitur et

hoc cōtra quartā cōclusionē probando q̄ idē corpus nō pot̄ poni in diuersis locis Et arguo sic si illud eēt possibile sequeretur q̄ daretur maximū p̄dus q̄ fortes pot̄ portare q̄ est falsum falsitas p̄ntis p̄ q̄ sit illud p̄d⁹ a Quērit̄ vel potētia sortis est maior q̄ sit potentia & vel ē equalis vel minor: non minor neq̄ equalis q̄ tunc a portione minoris inequalitatis aut equalitatis fieret actioq̄ nō ē dicendū Et si sit maioris actiuitatis sequitur q̄ portētia sortis diuisibiliter excedit resistentiam a & per p̄ns vnum aliud p̄dus q̄ potentia sortis excederet per medietatem illius excessus posset portare. Sequela tñ sic p̄z pono q̄ potentia portatiua sortis sit vi 4. Et capio a liquod pondus quod sit a quod sit resistentie vt vnum in loco in quo sit fortes gr̄a exēpli parisius volo q̄ fortes panatur romē cū pondere a & sit illud pondus romē resistentie vt duo in sc̄do loco ponatur fortes cum pondere illo & ibi sit resistentie vt tria in quarto loco sit resistentie vt tria cum dimidio in quinto sit resistentie vt tria cum trib⁹ quartis & ita ponat̄ fortes cum illo pondere a in infinitis locis Illo posito a est maximū p̄d⁹ q̄ fortes potest portare & nullū maius fortes potest portare igit̄ est maximū quod fortes potest portare. Prima pars p̄z q̄a in quocumq̄ loco sit fortes diuisibiliter excedit resistentia illius ponderis in illo loco ergo illud pondus fortes potest portare q̄ autem nullum maius potest portare p̄z quia quodlibet pondus maioris resistentie q̄ est resistētia vt 4. vel supra 4. quia resistentia vt 4 est minima resistentia quam habet a pondus modo nullum tale fortes potest portare.

### Cōfirmatur sequeretur q̄ eēt pos-

sibile a esse maius b & tamen in nulla proportionē eēt maius vt a & b sint termini discreti (hoc dixerim quia cōmunit̄ concedimus forte eēt maiorē aliqua sua parte q̄ritatiua Et tamen in nulla proportionē esse maiorem Sequela tamen sic patet pono q̄ a sit vnum corpus bipedale b vero sit aliquod corpus pedale & volo q̄ b ponatur in infinitis locis in primo maneat pedale. in secundo per rarefactionem efficiatur maius in proportionē sexquialtera q̄ sit in primo loco videlicet efficiatur pedale cum semis. in tercio loco efficiatur pedale cum tribus locis & sic consequenter ascendendo sic tamen q̄ in nulla loco sit bipedale tunc patet q̄ a est maius b quia a est bipedale b vero nō & tamen in nulla proportionē est maius quia non in proportionē dupla eo q̄ b ē pedale cum semis Nec in quouis alia proportionē a est maius b igitur.



## Quarti phisicorum

### Ad tertium principale respōdetur

precedendo q̄ potest dari maximū pōdus q̄ sortis sufficit portare & hoc q̄ potentia sortis indiuisibiliter excedit resistētiā illius ponderis & propterea argumentū quod cōiter probari solemus potentiam actiuam non terminari in maximam fundatur super hoc q̄ oīs potentia excedens resistētiā ipsam exuperat excessa diuisibili quod nō contingit in pposito quia indiuisibiliter illa potētia excedit illam resistētiā illā p̄ amplius patebit in de celo.

**Ad cōfirmationē concedo cōclusionem** adductam uidelicet q̄ a est maius b & tamen in nulla proportione ē maius licet uideatur extranea nichilominus tñ vt argumentum bñ deducia ipsa est concedēda & ratio est quia datur minima q̄ritas sub qua non est ipsum corpus b q̄ nūq̄ contingit de corpore non pposito in diuersis locis. Forte dicitis oīm q̄ritatū quas h̄z b p̄ rarefactionem p̄tinue est p̄portio dupla igit qualis est p̄portio q̄ritatis quā habet b in primo loco ad quāritatez acquiratā in secōdo loco talis erit p̄portio eiusdem q̄ritatis ad aggregatū ex oibz is q̄ritatibus acquiratis in aliis locis resulatū igit b est bipedale sicut a. Respōdeo q̄ argumentū solū probat q̄ si ex oibz is q̄ritatibz resulaterez cōstitueret vna q̄ritas illa esset bipedal' sed in casu cui p̄ possibilitatem aliqui non admittunt & sine ratione quidem dico q̄ b non est bipedale.

### Quarto principaliter cōtra eādes

cōclusionem arguitur sic sequet h̄c copulatiuam e p̄pōsitibilem a corp' nunc est infinitū & a corpus in a instanti desinet esse infinitum & tñ nō auferetur aliqua pars ab a et a manebit semper eque extensum quo ad tres dimensiones sicut nūc est sed illa copulatiua est impossibilis q̄ si a nūc est infinitū vni certi parti datur infinitas habet p̄tes e quales & illas semper habebit eodem in dō situatas igit a ē p̄ erit infinitū & nūq̄ desinet esse infinitum probatur tñ h̄c copulatiua esse possibilem volo q̄ a sit vnum corpus infinitū versus orientem & versus occidentes volo q̄ isto corpore a remanente in eodem loco deus ponat ipsum gā datur in loco finito tūc a corpus remanebit omnino extensum quo ad longitudinē latitudinē & profunditatem & nulle partes auferentur ab ipso a q̄ tñ desinet esse infinitū probat a corpus desinet esse quantum nō terminatum igit a corp' desinet esse infinitū t̄z p̄na q̄ infinitū vt attribuit magnitudinē sic diffinitur infinitū est q̄ritum nō terminatū & a nā patet quia cum a corpus erit in illo loco finito ipsū erit clausum termino vel terminis & per consequens non amplius erit quantum non terminatum.

### Et cōfirmatur si idē corp' posset

poni in diuersis locis sequeret q̄ aliquid sit & semel posset calefieri & frige fieri q̄ est falsum probat tñ p̄na ponatur sortes in meridie & ei applicetur aliquod agens valde calidū & etiam ponatur in septentrione & ibi applicetur ei vnum agens valde frigidū tunc illud agens calidum producet calorem in sorte & illud agens frigidum producet frigus igitur sortes simul calefiet & frige fiet q̄ tamen illud sit possibile probat sic quia vel illud agens calidum esset maioris actiuitatis q̄ illud agens frigidum vel & agentia essēt equalis actiuitatis si primum agens calidum ager in sortem & non agens frigidum si secundum oppositum contingit si tertium nec vnum agens ager nec reliquum igitur non stat q̄ sortes simul calefiant & frige fiant.

### Ad quartū principale respōdetur

cōcedēdo illā copulatiuā esse possibile & verā in cāu p̄posito & q̄n dicitis si a nūc sit infinitū sequitur q̄ vni certi parti datur infinitas habet partes equales & cum nichil auferatur ab a sequitur q̄ semper habebit infinitas partes equales & p̄na semper manebit infinitū concessio autē ne go p̄nam & ratio est q̄ ly infinitum includit negationē cū tantum valeat sicut q̄ritum non terminatum. Et h̄z a corpus manebit infinitum in hoc loco demonstrando locum in quo prius fuit & a d̄huc est nichilominus tñ non manebit infinitū sicut nō sequitur hoc corpus est non terminatum in hoc loco igit hoc corpus non est terminatum.

### Ad cōfirmationē respōdet aliqui

q̄ idem corpus positum in diuersis locis non simul calefiet & frige fiet & ratio adducta est inter arguendū. Dicunt em̄ q̄ si calor sit maioris actiuitatis q̄ frigus p̄ducat suū effectū & frigus nichil producat si vero frigus sit maioris actiuitatis producat suū effectum & non calor si vero illa & agentia sint equalis actiuitatis neutriū illorū p̄ducat aliquid in sortem s̄z impedit se inuicem eo q̄ vnum & idem est subiectū in quod debent agere & eodē mōdō cū q̄ sortes positus in duobus locis si potentia eius actiua sit vt vnum non magis poterit portare q̄ in vno loco positis immo si sortes sufficiat portare vnam libram & non sufficiat portare duas si ponatur rome & parisius & eque cito incipiat leuare libram parisius & rome neutram leuare poterit. Sed istud nō videtur apparenter dicitur q̄ sic sic probat nūq̄ aliquid agēs p̄t impedire suū cōtrariū nisi ipm sit in sphaera sue actiuitatis sed sic est q̄ in casu prius p̄posito frigus non est in sphaera actiuitatis illius caloris igit calor non potest impedire frigus nec frigus calorem maior est valde rationabilis & minor claret ex causa. Propterea aliter d̄r q̄ in casu p̄posito sortes simul & semel calefiet & frige fiet & eodem modo idē positi in diuersis locis p̄t moueri motibus oppositis moueri versus orientē & versus occidentem & ita de multis talibus & eodem mō si sortes in vno loco solum sufficiat ferre vnam libram si ponatur in duobus locis poterit ferre duas libras. Et si in mille locis poterit portare mille libras.

**Fortē dicitis sequeret q̄ potētia actiua** sortis nō terminaret q̄ ē cōtra ph̄m in primo de celo q̄ si ponatur sortes in infinitis locis sicut deus eum portare potest infinitas libras sufficiat portare. Ad hoc dico cōcedēdo illatū & ad ph̄m dico q̄ nō admitteret idem corpus poni in diuersis locis quo tamen concessio multā debent concedi quorū oppositum habet ph̄m.

### Quinto principaliter arguit sic si

idē corp' posset poni in diuersis locis sequeret q̄ nō oē totū esset mai' sua p̄te probatur p̄na capio aliquod corp' pedale a cui' vna medieta sit b & remanere a corpe parisii ponat de' b rome & ibi rarefiat ad q̄ritatē tripodalem s̄m longitudinē latitudinē & p̄funditatem illo p̄posito probat illatū b est mai' a & b ē ps a igit ps est maior: toto et nō oē totū est maius sua p̄te q̄ b sit maius a ps b ē longius lat' & etiā magis profundū q̄ sit a igit b est maius a t̄z p̄na q̄ magnitudo d̄z attendit penes trinā dimensionē & a n̄s ps q̄ capiat diameter mēsurans longitudinem b & diameter mēsurans lōgitudinē a & clarū est q̄ diameter mēsurans lōgitudinē b est longius q̄ diameter mēsurans longitudinē a igitur b est longius a & eodem mō d̄o ps q̄ b est magis latum & magis profundum q̄ autē b sit pars a patet ex casu.



## Questio prima

**Et cōfir matur sequeretur q̄ esset** possibile idem generare seipsum q̄ est impossibile probatur tamen sequela pono q̄ sortes existens parisius sit in proxima dispositione ad generandū platonē cuz hoc tñ producat deus platonē rome z in eo ponat eadem principia ex quibus generabit plato parisius illo casu posito probob. illatum sortes z plato gnabunt eundem hominem sed sortes generabit platonē igr̄ plato gnabit platonem z p̄ p̄ns plato gnabit seipsum q̄ erat probandum.

### Ad quintū principale admissocāu

q̄ a sit corpus pedale parisius z b medietas ei⁹ ponatur rome z rarefat ad q̄ritatē rripedalē scām omnem dimē sionē concedo q̄ b est magis longū q̄ a z etiam magis latū z magis profundū z p̄terea q̄ simplr̄ est mai⁹ viso q̄ magnitudo corporis h̄ attendi penes illam trinā dimē sionē z tunc ad illā p̄dōnē cōem. Omne totū est maius sua pte dico q̄ sic venit intelligenda oē totum entitatiue est maius sua parte hoc est dicere omne totū sic se habet q̄ quicquid cōtinet pars ipm̄ continet z cum hoc aliqd̄ vltra modo in casu argumenti h̄ pars illius totius sc̄ma for̄ q̄ ipm̄ totū quoad trinā dimē sionē nichilominus tñ quicquid vltra z propterea d̄ esse maius entitatiue nec hoc magis incōuenit q̄ dicere aliquā partem alicuius totius esse longiorē toto. Forte dicitur ex isto sequitur q̄ idē esset maius seipso q̄ ipicat probatur sequela sic .b. est corpus tripedalis q̄ritatis quo ad omnē dimensionē rome parisii vero semipedalis q̄ritatis volo q̄ alia medietas ipsius anon posita in diuersis locis sit c̄ illo posito arguitur sic quibuscūq̄ equalib⁹ acceptis si aliquod corpus sit maius vno illorum quolibet illorum erit maius sed b z c sunt duo equalia q̄ due medietates alicuius continoi z b est maius cigitur b est maius b q̄ b sit maius c. p̄t̄z quia c non est tñ quantum est b cum .b. sit tripedalis q̄ritatis c vero non. Ad istud dico negando q̄ idē sit maius seipso Et ad probationem b est maius b nego p̄nam nec ozq̄ quibuscūq̄ equalibus acceptis si aliquid aliud corpus vno illorum sit maius quolibet eorum sit maius z hoc q̄ vnum illarum equalium est in pluribus locis.

### Ad cōfirmationē respōdet quidā

dupliciter vno modoin casu argumenti q̄ idem generaret seipsum z talem rationem assignat dicens q̄ oppositio re latia facit ne generans z generatum verificentur de eodem postq̄ inter generans z generatum est oppositio re latia z dicit q̄ propter oppositionem relatinam que est inter patrem z filium pater z filius in diuinis non sunt idem. Secundo dicit q̄ non est inconueniens idem generare seipsum z ad illos qui dicunt impossibile esse idem generare seipsum dicit q̄ illud debet intelligi in entibus simplicibus solum sed neutra istarum solutionum valet. Prima quidem nō ē apparens vt patet intuenti nec etiā sc̄ba propter duas causas prima ē quia ex toto casu q̄ v̄t ipse ponit non sequitur q̄ sortes z plato generabunt eundem hominem quia licet erit eadem materia non tamen erit eadem forma hominis producta a sorte z platone. Secunda causa est quia licet esset eadem forma non tamē sequitur q̄ sortes generabit platonem vel plato platonē z ratio est quia generatio est progressio de non esse ad esse mo do per casum possum plato est z per consequens sortes non generabit platonem quia plato tunc non procedet de non esse ad esse sed bene verum est q̄ si in illa eadem materia ponatur anima platonis sortes generabit

platonem in hoc loco z plato generabit platonem in hoc loco nec ex hoc aliquid habere potes contra illam propositionem nichil potest generare seipsum.

**Sexto p̄ncipaliter arguitur si idē** corpus possit poni in diuersis locis ponatur parisii z rome z volo q̄ plato occidat sortem rome ipso tamen viuē te parisius tunc sequitur q̄ sortes viuūt z tamen moritur siue est mortuus quod est falsum z implicatum contradictionis quia mortuum est quod vixit z non viuūt probatur tamen sequela bene sequitur plato occidit sortem igitur sortes occisus est a platone z vltra sortes est occis⁹ a platone igitur sortes est mortuus q̄ tamen sortes viuūt patet quia viuūt parisius igitur viuūt.

### Cōfirmatur si idem posset poni in

diuersis locis Sequeretur duo cōtradictoria simul stare in veritate probatur p̄na sit sortes parisius z rome tñ sic arguo h̄n sequitur sortes est in hoc loco demonstrando locum in quo est parisius igr̄ sortes includitur isto loco z vltra sortes includitur isto loco igr̄ sortes nō est extra istum locum & ex altera parte h̄n sequitur sortes ē rome igitur sortes est extra istum locum z ita illa duo sortes est extra istum locum z sortes non est extra istum locum simul stabunt quod erat probandum.

### At sextuz principale admitto q̄

sortes sit parisius z rome nec p̄terea sequitur q̄ sortes viuūt z sit mortuus q̄ si mortuus vt dicitur est includit negationē z p̄terea nō valet ista cōsequencia sortes ē mortuus rome igitur sortes ē mortuus sicut non sequitur sortes vixit rome z non viuūt rome igr̄ sortes vixit z non viuūt. Sed cōtra hanc solutionem arguitur sic Sequeretur q̄ ista p̄positio esset nobis dubia x̄pus est mortu⁹ si mortu⁹ includat negationem q̄ tñ ē fide credita z nobis certissima p̄nam tñ si p̄bo. Dubium nobis est vtrum adhuc erant alique species panis aut vini sub quibus sacramentaliter erat corpus x̄pi z quādo ita fuisset hec p̄positio esset falsa x̄ps est mortuus quia non sequitur x̄ps ē mortuus in hoc loco demonstrando locum in quo iudei ipm̄ crucifixerūt igitur x̄ps est mortuus cū igr̄ dubiū sit nobis vtrū illo tpe illa humanitas erat in pluribus locis sequitur q̄ ista est dubitanda x̄ps est mortuus s̄ hoc transcendit p̄s negociū alter contra solutionem datam sic arguo Si sortes potest poni parisius z rome eadem ratione poterit ipsum deus ponere in infinitis locis z facere q̄ sit in quolibet loco tenet consequentia quia nulla est ratio quare vnum deus posset z non aliud quod si concedas. Contra esse vbiq̄ est proprium ipsius dei igitur non potest conuenire creature.

### Ad istud dico de⁹ po test ponere

sortē in infinitis locis z facere quod sortes sit in quolibet loco s̄ in etiam concederet aduerlariū qui tenent idē corpus nō posse eē in plurib⁹ locis circūscriptur quia si sortes sit in aliquo loco z deus destruat omnia alia loca tunc verum est dicere qd̄ sortes ē in quolibet loco z propterea esse vbiq̄ non ē propriū ipsius dei etiam ante creationem mundi non competebat Sed supposito q̄ infinita sint loca deus potest facere q̄ sortes sit in quolibet illorum circūscriptur z si miraculose illud predicatum esse vbiq̄ potest competere ipsi sorti z ipsi deo potest competere siue aliquo miraculo.

### Ad cōfirmationē admissio q̄ sortes

sit parisii z rome Dico q̄ nō seq̄ illa duo cōtradictoria simul stare z ad p̄bationē sortes ē in hoc loco demonstrando



## Quarti phisicorum

locū in quo ē parisus igitur fortes includitur i hoc loco cōcedo pñam si si includitur nō includat negationē sicut si tantum valeat sicut circūlatum s si negationē icludat nego pñam ita qd esset sensus fortes circūdatur hoc loco & nullo alio. Si capiat primo mō non v3 ista pñā fortes includit hoc loco igitur fortes nō ē extra hunc locū. Sed p̄tra hoc arguitur si si fortes includitur hoc loco demonstrādo locū in quo est parisus & sicut includitur hoc loco demonstrando locū in quo est rome sequitur qd idē distabit a seipso qd est falsum p̄bo pñam q̄trum distat ille locus i quo fortes est rome a loco in quo fortes est parisus tñ fortes qui est rome distat a forte qui est parisus. Quomodo si fortes sit rome & plato parisus illi tantum distant sicut eorum loca & p̄ pñā idē distat a seipso.

**Respondetur negādo qd idē distet**  
a seipso nec ē simile de hoc qd ibidē adducitur quia ibi nō ponitur vnum & idem in diuersis locis.

**Septimo principaliter arguitur**  
sic si idē corpus posset poni in diuersis locis sequitur qd idē dānabitur & saluabitur qd est falsum qd si idē dānabitur & saluabitur illud deus acceptabit & de acceptabit p̄batur tñ pñā sit fortes rome parisus sicut. Parisus det elemosinā p̄ter deus est bonus xpianus Rome verosite symoniacas & decedat rome & etiā parisus tñ fortes dānabitur propter mala que cōmisit rome & saluabitur propter bona que fecit parisus igitur.

**Confirmat si possibile sit qd fortes**  
sit p̄si & rome pono qd rome hēat 4 grad⁹ albedinis & p̄sus hēat alios 4 grad⁹ albedinis tūc sequitur qd fortes est albus vt. 8. & nō ē alb⁹ vt 8 qd nō sit alb⁹ vt. 8. p̄ hoc qm in nullo loco in quo ē alb⁹ vt 8. quia nec parisus nec rome qd aut sit alb⁹ vt 8 p̄bo forti inherēt 8 grad⁹ albedinis sese penetrantes qd ille due albedines sunt accidentia solū numero dñtia & inherēt vni & idē subiecto tñ gēnti constituit vñā formā t3 pñā per illā cōem p̄pōnes philosophi. Impossibile ē duo accidentia solū numero dista forētia &c. & per pñā ille due albedines se penetrant.

**Ad septimū principale dicitur aliq**  
qd nō est possibile qd si fortes mereatur in vno loco demereat in alio. Quia si deus acceptat actū ei⁹ in vno loco si de acceptat actū ei⁹ in alio & propterea in casu argumētū dicitur qd fortes nō dānabitur & saluabitur sed vel dānabitur vel saluabitur scdm qd deus acceptat vel de acceptat actus eius. Et hec ē respoisio petri de alpaico i quarto scñā rñ circa hanc materiam. Aliter tñ possumus dicere qd si aīa fortis maneat in duob⁹ locis qd nō ē incōueniēs qd sit saluata & damnata pena sensus. Et si poneretur i infinitis locis. Et in quolibet cōmitteret vñū peccatū deus posset illā punire infinita pena insensue. Forte dicitis nō magis repugnat quod fortes possit in diuersis locis in vno peccet & in alio mereat qd quod fortes postus in diuersis locis diligit & odiat seipsum sed scdm nō videtur esse possibile igitur nec primum. Et circa hoc inquirere posses vtrū vnus & idē possit ēē seruus & dñs: Et vtrū si fortes poneretur in duob⁹ locis & in vno loco esset. Ab acho me h̄ ista & in alio loco xpianus vtrū liceat forti occidere seipsum que facile ex dictis dilui possunt, p̄pterea p̄tr̄sāo

**Ad cōfirmationem admissio casu**  
nego qd ille due albedines se penetrant. & qñ dicitis sunt accidentia solū numero dñtia & inherēt eidem subiecto igitur p̄stiuūt vñā formā nego pñam & ad illam p̄positionem

philosophi dico qd v3 intelligi nō presupposito aliquo miraculo & per hoc facile est rñdere ad casum communē. Si poneretur vñū vas parisus & rome/rome impleteretur aliq aqua & parisus impleteretur alia vtrū ibi esset penetratio illarum duarū aquarū & patet ex dictis qd nō ille due aque sunt in eodem subiecto.

**Octauo principaliter arguitur po-**  
natur fortes parisus & rome adducat, et demonstratio ad p̄bandū istam oīs hō ē risibilis & ēt argumētū topicus in alio loco tūc sequitur qd eadē p̄positio esset scita & opinata ab eodē. Forte dicitis nō esse incōueniens eandē p̄positionē esse scitā & opinatā ab eodem posito in diuersis locis. Sed bñ forte incōueniens eadem p̄positionē esse scitā & opinatā ab aliquo nō in diuersis locis posito. Contra hoc sic arguo probando qd ex primo sequatur secundū. Et arguitur sic fortes in hac aula & etiam sit plato cū eo & fortes sciat istum esse platonem. Pono qd plato scit i vno alio loco & deus reuelat forti platonem esse in alio loco sit tñ forti dubiū qd sit ille alter locus in quo est plato. Sit tñ rei veritas qd plato sit in angulo huius aule & ipse sum videat tñ p̄posita hac p̄positione forti iste homo est plato demonstrando illum qui ē. prope fortem fortes illam concedet deinde demonstrando illum p̄ est in angulo & p̄posita hac iste hō ē plato fortes dubitab it illam igitur eadem p̄pō est scita & opinata a forte.

**Confirmatur si de⁹ pōt me pone-**  
re in duob⁹ locis sequitur qd debeo dubitare an sim gandauit qd dubiū est michi vtrū de⁹ posuit me in duobus locis & ita p̄posita michi hac p̄positione iohānes est gandauit bene respondendo debeo dubitare illam quod videtur absurdum.

**Ad octauum principale respōde-**  
tur sicut rñsum est inter arguendū nō esse incōueniens eandem p̄positionē esse scitā & opinatā ab vno & eodē i diuersis rñ locis posito. Et ad replicā dicitur aliqui eodem mō qd in casu posito eadē p̄pō ē scita & dubia sed meli⁹ videt ēē dicendū qd iste due p̄pōnes iste hō ē plato & iste hō ē si plato in prima demonstrando platonē i illo loco i quo fortes scit ipm esse platonē & in alio demonstrando ipsum in illo angulo non subordinantur vni p̄positioni mentali vno aliam noticiam intuitiuam format fortes de plato ne in hoc loco & aliam noticiam intuitiuam format de platonē in illo alio loco & ita ille due vocales subordinantur duabus mentalibus non synonimis.

**Ad cōfirmationē nego qd dbeā du-**  
bitare an sim gandauit & rō est qd scio deū hoc nō posse facere sine miraculo & propterea nisi michi cōstet nō debeo dubitare illud vel me credere esse in duobus locis multa argumenta ponēdo diuersos cas⁹ adduci possēt. Si vna mulier poneretur in diuersis locis vtrū possit cōtrahere cū diuersis viris. Si vn⁹ hō poneretur in duob⁹ locis in vno eēt curat⁹ alicui⁹ prochie i alio esset laic⁹ vtrū teneat cōfiteri simplr semel in anno & vtrū ibi esset cōfessio & ita de multis aliis de quib⁹ cā breuitatis supsedeo. Et hec de prima questione quarti phisicorū.

¶ Sequitur secunda questio.

**Utrum dato vacuo graue**  
vel leue positū in illo moueret successiue vll instāri siue subito. Pro solutiōe hui⁹ q̄stionis p̄mo vidēs ē vtrū p̄ aliquā potētā possit dari vacuū scdō vtrū illo dato que positū i eo &c. p̄ expeditiōe p̄mā.



## Questio prima

**Notandū ē q' dupliciter possum<sup>9</sup>**

ymaginari vacuum vno modo q' si aliquod spaciū sepa-  
ratum quod neq' est aliquod elementorum neq' aliquod  
mixtorum penetratue se hñs cum corpore locato & ita y-  
maginabatur antiqui phi aristoteles diffuse tñ pbat hoc  
modo non esse aliquod vacuum alio modo possumus y-  
maginari vacuum vt sit quedam superficies cōcaua nul-  
lū penitus cōtinens locatum ita quod si deus destrueret  
oīa corpa q' sūt itra cōcauū orbis lune superficies con-  
caua spe lune diceret eē vacuum tūc pono vnā pōnem.

**Licet naturaliter siue per causas**

naturales ipossibile sit dare illud vacuum illud tamen eē  
per potentiam supernaturalem nullā implicat contradicō  
nē pma ps huius pōnis pz leue descendit deorsum gra-  
ue ascendit sursum & hoc non sit vt inuiterur vacuū igit  
nā abhorret vacuum illud solet multis exemplis declara-  
ri graue quandoq' non descendit deorsum vt non detur  
vacuum vt pz de aqua in clispedra si ēnt formina foll' vn-  
diq' obstruentur non poterant latera follis eleuari ne de-  
tur vacuū & ita in multis talibus Scda ps pōnis pz qz  
ne scis dare q' contradicōnem iplicit tūc et post q' su-  
perficie, cōcaua alicuius cordonis continentis realiter  
distinguitur ab ipso locato poterit de' corrūpere locatū  
impedimento ne aliquod aliud corpus subiret illū locū  
& ita clarū ē q' illud ē mere possibile deo Contra primā  
ptem huius pōnis breuiter instatur mot<sup>9</sup> localis rect<sup>9</sup>  
pōt fieri per causas naturales igitur etiam vacuum pōt  
fieri p causas naturales assūptū est clarū & pbo pñas qñ  
aliquid mobile mouetur recte vel recipitur in pleno vel i  
vacuo si secundum habetur propositum si primum erit pe-  
nerratio corporum.

**Secundo sic dictū ē q' aqua in clip-**

sedra non descendit vt euitetur vacuum sed aqua in clip-  
sedra pro media pte plena aqua descendit foramine ob stru-  
cto igitur etiam ibi datur vacuum

**Tertio si sint duo corpora plana**

oīno se tangentia incipiat vnum eleuari ab alio equalit i  
omnibus suis partibus tunc aer circumstans successiue i-  
gredietur & per consequens ibidabitur vacuū aliq' alie ra-  
tiones possent adduci de vitro pleno aqua in quo adhuc  
pñt poni cineres & propterea vt q' illi cineres recipiantur  
in vacuo vel quā ducuntq' vitruū sit plenu pñt adhuc impo-  
ni aliqui nuntiat sed quia satis patuerunt in expositione  
textus omitto.

**Quarto sic pono q' deus destruat**

oīa corpa q' sunt intra cōcauum lune preter elementam  
terre sequeretur ex illo q' terra & sphaera lune se tangerent  
quod est falsum pz pñā quia nullum est medium iter spe-  
ram lune & elementum terre.

**Ad primum concedo q' motus lo-**

calis rectus potest eē per causas naturales nec ex illo se-  
quitur dandum esse vacuum & ad probationem vel illā mo-  
bile recipitur in pleno vel in vacuo dico q' recipitur in ple-  
no nec propterea sequitur esse penetrationem corporum  
quia corpus semper cedit ipsi mobili. Forte dicit si for-  
tes mouetur in medio aereo tunc aer anterior cedit & illi  
seri iterum cedit aliud corpus & illi iterum vnum aliud  
igitur moto vno corpore necesse est omnia moueri

**Ad hoc dico q' aer anterior cedit ip-**

si mouenti & hoc per cōdensationem & ita non est neces-

esse q' vnum aliud corpus cedat illi.

**Ad secundum dico q' si clispedra**

sit plena aere & aqua foramine obstructo aqua descendit  
quia aer facilliter condensatur & rarefit & hoc non contin-  
git de aqua & sic ibi non datur vacuum forte peris quid si  
ille aer sit rarissimus sed de hoc tacuum est in primo pro-  
preera nihil dico.

**Ad tertium respōdet magister ge-**

orgius & alii q' non possit eleuari equaliter in omnibus  
suis partibus quia vt deductū est iter arguēdū tūc dare-  
tur vacuum circa medium illorum corporū sed apparētis  
est q' sim 4. conis corporis superiorū essent 4. potentie  
equales possent illud equaliter leuare in omnibus suis p-  
tibus propterea aliter respondeo q' aer circumstans infini-  
te abhorrens vacuum subito mutabitur & non prius actus  
geretrem propinquam q' remotam ita q' non mouebitur  
successiue sed subito.

**Ad quartum admissio casu q' de<sup>9</sup>**

destruat omnia corpora inter elementum terre & sphaerā lu-  
ne nego q' elementum terre & sphaera lune se tangent & p-  
cedo q' nullum est medium iter ipsa nihilominus tamen  
nō se tangunt & ratio ē q' licet actualiter inter illa nullū  
mediet corpus absq' hoc tamen q' variant situm potest a  
liquid corpus illa mediare.

**Corollarie se q' hāc eē possibile**

q' & b corpora nunc distant & nō immediate post hoc dista-  
bunt & tamen nullum illorum variabit suum sitū quia sit  
sphaera lune a & elementum terre sit b & immediate post  
hoc deus destruat omnia que sunt inter a & b ita q' istas  
pñs sit vltimum esse illorum tunc tora copulatiua ē vera

**Istis notatis accedēdū ē ad prin-**

cipale questum vtrum videlicet dato tali vacuo per po-  
tentiam sup naturalem mobile possum in eo moueretur  
successiue vel instanti.

**Pro quo tales pono propositionē**

mobile possum in vacuo non mouetur successiue hec p-  
positio sic probatur q' detur oppositum q' i illud mobile  
mouebitur successiue sequitur q' ipsum eque cito vel citi-  
us mouebitur in pleno q' in vacuo quod est falsum pro-  
batur tamen consequentia sit mobile a quod per te moue-  
tur successiue in vacuo illud solum finite velociter moue-  
retur & si poneretur in medio aqueo etiam aliquantulus  
velociter mouetur & si poneretur in medio aereo adhuc  
velocius mouebitur & si in medio igneo adhuc veloci<sup>9</sup> cū  
igitur cuiuslibet finiti ad finitum sit aliqua certa propor-  
tio sequitur q' illud medium poterit tantum subleuari q'  
eque velociter a mouebitur in illo pleno sicut mouetur i  
vacuo & quando adhuc subleuaretur illud medium illud  
mobile adhuc velocius descenderet & per consequens i  
illud mobile citius mouebitur in pleno q' in vacuo falsitas  
tamen illius probatur quancūq' resistentiam habet ill-  
lud mobile in vacuo illam habet in pleno & cum hoc hz  
aliquam aliā in pleno quā nō hz in vacuo igitur semper de-  
bet moueri velocius in vacuo q' in pleno. Scdo sic pbat  
ppositio tota successio grauiū velleuiū pñent ex resiste-  
tia mediū igitur graue positū i vacuo nō mouebitur suc-  
cessiue quia si auferatur tota causa successiois mot<sup>9</sup> au-  
feretur et effectus pñā est clara & pbat assūptum Ca-  
pio aliquod graue quod descendit per aerem & quero  
vel solum aer resistit vel materia illius grauis vel for-  
ma eius vel grauitas eius vel aliqua alia qualitas



## Quarti physicoz

elus nullum illorum ē dicendū clarum est q̄ non oportet dicere q̄ materia grauis resistit nec etiam dicendū est q̄ forma grauis resistit q̄ ipsa q̄tū pōt velocitatē motum grauis et appetit eē deorsum et eodem modo de grauitate eius contingit et de aliis qualitibus igitur dicendū ē q̄ solum aer resistit et ita tota resistentia puenit ex parte mediū et eodem modo probari potest q̄ causa successione in motu ipsius leuis puenit ex parte mediū resistentia viso q̄ forma eius et similiter leuitas appetunt esse sursum.

**Contra hanc ppositionem arguitur** primo sic aliquid mobile positū in vacuo mouetur successiue igitur proposito et probatioe adducte nulle sūt aūs probō capio aliquid corpus mixtum participās de grauitate terre et leuitate aeris ponatur illud corpus in vacuo aequo tale corpus descendet mere successiue q̄ sic probō illud corpus licet nullam habeat resistentiam intrinsecam puenientem ex parte mediū habet tamen resistentia extrinsecam que adeo bene est cā successione motus sicut illa resistentia extrinsecā igitur tale corp⁹ descendet successiue probatio assumpti illud participat de leuitate aeris et illa est extra suum locum naturalem igitur illa appetit esse sursum et resistit ne tale mixtum mouetur subito.

**Et confirmatur capio duo pondera** inaequalia a sit maior b vero minus et sint illa duo cōtrapensa et ponantur in vacuo tunc quero vel a descendet successiue vel subito secundum non est dicendum viso q̄ a aliquam habeat resistentiam dicendū est igitur q̄ descendet successiue igitur positum. Forte dicis q̄ a ardore les ponens mobile in vacuo non moueri successiue sed i instanti in telligib⁹ secludatur omnis resistentia extrinsecā. Propterea aliter probō q̄ mobile positum in vacuo quacūq̄ resistentia seclusa non mouebitur i instanti et arguo sic. Sit ibi superius vnum graue q̄d ppter phibēs non potest descendere antea sed volo q̄ in hoc instanti d⁹ us destruat hoc medium et etiam illud prohibens ita q̄ i stans presens sit primum non esse illius prohibētis et mediū tūc si istud mobile nō moueatur successiue h̄ in instanti sequitur q̄ istud mobile in hoc instanti erit in termino a quo in medio et in termino ad quem. Et ex illo vterius sequitur q̄ corpus pedale ē quadrupedale et q̄ ibi dabit penetratio corporum de p̄dicamento substantie. Primum sic ostendo ponamus q̄ istud spaciū ymaginariū sit quadrupedale et illud graue sit pedale in hoc instanti cuiuslib⁹ parti huius spaciū correspondet aliqua pars huius mobilis et per cōsequens illud graue commensurat illud spaciū et p̄ p̄s ipsum ē eā magnū sicut illud spaciū. Scdm vero probō sic demōstro vnā p̄tē semipedale hui⁹ spaciū et sic arguo isto loco sūt due medietates hui⁹ grauis igitur ille due medietates in hoc instanti se penetrant igitur

**Ad primum principale r̄ndetur** q̄ istud corpus mixtū ex grauitate terre et leuitate aeris positū in vacuo aq̄o descendet successiue vt bene pbat rō adducta et aristoteles intellexit de corpore simplici q̄ nullam habet resistentiam nisi ex parte mediū q̄ p̄batio aristoteles fundatur super hoc q̄ tota successio in motib⁹ grauiū et leuiū puenit ex parte mediū q̄d nō ē verū de corp⁹ mixtis q̄ hūnt resistentiam intrinsecam.

**Forte dicis ex ista solutione sequi** tur duo inconueniētia p̄mū ē q̄ aliq̄ mobile citi⁹ mouet in pleno q̄ in vacuo. Secundū inconueniens ē q̄ aliq̄ mobile in vno vacuo mouet successiue et in alio vacuo mouet in instanti q̄ primum inconueniens sequatur probō sic q̄

capiat̄ illud mixtū q̄ habeat 4 gradus grauitatis et re et duo leuitatis aeris ponatur illud mixtū i vacuo aq̄o tunc illud mouebitur successiue et finite velociter ponatur ēt in pleno igneo ēt mouebitur successiue et finite velociter et cum cuiuslibet finiti ad finitū sit aliqua certa proportio tantum poterit subitari illud medium igneū q̄ illud mixtū in eo velocius mouebitur q̄ i illo vacuo aq̄o q̄ sequatur scdm inconueniēs p̄bō sic illud mixtū ex grauitate et leuitate aeris ponatur i vacuo aq̄o descendet successiue vt dicū est et si ponatur i vacuo igneo descendet i instanti q̄ sic probō nullā ibi penitus habebit resistentia extrinsecā vt clarū ē nec ēt h̄bit aliqua resistentia intrinsecam q̄ leuitas aeris trahit illud corpus deorsū et etiam grauitas terre igitur nullam habebit resistentia intrinsecā.

**Ad ista r̄ndetur et primo ad inconueniens** p̄mo illatū dico q̄ nō ē inconueniens vnū mixtū moueri eā velociter i pleno sicut i vacuo hoc sic declaratur. Ponatur q̄ sit vacuū a cōcauo ignis vsq̄ ad cētrū mundi et a cōcauo ignis vsq̄ ad cōcauū lune sit plenum q̄d volo ēē resistentie vt vnū cum dimidio. Deinde capio aliq̄d mixtū h̄ns vnum gradum grauitatis terre vnū gradum grauitatis aque vnū leuitatis aeris et vnū leuitatis ignis et ponatur illud mixtū in cōcauo orbis lune tūc illud mixtum in pleno igneo mouebitur a p̄portione dupla et etiam in vacuo aereo mouebitur a p̄portione dupla igitur eā velociter mouebitur in pleno sicut i vacuo p̄na est clara et assumptū p̄t̄ q̄ cum illud mixtū mouebitur in pleno igneo solum habebit resistentia extrinsecā vsq̄ vt vnū cum dimidio et potentia motiua illius mixti solū esset vt tria vsq̄ vnus gradus leuitatis aeris et 2 gradus grauitatis aq̄ et terre q̄ ille gradus leuitatis ignis neq̄ resistit neq̄ trahit sursum aut deorsum eo q̄ erit in sua p̄p̄a sp̄a sed trahit ad vnū cum dimidio ē p̄portio dupla igitur illud mixtū mouebitur in illo pleno a p̄portione dupla et ēt i vacuo aereo illud mixtū mouebitur ab eadē p̄portione q̄ i vacuo habebit vnū gradū resistentie extrinsecae vsq̄ vnum gradum leuitatis ignis et potentia eius motiua erit vt 2 q̄ vnus gradus grauitatis aque et vnus gradus grauitatis terre solum trahent illud mixtū deorsum et duorum ad vnum est proportio dupla igitur ab ea des p̄portione mouebitur in pleno et in vacuo et p̄ p̄s adeo velociter dico secundo nullum esse inconueniens ns q̄ vnum mixtum citi⁹ moueatur in pleno q̄ in vacuo quia in casu posito licet illud mixtum velocius moueatur in pleno q̄ in vacuo nisi chilominus tamen in pleno solum habet vnam resistentiam videlicet extrinsecam et in vacuo solum habet vnam resistentiam videlicet intrinsecam modo tantum poteris diminui prima resistentia extrinsecā quam habet in pleno q̄ ipsa erit multo minor q̄ resistentia intrinsecā quā habet in vacuo et ita velocius mouebitur in pleno q̄ in vacuo immo dico q̄ fortius est q̄ stat bene q̄ aliq̄d mixtum moueatur velocius in pleno q̄ in vacuo et tamen in pleno duplicem habeat resistentia intrinsecam et extrinsecam et in vacuo solum habebit vnam resistentiam putat intrinsecam hoc autem sic probō volo q̄ a cōcauo aeris vsq̄ ad cōcauū lune sit plenum et a cōcauo aeris vsq̄ ad cētrū mundi sit vacuum. Deinde capio vnū mixtū m q̄ habeat 4 gradus grauitatis terre et grauitatis aque vnum leuitatis aeris et vnum leuitatis ignis deinde volo q̄ illud medium aereum sit resistentie vt vnū et ponatur illud mixtum in cōcauo ignis tūc illud mixtū mouebitur p̄ illud plenum aereum a p̄portione tripla q̄ ille aer est resistentie vt vnū et illud mixtū h̄ vnū gradū resistentie intrinsecae vsq̄ illud gradum leuitatis ignis quattuor aut gradus grauitatis terre et duo gradus grauitatis aque



## Questio secunda

tant potentia motiua Et aggregatum ex resistentia extrinseca et intrinseca est 2 sed ad 2. est proportio tripla igitur illud mixtum mouebitur a portione tripla sed in vacuo a quo solū hēbit resistentiā intrinsecā vt 2 vno gradum vs leuitatis aeris et vno gradu leuitatis ignis. Solū autē 4 gradus grauitatis terre trahent illā mixtū deorsū et ita p illud vacuum mouebitur a portione dupla cū 4 ad 2 talis sit proportio et p pās si a maiori proportio ad mouebitur in pleno q̄ in vacuo sequitur q̄ velocius mouebitur in pleno q̄ in vacuo et tñ in pleno duplicem habet resistentiā intrinsecā et extrinsecā in vacuo s̄o p̄cise intrinsecā sed nūc q̄ aliq̄s mobile pōt velocius moueri in pleno q̄ in vacuo potentia non variata nec resistentia q̄ semper in casibus praetactis variabatur resistentia vel potentia q̄ illud mixtū ex leuitate aeris et grauitate terre positū in vacuo a quo hēbat resistentiā intrinsecā et positū in pleno igneo nō habebat resistentiam intrinsecam. Et similiter in secundo casu illud mixtum positū in pleno aereo habebat p̄cise vnum gradum resistentie intrinsece positum vero in vacuo a quo habebat 2 gradus resistentie intrinsece.

**Fortē dicis si sint aliqua mixta e** quilibet mixtionis et ponat in vacuo mouebitur ab equali portione si tñ ponerentur in pleno nō mouerentur eque velociter verū gratia capiatur vno mixtū h̄ns 8 gradus grauitatis terre et 4 gradus leuitatis ignis sit illud a mixtum Capiatur vnum aliud mixtum q̄ habeat 4 gradus grauitatis terre et duos gradus leuitatis ignis et sit illud mixtum b si a et b ponantur in vacuo aereo cō velocitē mouebuntur q̄ sp mouebuntur a portione dupla nihilominus tñ si a et b ponerentur in pleno aereo qd esset resistentie vt vno a et b non eque velociter mouerentur qd sic p̄ q̄ capiat resistentia intrinseca a que est vt 4. cum resistentia extrinseca que est vt vnum totalis resistentia erit vt v & potētia motiua vt 8 Deinde capiatur resistentia intrinseca et resistentia extrinseca et faciunt resistentiam vt tria cuius potentia motiua est vt 4. sed maior est proportio 8 ad v q̄ sit 4. ad tria quia prima portio est super tripartiens quitas et 4. ad tria est proportio sequitertia igitur velocius moueretur a in illo medio aereo q̄ b. Istō supposito pono q̄ a ponatur in pleno b vero in vacuo et q̄ro vel a mouetur eque velociter sicut b vel tardius si eque velociter etiam mouentur eque velociter quando ponuntur in illo vacuo igitur a mobile eque velociter mouetur in pleno sicut in vacuo potentia non variata nec est resistentia. Si vero a mouetur tardius sit ita q̄ moueatur a portione dupla b vero moueatur a portione quadrupla in illo pleno q̄ sit equalis mixtionis cum b igitur illud mobile eque velociter mouebitur in pleno sicut in vacuo resistentia simpliciter invariata et hoc tibi derelinquetur.

**Ad secundū inconueniens cōcedo**

q̄ vnum mixtū positum in vno vacuo pōt moueri successine et in alio instanti. Et rō est q̄ in vno habet resistentiam intrinsecā in alio nō h̄ nec illud reputo inconueniens

**Ad confirmationē videt gregori**

distinctione sexta questione secunda in suo secundo q̄ in primo instanti non esse illius mediū illud corp⁹ graue mutatur ita q̄ mutatio illa instantanea incipit esse per primū sui esse ita q̄ in illo instanti illud graue ē in termino ad quē et in medio nec propterea sequitur q̄ lz sit in termino

ad quem q̄ quiescat sed immediate post illud instans de scet. Et q̄n dicit. Sequeretur q̄ illud corpus pedale esset quadrupedale negat p̄na q̄ licet cuiuslibet parti illius spaciū correspondet vna pars illius corporis pedalis nō tamen sequitur q̄ illud corpus pedale est equale illi spaciū et ratio est quia ad lineas esse equales opz q̄ cuiuslibet p̄ti vnius correspondeat vna ps alterius supposito q̄ quiesceret vel ad omne minus q̄ sibi corresponderet p̄ tēp⁹. Et eodem modo dicitur q̄ ibi non est penetratio corporū lz in hoc instanti tūmedie medietates illius corporis sint in eodem loco quia ad penetrationem corporum requiritur q̄ sint in eodem loco per tempus vel q̄ quiescant. Aliter respondeo q̄ in casu posito illud graue non mutabitur in p̄mo instanti non esse illius mediū sed incipit mutari et immediate post istud instans illud graue erit in termino ad quem sed non citius pertransibit mediū q̄ autem locum cum propinquum termino ad quem.

**Secundo principaliter arguitur**

Si mobile positum in vacuo mouetur in instanti vel subito hoc ideo foret quia tota successio in motu prouenit ex resistentia mediū modo in vacuo nullas habet resistentias propterea mouetur subito sed hec ratio est in sufficiens vt mobile in vacuo moueatur subito igitur maior est nota minor patet celum successiue mouetur cum in 24. horis describat circulum circa terram & tamen nullam penitus h̄ resistentiam igitur aliquod mobile mouetur successiue quod tamen in tali motu non haberet resistentias et cum equalis sit ratio de corpore simplici posito in vacuo sequitur q̄ corp⁹ simplex in vacuo mouebitur successiue vel si moueatur subito q̄ et celum subito mouebitur.

**Cōfirmatur capio aerē qui sit cor**

pus simplex volo q̄ ponatur in vacuo igneo quero vel ille a mouebitur successiue vel in instanti vel subito. Nō est dicendum primū nec etiam dandū ē scdm quia tunc tale aer in illo instanti esset in termino ad quem et in medio et cuiuslibet parti illius spaciū corresponderet aliqua ps illius mobilis vt dictum est prius sed probō q̄ non sequitur q̄ illud mobile non mutaretur in vacuo sed in pleno quod illud spaciū in illo instanti est repletum corpore et ibi non est vacuum sed plēnū q̄ abs non possit dari tertium p̄bo sic posito vacuo non secluditur appetitus illius aeris replendi illā vacuū igitur ille aer rarefiet et replebit illā vacuū si mutabit subito. Et si dicas q̄ aer nō ē ita facile rarefactibilis illud falsum est q̄ experientia docet q̄ in clipeodra semiplena aqua aer facilliter rarefit q̄ aqua descendit et si ingreditur aliqd aliud corp⁹ locum quem dereliquit aer s̄ aer ex̄s in ea rarefit et illa est cā quare in clipeodra oino plena aque foramine superiori bene obstructo non egreditur aqua q̄ si egredieretur oporteret illā aquā rarefieri q̄ nō pōt ita facilliter rarefieri sed aer de facili rarefit. Cū igitur licet de⁹ faciat vacuū non secludit appetitū illi⁹ aeris replendi vacuū sequi q̄ ille aer subito rarefiet et replebit vacuum.

**Ad secundus principale cōcedo**

q̄ tota ratio quare mobile simplex positū in vacuo mouetur subito et nō successiue ē quia nullā penitus h̄ resistentia et nego q̄ illa rō concludat f̄s sicut verū. Et q̄n dicit sequeretur q̄ celum deberet circuire subito Dicunt aliq̄ q̄ nō sequitur et rō diuersitatis ē q̄ celū mouetur libere ab intelligentia Et ideo si haberet tantam inclinationem ad motum circulare sicut habet graue ad motum deorsum bene posset circuire subito et tunc verum esset dicere q̄ foret



## Quarti phisicorum

simul & semel esset in oriente & in occidente. Sed ista solutio non videtur satisfacere quia loquendo philosophice non est concedendum quod intelligentia libere moueat celi ymo necessario celum mouetur. Et dico quod successio in tali motu prouenit propter figuram ipsius celi cui repugnat circuire in instanti velocitas & autem tarditas prouenit ex parte motoris qui illud mobile non potest velocius at tardius mouere.

### Ad confirmationem admissio casu

gratia disputationis de utrumque membrum & quod illud corpus simplex mouebitur in instanti & subito. Et quando dicitur si moueretur in instanti tunc simul & semel erit in termino a quo in medio & in termino ad quem & per consequens illud spacium esset plenum & non vacuus. Ad hoc dico negando quod illud spacium sit plenum quod non sufficit quod sit repletum corpore quod in ipso mutatur sed oporteret ad ipsum esse plenum quod esset repletum corpore alio ab illo quod in ipso mutatur. Deo etiam quod illud corpus mouebitur subito. Et ad argumentum in oppositum dico quod equaliter currit siue dicamus quod talis mutatio subita incipit esse per primum esse siue per ultimum non esse. Nichilominus tamen videtur mihi esse dicendum quod si non secludatur appetitus replendi vacuum quem habet illud corpus quod ipsum replebit illud vacuum & non mutabitur ad se ipsum ante declarationem. Nichilominus tamen tali appetitu secluso manere appetitu assediendum in medio mundi tale corpus mutabit subito. Et ita intelligendum est corpus simplex positum in vacuo moueri in instanti aut subito si secludatur appetitus eius replendi vacuum.

### Tertio principaliter arguitur sic po

no quod sit vacuum a concavo orbis lune vsque ad centrum mundi pedalis extensionis & ponatur aliqua terra que sit corpus simplex in concavo orbis lune. Deinde in centro terre ponatur corpus simplex leue vsque ignis primum corpus sit a secundum b & ponatur vsque illorum sit pedalis quantitas sicut est illud spacium vsque ad latitudinem. Isti casu posito. Arguitur sic a distinet successiue & b similiter successiue ascendet igitur mobile simplex positum in vacuo mouebitur successiue quod distinet successiue pro a prius pertransibit vna parte illius spacii que alia parte igitur a distinet successiue pna est clara & pro assumptum a & b sibi inuicem obuiabunt vsque igitur sibi inuicem obuiabunt in concavo lune vsque in centro terre vsque in medio illius spacii. Hoc est dicendum quod in concavo orbis lune quod alias sequeretur quod a maneret ibi in concavo orbis lune. Nec etiam dicendum est quod sibi obuiabunt in centro mundi quia tunc b non ascenderet & non videtur in quo prius se sibi obuiabunt nisi in medio illius vacuum igitur ibi sibi obuiabunt. Et ex illo sic arguo a obuiabit b in medio illius vacuum & quod obuiabit b in medio non adhuc erit in termino ad quem igitur citius pertransibit vna parte illius vacuum circa medium eius que vnam partem primum centro & per pna successiue quod erat probandum.

### Confirmatur si modus probandi a

ristotelis quo probat mobile positum in vacuo moueri subito aliquid valeretur. Sequeretur quod fortes possit picere vnum corpus graue sursum in instanti quod est falsum falsitas patet per quia in tali motu forma substantialis illius grauis resisteret & per pna successiue moueretur illud graue pro tamen signum vnum graue quod fortes non potest proficere sursum in instanti. Et arguo sic sequeretur quod plato equo fortis cum forte posset proficere illud graue per tantam distantiam a deo velociter in pleno sicut fortes illud potest picere in vacuo quod non est minus inconueniens que conclusio illata a philosopho videlicet quod vnum corpus mo

ueretur eque cito in pleno sicut in vacuo & ratio est quod cumque resistentiam extrinsecam igitur nunquam poterit per plenum proficere illud graue per tantam distantiam & eque velociter sicut fortes quod tamen illud sequatur patet sic quod plato potest proficere illud graue per aliquod medium alium cuius resistentie & per medium minus resistentie adhuc velocius potest proficere igitur per subtiliationem medii tandem per tantam distantiam & eque velociter proficiat plato illud graue in pleno sicut fortes in vacuo tenet pna per modum probandi philosophi quo probat quod si aliquid mobile aliquanta velocitate mouetur in medio & postea ponatur illud mobile in medio minoris resistentie quod si ponatur in vacuo mouebitur in instanti & ita si negetur iste modus arguendi in opposito negabitur et modus arguendi philosophi

### Ad tertium principale admissio ca

su nego quod a descendit successiue vel in b ascendet successiue & concedo quod a & b sibi obuiabunt non in concavo orbis lune nec in centro terre sed in medio illius vacuum. Et dico quod in hoc instanti in quo a incipit mutari per vltimum non esse & similiter b verum est dicere quod a immediate post hoc erit in medio illius vacuum. Nec propter ea sequitur quod a successiue pertransibit illud spacium sed in instanti separatio nis & b verum erit dicere quod a immediate post hoc erit in centro terre & b immediate post hoc in concavo orbis lune non sic scilicet quod immediate post hoc centrum eius erit cum centro mundi quia quod primum eius superficies tangat centrum mundi tunc mere successiue mouebitur eo quod alique partes ipsius ascendunt. Sed contra hoc sic arguo. Ex illo sequitur quod dabitur penetratio corporis quod est falsum sequela sit patet. Capio quod corpora simplicia graua a, b, c, z, d, y imaginemur deinde quod deus sic faciat vacuum a concavo orbis lune transeat per centrum terre & terminetur in concavo orbis lune in puncto opposito. Deinde taliter imaginemur etiam vacuum ab vna parte oppositam admodum vnius crucis cuius centrum sit cum centro terre. Deinde ponatur a graue in parte superiori illius vacuum quod ad nos b vero in parte opposita & etiam c & d in partibus oppositis. Tunc ex solutione data sequitur quod quodlibet istorum mutabitur in instanti nec quoadusque tangat centrum terre saltem cum sua superficie sed illud fieri non potest absque penetratione corporis igitur.

### Ad hoc respondetur quod licet dictum

sit in solutione precedenti quod illud graue in instanti quoad vsque tangat centrum terre non tamen sequitur quod quodlibet istorum corporum mutabitur subito quoadusque quodlibet istorum tangat centrum terre & ratio est quia vnum impedit aliud vtrumque autem circa centrum terre constituent vacuum quadratum inquire.

### Ad confirmationem nego quod fortes

posset proficere sursum vnum corpus graue ad quanta que distantiam in vacuo. Et deo possit nisi proficere illud graue ad distantiam centum pedum dico quod plato equaliter fortis cum forte non poterit proficere istud graue per tantam distantiam in pleno & ratio adducta est inter arguendum. Et quod dicitur sit proficere illud graue per aliquam distantiam in pleno & per aliud plenum minoris resistentie poterit proficere illud graue per maiorem distantiam & ita quo cumque medio dato poterit dari vnum minus resistentie per quod poterit proficere ad maiorem distantiam igitur tandem per aliquod medium sufficit plato proficere illud graue ad tantam distantiam sicut fortes in vacuo nego pnam nec ex illo inuadatur modus arguendi quem assumpsit philosophus quod



## Qnestio tertia

sic volebat arguere corpus simplex positum i aliquo medio aliquanta velocitate mouetur z si illud mediū efficitur subduple resistentie in duplo velocius per illud mouebitur tale graue z si in triplo/in triplo velocius igitur si ponatur in vacuo non mouebitur successiue, **Ad** sic arguatur in proposito inuenietur aīa eē falsum qz si plato pōt pūcere sursum illud graue ad distantiam viginē pedum pmedium resistentie vt 4 nō oportet qz possit pūcere illud ad distantiam 4 pedum per medium resistentis e vt 2 dūtaxat z ratio est clara quia licet resistentia extrinseca efficiatur subduple non tñ totalis resistentia quia se per manet eadem resistentia intrinseca sed non ita cōtingit de motu corpis simplicis in pleno qz qñ ponitur i medio subduple resistentie ad mediū in quo pri<sup>9</sup> erat tūc totalis ei<sup>9</sup> resistentia efficitur subduple eo qz solū h<sup>3</sup> i tali motu resistentia extrinseca vt antea declaratum fuit

### Contra hanc solutionē arguitur sic

sequeretur qz mobile simplex moueretur subito in pleno z ita adeo velociter moueretur in pleno sicut z in vacuo p bo sequelam **Capo** aliquē aerē qui in prima pte pportio nali vnius hore rarefiat ad duplum z in secunda parte p portionali deus rarefiat cū ad duplum in tertia iterū ad duplum z ita per omnes ptes pportionalas hore. **De**inde capio vñū corp<sup>9</sup> simplex qd pōatur in illo aere i istāi tēminatiuo hore illud corpus mouebitur subito in illa aere igitur per plenum aliq<sup>9</sup> corpus subito mouebitur qz illud corpus subito mouebitur in illo aere probo sic. Illud corpus si fuisset positum in principio hore in illo aere aliqua liter velociter fuisset motum per illum aerem z postqz de us rarefecit illum aerem ad duplū tunc ex quo ille aer fuit minoris resistentie z tota resistentia proueniebat ex pte mediū z ponamus qz tunc ille aer fuerit subduple resistentie sequit<sup>9</sup> qz in duplo velocius illud corpus fuisset motum p illū aerē sic rarefactū z p pñs illud graue nūc positū in instanti terminatiuo in illo aere mouebitur subito.

### Respōdetur negādo qz illud cor

pus simplex subito mouebitur in pleno imo casus simpliciter eē possibilis sed non ad intentionem arguentis pōt enim deus sic per partes pportionalas vñū hore rarefacere aliq<sup>9</sup> corpus z in instanti terminatiuo hore facere qz illud corpus sic alicuius determinate quantitatis sed non est possibile qz sic rarefiat aliq<sup>9</sup> corpus nihil aliā faciēdo ita qz sic maneat rarefactū in instanti terminatiuo hore qz sequetur qz infinitum clauderetur inter duo puncta qd reputo impossibile de infinito recto cū alius conditionibus qz solent assignari quia quibuscunqz duob<sup>9</sup> punctis in instanti iniciatiuo hore acceptis in illo corpore verū est dicere qz distabunt pedaliter bipedaliter z sic pñr si ne statu qz in instanti terminatiuo hore sic maneret modo clarum est qz hoc implicat sicut cōiter declarari solet qz fontes in prima parte pportionali alicuius hore potest pertransire primam pedalitarem alicuius lineē infinite z in scāa scāam z in qualibet parte pportionali vnam pedalitarem quo posito inesse dicim<sup>9</sup> qz readducetur fontes per spacium infinitum z ita eodē mō dico in proposito qz si in qualibet pte pportionali hore deus rarefaciat illud corpus qz in instanti terminatiuo hore erit alicuius certe quantitatis.

### Quarto pncipaliter arguitur sic

aliquod mobile simplex potens moueri subito i vacuo potest moueri etiā subito per plenus igitur resistentia media non est causa successiōis motus cuius oppositū defēctū eē assumptū probo. **Capo** vñū corp<sup>9</sup> graue qd possit

moueri subito per vacuū ptenso a concavo orbis lune vsqz ad centrū terre illud pōt ēt moueri subito p plenus a concavo orbis lune vsqz ad centrum igit<sup>9</sup> qz pbo sic qz defēctū in 20. hōis sufficiat descendere per illud plenus a concavo orbis lune vsqz ad terrā z signetur ei<sup>9</sup> grauitas qz sit vt 4 si adderetur illi corpore adhuc vnus gradus grauitatis illud corpus velocius descenderet sic ergo ita qz habito illo gradu grauitatis descēdit in 19 hōis z arguo sic. Si addatur vnus gradus grauitatis tunc illud graue sufficet descendere in 18. hōis quia tante acuitatis est secundus gradus grauitatis sicut primus igitur si prim<sup>9</sup> sufficiebat vt illud graue velocius descenderet ēt 2. sufficet z per pñs si adhuc adderentur illi corpore grad<sup>9</sup> grauitatis illud corpus moueretur subito.

### Et cōfirmatur pono qz de<sup>9</sup> faciat

vacuum in suprema regione aeris maneat autem plenus in media regione z etiam faciat vacuum in infima regione capio deinde vnum corpus graue simplex quod deus sic ponat vt eius tertia pars sit in vacuo supreme regionis aeris deinde secunda eius tertia sit in medio pleno regionis aeris subsequēntis z tertia eius pars sit in vacuo in fine regione aeris. **I**sto casu posito arguitur sic vel illud graue mouebitur successiue vel in instanti si successiue tūc prima eius tertia z vltima que sunt in vacuo mouebunt successiue z cum quelibet earum sit corpus simplex seq<sup>9</sup> qd aliquod corpus simplex successiue mouebit in vacuo. Si autem illud corpus mouebit in instanti siue subito sequitur qz prima media tertia qz est in pleno mouebit i instanti z p pñs eē velocius mouebitur in pleno sicut in vacuo.

### Ad quartū pncipale nego qz illud

corpus graue possit descendere p plenus a concavo orbis lune vsqz ad terrā subito z ad probationē admitto qz et addatur vnus gradus grauitatis z concedo qz tunc velocius mouebitur z admitto qz tunc poterit descendere in 19 hōis nec propterea sequitur qz si et addatur 2 gradus grauitatis descendet in 18 hōis z ratio diuersitatis apparet pportio velocitatum in motibus debet attendi penes pportionem potentie ad resistentiam non curādo de excessu arithmetico z ita non oportet p ii gradus grauitatis faciant tantum velocitare motum sicut prius z tu super hoc considera.

### Fortē dicis si illud corpus simplex

possit mutari subito in illo vacuo sequitur qz ipm esset in finite virtutis qz deus nesciret facere aliquod corpus velocius illo moueri. **D**ico qz non sequitur dato qz deus nō possit facere qz aliquid velocius mutetur.

### Ad cōfirmationē admissō casu di

co qz illud graue mouebitur successiue z concedo qz eius due terte existentes in vacuo successiue mouebuntur nec hoc est contra prius dicta qz de per accidens hnt resistentiam sed qz primum illud corpus scām se z quilibet sui erit extra mediā regionē aeris tunc mutabitur subito. **E**t hec de questione secunda

¶ Sequitur questio tertia.

### Queritur tertio vtruz rarefa

ctio z cōdēfatio sit possibilis hec qstio orit<sup>9</sup> h<sup>3</sup> ex dictis i qstioe pcedēti sicut ei patuit in expositione textus atiqz dicebāt eē ponēdū vacuū p rarefactionē z cōdēfationē arguebāt ei sic ptes corpis i p dēfatione mouēf verus cērrit z nra aliā igrediūt ne sit penetratio corpore igit<sup>9</sup> ptes ille qz mouēt recipiūt in vacuitatibus existēntibus intra illud corpus z cōsumitū mō pba



bant q̄ si rarefactio esset possibilis necesse esset ponere vacuum nos autem non ponentes vacuum aliter dicim⁹ rarefactionem ⁊ condensationem posse fieri propterea mota est hec questio. Pro cuius intellectu videndum est in primis penes quid debent attendi raritas ⁊ densitas ⁊ quid rarum ⁊ quid densum quid rarefieri quid condensari ⁊ postea dissoluenda est questio.

**Circa primum fuit vna opinio q̄** dicebat q̄ raritas debet attendi penes proportionem quantitatis ad suā materiam densitas vero penes proportionem materie ad quantitatem. Ad cuius declarationem est notandum q̄ secundum rei veritatem aliter est attendenda magnitudo materie ⁊ paucitas materie prout de illa loquimur in proposito ⁊ aliter est attendenda magnitudo ⁊ paucitas rei quante quia stat aliqua duo esse equalia in quantitate inequaliter habentia de materia vel in quorum vno est maior magnitudo materie q̄ in alio quod nihil aliud est dicere nisi q̄ stat esse aliqua duo pedalia vñ bipedalia vel ⁊c. in quantitate quorum vnum magis habet de materia q̄ aliud vt accepto vno pedali ignis ⁊ alio pedali terre licet illa duo etiam sint equalia in quantitate tamen multo magis de materia est in pedali terre licet illa duo etiam sint equalia in quantitate tamen multo magis de materia est in pedali terre q̄ in pedali ignis non quantitativè quia tanta est extensio materie illius ignis sicut materia illius terre sed est magis de materia in illa terra secundum multitudinem ymaginando eo modo quo ymaginatum est de forma capitulo de reactione isto notato ista opinio ymaginatur sic q̄ accepto vno pedali ignis videndum est que proportio est illius quantitatis ad illam materiam qua visa si detur vnum aliud equalè maiorem proportionem ad suam materiam habens illud erit rarius primo ⁊ in ea proportione in qua proportio illius quantitatis ad suam materiam est maior proportione quantitatis primi pedalis ad suam materiam sit dupla ⁊ proportio quantitatis secūdi pedalis ad suam materiam sit quadrupla illud secundum pedale erit in duplo rarius q̄ primum. Ex quo patet q̄ secundum istam opinionem ad hoc q̄ primum pedale sit in duplo rarius q̄ nunc est oportet q̄ proportio illius quantitatis sit dupla ad illam materiam proportio nem que nunc est quantitas ad eandem materiam hoc ē q̄ proportio illius quantitatis ad illam materiam sit quadrupla. Ex quo sequitur secundo q̄ raritas non solū potest fieri per maiorationem quantitatis sed etiā manente quantitate de perdendo materiam ⁊ hoc secundum quālibet opinionem quia si illud pedale ignis deperderet medietatem materie quam tam habet manente eadem quantitate illud esset in duplo rarius q̄ nunc est vt patet aspicenti opinionem.

**Sed contra istam opinionem arguit** sic sequeretur q̄ non possumus iudicare de aliquo q̄ natura est in ordine ad se sed solum in ordine ad aliud cōsequens est falsum igitur opinio est irrationabilis cōsequentiā relinquo notam aūs probo querendo penes quid vñ quomodo cognoscitur proportio quantitatis ad suam materiam non penes extensionem quia eadem omnino extensione sunt extensa igitur nunq̄ vnius ad alterum ē proportio maioris inequalitatis neq̄ talis proportio attenditur penes multitudinem materie ⁊ quantitatis quia dato illo pedali non deperdita materia neq̄ acquisita si illud fiat quadrupedale illud erit rari⁹ q̄ nunc est vt omnes concedunt tamen neq̄ erit maior magnitudo materie neq̄ quantitatis. Sed dicit q̄ illa proportio attenditur

penes extensionem quantitatis ⁊ penes multitudinē materie quero quando illa materia ⁊ sua quantitas se habent in proportione equalitatis ⁊ rationabiliter non potes dicere quando cum extensio sit incomparabilis multitudinē igitur ista opinio est omnino inintelligibilis.

**Secundo arguitur sic ex eadez positione** sequitur q̄ omnia equalia in quētitate eque velociter acquirunt de quantitate per aliquod certum tempus siue sint equaliter rara siue inequaliter rara equaliter rareficerent consequens est falsum falsitatē cōsequētiā sic probo ⁊ capio duo pedalia quorū vnū est rarum vt 2 ⁊ aliud vt 4 quorum quodlibet acquirat in tota hora vnam pedalitatem ⁊ sic arguo in fine istius hore vnum erit rarū vt 8 ⁊ aliud scilicet minus rarum erit precise rari⁹ vt 4 ergo vnum acquireret 4 gradus raritatis ⁊ aliud precise duos ⁊ p̄ consequens vnum scilicet raris in duplo velocius rarefiet in illa hora q̄ aliud ⁊ sequelam siue maiorem probo omnia talsa equalē proportionem quantitatis acquirunt super suas materias igitur equaliter rarefient consequentiā tenet per opinionē aūs p̄bo ⁊ gratia exempli volo q̄ sint a ⁊ b duo pedalia quorum vnū est in duplo rari⁹ altero ⁊ in tota hora fiant in duplo maiora tunc equalis proportio acquiratur a quolibet istorum q̄ si das q̄ vnum maiorem proportionem acq̄ret supra suā materiam q̄ aliud scilicet illud quod habebit minus de materia tam oportet dare causam quare nescires dare propterea non videtur q̄ ista est opinio sit sustinenda.

**Alia est opinio communis q̄ dicit** q̄ raritas debet attendi penes distantiam punctoꝝ in ordine ad proportionabilem materiam sic scilicet q̄ si esset duo pedalia equaliter habentia de materia ⁊ equalia secundum quamlibet dimensionem essent equaliter rara si vero vnum haberet magis de materia q̄ aliud sub eadem quantitate illud esset minus rarum ⁊ aliud rari⁹ ⁊ in illa proportione in qua sua materia esset in pauciori multitudine q̄ alia ⁊ sic capto vno pedali ynfiformi sic q̄ in omnibus partibus equalibus equaliter habeat de materia illud est ynfiformiter rarum ⁊ sua medietas habet in duplo min⁹ de materia q̄ totum ⁊ sic si illa medietas vel aliquid simile illi medietati fuerat in duplo mai⁹ sine acquisitione vel deperditione materie illud sic rarefactum esset in duplo rari⁹ precise q̄ illud primum pedale eo q̄ sub eadem quantitate in duplo minus precise continet de materia ⁊ si illud rarefactum vel maiortatum iterum fiat duplum erit in quadruplo rari⁹ illo pedali eo q̄ sub dupla materia duplam haberet quantitatem ad illud pedale ⁊ licet in omnibus istis bene conueniant iste due opinionones tamen differunt in hoc q̄ prima opinio ponit quantitatem seu extensionem materie esse comparabilem in proportione maioris inequalitatis eidem materie q̄ non facile est intelligibile ⁊ ista secunda opinio non ex dictis patet q̄ si duo vel multa equalia inequaliter rara equaliter acquirant de quantitate in aliquo certo tempore illa inequaliter rarefient sed dubium est in qua proportione vnum velocius altero rarefiet vel tardius ad quod dico q̄ in ea proportione vnum velocius altero rarefiet in qua est rari⁹ altero vt si a pedale sit rarum vt 4 b vt 2 ⁊ equaliter acquirant quantitates vñ ad duplū in fine aerit vt 8 ⁊ b vt 4 si raritas augetur per maiorationem numeri ⁊ a erit vt 2 ⁊ b vt vnum si rarefactio maioretur per minorationem numeri ⁊ si teneatur primum



### Questio secunda

est in duplo rarius si scdm b est iouplo rarius a et hoc supposito q velocitas rarefactionis attendat penes latitudinem graduum acquirat vel deperdat i ordine ad proportionabile tempus no curando de illo quod dictu est capitulo de velocitate motus augmentationis quia aliter est iudicandu de velocitate raritatis et densitatis et aliter de velocitate motus augmentationis et diminutionis alius aliud est querere q velociter hoc augetur et q velociter illud rarefiat. Et ex his patet quid est rarum et quid densum nam densum est quod habet multam materiam sub parua quantitate vt lapis ferrum illud vero e rarum quod habet modicam materiam sub magna quantitate vt aer ignis. Et ex istis diffinitionibus sequitur primo q illud dicitur esse densius alio quod sub equali quantitate vel minori habet plus vel equaliter de materia vt vnus pugilus terre est densior vno pugilo aque quia sub equali quantitate plus habet de materia et sicut est densior q sit aggregatum ex 10 pugilis aque quia sub minori quantitate habet equaliter de materia teste philosopho. illud vero dicitur rarius altero quod sub equali aut maiori quantitate minus aut equaliter habet de materia vt vnus pugil aque rarius est vno pugilo terre eo q sub equali quantitate minus habet de materia similiter aqua quantitate 10 pugilorum dicitur esse rarius vno pugilo terre eo q equaliter habet de materia sub maiori quantitate. Et ex isto facilliter patet quid sit rarefieri quid vero condensari illud est corpus condensatur cuius partes mediate plus appropinquant notanter dicitur partes mediate quia da to aliquo corpore pedali quod per condensationem efficitur semipedale verum est dicere q partes illius mediate post condensationem minus distabunt q ante tamen presimmediate vt puta eius due medietates no efficiuntur propinquiores per illam condensationem q ante illud no distare fieri cuius partes abinuicem magis elongantur.

**Secundo sequitur naturaliter impossibile** est aliquid condensari quin aliquid rarefiat q datur opposito sequitur q naturaliter daretur vacuu quod no contingit dare vt visum est questione precedenti patet tamen pna q bene sequitur aliquid condensatur ergo minorem locum occupat q prius et nichil rarefit igitur nichil maiorem locum occupat q prius et per pna aliquem locum quem derelinquit illud quod condensatur nullum aliud corpus ingreditur & ita dabitur vacuum eodem modo q naturaliter si aliquid rarefiat oportet q aliquid condensetur q alias sequeretur penetratio corporum de predicta mento substantie quod sic patet si aliquid rarefit maiores occupat locu q prius et nichil condensatur igitur nichil occupat minorem locum q prius signetur ergo locus que acquirat illud quod rarefit et sequitur q illud quod prius illi locum occupabat adhuc eum occupat et ita erit penetratio qualitercuq est facias siue illud quod prius occupabat illi locum est derelinquit dno modo nichil condensatur semper habebis penetrationem.

**Insuper aduertendu q rarefactio** quandoq fit per solu motum localem et sicut condensatio vt si aliquid mobile moueatur localiter in pleno aere q motu recto vna pars aeris rarefit vtz illa que sequitur ipsu corpus q ipso derelinquere alique locum illum aer ingreditur et hoc per rarefactionem alia autem pars aeris condensatur q illum nouum locu acquirat quem derelinquit aer et hoc per condensationem aliquid vero fit condensatio et similiter rarefactio per motu alterationis videmus enim q capto a liquo vase semipieno aqua supposito igni tandem im-

pletur illa aqua ita q illa aqua rarefiat si aliqua aqua calida reducit se ad frigiditatem illa aqua condensatur et hoc per solum motum alterationis vtz per de perditionem caliditatis et acquisitionem frigiditatis aliquid vero fit condensatio et similiter rarefactio per generationem alicuius subiecti et corruptiones alterius vt quod ex aqua generatur aer ibi est rarefactio si vero opposito modo fiat vt puta q ex aere fiat aqua vt in generatione fontium prigit ibi condensatio

### Supponenda est alia distinctio puta

q duobus modis aliquid rarefit puta proprie et improprie illud improprie rarefit cuius partes abinuicem elongantur et hoc per ingressum aliorum corporum in poros illius corporis vt patet in spongia que si ponatur in aqua elongantur eius partes et hoc per ingressu aque in ipsos poros si vero talis spongia comprimereur condensaretur improprie quia expelluntur corpora in eius poris recepta sed illud dicitur rarefieri proprie cuius partes mediate abinuicem elongantur omnibus aliis seclusis ita q oportet nullas partes illud corpus deperdat seu acquirat eodem modo aliquid dicitur condensari cuius partes efficiuntur propinquiores sine deperditione alicuius partis com est tator commento Sed in hoc quarto ponit duplicem condensationem veram scz et apparentem similiter et rarefactionem et redit in idem cum illo quod dictum est.

### Contra predicta arguitur primo

sic ex predictis sequitur q esse possibile aliqd corpus esse rarum et nullo modo densum quod e falsum sequela per caspiatur aliquid corpus pedale volo q eius prima pars proportionalis rarefiat ad tantam quantitate sicut est totum et similiter scda pars proportionalis ad tantam quantitate rarefiat et ita fiat in omnibus partibus proportionalibus in fine erit verum dicere q illud corpus est rarum quia habet modicam materiam sub magna quantitate q precise tantam materiam habebit sicut habet falsum tunc erit dicere q illud corpus sit densum quod sic per quod densum est q multam materiam habet sub modica quantitate sed ruc illud corpus non habebit modicam quantitate eo q habebit infinitam quantitate saltem scdm quid taliter etiam posset poni casus q illud corpus rarefieret taliter q simpliciter esset infinitum et illo posito verum esset dicere q illud corpus esset rarum et nullo modo densum. Forte concedes q illud corpus infinitum secundum quid nullo modo est densum.

### Contra quelibet pedalitas illius

corporis e densa igitur totu corpus est densum pna e clara et ams per ascensum de qualibet enim pedalitate illius corporis verum est dicere q aliquam materiam habet sub parua quantitate.

### Confirmatur sequit q esset possibile

aliquid corpus esse densum et nullo modo rarum qd est falsum sequela patet volo q sint infinita corpora pedalia que oino consimiliter habeant de materia volo q in prima parte proportionali alicuius hore vnum illorum pedaliu condenset ad subduplu ita q efficiatur semipedale et coniungatur vni alteri corpori pedali. Deinde in scda parte vnu aliud corpus pedale condensetur ad subduplum illius qd condensetur in prima parte proportionali et e contiuetur et ita fiat consequenter de oibus aliis tunc in fine hore erit ibi vnum corpus bipedale cuius scda pars proportionalis erit in duplo densio. pma tertia in quaduplo quarta in octuplo hoc posito verum erit dicere q illud corpus est densum q multam materiam habebit sub modis



## Quarti phylcoz

Et quantitate falsum tamen erit dicere quod illud corpus erit rarum / rarum enim est quod habet modicam materiam sub magna quantitate modo illud corpus non habet modicam materiam quod habet infinitam per se quod sit rarum quod quilibet pars eius proportionalis est rara igitur illud corpus est rarum et ante per se quod quilibet eius pars proportionalis modica habet materiam sub magna quantitate.

### Ad primum principale respondetur

concedendo illatum puta quod est possibile aliquod corpus esse rari quod nullo modo est densum et ad improbationem qua sic arguitur quilibet pedalitas illius corporis est densa igitur illud corpus est densum processo ante nego primum et illud clarum loco diffinito ponendo diffinitionem non enim sequitur quod quilibet pedalitas huius corporis habet multam materiam sub modica quantitate siue sub quantitate finita igitur totum corpus habet multam materiam sub quantitate finita.

### Sed contra hoc arguitur sic probando

impossibilitate illius quod positum est in casu et sic arguo pono quod in prima parte proportionali alicuius hore prima pars proportionalis illius corporis pedalis rarefiat ita quod acquirat unam pedalaritatem in secunda parte proportionali hore secunda pars proportionalis tantum rarefiat sicut in prima parte proportionali si illud sit possibile ut ponit casus volo tamen cum hoc quod in secunda parte proportionali prima pars proportionalis illius corporis condensetur ad quantitatem quam habebat in principio hore ita per omnes partes proportionales hore rarefiat omnes partes proportionales illius corporis sic quod quilibet rarefiat aliqua pars proportionalis illius corporis procedens condensetur ad quantitatem quam prius habebat et probo quod ex illo sequitur impossibile et gratia argumenti sumus in instanti terminatio hore nunc illud corpus est precise pedale et adeo densum et rarum sicut fuit in principio hore eo quod quilibet pars proportionalis eius est precise adeo densa sicut prius et tunc sic arguo ex isto sequitur quod illud corpus est magis densum quam immediate ante hoc fuit et tamen nunc non condensatur nec unquam condensabatur ante hoc quod implicat contradictionem ne sequela tamen probatur illud corpus nunc est precise pedale et tantam habet materiam sicut immediate ante hoc habebat et immediate ante hoc fuit plusquam pedale igitur nunc est magis densum quam immediate ante hoc primum est clara quod si nunc tantam materiam habet sicut immediate ante hoc habebat et hoc sub minori quantitate sequitur quod est magis densum quam immediate ante fuerit assumptum patet quo ad primum parte et secunda probatur quod quocumque instanti ante hoc dato aliqua pars proportionalis illius corporis rarefiabat ad quantitatem totius corporis igitur immediate ante hoc illud corpus fuit plusquam pedale.

### Respondetur concedendo esse possibile

quod per partes proportionales hore partes proportionales alicuius corporis rarefiant ad quantitatem totius et ad improbationem concedo possibilitatem illius quod ponitur in casu puta quod quando una pars proportionalis rarefiat procedens condensetur ad quantitatem quam prius habebat et nego quod ex illo sequatur contradictio et admissio illo quod sumus in instanti terminatio hore concedo quod illud corpus est magis densum quam immediate ante hoc fuit et tamen quod illud corpus nunc non condensatur nec unquam condensabatur hanc secundam partem suppono esse veram saltem non condensabatur in illa hore et illud sufficit.

### Ad confirmationem conceditur quod illud

corpus in casu posito est densum et nullo modo rarum et causa tacta est inter arguendum eo quod illud corpus non habet modicam materiam sed infinitam non quidam infini-

te extensionis cum enim dicimus unum pugillum terre plus habere de materia quam habeat unum pugillus aque non est intelligendum quod materia informata forma terre sit maioris extensionis quam materia aque sed sic intelligendum est quod si illa materia aque que informatur forma terre deberet informari forma aque partes eius multo magis distaret quam nunc distent et ita proportionabiliter dico in proposito quod illud corpus habet infinitam materiam finite tamen extensionis et sic arguitur quilibet pars proportionalis huius corporis est rara igitur illud corpus est rarum dicit quidam quod primum non valet et ratio tacta est quemadmodum non sequitur quod quilibet pars proportionalis huius corporis habet precise finitam materiam igitur illud totum corpus habet precise finitam materiam sed istud simpliciter non valet nisi intelligatur ad bonum sensum et illa prima primum est bona et ante est falsum in casu quod accipiendo per primam partem proportionalem aggregatum ex omnibus partibus per se arguitur quilibet pars proportionalis huius corporis sit rara eo quod habet infinitam materiam sed bene verum est quod quilibet pars proportionalis secundum ordinem illum dividendo videlicet illud corpus per partes proportionales partibus minoribus terminatis ad extremum versus quod est materia infinita habet precise materiam finitam.

### Sed contra hoc arguitur sequitur

quod esset possibile quod essent aliqua duo corpora eque bene disposita in densitate quorum unum rarefiat per totam horam sequetur aliud non rarefiat et tamen in fine hore illa duo corpora erunt eque rara quod videtur absurdum primum sic ostenditur volo quod a et b corpora sic se habeant omo sicut positum est in casu principalis argumenti ita quod quilibet pars proportionalis tamen habeat de materia sicut prima et volo quod per totam horam sequentem secunda pars proportionalis a corporis rarefiat ad quantitatem prime partis proportionalis tertia vero pars proportionalis in duplo velocius rarefiat quam secunda quarta in quadruplo et sic primum et secunda pars proportionalis b corporis in prima parte proportionali hore rarefiat ad quantitatem prime partis proportionalis tertia rarefiat in secunda parte proportionali hore ad tantam quantitatem et sic primum ter in infinitum et sit hore divisa per partes proportionales partibus minoribus terminatis ad instanti terminatum isto posito probatur assumptum quod a et b nunc sunt eque bene disposita in densitate per casu et quod a rarefiat per totam horam per partes ipsas magis et magis a se invicem elongabuntur quod autem b nunquam rarefiat per se non instanti terminatio hore nec etiam per illud instans nec ante illud instans igitur nunquam rarefiat quod non ante illud instans rarefiat per se sequitur precise finite quantitatis et habebit materiam finitam igitur ante instans terminatum hore b corpus nullo modo erit rarum et in instanti terminatum hore a et b corpora erunt equaliter disposita in raritate.

### Ad replicam respondetur quidam quod a per totam

illam horam rarefiat eo quod per totam horam erit rarum et continue semper partes eius magis et elongabuntur.

### Fortis dicitur a per totam illam horam habere

tantam materiam sicut b sed b per totam illam horam non erit rarum eo quod habebit infinitam materiam igitur etiam a non erit rarum in illa hore nisi dicatur quod ex quo a erit infinite quantitatis per totam illam horam continue erit rarum sed tunc sequitur quod male data est diffinitio de ly rarum bene tamen verum est quod si illud sufficeret ad corpus esse rarum puta quod haberet modicam materiam sub magna quantitate vel si haberet infinitam quantitatem tunc concedi posset quod a corpus per totam horam erit rarum quia immediate post hoc erit infinite extensionis quod quocumque instanti post hoc signatur inter illud et hoc



## Questio tertia

secunda pars proportionalis a erit aliquantum maius tertiam duplo magis acquirere q̄ secula sic p̄ter et tunc diceretur q̄ diffinitio data intelligitur de corpore raro finite extēnsionis et dico q̄ b in casu rarefieri non in instanti nec etiam successiue parata in aliquo tempore adequato sed subito videlicet in quolibet tempore terminatiuo ad instans terminatiuum hore quia in quolibet instanti intri seco hore b corpus erit precise finite quantitatis et primo in instanti terminatiuo hore erit infinite quantitatis.

**Sed adhuc arguitur cōtra solutio**  
nem principalem & probo q̄ illud corpus sit rarum in casu posito et sic arguo bene sequitur illud corpus est vni-  
formiter diffinitum rarum ad nō gradū raritatis terminatum igitur illud corpus est rarum quemadmodum sequitur in aliis q̄ si cōcedatur sequitur q̄ est aliquid finite rarum finite quantitatis infinite tamē potentie nō habens do aliquā aliā qualitatem infinitam si enim illud corpus esset aliqua qualitate frigiditate vel caliditate finita qualificatum et nō haberet aliquam aliam qualitatem infinitam solum esset finite potentie et q̄ esset infinite potentie patet q̄ secunda pars proportionalis que est subduplex q̄ titatis ad primam est in duplo densior q̄ prima cū aliis dispositionibus igitur est equalis potentie et consimiliter de aliis arguere potest vbi etiam quilibet pars proportionalis rarefieret ad quantitatem prime quilibet esset tante potentie sicut prima et cum quilibet tunc esset tante potentie sicut nunc habetur intentum.

**Ad hoc argumentū facile patet rō**  
sioe dictis q̄ illud corpus nō est vniuniformiter diffinitum rarum et causa facile patet ex prima Questione tertii phisicorum.

**Secōdo principaliter arguitur nichil**  
p̄t rarefieri ergo male dictū est aīis p̄t q̄ si aliquid p̄t rarefieri quero vel p̄ illam rarefactionē acquiratur aliqd vel nichil nō est dicendū sc̄z q̄ tunc rarefactio non esset motus et q̄ nō sit dicendū p̄mū p̄t q̄ si per rarefactionē aliquid acquireret maxime acquireretur quantitas s̄ probo q̄ nō q̄ tūc sequeretur q̄ quando aliqd corpus rarefit q̄ litates ipsius corrumpere v̄t puta calor et albedo q̄ post q̄ acquiratur noua quantitas op̄t q̄ precedens corrumpat v̄t eūterur penetratio dimensionum q̄ v̄t tactum est questione prima primi phisicorū probabile est dicere quantitatem esse subiectum illarum qualitatum et ad corruptionē subiecti sequitur corruptio accidentis inherens illi subiecto igitur cum aliquod corpus calidum rarefit calor eius corrumpitur.

**Q̄d firmatur si aliqd corp⁹ dēcluz**  
posset fieri rarum sequeretur q̄ motus posset fieri in instanti q̄ implicat p̄t tñ p̄ia per rarefactionem acquiratur maius locus igitur aliqd corpus rarefit in termino rarefactionis occupat maiore locum q̄ prius sed occupatio maioris loci est causa recessus corporis circumstantis igitur in termino rarefactionis corpus circumstantis recedit et si minus in instanti terminatiuo temporis in quo illud corp⁹ rarefit sequitur q̄ in illo instanti corpus circumstantis recedit et cum omnis recessus sit motus sequitur q̄ illo instanti corpus circumstantis mouetur et nūq̄ ante hoc mouebatur eo q̄ nūq̄ ante hoc illud corpus occupabat illud locum propter quod ipsum circumstantis debuisset recedere nec etiam post hoc mouebatur eo q̄ illud corpus nō viteri⁹ rarefieri saltem ōz q̄ p̄ hoc mouebit et p̄ p̄is mot⁹ ē i instanti solum et i mēsurā adequata s̄ rāq̄ i mēsurā ade-

quata quod erat probandum.

**Ad sc̄d̄z p̄ncipale v̄tū v̄tio mō**  
rādēt hī em̄ qui tenent quantitatem distinguere a re quāta aliter censent q̄ nominales et adhuc isti inter se diuersificauerunt aliqui dicunt q̄ rarefactio est motus ad quantitatem ita q̄ per rarefactionē acquiritur quantitas omnino noua et antiqua oīno deperditur dato etiā q̄ quantitas pedalis et bipedalis esset eiusdem speciei et in quolibet instanti illius temporis in quo illud corpus rarefit est vna quantitas precise durans per instans et apud istam opinionem negaretur forte quantitatem esse subiectum accidentiū et tunc non curreret argumentum adductum vel illo admissio diceretur q̄ solū est subiectum non vltimatum siue subiectum quo ad cuius corruptionē nō sequitur corruptio illorum accidentium et quid veritatis hoc habet patet ex primo phisicorū. Alter dicitur q̄ rarefactio non est motus ad quantitatem immo eadem quantitas que est in corpore pedali remanet in ipso q̄n per rarefactionē efficitur bipedale et hec solutio apparentior est q̄ quecumq̄ alia tenendo q̄ titatē distinguere a re quanta nec in rarefactione aliquid noua partialis quantitas generatur et hāc opinionem expresse insequitur cōmentator quarto phisicorū cōmento 84 sed tenendo quantitatem esse rē quantam q̄ rarefactio est mot⁹ ad quantitatem non quidē q̄ acquiratur vna talis noua entitas sed q̄ per rarefactionē aliqd terminus de predicamento quantitatis incipit verificari de tali re si em̄ aliquod pedale rarefiat vsq̄ ad bipedali-  
tatem in fine illius rarefactionis ille terminus bipedali-  
tatis verificari de tali re et notum est q̄ ē vni dicibile de predicamento quantitatis et ad illum sensum conceditur rarefactionem esse motum ad quantitatem.

**Porro dicitur ergo rarefactio erit solum**  
motus localis q̄d est falsum probatur tñ sequela q̄ a per rarefactionem solum acquiritur nouum vbi et non alia qua quantitas aut qualitas.

**Dicitur q̄ ista p̄positio rarefactio**  
est solum motus localis eo q̄ a parte predicati ponitur et minus cognotatiuus sup̄ quē cadit dictio exclusiua potest exponi gratia alietatis vel gratia alteritatis si primo modo illa p̄positio ē vera et concedenda q̄ rarefactio est illud quod mouetur localiter et non aliud si secundo modo neganda est illa p̄positio si per illam denotatur q̄ rarefactio est motus localis et precise de illa specie motus et non de aliqua alia q̄d est falsum. Multe alie fuerunt opiniones circa solutionem huius argumenti aliqui dicebant q̄ generatur noua quantitas et precedens manet alii vero dicebant q̄ omnino generatur noua quantitas et precedens corrumpitur et quandoq̄ talis quantitas producitur in instanti puta quando rarefaciens ē intrinsecum illi quod rarefit vbi vero illud rarefaciens esset extrinsecum talis quantitas producitur successiue sed has opiniones tanq̄ minus probabiles derelinquo. Illi qui sicut paulus venetus tenent q̄ rarefactio non est motus ad quantitatem sed ad qualitatem vnde raritas et densitas sunt sc̄dm eum qualitates secunde speciei et ratio ē quia intensio et remissio n̄ reperiuntur nisi in predicamento quantitatis cuius igitur raritas et densitas intenduntur et remittuntur igitur sunt qualitates et ex illo sequitur q̄ non omnis qualitas potest aduenire suo subiecto sine motu locali eius raritas enim non potest aduenire alicui sine motu ipsius nec illud inuenit simile enim declaratum fuit in secundo de figuris s̄ quicquid sit de illo raro illa est debilis licet enim dicam⁹ raritatem aut densitatem intendi non sequitur propterea



## Quarti phisicorum

¶ raritas & qualitas intensibilis quemadmodum dicimus in notam intendi & tamen motus non est qualitas sensibilis.  
**Ad confirmationem nego consequentiam** & concedo quod in fine condensationis illud quod rarefit occupat maiorem locum nec propterea sequitur quod corpus circumstantis moueatur in instans & dico quod occupatio loci non arguit recessum corporis circumstantis sic quod si nunc occupet locum corpus circumstantis non recedat sed occupatio loci arguit quod corpus circumstantis recessit & ita in fine rarefactionis verum est dicere quod illud quod rarefit occupat maiorem locum quam vna hora occupavit & illud locum sic non acquirit immotum est acquisitus & in quolibet tempore terminato ad instans terminatum tempus per quod rarefit corpus circumstantis recessit.

### Tertio principaliter arguitur sic

¶ pra illud quod dictum est scilicet quod velocitas rarefactionis attenditur penes latitudinem acquisitionis vel deperditam &c. Et sic arguo capio vnum rarum ut 4 pedalis quantitates & volo quod in tota hora futura fiat in duplo maius per solam rarefactionem & quero vel in fine erit rarum ut 8 vel non si non cum iam sit in duplo rarius quam in principio sequitur quod velocitas rarefactionis non attenditur penes latitudinem graduum si dicas quod erit rarum ut 8 quod erit in duplo rarius quam in principio & per prius erit rarum ut 8.

### Contra si hoc esset verum sequeretur

¶ raritas consideratur positive sicut caliditas vel intensio in qualitatibus quod est falsum & est contra quod nullus privatiue vel privatiue consideratur maiorat per maiorationem graduum ut visum fuit superius ubi agebatur de intensione & remissione & raritate prius sic probatur quod si raritas consideratur positive densitas consideraretur privatiue & per prius in omni deo solo esset dupla densitas quadrupla & octupla quod est omnino contra rationem & experientiam si dicas quod illa raritas in fine erit minor quam ut 4.

### Contra sequeretur tunc quod raritas consideraretur privatiue quod est falsum contra est nota falsitatem prius sic ostenditur si raritas consideratur privatiue quod est densitas similiter consideratur privatiue vel ambe positive vel raritas privatiue & densitas positive sed nullum istorum est dicendum igitur raritas non consideratur privatiue contra est nota minore probatur per prima parte primo & suppono quod equalis proportio nabitur sicut aliquid est rariis fit minus densum quo admisso ut omnes concedunt arguitur sic in casu posito illud rarum fiet in duplo rariis ergo fiet in duplo minus densum & cum tunc erit rarum ut 4 in fine erit rarum ut 2 secundum rationem tunc & sic tunc pro quo gradu densitatis illud erat densum scilicet 8 du vel 4 vel ut & quocumque gradu dato quem per tunc habuisset in densitate habebat quod postquam deperderentur gradus densitatis per maiorationem quod non eque proportionabiliter est minus densum sicut erit rariis quod probatur sic quod si erat densum ut 4 in principio hore in fine erit densum ut 8 & per prius supposita uniformitate illius rarefactionis in medio instanti hore illud erit in proportione sexquialtera minus densum quam in principio & in illo medio instanti hore solus erit in proportione sexquitercia rariis quam in principio cum tunc erit densum ut 6 & rarum ut 3 igitur in maiori proportione condensabitur quod rarefit quod est contra superius suppositum & eodem modo probatur de quolibet alio gradu densitatis figurato ut per aspiciendum igitur non potest dici quod tam raritas quam densitas se habeant privatiue & quod non possint ambe considerari positive probatur illo supposito scilicet quod proportionabiliter minoratur raritas sicut minoratur densitas & eodem modo & capio illud rarum ut 4 rarefactum ad duplum

in fine rarefactionis erit ut 8 ergo in prima medietate scilicet tempus acquireret proportionem sexquialtera & in secunda medietate acquireret proportionem sexquitercia sed densitas cum consideretur positive ut tu dicis de minori ad subduplum igitur in prima medietate illius tempus supposita uniformitate illius condensationis deperdet proportionem sexquialtera & in secunda medietate proportionem sexquialtera cum omne positum in remissione minore proportionem deperdat in prima medietate quam in secunda igitur non uniformiter proportionabiliter rarefit sicut fiet minus densum nec e converso quod est contra communem modum dicendum in ista materia & quod non possit dici tertium scilicet quod raritas se habeat privatiue & densitas positive probatur sic quod nullam rationem habes magis pro vna parte quam pro alia & ultra sequitur bene raritas se habet privatiue & ubi cumque est raritas finita est dupla raritas & quadrupla & octupla & sic in finitum per prius quod sic est in quolibet alio privatiue considerato falsitate tunc prius sic probatur quod tunc in quolibet raro finito in infinitum rarum erit aliquid ibi & per prius ipse erit dare aliquid rarum uniforme finitum.

### Confirmatur probando quod rarefactio

non sit possibilis quod dato opposito sequitur quod in aliquo casu ista duo contradictoria si stabunt a corpore per totum hanc horam rarefit & a corpore non per totam hanc horam rarefit prius sic ostendimus tamen in instans initiativo aliquid quod sit diuisum per partes proportionales proportione dupla partibus mixtis terminatis ad instans terminatum & capio aliquid corpus per a diuisum etiam ad imaginationem per partes proportionales & volo quod in prima parte proportionali hore prima pars proportionalis rarefit condensando scilicet partem proportionalem ad subduplum & in secunda parte proportionali hore rarefit secunda pars proportionalis a corporis condensando ad subduplum tertia parte proportionali & fit in tertia parte proportionali hore & tertia pars proportionalis a corporis rarefit ad subduplum condensando quartam & sic prius iterum fiat per omnes partes proportionales isto casu posito probatur firmatus quilibet pars a corporis rarefit igitur a corpus rare fit prius ut clara & a prius in ductive. Negatiue vero sic probatur a corpore semper habebit eandem materiam & hoc sub equali quantitate igitur a corpus non rarefit nisi per non in fine prima parte proportionalis hore tamen quantum acquisiuit prima pars proportionalis a corporis tamen deperdit secunda pars proportionalis ei igitur tunc adhuc corpus a erit precise magnum sicut prius fuit & fit in fine secunde parte proportionalis hore tamen quantum acquireret secunda pars proportionalis a corporis tamen deperdit tertia pars proportionalis igitur a non per totam horam rarefit & ita in casu illa contradictoria sunt simul vera.

### Ad tertium principale respondet

concedendo quod velocitas rarefactionis attenditur eo modo quo dictum est supra & penes latitudinem &c. & ad casum de illo raro ut 4 maioriato ad duplum dico quod in fine hore erit in duplo rarius quam in principio & quando queritur vel in fine erit raritas ut 8 vel minor dico quod variis modis respondent aliqui dicunt quod tam raritas quam densitas consideratur positive & tunc clarum est illa quod raritas esset ut 8 sed quod ista solutio non valeat sufficienter probat in probatio secunde partis. Alii vero dicunt quod densitas se habeat privatiue & raritas positive & tunc raritas esset ut 8 & quod ista solutio non valeat sufficienter ostendit in arguendo dicere quod tam raritas quam densitas considerantur privatiue est omnino irrationabile propterea ut quod oportet dicere quod raritas se habeat privatiue & densitas positive & sic dico quod in fine illius rarefactionis illa pedale erit rarum ut 2, quod in duplo maior est



## Questio quarta

raritas vt 2 q̄ raritas vt 4 sicut dicitur est de remissione superius et concedo q̄ eque p̄portionaliter acquiritur raritas sicut deperditur densitas et e contra vt solet cōter cōcedi et ad argumentū i oppositū facile ē rōdere ex dictis

### Ad cōfirmationē cōcedo q̄ rarefactio est possibilis et nego q̄ sequatur illa duo contradictoria sicut stare et cōcedo negatiuā in casu q̄ vt bñ probatum ē in cuiuslibet p̄tis p̄portionalis hore terminatiuo verus est dicere q̄ quātū vna pars p̄portionalis a corporis acq̄ fuit tm̄ alia deperdit et tunc ad argumentū quo sic probat̄ bas affirmatiua q̄z ps p̄portionalis a corporis rarefiet igitur a corp̄ rarefiet d̄ q̄ modus arguendi nichil v̄z et variis modis pōt dari asis verum et p̄ns falsum.

### Sed cōtra illud sic arguo a corp̄

in fine hore erit maior q̄ nūc est igit a corp̄ in tota hore rarefiet assumptū p̄z in fine hore due hec prima pars p̄portionalis a corpus erit maior q̄ nunc est et nulla alia pars p̄portionalis a corpus erit tanto minor in fine hore in quanto tūc erit maior hec prima ps p̄portionalis igit in fine hore a corpus erit maior q̄ nūc ē p̄na vt d̄t̄ manifestā et āns ps q̄ in prima parte p̄portionali hore p̄ntis prima ps p̄portionalis a corpus rarefiet cōdēlā dose cundā vt q̄ ad subduplū et nūq̄ postea cōdēlabit igit in fine hore ipsa erit maior q̄ nunc est q̄ autē nulla alia pars p̄portionalis in fine hore erit in tāto minor p̄z q̄ sc̄a. tūc nō erit in tāto minor si em̄ sc̄a pars p̄portionalis a corpus non rarefieret in secūda parte p̄portionali hore sed maneret p̄cise sub illa quantitate in qua est in fine prime partis p̄portionalis hore tunc verum esset dicere in fine hore q̄ ipsa esset in tanto minor in quanto tūc erit maior ista prima pars p̄portionalis q̄ nunc est s̄z cū rarefiet sequit̄ q̄ tūc nō erit in tanto minor in quanto tūc erit maior ista prima pars p̄portionalis et ita etiā sicut p̄z q̄ in fine hore nulla pars p̄portionalis a corpus erit in tanto minor in quanto tūc erit maior hec prima ps p̄portionalis Et eodē modo p̄bari pōt q̄ aggregatum ex prima parte p̄portionalis et sc̄a i fine erit maior q̄ nūc sit igitur totū corp̄ erit in fine hore mai⁹ q̄ nunc est.

### Rōdetur q̄ a i fine hore erit p̄cise

tāum sicut nūc est et eādē materiā sub equali q̄titate habebit et q̄ dicitur in fine hore ista prima pars p̄portionalis erit maior q̄ nūc est et nulla alia pars p̄portionalis erit in tanto minor in quanto erit tūc maior hec prima ps p̄portionalis igit in fine hore a corpus erit maior q̄ nunc est antecedente ad bonum sensum concessio nego p̄nam et ratio est q̄ aggregatum ex omnibus partibus p̄portionalibus excepta prima erit per tantā quantitatem in fine hore erit minus p̄ quantā ista prima pars p̄portionalis erit maior quod sic facillime p̄z in prima parte p̄portionalis hore secūda pars p̄portionalis a corpus deperdet medietatem sue quantitatis et quantitatem adequate acquireret prima pars p̄portionalis in secūda vero parte p̄portionali hore illa secūda pars p̄portionalis a acquireret medietatem illius quantitatis quam deperdidit in prima parte p̄portionali quia tunc tantum acquireret quantum deperdet tertia pars p̄portionalis sed tertia pars p̄portionalis deperdet medietatem sue quantitatis et medietas tertiae partis p̄portionalis est subdupla ad medietatem secunde partis p̄portionalis igitur si secūda pars p̄portionalis in secūda parte p̄portionali hore tantum acquireret quantum deperdet tertia pars p̄portionalis sequitur q̄ acquireret medietatem illius quantitatis quam deperdidit in prima parte p̄portionali hore

et similiter tertia pars p̄portionalis a corpus in tertia parte p̄portionali hore acquireret medietatem illius quantitatis quā deperdidit in tertia parte p̄portionalis si et breuiter quando aliqua pars p̄portionalis rarefiet acquireret medietatem quantitatis quā deperdidit in parte p̄portionali precedenti hore et p̄ consequens iter illas quantitates quas acquireret omnes alie partes p̄portionalis dempta prima erit continue p̄portio dupla et per p̄ns quantitas quam per rarefactionem acquireret sc̄a ps p̄portionalis erit equalis aggregato ex oibus quantitatibus quas alie partes p̄portionalis acquireret et p̄ p̄ns aggregatum ex oibus aliis partibus p̄portionalibus aliis a prima per tantā quantitatem erit minus per quantā prima pars p̄portionalis in fine hore erit maior Et ex illo sequitur q̄ infinite partes a corpus rarefient et etiam infinite cōdēlabuntur quia partes terminant̄ ad extremum versus quod sunt partes p̄portionalis minores cōdēlabuntur partes autem que sunt vers⁹ aliud extremū rarefient istud declaratur exemplo capiatur aliquod corpus quadrupedale si diuidatur per partes p̄portionalis p̄portione dupla prima pars erit vna bipedalitas secūda vna pedalitas tertia semipedalitas et sic cōsequenter tunc casu posito ista bipedalitas que est prima pars p̄portionalis in fine hore erit bipedalitas cū semis et aggregatum ex omnibus aliis partibus alia bipedalitas efficietur p̄cise pedalis cum semis et ita tantum deperdet quantum prima acquireret et licet hoc facilliter demonstrari potest per ea que dicta sunt in tertio probato tamen q̄ illud q̄tatis erit p̄cise pedalis cum semis quia vt dictum est postq̄ ista secūda pars p̄portionalis erit condensata ad subduplum acquireret medietatem quantitatis quam deperdidit puta quartam partem pedalaris et quilibet alia pars p̄portionalis sequens acquireret medietatem quantitatis quam prius deperdidit et ita continue erit p̄portio dupla inter quantitates quas per rarefactionem acquireret iste partes p̄portionalis quantitas quam acquireret sc̄a pars p̄portionalis erit vna q̄rta igitur per rarefactionem equivalenter acquireret sc̄a pars p̄portionalis et omnes alie sequentes vnam semipedalaritatem sed omnes iste deperdent vnam pedalaritatem igitur in fine hore simpliciter verum erit dicere q̄ aggregatum ex omnibus partibus p̄portionalibus est p̄cise pedalis quantitatis cum semis et ratio ē q̄ illud quod in prima parte p̄portionali hore deperdet secūda ps p̄portionalis huius corporis est duplum ad aliud q̄ deperdet tertia pars p̄portionalis et tertia deperdet duplum ad illud quod deperdet quarta et secūda deperdet vnam pedalaritatem igitur omnes sequentes secūdam deperdent aliam semipedalaritatem et per cōsequens si sic per vnam totam horam ille partes p̄portionalis condensarēt et in nullis partibus p̄portionalibus hore aliq̄ partes p̄portionalis hore rarefierent illa bipedalitas in fine hore esset p̄cise pedalis quantitatis sed iam probatum est quomodo per rarefactionem acquireret vna semipedalaritas igitur ista semipedalaritas solum deperderet vnam semipedalaritatem igitur per tantam quantitatem aggregatum ex omnibus partibus p̄portionalibus depra prima fiet minus per quantā ista prima pars p̄portionalis efficietur maior q̄ nunc est.

### Quarto p̄cipaliter arguit sic si

dicta essent vera sequeretur i aliquo casu ista duo cōtradicoria simul stare a corp̄ est densum vt 6 a corpus non ē densum vt 6 q̄ sic probō et pono q̄ a sit vnum corpus cuius vna medietas sit vniformiter densa vt 4. et altera







### Questio quarta

bipedale & c pars acquirere unum de densitate & fiet i sex-  
 qui se decuplo ita est q: talis e: portio eius ad .17 & per  
 pns sua quantitas in illa proportione fiet minor & p pns  
 e non deperdet bipedale q: alias eius quantitas fieret i  
 sexquialtero minor & brevis tota ratio huius e: quia minor  
 quantitas deperditur p acquisitionem densitatis q: acq:  
 ratur per deperditionem eius de alia pars declaratur re-  
 tenta prior parte casus positi & volo q: b quarta ps ipsi  
 acquirat duos de densitate & residua pars q: est c deper-  
 dit. 2 de densitate tunc p maiore pre: erit deperditio de  
 sitas & equalis acquisitio eiusdem per minore partem q:  
 tñ a condensabitur pbo sic densitas b minorabitur ad du-  
 plū igitur sua quantitas fiet in duplo minor & per pns de-  
 perdet unum pedale & c cuius densitas est vt .16 de pde  
 & de densitate igitur eius densitas fiet vt .14 & ita scias  
 sitas fiet minor in sexquiseptimo cum talis sit proportio.  
 16 ad 14 & p pns sua quantitas fiet i sexqui septimo ma-  
 for: & sic quantitati ipsius e non acquireretur pedale quia  
 alias fiet in sexquiseptimo maior q: nunc est & sic tota q:  
 ritas a continus erit minor & hoc cuz eadem materia igi-  
 tur ipsum a condensabitur quod erat probandum.

**Ad confirmationem nego consequen-**  
 tiam & ad probationem admitto q: ex tribus pugillis ae-  
 ris per condensationem fiat unus pugillus & concedo  
 q: ex illo pagillo aeris possint fieri 30 pugilli ignis & nis-  
 hil contra philosophum q: qñ dicit q: ex vno pugillo ae-  
 ris pnt fieri precise 10 ignis intellexit dñm talis aer est  
 in sua naturali dispositione. Et eodem modo rñdetur ad  
 aliud q: ex vno pugillo ignis potest fieri vnus aeris sed  
 ille igois non haberet si esset in sua naturali dispositione

**Quinto principaliter arguitur si**  
 dicta essent vera sequeretur q: illa bipedale sic se haberet  
 q: vna eius medietas esset rara vt 2 q: a esset rarum vt .  
 9 cum 9 sit gradus medius inter 16 & 2 sed hoc est fal-  
 sum quod proba quia tunc sequeretur q: aliquod rarum  
 vt 9 rarefier per vnā totam horam quolibet alio motu  
 secluso tñ in fine rarefactionis esset minus rarum q: vt 9  
 & tamen nunq: condensabitur siue ly nūq: includat tem-  
 pus vel instans quod omnino impossibile est nam sequit  
 bene hoc rarefier per totam horam & non condensabitur  
 neg: mouebitur alio motu a motu rarefactionis aliqua  
 rarefactionem acquirere & aliqua eius pars erit rarior in  
 fine supposita constantia & nullam raritatem deperdet q:  
 erit ita rarum sicut aū & cum hoc aliquid vltra q: capta  
 illa parte rarefacta illa erit maior q: an & nulla pars erit  
 minor ergo totū erit maius sub eadem materia q: ante es-  
 rat & p pns totum erit rarius q: ante cuius oppositum e  
 illatum q: illud sequatur proba volo q: illa pedalitas ras-  
 ra vt 2 rarefiat ad duplam tunc notum est q: illa medie-  
 tas in fine hore erit bipedalis rara per totum vt 4 & a  
 lia pedalitas manebit sic rara vt 16 & tunc sic arguo a p  
 totam istam horam rarefiat quia semper erit mai: & ma-  
 ius sub eadem materia tamen in fine erit maius rarum  
 q: vt .9 quod proba quia raritas illius bipedaltatis ra-  
 refacte solum sufficit denominare illud totum rarum vt 2  
 cum duabus tertis & raritas illius pedaltatis .f. vt 16.  
 solum sufficit denominare totum rarum vt 5 cum vna ter-  
 tia sed notum e q: raritas vt 5 cum materia vt 2 cū dua-  
 bus tertis solum e raritas vt 8 ergo in fine illius rare-  
 factionis illa totū erit rarum vt 8 quod antea erat vt 6.  
 igitur assumptum est verum qd probatū e impossibile.

**Confirmatur probando q: nichil**

potest condensari quia dato opposito sequitur q: aliquid  
 poterit condensari ad subduplum ad subquadruplum &  
 sic consequenter quod tamen est falsum q: si ita possit fie-  
 ri pono q: in prima parte proportionali alicuius hore de-  
 us condenser unum corpus pedale ad suum subduplum &  
 & sic consequenter quo admissio sequitur q: in fine hore il-  
 lud corpus erit minimum simpliciter q: si erit alicui: cer-  
 te quantitates gratia exempli sit ita q: erit digitalis qua-  
 titatis siue tante quantitates sicut est millesima pars v-  
 nius digitalitatis & sequitur manifeste q: non in qualibet  
 parte proportionali alicuius hore deus condensabat illū  
 corpus ad subduplum Et eodemō facilliter probari pōt  
 q: nullū corp: pnt rarefieri quia dato opposito sequitur q:  
 deus potest rarefacere aliquod corpus ad duplum ad q:  
 druplum quod est falsum si enim ita possit rarefiat igitur  
 aliquod corpus in prima parte proportionali vnius hore  
 ad duplum in secunda ad quadruplum & sic cōsequenter  
 per oēs partes proportionales hore & sequitur quod dabitur  
 infinitum rectum clausum inter duo puncta quod postea  
 impugnabitur sequela tamen patet quia si medium pun-  
 ctum illius corporis semper quiescat in fine verum erit dī  
 cere q: inter ipsum & punctum inciativum corporis mes-  
 diabit infinitum.

**Ad quintū principale respondetur**  
 concedendo q: a nunc sit precise rarum vt 9 & ad improba-  
 tionē nego seq:la immo in fine hore a erit rarius q: nūc e  
 & qñ dicit quod erit precise rarum vt 8. eo q: raritas pe-  
 dalitatis rarefacte solum sufficit tunc denominare ipz  
 a rarum vt 2 cum duabus tertis & alia medietas solum  
 vt 5 cum vna tertia hoc nego immo dico q: quanto alia  
 quis gradus est magis citra aliquem gradum tanto est  
 rarior: illo verbigratia gradus vt 17 cui in principio cor-  
 respondebat raritas a est multum minor q: sit aliquis q:  
 dus citra vt quia raritas vt iam sepe dictum est se habet  
 proutative quod non est aliud dicere q: q: gradus densita-  
 tis vt .vi. est maior q: aliquis citra & sic nō procedit argu-  
 mentum.

**Ad confirmationē respondetur q:**  
 deus non posset sic condensare unum corpus per partes  
 proportionales vni: hore vt possum est i casu & q: adhuc  
 maneat quantum in instanti terminatio hore nisi subito  
 daret ei aliquam certam quantitatem noranter dico vō  
 modo maneat quantum quia si in instanti terminatio ho-  
 re esset diffinitive in loco bene posset taliter condensare q:  
 partes proportionales hore sed tunc non haberet q: illud  
 corpus esset minimū eo q: tunc non esset quantum notā  
 ter etiam dicitur nisi vbi subito daret ei aliquam certam  
 quantitatem quia quando deus faceret q: in instanti ter-  
 minatio hore illud corpus esset pedale sicut i principio  
 bene posset illud taliter condensare vt possum est in cas-  
 su sed si neutrum horum faciat bene probavit argumen-  
 tū adductum casum non esse possibilem Et eodem modo  
 respondetur ad aliud q: deus non posset unum corpus sic  
 rarefcere per partes proportionales hore nisi vbi face-  
 ret q: in instanti terminatio hore esset alicuius certe fini-  
 te quantitates vel nisi vbi taliter disponderet illud corpus  
 q: inter duo puncta non daretur infinitum rectum vtrum  
 autem illud possit facere vel ne infra videbitur.

**Sexto principalit at si ali qd possi-**  
 sit rarefieri capta q: aliq: corp: sphericū & descēte extre-  
 mali superficie recedat cōtinue ptes a cōtō illo posito q:ro



## Quarti physicoꝝ

vel illud corpus rarefiet vel non & videtur q̄ sic q̄ q̄libz pars inclusa inter illam superficiē & centrum rarefiet igit̄ totum illud rarefiet p̄bo tamen q̄ non q̄ istā corp⁹ cōtinue hēbit eādē materiam & hoc oīno sub equali quantitate igit̄ istud corpus semper manebit eque rarum.

**Cōfirmat̄ capio aliqd̄ corp⁹ qd̄ in** hora futura rarefiet scdm̄ longitudines & q̄ro an sit possibile q̄ ē tū hoc condensabit̄ scdm̄ latitudinem & videtur q̄ sit possibile q̄ ad hoc nulla sequitur contradictio & etiā apparet q̄ illud cōtingat cū aliqua corrigia prorahitur longū sed p̄bo q̄ non quia tunc sequitur q̄ aliquid motus uerbis motibus contrariis qd̄ ē falsū p̄ tū p̄na q̄ illā corpus rarefiet & condensabitur modo rarefactio & condensatio sunt motus contrarii igitur.

**Ad sextuz principale respōdet q̄** in illo casu illud corpus sphericum non rarefiet sed q̄libz ps̄ ipsius terminata ad illā superficiē cōdēsabitur s̄z alie ptes non terminate ad illā superficiē rarefiet eo q̄ maiorē & minorē locū acq̄ret & ita infimē ptes illi⁹ corp⁹ sphericū rarefient & at̄ infinite cūdensabātur Sed hic incidit difficultas tenendo rarefactionē ē tale accidens sicut p̄ us tractum ē verum huic totali corp⁹i sphericū iherebit ille motus localis & videtur q̄ nō q̄ tunc esset mot⁹ in aliquo qd̄ tū non moueretur quod videretur absurdum si vero non erit motus in hoc totali corpore sequitur q̄ nō dabitur adequatum subiectum illius accidentis.

**R̄ndet paul⁹ venet⁹ in quarto phisicorum** loquens de hac materia q̄ motus localis inheret̄ alicui quod non mouetur loqualiter & hoc q̄n talis mot⁹ ē simul & semel rarefactio & cōdēsatio sicut t̄ continet̄ in p̄posito sed si talis motus solū esset rarefactio sicut si solū esset cōdēsatio nūq̄ talis motus esset in aliquo nisi illū moueret localiter & forte ē tū cōt̄ icōueniēs dicit̄ op̄positū hui⁹ vltimi dicit̄ vt̄ vltimē p̄ i solutione quāti argumētū principalis p̄ opinionē i tertio recitatam.

**Ad cōfirmationes cōcedo q̄ aliqd̄** p̄t rarefieri scdm̄ longitudinem & simul & semel condensari scdm̄ latitudinem quemadmoduz aliquid simul & semel p̄t augeri in vna parte & diminui in alia & q̄n d̄ q̄ rarefactio & condensatio sunt motus cōtrarii hoc est̄ intelligēdum q̄ nihil condensatur & rarefit in ordine adynam & eādē partem.

**Epilogando igit̄ totā hāc materiā** patet quid sit dicendū ad q̄stionē propositā & ps̄ ēt quid sit rarū qd̄ densū/quid rarefieri/quid condensari & p̄ncipaliter quid habet attendi raritas & tunc ad argumētum qd̄ mouebat antiquos ponere vacuum facilius patere p̄solutio ex predictis nō ei partes immediate efficiuntur p̄ quos sed mediate nec propterea sequitur penetratio corporum. Et hec de questione tertia.

Sequitur questio quarta.

**Q̄ritur vtrū tempus sit ē** titas absoluta a motu & qualibet re permanēte realiter distincta.

**Circa quā q̄stionē varie fuerunt** opinionēs vt̄ postea videbitur in processu littere Adhuc tū dubium est̄ quē res sit tempus & quē istarum opinionum tene nōda sit. Augustinus enim tanto pollens in genio vt̄ omnes artes liberales nullo hominum tradente intelligeret vt̄ ipsemet refert de ipso in quarto libro cōfess-

ionum hāc questionē terminare cupiens libro vndecimo confessionū sic inquit tempus si nemo ex me querat scio Si querenti explicare vel nescio sufficienter em̄ explicare non potuit quē res cuiuslibet nature permanentis vtz an successiue esset tempus. p̄o propterea dicit̄ circa finem illius libri vndecimi Exarist̄ animus meus nosse illud i plicatissimum enigma. Et iterum confiteor tibi dñe me ignorare adhuc quid sit tempus & ita opinionēs iste pro babiliter defenderet tres tū opinionēs succinit recitabo p̄o intellectu prime opinionis pono vnam conclusionē que talis est.

**Tempus ē quedā entitas absolu**

ta q̄ non p̄t esse sine motu a quolibet mobili & a quolibz motz realiter distincta. Prima pars huius conclusionis vtz q̄ tps non possit esse sine motu p̄batur q̄ si aliqua sic se habeant q̄ non possim⁹ percipere vnū sine alio tūc vnū illorū poterit esse sine alio sed tempus & motus sic se h̄nt q̄ vnū nō p̄t percipi sine alio igitur non p̄t vnū illorū ēē sine alio maior ē clara & minor p̄batur q̄ si multū tps percipiamus multū de motu percipiamus & q̄ si parū de tēpore parū de motu & si nullū motū nullū tps percipiam⁹ si cut ph̄s̄ declarat in textu de vitis q̄ q̄ngētis anis fabulose dicitur dormuisse in sardo qui p̄t leuicia quā habuēre p̄ter deos non p̄cepit motū & per p̄ns nullū tēp⁹ p̄ceperūt q̄ p̄tinuabāt instans in quo dormire ceperūt instanti sue exper̄ gefactionis & ita nullū percipientes motum nullū ceperūt & tempus & ita h̄nt q̄ temp⁹ nō p̄t esse sine motu Scda pars conclusionis vtz q̄ tēp⁹ a quolibet mobili realiter distinguatur patebit per argumētā q̄ adducuntur contra opinionē nominaliū oppositū asserentium. Tertia vero pars vtz q̄ tēpus a quolibet motu distinguatur patebit arguēdo p̄ opinionē aliquorū q̄ partim nominalisabant dicētes tps esse motū celi & h̄i loim⁹ t̄n motum distinguere a mobili Unde in aliquibz p̄ctis conuenit ista opinio cum opinione de qua loquimur i nostra conclusionē. Primo q̄ dicit tempus non esse mobile & q̄ dicit temp⁹ non esse celum regulariter motum sed etiam in aliquibus discrepat. Tum q̄ dicit tēpus esse motum prima vero oppositū asserit Scdo q̄ p̄ma opinio ponit instantia indiuisibilia ad continuandū & terminandū partes temporis hec vero opinio nulla talia indiuisibilia ymaginatur. Et iste due opinionēs p̄t impugnari per argumenta q̄bus nisi fuimus probare motū non distinguere a mobili sed de hoc te remitto ad superi⁹ dicta. Specialiter tamen.

**Arguit̄ p̄o principalit̄ sic probā**

do conclusionem inuoluere contradictionē & hoc sic Et volo q̄ ipsum celum regulariter motū sit a b̄ autes sit motus eius. Deinde tēpus quod fingit̄ distinguere ab a & ēt a b̄ sit c. Et tunc sic arguo a b̄ & c realiter distinguūt nulla illarū rerū ē ps̄ alteri⁹ nulla illarū rerū ēde? & q̄libz res absoluta igit̄ quācūq̄ illarū ēde? corrūpere p̄t reliq̄s manētib⁹ in rerū natura poterit ergo corrūpere b̄ remanentib⁹ a & c & p̄ p̄ns tps poterit esse sine motu & per p̄ns p̄ma ps̄ cōclusionis repugnat duabus sequentibus.

**Et cōfirmatur si tēp⁹ esset aliqua**

pars ipsius esset sed nulla pars temporis est igitur nullū tempus ē p̄na ē clara & maior p̄batur q̄ si tēpus ēēt ipsū ēēt quodvā diuisibile & si esset diuisibile aliqua ps̄ ipsius esset igit̄ sed q̄ nulla ps̄ tps sit p̄batur dupliciter. Tuz primo q̄ si aliqua pars tps est sequitur q̄ q̄libz ps̄ tps ē & vltra seq̄t q̄ oēs ptes tēporis sūt & ita non repugnet tempori habere omnes suas partes simul & si conce-



### Questio quarta

datur sequitur qd tps e res pmanens z non tale accidēs  
 successiuum vt illi ymaginantur. Tñ scdo pres ipsius tē  
 poris continuatur per indiuisibilia vt dicit hec opinio  
 sit igitur nunc aliquod instans medium alicuius hore z se  
 quitur qd medietas pcedēs illius hore ē z similiter me  
 dietas sequens cuius tamen oppositum asserant illi qui  
 hanc opinionē sequuntur pñā pz quia aliqua ps illi ho  
 re igitur me dietas pcedens ē qd medietas pcedens sit  
 ps huius hore pz qd nunc est aliquod instans illius me  
 dietatis bonitas huius pñe aliqua ps huius tps ē ergo qli  
 bet ps huius tēporis pñz ex illa regula logicali vniuersa  
 lis z particularis in materia naturali equiualent. Relin  
 quitur ergo qd nullum tempus ē vel si aliquod temp⁹ oq  
 ipsum non distingui a motu vel mobili sed esse quoddam  
 ens nature permanentis quod nrat probandum.

**Ad primū principale rōdetur qd si**  
 teneatur tempus esse motum celi qd bene posset corum  
 pi talis motus permanente mobili sed nesciret deus es  
 lum sic mouere circulariter vt nūc mouetur sine causatio  
 ne talis accidentis vt patuit circa primā opinionem de  
 entitate motus localis. Si vero teneatur tps esse accēs  
 a quolibet motu z mobili realiter distinctus tunc dñ qd nō  
 posset corrumpere spm tempus remanente mobili z mo  
 tu qd temp⁹ est eius ppria passio sicut sepius dictū fuit de  
 propria passione z subiecto. Contra hanc solutionē argui  
 tur sic oē ens est materia vel forma vel totū cōpositū sz tē  
 pus non est materia vt notum ē nec ēt est forma qd ois for  
 ma est actus vt pz p philosophum scdo de aia sed dicit cō  
 mentator qd tempus non est actus igitur tps nō ē forma  
 relinquitur ergo qd tempus ē totū cōpositū z nō videtur  
 qd cōpositū esset nisi celi regulariter motū igitur spm  
 celi est tēpus Scdo sic oē ens ē i aia vt extra aiaz sz tps  
 nō ē in aia eo qd ē quantitas cōtinua z cū aia nō sit quā  
 ta sequitur temp⁹ nō ē i aia z qd non sit extra aiam pz qd  
 dicit cōmentator qd tps est de numero eotū quorum esse  
 completur per animam sed nullū tale habet esse extra a  
 nimam igitur.

**Ad primū istozū respondetur ne**  
 gando qd tps sit totum cōpositū tmo ē quedam forma  
 accidentalis eo qd est passio motus z concedo qd tempus  
 nō hz esse cōpletū neqz totū suū esse simul nisi per animā  
 vt statim patebit ex dicendis.

**Ad secundū dñ qd tempus ē par**  
 tim in anima z partim extra animā temp⁹ ei quoad suū  
 formale ē in aia z quoad suū materiale est extra animā  
 Unde materiale ipsius temporis est duratio successiua  
 z formale ē mensurabilitas anime i actu siue numeratio  
 eius licet ergo tempus posset esse sine anima quo ad suū  
 materiale non tamē quoad suū formale. Primum pz  
 quia seclusa anima adhuc staret illam rem que est motus  
 celi esse in rerum natura z per consequens adhuc esset tē  
 pus eo qd est passio motus. secundum patet quia deficiē  
 te anima deficeret mensurabilitas i actu nihilominus tñ  
 simpliciter concedendū ē tempus esse extra animā eo qd  
 suum materiale est extra animam verbigratia si a cōuer  
 teretur cum isto termino paries visus tunc a haberet ma  
 teriale z formale materiale eius est paries formale visibi  
 litas in actu quo ad suum materiale a non dependet ab a  
 nima sed bene quoad suū formale quia staret illā rem q  
 est a esse in rerum natura sine anima sed non staret illum  
 parietem esse visum nulla anima existente in actu z licet  
 iste modus loquendi videatur extraneus per eum tamē

vtentes tali modo loquendū in nihil aliud volunt dicere nisi  
 si qd diceret vntus nominalis sub verbis clari orib⁹ quod  
 staret illam rem que est tempus esse in rerum natura nul  
 la exie anima sed tunc per durationem ipsius non men  
 srarantur alique operationes per ipsā animam Et istud  
 in multis passibus voluit dicere aristoteles z etiam ipsi  
 us commentator.

**Ad confirmationē quando sic ar**  
 guitur si tempus esset aliqua pars ipsius eēt sed nulla ps  
 temporis est igitur nullum tempus est concedo illam cō  
 ditionalem sed nego qd nulla pars temporis sit Et ad iā  
 probationem quando dicitur si aliqua pars temporis ē se  
 quitur qd quelibet ps temporis est z vltra sequitur qd om  
 nes partes temporis sunt z per consequens qd tempus ē  
 res permanens.

**Ad hoc dupliciter respōdeo vno**  
 mō cōcedo qd quicūqz aliquod tēpus est quelibet pars e  
 ius ē z ēt oēs eius partes sunt nec tñ propterea sequitur  
 qd tempus sit res permanens quemad modū dictum fuit  
 de motu Aliter respondet paulus venetus z dicit qd qñ  
 aliquod tempus ē aliqua eius pars ē z ēt aliqua eius ps  
 non est. Quā ad hoc qd aliquod tempus sit non sufficit qd  
 aliquod instans intrinsecum eius sit sed requiritur qd sit  
 aliquod instans intrinsecum eius sed ad hoc qd aliquod  
 tēpus sit pars alterius sufficit qd aliquod instans eius sit  
 siue illud sit intrinsecum siue extrinsecum qd sit etiam ins  
 tans intrinsecum alterius verbi gratia si iam sit instans  
 medium hore quod sit c z medie tas pcedens vocetur  
 a sequens vero b tunc dicit qd nec a ē nec b est nec b nihilo  
 min⁹ tñ a est pars tēporis pñtis z eodem mō dñ de b. Et  
 ex illo sequitur qd infinite partes temporis pñtis sūt z  
 infinite partes tps nō sunt qd quodlibet tēpus termina  
 tum ad cē ps tps pñtis z tale est z quodlibet tēp⁹  
 cuius c est instans intrinsecum ē z tunc pñr dicendum ē  
 qd iste terminus ps est terminus ampliatiuus z ita dicit  
 paulus venetus qd hec pñā nihil valet aliqua pars huius  
 temporis est ergo quelibet pars huius temporis est  
 nec arguendo ab infinita ab vniuersalem in materia  
 naturali semp valet psequētia cuz terminis ampliatiuis q  
 admodum dicit non sequitur aliquod pteritum ē ergo  
 oē pteritum z lypars potissimū ē terminus apliatiuis  
 qñ supponit. Pro re successiua similiter istud verbi  
 copulat quia concedimus qd c copulat tps pteritū cū futu  
 ro z tñ notū qd ly tps pteritum ibi ampliatur vel alias  
 illa esset falsa. Et licet nunc in communi vsu dicamus opa  
 postum horum z etiam diceremus dato qd ly pars esset  
 terminus ampliatiuis nihilominus tñ forte diebus pay  
 li talis erat modus loquendi z qñqz forte adhuc erit Ad  
 ei semel neqz bis sed infinities osonere eandem ad venis  
 se opiniones ad nos dicit phīs. 2 capitulo pmo de celo  
 z propterea supuacaneē dicunt aliqui paulū in hoc sibi re  
 pugnant non intelligentes quid voluit dicere dicendo tñ  
 cum omni modo loquendi nego qd a sit ps tps pñtis  
 aut b. Et ita qñcūqz dicit solutio pz qd sit dicens ad  
 cōfirmationē cū suis duabus obiectionibus.

**Sed contra ambās solutiones ar**  
 guit sic qd fm vtrāqz cōcedendū ē qd quicūqz ē aliqz istās i  
 trifecū alicuius tps tñ illud tēp⁹ ē sz pbo qd nō qd si sic  
 sequeretur qd quodlibet tps ēt quātūcūqz puū infinities i  
 inciperet eē z infinies desineret eē qd ē absurdū pbat  
 tñ sequa sic qd in quolibet instāri intrinsecō alicui⁹ tps il  
 lō tps ē z non immediate añ fuit nec ēt immediate post  
 illud instans erit igitur in quolibet instanti illius tēpis il



## Quarti phisicorum

Iud tempus lepit & desinit esse consequentia est clara & pbo ams gratia argumenti capio vna horam tunc secundum solutiones datas dicendum e quod in quolibet instanti intrinseco illius illa hora existimus igitur i instanti medio hore & pbo quod no immediate ate hoc instans illa hora fuit & hoc dupliciter. Prmo quia si ista hora immediate ante hoc fuit hoc maxie eet qz immediate an hoc fuit aliqd istas intrinsecu eius & ita immediate ate hoc alia pars eius fuit & ideo hec hora immediate an hoc fuit sed contra hoc arguo aliqua pars huius hore non immediate ante hoc fuit & similiter aliquod instans eius intrinsecum non immediate ante hoc fuit ergo pari roe ista hora no immediate ante hoc fuit. Et eode mo pbari pot qd hora non immediate post hoc erit. Scdo sic proba idem ans coiter dicimus qd ad veritatem huius fortes ptran sicut hoc spacium requiritur qz qualibet prem huius spacii pertransierit & non sufficit veritas huius de presenti fortes pertransibit hoc spacium ergo eodemmodo ad veritatem huius hec hora fuit non sufficit qz ista fuerit vera hec hora est & per ans non est concedendum in instanti medio hanc horam fuisse. Ad hoc argumentum respondet dupliciter. Prmo negando illat vcz qualibet tempus infinites incipere esse & desinere esse & admisso qz simus in instanti medio hore concedo qz hec hora est & tunc qz immediate ante hoc fuit & similiter qz immediate post hoc erit. Et quando dicitur si hec hora immediate ante hoc fuit hoc ideo est quia immediate ante hoc aliquod instans eius intrinsecum vel aliqua pars eius fuit transeat. Hec propterea sequitur qz licet aliqua eius pars vel aliquod instans intrinsecum eius non immediate ante hoc fuit qz ista hora non immediate ante hoc fuit & tunc consequenter facilliter dici potest ad aliam obiectionem qz ad veritatem huius hec hora fuit sufficit hanc fuisse veram hec hora est. Ad veritatem tamen huius fortes pertransiuit hoc spacium non sufficit hanc fuisse veram fortes pertransibit hoc spacium quemadmodum in illis de futuro quia communiter nunc dicimus qz hora incipit esse per vltimum sui non esse & qz immediate post illud instans illa hora erit si tamen fortes in hoc instanti incipiat moueri super aliquod spacium non conceditur qz immediate post hoc fortes pertransibit totum spacium licet immediate post hoc instans erit ita qz fortes pertransibit hoc spacium. Forte dicitur hec propositio ista hora incipit esse sic exponitur. Ista hora nunc est & immediate post hoc ista hora erit igitur etiam ista propositio fortes incipit pertransire hoc spacium sic debet exponi fortes nunc non pertransit hoc spacium & immediate post hoc fortes pertransibit hoc spacium vbi so quod talis expositio debet esse formalis dicitur quod communis modus non eodemmodo exponit illas duas sed forte melius esset vnam exponere sicut aliam quo tamen dato bene potest concedi ista hec hora immediate post hoc erit ista negata fortes immediate post hoc pertransibit hoc spacium. Secundo aliter respondeo concedens qz quando cuius aliquod instans intrinsecum alicuius temporis est illud tempus est. Hec propterea sequitur qz quodlibet tempus infinites incipiat esse & desinat esse concedo tamen qz in quolibet instanti intrinseco alicuius hore illa hora est & non immediate ante fuit nec etiam immediate post illud instans erit. Hec tamen incipit esse at desinit esse quia sufficit qz immediate ante hoc fuerit ita qz illa hora est & similiter qz immediate post illud instans erit ita qz ista hora est. Unde qz cuiuslibet et successiuo cor respondet primum & vltimum instans esse ita qz quodlibet instans intrinsecum alicuius temporis e primum & vltimum instans eius esse & ex illo sequitur qz continue per totam horam erit ita qz ipsa hz primum & vltimum instans esse

non tamen habebit primum & vltimum instans esse prima pars est clara ex dictis & secunda patet qz dato opposito sequitur qz in aliquo instanti illa hora erit quod e falsum & hanc solutionem dat paulus venet in sua quadratura. Forte dicitur secundum eum primum instans esse & incipit exponitur eodemmodo ita qz sequitur hoc est primum instans e huius hore igitur hec hora incipit esse & per ans semp habetur intentum vcz qz illud tempus infinites incipit esse & desinit esse. Ad hoc dico qz licet illud sit verum secundum mentem ipsius pauli alibi tamen tenet oppositum nec illo debet pati ignominiam qz diuersis dici pulis & c. vtracqz harum solutionum potest defendi potest.

**Secundo principaliter proba** do non esse ponenda instantia diuisibilia ad continuandum vel terminandum partes temporis & hoc sic. Si oporteret ponere aliquod tale instans sequeretur qz daretur infinita multitudo entium separatorum quod est falsum primum sequentia quia in quolibet tempore quatuor paruo sunt infinite partes proportionales quarum quolibet continuatur alteri per instans indiuisibile & per ans sicut sunt infinite partes proportionales illius temporis non ab invicem separate sic erit infinita instantia separata ab invicem viso qz non constituunt aliquod vnum.

**Et confirmatur ad idem si esset ponendum** aliquod tale accidens hoc maxime esset vt tale instans esset mensura illorum que fiunt in instanti sed illud non est dicendum qd sic primum vel ipsummet instans fit in alio instanti & illud iterum in alio & sic dabitur processus in infinitum in instantibus vel instans ex eo dicitur fieri in instanti eo qz fit totum simul & si sic sequitur qz dicendum e eodem modo de quolibet alio qz omne qd fit in instanti ex eo dicitur fieri in instanti quia fit totum simul & per ans non erit ponendum propterea aliquod indiuisibile quod restabat probandum.

**Ad secundum principale facilliter per** responsio ex his que dicta sunt questione tertia primi phisicorum circa opinionem secundam qz vt dictum e differenter aliqua dicuntur esse separata vno modo quia nec sunt partes alicuius substantie nec et sunt partes alicuius accidentis. Et isto modo puncta in linea instantia in tempore mutata esse in motu bene sunt. Separata Secundo modo aliqua dicuntur esse separata qz nec sunt partes alicuius substantie aut accidentis nec etiam continuant vel terminant partes alicuius substantie vel accidentis hac distinctione posita dicitur qz philosophus negas infinitam multitudinem entium separatorum intelligit de tribus septis. Secundo modo & non de hiis que separantur. Prmo modo qz instantia non sunt separata ad illud secundum non inconuenit dare infinitam multitudinem in eis etiam dato qz omnia simul permanerent quemadmodum contingit de punctis in linea. Forte petis quomodo corruptur ista instantia vbi a suo contrario vel qz causa conseruans illa desinat esse vel quia causa conseruans desinit esse causa conseruans eorum. Dicitur qz corruptur a causa prima talis ei naturae sunt qz tempus durare non potest idem contingit de mutatis eadem in motu. Forte dicitur sequitur ex illo qz idem eet & si eet quod manifestam inuoluit contradictionem primum tunc sequa sic qz quilibet instans e vel tunc corruptur quoniam est vel corruptur in aliquo instanti sequenti. Si corruptur quoniam e sequit qz e non e si aut corruptur in aliquo instanti sequenti vel illud e immediatum sibi vel mediatum clarum e qz primum dicitur non potest nec etiam dari potest scdm qz quocumque instanti medietate signato nec in illo instanti hoc instans erit nec medietate ante illud instans erit igitur.



## Questio quarta

**Ad hoc argumentū qđ aliq̄ ponde-**  
rant fiderur in vno verbo qđ instās qđ ē corrupit extē  
dendo saltē illū terminū vt tñ valeat sicut desinit nec p̄  
pterea sequitur qđ id ē sit & non sit. Ad em̄ corrupitur p̄ p̄  
mū non esse vt falsē ymaginantur ipsi arguentes sed per  
vltimū instans esse. Notāter dico exponendo illuz termi  
num corrupitur qđ multis placet qđ nō est dicere idē hec  
res corrupitur & hec res desinit ēē. Sed de hoc nō est  
facienda questio eo qđ nōia significat ad placitū. Vno est  
idemph̄t dicere aduersarij si deus faceret qđ aliquis ange  
lus qđ nunc est nunq̄ tū postea erit qđ ille angelus corrup  
pitur & est.

**Ad cōfirmationē posset quis pliaz**  
dicere qđ instans non ponitur esse accidens indiuisibile  
vt sit mensura illorum qđ sunt in instanti qđ dicitū ē qđ po  
nitur ad continuandū vel terminandū p̄te a t̄pis. Hic dicit  
minus tñ illo dato argum̄tū nō concludit nō ēc ponēdū  
tales instans. Et qđ d̄r vel ipsum instās qđ fit d̄r fieri i  
stanti eo qđ fit in aliquo alio instanti vel d̄r fieri in instanti  
eo qđ fit totum simul. Dico qđ non fit in aliquo alio instāti  
sed ipsū fit totū simul. Forte petis verū instans qđ est inci  
piat eē vt p̄ sic eo qđ tunc ē & non immediate aut hoc  
fuit videtur tñ qđ nō quia qđ incipit eē in aliquo instāti inci  
pit eē & cum instās i alio nō incipit eē sequitur qđ aliqđ in  
stans in seipso incipit eē. Ad hoc dico qđ hoc instās demō  
strando instās presens in hoc instanti incipit eē eodē de  
monstrato & hoc instās in hoc instanti ē adhūc sensū qđ  
hoc instās ē qđ hoc instās ē potissimum aspiciendum  
est quid per propositiones denotantur

**Tertio principaliter arguit & hoc**  
contra illā opinionē qđ tenet tēpus esse motū celi. Nichilo  
min⁹ tñ motū celi distingui a mobili & hoc sic. Sequeret  
qđ tempus duorum annorū esset plusq̄ duorum annorū qđ  
ē falsum p̄t tñ p̄na qđ vel illa duo tēpora cōtinuāt vt nō  
continuātur & uon est dicendū scđm iḡr dādum ē primū  
h̄ probo qđ non sit si continuētur adinuicē vel ergo illud  
qđ continuant n̄ ē diuisibile vel indiuisibile sicutur  
scđm habetur p̄ illā opinionē qđ sunt ponenda in distans  
tia indiuisibilia in tpe cuius tñ oppositū asserit illa opini  
o. Si vero illud per qđ continuantur sit diuisibile sequitur  
positum quia postq̄ medietas illius temporis est tēpus  
vnius anni & altera medietas similiter & cum hoc illū per  
qđ copulantur ille due medietates temporis ē aliqđ par  
uum tēpus sequitur qđ tempus qđ includit illas duas me  
dietas cum termino eis cōi ē plusq̄ duorum annorū &  
illud est tempus duorum annorū igitur.

**Et cōfirmatur sequitur qđ tēp⁹ uō**  
esset de genere continuorū cuius oppositū h̄ p̄ h̄s p̄  
batur tñ sequela qđ concedendū est scđm hanc opinionē  
qđ due medietates alicuius t̄pis continuantur p̄ aliqđ di  
uisibile & p̄ p̄na inter illas duas medietates aliquid me  
diat & p̄ p̄na due medietates alicuius continui nō sunt i  
mediate & p̄ p̄na non continuantur immediate saltē qđ  
nō minus iconuenit qđ si simpliciter nec mediate nec ime  
diate cōtinuarentur.

**Ad tertii p̄cipale dico qđ argumē**  
tum equaliter duci posset ad pbandū qđ corpus bipedale  
esset plusq̄ bipedale querendo quomodo due medietates  
eius continuantur an per diuisibile vel indiuisibile. Et di  
cimus communiter qđ copulantur per terminum eius cō  
mune qđ inq̄ commune h̄s aliquid vnius medietatis & ali  
quid alterius. Et propterea non sequitur illarum & eos

dem modo facilliter responderunt proposito. Quo modo  
autem hec opinio debet defendi lauius patuit prima q̄  
stione tertii phisicorum circa solutionē buridiani de mo  
tu qualiter sit intelligenda propterea ibi non insisto.

**Ad cōfirmationē nego qđ inter du**  
as medietates alicuius corporis aliquid mediat etiā sea  
cundum opinionem que ponit instantia indiuisibilia dicē  
dum est qđ inter duas medietates alicuius temporis a  
liquod ē medium. Et hec de duabus primis opinionib⁹  
inter quas prima opinio magis communis est & magis i  
telligibilis.

### Equitur tertia opinio nomi

**S** natum pro qua sciendum est qđ isti duo termini  
motus & tēpus h̄nt se sicut magis connotati  
uum & minus connotatiuum. Nam iste terminus mot⁹ sup  
ponit p̄ aliquo cōnotādo qđ scđm se vel suas partes alte  
ri & alteri coexistit. Sed iste terminus tēpus de materiali  
significat primum mobile regulariter motū & cōnotat qđ  
partes eius se habent secundum prius & posterius & qđ  
secundū illum modū se habendi ē mensura durationū re  
rum naturalium & nostrarum operationum.

**Unde quattuor modis pōt capi ē**  
ste termi⁹ tempus. Primo modo p̄ prio mobili per cui⁹  
motum possumus mensurare nostras operationes. Scđo  
mō pōt capi p̄ illo qđ est nobis notissimū p̄ cui⁹ motū &c.  
vz pro sole. Tertio mō capi valde large p̄ oi mobili qđ  
pōt esse mensura nostrarū operationū. Et isto modo horo  
logium p̄t dici tempus quarto mō pōt capi p̄ h̄is que  
fiunt in tempore sicut qđ vulgariter dicim⁹ fortes habet  
bona tempora.

**Istis notatis sic est intelligēdā dīf**  
finitio temporis. Tēpus ē numerus mot⁹ scđm p̄ri⁹ & pō  
sterius sic scz tempus ē numerus id est mensura discreti  
ua motus scđm prius & posterius. i. scđm durationē cui cor  
responder prius & posterius vel sic. Temp⁹ est primū mo  
bile vniiformiter motū consideratū aut aptū considerari  
ab anima respicere primo vnā p̄te quam prius non respic  
iebat & deinde respicere alteram partē quā nō immedia  
te anterespiciebat aut imediate post respicere & ex illo p̄  
qđ sit dicendū ad hoc si queratur. Vtrū tempus habeat  
eē extra animam vel in aia qđ quo ad aliquid est extra anī  
mam videlicet quantum ad motū & quantum ad aliquid  
est in anima scz quo ad rationem discretiuā & hoc etiaz p̄  
us dictum fuit. Et quia ibi ponitur iste terminus mēsu  
ra notandum ē qđ mensura sic describitur a philosopho  
decimo metaphisice. Mensura ē id quo res cognoscitur  
Unde aliquid multipliciter potest dici mensura alicuius.  
Primo modo illud potest dici mensura rei quod est cau  
sa efficiens cognitionis apprehensue rei & illo modo ma  
thematicus potest dici mensura rerum quas intelligit.  
Et similiter obiectum potest dici mensura sicut dicit  
philosophus obiectū est mensura cognitionis. Scđo cas  
pitur mensura pro illo p̄ quod venim⁹ i remōrationē ali  
cuius p̄ notū. Et isto mō ymago iōānis representās iōānē  
p̄t dici mensura illi⁹ qđ resp̄t. Tertio mō accipit mē  
sura p̄ illo qđ ducit incongnitionē alterius spiritatis. Quā  
si mathematicus primo cognoscat r̄ scđm suā essentia &  
postea fiat certus de ipsi⁹ quantitate p̄ aliqđ illū d̄r eē ipsi⁹  
vt si primo cognosca agrū in quātū agerē & postea per ap  
plicitatōnē alicui⁹ fia certior de ei⁹ magnitudine illū d̄r  
mensura magnitudinis agri. Quā tēpus non est mensura  
motus tanq̄ quantitatis quo ad extensionem sed quo ad



## Quarti phisicorum

rationem quandoq; etiam dicimus q; perfectius ē mē-  
sura minus perfecti vt albedo potest dici mensura colorū  
eo q; quantum aliquis color magis accedit ad albedinem  
tanto est perfectior et ita deus potest dici mēsurā omnīū  
Istis notatis ponitur conclusio responsiua ad questionē  
in proposito propositam. Tempus non est entitas abso-  
luta a motu et qualibet re permanente realiter distincta.  
Hec conclusio probatur per argumenta facta contra du-  
as precedentes opiniones patet et etiam per illud quod scri-  
bitur genesis primo. Fiant luminaria in firmamento celi  
et diuidant diem ac noctem et sint in signa et tēpora et die-  
es et annos. Ex quo patet manifeste q; luminaria celi sūt  
tēpora. Hanc etiam conclusionem multi probant quia  
non est ponenda aliqua res a qualibet re permanente rea-  
liter distincta cuius partibus repugnet esse simul et p̄  
tēs tēpus non est talis entitas vt alii ymaginantur illā maxi-  
mā expresse ponit Gabriel libro secundodist. scda quaest.  
p̄ma et et multi alii. Hic tñ incidentaliter oritur q̄stio q;  
cōiter dicuntur nominales q; vox est ens successiuū cuius p-  
tibus repugnat esse simul et omnia argumenta que addu-  
cunt ad probandum motum non distinguunt a mobili vel tē-  
pus a celo etiam militant contra eos dum tenent vocem  
esse accidens inuenio quendam dicentem q; gregorius te-  
net vocem esse rem permanentem et sic consequenter ni-  
tur defendere q; vox ē aer sed de hoc dubito quia nō bñ  
video quomodo gregorius i scdo q̄stione quarta distinctio-  
nis prime vellet concedere illam maximā allegatam vbi  
inquit de distinctione motus a mobili tamen distinctio-  
ne septima tertia q̄stione dicitur hec verba si q̄s p̄serat me  
audiente istam dictionem dominus auditio prime syllabe  
non est au dicio secunde et subiungit causam q; sūt soni di-  
uersarum specierum vt sonus do et sonus mi ex quo ma-  
nifeste patet q; nō diceret esse aerē vocem et multi etiam  
nominales tenent fluxibilitatem vocis et ita videtur proba-  
tio assumpta esse inefficax posset fieri dubium vtrum tenē-  
do vocē esse accidens q̄s posset de voce habere cōceptū  
qui esset notitia intuitiua sed de hoc alibi dicetur.

### Contra hanc opinionem at primo

sic se habet aristoteles q; tempus componitur ex his  
que non sunt nā componitur ex preterito et futuro modo  
nullum tempus preteritum est nec aliquod tēp<sup>o</sup> futurum  
est supposita igitur illa auctoritate arguitur sic tempus  
componitur ex his q; non sunt sed primum mobile nō cō-  
ponitur ex his q; non sunt igitur primum mobile non est  
tempus maior est philosophi & minor est nota et similiter  
p̄na igitur conclusio est concedenda.

### Cōfirmatur si primū mobile esset

tempus aut ergo ē dies aut annus aut aliquod aliud tē-  
pus et cum non sit maior ratio de vno q; de alio sequitur  
q; est quodlibet quod est falsum probo falsitate p̄ntis q;  
tunc annus non excederet diem vel mensem nec dies ē  
maior vna hora et ita ille qui vixit per vnum diem vixit  
per vnum annum quod nullus entia stultus diceret p̄na  
p̄ sic quia deē oppositū q; annus excedat diē vel dies ho-  
ram et statim sequitur q; primum mobile excedit seipsum  
quod est falsum.

Ad primū principale nego q; pri-  
mum mobile non sit tēpus et ad probationē tēp<sup>o</sup> pponit  
ex his que non sunt sed primū mobile nō cōponit ex his  
q; nō sunt igitur primū mobile nō ē tempus concedo p̄na  
sed nego maiorem. Tñ qñ dī q; tēpus componitur ex p̄-  
terito et futuro non debet intelligi q; tēp<sup>o</sup> cōponatur ex  
his p̄ non sunt simul q; illud simpliciter ē f̄m sed ad istū

sensum conceditur tempus componi et diuidi in preteritum  
et futurum eo q; illud mobile continue motum p̄ q̄  
mensuramus moras motum fuit alicubi vbi nō est et ime-  
diate post hoc erit alicubi vbi nunc non est ad sensum su-  
perius declaratum et ita prius et posterius in diēse tempo-  
ris dicunt partes motus et non partes temporis ita q; p̄  
us et posterius tñ valent sicut prima pars motus et pos-  
terior pars motus non connotando numerationem ac-  
tualē vel potentialem q; si illud connotarent nō oportet  
teret in diēse ponere illum terminum numerus.

### Ad confirmationē tñd etur conce-

dendo q; celum est annus mensis dies hora Unde ann<sup>o</sup>  
supponit pro celo connotando q; ter centies et sexagesie  
supponit quomodo fractionibus graduum et minutarū circa  
terram moueatur. Celum est dies naturalis pro q̄  
to in viginti 4 horis cit cuit terram inuenio aliquē nomi-  
nalem qui dicit q; talia nomina temporalia hora dies an<sup>o</sup>  
bent talem significationem q; ponit pro aliqua entitate  
supponere et postea dicit q; nulla re demonstrata verum  
ē dicere q; et annus vide gregorium distinctione secunda  
questione prima in response ad nonum argumentum  
sed illud derelinquo tanq; non recte dictum p̄nter ad no-  
minalem opinionem Et propterea consequenter ad cō-  
munem modum dicendi concedo q; annus est dies et q;  
annus non est maior mense aut hora et vulgares dicentes  
q; annus est longior mense nihil aliud volūt dicere nisi q;  
citius celum perficit cursum triginta vicibus circa ter-  
ram q; tercenties sexagesies quinquies et ita ad talem  
sensum concedenda est hec propositio mensis est maior  
die eo q; velocius semel complet cursum suum circa terrā  
q; trigesses nec propterea concedendū est q; si fortes vixit  
p̄nter precise per mensem q; vixerit p̄ vnum annum quia  
per istam fortes vixit p̄ annum denotatur q; celum tricē-  
ties sexagesies quinquies et. circuitit terram dum for-  
vixit quod per aliam non denotatur. Forte dicitis an ce-  
lum sit nox et si non quid erit nox et si sic tunc est a erit cō-  
cedenda dies est nox q; dies supponit pro sole connotā-  
do q; sit supra nostrum ortum sed bene verum est q;  
qñ sol est nobis dies antipodibus est nox. Contra ex isto  
sequuntur multe propositiones absone igitur hec opinio  
nulla asis patet quia sequitur q; si antichristus non erit ad  
huc nisi in fine mille annorū q; crastina die an̄ xps erit q;  
diceret nemo p̄t cōsequētia p̄ quia in hoc celo antixps e-  
rit et hoc celū ē vel erit dies crastina igitur die crastina an̄  
xps erit p̄ntis est clara et asis est concedendū igitur et p̄ntis  
Scdo sequitur q; ista ē concedenda dies pasce erit dies  
veneris et cū in die pasce licet cōmedere carnes sequitur  
q; idem licebit die veneris. Tertio sequitur q; ista p̄na  
est concedenda in isto tempore fortes erit albus et in isto  
tempore fortes non erit albus demonstrando annum q; ē  
falsum p̄ p̄na q; pono q; crastina die q; erit dies mercurii  
fortes erit albus et in die iouis niger tunc nota ē veritas  
prime partis veritas secunde p̄ in die iouis fortes non e-  
rit albus et dies iouis est vel erit iste annus ergo in isto tē-  
no fortes non erit albus.

### Pro solutiōe istorū nota q; isti ter-

mini dies hora annus qñ ponuntur in aliqua p̄positione  
adiuncte p̄positione qñq; habent significationem cō-  
plexam qñq; vero incomplexam quemadmodum si dicat  
adam et abraham fuerunt in eodem tempore nihil aliud is-  
telligatur q; nisi quora vice reuoluebatur celum quando  
abraham erat tota vice reuoluebatur qñ adam erat sed si  
ille terminus haberet significationem incomplexam illa



## Questio quarta

possitio concedere tunc dicitur q̄ illa possitio est cōcedē  
da crastina die antip̄s erit si ille termin⁹ habeat significā  
tionē incōplexā si vero cōplexā habeat negāda est quia  
tunc p̄ illā denotaretur q̄ q̄n̄ celus prime reuolueretur tūc  
antip̄s erit. Ad aliud facile est r̄ndere. Ad tertiu⁹ ad mis  
so casu nego hāc esse verā in isto anno sortēs non erit albus  
s & nego q̄ in dieiouis sortēs non erit albus imo eius  
oppositum est verū etiā in die veneris erit albus p̄mo per  
torā ebdomadā sortēs erit alb⁹ capiēdo illū terminū eb  
domada vt habeat sc̄cationem incompletam sed si habe  
sc̄cationem completam negand⁹ est illa propositio et per  
hoc facile est respondere ad multas similes propositio  
nes que possunt adduci.

### Secundo principaliter arguit sic

si celum esset tempus sequeretur q̄ t̄ps esset velox vel tar  
dum q̄ est cōtra philosophum p̄t̄ cōsequētia sic q̄ iste  
motus celi est velox vel tardus iuste motus celi est ipsus  
tempus igitur ipsum tempus est velox vel tardum conse  
quentia est clara & similiter añs sc̄dm hanc opinionem. tū  
secundo tempus non est circulatio vt dicit aristoteles in  
hoc quarto & tū primum mobile est circulatio ergo p̄mū  
mobile non est t̄ps consequentia est clara & maior p̄s per  
philosophum quam etiam ratione sic probō quelibet p̄s  
temporis est tempus sed non quelibet pars circulationis  
est circulatio igitur tempus non circulatio & clarum est q̄  
celum est circulatio igitur celum non est tempus.

### Cōfirmatur sc̄queretur q̄ a & b in

equali tempore movebuntur eque velociter & tamen a p̄  
transibit duplum spacium ad b postis etiam omnibus ce  
teris paribus de quibus habitus est sermo in tertio falsi  
tas consequentis est clara & sequela probatur sic p̄ono  
q̄ a mobile movebitur per totam horam sequētem quas  
tuos gradibus velocitatis vero mobile movebitur simi  
liter 4 gradibus velocitatis per tempus subduplus tūc  
patet q̄ a pertransibit b & tamen a & b in equali tempore  
eque velociter movebuntur q̄ in eodē tempore omnino  
movebuntur & hoc semper 4 gradibus velocitatis ha  
betur ergo q̄ a & b in equali tempore eque velociter mo  
uebuntur & tamen a pertransibit duplum spacium ad. b.  
quod restabat probandum.

### Ad secūdu principaliter respondetur

cōcedendo q̄ tempus est velox vel tardū nec negasset ari  
stoteles quin illa res que ē tempus esset velox vel tarda  
sed nichil aliud voluit dicere nisi q̄ illud non cōuenit t̄pe  
ea rōe qua t̄pus ē licet ei hoc bene cōpetat ea rōne qua  
est motus Et ex illo etiam facile est respōdere ad aliud q̄  
ibi subditur concedendo q̄ t̄pus est circulatio & auctori  
tas aristoteles & ratio ad ducta nichil aliud probāt nisi q̄  
non p̄pter eandē rōnē celū d̄f̄ t̄p⁹ & circulatio & per hoc  
multe auctoritates cōmentatoris & aristotelis de quib⁹  
gratia breuitatis superdeco exponi possunt.

### Ad cōfirmationē r̄ndetur q̄ que

cunq̄ opinio teneatur de tempore secundum nullam ca  
ram cum dicitur aliquid moueri in tempore significatur  
illud moueri in re que est tempus cum enim dicimus sor  
tem currere in tempore non intendimus eum currere in  
aliquo accidente quod est in celo sed omnes intendunt vi  
cere q̄ cursus sortis potest mensurari per illam rem que  
est tempus. Nam notum esse in tempore est ipsum tem  
pore mensurari & ita quando dicimus q̄ quando aliquid  
mouetur in maiori tempore q̄ aliud intentio est dicere q̄

quando mouetur primum mobile maiorem partem com  
plet sui circuitus aut pluries totum suum circuitum q̄  
quando aliud mouetur &c. Et ideo manifestum est que vi  
cuntur moueri in equali tempore aut in eodem tempore  
Isto supposito clarū est in casu q̄ a & b non ponentur in  
equali tempore capiēdo illum terminum vt habeat signi  
cationem completam sicut cōmuniter loquentes capiunt  
forte petis q̄ dicendum est ex ista solutione arguēti  
& illud prius dictum est q̄ adam & abraham non fuerunt i  
eodem tempore eo q̄ non quota vice reuoluebatur celus  
quando Abraham erat. Unde posset sumi numerus ordinabi  
lis talis in reuolutionibus celi dicitur q̄ secundum rei ve  
ritatem potest sumi per distantiam a prima vice sue versio  
nis vel tenendo opinionē philosophi de perpetuitate mū  
di ab aliqua vice sue circuitonis determinata.

### Tertio principaliter arguitur si p̄

primum mobile esset tempus sequeretur q̄ primum mobile  
moueretur in seipso quod est falsum p̄t̄ tamen consequen  
tia q̄ primum mobile mouetur in t̄pore & tunc capiatur  
vna singularis illius dādo sub illo termino tempore & sic  
sic arguatur primum mobile mouetur in hoc tempore & hoc  
tempus est ip̄met primum mobile t̄ḡ mouet in primo mo  
bili & per consequens in seipso.

### Cōfirmatur dictū est prius in ex

planatione diffinitionis ipsius temporis q̄ tempus est  
numerus vel igitur t̄pus est numerus numerans & hoc  
non q̄ numerus numerans ē ipsa anima aut rō discretiua  
anime vel esset numerus numeratus & hoc etiam non q̄  
t̄ps numerat partē mot⁹ & ē ipsius mensura igitur.

### De sc̄dm principale respondetur

q̄ loquendo de tempore large dico bene possumus con  
cedere q̄ primum mobile mouetur in tempore per aliqd  
enim q̄ mouetur in illis inferioribus possumus mensura  
re motum celi. Nam per motum horologiorum cognosci  
mus quanta pars diei vel noctis transierit ex quo aliqd  
incepimus facere & sic primum mobile sicut alio tempore mē  
surari p̄t̄ ita in alio tempore dicitur moueri & non in seipso  
sed si loqueremur de tempore proprie dicto videlicet de  
ip̄so primo mobili tunc non proprie diceretur celum  
moueri in tempore Sed p̄tra hoc adhuc arguitur p̄ban  
do q̄ primum mobile non sit tempus quia tūc sequeretur  
q̄ si essent plures mundi & plura prima mobilia continue  
mota q̄ tunc essent plura tempora quod est impossibile &  
tamen antecedens est mere possibile Ad hoc dico q̄ argu  
mentum non magis militat contra opinionem istam quā  
contra precedentes quia si essent plures mundi & plura p̄  
ma mobilia tunc si essent plura talia accidentia.

Propterea dico q̄ secundum rei veritatem tam anteces  
dens q̄ consequens sunt possibilis. Nec hoc est possibile  
secundum philosophum proprie capiēdo tempus tamē  
aristoteles arguit contra platonem qui concedebat ante  
cedens est possibile Propterea ratio philosophi erat bōa

### Ad cōfirmationem dico q̄ temp⁹

est numerus numerans eo q̄ per ipsam tempus motus in  
feriozea numerantur etiam est numerus numeratus quē  
admodum .5. digiti sunt numerus numeratus &c. sunt  
numerus uumerans cum per .5. digitos alie res numerā  
tur epilogando hanc materiam dico q̄ quelibet harum o  
pinionum est probabilis quislibet teneat quanconq̄ vo  
uerit de aliis opinionibus antiquorum quorum aliqui dī



ferunt tempus nichil esse aliqui vero esse aggregationes momentorum aliqui substantiam eternam eo qd nunc abolete sunt loquor nichil. Et hec de quarta questione quarum phisicorum et per pns de toto quarto dicta sufficiant.

**C** Finit scriptum magistri Johannis Dullaert super quartum phisicorum. Incipit questio vnica eiusdem super quintum.



**I**ntra quintum phisicorum

in quo philosophus dicitur de terminat de speciebus motus et alibus conditionibus et proprietatibus eius. ppter omnium illorum facilitatem vnicam duntaxat moueo questionem. An tñ in tribus predicamentis proprie reperitur motus qd o cuius solutione notandum est primo qd iste terminus motus tripliciter accipitur vno modo p omni mutatione siue illa sit successiua siue instantanea et ita mobile in vacuo moueretur secundo capitur iste terminus motus pro omni mutatione successiua et ita capitur a philosopho intertio phisicorum.

Tertio modo capitur motus pro omni mutatione successiua cuius subiectum est ens in actu completo et perfecto et isto modo capit philosophus quando dicit generationem si esse motum et ita capitur in titulo nostre questionis. Et iam iste terminus per se quandoq accipitur pime intentionaliter et hoc etiam multiphariam quandoq enim tantum valet sicut solitarie quandoq tantum valet sicut necessario quandoq vero capitur loco huius complexi quocumq alio secluso sicut dictum erat in primo phisicorum q substantia materialis est diuisibilis per se. i. quocumq alio secluso non ponendo quantitatem esse accidens distinctum a re qta etiam iste terminus per se secunde intentione maliter captus quadoq attribuitur toti propositioni quadoq vero predicato eius sicut patuit in posterioribus. Istis suppositis dicitur qd solum ad tria predicamenta. est p se motus videlicet ad quantitatem qualitatem et vbi hoc est dicere q non stat aliquem terminum ex istis tribus predicamentis incipere verificari de aliquo quin talis res moueatur vt autem clarius sensus huius eluceat.

**P**rimo principaliter arguitur ad

nullum istorum trium predicamentorum est per se motus igitur dicta nulla antecedens probatur et primo probabo de predicamento quantitatis stat bene qd aliquis terminus alicuius predicamentorum istorum incipiat verificari de aliquo sine motu illius ergo propositum probatio assumpti et pono casum q aliqua forma substantialis incipiat introduci in aliquam materiam pedalis quantitatis illud compositum vocetur a quo posito sic arguo iste terminus pedalis incipit verificari de a sine motu a igitur incipiat verificari de a patet ex casu qd autem hoc sit sine motu a patet quia a non mouetur aliqua specie motus nisi quia generatur sed vt dictum est generatio non est motus capiendo motum sicut capiuntur in propositio igitur a non mouentur.

**S**cdo pbo illud idem de predicamento

qualitatis qd retento casu priorum hoc tamen qd illa materia habeat albedinem sufficientem denominare illud compositum album tunc ille terminus album incipit verificari de a sine motu eius non est mouetur aliqua alia specie motus qd illa de qua dictum est.

**T**ertio patet idem de predicamento

to vbi qd iste terminus existens in hoc loco demonstrando locum in quo a est in primo instanti sui esse est de predicamento vbi et tamen incipit verificari de a sine motu et relinquitur ergo qd ad nullum istorum trium predicamentorum est per se motus quod erat probandum.

**C**onfirmatur ad predicamentum

passionis est per se motus igitur non tantum ad ista tria predicamenta est per se motus consequentiam reliquo notam et probabo antecedens non stat istum terminum calefit incipere verificari de aliquo quin illud moueat igitur assumptum patet qd quocumq demonstrato hec pntia est bona hoc calefit igitur hoc mouetur mota alterationis et qd consequens non stat illam terminum incipere verificari de aliquo quin ipsum moueat neq vcz dicit qd stat illam terminum verificari de materia sine hoc qd ipsa moueatur capiendo motum eo modo quo dicitur motus est qd tunc probatur qd ad predicamentum qualitatis vel ubi non esset per se motus qd cuiuslibet illorum trium predicamentorum stat aliquem terminum incipere verificari de materia sine motu ipsius nec valet scdo dicere qd licet ille terminus calefit non potest incipere verificari de aliquo sine motu illius potest tamen aliquis alius terminus illius predicamenti incipere verificari de aliquo sine motu illius hoc enim falsum est quia quolibet res de qua incipit verificari aliquid predicatum de predicamento passionis ad omne minus mouetur motu alterationis vel capiendo alterationem p pte vel large hoc dixerim propter tales terminos videre intelligere que sunt de predicamento passionis et tamen si ly videre incipiat verificari de aliquo non oportet qd illud alteretur alteratione proprie dicta sed sufficit qd alteretur alteratione large dicta quid aut sit alteratur large dicta et proprie dicta satis clarum est et magis patebit si primo de generatione relinquitur ergo qd nullus terminus de predicamento passionis potest incipere verificari de aliquo sine motu eius et per consequens ad illud predicatum est per se motus qd restabat probandum.

**A**d primum principale responde

tur qd communiter loquentes dicunt qd ex eo ad aliquid predicamentum est per se motus quia non contingit predicabilia illius predicamenti de nouo verificari de aliquo nisi facta mutatione in re pro qua supponit tale subiectum de quo verificatur et ex illo iusserunt qd ad predicamentum ad aliquid non est per se motus eo qd dicabilia illius predicamenti possint verificari de nouo de aliquo subiecto nulla mutatione facta in re pro qua tale subiectum supponit quia si sortes sit albus plato vero niger et postea efficiatur plato albus tunc simile platoni incipit verificari de aliquo scilicet sorte ipso sorte non mutato. Et ex illo inferunt vterius qd termini de genere relationis non important aliquam entitatem realiter distinctam a re absoluta quia si tales termini important aliquam entitatem distinctam a re absoluta tunc tales termini non possent incipere predicari de termino ipsum mobile significante nisi in illo acquireretur aliqua entitas et ita talis res mutaret quod non oportet vt dicit phis hoc correlatiu patet quia si sortes nunc incipiat esse pater et in eo acqratur paternitas res realiter distincta a re absoluta tunc sortes mutaret si declarari potest de casu preactio qd in sorte pdacit similitudo istud dictu comuniter loquentium in parte non videt sufficere immo videtur ex eo sequi qd ad nullu trium predicamentorum est per se motus quia vt declaratum est i



## Questio quarta

argumento principali stat bene aliquid dicibile predicamenti qualitatis verificari de nouo de aliquo subiecto nulla mutatione facta in re pro qua supponit tale subiectum idem declaratum est de dicibilibus aliorum duorum predicamentorum. Propterea aliter respondeo ad principalem et ad illa tria predicamenta est per se motus pro tanto quia nullum dicibile alicuius illorum predicamentorum potest incipere verificari de aliqua re nisi talis res moueatur supposito et oppositum illius dicibilis prius verificabatur de tali ita de aliis dicibilibus aliorum predicamentorum conformiter dicatur. Et ex illo patet quod licet in casu posito istud dicibile de predicamento quantitatis pedale incipiat verificari de a i sine motu eius non tamen prius de a verificabatur oppositum illius dicibilis idcirco argumentum non concludit quod ad illa predicamenta non est per se motus.

**Contra hanc solutionem arguitur sic** et pono quod fortis prius fuit et toto illo tempore fuerit niger nunc vero reproducatur et incipiat esse albus isto posito patet quod illud dicibile predicamenti qualitatis albus incipit verificari de forte et oppositum eius prius verificabatur de forte tamen hoc fit sine motu eius ergo semper habetur quod ad predicamentum qualitatis non est per se motus. Item facilius potest declarari de dicibilibus aliorum duorum predicamentorum. Secundo sic stat quod aliquid dicibile predicamenti ubi incipiat verificari de forte et quod eius oppositum prius verificabatur de forte et hoc sine motu eius igitur ad predicamentum ubi non est per se motus vel declaratio data est nulla assumptum patet dupliciter primo de isto dicibili existens in templo quia stat bene quod incipiat verificari de forte sine motu eius ut si ipso quod seente fieret aliquid templum circumstans tunc clarum est quod oppositum eius verificabatur de forte et quod ipsum incipit verificari de forte quocumque motu secluso a forte.

**Secundo proba idem de isto dicibili** existens in hoc loco demonstrando aerem qui nondum est locus fortis sed postea erit locus eius forte simpliciter quiescente et hoc quod talis aer mouebitur versus fortem et quandoque continebit ipsum fortem isto casu posito clarum est quod stat bene quod fortis nunc primo sit existens in hoc loco et quod tamen simpliciter non moueat ergo oppositum conclusio ergo est istis vel quod ad aliquid predicamentum esse per se motum non sufficit illud quod dicitur est vel quod si sufficit ad predicamentum ubi non est per se motus cuius etiam oppositum dictum est.

**Ad primum contra hanc solutionem** adductum concedo quod in casu posito illud dicibile predicamenti qualitatis incipit verificari de forte sine motu eius dato etiam quod oppositum illius dicibilis prius verificabatur de eo non tamen sequitur quod ad predicamentum qualitatis non sit per se motus quia mere naturaliter procedimus clarum enim est quod per potentiam super naturalem est possibile quod ante hoc semper fuisset nigredo in forte et quod deus subito ponat albedinem in forte tunc patet quod fortis non mouetur loquendo de motu de quo est sermo et oppositum illius dicibilis prius verificabatur de forte propterea dictum est quod casus naturaliter non est possibilis.

**Fortis dicitur supponat illa opinio** quod dandum est minimum naturale qualitatis secundum intentionem et sequitur quod si aliquid lignum applicaretur alicui igni et istud dicibile calidum inciperet verificari de aliquo absque motu illius dato quod oppositum eius prius

de illo verificabatur et per prius ad illud predicamentum non erit per se motus.

**Ad hoc dicitur quod illa forma que** minimum naturale introducat in instanti vel subito nihilominus tamen nullus terminus importans tale formam incipit verificari de aliqua re sine motu precedente quod qualitas opposita illi forme que est minimum naturale successiue corrumpitur et per consequens illud subiectum antequam habeat illam formam que dicitur minimum naturale mouebatur ad illam formam non solus per corruptio nem forme opposite illi forme sed etiam mouebatur ad illam formam successiue acqredero prius dispositiones ad illud minimum naturale regituras neque opus illas dispositiones prius esse equales quo ad minimum naturale cum illo minimo naturali cuius sunt preiue dispositiones.

**Contra hoc arguitur motus quo** acquiritur totalis forma maior minimo naturali non est continuus cum motu quo acquiritur illud minimum naturale neque cum motu quo acquiritur qualitatis dispositiones ergo ad illam formam que est minimum naturale subiectum non mouetur consequentia est satis clara et antequam proba motus subitus non potest continuari cum motu omnino successiue sed omnino motus quo acquiritur illud minimum est subitus ergo non continuatur nec potest continuari cum motu successiue maioris et consequentia probatur sic quod non est maius inconueniens aliquem motum componi ex mutationibus subitis quam aliquod continuum componi ex inuisibilibus sed nullum continuum potest componi ex inuisibilibus ut dicit aristoteles in sexto physicomum igitur neque aliquid motus omnino successiue potest componi ex mutatione subita et motu successiue quod etiam probandum est sed quia hoc argumentum parum concludit contra propositum aliter arguitur sic si forti adducatur demonstratio tunc datur primus instanti in quo fortis habet scientiam de conclusione et tunc istud dicibile sciens incipit verificari de aliquo sine motu eius igitur.

**Dicitur quod ibi est mutatio successiua** et subito habebitur illa scientia eo quod media requisita ad illam successiue acquiruntur.

**Ad secundum argumentum contra** solutionem adductum concedo quod illa dicibilia possunt incipere verificari de aliquo sine motu illius licet opposita illorum dicibilium prius de illo verificabatur et declaratio iam data non est sufficiens unde dico quod non inconuenit aliquid dicibile de predicamento ubi incipere verificari de aliquo sine motu eius quando illud dicibile includit aliquam connotationem extraneam respectu illius predicamenti modo clarum est quod si existens in templo habet extraneam connotationem respectu loci et ratione talis connotationis extrinsece respectu loci prouenit quod iste terminus existens in templo verificetur de aliquo sine motu illius hoc est quia aliquid vel aliqua quod vel est que non erant templum nunc sunt templum neque valet dicere quod sufficit quod sine motu illius vel alterius non possit verificari aliquis talis terminus et quia tunc ad relationem esse motus prout patet aspicienti et similiter iste terminus existens in templo potest incipere verificari sine motu illius vel alterius quod proba supposito quod fortis sit in vna domo que iam non sit templum et postea constituatur templum solum per voluntatem ventis quo facto habetur intentus sed tunc de illo dicibili existens in hoc loco quod non habet ta





## Quinti phisicorum

tem extraneam cognationem dico q̄ nō potest incipere verificari de aliquo sine motu illius supposita quiete illius loci dummodo suus terminus oppositus prius de illo verificabatur. Aliter forte & melius posset dici ad hoc argumentum distinguendo q̄ ly existens in loco posset verificari de forte sine motu sortis vel capiendo illum terminum existens in loco, & circumdatus aliqua superficie que dicitur locus & sic ego cōcedo vel capiendo istum terminum existens in loco, per tantum valet sicut situatus in ordine ad talem differentiam positionis in celo & sic nego mō dico q̄ in cōmuni modo nō capiuntur isti termini in p̄mo sensu sed in secundo nam dicens tu es in isto loco solum intendit dicere tu es taliter situatus in ordine ad aliquid fixum vel in celo vel in aliquo alio nec similiter capiamus moueri ad locum prout tantum valet sicut acquirere talē vel talem locum id est talem superficiem sed acquirere talē situm in ordine ad aliquid purum dubium tamen esset tunc capiendo illum terminum primo modo an sit in predicamento vbi & si sic redit difficultas patet igitur q̄ illud quod dicitur esse in principio solutionis argumenti quod ad aliquid est verum & quod ad aliquid non bene in hoc dicit q̄ ad predicamentum relationis non est per se motus sed ad illud quod ulterius inferitur vtz q̄ per terminos de genere relationis non importatur aliqua res distincta a re absoluta facilliter r̄ndere possunt aduersarij vñ de dico scdm̄ illam vnam q̄ quando ly pater incipit verificari de aliquo producit paternitas nec propterea ad relationem est per se motus quia talis relatio non est finis silius motus sed solum forma substantialis vel totum cōpositum & ita facillime saluantur illi qui hunc modum inferunt q̄ ad passionem non ē per se motus quia quando aliquid calefit calefactio nō est terminus illius motus sed caliditas p̄ igitur q̄ h̄ sit de mente philosophi q̄ ad relationem non est per se motus clare tō non habetur q̄ relatio nō ē quid realiter distinctus a re absoluta & per hoc p̄ solutio ad primam partem principalis argumenti & ad scdm̄ partem q̄ arguis in illo casu posito de a admisso q̄ si tunc haberet albedinem sufficientem denominare illud subiectum album terminus ille incipiet verificari sine motu sed q̄ antea suum oppositum non verificabatur de illo non sequitur q̄ ad qualitatem non sit per se motus. Et similiter dicitur ad tertiam partem sed q̄ oppositum istius termini existens in hoc loco nō verificabatur de a & sic non sequitur q̄ ad vbi non sit per se motus.

**Ad cōfirmationē r̄ndetur ab alijs** quibus q̄ ad predicamentum passionis nō ē per se motus dupliciter est vñ dicitur intelligi potest q̄ ad aliquod predicamentum sit per se motus vno modo q̄ propter hoc q̄ aliquid mouetur circa ipsum causaliter variantur solum trium predicamentorum denominationes que circa ipsas alias nō variantur scdm̄ sic q̄ ex hoc q̄ aliquid mouetur solum circa ipsum variantur illarum denominationes trium predicamentorum que circa ipsum alias non variantur si scdm̄ modo intelligatur dicit q̄ ad predicamentum passionis ē per se motus nā si aliquid mouetur motu calefactionis istud dicibile calefit quod ē de predicamento passionis verificabitur de eo sed si primo modo intelligatur tunc ad predicamentum passionis non ē per se motus q̄ ista ratio est falsa quia hoc mouetur motu calefactionis hoc calefit Et sic dicitur istis q̄ ista causalis est vera quia hoc mouetur motu calefactionis ideo nigrescit s̄r ista q̄ hoc mouetur motu frigefactionis ideo albefit igitur ad passionē ē per se motus illo primo modo de quo dicitur ē cōsequencia ē nota & q̄ ille causales sint vere patet q̄ ca

lūditatis ē m̄ nigredinis & frigiditas mater albedinis. Ad hoc bene dicunt q̄ iste causales nō sunt vere q̄ caliditas in humido ē mater nigredinis & humido cōsumptio agens in sicū causat albedinē vt p̄ de lignis lapidibz et ossibz frigiditas vero opposito modo agens in humidus causat albedinē & agens in sicū nigredinē vt magis patet in de sensu & sensato capitulo tertio vbi agitur de gñatione colorum mediorū & sic p̄ quō ille causales sunt false & ita semper adhuc saluatur q̄ ad passionē nō ē per se motus sed isti adhuc nō euadūt illa que tacta sunt de predicamento vbi propter istā particulā quam addunt dicētes que quidē denominationes circa ipsum alias nō variantur ita q̄ volunt dicere q̄ circa nichil variantur denominationes illorum trium predicamentorum nisi illud moueatur. Alii vero aliam causam assignant propter quam ad predicamentum passionis non est per se motus eo q̄ ad motum nō est motus modo licet ly calefit non potest verificari de aliquo quin illud moueatur hoc tō est quia motus importat modo illud est secludendum ita q̄ volunt dicere q̄ ad illud predicamentum est per se motus cuius dicitur non possunt verificari de aliquo quin moueatur supposito etiā q̄ importent possumus forte dicere q̄ licet hoc dicibile calefit non potest verificari de aliquo quin illud moueatur nichilominus tamen non verificatur de illo motus eius cōp̄to modo oppositū contingit de dicibilibus aliorum trium predicamentorum si enim aliquid moueatur ad albedinem in fine motus poterit illud dicibile album de illa verificari & ita contingit de dicibilibus predicamenti passionis & hoc sufficit vt ad predicamentum passionis non sit per se motus.

**Secūdo principaliter arguitur ad predicamentū s̄rus ē per se motus igitur non tantum ad illa tria predicamenta ē per se motus p̄na est clara & patet assumptum ista dicibilia fedēs iacēs non possunt verificari de aliquo de nouo dūmodo oppositum illorum dicibilium prius verificabatur de illo nisi ipsum moueatur igitur ad illud predicamentum est per se motus p̄na ē nota ex dictis & añs patet q̄ talia dicibilia non possunt incipere verificari de aliquo obiq̄ motu locali eius eo q̄ talia dicibilia cognorant certum situm membrorum modo non est possibile q̄ membra talem situm habeant nisi moueantur localiter ergo propositum.**

**Cōfirmatur ad predicamentū habitus ē per se motus igitur nō solum ad illa tria assumptū patet q̄ istud dicibile vestitus non potest incipere verificari de aliquo absq̄ motu locali illius quod si negaueris q̄ ro modū quo hoc esset possibile & credo q̄ nō inuenies.**

**Ad secundum principale multipliciter ab alijs responderet aliqui dicunt q̄ illa dicibilia bene possunt incipere verificari de aliquo absq̄ hoc q̄ illud moueatur quia illa dicibilia cognorant partes illius p̄ quo supponunt certo modo se habere non quidem in ordine ad verum locum sed in ordine ad locum verum vel ymaginarium sed vt dicitur ē in tertio phisicorum non potest esse motus localis in vacuo & propterea quando nullus esset locus verus illa dicibilia possunt incipere verificari de aliquo sine motu locali istud videretur satis stare ad nomen eo quod talia dicibilia non videntur posse verificari de aliquo nisi partes eius aique modo se habeant in ordine ad locum verum propterea alii aliter respondent q̄ ad predicamentum s̄rus non est per se motus eo q̄ dicibilia illius predicamenti non variantur quo ad verificationē s̄z mediāte variatione dicibilium alteri**



### Questio vnica

alterius predicamenti vey vbi notanter dico mediante di-  
cibiliu variatione alterius predicamenti qz ad predicamē  
tū qualitatis est per se motus z tū cōcreta signia qua-  
litates scdas nō pificantur de aliquo nisi p variationem  
cōcretorū segntum qualitates pimas.

**Forde dicis ex isto sequitur q ad**  
q̄titatē non esset per se motus nam aliqua dicibilia ei⁹ lz  
variantur quo ad verificationē hoc tñ ē mediāte variatio  
ne dicibiliū alteri⁹ predicamenti nā ex eo q̄ aliquid ante  
fuit iō ipm est maius p rarefactionē Dicit̄ isti q̄ rarefa-  
ctio z cōdensatio nō sunt per se motus ad quantitātē q̄c  
quid sit de hoc dico q̄ ad predicamentum sit⁹ non ē p se  
mor⁹ nā illa dicibilia prelibata pnt incipere pificari de a-  
liquo sine motu illius nam possibile est q̄ plato sit sedēs  
z partes sortis se habeant eodem modo in ordine ad illū  
locum sicut se habent partes platonis z q̄ tñ sortes non  
sit sedens z ipso sic manente z quiescente pōt poni sub ip-  
so aliqua sedes z tunc illud dicibile sedens incipiet verifi-  
cari de sorte sine motu eius s̄str dici pōt de isto dicibili ia-  
cēs dico insuper q̄ licet aliquod mobile sic se habeat q̄  
vna parua pars eius moueatur hoc tñ non sufficit vt il-  
lud mobile moueatur non em̄ dicimus q̄ propter motus  
digiti sortis sortes moueat̄ z ita dato q̄ istud dicibile se-  
dens aut aliquod aliud hmōi illius predicamenti situs si  
posset de nouo verificari de aliquo qn aliqua parua pars  
illius moueretur nichilominus tñ non ppter motum ta-  
lis partis illud tale moueri diceretur.

**Sed contra hoc arguitur sic seque**  
ret̄ q̄ ad predicamentū vbi nō esset p se mor⁹ q̄ ē fallū  
seq̄la sic patet stat q̄ aliqd dicibile illi⁹ predicamētū inci-  
piat verificari de aliquo sine motu illius seclusis etiā illis  
de quibus dictū est iḡ patet assumptū capio sortem z  
supficies circūdans ipm sit a postea moueat̄ digitū quo  
moto signetur supficies circūdans ipm z sit b clarum est  
q̄ tunc est alia q̄ prius tunc demonstrādo supficiem b pz  
q̄ istud dicibile existens in hoc loco potest incipere veri-  
ficari de sorte z hoc erit sine motu illius quia dicunt̄ est  
q̄ ad motū ei⁹ nō sufficit mor⁹ vni⁹ pue partis igitur va-  
leat hec ratio quicquid valere potest.

**Ad cōfirmationē nego q̄ ad pre-**  
dicamētū habit⁹ sit p se mor⁹ z satis facilliter pōt dā r̄ca  
s̄ in quo hoc dicibile vestit⁹ incipiat verificari de sorte si-  
ne motu eius sed solum per motū ipsius vestimenti.

**Tertio principaliter arguitur si il-**  
lud qd̄ dicit̄ ē sufficeret ad hoc q̄ ad tria predicamenta  
sit per se motus segreret q̄ ad albedinē vel caliditatem  
nō esset per se motus pns est falsum eo q̄ albedo p ve-  
rū motū alterationis acquiritur igitur illud non sufficit z  
principalē p̄nam seu maiorē p̄bo q̄ si ad caliditātē est  
per se motus vt ad albedinē ideo cēt q̄ nullus terminus  
illius predicamenti albedo pōt verificari zc. sine motu il-  
lius de quo incipit verificari zc. lz istud supponit falsum  
scz q̄ albedo sit predicamentū iḡ z p̄na pz per se quidē  
eis q̄ ideo ad tria predicamenta est per se mor⁹ q̄ nullus  
terminus illorū predicamentorū potest incipere verifi-  
cari de aliqua re quin illa res moueatur iḡ eodem mōdi-  
cendum erit de qualitate z albedine. Forde dicis q̄ aliud  
ē dicere ad aliq̄ vt ad aliq̄ pdicamēta ē p se mor⁹ z ad  
istā q̄titatē vt istā zc. ē p se mor⁹ nā ad p̄mū sufficit illā qd̄  
dicit̄ ē sup̄i⁹ lz ad hoc q̄ ad aliquā qualitātē sit p se mo-  
tus requiritur q̄ necessario facta mutatione acquisitiua  
vel deperditua talis qualitatis varietur subiecti deno-

minatio fm esse tale hoc est denominatio proueniens ab  
illa qualitate & q̄ necessario si denominatio subiecti va-  
rietur mutatio acquisitiua vel deperditua illius qualita-  
tis variabitur hoc est dicere q̄ si tal e subiectum denomi-  
natur aliter qualificatum q̄ ante hoc erit ppter intensio-  
nē vel remissionē illius qualitatis z opposito modo si q̄-  
litas alicuius subiecti intenditur vel remittitur denomi-  
natio subiecti variabitur.

**Contra hoc arguo stat in aliquo**  
casu q̄ caliditas alicuius subiecti remittatur priusue p  
vnā horā tñ denominatio sui subiecti nō variabit igitur  
hoc nō sufficit ad aliquā qualitātē esse p se motum p̄na  
ē notatis p̄bo supposita opinione de intensione mixtorū  
per diuerfas partes pono casum q̄ sit a tripodale cuius  
vne p̄te pedalitates sint caidey⁹ z alia sit frigida vt z  
notum est q̄ scdm̄ dicta superius a erit calidū vt s̄ vt p̄z  
reducenti illam caliditatem ad vniformitatem z secluso  
impedimento frigiditatis z tunc volo q̄ per totam vnā  
horam rarefiat pars calida manēte parte frigida inuaria-  
ta z s̄tr continue deperdat aliquas partes gradus illaca-  
liditas sic q̄ quantū facit maioratio illi⁹ quantitatis ad  
int̄t̄sioē denominationē illius subiecti tantum impediāt  
remissio illius caliditatis quo facto habebō q̄ illa calidi-  
tas continue mutabitur scdm̄ remissionem tamē denomi-  
natio subiecti non variabitur quod erat probandum Si  
dicās q̄ subiectum illius caliditatis bene variabitur in de-  
nominatione qz continue illa pars bipedalis erit minus  
z minus calida licet totum subiectū non variabitur z cau-  
sa est qz totale illud subiectum non oportet q̄ moueatur  
ad illam qualitātē ad quā mouetur aliqua sua pars.

**Cōtra capio illam eandē partē ca-**  
lidam vt q̄ z volo q̄ a medietate illius bipedalitatis re-  
moueatur tota caliditas z postea alia medietas rarefiat  
sic q̄ totum sit adeo calidū sicut prius quo facto habebō  
q̄ illa caliditas variabitur non tñ denominationi sui subie-  
cti adequat̄ ergo solutio nulla.

**Cōfirmatur ad predicamētū vbi**  
nō est per se motus igitur nō a tria predicamēta est per  
se motus consequentia est nota aūs p̄bo sequitur bene  
ad predicamentum vbi ē per se motus igitur quodocun-  
q̄ aliquis terminus de predicamento vbi incipit verifica-  
ri de aliquo aliqua res est acquisita de nouo ab illa re hoc  
autem consequens est falsum igitur z prima consequentia  
probat̄ quia non videtur quare ad ista tria predicamen-  
ta sit per se motus nisi quia per verum motum acquiruntur  
res principaliter cognoscit̄ per terminos istorum fal-  
sitate consequentis sic p̄bo z pono q̄ deus cret vas-  
cum inter celum z terram z moueatur vnū mixtum  
successiue a concavo lune vsqz ad terram tunc notum ē  
q̄ iste terminus existens in terra incipiet verificari de il-  
lo mixto de quo prius suum oppositū verificabatur z ē t̄-  
min⁹ ac predicamento vbi igitur si dicis q̄ semper loqui-  
mur naturaliter mō vacuū non pōt esse naturaliter.

**Cōtra saltē deus poterit mouere**  
illud mixtum extra celos vbi similiter non est locus simi-  
liter si deus vellet mouere totum mundum motu recto vt  
omnes concedunt esse possibile tam aliquis terminus de  
predicamento vbi inciperet verificari de mundo de quo  
prius suum oppositum verificabatur tamen nullum locū  
acquireret mundus igitur ad predicamentum vbi non est  
per se motus.



## Quinti phisicorum

### Ad tertium principale nego q̄ ad

albedinem non sit per se motus immo ad quamlibet formam que per verum motum (capiendo motum in sensu prius dato) acquiritur est per se motus non sic intelligendo q̄ nullus terminus illius predicamenti albedo vel r̄, sed vt aliqui dicunt ad sensum datum inter respondendū & ad replicam factam responsum est sufficienter ibi quia totum illud subiectum tripedale non est adequatum subiectum illius caliditatis & propterea non oportet q̄ illud subiectum moueatur vel denominatio illius varietur propter intensiōem vel remissionem illius caliditatis sed sufficit q̄ totale eius subiectum varietur secundum denominationem vt fit in casu argumenti & ad aliam replicam que contra hoc fit dico q̄ licet illa caliditas possit rare fieri ad intensiōem totius subiecti tamen non potest aliqua pars eius remoueri naturaliter quin subiectum eius adequatum varietur secundum denominationem et sic non habes in illo casu q̄ aliqua caliditas varietur secundum sui mutationem quin subiectum eius adequatum varietur secundum denominationem neq; in alio casu in quo aliqui credunt concludere contra istum modum dicendi & si forte arguis supernaturaliter nichil est contra istum modum dicendi qui sepe loquitur naturaliter.

### Sed adhuc arguitur sic contra istam

opinionem possibile est q̄ aliquod subiectum adequatum alicuius qualitatis varietur denominationem quo ad esse tale sine mutatione deperditatis vel acquisitionis ipsius qualitatis igitur solutio nihil facit consequentia relinquo nontam antecedens proba volo q̄ a pedale habens vnam caliditatem per totum extensam cuius prima medietas est vniiformis vt. 8. alia est vniiformis vt. 7. & rarefiat tota caliditas vt. 8. versus partem remissam & rarefiat tota caliditas vt. 8. versus partem intensam vt. 8. sic q̄ in fine hore totum subiectum erit bipedale & vni forme vt. 8. vel vltra. 8. quo facto denominatio totius subiecti variabitur tamen tota caliditas non intendetur neq; remittetur, quia nullus gradus de nouo adueniet neq; deperdetur.

### Ad hoc patet solutio ex dictis quic

quid tamen sit de isto modo dicendi clarius & securius possit dici q̄ ad istam qualitatem est per se motus ad eius variationem immediate sequitur denominatio illius subiecti adequati siue hoc sit per intensiōem siue per remissionem siue per condensatiōem vel rarefactionem.

### Ad confirmationem concedo q̄

ad predicamentum vbi est per se motus & ad improbatōem patet solutio ex dictis quia nullus casus illorum est possibilis naturaliter qualiter nos loquimur in propositione sed non stando in hoc & tenendo q̄ motus extra celum & in vacuo est verus motus localis de quo in prima questione tertiū facta est mentio diceretur q̄ non op̄ q̄ per motum localem acquiritur nouus locus s̄ sufficit q̄ quantum est ex parte mobilis aliquid natum erat acquiri per suam necessiōem vel quod per suum motum aliquantulū se habet in ordine ad aliquod punctum fixum qualiter non se habebat ante ratione nouis successiōis aliqua terminus de predicamento vbi potest incipere verificari de illa re de qua ante non verificabatur tenendo vero q̄ nō est motus localis in vacuo vel extra celum clara est solutio ad confirmatiōem. Notandum est tamen circa istam materiam q̄ aliqui volunt dicere ad substantiam etiam esse per se motum quia per aliquam mutationem substan-

tie alicuius terminus alicuius alterius predicamenti incipit verificari de aliqua re de qua non prius verificabatur ut quod non fieret nisi per mutationem vel motū illius substantie igitur ad talem substantiam est per se motus vt corruptio forte plati qui antea dicebatur pater non amplius dicitur pater propter corruptionem istius substantie que est sortis sed licet hoc fieret ad nomen non tamen est de mente philosophi.

### Epilogando totam hanc materi-

am patet quid sit dicendum ad questionem & quomodo intelligendum sit q̄ ad tria predicamenta sit per se motus secundum modum dicendi nominalium sed quia aliquibus tortuosa & contra mentem philosophi videtur est ista expositio aliter exponunt istam propositionem ad tria predicamenta est per se motus & dicunt primo q̄ ad illud predicamentum est per se motus cuius predicamenti aliqua res est terminus immediatus illius motus vt ad predicamentum qualitatis est per se motus quia aliqua res predicamenti qualitatis vt albedo caliditas vel aliqua alia similis forma est terminus motus a quo vel ad quem nō motus albefactionis albedo est terminus ad quem & similiter est terminus a quo remissionis albedinis similiter quantitas est terminus ad quem augmentationis et terminus a quo diminutionis similiter vbi vel locus est terminus ad quem motus localis & similiter terminus a quo eiusdem motus nam quando aliquid mouetur ad alium locum mouetur & ille est terminus ad quem & ille locus est terminus a quo illius motus localis a quo incipit moueri illud mobile sed ad nullum aliud predicamentum est per se motus quia nulla res alterius predicamenti ab istis tribus est terminus a quo vel ad quem alicuius motus quod patet primo de actione que est motus cuius predicamenti nulla res est terminus a quo vel ad quem quia licet calefactio sit res predicamenti actionis non tamen est terminus alicuius motus immo est ipse motus sed caliditas est terminus a quo ipsius calefactiōis que non est res predicamenti actionis sed qualitatis similiter patet de relatione nam paternitas que est res predicamenti relationis non est terminus immediate alicuius motus q̄ si esset maxime esset terminus generationis sed falsum est q̄ per generationem immediate acquiratur paternitas sed immediate acquiratur substantia & sic potest probari de aliis predicamentis igitur ad alia predicamenta non est motus vel si esset motus esset precise motus per accidens vnde oportet ymaginari secundum istam opinionem q̄ res sunt in predicamentis non per cognationes vel penes modos predicamenti aut significandi terminorum sed solum per suas effectus sic q̄ albedo per quocumque terminum significetur nunq̄ potest poni nisi in predicamento qualitatis & sic de aliis rebus

### Contra hanc opinionem argui-

tur primo sic si modus declarandi esset sufficiens sequeretur q̄ ad predicamentum substantie esset motus consequens est contra aristotelem & concessa igitur opinio falsa consequentia est nota antecedens proba aliqua res predicamenti substantie est terminus alicuius motus igitur ad predicamentum substantie est per se motus p̄ta est nota p̄ dicta superius quia dicitur est q̄ ad illud predicamentum est per se motus cuius quidem predicamenti aliqua res est terminus alicuius motus sed aliqua res predicamenti substantie est terminus alicuius motus videlicet generationis qd̄ proba nam p̄ generationem substantialem aliquid acquiratur & non nisi substantia vt patet in generatione



## Questio vnica

alini qui omnino successiue generatur si dicas q̄ genera-  
tio non est motus contra aristoteles in post predicamentis  
dicit q̄ sex sunt species motus quarum vna dicit esse ge-  
nerationem igitur Item generatio ē actus entis in pote-  
ria secundum q̄ in potentia igitur est motus tenet conse-  
quentia per definitionem motus datam ab aristotele ter-  
tio physicorum Item generatio qualitatis est motus & q̄  
libet talis generatio est generatio igitur aliqua ē genera-  
tio que est motus.

**Cōfirmatur si ista opinio esset ve-**  
ra sequeretur q̄ ad scientiā nō esset per se motus cui⁹ op-  
positum cōcessum est i opinione precedenti an̄s p̄bo sup-  
posito q̄ scientia semper acquiritur in instanti & non suc-  
cessiue quo supposito arguitur sic scientia nullius mor⁹  
est terminus immediatus igitur ad scientiam non est per  
se motus consequentia est clara per superius dicta ante-  
dens p̄bo illa scientia non acquiritur per motus igitur  
non est terminus alicuius motus patet consequentia q̄  
nihil aliud videtur esse terminus motus nisi sit acquisitū  
per talem motum antecedens p̄bo illa scientia vt dic tū  
est precise acquiritur in instanti igitur non acquiritur p̄  
motum neq̄ valet nunc ire ad solutionem datam scilicet  
q̄ sufficit q̄ media requisita ad illam scientiam acquiran-  
tur successiue quia vt dictum est superius ad hoc q̄ aliqd  
sit per se motus requiritur q̄ illud vel si est predicamentū  
aliquid illius sit terminus immediatus alicuius motus  
ergo si scientia non est terminus immediatus alicui⁹ mo-  
tus ad scientiam non erit per se motus. Et eodem mō  
potest probari q̄ neq̄ ad virtutes morales neq̄ ad santē-  
tatem vel egritudinem ē per se motus propter causam di-  
ctam & p̄pter alias de quibus pertranseo.

**Circa istud primū arguētus est**  
notandum q̄ licet aliqui volunt dicere q̄ ad substantias  
est per se motus volunt tamen isti loqui de motu large &  
non capiendo motum p̄o motu cui⁹ subiectum est ens  
completum & perfectum & causa quare ad substantiam  
non est per se motus p̄o de eo loquimur in proposito  
est quia omnis motus est successiue hoc est aliquo acq̄-  
riritur per vnam partem motus & aliud per aliam partem  
similiter omnis motus de quo loquimur est de contrario  
positiuo in contrarium positiuum vt videtur dicere aris-  
toteles in isto quinto sed substantia non habet contrariū  
vel saltem motus substantie non incipit a contrario posi-  
tiuo illius ad quod tendit sed a priuatiuo scz a non esse.  
Et eodem modo dicitur de corruptiōe tūc ad argumentus  
nego quo ad substantiam sit per se mot⁹ proprie loquen-  
do & nego q̄ sit terminus alicuius motus immediat⁹ ca-  
piendo motum eo modo quo dictum est & similiter nego  
q̄ generatio sit motus ad aristotelem in post predicamē-  
tis dico q̄ capiebat motum largius q̄ in quinto & ad al-  
iam dico similiter q̄ ex illa diffinitione non potest habe-  
ri q̄ sit motus stricte & ad aliam replicam dico q̄ gene-  
ratio accidentis que communiter solet vocari generatio  
secundum quid bene est motus & solum loquebatur su-  
perius de generatione substantie.

**Ad confirmationē dico q̄ licet no-**  
minales dicant ad scientiam esse per se motū tamen vt di-  
cunt isti reales hoc non est de mente aristotelis quia si  
scientia acquiritur instantanee nullius motus est termina-  
tus vt dictum ē inter arguendum si tamen loquamur de  
scientia acquisita successiue possemus dicere q̄ ad talem

bene est per se motus similiter dicunt isti q̄ ad illas qua-  
litates que sunt virtutes morales non est per se motus  
quia non sunt termini vel termini alicuius veri motus  
immediatus vel immediati cum solum causentur ex sola  
alteratione sensus similiter neq̄ ad egritudinem neq̄ ad  
sanitatem quia ex sola alteratione qualitatum primarium  
conferunt & per consequens non sunt termini alicuius  
motus saltem immediati & licet iste modus dicēdi aliter  
procedat totaliter in declaratione tamen videtur magis  
consonus menti aristotelis q̄ primus licet vterq̄ sit su-  
stentabilis. Et hec de quinto physicorum.

**¶** Sinit scriptū magistri Johānis dullaert in qui-  
tum physicorum aristotelis.

**¶** Incipit questio eiusdem sup textum.

**Hoc sexto physicorum**  
aristoteles determinat de diuisione mor⁹  
in suas partes quantitativas. Et in primo  
tractatu huius inquit in continuum com-  
ponatur ex indiuisibilibus. Propterea  
moueo talem titulum questionis vtrum magnitudo com-  
ponitur ex indiuisibilibus. Duo in hac questione inquiri  
possent. Primum vtrum sint ponenda indiuisibilia in cō-  
tinuo non tanq̄ partes eius sed ad continuandum et ter-  
minandum partes eius sicut punctum ponitur ad con-  
tinuandum partes linee vel terminandum linea partes su-  
perficie ita q̄ sint quedam accidentia in continuo & de  
hoc visum est prima questione primi physicorum & pro-  
pterea de illo pro nunc nihil dicemus. Sed videndum est  
vtrum continuum componatur ex indiuisibilibus tanq̄ ex  
suis partibus non enim querimus vtrum in linea sint po-  
nenda puncta indiuisibilia sed potius vtrum componat  
ex illis ita q̄ realiter sint illa indiuisibilia. Pro quo talem  
pono conclusionem nulla magnitudo componitur ex in-  
diuisibilibus sed quelibet magnitudo diuisibilis est i sep̄  
diuisibilia. Primum partem huius cōclusionis multis ra-  
tionibus probat ipse philosophus quas credo simpliciter  
esse inuicibiles possumus tamen illam partem sic post eū  
probare si magnitudo componeretur ex indiuisibilibus se-  
queretur q̄ aliqua magnitudo non posset induci in  
duas partes equales quod est falsum probatur tamen se-  
quela. Capiatur vna magnitudo composita ex 7 indiuisi-  
bilibus tunc si talis magnitudo posset diuidi in duas  
partes equales in vna medietate erunt tria indiuisibilia cū  
dimidiō & in alia parte totidem & ita diuisibile erit diuisi-  
bile in duas partes. Si enim illud diuisibile non diuidat  
tunc in illa parte in qua mouebitur erunt 4 indiuisibilia  
in alia vero tria & per consequens illa magnitudo non di-  
videretur in duas partes equales. Secundo sic si magni-  
tudo componeretur ex indiuisibilibus sequeretur q̄ costa eēt  
equalis dyametro quia capiatur aliquod quadratum cu-  
ius costa superior componatur ex 4 indiuisibilibus & si-  
militer costa inferior tunc volo q̄ a quodlibet indiuisibili  
coste superioris protrahatur linea inter secans dyame-  
trum vsq̄ ad aliquod indiuisibile coste inferioris illo posi-  
to sic ex tot indiuisibilibus adquate constituitur costa su-  
perior sicut dyameter & per consequens costa & dyame-  
ter sunt equales p̄bo an̄s vt linea intersecans dyametrum  
sic se hz q̄ indiuisibile i ea coexistit pluribus indiuisilib⁹ in  
dyametro vt solū ei correspondet vnicū indiuisibile. Si hz post



## Sexti philicorum

¶ **Q**uod protrahebat lineam a costa superiori usque ad costam inferiorem tangentes totum diametrum sequitur quod in diametro per se erit. 4. indivisibilia sicut in costa superiori non est dandum primum quod unum indivisibile correspondet plura indivisibilia loco et situ distincta quod illud non est intelligibile nisi dicatur quod illud indivisibile habet plures partes. Et eodem modo facillime probari potest quod datus duobus circulis concentricis a sit maior b vero minor quod a circulus et b sint equales multe alie rationes manifeste hoc idem probantes a philosopho adducunt quas brevitate causa omittit. Sed cetera pars nostre conclusionis manifeste sequitur ex dictis quod quaecumque parte magnitudinis data illa adhuc est divisibilis in plures partes quarum quaelibet est divisibilis.

### Contra predicta arguitur primo

sic in omnem suam partem continuum potest dividi quo posito in esse sequitur quod tale continuum componitur ex indivisibilibus igitur sequela probatio faciat deus quod a continuum sit divisum in omnem suam partem tunc capio aliquam partem eius et quod verum illa sit divisibilis vel indivisibilis si in divisibilis eadem ratione quaelibet alia erit divisibilis igitur si vero illa pars adhuc sit divisibilis sequitur illud continuum non esse divisum in omnem partem. Forte dicitur ut dicendum est quod ista est vera in omnem suam partem hoc primum potest esse divisum in se ipsum divisum scilicet si capiatur loco unius de sensu proposito falsa est propositio.

### Contra hoc sic arguo probando illa

esse veram in sensu composito et sic arguo. Suppono quod simus in instanti incipit hore et nunc sit continuum a volo quod in prima parte proportionali hore sequentis deponat duas medietates ipsius abinvicem separatas romer et in secunda parte proportionali hore dividat istud continuum in 4. quartas qua ponat separatas in alio loco in tertia vero parte proportionali in 8. octavas tunc in fine hore verum erit dicere quod hoc continuum est divisum in omnem suam partem et per omnes possibile erat illud continuum esse divisum in omnem suam partem.

### Confirmatur capiatur aliquod corpus

oio planum et super illud ponatur unum corpus vitreum equalis resistentie in omnibus suis partibus. Deinde capio unum aliud corpus graue infinite grauitatis quod ponatur sursum et cadat super illud corpus vitreum illo posito arguitur sic illud graue frangat illud corpus vitreum in aliquas partes igitur ipsum erit divisum in omnes partes probo consequentia quod cum sit equalis resistentie in omnibus suis partibus et nulla potest dari ratio quia divisum deretur in aliquas et in aliquas non igitur divideretur in omnes suas partes.

### Ad primum principale respondet

oio consimiliter sicut responsum est inter arguendum et ad replicam admissio casu dico quod in quaelibet suam partem a in aliquo loco est divisum nichilominus tamen non in quaelibet suam partem a est divisum in aliquo loco et hoc quia ly divisum includit negationem. Et propterea sicut dicitur quod medietas est divisum igitur partes eius non continuantur et propterea neganda est hec propositio in quaelibet suam partem a est divisum in aliquo loco. Sed ista est procedenda in quaelibet suam partem a in aliquo loco est divisum ut patere potest per ascensum. Contra hanc solutionem. Arguitur sic probando veritate huius propositionis de sensu composito in omnem suam partem a continuum est divisum est possibile igitur in omnem suam partem a continuum fuisse divisum est possibile igitur in omnem suam partem a continuum esse divisum est possibile prout videtur clara et probo

assumptum supponendo tamen unum quod nunquam partes alicuius materie diuersis informantur formis illo posito volo quod a sit una materia pedalis quod nunc primo fecas se totam informantur forma a quod et antea informabatur forma aeris et sic arguo ista materia successiue sciam se et quod dicitur sui informantur forma a quod sed quicquid una eius pars informabatur forma aeris et alia forma a quod ille due partes materie erant a se inuicem diuise igitur in omnem suam partem illud continuum a fuit et fuit divisum quod descendendo sub ista dederunt minatione nulla inuenitur singularis falsa et ita hoc habet veritas huius in omnem suam partem a fuisse diuisibile est possibile.

### Ad hoc solutionem dat alijs

¶ **I**ste modus arguendi nihil valet in omnem suam partem a fuisse diuisibile est possibile igitur in omnem suam partem a esse diuisibile sicut non sequitur sortem portare centum libras est possibile igitur sortem portare centum libras est possibile. Si ei portenta sortis terminetur ad duas libras ita quod si libe sint minimum pondus quod sortem non sufficit portare anis est verum sine parte. quod si quolibet die sortem portasset unam libram continuo per centum dies verum est dicere quod centum libras sortem portauit intelligo enim quod quolibet die portet noua. Quicquid sit de illo illud suppositum non videtur esse verum quod corripitur quod data una virga cuius una medietas est mortua et alia non est ille due materie adhuc continentur cetera et dicitur in quod subiectum generationis non corrumpitur et tamen sicut modum dicendi oportet dicere quod ipsum corrumpitur saltem corrumpitur in parte dicta quod sufficit propterea nego illud suppositum.

### Ad confirmationem respondetur

¶ **I**llud corpus vitreum non divideretur in omnem suam partem vel propter aspectum celi vel propter aliquam aliam causam latentem vel propter determinationem prime cause et hoc sufficit et per hoc possumus respondere ad similem casum quod si esset unum solum in huius forme in resistentia et si duo equalis partes traherentur ab differentias oppositas quare potius frangeretur in una parte quam alta. Et eodem modo si poneretur vacuum videtur inter concavum orbis lune et centrum terre et neretur unum paruum ignis sicut quod centrum eius esset cum centro terre tunc ille ignis divideretur in multas partes quod ex quo quilibet illius pars esset unum corpus simpliciter leue ascenderet sursum per lineam brevissimam et cum non ab eodem puncto in concavo orbis lune possent duci linee equales ad omnes partes illius ignis non per eandem lineam omnes partes ascendent et cum non videatur maior ratio quare potius divideretur in aliquas partes quam in alias sequitur quod illud corpus divideretur in omnem suam partem sed ad hoc possumus dicere sicut de corpore vitreo et nimum in morari in inuestigatione cause propter quam talia fiunt credo esse satis super vacaneum.

### Secundo principaliter arguitur

divisibile est ultima pars proportionalis igitur continuum componitur ex indivisibilibus bonitatem prout sic probo quia data ultima parte proportionali oportet illam esse indivisibilem et cum sit pars illius continui sequitur aliquam partem illius continui esse indivisibilem et alie tales partes assignari poterunt in continuo ergo tale continuum resultaret ex indivisibilibus assumptum autem sic probo ratione zenonis que in hac pre-reputatur achilles. Et ponit duo mobilia super aliquod spatium mobile velocius et mobile tardum. Mobile velocius sit super secundam partem proportionalem illius spatii et mobile tardum super primam et quia mobile velocius citius pertransierit secundam partem proportionalem quam aliud primam volo quod mobile velocius quod erit in fine secunde partis propor-



### Questio prima

tionalis expectet quoadusq; mobile tardum pertransie-  
rit primam partem proportionalem. Deinde iterum expe-  
ctet in fine tertie partis proportionalis quousq; mobile  
tardum pertransierit secundam partem proportionalem  
et ita consequenter per omnes partes proportionalem et i-  
ta consequenter per omnes partes proportionales hore  
sic sed q; mobile velocius precedet mobile tardum per vnay  
partem proportionalem. Isti casu posito proba q; detur  
ultima pars proportionalis illius spaciū et hoc sic in fine  
illius hore mobile velocius erit extra totum spaciū et tamē  
tunc mobile tardum erit super aliquam partem propor-  
tionalem illius spaciū et non nisi super ultimam igitur va-  
bilis est ultima pars proportionalis illius spaciū q; in in-  
stanti terminatio hore mobile velocius sit extra totum spa-  
cium patet ex casu q; autem mobile tardū erit adhuc su-  
per aliquam partem proportionalem patet quia tunc nō  
erit extra spaciū viso q; mobile velocius quod semper pre-  
cedit eum per vnay partem proportionalem tunc primo  
erit extra totale spaciū. Quod autem non erit super a-  
liquam partem proportionalem nisi super ultimam proba-  
tur sic quia si gignetur illa pars proportionalis super quam  
erit in instanti terminatio hore clarum est q; inrer illam  
et primam medietatem solum sūt finite partes proportio-  
nales illius spaciū et in tota hore non pertransiret mobi-  
le tardum infinitas partes proportionales illi spaciū qd  
est contra casum positum tunc etiam sequeretur q; mobi-  
le velocius non semper precise p vnā partem proportionalem  
pressisset mobile tardum si ipsum in fine hore esset super  
aliquam partem proportionalem que non esset ultima s; q;  
alio infinite sequeretur relinquitur ergo q; qn mobile  
loxi primo erit extra totum spaciū aliud mobile erit sup  
ultimā partem proportionalem illi spaciū quod erat probādū.

**Et cōfirmatur pono q; sit vnū cor-  
pus pedale ante sortem rotidatur illud ad ymaginatio-  
nem per partes proportionales minorib; terminatis vel; sor-  
tem et pono q; in prima parte proportionali alicui; hore de-  
us ponat aliquod visibile super primā partē proportionale  
illius corporis pedalis In scda vero parte proportionali  
ponat deus vnum aliud visibile super secundam partem  
proportionalem illius corporis quod impediatur ne fortes a-  
plius possit videre illud visibile quod est super primā partē  
proportionalem et eodem modo in tertia parte proportio-  
nali hore ponat vnum visibile super tertiā partē proportio-  
nalem illius corporis pedalis qd ēt impediatur forte ne a-  
plius possit videre visibile existens super scdam partē pro-  
portionalem et ita faciat deus per oēs partes proportionales  
hore sequens. Isti casu posito pbo q; detur vltima  
pars proportionalis in illo corpore sup cui; partes pro-  
portionales ponuntur ista infinita visibilia et gratia argumē-  
ti sumus in instanti terminatio illius hore. Et arguitur  
sic fortes videt aliquod visibile et illud visibile est super  
ultimam partem proportionalem illius corporis pedalis igitur  
datur vltima pars proportionalis illi corporis q; aut nō  
videat aliquod nisi illud q; ponitur super ultimā partē  
proportionalem p; q; quodlibet aliud visibile ē impeditū  
a visibili qd ponitur super partem proportionalem sequen-  
tem et per pns neutriū illorū visibilibus videt nisi illud qd  
est supra vltimam partē proportionalem illius corporis pe-  
dalis ergo propositum.**

**Ad secundum principale responde-  
tur negando q; illud mobile sit sup vltimā partem propor-  
tionalem et ad probationem admisso casu concedo q; mo-  
bile velocius quālibet parte proportionale aliā a pmo citi; per-  
transibit q; mobile tardū nec ex illo sequitur q; qn mobile velocius  
erit extra spaciū mobile tardū erit adhuc super aliquā**

partē proportionalem illi spaciū quia sicut bene deductū est  
inter arguendum nulla posset dari pars proportionalis sup  
quā esset mobile tardum in instanti terminatio hore et  
propterea non citius pertransibit illud spaciū mobile velocius  
q; mobile tardum inimo in instanti terminatio hore ve-  
luti; istorū mobiliū sit extra illud spaciū. Fortassis si  
fortes quamlibet partem mediū inter parisū et romā citi;  
pertransibit q; plato totum illud mediū citius pertransi-  
bit q; plato ergo etiam in proposito postq; mobile velocius  
pertransibit quālibet partem spaciū an mobile tardū illā  
totale spaciū citius pertransibit mobile velocius q; mobi-  
le tardum dico q; mobile velocius non pertransibit quālibet  
partem illius spaciū an mobile tardum q; non pertransibit  
vltimam quartam illius spaciū ante mobile tardū sed so-  
lū quamlibet partem proportionalem scdm talē ordinē per-  
transibit ante mobile tardum et propterea non est simile  
illo q; si adducitur Contra hoc ar sic bñ sequitur q; lib; y  
partem proportionalem aliā a pma intelligo pertransibit mo-  
bile velocius an mobile tardū igitur istam partem mobile  
le velocius an mobile tardum demonstrādo secundā partē pro-  
portionalem illius spaciū et istā demonstrādo tertiā et sic de line-  
gulis aliis et vltra sequitur istā partē proportionalem pertransi-  
bit et istā igitur istas partes proportionales pertransibit  
mobile velocius ante mobile tardū demonstrādo oēs partes pro-  
portionales alias a prima et vltra sic arguo. Iste partes pro-  
portionales pertransibit mobile velocius an mobile tardū et i-  
ste partes proportionales sūt hec medietas demonstrādo  
medietatē illi spaciū igitur istā medietatē pertransibit mo-  
bile velocius ante mobile tardū et per pns sequitur q; qn mo-  
bile velocius erit; illā medietatē mobile tardū nō erit; illā  
sed erit super aliquā partē proportionalem illi medietatis.

**Ad hoc rñdetur negando q; istas p-  
tes proportionales citius pertransibit mobile velocius q; mo-  
bile tardum et ista pna nihil valet istam partem proportio-  
nales citius pertransibit mobile velocius q; mobile tardū de-  
monstrādo scdam et istam demonstrādo tertiā et sic pster  
igitur istas partes proportionales citius pertransibit mo-  
bile velocius q; mobile tardum Sed cōtra adhuc sic repli-  
t; post istam horā verum erit dicere q; iste partes pro-  
portionales demonstrādo oēs demptra pma citius fue-  
runt pertransite a mobili veloci; q; a mobili tardo igitur  
nūc in principio hore verū est dicere q; istas partes pro-  
portionales eisdem demonstratis citius pertransibit mo-  
bile velocius q; mobile tardū pna videtur nota et assumptum  
p; Simus iam post finē hore et arguitur sic iste partes  
proportionales citius fuerūt hoc pertransitum a mobili  
veloci; q; a mobili tardo et hoc pertransitum demonstrā-  
do scdam partem proportionalem deinde tertiā et oēs alias  
copulati et per pns iste partes proportionales citi; fue-  
runt pertransite siue aliquas pertransita a mobili veloci; q;  
a mobili tardo tenet pna q; ibidem datur debita cor res-  
pondentia inter partes illius copulati et per pns ille pro-  
positiones equivalent. Ad istud argumentum respondet  
aliquis q; ista propositio est concedenda post finem hore  
iste partes proportionales fuerunt tardo aliqua citi; pertransi-  
ta a mobili velocius veloci; q; a mobili tardo et mouetur il-  
la ratio iam adducta. Hec ex illo sequitur q; iste partes  
proportionales in aliquo instanti citius fuerunt pertransi-  
te a mobili veloci; q; a mobili tardo dat ex emplum adam  
et non fuerunt producti ante abraham in nullo tñ instanti  
fuerunt producti ante abraham s; hec solutio mihi non  
placet q; capiatur totū temp; in quo iste partes propor-  
tionales fuerunt pertransite a mobili veloci; verum est di-  
cere q; in illo eodē tēpore ille partes proportionales fuerūt**



## Sexti philicorum

pertransire a mobili tardo et per p̄ns non citius fuerit p̄transire a mobili veloci q̄ a mobili tardo p̄terea alit ad argumentum r̄ideo negando h̄ac p̄positionē iste partes p̄portionales citius fuerit p̄transire a mobili veloci q̄ a mobili tardo et q̄n dicas debitā correspondentiā inter p̄tes copulati clarū est q̄ q̄n ponitur aliquis terminus, icludens negationem nō op̄z talē esse equiualentiam mō iste cōparatiuus citi⁹ includit negationē.

**Ad cōfirmationē nego q̄ detur**  
vltia ps p̄portionalis i primū et admissō casu Dico q̄ in instanti terminatiō hōre fortes non videt aliq̄ illorū visibilitū q̄ sicut bene probabat argumentum q̄libet visibile est impeditū ne fortes illud videat Forte dicit immediate ante hoc fortes videbat aliquod istorū visibilitū et i hoc instanti terminatiō non ponit aliquod impediēs it organū fortis et aliq̄ istorū visibilitū i s̄ fortes adhuc videt aliq̄ istorū visibilitū breuiter nego hōnc p̄nam.

**Tertio p̄ncipaliter at sic p̄bādo**  
illud idem vcz q̄ detur vltima p̄te p̄portionalis i cōtinuo p̄pono casum q̄ fortes tangat aliq̄ corpus et illo corpe non semoto neq̄ forte deus diuidat illud corp⁹ realiter per partes p̄portionales minoribus terminatis ad fortes isto casu posito sic arguo fortes tangit aliquam partem p̄portionalē et non tangit aliquā nisi vltimā igitur fortes tangit vltimā p̄te p̄portionalē q̄ aut non tangat nisi vltimā probō sic inter quamcūq̄ partem p̄portionalē que non sit vltima et ipsum fortem mediantē infinitē p̄tes p̄portionales et per p̄ns nullā talem tangit.

**Confirmatne capio vnā leucam**  
cuius duo extrema sint a et b diuidatur ad ymaginātionē per partes p̄portionales minoribus terminatis et versus b diuidatur etiam hōra sequens cuius iam est instans inchoatiuum per partes p̄portionales minoribus terminatis ad i stans terminatiū volo insuper q̄ fortes et p̄lo ponat i a extremo et q̄ in prima p̄te p̄portionalē illi⁹ hōre fortes p̄trāseat p̄nam et sc̄dam p̄tes p̄portionales et i sc̄da p̄te p̄portionalē hōre p̄trāseat 4 sequentes p̄tes p̄portionales i tertia parte p̄portionalē hōre 8 p̄tes p̄portionales sequētes. Deinde in quarta sexdecim partes p̄portionales ita q̄ sep̄ p̄cedatur p̄portioē op̄ula p̄lo vero i p̄ma p̄te p̄portionalē illius hōre p̄trāseat primā p̄tem p̄portionalē i sc̄da p̄trāseat sc̄dam et quēlibet d̄taxat vnā Iste casu posito probō q̄ detur vltia pars p̄portionalis illi⁹ leuce q̄n fortes erit in fine illius leuce plato erit sup̄ vltimā p̄tem p̄portionalē illi⁹ leuce q̄ sic probō s̄ citi⁹ p̄trāsit bit illam leucā q̄ plato et q̄n fortes p̄trāsserit illā leucā plato erit super aliquā partē p̄portionalē illius leuce et nō nisi super vltimā igitur maiorē sic probō in fine p̄me p̄tis p̄portionalis hōre fortes p̄cedet platonē p̄ vnā p̄te p̄portionalē i fine sc̄de p̄tis p̄portionalis hōre per 4 et sic p̄ter semper duplicatō igitur p̄ infinitas p̄tes p̄portionales s̄of p̄cedet platonē et p̄ p̄ns citi⁹ p̄transibit illā leucam q̄ plato minorē aut probō sic q̄ detur oppositū q̄ plato tunc erit super aliquā p̄tem p̄portionalē et nō super vltimā quero a te vel inter illā partem p̄portionalē et primā mediantē in finite partes p̄portionales vel finitē primū sequitur q̄ illa leuca ē i finita q̄ q̄libz ps p̄portionalis p̄cedens illā super quā tunc ē plato ē maior q̄ sit illa leuca igitur vni certi parte date habet infinitas partes equales et p̄ p̄ns ē infinite magna. Si sc̄dam sequitur q̄ in vna hōra non essent infinite partes p̄portionales q̄ ex quo in qualibet p̄te p̄portionalē hōre plato p̄trāssit vnā partem p̄portionalē illius leuce et i fine

hōre adhuc non p̄trāssit infinitas igitur p̄positum

### Ad tertium principale respondet

admissō casu negando q̄ fortes tāgit vltimā p̄te p̄portionalē ymo in casu posito. Dico q̄ fortes nullam p̄tes p̄portionalē tangit q̄ neq̄ primā neq̄ sc̄dam et sic d̄ alius sed tangit aggregatū ex oibus illis p̄tibz p̄portionalibus q̄ inter ipsum et illud aggregatū nihil penitus mediat nec mediare potest reb⁹ sic sc̄ribus et ita s̄of tangit aliqua quozum nullum tangit. Hec ex illo tibi datur modus sustinendi q̄ ego tangam romā et rothomagum licet nec romā nec rothomagum tangā. sed contra hoc sic arguo. p̄pono q̄ fortes illis partibz p̄portionalibus sic diuisis incipiat successiue p̄transire illas vel quācūq̄ aliud mobile sit in idem redit. Tunc sic arguo fortes successiue p̄transibit istas partes p̄portionales igitur citius p̄transibit vnā q̄ alterā et cū nō p̄t dari illa ps p̄portionalis, quā citius p̄transibit q̄ alteram nisi detur vltima seq̄ q̄ dat vltima pars p̄portionalis q̄ aut nulla dari possit nisi vltima probatur sic q̄ det illa q̄ citius p̄trāssit q̄ alterā sit a Arguitur sic a nō ē vltia pars p̄portionalis sed ipsam sequitur adhuc infinite partes p̄portionales quarum quālibet fortes p̄transibit ante a igitur non citius p̄transibit fortes a partem p̄portionalē q̄ alteram. Respondetur q̄ in instanti i quo fortes incipit moueri super illas partes p̄portionales verum est dicere q̄ immediate post hoc fortes p̄transibit aliquam illarum partū p̄portionalium nullā tamē illorū immediate post hoc p̄transibit et non citius p̄trāssit vnā m̄ illarū q̄ infinitas ymo immediate post istas p̄sentes infinite partes p̄portionales erunt p̄trāssite a forte vt patet exponendo tales p̄positiones Et tunc ad argumentum concedo q̄ fortes successiue p̄trāssit illas partes p̄portionales Hec ex illo sequitur q̄ citius p̄transibit vnā q̄ alteram q̄ ly alteram tenetur ibi distributiue. Sed ad veritatem ācedentis sufficit q̄ fortes non simul et semel p̄transibit illas partes p̄portionales.

### Ad cōfirmationē admissō casu di

co q̄ fortes et plato eque cito peruenient ad finem huius leuce quā sicut argumentum bene probat quando verū est dicere q̄ fortes est in fine illius leuce plato non solum finitas partes p̄portionales p̄transiuit sed infinitas. quando dicit in fine grime partis p̄portionalis fortes p̄cedet platonem per vnā partē p̄portionalē. Deī p̄cedet eum per 4 ymq̄ per infinitas eum p̄cedet igitur citius p̄transibit fortes hanc leucam q̄ plato cōcesso antecedente nego consequentiā ymo in instanti ē terminatiō in quo fortes primo est extra leucam verum ē dicere q̄ etiam plato est extra leucam et immediate āte hoc per infinitas partes p̄portionales s̄of p̄cedet platonē quem tamen iam p̄cedit. Forte dicit in qualibet parte p̄portionalē illius fortes p̄transibit plures partes p̄portionales in tota hōra plures partes p̄portionales p̄trāssit fortes q̄ plato et per consequens non oēs partes p̄portionales illius leuce p̄transibit plato quā ponimus fortem non p̄transire aliquas p̄tes p̄portionales nisi illius leuce. Ad hoc dicitur concedendo q̄ fortes in q̄libet parte p̄portionalē illius hōre plures p̄tes p̄portionales p̄transibit plato vero duntaxat vnā nec ex illo seq̄tur q̄ in tota illa hōra plures p̄transibit q̄ plato p̄transibit quā vterq̄ illorū in tota illa hōra p̄transibit infinitas partes p̄portionales nec etiam fortes



## Questio prima

pertransibit plures partes proportionales in tota hora improprie capiendū illum comparariū quia quascūq; pertransibit sortes pertransibit plato & nullas pertransibit sortes qn illas pertransibit plato. Contra hoc arguitur sic sortes & plato non mouebuntur eque velociter in illa hora immo sortes mouebitur velocius q̄ plato igitur nō equalia spacia linealia describent ceteris paribns omnibus suppositis q̄ aut sortes mouebitur velocius q̄ plato patet quia in qualibet parte proportionali illius hore mouebitur velocius viso q̄ in qualibet tali pertransibit multas partes proportionales plato vero dumtaxat vnā Respondetur negando q̄ sortes semper mouebitur velocius q̄ plato immo in secunda parte proportionali hore plato mouebitur velocius q̄ sortes & ratio ē quia in secūda parte proportionali hore sortes p̄transibit tertiā quartam quintam & sextam partes proportionales & plato p̄transibit precise secundam que est maior q̄ sit aggregatū ex quattuor partibus proportionalibus sequētibz & propterea maius spaciū describet & velocius mouebit.

### Quarto principaliter arguitur ad

idē capio 2 corpora pedalia a & b ponatur b super a volo q̄ in prima parte proportionali vnus hore deus condenset b ad subduplum ita q̄ tangat precise aggregatū ex omnibus partibus proportionalibus ipsius adempta prima in secunda vero parte proportionali hore iterū condenset deus b ad subduplum ita q̄ tunc in fine illius partis proportionalis hore erit super aggregatū ex omnibus partibus proportionalibus dempta prima & secunda & ita cōsequenter in qualibet parte proportionali hore condensetur b ad subduplum isto casu posito arguitur sic in fine hore b erit super aliquam partem proportionalem ipsius a & nō nisi super vltimam igitur danda est vltima pars proportionalis ipsius a non ei dici p̄t q̄ adhuc erit super plures partes proportionales p̄ius aqua tunc non in qualibet parte proportionali hore b fuisset cōdēfatū ad subduplum. Propterea ergo oportet dicere q̄ erit super aliquā partē proportionale ipsius a assignet ḡ illa & q̄ro vs̄ ē vltima vel non si p̄mū hōe p̄positū si scd̄z sit ita q̄ sit millesima Et arguo sic in millesima parte proportionali hore b cōdensabatur ad subduplum & per p̄ns in fine illius partis proportionalis a non erat super millesimam partem proportionalem ipsius a & per p̄ns in instanti terminatio hore b nō erit super millesimam partem proportionalem a.

### Et confirmatur capio vnū corp⁹

bipedale cuius vna medietas sit altera vero sit b diuidat vtrāq; illarū medietatū p̄ partes proportionales maioribz terminatis vsq; mediū ipsius corporis pedalis. Deinde supra quālibet partē proportionale b ponatur vnum mobile & erit super quālibet partē proportionale a vnum mobile sit ēt hore futura diuisa in partes proportionales & in p̄ria parte proportionali illius hore illud mobile q̄n ē sup̄ primā proportionale a pertransit illā partem ita q̄ sit in p̄cto scd̄e partis proportionalis & illud mobile q̄n ē i scd̄a moueatur vsq; ad tertiā partē proportionalem & sic p̄r in infinitum & i eadē parte proportionali hore illud mobile q̄n ē sup̄ primā partē proportionale b p̄rascit illā partē ita q̄ i fine illius partis proportionalis hore erit in illo loco i quo ē illud mobile q̄n ē sup̄ primā partē proportionale a & mobile q̄n ē sup̄ scd̄as partes proportionales b moueat vsq; ad primā partē proportionale & ita quōlibet aliud mobile sequens moueat p̄rascendo suā partē proportionale quousq; sit i parte proportionali quā dereliquit mobile p̄cedens isto casu posito p̄bo q̄ detur vltima pars proportionalis q̄ nisi def̄ vltima pars proportionalis se

quitur q̄ in fine prime partis proportionalis sup̄ quālibz partē proportionale a vel b adhuc erit aliq̄s mobile q̄ datur oppositō signetur illa ps super quam non sit aliq̄s mobile q̄n̄ vs̄ illa est vltima vel nō si omnū haberet p̄positū si secūdū sequitur q̄ alie partes proportionales illā sequūt & p̄cedunt super quālibz quālibet erat aliquod mobile q̄ suā partē proportionale pertransiit & eodē mō probari p̄t q̄ i cuiuslibet partis proportionalis hore imio sup̄ quālibz partē proportionale ipsius a & similiter b sit aliq̄s mobile & q̄ nullū illorum mobilem an̄ instās terminatiū hore erit extra totū illud spaciū si nō sit danda vltima pars proportionalis illius falsitate tñ huius probō sic ista mobilia citius pertransibunt b q̄ a demonstrando illa mobilia que sunt super b & per p̄ns quā mobilia q̄ sunt si a erit in fine ipsius a illa mobilia que sunt super b non erūt adhuc in fine ipsius a signetur igitur aliquod mobile q̄ nūc est super b q̄ in fine hore non erit in imio ipsius a & sequitur q̄ in qualibet parte proportionali hore pertransibit vnā partē proportionale & tñ i tota hora solum finita partes proportionales p̄transibit & ita dabit vltima pars proportionalis in hore q̄ aut illa mobilia que sunt super b citius erūt i termino ipsius b medietatis q̄ in fine ipsius a probatur sic quodlibet illorū mobilium citius erit i fine ipsius b q̄ in fine ipsius a igitur illa mobilia citius erunt in fine ipsius b q̄ in fine a p̄na ē clara & aūs patet per inductionem.

### Ad quāstū principale admissio ca

su nego q̄ b in instanti terminatio hore erit super vltimā partem proportionalem a q̄ ipertinens est cum toto casu q̄ b in instanti terminatio hore sit super aliquam partē proportionalem vel nullam. Sed vbi ponetur casus q̄ deus nihil aliud faceret circa illud corpus nisi sicut vna ginatur argumentum diceret casum non esse admitendum propter falsam implicationem Sed arguitur varian do casum positum probando q̄ detur vltima pars proportionalis ipsius a & pono q̄ b rarefiat ad duplum ita q̄ in fine rarefactionis b erit corpus bipedale a autem corpus maneat pedale pono q̄ in prima parte proportionali vnus hore accipiat deus primam partem proportionalem a & ponat eam in initio prime partis proportionalis & in secunda parte proportionali hore capiat deus secundam partem proportionalem a & eā ponat in principio secūde partis proportionalis b & ita fiat per omnes partes proportionales hore. Isto casu posito gratia argumētū supra pono q̄ sim⁹ i instanti terminatio hore. Et arguo sic aggregatū omnium partium proportionalium ipsius b protenditur vltra aggregatū ex omnibus partibus proportionalibus ipsius a igitur datur vltima pars proportionalis a consequentiam sic probō quia si illud aggregatū ex omnibus partibus proportionalibus b protenditur vltra aggregatū ex omnibus partibus proportionalibus a oportet assignare multas partes proportionales in b super quas nulle penitus erunt partes proportionales ipsius a signetur igitur vna talis & quero vel inter illas & primā partem proportionalem ipsius b mediant finite partes proportionales vel infinite non est dandum secundum quia tunc b vni certe partitate haberet infinitas partes equales. Si primum sequitur q̄ solum erunt infinite partes proportionales in a & per p̄ns ibi erat banda vltima pars proportionalis viso q̄ inter illam partē proportionalem b & primā solū sunt finite partes proportionales & inter illam & primam sunt oēs partes proportionales ipsius a & erit super vnam partem proportionalem dumtaxat ponit vna



## Sexti phisicorum

pars proportionalis et ita p̄na assumpta erat bona nunc p̄bo antecedens prima pars proportionalis ipsius b protenditur ultra primam partem proportionalem a secundam ultra secundam et breuiter quilibet pars proportionalis b protenditur ultra partem proportionalem a sibi correspondentem igitur aggregatum ex omnibus partibus proportionalibus ipsius b protenditur ultra aggregatum ex omnibus partibus proportionalibus.

**Ad hanc replicam dico admissio casu** negando q̄ datur ultima pars proportionalis a. Et quidam aggregatum ex omnibus partibus proportionalibus ipsius b protenditur ultra aggregatum ex omnibus partibus proportionalibus ipsius a igitur datur ultima pars proportionalis a nego āns et ad probationem dico concedendo q̄ prima pars proportionalis b protenditur ultra primam partem proportionalem a secundam ultra secundam et sic consequenter sine statu nec propterea sequitur q̄ aggregatum ex omnibus partibus proportionalibus ipsius b protenditur ultra aggregatum ex omnibus partibus proportionalibus a.

**Ad confirmationes admissio casu** concedo q̄ in fine prime partis proportionalis hore super quamlibet partem proportionalem tam a q̄ b erit adhuc unum mobile immo quacumque parte proportionalem hore accepta adhuc verum est dicere q̄ super quamlibet partem proportionalem a vel b adhuc est unum mobile. Et quādo dicitur illa mobilia que sunt super b citius erunt in termino ipsius b q̄ ipsius a hoc nego immo in instanti terminatio hore primo erit verum dicere q̄ ista mobilia demonstrando illa que sunt super b sunt in fine ipsius b et q̄ cito erunt in fine b sicut in fine a et conuerso. Et ad probationem nego hanc consequentiam quodlibet istorum mobilium citius erit in fine b q̄ in fine a igitur ista mobilia citius erunt in fine b q̄ in fine a. Forte dicitur quicquid successiue mouetur citius pertransit partem propinquam q̄ remotam sed ista mobilia successiue mouentur igitur citius pertransibunt primam partem proportionalem a q̄ ipsum totum a.

**Ad hoc dico q̄ consequētiv nichil** valet eo q̄ sub termino singularis numeri subsumitur et minus pluralis numeri et concedo maiorem ad bonum se sum. Quare hoc dixerim satis patere potest ex tertia questione tertii phisicorum circa secundum dubium sed nego hanc propositionem. Omnia que successiue mouebuntur citius pertransibunt partem propinquam q̄ remotam. Et supposito q̄ simus in instanti terminatio hore concedenda est hec copulativa immediate ante hoc aliquod mobile fuit super medietatem b et tamen nullum mobile immediate ante hoc fuit super aliquam partem ipsius b secunda pars patet per falsitatem sue contradictorie. Potes facere unum argumentum logicale si continuum componatur ex semper diuisibilibus sequitur q̄ omni parte magnitudinis data diuisibilis est aliqua minor signetur igitur illa et queritur vel est diuisibilis vel indiuisibilis. Si indiuisibilis habetur propositum. Si diuisibilis ergo habet duas medietates quarum quilibet est minor illa et per consequens ipsa non erat omni parte magnitudinis minor. Sed illud facile dilui potest ex logicalibus. Potes insuper petere an tot sunt partes in quocumque continuo sicut in celo. Et tunc verum quodlibet continuum esse equale celo. Similiter si quodlibet continuum sit diuisibile in semper diuisibilia verum oportet quodlibet tale esse infinitum. Similiter si super quodlibet punctum alicuius linee esset vnus angelus et quilibet talis diuideret linea

corumpendo punctum in quo est tunc illud continuum esset diuisum in omnem suam partem multa alia occurreret que breuitatis causa omitto quia facile dilui poterunt ex dictis.

**Est hic tam en aduertendum q̄ cō**mentatores aristotelis dicunt ipsum sufficienter probasse continuum non componi ex finitis indiuisibilibus. Et tamen non probauit q̄ continuum non componeretur ex finitis indiuisibilibus. Et rationem assignant quia nullus fuit predecessor aristotelis qui diceret continuum componi ex indiuisibilibus quin etiam diceret illud esse compositum ex finitis indiuisibilibus sed istud mihi veritur in dubium quis dicit democritum dixisse continuum componi ex infinitis atomalibus quid autem per atomalia intellexit apud varios est controuersia. Dicunt insupra isti q̄ si continuum componeretur ex finitis indiuisibilibus tunc quodlibet continuum esset infinitum quia haberet infinitos binarios equales infinitos ternarios insuper ut dicunt inconuenientia q̄ sequuntur ad illam positionem que tenet continuum componi ex finitis indiuisibilibus sequi ad hanc positionem que teneret continuum componi ex infinitis indiuisibilibus. Huius non obstantibus videtur sine contradictione defendi posse continuum componi ex finitis indiuisibilibus. Nec propterea sequitur q̄ quodlibet continuum sit infinitum quia diceretur q̄ finita indiuisibilia constitutere quantum non possunt sed solum infinita. Nec ex isto sequeretur inconuenientia ab aristotele adducta quando enim dicitur quodcumque aliq̄ magnitudo non posset diuidi in duas partes equales hoc nego et argumentum presupponit vnus falsū videlicet q̄ possit dari aliqua magnitudo composita ex quinque vel septem indiuisibilibus aut aliquo alio numero impari. Et inspiciendo rationes aristotelis patet q̄ semper arguit ex illa ymaginatione q̄ continuum componatur ex finitis indiuisibilibus. Et hec de prima questione sexti phisicorum.

¶ Sequitur secunda.

**Secundo quero vtrum aliq̄s** angelus potest moueri ista questio oritur ex verbis aristotelis in secundo capitulo huius sexti phisicorum vbi dicit quod omne q̄ mouetur est diuisibile et q̄ omne quod mouetur partim est in termino a quo et partim in termino ad quem et cum nullum indiuisibile possit esse partim in termino a quo et partim in termino ad quem sequitur q̄ nullum tale moueri potest. Nichilominus tamen fide credimus oppositum ut patet per multas autoritates sacre scripture sicut per illud luce prim o. Nichilominus est angelus gabriel et cetera. Propterea quia non videtur sensisse philosophus prout opinamur ideo merito mota est hec questio.

**Pro cuius dissolutione videndus**

est primo vtrum angelus sit in loco. Et circa hoc mouentur sunt aliquę dubitationes postea videbimus de principali questione. Quantum ad primum suppono quid est circumscriptione esse in loco et quid diffinitive quid autem sit esse repletive in loco dictum est prima questione primi phisicorum.

Nichilominus tamen dicunt alii qui q̄ illud est repletive in loco quod omnem locum replet ita q̄ non est possibilis locus quem non replet et iste modus essendi in loco solum conuenit diuine nature. Unde adhuc dupliciter aliquid dicitur esse in loco videlicet secundum substantiam et secundum operationem illud secundum operationem est in loco quod producit aliquem effectum



## Questio prima

in loco licet nichil ei<sup>9</sup> essentie sit p<sup>ns</sup> illi loco & sic posse mus dicere solem esse in aere que illuminat Illud vero scdm substantiam est in loco cui<sup>9</sup> substantia vere realiter tinet in loco & nichil ipsius e<sup>9</sup> q<sup>o</sup> tali loco no<sup>n</sup> sit p<sup>ns</sup> & illo modo dicitur esse in loco quicquid est circūscriptiue vel diffinitiuē in loco. Illis suppositis pono<sup>r</sup> p<sup>o</sup>nes.

**Prima cōclusio angelus nou est i loco circūscriptiue nec in loco repletiue** Prima pars p<sup>o</sup> q<sup>o</sup> illud est circūscriptiue in loco cuius vna pars est in vna parte loci & alia pars in alia modo cū angelus nō habet partes per quas posset loco cōmensurari sequitur q<sup>o</sup> nō est circūscriptiue in loco scda pars p<sup>o</sup> q<sup>o</sup> esse repletiue in loco est eē vbiq<sup>o</sup> modo illud soli deo conuenit.

**Secūda cōclusio angelus est i loco diffinitiuē ista cōclusio sequitur ex precedentē quia cū angelus nō sit in loco circūptiue vel repletiue sequitur q<sup>o</sup> est diffinitiuē a sufficienti diuisione p<sup>o</sup> etiā ratione ista cōclusio q<sup>o</sup> angelus est natura finita & per cōsequēs est alicubi q<sup>o</sup> fatuum videtur dicere q<sup>o</sup> sit aliquid & tamē nullibi sit & cum nō sit vbiq<sup>o</sup> sequitur q<sup>o</sup> est in aliquo loco & nō extra illū & p<sup>o</sup> p<sup>ns</sup> aliquis est locus eius.**

**Tertia cōclusio angelus ē i loco diffinitiuē non solum per operationē sed p<sup>o</sup> suā substantiā** Hanc conclusionē multis modis probat doctor subtilis in scdo questioē. 6. distinctionis secūde solū tñ capio hanc rōnem q<sup>o</sup> si angel<sup>9</sup> ē in loco per operationē vel ergo illa opatio est imediata rei virtuti angelice a qua procedit aut mediatā Si primū sequitur q<sup>o</sup> angelus est p<sup>ns</sup> illi corp<sup>o</sup> in quo facit talē opationē vel iuxta illud corp<sup>o</sup> eo q<sup>o</sup> illa virtus est angelus vel est in ipso angelo Si scdm sequit<sup>r</sup> q<sup>o</sup> illa operatio est mediatā a virtute angeli per aliquod medium & tunc quero de illo medio vel oportebit procedere in infinitū vel tandē deuenire immediate ad illā virtutē & ita oportebit dare locum in quo erit angelus secundum substantiam. Tum etiā sequeretur q<sup>o</sup> frequenter angelus nusq<sup>o</sup> esset q<sup>o</sup> frequenter nichil operatur & cum nō sit in loco nisi per operationē sequitur q<sup>o</sup> q<sup>o</sup> nō operatur nullibi est ista cōclusio est p<sup>o</sup> r<sup>o</sup> thomā prima parte questio ne quinquagesima secūda articulo primo & secundo p<sup>o</sup> alias etiā rōnes & auctoritates probari potest hec conclusio quas breuitatis gratia pertransco.

**Quarta cōclusio nullus locus est naturalis angelo nec aliquo modo dependet a loco non em in fieri nec i cōseruari** Nec etiā aliq<sup>o</sup> loc<sup>9</sup> ē ipsi<sup>9</sup> corruptiu<sup>9</sup> ista p<sup>o</sup> p<sup>o</sup>batōe nō eget cōtra istas p<sup>o</sup>nes.

**Arguitur primo sic p<sup>o</sup>batō q<sup>o</sup> angelus uallemodo ē in loco & hoc sic** Locus debz tangere locatū & esse equalis locato sed nō pōt dari aliquis loc<sup>9</sup> q<sup>o</sup> possit tangere angliū locatū nec etiā dari pōt aliquis loc<sup>9</sup> q<sup>o</sup> sit equalis angelo locato postq<sup>o</sup> angel<sup>9</sup> ē oīno indiuisibilis igit nō pōt dari aliquis locus angeli

**Cōfirmatur capio aliquē aetaz** qui ē locus sortis clarū est qd ille aer nō ē locus accidentiū q<sup>o</sup> sibi inherēt & hoc propter intimā eozū p<sup>o</sup>ntiam sed angelus coassistēs corp<sup>o</sup> nō ē min<sup>9</sup> intime p<sup>ns</sup> omnibus partib<sup>9</sup> corp<sup>o</sup>is cui assistit q<sup>o</sup> accidens suo subiecto ergo nec dari potest locus angeli.

**Ad primū p<sup>o</sup>ncipale rōndetur q<sup>o</sup> q<sup>o</sup> d<sup>o</sup> q<sup>o</sup> locus d<sup>o</sup> esse equalis locato aut tāgere locatū debz**

intelligi de locato circūscriptiue in loco existente.

**Ad cōfirmationē dico q<sup>o</sup> argumē** tū inititur falso imaginationi imaginat em q<sup>o</sup> angelus coassistat p<sup>o</sup>ib<sup>9</sup> iutrinsecis ipsius loci sicut aīa assistit corp<sup>o</sup> p<sup>o</sup>u sed angel<sup>9</sup> ē p<sup>ns</sup> corp<sup>o</sup> locato ab illo loco quo ēt angelus diffinitiuē & cuiuslibet part<sup>o</sup> corp<sup>o</sup>is locati tā interiori q<sup>o</sup> exteriori ē ipse angelus p<sup>ns</sup> Cū inter angeliū & partes extremas loci nichil penit<sup>r</sup> mediat & illo modo p<sup>o</sup> tā gere ptes loci nō aut sic eas itrat vt ymaginabat argumētū Etā nūq<sup>o</sup> loc<sup>9</sup> angeli p<sup>o</sup>nter solū angeliū q<sup>o</sup> alioquin ibi esset vacuū sed sēp cōtinet aliq<sup>o</sup> aliud locatum verbi g<sup>o</sup> a ql<sup>9</sup> sortis in loco a si angelus aliquis d<sup>o</sup>beat eē in eodē loco tūc cuiuslibet part<sup>o</sup> ipsi<sup>9</sup> sortis p<sup>ns</sup> erit ille angel<sup>9</sup> siue sit exterior ps aut interior ipsi<sup>9</sup> sortis & ille loc<sup>9</sup> a q<sup>o</sup> est locus sortis etiā est loc<sup>9</sup> illi<sup>9</sup> sortis & per hoc p<sup>o</sup> solutio ad argumētū contra quā tñ solutionē arguitur sic. Et solutione sequit<sup>r</sup> q<sup>o</sup> duo locata p<sup>o</sup>nt esse in eodē loco q<sup>o</sup> cōcessum ē q<sup>o</sup> loc<sup>9</sup> ipsi<sup>9</sup> sortis est locua ipsi<sup>9</sup> angeli & si cōcedas p<sup>o</sup>bo q<sup>o</sup> nō illud corpus locatū vcz sortis ē locus ipsius angeli ergo illud corpus locatū & ipse angelus non sunt in eodē loco p<sup>o</sup>na est clara & probe assūptus ille angel<sup>9</sup> itime p<sup>ns</sup> est illi corp<sup>o</sup> locato viso q<sup>o</sup> cuiuslibet part<sup>o</sup> illius coassistat nō aut sic p<sup>ns</sup> est loco illius corp<sup>o</sup>is locati igit p<sup>o</sup>ri<sup>9</sup> illud corpus locatum debet dici loc<sup>9</sup> ipsi<sup>9</sup> angeli q<sup>o</sup> loc<sup>9</sup> illius corp<sup>o</sup>is locati. Tum secundo illud est diffinitiuē in loco quod est totum in toto loco & totum in qualibet parte loci sed vt p<sup>o</sup> ex dictis angelus nō sic sit in loco sed angelus est totus in corpore locato & totus in qualibet parte corp<sup>o</sup>is locati igit illud locatū est locus angeli. Ad hanc replicam cōcedo q<sup>o</sup> duo locata p<sup>o</sup>nt eē in eodē loco sicut aliquod corpus & accidentia sibi inherētia sunt in eodē loco. Et vlteri<sup>9</sup> admisso casu nego q<sup>o</sup> sortis est locus illius angeli cōcedo tñ q<sup>o</sup> ē intimo<sup>r</sup> illi corp<sup>o</sup> locato q<sup>o</sup> illi loco Et ideo illud corpus nō ē ei<sup>9</sup> loc<sup>9</sup> nā loc<sup>9</sup> nō debet eē intrinsec<sup>9</sup> corp<sup>o</sup> locato s<sup>z</sup> extrinsecus & immediat<sup>9</sup> vt visum est superi<sup>9</sup> in quarto. Ad aliud dico q<sup>o</sup> ille angelus aliter ē in corpore locato & aliter est in illo loco nā ad hunc sensum est in loco q<sup>o</sup> est i mediat<sup>9</sup> loco & q<sup>o</sup> tot<sup>9</sup> cui<sup>9</sup> part<sup>o</sup> loci ē immediatus iō diffinitiuē est in loco non tñ est extrinsecus illis partibus s<sup>z</sup> in corpore locato intrinsece.

**Secūdo p<sup>o</sup>ncipaliter arguitur sic** si angelus est in loco sequitur q<sup>o</sup> pōt esse in loco indiuisibil<sup>9</sup> q<sup>o</sup> est falsū cū nullus talis sit locus sequela tamen p<sup>o</sup> & pono q<sup>o</sup> aliquis angelus sit in loco pedali & volo q<sup>o</sup> in p<sup>o</sup> ma pte proportionali alicuius hore derelinquat talē locū sic vcz q<sup>o</sup> in fine illius prime partis proportionalis occupet locū subduplū Deinde in scda parte proportionali iterū derelinquat illū locū ita q<sup>o</sup> in fine illius pris portio nalis subduplū occupabit locū ad illū quem occupabat i fine p<sup>o</sup> ne p<sup>o</sup>portionalis (nec hic respicio ad p<sup>o</sup> accentionē s<sup>z</sup> looccupare) & ita fiat p<sup>o</sup>ces ptes portioales hore tūci sine hore ille āgel<sup>9</sup> erit i loco indiuisibili vt clare deduci potest ex casu igit. Forte dicit<sup>r</sup> q<sup>o</sup> argumentum ymaginatur vnum falsum vcz q<sup>o</sup> quocūq<sup>o</sup> loco dato in quo āgelus potest esse adhuc possit esse in minori sic q<sup>o</sup> non esset in maiori sed hoc nichil valet q<sup>o</sup> cum angelus sit diffinitiuē in loco sequitur q<sup>o</sup> in infinitiue paruo loco est & ul<sup>o</sup> la penitus videtur repugnantia quare non potest esse in quolibet tali loco sine hoc q<sup>o</sup> sit in maiori relinquitur ergo q<sup>o</sup> in quocūq<sup>o</sup> loco possit esse angel<sup>9</sup> adhuc possit esse in minori & ita habetur possibilitas casus.

**Et cōfirmatur si angelus sit in loco**



## Sexti phisicorum

eo sequitur q̄ angelus possit esse in quolibet loco quan-  
tūcūq; in igno & ita simul & semel possit eē in celo i spher-  
ra ignis & aeris & in terra cuius oppositum cōiter asseri-  
tur patet tū sequela q̄ si in aliquo loco possit esse angelus  
videatur q̄ adhuc in maiori poterit esse nisi forte dicatur  
q̄ ex eo q̄ est limitate & finite potentie nō potest esse iquā  
tūcūq; magno loco Sed cōtra in aliquo loco potest eē  
iste angelus & i aliquo loco nō potest eē igitur datur ma-  
ximus in quo potest eē vel minimus in quo non vel maximus  
in quo non vel minimus in quo sic quod autem non detur  
minimus locus in quo potest esse relinquo sufficienter p-  
batum ex secundo argumento. Clarum etiam est q̄ non  
datur maximus locus in quo non potest esse vel minimus  
in quo potest esse probo sic q̄ detur oppositum & signetur  
maximus locus alicuius angeli tunc in illo poterit esse  
ille angelus & in nullo maiori sed probo q̄ hoc sit falsū.  
Quidocūq; aliq̄s locorum est in aliquo loco illud loca-  
tū potest esse in quolibet alio loco equali illi loco in quo ē  
nisi figuratio illius loci repugnet illi locato si igitur ange-  
lus sit in aliquo loco vt puta in aliquo corpore, qua-  
drato poterit etiā esse in quolibet loco equali illi quadra-  
to postq̄ nulla figura alicuius loci repugnet angelo & cū  
ex vno corpore quadrato possit fieri vnum corpus qua-  
drangulare tante longitudinis sicut est, diameter mun-  
di sequitur q̄ etiam angelus possit eē in tali quadrato  
gulo & ita haberetur p̄imum illarum vcs q̄ simul & se-  
mel possit esse in celo in terra & in intermedio. Et eodem  
modo facilliter p̄batur potest talis angelus potest eē in ali-  
quo corpore infinite longo vilo q̄ ex tali quadrato fieri  
potest vnu corp⁹ infinite longū relinquē ergo q̄ si ange-  
lus potest eē in aliquo loco i quolibet alio quātūcūq; magno aut  
quātūcūq; paruo esse poterit q̄ dicere est absurdum.

### Ad scdm principale respondetur

cōcedendo angelum esse in loco nec propterea sequitur q̄  
possit eē in loco indivisibili eo q̄ nullū tale est indivisibile  
sed si esset aliquod punctum indivisibile forte angelus  
possit eē coexistere notanter dico forte quia problemati-  
ce teneri potest q̄ angelus potest esse in loco punctali non est  
videtur ratio necessaria nec ad vnam partem nec ad aliam  
nec indivisibilitas angeli arguit ipsum posse esse in loco  
punctali & rō est q̄ nō h̄z indivisibilitatē limitatā sicut p̄-  
ctus Unde ex eo p̄ctus h̄z indivisibilitatē limitatā eo q̄  
nō potest esse in minori aut maiori loco s̄z angelus potest eē in  
maiore loco q̄ sit loco punctalis & propterea nō habet in-  
divisibilitatē limitatā. Forte etiā nō repugnat sibi esse in  
puncto q̄ nullū inconueniens videtur sequi postq̄ tū ne-  
gari possit vt statim videbimus in solutione confirmas-  
tionis illo tū admisso nego q̄ in instanti terminatio hoc  
re erit in loco indivisibili imo cum toto casu est imperti-  
nens q̄ in illo instanti ille angelus erit in loco q̄ stat cum  
casu & tunc sit in vacuo & sicut q̄ sit in loco maioriq̄ fuerit  
aliquis loco in quo fuit in aliqua parte p̄portionali hore  
simile sepius tactum ē in precedentibus.

**Ad cōfirmationē nego q̄ si ange-  
lus possit esse in loco poterit esse in quolibet loco quātūcū-  
q; magno vnde dicitur aliqui q̄ angelus determinat sibi  
certā mensuram loci quo maiori vel minori non potest co-  
existere naturaliter per se separatus & vnitas corpori. Et  
etiam determinat sibi sphericam figuram ita q̄ si esset ali-  
quod corpus minus illa quātūcūq; angelus non solum erit  
in illo corpore sed etiam in alio corpore propinquo cuius**

tate parti coexistet vt habeat integram sui loci quātūcūq; & fi-  
guram Et tūc dicitur dicendum est q̄ si angelus assumat ale-  
quod corpus in forma hūana q̄ tūc nō solum ē in illo corpore  
sed coexistit aliquibus partibus corporis circumstantis vt ha-  
beat quātūcūq; loci quātūcūq; ante assumptionē habebat & ex illo  
p̄t̄ r̄sio ad vnu argumentū qd̄ facit gregorius dicendo  
q̄ angelus magis limitatus ē circa quātūcūq; loci quam  
ad certā magnitudinē corporis quod sibi potest vnire se-  
cū dum istum modū facile p̄t̄ quid sit dicendum ad confir-  
mationem sed si teneamus oppositum videlicet q̄ ange-  
lus nō magis ē limitatus ad vna figurā siue sphericā siue  
quadrangulārē aut quadratāz tūc argumentū habet aliqd̄  
apparentie. Unde dico q̄ angelus determinat sibi maxi-  
mū locū cui potest coexistere sed nō minimū. Sed tunc re-  
stat punctū argumenti an ex eo q̄ angelus potest coexistere  
re vni quadrato vtrū poterit coexistere vni quadrangu-  
lo tante longitudinis sicut est diameter mundi & sicut v-  
ni linee que esset infinite longa & licet aliquibus videtur  
dicendum q̄ sic dico tū cū cōiter loquentibus q̄ nō nichil te-  
mere affirmādo nam hoc abscondita a nobis sūt dū hic  
sumus & scriptura diuina nichil tale nobis manifestat di-  
co igitur q̄ nō oē locatū qd̄ potest eē in aliquo loco potest  
esse in quolibet alio sibi equali licet figuratio sibi nō re-  
pugnet ita q̄ licet angelus potest eē in vno quadrato non  
potest coexistere tali quadrangulo q̄ esset tante longitudinis  
sicut diameter mundi nō quidem ex eo q̄ figura quadran-  
guli sibi repugnet sed propter nimiam distantiam ita q̄ clare  
volo dicere q̄ sicut determinat sibi maximū locū quoad  
magnitudinē ita sibi determinat maximū locū quoad lo-  
gitudinē nec op̄z q̄ si angelus deperdat locū quoad lati-  
tudinē ita q̄ si sit in vno loco strictiori propter hoc pote-  
rit esse in loco longiori. Forte dicit q̄ si angelus non de-  
terminat sibi minimū locū sed quocūq; loco dato adhuc  
potest eē in minori sequitur q̄ angelus erit infinite poten-  
tie nā alicuius potentie est angelus eo q̄ potest locare intā-  
ro loco & iterū maioris si in minori loco potest se locare igitur  
si in infinitū minori loco potest se locare erit infinite poten-  
tie hoc argumentum facit docto; subtilis & postea dicit  
q̄ nō potest angelus eē in quātūcūq; paruo loco videtur tū  
q̄ nō reputaret p̄ inonuenienti ipsum posse eē in puncto  
sed illud videt michi mirabile q̄ contra ipsum hoc argu-  
mentū facilliter retorqueri potest illo igitur admisso dico ad ar-  
gumentū q̄ nō propterea maioris potentie est angelus eo  
q̄ potest se in minori loco locare & ita nō sequit q̄ si in infini-  
tū minori loco potest esse angelus ipse sit infinite potentie p̄-  
t̄ igitur ex p̄dictis quōd angelus ē in loco nō solum per operationē  
sed etiā scdm substantiā & quōd diffinitive & nō circūscripti-  
ue vel repletive coexistit loco & si inuentā aliq̄ auctorita-  
tes q̄ sonēt oppositū intelligende sunt q̄ angelus non ē in  
loco circūscriptiue sicut alie subē corporales. S̄z adhuc  
restant duo qua dubia circa existentiā angeli in loco. Pr̄-  
imum est an angelus potest esse in pluribus locis. Scdm est  
an duo angeli possint eē in eodem loco quārum ad p̄mā  
clarū est q̄ per potentiam diuinam vnus angelus potest esse i  
pluribus locis sed dubitū est vtrū ex sua natura stante cō-  
muni influentia dei angelus potest se locare in pluribus lo-  
cis & adhuc si intelligatur de locis continatis non est que-  
stio eo q̄ est diffinitive in loco. Sed dubium est vtrū an-  
gelus ex sua natura possit facere q̄ si esset i loco tripeda-  
li an possit derelinquere mediam pedalitatem tenendo se  
in duobus pedalitatibus extraneis. Et ad hoc videtur  
aliquibus esse dicendum q̄ non possit derelinquere medi-  
am pedalitatem remanēdo in duab⁹ extremis & ratio mo-



## Questio secunda

uens eos talis est. Si angelus aliquis informaret aliquam materiam non posset se sic habere quod esset in duabus partibus simpliciter discontinuis et nunc eodem modo se habet ad locum sicut tunc se haberet igitur nunc non sic potest esse in duobus locis maioribus quia idem videtur esse iudicium de angelo sicut de anima intellectiva sed anima intellectiva illud non potest igitur ne angelus posset. Alius vero oppositum videtur esse probabile quia non videtur ad illud sequi aliqua contradictio. Si enim sit in illis duabus pedalaribus extremis quod dicitur quare non potest derelinquere mediam pedalaritatem et remanere in illis duabus sicut potest derelinquere unam ex illis et extremis et in aliis duabus permansere. Proprietas quae tenenda sit quod non video magnam rationem nec ad unam partem nec ad aliam. Et si teneatur pars affirmativa facile responderi potest ad aliquas duas obiectiones quae fieri possent quibus aliquantulum tactum est questione tertia terti philosophorum.

**Quaestio ad secundam dubium utrum unus angelus possit esse in eodem loco clarum est quod per potentiam divinam hoc fieri potest sicut et duo corpora sed quaestio verum esset sua natura uno vel plures angelus possit se locare in eodem loco et breviter dico quod sic nam mere naturaliter substantia et accidens corporale inherens sunt in eodem loco adequato igitur a fortiori duo angeli qui sunt substantie indivisibiles possunt se facere in eodem loco. Tum etiam capto aliquo loco in quo continetur aliquod locatum corporale unus angelus moveri potest per illum locum remanente illo locato igitur et dato quod in illo eodem loco esset unus alter angelus ille alter posset moveri per illum locum alio angelo ibidem remanente et tunc essent in eodem loco. Quis igitur quod angelus est in loco per inquirendum est de principali questione in titulo questionis prepositae utrum unus angelus posset moveri localiter. Pro quo est advertendum quod sicut non videtur angelus et corpus sint in loco ita non videtur angelus et corpus dicuntur moveri cum enim movetur aliquod corpus ipsum pellit vel dividit aliud cum autem angelus movetur non oportet dividit aliquod corpus sed ex eo dicitur moveri localiter quod successivae coexistit aliis et aliis partibus loci. Unde per angelus moveatur localiter dupliciter potest contingere. Uno modo de per accidens videlicet ad motum alterius sicut contingit de anima rationali et ita sepius in corporibus assumpsit movetur angeli sed de tali modo non intendimus loqui in proposito sed intendimus querere utrum possit moveri localiter secluso quocumque alio corpore assumpto et ille est secundus modus quo potest dici moveri. Tunc ponam unam conclusionem angelus potest moveri motu acquisitionis tamen vel motu deperditionis tantum et est motu acquisitionis et deperditionis simul prima pars patet quod stat quod angelus sit in loco qui non est maximus quem subdeterminat igitur sic potest moveri quod novum locum acquireret nullum tamen penitus deperdendo quo posito inesse talis moveretur motu acquisitionis tamen scilicet pars per quia si angelus esset in maximo loco quem si bi determinat posset dimittere aliquam partem illius nihil penitus acquirendo igitur tertia pars patet quod quod angelus movetur a celo in terram movetur motu acquisitionis et deperditionis simul igitur ista conclusio est probari potest per auctoritatem sacre scripture in principio questionis allegatam et est per multas alias de quibus pertransio.**

**Contra hanc conclusionem arguitur primo sic et auctoritate philosophi superius posita. Omne quod movetur est divisibile cum igitur angelus non sit divisibilis igitur angelus moveri non potest probatur est illa per positio per rationem philosophi. Quod aliquid movetur ipsum partim est**

in termino a quo et partim in termino ad quem scilicet angelus non potest esse partim in termino a quo et partim in termino ad quem quod non habeat partes igitur angelus non potest moveri maioribus partibus quod quod aliquid movetur non est in termino a quo et tamen est in termino ad quem quia cuius est in termino a quo et termino ad quem quiescit igitur dicendum est quod oportet quod movetur partim est in termino a quo et partim in termino ad quem quod erat probandum.

### Et confirmatur si angelus posset moveri

localiter sequeretur quod nulla esset successio in eius motu quod est falsum consequentia tamen per quia omnis successio in motu provenit ex resistencia medii sed nullum medium potest resistere angelo quod quando moveretur per aliquod medium nec dividit illud nec etiam impellit igitur nulla potest esse successio in motu angeli fallitatem tamen sequentis probatur sic quia sequeretur quod a potentia maiori et a potentia minori agentibus secundum ultimum sine potentie provenirent equales actiones quod est falsum sequela tamen per quod si angelus a maiori virtutis quod b moveatur per aliquid medium et b similiter per illud idem tunc si nulla sit successio in motibus illorum a angelorum non movebitur a velocius quod b et ita equales provenient actiones ab illis duabus potentis inequalibus.

### Ad primum principale respondetur

okam in primo quolibet questione quinta quod philosophus intellegit de mobili quod circumscriptive movetur quale non est angelus et postea subiungit quod omne mobile tale esse creditur philosophus quod forte non opinabatur esse aliquod esse indivisibile separatum a materia nisi illud esset aliqua intelligencia movens orbem quod forte dixisset omnes tales intelligencias esse mobilem cum tamen fide teneamus oppositum nichil a pud nos concludere debet auctoritas philosophi et ita possumus respondere ad unam aliam auctoritatem. Omne quod movetur prius pertransit equale spacium sibi quod maius. Et illa enim auctoritate videtur quod nullum indivisibile moveri potest. Unde dicunt aliqui nominales quod duplex est indivisibile aliquod est secundum essentiam et coexistenciam localem sicut esset punctus et dicunt quod de tali bene probatur Aristoteles quod nullum moveri potest. Aliud vero est indivisibile secundum essentiam divisibile tamen secundum coexistentiam localem eo quod coexistit loco divisibili et de tali non probatur Aristoteles quod non potest moveri. Unde tale indivisibile prius pertransit locum equalem suo loco quod maiorem. Sed quoad primam auctoritatem aliter dico quod philosophus per terminum a quo intelligit totum spacium quod deperditur a principio usque ad fines et per terminum ad quem totum spacium super quod fit motus a principio usque ad finem ita quod si fortassis in una hora pertransit aliquod spacium et incipiat ab extremo a et in fine sit in extremo b tunc totum illud spacium b et incipit ab a est terminus a quo et illud idem spacium b et terminetur in b est terminus ad quem modo certum est quod possumus ita dicere de angelo sicut de quocumque alio mobili quod est partim in termino a quo et partim in termino ad quem quicquid tamen sit de quacumque auctoritate philosophi que videtur sonare nullum indivisibile posse moveri nos movere non debet.

### Ad confirmati onem respondetur ne

gando consequentiam et ratio est quia in motu agentis liberi non oportet successione provenire ex resistencia. Et quod philosophus in capitulo de vacuo dicit quod omnis successio in motu provenit ex parte resistencie operis intelligere de modo



## Sexti phisicorum

eu naturali Dico igitur q̄ angelus p̄t seip̄m moueri i  
instanti sicut moueretur mobile positum i vacuo. Et q̄  
illud improbatu r quia tunc sequeretur q̄ a duabus poten  
tis inaequalibus agentibus sc̄m vltimū huc potentie p  
nirerit equales actiones. Respondeo q̄ non oportet sc̄p  
potentiā maiorem in quolibet effectu minore excedere. Si  
enim ponantur duo mobilia in vacuo a z b a tamen sit  
duplum in gravitate ad b. clarum est q̄ virtus illorū sub  
bito descendet z ita ab illis potentibus equalibus equales  
puenient actiones sed quando illa virtus maior ponere  
tur in pleno z similiter illa virtus minor tunc ab illis dua  
bus non proae nirent equales actiones z illud sufficit. Eo  
dem modo licet angelus a z angelus b possint ēq̄ veloci  
ter sese mouere sufficit tamen q̄ illa virtus maior possit  
mouere aliquod aliud corpus in pleno velocius q̄ illa vir  
tus minor.

### Contra hanc solutionē arguitur sic

si posset esse aliqua successio in motu angeli hoc maxime  
esset quia āgelus vult successiue moueri postq̄ successio in  
eius motu non prouenit ex parte alicuius resistentie sed  
probo q̄ non quia tunc sequeretur q̄ vnus angelus infi  
nita distincte cognosceret q̄d est falsum patet tamen cō  
sequencia sic z pono casum q̄ aliquis angelus successiue  
pertransit in vna hora spacium vni⁹ leuce tūc causa suc  
cessio nis illius motus non est nisi quia talis angelus vult  
successiue moueri. Et ex illo sic arguo. Bene sequitur quā  
libet partem illius spacii successiue pertransibit ille ange  
lus igitur respectu cuiuscunq̄ partis habebit volitionē  
quā velit illam partem successiue pertransire z ita cū suc  
cessiue pertransierit millesimam partem illius spacii ha  
bebit vnam volitionem quā velit successiue illam partem  
pertransire igitur illā partē distincte cognosceret cum igit  
infinitae sint partes in illo spacio z respectu cuiuscunq̄ ps  
tis habebit vnam volitionem sequitur q̄ quamlibet par  
tem illius spacii distincte cognosceret z ita ille angelus eēt  
infinitus in cognoscendo quod non est dicendum.

### Respondetur concedēdo q̄ angel⁹

successiue mouetur eo q̄ vult successiue moueri Si enim  
vellet moueri instanti moueretur in instanti z nego q̄ ex  
hoc sequatur aliquem angelum infinita distincta cogno  
scere z ad probationem admitto q̄ aliquis angelus suc  
cessiue pertransit spacium vnius leuce tūc quidicis quā  
libet partē illius spacii successiue pertransibit ille angel⁹  
igitur respectu cuiuscunq̄ partis habebit volitionē quā  
velit illam partem successiue pertransire nego p̄m. Et  
dico q̄ sufficit q̄ velit illud totale spacium pertransire i  
tanto vel tanto tempore z confuse scit de partibus i quā  
to tempore pertransit z ita nō oportet q̄ quālibet p̄t a  
licui⁹ spacii distincte cognoscatq̄ successiue pertransibit

### Secundū principale arguit sic

probando q̄ angelus non potest moueri localiter subito  
vel i instanti (nec hic aspicio ad propriam acceptionem ve  
ly moueri) Et arguitur sic si āgelus subito mouetur tūc  
in instanti mutationis est in loco quem intendit z tūc sic  
arguo supponendo illud instans esse a bene sequitur in a  
instanti ille angelus est in loco quem intendit igitur in a  
instanti non vult esse alibi q̄ tunc est z per p̄m in a instan  
ti non vult mutari localiter tene cōsequencia q̄ velle mu  
tari localiter est velle esse alibi q̄ est. Si igitur in a instan  
ti ille angelus non vult mutari localiter z tamen mutatur  
subito oportet aliam assignare causam quare āgelus mu  
teretur subito q̄ prius assignata sit.

### Cōfirmatur si angelus p̄t moue

ri subito v̄ hoc esset transeundo per medium vel non tra  
seundo per medium non ē dicēdū sc̄m q̄ cōter attribui  
tur hoc soli deo nam dicimus q̄ corpus xp̄i ex̄s i celo  
mutatur hoc postiam sacramentalem non transeundo p me  
ditū z hoc non debet attribui angelo nec est dicēdū p̄m  
q̄ cū mediū sc̄m sitū p̄cedit extremū z ex priori z ex po  
steriori in magnitudine sit prius z posterius in motu se  
quitur q̄ a ngelus prius est in medio q̄ in extremo z per  
p̄m non subito pertransit illud medium

### Ad secundū principale respondet

gabriel q̄ si angelus sit in loco minori q̄ sit suus locus ad  
equatū siue suus maximus locus cui potest coassidere  
tunc potest mutari in instanti ad locum minorē est cui⁹ ma  
ior est pars dat ipse exemplū Si locus vnus angeli fue  
rit spacium vnius leuce z angelus coexistat medietati il  
lius spacii tunc potest angelus nō dimittendo illā m edie  
tatem facere se esse presentem toti leuce sine aliqua suc  
cessione illud esse probat hoc modo quia non videtur ibi  
esse aliqua causa p̄pter quā prouenire debeat successio in  
eius motu sed si ante mutationem angeli ipse fuerit in  
loco sibi adequato & trāfferat se ad aliū locū sibi adeq̄tū  
z ita dimittat priorem locum illa translatio vt dicit nō p̄  
fieri in instanti probatio sua est hec q̄ si posset fieri i instā  
ti tunc ille angelus dimitteret totum priuum locū simul  
z faceret se p̄stem secundo loco simul z ita dimitteret p̄  
mum locum per vltimum instans esse in eo z inciperet eē i  
secundo loco per priuum instans esse in eo z tunc q̄ritur  
vel illa instantia sunt duo vel vnum non est dicēdū se  
cundum quā tunc ille angelus in eodem instanti esset i  
duobus locis sibi adequatis quod est impossibile sale em  
per potentiam suam Si p̄mū cū duo nō possunt esse in  
mediata inter illa erit tempus medium in quo ille angel⁹  
mouebitur z ita talis translatio non fiet in instanti aliter  
tamen dico q̄ sicut angel⁹ potest mutari subito ad aliq̄  
quando est in loco minori q̄ sit suus locus adequat⁹ ita  
etiā dato q̄ sit in loco sibi adequato p̄t se subito in in  
stanti trāfferre ad alium locum sibi adequatū. Et ad im  
probationem q̄n dicitur tunc dimittet p̄orem locum p̄ v  
ltimum instans esse in eo conceditur z ē q̄ incipit esse in  
secundo loco per priuum non eē i eo z q̄n queris vel illā  
instans q̄d est vltimū in quo est in primo loco ē p̄mū in  
stans in quo est in secundo loco vel sūt diuersa instantia r̄  
deo q̄ est vnum z idem instans z vltierius concedo q̄ an  
gelus ex sua natura p̄t se facere esse simul z semel in plu  
ribus locis sibi adequatis z hoc in raptu z transitu subis  
taneo sed non p̄t ex sua natura facere se esse in plurib⁹ lo  
cis sibi adequatis permanerent z quiete sicut prius dī  
cimus fuit secundum vnā solutionē de mobili posito i va  
cuo z tunc secundū istum modū dicendi aliter. Rādetur  
ad secundum argumentum principale concedendo q̄ ā  
gelus mouetur subito q̄ in instanti mntationio est in lo  
co quem intendit z etiam q̄ in illo instanti non vult esse a  
libi q̄ est sed nego vltiorē p̄mā q̄ p̄terea in illo in  
stanti non vult mutari localiter q̄ q̄ sic mutatur dū mu  
tatur ē mutarum q̄ aut ē mutarū non est mutarū ad locū  
in quo nō ē sed ille angelus in illo instanti vult mutari lo  
caliter z eē mutatus localiter quia vult esse in aliquo lo  
co in quo non immediate prius fuit. Forte dicitur si ange  
l⁹ posset moueri in instāti & hoc q̄ si vellet moueri i instā  
ti sequeretur q̄ si angelus haberet hanc volitionem volo  
esse in b loco post istud instans q̄ cito potero q̄ post istū  
instans esset in b loco quā citius posset Ex illo sequitur q̄  
dabitur instans imediatū instanti q̄ vel instans in quo p̄  
mo erit in b loco erit imediatū huic instanti vel medis  
tū si p̄mū habeo p̄positum. Si sc̄m cum inter illā instans



## Questio secunda.

non erit in b loco sequitur q̄ ille angelus non erit adeo cito in b loco sicut poterit eē Rūdet gregorius q̄ ex quo voluntas potest eē impossibilitū casum esse possibilem s̄ ista p̄sa non valet iste angelus vult post instans esse in loco b q̄ citi⁹ poterit igitur erit i loco b q̄ citi⁹ poterit ita apparet ratio dissimilitudinis. Aliter tñ ad scām p̄cipale respondeo iuxta illa que dicta fuerunt de motu corporis positi in vacuo q̄ si angelus esset in aliquo loco sibi adequato posset moveri subito ad alium locum sibi adequatum nec ex illo sequitur q̄ instans sit immediatū sibi vel q̄ aliquis angelus in transitu erit in pluribus locis sibi adequatis. Et qñ sic arguitur āgelus ille desert p̄mum locum sibi adequatum p̄ vltimū instans eē i eo. Respondeo q̄ sic sed vltimus nego hanc p̄sam ille angelus faciet se esse presentem toti secundo loco simul igitur incipiet esse in isto secundo loco per p̄mum instans sui eē p̄mo dico q̄ vltimum instans in quo est in p̄mo loco sibi adequato est vltimum instans in quo non est in secundo loco sibi adequato et ita illa translatio non fiet successiue sed in instanti vel subito et per hoc facile est respondere ad aliam replicam adductam.

### Ad cōfirmationē rūdetur q̄ ange

lus de potentia dei potest mutari de loco ad locum in instanti transeundo p̄ mediū postq̄ enim facit illud de corpore christi poterit et facere de angelo. Utrum autem angelus possit hoc facere propria virtute est mihi dubiū sed ad vnam propositionem que assumebatur inter arguendum. Dico q̄ non ex priori et posteriori in magnitudine sequitur prius et posterius in motu stat enim bene q̄ aliquid sit medium secundum situm et non sit medium scdm transitum. Et quando communiter dicimus q̄ medium est in quod prius venit quod continue mutatur q̄ in quod vltimum intelligendum est quod medium est in quod apertum est venire prius quod continue mutatur q̄ in quod vltimum. Et ita stat bene q̄ ipsum sit medium et q̄ illud quod mutatur non prius veniat in ipsum q̄ in vltimum.

### Epilogando patet quō angel⁹ est

in loco diuisibili non obstante eius indiuisibilitate scdm substantiam et quomodo dandus est maximus locus eius non tamen minim⁹ cui potest coexistere et quomodo duo angeli possunt esse simul in eodem loco quomodo etiam angelus potest moveri vel subito vel successiue motu acquisitiuo tantum vel deperditio tantum & acquisitiuo et deperditio simul. Et hec de questione secunda et p̄ p̄s delecto physicoꝝ.

Explicit scriptum magistri Johānis dullaert de gā dāuo in septum physicoꝝ sequitur prima que sitio septimi:

### In septimo physicoꝝ

aristoteles duo principaliter facit. In primo tractatu inquit de causa effectiua motus. In secundo tractat de comparabilitate motuum ad se invicem ideo iuxta ea q̄ in hoc libro facit aristoteles duas mouebo questiones quibus terminabitur iste septimus. Sit igitur hec p̄sa q̄stio. Utrum omne quod mouetur moueatur ab alio pro huius questionis dissolutione.

### Notādū est primo q̄ duplces sūt

cause quedam sunt essentialiter subordinate quedam vero accidentaliter subordinate. Cause ille dicunt essentialiter

subordinate que sic se habent q̄ posterior dependet a priori in mouendo quemadmodum asinus in productione a terius asini essentialiter subordinatur celo nam sol et hō generant hominem licet forte hoc non adeo euidenter probauit. Aristoteles sicut in aliquibus aliis effectibus hoc dixerim quia docet experientia q̄ sole existente in signis septentrionalibus producantur aliqui effectus in istis inferioribus qui non producantur sole existente in signis oppositis et ita signum manifestum est q̄ sol respectu talium effectuum habet causalitatem et etiam q̄ ille cause essentialiter subordinatur celo sed non ita manifeste apparet causalitas eius respectu hominis producti aut alicuius alteri animalis. Dico tñ q̄ ille cause in istis inferioribus essentialiter subordinate celo q̄ autem sint essentialiter subordinate ipsi deo nulli cadit in dubium. Alię sunt cause accidentaliter subordinate que sic se habent q̄ posterior quandoq̄ dependebat a priori potest tamen sine ea moueri et isto modo sicut pater et filius sunt cause accidentaliter subordinate. Nam posterior licet quandoq̄ dependebat a priori causa nichilominus tamen non amplius eam presupponit sua actione. Sed dubium est quomodo in via aristotelis ipsū celū essentialiter subordinatur ipsi deo et tñ deus non dicitur essentialiter subordinari celo. Quē admodum enim celum non potest moueri sine deo ita et deus non sine celo et per consequens videtur dicendum sicut celum dependet a deo ita deus a celo. Hęc valet ratio aliquorum ad hoc dicunt q̄ licet aristoteles dixerit deum non posse moueri sine celo tamen scdm rei veritatem seculo celo moueri potest et propterea deus non est causa essentia subordinate celo q̄ tūc potest diceretur q̄ nulla causa in istis inferioribus essentialiter subordinatur celo q̄ ita ē i rei veritate q̄ ille cause secunde possunt agere sine celo dicendum est igitur q̄ dupliciter possunt intelligere aliquas causas eē essentialiter subordinatas vno modo ad hunc sensum q̄ posterior sic se habet q̄ per nullam potentiam moueri potest sine priore et hoc modo vna causa scdm non dicitur alteri subordinari. Alio modo possunt intelligere esse causas essentialiter subordinatas q̄ posteriori stante cōi cursu nature non potest agere sine priore et hoc modo cause secunde bene essentialiter subordinantur sibi iucē tñ dī q̄ licet deus non potest agere sine celo non tñ vñ dici de se esse causa dependens in mouendo a celo sed potius econtra debet q̄ dato ad ymaginationem q̄ celum nō moueret adhuc posset moueri si tñ deus moueret celum nullo modo moueri posset et ita potest celum esse causa essentialiter subordinata deo q̄ deus esset causa essentialiter subordinata ipsi celo insuper. Notandum est q̄ multipliciter aliquid dī moueri a se vno modo q̄ ipsū mouet scdm se totum. Et quando mouetur / mouetur scdm se totum et ita possumus dicere q̄ grauitas alicuius corporis grauis mouetur a se quando enī grauitas mouet aliquod corpus doctum mouet scdm se totum. Secūdo modo aliquid dī moueri a se qñ ad hoc q̄ moueat nec indiget motore extrinseco. Et isto modo nihil mouetur a se quodlibet enim agens ad hoc q̄ moueat indiget motore extrinseco. Tertio modo aliquid dicitur moueri a se eo q̄ mouetur motore intrinseco isto modo quando aliquod corpus leue ascendit ipsum mouetur a se talis ei motus prouenit intrinseco. Et eodem modo dicitur in aliis motibus naturalibus oppositum huius contingit de motu violento. Violenti ei ē q̄ fit passo non conferente vim et ita tales motus non proueniunt a principio intrinseco. De illo alio modo dicendi de quo factum fuit questione secunda secundi physicoꝝ pro nūe n̄ hī dico. Quarto modo aliquid dī moueri a se q̄ postq̄ quirit potest et instans p̄scabit tempus mediū et in illo tpe ille angelus



## Septimi phisicorum

incipere motu & postea iterum quietescere nullo motore extrinseco creato concurrente quare dixerim creato clarum est ex dictis. Et isto modo capiēdo moueri a se agelus pot moueri a se ut visum est in precedenti questione & etiam aial perfectum non impeditum potest moueri a se. Similiter aliqd dicitur moueri per se p̄io dupliciter. Quomodo quia ad motum eius non oportet concurrere aliquod agens siue p̄mariū siue secundariū hoc modo nihil mouet per se primo quia ad om̄m motū oportebit p̄mū mouēs concurrere. Secūdo modo aliqd dicitur moueri a seipso p̄mo quia ad eius motum nullum aliud mouens secundario cōs- concurrat & ita clarū ē de āgelo q̄ potest moueri a seipso per se primo istis notatis ponuntur conclusiones.

**Prima cōclusio aliquid pot moueri** se ipsum illud patet de aia intellectiua q̄ potest agere i se sicq̄ ad talē actionē nō concurrat aliqd agens principale a prima cō hoc ē in multis aliis satis clarū est.

**Secunda conclusio ē nihil mouet** seipsum per se primo sic q̄ ad talem motionem nō cōcurrat aliquod aliud agens vel aliud passū principale instrumentale vel tale dispositiuum. Istā cōclusio p̄ q̄ ad om̄m operationem actiue concurrat deus tanq̄ p̄mū agēs & ita p̄ q̄ oē q̄ mouet / mouet ab alio q̄ oē q̄ mouet mouetur ab extrinseco vel intrinseco. Si mouetur ab intrinseco mouetur ab alio eo q̄ mouetur a p̄e sua. Si uero mouetur ab extrinseco clarū ē q̄ mouetur ab alio.

**Cōtra p̄mā cōclusionē sic breuiter** instatur si anima intellectiua posset agere in seipsam se q̄ reret q̄ aliquid erit nobilitas se ipso quod implicat p̄ tñ p̄ia. Omne agens debet esse prestantius suo passū. Si ergo aia sit agēs & p̄iens sequit q̄ aia erit nobilior seipsa ut manifeste deduci potest q̄ falsū ē. Tū ē q̄ simile nō patitur ab oīno sibi simili ut videtur in de generatione & corruptione igitur ē nihil agit in seipsum hoc etiam videtur fuisse inia commentatoris nono methaphisice ubi dicit q̄ nihil potest agere in seipsum Ad ista breuiter r̄i deo concedendo iuxta p̄mā p̄sonē q̄ aliquid pot agere in seipsum & ad improbationē nego q̄ sequatur aliqd cō nobilitas seipso. Unde dico q̄ dupliciter pot intelligi agens esse prestantius suo passū. Quomodo loquendo de agere totali includendo p̄mā cām & tunc non esset q̄stio s̄ si intelligatur de sola causa particulari tunc dico q̄ illa p̄positio istū p̄io ē falsa. Nam clarū ē q̄ calor pot agere i hoīem aut in aliquā alia substantia & tñ q̄libz substantia ē imperfectior sed hęc p̄positio dē agens d̄ esse & c. ē vera in sensu in quo fit adhuc eam sensum conceditur illa p̄positio q̄ oē agens debet se habere nobilitati mō in agendo q̄ passum impatiendo & hoc est verum q̄ nobilitas est conditio agentis q̄ sit conditio patientis Ad aliud dico q̄ nihil potest agere in seipsum secludendo cuiuscunq̄ alterius cause concursū & nihil aliud uoluit dicere q̄ mentator loco p̄allegato.

**Cōtra sc̄dam cōclusionē quā p̄mā** capitaliter intendit aristoteles quādo dicit q̄ oē quod mouetur / mouetur ab alio primo p̄ncipaliter arguitur sic in fluxu maris ipsum mare mouetur & tñ nō mouetur ab alio igitur nō oē q̄ mouetur ab alio mouetur p̄ia est clara & minor p̄bat q̄ mare non mouetur a sua materia ut noscitur ē nec ēt mouetur a sua forma quia illa potest inclinatur ad motū deorsū igitur fluxu maris mare nō deorsū se q̄t q̄ ipm nō mouet a sua forma nec ēt mouet ab aliquo alio extrinseco igitur mouetur & nō ab alio qd erat p̄bādū

**Et cōfirmatur si fortes p̄ficiat a** lquod graue sursum & statim moriā tunc post mortē ē fortis adhuc illud graue mouebitur sursum & tamen nō mouebitur ab alio igitur qd nō mouebitur ab alio p̄ q̄ nec mouebitur ab intrinseco nec ab extrinseco nō ē ab intrinseco q̄ talis motus erit violentus mō violentū ē qd fit passū nō conferente vim. Sed q̄ non mouebitur ab extrinseco p̄ q̄ non a celo nec a medio nec aliqd aliud dari posset a quo illud graue mouebitur sursum igitur simpliciter a nullo alio mouebitur.

**Ad p̄mū principale r̄ndet negā** do q̄ ipsuz mare qm mouetur nō mouetur ab alio Et ad probationē cōcedo q̄ in eius fluxu mouetur & tñ q̄ ne q̄ mouetur a sua materia vel a sua forma q̄ talis motus simpliciter est violentus & p̄perea dico q̄ talis motus fit a p̄ncipio extrinseco v̄z ab ipsa luna Vñ qm ē in oriente trahit mare uersus orientem q̄ uero i occidente est trahit mare uersus occidentem & qm est in medio firmamentū tūc ipsum mare quietit ut satis expertum est ab illis qui vicini sunt mari & ita manifestum ē q̄ cum ipm mare mouetur ab extrinseco mouetur ab alio

**Cōtra hęc solutionē at̄ sic i oī mo** tu mouens debet esse simul cū motore sed in motu maris corpus lunare nō ē simul cū motore igitur i tali motu motus maris ipsum corpus lunare nō est mouēs igitur ad hęc habetur q̄ adhuc ipsum non mouetur ab alio vel falsū si mouetur ab aliquo alio illud non est ipsum corpus luna re maior illa assumpta est ipsius philosophi q̄ hoc 7 & minor v̄z q̄ corpus lunare non est simul cū mari moto probatione non eget p̄ia est clara igitur.

**Pro solutione huius argumenti** videndū est qualiter debet intelligi illa p̄positio aristotelis in omni motu mouens debet esse simul cū motore quod uiso facilius patebit solutio ad argumentum Pro cuius p̄positionis intellectu aduertendum est q̄ duplex est mouens aliquid est mouens phisice & proprie & est illud a quo deriuatur seu actiue procedit motus Aliud est mouens methaphorice & est illud gratia cuius aliquis motus fit v̄z causa finalis alicuius motus. Unde sicut mouens proprie & phisice necessitat motum ita etiam finis & causa ipsius motus nam sine eo non fieret operatio Lū ergo dicit q̄ i omni motu mouens & motus sunt simul nō oportet intelligere de mouente improprie dicto habente se per modum finis sed de mouente proprie accepto quod est principium a quo est motus. Clarum enim est q̄ non oportet mouens finale esse simul cū motore. Sed potest distare a motu sicut appetibile distat ab appetente & qm ad om̄m motum concurrunt plura mouentia p̄prie dicta ideo videndum est de quo mouente debemus intelligere. Unde qm magnes attrahit ferrum ibi ē duplex mouens v̄z p̄mū. Aliud est p̄ximū mouēs p̄mū est magnes & illud mouens non est simul cū motore Mouens aut̄ p̄mū est quidam virtus alteratiua que deriuatur a magnete in aliquod medium qd est proprie ferrum & illa virtus alteratiua est simul cū motore. Hęc op̄ hic accipere s̄t ut oportet simultanem localem simulatē contactus vel immediationis Illis uisus uide dū ē uerū i oī specie motus mouens sit s̄t cū motore. Quā sicut uisū & illa virtus alteratiua est simul cū motore. Secūdam locū qui ē loci mutatio & motus sc̄dm quantitātē q̄ d̄ aliteratio & motus sc̄dm quantitātē q̄ dicitur augmentatio uel diminutio Uide dū ē igitur an in q̄libet specie motus enus merata mouēs sit s̄t cū motore. Forte petis q̄re hic ū fa



### Questio prima

cit mentionem aristoteles de generatione b: q sicut dictum est i quinto generatione e mot? ppe dicit? q ideo si oportet de generatione fermonē facere Tū ē q: gūatio p̄t p̄prehendi sub alteratione eo q gūatio sp̄ ē termin? alteratio nis cum igit p̄babitur q in alteratione alterans r altera tū sūt simul sufficienter notū euadet quō generans r ge neratū sūt simul. Videndum igitur est primo Quid i mo tu locali mouens r motū sunt simul deinde videbimus d motu alterationis r de motu augmentationis r d: minu tionis Quantū ad p̄mū p̄bo positū in motu locali omne qd mouetur localiter vel mouetur ab intrinseco vel extrin seco. Si primum tunc clarū ē q mouens ē simul cum mo tore q: mouēs tunc ē forma illis qm mouetur s̄ it formā r motū nihil mediat Si scdm iterū mouens r motū sūt si mul qd sic p̄t q: sicut dicit p̄his in textu 4. modis con tingit q̄ aliquid moueatur ab intrinseco scz pulsione tra ctione vertigene r verione. Qm pulsio ē qm impuens mo uet aliquid a se r eius que sūt species vcz impulsio r ex pulsio impulsio est qm mouens in toto motu non icparat a motu s̄ sequitur pulsū vsqz ad finē motus quēadmodū est motus nauis a nauta: Expulsio autē ē cū mouens āte finē mot? sepatur a moto sicut qm lapis p̄icitur a manu Deinde dicit p̄his qd sit traxio vñ traxio ē qm aliqz mo tor: se habet vt terminus a quo r in tractu vt termin? ad quem r qm tractus est ad motore. Vnde duas cōditiones debet habere traxio. Prim? ē motus trahentis sit velo cior q̄ motus tracti quequidē verba non sunt intelligēda sicut sonant q: qm q̄ motus tracti r motus trahentis sunt eque veloces eo q̄ inequalib? p̄tib? t̄pis equalia spa cia describunt. Et itā qm q̄ motus tracti est velocior q̄ sit motus trahentis vt si aliqz graue descenderet deorsum r aliquis etiam traheret illud per aliquam eoradam sed sic oportet itelligere q̄ potētia trahentis maior sit q̄ resistē tia tracti q: alias nō posset prouenire traxio eo q̄ a pro portione equalitatis vel minoris sequalitatis nō sit actio Vertigo autē cōponitur expulsiu r tractu sicut quando ali quis mouet aliquā rotam circulariter aliquam partē illi? rote pellit vcz partem superiorem aliquamvero p̄tē trahit vcz preinferiorē r p̄terea motus totius rote cōpōit̄ ex pulsiu r tractu r dicitur vertigo. Sed vectio ē motus p a accidēs proueniēs a pulsione āt vertigene. Qm nauis p̄t tripliciter moueri vcz pulsiu tractu āt vertigene siue mo tu circulationis sed eo motu moueretur p accidēs sedēs in uau q̄ motu moueret per se nauis r ita vectio ē mo tus per accidēs. Sed diceret aliquis si fortes scdeat sup equum currentem ipse vehit r tñ illa vectio nō puenit a motu tractus pulsionis vel vertiginis q: mor? illi? equi non est aliquis illorū triū d̄r q̄ vectio ē mot? pueniens: ex aliquo qd mouet p se sed dupliciter aliqua mouentur p se vno modo p se r a se vt equus currens alia mouentur ab alio vt lapis proiectus modo p̄his loq̄tur de vectioe p̄ ueniēte ab eo quod mouetur p se & ab alio r n̄de vectio ne pueniente ab illo qd mouet a se r p se sic si fortes sit in curru quem trahat equus ipse non mouet motu vectio nis de quo loquitur p̄his r breuiter oīs motus localis q̄ sit ab extrinseco pōt reduci ad tractionem vel pulsionem nā vertigo cōponitur expulsiu r tractu r vectio consurgit ex aliquo illorū Si vero impulsio r tractu mouēs r mo tum sint simul vniuersaliter i oibus aliis motib? mouēs r motū erunt s̄l vnde inspiratio pōt reduci ad tractionē nā inspiratio ē attractio aeris aut alicui? alterius ad pul sionē r expiratio pōt reduci ad pulsionem. Et eodemmo do spūscio aggregatio autem spūti reduci debet ad at tractionem aeris dicit in textu q̄ spatēsis r kēsis sunt motus tra ctus r pulsionis. eū. mor? ensis factus dimi

cando r ita potest esse motus pulsionis aut tractus kēsis Kēsis vero est motus instrumenti textoris qui aliqui a do fit a textore r ē traxio ad textorem quandoqz aut emad aliud oppositum ei r est pulsio Videndum est igitur vtrū in p̄ ulsu r tractu mouens r motum sunt simul r breuiter dicitur q̄ sic nam in pulsione mouens r motum sunt si mul r in traxione mouens r motum sunt simul sed in pulsione pulsans r pulsus sunt simul non quidem mo uens remotum sed propinquum. Quidē quando proficitur lapis manus est mouens remotum r aer impellens si stidem est mouens propinquum sed de hoc nunc nihil di co q: breuiter dici pōt q̄ proiciens est virtualiter cum p̄fecto propter imperum causatum in proie cto sed de hoc in octauo sicut dictum fuit de magnete q̄ autem in alte ratione mouens r motum sunt simul p̄z q̄ non potest al terari aliquod corpus ab alio nisi prius alteretur corpus quod est magis p̄pinquum nam calefaciens prius calēfa cit p̄pinquum q̄ remotum r virtualiter est cum moto s̄ multer color: prius mouet medium q̄ visum producendo suas species in medio r ita virtualiter ē cum moto verum autem propter illam propositionem philosophi in omni motu mouens r motum sunt simul necesse sit dicere q̄ co lor: prius mouet medium q̄ visum producendo suas spe cies alicubi est discutiendum sed pro nunc propter eōm modum loquendi dico q̄ ad sensum declaratum debet co lor: virtualiter esse cum moto In motu autem augmenta tionis vel diminutionis mouens r motum sunt simul qz augmentatio fit per appositionem alicuius r dimi nūtio per remotionem sed in appositione aut remotione mo uens r motum sunt simul igitur in augmentatione r di minutione mouens r motum sunt simul Sed contra pre dicta arguitur sic r maxime contra illud quod magnes attrahens ferrum ad se virtualiter est cum moto r hoc vel ferrū mouetur ad magnetem tanqz ad suum locū na turalem sicut ignis mouetur sursum r graue deorsum vñ p̄pter aliquam aliam causam non videtur q̄ aliqz illoū dici possit igitur nullo modo ferruz moueri p̄t ad magne tem Respondet commentator q̄ ferrum quando mouet ad magnetem non mouetur tanqz ad suum locum natura lem r illud per pulchre probat propter 4. causas. Prima est quia si aliquod corpus graue per quantūcunqz distāti am ponatur extra suum locum naturalem semper mouet ad illum locum ita q̄ distātia non impedit quin mouea tur ad suum locum naturalem sed ferrum potest po ni in tanta distātia a magnetē q̄ magnes non attrahet ipsum ferrum igitur ferrum non mouetur ad magnetem tanqz ad suum locum naturalem. Secunda causa est quia si corpus graue sit extra suum naturalem q̄ tuncqz ma gnum sit semper mouebitur ad suum locum naturalem qz magnitudo non impedit vt nō tendat ad suū locū na turalem sed magnitudo ferri ipedit ne ipsum moueatū ad magnetem igitur ferrum non mouetur ad magnetem tanqz ad locum naturalem consequētia est clara r in noz p̄z p̄ experientiam qz magnes in parua quantitate nō p̄t attrahere ad se ferrum valde magnum. Tertia eā ē quā tuncqz indispōnatur locus naturalis alicui? corpōis semper illud corpus mouebitur ad locum suū naturalem sed taliter potest disponi q̄ magnes q̄ non potest attra here ad se ferrum. Nam si magnes vngatur alio tūc fer rum non attrahitur a magnetē quia talis virtus alii ipē dit virtutem alteratiuam magnetis. Quarta causa quia quantūcunqz indispōnatur aliquod corpus gra ue semper tamen mouebitur ad locum suum natura lem si enim ferrum ponatur extra suum locum natura lem siue sit rubiginosū siue non semper mouebitur ab su um locum naturalem sed si ferrum rubiginosum non mo



## Septimi phisicorum in

uetur ad magnetem & ita nōq̄ mouet ad magnetem tāq̄ ad suum locum naturalem. Aliā ē causam possumus assignare q̄ nō magnēs fricetur sic q̄ calefiat tūc nō trahit ferrū ad se igitur signū est q̄ ferrū nō mouetur ad magnetē tāq̄ ad suum locum naturalem. Hec oīa declarat cōmentator commento decimo hui⁹ septimi phisicorū. Et ex illis manifeste patet ferrum alterari a magnete & recipere aliquam qualitatem ita q̄ mouetur ad magnetē tāq̄ minus perfectum ad magis perfectum q̄ inferro est aliq̄ virtus icōplecta quequidē ē cōpleta in magnete. Sed p̄tra hoc si arguitur probando q̄ nulla uirtus causatur in ferro ex actione magnetis & hoc si nulla uirtus causatur in ferro ex actione magnetis & hoc sic nulla uirtus mere naturaliter est principium motuū contrariorū sed ferrū mouetur motibus contrariis ad magnetē igitur ferrū nōh̄; aliquam talem uirtutem in se per quam sic moueatur maior est clara quia idem in quantum idem semper naturū ē facere idem igitur nulla uirtus naturalis est principium motuum contrariorū immo quilibet talis uirt⁹ sēp̄ debet esse principium motuum eiusdem speciei q̄ autē ferrum mouetur motibus contrariis ad magnetem patet quia ad omnem situm magnetis mouetur ferrum. Scđo sic si esset aliqua talis uirtus sequeretur q̄ aliquid moueretur motibus contrariis probō consequentiam & pono q̄ magnēs corrumpatur illa uirtute quam causabat in ferro remanente isto posito sic arguitur illa uirtus est motiua ad omnem differentiam positionis eo q̄ mouet ferrū ubi cūq̄ fuerit magnēs & cum non sit maior ratio quare magis moueret ipsum ferrum ad unam differentiam positionis q̄ ad aliam uisō q̄ ad aliquam differentiam positionis mouebit ipsum ferrum sequitur q̄ ad quamlibet mouebit ipsum ferrum & per p̄ns ipsum ferrum simul & semel mouebitur ad omnem differentiam positionis q̄ autem illa uirtus mouebit ipsum ferrum ad aliquam differentiam positionis patet quia est uirtus mere naturalis.

**C**Ad p̄imum responderetur negando q̄ non sit ponēda aliqua uirtus in ferro ex actione magnetis. Et ad probationem dico q̄ sicut mare alteratur a luna mouetur ad diuersa puncta ita ferrum alteratur a magnete mouetur ad magnetem per uirtutem motiua in localiter inherētē ferro. Hec inconuenit eādē uirtutem mere naturalem posse producere effectus contrarios & hoc dummodo diuersimode se habeat. Nam influentia lune impressa mari facit fluere & refluxere & ad diuersas differentias positionū moueri & hoc scđm alium & alium aspectum lune. Eodē modo uirtus ferri impressa a magnete mouet naturaliter ferrum ad omnem differentiam positionis secundum alium & alium aspectum magnetis ad ferrum. Nam si magnēs aspiciat ferrum sursum illa uirtus mouet ferrū sursum sicut dicitur contingere de sepulchro machometi. Si uero magnēs aspiciat ferrum deorsum tunc illa uirt⁹ mouet ferrum deorsum nec huic obuiat illud quod dicit philosophus quod idem in quantum idem naturū est facere idem immo p̄ illam positionem inuit philosophus q̄ idē diuersimode se habens potest p̄ducere diuersa. Ad scđm dupliciter respondere possumus. Uno modo q̄ non est possibile q̄ illa uirtus maneat in ferro corrupto magnete immo dī q̄ illa qualitas dependet fieri & in facto esse ab ipso magnete. Scđo possumus dicere q̄ dato q̄ illa uirt⁹ maneret corrupto magnete tū ipsa non est motiua localiter in absentia magnetis. Et ita non haberet in illo casu posito illud ferrum mouebitur simul & semel ad omnē differentiam positionis & per ista facile ē rōdere ad aliquas alias experientias. Quā dicitur q̄ quidam piscis q̄ dī suoz qui facit tremere manum piscatorum in magna distantia. Et dicendum ē q̄ quedā uirt⁹ impūitur a tali pisce

in manu piscatoris & ita ille piscis uirtualiter est cū motore. Quare autem non totus homo tremat sed solū manus eius hoc ideo est q̄ homo non ē capax illius influx⁹ sicut est sua pars. Sed quia tactum est aliquid de parte magnetis adhuc uolo insinere breuiter quia sine dubio uideamus aliqua contingere que uidentur omnino obuiare regulis phisicalibus p̄terea. Sic arguo docet experientia q̄ eque facile est mouere magnetes cum ferro sibi supposito sicut mouere magnetē omnino p̄ se & tunc sic arguo sicut patebit questione sequenti cum agatur penes quid debet attendi uelocitas in otus penes causam a maiori p̄porzione supra resistantiam prouenit uelocior motus sed potentia mouens magnetem maiorem habet p̄porzione supra magnetem & ferrum simul igitur facilius debet mouere magnetem per se q̄ cum ferro minoꝝ probatur q̄ si quis eleuet magnetem cum ferro sursum ipsum ferrū resistit nam ex quō mouetur uolēte & per p̄ns q̄ eleuat magnetem sursum ibi est duplex resistantia uiz magnetis & ferri & quando eleuatur magnēs per se soluz magnēs resistit igitur Rēderetur cōcedendo experientiam & op̄ concedere q̄ ferrum non resistit eleuanti magnetē & q̄ ille q̄ eleuat magnetem non eleuat ferrum sed ferrus mouetur ex se cum magnete & ex illo ifero q̄ si magnēs ponatur in una parte statere cum ferro equaliter ponderabit sicut si ne ferro multa alia contingunt p̄ uirtutem magnetis de quibus super sedeo. Et predictis patet ad quem sensum mouens debet esse simul cum motore. Rēdeundo igitur unde digressi sumus nego q̄ quā mare moueatur ab alio immo mouetur a luna et ad improbationem nego q̄ luna non sit cum mari moto ad sensum declaratum.

**Ad confirmationē hui⁹ argumēti principalis patet solutio ex dictis.**

**Secundo principaliter arguit sic** suppono q̄ moueatur a & peto uel mouetur ab alio uel a nullo. Si scđm habetur propositum. Si p̄imum signetur illud a quo mouetur a & sit b & peto iterum uel b mouet ab alio uel a nullo. Si secundum iterum habeo propositū Si p̄imum quero iterum de illo & tandem oportet deuenire ad aliquid quod a nullo alio mouetur uel dabitur processus in infinitum secundum non est dicendum ut patet per philosophum in septimo igitur dandum est aliquid quod mouetur a nullo tamen alio mouetur quod erat probandum.

**Et cōfirmatur quādo aliquid cor**pus graue descendit deorsum uel illud mouetur ab alio uel a nullo si scđm habetur propositum si p̄imum quero a quo mouetur uel a sua forma substantiali uel ab illa grauitate & quodcūq̄ dederis iterum habeo propositum uel dabitur circulariter in causis quod sic probō in descensu uel illius grauis forma mouetur & similiter eius grauitas uel igitur mouetur ab alio uel a nullo si p̄imum nō uidet a quo nisi ab illo corpore graui & ita talis forma moueret tale graue & illud graue ab illa forma quod non est dicendum si secundum habetur intentum.

**Ad secundum principale in quōtā** gatur illa propositio cōis nō ē ponendus processus in infinitum in causis supposita distinctione p̄habita. Dicitur q̄ naturaliter loquēdo ponendus ē p̄cess⁹ in infinitū in cāis accidentaliter subordinatis. Non sic q̄ nūc daretur actualiter infinita multitudo cārū accidentaliter subordinatarū s̄ scđm successione. Nam perpetue sunt generationes & corruptiones clarū ei ē q̄ scđm illam uiam nō ē deueniendum



## Questio secunda

ad primam causam cui accidentaliter subordinatur fortis sed talem processum in infinitum non negasset aristoteles. Sed non admisisset quod daretur processus infinitus in causis essentialiter subordinatis et ex illo facile patet solutio ad argumentum loquendo tamen secundam rei veritatem licet daretur posset talis processus in infinitum in causis accidentaliter subordinatis de facto tamen non datur etiam non impleretur dari processum in infinitum in causis essentialiter subordinatis. Posset enim deus per partes proportionales hanc creare aliquas causas quibus essentialiter subordinatur hec inferiora et omnes illas causas conservare in ista et terminatio totius hanc quo posito in fine hanc esset in finita multitudo causarum essentialiter subordinatarum.

**Ad confirmationem patet solutio**  
ex notabilibus. Et hec de questione prima.

Sequitur questio Secunda.

**Meritur secundo utrum septem**  
regule posite ab aristotele in secundo capite huius septimi physicorum sint bene assignate. Pro solutione huius videndum est in primis penes quid debet attendi velocitas motus tanquam penes causam nam penes quid habeat attendi tanquam penes effectum sufficienter in tertio postea videndum est quod sint ille regule et utrum sint bene assignate.

**Circa primum varie fuerunt opinio**  
nes prima tenet quod proportio velocitatum in motibus attenditur penes proportionem potentiarum motuarum inter se sed hec opinio non est defensibilis quia sequeretur quod a proportione equalitatis posset fieri actio quia moveantur 4 et 2 et quando aliquod mobile mouetur ab aliqua potentia ab alia potentia potest moueri in duplo tardius moveantur igitur 2 ab alia potentia in duplo tardius et sequitur quod si proportio velocitatum insequatur proportionem potentiarum inter se quod in duplo tardius moveantur ab duobus et ita per moveantur 2 et similiter sequitur quod a proportione minoris inequalitatis posset proveniri actio quia moveantur 6 et 4 et cum 4 possint moueri in duplo tardius ab alia potentia sequitur quod moveantur in duplo tardius a tribus duobus modo proportio velocitatum insequatur proportionem potentiarum inter se.

**Secunda opinio tenet quod proportio**  
velocitatum in motibus debet attendi penes proportionem resistentiarum inter se sed ista opinio iterum non valet quia eadem sequuntur inconuenientia que sunt contra priorem aduocata nam moveantur 4 et 2 et cum illa eadem potentia potest moueri vnum aliud mobile in duplo tardius quod vnum illud mobile erit duplum ad resistentiam vt 2 vel non si primus sequitur quod potentia vt 4 movebit resistentiam vt 4 et ita a proportione equalitatis fiet actio si secundum sequitur non quod attenditur velocitas motuum penes proportionem resistentiarum inter se quod est contra opinionem. Et eodem modo probari potest facilius quod a proportione minoris inequalitatis proveniret actio nam a potentia vt 6 moveat resistentiam vt 4 et illa eadem potentia potest moueri vnum aliud in duplo tardius et tunc iterum queritur verum illud erit duplum ad resistentiam vt 4 vel non si secundum male dicitur hec opinio si primum sequitur quod 6 moveantur 8 et cum 8 ad 4 sit proportio dupla.

**Tertia opinio fuit quod proportio ve**  
locitatum in motibus debet attendi penes proportionem excessuum potentiarum ad suas resistentias sed illud non valet quia tunc non eque velociter 4 moueret 2 sicut 2 vnum quod ma-

ior est differentia inter 4 et 2 quam inter 2 et vnum propterea omnibus istis opinionibus relictis sola hec opinio tenenda est quod velocitas in motibus debet attendi penes proportionem proportionum potentiarum ad suas resistentias quod si due potentie ab equali proportione moueantur suas resistentias eas eque velociter mouebuntur neque eque velociter potentia vt 6 mouet resistentiam vt 8 sicut potentia vt 2 resistentiam vt vnum sed ubi esset maior proportio potentie ad suam resistentiam et ab illa proportione potentia moueret illam resistentiam et vna alia potentia a minori proportione moueret suam resistentiam prima potentia sit a secunda sit b tunc a et b si eque velociter mouebuntur suas resistentias sed a velocius mouebit suam resistentiam et hoc in proportione in qua proportio a ad suam resistentiam est maior proportione b ad suam resistentiam vt si a sit potentia vt 8 b vero potentia vt 4 et tam a quam b moueant resistentiam vt 2 a velocius mouebit illam resistentiam quam b et hoc in proportione in qua potentia magis excedit illam resistentiam quam b.

**Supposita igitur hac opinio**

lo ponere aliquas regulas de intentione et remissione motus consilium apud omnes calculatores sit igitur.

**Prima regula si aliqua potentia**

uniformiter maior et manente eius resistentia ipsa videlicet nec aucta nec diminuta ipsa continue tardius et tardius motum suum intendet hec regula sic declaratur sit a potentia vt 2 b vero resistentia vt vnum et debeat potentia uniformiter maiorari in gradu per totam horam sequentem gratia exempli vsque ad 8 et tunc sic arguo illa potentia uniformiter maiorabitur igitur in equalibus partibus temporis equalia acquirat diuidatur igitur hora futura in tres tertias et sequitur quod in istis tribus tertis equalia acquirat a potentia intendatur igitur prima tertia vsque ad 4 in secunda vero a 4 vsque ad 6 et in vltima tertia a 6 vsque ad 8 et ita in prima tertia acquirat proportionem duplam in secunda sexquialteram in tertia vero sesquialteram modo maior est proportio dupla quam sexquialtera et sexquialtera quam sesquialtera et ita non continue proportionabiliter maiorabitur a potentia et tardius acquiratur proportio et per consequens a potentia continue tardius et tardius intendet suum motum et tota causa est quia scilicet in illis tribus tertis equalia acquirat tamen vnum et idem additum maiori et minori motem facit proportionem additum maiori quam minori.

**Secunda regula ad hoc quod aliqua po**

tentia resistentia eius semper manente augeatur uniformiter intendendo motum suum oportet quod continue velocius et velocius maioraretur hec regula patet sic sit enim a potentia vt 2 b vero resistentia vt vnum et in hora sequenti debeat augeri eque velociter intendendo motum suum oportebit quod quantum proportionem acquirat in vna parte temporis tantam acquirat in equali parte si in prima quarta hanc acquirat proportionem duplam vsque ad 4 in secunda vero similiter acquirat proportionem duplam vsque ad 4 vsque ad 8 et in tertia acquirat proportionem ab 8 vsque ad 16 et ita in quarta quarta tunc illa potentia eque velociter intendet motum suum et tamen non uniformiter maiorabitur magis ei acquirat in secunda quarta quam in prima et in tertia magis quam in secunda.

**Tertia regula si fuerint due pot**  
tie inuales uniformiter maior et per aliquam certum tempus maior potentia velocius intendet suum motum supra illam resistentiam quam maior hec regula ex antedictis clare ostendi potest quod idem



## Septimi phisicorum

additum maiori & minori maiorem facit proportionē quā additur in motū quā maiori ut ante dictum est probatur tamen hec regula exemplo sit a potentia ut 4 b vero sit vna alia potentia ut 2 & sit c resistentia ut vnum tunc si a & b potentie debeant vniformiter maiori in respectu c resistentie non variate velocius intendet motū suū b quā a ponamus enim quod a potentia in tota hora maiorabitur vsq; ad 8 b vero vsq; ad 6 tunc ille due potētie eque velociter maiorabuntur quia equalia in tota hora acquirunt & tamen b potentia velocius intendet motum suū quā a quod sic patet postquam enim a vniformiter maiorabitur in tota hora in prima medietate maiorabitur a 4 vsq; ad 6 & ita acquireret proportionem sexquialteram 6 enim ad 4 talis est proportio in secunda vero medietate a 6 vsq; ad 8 quia in fine illius medietatis erit vt 8 & ita acquireret proportionem sexquiterciam b vero in prima medietate hore maiorabitur vsq; ad 4 & ita in illa prima medietate acquireret proportionem duplam in secunda vero medietate a 4 vsq; ad 6 & ita acquireret proportionem sexquialteram & ita in prima medietate hore a minorem proportionem acquireret quā b videlicet proportionem sexquialteram que minor est proportionē dupla quā in prima medietate hore acquireret b & similiter in secunda medietate minorem proportionem acquireret quā in illa acquireret b & per consequens illa potentia minor velocius & velocius motum suum intendet.

### Quarta regula ad hoc quod due potētie

inequales minorentur respectu vnus & eiusdem resistentie nec aucte nec diminute eque velociter suum motū intendentes requiritur quod potentia maior in ea proportione velocius maioratur in qua est maior potentia minor. Illa regula facilliter sequitur ex dictis in casu enim regulae precedentis a potentia in duplo est maior potentia b & si i tota hora in duplo velocius maioratur a quā b respectu resistentie c non variate a & b eque velociter intenderent suos motus eo quod semper eque proportionaliter maioratur si enim a potentia in hora duplum acquirat ad illā quā acquireret b in duplo velocius maioratur; ponamus enim quod a potentia crescat in hora vsq; ad 8 b vero potētia vsq; ad 4 respectu resistentie c non variate tunc clarum est quod eque velociter intendunt suos motus nam utraq; illarum potentialium in hora acquirunt proportionem duplam in prima medietate utraq; proportionem sexquialteram in secunda vero proportionem sexquiterciam & per consequens eque proportionabiliter maiorabuntur igitur eque velociter intendunt suos motus & potentia maior i illa proportione velocius maioratur in qua excedit minorem potentia videlicet in proportione dupla nam in tota hora acquirat 4 gradus potētie b vero ad eque duos. Et ex istis regulis claret quomodo resistentia non variata potētia motus intendi potest. Propterea ponunt aliquae regule de intentione motus per diminutionem resistentie potētia non variata.

### Prima regula si potētia non variata

eius resistentia vniformiter minoretur per aliquod certum tempus potētia velocius & velocius intendet suum motum hec regula probatur supponendo tamen vnum quod quando cum quod aliqua resistentia decrescit respectu alicuius potētie nec aucte nec diminute ois proportio per quam ista resistentia fit minor acquiratur toti proportioni istius potētie supra istam resistentiam suppositum sic patet quia si a potentia se habet nunc ad resistentiam b in aliqua p

proportione & eam sufficit mouere decrescat illa resistentia ad subduplum tunc in fine proportio illius potētie ad illā resistentiā cōponet ex proportione illius potētie ad illam resistentiam in principio & ex resistentia istius in principio ad resistentiam ipsius in fine & per consequens tota proportio potētie ad resistentiam in fine maiorabitur per proportionem resistentie in principio ad eandem in fine in isto supposito sic patet regula quia si resistentia vniformiter decrescat alia potentia non variata velocius & velocius proportionabiliter minorabitur resistentia & per consequens velocius & velocius maiorabitur proportio potētie ad resistentiam & per consequens ipsius potētie ad resistentiam & per consequens ipsius potētie velocius & velocius intenderet motus. Hec regula etiam patet sic exemplo sit enim a aliqua potētia ut 8 b vero resistentia ut 4 & ipsa potētia manente decrescat illa resistentia vniformiter per vnam horam vsq; ad subduplum tunc patet quod illa potētia continue velocius & velocius intendet motum suum quia in prima medietate illius hore b resistentia decrescet proportione sexquitercia & ita proportio a ad b maiorabitur in illa medietate per proportionem sexquiterciam b vero in secunda medietate temporis minorabitur per proportionem sexquialteram nihil aliud faciendo & per illam eandem proportionem maiorabitur a ad b & per consequens a velocius & velocius intendet motum suum quia continue maiorem proportionem acquireret maior enim est proportio sexquialtera quā proportio sexquitercia.

### Secunda regula ad hoc quod aliqua

potētia non variata vniformiter motum suum intendat & hoc per minorationem sue resistentie oportet quod illa resistentia continue tardius & tardius minoretur hec regula sic patet quia si illa potētia debeat vniformiter intendere motū suum oportet quod vniformiter acquiratur proportio sed non potest vniformiter acquiri proportio ipsa potētia inuariata illa resistentia decrescente vniformiter ut dicit prima regula igitur oportet quod illa resistentia tardius & tardius decrescat si enim maius & minus equaliter proportionabiliter debeant minorari oportet quod minus deperdat minus quā maius ut si 8 debeant diminui vsq; ad subduplum debet deperdere 4 si vero 4 debeant diminui vsq; ad subduplum solum deperdet 2 & ita oportet quod illa resistentia continue minus deperdat.

### Tertia regula si due resistentie e

quales respectu alicuius certe potētie non variate vniformiter minorentur in illa potētia velocius intendet motum suū cū resistentia minori quā cū maiori & ratio est quod velocius maioratur proportio respectu resistentie minoris quā maioris verbi gratia si a potētia ut 8 b resistentia ut 4 & sit vna alia resistentia ut 2 & ponamus quod utraq; illarum resistentiarum minoretur vniformiter per vnum gradū tunc fiet ut vnum b vero vt 3 & 2 p̄ns proportio a potētie ad b crescat per additionē a 4 ad 3 scilicet proportioem sexquiterciam & proportio a ad c crescat per proportionem duorum ad vnum que est proportio dupla. Et ex isto sequitur quod maiorem acquireret proportionem respectu minoris potētie quā respectu maioris & ita velocius intendet motū suū cū resistentia minori quā cum maiori.

### Quarta regula quod sequitur ex predictis

est hec ad hoc quod aliqua potētia non variata respectu duarum resistentiarum equalium decrescens eque velociter & intendat motum suum oportet quod proportionabiliter sicut vna resistentia est maior altera ita illa velocius decrescat quod requiritur



## Questio prima

ritur q̄ ille resistentie proportionabiliter minoratur & ita continue eque velociter maiorabitur p̄ oppositio illius potentie ad quamlibet illarum potentiarum & ita eque velociter illa potentia motum suum intendit. Ex predictis regulis facile alie regule de remissione motus intelligi possunt sit igitur hec.

**Prima regula quando aliqua potentia decrescit v̄niformiter respectu resistentie non variate & velocius & velocius remittitur motus recte opposito modo ad primam regulam de intentione motus per maiorationem potentie hec regula probatur exemplo sit enim aliqua potentia vt 8 respectu resistentie vt vnum & v̄niformiter decrescat in hora vsq; ad 2 tunc velocius & velocius eius motus remittetur diuidatur enim hora in tertias tunc illa potentia in prima tertia deperdet gradū potentie ab 8 vsq; ad 6 in secunda tertia a 6 vsq; ad 4 in tertia a 4 vsq; ad 2 & ita in prima tertia deperdet proportionem sexquiterciam in secunda tertia proportionem sexquialteram in tertia vero proportionem duplam & per consequens continue velocius & velocius maiorem & maiorem proportionem deperdet & per consequens velocius & velocius eius motus remittetur.**

**Secunda regula ad hoc q̄ aliqua potentia per eius maiorationem super aliquam resistentiam non variatam v̄niformiter motum suum remittat oportet q̄ ipsa tardius & tardius minoretur ista ponit oppositum alterius secunde regule verbigratia dictum est est ibi q̄ si potentia v̄niformiter debeat intendere motum suum respectu resistentie non variate oportet q̄ ipsa velocius & velocius minoretur sed hic oppositum contingit data enim aliqua potentia vt 8 que decrescat in prima medietate hore vsq; ad 4. & in secunda medietate hore a 4 vsq; ad 2 & hoc respectu resistentie vt vnum tunc ista potentia tardius & tardius decrescet nam in prima medietate hore 4 gradus deperdet in secunda vero precise duos nichilominus eque velociter remittit suum motum quia in prima medietate deperdet proportionem duplam & similiter in secunda medietate hore igitur eque velociter remittit suum motum.**

**Tertia regula si due potentie sequeles respectu eiusdem resistentie non variate per aliquod certum tempus eque velociter minorarentur minor potentia velocius respectu illius resistentie remittet motum suum q̄ maior vt data aliqua resistentia c que sit vt vnum & a sit potentia vt 8 v̄vero sit potentia vt 6 & in hora sequenti decresceret a vsq; ad 4 b vero vsq; ad 2 tunc a & b eque velocit̄ minorabunt & tñ b velocius remittet motum suum q̄ a q̄ i p̄ia medietate a minorabit ab 8 vsq; ad 6 i scda p̄o medietate a 6 vsq; ad 4 b vero in p̄ia medietate a 4 vsq; ad 2 & in secunda a 4 vsq; ad 2 & ita in p̄ia medietate hore maiorem proportionem deperdet b q̄ a in illa deperdet eo q̄ deperdet proportionem sexquialteram a vero sexquiterciam & in secunda medietate b deperdet proportionem duplam a vero deperdet proportionem sexquialteram & per consequens b velocius remittet motum suum respectu c q̄ a quod erat probandum.**

**Quarta regula ad hoc q̄ due potentie inaequales per earum diminutiones respectu resistentie non variate eque velociter motus suos remittat oportet**

q̄ in illa proportione in qua vna est maior altera velocius diminuat̄ q̄ alia quemadmodum opposito modo dictū est q̄ in intentione potentia velocius debet maiorari q̄ potentia minor & hoc in proportione in qua est maior altera datus enim duabus potentis inaequalibus respectu resistentie vt vnum maior sit vt 16 minor vero vt 8 & in hora remittatur potentia maior vsq; ad 4 minor vero vsq; ad 2 tunc iste potentie eque velociter remittunt motus suos eo q̄ semper equales proportionem deperdunt & tamen potentia maior in prima medietate deperdit .8. minor vero 4 & in secunda medietate maior potentia deperdit 4 minor vero precise duos & per consequens in duplo velocius decrescit potentia maior q̄ minor & ita in illa proportione velocius decrescit in qua excedit potentia in maiorem.

**Similiter de remissione motus respectu resistentie crescentis & potentia non variata dari possunt regule pro quarum intellectu suppono primo q̄ per quantam proportionem sit resistentia maior per tantam proportionem tota proportio potentie ad resistentiam minoratur hoc suppositum est clarum per illud suppositum in prima regula de potentia non variata & resistentia crescente & faciliter sic patet exemplo sit a potentia vt .8. b vero resistentia vt vnum & in tota hora augeatur b vsq; ad quadruplum in prima medietate augeatur vsq; ad duplum & similiter in alia tunc in fine prime medietatis b erit vt 2 sed 8 ad 2 est proportio quadrupla & in principio hore 8 a ad b resistentiam erat proportio octupla & tunc non est quadrupla igitur proportio potentie ad resistentiam b p̄ proportionem duplam est minor q̄ patet quemadmodum in illa medietate hore resistentia b augeatur ad duplum eodem modo in secunda medietate hore b crescit vsq; ad duplum & similiter proportio potentie a ad resistentiam b in duplo minor erit in fine illius medietatis q̄ fuerit in principio nam tunc precise erit dupla quia 8 ad 4 est p̄portio dupla & in principio illius medietatis erit quadrupla & ita claret qualiter in duplo minor efficitur isto supposito sit.**

**Prima regula si aliqua resistentia respectu potentie non variate eque velociter v̄niformiter augetur illa potentia tardius & tardius remittet motum suum hec regula patet quia si illa resistentia continue fit maior et maior & continue v̄niformiter augetur igitur continue tardius & tardius proportionabiliter augetur & per consequens tardius & tardius minoratur proportio potentie ad resistentiam verbigratia sit a potentia vt .8. b vero resistentia vt 2 & augeatur v̄niformiter per vnam horam vsq; ad 4. tunc in prima medietate hore maiorabitur per vnam proportionem sexquialteram vt .3. ad .2. est proportio sexquialtera & in secunda medietate hore augeatur per vnam proportionem sexquiterciam vt .4. ad .3. talis est proportio modo maior est proportio sexquialtera q̄ sexquitercia & in fine prime medietatis hore maior est proportio a ad b q̄ in secunda medietate maior enim est proportio .8. ad 3 q̄ ad 4 nam .8. precise bis continet 4. 8. vero bis continet .3. & cum hoc aliquid v̄lta nam patet ex dictis superius q̄ .8. ad 3 est proportio dupla super bipartens tertias & ita continue tardius & tardius decrescet proportio potentie ad resistentiam.**



**Secunda regula ad hoc q̄ aliqua** entia non variata respectu resistentie crescentis vniformiter motum suum non remittet oportet q̄ illa resistentia velocius & velocius augeatur n̄dictum est q̄ si portētia debeat intendere motum suum per remissionem resistentie resistentia debet continue tardius & tardius minorari opposito modo ad istud si enim sit aliqua potentia vt 3 & aliqua resistentia vt 4 & illa potentia debeat intendere motum suum per remissionem resistentie oportet q̄ illa resistentia proportiōabiliter minoraretur & si debeat proportiōabiliter minorari tardius & tardius minorabitur vt si in prima medietate hōre remittatur ad subduplum & similiter in secunda medietate hōre & claret q̄ tunc illa potentia vniformiter suum motum intendit & illa resistentia sēs per tardius & tardius minorabitur nam minus deperdit in secunda medietate q̄ in prima opposito modo dicatur in proposito capta aliqua resistentia vt vnum & vna potentia vt 8 si illa potentia debeat remittere motum suum p̄ hoc q̄ resistentia crescat oportet q̄ illa resistentia continue velocius & velocius augeatur puta q̄ in prima medietate hōre ad duplum & similiter in secunda medietate hōre & ita continue velocius & velocius maiorabitur.

**Tertia regula duabus resistentiis** inaequalibus eque velociter respectu potentie nullo mō variate auctis velocius illa potentia remittet motum suum respectu resistentie minoris q̄ maioris causa regule ē quia per equale acquisitum velocius proportiōabiliter augeatur resistentia minor q̄ maior igitur plus minoratur proportiō potentie respectu resistentie minoris q̄ maioris & per p̄ns velocius respectu illius remittet motum suum q̄ in ordine ad maiorem facilliter hoc patet exemplo capta aliqua potentia vt 8 & capta b & c resistentias b sit vt 4 c sic vt 2 maioretur b vsq̄ ad 6 c vero vsq̄ ad 4 & motum est q̄ velocius proportiōabiliter augebit q̄ b & hoc per equale a acquisitum ipsi b & p̄ns plus diminuet proportiō potentie ad resistentiā c q̄ b.

**Quarta regula ad hoc q̄ aliqua** potentia non variata respectu duarum resistentiarum in equalium motum suum vniformiter remittat & hoc propter incrementa illarum resistentiarum oportet q̄ illa q̄ est maior in tali proportiōne velocius maioretur alia in quantum excedit aliam quia tunc eque proportiōabiliter crescent & ita proportiō potentie respectu cuiuslibet illarum resistentiarum eque velociter diminuetur sit enim a potentia vt 12 b resistentia ut 2 c vero vt vnum in prima medietate hōre maioretur b vsq̄ ad 4 in secunda vsq̄ ad 8 c vero in prima medietate hōre vsq̄ ad duo in secunda vero vsq̄ ad 4 & claret q̄ in tanta proportiōne i quā excedet c velocius semper maiorabitur & equales proportiōnes respectu cuiuslibet illarum resistentiarum deperdet a potentia igitur eque velociter remittetur eius motus respectu illarum resistentiarum.

**His regulis positis ponende sūt** regule quas ponit philosophus

**Prima regula si aliquod mouens** puncta a moueat d mobile per aliquod spacium in tempore c illud mouens mouebit medietatem illius mobilis p̄ duplex spacium inaequali tempore.

**Secunda regula si mouens a moueat b mobile in aliquo tempore tunc ipsum a vel equale sibi mouebit medietatem ipsius per idem spacium in subduplo tempore.**

**Tertia regula si aliqua virtus moueat** aliquod mobile per aliquod spacium in aliquo tempore eadem virtus mouebit idem mobile per medietates illius spacii in medietate illius temporis.

**Quarta regula si aliqua virtus moueat** aliquod mobile per aliquod spacium in aliquo tempore tunc medietas virtutis mouebit medietatem mobilis per idem spacium in tali tempore.

**Quinta regula est si aliqua virtus moueat** aliquod mobile per aliquod spacium in aliquo tempore non est necesse illam eandem virtutem mouere duplum mobile in duplo tempore vel per dimidium spacii in equali tempore.

**Sexta regula si aliqua virtus moueat** aliquod mobile in aliquo tempore non est necesse medietatem illius virtutis mouere idem mobile in duplo tempore per equale spacium homines traherent nauem in aliquo tempore per aliquod spacium non propter hoc oportet q̄ quinq̄ possint trahere nauem in duplo tempore per equale spacium

**Septima regula est si duo mouētia** moueant duo mobilia diuisim in aliquo tempore per equalia spacium tunc aggregatum ex illis mouentibus mouebit aggregatum ex illis mobilibus per aggregatum ex illis spacii in equali tempore omnibus istis prelibatis vt eorum que dicta sunt veritas magis eluceat breuiter instabo contra ea.

**Et primo principaliter arguitur** contra opinionem que vt dictum est inter ceteras est suscinenda in qua dicitur q̄ velocitas motus penes causas sequitur proportiōnem potentie ad resistentiam arguitur sic sequeretur q̄ a minori proportiōne potentie ad resistentiam proueriret velocior motus localis q̄ a maiori consequens repugnat opinioni igitur illa opinio non est tenenda consequētia est nota cum minori & maiore probo ponendo casum q̄ sint a & b due potentie sic se habentes q̄ b sit grauis habens precise vnum gradum actiuitatis p̄ ueniens a sua grauitate & a sit mixtum habens grauitatē & leuitatē sc̄nes q̄d̄ ḡuitatis & vni p̄cise leuitatis hoc ē actiuitas proueniens a ḡuitate sicut 3. & a leuitate sit vt vnum & incipiat mouere a in medio resistentie p̄cise vt vnum & incipiat illud medium rarefieri siue diminui in resistentia vniformiter vsq̄ ad non gradum resistentie sic q̄ in instanti terminatio hōre sit medium sub non gradu resistentie & incipiat similiter b moueri in eodem medio & tunc sic arguo a continue velocius mouebitur q̄ b quia multo maior ē sua actiuitas q̄ actiuitas b & maior est proportiō ad illam q̄ proportiō b ad eadē resistentiam igitur velocius mouebit s̄ a q̄ b velocius mouebit q̄ q̄ infinite velociter mouebitur & a precise finite ergo b velocius mouebitur q̄ a p̄ns est clara antecedēs probo in infinitum magna erit proportiō b ad resistentiam suam quia nulla erit resistentia intrinseca & tota resistentia extrinseca deperdetur vniformiter ergo i duplo maior erit proportiō in fine prime partis proportionalis q̄ in principio & p̄ tantum maior erit proportiō potentie ad resistentiam in fine secunde partis proportionalis q̄ in fine prime & p̄ tantum maior erit in fine tertie q̄ in principio eiusdem igitur in infinito magna erit proportiō potentie b ad resistentiā igitur vt per opinionem p̄ns in infinitum velocius sine cathogoreumatice mouebitur b & q̄ precise finite velociter moueatur patet quia a nunq̄ mouebitur a maiori



## Questio secunda.

portione q̄ a a proportione tripla igitur p̄cise finite veloci-  
tate mouebitur a p̄na de se claret añs p̄bo si tota resistē-  
tia extrinseca etiam iam destructa adhuc a p̄cise moueret  
a proportione tripla per casum sed nunq̄ erit tota resistē-  
tia extrinseca & deperdita vsq̄ ad instanti terminatiuū h̄o-  
re ergo nunq̄ a mouebitur a maiori portione q̄ a tripla  
quod erat probandum.

### Et confirmatur si motus veloci-

tas sequeretur proportione pot̄tē ad resistētiā seq̄ret q̄  
ab equalibus proportionibus puenirent inaequales mor-  
p̄ns ē fallum igitur & opinio. Consequentiam & minorē  
relinquo clara maiore. Probo & pono q̄ sint a 1/2 b due po-  
tentie equales omnino sc̄z vs̄ 1/2 & sint due resistētie qua-  
rum vna sit bipedalis & alia sit quadrupedalis & resistē-  
tia quadrupedalis sit vt tria & resistētiā bipedalis sit vt  
tria & b super resistētia vt sex. Et arguo sic a & b equē-  
tate pertransibunt illas resistētiās q̄ vna illarū pot̄tētiarū  
velocius mouebitur altera postq̄ vna maius spaciū p̄trā-  
bit q̄ alia in equali tempore consequentiā est clara ex ter-  
tio p̄p̄sico:ū ācedēs claret itelligentiū virtutes p̄po-  
sitionem & q̄ a & b moueantur semper ab equali p̄por-  
tione patet ille resistētie sunt equales & similiter po-  
tentie ergo ab equali portione mouebitur ācedēs  
probo quoad primam partem q̄ secunda p̄ ex casu & ca-  
pio medietatem resistētie vt tria sc̄z bipedalitatem illius  
resistētie. Et arguo sic illa medietas est resistētia sub-  
dupla ad resistētiā vt sex vt p̄ & alia medietas est eq̄-  
lis illi medietati ergo ille due medietates faciunt resistē-  
tiā equalē resistētie vt sex & per p̄ns resistētie sunt e-  
quales & sic habetur q̄ a proportione equalibus pue-  
niunt inaequales motus quod erat primum illatum.

### Ad primum principale r̄ndet ne

gando primā cōsequētiā. Et ad probationē admissō toto  
casu concedo q̄ illo casu b infinite velocius mouebit̄ & a  
p̄cise finite velocius & nego q̄ a minorē portione p̄-  
totas horā mouebitur b q̄ a imo probatum est opposi-  
tū. Sed contra hoc arguitur si solutio esset vera sequere-  
t̄ q̄ a velocius in infinitū inciperet moueri q̄ b i medio  
tamen per solam diminutionē resistētie illius medii infi-  
nite velocius mouebitur b q̄ a p̄ns est impossibile qd̄ p̄-  
bo qd̄ in iū utro illius resistētie tantum facit a respectu  
a sicut respectu a sicut respectu b vel saltem non infuit̄  
magis facit respectu b q̄ respectu a & p̄ consequens nū-  
llat q̄ a q̄si incipit in infinitū velocius moueri q̄ b per solā  
diminutionem medii b moueatur in infinitum velocius a  
Correllariū tamen probatur sic in illo casu notum est  
q̄ a incipit moueri in infinitum velocius b quod probo  
incipit moueri a non gradu velocitatis a vero a certo q̄  
d̄ velocitatis ergo a incipit infinitum velocius moueri  
b consequentiā probo si a gradu in duplo tardior̄ inci-  
peret moueri a q̄ b & sic proportionabiliter de aliis gradi-  
bus sed nunc tardius in infinitum incipit moueri b q̄ si  
inciperet ab aliquo gradu igitur a incipit infinitum veloci-  
cius moueri b cōsequentiā est clara ex dictis in tertio p̄p̄-  
sico:ū q̄ b incipiat moueri a nō gradu velocitatis pro-  
bo sit nūc portio sue pot̄tē ad illā resistētiā ē portio  
equalitatis & illa resistētia incipit vniiformiter remit-  
tia non gradu velocitatis igitur quocunq̄ gradu quo  
b mouebitur dato adhuc tardior̄ aliquando mouebitur  
& per consequens a non gradu incipit moueri b q̄ aures  
a incipiat moueri a certo gradu velocitatis probo sic inci-  
pit moueri a portio ē sexq̄altera sc̄z a portio ē ad 2 igitur

### Ad hoc dico q̄ illatū est conceden-

dam vt argumentum sufficienter probare videretur Et ad  
argumentum in oppositū dico q̄ licet diminutio resistē-  
tie tm̄ facit respectu a sicut respectu b arismetice non tm̄  
geometrice quod requireretur a velocitatem morus.

### Ad cōfirmationē similiter nego il-

latum principale sc̄z ab equalibus proportionibus pue-  
niunt in equales motus & ad probationem concessō illo  
toto casu ibi posito & concessō similiter q̄ ille potētie sit  
equales nego q̄ resistētie sint equales & licet medietas  
illius resistētie quadrupedalis secundum extensiones sit  
subdupla resistētia ad totam illam resistētiā vt sex se-  
cundum intentionem nō tm̄ secundum intentionem & ex-  
tensionem quod requiritur ad hoc q̄ illa resistētia q̄-  
drupedalis esset equalis illi resistētie vt sex & conceden-  
dum est q̄ potētia q̄ mouebitur sup̄ resistētiā vt tria  
in duplo velocius mouebitur q̄ alia potētia & ille resistē-  
tie in equali tempore pertransibunt.

### Secundo principaliter arguitur

si velocitas in otus penes causam attenderetur penes  
portione potētie ad resistētiā sequeretur q̄ quacū-  
q̄ resistētia data que augmentetur per aliquod certum  
tempus respectu potētie maioris & minoris cuiuscunq̄  
potētie augmentetur quelibet illarum potētiarum eq̄  
velociter remittet motum suum cum qualibet alia potē-  
tia siue maiori siue minor̄ consequens est impossibile igi-  
tur & antecedens consequentiā probo quelibet talis re-  
sistētia que sic maioratur equalē proportionem acqui-  
rit respectu cuiuscunq̄ potētie augeatur igitur quelibet  
talis potētia equalē proportionem deperdit respectu  
talis resistētie sicut quelibet alia potētia consequentiā  
& antecedens patet per superius dicta in regulis & vlti-  
m̄ sic arguo quelibet potētia equalē proportionem b  
perdit respectu illius resistētie sicut quelibet alia potē-  
tia igitur quelibet talis potētia eque velocius remittet  
motum suum cum qualibet alia consequentiā patet sup̄  
posito q̄ velocitas morus attendatur vt dictū est penes  
portionem potētie ad resistētiā & falsitatem con-  
sequentiā principalis probo sic sit a potētia duodecim &  
b potētia vt sex & sit resistētia c vt tria & resistētia d vt  
vnum cum dimidio & volo q̄ iste resistētie c intenden-  
tur vniiformiter sic q̄ resistētia vt tria in duplo veloci-  
cius continue augmentabitur q̄ b & que est vt vnum cum  
dimidio & potētia vt duodecim moueat resistētiā vt  
tria vsq̄ quo sit proportio equalitatis inter illam potē-  
tiā & resistētiā suam & similiter potētia vt sex mou-  
ueatur cum resistētia vt vnum cum dimidio vsq̄ quo sit  
proportio equalitatis inter illa. Et tunc sic arguo secun-  
dum dicta semper eque velocius mouebitur potētia a  
cum resistētia c sicut potētia b cum resistētia d quā se-  
per potētia a ad potētiā b erit proportio dupla & si-  
militer resistētie c ad resistētiā d semper. Erat  
proportio ergo eque velocius mouebitur potētia a cum  
resistētia c sicut potētia b cum resistētia d cum tāta  
erit proportio b ad d sicut a ad c. & per consequens eque  
velociter remittent motus suos a & b sed b velocius re-  
mittet motum suum cum c q̄ cū b ergo velocius remit-  
tet motum cum c. q̄ a cum c & per consequens non quā-  
docunq̄ aliqua resistētia crescit respectu duarum potē-  
tiarum ineq̄lū eq̄ velocius remittēt ille potētie morus  
suos vtraq̄ istarū cōsequentiā est clara sed restat pro-



## Octavi philicorum

hanc q̄ b velocius remittat motum suum cum c q̄ cum d quod probō sic motus productus a potentia b cum resistētia c est subduplus ad motum productum ab eadem potentia cum resistētia d cum b moueat resistētiā c a proportione dupla et resistētiā d a proportione quadrupla quē est dupla ad aliam ergo si in duplo minori tempore deperderetur motus c q̄ motus d cum b eque velociter remitteretur motus b cum c utraq̄ illarum resistētiarū sed nunc in minori tempore q̄ in duplo deperderetur motus b cum c q̄ cum d consequentia est clara cum maiore minor probatur quando resistētia erit vt sex totus motus b cum c erit deperditus sed tunc solum resistētia d erit precise vtrius et postea in maiori tempore deperderetur residua pars motus scilicet in duplo in maiori tempore q̄ vniiformiter augetur ad resistētiā et sic in illo instāri erit acquisitus vnus gradus cum dimidio et vsq̄ ad sex restant tres gradus acquirendi qui vniiformiter acquiri debent ergo in duplo maiori tempore acquiruntur & per consequens illi duo gradus motus in duplo maiori tempore deperdent q̄ duo gradus deperditū et per consequens velocius remittet motum b cum c q̄ cum d quod erat probandum.

### Et confirmatur si velocitas penes

causam attēdetur et sequeretur q̄ statet az b esse equales potentias equalis et eiusdem mixtionis quarum vna moueretur in medio in quo alia non nata esset moueri tamen illud medium esset aliquo modo resistens respectu vtriusq̄ quod est falsum Nam si potentie sint omnes equalis et equalis et eiusdem mixtionis equalē proportionē habēt ad quodlibet medium equaliter resistens respectu vtriusq̄ illarum potentiarum et per consequens si vna habet proportionem maioris inequalitatis et similiter et alia et per consequens non stat q̄ potentia sic disponatur et vna moueatur et alia non q̄ tamē illud sequatur expositio ne probō pono casum q̄ sint a et b sic disposita q̄ quodlibet illorum habeat tantum de grauitate sicut de leuitate non in eadem parte subiecti sed a sit pro media parte grauitatis vt octo et pro alia media parte sit leue vt octo et similiter b et medium resistat vt dimidiū gradus precise et volo q̄ a ponatur sic q̄ medium eius punctum sit cum centro mundi sic tamen q̄ leuitas sit vltra cētrum et grauitas citra cētrum b vero sit totaliter vltra cētrum quo posito quod bene possibile est probō illatum quoad tertiam partem quia prima pars est satis clara nam a mouebitur in illo medio terreo eo q̄ grauitas que est citra cētrum appetit esse cum medio puncto suo in centro mundi et sic appetit descendere et leuitas sua est totaliter vltra cētrum que appetit ascendere et coadiuuatur a grauitate et medium non sufficit impedire illum motum igitur a mouetur b autem non mouetur quia non sursum nec deorsum eo q̄ tantum impedit leuitas sicut iuuat grauitas et eō verso et similiter medium igitur illatum verum.

### Ad secundū principale concedo

q̄ quandoquocūq̄ aliqua resistētia augetur respectu duarū vel plurium potentiarum quelibet illarum potentiarum apta est quantum est ex se eque velociter remittere motum suum cum illa resistētia vel sibi equali immo quelibet talia potentia debet eque velociter remittere motum suum cum alia siue equali siue inequali dummodo cuiuslibet talis potentie ad suam resistētiā sit proportio certa et finita nam si esset potentia infinita illud non oporret et eodem modo dicendum est de intentione motus si illa resistētia diminueretur hoc est q̄ eque velociter ille poten-

tie intenderent motus suos respectu talis resistētie diminute et causa tacta est inter arguendum et ad improbatōnem concedo q̄ illo casu posito a eque velociter mouebitur cum resistētia c sicut b cum resistētia d et similiter q̄ eque velociter remittent motus suos a et b cum illis resistētiis sic auctis vt ponitur in casu et nego q̄ b velocius remittet motum suum cum c quamcum d & ad probationem nego istam consequentiam motus b cum c est subduplus ad motum b cum d et in minori tempore q̄ subduplo remitteretur motus b cum c et cetera igitur velocius remittet b motum cum c q̄ cum d quia in remissione difforni facilius potest dari antecedens verum et consequens falsum sicut in proposito nam licet motus b cum c sit subduplus ad motum b cum d eo q̄ in minori tempore q̄ subduplo remitteretur q̄ alius quia tamen tardius et tardius remitteretur ille motus vt potest patere ex regulis superius positis ideo non sequitur q̄ velocius remittatur motus cum vna resistētia q̄ cum alia si tamen remissio esset vniiformis bene valeret illa consequentia negata

### Ad confirmationem concedo to

tam illam copulatiuam esse possibilem simpliciter et veram in casu ibi dato et causa est quia licet ille potentie sint equalis et medium equaliter resistat respectu vtriusq̄ potentie et tamen habet aliqua adiumenta a qualia non habet b quia grauitas b impedit leuitatem et b leuitas b similiter impedit grauitatem et tamen leuitas adiuuat grauitatem a et grauitas leuitatem ideo nō mirum est si vni illorum moueatur et aliud non possit q̄ diuersimode situatur in illo medio quod multum facit ad motū et ad argumentum in oppositum dico q̄ licet sit eadem proportio illarum duarum potentiarum ad medium extrinsecum tamen propter resistētiā intrinsecam stat q̄ vna illarum moueatur et alia non et licet aliqui velint sustinere q̄ in illo casu non mouetur sicut nec b tamen illud rationaliter sustineri non potest in casu posito ideo solutio data est sustinenda.

### Tercio principaliter arguitur sic

si opinio esset vera sequeretur q̄ a proportione equalitatis potentie ad resistētiā proueneret motus tam velocius sicut a proportione sexquialtera consequens est impossibile igitur velocitas non sequitur proportionem potentie ad resistētiā consequentia est nota cum minori maiore probō et pono casum q̄ sint a et b due potentie que moueant in eodē medio volo tamen q̄ a potentia habeat grauitatem terream vt 4 et leuitatem aeream vt vnum et b habeat grauitatem vt 2 sic q̄ sit omnino graue simplex terrem et medium sit equum resistētie vt vnum et tunc arguō sic sequitur bene velocitas penes causam debet attendi penes proportionem potentie ad resistētiā igitur ille due potentie eque velociter mouentur in isto casu patet consequentia quia equalis est proportio a ad suam resistētiā sicut b ad suam nam accepta resistētia intrinseca ipsius a que est vt vnum et similiter resistētia extrinseca que est vt vnum ille due resistētie faciunt vnam resistētiā totalem vt 2 respectu potentie vt 4 igitur illa potentia a mouetur a proportione dupla et potentia b vt 2 respectu resistētie extrinsece vt vnum ergo similiter b mouetur a proportione dupla et vltra sic arguō sic due potentie eque velociter mouentur in isto medio ergo quantuncūq̄ augetur istud medium eque velociter mouebitur vna illarum potentiarum sicut alia in illo medio aucto consequentia est nota per argumentum im-



## Questio secunda.

mediate precedens volo ergo q̄ ista resistentia que est vt vnum augeatur vsq; ad 2 & tūc sic arguo b potētia mouebitur in fine istius augmentationis resistentia a p̄portione sexquialtera q̄ resistentia extrinseca est vt 2 & intrinseca vt vnum que faciunt resistentiam totalem vt 3. respectu potētie vt 4 ergo similiter b mouebitur a p̄portione sexquialtera tenet consequentia per supra dicta & q̄ mouetur b a p̄portione equalitatis p̄bo b ē mere simplex potētia vt 2 & similiter resistentia vt 2. per casum igitur a p̄portione equalitatis prouenit tam velox motus sicut a p̄portione sexquialtera quod erat primo illatum & impossibile.

### Confirmatur si velocitas sequetur

tur p̄portionem potētie ad resistentiam sequeretur q̄d minutio resistentie est causa velocitatis motus grauis & leuis consequens est falsum igitur & opinio consequentiam p̄bo q̄ diminutio resistentie est causa maiorationis p̄portionis potētie super resistentiam & maioratio p̄portionis est causa velocitatis motus igitur de p̄mo ad vltimum sequitur q̄ diminutio resistentie est causa velocitatis motus grauis & leuis consequentis falsitatem p̄bo sicutam si sic sequeretur q̄ quanto aliquod leue magis ascenderet velocior esset motus consequens est contra experientiam igitur consequentiam p̄bo q̄ quanto aliquid magis ascendit tanto minorem resistentiam inuenit & per p̄ns velocius ascendit si forte concedis illatum & negas esse contra experientiam in mobilibus que naturaliter mouentur saltem sequitur q̄ si aliquid ḡ ue descenderet a concauo orbis lune vsq; ad centrum terre motus suus deberet remitti & esse magis tardus & tardus consequens est contra experientiam & in mobilibus mere naturalibus igitur & opinio antecedens p̄bo q̄ quanto in tali motu maioratur magis & magis resistentia versus terram & sic minoratur magis & magis versus principium motus & per p̄ns velocior debet esse in principio q̄ in fine.

### Ad tertium principale nego q̄ a p̄

portione equalitatis proueniret tantus motus sicut a p̄portione sexquialtera immo nō pot̄ prouenire motus a p̄portione equalitatis & concedo q̄ in illo casu a & b que uelociter mouebuntur quia non solum est aspiciendū ad resistentiam extrinsecam vt ibi tactum est sed etiam ad resistentiam intrinsecam & sic ab equali p̄portione mouebuntur & concedo vltimus q̄ illa resistentia aucta ad duplum a mouebitur a p̄portione sexquialtera sed b non mouebitur & nego istam consequentiam a & b potētie ab equali p̄portione mouētur super d̄ medium igitur quacunq; maioratio facta respectu d̄ medii si a non variata sufficit moueri in d̄ medio b sufficit moueri in d̄ medio neq; illud est contra dicta in argumento immediate precedentis q̄ non tota resistentia augetur & tamen tota resistentia b vel si dicas q̄ tota resistentia a augetur q̄ a tea erat resistentia vt 2 nunc vt 3 clarum est q̄ tota illa resistentia non est resistentia b & ex illo sequitur q̄ stat a & b eque uelociter moueri super d̄ resistentiam & tñ aliquid additum illi resistentie facit q̄ b non sufficiat moueri in illo medio bene tamen a sufficit moueri.

**Ad confirmationē concedo q̄ ceteris** paribus diminutio resistentie est causa velocitatis motus grauis & leuis & ad aliud satis sufficienter respondit sum vsq; ad vltimam replicam ad quam quia octavo philosophorum futurus est sermo vbi tractabitur de impetu pro nunc nihil dico.

### Quarto principaliter arguitur cō

tra primam regulam aristotelis sic non si aliqua potētia mouet aliquod mobile per aliquod certum spatium in aliquo certo tempore aliquantula certa uelocitate eadem potētia mouebit subduplam resistentiam in equali tempore per duplum spatium vel per equale spatium in duplo minori tempore igitur prima regula que est vna conditionalis opposita ista est falsa & similiter secunda regula consequentia est clara antecedens p̄bo aliquando potētia que mouet aliquam resistentiam mouet subduplam resistentiam magis q̄ in duplo velocius & aliquā tardius q̄ in duplo velocius & per p̄ns illa conditionalis est falsa & semper loquimur de potētia mere naturaliter mouente secundum sui posse q̄ alias non esset difficultas antecedens p̄bo & capio potēntiam vt 12 non sufficit mouere resistentiam vt vnum cum dimidio in duplo velocius q̄ resistentiam vt 3 ergo aliquando sufficit mouere tardius q̄ in duplo velocius & c. consequentia est nota antecedens potēntia vt 12 mouet resistentiam vt 3 a p̄portione ne quadrupla & solum sufficit medietatem illius resistentie sc̄ vnum cum dimidio a p̄portione octupla mouere sed p̄portio octupla non est dupla ad quadruplam sed minor q̄ dupla igitur non sufficit mouere resistentiam in duplo velocius q̄ resistentiam vt 3 tenet consequentia q̄ nunq̄ aliqua potēntia sufficit ad equale & precise mouere aliquam resistentiam in duplo velocius q̄ alias resistentiam nisi duplam p̄portionem habeat ad illam p̄portionem quam habet ad resistentiam in duplo tardius motam nam alias velocitas penes causam non sequeretur p̄portionem potētie ad resistentiam & capio eandem potēntiam que moueat resistentiam vt 8. & sic arguo ista potēntia magis q̄ in duplo velocius sufficit mouere resistentiam vt 4 ergo aliquando prouenit velocitas magis q̄ in duplo maior consequentiam relinquo notam antecedens p̄bo potēntia vt 12 solum mouet resistentiam vt 8 a p̄portione sexquialtera & resistentiam vt 4 sufficit a p̄portione tripla mouere sed p̄portio tripla est maior q̄ dupla ad sexquialteram igitur velocius q̄ in duplo velocius sufficit mouere illam consequentiam tenet per hoc quod dictum est sc̄ q̄ p̄portio uelocitatum sexquialtera & c. q̄ autem p̄portio tripla est maior q̄ in dupla ad sexquialteram p̄bo tripla p̄portio est maior q̄ dupla p̄portio sexquialtera que est precise dupla ad sexquialteram igitur antecedens patet quia maior est p̄portio 12 ad 4. que est tripla q̄ 3 ad 4. que est dubla sexquialtera igitur habetur q̄ prima regula aristotelis est falsa.

### Et confirmatur si ista quartate

gula esset vera sequeretur q̄ data aliqua potēntia q̄ mouet aliquod mobile aliqua uelocitate dupla potēntia ad illam potēntiam moueret eandem resistentiam in duplo uelociter p̄ns est falsum igitur autē p̄nauideretur bona quia si medietas alicuius potēntie mouet medietatem alicuius mobilis eadem uelocitate qua totum mouet totā resistentiam eodem modo dupla potēntia mouebit eandem resistentiam in duplo uelociter falsitatem p̄ns p̄bo & capio resistentiam vt ii que moueatur a potēntia vt vi. & sic arguo potēntia vt 12 non in duplo velocius mouebit illā resistentiam vt ii q̄ potēntia vt 6. igitur non si aliqua potēntia mouet aliqd̄ mobile aliqua uelocitate dupla potēntia mouebit idem mobile in duplo uelociter p̄ns est nota antecedens p̄bo potēntia vt 6 mouet resistentiam vt 2 a p̄portione tripla potēntia vt 12 mouet eandem resistentiam a p̄



## Octavi phisicorum

portione septupla s; portio sexupla non est tripla ad tripla sed minor q̄ tripla vt p̄ ex capitulo de proportio nibus igitur tardius q̄ in duplo velocius mouebit illam resistentiā vt si illa potentia vt 12 q̄ potētia vt 6 r̄ simili ter probabo q̄ aliqui velocius q̄ in duplo velocius mouebit illa potentia dupla q̄ potentia subdupla eandē resistentiam q̄s probo nam moueat potentia vt 6 resistentiā vt 4 r̄ sic arguo potentia vt 12 mouebit resistentiam vt 4 velocius q̄ in duplo velocius q̄ potentia vt 6 s; p̄ ositum autē p̄bo potentia vt 6 solum mouet resistentiā vt 4 a portione sexquialtera r̄ potentia vt xii a portio ne tripla sed proportio tripla est maior q̄ dupla ad sexquialteram igitur magis q̄ in duplo velocius mouebit illā resistentiam potentia vt xii q̄ potentia vt 6 r̄ per p̄ns quarta regula est falsa.

**Ad quartum argumentū nego q̄** ille regule sunt false & ad probationē concedo q̄ aliqua dotalis potentia mouet magis q̄ in duplo velocius medietatem q̄ totam resistentiam r̄ aliqui tardius q̄ i duplo velocius vt satis probatum est tater arguendū s; cū hoc dico q̄ aliqui in duplo velocius mouebit illa potētia medietatem resistentie q̄ totam resistentiā r̄ nego q̄ ex illo sequatur regulas esse falsas r̄ dico q̄ aristoteles intelligit sic regulā primā si aliqua potentia mere naturalis mere naturalit̄ moueat aliquā resistentiā r̄ secundum vltimum sui posse r̄ a portione dupla eadem potentia mouebit subduplam resistentiā in duplo veloci⁹ precise r̄ sic portionabiliter debet intelligi sc̄da regula r̄ sic argumēta nō currūt cōtra regulas datas r̄ per hoc etiam p̄ quōd bz intelligi tertia regula si aliqua potentia moueat aliqua mobile vniuersimode p̄ aliquo certum tps per certū spacium eandem potentia mouebit eandē resistentiā p̄ medietatem spacii in medietate illius tps r̄ d̄ vniuersimode notamet̄ nā si mediū esset taliter dispositum q̄ non posset ibi fieri motus naturalis vniuersimode s; difformis regula nō h̄eret verum sed pro maiori declaratione istarum regularum possunt adhuc alię alie regule poni quarum.

### Prims regula est si aliqua poten

tia mouet aliquā resistentiā a portione dupla eadē potētia mouebit medietatem resistentie hoc est resistentiā in duplo minorem in duplo precise velocius probatur regula sit portio vt 6 mouens resistentiā vt 3 vel per mediū resistens precise vt 3 diminuat̄ illa resistentia vsq; ad vnum cum dimidio & facta illa diminutione applicetur illa potētia illi resistentie que est vt vnum cum dimidio r̄ si antea illa potentia mouebat in vna hora gratia exempli per spacium centupedale postea mouebit eadem potētia illa resistentiā vt vnum cum dimidio in eadem hora pe du cēta pedalia vel in media hora per eadem centum pedalia quod probo sic qz portio 6 ad vnum cum dimidio est portio quadrupla que est dupla ad proportionem que est 6 ad 3 cuius prima sit quadrupla r̄ alia sit dupla Ex ista regula sequitur q̄ si aliqua potentia moueat aliquod mobile a portione quadrupla ad proportionē q̄ alia potentia sc̄habet ad suam resistentiam in quadruplo velocius precise mouebit suam resistentiā illa potentia que maiorem proportionem h̄z ad suā resistentiam q̄ alia r̄ si a portione tripla in triplo velocius r̄ sic portio nā biliter in altis dicendum ē. Ex ex istis duabus vltimis regulis sequitur q̄ si eēt aliqua potentia infinite grauitatis vt pro nunc tenetur esse possibile r̄ poneretur in concauo orbis lune elementis manentibus vt nunc subito vel in i

stanti descenderet illa potentia correlarium patet quia per dictas regulas si aliqua potentia moueat aliquā resistentiam a portione dupla per illud mediū aliqua certa velocitate vel in aliquo certo tempore descenderet si vero a portione in duplo maiori in duplo citius descenderet r̄ si a portione in quadruplo maiori in quadruplo citius descenderet r̄ sic p̄ur ergo si a qualibet portione maioris inequalitatis possibit moueatur vel ab i finitum magna portione infinite velociter descenderet r̄ per consequens in instanti vel subito descenderet.

### Secunda regula si aliqua poten

tia moueat aliquo mobile a minori portione q̄ a portione dupla potentia mouebit idē mobile magis q̄ i duplo velocius q̄ prima potentia r̄ eadem prima potentia mouebit in duplo minorem resistentiam magis q̄ in duplo velocius q̄ totā resistentiā regula probatur capias portio vt 6 que moueat resistentiam vt 4 in vna hora per spacium decupedale si illa potentia duplicetur ita q̄ fiat vt 12 mouebit eadē resistentiam in eadem hora vel eq̄ li magis q̄ per 20. pedalia vel per decem pedalia citius q̄ in dimidia hora quod probo prima potentia a portione sexquialtera mouet illā resistentiā r̄ sc̄da moueat a portione tripla sed tripla portio est maior q̄ dupla ad sexquialteram cum sexquialtera solum sit subdupla ad duplam sexquiquartam igitur velocius q̄ in duplo velocius mouebit aliquod mobile a potentia vt xii q̄ a potentia vt 6 similiter probatur alia pars conclusionis nā capta resistentia vt si que moueretur ab illa potētia vt 6 illa potētia citius q̄ in dimidia hora moueret illam resistentiam vt si per spacium decupedale eo q̄ maior ē q̄ dupla portio 6 ad ii ad proportionē 6 ad 4 cum ergo portio velocitatis sequatur portione potētiarū sequitur regulam esse veram.

### Tertia regula si aliqua potentia

moueat aliquo mobile a portio maiori q̄ dupla illa potētia duplicata mouebit tardius q̄ in duplo velocius illā resistentiā vel mobile r̄ eadē potentia non duplicata nec variata mouebit resistentiam in duplo minorem tardius q̄ in duplo citius hoc est non in duplo citius sed tard⁹ ista regula facilliter pot̄ probari ex dictis quia si potentia vt 6 moueat resistentiam vt ii in aliquo certo tempore aliquid certa velocitate potentia vt xvi non in duplo citius mouebit eandem resistentiam r̄ causa est quia propter illam duplicationem excessus non duplicatur portio immo est minor q̄ dupla portio quia primis illa potentia mouebat a portione quadrupla r̄ post duplicationem a portione octupla modo clarum est q̄ portio octupla ē minor q̄ dupla ad proportionē quadruplam r̄ sic non mouebit in duplo velocius r̄ hoc pot̄ probari alia pars regule.

### Quarta regula si aliquod mo

uens mouet aliquod mobile a portione dupla dupla potentia mouebit idem mobile in duplo precise veloci⁹ r̄ capio hic mobile resistens pro tota resistentia siue intrinseca siue extrinseca respectu mobilis r̄ mouentis r̄ ita cōclusio probatur sic exemplariter moueat a potētia vt 4 mobile vt i per spacium in vna hora potentia vt 5 per idē mediū mouebit idem vel equale mobile in duplo velocius hoc est inequali tempore mouebit per spacium duarum leucarum vel in media hora mouebit per tantū spacium sicut primū hoc probat portio velocitatis penes cas̄s prouenit ex portione potētiarū ad resistentiā ergo ad us



## Questio secunda

pla portione alicuius proportionis in duplo velocior motus puenit q̄ ab illa portione ad quā priā ē subdupla s̄z potentia vt illa vt 8 h̄z duplā portione ad resistētiāz vt 7 q̄ potentia vt 4 cū vna sit q̄dupla 7 alia dupla igit̄ i duplo veloci⁹ mouebit illud mobile p̄nā ē nota p̄ opinio nē istā 7 p̄ cōsequens regula ē vera. Et vt istis regulis cuz declaratione illarum regularū patere p̄t solutio ad oīa argumenta q̄ fieri p̄nt 3 4 istas primas regulas 7 q̄ alie regule sunt satis clare pertransco.

### Ad cōfirmationē nego q̄ ex quar

ta regula sequatur illud quod illarum est immo ex nulla regula aristotelis potest illud elici sed licet aliqui imponant aristoteli q̄ vt argumentum bene probat ista condicionalis est impossibilis si aliqua potentia moueat aliquod mobile 7c. dupla potentia mouebit eandem resistētiā in duplo velocius verum est tamen q̄ si intelligatur sic si aliqua potentia mouens a portione dupla 7c. tunc regula esset vera 7 ad probationem nego illam consequentiam factam ibi 7 quarta regula sic est intelligenda si aliquod potentia mouet aliquam resistētiā medietas illius potentie vel equale medietati hoc est subdupla potentia mouebit subduplam resistētiā in equali tpe per equale spacium loquor semper de potentia mere natural. 7c. neq̄ opz addere tot glosas istis regule sc̄z q̄ virtus 7 resistētia sunt dimidiabiles cum nulla sit potentia indimidialis ad sensum regule neq̄ opz addere similiter q̄ eadem sit portio medietatis potentie ad medietatem resistētie qualis est totius ad totam resistētiā q̄ non p̄t dari medietas potentie ad sensum regule quin habeat eandē portionem ad medietatem resistētie qualem habet tota potentia ad totam resistētiā 7 similiter dicendum ē de multis aliis glosis.

### Quinto principaliter aē contra re

gulas postas de intentione 7 remissione motus 7 primo contra illam regulam in qua dicitur q̄ si aliqua resistētia vniformiter crescat respectu potentie non variate velocius 7 velocius remitteretur motus illius potentie 7 arguit sic si illa regula esset vera sequeretur q̄ a portione vbi pla que est portio maioris inegalitatis non posset puenire motus consequens est falsum igitur 7 illa regula consequentia cum minore sunt satis clare 7 maiorem probō pono casum q̄ a sit potentia vt 8 b vero resistētiā vt vnum que in tota ista hora futura augetur vniformiter vsq̄ ad 4 7 quero an instanti terminatiuo prime tertie hore erit aliquis motus perditus 7 notū ē q̄ oportet dicere q̄ sic quia minorem resistētiā habebit illa potentia 7 per consequens tardius mouebitur q̄ ante suppono ergo q̄ totus motus in principio erat vt 3 tunc in illo instanti illius prime tertie terminatiuo erit solum motus veloc⁹ vt 1 7 per consequens ab vno gradu resistētie perditus est vnus gradus motus 7 tunc sic arguo in instanti terminatiuo secunde tertie hore erit acquisitus vnus alius gradus resistētie ergo tantum motus perdetur sc̄z vnus gradus probō consequentiam istam iste gradus resistētie est causa tam fortis 7 tate actiuitatis sicut primus ergo tantum auferet de velocitate motus sicut primus p̄nā tenet ex eo q̄ nihil concurrebat in instanti terminatiuo prime tertie ad remissionem illius grad⁹ motus nisi ille gradus resistētie 7 iste gradus resistētie acquisitus in instanti terminatiuo secunde tertie est tate actiuitatis vt suppono ergo tantum sufficere remittere sicut alius istorum gradu⁹ primus acquisitorum Et sic in instanti terminatiuo nullus q̄d⁹ mot⁹ remanebit imo erit oīno remiss⁹ vsq̄ ad nō gradū 7 in illo instanti portio potē

tie ad resistētiā erit dupla 7 a portione dupla nō sufficit produci motus quod erat probandum.

**Fortē dicitis q̄ argumētū nichil p̄** bat contra regulam immo ex regula sequitur oppositū illi⁹ q̄ dicitur in argumento sc̄z q̄ tantum faciet secund⁹ gradus resistētie sicut primus q̄ prim⁹ maiorem portionem causat q̄ secundus eo q̄ idē additū maiori 7 misri 7c. 7 velocitas isequitur portione geometricam 7 non excessum arithmeticum igitur non sequitur ex illo q̄ tantum remittatur motus ex secundo gradu resistētie sicut ex primo.

### Sed contra hoc arguitur duplici

ter prim⁹ sic tanta est actiuitas sc̄a gradus resistētie sicut actiuitas p̄mi 7 nō impeditur sua actiuitas magis q̄ actiuitas p̄mi ergo tantum v3 remitti motus per 3 gradus resistētie sicut p̄ primū vel def causa q̄re nō tā tum sufficit remittere ille gradus sicut primus.

### Secundo aē sic possibile ē q̄ mo

⁹ remittatur vniformiter vt dictū est in tertio phisicorū 7 non potest remitti vniformiter ab aliqua potentia naturali nisi per vniformē augmentationem resistētie vel per vformem diminutionem potētie igit̄ in illo casu vniformit̄ remittetur motus q̄ negatū ē 7 si dicas q̄ nō p̄t motus vniformiter remitti p̄ vniformem augmentationē resistētie potentia inuariata nisi velocius 7 velocius illa resistētia maioretur vt aliquantulum tactum est in regulis hoc est ad hoc q̄ aliquis motus vniformiter remittatur per maiorem resistētie potentia inuariata requiritur q̄ illa resistētia vniformiter portionabiliter augetur ad q̄ sequitur q̄ veloci⁹ 7 veloci⁹ augetur illa resistētia.

### Contra hoc arguitur sic sequeret̄

ex hoc q̄ velocitas motus localis penes effectum nō at tenderetur penes spacia pertransita in proportionabili tempore quod est contra dicta in tertio phisicorū 7 q̄ illud sequatur probō pono casum q̄ sint a 7 b potentie e quales v3 p̄t 8 7 sit vna resistētia quadrupedalis resistens vt vnum precise 7 sit vna alia resistētia bipedalis precise similiter resistens vt vnum 7 volo q̄ b moueatur super resistētiā bipedalem 7 a super resistētiā quadrupedalem tunc clarum est q̄ eque velociter mouebuntur ille due potentie super illas resistētiāz volo tñ cum hoc q̄ maioretur resistētia quadrupedalis vniformiter portionabiliter per totum sic q̄ remittendo motum suū vsq̄ ad non gradum a potentia in aliquo certo tempore q̄ tempus vocetur d pertranseat a potentia totam illas resistētiā sic q̄ in instanti terminatiuo illius 7 temporis primo illa potentia sit supra punctum terminatiuum in illi⁹ resistētie quadrupedalis volo etiam cū hoc q̄ resistētia bipedalis intendatur oīno eodē modo sicut prima resistētia sed cū hoc rarefiat vniformiter illa resistētia bipedalis precise sc̄dm partem non pertransitaz sic q̄ semper pūctus a quo incipit moueri b quiescat talit̄ er q̄ in fine illi⁹ tpe d sit primo illa resistētia quadrupedalis tunc arguitur sic iste due potentie sunt equales oīno 7 sp̄ erūt e quales 7 similiter sue resistētie sūt 7 erunt equales igit̄ eque velociter debent moueri super illas dummodo nullus sit impedimentum q̄ suppono sed probō q̄ non eq̄lia spacia pertransibunt in equali tpe ergo non eque velociter mouebūt cōsequens ē nota ex tertio phisicorū antecedēs p̄boa pertransibit spacium quadrupedale vt ex casu patere potest b autem non pertransibit spacium quadrupedale sed minus igitur nō equalia spacia pertransibunt q̄ aūt b non pertransibit spacium quadrupedale p̄bo nō p̄trā



## Septimi phisicorum

abit suā resistētiā igit non pertransibit spacium quodru-  
pedale a nō pbo qz aliqñ b mouebitur ita velociter preci-  
cise sicut punctum terminatiū sui resistētie qd vt dictū  
est semper mouebitur vniformiter z tardius qz b incipit  
moueri z cuz b remittet motū suū ad nō gradū a gdu ve-  
lociori qz mouebit illud punctū seqtur qd aliqñ deueniet  
ad gradum motus illius puncti capto ergo illud instans  
in quo eque velociter mouebitur b sicut punctus termi-  
natiuus suē resistētie z quero vel in illo instanti b mobi-  
le est super punctum illud terminatiū vel ante vel post si  
post vt notū ē nec in illo puncto qz cum semper post illud  
instans illud punctum mouebitur velocius qz b seqtur qz  
nunq postea attinget illud punctum z p pns nō pertrā-  
sibit b spacium quadrupedale neqz b erit ante illud pñctū  
vel citra qz postqz semper postea mouebitur b tardius  
qz ante z illud punctū vniformiter mouebitur cōtinue se-  
quitur b z nanqz erit sup illud pñctū terminatiū sui res-  
sistētie z per pns non pertransibit spacium quadrupeda-  
le qd erat pbandum z sic habeo qz velocitas motus loca-  
lis penes effectum non debet attendi penes spacia ptran-  
sita zc.

### Confirmatur ad idem inferendo

ex isto casu istius argumenti aliquid addendo qz b potē-  
tia remittet motum suū vsqz ad non gradū sup c resistē-  
tiā tñ sup nullū punctū cēius remittet motum suū ad nō  
gradum vel quiescet qd videtur implicare nam si ista po-  
tentia remittet motum suū super istam resistētiā vsqz  
qz ad non gradū ergo quiescet ab illo motu z vltra ergo  
in aliquo puncto quiescet z per pns ad aliquem punctus  
cēius remittet ista potentia motum suū vsqz ad non gra-  
dū cuius oppositum est illatum quod sequatur tñ pbo  
sic z pono casuz qz illa resistētia super quā mouebatur b  
in casu argumenti qd rarefiet vniformiter p totū magis  
qz ad duplum in illo tēpore d de quo dictum est in isto ar-  
gumento sic qz illa potentia non sufficiat pertransire il-  
lam resistētiā in illo tpe in quo remittit motum suū  
vsqz ad non gradum propter augmentationē resistētie sz  
etiam ppter rarefactionem illius resistētie quo posito ar-  
guo sic b potētia remittet motum suū ad non gradū  
in illa resistētia que vocetur c z tñ ad nullū punctū e  
remittet motum suū igitur illatum verū, pñā est nota est  
a nō pbo quo ad lēdm parte quia prima claret ex casu  
nam detur punctum ad qd remittetur ille motus b ad nō  
gradum z sit illud e z arguitur sic in aliquo instanti mo-  
uebitur b potentia eque velociter sicut e punctus in quo  
quidem instanti b potentia erit citra punctum z b poten-  
tia semper postea remittat motum suū z e semper moue-  
bitur vniformiter ergo b potentia non attinget e punctū  
z p cōsequens non remittet motum suū vsqz ad nō gradū  
in e puncto neqz qesct in eo z eodē mō pbabitur de quo  
libet alio puncto siue pio illo instanti pio quo eque velo-  
citer mouentur b z e sit b citra e siue sit b supra e neqz pō  
dici qz b pio illo instanti erit vltra e z postea pmissione  
motus b z ppter motuz c b aliqñ retrocedit vsqz ad e qd  
pbo sic b potentia post illud instans continue ante istās  
terminatiū motus aliquāter velociter mouebitur motu  
prio z mouebitur motu lationis puncti sibi immediati ergo  
nunq c punctus attinget b potētiā pz cōsequētia qz e  
punctus nunq attinget punctū illud supra quod in pcedi-  
to instanti erat b z non minus spacium acquirere b poten-  
tia qz illud punctum igitur non potest dici qz b erit vltra  
e punctum.

**Ad quintum principale responde-**  
tur concessa illa regula cū oibus aliis positis ibi nego qz

ex aliqua illarū regularū sequatur qz a propositione dupla  
non pueniet motus z ad probationē admissio illo casu vt  
est concedendū scdm rei veritatē nego qz scds grad⁹ resi-  
stētie tñ remittet motū sicut primus z ad primā pbatōnem  
qñ dicit qz est tante actiuitatis per se solus z sibi cōiun-  
ctus cum aliis sicut primus ergo tñ facit ad remissionem  
sicut primus dico qz h ille gradus tñ sufficit remittere  
de motu quantum aliis sibi equalis quoad actiuitatem  
tñ stat qz taliter adiugatur aliis qz proportionabiliter ma-  
gis faciat vna vice qz alia qz aliqñ potest coniungi sic qz  
cum alio vel aliis faciat proportionē duplā z aliqñ pro-  
portionē sexquialteram modo magis faciet qñ facit pro-  
portionē duplā qz qñ faciet proportionem sexquialteram  
z sic non inconuenit neqz est mirandum si vnus gradus a-  
liqñ magis faciat qz alius sibi equalis nec ppter ea seq ē  
qz vnus gradus sit maioris actiuitatis vel resistētie effē-  
tialis qz alius. Et ad scdm argumentū concedo qz ex vni-  
formi proportionabili resistētie acquisitione motus res-  
mittitur vniformiter z ad improbatōnem nego qz sequatur  
qz a z b potētie qz in illo casu semper mouebuntur ab e-  
quali proportionē in equali tempore in equalia spacia per-  
transibunt z dico breuiter qz ille casus non est possibilis  
scz qz illa resistētia vniformiter rarefiat ad duplum scds  
dum partem non pertransitam precise z qz sep moueatur  
b potētia sup illam resistētiā nunq retrocedendo vel  
circuendo qz sequeretur qz illud spacium in medio instan-  
ti esset pertransitum z p consequens non sep moueretur  
super illud spacium qz sequatur qz in instanti medio esset  
pertransitum pbo sic ille motus remitteretur vniformit  
ergo in triplo magis pertransibit in prima medietate tē-  
poris qz in secunda consequentia pz ex dictis i terrio phs  
sicorum z in toto illo tēpore sufficit ptransire 4 pedalis  
rates precise igitur in prima medietate pertransibit tres  
pedalitates z eodem instanti illa resistētia erit solū tres  
pedalitates igitur in illo instanti tota resistētia erit per-  
transita quod erat probandum propterea dico qz casus  
non est possibilis eo mō quo positus est sitardius z tardi-  
us rarefiet vel velocius z velocius in minori tempore qz  
si tpe casus esset possibilis z tunc sic nō curreret argumē-  
tum.

### Ad cōfirmationē nego qz in casu

argumenti vel aliquo alio sequatur illud illatum z ad p-  
bationem admissio toto casu dico qz si potentia b moue-  
tur ad motum puncti sibi immediati scz ad motum latio-  
nis remittet b potentia suū motum propriū ad non gra-  
dum ad aliquod certum punctum illius resistētie z dico  
qz in illo instanti in quo eque velociter mouebuntur b po-  
tentia z illud punctum in quo quiescet b erit citra illud  
punctum si vero non moueatur ad motum illius puncti  
sibi immediati etiam remittet motum suū ad aliquod  
punctum certum illius resistētie z dico qz in instanti in  
quo eque velociter mouebuntur potentia b z illā punctū  
ad quod talis motus finietur b erit vltra illud punctum z  
ex hoc pz solutio ad cōfirmationē p̄pilōgādo hāc ma-  
teriam pz penes quid habet attendi velocitae motus pe-  
nes cām z qualiter non sunt intelligende regule oino vt  
sonant sed ad sensum prius datum Et hec de questionese  
cuūda. Et qe seqtimo phisicorum.

**Explicit scriptum magistri Iogannis vullaert de gā-  
dauo in septimi phisicorum.**

**Incipit prima questio in octauum.**



### Questio prima.



#### Circa octauū phisicorum

in quo aristoteles determinat de dura-  
 tione motus moueo talem questionē  
 an implicat dictionē motū fuisse crea-  
 tū ab eterno hec q̄stio oritur ex verbis  
 philosophi qui dicit i hoc octauo mo-  
 tum fuisse eternū & cum auctoritas si-  
 dei catholice inconcusse teneat nihil aliud a deo esse es-  
 ternum merito mora est hec questio pro cuius solatione  
 aduertendum est q̄ creatum in proposita non accipitur  
 pro illo quod est productum possi non esse scdm duratio-  
 nem q̄ tunc nulla esset difficultas quin illud manifestā  
 inuolueret contradictionem sed petit vrrū deus potuisset  
 mundum taliter producere ita q̄ non esse eius non pre-  
 cessisset duratione suam esse.

#### Circa quā questionē duas repert

o opinionones oppositas. Prima tenet q̄ non ē possibile e-  
 tiam per diuinam potentiam aliquam re aliam a deo fuis-  
 se eternam vel ab eterno hoc dixerim aliqui ponunt dis-  
 crimē inter eternū & ab eterno. Unde dicunt q̄ nihil a-  
 liud a deo p̄t eternum eē q̄ eternum vt dicunt dicit nega-  
 tionem inceptionis dependentie & mutabilitatis ita q̄ ad  
 hoc q̄ aliquid fuerit eternū requiritur q̄ nūq̄ inceperit  
 esse & non habeat dependentiam ab alio nec p̄t mutari s̄  
 esse ab eterno dicit inceptionis negationē & affirmatio-  
 nem existentie hanc particulam addo q̄ licet chimera nū-  
 q̄ inceperit esse non tū ē concedendum q̄ fuerit ab eter-  
 no non tū faciendo vim in nomine intendit dicere hec o-  
 pinio q̄ implicat cōtradictionem mundū talem fuisse q̄  
 non eē ei⁹ non precessisset eius duratione. Alia est opinio  
 oīno huic opposita nec mirū illis eē videat q̄ dicit phīs  
 in primo thopicorum quarto capite esse p̄leumaticū an  
 istarū opinionum p̄babilis est & sine contradictione de-  
 fendī p̄t viso q̄ ad nullā partem adduci possunt rōnes  
 tam fortes aut euidentēs quin possint solui de quo videb-  
 im⁹ in sequentibus. Pro prima opinione quā insequūt  
 multi viri solennes pono talem conclusionem responsuā  
 ad questionem. Implicat contradictionem mundi fuisse  
 productum ab eterno & conclusio multipliciter probari p̄t  
 sed inferi⁹ probabitur arguēdo cōtra opinionē oppositā

#### Contra hanc conclusionē multi

pliciter arguitur & primo sic illud quod nō implicat d̄dic-  
 tionem non est negandum a potentia dei sed deū potuiss-  
 se mundum producere ab eterno nullas implicat d̄dictio-  
 nem igitur illud nō est negandum a potentia dei maior p-  
 batione non eget & minorem probō q̄ vel illud repugna-  
 ret ex per dei vel parte creature non primum vt patebit  
 ex sequentibus nec secundum q̄ non repugnat mundo at  
 alicui alteri rei vt erit sine fine igitur neq̄ repugnat ali-  
 cui tali rei vt fuerit sine initio antecedens est clarum ex fi-  
 de & consequentiam sic probō illi rei cui non repugnat et-  
 nitas in futurum non repugnat etiam eternitas in p̄teri-  
 tum igitur cum mundo aut alicui alteri creature nō repu-  
 gnat eternitas i futurum sequit⁹ nec tali rei repugnabit  
 eternitas in preteritum antecedens patet sufficienter  
 per philosophum arguentem contra opinionē platōnis  
 in primo de celo.

#### Secūdo quēadmodū cōiugit in

agentibus naturalibus & posita causa sufficienter & ces-  
 sante impedimento ponitur effectus ita contingit in agen-  
 tibus libere quia omni impedimento secluso potest poni

effectus sed deus ab eterno fuit causa sufficiens produ-  
 cere aliquam creaturam & non fuit causa aliquo modo im-  
 pedibilis igitur ab eterno potuit deus producere aliquā  
 creaturam.

#### Tertio si deus non potuisset mū-

dum aut aliquam creaturam producere a b eterno hoc  
 maxime ideo esset quia oportet causam esse p̄torem dura-  
 tione suo effectū sed vt patuit secūda q̄stione tertii phis-  
 sicorum illud non oportet vt ibidem declarat n̄ fuit de cor-  
 pore luminoso igitur simpliciter deus illud potuit. Assa-  
 tor patet quia si non potuit aliquis ab eterno nō eē posteris-  
 or deo duratione cum igitur deus fuit ab eterno seq̄t q̄ a-  
 liquis effectus potuit esse ab eterno sicut sua causa.

#### Quarto sic quicquid fieri potuit

ante quodlibet instans ad ymaginatio nem datum potus  
 it fieri ab eterno sed quocunq̄ instanti ad ymaginationē  
 dato ante illud mundus fieri potuit & esse productus igitur  
 mundus potuit esse productus ab eterno multe alie  
 rationes adduci possent sed iste pro presenti suffiunt.  
 Dimissa igitur hac opinione pono duas breues proposi-  
 tiones. Prima est possibile est aliquem effectum eē coe-  
 ternum sue cause. Nam aliquis est effectus quem non o-  
 portet esse posteriorem duratione sua causa & ita si ipi⁹  
 causa esset eterna eius effectus ei esse coeternus.

#### Secunda propositio nō implicat

contradictionem mundum fuisse productum ab eterno vt  
 opinatus est Aristoteles hec propositio patebit ex solu-  
 tionibus argumentorum quibus cōiter p̄batur opposi-  
 tum huius propositionis.

#### Cōtra istas propositiones at̄ pri

mo principaliter sic si deus potuit producere mundum ab  
 eterno dabile esset infinitum multitudine & magnitudine  
 quod est falsum probō tamen sequelam si mundus fuisset  
 ab eterno infiniti fuissent dies p̄el erit si igitur quolibet  
 die deus produxisset vnam formam intellectiuam nunc ef-  
 set infinita multitudo animarum.

Igitur daretur infinitum multitudine & per illud facile  
 probari potest posset dari infinitum magnitudine quod  
 si concedatur infero q̄ posset dari aliquod figuratum infi-  
 nitum quod implicat ex terminis nam figuratum est q̄  
 termino vel terminis clauditur infinitum vero est q̄cum  
 non terminatum consequentiam probō deus potuisset a-  
 licui sphere ab eterno producte quolibet die circunduce-  
 re circulum pedalem quod si fecisset talis figura esset ina-  
 finita igitur.

#### Confirmatur si celum potuiss eē

productum ab eterno vt ymaginatur Aristoteles seque-  
 retur q̄ celum compleuisset infinitas reuolutiones & ita  
 infinite reuolutiones essent pertransite quod est falsum  
 consequentia est clara q̄ quacunq̄ reuolutioe data aliq̄  
 fuit prior illa falsitatem tamen illas sic ostendo duplici  
 modo sic de ratione pertransitē ē q̄ ipsum sit totaliter  
 completum & acceptum & nihil ipsius sit accipiendū lux-  
 ta illud infinitum est cuius partem accipientibus semper  
 restat aliquid accipiendum & per consequens nihil potest  
 esse preteritum & infinitum & ita si ille reuolutiones sunt  
 preterite non sunt infinite.

#### Secūdo sic seq̄retur q̄ aliqua multi-

tudo infinita excederet ab alia nā p̄les su est reuolutioes



## Octavi phisicorum

mercurii & saturni. Nam saturnus integrā fere suā reuolu-  
tionē pericit in tribus annis mercurius autē in spatio 3. 6.  
& 5 dierum & fere sex horarum sicut venus & sol igitur  
plures reuolutiones cōpleuit mercurius & saturnus & tñ  
finitas reuolutiones compleuit ipse saturnus igitur.

### Ad primum principale respōdet

ab aliquibus tenentibus nostras ppositiones q̄ deus nō  
potest producere infinitum magnitudine aut infinitam mol-  
titudinem rerum separatarum & dico q̄ argumentum est  
proprium ad concludendum propositum siue enim teneat  
q̄ deus potuit producere mundum ab eterno siue non.  
Potest fieri argumentum de partibus proportionalibus  
hoze & dicerent q̄ nulli fuerunt omnes dies precedenti  
sicut nec dabile sunt omnes partes pportiones alicuius  
ius contrā sed clarum est q̄ si mundus fuisset ab eterno  
infiniti fuissent homines & nunc essent infinite aie ratio a  
ies. Propterea tenendo mundum posse fuisse ab eterno  
concedo q̄ deus potest producere infinitum multitudine  
magnitudine aut intentione & ad improbationem nego  
q̄ aliquid figuratum esset infinitum & ad probationem  
dico q̄ casus ibidem postus implicat ratio enim q̄  
q̄ sit possibile q̄ deus produxisset aliquam spheram ab e-  
terno tñ cum hoc non stat q̄ quolibet die fuisset circundu-  
ctus aliquis circulus pedalis q̄ cum quamlibet diem p-  
cesserunt infiniti dies in quolibet die fuissent produci in  
finitis circuli pedales & ita ante quamlibet diem illa spher-  
a fuisset infinita & ita nec fuisset sphaera nec potuisset illi  
corponi infinito circunduci aliquis orbis.

### Ad confirmationē r̄h̄detur conce-

dendo q̄ si celum fuisset ab eterno ipsum compleuisset p-  
finitas reuolutiones & q̄ infinite reuolutiones essent p-  
transite cathogoreumatice & sin cathogoreumatice hoc di-  
co q̄ non est mihi intelligibile q̄ infinite reuolutiones  
essent pertransite sincathogoreumatice & non essent infi-  
nite reuolutiones cathogoreumatice pertransite & ulterio-  
nego falsitatem illius & ad primā probationē cōcedo q̄  
de rōe p̄teriti ē q̄ nihil ipsius sit accipiendū & nego q̄ op-  
positam illius sit de ratione infiniti quid autem p̄tendit  
ur per illud dictum commune patebit sufficienter i ma-  
teria de infinito Ad secundam probationem concedo q̄ si  
mundus fuisset ab eterno vt ymaginabatur philosophi  
mercurius com̄pleuisset infinitas reuolutiones quemad-  
modum & saturnus nec plures cōpleuisset mercurius q̄  
saturnus. Non enim reperitur equalitas proprie dicta in-  
ter finita aut excessus aliquis & sic non habetur q̄ aliqua  
multitudo infinita exceditur ab alia. Et p̄ hoc p̄ solutio  
ad illud argumentum cōe si mundus fuisset ab eterno tē-  
pus fuisset ab eterno & per idem poterit esse eternum a  
parte post quo posito sequitur q̄ pars est maior q̄ totum  
cuius est pars q̄ declaratur sit totum tempus p̄teritū  
vsq̄ ad meridiem a & totum tempus futurum terminatū  
ad a sit b totum autem tempus p̄teritū m ad horaz sex  
tam mane sic c & totum tempus futurum terminatum ad  
c sit d isto posito sic arguitur a & b sunt equales sed d est  
maius b igit̄ etiam est maius a & d & c sunt equalia igit̄  
c est maius a & cum c sit pars a sequitur q̄ pars est maior  
q̄ suum totum. Unde breuiter ad illud dico q̄ nullomo-  
do reperitur equalitas inter duo infinita nā equalia sic  
se habent q̄ nulla pars vni r̄m cōriet q̄tū cōtinet aliud  
modo illud non contingit in pposito de a & b vel c & ita  
nego q̄ a & b sint equalia. Forte dices proprium est q̄ tri-  
tati secundum eb̄ equalē vel inaequalē dici igitur illa q̄ tria  
aut sunt equalia aut inaequalia.

### Ad hoc dico q̄ dupliciter aliqua

dicuntur esse equalia vtz positive & priuatiue illa sūt eq̄lia  
positive que mediant inter maius & minus & sic nulla q̄  
ta sunt equalia nisi illa sunt finita nam nulla infinita me-  
diare possunt inter maius & minus illa vero sunt equalia  
priuatiue que sic se habent q̄ nullum illorum est altero ma-  
ius aut minus quorum quodlibet est q̄tū & hoc modo  
duo infinita possunt dici equalia. P̄t̄er hic q̄ri quō sal-  
uasset aristoteles infinitatem temporis quia secundū eū  
in quarto tps est numerus motus & cum per eū ois nu-  
merus sit numeratus vel numeralis sequitur aliq̄s infini-  
tū eē numeratū vel numerale quod est contra philosophū

### Tuz etiā tempus ē mensura mo-

tus & cum omnis mensura debeat esse nota sequitur q̄ in-  
finitum est notum cuius oppositum videtur velle cum di-  
cit in secundo infinitum vt infinitum ē ignotum sed hoc  
facile dilat p̄t̄ propterea pertransio.

### Sec̄do principali ter arguitur sic

si deus produxisset mundum aut aliquam aliaz rē a se ab  
eterno necessario illā produxisset sed p̄ sc̄am conclusio-  
nez possibile ē q̄ deus produxisset aliquā rem aliā a se ab  
eterno igit̄ possibile ē deū p̄duxisse aliquam rē aliā a se na-  
cessario q̄d est ip̄ossible maiorē aut sic probō & pono q̄ a  
creaturam deus produxisset ab eterno tunc sic ostendo p̄  
positum vel deus potuisset nō produxisse a vel nō potuis-  
set non produxisse a si sc̄am necessario p̄duxit a si p̄mū  
sit arguo vel potuisset p̄duxisse a anq̄ produxit a v̄ p̄  
tuisset nō p̄duxisse a q̄ produxit a vel potuisset nō p̄du-  
xisse a post q̄ produxit a nullū illorū ē dicendū igit̄ simpli-  
citer deus non potuisset non produxisse a p̄na est clara &  
q̄ non possit dici p̄mū p̄ q̄ dato opposito sequitur q̄ a  
te eternum aliquid fuit nec p̄t̄ dari sc̄am q̄ suppono q̄  
oē q̄d ē q̄n ē necessario est nec p̄t̄ dici tertium q̄ q̄d sal-  
cum ē nō p̄t̄ non fuisse. Relinquit ergo q̄ si deus produ-  
xisset a ab eterno nō potuisset non produxisse a & p̄ p̄na ne-  
cessario produxit a q̄d erat probandum.

### Confirmatur si de<sup>o</sup> potuit produ-

cere lapidem a ab eterno consimili ratione potuit eū p̄-  
ducere ab eterno in aliquo aere & ipsum derelinquere in  
sua naturali dispositione p̄na est clara q̄ si vnum sit possi-  
bile deo & relinquit non erit impossibile q̄ si concedatur  
probo q̄ ad illud sequatur contradictio & pono postq̄ il-  
lud est possibile deo ita ipsum de facto fecisse quo posito  
quero vel ab eterno lapis fuisset in terra vel non. Si p̄na  
primum sequitur q̄ deus ipsum non produxit in aere q̄d  
est contra casum. Si secundum sequitur q̄ per finitū tē-  
pus solum fuit in terra & per consequens per finitū tem-  
pus fuisset in aere quod est falsum nam ibi fuisset violente  
& non impeditus igitur solum ibi stetit per tempus fini-  
tum & non per tempus infinitum.

### Ad sc̄am principale respōdet

negādo q̄ si deus produxisset aliquam rem aliā a se ab e-  
terno q̄ illaz necessario p̄duxisset & ad probationē h̄z i es  
possunt esse fractiones vt clarū ē & dico tñ q̄ ipsa conclu-  
dit vnum falsum & negatum ab oibus concedunt enim  
theologi q̄ si deus aliquem p̄destinavit ab eterno eum  
p̄destinavit & tunc per similem modum arguendi proba-  
retur q̄ necessario deus illum p̄destinasset quod nullū  
concederet & sic patet facilis responsio ad argumen-



### Questio prima

tum forte dicitur creatura a se conuenit non esse sed esse si sibi conuenit ab alio igitur cuiuslibet creature prius conuenit non esse q̄ esse et p̄ p̄ns implicat dare aliquā creaturā cuius non esse non precesserit suum esse. Ad hoc dico distinguendo q̄ non esse conuenit creature a se vel si illa negario teneatur infinitanter et sic neganda est illa p̄p̄ cū sit affirmatiua de subiecto non supponeate. Si autem illa negario teneatur neganter concedenda est illa p̄positio cum valeat hanc nullum esse conuenit creature de se quod est verum quum creatura nihil habet a se sed ab alio

**Ad confirmationē cōcedo q̄ sicut** deus potuit producere a lapidem ab eterno q̄ etiam potuisset enim producere ab eterno in aliquo aere distinguendo eum in sua naturali dispositione et admittendo q̄ ita fecerit de facto & dico q̄ cum toto casu est possibile q̄ ille lapis adhuc sit in aere perit enim deus cū ibi de tunc adhuc derelinctus fuisset in sua naturali dispositione vel aliter adhuc poterat fieri q̄ aer ille fuisset taliter dispositus in resistentia q̄ lapis ille p̄ infinitum tēpus fuerit motus p̄ ipsū aerem et adhuc non diuiserit forūm illud medium respondendo tñ ad intentionem argumenti sc̄s q̄ fieret sic q̄ deus ibi produxisset lapidem qui nō fuisset ibi deuentus per tempus infinitum. Dico q̄ et alius implicat contradictionem nec ex illo habere potes q̄ deus non possit producere illum lapidem ab eterno q̄ admodū possibile est q̄ deus produxerit mulierem pregnantē ab eterno ita etiam q̄ detur primus filius ipsius sed oportet q̄ ille etiam fuisset ab eterno sed implicat aliquas tales mulierem fuisse ab eterno cuius daretur primus filius qui tamen solum durasset per tempus finitum.

**Tertio principalit̄ arguitur si causa** effectiua naturalit̄ agens fuisset ab eterno nō potuisset producere effectum sibi coeternum igitur si causa libera fuisset ab eterno non potuisset producere effectum sibi coeternum p̄ns est manifesta et añs patet q̄ dato opposito ex empl̄ gratia signo aliquē ignē et quero vel si ille ignis fuisset ab eterno splendor eius aut aliquis alius effectus eius fuisset ab eterno vel non si scdm̄ haberetur propositum si primum sic arguo vel si ignis ille produxisset illum splendorē ex nichilo vel ex aliquo non est dicēdū primum q̄ creatura non potest creare vt visum est q̄ tōdē vltima p̄mi physicozum et etiam non est dandum secundum quod sic probō vel illud agens naturale produxisset illum effectum de aliquo per motum aut per mutationes si per motum sequitur q̄ ille effectus non fuit contrarius sue cause si per mutationem sequitur q̄ in aliquo instanti primo fuerit ille effectus et per cōsequens etiam non fuit ab eterno q̄ aut fuisset in aliquo instanti p̄mo probatur si cut mor̄ mensuratur tempore ita mutatio mensuratur instanti si igitur effectus ille fuisset productus p̄ mutationem sequit̄ q̄ dabile ē instās quo mēsurabat ita mutatio et p̄ns dabile est instans in quo effectus ille primo fuit et ita hētur q̄ ille effectus nullomodo fuit coeternus sue cause quod erat probandum.

**Cōfirmatur si esset possibile aliquem** effectum esse coeum sue cause sequeretur q̄ eēt possibile aliquod vestigium pedis fuisse ab eterno p̄ns p̄ q̄ possibile ē aliquem pedem fuisse ab eterno i puluere quo posito in esse vestigium huius pedis ab eterno fuisset in puluere igitur possibilitatem tñ illius sic ostendo illā vestigium fuisset factus per motū localē s̄z oīs mor̄ localis est de termino a quo ad terminum ad quem igitur illud

v estigium aliqui fuit et per consequens non fuit ab eterno factum per impressionem pedis in puluere et ita ille effectus non fuisset coeum sue cause quod infert propositus

**Ad tertium principale r̄ndet cōcedendo** illam conditionalem sed nego añs et ad probationē nē concedo q̄ si ignis fuisset ab eterno effectus suus sibi fuisset coeum et q̄n petis vel produxisset illum effectum ex aliquo vel ex nichilo do primum et ad improbationem nego q̄ produxisset illum effectum per motum aut mutationem immo in quolibet instanti post primum instans esse alicuius effectus i quo talis effectus manet dūmō sua cā nō transmutetur talis effectus producitur a sua causa ex aliquo et tñ in nullo tali instanti producitur per motum aut mutationē. Alium modum dicendi h̄z cōmentator dicit q̄ duplex ē factio et terminata et interminata factio et terminata ē illa que mensuratur tpe vel in instanti factio aut interminata est illa que nec mēsuratur tpe nec istāci sic si ignis fuisset ab eterno aliquis eius effectus fuisset factus ab eterno et hoc factio ē terminata et factum tali factio ē non presupponit aliq̄ subiectum iste tñ modus dicendi incidit in re cum dictis.

**Ad confirmationē r̄ndet concedēdo** p̄ns et nego impossibilitatē illi et ad probationē dīstinguo q̄ illud vestigium fuisset factū per impressionē pedis i puluere vel si intelligas ad hunc sensus q̄ pes ille q̄n q̄p̄ mo ip̄mebat i puluere et si sic clarū ē q̄ illud ē negadū vel si intelligas q̄ illud vestigium sic fuisset ab eterno q̄ fuisset pes ille sp̄ impressus in puluere et hoc est verum et q̄ pes ille nō sp̄ fuisset in eodem puluere ideo dico q̄ pes ille nō fuisset motus localiter nec illud vestigium fuisset factus per motum localem.

**Quarto principalit̄ arguitur sicut** deus potuit producere aliquē hōiem ab eterno potuisset ipsūm cōseruare generantes alios hōies q̄ hucusq̄ eēt preferuati cōsequens effectus falsū ē et añs bonitas cōsequentiē clara et falsitatez p̄ntis sic ostēdo si illā sit possibile p̄da ē q̄ tē et sequitur q̄ stantibus extremis media sūt infinita q̄ est falsum darentur enim in casu primus et vltimus homo inter quos essent infiniti homines.

**Confirmatur si possibile esset mō** dum fuisse ab eterno possibile esset aliquem hōiem ab eterno fuisse mortuum postq̄ fuisset viuus q̄ implicat q̄ vel per tempus infinitum fuisset mortuus et sic non fuisset antea viuus si solum p̄ tempus finitū sequitur q̄ nō ab eo non fuit mortuus sequela tñ sic probat̄ et pono casū supposita eternitate mundi q̄ quotiens fuerit eclipsis totiens sortis fuerit mortuus et quotiens fuerit non eclipsis totiens fuerit viuus isto posito patet q̄ b̄ eterno fuerit eclipsis postq̄ fuit nō eclipsis igitur sortis ab eterno fuit mortuus postq̄ fuit viuus cōsequentiā tenet ex p̄pothēsi igitur

**Ad quartum principale respōdet** concedendo esse possibile q̄ nunc sint infiniti hōies iter quos dat p̄m et vltimus nec icōuenit q̄ stantib̄ extrēis media sint infinita nam inter duo puncta mediant infinita puncta et infinite partes linee posset etiam deus producere numerū infinitum qui tamen haberet primam et vltimam vnitatem.

**Ad confirmationē patet solutio** dictis epilogo hanc m̄az p̄z qd̄ sit dicendū ad q̄stionē p̄positā quomodo nullam repugantiā inuoluit aliquem esse



## Octavi philicozum

etum fuisse coeum sue cause siue ipsa sit naturalis siue li  
bera sed priusq̄ finem huic questioni imponam peto an  
ne recte fuit aristoteles et suus comentator opinionis illi  
q̄ mundus nunq̄ incepit esse et breuiter eos eos sic arguo  
astra q̄ sunt in orbe signoru non sunt eterna igit̄ neq̄ ille  
orbis est eternus ams probo sic q̄ detur oppositū q̄ illa a  
stra sint eterna et cum ipsa mouētur motu perpetuo et viii  
formi sequitur q̄ infinite tales influentie fuerunt quales  
fuerūt tpe aristoteles imo forte meliores et ultra sic arguo  
neceffe est hunc mundum inferiorem esse continuū latio/  
bus superioribus vt tota eius virtus inde gubernetur et  
etiam sol per suum motum in obliquo circulo est causa ge  
nerationis et corruptionis horum inferiorum igitur in  
finiti fuerunt philosophi ante litterature quante fuit  
aristotelis qui fecerunt confimiles imo forte meliores  
libros in logica et philosophia q̄ aristoteles q̄ nō conce  
deret aristoteles diceremus enim q̄ libri precedentium  
philosophorum venēst ad manus ipsi philosophi quos  
sibi dolose ascripsit et ita mentitus esset cū dicit in fine lo  
gices aliquos fuisse primos inuentores artium et q̄ glo  
riatur se esse inuentorem artis dialectices eo q̄ sufficient  
riam compleuit et propterea detit sibi gratias reddi men  
titus etiam fuisset comentator in prologo super libros  
philicozum cum dicit aristotelem fuisse hominem p̄ que  
deus manifestauit occulta nature supposita enim eterni  
tate mundi dicam infinitos alios fuisse philosophos et do  
ctores et ingeniosos aristotele nec valet dicere q̄ ex eo q̄  
deus est causa libera q̄ nulli tales fuerit phi an dicit aris  
totelis quia clarum est q̄ scdm aristotelem deus et intelli  
gentie et celum sunt agentia naturalia. Forte dicit phis  
q̄ intellectus et voluntas sunt virtutes in hoc mundo in  
feriori et tñ non gubernantur a virtutibus celestibus et i  
deo licet fuissent ingeniosiores aut saltem eque ingeniosi  
sicut aristoteles ad hoc tamen q̄ composuissent libros ne  
cessarium fuisset q̄ vsi fuissent illis potentiis que nō gn  
bernantur a virtute supercelesti q̄ tñ non fecerit et p̄te  
rea argumentum non currit sed hoc dicere videtur eē p̄  
sumptuosum propterea sufficit in hoc mouisse. Et hec de  
questione prima eius octauo.

Sequitur secunda questio.

**Veritnr secundo vtrū pro/  
fectum dum reflectitur in puncto reflexionis  
quiescat.** Pro solutione huius questionis no  
tandum est q̄ illi motus dicuntur reflexi qui sic se hnt q̄  
terminus a quo vnus est terminus ad quem alterius et cō  
tra vt si aliquid moueatur ad a ab b et postea a b ad ip̄s a  
nō tñ ē ymaginandum q̄ oporteat oīno eundem p̄ctuz  
esse terminum a quo et terminum ad quem illoz motuū si  
enim aliquid mobile proiectiatur sursum ad b et iterū reuer  
tatur ad aliquid aliud punctum et non ad illud idē a quo  
primo proiectebatur illi motus eque bene dicuntur reflexi  
sicut si terminus ad quem secundi motus fuisset omni  
no idem punctum quod erat terminus a quo primo motus.

**Insuper aduertendū ē q̄ motuuz  
reflexorum aliqui sic se hnt q̄ vnus sit ab intrinseco et al  
ter ab extrinseco aliqui autē sic se hnt q̄ vterq̄ illoz ē ab  
extrinseco exemplum primi si sursum proiectiatur aliquid mobile  
grue et iterū reflectatur tunc primus ē ab extrinseco scds ab  
intrinseco et ep̄li scdm si proiectiatur vna pila sursum et redierat a  
liq̄ aliud graue descendēs a quo reflectatur tunc vterq̄  
illorum motuum est ab extrinseco h̄ secundus motus ali  
qualiter pueniat ab intrinseco. H̄is notatis ponit talis  
p̄clo responsiua inter quoscūq̄ motus reflexos cadit quies**

es media hanc conclusionem sufficienter derelinquo p̄ba  
tam a philosopho in textu q̄n probat nullū motum locale  
esse perpetuum nisi circularem de quibz aut motibz re fle  
xis intelligatur hec conclusio p̄a tebic ex solutionibus ar  
gumentorum.

**Contra dicta primo principaliter**  
arguitur sic et primo hoc q̄ dicitur ē q̄ si aliq̄s graue p  
ticiatur sursum et iterū reflectatur q̄ illi motus reflexi sic se  
hnt q̄ vnus est ab extrinseco et aliter ab intrinseco et hoc  
sic et pono q̄ fortes proiectiatur aliquid graue sursum et que  
ro vel illud graue postq̄ exiit manū proiectientis mouetur  
a materia vel a forma aut aliqua qualitate ipsius grauis  
et clarum est q̄ non q̄ dicitur ē q̄ ille motus sit ab extrin  
seco tum etiam q̄ talis motus simpliciter ē violentus et p  
p̄ns sit passio non conferente vim q̄ si dicas q̄ sit ab ali  
quo extrinseco vt prius dictum est vel hoc esset a proje  
cienti vel ab aere impellente vel a celo vel aliquo alio nul  
lum istorum dici potest igitur.

**Cōfirmatur iter nullo motus re  
flexos cadit quies media ergo propositū assūptū probo**  
oēs motus reflexi sic se hnt q̄ vel vterq̄ illoz est ab ex  
trinseco vel vnus ab extrinseco vel vnus ab intrinseco et  
alter ab extrinseco sed inter nullos duos motus reflexos  
habētes se aliquo istorum modorum cadit quies media  
igitur inter nullos duos motus reflexos cadit quies me  
dia consequentia est clara cum maiore et minorem probo  
et primo de primo membro et pono q̄ aliquid graue proje  
ctiatur sursum et illi obuiet vnum aliud graue a quo po  
no q̄ reflectatur quo posito peto uel inter illos motus  
reflexos cadit quies media vel non si scdm habetur p̄  
positum si primum infero duo inconuenientia. Primum est  
q̄ aliquid graue p̄ suū locum naturalem non impeditus  
non mouetur ad suum locum naturaliter. Secundum ē  
q̄ a portione maioris inequalitatis non prouenit actio  
primum inconueniens sic deducitur i tpe iter medio inter  
illos duos motus reflexos illud graue quiescit et est extra  
suum locum naturalem q̄ erat probandum q̄ secundum  
inconueniens sequatur sic probatur et adiungo casus q̄  
grauē q̄ sic proiectiatur sursum sit minoris resistentie q̄ g  
ue cui obuiat ē actiuitatis tunc sic inter illos motus re  
flexos cadit quies media sequitur q̄ etiam tunc graue  
quod descendit quiescit et per consequens tunc nō pellit  
aliud graue deorsum et tñ habet proportionem maioris i  
equalitatis super aliud graue et per consequens propor  
tione maioris inequalitatis non prouenit actio imo pot̄  
a portione minoris inequalitatis nunc probo de scdo  
membro et pono q̄ fortes proiectiatur p̄ilabeorsū et reflectat̄  
tunc peto vt prius vel inter illos motus cadit quies me  
dia vel non si scdm habeo p̄positū si primum sequitur q̄ ali  
quid ē in suo loco naturali et tamen recedit a suo loco na  
turali et tñ nec ab extrinseco nec ab intrinseco cōstellariuz  
est clarum ex dictis.

**Circa primum argumētū princī  
pale in quo tangitur difficultas illa quā tangit phis i  
hoc octauo a quo vterq̄ moueatur p̄iectū. Notādū ē q̄ ml  
te de hoc fuerūt opiniones aliqui dixerunt q̄ proiectum  
post recessum a manu proiectientis mouetur ab aere et isti  
adhuc inter se sunt bipartiti quidam enim sic ymagi na  
bantur q̄ proiectiens pellit ipsum proiectum a suo loco  
quemquidem locum aer sub intrat et ille aer pellit ipsum  
proiectum ad aliam partem et ita continue pellitur ip̄suz  
proiectum sed hec ymaginatio propter aliquas expe  
rientias stare non potest docet enim experientia q̄ na  
uis velociter tracta contra fluxum aque ip̄suz tra**



hentibus cessantibus adhuc mouetur ascendendo contra fluxum aque & non potest dici qd tunc moueatur ab aere pellente eam q: si quis existat in malo nauis percipit aeternam resistentem & non pellentem. Tu quia docet experientia qd si nauis sepiena leuo qd partes feni sepentur ab aere resistentie & tamen non feuarantur a parte posteriori propter aeternam pellentem insuper non potest reddi causa scdm hanc ymaginationem quare non sufficit quis proirere fabam ad maiorem distantiam qd sagittam imo si hec ymaginatio sit vera facilliter probabitur oppositum quia si ab aere mouetur sequitur qd cum facilis aer potest mouere paruum pondus qd magnum longius mouebit fabam proiectam qd sagittam & eodem modo sequeretur scdm hanc ymaginationem qd machina bellica ad maiorem distantiam moueret aliquem globum ligneum qd ferreum qd est falsi ratione etiam sic arguo sic si proiectum moueretur ab aere pellente hoc maxime esset propter fugam vacui sicut aliqui istorum dicebant sed probo qd non q: tunc sequere qd quodlibet pictrum moueretur vsq ad cocauum celi quod est falsum probatur tamen sequela semper manet equalis fuga vacui & etiam equalis sequela aeris posterioris igitur proiectum semper mouebitur quoad vsq saltem aduenit & impeditum.

**Alii autem ymaginabatur proiectum etiam moueri ab aere non quidem illo modo ut prius dictum est sed sic qd proiectum dimittitur ille qd picit mouet aerem qd proximus est picetro qd ille aer iterum mouet aerem sibi proximum. Sed iterum hec ymaginatio non valet qd inconuenientia que sequuntur ad primam opinionem quoniam ad se istam.**

**Aliquo tamen unico argumeto contra istos duos modos dicendi aliquid mobile mouetur motu circungiracionis & hoc mouendo in suo loco & tamen neqz mouetur ab aere impellente aut ab ere qui mouetur a proiectante igitur isti duo modi sunt insufficientes pna est clara & ad pbatio antecedentis est manifesta de troco qd in tali motu vna pars aeris non pellit aliam & hinc vna istarum opinionum videtur fuisse de mente philosophi communiter tamen tenetur alia opinio que falsis est qd motus proiectorum quiescente primo proiectante sunt a virtute in pfecta in ipsis proiectis sic vsq ad primas proiectas dat virtutem proiecto mouendi ad illam differentiam positionis quam respicit quemadmodum prius dictum fuit de magnete quod alter tribuit virtutem attractiuam ipi ferro per quem moueri potest ad omnem differentiam positionis & qd aliquid proiectur sursum tunc velocius mouetur in principio qd circa finem & velocius circa medium qd circa finem & hoc qd continue talis virtus magis & magis debilitat & qd sagitta plus recipit de hac virtute qd pluuia ideo ad maiorem distantiam moueri potest. Tu super aduertit qd aliqui impetum vocat communis opinio grauitatem aliquam leuitatem vnde qd pila proiectur sursum non mouetur a grauitate sua naturali quia ille motus sursum est contra naturam grauitatis illius ergo ab aliqua leuitate saltem accidentali & illa leuitas accidentalis vocatur impetus vbi notandum est qd duplex est grauitas quedam est grauitas naturalis & est illa quam corpora graua ex sua natura determinat vt grauitas quam determinat sibi terra propter quam mouetur ad locum suum naturalem. Alia est grauitas accidentalis que non consequitur naturam propriam subiecti vt grauitas qd moueretur lapis deorsum proiectus ab aliquo extrinseco propter quam mouetur velocius qd moueret si non fuisset picetus sic ab extrinseco & proportionabiliter dicendum est de leuitate nam leuitas qd moue-**

f ignis sursum est igni naturalis leuitas vero qd mouetur lapis sursum est accidentalis vbi qd lapis picitur deorsum ab aliquo extrinseco mouetur velocius qd a proportionem sue grauitatis naturalis qd supposito qd aer vniuersalis resistentem per totum vt & lapis grauitatis essentialis vt & si ille lapis moueretur pcedit ab intrinseco mouebit tardius multum qd si aliquis pellat eum vt experimentaliter videmus contingere ergo si ignis est qd ibi causatur aliqua qualitas que vocatur grauitas accidentalis seu impetus qd cum grauitate naturali illius lapidis se habet in maiori proportionem qd dupla ad illam resistentiam aeris ratione cuius multo velocius qd a proportionem dupla mouetur & licet ista videatur rationabiliter dicta videtur cum qd non omnino satisfaciunt ad saluandum oia qd de impetu possunt dici ideo arguitur primo sic aliquid mouetur impetuose ab aliqua re tanq a causa effectiua que neqz est grauitas neqz leuitas & non videtur que alia qualitas possit esse qd res impetuose mouens vel mota igitur impetus non distinguitur a re mota vel mouente pna est nota a se pbatur dupliciter primo sic & volo qd vna sagitta proiectur violente a ballista versus septentrionem vel meridiem vsq ad laetum & ar sic illa sagitta mouetur illo motu impetuose & violento & non ab aliqua qualitate que vocetur impetus igitur eodem modo dicendum erit in aliis casibus pbo quoad secundam partem qd dato qd sit impetus a quo moueatur illa sagitta non est grauitas neqz leuitas de quibus dictum est superius & non potest dicere rationabiliter que qualitas sit igitur dicta non sufficiunt ad saluandum ea qd dictum est de impetu qd erat probandum Secundo pbatur idem impetus mouetur impetuose & non ab impetu igitur ipse ipse a quo mouetur ab impetu quero iterum de illo impetu a quo mouetur & sic processus erit in infinitum vbi habeo qd aliquid mouetur impetuose & non ab impetu & per pns frustra ponit impetus cum non sit maior ratio qd a moueatur impetuose si ne impetu qd b & cetera & dicere non mouetur impetus hoc non est impugnacione dignum cum non sit intelligibile qd aliquid subiectum moueatur & accidens extensum inherens ei in loco in quo mouetur non moueatur propterea opz dicere qd ille impetus mouetur. Tercio capio vnum mobile motum violenter seu impetuose & volo qd in instanti medio illius motus deus remoueat illum impetum totaliter secundum se & quodlibet sui ab illo mobili & quero vel in illo instanti desinet moueri illud mobile per vltimum sui esse vel pntium non est non secundum quia immediate ante illud instans erat impetus & in illo instanti est impetus qd suppono qd deus faciat desinere esse illum impetum in illo mobili per vltimum sui esse igitur non desinet moueri per pntium non esse neqz per vltimum sui esse quia omne quod mouetur ante hoc mouebatur & post hoc mouebit igitur non est ponendus talis impetus.

**Secundo sic vel omnes impetus sunt eiusdem speciei vel nonnullum istorum est dicendum igitur impetus non est ponendus pna est clara cum non sint aliquae res que sint eiusdem speciei vel distinguantur specie & minore pbo non oes sunt eiusdem speciei quod probo quia tunc sequeretur qd grauitas & leuitas erant eiusdem speciei quod nullus concederet & parer consequentia quia concessum est qd grauitas qua mouetur proiectum deorsum impetuose est impetus & similiter leuitas quas mouetur pila proiecta sursum est impetus ergo si quelibet impetus est eiusdem speciei cum quolibet alio atque qualitates contrarie sunt eiusdem speciei quod est contra totam philosophiam nisi oporteret concedere qd qualitates quibus sunt motus praesentis sunt eiusdem speciei qd videtur inconueniens & qd nulli impetus sunt eiusdem speciei pbo qd**



## Octavi phisicorum

non possumus cognoscere neq; habere modum cognoscendi penes quid distinguatur specie vnus impetus ab alio quia si dicas q; penes motus secundum quos faciunt mouere mobilia distinguuntur specie sic q; impetus q; mouet sursum distinguatur specie ab impetu qui facit mouere deorsum eo q; illi motus canti ab illis impetibus distinguuntur specie.

### Contra hoc arguitur primo sicim

petus qui facit mouere circulariter e verus impetus tamen nulli contrariatur secundum dicta eo q; nullus est impetus qui facit in mobile moueri motu opposito motui circulari quia vt dicit aristoteles primo de celo z mundo motus circularis nisi motus contrariatur igitur habeo saltem q; non possumus arguere de illo penes quid distinguatur specie ab alio Eodem modo possum cognoscere de impetibus quorum vnus facit mouere versus septentrionem z alius versus austrum.

### Secundo arguitur sic est vnus z

idem impetus qui facit mouere sursum z deorsum saltem successiue igitur distinctio specificam impetuum non cognoscitur penes distinctionem specificam motuum pnam relinquo notam anis probo volo q; pila proiciatur deorsus fortiter sic q; reflectatur mouendo sursum z quero vel illa pila q; est grauis a natura mouetur sursum ab ipseua quomouebatur deorsum vela sua grauitate naturali vel ab aliquo ipse de nouo causato in illo puncto reflexionis vel detur a quo non potest dari vltimum quia difficile esset dare aliud a quo illa pila moueatur sursum nisi ab alio quo illoru z si detur primum habeo propositum scz q; idem impetus est causa diuersorum motuum specie distinctorum z non posset dari secundum scz q; a grauitate sua naturali moueatur sursum quia ille motus est contra suam naturam nec potest dici tertium scz q; moueatur sursum ab ipseua de nouo causato q; quero a quo causatur ille impetus z non potest dari a quo causatur de nouo igitur non e data sufficiens ca distinctionis specificae impetuum.

### Tertio ad idem arguitur sic vel

iste impetus est qualitas naturaliter producta vel non e naturaliter producta si non est naturaliter producta scz q; naturales philosophos e omnino impartiens tractare de impetu z per consequens superflue mouetur illa questio a ceteris loquentibus z non potest dici q; causetur naturaliter impetus cum omnino in voluntate proicientis sit causare istum impetum vel non causare quia in mera voluntate fortis e si proicere vel non proicere lapidem sursum neq; valet dicere q; etiam est in mera voluntate fortis generare platonem vel aliquid aliud cum hoc tamen mere naturaliter generatur siue producitur plato z id non sequitur ex illo q; non producat naturaliter impetus scz hoc nihil penitus valet q; licet in potestate fortis sit applicare media requisita ad generationem alicuius alterius hois tñ postq; applicauit z disposuit illa media non est in sua potestate non gñare alium causatur totius impetus si ergo media requisita ad causationem impetus postis adhuc in voluntate proicientis est non causare impetum quod probo nam oportet dicere q; impetus causatur successiue z anteq; proiciatur lapis causatur totius impetus si ergo debet causari impetus intensus vt + volo q; qñ erit impetus intensus vt z dimittatur lapis a proiciente z tñ habeo q; postis mediis requisitis ad impetum in voluntate proicientis est causare vel non causare impetum qd erat probandum.

### Ad primam istoru respondet ne

gando maiorem z ad primam probationem in nego q; mobile quod ad latus mouetur non moueatur ab impetu z qñ queris an sit grauitas vel leuitas dico q; argumentum sufficienter videtur probare contra communem modum p nullus impetus sit grauitas vel leuitas nam licet sit apparentia de impetu mouente sursum q; sit leuitas z de impetu mouente ad latus rationabiliter non possumus dicere q; sit grauitas vel leuitas z cum non sit rationabile dicere q; aliquis impetus est grauitas vel leuitas videbitur mihi rationabiliter esse dicendum q; nullus impetus est grauitas vel leuitas sed vt dictum fuit superius impetus est quaedam virtus motiua que neq; est grauitas vel leuitas sed solum mouet ad illam differentiam positionis ad quam mouens extrinsecum respicit z ad scdam probationem dico q; impetus non proprie mouetur impetuose quia non pelitur a proiciente z dico vltra q; impetus non mouetur per alium impetum sed impetus causatur ab expulsioue mouet proiectum z ex consequenti mouet se quemadmodum grauitas non mouetur ab alia grauitate licet dicat q; ipsa mouet mobile cum hoc tamen dicimus q; ad motum totius sequitur motus grauitatis volenti tñ tenere q; aliquis impetus est grauitas z aliquis leuitas facilliter forte posset ad argumentum respondere z consequenter dicere.

### Sed contra hoc arguitur sic quan

do proiectum proicitur oia accidentia sua z omnes sue partes proiciuntur scz qñ proiectum proicitur ta impetus suus est accidens vel accidentia eius ergo qñ proiectum proicitur impetus proicitur z pñs male dicitur e q; impetus non proicitur impetuose.

### Circa ista est dubium an detur p

rimus instans esse completum impetus vel vltimum non Ad quod respondet aliqui q; quilibet impetus causatur in instanti vel subito saltem z quilibet talis incipit esse p vltimum non esse z incipit esse impetus per vltimum non esse impetus z probat dicta experimentaliter in proiectione sagitte a balista que subito z imperceptibiliter causat totum impetum.

### Sed contra hanc opinionem argui

tur sic sequeretur q; de aliqua re verum erit dicere q; immedate post hoc erit que nunc non e tñ p nullo instanti erit verum dicere q; est quod naturaliter videtur impossibile simpliciter igitur opinio est falsa z quod illud sequatur probo sic volo q; proiciat a mouens b proiectum causando in illud mobile c impetum sit vltimum instans non esse proiecti extra manum proicientis d z arguitur sic immedate post d erit c impetus in b subiecto qui quidem impetus nunc non est tamen in nullo instanti post d erit verum dicere q; e impetus est igitur minorem probo quocumq; instanti post hoc signato in illo erit verum dicere q; ante instans velocius mouebatur illud mobile igitur ante illud instans ille impetus erat intensior z per consequens pro quolibet instanti post d erit verum dicere q; aliquos gradus deperdidit c impetus z sic in nullo tali instanti erit verum dicere q; ille idem impetus qui antea erat e z per consequens habeo totum illatum pbatum siue ista ratio concludat siue non. Alii aliter dicunt scilicet q; impetus est qualitas successiue acquirenda que etiam semper successiue acquiratur cuiuslibet talis impetus datur primum instans esse completum z di-



## Questio secunda.

CO ultra q̄ vltimū instāns nō esse p̄iecti extra manū p̄iciē-  
tis est p̄imū instāns eē totale & cōpletum illius ip̄erus  
& causatur su cōcessio ille ip̄etus q̄n̄ v̄ez p̄iciens h̄z a pro-  
ficiendū in manu vel in aliquo alio p̄portionabili manū  
& disponit se ad p̄ficiendū illud p̄ficiendū. S̄z ē cō-  
tra istam opinionem arguitur sic sequeretur q̄ in aliquo  
casu esset v̄abilis imp̄etus qui neq̄ mouet neq̄ mouebit  
aliquō per se neq̄ cum aliquo alio imp̄etu p̄ns videt̄ falsū  
eo q̄ impetus nunq̄ causatur nisi ad mouendū aliquō pro-  
fectum & per p̄ns non stat dare naturā aliter aliquē imp̄etū  
qui non moueat q̄ t̄n̄ sequatur p̄bo sic & pono q̄ sortes  
volens p̄uocare lapidem sursum sic se habeat q̄ instāns  
t̄n̄ quod debet esse vltimum non esse p̄iecti extra manū  
p̄ficiētis sortes habeat volitionem non p̄ficiendū la-  
pidem & ip̄ediat oīno p̄imā volitionem p̄ficiendū lapi-  
dem q̄s videtur bene possibile postq̄ illa actio ē oīno vo-  
luntaria quo facto habebō q̄ ille impetus erit in illo ins-  
tāti t̄n̄ nunq̄ mouebit neq̄ mouit q̄s erat probandum.

### Secūdo arguitur sic ip̄et⁹ ē oīno

de rōne successiuorum sic q̄ nunq̄ est totus ip̄etus alicu-  
ius p̄iecti sc̄z totus st̄n̄categoricū sic q̄ quolibz  
ps̄ ip̄erus que est & q̄ t̄n̄ erit pars impetus illius p̄ie-  
cti est in aliquo instanti igitur impetus est oīno de rōne suc-  
cessiuorum nō solū quoad acquiri sed etiam quoad esse  
& per p̄ns nō p̄t̄ dari p̄imū instans eius esse curus oppo-  
situm dicit opinio. Itē stat q̄ illud instans nō esse p̄iecti  
extra manū p̄ficiētis sit vltimū eē cōpletū illi⁹ p̄ie-  
cti quo facto habebō illarum p̄ncipale sc̄z q̄ aliquis im-  
petus est qui neq̄ est neq̄ erit neq̄ fuit neq̄ mouebit ne-  
q̄ mouet neq̄ mouit & non facio v̄i in hoc quod dico sc̄z  
q̄ stat idem instans esse vltimum nō eē p̄iecti extra ma-  
nū p̄ficiētis & vltimum iustans sui eē cōpletum naz  
notum est q̄ illud implicat monēte sed volo dicere q̄ il-  
lud quod deberet esse vltimum non esse & etiam sit verus  
vltimum instans esse p̄iecti & eodem mō intellexi prius.

### Tertio arguitur sic sequeretur q̄ v-

nus & idem impetus esset grauitas & leuitas loquēdo cō-  
sequenter ad opinionem declaratam sup̄s p̄ns est ip̄ossi-  
bile igitur asis pro prima parte probō volo q̄ sit sortes  
super aliquam turrē & habeat lapidem in manu taliter  
dispositum q̄ possit eum p̄uocare sursum in illo t̄n̄ instāti  
quod debet esse vltimum non esse motus sursum illius la-  
pidis dimittat sortes cadere illum lapidem deorsū q̄s vi-  
detur bene possibile & illo admissō sic arguo i illo instāti  
erat ibi impetus qui debebat mouere sursum t̄n̄ immedia-  
te post hoc ille impetus mouebit deorsum q̄ non videtur  
dicendum q̄ alius impetus ibi esset iam productus igitur  
idem impetus est aptus natus mouere sursum & de-  
orsum.

### Quarto sic nunq̄ videtur esse ip̄e-

tus vt dictum est superius nisi q̄n̄ est motus impetuolus  
sc̄z nūq̄ mot⁹ incipit esse per p̄imum instāns eē cōpletū sui  
cū sit mere successiuū quoad esse igitur ip̄etus non p̄du-  
citur eo mō quo dicitur esse.

### Ad istas rationes tenentes istā o-

pinionem facilius possent r̄ndere dato q̄ videatur diffici-  
le ymaginari illo modo causari imp̄etū & primo ad p̄mā  
dicere negando illatū & ad probationē dicerent casus nō  
esse possibile naturaliter q̄s patet sic q̄ si instans a debet  
esse vltimum nō esse p̄iecti extra manū p̄ficiētis op̄z  
q̄ in illo instanti v̄el p̄ficiens totale vel partiale p̄i-  
tilud p̄iectū & iam nō p̄t̄ fieri q̄ habendo illam vo-  
litionē pro illo instanti v̄el aliam volitionem ei oppositā

lz bene ante illud instans fuit verū dicere q̄ sortes p̄ hoc  
instanti poterit h̄ere talem volitionem dices t̄n̄ q̄ ille vol-  
tiones non sunt oppositē sed de hoc pertransco.

### Ad sc̄dā negat̄ q̄ impetus sit de

ratione successiuorum quoad eē & fieri immo pro aliquo  
instanti totus ille impetus est & q̄libet eius pars que est  
fuit & erit & similiter dicerent ad aliā replicā q̄ casus nāli-  
ter non esse possibile modo loquendo supernaturaliter  
ter quodlibet tale inconueniens concederetur esse possi-  
bile postq̄ contradictionem non implicat.

### Ad tertium similiter dicerent ne-

gando illatum & ad probationem dicerēt q̄ nūq̄ sortes  
taliter possit disponi q̄ in illo instanti q̄s d̄z eē vltimum  
non esse &c. possit sortes dimittere cadere talem lapidem  
q̄ iam non est in p̄t̄e sua nō p̄uocare illum lapidem sicut  
cōtinue videmus experientia q̄ aliquis vellet se abstinere  
a p̄uocacione lapidis & non potest quod forte contin-  
git propter impetum in eo causatum. Et per hoc p̄s ad  
quartam rationem.

### Sed cōtra hoc arguitur adhuc p̄t̄

mo sic si totus impetus primo esset in vltimo instanti non  
esse p̄iecti extra manū p̄ficiētis sequeretur q̄ nullo  
impetu totali aliquod p̄iectum p̄ totū ipsi sui motus  
moueretur p̄ns videtur esse falsum cū t̄n̄ frustra ponere-  
tur totale tale accidens motuū si sc̄dā se totū nō p̄t̄ mo-  
ueri consequentiam relinquo notā cū immore maiorē pro-  
bo & capio impetū totalē productū tam in illo instanti &c.  
& sit vt 4. grātia exempli quero vel imediate post tale in-  
stans erit impetus vt 4. vel intentior vel remissior si re-  
missior & nunq̄ postea intenderetur cū non videat̄ a quo se-  
quitur p̄positum sc̄z q̄ nunq̄ totali impetu aliq̄ p̄iecti  
moueretur p̄ totū ipsi sui motus cum non sit ma-  
ior ratio de vno q̄ de alio si imediate post illud instāns  
erit impetus intensior ergo ab aliquo intenderetur & necis  
dare a quo nisi p̄ficiēte & p̄ p̄ns eodem mō debebas vi-  
cere q̄ nullus impetus datur p̄imū eē ante motum sc̄z  
q̄ incipit intendi motus a non gradu & instans datum ē  
vltimum non esse impetus sicut alie qualitates solent in-  
cipere: Item probō q̄ non imediate post hoc ille impe-  
tus erit intensior q̄ si imediate post hoc erit intensior p̄  
quod certum tempus intenderetur & h̄ebo q̄ s̄p̄ per illud  
tempus veloci⁹ & velocius mouebitur p̄iectum q̄d ē p̄  
experientia & cōtra oēs de ista materia loquentes q̄ sit  
p̄ experientiam p̄z q̄ experimur q̄ sagitta in principio  
sui motus non potest percipi a visu propter maximā suā  
velocitatem & per p̄ns op̄z dicere q̄ semper tardius &  
tardius illud p̄iectum mouebitur post instans datum &  
sic habebō q̄ semper post tale instans impetus erit remis-  
sior & remissior & per consequens nunq̄ illo totali motu  
mouebitur.

### Secundo replico cōtra solutionē

sic si daretur p̄imum instans impetus eo mō quo dicitur  
est sequeretur q̄ nō daretur aliquis mot⁹ vniformis quo  
ad tempus q̄ sit causatus ab impetu p̄ns videtur eē fal-  
sum igitur & asis & q̄ sequatur probō q̄ oportet conce-  
dere q̄ quilibet ip̄etus est magis intensus in principio q̄  
in fine & p̄ p̄ns velocius mouetur tale p̄iectum in p̄i-  
cipio q̄ in fine & loquor de p̄iecto oīno violenter & nō na-  
turaliter moto & sic probabitur de quolibet instanti dura-  
tionis ipsius impetus igitur non p̄t̄ esse aliquis mo-  
tus vniformis causatus totaliter ab impetu.



**Tertio sic sequeret q̄ non daret**

in maxima velocitate qua fortis posset mouere b mobile is peruose per certam resistantiā & in certo tpe p̄s est contra eōdem modum dicendi vt patet in q̄stione de maxio & minimo igitur non causatur ipetus eo mō quo dicitū ē aūs probo & pono q̄ maximus impetus qui p̄t causari a forte sit vt 8. & arguitur sic quacuq; re resistantia extrinseca signata in illa est verum d̄ cere q̄ fortis veloci⁹ posset mouere b mobile impetuose q̄ pro aliquo instanti illi⁹ tē poria mouebit eo quocunq; instanti illi⁹ tē daro in illo est verum dicere q̄ b mouetur tardius q̄ vt 8 diuisibilitē & norum ē q̄ adhuc velocius posset fortis mouere impetuose illud mobile b igitur propositum:

**Ad primū istorū respondet distin**

guendo istam p̄ponem nullo ipetu totali aliq̄s proiectū per totū tps sui motus mouetur v̄telligit sic q̄ nullo ipetu totali hoc est q̄ nō ē totus ipetus & quolibet sua pars que est erit vel fuit in quolibet instanti i quo p̄fectum mouetur & sic cōcedo vel q̄ nō vno toto ipetu ca r̄hegoreumatice sed diuersis impetibus totalibus & sic nego illatum & dico vltimus illo totali motu mouetur illud mobile per totum illud tps i3 in quolibet instanti illi⁹ us tps alia & alia pte illius tps i3 concedo vltimus q̄ si in illo instanti q̄ est vltimum nō ēē proiecti extra manum est impetus vt 4. nuncq; postea erit intensus vt 4. sed remissior vt sufficienter probat arguendo saltē loquēdo p̄r ad modum dicendi prius datum neq; ex hoc seq̄t q̄ sagitta proiecta a balista i3 velocius moueatur in p̄ncipiō q̄ in aliqua alia distantia magis aliquantū distāte a prouiciente fortis ledat in p̄ncipiō vel circa p̄ncipiū q̄ q̄n magis distat a prouiciente velocitas motus & velocitas lectionis impertinenter se habent etiam respectu eiusdem mobilis cām aut assignant aliqui naturā rei scz q̄ impetus est nature que quid sit de hoc nō curo sufficit q̄ argumentum non ecludit q̄ velocus moueatur quā do proiectum magis distat a prouiciente q̄ quando minus distat.

**Ad scdm concedo illatum vt argumentum probat & nego falsitatem p̄s.**

**Ad tertium nego cōsequentiā & ad p** bationem p3 solutione aspiciēti & i3 non possunt fieri rōes demonstratiue cōtra istū modum dicendi aliter tñ forte & meli⁹ posset dici sed breuitatis causa pertransio.

**Ad secundum principale cōcedo**

distinctionē p̄ ista parte scz q̄ aliqui impetus differūt sp̄e nam vt ibi tactum est impetus q̄ mouet sursum differt sp̄e ab impetu qui mouet deorsum & dico q̄ impetus distinguuntur sp̄e penes motus quos causant & penes dispōitiōē prouicientis seu penes aspectum ad quē dirigit proiectū nam diuersus modus prouicienti causat diuersum & diuersum impetū & sic ēē dico q̄ impetus qui mouet v̄t̄ septemtrionem differt specie ab impetu qui mouet v̄t̄ meridiem & ad primā iprobationē q̄n dicit de motu circulari q̄ nulli contrariatur cōcedo capiēdo p̄p̄tē p̄rieta tē & nego q̄ impetus causans talem motum non differat specie ab aliis impetibus q̄ nō differunt impet⁹ iter le per hoc q̄ causat motus cōtrarios sed p̄ hoc q̄ causat motus differētes specie vel diuersos. Ad scdm replicā quā facis de motu reflexo pile circa terrā dico q̄ ē bona difficultas iuxta materiam ad quā concedunt aliqui illa tū scz q̄ mouetur eodem impetu sursum & deorsum & hoc nō reputant inconueniens postq̄ vnus illorū motū ē natu

ralis & alter violentus s3 hoc videtur manifeste eē cōtra dictade distinctione specificā ipetū & s̄str cōtra aliqua q̄ dicta sunt in secundo phisicorum scz q̄ vna & eadem cā ē causa diuersorum seu p̄riorum effectū ideo aliter r̄f̄dēt aliqui scz q̄ partes pile que ē spherice figure comprimuntur & postea q̄ dilatantur causant impetū & faciunt mouere pilam superius clarius tñ videri meo posset dicit impetus pile causat de per accidens alium impetum quo mouetur sursum nā p̄ter ipetū magnū & resistantiā terre causatur alia proiectio pile sursum & p̄ p̄s impetus nouus & primus in illo quo tēpore in quo pile quiescit i puncto reflexionis corrumpitur.

**Ad tertium dico q̄ aliquis impet⁹**

causatur naturaliter & aliq̄s violenter circa q̄b notandus est q̄ q̄n aliq̄s graue venietur sursum & remouetur illud impedimentum illud graue velocius mouet in fine q̄ in p̄ncipiō d̄aro q̄ resistantia sit oīno vniformis & cā hui⁹ est q̄ in motu illi⁹ grauis incipit intendi a non gradu itē tions in illo mobili & semper cōtinue postea intenditur vsq; ad finem motus verum p̄portionabiliter sicut graue est maius intensior impetus causatur vel non bona esset difficultas sed de hoc taceo & p̄portionabiliter dicendum est de leuib⁹ que ascendant mere naturaliter que velocius mouentur circa finem q̄ circa p̄ncipiū rōne talis impetus & impetus naturalis nuncq; remittitur vniformiter sed semper intenditur vsquequo destruitur per de tentionem mobilis opposito modo est in impetu causato violenter nam post causationem sui semper remittitur vsq; ad non gradum intensiois impetus quando pile sursum in p̄ncipiō vt dictum est superius vt semper intensior est impetus q̄ in fine immo videt q̄ experientia videmus illum impetum remitti vniformiter fere vsq; ad non gradum & in p̄ncipiō nō esse impetus est verum dicere q̄ illa pile quiescit & hoc modo non concludimus & dicim⁹ mobile in puncto reflexionis quiescere saltē per tempus vel instans & post illud instans mouetur illud mobile naturaliter & per impetum naturaliter causatum sic q̄ illo instanti quietis reflexionis incipit de nouo generari i petus a non gradu intensiois impetus. Et ex isto videtur elici bonum argumentum contra solutionem primi scz q̄ non oportet dicere q̄ quibet motus totalis incipit eē per primum esse cōplectum ante motum mobilis quod i petuose mouetur nam quando mobile naturale incipit moueri nullus impetus est in eo sed incipit esse per vltimū non esse impetus sic q̄ non datur primus impetus & postea successiue intenditur ergo similiter oporteret dicere de quolibet impetu sed q̄ aliter forte dicendum ē de ipetu naturaliter causato possent probabiliter sustineri p̄t dicta & consequenter dicendum est q̄ aliter corrumpitur impetus naturalis & aliter impetus violenter causatus nam impetus naturaliter causatus corrumpitur a loco naturali ipsius mobilis qui facit mobile quiescere vel ab aliquo corpore alto detinente ipsum mobile & faciente ipsū quiescere a suo motu sed impetus violenter causatus corrumpitur vt aliqui dicunt ab absentia suē cause sicut notitia intuitiua corrumpitur per absentiam sui obiecti s3 melius credo esse dicendum q̄ quilibet talis impetus violenter causatus corrumpitur a forma proiecti inclinante mobile ad motum oppositum illi motū quem causat. Ita le impetus & per hoc patet solutio ad argumentum scz q̄ non sequitur ista res causatur non naturaliter ergo de illa non debet cōsiderare p̄s naturalis q̄ p̄siderat p̄s in p̄ncipiō distinctionem inter impetum naturalem & violentum. Et ad aliud q̄n dicit q̄ in potestate p̄ncipientis ē postq̄ oīa media requisita ad causationem impetus erūt



## Questio secunda

ducta causare vel non causare motum nego illud et ad improbationem dico quod quoniam motus intensus ut et erit productus adhuc non erunt omnia media requisita ad causationes talis imperus et ista est solutio eadem ad hoc tamen et forte melius dici posset concedendo quod sortes postquam causauit aliquem imperum potest facere quod nihil moueatur per illum imperum et tunc aliter respondendum esset ad aliquas replicas superius tactas. Et multa alia de ista opinione possent dici sed breuitatis causa dimittuntur. Alia est opinio que tenet quod impetus non est qualitas realiter dicta a remota vel mouente immo dicunt quod quoniam sortes mouet pilam sursum proiciendo illam non causat in ea aliquem imperum distinctum ab illa re cum tunc in potestate vnius cuiusque esset causare qualitates motiuas que non erunt grauitates neque leuitates quod non diceret aristoteles sed quod impetuose mouet sortes illam rem hoc est quod valde fortiter sortes pellit illam pilam ideo tam velociter mouetur et licet sortes moriretur quoniam pila esset in medio spacii per quod debet proici ad huc tunc dicimus pilam esse motam a sorte vel a pulsione sortes que nihil aliud est quam fortis pellens illam pilam vel illa pila expulsa. Et similiter quoniam rota aliqua circulariter est mota per aliquod certum tempus et postea relinquatur sue nature mouetur adhuc circulariter et non ab impetu distincto et vt ymaginabatur opinio precedens sed ex eo quod valde fortiter pellebat eam mouens extrinseca ideo adhuc mouetur sicut quoniam pila proicitur vehementer versus terram et iterum mouetur sursum hoc ideo est quod expulsioue proicientis debeat moueri ultra terram et quod licet impedimentum propter illam pulsione reflexitur superius et sic proportionabiliter dicit ad multa inconuenientia experimenta que in oppositum adducuntur et quecumque opinio teneatur per dicta patet quid sit dicendum ad primum argumentum principale.

**Ad confirmationem huius primi argumenti principalis** responderetur remittendo primo vnam distinctionem que talis est duplex est quies vix proprie dicta et improprie dicta quies proprie dicta est priuatio priuans mobile a motu per tempus quies autem improprie dicta est priuatio priuans mobile a motu per instans et ita quies proprie dicta mensuratur tempore sicut et motus et hoc vult philosophus cum dicit in sexto quod sicut motus non est in instanti ita nec quies (supposita hac distinctione) pono duas propositiones per quas nota ad argumentum euadet solutio.

**Prima propositio inter motus contrarios et reflexos factos ab extrinseco non necessario requiritur quies proprie dicta sed bene instantanea siue improprie dicta** patet de motibus factis in faba quorum primus est sursum et secundus deorsum per impulsiones molaris patet etiam in casu communi de aqua calida que reducit se ad frigiditatem.

**Secunda propositio inter quoscumque motus contrarios vel reflexos quorum alter est ab intrinseco solum cadit quies improprie dicta media patet nam cum lapis proicitur sursum secluso omni alio motore virtus aliquando est impressa et valde fortis secundam opinionem ponentem imperum et tunc mouetur sursum et cum debilitatur continue venit ad tantam remissionem quod non sufficit ulterius moueri tamen resistit grauitati trahenti deorsum tandem venit ad tantam remissionem quod non sufficit mouere et capio totum tempus in quo sufficit resistere et totum tempus in quo non sufficit resistere et sequitur quod in tempore medio resistentie quiescit igitur tunc illos motus contrarios et reflexos cadit quies media temporalis et per hoc**

patet solutio ad confirmationem.

**Secundo principaliter arguitur contra conclusionem probando quod non contingit dare quietem mediam inter quoscumque motus reflexos et arguitur sic stat quod in aliquo casu plato moueatur motu reflexo et tamen in puncto reflexionis non quiescat quiete temporali igitur non inter quoscumque motus reflexos cadit quies media temporalis ante probo pono casum quod sortes moueatur a puncto a versus ad punctum b in hora adequate sic quod in instanti termini natiuo hore sit primo super b et similiter plato in illo instanti terminatio hore incipiat moueri ab illo puncto b versus ad punctum a per eadem lineam quo facto ante sit isti duo motus sunt motus reflexi eorum terminus a quo vni sit terminus a quo vterius et contra et tamen inter illos motus solum est quies instantanea de qua quiete non intendit loqui philosophus igitur.**

**Confirmat similiter probando idem probo casum quod sortes moueatur in nauis quiescente per vnam horam adequate sic quod in instanti terminatio hore primo sortes sit super punctum terminatum nauis et in eodem instanti incipiat nauis moueri versus punctum a quo sortes incipit moueri isto posito patet quod sortes mouetur motibus reflexis tamen in puncto reflexionis solum manet per instans igitur non inter quoscumque motus reflexos datur quies media proprie dicta.**

**Ad secundam principale concedo quod inter illos motus fortis et platonis non datur quies media temporalis sed illi motus non sunt reflexi sicut nos capimus ibi motus reflexos quod capimus hic motus reflexos per motibus eiusdem mobilis modo non sic est in casu argumenti.**

**Ad confirmationem similiter concedo quod inter illos motus fortis reflexos non datur quies media sed hoc est quod vnus est motus per accidens et alter per se modo de talibus non inconuenit nec de illis loquitur philosophus. Et hec de secunda questione et per consequens de toto octauo philosophorum.**

**Prohemium in libros de celo magistri Johannis Dullaert de gadauo**

**De gignitis me hactenus et me**

**L**um vestris orationibus crebris animum victis adolescentem oprimit quatinus non nullas super octo libros philosophorum aristotelis questiones vobis sanctam cuiuslibet textus exigentiam per vestra omnium eruditione dictauerim quam quidem doctrinam et tersam et emunctam integerrimamque amplissime nihil omitiendo philosophie parēs ille aristoteles nobis posteris suis de relinquit. **Ea** (nec mirum ratione) ratione moti vt opinor quod ipsius utilitas tanta sit vt nunc ipsa in toto terrarum orbem non solum medicine ianua verum et ipsius speculative theologie vera clauis predicari mereatur. Quis etiam orbium motus autem syderum ortus et occasus temporum discretiones dierum et noctium inaequalitates facile commemoret nisi qui dulcia philosophie pabula gustauerit. **Omne** si quidem aurum (vt passim asserunt omnes) in illius comparatione arena est exigua et tanquam lutum estimabitur argentum in conspectu illius immo (dicere si fas sit) diuinum quid pro hac vita hominibus a deo datum esse nullus est qui asserat. **Eas** ob res auro cum (vt inquit philosophus poeta) melior iaspis cum iaspide virtus cum virtute deus cum deitate nihil istant adhuc arduentes martius de suria nanuarus iohannes zacharius guillermus





## De celo & mundo

gonadi theodoicus bergues Stephanus de brye bernardinus rainbault et potissimum conterranei mei nicholaus goetals de gandauo laurentius richardus de insulis inter vos qui plurimi cupientes predictis questionibus aliquas alias tam super libros de celo et mundo et de generatione et corruptione quam super libros de anima inseri verum quod temporis importunitas non sinit tum quod breue est tempus quo simul philosophie insisteri debeamus (solum enim per nos per annum in hac nostra parissorum academia datur in cursu philosophie opera nauare. cum tamen vix biennium sufficeret) tum etiam quod quilibet vestrum et ad responsiones et ad examen seipsum preparare per viribus conabitur et partim etiam propter impedimenta que mihi et mea et vestri causa occurrunt eademe eorum precibus (ne forte pullos implumes et quasi primo conchas exire gestientes emittere videremur) acquiescere nunc possum minime. sed mihi tantisper differendum duxi necessarium donec melior sese mihi temporis oportunitas offerat et ubi compumis otium nactus ero quam ipsi et vobis omnibus scribere pollicitus sum adimplere pro viribus studebo. His tamen non obstantibus quod adhuc due se nobis offerunt scolasticæ materie super libros de celo et mundo discutiendi de vna quidem de infinito et altera de maximo et minimo eo quod vtilis sunt et quasi necessario predictis questionibus adiungi exposcere videantur duas de ipsis (vix mos sempiternis) questionibus mouebo et huius primam adeo exacte discussit et tractauit ita vix pene nihil de ea dicendum reliquit magister noster et preceptor meus Johannes maioris nichilominus tamen quod sepius in superioribus inter respondendum aliquid in istis libris de celo dicere promissi quicquid dicere tentabo et tandem eas quas hucusque super octo libros philosophorum questionibus dictauimus duabus questionibus pro nunc annuente illo qui nos ad regna vocat celestia feliciter absoluemus. Valete et qui vos philosophie educavit pabulis amate.

### In his quattuor libris



de celo aristoteles perpulchre et pluribus diffuse pertractat in primo et pertractat de toto vniuerso in secundo de celo quod est principalior pars vniuersi in tertio de quattuor elementis secundam opinionem antiquorum in quarto tractat de eis deinde secundam primam opinionem sed quod temporis importunitas non sinit vix per singulos libros questiones faciam vix in prohemio promisi ideo de duabus difficultatibus pro istis libris soluz intendo sermonem protrahere vnde primo circa materiam de infinito sic procedam in primis inquiram an aristoteles habet concedere aliquid esse infinitum magnitudine aut multitudine. Secundo an deus potest facere aliquid tale vel non si sic an possit illud moueri sicut aliquid corpus finitum deinde an deus potest producere infinitum inter duo puncta.

### Quantum ad primam pono tale

conclusionem non est habilis infinita multitudo entium separatorum nec etiam aliquid infinitum magnitudine quod autem intelligi per entia separata patet ex primo philosophorum vix est veritas huius conclusionis magis patet contra ipsam breuiter instabo et.

### Primo sic arguo probando quod deus

infinita multitudo entium separatorum secundam aristotelem modo fuit ab eterno et infiniti fuerunt hoies igitur nunc

est infinita multitudo aiarum et per has infinita multitudo entium separatorum nunc est in actu consequentia tenet ex eo quod intellectus humanus est impassibilis passie corruptiua sicut philosophus dicit enim in secundo de anima separatur hoc ab hoc tanquam incorruptibile a corruptibili et cum intellectus numeratur numeratione in diuiduorum sequitur quod nunc est infinita multitudo aiarum quod erat probandum. Secundo sic capio vnum corpus columnare illud habet infinitas partes proportionales quarum quilibet habet vnam lineam giratiuam que maior est quam linea circumdans tale partem proportionalem et per consequens linea composita ex omnibus illis lineis giratiuis est infinita.

### Ad primam videtur aliquibus esse concedendum

illud quod argumentum pretendit et dicunt quod quod aristoteles negat infinitum in multitudine dicunt quod intelligit de rebus corporeis et hanc opinionem tangit sermo de lendenaria in illo sophistate anima antichristi necessario erit et postea subiungit quod est quid bestiale et fatuum petere eam propter quam naturaliter loquendo iste aie sicut postquam sunt separate a corpore et postea dicit quod opinio filii dei mere physice loquendo saluari potest hoc tamen dictum mihi non placet immo naturaliter loquendo oportet tenere opinionem ipsius alexandri vix quod anima intellectiua est corruptibilis vel tenere opinionem commentatoris sicut aristoteles non videtur fuisse illius opinionis quod intellectus humanus esset corruptibilis vix per ex auctoritate iam allegata dicit etiam philosophus duodecimo methaphisices quod omnis forma corrupti corruptio illi cuius est forma preter animam intellectiua est. Ex quo manifeste patet quod de mente philosophi est intellectus huius non esse incorruptibile vita videtur quod aristoteles debeat tenere opinionem commentatoris quod sic probat aristoteles se primo et duodecimo methaphisices probat quod non potest esse plures intelligentie separate solum numero differentes eo quod quecumque conueniunt in eadem specie et differunt numero habent materiam cum igitur anima intellectiua non habeat materiam sequitur quod de mente philosophi est quod non sunt plures anime intellectiue solum numero differentes illud etiam aliter sic suaderi potest natura sicut specie non dedit nisi vnum indiuiduum et sicut plura et ratio est quod vna species potest se perpetuo preferuare in vno indiuiduo et non alia sicut species intelligentie reseruari potest in vno in diuiduo sed species humana que vnicui indiuiduo preferuari non potest plura habet indiuidua igitur cum cum species anime intellectiue potest preferuare se in vno indiuiduo sicut aliqua intelligentia celestis postquam anima intellectiua est perpetua et eterna sequitur quod preter intentionem nature et frustra ponuntur plures anime intellectiue solum numero differentes igitur oportet dare vnicuique intellectum in omnibus hominibus secundum opinionem aristotelis qualiter autem defendi potest secundam aristotelem magis perquirendum est in libris de anima.

### Ad secundam dicunt aliqui quod licet quilibet

linea giratiua girans aliquam partem proportionalem sit longior quam illa pars proportionalis tamen non sequitur quod aliqua gira sit infinite longa sicut concedendum sit in illo casu quod infinite longa sit aliqua gira et causa est quod nulla linea girat omnes partes proportionales quod requiritur ut sed iste solutio non valet primo quod non requiritur quod aliqua linea giret omnes partes huius continui sed sufficit quod aliquas nam si aliqua gira girat aliquas partes vix illi concedunt et non omnes quare non concedunt quod est habilis aliqua linea giratiua girans omnes partes preter primam et secundam et tertiam et si illa dicitur habere lineam infinitam secundam longitudinem ista solutio multipliciter improbat a preceptore meo in ista materia ideo pertranseo Alii dicunt quod illud corpus



colūnare habet infinitas partes proportionales & limitas lineas giratiua in potentia non tamen in actu immo dicunt isti q̄ nullam habet lineam giratiua nisi in potentia sed ego miro de istis qui ponūt lineas realiter distinctas a superficie & a corpore & concedunt lineas esse oīno indiuisibiles sc̄dm profunditatem & latitudinem & terminare iam actualiter superficies & continuare easdem quare nō concedunt q̄ ille lineas quas dicunt esse in potentia sint lineae actu vltra ipsi concedunt in capitulo de quantitate i quolibet continuo esse infinitas lineas & p̄cta igitur male continuo esse infinitas lineas & p̄cta igitur male istud negant in proposito. Item in qualibet parte proportionali illius corporis columnaris est aliqua longitudo sine latitudine & profunditate ergo in qualibet est linea circūdās ideo relinquunt istam solutionem tanq̄ insufficientes & ad argumentum dico concedendo q̄ in illo corpore sunt infinitae partes proportionales in quatum qualibet e si aliqua linea siue ponamus lineas diuisibiles siue indiuisibiles sc̄dm latitudinē & profunditatem q̄ si discōtinuarēt a suo toto possēt protendi vltra longitūdem sine pris p̄portionalis & concedo vterius q̄ taliter possent capi ille lineae q̄ facerent vnā lineā & nego q̄ illa linea est infinita & cāe q̄ nō infinitam protenditur & nego istam p̄nāz h̄z infinitas partes equales sc̄bz longitūdinē nō cōicantes isti certe paritate igitur illa linea ē infinite lōga q̄ codē argumēto p̄bares illā corp⁹ colūnare ē infinite longū & s̄fr de quolibet corpore quadrato imo dico q̄ ex vno quadrato possēt fieri corpus infinite lōgū adeo poteritā propinqua sicut ex illa linea giratiua cōcedo tū q̄ illa linea p̄ discōtinuationē p̄tū pōt sic disponi q̄ erit infinite longa & nego q̄ nunc sit adeo longa sicut tunc.

**Cōtra hoc arguit nunc illa linea**

giratiua est alicuius longitūdinis maioris q̄ illud corpus & non potest dici nisi q̄ sit infinite longitūdinis igitur male dictū ē aūs probo si capiat aliquā columnā & circūdetur aliqua linea non potest circūdari nisi linea lōgior q̄ sit illa linea colūna sed itāz ē aliqua linea circūdās per totam illā colūnā igitur illa linea est maioris longitūdinis q̄ colūna & p̄ p̄nāz illa linea giratiua ē maioris longitūdinis q̄ sua colūna & q̄ non possēt dici q̄ sit alicuius longitūdis finite parē quāto plures giras facit aliqua linea girans aliqua colūna tanto longior est q̄ longior linea requiritur ad faciendū 2o circulationes per totā colūnā q̄ ad faciendū 1o precise sed illa linea giratiua facit infinitas circulationes ergo est infinita.

**Secundo sic arguitur supposito**

q̄ lineae sunt indiuisibiles sc̄dm profunditatem & latitudinē volo q̄ deus faciat vnā lineam infinitā versus orientem rectam pono postea q̄ illa linea circueat istud corp⁹ colūnare sic q̄ sup quālibet partē illius lineae giratiuae ponatur aliqua pars lineae infinite sic q̄ oīno & precise ita circueat illa linea infinita sicut ista linea colūnaris & in fine circulationis erit verum dicere q̄ illa linea infinita nō p̄tenditur vltra superficiem terminatiua corporis colūnaris & tunc sic arguo ista linea giratiua ē a deo longa sicut illa linea infinita que de nouo circueat istud corpus colūnare sed illa linea que antea erat infinita nunc post circulationem est etiam infinita cum nihil deperdidit in nullo longitūdinem deperdidit igitur ista linea giratiua etiam est infinita tenet p̄nā cum eodem modo oīno extendatur q̄ tantam distantiam vna sicut alia.

**Ad primam replicā cōtra solutionem**

datam respondetur negādo q̄ illa linea giratiua sit maioris longitūdinis q̄ totū corp⁹ q̄ tunc illud corp⁹ eēt

difforme sc̄dm longitudinē q̄ cōiter negatur & concedo q̄ nulla linea pōt circūdari illud corpus colūnare nisi si sit longior illo corpore dummodō illa linea circūdās sit ens per se si tñ intelligatur simpliciter illa p̄o & vniuersaliter nego illā nam p̄ter hoc q̄ sua pars circūdat illa nō iudicatur longior q̄ pars nou circūdās eo q̄ impartibus continuis alicuius continui non possimus iudicare nisi sc̄dm extensionem secundum quā extenditur aliud ē entibus separatis que non sunt partes alterius & si cōcedo q̄ iste due lineae sunt finite precise & p̄ tantum extenditur sicut vna precise sicut alia tñ vna est lōgior alia l3 sint equales quoad alias dimensiones hoc patet de duabus lineis circūdentibus vnā columnam per totum & non p̄ p̄portionales quarum vna est pars columnae & alia ē discontinua lineae s̄fr p̄fir concedendū ē q̄ b corpus nūc est precise decupedale & per separationem quantitatis 1o & longitūdinis sit longius hoc p̄ de aliquo tali corpore q̄ est pars illius corporis colūnaris circūdante illd q̄ per discontinuationem a suo toto dato q̄ aliqua pars pars longitūdinis separaretur sit forte viginti pedum 1o quod magis est videtur esse concedendū q̄ aliq̄ corpus vel liena nunc ē precise longa decupedaliter & per solā discontinuationem fiet infinite longa hoc p̄ de illa linea giratiua & multa alia corollaria op̄ concedere sc̄dm istum modum dicendi que videntur male sonare

**Ad sc̄dz admissio illo supposito ne**

go suppositum aristotelice loquēdo sc̄z q̄ de⁹ possit creatum illam lineam infinitā longitudine q̄ tūc possz eē infinitum in rerū natura q̄ est contra aristotelem & q̄ dixi superius q̄ ex illa linea giratiua possēt fieri vna linea infinite longa ego cōcessi sc̄dm rei veritatem & fidem loquēdo & si tu supponas mecum q̄ vis loqui sc̄bz fidem quo ad creationem illius lineae admittere suppositum & patz & concedo q̄ deus pōt sic circūdari illā columnam ex illa giratiua & ponatur super illam & concedo vterius q̄ illa lineā que antea erat infinita adhuc est infinita dato q̄ non protendatur vltra superficiē terminatiua illius columnae & nego istam p̄nāz tantū extēditur b linea sicut a & non magis neq̄ minus extenditur q̄ alia q̄ si a ē infinita b est infinita & ratio ē q̄ non eodē modo extenduntur ille lineae cum vna extendat circulariter tanq̄ pars circūdati & alia nō q̄ si illa cōsequētia valeret p̄bares facilliter q̄ aliquod corpus quadratum sc̄dm oēm dimensionem eēt actu infinitum vt p̄ in casu facillimo sed q̄ iste solutiones videntur proterue possēt aliquis forte & melius dicitur concedendo q̄ linea giratiua est infinita sc̄dm dice & negarent q̄ hoc esset contra aristotelem q̄ ipse solum volebat probare q̄ non est possibile aliquod corp⁹ perfecte circularē aut rectum vniiforme esse infinitum actu naturaliter q̄ patet per rationem q̄ facit in isto primo de celo sc̄z q̄ si esset aliq̄ infinitum illud haberet infinitam potentia modo patet q̄ illud non sequitur de linea giratiua q̄ propter suam maximam difformitatem non potest esse eōlis potentie in oibus suis partibus quequid sit argumēta uolenti proteruire non concluderent contra aristotelem & sic patet q̄ aristoteles sufficienter potest defendi q̄ naturaliter loquendo non est dabile infinitum.

**Quantum ad sc̄dm pono talē cō-**

clusionem responsiuam deus potest facere non solum infinitum multitudinem sed etiam magnitudine duratione & intensiōe conclusio illa quo ad sc̄dam partem probo sic deus potest quamlibet partem proportionalē alicui⁹ pe



## De celo & mundo

dalia rarefacere ad quantitatem prime partis portionalis igitur potest rarefacere infinitum magnitudine prima est nota a se probat deas rarefacere per secundam partem proportionalem ad quantitatem prime et sic tertiam partem potest rarefacere ad quantitatem prime et sic per de omnibus igitur quamlibet partem proportionalem aliam et prima potest deus rarefacere ad quantitatem prime partis quo facto illud continuum erit infinitum magnitudine scilicet secundum unum extremum quod sufficit ad hoc quod ex illo fiat unum corpus infinitum secundum omnem dimensionem neque valet dicere quod est dabilis maxima raritas vel minima que non potest esse ut dictum est in quarta questione primi philosophorum et sic de non quantumlibet parte quantumcumque minimam potest rarefacere ad quantitatem prime partis quod cum infinite parte quantitas sit aliqua pars et infinite modicum materia habeat aliqua pars sequeret quod in infinitum raris esset aliquantulum partium sic rarefacturum quod fuit negatum quod licet fuit dictum in illa questione allegata quod dabilis est maxima raritas per naturam non tamen dictum fuit quod erit dabilis maxima raritas possibilis per quantumcumque potentiam et ultra sic arguo tamen deus potest facere in uno loco sicut in quolibet alio in quo est sed in qualibet parte proportionali alicuius continui est ergo super quamlibet illarum potest tantum facere sicut supra secundam sed secundam potest rarefacere ad equalitatem prime ut notum est et quilibet aliam partem. Prima pars est probata in qualibet parte proportionali hore future deus potest creare unum angelum et volo quod angelum creatum in prima parte proportionali hore future ponat deus super primam partem proportionalem b continui et angelum creatum in secunda parte proportionali ponat deus super secundam partem proportionalem eiusdem b continui conservando illum cum primo et sic proportionabiliter fiat in qualibet parte proportionali quo facto in fine hore erit verum dicere quod super b continuum est infinita multitudo categorice et sine categorice ergo sepa pars est vera prima est nota et quod casus non repugnet potentie divine patet cuilibet habenti fidem. Tertia pars probatur illa reputatur vera apud aristotelem qui voluit dicere mundum fuisse ab eterno ut patet in primo de celo igitur non est inconueniens illud reputari possibile apud deum cum potentie naturalis ad potentiam supernaturalem nulla sit proportio quarta pars probatur sic et capio unum pedale unisomiter alium ut 3 et pono quod deus in prima parte proportionali hore ponat secundam partem proportionalem secundam extensionem illius albedinis rarefactam ad equalitatem prime partis cuius albedine prime partis portionalis illius corporis albi sic quod in fine illius partis illud corpus sit album ut 16. in secunda parte proportionali hore rarefaciat tertiam partem proportionalem illius albedinis ad quantitatem prime partis portionalis et ponat eam eodem modo cum albedine prime partis portionalis sic quod in fine illius partis illa albedo erit ut 24. et sic per fiat per omnes partes portionales hore et tunc arguitur sic aliquantulum intensa erit albedo illius diecatis illius continui et in duplo magis intensa erit in alio instanti illa albedo et in triplo et in quaduplo igitur in instanti terminatio illius hore erit illa albedo infinita in tertia

### Contra primam partem arguitur sic si

illa esset vera sequeretur quod infinita mobilia separata possent dari in rerum natura prima est falsum igitur et prima pars prima est clara maiorem probat quod datus illis infinitis separatis de illis est verum dicere quod sunt entia naturalia et per consequens mobilia falsitatem primam probat sic istis infinitis sic positis sequitur quod in aliquo casu a mouebitur velocius quam aliquod istorum infinitorum et non mouebitur velocius

aliquod istorum infinitorum prima implicat manifeste igitur non potest dari infinita multitudo entium separatorum primam cuius minor relinquo notam maiorem probat pono calum quod sit infiniti angeli super primam pedalaritatem unius corporis quadrupedalis per ordinem positi sic quod super primam partem proportionalem illius pedalaritatis sit angelus a et super secundam partem proportionalem eiusdem prime pedalaritatis sit angelus b et super tertiam sit angelus c et sic eodem sequenter per omnes partes portionales illius prime pedalaritatis et volo primo quod a in tota hora pertranseat tres pedalaritates illius corporis quadrupedalis secundum angelus pertranseat duas pedalaritates precise tertius pertranseat duas pedalaritates cum dimidia quartus pertranseat duas cum tribus quartis et una octava et sic consequenter sic quod in duplo minus pertranseat sequens magis quam immediate precedens respectu angelus precedentis et cum illo casu dato notum est quod a mouebitur velocius quam aliquod istorum igitur prima pars illius illati est vera in illo casu quod illa sit vera probat per suas exponentes de quibus nullum est dubium nisi de ultimo sed de ista nullus istorum mouebitur ita velociter sicut ad quam probat sic quod si aliquis istorum mouebitur ita velociter sicut a detur ille et notum est quod non est secundus neque tertius neque quartus et sic de aliis nisi detur ultimus igitur aliquis istorum angelorum est ultimus consequens implicat igitur nullus istorum mouebitur a deo velociter sicut a et illud consequens implicat contradictionem probat sic sequitur bene aliquis istorum angelorum est ultimus et quilibet istorum angelorum est super aliquam partem proportionalem illius prime pedalaritatis igitur ille ultimus est super aliquam partem proportionalem et non potest dari super quam sit nisi super ultimam igitur dabilis est ultima pars portionalis quod est impossibile quod quilibet angelus sit super aliquam partem proportionalem suppono ex casu et per consequens illa pars affirmatiua est vera negatiua autem probat sic aliquis angelus erit super punctum terminatum quartae pedalaritatis in fine illius motus et ille pertransibit tres pedalaritates adequate igitur aliquis istorum angelorum mouebitur ita velociter sicut a et per consequens a non mouebitur velocius quam aliquod istorum consequentia est clara antecedens probat quo ad hoc scilicet quod aliquis angelus erit in puncto terminatum quartae pedalaritatis a in fine motus erit super punctum terminatum tertie pedalaritatis et patet ex casu tertius erit per unam quartam pedalaritatis ultra tertiam pedalaritatem quartus pertransibit duas pedalaritates cum tribus quartis ergo erit super punctum medium tertie quartae pedalaritatis et breuiter arguo sic quod quilibet pars tertie pedalaritatis erit pertransita igitur aliquis istorum angelorum erit super punctum terminatum quartae pedalaritatis quod restabat probandum et per primam habebit duo contradictoria vera.

### Confirmatur ad idem ista prima

pars repugnat secunde et secunda est vera ut suppono in conclusione prima pars est falsa consequentia est clara de se cum minore maiorem probat non si prima pars staret cum secunda sit ita de facto quod sit infinita multitudo entium separatorum cum aliquo infinito extensione quo posito sequitur quod mobile a fiat velociter precise incipit moueri et immediate post hoc incipit immo per totam horam futuram precise finite velociter mouebitur a et tamen a immediate post pertransibit illud corpus infinitum super quod incipit moueri consequens ipsa manifeste igitur prima pars repugnat secunde primam relin-



quo clarum cum minore qz si a precise finite velocius mo-  
uebitur p totam horam futuram ergo pro quolibet instā  
si precise spaciū finitum erit pertransitum ab a z per cō  
sequens non immediate post hoc instans quod est incia-  
tium hōz vt suppono illud spaciū infinitum erit per-  
transitum ab a mobili maiorez probō z pmo casū qz sint  
ista infinita mobilia separata posita in principio illius  
infiniti z primū illorum sit a secundū sit b tertiu c quar-  
tum d zc. z pono cum hoc qz a mobile in qualibet parte  
proportionali hōre pertransseat vnam pedalitatem preci-  
se scdm vero vcz b pertransseat in qualibet pte proportio-  
nali in eiusdem hōre duas pedalitates illius infiniti tertiu  
scz c pertransseat 4 z quartum pertransseat 8 z sic p  
sequenter in portione dupla procededo quo posito post  
qz est possibile arguo sic immediate post hoc instans erit  
illud spaciū infinitum pertransitum ab aliquo illorum z  
a nullo erit citius pertransitum qz ab a igitur immediate post  
hoc a pertransibit totum illud spaciū infinitum pna est  
notā z minore probō sic non citius pertransibitur illud  
spaciū secundo illorum qz a primo quod probō sic quia  
in instanti terminatio illius hōre erit secundum reuer-  
tatem primo illud spaciū pertransitum ab a z non citi⁹  
erit pertransitum a b quia pro quolibet instanti illius hō-  
re erit precise infinitum spaciū a quolibet illorum pertrā-  
situm igitur a nullo illorum erit citius illud spaciū per-  
transitum qz ab a z per consequens non ab b z sic mi-  
norē vera maiorem probō sic post hoc instans erit illud  
spaciū pertransitum ab aliquo illorum z non erit dabi-  
le instans post hoc quin erit pertransitum illud spaciū  
ab aliquo illorum igitur maior est vera prima exponens  
est clara secundam probō pz immediate post hoc infinitū  
spaciū erit pertransitum ab aliquo illorum z cum quod  
libet illorum mouetur precise super illud spaciū infinitū  
igitur illud spaciū infinitū erit immediate post hoc p-  
transitum ab aliquo illorum consequentiam relinquo no-  
tā z quod immediate post hoc infinitum spaciū erit p-  
transitum ab aliquo illorum probō sic ante quodcumqz  
instans post hoc aliquantulum spaciū erit pertransi-  
tum ab aliquo illorum z quadruplum ad illud ab/a-  
liquo illorum z sic consequenter igitur immediate post hoc  
infinitum spaciū erit pertransitum ab aliquo illorum  
z per consequens vltima pars copulatiue illate est vera p-  
ma pars cum secunda patet ex casu.

**Ad primum principale responde**  
tur concedendo primam partem conclusionis esse veram  
z concedo etiam qz sunt dabilia infinita mobilia separata  
z nego qz ex eo sequitur illa copulatiua composita ex cō-  
tradictionis z admissio casu posito ad probationem illius  
distingo qz aliquod illorū moueatur ita velocius sicut a  
vel datur vltimus angelus ibi positus scilicet in puncto  
terminatio illius prime pedalitatis z sic concedo qz ali-  
quis angelus mouebitur ita velocius sicut a z ad proba-  
tionem in oppositum nihil probat nisi supposito qz def-  
initus angelus quo dato non sequitur qz sit super vlti-  
mam partem proportionalem immo erit vltra quālibz p-  
tem proportionalem scz su per punctum terminatum il-  
lius pedalitatis z similiter neganda est tunc illa positio  
scz quilibet angelus est super aliquam partem proportio-  
nalem nisi dicas qz sufficit ad hoc qz aliquis angelus sit  
super aliquam partem proportionalem qz sit super aliqz  
punctum siue intrinsecum siue extrinsecum illius partis  
z tunc dicerem qz ille angelus non est super aliquem par-  
tem proportionalem illius pedalitatis secundum talem

diuisionem licet bñ sit supra primam partem secundū op-  
positam diuisionem diuidendo vel non daf vltimus an-  
gelus sic qz super punctum terminatiū null⁹ āgelus ē z  
sic concedo qz nullus mouebitur ita velocius sicut a loco  
propositionis composset isti concedo istam ita velocius  
sicut a mouebitur aliquis istorum angelorum vbi ly an-  
gelus supponat confuse tñ sub quo nō potest fieri descen-  
sus nam vt cōter dē ly ita z sicut confundit terminus po-  
situm post se z qñ arguis qz in fine morus aliquis ange-  
lus erit super punctum terminatiū prime pedalitatis  
hoc nego nam sicut super punctum terminatiū prime  
pedalitatis nullus est angelus vt concessum est ita oportet  
concedere qz nullus angelus erit super punctum ter-  
minatiū quarte pedalitatis & concedo vltim⁹ qz p-  
sicut tripedale erit pertransitum in illo tempore motus  
tñ a nullo angelo neqz ab aliquo mobili erit pertransitū  
spaciū quadrupedale neqz valet dicere qz nullum mo-  
bile procedet vlgz ad punctum terminatiū quarte pe-  
dalitatis z p pna non pertransibitur spaciū quia siue re-  
quiratur qz ad aliquod spaciū esse pertransitū qz quod  
libet punctum eius siue extrinsecum siue intrinsecum per-  
transseat siue non semper oportet concedere qz in illo ca-  
su spaciū tripedale est pertransitum qz sicut nullū isto-  
rum mobilium erit super punctum terminatiū illius  
quarte pedalitatis sic qz nullum illorum incipiet morum  
a puncto initiatio tertie pedalitatis a quarta pedalitate  
incipiendo computum.

**Sed contra solutionez prime pat-**  
tis distinctionis date arguitur sic implicat dare infinitū  
multitudine interceptum inter duos angulos vel inter a-  
liqua alia entia ergo illa prima pars illius distinctionis ē  
male posita pna est nota antecedens probō si illud ē pos-  
sibile ergo datur vltimus angelus illorum z sit c z argue-  
tur alipus angelus tangit c ergo est vltima pars ppor-  
tionalis illius continui z per consequens implicat dare  
consequentiam primam probō angelus c ē supra vltimū  
punctum scilicet terminatiū illius pedalitatis ergo il-  
le angelus qui est immediatus angelo c est extra illud pū-  
ctum z non potest dari super quod punctum nisi inciatū  
um vel terminatiū vltime partis proportionalis igitur  
impossibile est vltima pars proportionalis quod est im-  
possibile z qz aliquis angelus tangat vel sit immediatus  
angelo c patet sic quia inter illum angelum c z alios an-  
gelos nihil mediat z per consequens inter angelum c z a  
liquem aliorum angelorum nihil mediat

**Ad istam replicant dico negādo**  
qz implicet dare infinitaz multitudinem inter duo entia  
dedecrminata vel inter duos angelos z ad improbatio-  
nem concedo consequentiam factam eo qz antecedens ē  
impossibile nam si antecedens sit possibile saltem ad sen-  
sum argumenti manifeste sequitur dari vltimam partem  
proportionalem z sic patet qz replica non currit contra  
solutionem.

**Ad confirmationē nego qz prima**  
pars repugnet secundē z admitto quod datur infinita  
multitudo entium separatorum cum aliquo infinito exte-  
sive z nego qz ex illo sequatur illud illatum z ad probatio-  
nem dico qz in illo casu a non immediate post hoc instans  
pertransibit totum illud spaciū z nego si rō immediate  
post illā istā s erit gtransitū illā spaciū ab aliquo illorū z



## De celo & mundo

concedo istam immediatē post illud instans infinitūz spacium erit pertransitum ab aliquo istorum causa diuersitas est clara & concedo in illo casu q̄ nullus illorum mobilium citius pertransibit illud spacium q̄ a immo i nullo instanti intrinseco illius hōre erit uerum dicere q̄ illud spacium ē pertransitum ab aliquo illorum licet pro quolibet tali instanti intrinseco sit uerum dicere quod infinitū spacium est pertransitum ab aliquo illorum.

### Sed replicatur adhuc iterum pbā

do q̄ non potest dari infinita multitudo &c. & arguitur sic si illud esset possibile de infinitis mobilibus eodem modo concedendum est q̄ dabile sunt infiniti mundi totales p̄ aliquam potentiam consequens est falsum & impossibile igitur prima pars conclusionis est falsa minorem p̄bo q̄ si illud deus potest facere uolo q̄ faciat illos mundos eq̄ les sic q̄ i quolibet illorū possit precise esse 1000. homines pedales in longitudine & bipedales in latitudine & nō plures seclusis rarefactione & condensatione & corporū penetratione uel possint esse ibi aliq̄ue certae mensure precise totus iste casus est possibilis supposito illo q̄ dictam est tñ ad eum sequitur q̄ plures q̄ 1000. possint esse i quolibet illorum & q̄ nō plures q̄ 1000. possint esse in quolibet illorum mundorum intelligendo ad sensum antedatū quod manifeste est impossibile igitur &c. q̄ ad casum sequatur primo q̄ non possunt esse plures homines q̄ mille & quolibet illorum mundorum patet ex casu tamen q̄ possint esse plures p̄bo sic uolo q̄ iam sint illi infiniti mundi & in quolibet illorum sint tot homines quot possint ut dictum est in casu & uolo q̄ deus remoueat unum illorū hominum in prima parte proportionali hōre future ab uno istorum mundorū & ponat loco illius unum aliu hōminem qui in nullo alio erat sed est de nouo creatus loco illius hominis depositi & illum primum hominem depositum a primo mundo ponat in secundo mundo & loco illius remoueat unum hominem ab illo secundo mundo & illum ponat in quarto & sic fiat de quolibet alio mundo & tunc sic arguitur in fine illius t̄pis assignati erit uerum dicere q̄ in illis mundis est vnus homo qui non est de numero assignato igitur deus p̄t facere q̄ plures homines q̄ mille possint esse in illis mundis & per consequens in aliis quo illorum mundorum sunt plures homines q̄ mille q̄ erat probandum.

### Ad istam replicam concedo q̄ de

potest creare infinitos mundos & admitto q̄ in quolibet illorum possit esse precise 1000 homines & nego q̄ ad illud sequatur illa contradictio data & concessio quod in fine illius t̄pis assignati erit aliquis hō in illis mundis qui antea non erat & oēs q̄ antea erant adhuc nunc tunc nego illam consequentiam scilicet ergo in aliquo istorū mundorum sunt plures q̄ mille nec proprie in illis mundis sunt plures q̄ antea erant licet bene improprie & sic potest probari q̄ in omnibus illis mundis possint eē infiniti alii homines manentibus illis qui nunc sunt seclusis condensatione & rarefactione & penetratione tamen in nullo illorum mundorum erunt plures q̄ mille.

### Secundo principaliter cōtra aliā

partē ubi dicitur quod dabile est infinitū magnitudine arguitur sic sequeretur quod vna & eadem resistētia posset pertransiri a potentia ut 8 in vno loco & in alio loco non posset pertransiri a potentia ut 8 consequens uideretur impossibile eo quod potentia que est ut 8 in quolibet lo-

co est ut 8 & in quolibet loco sufficit tantum facere sicut i alio & p̄ p̄ns si in vno loco sufficit pertransire & resistētia & in quolibet loco sufficit quod tamen sequat̄ p̄bo sic pono casum q̄ sit vna resistētia pedalis quantitatis & niformiter diffinis a non gradu resistētie vsq̄ ad 8 ex cuiusue & sit vna potentia eodem modo ut 8 & uolo q̄ illa resistētia ponatur a deo in duobus locis sic q̄ in vno rarefiat in infinitum extremo remissiori vsq̄ extremū intensius & in alio loco rarefiat etiam in infinitum extremo intensiori manente uersus extremum remissius uolo ulterius q̄ super illam resistētiā ponatur illa potentia ut 8 scilicet super punctum initiatium illius resistētie in loco in quo est precise extremū intensius finitum & arguo sic ista potentia in isto loco sufficit pertransire & resistētiā & in alio loco sc̄z in loco in quo est uersus extremū intensius infinitum non potest pertransiri igitur illa tum principale est uerum & q̄ in illo primo loco illa potētia sufficiat pertransire illam resistētiā p̄bo sic illa potentia citius pertransibit secundam pedalitatem q̄ primam & citius pertransibit tertiam q̄ secundam & citius pertransibit quartam q̄ tertiam & sic consequenter de omnibus aliis partibus igitur in illo loco illa potentia in tēpore finito precise pertransibit illam resistētiā. Sicut casus q̄ ista consequentia vltima nihil ualet eo q̄ stat q̄ taliter possit citius pertransiri tertiam q̄ secundam q̄ tempus per quod citius pertransibit tertiam q̄ secundam fuisse in duplo minus q̄ tempus per quod citius pertransibit secundam q̄ primam & per cōsequens adhuc infinitum tempus exponet illa ad pertransiendum illam resistētiā & sic nunq̄ erit pertransita resistētia illa ab illa potentia.

### Cōtra saltem ista consequentia

ualebit infinite uelociter mouebitur ista potentia super illam resistētiā ergo in tempore finito pertransibit illam sed antecedens est uerum in casu dato ergo & consequens minorem p̄bo quia in infinitum modica est resistētia uersus extremum infinitum & semper est potentia ut 8 ergo infinite magna erit proportio potentia ad suā resistētiā & per consequens infinite mouebitur illa potentia respectu illius resistētie & q̄ in alio loco ubi est finita uersus extremū intensius nunq̄ pertransibit illa potentia ad illā resistētiā p̄bo sic mai⁹ & t̄p⁹ exponet illa potentia ad pertransiendum secundam pedalitatem q̄ ad pertransiendum primam & maius exponet ad pertransiendum tertiam q̄ ad pertransiendum secundam & sic consequenter eo q̄ tempus est equale & proportio sēper minor & minor igitur infinitū t̄ps requiritur ad pertransiendum illam resistētiā & per consequens habeo q̄ potētia ut 8 in vno loco sufficit pertransire resistētiā & tamen nō sufficit in alio loco quod erat negatum.

### Confirmat si posset dari infinitū

magnitudie sequeretur q̄ in aliquo casu a linea imediate post c instans tanget b lineā & non imediate post illā i nās a linea tanget c lineam cōsequens ē impossibile igit̄ se cunda pars falsa consequentia cuius minores patet de se maiorem p̄bo & pono casum q̄ sint iam a & b lineae parallele infinite uersus orientem & terminate pariter ex qualiter & uolo q̄ iste due linee moueantur recedendo a se uicem secundum extremā infinita sic q̄ secundum extremā finita fiat vnus triangulus infinitus ex illis duab⁹ lineis & q̄ nulla pars illius linee maneat parallela cū aliqua parte alterius linee & uolo ulterius q̄ quiescentibus ex-



### Questio prima

tremis finitets moueatur vna illarum linearum scz a ver<sup>o</sup> ab z q non immediate possit illud instans tanget a c lineā pater eo q precise finit e velociter mouebitur saltem secū dum quodlibet punctum suum z per infinitam distantiaz distans secundum aliquod punctum tamen q immediate post illud instans quod grātia exempli voco tunc c a tanget b arguitur sic immediate post illud instans a pertran sibat totum spacium intermedium inter a z b lineas infi nitas igitur immediate post hoc illud instans a tanget b p̄na est clara aīs probo z pono casū q a puncto finitatis uo p̄ime pedalitatis b incipiat oriri vna linea infinitua q sit parallela cum linea a z a puncto terminatio secūde pe dalitatis b linee similiter protrahatur vna linea infnita parallela similiter cum a linea z breuiter a quolibet pun cto terminatio alicuius pedalitatis protrahatur vna li nea sit infinita parallela similiter cuz a linea z tunc sic ar guo immediate post c instans a linea tanget quamlibet il larum linearum sibi parallelarum igitur z immediate post illud instans pertransibit totum illud spacium inter me dium a z b consequentia est nota z antecedens pater qz a liter sequeretur q adhuc immediate post hoc essent para llele cum non concurrent inter se.

parallela a linea b z quia secundum nullum punctum finitum tanget a immediate post hoc atque illarum linea rum parallelarum ideo stat bene q immediate post hoc q libet illarum parallelarum tangat q non tangat b immo stat q quālibet illarum linearum parallelarum tangat a aliqua linea secundum ad punctum finitum z nō tangat b vt posito q protrahatur vna linea recta a contactu il larum linearum facientem triangulum i infinitum sursum que sit d tunc d tanget quamlibet illarum linearum secū dum aliquod punctum certum tamen d non tanget b line am immo per infinitum distat linea d a linea b.

**Contra hoc arguitur sequitur bñ**  
immediate post instans ea linea tanget atque certam illarum ergo secundum aliquod punctum eius immedia te post hoc tanget sed hoc est falsum cum ad illud sequa tur q̄ per motum infinitum aliquod certum spacium su bito pertransibitur quod est impossibile Forte negas illā consequentiam sed sufficit q immediate post hoc secun dum aliquod punctum eius tangat illam lineam quod ve rum est in casu.

**Ad secundum principale respon detur** concedendo copulatiuam ibi illatam esse possibile saltem in aliquo certo casu quicquid sit de illo casu ibi po sito nam si illa pedalitas resistente esset ab 8 vsq ad nō gradum & p̄ime pars proportioalis scz ab 8 vsq ad 4 maueret non rarefacta sed secunda pars proportionalis z sic fiat de omnibus aliis partibus proportionalibus p̄ se sic finitum spacium occupabit illa potentia vt 8 vel ma ior ad pertransendum illud infinitum spacium quod pro bo sic nam in duplo minori tempore vel minus q̄ in du plo tpe pertransibit secundam sempedalitatem q̄ primā z in quaduplo minori tempore pertransibit tertiam q̄ p̄ mam z sic consequenter proportionabiliter in aliis semi pedalitatibus in proportione subdupla procedendo igit̄ precise finitum tempus requiritur ad pertransendum il lud spacium p̄na tenet ex dictis in secunda questione ses primi phisicorum z antecedens pater aspicienti propor tiones illius potentie ad illa diuersa puncta illius resiste ntie ex quo patet q si illa potentia pertransit primam pe dalitatem illius spacii sic dispositi in vna hora precise due hore vel minus requiritur ad pertransendum totum il lud spacium sic dispositum istud corollarium est clarum z sicut in isto casu posito ista potentia vel maior sufficit pertransire istam resistentiam vbi tamen si in alio loco dis poneretur rarefaciendo opposito modo scz secundum p tes proportionales quarū prima est a non gradu vsq ad 4 zc illa potentia non sufficeret pertransire illud spacium z ad argumentum aduersum cōcesso q illa dotentia i quo libet loco in quo si sit vt 8 tñ dispositio diuersa z diuersa ē causa diuersitatis illius pertransitionis.

**Cōtra hoc arguitur sic possibile ē**  
q̄ quodcumqz tanget vnam illarum linearum que sit g non vltra moueatur a sed ibi quiescat cum ad hoc nula sequatur cōtradictio quo posito arguitur sic immedia te post hoc a tanget g lineam z quāqz tanget g lineam q̄ s cēt igitur in illo puncto quiescet a linea immediate post quiescet z per consequens quando aliquod punctum a ī mediate post hoc tanget g lineam Ad hoc facilis est res pōsio qz ex istis argumentis facilliter possūt solui argu menta facta contra alias partes conclusionis z idem itā seo.

**Quattum ad tertium punctū vi delicet deus possit mouere illud corpus infinitum magni itudine** sicut mouet alia corpora. Pono vnam conclusi onem deus potest mouere corpus infinitum magnitudi ne non solum motum deperditiuo sed etiam motu acq sritiuo z deperditiuo hec conclusio probatur primo de in finito secundum quid sit corpus pedaliter latum vniūsoz miter z infinitum versus orientem terminatum parisius quod si a z arguo sic nullam implicat contradictionem ad hoc q̄ deus moueat illud corpus quiescente puncto terminatio parisius versus meridiem transeundo per p tes australes vsq̄ quo perueniat ad partes septentriona les quo facto notum est q̄ illud corpus mouebitur mo tu acquisitiuo z deperditiuo igitur. Dices forte q̄ solum probatur q̄ moueri pōt circulariter sed non motu recto communiter negatur.

**Contra deus pōt illud corp<sup>o</sup> mo uere versus orientem** sic q̄ in fine hore illud punctus ter minatiuum quod est parisius similiter cuz puncto vbi o ritur soliam illa linea vel corpus est motum recte z mo tu deperditiuo igitur illud est possibile Dices forte q̄ nō deperdet locum secundum quamlibet sui partem.

**Ad confirmationē nego q̄ illa co pulatiua sequitur ex secunda parte conclusionis** z admif so illo casu concedo negatiuam z nego affirmatiuam simi liter q̄ immediate post illud instans a pertransibit totū illud spacium intermedium inter a z b z cōcesso q̄ quā libet linearum parallelarum a immediate post illud instā s c tanget nego consequentiam scz q̄ immediate post illud instans tanget lineam b z causa est qz quanto magis sur sum procedunt ille linee tanto magis recedunt ille linee

**Contra pono causas q̄ illa linea sic moueatur** q̄ in prima parte proportionali hore de<sup>o</sup> mo ueat illud corpus versus parisius z in secunda parte p̄ proportionali secunda pedalitas sit citra illud punctum sed tendat deorsum z in tertia parte pertransit illud pū ctum tertia pedalitas sic deorsum procedendo z sic con sequenter sic q̄ in fine hore illud corpus infinitum



## De celo & mundo

deorsum & terminabitur adhuc pariter tunc patet qd illud corpus mouebit motu recto motu acquisitiuo & deperditio igitur conclusio est vera & licet iste rationes non concludat proferenti sufficit qd sunt satis persuasive & nulla videtur implicari predictio relinqt qd tanq̃ probabilis.

### Contra istam conclusionem at sic

sequeretur qd aliquis esset motus in instanti si corpus infinitum extensiuè posset moueri motu acquisitiuo p̃ns est p̃a ristolentem & videtur implicare contradictionem igitur conclusio est falsa antecedens p̃bo pono casum qd sit vnum corpus graue infinitum sursum & terminatiuum in sphaera aëria & detineatur ibi sic qd non moueatur & pono cum hoc qd remoueatur impedimentum & arguitur sic inmediate post illud instans remotionis erit illud corpus infinitum in centro terre ergo in instanti fiet ille motus antecedens p̃bo velocitatis motus ut dictum est in questione secunda septimi p̃hysicorum attenditur penes proportionem potentie ad resistantiam sed infinita est proportio grauitatis illius infiniti ad illam resistantiam igitur infinite velociter mouebitur & per consequens subito vel in instanti quorum quodlibet sequitur qd illud corpus potest de se moueri capiendū motum vt in quinto p̃hysicorum & p̃ p̃ns sequitur qd tale corpus non est naturale cum non sit mobile qd infinita proportio sit grauitatis illius infiniti ad illam resistantiam patet qd ibi est infinita grauitas & solum finita resistantia vt suppono igitur si dicas postq̃ illud impedimentum desinet impedire per vltimum esse impedimenti habebit qd ille motus erit subitus & localis & non potest moueri aliter illud corpus a principio intrinseco nisi subito & per consequens habebit qd illud corpus non est naturale & rationes philosophi in primo de celo concludunt qd non est dabile infinitum naturaliter.

### Confirmatur sequeretur ex dictis

q̃ velocitas motus localis non attenditur penes spacia pertransita consequens est reprobatum superius igitur dicta nulla antecedens p̃bo pono casum qd sit vnum infinitū versus orientem cuius quelibet pedalitas moueatur velocitate vt 4 quaquidem velocitate gratia exempli sufficiat pertransiri in hora spacium quadrupedale moueat tamen eo modo quo dictum est in probatione conclusio nis sic qd circueatur ab illo corpore totus mundus in vna hora & arguitur sic quelibet pedalitas illius moueatur velociter vt 4 scilicet pedalitas pertransibit totā sphaerā aëris. Si dicas sicut dicendū est qd implicat qd illa linea moueatur circulariter vel illud corpus & quelibet pedalitas precise moueatur pono casum qd sunt infinita mobilia quorum primum in prima parte proportionali hore pertransit vnam pedaltatem illius infiniti & sic pertransit at tantum in qualibet parte proportionali secundum mobile pertransit in qualibet parte proportionali duas pedaltates tertium in qualibet parte proportionali pertransit 4 & sic consequenter procedendo in proportione dupla tunc p̃ qd scdm illorum mouebitur in duplo velocius q̃ primum & tertium in duplo velocius q̃ scdm & sic consequenter igitur in oibus partibus temporis equalibus scdm mobile in duplo maius spacium pertransibit q̃ primum & tertium in duplo magis q̃ secundum & sic consequenter sed consequens est falsum qd in illa hora quodlibet illorum precise pertransibit vnum illud corpus infinitum sic qd non sitius pertransibit illorum mobilia illud corpus infinitum q̃ aliud & per p̃ns eque velociter mouebuntur illa mobilia quod est expresse contra positum.

### Ad illud argumentum diceret ali

quis sicut ab aliquibus audiri multotiens dicitur qd licet ibi sit infinita grauitas extensiuè non tamen intensiuè quod requiritur ad motū infinite velocem sed isti non se intelligunt nam requiritur qd illa qualitas que est grauitas sit infinita intensiuè ad motum infinite velocem deorsum neq̃ quelibet grauitas que est qualitas infinita intensiuè sufficit mouere infinite velociter aliquod corpus namposito casu qd sit vna grauitas pedalis intensiuè & cuius secunda pars proportionalis rarfciat ad equalitatem pume & ponatur penetratiue cum grauitate prime partis proportionalis & similiter faciat de de grauitate cuiuslibet partis proportionalis quoposito habet qd illa qualitas que est grauitas est infinita intensiuè tamen non sufficeret facere velociorem motum essentialiter q̃ grauitas vt 4 similiter non quelibet grauitas infinita extensiuè facit motum infinite velocem nam capta illa pedaltate grauitatis si deus poneret medietatem illius forme secundū multitudinem in prima pedaltate illius infiniti medietatem residue grauitatis poneret deus in secunda pedaltate illius infiniti & sic faceret deus consequenter per omnes pedaltates illius infiniti sic qd in duplo minus de grauitate secundum multitudinem sit in secunda pedaltate q̃ in prima & in duplo minus in tertia pedaltate q̃ in secunda & sic in aliis ibi esset grauitas infinita extensiuè tamen non faceret magis essentialiter q̃ grauitas vt 4 ideo dico qd impertinens est ad grauitatem infinitam extensiuè motus infinite velocis & similiter ad grauitatem que est qualitas infinita extensiuè & dico qd si vniuersimode est de forma que est grauitas in illo corpore infinitum extensiuè illa grauitas est apta causare motum infinite velocem vel subitum et causa est qd grauitas prime pedaltatis est alii cuius potentie & tante potentie est secunda pedaltas & similiter quelibet alia pedaltas ergo si prima pedaltas moueatur vel nata sit moueri in aliquo spacio a proportione in dupla aggregatum ex tertia & secunda cum tanta applicatione sufficienter mouere in eodem medio a proportione quadrupla & aggregatum ex quatuor pedaltatibus a proportione octupla & sic consequenter igitur omnes ille pedaltates infinite velocem motum causabunt in ordine ad resistantiam & sic argumentum concedo qd inmediate post illud instans &c. illud infinitum erit in centro terre

### Contra hoc arguit sequeretur qd

esset aliquod corpus graue quod non posset quiescere in suo loco naturali siue in centro terre quod idem est sed consequens videtur impossibile igitur antecedens p̃bo illud corpus iam datum non quiescet in centro terre qd p̃bo nullum est corpus graue quod secundum punctum terminatiuum apparet esse in centro terre sed cum puncto medio vel cum puncto diuidente grauitatem in duas partes equales sed iste grauitas non potest diuidi sic in duas partes equales imo ex concessis videtur sequi qd illud corpus infinitum nunq̃ quiescet quia postq̃ grauitas que erit vltra centrum semper erit proportio maioris inequalitatis vnius partis ad aliam & p̃ consequens sp̃ mouebit. Absoluta alia puncta possunt tangi circa istud argumentum qd ex dictis solui possunt transire.

### Ad confirmationē nego illatus et

ad probationem responsum est inter arguendum et ad aliam replicam dico qd illa mobilia eque cito pertransibunt totum illud spacium sic qd non citius vnum illorum mobilia quiescet ad pertransitionem illius infiniti q̃ aliud & licet in qualibet parte proportionali illi hore



secundum illum ordinem in vāplo velocius movebitur secundum q̄ primum & sic proportionabiliter aliis tamen in tota illa hora cathogoreumatice eque velociter movebitur primum sicut secundum quia infinite velociter sicut cathogoreumatice movebitur quodlibet illorum.

**Secundo contra eandem cōclusio**  
nem arguitur sic si corpus infinite gravitatis extensivē & uniformis posset moveri motu recto sequeretur q̄ aliq̄ mobile precise gravitatis vt 4 immediate post hoc ista erit totaliter extra centrum terre quod nūc est extra cētū & non immediate post hoc erit ultra centrum &c. hoc est impossibile & contra aristotelem secluso vacuo igitur dōclusio est falsa consequentiam relinquo notā cū minore maiorem probō & pono casum q̄ sit hic vnum infinitus versus celum terminatum ad equare ad centrum terre cuius que libet pedalitas precise ē gravitatis vt 4 & volo q̄ removeatur impedimentum detinens illud corpus infinitum: i hoc instanti & sic arguo scām dicta in argumento precedenti istud corpus movebitur subito ergo immediate post hoc instans prima pedalitas erit ultra centrum que nunc est circa centrum tener consequentia quia si istud corpus movebitur subito ergo aliqua sua pars erit immediate post hoc in aliquo loco a quo iam distat q̄ non videretur ymaginabile quomodo istud corpus movebitur subito pertrahat aliquā partem spaciū quacūq̄ pre spaciū subito pertransita a prima pedaltate secus impeditis cū nō sit maior ratio de vna q̄ de alia & ulterius sequitur q̄ immediate post hoc prima pedaltas erit ultra centrum ex illo iterū sic arguo immediate post hoc p̄ma pedaltas erit ultra cētū q̄ nūc ē extra cētū illa p̄ma pedaltas ē precise gravitatis vt 4 vt patet ex casu igitur prima pars illati ē vera secunda pars sc̄z q̄ non immediate post hoc instans illa prima pedaltas erit ultra centrum propterea sic oportet potestate illius gravitatis ad suā resistentiā est precise finita igitur precise finite velociter movebitur prima pedaltas & per consequens nihil subito pertransibitur q̄ infert propositum.

**Confirmat si deus posset movere**  
aliquod corpus infinitum eodem modo posset movere quodlibet corpus infinitum motu acquisitivo v̄ deperditivo s̄ p̄ns ē falsum igit̄ & conclusio, an̄s probō pono casum q̄ deus creet vnum corpus infinitum sic q̄ repleat omnem locum & arguo sic deus non pot̄ movere illud corpus manens in sua quantitate igitur consequens est verum consequentia est nota an̄s probō vel posset illud movere versus orientem vel versus occidentem vel versus aliquam aliam differentiam positionis sed nullum illorum pot̄ dici quod probō q̄ vnum illorum dato eadem ratione dicendum est de quolibet sed q̄ non possit dici de quolibet probō q̄ quantuncūq̄ moveatur versus orientem nunq̄ erit verum dicere q̄ movebatur vel est motum motu acquisitivo q̄ si omnem locū replet illud corpus non potest acquirere novum locum sine creatione novi loci ultra illud corpus nō pot̄ moveri motu deperditivo q̄ neq̄ motu acquisitivo consequentia est clara an̄s probō illud corpus replet omnem locū igit̄ non pot̄ moveri tener consequentia q̄ oīs motus est de termino a quo ad terminum ad quem sed illud mobile nun̄ habet terminum ad quem in quolibet loco sit aliqua pars illius igitur non est ymaginabile q̄ illud corpus moveatur motu aliquo forte dicit q̄ deus pot̄ dividere illud corpus superficiem trāseunte per cētum ymaginariū terre & postea deus pot̄ movere retrahendo illa duas medietates iproprie captis terminis vnam versus occidentem & sic illud corpus deus potest moveri sed hoc ni-

hil valet. Tū primo q̄ ex illo solum habes q̄ illud corpus deus potest movere licet non potest movere illud corpus quod nō ē ad intentionē difficultatis neq̄ ad verificationē conclusionis. Tū q̄ nō ē difficultas an partes illius corpus deus non pot̄ movere sed solū est difficultas an deus possit movere illud totale corpus manens in sua quantitate & integritate.

**Ad eandem principalem contra istam solutionem** adducam dico q̄ conclusio illata ē impossibilis de corpore non habente aliquod adiutorium vt ad motum suum vel de corpore ad cuius motū solum cōcurrit gravitas vt 4 & ad probationem p̄ quid sit dicendum cū illa prima pedaltas immediate post hoc instans erit ultra cētum q̄ solū ē gravitatis vt 4. tñ nō erit precise a gravitate vt 4 & cum hoc a gravitate infinita aliarū pedaltas cum tota a gravitate prime pedaltatis pellat illā gravitatem prime pedaltatis & per hoc erit p̄ quid sit dicendum ad probationem partis negativę.

**Contra hanc solutionē arguitur**  
sic sequeretur ex illa q̄ infinitum claudetur inter duo puncta quod negabatur inferius & illud similiter apparet. intelligibile igitur solutio ē insufficientis an̄s probō immediate post hoc instans erit infinitum spacium clausum inter primam pedaltatem & centrum terre quod probō immediate post hoc per infinitum spacium distabit primā pedaltas a centro & inter illam primam pedaltatem & centrum terre non erit vacuum ergo immediate post hoc p̄ finitum spacium distabit prima pedaltas ab illo centro probō sic immediate post hoc totum illud corpus erit ultra centrum ergo inter centrum & illam primam pedaltatem immediate post hoc erit infinita distantia consequentia est nota eo q̄ magis distabit prima pedaltas improprie q̄ aliqua illarū pedaltatum & an̄s probō quolibet pars finita immediate post hoc instans erit ultra centrum igitur totum illud corpus consequentia est bona supposito q̄ nulla pars sit divisa ab alia vel a suo toto & per consequens immediate post hoc infinitum claudetur inter duo puncta.

**Secundo arguitur ad idē s̄ dicta**  
essent vera sequeretur q̄ illud corpus dimissum sue nature nunq̄ quiesceret p̄ns est impossibile a n̄s probō immediate post hoc erit ultra centrum vt videtur. esse concedendum sed quodcumq̄ erit ultra centrum appetet esse extra centrum ergo immediate post hoc erit illud corpus extra centrum & ultra centrum & sic erit de quolibet instanti & per p̄ns nunq̄ quiescet illud corpus q̄ quodcumq̄ erit ultra centrum appetet esse extra centrum illud corpus probō sic illud corpus est infinite grave ergo appetit esse in centro terre & cum non possit ibi quiescere propter gravitatem infinitam existentem ex vna parte sequitur q̄ quodcumq̄ erit ultra centrum appetet esse in centro & per consequens ultra centrum & sic cū nullum erit impedimentum immediate post hoc erit illud corpus ultra centrum terre & extra centrum & sic erit de quolibet instanti probō sic quia non potest dari instanti in quo illud corpus sit totaliter extra centrum vel extra centrum quā sit aliqua impediens illud corpus. Ad istas replicas facile ē solutio & similiter ad confirmationem.

**Ad quartū & vltimū promissus**  
in principio pono aliquas propositiones prima p̄ns infinitum multitudinem pot̄ claudī immo clauditur inter duo puncta sic q̄ datur primum & vltimum p̄positio est clara





**Secunda propositio infinitus ma**  
gnitudo secundum quod sit claudere inter duo puncta sic quod  
tur punctum ultra quod non procedat illud corpus nec aliqua  
sua pars per propositio de linea girativa.

**Tertia propositio responsiva nul**  
lum infinitum magnitudine potest claudere sic iter duo puncta  
quod deest punctum iniciatum ex vna parte et terminatum extrinsecum  
ex alia et licet oppositum istius propositionis posset forte  
cum protervia sustineri breuiter tamen.

**Contra eam sic instatur possibile**

est quod inter duas pedalitates mediant infinite pedalitates  
non communicantes nec penetrantes se habentes facien-  
tes infinitum rectum ergo oppositum propositionis esse  
rum consequentia est clara antecedens proba volo quod in  
instanti iniciatio hore sequentis deus producat vnum pe-  
dale gratia exempli a quo producta volo insuper quod de-  
bet illud pedale a in quolibet instanti intrinsecum illi hore  
sequentis producat vnam pedalitatem et adiungat et  
continuet cum precedentibus et nulla earum que producat  
in aliquo instanti corrumpatur sed semper cum primo est  
producta adiungatur precedentibus faciendo continuu  
cum ipsis et quemadmodum ymaginatur de punctis vi-  
delicet quod inter quecumque duo puncta mediant infinita nul-  
lam tamen est immediatum alteri sic etiam erit de qualis  
bet earum quo posito sicut videtur satis ymaginabile vo-  
lo quod simul instanti iniciatio hore sequentis et tunc sic ar-  
guo immediate post hoc infinitum rectum ex qua parte  
est infinitum claudetur inter duo puncta ad sensum pro-  
positionis ergo propositio falsa consequentia relinquatur  
clara et antecedens probatur post hoc infinitum rectum clau-  
detur inter duo puncta et nullum erit dabile instans post  
hoc quod in inter hoc et illud erit infinitum clausum inter du-  
o puncta ergo immediate post hoc et c. consequentia tenet  
ab exponentibus ad exponibilem et primam exponentem  
probo post hoc erit producta aliqua pedalitas igitur illa  
b et tunc sic arguo inter b pedalitatem et a pedalitatem p-  
ducentur infinite pedalitates quarum quelibet manebit  
et nulla erit penetratiue cum alia et quelibet adiungatur p-  
cedentibus faciendo cum ipsis vnum continuu ut sup-  
ponitur ex casu ergo propositum consequentia est nota an-  
tecedens probatur quia vel b pedalitas producat in ista  
ti immediato huic instanti vel mediato si primum has i-  
stans immediatum instanti quod non est dicendum si se-  
cundum ergo cum inter hoc instans et illud instans in quo  
producat b pedalitas mediabunt infinita instantia in  
quorum quolibet producat vna pedalitas sequitur quod i-  
ter pedalitatem b et pedalitatem a erunt infinite pedali-  
tes facientes vnum infinitum rectum et cum hoc totum  
sic possibile sequitur quod non implicat infinitum rectum sic  
claudere inter duo puncta quod detur punctum iniciatum ex  
vna parte et terminatum extrinsecum ex alia quod sus-  
tit assumptum probandum.

**Confirmatur idem probando pono**

casum quod sit vnum corpus infinite longum versus orien-  
tem et etiam versus occidentem et pedaliiter latum quo fa-  
cto capio vnam eius pedalitatem et sic arguo signabile est  
aliquod punctum in illa pedalitate a quo ymaginabilis  
versus occidentem prorahi in infinitum tam versus orientem quam  
versus occidentem sic quod ibi causabit vnum triangulum in  
finitum et cum omnis triangulus sit figura et quelibet figu-  
ra sit terminata sequitur quod ille triangulus erit terminatus  
et ipsum erit infinitum igitur infinitum erit terminatum

et per puncta b ibitur infinitum clausum inter duo puncta et  
sequentia est notissima et proba antecedens capio punctum  
medium illius pedalitatis et signo vnam lineam eiusdem  
infiniti intersectantem illud punctum medium transversa-  
liter sic quod quantum aliquid illius linee magis recedit a pu-  
cto illo medio magis accedat ad lineam terminatam in  
perfectiue extremis quo facto ibi causatur triangulus in-  
finitus quod proba sic linea extremalis et illa linea trans-  
uersaliter cadens concurrent in punctis et tunc ibi causat-  
bitur triangulus infinitus sed nunquam concurrent quin an-  
te concursum sit infinitum ergo propositum prima pars  
antecedentis probatur prima pedalitas linee extremalis  
incipiens a pedalitate infiniti signata cuius illud punctum  
est medium et prima pedalitas linee transversaliter cade-  
tis incipiens ab illo eodem puncto medio versus orien-  
tem tendentes aliquantulum accedunt ad se invicem se-  
cunde due pedalitates earundem magis accedunt et sic  
de quibuscumque aliis igitur oportet dicere quod aliquando  
concurrent sed probatur secunda pars antecedentis non  
est dabile tantum in illo infinito quin eo maius concu-  
ssu preceat igitur nunquam ille linee concurrent quin et c. et  
punctis habetur quod ponitur erit inconueniens dare infinitum clau-  
sum inter duo puncta quod negat propositio.

**Confirmatur secundo pono casu**

quod deus producat vnam lineam infinite longam versus o-  
rientem ad hunc parietem terminatam volo etiam quod fact-  
at infinitum vacuum deorsus vltimus pono quod deus in quo  
libet parte proportionali hore sequentis retrahat vnam  
vnam siue pedalitatem in idem redit illius linee infinite  
et faciat illam descendere per illud vacuum seu spaci-  
um infinitum deorsum absque hoc quod discontinuetur ab alia pe-  
dalitate illius infinite in finiti quo facto proba quod infinitum clau-  
detur inter duo nam due pedalitates illius linee clauden-  
tur inter duo puncta et tres pedalitates quatuor pedali-  
tates quinq. et sic sine statu et per consequens infinitum  
claudetur inter duo puncta quod negat propositio.

**Dices forte argumentum non va-**

dit contra intentionem quia cum dicimus in propositio-  
ne infinitum non posse claudere inter duo puncta non in-  
telligimus de infinito sine categorumate sed solum p-  
tendimus sustinere infinitum categorumate non posse  
se claudere inter duo puncta ad sensum propositionis mo-  
do clarum est quod argumentum adductum bene probat p-  
imum et non secundum et sic nihil contra propositioem.

**Sed contra pono quod cum in instanti**

terminatio illius hore in qua sic retrahetur illa linea et  
sic arguo in hoc instanti est verum dicere quod infinitum ca-  
thegoreumatice claudatur inter duo puncta ergo pro-  
positum antecedens proba vel restat adhuc aliquid illius  
linee intrahendum vel non secundum non videtur dicen-  
dum eo quod ut dicit aristoteles in tertio philosophorum capi-  
tulo quinto secundi tractatus infinitum est cuius pars  
tes accipientibus semper est aliquid extra accipere ergo  
dato quod in qualibet parte proportionali illius hore retra-  
herit deus vnam pedalitatem ab illa linea non tollit qui  
adhuc sit infinita versus orientem et si dederis primum  
sic arguo et signo vnam pedalitatem terminatam ad hunc  
parietem tunc sic inter hanc pedalitatem et pedalitatem  
in prima parte proportionali hore retractam mediat in-  
finitum non solum sine categorumate sed etiam cate-  
goreumatice ergo propositum probationem antecedens



### Questio prima

theoromatice ergo propositum pbatione aitis ex quo facilis est tibi relinquo deduceudam.

#### Confirmatur tertio idem pono

q' sit vnu corpus fistulare infinitum deorsum bipedalif latum z infra ipsum sit vacuum infinitum volo insuper q' in qualibet parte proportionali alicuius hore proiectetur in eo vnus lapis quo facto simus in instanti terminatiuo illi hore probo q' detur ifinitum rectum clausu inter duo puncta nam post lapidem primo proiectum proiecti fuerunt infiniti lapides quorum nullus exiuit illud corpus fistulare nec etiam aliquis, ex ipfis transit primu lapidem proiectum quia pono q' quilibet eoru fuerit pedaler latus cum semis z similiter taliter longus signo igitur pedalitatem illius corporis colunaris correspondere lapidi primo proiecto z tunc sic arguo inter hanc pedalitatem z primam pedalitatem illius corporis columnaris clauditur infinitum rectum vt facile deduci potest igitur propositum. Quia si dicas q' nullus lapis descedet vltra centrum eo q' tunc erit in suo loco naturali in quo appetet esse z per consequens ibi manebit non vltra descendendo. Contra volo q' deus secludat z auferat a quolibet talem appetitum z faciat quamlibet vltra descendere z tunc redibit difficultas z per pns videtur q' non possit euitari quin in talibus casibus contingat oppositu ppositionis z per consequens male posita est.

#### Ad hoc argumentum cotra ppo

tionem adductum dico breuiter z in verbo q' casus nouus est admittendus quia simpliciter est impossibilis z p consequens nihil ex eo concludi potest contra nostram ppositionem non enim videtur possibile quod aliquid conponeretur ex aliquibus pedalitatibus z tamen nulla illarum continuaretur alteri sed precise quelibet pedalitas is finitris pedalitatibus continuaretur z nulli earum z per consequens argumentum non procedit.

#### Ad confirmatione primam z simili

ter ad alias duas ppo q' d' sit dicendum ex dictis vt enim patet ex processu nihil concludunt z ideo q' facilius ex dictis solui possunt tunc eas ex dictis relinquo soluendas z multa alia argumenta contra ista quesita possunt fieri vt patet de qualitatibus difformibus z de motibus difformibus infinite velocibus z de corpore infinito quadragularis figure an videlicet dari possit linea recta diuidens illud ad modum trianguli z multa alia circa que q' plurime z pulcherrime difficultates occurrere solent sed quia partim aliqua facta sunt a pceptore meo z etiam propter impedimenta que mihi occurrunt ideo pro nunc pertransio.

Et hec de prima questione sup libros de celo z mundo

Sequitur secunda questio.



#### In quarto tractatu

huius primi de celo aristoteles inquiri. Vtrum mundus sit generabilis z corruptibilis vel ingenerabilis z incorruptibilis. Et quia isti termini important potentiam pproperterea videnda sunt aliqua qualiter a potentia terminatur vel per maximum quod sic vel per maximum quod non vel minimum quod non sic vel per

mitimum q' sic.

#### Pro solutiõe hui' q'stiõs aduertẽ

tendim est q' duplex est potentia q'da actiua quedam ve ropassiuua z iterum duplex est potentia actiua. Queda e finita quedam vero infinita sicuti est potentia dei z de illa non est sermo in proposito quilla nec terminatur per maximum quod sic vel per maximum quod no zc. Et potentia passiuua est duplex q'da ei est passiuua z non resistiua sicut est ipsa materia z illa et uõ terminat q' falsum. Et dicere q' ab aliquo agente pt pati z ab aliquo agente no pot pati. Alia est potentia passiuua z resistiua sicut est frigidu qd patitur a calido z etiam resistit ipsi calido z de potentia passiuua maxime est de sermo in pposito. Alie multe distinctiones coiter dantur de quibus propter facilitate nihil loquor. Illis positris pono duas ppositiones.

#### Prima ppo potentia actiua termina

tur per maximum in qd pot vel p minimum in quod no pt verbigratia datur maximum pondus qd guillermus ergulhosus sufficit portare vel minimum qd no sufficit portare q' aliquod pondus guillermus sufficit portare z ali quod pondus non sufficit portare igitur dudu e maximum qd potest vel minimum qd non potest vel maximum qd no vel minimum quod sic. Non est dandum tertium q' dato opposito sequitur q' aliqd pondus guillermus non sufficit portare z tñ quodlibet maius illo sufficit portare qd e falsum. Similiter non potest dari quartum q' dato opposito sequitur q' est aliqd pond' qd guillermus sufficit portare nullum tñ minus illo guillermus sufficit portare qd etiam e falsu relinquitur ergo q' dandum e primum mebrum vel scdm quod erat probandum.

#### Secunda propositio potentia passiuua

terminatur per maximu a quo no pt pati verbigra e dudu maximum ignis a quo hec aqua frigida non pot calefieri vel minimum ignis a quo hec aqua pot pati q' no pot dari maximum ignis a quo hec aqua pot pati q' tuc ab illo hec aqua posset pati z a nullo maiori qd e falsum nec et pt dari minimus ignis a quo no pt pati hec aqua q' si ab aliquo igne hec aqua non possit pati a nullo minori illo pati poterit. Et propterea potentia passiuua terminatur per negationem maximi vel affirmationem minimi vt dicit ppositio multe autem conditiones requiruntur vt a liquido istorum membrorum verificetur q' p solutiones argumentorum clarebunt prima tñ communis est v3 q' verificentur duo subcontraria.

#### Cotra dicta arguitur sic potentia

actiua sortis non terminatur per maximum vel minimum qd non igitur pma ppositio falsa pbo ams q' vel est dandum maximum podus qd fortes pt portare vel minimum pondus qd fortes non sufficit portare sed neutru illoru e dicendum qd sic probo non primum q' def illud maximum podus qd fortes pot portare z sic a sequitur q' nullu mai' poterit portare a tñ poterit portare s3 pbo q' no si fortes pt portare a potentia sortis excedit resistentiam a et per pns diuisibiliter excedit z ita dato vno alio pondere qd fortes no tm exceder sicut adhuc fortes illud poterit portare z per pns maius a fortes pot portare q' as non possit dari minimum podus qd fortes no pot portare pbatu q' signet illud z sit a fortes pot illa portare igitur non est minimum qd no pt portare ams p3 qualibet ptem a sor. pt portare igitur a fortes pot portare ams est clarum q' dato opposito a non erit minimum pond' qd fortes non sufficit portare bonitate pñe probo sic bene se



quitar quilibet partem ipsius a fortes p̄t portare igit̄ omnes partes a fortes potest portare & omnes partes a collectie sunt ipsum a igit̄ a pondus fortes potest portare

**Et confirmatur probatio q̄ nōd/**  
tur minimum pondus q̄d fortes non sufficit portare. Et arguo sic de nullo pondere verū est dicere q̄ illud fortes non sufficit portare & quodlibet min⁹ sufficit portare igit̄ nullum est minimum pondus quod fortes nō sufficit portare p̄ia est clara probatur aīis q̄ si de aliquo illud verū caretur maxime esset verū de aliquo pondere cuius resistentia esset equalis potentie fortis videlicet si fortes sit potentie vt 8. & aliq̄ pondus sit resistentie vt 3. for. nō sufficeret illud portare eo q̄ a proportione equalitatis n̄ prouenit actio/sed cū ad quodlibet minus fortes h̄ proportionem maioris inequalitatis q̄dlibet min⁹ fortes sufficit portare & ita tale pondus esset minimum q̄d for. nō sufficit portare/s; p̄bo q̄d nō q̄dlibet minus illo p̄dere fortes sufficit portare & signo vñā puā p̄tē circa centrum que sit resistentie vt 4. illud pondus est min⁹ p̄dere dato & tñ fortes non potest portare igitur nō quodlibet minus fortes p̄t portare minor probatur quia naturalit for. illi ponderi non potest applicari & p̄ p̄ns illud non potest fortes portare.

**Ad primū principale nego q̄ po/**  
tentia actiua fortis non terminet per maximū vel per minimum q̄d non & do q̄ terminetur p̄ minimum q̄d non. Et q̄n̄ dicitur signetur illud pondus & sit a volo/s; cōcedo q̄ fortes a pondus nō potest portare. Et q̄n̄ dicitur quālibz p̄rem huius ponderis fortes p̄t portare igit̄ hoc p̄d⁹ for. p̄t portare aīte concessio nego p̄ns. Et ad p̄batio nē iterum dico hanc p̄nā non valere quālibz p̄tē hui⁹ ponderis fortes p̄t portare igitur oēs partes hui⁹ ponderis fortes p̄t portare. Cōtra hanc solutionē multipliciter arguitur. p̄bo est dabile maximum pondus q̄d fortes sufficit portare igitur non est dandum maximū q̄d for. non sufficit portare p̄nā relinquo notā & p̄bo aīis fortes sufficit tñ pondus portare q̄tū sufficit portare igit̄ dandum est maximum pondus q̄ fortes sufficit portare p̄bo cōsequēt̄ iaz q̄d def oppositū cōsequēt̄is cū aīte & sit ita q̄ fortes potest tñ pondus quantum ipse sufficit portare tunc querovell illud ē maximum q̄d p̄t portare vt ad huc potest portare mai⁹ illo si primum habeo p̄positum si scdm sequit q̄ for. nō tñ portat quantum sufficit portare aīis autem p̄batur q̄ si fortes nō tñ sufficit portare quātum sufficit portare sequitur eodem modo esse concedendum q̄ fortes non est ita fortis sicut est aut nō tñ portat quātū portat quod est falsum.

**Secundo sic si dādū sit minimumz**  
pondus quod for. n̄ p̄t portare signetur illā & sit. bib p̄d⁹ dus for. p̄t portare igitur non est minimum q̄d non sufficit portare. p̄bo aīis applicetur plato b p̄dēri & sifr fortes tunc fortes & plato poterit portare illud p̄dus & si fortes & plato portant illud p̄dus fortes portat illā p̄d⁹ igitur p̄bo illam cōditionalem esse verā q̄ sit ita q̄ fortes & plato portant illud pondus q̄ro vel fortes portat a liquid vel nihil. Mō est dicendum scd̄z & dando p̄mū nō videtur quid portat nisi illud pondus igitur potes ēt portare casus q̄ forte manente in loco. in quo est ponatur loco in quo iam est plato & tunc poterit portare illud p̄d⁹ & p̄ p̄ns ipsū nō erat minimum q̄d for. sufficit portare.

**Tertio sic dabile ē maximū p̄d⁹**  
q̄d fortes immediate post hoc poterit portare igitur potentia fortis actiua terminatur ad maximum probat aīis

& pono casum q̄ fortes sit potentie vt 8 & b pondus sit resistentie vt 3 & volo q̄ per totā horā sequentē successiue augetur potentia fortis resistentia b ponderis nō variata & sinus iam in instanti iniciatiuo hore illo posito. Arguitur sic aliquod ē pondus q̄d immediate post hoc fortes poterit portare & aliq̄d ē pondus q̄d nō immediate post hoc poterit portare igit̄ dandum est maximū q̄d immediate post hoc poterit portare vel minimum q̄d nō immediate post hoc poterit portare de aliis duob⁹ membris nō ē questio si detur primum hēf p̄positū Si scd̄z sic arguo si quod esset minimum pondus q̄d non immediate post hoc fortes poterit portare maxime esset b pondus s; hoc est falsum q̄: immediate post hoc poterit ipsius fortis ad resistentiam ipsius b erit p̄portio maioris inequalitatis de p̄ p̄ns immediate post hoc fortes sufficeret portare b.

**Quarto sic capio minimum pond⁹**  
q̄d fortes non sufficit portare & volo q̄ ponat sup fortes quo posito q̄ro vel illud pondus descendet vel nō si scdm sequitur q̄ fortes sufficit portare illud p̄d⁹ & p̄ p̄ns nō erit minimum & c. Si primum arguo sic quāta ē potentia motiua illius ponderis deorsum tanta ē potentia ipsius fortis ad impediendū ne illud pondus descendat igitur illud pondus non descendet vel si descendet a p̄portio equalitatis fiet actio.

**Quinto sic dabile est aliq̄d p̄d⁹**  
quod fortes p̄t portare quo tñ nullum maius p̄t portare igitur dandum ē maximū q̄d fortes p̄t portare p̄batio at sumpti pono q̄ fortes sit alicuius potentie b vero p̄dus habeat subduplā resistentiā ad potētia fortis volo q̄ p̄ totā horam futurā augetur resistentia ipsius b sic vey q̄ in instanti terminatiuo huius hore erit p̄portio equalitatis resistentie b ad potentiam fortis. Pono insuper q̄ per totam horā sequentē istam p̄minuitur resistentia b oīno sicut augetur in hac p̄tia hora maneat tñ potentia fortis per illas duas horas oīno inuariata. Iſto casu posito sic arguo fortes poterit portare b pondus per illas horas q̄ poterit portare per p̄iam horam & etiam per scd̄am eo q̄ per quālibz partū horarū potentia fortis excedet resistentia ipsius b & tñ nullū maius poterit portare q̄ b q̄ ex quo b quandoq̄ erit tante resistentie sicut fortes potentie fortes non poterit portare aliq̄d maius q̄ erit ipsum b

**Sexto sic signet minimum pondus**  
q̄d fortes non sufficit portare & sic arguitur resistentia illius ponderis p̄t diminui & sifr potentia fortis augetur & p̄ p̄ns fortes p̄t portare illud pond⁹. Forte dicitur q̄ itelligit forte non posse portare illud pondus i potentia p̄ns quis vey nec variata potentia fortis nec resistentia p̄dēris

**Cōtra sequeretur q̄ quocūq̄ p̄d**  
dere dato q̄d fortes potest portare fortes portare posset maius & p̄ p̄ns infinitum pondus fortes posset portare sed p̄bo q̄ non bene sequitur in darii quicquid fortes i potentia propinqua p̄t portare illud ē s; infinitū p̄d⁹ est ens q̄ in potentia p̄pinqua fortes portare igit̄ infinitum p̄dus ē q̄d ē falsum maior ē nota & p̄ns est falsum igitur minor male concessa est.

**Ad primū argumentū cōtra solutionem principalem adductuz r̄ndet negando dari maximū pondus q̄d fortes p̄t portare & ad probationē fortes sufficit tñ portare quantum sufficit portare quo posito in esse q̄ tantum portet quantum sufficit sequitur q̄ illud erit maximum pondus q̄d p̄t portare. Dico hāc ē**



### Questio secunda

falsam sortes sufficit tñ portare quātū sufficit portare vt bene oūdit ratio Nec p̄terea sequitur has p̄pōnes esse falsas tñ sortes est fortis quantum est fortis tñ sortes est sufficiens quantum est sufficiens Forte dicitur bñ sequitur sortes sufficit portare aliquātū p̄dus ⁊ nō sufficit portare maius pondus q̄ sufficit portare igitur sortes sufficit tñ portare quantum ipse sufficit portare. Ad hoc dico p̄nam nihil valere sed ad inferendum illud p̄ns sic oportet arguere sortes sufficit portare aliquātū pondus ⁊ illo pondere non sufficit portare maius igitur sortes tñ sufficit portare quantum sufficit portare s; nunq̄ dabit ita esse sicut significatur per añs.

**Ad scđm admitto q̄ b p̄d⁹ sit minimum** q̄b sortes nō p̄t portare ⁊ nego q̄ illud possit portare. Et qñ dicitur applicetur plato illi ponderi tunc sortes ⁊ plato illud portabunt ⁊ p̄ cōsequēs sortes portabit eo q̄ portabit aliquid ⁊ non nisi illud pondus. Dico q̄ duplex est portare. Portare vcz p̄ se ⁊ portare per accidens portare p̄ se est portare aliquid sine alterius iuuamine: portare vero per accidens est portare cū auxilio alteri⁹ tūc dico q̄ datur minimum pondus q̄b sortes nō p̄t portare p̄ se sed non datur minimum q̄b non possit portare de per accidens q̄ loquendo de illa potentia dico q̄ potentia fortis nec terminatur ad maximum nec ad minimum q̄b non. Forte dicitur si sortes portabit illud p̄dus sequitur q̄ a portione equalitatis fiet actio q̄ vt supposuimus b pond⁹ est equalis resistentie cum potentia ipsius fortis ⁊ vt dicitur est in solutione sortes portabit b q̄ portare per accidens est portare.

**Ad hoc dico q̄ satis bene p̄t dici se cū dū cōem modū q̄ portare de per accidens nō est portare ⁊ ita in casu diceretur q̄ sortes ⁊ plato portāt aliqd sortes tñ nihil portat. Possuimus et̄ dicere sicut dicitur henricus ⁊ paulus venetus q̄ sortes in casu illo portat illud pondus. Et qñ dicitur ex illo sequitur q̄ a portione equalitatis fiet actio distingo vel q̄ a portione equalitatis fiet actio per se ⁊ sic nego vt q̄ a portione equalitatis fiet actio de per accidens ⁊ sic concedo hoc est dicere licet sortes pondus cuius resistentia est equalis sue potētie hoc tñ est de per accidens.**

**Ad tertium nego q̄ potētia fortis terminatur ad maximum ⁊ ad probationē cōcedo q̄ estabile maximum pondus q̄b sortes immediate post hoc poterit portare q̄ sicut bñ probatur ē immediate post hoc sortes poterit portare b ⁊ nullum maius immediate post hoc poterit portare. Et qñ dicim⁹ potentiam fortis non terminari ad maximum intelligimus quod nō datur maximum q̄b sortes sufficit portare ⁊ hoc est verū in p̄posito. Contra hanc solutionem arguitur sic pono casum q̄ potētia fortis successiue per totam horam sequentē augetur ita q̄ in fine hore erit vt 16 ⁊ t̄ q̄ resistentia ipsius augeat p̄ totā illā horā quousq̄ sit vt 9. Istō casu posito sequitur ex solutione data b esse maximum p̄d⁹ q̄b sortes immediate post hoc poterit portare q̄ quocunq̄ ponderē maiori dato requiritur aliqua potentia maior q̄ sit resistentia illius ponderis quā non subito acquireret sortes sed p̄bo il lud esse falsum ⁊ capio vnū aliud pondus vcz q̄ in p̄ncipio hore sit tante resistentie sicut b ⁊ t̄ augetur ipsi⁹ resistentia velocius q̄ resistentia b tardius tñ q̄ potentia fortis verbigratia q̄ in fine hore erit ipsius c resistentia vt 9 cuz dimidio. Tunc sic arguo c immediate post hoc sortes portare ⁊ c immediate post hoc erit maius b ergo ali quod pondus maius b immediate post hoc sortes**

poterit portare ⁊ p̄ cōsequens b non est maximum quod immediate post hoc poterit portare sortes

**Rūdetur q̄ argumentū nō currit** contra intentionem illius q̄ dicitur ē q̄ licet hec p̄pōneni at concedenda aliq̄ pondus mai⁹ b immediate post hoc sortes poterit portare vt facile deduci p̄t per syllogismū expositoriū sic arguendo hoc immediate post hoc poterit portare sortes demonstrando c hoc est vel immediate post hoc erit maius b igitur maius b ⁊ c. Dicitur tñ ē in solutione q̄ nullum est maius pondus b q̄ immediate post hoc poterit portare sortes sic scz q̄ nō p̄t dari aliq̄ pondus q̄ nūc sit maioris resistentie q̄ b q̄ tñ immediate post hoc sortes poterit portare ⁊ illud est verum.

**Ad quartum admitto q̄ minimum pondus quod sortes non sufficit portare ponatur sup caput eius** Et qñ queris vel illud pondus descenderet vel nō dico quod illud pondus descenderet. Et qñ dicitur quāta ē potentia motiua illius ponderis deorsus tanta ē potētia fortis ad impediendū ne illud pondus descendat ⁊ p̄ cōsequens illud pondus non descendet cōcedo añs ⁊ nego consequētiam ⁊ rō ē q̄ si in hoc instanti p̄senti illud pondus sit super caput fortis tunc b sortes in hoc instanti habeat potentiam tantā ad impediendū ne illud p̄d⁹ descendat quāta hz illud pondus vt descendat. Nihilominus tñ ex quo sortes est potentia debilitabilis immedias te post istans p̄ns fortes erit minoris potētie q̄ ē i hoc instanti. Et p̄terea s; illud pondus continue post hoc faciet sortē decubere. Nihilomin⁹ tñ a portione equalitatis nō fiet actio s; a portione maioris inequalitatis

**Contra hanc solutionē arguitur sic** si illud pondus descenderet sequeretur q̄ ipsum infinita tarditate mouebitur cuius impossibilitas clara ex p̄ma q̄stione est: t̄ ip̄sicozū probatur tñ sequela. Nullum aliud corp⁹ potest tardius descendere q̄ illud pondus descendit igitur illud pondus descendet infinita tarditate consequētiam relinquo notā ⁊ p̄bo añs q̄ dato opposito q̄ aliquid aliud corpus tardius poterit descendere quero vel illud esset maioris resistentie q̄ illud pondus vel equalis vel minoris. Si illud pondus esset minoris resistentie tunc non descenderet q̄ sortes sufficeret illud portare. Si autē cēt maioris velocius deprimere sortē ⁊ per p̄ns citius descenderet. Si autem esset equalis non descenderet velocius q̄ illud pondus. Pro solutione huius argumenti pono aliquas p̄positiones quibus intellectus facilliter solui poterit argumentum.

**Prima p̄positio illud pond⁹ de scenderet tardius q̄ descenderet in aliquo instanti.** Hec p̄positio quoad priorem partem sic p̄batur a descēdet tarde in aliquo instanti ⁊ in nullo instanti descenderet ita tarde sicut descenderet ergo descenderet tardius q̄ descenderet i aliquo instanti p̄na est clara ⁊ prima pars est nota ex dictis ⁊ scđm p̄bo cōsequētia def̄ oppositū ⁊ signet illa instans ⁊ sit a. Et arguitur sic inter instans a ⁊ instans presens illud pondus tardius descendet q̄ descenderet in a igitur in illo instanti non ita tarde descendet sicut descēdet assumptum, p̄bo ante istans sortes non erit tam debilis potētie sicut erit in a igitur ante instans a tardius descendet q̄ descenderet in a ⁊ sic facilliter probari potest scđa pars p̄positio nis.

**Scđa p̄pō illud pondus mouebitur tardius q̄ mouebitur in aliquo instanti ⁊ tamē in nullo**



## De celo & mundo

instanti descendet tardius q̄ descendet in aliquo instanti  
aliqui postea non mouebitur tardius q̄ mouebitur in ali-  
quo instanti & tñ non desinet nec desinet moueri tardius  
q̄ mouebit in aliquo instanti quod sic probō & p̄mo notū  
est qd̄ illud pondus non desinet moueri tardius q̄ moue-  
bitur in aliquo instanti. 3mo de facto incipit moueri tar-  
dius q̄ mouebitur in aliquo instanti sed q̄ nō desinet mo-  
ueri tardius q̄ mouebitur in aliquo instanti probat q̄ quo-  
cunq; instanti dato nec in illo mouebitur tardius q̄ moue-  
bitur in aliquo instanti nec immediate ante illud istas illā  
pondus mouebitur tardius q̄ mouebitur in aliquo instā-  
ti. Nihilominus tñ in quolibet instanti sequenti erit hec  
propositio vera hoc pondus mouetur tardius q̄ mouebit  
in aliquo instanti in nullo tñ tali illud pondus mouebitur  
tardius q̄ mouebitur in aliquo instanti.

**Tertia propositio illud pōd' mo-  
uebitur tardius q̄ mouebitur in aliquo instanti & tñ non  
mouebit tardiori gradu q̄ mouebit in aliquo instāti scda  
pars p̄ q̄ quocunq; gradu mouebitur illo mouebit in  
aliquo instanti. Et ex illo sequit q̄ illud pōdus tardius mo-  
uebit in aliquo instanti & tñ nec p̄ tps nec per instās mo-  
uebit tardius q̄ mouebit in aliquo instanti ita q̄ in toto  
tpe terminato ad hoc instans mouebitur tardius q̄ mo-  
uebitur in aliquo instanti sicut si sortes pertransibit aliqd  
spacium anteq̄ erit pertransitum & tñ nec p̄ tps nec per i-  
stans ita in multis talibus. Forte dicis dictum est in p̄-  
ma propositioe q̄ illud pondus descendet tardius q̄ de-  
scendet in aliquo instanti. Sed contra ponam q̄ aliqd  
mouebitur ita tarde precise sicut mouebitur illud pondus  
in aliquo instanti tunc illud mouebitur ita tarde sicut mo-  
uebitur ita tarde sicut mouebitur in aliquo instanti & illud  
nō mouebitur tardius q̄ mouebitur illud pondus in ali-  
quo instanti q̄ illud pondus non mouebitur tardius q̄  
mouebitur in aliquo instanti.**

**Respondet q̄ non est possibile qd̄  
aliquid mouebitur precise ita tarde sicut mouebitur illud  
pondus in aliquo instanti q̄ infinita tarditate mouebitur  
illud pondus in aliquo instanti & non est possibile q̄ ali-  
quid moueatur infinita tarditate. Et ex istis propositio-  
ibus p̄ solutio ad argumentum quo sic arguitur. Si illud  
minimū pondus qd̄ sortes non p̄t portare descēdet se q̄  
tur q̄ mouebitur infinita tarditate nego p̄ham sed loco il-  
lius concedo hanc propositioem infinita tarditate illud  
pondus mouebitur & ratio iā data est q̄ sortes successiue  
debilitabitur & per p̄ns continue velocius & velocius illud  
pondus mouebitur q̄ continue maiorem proportioem  
super potentiam sortis. Forte dicis supponamus qd̄ sor-  
tes habeat potentiam indebitabilem tñc sequitur q̄ a  
pportione equalitatis fiet actio q̄ si illud pondus cuius  
resistentia est tanta quanta est potentia sortis ponetur  
super sorte tunc illud pondus non descēdet & p̄ p̄ns sor-  
tes poterit portare. Ad hoc cōter dici solet nō esse icon-  
ueniens potentiam indebitabilem terminari per maximū  
nec a proportioe equalitatis fieret actio q̄ nec poten-  
tentia ageret in resistentiam nec e conuerso. Et ex illo seq̄-  
tur q̄ sunt due potentie equalis quarū altera sufficit por-  
tare b pondus altera aut b pondus ferre non potest hoc  
p̄ de duabus potentiis quarum vna est debilitabilis al-  
tera vero non & ita dicitur paulus de veneris & ēt hēntis  
ber. Sed contra illud arguitur. Capiatur vna potentia i  
debilitatis vt 4 tunc quero vel illa sufficit portare vnus  
pondus vt 4 vel nō si scdm habeo propositū q̄ potentia  
indebitabilis non p̄t portare illud pōdus quod est mi-**

nimum quod non respectu alterius potentie debilitabilis  
que est graduatiter equalis cuius illa potentia indebitabi-  
li cuius tñ oppositum dicunt. Si primū cū oē portare sit  
agere sequitur q̄ a proportioe equalitatis fiet actio q̄ aut  
omne portare sit agere p̄ q̄ non aliae probamus non da-  
ri maximum pōdus qd̄ sortes potest portare nisi q̄ si por-  
taret a proportioe equalitatis fieret actio. Secundo  
sic si illa potentia indebitabilis vt 4 sufficit portare illud  
pondus vt 4 sequitur q̄ et in poterit portare vñ pō-  
dus vt 8 & ita de aliis & p̄ p̄ns non daret maximum pō-  
dus qd̄ talis potentia indebitabilis sufficeret portare cu-  
ius etiam oppositum asserunt. Si dixeris q̄ illa potentia  
non poterit portare illud pondus vt 8. sequitur q̄ illud  
pondus depimeret & debilitabit illam potentiam & p̄ p̄ns il-  
la potentia non erat indebitabilis.

**Ad primū istorū rōdetur q̄ porta-  
re capitur duobus modis p̄io mō p̄o resistere ipsi gra-  
ui ne ipsum descēdat & tale portare non est agere sed dū  
taxat est resistere & isto mō concessum est q̄ potentia in-  
debitabilis sufficit portare sibi equale qd̄ tñ non conce-  
ditur de potēt'a debilitabili & ibi a proportioe equalita-  
tis non prouenit actio sed solum resistentia. Scdo modo  
capitur portare p̄out tñ valet sicut posse resistere graui  
ne descendat & ipsum posse mouerēde loco ad locum & ta-  
le portare est agere & hoc modo capiēdo portare dicitur  
q̄ potentia indebitabilis non potest portare sibi equale.  
Ad scdm nego p̄ham & concedo q̄ illud pondus debi-  
litabilis illam potentiam sed illa potentia dicitur debili-  
tabilis respectu alicuius grauis sibi equalis & non respe-  
ctu maioris.**

**Ad quintuz nego q̄ det maximū  
pondus qd̄ sortes potest portare. Et ad p̄bationē ad-  
missio toto casu concedo q̄ sortes illud pondus per illas  
duas horas poterit portare q̄ sicut probatum ē p̄ primaz  
horam poterit portare & ēt per scdm h̄ in instanti conti-  
nuitio illarum & vna horarū erit proportio equalitatis  
inter resistentiam illius ponderis & potentiam ipsi sortis  
& ante illud instans semp̄ potentie fortis & d̄ resistentiaz il-  
lius ponderis erit proportio maioris in equalitatis & ē  
semper post illud instans & in illo instanti non fiet actio a  
pportione equalitatis sed solum resistentia quia vt prius  
dictum est nō ē inconueniens quod potentia debilitabilis  
per instans resistat alicui graduū quod est equalis resisten-  
tie cum illa potentia. Nec oportet q̄ in illo instanti illud  
graue incipiat debilitare illam potentiam eo q̄ nō immē-  
diatē post illud instans erit proportio equalitatis inter il-  
lam potentiam & resistentiam. Et ita concedo in casu quod il-  
lud pondus sortes poterit portare & nullum maius q̄ e-  
rit illud pondus per illas duas horas sortes poterit por-  
tare nec propterea sequitur potentiaz sortis terminari ad  
maximū quemadmodum prius dictum fuit q̄ licet q̄ det  
maximū pondus qd̄ immediate post hoc poterit portare  
non iā datur maximum qd̄ potest portare.**

**Ad sextum concedo q̄ datur mini-  
mum pondus q̄ sortes non potest portare. Et q̄ dicitur  
potentia sortis potest augeri & sicut resistentia illius pōde-  
ris potest diminui & per p̄ns sortes p̄t portare illud pon-  
dus. Rōdeo sicut dictum est q̄ illud erat minimū pondus  
qd̄ sortes non p̄t portare in potentia propinqua & i pot-  
entia remota illud portare possit. Et ad improbationes  
concedo qd̄ quocunq; pondere dato qd̄ sortes p̄t portare  
sortes maius p̄t portare. et similiter infinituz pondus p̄t  
portare. et quando sic arguit. Quicquid sortes i potēt'a  
propinqua p̄t portare illud est ens sed infinitum pondus**



### Questio Secunda

estens quod fortes in potentia ppinqua pot portare igitur infinitum est nego pnam Et viterius nego q sit in variis imo minor est negatiua. pregnans etiam equiuoce tenetur minor: extremitas. Nam in minori tenet sincathe gorem: arice respectu termini ampliatiui: et non in conclusionem.

**Ad confirmationem huius primi argumenti** principalis in qua tãgã difficultas quã propositiones in quibus aliqđ istorũ membrorũ ponit sint exponẽde variũ multipliciter respondet. Aliqui dicũt q datur minimũ pondũ qđ fortes non pot portare sic exponẽdo illã propositionẽ illud pondus fortes non pot portare et nã aliqđ illi equale et hoc est verũ qã lz fortes non pot portare vnũ minus pondus qđ est circa centrũ terre qã nõ pot se applicare illi Nichilominus tamẽ aliqđ pondus equale illi pot portare. Similiter hec propositio a est maximum pondus qđ fortes pot portare sic exponit a est magnum pondus qđ fortes potest portare et nullũ maius sed qđ libet minus vel illi equale pot portare et per hoc facile patet qualiter alia membra debeant exponi.

### Contra hunc modum exponendi arguitur sic.

Latio aliquã latitudinem vniformiter difformẽ a nõ gradu vsq ad 8 que sit a b vero sit gradus vniformis vt 4. Ilo posito sic arguo a latitudo est maxima equalis gradu b & tamẽ falsũ est dicere q ipsa est equalis b et q quilibet minor vel aliqua illi equalis sit equalis b igit illa expositio nichil valet q autem non quilibet minor latitudo sit equalis b pã q illa latitudo que est a nõ gradu vsq ad tria nec est equalis b nec etiam aliqua latitudo equalis illi est equalis b q autẽ a sit maxima latitudo equalis b pã q inter oẽs latitudines equalis a est maxima licet illi qui tenent hunc modũ exponẽdi conlequerẽt nituntur descendere prius dicta dicẽdo q quilibet latitudo minor a ad bonũ sensum intelligendo est equalis b vt quilibet cuius gradus medius est equalis b vt puta latitudo vniformiter difformis que est a tribus vsq ad 4 nichilominus tamen argumẽtum sufficienter ostẽdit illum modũ exponẽdi nõ esse vtrũ. pã propterea aliter alii exponunt tales propositiones dicentes q nõ datur minimũ pondus qđ fortes non sufficit portare et illa pã sic dẽ exponi illud pondũ fortes non sufficit portare lz qđ lz minus sufficit et illud est verum vt dicunt q signa to minori pãdere quod sit prope centrũ terre licet forte illud non potest portare sufficit tamẽ illud portare mouet eos etiã illud dicere quia sicut prius dictum est q potentia fortis augeri potest vel resistentia ponderis diminui et ita fortes bene poterit portare illud pondus sed nõ sufficit ita q est aliquod pondus quod fortes sufficit portare et tamen illud non potest portare et aliquod est pondus quod fortes potest portare et illud tamẽ nõ sufficit portare Nichilominus tamẽ raputo idẽ dicere daf minimum pondus qđ fortes nõ potest portare et daf minimum pondus qđ sufficit portare et hoc qz inter illa nulla cõter solet assignari differentia et expono illam propositionem sic hoc pãdus fortes nõ potest portare lz quodlibet minus potest et sufficit michi qđ illud sit verũ pãfice loquendo qz sensus est q quilibet minus illo quantum est ex parte fortis potest portare qz licet alicui minori pãderi qđ esset pãpe centrũ terre fortes non posset se applicare et ita non posset illud portare defectũ tamẽ nõ prouenit ex parte fortis et etiam ad aliud motuum facilis

ter pãrũsio q lz potentia fortis possit augeri aut resistentia illius pãderis diminui cõcedim tũ q fortes illud pãdũ nõ pot portare loquendo de potentia propinqua.

**Fortis petis vtrũ eodem modo terminetur potentia portatua remota ipsi** fortis sicut potentia est propinqua rãdetur q sic. Tũ opã signare minimũ gradũ potẽtie quẽ non pot habere fortes verbi gãra sit gradus vt 8 ita q fortes nõ possit esse potẽtie vt 8 sed quẽcũq potẽtia infra 8 possit habere tunc vnũ pondus resistentie vt 8 est minimum qđ fortes nõ pot portare in potentia remota. **Est hic tũ aduertẽdũ q isti cõparatiui nõ dicũt cõparationẽ quãtitatõ sed cõparationẽ resistentiarum ita qz qũ dẽ quilibet minus isto fortes pot portare nõ est intelligendum q quilibet minũ in quãtitate q tũ esset equalis aut maioris resistentie sed intelligendũ est q quodlibet minũ in resistentia fortes pot portare Sed adhuc arguo probando q nõ datur minimũ pondus quod fortes non potest portare et volo quod fortes continue ante hoc fuerit augmentatus in potentia illo posito arguitur sic sit .b. pondus minimum qđ fortes nõ pot portare b est equalis resistentie cũ potẽtia fortis vt claret ex dictis sed quilibet minus isto pondere b fortes ante hoc sufficiebat portare et fortes nũc est maioris potentie q vnũ ante hoc fuit et per pãns nunc pot portare aliquod pondus qđ ante hoc poterat portare et cũ nullũ sit pondus maius pãdus qđ aliquod qđ ante hoc fortes poterat portare nisi b vel equalis le b sequitur q b pãdus vel aliquod illi equale fortes potest portare Ad hoc respondetur admissõ casu q b est minimum pondus qđ fortes nõ pot portare et q est tante resistentie quante potentie est fortes concedo etiã q fortes nũc est maioris potentie q vnũ antea fuit nec propterea sequitur q pot portare aliquod pondus maius q aliquod pondus quod ante hoc potuit portare. Dico tamen q quocũq pondere dato q ante hoc fortes potuit portare illo potest nunc portare vnum maiũ et magnum eã discriminẽ inter illas propositiones.**

### Secũdo principaliter arguitur sic

per aliquod tẽpus antiãpã pot eẽ futurus et per aliquod tẽps antiãpã nõ pot eẽ futurus et tũ non datur maximum tẽps per qã potest eẽ futurus nec minimum per qã sic nec minimum per qã nõ igit ista diuisio est nulla probatur ostẽdũ prũ primo enim satis clara est veritas indefinite affirmatiue et veritas negatiue pã quia per tẽpũ infinitum antiãpã nõ pot esse futurus q sic pã qz implicat cõtradictionẽ q per tẽps infinitum antiãpã sit futurus qz ad illud sequitur q antiãpã erit et etiam q antiãpã non erit qz bũ sequitur antiãpã per infinitum tẽps est futurus igit est futurus et pãns erit et etiã sequitur q pã infinitũ tẽps eẽ futurus igit nũc erit qz oppositũ pãns nõ cõparatur secum añs qđ sic pã capiatur instãs primũ in quo erit vel vltimũ in quo nõ erit cũ inter illud instãs et tẽps pãns mediat solũ tẽps finitũ seg tur qã nõ est futurus pã tẽps infinitum sed sed solũ pã tẽps finitũ. **Qz autẽ nullum mẽbrum dari possit** pbatur primo nõ pot dari maximum tẽps per quod antiãpã pot esse futurus qz vel illud tẽps esset finitũ vel infinitũ. **Nõ eã dicẽdũ primũ qz per quãtũcũq tẽps finitũ antiãpã pot esse futurus per maximum tẽps pot esse futurus et per consequens nullũ tale est maximum tẽpus per quod pot esse futurus. Nec etiam bandum est scãm qz tunc per tẽps infinitũ posset antiãpã esse futurus cuius impossibilitas prius ostensa est. Nec etiam dici potest q bandũ est minimum tẽps per quod antiãpã pot esse futurus qz si per aliquod tẽpũ antiãpã potest esse futurus per medietatem illius**



## De celo & mundo

pōt esse futurus. Si rō nō potest dari maximū tps p qd si pōt esse futurus qz vel illud esset finitū vel infinitū falsum est dicere qz p illud non potest esse futurus qz p qd māius qz ēt si illud tps esset infinitum nota est illius falsitas. Nec etiā potest dari minimū tps per quod antixps nō pōt esse futurus qz qro vt supra vtrum illud tempus ēt finitum vlt infinitum. Si tēpus infinitū sequitur qz illud tps infinitū esset parū qz bñ sequitur ē minimū per quod antixps nō pōt esse futurus ergo est parū tps per qd antixps nō pōt esse futurus etiā non stando i hoc scōa exponēs erit falsa vcz per quolibet minus illo tpe antixps potest ēē qd accipiendo partem illius tps quod includit extremum in finitū falsum est dicere qz per illud tps antixps potest ēē futurus qz supponamus parē ēē minorē toto lz pars sit in finita sicut totum. Si vero dicatur qz minimum tempus per quod antichristus non potest esse futurus sit finitum clarum est ex dictis illud esse falsum.

### Et confirmatur p aliquā distantia

b visibile fortes potest videre & per aliquā distantiam nō potest & tñ nullū istorū membrōū dari potest igitur ex talibz duabus subcontrariis non sequitur hęc diuisio veritas affirmatiue & etiā negatiue satis patet. Quia nullū istorū membrōū dari potest pbo sic pmo qz nō datur maxima distantia per quam b visibile potest videri qz ponatur b visibile in fine illius distantie & incipat recedere ab organo fortis tunc sequitur qz datur vltimum instans esse visionis cuius oppositū cōter dēfensari solet qz immediate post hoc instans istud b visibile erit vltra illā distantiam & per pñs non immediate post hoc fortes videbit b visibile vel alias illa distantia non erat maxima per quā fortes poterat videre illud visibile qz autem non possit dari minima distantia per quā potest fortes videre illud visibile patet quia si fortes potest videre illud visibile per aliquantulam distantiam a se etiā pōterit videre illud visibile per medietatem illius distantie qz aut non possit dari maxima distantia per quam fortes non potest videre illud visibile probatur quia non per quantuncunqz magnam distantiam fortes potest videre b visibile. Nec etiā dari potest minima distantia per quam fortes nō pōt videre b visibile probatur qz quacūqz signata falsum ē dicere qz per quālibet minorē illud b visibile potest videri qz sensibile positum supra sensum non causat sensationē. Et ita dabilis est aliqua distantia adeo parua in qua si poneretur b visibile propter distantie paruitatem non videretur a forte.

### Ad scdm principale rñdetur cōcedendo

diuisionem datā esse bonam aliquibus tñ conditionibus seruatis quarum vna deest in pposito. Unde ad hoc qz sequatur aliquod istorū membrōū potest copulatiuā comparatiuā ex duabus subcontrariis esse veram & qz nulla verificetur pro infinito mō illa cōditio deest in pposito quia ista ppositio per aliquod tempus antixps nō potest esse futurus verificatur pro tempore infinito & ideo non oportet qz datur aliquod illorum membrōū. Alii qui dicunt qz datur minimum tempus per quod antichristus nō potest esse futurus & illud tempus est infinitum quia per illud tempus non potest esse futurus sed per qd liber minus lz non per quamlibet partem illius temporis antixps possit esse futurus vt declaratum fuit inter arguendum qz pars non est minorē toto vbi pars est infinita sicut totum pūmā tamen solutionem quā dant paulus & venetus & hentisber reputo sustinendam.

### Ad cōfirmationē cōcedo qz ex illis

duabus subcontrariis non sequitur verificatio alicuius mēbi licet conditio prius allegata nō deest qz aliud requiritur ad hoc qz semper sequatur verificatio vnius membrū. Et ad hoc qz sequatur verificatio vel per maximū quod sit vel per minimū quod non requiritur verificatio duarum subcontrariarum & qz ex eo qz affirmatiua verificatur pro aliquo pro quolibet maiori possit verificari & ex eo qz negatiua verificatur pro aliquo possit etiā pro quolibet minori verificari verbi gratia sequitur bñ Aliquod pondus fortes potest portare & aliquod pondus fortes non potest portare igitur datur maximum quod sit vel minimum quod sit non & pmo vbi due subcontrarie sunt vere nulla earū pro infinito verificatur & ex eo qz affirmatiua verificatur pro aliquo pro quolibet maiori verificari potest qz si aliquod pondus potest portare quodlibet minus illo sufficit portare. Etiam negatiua sic se hz qz ex eo qd pro aliquo verificatur pro quolibet maiori verificari potest quia si aliquod pondus fortes nō potest portare illo pondere dato nullū maius potest portare lz nō sic est in pposito qz nō ex eo quia affirmatiua p aliquā distantia b visibile fortes pōt videre verificatur vbi aliquo pro quolibet minori verificari potest qz nō sequitur per hanc distantiam b visibile fortes pōt videre igitur per quālibet minorē b visibile potest videre oppositum vero requiritur ad inferendum vñ ex istis mēbris minimum quod sit vel maximum quod non vcz qz affirmatiua verificatur p aliquo pro quolibet maiori verificari potest & ex eo qz negatiua verificatur pro aliquo pro quolibet minori verificari potest pmo propterea bene sequitur ab aliquo agente istum passum potest pati pōt pati & ab aliquo agente non potest pati igitur datur minimum agens a quo potest pati vel maximum a quo non potest pati quia si ab aliquo agente istud passum potest pati a quolibet maiori potest pati & etiā si ab aliquo agente non potest pati a nullo minori illo potest pati nichilominus tamen cum aliquibus circumstantiis potest dari maxima distantia per quam fortes b visibile nō potest videre vcz ppter pproximitatem ad organum suū & dabilis est minima distantia p qz fortes nō pōt videre illud visibile propter recessum a suo oculo quia vt prius dictū ē sensibile positum supra sensum nō causat sensationē & propterea est aliqua distantia pua accedēs ad oculū fortis qz sic se habet quod si in fine illius poneretur aliquod visibile ipz nō causaret sensationē sed si inciperet recedere ab oculo fortis inciperet illud visibile videri. Propter vero magnā distantia b visibile fortes non posset videre & danda est minima distantia per quā b visibile fortes nō pōt videre ita qz si illud visibile poneretur in fine illius distantie fortes nō videret illud lz quātuncunqz parum accederet ad oculum fortis fortes illud visibile videret. Forte dicit bñ sequitur dat maxima distantia p quā fortes nō potest videre illud visibile igitur p illā distantia b visibile fortes nō pōt videre & per quālibet maiorē fortes pōt videre & p cōsequēs nō dabitur minima distantia p quā fortes nō pōt videre illud visibile. Si rō etiā bñ sequitur datur minima distantia p quā fortes nō potest videre illud visibile igitur per quālibet minorē distantia fortes pōt videre illud visibile & p pñs nō dabitur maxima p quam nō pōt videri. Ad hoc dico qz nichil pbas cōtra prius dicta qz dictum est qd nō datur simpliciter minima distantia per quā fortes nō pōt videre illud visibile aut maxima per quā nō potest sed solū cū aliquibus circumstantiis ita qz sic oportet exponere propositiones dactas hęc distantia est maxima per quā fortes non potest videre illud visibile per hęc distantia fortes non potest videre illud visibile & per quālibet maiorē infra minimā quā fortes non potest videre illud visibile. Similiter hęc



### Questio secunda

est minima distantia p quam fortes non p̄t videre illud visibile hec est parua distantia per qua nō p̄t p̄quamlibet maiorem supra maximam qua nō p̄t videre illud visibile z illud est verum.

#### Contra hanc solutionez arguitur

sic z primo contra vnum quod dictum est in declaratione q̄ ex duabus subcontrariis vbi affirmatiua sic se h̄z quod ex eo q̄ verificatur pro aliquo pro quolibet maiore verificari possit Et quod ex eo quod negatiua verificatur pro aliquo pro quolibet minori verificari possit sequitur diuisio per affirmationem minuz negationem in x̄m sequit aliq̄s visibile fortes p̄t videre z aliq̄s visibile fortes potest videre si igitur est minimuz visibile q̄ fortes potest videre vel maximum quod fortes non potest videre z tamen affirmatiua sic se h̄z vt dictum est qz si aliquid visibile fortes potest videre quodlibet maius illo potest videre. Et etiaz si aliquid visibile fortes nō potest videre nullum illo minus potest videre q̄ autem non sequatur diuisio probo sic primo dari non potest minimum visibile quod fortes potest videre quia tunc sequeretur q̄ daretur vltimum instans esse visionis qz si tale visibile poneretur ante sortem z inciperet diuini per remotionem de presenti tunc verum esset dicere q̄ fortes non videt illud visibile z non immediate post hoc videbit z consimiliter probo quod non datur maximum visibile quod fortes non potest videre quia datur vnum tale z sit a ponatur in prospectu sortis vel fortes videt illud visibile vel non videt. Si primum ipsum non erat maximum visibile quod fortes non potest videre. Si secundum sequitur quod illud non causabit suas species quod est falsum quia illud esset coloratum z per consequens visibile post q̄ enim vnum aliud visibile potest causare intensam visionem illud visibile poterit causare remissam.

#### Fortē dicitis q̄ illud visibile p se nō

sufficit causare visionem sed bene quando est pars alterius z ita illud visibile nō est maximum q̄ forte nō p̄t videre sed est maximum quod fortes non potest per se videre z licet sit coloratum z visibile ab aliqua potentia non tñ est visibile a potentia sortis vel forte p̄t p̄t in dispositionem sui organi vel aliquam aliam eam. Hec sufficit causare remissam visionem in sorte. Sed contra hoc arguo sic Capiō illud maximum visibile quod non potest videri p se a forte z sit a. Capiō vnum aliud visibile quod sit maximum q̄ forte nō p̄t videri a forte z sit b volo quod a z b sit contigua z ponantur in prospectu sortis tunc sequitur q̄ fortes videbit a z similiter b qz q̄ continuarentur tñc videret z b sed tñ iuuat contiguatio q̄ tunc iuuaret continuatio igitur tunc sufficet fortes videre a z b sed pono q̄ non z addo casu quod per remotionem de presenti incipiat elongaria b tunc sequitur q̄ ibi dabitur vltimum instans eē visionis si in hoc instanti fortes videat a z b q̄ est contra prius dicta probatur tñ sequela fortes n̄t h̄z visionem a z immediate post hoc a erit per se z non amplius pars alterius igitur non immediate post instans p̄t sens fortes videbit a z per consequens illa visio habet vltimum sui esse quod erat probandum.

#### Secundo contra solutionē argui

tur sic probando illam esse inualidam qua probatur non esse dandam maximam distantiam per qua b visibile posset videri quia tota ratio erat ne daretur vltimum instans esse visionis sed probo q̄ datur z arguo sic. Capiō aliq̄s

visibile quod videat fortes z applicetur vntis agens eoz ruptum illius ita q̄ instans presens sit vltimum instans esse incompletum illius visibilis illo posito probatum fortes nunc videt illud visibile z nō immediate post hoc erit (z semper loquor naturaliter) igitur instans presens est vltimum esse illius visionis z per p̄ns non erat inconueniens dare maximam distantiam per qua illud visibile possit videri cum ad illud nihil sequatur nisi prius illatū quod est concedendum.

#### Tertio sic probādo q̄ non datur

minima distantia per quam fortes non p̄t videre b visibile. Et sic arguo sit illa distantia centum pedum z ponat b visibile super primam pedalitatem z elongetur per totam horam sequentem ab ipso forte ita q̄ in instanti terminatio erit extra totum illud spaciuz illo posito arguitur sic instans terminatiuum horz erit primum instans tñ esse visionis sortis quia tunc primo non videbit illud visibile z semper ante hoc fortes videbit illud visibile z etiam sp̄ ante illud instans b visibile erit super aliquam partem illius distantie igitur super quancunq̄ partem illius distantie ponatur illud visibile fortes adhuc sufficit videre illud z p̄ns per totam illā distantia fortes sufficit videre illud visibile z p̄ns nō erat minima distantia per qua fortes non sufficiebat videre b visibile.

#### Ad primū nego q̄ ex illis duabus

subcontrariis in quibus seruat̄ tacta cōditio nō sequatur aliquod illorum membrorum z do maximum visibile quod fortes non potest videre ad sensum datum vcz q̄ datur maximum visibile quod non p̄t videre per se Unde duobus modis aliq̄s p̄t videri. Vno mō de per se. Alio modo de per accidens illud videtur de per accidens q̄ videtur ad visionem alterius vt qñ videtur fortes videt eius medietas. Illud vero videtur de per se q̄ non videtur p̄t aliud sed de eo formatur notitia intuitiva distincta z concedo q̄ maximum visibile quod nō p̄t videri a te ē coloratum z etiam est visibile quia est aptum natus videri non tñ potest videri a potentia visiva sortis z licet illud sit visibile de per accidens a forte non tñ de per se. Et qñ dicitis sit a maxima visibile quod non potest videri de per se a forte z b similiter z continguntur a z b z incipiat elongari a b admittō z concedo q̄ a nunc videtur a forte z etiam immediate post hoc videbitur a forte b a to q̄ immediate post hoc distabit a b. Et dico q̄ solū ad huc videbitur de per accidens qz non tñ contingunt parua distantia sufficit impedire ne a iuuetur a b sed oporteret assignare certam distantiam q̄ sufficeret impedire z do minimam distantiam que sufficeret impedire ita q̄ qñ a esset in fine illius distantie non amplius videretur a forte z ita daretur primum non esse visionis.

#### Ad secundum respondetur negā

do probationem esse inualidā. Et nego q̄ datur vltimum instans esse visionis saltem completum quia alias nulla esset questio. Et ad improbationem illā visibile nunc videtur z illud visibile non immediate post hoc videbitur igitur ista visio habet vltimum sui esse completum ne q̄ consequentiam sed solum sequitur q̄ illius visionis datur vltimum esse incompletum. Unde dicunt alii qui sicut prius recitatum fuit questione secunda tertiū p̄t sicorum in dubio tertiū q̄ visio totus componit ex visionibus prius z ita licet nō immediate post instans p̄t forte videbit illud tptum visibile aliquas tñ partes illi vide

